

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

41

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

**Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА • 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ

41

Μάης — Νοέμβρης 1920

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ τεσσαρακοστός πρῶτος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπό μιά σειρά τόμους, πού περιέχουν ἐργασίες τῆς περιόδου τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Στόν τόμο περιέχονται τά ἔργα πού γράφτηκαν ἀπό τό Μάη ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1920, ὅταν ὁ σοβιετικός λαός χρειάστηκε νά ἀποκρούσει τή νέα καί τελευταία ἐκστρατεία τῆς Ἀντάντ. Τό σπουδαιότερο γεγονός αὐτῆς τῆς περιόδου στό διεθνές ἐργατικό κίνημα ἦταν ἡ σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τό καλοκαίρι τοῦ 1920.

Κεντρική θέση στόν τόμο κατέχουν τά ζητήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ καί κομμουνιστικοῦ κινήματος. Στά ἔργα τοῦ Λένιν πού περιέχονται στόν τόμο ἀναπτύχθηκαν παραπέρα οἱ ὀργανωτικές καί προγραμματικές θέσεις, καθώς καί οἱ βάσεις τακτικῆς τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων.

Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τίς ἰδιομορφίες ἀνάπτυξης τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος αὐτή τήν περίοδο, τόνιζε ὅτι σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀφομοίωσαν ὁλοκληρωτικά τίς βασικές ἀρχές τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἦταν μιά ἐποχή ἰσχυρῆς ἀνόδου τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, προσέλκυσης στήν πάλη ὁλοένα καί νέων μαζῶν ἐργαζομένων, γρήγορης ἀνάπτυξης τῆς πολιτικῆς συνείδησης καί τοῦ πνεύματος συσπείρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, μαζικῆς ἐμφάνισης καί ἑδραίωσης τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων.

Ταυτόχρονα διαγράφονταν στό γοργά ἀναπτυσσόμενο κομμουνιστικό κίνημα δυό κίνδυνοι πού ἀπειλοῦσαν νά βγάλουν τήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου ἀπό τό σωστό δρόμο. Ὁ πρῶτος, ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος βρισκόταν στό ὅτι ἕνα μέρος τῶν παλιῶν, τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἡγετῶν καί τῶν σοσιαλδη-

μοκρατικῶν κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς, ὑποχωρώντας στήν πίεση τῶν μαζῶν ἤ ἐξαπατώντας τες συνειδητά, δήλωναν ὅτι προσχωροῦν στήν Κομμουνιστική Διεθνή, παρόλο πού στήν πράξη οἱ καθοδηγητές αὐτοί ἔμεναν ὀπορτουνιστές. Ὁ δεύτερος κίνδυνος, πού ἐξηγεῖται καί μέ τήν τοτινή ἔλλειψη πείρας καί τήν ἀνεπαρκή θεωρητική κατάρτιση τῶν νέων κομμουνιστῶν, βρισκόταν στόν «ἀριστερισμό», στή σεχταριστική τακτική.

Ὁ Λένιν δίδασκε στούς κομμουνιστές νά παλεύουν τόσο ἐνάντια στό δεξιό ὀπορτουνισμό — τό ρεφορμισμό καί τόν ἀναθεωρητισμό, ὅσο καί ἐνάντια στόν «ἀριστερό» ὀπορτουνισμό. Ξεσκέπαζε ἀκούραστα τό ρεφορμισμό καί τόν ἀναθεωρητισμό, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ὁ μπολσεβικισμός ἔδινε πάντα τή μεγαλύτερη προσοχή στήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τόν ἐχθρό. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν πάλευε ἀποφασιστικά ἐνάντια στόν «ἀριστερό» ὀπορτουνισμό, ἐνάντια στό δογματισμό καί στό σεχταρισμό. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ «ἀριστεροῦ» ὀπορτουνισμοῦ συνίσταται στό ὅτι τήν ὀπορτουνιστική του οὐσία τήν κρύβει πίσω ἀπό «ὑπερεπαναστατική» φρασεολογία, παίζοντας μέ τά αἰσθήματα τῶν μαζῶν. Γι' αὐτό τό λόγο τό ξεσκέπασμά του εἶναι πιό δύσκολο ἀπό τό ξεσκέπασμα τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ. Ἡ τεράστια ὑπηρεσία τοῦ Λένιν στό διεθνές ἐργατικό κίνημα συνίσταται στό ὅτι αὐτός διέκρινε καθαρά τόν «ἀριστερό» ὀπορτουνισμό στά νεαρά Κομμουνιστικά κόμματα στήν ἴδια τή γέννησή του καί ἀποκάλυψε πόσο ἐπιζήμιος καί ἐπικίνδυνος εἶναι γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν ἔδειξε ὅτι ὁ «ἀριστερός» δογματισμός εἶναι παρέκκλιση ἀπό τή θεωρία καί τήν πράξη τοῦ μαρξισμοῦ πρός τόν ἀναρχοσυνδικαλισμό καί σπρώχνει τά Κομμουνιστικά κόμματα στόν ὀλέθριο γι' αὐτά δρόμο τῆς ἀπομόνωσης ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες.

Τόν Ἀπρίλη-Μάη τοῦ 1920 στίς παραμονές τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τό μεγαλοφυές ἔργο — τό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Ἡ ἐργασία αὐτή, μέ τήν ὁποία ἀνοίγει τοῦτος ὁ τόμος, εἶχε ἀποστολή νά μεταδόσει στά νεαρά Κομμουνιστικά κόμματα τήν πλουσιότατη πείρα τοῦ μπολσεβικισμοῦ· ἀποτέλεσε βασικό στάδιο στήν ἀνάπτυξη τῆς μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς θεωρίας, στήν ἐπεξεργασία τῆς στρατηγικῆς καί τῆς τακτικῆς τῶν προλεταριακῶν κομμάτων στή νέα ἱστορική κατάσταση, στήν ἐποχή τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ, στίς συνθῆκες ὕπαρξης τῶν δυό συστημάτων. Τό βιβλίο ἐφιστοῦσε

τήν προσοχή τῶν κομμουνιστῶν στά σεχταριστικά, δογματικά καί ἄλλα λάθη, τούς δίδασκε τή σωστή πολιτική καθοδήγηση καί σέ πρώτη σειρά τήν ἱκανότητα νά παλεύουν γιά τίς μάζες, νά τίς κατακτοῦν ἰδεολογικά μέ τό μέρος τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας. Κάτω ἀπ' αὐτό τό πρίσμα ἀναλύονται στό βιβλίο μιά σειρά βασικότατα προβλήματα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος.

Στό βιβλίο του ὁ Β. Ι. Λένιν ἔβαλε τό καθῆκον νά μελετηθεῖ ἡ πείρα τῆς πάλης τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων σέ σύνδεση μέ τά φλέγοντα προβλήματα τῆς διεθνοῦς κομμουνιστικῆς τακτικῆς, νά ἐφαρμοστεῖ στίς ἄλλες χῶρες «ὅ,τι εἶναι γενικά ἐφαρμόσιμο, ὅ,τι ἔχει γενική σημασία, ὅ,τι εἶναι γενικά ὑποχρεωτικό στήν ἱστορία καί στή σύγχρονη τακτική τοῦ μπολσεβικισμοῦ» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 30).

Ὁ Λένιν, γενικεύοντας τήν πείρα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, βγάζει τό σπουδαιότατο θεμελιακό συμπέρασμα ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἐπανάληψη σέ διεθνή κλίμακα ὁρισμένων κύριων χαρακτηριστικῶν τῆς ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας. Κατά πρῶτο λόγο στρέφει τήν προσοχή στή διεθνή σημασία τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, ὅπως εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς κοινωνίας. Τά βασικά χαρακτηριστικά τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, τόνιζε ὁ Λένιν, δέν ἔχουν τοπική οὔτε ἐθνικά ἰδιαίτερη, οὔτε μόνο ρωσική, ἀλλά διεθνή σημασία, ἐκφράζουν τίς κύριες νομοτέλειες τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό καί θά ἐκδηλωθοῦν σέ ὅλες τίς χῶρες στήν πορεία τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστάσεων καί τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτή ἡ λενινιστική θέση ἐπιβεβαιώθηκε ὁλοκληρωτικά ἀπ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις πού ἀκολούθησαν καί ἀπό τήν οἰκοδόμηση τῆς νέας ζωῆς στίς χῶρες τῆς σοσιαλιστικῆς κοινότητας.

Ὁ Λένιν ἀνάπτυξε τή θέση γιά τή σχέση ἀνάμεσα στό διεθνικό καί στό ἐθνικό μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Οἱ βασικές ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ, τόνιζε ὁ Λένιν, εἶναι ἑνιαῖες γιά ὁλόκληρο τό διεθνές ἐργατικό κίνημα, ἀλλά σέ κάθε χωριστή χώρα ἡ προλεταριακή πάλη πρέπει ἀναπόφευκτα νά ἔχει καί τίς δικές της συγκεκριμένες ἰδιομορφίες σέ ἐξάρτηση ἀπό τήν οἰκονομία, τήν πολιτική, τόν πολιτισμό κτλ. Τό κύριο καθῆκον τῶν

Κομμουνιστικῶν κομμάτων κατά τήν ἐπεξεργασία τῆς στρατηγικῆς καί τῆς τακτικῆς συνίσταται στό νά ἐφαρμόσουν σωστά τίς βασικές ἀρχές τοῦ μαρξισμοῦ καί τήν πείρα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος στίς ἐθνικοϊστορικές ἰδιομορφίες τῆς κάθε χωριστῆς χώρας.

Ὁ Λένιν στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», χρησιμοποιώντας τά ἱστορικά διδάγματα τῆς ἡρωικῆς δράσης τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, φωτίζει σέ σύνδεση μ' αὐτό μεγάλα ζητήματα προβληματισμοῦ, κάνει σπουδαῖες γενικεύσεις. Χαρακτηρίζει τίς βασικές περιόδους τῆς ἱστορίας τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, στέκεται διεξοδικά στή στρατηγική καί στήν τακτική του, στήν τέχνη του νά ἐφαρμόζει καί νά ἀλλάζει διάφορες μορφές καί μεθόδους πάλης σέ ἐξάρτηση ἀπό τίς συγκεκριμένες συνθῆκες. Ὁ Λένιν τονίζει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι κέρδισαν τίς ἐπιτυχίες τους χάρη στή σωστή τακτική τοῦ συνδυασμοῦ τῆς παράνομης δουλιᾶς μέ τήν ὑποχρεωτική χρησιμοποίηση τῶν νόμιμων δυνατοτήτων, χάρη στό ὅτι ἤξεραν νά ἐπιτίθενται θαραλέα καί, ὅταν ἦταν ἀπαραίτητο, νά ὑποχωροῦν ὀργανωμένα, χάρη στό ὅτι συνεχῶς διδάσκονταν ἀπό τήν πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης.

Εἰδικό μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Λένιν εἶναι ἀφιερωμένο στό θέμα: στήν πάλη ἐνάντια σέ ποιούς ἐχθρούς μέσα στό ἐργατικό κίνημα ἀναπτύχθηκε, δυνάμωσε καί ἀτσαλώθηκε ὁ μπολσεβικισμός; Αὐτό τό ζήτημα ἔχει πρωταρχική σημασία γιά τήν κατανόηση τῶν ἰδιομορφιῶν καί τῶν νομοτελειῶν ἀνάπτυξης τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος νέου τύπου, γιά τό ἐπιστημονικό φώτισμα τόσο τῆς ἱστορίας τοῦ ΚΚΣΕ, ὅσο καί τῆς ἱστορίας ὁλόκληρου τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἀπόδειξε ὅτι στή διάρκεια ὅλης του τῆς ἱστορίας τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ἔκανε μέσα στό ἐργατικό κίνημα καί μέσα στίς ἴδιες τίς γραμμές του συνεπή, ἀδιάλλακτη πάλη σέ δυό μέτωπα: ἐνάντια στό δεξιό ὀπορτουνισμό καί ἐνάντια στόν «ἀριστερό» δογματισμό, τό σεχταρισμό. Ἡ πείρα τῶν μπολσεβίκων διδάσκει ὅτι χωρίς αὐτή τήν ἀρχή, χωρίς τήν ἰδεολογική συντριβή καί κατανίκηση τῶν διάφορων ὀπορτουνιστικῶν ρευμάτων, τό προλεταριακό κόμμα δέν μπορεῖ νά διατηρήσει τή μαχητική του ἑνότητα καί νά εἶναι ἡ καθοδηγητική δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ πάλη ἐνάντια στό δεξιό ὀπορτουνισμό καί στόν «ἀριστερό» δογματισμό δέν εἶναι μόνο ρωσικό φαινόμενο, εἶναι νομοτέλεια τῆς ἀνάπτυξης κάθε κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι σέ ὅλες τίς χῶρες

οἱ κομμουνιστές θά χρειαστεῖ νά κάνουν πάλη «πρίν ἀπόλα καί κυρίως ἐνάντια στό *δικό τους* (γιά τήν κάθε χώρα) «μενσεβικισμό», δηλ. τόν ὁπορτουνισμό καί τό σοσιαλσωβινισμό· δεύτερο — κι' αὐτό ὑπό τύπο, σάν νά λέμε, συμπλήρωσης — ἐνάντια στόν «ἀριστερό» κομμουνισμό» (σελ. 75).

Στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» φωτίζεται λεπτομερειακά ἡ ἱστορία τῆς πάλης τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἐνάντια στή μικροαστική «ἐπαναστατικότητα» πού, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, «μοιάζει μέ τόν ἀναρχισμό ἤ κάτι δανείστηκε ἀπ' αὐτόν καί πού σέ καθετί τό οὐσιαστικό κάνει ὑποχωρήσεις ἀπό τούς ὅρους καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς συνεποῦς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης» (σελ. 14). Μέ τό παράδειγμα τῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς ἐσέρους, τούς ὀτζοβιστές, τούς «ἀριστερούς κομμουνιστές», ὁ Λένιν δείχνει τίς ἰδιομορφίες αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος. Γιά τόν «ἀριστερό» ὁπορτουνισμό χαρακτηριστικό γνώρισμα εἶναι ὁ ὑποκειμενισμός στήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων, ἡ τάση νά ὑπερπηδήσει στάδια τοῦ κινήματος πού δέν ἔχουν διανυθεῖ, πράγμα πού σπρώχνει τούς «ἀριστερούς» σέ τυχοδιωκτικές ἐνέργειες. Σέ σύνδεση μέ τό χαρακτηρισμό τῆς μικροαστικῆς «ἐπαναστατικότητας», ὁ Λένιν σημείωνε ὅτι ὁ ἀναρχισμός συχνά ἦταν μιά ἰδιόμορφη τιμωρία γιά τίς ὁπορτουνιστικές ἁμαρτίες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί ὅτι καί οἱ δυό παραμορφώσεις ἀλληλοσυμπλήρωναν ἡ μιά τήν ἄλλη. Ἔτσι, ἡ πάλη ἐνάντια στά λάθη τῶν «ἀριστερῶν» πρέπει νά βρίσκεται σέ στενή ἀλληλεπίδραση μέ τήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς ὁπορτουνιστές. Ἄν στή Ρωσία, ὅπως σημείωνε ὁ Λένιν, παρόλο πού ἡ σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ της ἦταν περισσότερο μικροαστική σέ σύγκριση μέ τίς εὐρωπαϊκές χῶρες, ὁ ἀναρχισμός εἶχε στίς ἐπαναστάσεις τοῦ 1905 καί τοῦ 1917 σχετικά μηδαμινή ἐπιροή, αὐτό ἀποτελεῖ μεγάλη ὑπηρεσία τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, πού πάντα ἔκανε τήν πιό ἀνελέητη καί ἀδιάλλακτη πάλη ἐνάντια στόν ὁπορτουνισμό.

Ὁ μπολσεβικισμός, τόνιζε ὁ Λένιν, δημιούργησε πρακτική ἱστορία, ἡ ὁποία ὡς πρός τόν πλοῦτο τῆς πείρας, τήν ποικιλία καί τήν ταχύτητα ἐναλλαγῆς τῶν διάφορων μορφῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος δέν ἔχει ὅμοιά της στόν κόσμο. Αὐτό ἔδοσε τή δυνατότητα στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων νά γίνει πρωτοπορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, πρότυπο γιά τά ἄλλα προλεταριακά κόμματα.

Ἕνα ἀπό τά κεντρικά ζητήματα πού ἀναλύονται στό βιβλίο

«Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» εἶναι τό ζήτημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Γενικεύοντας τήν πείρα τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῶν πρώτων χρόνων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὁ Λένιν ἀναπτύσσει τή μαρξιστική διδασκαλία γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Οἱ κομμουνιστές πρέπει νά ἀρχίσουν νά προετοιμάζονται γιά τή δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης πολύ καιρό πρίν τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν ἔβαζε μπροστά στά Κομμουνιστικά κόμματα τό καθῆκον νά ἀναζητοῦν καί νά μελετοῦν συγκεκριμένες γιά τήν κάθε χώρα μορφές πλησιάσματος καί περάσματος στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, νά μελετοῦν βαθιά καί ὁλόπλευρα καί νά ἐφαρμόζουν δημιουργικά τήν πείρα τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας στή Σοβιετική Ρωσία.

Στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» τονίζεται καί αἰτιολογεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου γιά ὅλη τήν περίοδο τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Γιά τήν ἐργατική τάξη δέν ἀρκεῖ νά κατακτήσει τήν ἐξουσία, τό κύριο εἶναι νά τήν κρατήσει, νά ἀποκρούσει τήν ἐπίθεση τῶν δυνάμεων τῆς ἀντεπανάστασης καί νά οἰκοδομήσει τή νέα κοινωνία. Ἡ ἰσχύς τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἀνατράπηκε, διασαφήνιζε ὁ Λένιν, βρίσκεται ὄχι μόνο στή δύναμη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, στή δύναμη καί στή στερεότητα τῶν διεθνῶν δεσμῶν τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀλλά καί στή δύναμη τῆς συνήθειας, στή δύναμη τῆς μικρῆς παραγωγῆς, πού *«γεννᾶ* τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη συνεχῶς, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, αὐθόρμητα καί σέ μαζική κλίμακα» (σελ. 6). Νά γιατί ἡ νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη εἶναι ἀδύνατη χωρίς τή μακρόχρονη, τήν ἐπίμονη πάλη, πού ἀπαιτεῖ ἀντοχή, πειθαρχία, σταθερότητα, ἑνότητα θέλησης, καί γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ Λένιν δίδασκε νά γίνεται αὐστηρή διάκριση τῶν καθηκόντων τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη καί ἀπέναντι στίς μικροαστικές μάζες. Εἶναι δυό διαφορετικές πλευρές τῆς ἐκδήλωσης τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἐνῶ ἀπέναντι στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις πού ἀνατράπηκαν τά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καθορίζονται ἀπό τήν ἀνάγκη τῆς καταστολῆς τῆς ἀντίστασης αὐτῶν τῶν τάξεων, ἀπέναντι στούς μικρούς ἰδιοκτῆτες ἡ ἐργατική τάξη ἔχει μπροστά της τό καθῆκον τῆς διαπαιδαγώγησης, τῆς πειθοῦς, τῆς προσέλ-

κυσής τους στή δραστήρια οἰκοδόμηση τῆς νέας ζωῆς. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι τούς μικρούς ἐμπορευματοπαραγωγούς «*δέν μποροῦμε νά τούς διώξουμε*, δέν μποροῦμε νά τούς πνίξουμε, *πρέπει νά τά ταιριάσουμε* μαζί τους, αὐτούς μποροῦμε (καί πρέπει) νά τούς μεταπλάσουμε, νά τούς ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε, καί αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ μιά πολύ μακρόχρονη, ἀργή, προσεκτική ὀργανωτική δουλιά» (σελ. 27).

Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε ὁλόπλευρα τό περιεχόμενο τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας, ἔδειξε τό πολύπλευρο τῶν καθηκόντων της. «Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου — τόνιζε ὁ Λένιν — εἶναι ἕνας ἐπίμονος ἀγώνας, αἱματηρός καί ἀναίμακτος, βίαιος καί εἰρηνικός, πολεμικός καί οἰκονομικός, διαπαιδαγωγικός καί διοικητικός, ἐνάντια στίς δυνάμεις καί στίς παραδόσεις τῆς παλιᾶς κοινωνίας» (σελ. 27). Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι δέν πρέπει νά ἀνάγουμε τήν οὐσία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀποκλειστικά καί μόνο στή βία, παρόλο πού αὐτή δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς βία ἀπέναντι στίς τάξεις πού ἀνατράπηκαν, βία πού ὁ βαθμός της καθορίζεται ἀπό τό βαθμό ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Κύριο περιεχόμενο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι ἡ βία, ἀλλά ἡ δημιουργία, ἡ οἰκοδόμηση τῆς νέας, τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ἡ ὑπεράσπιση τῶν κατακτήσεών της ἀπό τίς ἐπιβουλές τῶν ἐχθρῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τά μεγάλα ἱστορικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά ἐκπληρωθοῦν μέ ἐπιτυχία μόνο ὅταν ἡ ἐργατική τάξη ἔχει ἐπαναστατικό μαρξιστικό κόμμα, κόμμα νέου τύπου. «Χωρίς κόμμα σιδερένιο καί ἀτσαλωμένο στήν πάλη — τόνιζε ὁ Λένιν — χωρίς κόμμα πού νά ἀπολαμβάνει τήν ἐμπιστοσύνη κάθε τίμιου στοιχείου τῆς τάξης του, χωρίς κόμμα πού νά ξέρει νά παρακολουθεῖ τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν καί νά τίς ἐπηρεάζει, εἶναι ἀδύνατο νά διεξαχθεῖ μιά τέτια πάλη μέ ἐπιτυχία» (σελ. 27). Ἡ καθοδήγηση ἀπομέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶναι τό κύριο στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Χωρίς αὐτή τήν καθοδήγηση δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μέ ἐπιτυχία ἡ δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Τό ζήτημα τῆς θέσης καί τοῦ ρόλου τοῦ κόμματος στό σύστημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἐξετάζεται στό βιβλίο σέ σύνδεση μέ τά λάθη ὁρισμένων «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν (κατά πρῶτο λόγο τῶν «ἀριστερῶν» τῆς Γερμανίας), πού μπερδεύοντας τίς ἔννοιες «ἀρχηγοί», «κόμμα», «τάξη», «μάζες», ἀντιπαράθεταν τό κόμμα στήν τάξη καί δημαγωγικά μιλοῦσαν

γιά «δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν» καί «δικτατορία τῶν μαζῶν». Ὁ Λένιν ὑπενθύμιζε ὅτι οἱ μάζες χωρίζονται σέ τάξεις, τίς τάξεις τίς καθοδηγοῦν πολιτικά κόμματα καί ἐπικεφαλῆς τῶν κομμάτων βρίσκονται ἔμπειροι καί μέ κύρος καθοδηγητές. Ὁ Λένιν, παλεύοντας μέ συνέπεια ἐνάντια στήν ξένη πρός τό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ προσωπολατρεία, πού μειώνει τή σημασία τοῦ κόμματος, καταδίκαζε ἀποφασιστικά τή στάση τῶν «ἀριστερῶν», πού ὑπόσκαπταν τήν κομματική ἑνότητα καί, καλυπτόμενοι μέ τό σύνθημα «κάτω οἱ ἀρχηγοί», ἐπιδίωκαν νά καταλάβουν οἱ ἴδιοι καθοδηγητικές θέσεις καί νά ὑπαγορεύσουν τή θέλησή τους στό κόμμα.

Ἡ καταδίκη τῆς προσωπολατρείας δέν σημαίνει καθόλου ἄρνηση τῆς ἀνάγκης καθοδηγητῶν μέ κύρος, πού νά ἀπολαμβάνουν μεγάλη ἐμπιστοσύνη καί ὑποστήριξη ἀπομέρους τῶν μαζῶν. «...Τά πολιτικά κόμματα — ἔγραφε ὁ Λένιν — κατά γενικό κανόνα, τά διευθύνουν λίγο-πολύ σταθερές ὁμάδες προσώπων πού ἔχουν τό μεγαλύτερο κύρος, τή μεγαλύτερη ἐπιροή καί πείρα, ἐκλέγονται στίς πιό ὑπεύθυνες θέσεις καί ὀνομάζονται ἀρχηγοί» (σελ. 24).

Ἡ μή κατανόηση ἀπό τούς «ἀριστερούς» τοῦ ρόλου τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος καί τοῦ καθοδηγητικοῦ του πυρήνα τούς ὁδηγοῦσε στήν ἄρνηση τῆς κομματικότητας, τῆς κομματικῆς πειθαρχίας, κι' αὐτό, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, ἰσοδυναμεῖ μέ πλήρη ἀφοπλισμό τοῦ προλεταριάτου πρός ὄφελος τῆς ἀστικῆς τάξης. Γιά νά πραγματοποιεῖται σωστά, πετυχημένα, νικηφόρα ὁ ὀργανωτικός ρόλος τοῦ προλεταριάτου, δίδασκε ὁ Λένιν, χρειάζεται ἡ πιό αὐστηρή πειθαρχία μέσα στό κόμμα. Χωρίς σιδερένια πειθαρχία τό κόμμα δέν μπορεῖ νά εἶναι πραγματικός καθοδηγητής τῆς ἐργατικῆς τάξης, καθοδηγητική, κατευθυντήρια δύναμη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Οἱ θέσεις γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος, πού ἀναπτύχθηκαν στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» καί σέ ἄλλες ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν, ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν προγραμμάτων τῶν ἐπαναστατικῶν μαρξιστικῶν κομμάτων, ἔχουν πρωταρχική σημασία γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν ΕΣΣΔ ἔπαιξε κοσμοϊστορικό ρόλο, ἐξασφαλίζοντας τήν πλήρη καί ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τό πέρασμα τῆς κοινωνίας στήν πλατιά οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ. Αὐτό ἀποτελεῖ λαμπρή ἀπόδειξη τοῦ θριάμβου τῶν ἰδεῶν τοῦ λενινισμοῦ. Ἡ δικτατορία τοῦ

προλεταριάτου, ἀφοῦ ἐκπλήρωσε τήν κοσμοϊστορική της ἀποστολή, ἀπό τήν ἄποψη τῶν καθηκόντων τῆς ἐσωτερικῆς ἀνάπτυξης ἔπαψε νά εἶναι ἀπαραίτητη στή Σοβιετική χώρα. Τό κράτος πού ἐμφανίστηκε σάν κράτος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀναφέρεται στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού ψηφίστηκε στό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ, μετατράπηκε στό νέο, στό σύγχρονο στάδιο σέ παλλαϊκό κράτος, σέ ὄργανο ἔκφρασης τῶν συμφερόντων καί τῆς θέλησης ὅλου τοῦ λαοῦ.

Τή μεγαλύτερη προσοχή στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» ὁ Λένιν τή στρέφει στήν πάλη ἐνάντια στή σεχταριστική θέση τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν, πού ὑποτιμοῦσαν τίς ἐπαναστατικές δυνατότητες τῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων, πού δέν ἤξεραν καί δέν ἤθελαν νά παλέψουν γιά τίς μάζες. Στό βιβλίο δείχνεται δλη ἡ ζημιά καί ὁ τυχοδιωκτισμός τῆς θέσης αὐτῆς τῶν «ἀριστερῶν».

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι μετά τήν ἐκπλήρωση τοῦ πρώτου ἱστορικοῦ καθήκοντος — τῆς πραγματοποίησης τῆς ἰδεολογικῆς κατάκτησης τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας, μπροστά στούς κομμουνιστές τῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ μπαίνει τό ἑπόμενο ἄμεσο καθῆκον — νά μάθουν νά καθοδηγοῦν ὄχι μόνο τό κόμμα τους, ἀλλά καί τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων στό προτσές τοῦ πλησιάσματος καί τοῦ περάσματός τους στίς θέσεις τῆς δικτατορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μέ μόνη τήν προλεταριακή πρωτοπορία δέν μπορεῖς νά νικήσεις· τό νά ρίξεις ἀποκλειστικά καί μόνο τήν πρωτοπορία στήν ἀποφασιστική μάχη, τή στιγμή πού οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων δέν πῆραν θέση εἴτε ἄμεσης ὑποστήριξης τῆς πρωτοπορίας, εἴτε, τουλάχιστο, εὐνοϊκῆς οὐδετερότητας ἀπέναντι σ' αὐτή, — εἶναι ἔγκλημα. Ὁ Λένιν διασαφήνιζε δτι, ἄν τό πρῶτο καθῆκον (ἡ κατάκτηση τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας) δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ χωρίς τήν πλήρη ἰδεολογική καί πολιτική νίκη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί τό σοσιαλσωβινισμό, τό δεύτερο καθῆκον, πού συνίσταται στήν ἱκανότητα νά ὁδηγηθοῦν οἱ μάζες σέ νέες θέσεις, πού ἐξασφαλίζουν τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ χωρίς τήν ἐκμηδένιση τοῦ «ἀριστεροῦ» δογματισμοῦ, χωρίς τήν ὁλοκληρωτική ὑπερνίκηση τῶν λαθῶν του.

Γιά τήν προσέλκυση τῶν ἑκατομμυρίων τῶν ἐργαζομένων στήν ἐνεργό πάλη, δίδασκε ὁ Λένιν, δέν ἀρκεῖ ἀποκλειστικά καί μόνο ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση, γι' αὐτήν εἶναι ἀπαραίτητη καί ἡ ἴδια ἡ πολιτική πείρα αὐτῶν τῶν μαζῶν. Χρειάζεται νά πειστοῦν

οἱ μάζες στήν πράξη γιά τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ τέχνη τῆς ἐπιδέξιας πολιτικῆς καθοδήγησης συνίσταται ἀκριβῶς στό νά ἐφαρμόζεις τέτια μέσα καί μεθόδους, τά ὁποῖα, ξεκινώντας ἀπό τήν πείρα τῶν μαζῶν καί τό ἐπίπεδο τῆς συνειδητότητάς τους, θά μποροῦσαν νά ὁδηγήσουν τίς μάζες παραπέρα, στήν πάλη γιά τούς τελικούς σκοπούς.

Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι οἱ κομμουνιστές πρέπει *«νά δουλεύουν* ὑποχρεωτικά *ἐκεῖ πού εἶναι οἱ μάζες»* (σελ. 36). Αὐτή ἡ σκέψη περνάει σάν κόκκινη κλωστή μέσα ἀπό ὅλα τά μέρη τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Οἱ κομμουνιστές πρέπει νά δουλεύουν συνεχῶς στά συνδικάτα, στούς συνεταιρισμούς, στίς γυναικεῖες, στίς νεολαιίστικες, στίς πολιτιστικο-διαφωτιστικές καί στίς ἄλλες ὀργανώσεις τῶν ἐργαζομένων. Ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία ἔδινε ὁ Λένιν στά συνδικάτα σάν τίς πιό μαζικές ὀργανώσεις τῶν ἐργαζομένων. Τόνιζε ὅτι οἱ κομμουνιστές εἶναι ὑποχρεωμένοι νά κάνουν αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα στήν ἀντιδραστική κορυφή τῶν συνδικάτων καί στήν ἁπλή συνδικαλιστική μάζα, «νά ξέρουν *νά πείθουν* τούς καθυστερημένους, νά ξέρουν νά δουλεύουν *ἀνάμεσά* τους καί ὄχι *νά ἀπομονώνονται* ἀπ' αὐτούς μέ ἐπινοημένα, παιδιάστικα-«ἀριστερά» συνθήματα» (σελ. 38).

Ἄλλο σπουδαῖο ζήτημα, πού βρῆκε τήν τοποθέτησή του στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», εἶναι τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῶν κομμουνιστῶν στά ἀστικά κοινοβούλια. Ὁ Λένιν, ἐπικρίνοντας τά ἐπινοημένα ἐπιχειρήματα τῶν «ἀριστερῶν», πού τάσσονταν ἐνάντια στή δουλιά τῶν κομμουνιστῶν στά ἀστικά κοινοβούλια, μέ τό παράδειγμα τῆς δράσης τῶν μπολσεβίκων στίς Κρατικές δοῦμες δίδασκε στά Κομμουνιστικά κόμματα τήν ἐπαναστατική κοινοβουλευτική τακτική, τή σωστή χρησιμοποίηση τοῦ κοινοβουλίου γιά τήν πολιτική διαφώτιση καί τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν. Στίς χῶρες τοῦ κεφαλαίου πολλοί ἐργαζόμενοι πιστεύουν ἀκόμη στόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό καί γι' αὐτό, τόνιζε ὁ Λένιν, «ἡ συμμετοχή στίς βουλευτικές ἐκλογές καί στήν πάλη ἀπό τό βῆμα τῆς βουλῆς *εἶναι ὑποχρεωτική* γιά τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου *ἀκριβῶς* γιά νά διαπαιδαγωγήσει τά καθυστερημένα στρώματα *τῆς τάξης του*, ἀκριβῶς γιά νά ξυπνήσει καί νά διαφωτίσει τίς καθυστερημένες, κακομοιριασμένες καί ἀμόρφωτες *μάζες* τοῦ χωριοῦ» (σελ. 42).

Στίς σημερινές συνθῆκες πού στόν κόσμο συντελέστηκε ρι-

ζική ἀλλαγή στό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πρός ὄφελος τοῦ σοσιαλισμοῦ καί πού αὐξήθηκε πολλές φορές ἡ μαζική βάση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, πράγμα πού εἶχε σάν συνέπεια τή δημιουργία νέων συνθηκῶν γιά τήν πιό πλατιά χρησιμοποίηση τῶν κοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης, τό ζήτημα τῆς χρησιμοποίησης τοῦ κοινοβουλίου ἀπό τήν ἐργατική τάξη πῆρε παραπέρα ἀνάπτυξη στά προγραμματικά ντοκουμέντα τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ἀδελφῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων. Στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψηφίστηκε στό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ τονίζεται ὅτι σήμερα σέ μιά σειρά καπιταλιστικές χῶρες ἡ ἐργατική τάξη ἔχει τή δυνατότητα, στηριζόμενη στήν ὑποστήριξη τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, νά νικήσει τίς ἀντιδραστικές δυνάμεις, νά ἀποκτήσει σταθερή πλειοψηφία στό κοινοβούλιο, νά τό μετατρέψει ἀπό ὄργανο πού ἐξυπηρετεῖ τά ταξικά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ὄργανο πού νά ἐξυπηρετεῖ τόν ἐργαζόμενο λαό, καί, ἀναπτύσσοντας ἐξωκοινοβουλευτική πλατιά μαζική πάλη, νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων καί νά δημιουργήσει τούς ἀπαραίτητους ὅρους γιά τήν εἰρηνική πραγματοποίηση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὅλα αὐτά μποροῦν νά γίνουν μόνο μέ τήν πλατιά, τήν ἀδιάκοπη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν καί τῶν μεσαίων στρωμάτων τῆς πόλης ἐνάντια στό μεγάλο μονοπωλιακό κεφάλαιο, ἐνάντια στήν ἀντίδραση, γιά βαθιές κοινωνικές μεταρυθμίσεις, γιά τήν εἰρήνη καί τό σοσιαλισμό. Ταυτόχρονα πρέπει νά παίρνεται ὑπόψη ἡ δυνατότητα καί τοῦ μή εἰρηνικοῦ περάσματος στό σοσιαλισμό. Σέ κάθε χώρα ἡ ἀντικειμενική δυνατότητα τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου τρόπου περάσματος στό σοσιαλισμό λύνεται ἀπό τίς συγκεκριμένες ἱστορικές συνθῆκες καί ἐξαρτᾶται ἀπό τή δύναμη τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων πού ἀνατρέπονται.

Στό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» ὁ Λένιν ἔδειξε ἐπίσης τήν πλήρη ἀνεδαφικότητα τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν «ἀριστερῶν» ὅτι τό ἐπαναστατικό προλεταριακό κόμμα δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά κάνει κανενός εἴδους συμβιβασμούς καί συμφωνίες μέ τά ἄλλα κόμματα καί ὁμάδες. Συμβιβασμοί, δίδασκε ὁ Λένιν, ὑπάρχουν λογιῶν-λογιῶν. Πρῶτος ὅρος γιά τή σωστή λύση αὐτοῦ τοῦ βασικοῦ γιά τήν τακτική τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ζητήματος εἶναι ἡ συγκεκριμένη ἱστορική ἀντιμετώπιση κάθε συμβιβασμοῦ, κάθε συμφωνίας, ὁ ὑπολογισμός τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων καί τῶν πραγματικῶν δυνατοτήτων τῆς πάλης. Πρέπει νά καταλαβαίνουμε καθαρά γιά

ποιό λόγο γίνεται ὁ ἕνας ἤ ὁ ἄλλος συμβιβασμός. Ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ συμβιβασμός πού δέν γίνεται πρός τό συμφέρον τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά ἐνάντιά της. Τέτιου εἴδους προδοτικοί, ἀπεργοσπαστικοί συμβιβασμοί πού κάνουν οἱ ρεφορμιστές εἶναι τελείως ἀπαράδεκτοι γιά τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Καί ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ συμβιβασμός πού δυναμώνει τίς ἐπαναστατικές θέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης· οἱ μαρξιστές τέτιου εἴδους συμβιβασμούς δέν μποροῦν νά τούς ἀρνηθοῦν. Κάνοντας ὅμως συμφωνίες μέ ἄλλα κόμματα, οἱ κομμουνιστές δέν πρέπει νά σταματοῦν τήν πάλη τους ἐνάντια στήν ἀστική καί τή ρεφορμιστική ἰδεολογία καί πολιτική. Μέσα ἀπ' ὅλους τούς συμβιβασμούς, ἐφόσον αὐτοί ὑπαγορεύονται ἀπό τίς περιστάσεις, τό ἐπαναστατικό προλεταριακό κόμμα πρέπει νά μένει πιστό στίς ἀρχές του, στήν τάξη του, στόν τελικό του σκοπό.

Αὐτή τή γραμμή πρέπει νά ἀκολουθοῦν τά Κομμουνιστικά κόμματα καί στόν τομέα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, στίς σχέσεις τῶν σοσιαλιστικῶν κρατῶν μέ τίς καπιταλιστικές χῶρες· ὅταν τό ἀπαιτοῦν τά συμφέροντα τῆς διατήρησης τῆς εἰρήνης, τῆς διατήρησης τῶν κατακτήσεων τοῦ σοσιαλισμοῦ, πρέπει ἀπαραίτητα νά κάνουν λογικούς πολιτικούς συμβιβασμούς. Σάν παράδειγμα ὁ Λένιν ἀναφέρει τή σύναψη ἀπό τό Σοβιετικό κράτος τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ μέ τήν ἰμπεριαλιστική Γερμανία, χαρακτηρίζοντας τήν εἰρήνη αὐτή σάν συμβιβασμό, «μά ἀκριβῶς τέτιον καί σέ τέτιες περιστάσεις, πού ἦταν *ὑποχρεωτικός*». «Νά δεχόμαστε τή μάχη, ὅταν αὐτό συμφέρει ὁλοφάνερα στόν ἀντίπαλο καί ὄχι σέ μᾶς, εἶναι ἔγκλημα — τόνιζε ὁ Λένιν — καί δέν ἀξίζουν πεντάρα οἱ πολιτικοί ἡγέτες τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης, πού δέν ξέρουν νά κάνουν «ἑλιγμούς, συμφωνίες, συμβιβασμούς» γιά νά ἀποφύγουν μιά μάχη κατάφωρα ἀσύμφορη» (σελ. 62).

Ὁ Λένιν δίδασκε τούς κομμουνιστές νά ἀφομοιώνουν ὅλα τά μέσα καί ὅλους τούς τρόπους τῆς δύσκολης τέχνης τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης. Διασαφήνιζε ὅτι ἡ πολιτική καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος πρέπει νά βασίζονται στόν ἀντικειμενικό, ἐπιστημονικό ὑπολογισμό ὅλων τῶν ταξικῶν δυνάμεων τόσο στό ἐσωτερικό τῆς δοσμένης χώρας, ὅσο καί στά ἄλλα κράτη, καθώς καί στόν ὑπολογισμό τῆς πείρας τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἐπέκρινε μέ δριμύτητα τό δογματισμό τῶν «ἀριστερῶν», πού δέν ἤθελαν νά πάρουν ὑπόψη τους τή μεταβαλλόμενη κατάσταση, νά ἀναπτύσσουν καί νά ἐφαρμόζουν δημιουργικά τήν ἐπαναστατική θεωρία, νά χρησιμοποιοῦν γιά τά συμφέροντα τῆς

ἐργατικῆς τάξης καί τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος ὅλων τῶν ἐργαζομένων τίς νέες δυνατότητες πού ἐμφανίζονται. Τά Κομμουνιστικά κόμματα, τόνιζε ὁ Λένιν, πρέπει νά εἶναι στόν ἀνώτατο βαθμό εὐλύγιστα στήν τακτική τους, νά προωθοῦν νέες μορφές πολιτικῆς δράσης καί νά ξέρουν νά χρησιμοποιοῦν τίς παλιές μορφές, δίνοντας σ' αὐτές νέο περιεχόμενο, νά ξέρουν νά ἀντικαθιστοῦν γρήγορα αὐτούς τούς τρόπους πάλης μέ ἄλλους, ὅταν αὐτό τό ἀπαιτεῖ ἡ κατάσταση.

Μεγάλη σημασία γιά τή σωστή πολιτική καθοδήγηση ἔχουν οἱ ὑποδείξεις τοῦ Λένιν γιά τή στάση πού πρέπει νά κρατάει τό προλεταριακό κόμμα ἀπέναντι στά λάθη πού κάνει. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντι στά λάθη του εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα καί πιό σίγουρα κριτήρια τῆς σοβαρότητας τοῦ κόμματος καί τῆς ἐκπλήρωσης ἀπ' αὐτό στήν πράξη τῶν ὑποχρεώσεών του ἀπέναντι στήν τάξη του καί στίς ἐργαζόμενες μάζες. «Νά ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά τό λάθος του — ἔγραφε ὁ Λένιν — νά βρίσκει τίς αἰτίες τοῦ λάθους, νά ἀναλύει τήν κατάσταση πού τό γέννησε, νά ἐξετάζει προσεκτικά τά μέσα γιά τή διόρθωση τοῦ λάθους — αὐτό εἶναι τό γνώρισμα ἑνός σοβαροῦ κόμματος, αὐτό θά πεῖ ἐκπλήρωση ἀπομέρους του τῶν ὑποχρεώσεών του, αὐτό θά πεῖ διαπαιδαγώγηση καί μόρφωση *τῆς τάξης* καί ἔπειτα καί *τῆς μάζας*» (σελ. 41).

Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι κύριος ἐχθρός στό ἐργατικό κίνημα εἶναι ὁ δεξιός ὀπορτουνισμός — ὁ ρεφορμισμός καί ὁ ἀναθεωρητισμός. Ταυτόχρονα ἔδειξε ὅτι καί ὁ «ἀριστερός» ὀπορτουνισμός, ὁ δογματισμός καί ὁ σεχταρισμός, ἄν δέν διεξάγεται ἐνάντιά τους ἡ πιό ἀποφασιστική πάλη, εἶναι ἱκανοί νά φέρουν σοβαρή ζημιά ὄχι μόνο στό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα, ἀλλά καί σέ ὁλόκληρο τό παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. Ἐνῶ τό 1920 ὁ Λένιν θεωροῦσε τόν «ἀριστερισμό» σάν «παιδική ἀρώστια» τῶν νεαρῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων, σάν ἀρώστια τῆς ἀνάπτυξής τους, ἀργότερα τόν ἀντιμετώπιζε πιά σάν τελείως διαμορφωμένη καί ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη κατεύθυνση στό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. Ἔτσι, στό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού ἔγινε τό καλοκαίρι τοῦ 1921, τόνιζε ἀνοιχτά ὅτι ὁ «ἀριστερός» δογματισμός γινόταν ὁ κύριος κίνδυνος γιά τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. «Ἄν τό συνέδριο — ἔλεγε ὁ Λένιν — δέν κάνει ἀποφασιστική ἐπίθεση ἐνάντια στά τέτια λάθη, ἐνάντια στίς τέτιες ἀριστερές ἀνοησίες, τότε ὅλο τό κίνημα εἶναι καταδικασμένο σέ χαμό. Αὐτή εἶναι ἡ βαθιά μου πεποίθηση» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδοση, τόμ. 32ος, σελ. 444).

Ἡ ἐργασία τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» ἀπό τή στιγμή τῆς ἔκδοσής της ἔγινε γιά τούς κομμουνιστές ὅλων τῶν χωρῶν τό ἀχώριστο βιβλίο, πού τούς παρέχει συνεχή βοήθεια στήν πάλη γιά τή συνεπή κομμουνιστική τακτική ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτικοῦ σεχταρισμοῦ, τοῦ δογματισμοῦ καί ἄλλων λαθῶν. Ἡ ἐργασία αὐτή ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στόν καθορισμό τῶν καθηκόντων καί στήν ἐπεξεργασία τῆς πολιτικῆς γραμμῆς τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων· οἱ σπουδαιότερες θέσεις καί τά σπουδαιότερα συμπεράσματα τοῦ βιβλίου ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ τόμος αὐτός περιέχει μιά μεγάλη ὁμάδα ντοκουμέντων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς: τίς θέσεις πού σύνταξε ὁ Β. Ι. Λένιν, τούς λόγους του στίς συνεδριάσεις τῆς ὁλομέλειας, καθώς καί τά προπαρασκευαστικά ὑλικά γιά τό συνέδριο. Τά ντοκουμέντα αὐτά συμπληρώνουν καί ἀναπτύσσουν τίς θέσεις τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Ταυτόχρονα στά ντοκουμέντα αὐτά φωτίζονται μιά σειρά ζητήματα τῆς θεωρίας καί τῆς τακτικῆς τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων. Μέ τά ὑλικά τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνδέονται στενά καί ὁρισμένες ἄλλες ἐργασίες τοῦ Λένιν τῆς περιόδου αὐτῆς, στίς ὁποῖες ἀναλύονται οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου καί δίνονται πρακτικές συμβουλές στά Κομμουνιστικά κόμματα πάνω σέ ζητήματα τακτικῆς καί ὀργάνωσης (βλ. τό «Γράμμα πρός τούς αὐστριακούς κομμουνιστές», τό «Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους ἐργάτες», τά ἄρθρα «Τό δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», «Γιά τήν πάλη μέσα στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα» κ. ἄ.).

Τήν ἡμέρα τῆς ἔναρξης τοῦ συνεδρίου ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στήν εἰσήγηση αὐτή γίνεται ὁλόπλευρη ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς, οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς κατάστασης καί δίνεται χαρακτηρισμός τῶν κύριων ἰμπεριαλιστικῶν ἀντιθέσεων πού, ἔχοντας φτάσει σέ ἐξαιρετική ὀξύτητα, ὑποσκάπτουν τά θεμέλια τοῦ καπιταλισμοῦ σέ ὅλο τόν κόσμο.

Ὁ Λένιν ξεκινοῦσε ἀπό τό ὅτι βασικό περιεχόμενο τῆς ἐποχῆς πού ἐγκαινίασε ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση εἶναι τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό. Τό καπιταλι-

στικό σύστημα δέν μπορεῖ πιά νά κρατᾶ κάτω ἀπό τήν κυριαρχία του τούς λαούς πού ὁ ἕνας ὕστερα ἀπό τόν ἄλλο ἀποσπῶνται ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου καί μπαίνουν στό δρόμο τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἀπό τόν καιρό τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης ὅλα τά γεγονότα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς καθορίζονται ἀπό τήν πάλη τῶν δυό κοινωνικῶν συστημάτων: ἀπό τή μιά μεριά τοῦ συστήματος τοῦ σοσιαλισμοῦ (ἐκπροσωπούμενου τότε ἀπό τήν πρώτη Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ) καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, τοῦ συστήματος τοῦ καπιταλισμοῦ πού ὅλες οἱ προσπάθειές του στρέφονται στό νά πνίξουν τό νέο κοινωνικό σύστημα. Ὁ κόσμος τοῦ καπιταλισμοῦ καί ὁ κόσμος τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀναπτύσσονται πρός δυό ἀντίθετες κατευθύνσεις, ἐφαρμόζουν δυό ἀντίθετες πολιτικές. Ὁ Λένιν, τασσόμενος ὑπέρ τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης καί τῆς ἅμιλλας τῶν κρατῶν μέ διαφορετικό κοινωνικό σύστημα, ὑπογράμμιζε συνεχῶς τήν ἱστορική ἀναγκαιότητα τῆς νίκης σέ ὅλο τόν κόσμο τοῦ νέου κοινωνικοῦ συστήματος, τοῦ θριάμβου τοῦ κομμουνισμοῦ, τό ἀναπότρεπτο τῆς κατάρευσης ὅλου τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος.

Ὁ Λένιν διατύπωσε σπουδαιότατες θέσεις γιά τή γενική κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ, πού τήν ἔναρξή της τήν προκάλεσε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος καί ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση. Χαρακτηρίζοντας τίς βασικές ἐκδηλώσεις αὐτῆς τῆς κρίσης, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι μετά τή λήξη τοῦ πολέμου προκλήθηκε μιά «γιγάντια ὄξυνση *ὅλων* τῶν καπιταλιστικῶν ἀντιθέσεων τόσο στό ἐσωτερικό ὅλων τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, ὅσο καί ἀνάμεσα στίς χῶρες», ὅτι δυνάμωσε ἡ ἀποικιακή καί στρατιωτική καταπίεση, ὅτι καί μέσα στίς νικήτριες χῶρες ἄρχισε καί ὁλοένα δυναμώνει ἡ ἀποσύνθεση, ὅτι «ὁ μηχανισμός» τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς οἰκονομίας καταρέει ἐξολοκλήρου». Αὐτή ἡ ὁλόπλευρη κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ σάν κοινωνικοῦ συστήματος στό σύνολό του σημαίνει ὅλο καί περισσότερο ἀναπτυσσόμενη ἀποσύνθεση τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, ἐξασθένηση ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν της δυνάμεων.

Ὁ Λένιν πρόβλεψε μέ μεγαλοφυΐα καί τήν παραπέρα πορεία τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης, τή μετατροπή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου «ἀπό ἐθνική (δηλ. πού ὑπάρχει σέ μιά χώρα καί δέν εἶναι σέ θέση νά καθορίζει τήν παγκόσμια πολιτική) σέ διεθνή (δηλ. σέ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τουλάχιστο σέ μερικές προηγμένες χῶρες, πού εἶναι σέ θέση νά ἀσκεῖ ἀποφα-

σιστική ἐπίδραση σέ δλη τήν παγκόσμια πολιτική)» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 165). Αὐτό τό συμπέρασμα πού ἔβγαλε ὁ Λένιν στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα», ἐπιβεβαιώθηκε ὁλοκληρωτικά ἀπό τή ζωή. Σήμερα ἀποφασιστικός παράγοντας τῆς παγκόσμιας ἐξέλιξης γίνεται ὁ σοσιαλισμός μέ τά ἰδανικά του τῆς εἰρήνης καί τῆς προόδου. Στό κέντρο τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, ἀναφέρεται στό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΣΕ, βρίσκεται ἡ διεθνής ἐργατική τάξη καί τό κύριο δημιούργημά της — τό παγκόσμιο σύστημα τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Στήν εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Λένιν τόνιζε δτι ἡ ἐξαιρετική ὄξυνση τῶν καπιταλιστικῶν ἀντιθέσεων ὁδήγησε σέ ἰσχυρή ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Ἡ ἐπαναστατική κρίση πού ἐμφανίστηκε, τόνιζε ὁ Λένιν, πρέπει νά ἐξετάζεται σέ ἄμεση σύνδεση μέ τίς οἰκονομικές συνθῆκες ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας κρίσης τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος.

Ὁ Λένιν, στρέφοντας τήν προσοχή τῶν κομμουνιστῶν στό γεγονός δτι δλη ἡ οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά γεμάτη ἀπό εὔφλεκτο ὑλικό καί ἀπό ἀφορμές γιά τήν ἀπροσδόκητη ἀνάφλεξή του, ταυτόχρονα τούς ἀπότρεπε ἀπό βιαστικά συμπεράσματα, ἀπό ἀπερίσκεπτες ἐνέργειες, ἀπό προσπάθειες «νά ἐπισπεύσουν τήν ἐπανάσταση» καί ὑπογράμμιζε τήν ἀνάγκη τῆς προσεκτικῆς προετοιμασίας γιά τήν ἐπανάσταση, γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἔβλεπε δτι τό κύριο καθῆκον εἶναι ἡ συσπείρωση τῶν κομμουνιστικῶν δυνάμεων, ἡ δημιουργία σέ κάθε χώρα Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τό δυνάμωμα τῶν ἤδη ὑπαρχόντων Κομμουνιστικῶν κομμάτων, τό ξεκαθάρισμά τους ἀπό τά ὀπορτουνιστικά καί τά κεντριστικά στοιχεῖα, τό ξεπέρασμα τῶν σεχταριστικῶν λαθῶν, τό ξετύλιγμα ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στίς μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, στό χωριό καί στό στρατό.

Στά ὑλικά τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀναπτύσσονται σπουδαιότατες θέσεις τῆς διδασκαλίας γιά τό προλεταριακό κόμμα. Στίς ὁμιλίες του καί στίς θέσεις του ὁ Β. Ι. Λένιν στέκεται λεπτομερειακά στό ζήτημα τοῦ ρόλου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στό ἐπαναστατικό κίνημα, στά καθήκοντά του στόν τομέα τῆς τακτικῆς καί στίς ὀργανωτικές του ἀρχές. Ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία γιά τά Κομμουνιστικά κόμματα εἶχαν οἱ «Ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή».

Στούς δρους αὐτούς βρῆκε τή λαμπρή ἐνσάρκωσή της ἡ λενινιστική διδασκαλία γιά τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, ὑποδείχνονται οἱ σπουδαιότερες κατευθύνσεις τῆς δουλιᾶς του καί τῆς ἐσωκομματικῆς ζωῆς, δίνεται συμπυκνωμένος χαρακτηρισμός τῶν προγραμματικῶν ἀρχῶν καί τῶν ἀρχῶν τακτικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στό ντοκουμέντο αὐτό ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκοδόμησης τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, τονιζόταν ὅτι τό κόμμα θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό χρέος του μόνο ἄν θά ὑπάρχει σ' αὐτό σιδερένια πειθαρχία καί ἄν τό κομματικό του κέντρο θά εἶναι ὄργανο περιβεβλημένο μέ κύρος, μέ πλατιές ἁρμοδιότητες, πού θά ἀπολαμβάνει τή γενική ἐμπιστοσύνη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Στούς «Ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή» διατυπώθηκε μιά ἀπό τίς σπουδαιότατες ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ — ἡ ὑποχρέωση κάθε Κομμουνιστικοῦ κόμματος «νά ὑποστηρίζει ὁλόψυχα κάθε Σοβιετική Δημοκρατία στήν πάλη της ἐνάντια στίς ἀντεπαναστατικές δυνάμεις» (σελ. 209).

Μεγάλο μέρος στίς ἐργασίες τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς κατέλαβε τό ἐθνικοαποικιακό ζήτημα. Ὁ Β. Ι. Λένιν εἶχε τήν πιό ἐνεργό συμμετοχή στήν ἐπεξεργασία τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου πάνω σ' αὐτό τό θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης· σύνταξε τίς θέσεις πού ψηφίστηκαν ἀπό τό συνέδριο, ἔκανε τήν εἰσήγηση ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα. Στή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου μπῆκαν οἱ μαρξιστικο-λενινιστικές ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Τό συνέδριο ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς παροχῆς βοήθειας πρός τούς καταπιεζόμενους καί ἐξαρτημένους λαούς στήν ἀπελευθερωτική τους πάλη. Σάν βάση ὅλης τῆς πολιτικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό ἐθνικοαποικιακό ζήτημα ἔμπαινε ἡ προσέγγιση τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν καί χωρῶν γιά κοινή ἐπαναστατική πάλη. Στίς ὁμιλίες του στό συνέδριο ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ παγκόσμιος ἰμπεριαλισμός θά πέσει τότε, ὅταν ἡ ἐπαναστατική ἔφοδος τῶν ἐκμεταλλευόμενων ἐργατῶν στό ἐσωτερικό τῆς κάθε χώρας θά συνενωθεῖ μέ τήν ἐπαναστατική ἔφοδο τῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων τῶν καταπιεζόμενων στίς ἀποικίες καί στίς καθυστερημένες χῶρες.

Στίς θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα ὁ Β. Ι. Λένιν ἔβαλε ἕνα πολύ σπουδαῖο, ἐπίκαιρο καί γιά τή σημερινή

ἐποχή, ζήτημα: τί στάση πρέπει νά κρατοῦν τά Κομμουνιστικά κόμματα ἀπέναντι στά ἀστικοδημοκρατικά ἀπελευθερωτικά κινήματα στίς ἀποικιακές καί στίς καθυστερημένες χῶρες, ἀπέναντι στήν προοδευτική ἐθνική ἀστική τάξη, ἐφόσον αὐτή παλεύει ἐπαναστατικά. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι τά Κομμουνιστικά κόμματα πρέπει νά συνάπτουν «προσωρινές συμμαχίες μέ τήν ἀστική δημοκρατία τῶν ἀποικιῶν καί τῶν καθυστερημένων χωρῶν, ἀλλά νά μή συγχωνεύονται μαζί της καί νά διατηροῦν ἀπαραίτητα τήν ἀνεξαρτησία τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος ἀκόμη καί στήν πιό ἐμβρυώδη μορφή του» (σελ. 167). Στίς συνθῆκες αὐτές οἱ κομμουνιστές, διατηρώντας τό ἀπόλυτο δικαίωμα τῆς ὀργανωτικῆς καί διαπαιδαγωγητικῆς δουλιᾶς στίς μάζες, πρέπει νά ὑποστηρίζουν καί θά ὑποστηρίζουν τά ἀστικοδημοκρατικά ἀπελευθερωτικά κινήματα στίς ἀποικιακές χῶρες. Οἱ θέσεις αὐτές ἦταν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς βασικῆς σκέψης τοῦ Λένιν, πού διατυπώθηκε ἀπ' αὐτόν στό II συνέδριο τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς τό Νοέμβρη τοῦ 1919, ὅτι οἱ κομμουνιστές τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς «θά χρειαστεῖ νά βασίζονται στόν ἀστικό ἐθνικισμό πού ξυπνάει σ' αὐτούς τούς λαούς, καί δέν μπορεῖ νά μήν ξυπνάει, καί πού ἔχει τήν ἱστορική δικαίωσή του» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 39ος, σελ. 330).

Στά ἔργα του ὁ Λένιν διατύπωνε τή σκέψη ὅτι, ἐνῶ προηγούμενα τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τελείωνε μέ τόν ἐρχομό τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἐξουσία, στήν ἐποχή τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ τά κινήματα αὐτά, καθοδηγούμενα ἀπό τό προλεταριάτο μ' ἐπικεφαλῆς τά Κομμουνιστικά κόμματα, μποροῦν, ὅταν ὑπάρχουν εὐνοϊκές συνθῆκες, νά ὁδηγήσουν στήν ἐγκαθίδρυση πραγματικά λαϊκῆς ἐξουσίας. Σ' αὐτή τήν περίπτωση οἱ πρώην ἀποικιακές χῶρες, στίς ὁποῖες διατηρήθηκαν ἀκόμη προκαπιταλιστικές σχέσεις, ἀποκτοῦν τή δυνατότητα, μέ τή βοήθεια τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου τῶν προηγμένων χωρῶν, νά πραγματοποιήσουν τό βαθμιαῖο πέρασμα στό σοσιαλισμό, παρακάμπτοντας τό καπιταλιστικό στάδιο ἀνάπτυξης. Αὐτή ἡ σπουδαιότατη θέση, πού διατυπώθηκε ἀπό τόν Λένιν στήν εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα μέ βάση τήν πρώτη πείρα τῆς δουλιᾶς τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς Σοβιετικές Δημοκρατίες τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, ἔχει ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία γιά τή σημερινή ἐποχή τῶν θυελλώδικων ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ἐπαναστάσεων, ὅταν μπροστά

στούς λαούς πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τόν ἀποικιακό ζυγό μπαίνει τό θεμελιακό ζήτημα: ποιό δρόμο θά ἀκολουθήσουν οἱ χῶρες τους — τό δρόμο τῆς καπιταλιστικῆς ἤ τό δρόμο τῆς μή καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης.

Μεγάλη συμβολή στή θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί στήν πράξη τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀποτέλεσε ἡ ἐπιστημονική θεμελίωση ἀπό τόν Λένιν τῆς θέσης ὅτι γιά τίς ἀνεξάρτητες Σοβιετικές Δημοκρατίες εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐθελοντική ἕνωσή τους μέ βάση τήν πλήρη ἰσοτιμία σέ ἑνιαία κρατική ἕνωση. Στίς θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα τονίζεται ὅτι πρέπει «νά τείνουμε σέ μιά ὅλο καί πιό στενή ὁμοσπονδιακή ἕνωση, ἔχοντας ὑπόψη, πρῶτο, ὅτι χωρίς τήν πιό στενή ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι ἀδύνατο νά ὑπερασπίσουμε τήν ὕπαρξή τους, γιατί οἱ Σοβιετικές Δημοκρατίες εἶναι περικυκλωμένες ἀπό τίς ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις ὅλου τοῦ κόσμου, δυνάμεις ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρές ἀπό στρατιωτική ἄποψη· δεύτερο, ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ πιό στενή οἰκονομική συμμαχία ἀνάμεσα στίς Σοβιετικές Δημοκρατίες, γιατί διαφορετικά δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀνασυγκρότηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού κατάστρεψε ὁ ἰμπεριαλισμός καί νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ εὐημερία τῶν ἐργαζομένων· τρίτο, ὅτι ὑπάρχει ἡ τάση γιά δημιουργία μιᾶς ἑνιαίας παγκόσμιας οἰκονομίας, πού νά ἀποτελεῖ ἑνιαῖο σύνολο καί νά ρυθμίζεται σύμφωνα μέ ἕνα γενικό σχέδιο ἀπό τό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνῶν, τάση πού ἐκδηλώθηκε μέ τόν πιό καθαρό τρόπο ἀκόμη καί μέσα στόν καπιταλισμό καί πού χωρίς ἄλλο θά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα καί θά ὁλοκληρωθεῖ πέρα γιά πέρα στό σοσιαλισμό» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 164).

Στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συζητήθηκαν καί ψηφίστηκαν σάν ἀποφάσεις οἱ θέσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τό ἀγροτικό ζήτημα. Στίς θέσεις χαράζονταν οἱ βασικές κατευθύνσεις τῆς δουλιᾶς τῶν κομμουνιστῶν στό χωριό, καθορίζονταν τά καθήκοντα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπέναντι στά διάφορα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς τόσο στήν περίοδο τῆς πάλης γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ὅσο καί μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, διατυπωνόταν ἡ ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, θεμελιωνόταν ἡ ἀνάγκη τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς.

Τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀποτέλεσε

βασικό ορόσημο στήν ανάπτυξη τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, στή συσπείρωση τῶν δυνάμεων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Ὁ Λένιν, συνοψίζοντας τά ἀποτελέσματα τοῦ συνεδρίου, ἔγραφε: «Μιά παγκόσμια στρατιά τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου παλεύει σήμερα γιά τόν κομμουνισμό. Καί στό συνέδριο πού τέλειωσε τίς ἐργασίες του ἡ στρατιά αὐτή ἀπόκτησε τήν ὀργάνωσή της καί ἕνα σαφές, ἀκριβές, λεπτομερειακό πρόγραμμα δράσης» (σελ. 275).

Ἀνάμεσα στά ἔργα πού μπῆκαν στόν τόμο μεγάλο μέρος κατέχουν οἱ ὁμιλίες τοῦ Λένιν σχετικά μέ τήν πορεία τοῦ πολωνοσοβιετικοῦ πολέμου. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ πόλεμος τῆς ἀστικοτσιφλικάδικης Πολωνίας ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία ἦταν στήν οὐσία νέα ἐκστρατεία τῆς Ἀντάντ ἐνάντια στή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, ὅτι πίσω ἀπό τίς πλάτες τῶν πολωνικῶν ἰθυνόντων κύκλων στέκουν οἱ γάλλοι, οἱ ἄγγλοι καί οἱ ἀμερικανοί ἰμπεριαλιστές. Μιλώντας στίς 5 τοῦ Μάη 1920 μπροστά στούς κόκκινους στρατιῶτες, πού ἔφευγαν γιά τό πολωνικό μέτωπο, ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τό Σοβιετικό κράτος δέν θέλει τόν πόλεμο, ὅτι τόν πόλεμο τοῦ τόν ἐπέβαλαν, ὅτι ἡ σοβιετική κυβέρνηση, ἐφαρμόζοντας μέ συνέπεια φιλειρηνική ἐξωτερική πολιτική, ἔκανε μεγάλες ὑποχωρήσεις καί ἐπανειλημμένα πρότεινε στήν Πολωνία εἰρήνη μέ εὐνοϊκούς γι' αὐτήν ὅρους. Αὐτή τή σκέψη ὁ Λένιν τή διατύπωνε πολλές φορές στίς ὁμιλίες του σέ συγκεντρώσεις, σέ συνελεύσεις, σέ συνδιασκέψεις. Ξεσκέπαζε τήν τυχοδιωκτική πολιτική τῶν κυρίαρχων τάξεων τῆς Πολωνίας, πού ἐξαπέλυσαν αὐτό τόν πόλεμο, καί χαιρετοῦσε τήν ἡρωική πάλη τῶν πολωνῶν ἐργατῶν γιά τήν ὑποστήριξη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, μιλοῦσε γιά τά αἰσθήματα βαθιᾶς συμπάθειας πού τρέφουν οἱ λαοί τῆς χώρας μας πρός τό λαό τῆς Πολωνίας.

Βοήθεια στό μέτωπο — νά τό βασικό καθῆκον πού πρόβαλλε ὁ Λένιν αὐτή τή δύσκολη γιά τή χώρα ἐποχή μπροστά σέ ὅλες τίς κομματικές, σοβιετικές, οἰκονομικές, κοινωνικές ὀργανώσεις. «...Μιά καί τό ζήτημα ἔφτασε ὥς τόν πόλεμο — τόνιζε ὁ Λένιν — ὅλα πρέπει νά ὑποταχθοῦν στά συμφέροντα τοῦ πολέμου, ὅλη ἡ ἐσωτερική ζωή τῆς χώρας πρέπει νά ὑποταχθεῖ στόν πόλεμο, στό σημεῖο αὐτό δέν ἐπιτρέπεται καί ἡ ἐλάχιστη ταλάντευση» (σελ. 117). Γι' αὐτό τό ζήτημα μίλησε ὁ Λένιν στήν κοινή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῶν συνδικάτων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν

στή 2η Πανρωσική σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ὀργανωτῶν γιά τή δουλιά στό χωριό, στό συνέδριο τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας δέρματος, στή σύσκεψη στελεχῶν τῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί σέ πολλούς ἄλλους λόγους καί ἐργασίες του.

Τά ζητήματα τοῦ πολωνικοῦ πολέμου συζητήθηκαν λεπτομερειακά στήν IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἔγινε στή Μόσχα στίς 22-25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. Παρουσιάζοντας στή συνδιάσκεψη τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὁ Β. Ι. Λένιν φώτισε τή διεθνή κατάσταση σέ σχέση μέ τήν ἐξέλιξη τοῦ πολωνοσοβιετικοῦ πολέμου τό καλοκαίρι τοῦ 1920, ἔκανε χαρακτηρισμό τῶν βασικῶν σταδίων τοῦ πολέμου, στάθηκε στή σημασία τῆς ἐπίθεσης τοῦ σοβιετικοῦ στρατοῦ ἐνάντια στή Βαρσοβία, ἀποκάλυψε τίς αἰτίες τῶν ἀποτυχιῶν πού ἐπακολούθησαν. Ἔδειξε ὅτι ἡ ἀστικοτσιφλικάδικη Πολωνία ἦταν τότε ἕνας ἀπό τούς κρίκους ὁλόκληρου τοῦ συστήματος τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, πού στηριζόταν στή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, ἦταν τό τελευταῖο προπύργιο τῆς Ἀντάντ στήν πάλη ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό. Γι' αὐτό τό λόγο, ὅταν ὁ Κόκκινος Στρατός ἀπειλοῦσε αὐτό τό προπύργιο, κλονίστηκε ὅλο τό σύστημα. Ἡ ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου στίς χῶρες τῆς Εὐρώπης αὐτή τήν περίοδο ἔφτασε στό ἀποκορύφωμά της. Ὅλα αὐτά πρέπει νά ὑπολογίζονται, ὅταν γίνεται ἐκτίμηση τῶν γενικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ πολωνοσοβιετικοῦ πολέμου. Παρά τήν ἀποτυχία πού εἶχε ὁ στρατός μας στά πρόθυρα τῆς Βαρσοβίας, οἱ ἰμπεριαλιστές δέν κατάφεραν νά πετύχουν τό σκοπό τους. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά καταρεύσουν τά ἐπιθετικά σχέδια τῆς Ἀντάντ. Στό λόγο του στή σύσκεψη τῶν προέδρων τῶν νομαρχιακῶν, ἐπαρχιακῶν καί κοινοτικῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας στίς 15 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι ὁ πολωνικός πόλεμος πῆρε ἕνα τέλος, πού δέν τό περίμενε κανένα ἰμπεριαλιστικό κράτος. Τό ἱστορικό δίδαγμα αὐτοῦ τοῦ πολέμου δείχνει ὅτι «ὁποιεσδήποτε καί ἄν εἶναι οἱ ἀπόπειρες εἰσβολῆς στή Ρωσία καί τά στρατιωτικά μέτρα σέ βάρος τῆς Ρωσίας, καί τέτιες ἀπόπειρες θά ἔχουμε ἴσως πολλές, ἐμεῖς ἀτσαλωμένοι πιά ἀπό τήν πείρα μας καί στηριζόμενοι στήν πείρα τῶν πραγμάτων, ξέρουμε πώς ὅλες αὐτές οἱ ἀπόπειρες θά γίνουν στάχτη. Καί ὕστερα ἀπό κάθε ἀπόπειρα τῶν ἐχθρῶν μας θά βγαίνουμε ἰσχυρότεροι ἀπ' ὅ,τι εἴμασταν προηγούμενα»

(σελ. 356). Ἡ ἱστορία ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα ὅλη τήν ὀρθότητα αὐτῶν τῶν προφητικῶν λόγων. Ἀποτελοῦν σοβαρή προειδοποίηση καί πρός τούς σύγχρονους ὑποκινητές ἑνός νέου πολέμου.

Ἡ IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἐκτός ἀπό τή συζήτηση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πολεμικῆς ἐκστρατείας τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1920, ἔδοσε μεγάλη προσοχή στό ζήτημα τῶν ἄμεσων καθηκόντων τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. Στόν τόμο αὐτό γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν παρατίθενται πλήρως τά ὑλικά τοῦ Λένιν πού ἔχουν σχέση μέ τήν IX συνδιάσκεψη. Ἐκτός ἀπό τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ πού παρουσίασε ὁ Λένιν στή συνδιάσκεψη καί πού δημοσιεύτηκε στίς προηγούμενες ἐκδόσεις τῶν Ἁπάντων, στόν τόμο περιέχονται: ὁ λόγος τοῦ Λένιν γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης (δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά), τό σχέδιό του ἀπόφασης «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης» καί οἱ προτάσεις γι' αὐτή τήν ἀπόφαση (καί τά δυό τελευταῖα ντοκουμέντα δημοσιεύτηκαν προηγούμενα στίς Λενινιστικές Συλλογές).

Στό λόγο καί στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης ὁ Λένιν χάραξε συγκεκριμένα μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας, γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς τῶν κομματικῶν ὀργάνων στό κέντρο καί κατά τόπους, γιά τό ξερίζωμα τῶν στοιχείων τῆς γραφειοκρατίας, τῆς στείρας διοικητικῆς διεύθυνσης καί ἄλλων νοσηρῶν φαινομένων, πού ἐκδηλώθηκαν ἐκείνη τήν περίοδο σέ μιά σειρά ὀργανώσεις. Ὁ Λένιν πρόβαλλε σάν πρώτη ἀπαίτηση «τήν ἀπόλυτη ὑποχρέωση τῆς διεξαγωγῆς πιό συχνῶν καί πιό πλατιῶν συνελεύσεων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος μαζί μέ ἄλλα μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος» (σελ. 293).

Στίς συνθῆκες τῆς τεταμένης πολεμικῆς κατάστασης ἡ διαπαιδαγωγητική, ὀργανωτική, οἰκονομική δράση τοῦ Κόμματος ἦταν ὑποταγμένη κατά πρῶτο λόγο στά καθήκοντα τῆς ἄμυνας τῆς χώρας. Ταυτόχρονα, ἀπό ἐκείνη ἤδη τήν περίοδο, ὁ Λένιν χαράζει τίς βασικές κατευθύνσεις τῆς δουλιᾶς τοῦ Κόμματος καί τῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης ὕστερα ἀπό τό τέλος τοῦ πολέμου. Ὁ Λένιν ὑπογραμμίζει τή σπουδαιότητα τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων — τῆς ἀνασυγκρότησης τῆς βιομηχανίας, τῆς πραγματοποίησης τοῦ κρατικοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ ὅλης τῆς χώρας, τῆς ἀνόδου τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιά-

ζουν οἱ «Παρατηρήσεις σχετικά μέ τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κόμματος», πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Στό ντοκουμέντο αὐτό τονίζονται τά βασικά ζητήματα πού θά μποῦν μπροστά στό Κόμμα ὕστερα ἀπό τή συντριβή τοῦ Βράνγκελ καί πού θά πρέπει νά συζητηθοῦν στό ἐπικείμενο X συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). Σάν ἕνα ἀπό τά κύρια, ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κόμματος ξεχωρίζεται τό παρακάτω ζήτημα: «τό δυνάμωμα τῆς σύνδεσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τήν ἀγροτιά» (σελ. 368). Καί ἀκριβῶς αὐτό τό ζήτημα ἔγινε τό κεντρικό ζήτημα στό συνέδριο τοῦ Κόμματος τήν ἄνοιξη τοῦ 1921. Στίς «Παρατηρήσεις σχετικά μέ τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κόμματος» τονίζεται ἐπίσης ἡ ἀνάγκη τῆς λύσης τέτιων ζητημάτων, ὅπως εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν συνδικάτων, ἡ πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία καί τίς καθυστερήσεις στά σοβιετικά ἱδρύματα, ὁ ἔλεγχος τῶν πραγματικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς πάλης καί ἡ ἐφαρμογή ὁρισμένων ἄλλων μέτρων.

Στά ἔργα πού μπῆκαν στόν τόμο μεγάλη θέση κατέχουν τά ζητήματα τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς πολιτιστικῆς οἰκοδόμησης. Στό ἄρθρο «Ἀπό τό πρῶτο Κομμουνιστικό Σάββατο στή σιδηροδρομική γραμμή Μόσχα-Καζάν, στό Πανρωσικό Σάββατο τῆς Πρωτομαγιᾶς» καί στό λόγο στή συγκέντρωση τήν ἀφιερωμένη στήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τῆς Ἀπελευθερωμένης ἐργασίας, τήν 1 τοῦ Μάη 1920 ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά κατευθυνθοῦν ὅλες οἱ προσπάθειες στήν καλλιέργεια τῆς κομμουνιστικῆς συνείδησης, νά καθιερωθοῦν νέες κοινωνικές σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, νά καλλιεργηθεῖ νέα στάση ἀπέναντι στή δουλιά καί νέα πειθαρχία. «Θά δουλέψουμε — τόνιζε ὁ Λένιν — γιά νά μπάσουμε στή συνείδηση, στίς συνήθειες, στήν καθημερινή ζωή τῶν μαζῶν τήν ἀρχή: «ὅλοι γιά τόν ἕνα καί ὁ ἕνας γιά ὅλους», τήν ἀρχή: «ὁ καθένας σύμφωνα μέ τίς ἱκανότητές του, στόν καθένα σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες του», γιά νά μπάσουμε σιγά-σιγά, μά σταθερά τήν κομμουνιστική πειθαρχία καί τήν κομμουνιστική ἐργασία» (σελ. 108).

Στίς 2 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 στό III συνέδριο τῆς ΚΕΝΡ ὁ Λένιν ἐκφώνησε τόν ἱστορικό του λόγο «Τά καθήκοντα τῶν Ἑνώσεων νεολαίας», πού ἔγινε προγραμματικό ντοκουμέντο τοῦ Κόμματος στό ἔργο τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν νεολαίων οἰκοδόμων τῆς νέας ζωῆς. Στό λόγο μπροστά στούς νεολαίους μπῆκε τό καθῆκον — νά διδάσκονται τόν κομμουνισμό, νά διαπαιδαγωγοῦνται σάν κομμουνιστές. Νά διδάσκεσαι τόν κομμουνισμό,

διασαφήνιζε ὁ Λένιν, σημαίνει κατά πρῶτο λόγο νά συνδέεις τό κάθε βῆμα τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς μόρφωσής σου μέ τήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, μέ τήν καθημερινή της ἐργασία. Ἡ κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση συνίσταται στό νά συνεισφέρεις τή δουλιά σου, τίς δυνάμεις σου στήν κοινή ὑπόθεση, στήν ὑπόθεση τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ. Πάνω σ' αὐτή τή βάση πρέπει νά καλλιεργοῦνται, νά εἰσάγονται στή συνείδηση ἡ κομμουνιστική ἠθική, τό κομμουνιστικό ἦθος. Οἱ ἠθικοί κανόνες διαγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου τῆς νέας κοινωνίας, πού τονίστηκαν στό λόγο τοῦ Λένιν, ἀποτέλεσαν τή βάση τοῦ ἠθικοῦ κώδικα τῶν οἰκοδόμων τοῦ κομμουνισμοῦ, πού διατυπώθηκε μέ μεγάλη πληρότητα στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψηφίστηκε στό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ.

Ὁ Λένιν ἀπαιτοῦσε ἀπό τή νεολαία νά κρατάει τήν πιό σοβαρή στάση ἀπέναντι στή μάθηση. Ἔλεγε ὅτι κομμουνιστής μπορεῖ νά γίνεις μόνο ὅταν πλουτίσεις τή μνήμη σου μέ τή γνώση ὅλου ἐκείνου τοῦ πλούτου πού ἀπόκτησε ἡ ἀνθρωπότητα. «Μπροστά σας μπαίνει τό καθῆκον τῆς οἰκοδόμησης — τόνιζε ὁ Λένιν — καί μπορεῖτε νά τό πραγματοποιήσετε μόνο ἄν κατακτήσετε ὅλες τίς σύγχρονες γνώσεις, ἄν ξέρετε νά μετατρέψετε τόν κομμουνισμό ἀπό ἕτοιμους ἀποστηθισμένους τύπους, συμβουλές, συνταγές, ὁδηγίες, προγράμματα στό ζωντανό ἐκεῖνο πράγμα πού συνενώνει ὅλη τήν ἄμεση δουλιά σας, ἄν ξέρετε νά μετατρέψετε τόν κομμουνισμό σέ ὁδηγό γιά τήν πρακτική δουλιά σας» (σελ. 308).

Σέ σύνδεση μέ τό πρόβλημα τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς διαφώτισης τῶν μαζῶν ὁ Λένιν στεκόταν στό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν πολιτιστική κληρονομιά τοῦ παρελθόντος, μιλοῦσε γιά τούς δρόμους καί τίς μεθόδους τῆς οἰκοδόμησης τοῦ νέου, τοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ. Ἔδειξε ὅτι ὁ προλεταριακός πολιτισμός πρέπει νά ἀποτελέσει τή νομοτελειακή ἀνάπτυξη καί μετάπλαση τοῦ πλούτου ἐκείνου τῶν γνώσεων πού ἀπόκτησε ἡ ἀνθρωπότητα κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς ἐκμεταλλεύτριας κοινωνίας. Ὁ Λένιν δίδασκε ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ νέου, τοῦ σοσιαλιστικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἕνα σύνθετο καί πολύπλευρο προτσές, πού ἀγκαλιάζει ὅλες τίς πλευρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅτι ἡ πολιτιστική οἰκοδόμηση, σάν μέρος τοῦ γενικοῦ προγράμματος τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ κομμουνισμοῦ στή χώρα μας, πρέπει νά γίνεται κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί νά στηρίζεται στή δημιουργική πρωτοβουλία τῶν μαζῶν.

Ὁ Λένιν ἔδινε τεράστια σημασία στήν ἰδεολογική δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. «Τό καθῆκον μας — τόνιζε ὁ Λένιν — εἶναι νά κατανικήσουμε κάθε ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, ὄχι μόνο τή στρατιωτική καί τήν πολιτική, ἀλλά καί τήν ἰδεολογική, πού εἶναι ἡ πιό βαθιά καί ἡ πιό ἰσχυρή» (σελ. 406). Μιλώντας στήν Πανρωσική σύσκεψη τῶν πολιτικῶν διαφωτιστῶν τῶν Διευθύνσεων τῆς λαϊκῆς παιδείας τῶν κυβερνείων καί τῶν νομῶν στίς 3 τοῦ Νοέμβρη 1920, ὁ Λένιν ἀναφέρθηκε λεπτομερειακά στό πῶς πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένη ἡ μαζική-πολιτική καί διαφωτιστική δουλιά στή χώρα. Ὑπόβαλε σέ ἐξοντωτική κριτική τό ἀστικό κήρυγμα τῆς ἀπολιτικότητας καί ὑπογράμμισε πολύ ἔντονα τήν ἀνάγκη τῆς κομματικῆς καθοδήγησης ὅλων τῶν τομέων τῆς κρατικῆς, οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε βασική κατεύθυνση τῆς ἰδεολογικῆς δουλιᾶς τήν προπαγάνδα τοῦ κομμουνισμοῦ. Αὐτή ἡ προπαγάνδα, δίδασκε ὁ Λένιν, δέν πρέπει νά ξεκινάει ἀπό γενικούς συλλογισμούς καί εἰκασίες γιά τό τί λογῆς θά εἶναι ὁ κομμουνισμός, ἀλλά ἀπό τά συγκεκριμένα καθήκοντα τῆς οἰκονομικῆς καί κρατικῆς οἰκοδόμησης, δείχνοντας στήν πράξη πῶς πρέπει νά οἰκοδομηθεῖ ὁ σοσιαλισμός. Καθορίζοντας τό βασικό σκοπό τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας, ὁ Λένιν τόνιζε: «Τόν κομμουνισμό πρέπει νά τόν δεχτοῦν οἱ ἐργατικές μάζες σάν δική τους ὑπόθεση... Γιά μᾶς ὁ κομμουνισμός ἔπαψε πιά νά εἶναι πρόγραμμα, θεωρία καί ἀποστολή, γιά μᾶς εἶναι ζήτημα τῆς σημερινῆς ἔμπρακτης οἰκοδόμησης» (σελ. 408).

* *
*

Στόν τεσσαρακοστό πρῶτο τόμο ἔχουν περιληφθεῖ 33 ντοκουμέντα τοῦ Λένιν, πού δέν περιέχονταν προηγούμενα στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν (20 δημοσιεύονται στό βασικό κείμενο τοῦ τόμου, 12 στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά», 1 στό μέρος «Παραρτήματα»). Τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν τῶν ἐργασιῶν εἶχε δημοσιευτεῖ στούς τόμους XXXIV, XXXV καί XXXVI τῶν Λενινιστικῶν Συλλογῶν καί σέ ὁρισμένες ἄλλες ἐκδόσεις. Οἱ ὁμιλίες τοῦ Λένιν στήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τοῦ Κ. Μάρξ τήν 1 τοῦ Μάη, στή συνεδρίαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 19 τοῦ Ἰούνη καί στή συγκέντρωση τήν ἀφιερωμένη στήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ καί τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ

στήν Πετρούπολη στίς 19 τοῦ Ἰούλη 1920, εἶχαν δημοσιευτεῖ μόνο στόν Τύπο ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἡ συνομιλία τοῦ Λένιν μέ τόν ἰάπωνα ἀνταποκριτή Ρ. Νακαχίρα πρωτοδημοσιεύτηκε στά ρωσικά στίς 16 τοῦ Ἰούλη 1963 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια», ἀρ. φύλ. 91 σέ μετάφραση ἀπό τά ἀγγλικά· στόν τόμο αὐτό δημοσιεύεται σέ μετάφραση ἀπό τό ἰαπωνικό κείμενο, πού εἶναι πιό πλῆρες. Τρία ντοκουμέντα: ὁ λόγος γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης στήν ΙΧ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ), τό πρόχειρο σχέδιο θέσεων γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί οἱ παρατηρήσεις στήν εἰσήγηση τοῦ Σουλτάν-Ζαντέ γιά τίς προοπτικές τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης στήν Ἀνατολή δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά.

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

B. I. ΛΕΝΙΝ
1920

Ο «ΑΡΙΣΤΕΡΙΣΜΟΣ», ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ [1]

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη-Μάη τοῦ 1920

Δημοσιεύτηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1920 στήν Πετρούπολη σέ χωριστό βιβλίο ἀπό τό Κρατικό Ἐκδοτικό

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου, πού παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

Н. ЛЕНИН

ДЕТСКАЯ БОЛЕЗНЬ «ЛЕВИЗНЫ» В КОММУНИЗМЕ

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ПЕТЕРБУРГ

1·9·2·0

Τό ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». — 1920

Σμίκρυνση

I

ΜΕ ΠΟΙΑ ΕΝΝΟΙΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΔΙΕΘΝΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ;

Τούς πρώτους μῆνες ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία ἀπό τό προλεταριάτο (25. X. - 7. XI.1917) θά μποροῦσε νά νομίσει κανείς πώς ἡ τεράστια διαφορά τῆς καθυστερημένης Ρωσίας ἀπό τίς προηγμένες χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης θά κάνει τήν ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου στίς χῶρες αὐτές νά μοιάζει ἐλάχιστα μέ τή δική μας. Τώρα ἔχουμε πιά μπροστά μας μιά πολύ ἀξιόλογη διεθνή πείρα, πού δείχνει μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια ὅτι ὁρισμένα βασικά χαρακτηριστικά τῆς ἐπανάστασής μας ἔχουν σημασία ὄχι τοπική, οὔτε εἰδικά ἐθνική, οὔτε μόνο ρωσική, ἀλλά διεθνή. Καί δέν μιλῶ ἐδῶ γιά τή διεθνή σημασία μέ τήν πλατιά ἔννοια τῆς λέξης, ὅτι δηλαδή ὄχι ἁπλῶς μερικά, ἀλλά ὅλα τά βασικά καί πολλά ἀπό τά δευτερεύοντα χαρακτηριστικά τῆς ἐπανάστασής μας ἔχουν διεθνή σημασία μέ τήν ἔννοια τῆς ἐπίδρασής της σέ ὅλες τίς χῶρες. Δέν μιλῶ ὅμως μ' αὐτή τήν πλατιά ἔννοια. Μιλῶ μέ τήν πιό στενή ἔννοια τῆς λέξης, δηλαδή ἐννοώντας μέ τίς λέξεις διεθνή σημασία τή διεθνή σημαντικότητα τῆς ἐπανάστασής μας ἤ τήν ἱστορική ἀναγκαιότητα νά ἐπαναληφθεῖ σέ διεθνή κλίμακα αὐτό πού ἔγινε σέ μᾶς. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς τέτια σημασία ἔχουν ὁρισμένα βασικά χαρακτηριστικά τῆς ἐπανάστασής μας.

Φυσικά, θά ἦταν πολύ μεγάλο λάθος νά ὑπερβάλουμε αὐτή τήν ἀλήθεια, νά τήν ἐπεκτείνουμε καί πέρα ἀπό ὁρισμένα βασικά χαρακτηριστικά τῆς ἐπανάστασής μας. Θά ἦταν ἐπίσης λάθος νά μή δοῦμε ὅτι, ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἔστω καί σέ μιά ἀπό τίς προηγμένες χῶρες, θά ἐπέλθει, κατά πάσα πιθανότητα, μιά ἀπότομη στροφή καί συγκεκριμένα: ἡ Ρωσία λίγο καιρό ὕστερα ἀπ' αὐτή τή νίκη

θά εἶναι πιά ὄχι ὑποδειγματική, ἀλλά πάλι καθυστερημένη (ἀπό «σοβιετική» καί ἀπό σοσιαλιστική ἄποψη) χώρα.

Στή σημερινή ὅμως ἱστορική στιγμή τά πράγματα παρουσιάζονται ἀκριβῶς ἔτσι πού τό ρωσικό πρότυπο δείχνει *σέ ὅλες* τίς χῶρες κάτι, καί κάτι τό πάρα πολύ οὐσιαστικό, ἀπό τό ἀναπόφευκτο καί κοντινό μέλλον τους. Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες σέ ὅλες τίς χῶρες τό κατάλαβαν αὐτό ἀπό καιρό — καί τίς περισσότερες φορές ὄχι τόσο τό κατάλαβαν, ὅσο τό συνέλαβαν, τό διαισθάνθηκαν μέ τό ἔνστικτο τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης. Ἀπό δῶ βγαίνει ἡ διεθνής «σημασία» (μέ τή στενή ἔννοια τῆς λέξης) τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καθώς καί τῶν βάσεων τῆς μπολσεβίκικης θεωρίας καί τακτικῆς. Αὐτό δέν τό κατάλαβαν οἱ «ἐπαναστάτες» ἡγέτες τῆς II Διεθνοῦς, σάν τόν Κάουτσκι στή Γερμανία, τόν Ὄττο Μπάουερ καί τόν Φρίντριχ Ἄντλερ στήν Αὐστρία, πού γι' αὐτό ἀκριβῶς ἀποδείχτηκαν ἀντιδραστικοί, ὑπερασπιστές τοῦ χειρότερου ὀπορτουνισμοῦ καί τῆς σοσιαλπροδοσίας. Ἄλλωστε καί ἡ ἀνώνυμη μπροσούρα «Παγκόσμια ἐπανάσταση» («Weltrevolution»), πού βγῆκε τό 1919 στή Βιέννη (Sozialistische Bücherei, Heft 11; Ignaz Brand *), δείχνει πολύ παραστατικά ὅλη τήν πορεία τῆς σκέψης καί ὅλο τόν κύκλο τῆς σκέψης ἤ μάλλον ὅλη τήν ἄβυσσο τῆς ἀπερισκεψίας, τοῦ σχολαστικισμοῦ, τῆς προστυχιᾶς καί τῆς προδοσίας τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης — καί ὅλα αὐτά μέ τή σάλτσα τῆς «ὑπεράσπισης» τῆς ἰδέας τῆς «παγκόσμιας ἐπανάστασης».

Θά σταθοῦμε ὅμως πιό διεξοδικά σ' αὐτή τήν μπροσούρα ἄλλη φορά. Ἐδῶ θά σημειώσουμε μόνο ἕνα πράγμα ἀκόμη: στά πολύ-πολύ παλιά χρόνια, ὅταν ὁ Κάουτσκι ἦταν ἀκόμη μαρξιστής καί ὄχι ἀποστάτης, ἐξετάζοντας τό ζήτημα σάν ἱστορικός πρόβλεψε τό ἐνδεχόμενο νά δημιουργηθεῖ μιά τέτια κατάσταση πού ἡ ἐπαναστατικότητα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου νά γίνει πρότυπο γιά τή Δυτική Εὐρώπη. Αὐτό ἔγινε τό 1902, ὅταν ὁ Κάουτσκι ἔγραψε στήν ἐπαναστατική «Ἴσκρα» [2] τό ἄρθρο «Οἱ σλάβοι καί ἡ ἐπανάσταση». Νά τί ἔγραφε σ' αὐτό τό ἄρθρο:

«Σήμερα ὅμως» (ἀντίθετα ἀπό τό 1848) «μποροῦμε νά σκεφτοῦμε ὄχι μόνο ὅτι οἱ σλάβοι μπῆκαν στίς γραμμές τῶν ἐπαναστατικῶν λαῶν, ἀλλά καί ὅτι τό κέντρο βάρους τῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης καί τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης μετατοπίζεται ὅλο καί περισσότερο πρός τούς σλάβους. Τό ἐπαναστατικό κέντρο

* — Σοσιαλιστική βιβλιοθήκη, τεῦχ. 11· Ἰγκνάτς Μπράντ. *Ἡ Σύντ.*

μετατοπίζεται ἀπό τή Δύση στήν Ἀνατολή. Στά πρῶτα πενῆντα χρόνια τοῦ 19ου αἰώνα βρισκόταν στή Γαλλία, κάπου-κάπου στήν Ἀγγλία. Τό 1848 καί ἡ Γερμανία μπῆκε στίς γραμμές τῶν ἐπαναστατικῶν ἐθνῶν... Ὁ νέος αἰώνας ἀρχίζει μέ τέτια γεγονότα, πού μᾶς κάνουν νά σκεφτοῦμε ὅτι τραβᾶμε γιά παραπέρα μετατόπιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κέντρου, καί συγκεκριμένα γιά μετατόπισή του στή Ρωσία... Ἡ Ρωσία, πού δέχτηκε τόση ἐπαναστατική πρωτοβουλία ἀπό τή Δύση, τώρα εἶναι ἴσως ἡ ἴδια ἕτοιμη νά γίνει πηγή ἐπαναστατικῆς ἐνέργειας γιά τή Δύση. Τό ρωσικό ἐπαναστατικό κίνημα πού φουντώνει θά ἀποδειχτεῖ ἴσως τό πιό ἰσχυρό μέσο γιά νά ξεριζωθεῖ τό πνεῦμα τοῦ σαραβαλιασμένου φιλισταϊσμοῦ καί τοῦ μικροπολιτικαντισμοῦ, πού ἀρχίζει νά διαδίδεται στίς γραμμές μας, καί θά κάνει νά ξανανάψει μέ ζωηρές φλόγες ἡ δίψα τοῦ ἀγώνα καί ἡ γεμάτη πάθος ἀφοσίωση στά μεγάλα ἰδανικά μας. Ἡ Ρωσία ἀπό καιρό ἔπαψε νά εἶναι γιά τή Δυτική Εὐρώπη ἕνα ἁπλό προπύργιο τῆς ἀντίδρασης καί τοῦ ἀπολυταρχισμοῦ. Ἴσως σήμερα νά συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ἡ Δυτική Εὐρώπη γίνεται τό στήριγμα τῆς ἀντίδρασης καί τοῦ ἀπολυταρχισμοῦ στή Ρωσία... Οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες θά εἶχαν ἴσως ἀπό καιρό κανονίσει τούς λογαριασμούς τους μέ τόν τσάρο, ἄν δέν ἦταν ὑποχρεωμένοι νά διεξάγουν ταυτόχρονα ἀγώνα καί ἐνάντια στό σύμμαχό του — τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο. Ἄς ἐλπίζουμε πώς τούτη τή φορά θά κατορθώσουν νά κανονίσουν τούς λογαριασμούς τους καί μέ τούς δυό ἐχθρούς, καί πώς ἡ νέα «ἱερή συμμαχία» θά γκρεμιστεῖ πιό γρήγορα ἀπ' ὅ,τι οἱ προηγούμενες. Μά ὅπως καί ἄν τελειώσει ὁ σημερινός ἀγώνας στή Ρωσία, τό αἷμα καί τά βάσανα τῶν μαρτύρων, πού θά γεννήσει δυστυχῶς μέ τό παραπάνω ὁ ἀγώνας αὐτός, δέν θά πᾶνε χαμένα. Θά γονιμοποιήσουν τά φύτρα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης σέ ὅλο τόν πολιτισμένο κόσμο, θά τά κάνουν νά ἀναπτυχθοῦν πιό πλούσια καί πιό γρήγορα. Τό 1848 οἱ σλάβοι ἦταν ἡ δυνατή παγωνιά πού ἔκαψε τά λουλούδια τῆς λαϊκῆς ἄνοιξης. Ἴσως τώρα τούς μέλλεται νά γίνουν ἡ θύελλα πού θά σπάσει τόν πάγο τῆς ἀντίδρασης καί θά φέρει ἀκατάσχετα μαζί της τή νέα, εὐτυχισμένη ἄνοιξη γιά τούς λαούς» (*Κάρλ Κάουτσκι.* «Οἱ σλάβοι καί ἡ ἐπανάσταση», ἄρθρο στήν «Ἴσκρα», ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐπαναστατική ἐφημερίδα, 1902, ἀρ. φύλ. 18 τῆς 10 τοῦ Μάρτη 1902).

Τί καλά πού τά ἔγραφε πρίν 18 χρόνια ὁ Κάρλ Κάουτσκι!

II

ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ

Ἀσφαλῶς, τώρα πιά τό βλέπουν σχεδόν ὅλοι ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν θά μποροῦσαν νά κρατηθοῦν στήν ἐξουσία ὄχι 2½ χρόνια, μά οὔτε καί 2½ μῆνες χωρίς τήν αὐστηρότατη, πραγματικά σιδερένια πειθαρχία μέσα στό Κόμμα μας, χωρίς τήν πιό πλήρη καί ἀπεριόριστη ὑποστήριξή τους ἀπ' ὅλη τή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, δηλ. ἀπ' ὅ,τι ὑπάρχει μέσα σ' αὐτή σκεπτόμενο, τίμιο, ἀφοσιωμένο, μέ κύρος, ἱκανό νά ὁδηγεῖ μαζί του ἤ νά προσελκύει τά καθυστερημένα στρώματα.

Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ πιό γεμάτος ἀπό αὐτοθυσία καί ὁ πιό ἀμείλικτος πόλεμος τῆς νέας τάξης ἐνάντια σέ ἕναν *πιό ἰσχυρό* ἐχθρό, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, πού ἡ ἀντίστασή της (ἔστω καί σέ μιά χώρα) *δεκαπλασιάζεται* ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή της καί πού ἡ ἰσχύς της δέν βρίσκεται μόνο στή δύναμη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, στή δύναμη καί στή στερεότητα τῶν διεθνῶν δεσμῶν τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀλλά καί στή *δύναμη τῆς συνήθειας*, στή δύναμη τῆς *μικρῆς παραγωγῆς*. Γιατί, δυστυχῶς, μένει ἀκόμη στόν κόσμο πολύ, πάρα πολύ μικρή παραγωγή, καί ἡ μικρή παραγωγή *γεννᾶ* τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη συνεχῶς, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, αὐθόρμητα καί σέ μαζική κλίμακα. Γιά ὅλες αὐτές τίς αἰτίες ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀπαραίτητη καί ἡ νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη εἶναι ἀδύνατη χωρίς μακρόχρονο, ἐπίμονο, ἀπεγνωσμένο πόλεμο ζωῆς ἤ θανάτου, πόλεμο πού ἀπαιτεῖ ἀντοχή, πειθαρχία, σταθερότητα, ἀδιαλλαξία καί ἑνότητα θέλησης.

Τό ξαναλέω: ἡ πείρα τῆς νικηφόρας δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία ἔδειξε παραστατικά σέ ὅσους δέν ξέρουν νά σκέφτονται ἤ σέ ὅσους δέν ἔτυχε νά σκεφτοῦν αὐτό τό ζήτημα, πώς ἡ ἀπόλυτη συγκεντροποίηση καί ἡ πιό αὐστηρή πειθαρχία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς ὅρους γιά τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Στό ζήτημα αὐτό στέκονται συχνά. Καθόλου ὅμως δέν σκέφτονται ἀρκετά βαθιά τί σημαίνει αὐτό καί κάτω ἀπό ποιές συνθῆκες μπορεῖ νά γίνει. Δέν θά ἔπρεπε μήπως οἱ ζητωκραυγές πρός τή Σοβιετική ἐξουσία καί τούς μπολσεβίκους νά συνοδεύονται *συχνότερα* ἀπό μιά *πολύ σοβαρή ἀνάλυση* τῶν αἰτιῶν πού δείχνουν, *γιατί* οἱ μπολσεβίκοι μπόρεσαν νά σφυρηλατήσουν τήν ἀπαραίτητη γιά τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο πειθαρχία;

Ὁ μπολσεβικισμός ὑπάρχει σάν ρεῦμα πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα ἀπό τό 1903. Μόνο ἡ ἱστορία τοῦ μπολσεβικισμοῦ σέ *ὅλη* τήν περίοδο τῆς ὕπαρξής του μπορεῖ νά ἐξηγήσει ἱκανοποιητικά, γιατί αὐτός μπόρεσε νά σφυρηλατήσει καί νά διατηρήσει μέσα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες τή σιδερένια πειθαρχία πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή νίκη τοῦ προλεταριάτου.

Καί πρίν ἀπόλα γεννιέται τό ἐρώτημα: πῶς κρατιέται ἡ πειθαρχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου;

Πῶς ἐλέγχεται; Πῶς δυναμώνει; Πρῶτο, μέ τή συνειδητότητα τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας καί τήν ἀφοσίωσή της στήν ἐπανάσταση, τήν ἀντοχή της, τήν αὐτοθυσία της, τόν ἡρωισμό της. Δεύτερο, μέ τήν ἱκανότητά της νά συνδέεται, νά πλησιάζει, καί ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό, ἄν θέλετε, νά συγχωνεύεται μέ τήν πιό πλατιά μάζα τῶν ἐργαζομένων, πρῶτα-πρῶτα μέ τήν προλεταριακή, *μά ἀκόμη καί μέ τή μή προλεταριακή* ἐργαζόμενη μάζα. Τρίτο, μέ τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης, πού τήν πραγματοποιεῖ αὐτή ἡ πρωτοπορία, μέ τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς στρατηγικῆς καί τακτικῆς της, μέ τόν ὅρο ὅτι οἱ πιό πλατιές μάζες θά πείθονται ἀπό τήν *ἴδια τους τήν πείρα* γι' αὐτή τήν ὀρθότητα. Χωρίς αὐτούς τούς ὅρους εἶναι ἀπραγματοποίητη ἡ πειθαρχία μέσα σ' ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα, πραγματικά ἱκανό νά εἶναι τό κόμμα τῆς πρωτοπόρας τάξης, πού ἔχει καθῆκον νά ἀνατρέψει τήν ἀστική τάξη καί νά μετασχηματίσει ὅλη τήν κοινωνία. Χωρίς αὐτούς τούς ὅρους κάθε ἀπόπειρα νά δημιουργηθεῖ πειθαρχία μετατρέπεται ἀναπόφευκτα σέ σαπουνόφουσκα, σέ λογοκοπία, σέ πιθηκισμούς. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, οἱ ὅροι αὐτοί δέν μποροῦν νά παρουσιαστοῦν ἀμέσως. Τούς διαμορφώνει μόνο μιά μακρόχρονη δουλιά, μιά δύσκολη πείρα· ἡ ἐπεξεργασία τους διευκολύνεται μέ τή σωστή ἐπαναστατική θεωρία, πού μέ τή σειρά της δέν εἶναι δόγμα, ἀλλά διαμορφώνεται τελικά μόνο σέ στενή σύνδεση μέ τήν πρακτική δράση ἑνός πραγματικά μαζικοῦ καί πραγματικά ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Ἄν ὁ μπολσεβικισμός μπόρεσε νά ἐπεξεργαστεῖ καί νά ἐφαρμόσει μέ ἐπιτυχία στά 1917-1920, μέσα σέ ἀφάνταστα δύσκολες συνθῆκες, τήν πιό αὐστηρή συγκεντροποίηση καί μιά σιδερένια πειθαρχία, αὐτό ὀφείλεται ἁπλούστατα σέ μιά σειρά ἱστορικές ἰδιομορφίες τῆς Ρωσίας.

Ἀπό τό ἕνα μέρος, ὁ μπολσεβικισμός ἐμφανίστηκε τό 1903 πάνω στήν πιό στέρεη βάση, πάνω στή βάση τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ. Καί τήν ὀρθότητα αὐτῆς — καί μόνο αὐτῆς — τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας τήν ἀπόδειξε ὄχι μόνο ἡ παγκόσμια πείρα ὅλου τοῦ 19ου αἰώνα, ἀλλά καί ἰδιαίτερα ἡ πείρα ἀπό τίς περιπλανήσεις καί τίς ταλαντεύσεις, τά λάθη καί τίς ἀπογοητεύσεις τῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης στή Ρωσία. Κάπου μισόν αἰώνα, περίπου ἀπό τή δεκαετία 1840-1850 ὥς τή δεκαετία 1890-1900, ἡ πρωτοπόρα σκέψη στή Ρωσία, κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ ἀφάνταστα ἄγριου καί ἀντιδραστικοῦ τσαρισμοῦ, ἀναζητοῦσε μέ δίψα μιά σωστή ἐπαναστατική θεωρία, παρακολουθώντας μέ καταπληκτικό

ζῆλο καί ἐπιμέλεια κάθε «τελευταία λέξη» τῆς Εὐρώπης καί τῆς 'Αμερικῆς σ' αὐτό τόν τομέα. Τό μαρξισμό, τή μοναδικά σωστή ἐπαναστατική θεωρία, ἡ Ρωσία τόν *ἀπόκτησε* πραγματικά μέσα σέ πενῆντα χρόνων πρωτάκουστα βάσανα καί θυσίες, ἀνείδωτο ἐπαναστατικό ἡρωισμό, ἀπίστευτη δραστηριότητα καί γεμάτες αὐταπάρνηση ἀναζητήσεις, μελέτες, δοκιμές στήν πράξη, ἀπογοητεύσεις, ἐπαληθεύσεις, συγκρίσεις μέ τήν πείρα τῆς Εὐρώπης. Χάρη στόν ἀναγκαστικό ἐκπατρισμό, πού τόν ἐπέβαλε ὁ τσαρισμός, ἡ ἐπαναστατική Ρωσία στή δεύτερη πεντηκονταετία τοῦ 19ου αἰώνα ἀπόκτησε τόσο πλούσιες διεθνεῖς σχέσεις, τόσο θαυμάσια ἐνημέρωση σχετικά μέ τίς παγκόσμιες μορφές καί θεωρίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὅσο καμιά ἄλλη χώρα στόν κόσμο.

'Από τό ἄλλο μέρος, ὁ μπολσεβικισμός, πού ἐμφανίστηκε πάνω σ' αὐτό τό γρανιτένιο θεωρητικό βάθρο, εἶχε μιά πρακτική ἱστορία δεκαπέντε χρόνων (1903-1917), πού ὡς πρός τόν πλοῦτο τῆς πείρας δέν ἔχει ὅμοιά της στόν κόσμο. Γιατί καμιά χώρα σ' αὐτά τά δεκαπέντε χρόνια δέν ἔζησε ἔστω καί κατά προσέγγιση τόσο πολλά μέ τήν ἔννοια τῆς ἐπαναστατικῆς πείρας, τῆς ταχύτητας καί τῆς ποικιλίας στίς ἐναλλαγές τῶν διάφορων μορφῶν τοῦ κινήματος, κινήματος νόμιμου καί παράνομου, εἰρηνικοῦ καί θυελλώδους, κρυφοῦ καί ἀνοιχτοῦ, κινήματος στενῶν ὁμίλων καί κινήματος μαζικοῦ, κοινοβουλευτικοῦ καί τρομοκρατικοῦ. Σέ καμιά χώρα δέν συγκεντρώθηκε μέσα σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα τέτιος πλοῦτος μορφῶν, ἀποχρώσεων, μεθόδων πάλης *ὅλων* τῶν τάξεων τῆς σύγχρονης κοινωνίας, καί μάλιστα πάλης πού, ἐξαιτίας τῆς καθυστέρησης τῆς χώρας καί τοῦ βάρους τοῦ ζυγοῦ τοῦ τσαρισμοῦ, ὡρίμαζε ἐξαιρετικά γρήγορα, ἀφομοίωνε μέ ἰδιαίτερη δίψα καί ἐπιτυχία τήν ἀντίστοιχη «τελευταία λέξη» τῆς ἀμερικανικῆς καί εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς πείρας.

III

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΥ

Χρόνια προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης (1903-1905). Παντοῦ νιώθεις ὅτι ζυγώνει ἡ μεγάλη θύελλα. Σέ ὅλες τίς τάξεις παρατηρεῖται ἀναβρασμός καί προετοιμασία. Στό ἐξωτερικό ὁ Τύπος τῶν ἐκπατρισμένων βάζει θεωρητικά *ὅλα* τά βασικά ζητή-

ματα τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τριῶν βασικῶν τάξεων, τῶν τριῶν κυριότερων πολιτικῶν ρευμάτων, τοῦ φιλελεύθερου-ἀστικοῦ, τοῦ μικροαστικοῦ-δημοκρατικοῦ (πού σκεπάζεται μέ τίς ταμπέλες: «σοσιαλδημοκρατική» εἴτε «σοσιαλεπαναστατική» κατεύθυνση [3]) καί τοῦ προλεταριακοῦ-ἐπαναστατικοῦ, μέ τήν ὀξύτατη πάλη τῶν ἀπόψεών τους πού ἀναφέρονται στό πρόγραμμα καί τήν τακτική τους προαναγγέλλουν καί προετοιμάζουν τήν ἐπερχόμενη ἀνοιχτή πάλη τῶν τάξεων. *Ὅλα* τά ζητήματα γιά τά ὁποῖα ἔγινε ὁ ἔνοπλος ἀγώνας τῶν μαζῶν στά 1905-1907 καί στά 1917-1920 μπορεῖ (καί πρέπει) νά τά παρακολουθήσει κανείς σέ ἐμβρυώδη μορφή στόν Τύπο ἐκείνου τοῦ καιροῦ. Καί ἀνάμεσα στά τρία κυριότερα ρεύματα ὑπάρχουν, ἐννοεῖται, ἕνα σωρό ἐνδιάμεσοι, μεταβατικοί, μεσοβέζικοι σχηματισμοί. Πιό σωστά: στήν πάλη τῶν ἔντυπων ὀργάνων, τῶν κομμάτων, τῶν παρατάξεων, τῶν ὁμάδων ἀποκρυσταλλώνονται οἱ ἰδεολογικοπολιτικές κατευθύνσεις πού εἶναι πραγματικά ταξικές· οἱ τάξεις σφυρηλατοῦν τά ἀναγκαῖα ἰδεολογικά-πολιτικά ὅπλα τους γιά τίς ἐπερχόμενες μάχες.

Χρόνια τῆς ἐπανάστασης (1905-1907). Ὅλες οἱ τάξεις ἐμφανίζονται ἀνοιχτά. Ὅλες οἱ ἀπόψεις σχετικά μέ τό πρόγραμμα καί τήν τακτική ἐλέγχονται μέ τή δράση τῶν μαζῶν. Ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας παίρνει πρωτοφανέρωτο στόν κόσμο πλάτος καί ὀξύτητα. Ἡ οἰκονομική ἀπεργία μετεξελίσσεται σέ πολιτική καί ἡ πολιτική σέ ἐξέγερση. Δοκιμάζονται στήν πράξη οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο πού καθοδηγεῖ καί στήν καθοδηγούμενη, ταλαντευόμενη, ἀσταθή ἀγροτιά. Μέσα στήν αὐθόρμητη ἀνάπτυξη τοῦ ἀγώνα γεννιέται ἡ σοβιετική μορφή ὀργάνωσης. Οἱ τοτινές διαμάχες γιά τή σημασία τῶν Σοβιέτ προμηνύουν τό μεγάλο ἀγώνα τοῦ 1917-1920. Ἡ ἐναλλαγή τῶν κοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης μέ τίς μή κοινοβουλευτικές, τῆς τακτικῆς τῆς ἀποχῆς ἀπό τό κοινοβούλιο μέ τήν τακτική τῆς συμμετοχῆς στό κοινοβούλιο, τῶν νόμιμων μορφῶν πάλης μέ τίς παράνομες, καθώς καί ἡ ἀλληλεξάρτηση καί ἡ σύνδεσή τους — ὅλα αὐτά τά χαρακτηρίζει ἕνας καταπληκτικός πλοῦτος περιεχομένου. Κάθε μήνας αὐτῆς τῆς περιόδου ἰσοδυναμοῦσε, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐκμάθησης τῶν βάσεων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης — καί ἀπό τίς μάζες καί ἀπό τούς ἀρχηγούς, καί ἀπό τίς τάξεις καί ἀπό τά κόμματα — μέ ἕνα χρόνο «εἰρηνικῆς» «συνταγματικῆς» ἀνάπτυξης. Χωρίς τή «γενική δοκιμή» τοῦ 1905 θά ἦταν ἀδύνατη ἡ νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης τοῦ 1917.

Χρόνια τῆς ἀντίδρασης (1907-1910). Ὁ τσαρισμός νίκησε. Ὅλα τά ἐπαναστατικά καί ἀντιπολιτευτικά κόμματα συντρίφτηκαν. Κατάπτωση, ἀποθάρρυνση, διασπάσεις, σκόρπισμα, ἀποστασία, πορνογραφία στή θέση τῆς πολιτικῆς. Δυναμώνει ἡ τάση γιά τό φιλοσοφικό ἰδεαλισμό. Ὁ μυστικισμός εἶναι τό περίβλημα τῶν ἀντεπαναστατικῶν διαθέσεων. Ταυτόχρονα ὅμως ἡ μεγάλη ἀκριβῶς ἧττα δίνει στά ἐπαναστατικά κόμματα καί στήν ἐπαναστατική τάξη ἕνα πραγματικό καί ὠφελιμότατο μάθημα, μάθημα ἱστορικῆς διαλεκτικῆς, μάθημα κατανόησης, ἱκανότητας καί τέχνης γιά τή διεξαγωγή τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα. Στή δυστυχία φαίνονται οἱ φίλοι. Οἱ νικημένοι στρατοί παίρνουν καλά μαθήματα.

Ὁ νικητής τσαρισμός εἶναι ἀναγκασμένος νά καταστρέψει στά γρήγορα τά ὑπολείμματα τοῦ προαστικοῦ, πατριαρχικοῦ βίου στή Ρωσία. Ἡ ἀστική ἐξέλιξη τῆς Ρωσίας προχωρεῖ ἐξαιρετικά γρήγορα. Οἱ ἐξωταξικές, οἱ ὑπερταξικές αὐταπάτες, οἱ αὐταπάτες ὅτι εἶναι δυνατό νά ἀποφύγουμε τόν καπιταλισμό, διαλύονται σάν καπνός. Ἡ ταξική πάλη ἐμφανίζεται μέ ἐντελῶς καινούργιο τρόπο κι' ἀκόμη πιό ξεκάθαρα.

Τά ἐπαναστατικά κόμματα πρέπει νά συμπληρώσουν τήν ἐκπαίδευσή τους. Ἔμαθαν νά ἐπιτίθενται. Τώρα εἶναι ἀνάγκη νά καταλάβουν ὅτι αὐτή τήν ἐπιστήμη πρέπει νά τή συμπληρώσουν μέ τήν ἐπιστήμη τοῦ πῶς νά ὑποχωροῦν πιό κανονικά. Εἶναι ἀνάγκη νά καταλάβουμε — καί ἡ ἐπαναστατική τάξη μέ τήν ἴδια τήν πικρή της πείρα μαθαίνει νά τό καταλαβαίνει — ὅτι δέν μποροῦμε νά νικήσουμε, ἄν δέν μάθουμε νά ἐπιτιθέμαστε σωστά καί νά ὑποχωροῦμε σωστά. Ἀπ' ὅλα τά νικημένα ἀντιπολιτευτικά καί ἐπαναστατικά κόμματα οἱ μπολσεβίκοι ὑποχώρησαν μέ τή μεγαλύτερη τάξη, μέ τίς λιγότερες ἀπώλειες γιά τό «στρατό» τους, μέ τήν καλύτερη διαφύλαξη τοῦ πυρήνα του, μέ τίς μικρότερες (ὡς πρός τό βάθος καί τό ἀνεπανόρθωτό τους) διασπάσεις, μέ τή μικρότερη ἀποθάρρυνση, μέ τή μεγαλύτερη ἱκανότητα νά ξαναρχίσουν τή δουλειά πιό πλατιά, πιό σωστά καί πιό δραστήρια. Καί οἱ μπολσεβίκοι τό πέτυχαν αὐτό μόνο καί μόνο γιατί ξεσκέπασαν ἀμείλικτα καί ἔδιωξαν ἀπό τίς γραμμές τους τούς ἐπαναστάτες τῆς φράσης, πού δέν ἤθελαν νά καταλάβουν ὅτι πρέπει νά ὑποχωρήσουμε, ὅτι πρέπει νά ξέρουμε νά ὑποχωροῦμε, ὅτι πρέπει ὁπωσδήποτε νά μάθουμε νά δουλεύουμε νόμιμα στά πιό ἀντιδραστικά κοινοβούλια, στίς πιό ἀντιδραστικές συνδικαλιστικές, συνεταιριστικές, ἀσφαλιστικές καί ἄλλες παρόμοιες ὀργανώσεις.

Χρόνια τῆς ἀνόδου (1910-1914). Στήν ἀρχή ἡ ἄνοδος ἦταν ἀφάνταστα ἀργή, κατόπιν, ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ Λένα τό 1912, κάπως πιό γοργή. Οἱ μπολσεβίκοι, ξεπερνώντας ἀφάνταστες δυσκολίες, ἐκτόπισαν τούς μενσεβίκους πού τό ρόλο τους, σάν πρακτόρων τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα, τόν κατάλαβε περίφημα ὅλη ἡ ἀστική τάξη ὕστερα ἀπό τό 1905 καί γι' αὐτό τούς ὑποστήριζε μέ χίλιους τρόπους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ὅλη ἡ ἀστική τάξη. Οἱ μπολσεβίκοι ὅμως δέν θά κατόρθωναν ποτέ νά τό πετύχουν αὐτό, ἄν δέν ἐφάρμοζαν τή σωστή τακτική τοῦ συνδυασμοῦ τῆς παράνομης δουλιᾶς μέ τήν ὑποχρεωτική χρησιμοποίηση τῶν «νόμιμων δυνατοτήτων». Στήν ἀντιδραστικότατη Δούμα οἱ μπολσεβίκοι κέρδισαν μέ τό μέρος τους ὅλη τήν ἐργατική κουρία.

Πρῶτος παγκόσμιος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος (1914-1917). Ὁ νόμιμος κοινοβουλευτισμός, μέ ἕνα ἀντιδραστικότατο «κοινοβούλιο», προσφέρει πολυτιμότατες ὑπηρεσίες στό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, στούς μπολσεβίκους. Οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές ἐξορίζονται στή Σιβηρία [4]. Στόν Τύπο τῶν ἐκπατρισμένων βρίσκουν τήν πλήρη ἔκφρασή τους ὅλες οἱ ἀποχρώσεις τῶν ἀπόψεων: ὁ σοσιαλιμπεριαλισμός, ὁ σοσιαλσωβινισμός, ὁ σοσιαλπατριωτισμός, ὁ ἀσυνεπής καί ὁ συνεπής διεθνισμός, ὁ πασιφισμός καί ἡ ἐπαναστατική ἄρνηση τῶν πασιφιστικῶν αὐταπατῶν. Οἱ ἠλίθιοι ἐπιστήμονες καί οἱ γριοῦλες τῆς II Διεθνοῦς, πού σούφρωναν τή μύτη τους περιφρονητικά καί μέ ὑπεροψία γιά τίς πάρα πολλές «φράξιες» πού ὑπῆρχαν μέσα στό ρωσικό σοσιαλισμό καί γιά τή λυσσαλέα πάλη πού γινόταν ἀνάμεσά τους, δέν μπόρεσαν, ὅταν ὁ πόλεμος κατάργησε τήν περιβόητη «νομιμότητα» σέ *ὅλες* τίς προηγμένες χῶρες, νά ὀργανώσουν ἔστω καί κατά προσέγγιση μιά τέτια ἐλεύθερη (παράνομη) ἀνταλλαγή ἀπόψεων καί μιά τέτια ἐλεύθερη (παράνομη) ἐπεξεργασία σωστῶν ἀπόψεων, σάν κι' αὐτή πού ὀργάνωσαν οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες στήν Ἐλβετία καί σέ μιά σειρά ἄλλες χῶρες. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί οἱ ἀνοιχτοί σοσιαλπατριῶτες καί οἱ «καουτσκιστές» ὅλων τῶν χωρῶν ἀποδείχτηκαν οἱ χειρότεροι προδότες τοῦ προλεταριάτου. Καί ἄν ὁ μπολσεβικισμός μπόρεσε νά νικήσει στά 1917-1920, μιά ἀπό τίς βασικές αἰτίες αὐτῆς τῆς νίκης εἶναι ὅτι ὁ μπολσεβικισμός ἀπό τό 1914 ἀκόμη ξεσκέπαζε ἀμείλικτα τήν ποταπότητα, τήν παλιανθρωπιά καί τήν προστυχιά τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ καί τοῦ «καουτσκισμοῦ» (ἀνάλογες μ' αὐτόν εἶναι οἱ ἀπόψεις τῶν

ὀπαδῶν τοῦ Λονγκέ[5] στή Γαλλία, οἱ ἀπόψεις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος[6] καί τῶν φαβιανῶν[7] στήν Ἀγγλία, τοῦ Τουράτι στήν Ἰταλία κτλ.), καί κατόπιν οἱ μάζες μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα πείθονταν ὅλο καί περισσότερο γιά τήν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεων τῶν μπολσεβίκων.

Δεύτερη ἐπανάσταση στή Ρωσία (ἀπό τό Φλεβάρη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917). Ἡ ἀφάνταστη σαθρότητα καί τό γέρασμα τοῦ τσαρισμοῦ δημιούργησαν (σ' αὐτό συντέλεσαν τά χτυπήματα καί οἱ δυσκολίες ἑνός βασανιστικότατου πολέμου) μιάν ἀπίστευτη καταστροφική δύναμη πού στρεφόταν ἐναντίον του. Μέσα σέ λίγες μέρες ἡ Ρωσία μετατράπηκε σέ ρεπουμπλικανική ἀστική δημοκρατία, πιό ἐλεύθερη — στίς συνθῆκες τοῦ πολέμου — ἀπό κάθε ἄλλη χώρα τοῦ κόσμου. Τήν κυβέρνηση ἄρχισαν νά τή σχηματίζουν οἱ ἀρχηγοί τῶν ἀντιπολιτευτικῶν καί ἐπαναστατικῶν κομμάτων, ὅπως καί στίς πιό «αὐστηρά-κοινοβουλευτικές» δημοκρατίες, καί ὁ τίτλος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἀντιπολιτευτικοῦ κόμματος μέσα στό κοινοβούλιο, παρά τό γεγονός ὅτι ἐπρόκειτο γιά τό πιό ἀντιδραστικό κοινοβούλιο, *διευκόλυνε* τόν κατοπινό ρόλο ἑνός τέτιου ἀρχηγοῦ τῆς ἐπανάστασης.

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» μέσα σέ μερικές ἑβδομάδες ἀφομοίωσαν θαυμάσια ὅλους τούς τρόπους καί τίς μεθόδους, τά ἐπιχειρήματα καί τίς σοφιστεῖες τῶν εὐρωπαίων ἡρώων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, τῶν μινιστεριαλιστῶν[8] καί τῆς ὑπόλοιπης ὀπορτουνιστικῆς σαβούρας. Ὅλα ὅσα διαβάζουμε τώρα γιά τούς Σάιντεμαν καί τούς Νόσκε, γιά τόν Κάουτσκι καί τόν Χίλφερντινγκ, γιά τόν Ρέννερ καί τόν Ἄουστερλιτς, γιά τόν Ὄττο Μπάουερ καί τόν Φρίτς Ἄντλερ, γιά τόν Τουράτι καί τόν Λονγκέ, γιά τούς φαβιανούς καί τούς ἡγέτες τοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος στήν Ἀγγλία, ὅλα αὐτά μᾶς φαίνονται (καί εἶναι πραγματικά) ἀνιαρή ἐπανάληψη, ξανάρχισμα γνωστοῦ καί παλιοῦ σκοποῦ. Ὅλα αὐτά τά ἔχουμε δεῖ κιόλας στούς μενσεβίκους. Ἡ ἱστορία ἔκανε ἕνα ἀστεῖο καί ἀνάγκασε τούς ὀπορτουνιστές μιᾶς καθυστερημένης χώρας νά ξεπεράσουν τούς ὀπορτουνιστές μιᾶς σειρᾶς προηγμένων χωρῶν.

Ἄν ὅλοι οἱ ἥρωες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς χρεοκόπησαν καί ρεζιλεύτηκαν στό ζήτημα τῆς σημασίας καί τοῦ ρόλου τῶν Σοβιέτ καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἄν ρεζιλεύτηκαν ἐξαιρετικά «περίλαμπρα» καί μπερδεύτηκαν σ' αὐτό τό ζήτημα οἱ ἡγέτες τῶν

τριῶν πολύ σπουδαίων κομμάτων πού βγῆκαν σήμερα ἀπό τήν ΙΙ Διεθνή, (δηλαδή τοῦ Γερμανικοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος[9], τοῦ Γαλλικοῦ τοῦ Λονγκέ καί τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος), ἄν ὅλοι τους ἀποδείχτηκαν δοῦλοι τῶν προλήψεων τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας (στό πνεῦμα ἐντελῶς τῶν μικροαστῶν τοῦ 1848, πού αὐτοονομάζονταν «σοσιαλδημοκράτες»), ἐμεῖς *ὅλα αὐτά* τά εἴδαμε *κιόλας* στό παράδειγμα τῶν μενσεβίκων. Ἡ ἱστορία ἔκανε τοῦτο τό ἀστεῖο, ὅτι στή Ρωσία τό 1905 γεννήθηκαν τά Σοβιέτ, ὅτι τό Φλεβάρη μέ Ὀχτώβρη τοῦ 1917 τά νόθεψαν οἱ μενσεβίκοι πού χρεοκόπησαν, γιατί ἦταν ἀνίκανοι νά καταλάβουν τό ρόλο καί τή σημασία τους, καί ὅτι τώρα *σέ ὅλο τόν κόσμο* γεννήθηκε ἡ ἰδέα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού διαδίδεται μέ πρωτοφανή ταχύτητα μέσα στό προλεταριάτο ὅλων τῶν χωρῶν, ἐνῶ οἱ παλιοί ἥρωες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς χρεοκοποῦν κι' αὐτοί *παντοῦ*, ἐπειδή εἶναι ἀνίκανοι νά καταλάβουν τό ρόλο καί τή σημασία τῶν Σοβιέτ, ὅπως καί οἱ μενσεβίκοι μας. Ἡ πείρα ἀπέδειξε ὅτι σέ ὁρισμένα πολύ οὐσιαστικά προβλήματα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης *ὅλες* οἱ χῶρες θά κάνουν ἀναπόφευκτα αὐτό πού ἔκανε ἡ Ρωσία.

Τή νικηφόρα πάλη τους ἐνάντια στήν κοινοβουλευτική (στήν πραγματικότητα) ἀστική δημοκρατία καί ἐνάντια στούς μενσεβίκους, οἱ μπολσεβίκοι τήν ἄρχισαν πολύ προσεκτικά καί τήν προετοίμασαν κατά τρόπο κάθε ἄλλο παρά ἁπλό, ἀντίθετα ἀπό τίς γνῶμες πού τώρα συναντιοῦνται συχνά στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική. Στήν ἀρχή τῆς περιόδου πού ἀναφέρουμε *δέν* καλούσαμε τίς μάζες νά ἀνατρέψουν τήν κυβέρνηση, ἀλλά ἐξηγούσαμε πώς εἶναι ἀδύνατο νά ἀνατραπεῖ *χωρίς* προκαταρκτικές ἀλλαγές στή σύνθεση καί στόν προσανατολισμό τῶν Σοβιέτ. Δέν κηρύσσαμε τήν ἀποχή ἀπό τό ἀστικό κοινοβούλιο, ἀπό τή Συντακτική Συνέλευση, ἀλλά λέγαμε, ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη (1917) τοῦ Κόμματός μας[10] λέγαμε ἐπίσημα ἐξονόματος τοῦ Κόμματος, ὅτι μιά ἀστική δημοκρατία μέ Συντακτική εἶναι καλύτερη ἀπό μιά ἀστική δημοκρατία χωρίς Συντακτική, καί ἡ «ἐργατοαγροτική», ἡ σοβιετική δημοκρατία εἶναι καλύτερη ἀπό κάθε ἀστικοδημοκρατική, κοινοβουλευτική δημοκρατία. Χωρίς μιά τέτια προσεκτική, ἐπισταμένη, καλομελετημένη καί μακρόχρονη προετοιμασία δέν θά μπορούσαμε νά πετύχουμε τή νίκη τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917, οὔτε νά διατηρήσουμε αὐτή τή νίκη.

IV

ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΕ, ΔΥΝΑΜΩΣΕ ΚΑΙ ΑΤΣΑΛΩΘΗΚΕ Ο ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ;

Πρῶτα καί κύρια στήν πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, πού τό 1914 ἐξελίχθηκε ὁριστικά σέ σοσιαλσωβινισμό καί πέρασε ὁριστικά μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό προλεταριάτο. Αὐτός ἦταν, φυσικά, ὁ κυριότερος ἐχθρός τοῦ μπολσεβικισμοῦ μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Αὐτός ὁ ἐχθρός παραμένει καί τώρα ὁ κυριότερος ἐχθρός σέ διεθνή κλίμακα. Στόν ἐχθρό αὐτό ὁ μπολσεβικισμός ἔδινε καί δίνει τήν πιό μεγάλη προσοχή. Αὐτή ἡ πλευρά τῆς δράσης τῶν μπολσεβίκων τώρα πιά εἶναι ἀρκετά καλά γνωστή καί στό ἐξωτερικό.

Δέν μποροῦμε νά ποῦμε τό ἴδιο καί γιά τόν ἄλλο ἐχθρό τοῦ μπολσεβικισμοῦ μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Στό ἐξωτερικό δέν ξέρουν ἀκόμη καλά ὅτι ὁ μπολσεβικισμός μεγάλωσε, διαμορφώθηκε καί ἀτσαλώθηκε μέσα σ' ἕναν μακρόχρονο ἀγώνα ἐνάντια στή *μικροαστική ἐπαναστατικότητα,* πού μοιάζει μέ τόν ἀναρχισμό ἤ κάτι δανείστηκε ἀπ' αὐτόν καί πού σέ καθετί τό οὐσιαστικό κάνει ὑποχωρήσεις ἀπό τούς ὅρους καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς συνεποῦς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης. Γιά τούς μαρξιστές θεωρητικά εἶναι πέρα γιά πέρα διαπιστωμένο — καί ἡ πείρα ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπαναστάσεων καί ἐπαναστατικῶν κινημάτων τό ἔχει ἐπιβεβαιώσει ἀπόλυτα — ὅτι ὁ μικροϊδιοκτήτης, ὁ μικρονοικοκύρης (κοινωνικός τύπος, πού σέ πολλές εὐρωπαϊκές χῶρες ἀντιπροσωπεύεται πολύ πλατιά καί μαζικά), πού στόν καπιταλισμό ὑφίσταται μιά μόνιμη καταπίεση καί πολύ συχνά δοκιμάζει μιάν ἀφάνταστα ἀπότομη καί γρήγορη χειροτέρευση τῆς ζωῆς του καί καταστροφή, περνᾶ εὔκολα σέ ἄκρα ἐπαναστατικότητα, δέν εἶναι ὅμως ἱκανός νά δείξει ἀντοχή, ὀργανωτικό πνεῦμα, πειθαρχία καί σταθερότητα. Ὁ «μανιασμένος» ἀπό τίς φρικωδίες τοῦ καπιταλισμοῦ μικροαστός εἶναι ἕνα κοινωνικό φαινόμενο, πού ὅπως καί ὁ ἀναρχισμός χαρακτηρίζει ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες. Ἡ ἀστάθεια μιᾶς τέτιας ἐπαναστατικότητας, ἡ στειρότητά της, ἡ ἰδιότητά της νά μετατρέπεται γρήγορα σέ ὑποταγή, σέ ἀπάθεια, σέ φαντασιοπληξία, ἀκόμη καί σέ «μανιασμένο» ἐνθουσιασμό γιά τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ἀστικό ρεῦμα τῆς «μόδας» — ὅλα αὐτά εἶναι πασίγνωστα. Ἡ θεωρητική ὅμως ἀφηρημένη ἀναγνώριση αὐ-

τῶν τῶν ἀληθειῶν δέν ἀπαλλάσσει καθόλου τά ἐπαναστατικά κόμματα ἀπό τά παλιά λάθη, πού παρουσιάζονται πάντα ἀπό ἀπρόβλεπτες αἰτίες, μέ κάπως νέα μορφή, μέ ἕνα ἄγνωστο παλιότερα περίβλημα καί περίγραμμα, μέσα σέ πρωτότυπες — περισσότερο ἤ λιγότερο πρωτότυπες — συνθῆκες.

Ὁ ἀναρχισμός ἦταν συχνά ἕνα εἶδος τιμωρίας γιά τά ὀπορτουνιστικά ἁμαρτήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Καί τά δυό αὐτά ἐκτρώματα ἀλληλοσυμπληρώνονταν. Καί ἄν στή Ρωσία, παρόλη τήν πιό μικροαστική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ της σέ σύγκριση μέ τίς εὐρωπαϊκές χῶρες, ὁ ἀναρχισμός εἶχε σχετικά ἀσήμαντη ἐπιροή στήν περίοδο τῶν δυό ἐπαναστάσεων (1905 καί 1917) καί στόν καιρό τῆς προετοιμασίας τους, αὐτό πρέπει ἀναμφισβήτητα νά τό θεωρήσουμε ἐνμέρει σάν ὑπηρεσία τοῦ μπολσεβικισμοῦ, πού διεξήγαγε πάντα τόν πιό ἀμείλικτο καί ἀδιάλλακτο ἀγώνα ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό. Λέω: «ἐνμέρει», γιατί ἀκόμη πιό σπουδαῖο ρόλο γιά τό ἀδυνάτισμα τοῦ ἀναρχισμοῦ στή Ρωσία ἔπαιξε τό γεγονός ὅτι στό παρελθόν (1870-1880) ὁ ἀναρχισμός εἶχε τή δυνατότητα νά ἀναπτυχθεῖ ἐξαιρετικά πλούσια καί νά φανερώσει ὁριστικά ὅτι εἶναι λαθεμένος καί ἀκατάλληλος σάν καθοδηγητική θεωρία γιά τήν ἐπαναστατική τάξη.

Ὁ μπολσεβικισμός μέ τήν ἐμφάνισή του τό 1903 ἀνέλαβε νά συνεχίσει τήν παράδοση τῆς ἀμείλικτης πάλης ἐνάντια στή μικροαστική, μισοαναρχική (ἤ ἱκανή νά ἐρωτοτροπεῖ μέ τόν ἀναρχισμό) ἐπαναστατικότητα, παράδοση πού ὑπῆρχε πάντα μέσα στήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία καί πού σέ μᾶς ἐνισχύθηκε ἐξαιρετικά τό 1900-1903, τότε πού ἔμπαιναν τά θεμέλια ἑνός μαζικοῦ κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία. Ὁ μπολσεβικισμός ἀνέλαβε καί συνέχισε τήν πάλη ἐνάντια στό Κόμμα πού ἔκφραζε περισσότερο ἀπ' ὅλα τά ἄλλα κόμματα τίς τάσεις τῆς μικροαστικῆς ἐπαναστατικότητας, δηλαδή ἐνάντια στό Κόμμα τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», πάνω σέ τρία κύρια σημεῖα. Πρῶτο, τό Κόμμα αὐτό, πού ἀρνοῦνταν τό μαρξισμό, μέ κανένα τρόπο δέν ἤθελε (ἴσως θά ἦταν πιό σωστό νά ποῦμε: δέν μποροῦσε) νά καταλάβει τήν ἀνάγκη ἑνός αὐστηρά ἀντικειμενικοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ταξικῶν δυνάμεων καί τῆς ἀμοιβαίας σχέσης τους, πρίν ἀπό κάθε πολιτική δράση. Δεύτερο, τό Κόμμα αὐτό θεωροῦσε ἰδιαίτερη «ἐπαναστατικότητά» του ἤ «ἀριστερισμό» του τήν παραδοχή τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας καί τῶν δολοφονιῶν, πράγμα πού

ἐμεῖς, οἱ μαρξιστές, τό ἀπορίπταμε κατηγορηματικά. Ἐννοεῖται ὅτι ἐμεῖς ἀπορίπταμε τήν ἀτομική τρομοκρατία μόνο γιά τό ἄν εἶναι ὠφέλιμη ἤ ὄχι, ἐνῶ τούς ἀνθρώπους πού θά μποροῦσαν νά καταδικάσουν «γιά λόγους ἀρχῆς» τήν τρομοκρατία τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης ἤ γενικά τήν τρομοκρατία ἀπομέρους ἑνός ἐπαναστατικοῦ κόμματος, πού ἔχει νικήσει καί πολιορκεῖται ἀπό τήν ἀστική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου, τούς ἀνθρώπους αὐτούς τούς ἔχει γελοιοποιήσει καί καταισχύνει ὁ Πλεχάνοφ ἀκόμη ἀπό τό 1900-1903, ὅταν ἦταν μαρξιστής καί ἐπαναστάτης. Τρίτο, οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» θεωροῦσαν «ἀριστερισμό» τό νά χασκογελοῦν γιά τά σχετικά μικρά ὀπορτουνιστικά ἁμαρτήματα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, καί παράλληλα νά μιμοῦνται τούς ἄκρους ὀπορτουνιστές τοῦ ἴδιου αὐτοῦ Κόμματος, λ.χ. στό ἀγροτικό ζήτημα ἤ στό ζήτημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ἱστορία, ἄς τό ποῦμε κοντά στ' ἄλλα, ἐπιβεβαίωσε τώρα σέ μεγάλη, παγκόσμια-ἱστορική κλίμακα τή γνώμη πού ὑποστηρίζαμε πάντα καί συγκεκριμένα ὅτι ἡ *ἐπαναστατική* γερμανική σοσιαλδημοκρατία (σημειῶστε ὅτι ὁ Πλεχάνοφ τό 1900-1903 ἀκόμη ἀπαιτοῦσε τή διαγραφή τοῦ Μπέρνσταϊν ἀπό τό Κόμμα, καί οἱ μπολσεβίκοι, συνεχίζοντας πάντοτε αὐτή τήν παράδοση, ξεσκέπαζαν τό 1913 ὅλη τήν ποταπότητα, τήν προστυχιά καί τήν προδοσία τοῦ Λεγκίν [11]), ὅτι ἡ ἐπαναστατική γερμανική σοσιαλδημοκρατία ἦταν *πιό κοντά ἀπό κάθε ἄλλο* Κόμμα στόν τύπο τοῦ Κόμματος πού χρειάζεται τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο γιά νά μπορέσει νά νικήσει. Τώρα, τό 1920, ὕστερα ἀπό ὅλες τίς ἐπονείδιστες χρεοκοπίες καί κρίσεις τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου καί τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν χρόνων φαίνεται καθαρά ὅτι ἀπ' ὅλα τά κόμματα τῆς Δύσης ἡ γερμανική ἀκριβῶς ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἔδοσε τούς καλύτερους ἡγέτες κι' ἀκόμη ὅτι συνῆλθε, γιατρεύτηκε καί ξαναδυνάμωσε πρίν ἀπό τά ἄλλα κόμματα. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τό Κόμμα τῶν σπαρτακιστῶν [12] καί ἀπό τήν ἀριστερή, προλεταριακή πτέρυγα τοῦ «Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας» πού παλεύει σταθερά ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί ἐνάντια στόν ἀσταθή χαρακτήρα τῶν Κάουτσκι, τῶν Χίλφερντινγκ, τῶν Λέντεμπουρ, τῶν Κρίσπιν. Ἄν τώρα ρίξουμε μιά γενική ματιά στήν ἐντελῶς τερματισμένη ἱστορική περίοδο, δηλαδή στήν περίοδο ἀπό τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ ὥς τήν πρώτη Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημο-

κρατία, τότε ή σχέση τοῦ μαρξισμοῦ πρός τόν ἀναρχισμό γενικά διαγράφεται ἀπόλυτα συγκεκριμένα καί ἀναμφισβήτητα. Σέ τελευταία ἀνάλυση φάνηκε πώς εἶχε δίκιο ὁ μαρξισμός καί ἄν οἱ ἀναρχικοί τόνιζαν μέ τό δίκιο τους τόν ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα τῶν ἀπόψεων γιά τό κράτος, ἀπόψεων πού ἐπικρατοῦσαν στά περισσότερα σοσιαλιστικά κόμματα, πρῶτο, ὁ ὀπορτουνιστικός αὐτός χαρακτήρας εἶχε σχέση μέ τή διαστρέβλωση ἀκόμη καί μέ τήν ἄμεση ἀπόκρυψη τῶν ἀπόψεων τοῦ Μάρξ γιά τό κράτος (στό βιβλίο μου «Κράτος καί ἐπανάσταση» σημείωσα ὅτι ὁ Μπέμπελ ἐπί 36 χρόνια, ἀπό τό 1875 ὥς τό 1911, κρατοῦσε μυστικό τό γράμμα τοῦ Ἔνγκελς [13] πού ξεσκέπαζε ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα, χτυπητά, ἄμεσα καί καθαρά τόν ὀπορτουνισμό τῶν γνωστῶν ἀπόψεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά τό κράτος *)· δεύτερο, ἡ διόρθωση αὐτῶν τῶν ὀπορτουνιστικῶν ἀπόψεων, ἡ ἀναγνώριση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς ὑπεροχῆς της ἀπέναντι στήν ἀστική κοινοβουλευτική δημοκρατία, ὅλα αὐτά προῆλθαν πάρα πολύ γρήγορα καί σέ πλατιά κλίμακα ἀκριβῶς ἀπό τούς κόλπους τῶν πιό μαρξιστικῶν ρευμάτων μέσα στά σοσιαλιστικά κόμματα τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς.

Σέ δυό περιπτώσεις ἡ πάλη τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἐνάντια στίς παρεκκλίσεις «πρός τ' ἀριστερά» μέσα στό ἴδιο του τό Κόμμα πῆρε ἐξαιρετικά μεγάλες διαστάσεις: τό 1908 γιά τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς μας στό ἀντιδραστικότατο «κοινοβούλιο» καί στούς νόμιμους ἐργατικούς συλλόγους πού λειτουργοῦσαν μέ βάση ἀντιδραστικότατους νόμους, καί τό 1918 (εἰρήνη τοῦ Μπρέστ [14]) γιά τό ζήτημα, ἄν ἐπιτρέπεται ὁ ἕνας ἤ ὁ ἄλλος «συμβιβασμός».

Τό 1908 οἱ «ἀριστεροί» μπολσεβίκοι διαγράφηκαν ἀπό τό Κόμμα μας γιατί ἀρνοῦνταν ἐπίμονα νά καταλάβουν τήν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς στό ἀντιδραστικότατο «κοινοβούλιο» [15]. Οἱ «ἀριστεροί» — ἀπό τούς ὁποίους πολλοί ἦταν θαυμάσιοι ἐπαναστάτες, πού ἀργότερα ἦταν (καί ἐξακολουθοῦν νά εἶναι) ἐπάξια μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος — στηρίζονταν ἰδιαίτερα στό ἐπιτυχημένο πείραμα τῆς ἀποχῆς τοῦ 1905. Ὅταν, τόν Αὔγουστο τοῦ 1905, ὁ τσάρος ἀνήγγειλε τή σύγκληση συμβουλευτικοῦ «κοινοβουλίου» [16], οἱ μπολσεβίκοι κήρυξαν ἀποχή — ἀντίθετα ἀπ' ὅλα τά ἀντιπολιτευτικά κόμματα καί τούς μενσεβίκους — καί

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 64-67. *Ἡ Σύντ.*

ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1905 [17] τό σάρωσε πραγματικά. Τότε ἡ ἀποχή ἀποδείχτηκε σωστή, ὄχι γιατί εἶναι γενικά σωστή ἡ μή συμμετοχή στά ἀντιδραστικά κοινοβούλια, ἀλλά γιατί εἶχε ἐκτιμηθεῖ σωστά ἡ ἀντικειμενική κατάσταση, πού ὁδηγοῦσε στή γρήγορη μετατροπή τῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν σέ πολιτική, ἔπειτα σέ ἐπαναστατική ἀπεργία καί μετά σέ ἐξέγερση. Ἐξάλλου, τότε ἡ πάλη γινόταν γύρω ἀπό τό ἄν θά ἀφήσουμε στά χέρια τοῦ τσάρου τή σύγκληση τοῦ πρώτου ἀντιπροσωπευτικοῦ σώματος ἤ θά προσπαθήσουμε νά ἀποσπάσουμε τή σύγκληση αὐτή ἀπό τά χέρια τῆς παλιᾶς ἐξουσίας. Ἐφόσον δέν εἴχαμε καί δέν μποροῦσε νά ἔχουμε βεβαιότητα πώς ὑπάρχει ἀνάλογη ἀντικειμενική κατάσταση καί πώς ἡ κατάσταση ἐξελίσσεται πρός τήν ἴδια κατεύθυνση καί μέ τούς ἴδιους ρυθμούς, ἡ ἀποχή ἔπαυε νά εἶναι σωστή.

Ἡ μπολσεβίκικη ἀποχή ἀπό τό «κοινοβούλιο» τό 1905 πλούτισε τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο μέ ἐξαιρετικά πολύτιμη πολιτική πείρα, δείχνοντας ὅτι στό συνδυασμό τῶν νόμιμων καί τῶν παράνομων, τῶν κοινοβουλευτικῶν καί τῶν ἐξωκοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης εἶναι κάποτε ὠφέλιμο ἀκόμη καί ἐπιβεβλημένο νά ξέρεις νά παραιτεῖσαι ἀπό τίς κοινοβουλευτικές μορφές. Μά τυφλή, μηχανική καί ὄχι κριτική μεταφορά τῆς πείρας αὐτῆς σέ *ἄλλες* συνθῆκες, σέ *ἄλλη* κατάσταση εἶναι πολύ μεγάλο λάθος. Λάθος, ἄν καί ὄχι μεγάλο, καί πού διορθώθηκε εὔκολα * ἦταν ἡ ἀποχή τῶν μπολσεβίκων ἀπό τίς ἐκλογές γιά τή «Δούμα» τό 1906. Πολύ σοβαρό λάθος καί δυσκολοδιόρθωτο ἦταν ἡ ἀποχή τό 1907, τό 1908 καί τά ἑπόμενα χρόνια, ὅταν, ἀπό τό ἕνα μέρος, δέν μπορούσαμε νά περιμένουμε μιά πολύ γρήγορη ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κύματος καί πέρασμά του σέ ἐξέγερση καί ὅταν, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ ἀνάγκη τοῦ συνδυασμοῦ τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης δουλιᾶς πήγαζε ἀπ' ὅλη τήν ἱστορική κατάσταση τῆς ἀνακαινιζόμενης ἀστικῆς μοναρχίας. Τώρα, ὅταν ρίχνεις τή ματιά σου πίσω καί βλέπεις τήν ἐντελῶς τερματισμένη ἱστορική περίοδο, πού ἡ σύνδεσή της μέ τίς ἑπόμενες περιόδους ἔχει πιά φανεῖ πέρα γιά πέρα — γίνεται πεντακάθαρο ὅτι οἱ μπολσεβίκοι *δέν θά μποροῦσαν* νά κρατήσουν (δέν λέω πιά: νά ἑδραιώσουν, νά ἀναπτύξουν καί νά ἐνισχύσουν)

---

* Στήν πολιτική καί στά κόμματα ἰσχύει — μέ τίς ἀνάλογες τροποποιήσεις — ἐκεῖνο πού ἰσχύει γιά τά ἄτομα. Ἔξυπνος δέν εἶναι ἐκεῖνος πού δέν κάνει λάθη. Τέτιοι ἄνθρωποι δέν ὑπάρχουν καί οὔτε μποροῦν νά ὑπάρξουν. Ἔξυπνος εἶναι ἐκεῖνος πού κάνει λάθη ὄχι πολύ οὐσιαστικά καί ξέρει νά τά διορθώνει εὔκολα καί γρήγορα.

τό σταθερό πυρήνα τοῦ ἐπαναστατικοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου στά χρόνια 1908-1914, ἄν δέν εἶχαν ὑπερασπίσει μέσα στήν πιό σκληρή πάλη τήν *ἀνάγκη* τοῦ *ὑποχρεωτικοῦ* συνδυασμοῦ τῶν νόμιμων μέ τίς παράνομες μορφές πάλης, μέ τήν *ὑποχρεωτική* συμμετοχή στό ἀντιδραστικότατο κοινοβούλιο καί σέ μιά σειρά ἄλλα ἱδρύματα (ἀσφαλιστικά ταμεῖα κτλ.) πού θεσπίζονταν ἀπό ἀντιδραστικούς νόμους.

Τό 1918 τά πράγματα δέν ἔφτασαν ὥς τή διάσπαση. Οἱ «ἀριστεροί» κομμουνιστές σχημάτισαν τότε μονάχα μιάν ἰδιαίτερη ὁμάδα ἤ «φράξια» μέσα στό Κόμμα μας κι' αὐτό ὄχι γιά πολύ καιρό. Τόν ἴδιο χρόνο, τό 1918, οἱ πιό ἐπιφανεῖς ἐκπρόσωποι τοῦ «ἀριστεροῦ κομμουνισμοῦ», λ.χ. οἱ σύντροφοι Ράντεκ καί Μπουχάριν, ἀναγνώρισαν ἀνοιχτά τό λάθος τους. Εἶχαν τή γνώμη ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ ἦταν ἕνας συμβιβασμός μέ τούς ἰμπεριαλιστές, ἀπαράδεκτος ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ἐπιζήμιος γιά τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ἦταν πραγματικά ἕνας συμβιβασμός μέ τούς ἰμπεριαλιστές, μά ἀκριβῶς τέτιος καί σέ τέτιες περιπτώσεις, πού ἦταν *ὑποχρεωτικός*.

Σήμερα, ὅταν ἀκούω τίς ἐπιθέσεις λ.χ. τῶν σοσιαλεπαναστατῶν ἐνάντια στήν τακτική μας κατά τήν ὑπογραφή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, ἤ ὅταν ἀκούω τήν παρατήρηση πού ἔκανε ὁ σύντροφος Λάνσμπερι σέ συνομιλία του μαζί μου: «οἱ ἄγγλοι ἡγέτες μας τῶν τρέιντ-γιούνιον λένε πώς οἱ συμβιβασμοί ἐπιτρέπονται καί σ' αὐτούς, ἐφόσον ἐπιτρέπονται καί στόν μπολσεβικισμό», ἀπαντῶ συνήθως καί πρῶτα-πρῶτα μέ μιά ἁπλή καί «λαϊκή» σύγκριση:

Φανταστεῖτε πώς τό αὐτοκίνητό σας τό σταμάτησαν ὁπλισμένοι ληστές. Τούς δίνετε τά λεφτά, τό διαβατήριο, τό πιστόλι, τό αὐτοκίνητό σας. Ἔτσι γλιτώνετε ἀπό τήν εὐχάριστη συντροφιά μέ τούς ληστές. Ἐδῶ ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα συμβιβασμός. «Do ut des» («σοῦ δίνω» τά λεφτά, τό ὅπλο, τό αὐτοκίνητο, «γιά νά μοῦ δόσεις» τή δυνατότητα νά φύγω σῶος καί ἀβλαβής). Εἶναι ὅμως δύσκολο νά βρεῖ κανείς ἄνθρωπο πού νά εἶναι στά καλά του καί νά λέει πώς ἕνας παρόμοιος συμβιβασμός εἶναι «καταρχήν ἀπαράδεκτος» ἤ νά θεωρεῖ τό πρόσωπο πού ἔκανε ἕνα τέτιο συμβιβασμό συνένοχο τῶν ληστῶν (ἄν καί οἱ ληστές θά μποροῦσαν νά καθήσουν στό αὐτοκίνητο καί νά τό χρησιμοποιήσουν, καθώς καί τό ὅπλο, γιά καινούργιες ληστεῖες). Ὁ συμβιβασμός μας μέ τούς ληστές τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἔμοιαζε μ' αὐτό τό συμβιβασμό.

Ὅταν ὅμως οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι στή Ρωσία, οἱ ὀπαδοί τοῦ Σάιντεμαν (καί σέ σημαντικό βαθμό οἱ ὀπαδοί τοῦ Κάουτσκι) στή Γερμανία, ὁ Ὄττο Μπάουερ καί ὁ Φρίντριχ Ἄντλερ (δέν μιλοῦμε πιά γιά τούς κυρίους Ρέννερ καί Σία) στήν Αὐστρία, οἱ Ρενοντέλ καί οἱ Λονγκέ καί Σία στή Γαλλία, οἱ φαβιανοί, οἱ «ἀνεξάρτητοι» καί οἱ «ἐργατικοί» («λεϊμπουριστές»[18]) στήν Ἀγγλία σύναπταν στά 1914-1918 καί στά 1918-1920 *συμβιβασμούς* μέ τούς ληστές τῆς δικῆς τους ἀστικῆς τάξης καί κάποτε καί τῆς «συμμάχου» ἀστικῆς τάξης *ἐνάντια* στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς χώρας τους, τότε ὅλοι αὐτοί οἱ κύριοι ἐνεργοῦσαν σάν *συνένοχοι τῆς ληστείας*.

Τό συμπέρασμα εἶναι καθαρό: τό νά ἀρνιέσαι τούς συμβιβασμούς «ἀπό ἄποψη ἀρχῶν», τό νά ἀρνιέσαι γενικά ὁποιονδήποτε συμβιβασμό, ἀποτελεῖ παιδαριωδία, πού εἶναι δύσκολο ἀκόμη καί νά τήν πάρει κανείς στά σοβαρά. Ὁ πολιτικός, πού θέλει νά εἶναι ὠφέλιμος στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, πρέπει νά ξέρει νά ξεχωρίζει τίς *συγκεκριμένες* περιπτώσεις ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν συμβιβασμῶν πού εἶναι ἀπαράδεκτοι, πού ἐκφράζουν ὀπορτουνισμό καί *προδοσία,* καί νά κατευθύνει ὅλη τή δύναμη τῆς κριτικῆς του, ὅλη τήν αἰχμή ἑνός ἀμείλικτου ξεσκεπάσματος καί ἑνός ἀνειρήνευτου πολέμου ἐνάντια *σ' αὐτούς τούς συγκεκριμένους* συμβιβασμούς, χωρίς νά ἐπιτρέπει στούς πολύπειρους «καταφερτζῆδες» σοσιαλιστές καί στούς κοινοβουλευτικούς ἰησουΐτες νά ξεφεύγουν καί νά ξεγλιστροῦν ἀπό τίς εὐθύνες μέ ἐπιχειρήματα γιά «συμβιβασμούς γενικά». Οἱ κύριοι ἄγγλοι «ἡγέτες» τῶν τρέιντ-γιούνιον, καθώς καί τῆς Ἑταιρίας τῶν φαβιανῶν καί τοῦ «Ἀνεξάρτητου» Ἐργατικοῦ κόμματος ἀκριβῶς ἔτσι ξεφεύγουν ἀπό τίς εὐθύνες *γιά τήν προδοσία πού διέπραξαν,* γιά τό συμβιβασμό πού ἔκαναν, *τέτιο* συμβιβασμό, πού ἀποτελεῖ πραγματικά ὀπορτουνισμό, λιποταξία καί προδοσία τοῦ χειρίστου εἴδους.

Ὑπάρχουν συμβιβασμοί καί συμβιβασμοί. Πρέπει νά ξέρεις νά ἀναλύεις τήν κατάσταση καί τούς συγκεκριμένους ὅρους κάθε συμβιβασμοῦ ἤ κάθε ποικιλίας συμβιβασμοῦ. Πρέπει νά μάθεις νά ξεχωρίζεις τόν ἄνθρωπο πού ἔδοσε στούς ληστές λεφτά καί ὅπλα γιά νά περιορίσει τό κακό πού ἔκαναν οἱ ληστές καί νά διευκολύνει τή σύλληψη καί τήν ἐκτέλεσή τους, ἀπό τόν ἄνθρωπο πού δίνει στούς ληστές λεφτά καί ὅπλα γιά νά πάρει μέρος στό μοίρασμα τῆς ληστρικῆς λείας. Στήν πολιτική τό πράγμα αὐτό δέν εἶναι πάντοτε τόσο εὔκολο, ὅπως φαίνεται στό

παραπάνω παιδιάστικα-ἁπλό παραδειγματάκι. Ὅποιος ὅμως θά ἔβαζε μέ τό νοῦ του νά σοφιστεῖ γιά τούς ἐργάτες μιά συνταγή πού θά τούς ἔδινε λύσεις ἕτοιμες προκαταβολικά γιά ὅλες τίς περιπτώσεις τῆς ζωῆς ἤ πού θά ὑποσχόταν ὅτι στήν πολιτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου δέν θά ὑπάρχει καμιά δυσκολία καί καμιά περίπλοκη κατάσταση, θά ἦταν ἁπλούστατα τσαρλατάνος.

Γιά νά μήν ἀφήσω θέση γιά παρερμηνεῖες, θά προσπαθήσω νά διατυπώσω, ἔστω καί πολύ σύντομα, μερικές βασικές θέσεις γιά τήν ἀνάλυση τῶν συγκεκριμένων συμβιβασμῶν.

Τό Κόμμα πού ἔκλεισε συμβιβασμό μέ τούς γερμανούς ἰμπεριαλιστές, συμβιβασμό πού τόν ἀποτελοῦσε ἡ ὑπογραφή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, εἶχε ἐπεξεργαστεῖ στήν πράξη τό διεθνισμό του ἀπό τά τέλη τοῦ 1914. Δέν φοβήθηκε νά διακηρύξει τήν ἥττα τῆς τσαρικῆς μοναρχίας καί νά στιγματίσει τήν «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» στόν πόλεμο ἀνάμεσα σέ δυό ἰμπεριαλιστές ληστές. Οἱ βουλευτές αὐτοῦ τοῦ Κόμματος πῆγαν στή Σιβηρία, ἀντί νά ἀκολουθήσουν τό δρομάκο πού ὁδηγεῖ στά ὑπουργικά χαρτοφυλάκια σέ μιά ἀστική κυβέρνηση. Ἡ ἐπανάσταση, πού ἀνάτρεψε τόν τσαρισμό καί δημιούργησε τή ρεπουμπλικανική δημοκρατία, στάθηκε μιά νέα καί πολύ μεγάλη δοκιμασία γι' αὐτό τό Κόμμα: τό Κόμμα δέν ἦλθε σέ καμιά συμφωνία μέ τούς ἰμπεριαλιστές «του», ἀλλά προετοίμασε τήν ἀνατροπή τους καί τούς ἀνάτρεψε. Τό Κόμμα αὐτό, παίρνοντας τήν πολιτική ἐξουσία, δέν ἄφησε πέτρα πάνω στήν πέτρα καί ἀπό τήν τσιφλικάδικη, καί ἀπό τήν καπιταλιστική ἰδιοκτησία. Τό Κόμμα αὐτό, ἀφοῦ δημοσίευσε καί κατήγγειλε τά μυστικά σύμφωνα τῶν ἰμπεριαλιστῶν, πρότεινε εἰρήνη *σέ ὅλους* τούς λαούς καί δέν ὑποτάχτηκε στή βία τῶν ληστῶν τοῦ Μπρέστ παρά μόνο, ὅταν οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές τορπίλισαν τήν εἰρήνη καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ὅ,τι ἦταν ἀνθρώπινα δυνατό γιά νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐπανάσταση στή Γερμανία καί στίς ἄλλες χῶρες. Ἡ ἀπόλυτη ὀρθότητα ἑνός τέτιου συμβιβασμοῦ, πού ἔκλεισε τό Κόμμα αὐτό σέ μιά τέτια κατάσταση, γίνεται κάθε μέρα καί πιό ξεκάθαρη καί πιό φανερή γιά ὅλους.

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι στή Ρωσία (ὅπως καί ὅλοι οἱ ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς σέ ὅλο τόν κόσμο στά 1914-1920) ἄρχισαν ἀπό τήν προδοσία, δικαιολογώντας ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τήν «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας», δηλαδή τήν ὑπεράσπιση τῆς *δικῆς τους* ληστρικῆς ἀστικῆς τάξης. Συνέχισαν τήν προδοσία, κάνο-

ντας συνασπισμό μέ τήν ἀστική τάξη τῆς χώρας *τους* καί παλεύοντας μαζί μέ τήν ἀστική *τους* τάξη ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς χώρας τους. Ὁ συνασπισμός τους στήν ἀρχή μέ τόν Κέρενσκι καί τούς καντέτους καί ἀργότερα μέ τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν στή Ρωσία, ὅπως καί ὁ συνασπισμός τῶν ὁμοϊδεατῶν τους τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ τήν ἀστική τάξη τῶν χωρῶν *τους*, ἦταν πέρασμα μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό προλεταριάτο. Ὁ συμβιβασμός *τους* μέ τούς ληστές τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ συνίστατο ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος στό ὅτι ἔγιναν *συνένοχοι* τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ συμμοριτισμοῦ.

V

Ο «ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ» ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ. ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ — ΤΟ ΚΟΜΜΑ — Η ΤΑΞΗ — Η ΜΑΖΑ

Οἱ γερμανοί κομμουνιστές, γιά τούς ὁποίους θά μιλήσουμε τώρα, δέν ὀνομάζουν τόν ἑαυτό τους «ἀριστερούς», ἀλλά — ἄν δέν κάνω λάθος — «ἀντιπολίτευση ἀρχῶν»[19]. Ἀπό τήν ἀνάλυση, ὅμως, πού θά ἀκολουθήσει, θά φανεῖ ὅτι παρουσιάζουν πέρα γιά πέρα τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς «παιδικῆς ἀρώστιας τοῦ ἀριστερισμοῦ».

Ἡ μπροσουρίτσα «Ἡ διάσπαση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας (τῆς Ἕνωσης τῶν σπαρτακιστῶν)», πού ἔβγαλε ἡ «Τοπική ὁμάδα τῆς Φραγκφούρτης τοῦ Μάιν» καί ὑποστηρίζει τίς ἀπόψεις αὐτῆς τῆς ἀντιπολίτευσης, ἐκθέτει πάρα πολύ ἀνάγλυφα, μέ ἀκρίβεια, σαφήνεια καί συντομία τήν οὐσία τῶν ἀπόψεων αὐτῆς τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἀρκοῦν μερικές περικοπές γιά νά γνωρίσουν οἱ ἀναγνῶστες μας αὐτή τήν οὐσία:

> «Τό Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι τό κόμμα τῆς πιό ἀποφασιστικῆς ταξικῆς πάλης...»
>
> «...Ἀπό πολιτική ἄποψη ὁ μεταβατικός αὐτός χρόνος» (ἀνάμεσα στόν καπιταλισμό καί στό σοσιαλισμό) «εἶναι ἡ περίοδος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου...»
>
> «...Γεννιέται τό ἐρώτημα: ποιός πρέπει νά εἶναι ὁ φορέας τῆς δικτατορίας: *τό Κομμουνιστικό κόμμα ἤ ἡ προλεταριακή τάξη;*.. Τί πρέπει νά ἐπιδιώκουμε *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* τή δικτατορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ἤ τή δικτατορία τῆς προλεταριακῆς τάξης;..».

(Οἱ ὑπογραμμίσεις στήν περικοπή εἶναι παντοῦ ἀπό τό πρωτότυπο.)

Στή συνέχεια ὁ συγγραφέας τῆς μπροσούρας κατηγορεῖ τήν «Κεντρική Ἐπιτροπή» τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερ-

μανίας ὅτι ψάχνει νά βρεῖ δρόμο γιά *συνασπισμό μέ τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας*, ὅτι *«τό ζήτημα τῆς καταρχήν ἀναγνώρισης ὅλων τῶν πολιτικῶν μέσων»* πάλης, μαζί καί τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τό ἔβαλε ἡ «Κεντρική Ἐπιτροπή» μόνο καί μόνο γιά νά συγκαλύψει τίς πραγματικές καί κύριες ἐπιδιώξεις της γιά συνασπισμό μέ τούς ἀνεξάρτητους. Καί ἡ μπροσούρα συνεχίζει:

«Ἡ ἀντιπολίτευση διάλεξε ἄλλο δρόμο. Ἔχει τή γνώμη ὅτι τό ζήτημα γιά τήν κυριαρχία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τή δικτατορία τοῦ κόμματος εἶναι μονάχα ζήτημα τακτικῆς. Πάντως ἡ κυριαρχία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶναι ἡ τελευταία μορφή κάθε κυριαρχίας κόμματος. *Ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* πρέπει νά τείνουμε στή δικτατορία τῆς προλεταριακῆς τάξης. Καί ὅλα τά μέτρα τοῦ κόμματος, οἱ ὀργανώσεις του, οἱ μορφές πάλης του, ἡ στρατηγική καί ἡ τακτική του πρέπει νά προσαρμόζονται σ' αὐτό τό σκοπό. Σύμφωνα μ' αὐτό πρέπει νά ἀπορίψουμε κατηγορηματικότατα κάθε συμβιβασμό μέ ἄλλα κόμματα, κάθε ἐπάνοδο στίς ἱστορικά καί πολιτικά ξεπερασμένες μορφές τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα, κάθε πολιτική ἑλιγμῶν καί συμφιλιωτισμοῦ». «Πρέπει νά ὑπογραμμιστοῦν ἔντονα οἱ ειδικές προλεταριακές μέθοδοι ἐπαναστατικῆς πάλης. Καί γιά νά προσελκυστοῦν οἱ πιό πλατιοί κύκλοι καί τά πιό πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου, πού πρέπει νά μποῦν στόν ἐπαναστατικό ἀγώνα κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, πρέπει νά δημιουργηθοῦν νέες ὀργανωτικές μορφές πάνω στήν πιό πλατιά βάση καί μέσα στά πιό πλατιά πλαίσια. Αὐτός ὁ τόπος συγκέντρωσης ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων εἶναι ἡ *ἐργατική ἕνωση*, συγκροτημένη μέ βάση τίς ἐργοστασιακές ὀργανώσεις. Σ' αὐτή πρέπει νά συνενωθοῦν ὅλοι οἱ ἐργάτες, πού ἀκολούθησαν τό σύνθημα: ἔξω ἀπό τά συνδικάτα! Ἐδῶ ὀργανώνεται τό μαχόμενο προλεταριάτο στίς πιό πλατιές μαχητικές γραμμές. Ἡ ἀναγνώριση τῆς ταξικῆς πάλης, τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος καί τῆς δικτατορίας εἶναι ἀρκετά γιά τήν προσχώρηση. Ὅλη ἡ παραπέρα πολιτική διαπαιδαγώγηση τῶν μαχόμενων μαζῶν καί ὁ πολιτικός προσανατολισμός στόν ἀγώνα εἶναι καθῆκον τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πού στέκεται ἔξω ἀπό τήν ἐργατική ἕνωση...»

«...Συνεπῶς, δυό Κομμουνιστικά κόμματα στέκουν τώρα τό ἕνα ἀπέναντι στό ἄλλο:

Τό ἕνα εἶναι τό κόμμα τῶν ἀρχηγῶν, πού ἐπιδιώκει νά ὀργανώσει τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα καί νά τόν διευθύνει *ἀπό τά πάνω*, δεχόμενο τούς συμβιβασμούς καί τόν κοινοβουλευτισμό, γιά νά δημιουργήσει καταστάσεις τέτιες πού θά ἐπιτρέψουν σ' αὐτούς τούς ἀρχηγούς νά μποῦν σέ κυβέρνηση συνασπισμοῦ, πού θά εἶχε στά χέρια της τή δικτατορία.

Τό ἄλλο εἶναι τό κόμμα τῶν μαζῶν, πού περιμένει τήν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα *ἀπό τά κάτω*, ξέροντας καί ἐφαρμόζοντας γι' αὐτό τόν ἀγώνα μόνο μιά μέθοδο πού ὁδηγεῖ ξεκάθαρα στό σκοπό καί ἀπορίπτει κάθε κοινοβουλευτική καί ὁπορτουνιστική μέθοδο. Αὐτή ἡ μοναδική μέθοδος εἶναι ἡ μέθοδος τῆς χωρίς ὅρους *ἀνατροπῆς τῆς ἀστικῆς τάξης*, γιά νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἔπειτα ἡ προλεταριακή ταξική δικτατορία γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ...»

«...Ἐκεῖ δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν — ἐδῶ δικτατορία τῶν μαζῶν! αὐτό εἶναι τό σύνθημά μας».

Αὐτές εἶναι οἱ πιό οὐσιαστικές θέσεις πού χαρακτηρίζουν τίς ἀπόψεις τῆς ἀντιπολίτευσης στό γερμανικό Κομ. κόμμα.

Ὁ κάθε μπολσεβίκος πού συμμετεῖχε συνειδητά ἤ πού παρακολούθησε ἀπό κοντά τήν ἀνάπτυξη τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἀπό τό 1903, διαβάζοντας αὐτούς τούς συλλογισμούς θά πεῖ ἀμέσως: «τί παλιά κι' ἀπό καιρό γνωστή σαβούρα! Τί «ἀριστερή» παιδαριωδία!».

Ἄς ἐξετάσουμε ὅμως ἀπό κοντά τούς συλλογισμούς αὐτούς.

Καί μόνο ὁ τρόπος τοποθέτησης τοῦ ζητήματος: «δικτατορία τοῦ κόμματος *ἤ* δικτατορία τῆς τάξης; δικτατορία (κόμμα) τῶν ἡγετῶν *ἤ* δικτατορία (κόμμα) τῶν μαζῶν;» — δείχνει τήν πιό ἀπίστευτη καί ἀθεράπευτη σύγχυση τῆς σκέψης. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πασχίζουν *νά ἐπινοήσουν* κάτι τό ἐντελῶς πρωτότυπο καί,μέ τό ζῆλο τους νά κάνουν τό σοφό, γίνονται γελοῖοι. Ὅλοι ξέρουν ὅτι οἱ μάζες χωρίζονται σέ τάξεις· ὅτι ἀντιπαράθεση τῶν μαζῶν στίς τάξεις μπορεῖ νά γίνει μόνο σάν ἀντιπαράθεση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας γενικά — χωρίς χωρισμό της σύμφωνα μέ τή θέση πού κατέχει μέσα στό κοινωνικό σύστημα τῆς παραγωγῆς — στίς κατηγορίες πού κατέχουν ἰδιαίτερη θέση μέσα στό κοινωνικό σύστημα τῆς παραγωγῆς· ὅτι τίς τάξεις τίς καθοδηγοῦν συνήθως καί στίς περισσότερες περιπτώσεις, τουλάχιστο στίς σύγχρονες πολιτισμένες χῶρες, πολιτικά κόμματα· ὅτι τά πολιτικά κόμματα, κατά γενικό κανόνα, τά διευθύνουν λίγο-πολύ σταθερές ὁμάδες προσώπων, πού ἔχουν τό μεγαλύτερο κύρος, τή μεγαλύτερη ἐπιροή καί πείρα, ἐκλέγονται στίς πιό ὑπεύθυνες θέσεις καί ὀνομάζονται ἀρχηγοί. Ὅλα αὐτά εἶναι στοιχειώδη. Ὅλα αὐτά εἶναι ἁπλά καί καθαρά. Τί χρειαζόταν νά τά ἀντικαταστήσουν μέ κάτι ἀλαμπουρνέζικα, μέ μιά καινούργια βολαπύκ *; Ἀπό τό ἕνα μέρος εἶναι φανερό πώς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί τά ἔχασαν καί βρέθηκαν σέ δύσκολη θέση, ὅταν ἡ γρήγορη ἐναλλαγή τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης θέσης τοῦ κόμματος διατάραξε τή συνηθισμένη, κανονική, ἁπλή σχέση ἀνάμεσα στούς ἀρχηγούς, τά κόμματα καί τίς τάξεις. Στή Γερμανία, ὅπως καί σέ ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης, παρασυνήθισαν στή νομιμότητα, στήν ἐλεύθερη καί κανονική ἐκλογή τῶν «ἀρχηγῶν» ἀπό τά τακτικά συνέδρια τῶν κομμάτων, στό βολικό ἔλεγχο τῆς ταξικῆς σύνθεσης τῶν κομμάτων μέ τίς βουλευτικές ἐκλογές, μέ τίς συγκεντρώσεις, μέ τόν Τύπο, μέ τόν προσανατολισμό τῶν συνδικάτων καί τῶν ἄλλων ὀργανώσεων κτλ. Ὅταν ἐξαιτίας τῆς θυελλώ-

* Τεχνητή γλώσσα, ἐπινοημένη τό 1879 ἀπό τόν Ἰωάννη Μαρτίνο Σλάιερ, γιά τήν ὁποία ἔγιναν προσπάθειες νά χρησιμοποιηθεῖ σάν διεθνής γλώσσα. *Σημ. μετ.*

δους πορείας τῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἐμφυλίου πολέμου χρειάστηκε νά περάσουν γρήγορα ἀπ' αὐτή τή συνηθισμένη κατάσταση στήν ἐναλλαγή τῆς νομιμότητας καί τῆς παρανομίας, στό συνδυασμό τους, στίς «μή βολικές», «μή δημοκρατικές» μεθόδους ἀνάδειξης ἤ σχηματισμοῦ, ἤ διατήρησης τῶν «ὁμάδων τῶν ἀρχηγῶν», οἱ ἄνθρωποι τά ἔχασαν καί ἄρχισαν νά ἐπινοοῦν φοβερές ἀνοησίες. Ὅπως φαίνεται, ὁρισμένα μέλη τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πού εἶχαν τήν ἀτυχία νά γεννηθοῦν σέ μιά μικρή χώρα, μέ παραδόσεις καί συνθῆκες μιᾶς ἐξαιρετικά προνομιακῆς καί ἐξαιρετικά σταθερῆς νομιμότητας, ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν δεῖ καθόλου ἐναλλαγή τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη κατάσταση, μπερδεύτηκαν καί τά ἔχασαν οἱ ἴδιοι καί βοήθησαν νά δημιουργηθοῦν οἱ ἀνόητες ἐπινοήσεις.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, παρατηρεῖται ἁπλούστατα μιά ἀπερίσκεπτη καί ἀσυνάρτητη χρησιμοποίηση λέξεων, πού εἶναι τῆς «μόδας» στίς μέρες μας, γιά τή «μάζα» καί τούς «ἀρχηγούς». Οἱ ἄνθρωποι ἄκουσαν πολλά καί ἔβαλαν καλά μέσα στό μυαλό τους τίς ἐπιθέσεις ἐνάντια στούς ἀρχηγούς, τήν ἀντιπαράθεση τῶν «ἀρχηγῶν» στίς «μάζες», δέν μπόρεσαν ὅμως νά σκεφτοῦν καί νά ξεκαθαρίσουν μέσα τους γιατί γίνεται αὐτό.

Ἡ διάσταση ἀνάμεσα σέ «ἀρχηγούς» καί «μάζες» ἐκδηλώθηκε μέ ἰδιαίτερη σαφήνεια καί ὀξύτητα στό τέλος τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί μετά ἀπ' αὐτόν σέ ὅλες τίς χῶρες. Τή βασική αἰτία αὐτοῦ τοῦ φαινομένου τήν ἐξήγησαν πολλές φορές ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς στήν περίοδο 1852-1892 μέ τό παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἡ μονοπωλιακή θέση τῆς Ἀγγλίας συντέλεσε στό νά ξεχωρίσει μέσα ἀπό τή «μάζα» μιά «ἐργατική ἀριστοκρατία», μισομικροαστική, ὀπορτουνιστική. Οἱ ἀρχηγοί αὐτῆς τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας περνοῦσαν συνεχῶς μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης, συντηροῦνταν, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ἀπ' αὐτή. Ὁ Μάρξ συγκέντρωσε τό τιμητικό μίσος αὐτῶν τῶν παλιανθρώπων, γιατί τούς στιγμάτισε ἀνοιχτά σάν προδότες. Ὁ νεότερος ἰμπεριαλισμός (τοῦ 20οῦ αἰώνα) δημιούργησε γιά ἀρκετές προηγμένες χῶρες μιά μονοπωλιακή-προνομιακή κατάσταση καί πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος διαμορφώθηκε παντοῦ μέσα στή ΙΙ Διεθνή ὁ τύπος τῶν ἀρχηγῶν-προδοτῶν, τῶν ὀπορτουνιστῶν, τῶν σοσιαλσωβινιστῶν, πού ὑπερασπίζουν τά συμφέροντα τῆς συντεχνίας τους, τοῦ λεπτοῦ τους στρώματος τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας. Δημιουργήθηκε μιά ἀπόσπαση τῶν ὀπορτουνιστικῶν κομμάτων ἀπό τίς «μάζες», δηλ. ἀπό τά πιό πλατιά στρώματα τῶν ἐργαζομένων, ἀπό τήν

πλειοψηφία τους, ἀπό τούς ἐργάτες πού πληρώνονται χειρότερα. Ἡ νίκη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀδύνατη, ἄν δέν καταπολεμηθεῖ αὐτό τό κακό, ἄν δέν ξεσκεπαστοῦν, στιγματιστοῦν καί διωχτοῦν οἱ ὀπορτουνιστές, σοσιαλπροδότες ἀρχηγοί· κι' αὐτή ἀκριβῶς τήν πολιτική ἀκολούθησε ἡ III Διεθνής.

Νά φτάνουν, ὅμως, γι' αὐτό τό λόγο ὥς τό σημεῖο νά ἀντιπαραθέτουν *γενικά* τή δικτατορία τῶν μαζῶν στή δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν εἶναι ἀνοησία καί βλακεία πού προκαλεῖ τά γέλια. Εἶναι ἐξαιρετικά διασκεδαστικό τό ὅτι στή θέση τῶν παλιῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, πού ἔχουν τίς κοινές ἀνθρώπινες ἰδέες γιά τά ἁπλά πράγματα, προωθοῦν στήν πράξη (μέ τό προκάλυμμα τοῦ συνθήματος «κάτω οἱ ἀρχηγοί») *νέους ἀρχηγούς* πού λένε φοβερές ἀνοησίες καί παρλαπίπες. Τέτιοι εἶναι στή Γερμανία ὁΛάουφενμπεργκ, ὁ Βολφχάιμ, ὁ Χόρνερ, ὁ Κάρλ Σρέντερ, ὁ Φρίντριχ Βέντελ, ὁ Κάρλ Ἔρλερ *. Οἱ ἀπόπειρες αὐτοῦ τοῦ τελευταίου «νά ἐμβαθύνει» στό ζήτημα καί νά διακηρύξει γενικά ὅτι τά πολιτικά κόμματα εἶναι ἄχρηστα καί ἔχουν «ἀστικό χαρακτήρα» ἀποτελοῦν τέτιο ἀποκορύφωμα ἀνοησίας, πού δέν σοῦ μένει παρά νά σηκώσεις τά χέρια. Νά λοιπόν πού στ' ἀλήθεια, ἀπό ἕνα μικρό λάθος μπορεῖ πάντοτε νά δημιουργηθεῖ ἕνα μεγάλο-τερατῶδες λάθος, ἄν ἐπιμένει κανείς στό λάθος αὐτό, ἄν θέλει νά τό δικαιολογήσει κατά βάθος, ἄν τό «παρατραβήξει ὥς τήν ἄκρη».

Ἄρνηση τῆς κομματικότητας καί τῆς κομματικῆς πειθαρχίας — νά ὥς ποῦ *ἔφτασε* ἡ ἀντιπολίτευση. Κι' αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ ὁλοκληρωτικό ἀφοπλισμό τοῦ προλεταριάτου *πρός ὄφελος τῆς ἀστικῆς τάξης*. Αὐτό ἰσοδυναμεῖ ἀκριβῶς μέ ἐκείνη τή μικροαστική διασπορά, ἀστάθεια, ἀνικανότητα γιά ἀντοχή, συνένωση καί

* «Ἐργατική Κομμουνιστική Ἐφημερίδα» [20] (ἀρ. φύλ. 32, Ἀμβοῦργο, 7. II. 1920: ἄρθρο «Ἡ διάλυση τοῦ Κόμματος» τοῦ *Κάρλ Ἔρλερ):* «Ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ νά καταστρέψει τό ἀστικό κράτος χωρίς νά καταργήσει τήν ἀστική δημοκρατία καί δέν μπορεῖ νά καταργήσει τήν ἀστική δημοκρατία χωρίς νά καταστρέψει τά κόμματα».

Τά πιό θολωμένα μυαλά ἀνάμεσα στούς συνδικαλιστές καί ἀναρχικούς τῶν λατινικῶν χωρῶν μποροῦν νά εἶναι «ἱκανοποιημένα»: σοβαροί γερμανοί, πού προφανῶς θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μαρξιστή (οἱ Κ. Ἔρλερ καί Κ. Χόρνερ στά ἄρθρα τους στήν ἐφημερίδα πού ἀναφέραμε, ἀποδείχνουν μέ τή μεγαλύτερη σοβαρότητα ὅτι θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους σοβαρούς μαρξιστές καί λένε μέ τόν πιό ἀστεῖο τρόπο ἀπίστευτες ἀνοησίες, δείχνοντας ἔτσι πώς δέν καταλαβαίνουν τήν ἀλφαβήτα τοῦ μαρξισμοῦ), καταντοῦν νά λένε πράγματα πού δέν ταιριάζουν καθόλου. Αὐτή καί μόνο ἡ παραδοχή τοῦ μαρξισμοῦ δέν φτάνει γιά νά σέ ἀπαλλάξει ἀπό τά λάθη. Οἱ ρῶσοι τό ξέρουν αὐτό πολύ καλά, γιατί ὁ μαρξισμός ἦταν πολλές φορές «τῆς μόδας» στή χώρα μας.

ὀργανωμένη δράση, πράγμα πού ὁπωσδήποτε χαντακώνει κάθε προλεταριακό ἐπαναστατικό κίνημα, ἄν ἀντιμετωπιστεῖ ἀνεκτικά. Τό νά ἀρνεῖσαι τήν κομματικότητα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κομμουνισμοῦ, σημαίνει νά κάνεις ἕνα πήδημα ἀπό τήν παραμονή τῆς κατάρευσης τοῦ καπιταλισμοῦ (στή Γερμανία) ὄχι στήν κατώτερη ἤ στή μεσαία φάση τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀλλά στήν ἀνώτερη φάση του. Ἐμεῖς στή Ρωσία (τόν τρίτο χρόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης) κάνουμε τά πρῶτα βήματα τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό ἤ τό κατώτερο στάδιο τοῦ κομμουνισμοῦ. Οἱ τάξεις ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν καί παντοῦ θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν γιά *χρόνια ὕστερα* ἀπό τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο. Ἴσως αὐτό τό χρονικό διάστημα νά εἶναι μικρότερο στήν Ἀγγλία, ὅπου δέν ὑπάρχουν ἀγρότες (ὑπάρχουν ὅμως ὡστόσο μικρονοικοκυρέοι!). Νά ἐξαλείψουμε τίς τάξεις σημαίνει ὄχι μόνο νά διώξουμε τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές — αὐτό τό κάναμε σχετικά εὔκολα — σημαίνει ἀκόμη *νά ἐξαλείψουμε τούς μικρούς ἐμπορευματοπαραγωγούς*, κι' αὐτούς *δέν μποροῦμε νά τούς διώξουμε*, δέν μποροῦμε νά τούς πνίξουμε, *πρέπει νά τά ταιριάσουμε* μαζί τους, αὐτούς μποροῦμε (καί πρέπει) νά τούς μεταπλάσουμε, νά τούς ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε, καί αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ μιά πολύ μακρόχρονη, ἀργή, προσεκτική ὀργανωτική δουλιά. Περικυκλώνουν ἀπ' ὅλες τίς μεριές τό προλεταριάτο μέ τό μικροαστικό στοιχεῖο, τό διαποτίζουν μ' αὐτό, τό διαφθείρουν μ' αὐτό, προκαλοῦν συνεχῶς μέσα στό προλεταριάτο ὑποτροπές μικροαστικῆς ἔλλειψης χαρακτήρα, διασπορᾶς, ἀτομικισμοῦ, μεταπτώσεων ἀπό τόν ἐνθουσιασμό στήν κατάπτωση. Χρειάζεται ὁ πιό αὐστηρός συγκεντρωτισμός καί ἡ πιό αὐστηρή πειθαρχία μέσα στό πολιτικό Κόμμα τοῦ προλεταριάτου γιά νά τά ἀντιμετωπίσει αὐτά, γιά νά κάνει τό προλεταριάτο νά παίξει σωστά, πετυχημένα καί νικηφόρα *τόν ὀργανωτικό* του ρόλο (κι' αὐτός εἶναι ὁ *κυριότερος* ρόλος του). Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἕνας ἐπίμονος ἀγώνας, αἱματηρός καί ἀναίμακτος, βίαιος καί εἰρηνικός, πολεμικός καί οἰκονομικός, διαπαιδαγωγικός καί διοικητικός, ἐνάντια στίς δυνάμεις καί στίς παραδόσεις τῆς παλιᾶς κοινωνίας. Ἡ δύναμη τῆς συνήθειας ἑκατομμυρίων καί δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων εἶναι ἡ πιό φοβερή δύναμη. Χωρίς Κόμμα σιδερένιο καί ἀτσαλωμένο στήν πάλη, χωρίς Κόμμα πού νά ἀπολαβαίνει τήν ἐμπιστοσύνη κάθε τίμιου στοιχείου τῆς τάξης του, χωρίς Κόμμα πού νά ξέρει νά παρακολουθεῖ τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν καί νά τίς ἐπηρεάζει εἶναι

ἀδύνατο νά διεξαχθεῖ μιά τέτια πάλη μέ ἐπιτυχία. Εἶναι χίλιες φορές πιό εὔκολο νά νικήσουμε τή μεγάλη συγκεντροποιημένη ἀστική τάξη, παρά «νά νικήσουμε» τά ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια τῶν μικρονοικοκυρέων, ἐνῶ αὐτοί μέ τήν καθημερινή, τή συνηθισμένη, τήν ἀφανή, τήν ἀσύλληπτη, τήν ἀποσυνθετική τους δράση φέρνουν τά *ἴδια ἐκεῖνα* ἀποτελέσματα πού χρειάζεται ἡ ἀστική τάξη καί πού *παλινορθώνουν* τήν ἀστική τάξη. Ὅποιος ἀδυνατίζει ἔστω καί λίγο τή σιδερένια πειθαρχία τοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου (προπαντός τόν καιρό τῆς δικτατορίας του), βοηθᾶ ἔμπρακτα τήν ἀστική τάξη ἐνάντια στό προλεταριάτο.

Δίπλα στό ζήτημα τῶν ἀρχηγῶν — τοῦ Κόμματος — τῆς τάξης — τῆς μάζας πρέπει νά βάλουμε τό ζήτημα τῶν «ἀντιδραστικῶν» συνδικάτων. Στήν ἀρχή ὅμως ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά κάνω ἀκόμη μερικές συμπερασματικές παρατηρήσεις μέ βάση τήν πείρα τοῦ Κόμματός μας. Στό Κόμμα μας *εἴχαμε πάντα* ἐπιθέσεις ἐνάντια στή «δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν»: οἱ πρῶτες πού θυμᾶμαι ἀνάγονται στά 1895, όταν τυπικά ἀκόμη δέν ὑπῆρχε Κόμμα, εἶχε ἀρχίσει ὅμως νά διαμορφώνεται ἡ κεντρική ὁμάδα στήν Πετρούπολη, καί ἐπρόκειτο νά ἀναλάβει τήν καθοδήγηση τῶν συνοικιακῶν ὁμάδων [21]. Στό IX συνέδριο τοῦ Κόμματός μας (Ἀπρίλης τοῦ 1920) [22], ὑπῆρχε μιά μικρή ἀντιπολίτευση, πού μιλοῦσε ἐπίσης ἐνάντια στή «δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν», στήν «ὀλιγαρχία» κτλ. Γι' αὐτό δέν παρουσιάζει τίποτε τό ἐκπληκτικό, τίποτε τό καινούργιο, τίποτε τό τρομερό ἡ «παιδική ἀρώστια» τοῦ «ἀριστεροῦ κομμουνισμοῦ» τῶν γερμανῶν. Ἡ ἀρώστια αὐτή περνάει χωρίς κίνδυνο καί μάλιστα ὕστερα ἀπ' αὐτή ὁ ὀργανισμός γίνεται πιό γερός. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ γρήγορη ἐναλλαγή τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης δουλιᾶς, πού συνδέεται μέ τήν ἀνάγκη «νά κρύβουμε» ἰδιαίτερα, νά περιβάλλουμε μέ ἰδιαίτερη συνωμοτικότητα ἴσα-ἴσα τό γενικό ἐπιτελεῖο, ἴσα-ἴσα τούς ἀρχηγούς, μᾶς ὁδήγησε ὁρισμένες φορές σέ πολύ ἐπικίνδυνα φαινόμενα. Τό χειρότερο ἦταν πού στά 1912 στήν ΚΕ τῶν μπολσεβίκων μπόρεσε νά μπεῖ ὁ προβοκάτορας Μαλινόβσκι. Κατέδοσε δεκάδες καί δεκάδες ἀπό τούς καλύτερους καί τούς πιό ἀφοσιωμένους συντρόφους, στέλνοντάς τους στά κάτεργα καί ἐπιταχύνοντας τό θάνατο πολλῶν ἀπ' αὐτούς. Κι' ἄν δέν μᾶς ἔκανε ἀκόμη μεγαλύτερο κακό, αὐτό ὀφείλεται στό ὅτι εἴχαμε ὀργανώσει σωστά τό συνδυασμό τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη δουλιά. Γιά νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη μας ὁ Μαλινόβσκι, σάν μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί βουλευτής στή Δούμα, ἦταν ὑποχρεωμένος νά μᾶς βοηθάει νά βγάζουμε νόμιμες καθημερινές ἐφημερίδες, πού

ἤξεραν καί μέσα στίς συνθῆκες τοῦ τσαρισμοῦ νά παλεύουν ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων καί νά προπαγανδίζουν μέ κατάλληλα σκεπασμένη μορφή τίς βάσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Ὁ Μαλινόβσκι, στέλνοντας μέ τό ἕνα χέρι στά κάτεργα καί στό θάνατο δεκάδες καί δεκάδες ἀπό τούς καλύτερους μπολσεβίκους ἀγωνιστές, ἦταν ὑποχρεωμένος νά βοηθάει μέ τό ἄλλο χέρι στή διαπαιδαγώγηση δεκάδων καί δεκάδων χιλιάδων νέων μπολσεβίκων μέσω τοῦ νόμιμου Τύπου. Αὐτό τό γεγονός δέν θά ἦταν ἄσχημο νά τό σκεφτοῦν καλά οἱ γερμανοί σύντροφοι (καθώς καί οἱ ἄγγλοι καί οἱ ἀμερικανοί, οἱ γάλλοι καί οἱ ἰταλοί), πού ἔχουν τό καθῆκον νά μάθουν νά κάνουν ἐπαναστατική δουλιά μέσα στά ἀντιδραστικά συνδικάτα *.

Σέ πολλές χῶρες, μαζί καί στίς πιό προηγμένες, ἡ ἀστική τάξη στέλνει χωρίς ἀμφιβολία καί θά στέλνει προβοκάτορες μέσα στά Κομμουνιστικά κόμματα. Ἕνα ἀπό τά μέσα γιά νά καταπολεμηθεῖ αὐτός ὁ κίνδυνος εἶναι ὁ σωστός συνδυασμός τῆς παράνομης καί τῆς νόμιμης δουλιᾶς.

VI

ΠΡΕΠΕΙ ΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ;

Οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» θεωροῦν πώς γι' αὐτούς τό ζήτημα εἶναι λυμένο καί ὅτι ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι κατηγορηματικά ἀρνητική. Κατά τή γνώμη τους, εἶναι ἀρκετό νά βγάζει κανείς λόγους καί θυμωμένες κραυγές ἐνάντια στά «ἀντιδραστικά» καί τά «ἀντεπαναστατικά» συνδικάτα γιά «νά ἀποδείξει» (ὁ Κ. Χόρνερ τό βεβαιώνει αὐτό μέ ἰδιαίτερη «σοβαρότητα» καί πολύ ἀνόητα) πώς εἶναι ἀνώφελο καί μάλιστα ἀπαράδεκτο γιά τούς ἐπαναστάτες, τούς κομμουνιστές νά δουλεύουν στά κίτρινα, σοσιαλσωβινιστικά, συμφιλιωτικά συνδικάτα, στά συνδικάτα τοῦ Λεγκίν, στά ἀντεπαναστατικά συνδικάτα.

* Ὁ Μαλινόβσκι ἦταν αἰχμάλωτος στή Γερμανία. Ὅταν γύρισε στή Ρωσία, τόν καιρό πού ἡ ἐξουσία βρισκόταν πιά στά χέρια τῶν μπολσεβίκων, παραπέμφθηκε ἀμέσως σέ δίκη καί τουφεκίστηκε ἀπό τούς ἐργάτες μας. Οἱ μενσεβίκοι μᾶς ἐπετέθηκαν μέ ἐξαιρετική κακία γιά τό λάθος μας νά ἔχουμε ἕναν χαφιέ στήν ΚΕ τοῦ Κόμματός μας. Ὅταν ὅμως ἐμεῖς, ἐπί Κέρενσκι, ζητούσαμε νά συλληφθεῖ καί νά δικαστεῖ ὁ πρόεδρος τῆς Δούμας Ροντζιάνκο, γιατί ἤξερε ἀκόμη πρίν τόν πόλεμο ὅτι ὁ Μαλινόβσκι ἦταν χαφιές καί *δέν εἶπε τίποτε* γι' αὐτό στούς τρουντοβίκους καί στούς ἐργάτες βουλευτές τῆς Δούμας,τόσο οἱ μενσεβίκοι, ὅσο καί οἱ ἐσέροι, πού ἦταν στήν κυβέρνηση μαζί μέ τόν Κέρενσκι, δέν ὑποστήριξαν τό αἴτημά μας καί ὁ Ροντζιάνκο ἔμεινε ἐλεύθερος καί πῆγε ἐλεύθερα στόν Ντενίκιν.

Όσο δμως κι' ἄν ἔχουν πειστεῖ οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» δτι ἡ τέτια τακτική ἔχει ἐπαναστατικό χαρακτήρα, στήν πραγματικότητα εἶναι ριζικά λαθεμένη καί δέν περιέχει τίποτε ἄλλο ἀπό κούφιες φράσεις.

Γιά νά τό ξεκαθαρίσω, θά ἀρχίσω ἀπό τή δική μας πείρα, σύμφωνα μέ τό γενικό σχέδιο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, πού ἔχει γιά σκοπό νά ἐφαρμοστεῖ στή Δυτική Εὐρώπη δ,τι εἶναι γενικά ἐφαρμόσιμο, δ,τι ἔχει γενική σημασία, δ,τι εἶναι γενικά ὑποχρεωτικό στήν ἱστορία καί στή σύγχρονη τακτική τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἀρχηγούς — τό κόμμα — τήν τάξη — καί τίς μάζες καί ταυτόχρονα ἡ στάση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ Κόμματός του ἀπέναντι στά συνδικάτα παρουσιάζονται σήμερα σέ μᾶς συγκεκριμένα ὡς ἑξῆς. Τή δικτατορία τήν πραγματοποιεῖ τό ὀργανωμένο στά Σοβιέτ προλεταριάτο, πού καθοδηγεῖται ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῶν μπολσεβίκων, τό ὁποῖο σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ τελευταίου συνεδρίου τοῦ Κόμματος ('Απρίλης 1920) ἔχει 611 χιλιάδες μέλη. Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν εἶχε πολλές διακυμάνσεις καί πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη καί ὕστερα ἀπ' αὐτή καί μάλιστα ἦταν σημαντικά μικρότερος, ἀκόμη καί τό 1918 καί τό 1919 [23]. Φοβόμαστε μιάν ὑπέρμετρη αὔξηση τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος, γιατί οἱ καριερίστες καί οἱ παλιάνθρωποι, πού δέν ἀξίζουν παρά μόνο τουφέκι, προσπαθοῦν δπωσδήποτε νά τρυπώσουν στίς γραμμές τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος. Ἡ τελευταία φορά πού ἀνοίξαμε πλατιά τίς πόρτες τοῦ Κόμματος — μόνο γιά τούς ἐργάτες καί ἀγρότες — ἦταν τίς μέρες (χειμώνας τοῦ 1919) πού ὁ Γιουντένιτς βρισκόταν μερικά βέρστια ἔξω ἀπό τήν Πετρούπολη καί ὁ Ντενίκιν στό Ὀριόλ (κάπου 350 βέρστια ἀπό τή Μόσχα), δηλ. τότε πού τή Σοβιετική Δημοκρατία τήν ἀπειλοῦσε τρομερός, θανάσιμος κίνδυνος καί τότε πού οἱ τυχοδιῶκτες, οἱ καριερίστες, οἱ παλιάνθρωποι καί γενικά τά ἀσταθῆ στοιχεῖα δέν μποροῦσαν καθόλου νά ὑπολογίζουν δτι θά ἔχουν ἐπικερδή σταδιοδρομία, ἄν προσχωροῦσαν στούς κομμουνιστές (ἀλλά μάλλον θά ἔπρεπε νά περιμένουν κρεμάλα καί βασανιστήρια) [24]. Τό Κόμμα πού συγκαλεῖ κάθε χρόνο συνέδρια (στό τελευταῖο συνέδριο: 1 ἀντιπρόσωπος γιά 1.000 μέλη) τό καθοδηγεῖ μιά Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπό 19 ἄτομα, πού ἐκλέγεται ἀπό τό συνέδριο, καί τήν τρέχουσα δουλιά στή Μόσχα τή διεξάγουν ἀκόμη πιό στενά ὄργανα, τά ὁποῖα ὀνομάζονται Ὀργανωτικό Γραφεῖο καί Πολιτικό Γραφεῖο, πού ἀποτελοῦνται τό καθένα ἀπό πέντε μέλη τῆς ΚΕ καί ἐκλέγονται στίς ὁλομέλειες τῆς ΚΕ. Ἀπό

δῶ βγαίνει συνεπῶς μιά πραγματική «ὀλιγαρχία». Καί κανένα σοβαρό πολιτικό ἤ ὀργανωτικό ζήτημα δέν λύνεται στή δημοκρατία μας ἀπό καμιά κρατική ὑπηρεσία, χωρίς τίς καθοδηγητικές ὑποδείξεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

Στή δουλιά του τό Κόμμα στηρίζεται ἄμεσα στά *συνδικάτα* πού ἔχουν σήμερα, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ τελευταίου συνεδρίου (Ἀπρίλης 1920), πάνω ἀπό 4 ἑκατομμύρια μέλη καί τυπικά εἶναι *ἐξωκομματικές ὀργανώσεις*. Στήν πραγματικότητα ὅλα τά καθοδηγητικά ὄργανα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν συνδικάτων καί κατά πρῶτο λόγο βέβαια τό γενικό συνδικαλιστικό πανρωσικό κέντρο ἤ γραφεῖο (Πανρωσικό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων) ἀποτελοῦνται ἀπό κομμουνιστές καί ἐφαρμόζουν ὅλες τίς ὁδηγίες τοῦ Κόμματος. Κι' ἔτσι ἔχουμε σέ γενικές γραμμές ἕναν προλεταριακό μηχανισμό πού τυπικά δέν εἶναι κομμουνιστικός, ἕναν προλεταριακό μηχανισμό εὐλύγιστο καί σχετικά πλατύ καί πολύ ἰσχυρό, πού μέσω αὐτοῦ τό Κόμμα συνδέεται στενά μέ τήν *τάξη* καί μέ τή *μάζα* καί μέσω αὐτοῦ, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Κόμματος, πραγματοποιεῖται ἡ *δικτατορία τῆς τάξης*. Χωρίς τήν πιό στενή σύνδεση μέ τά συνδικάτα, χωρίς τή θερμή ὑποστήριξη ἀπομέρους τους, χωρίς τή γεμάτη αὐταπάρνηση δουλιά τους ὄχι μόνο στήν οἰκονομική, *μά καί στή στρατιωτική* οἰκοδόμηση δέν θά μπορούσαμε, ἐννοεῖται, νά κυβερνήσουμε τή χώρα καί νά πραγματοποιήσουμε τή δικτατορία ὄχι 2½ χρόνια, μά οὔτε καί 2½ μῆνες. Ὅπως καταλαβαίνετε ἡ στενότατη αὐτή σύνδεση σημαίνει στήν πράξη μιά πολύπλοκη καί πολύμορφη δουλιά προπαγάνδας καί ζύμωσης καί συχνῶν συσκέψεων πού νά γίνονται στόν καιρό τους ὄχι μόνο μέ τά καθοδηγητικά στελέχη, ἀλλά καί γενικά μέ τούς συνδικαλιστικούς παράγοντες πού ἔχουν ἐπιροή, σημαίνει ἀκόμη ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους πού ὡς τά σήμερα ἔχουν ἕναν ορισμένο, ἄν καί πολύ μικρό, ἀριθμό ὀπαδῶν καί τούς διδάσκουν νά κάνουν κάθε εἴδους ἀντεπαναστατικές πράξεις, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ἰδεολογική ὑπεράσπιση τῆς δημοκρατίας *(τῆς ἀστικῆς)*, ἀπό τήν προπαγάνδα γιά τήν «ἀνεξαρτησία» τῶν συνδικάτων (ἀνεξαρτησία ἀπό τήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία!) ὡς τό σαμποτάρισμα τῆς προλεταριακῆς πειθαρχίας κτλ. κτλ.

Τή σύνδεση μέ τίς «μάζες» μέσω τῶν συνδικάτων τή θεωροῦμε ἀνεπαρκή. Στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης μέσα στήν πράξη δημιουργήθηκε σέ μᾶς ἕνα ὄργανο, ὅπως εἶναι οἱ *ἐξωκομματικές ἐργατικές καί ἀγροτικές συνδιασκέψεις*, γιά νά παρακολουθοῦμε τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, νά τίς πλησιάζουμε, νά ἀνταποκρινόμαστε

στά αἰτήματά τους, νά προωθοῦμε τά καλύτερα στοιχεῖα ἀπ' αὐτές στίς κρατικές ὑπηρεσίες κτλ. Κι' αὐτό τό ὄργανο προσπαθοῦμε μέ ὅλα τά μέσα νά τό ὑποστηρίξουμε, νά τό ἀναπτύξουμε καί νά τό πλατύνουμε. Ἕνα ἀπό τά τελευταῖα διατάγματα γιά τή μετατροπή τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Κρατικοῦ Ἐλέγχου σέ «Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση» δίνει στίς ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους τό δικαίωμα νά ἐκλέγουν μέλη τοῦ Κρατικοῦ Ἐλέγχου γιά διάφορες ἐπιθεωρήσεις.

Ἔπειτα, ἐννοεῖται, ὅλη ἡ δουλιά τοῦ Κόμματος γίνεται μέσω τῶν Σοβιέτ, πού συνενώνουν τίς ἐργαζόμενες μάζες χωρίς διάκριση ἐπαγγέλματος. Τά νομαρχιακά συνέδρια τῶν Σοβιέτ ἀποτελοῦν ἕνα *δημοκρατικό* ὄργανο, πού δέν τό ἔχουν δεῖ ὥς τώρα οὔτε οἱ καλύτερες ρεπουμπλικανικές δημοκρατίες τοῦ ἀστικοῦ κόσμου. Καί μέσω αὐτῶν τῶν συνεδρίων (πού τό Κόμμα προσπαθεῖ νά τά παρακολουθεῖ ὅσο τό δυνατό πιό προσεκτικά), καθώς καί μέ τίς μόνιμες ἀποστολές συνειδητῶν ἐργατῶν σέ κάθε λογῆς ὑπηρεσίες στό χωριό, πραγματοποιεῖται ὁ ἡγετικός ρόλος τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἀγροτιά, πραγματοποιεῖται ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης, ὁ συστηματικός ἀγώνας ἐνάντια στούς πλούσιους, τούς ἀστούς, τούς ἐκμεταλλευτές καί τούς κερδοσκόπους ἀγρότες κτλ.

Αὐτός εἶναι ὁ γενικός μηχανισμός τῆς προλεταριακῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ὅταν τόν βλέπουμε «ἀπό τά πάνω», ἀπό τήν ἄποψη τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς δικτατορίας. Ἐλπίζουμε ὅτι ὁ ἀναγνώστης θά καταλάβει γιατί στό ρῶσο μπολσεβίκο, πού ξέρει αὐτό τό μηχανισμό καί πού παρακολούθησε πῶς ἀναπτύχθηκε μέσα σέ εἰκοσιπέντε χρόνια ἀπό τούς μικρούς μυστικούς, παράνομους κύκλους, ὅλες οἱ συζητήσεις γιά δικτατορία «ἀπό τά πάνω» *εἴτε* «ἀπό τά κάτω», γιά δικτατορία τῶν ἀρχηγῶν *εἴτε* δικτατορία τῆς μάζας κτλ. δέν μπορεῖ παρά νά φαίνονται γελοῖες παιδιακίστικες ἀνοησίες, ἕνα εἶδος συζήτησης, ἄν εἶναι πιό χρήσιμο γιά τόν ἄνθρωπο τό ἀριστερό πόδι ἤ τό δεξί χέρι.

Τό ἴδιο παιδιακίστικες καί γελοῖες ἀνοησίες δέν μπορεῖ παρά νά φαίνονται σέ μᾶς καί οἱ σπουδαῖες, πολύ σοφές καί τρομερά ἐπαναστατικές συζητήσεις τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν πάνω στό θέμα ὅτι οἱ κομμουνιστές δέν μποροῦν καί δέν πρέπει νά δουλεύουν στά ἀντιδραστικά συνδικάτα, ὅτι ἐπιτρέπεται νά παρατήσουν αὐτή τή δουλιά, ὅτι πρέπει νά βγοῦν ἀπό τά συνδικάτα καί νά δημιουργήσουν ὑποχρεωτικά τήν ἐντελῶς καινουργιούτσικη, τήν ἐντελῶς καθαρούτσικη «ἐργατική ἕνωση» κτλ. κτλ. πού τή

σοφίστηκαν οἱ καλοί μας (καί ἀσφαλῶς στό μεγαλύτερο μέρος τους πολύ νεαροί) κομμουνιστές κτλ.

Ὁ καπιταλισμός ἀφήνει κατανάγκη γιά κληρονομιά στό σοσιαλισμό, ἀπό τό ἕνα μέρος, τίς παλιές ἐπαγγελματικές καί συντεχνιακές διακρίσεις πού εἶχαν διαμορφωθεῖ ἐπί αἰῶνες ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἀφήνει τά συνδικάτα πού μόνο πολύ ἀργά, ὕστερα ἀπό χρόνια μποροῦν νά ἐξελιχθοῦν καί ἐξελίσσονται σέ πολύ πλατιές καί λιγότερο συντεχνιακές παραγωγικές ἑνώσεις (πού ἀγκαλιάζουν ὁλόκληρες βιομηχανίες καί ὄχι μονάχα συντεχνίες, τέχνες καί ἐπαγγέλματα). Ἀργότερα μόνο, μέσω αὐτῶν τῶν παραγωγικῶν ἑνώσεων, περνᾶμε στήν κατάργηση τοῦ καταμερισμοῦ ἐργασίας ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, στή διαπαιδαγώγηση, στήν ἐκπαίδευση καί στήν κατάρτιση *ὁλόπλευρα ἀναπτυγμένων καί ὁλόπλευρα* καταρτισμένων ἀνθρώπων, ἀνθρώπων πού ὅλα *ξέρουν νά τά κάνουν*. Πρός τά ἐκεῖ πάει, πρέπει νά πάει καί θά *φτάσει* ὁ κομμουνισμός, ὕστερα ὅμως ἀπό πολλά χρόνια. Ἡ προσπάθεια πού θά ἔκανε κανείς σήμερα νά πετύχει στήν πράξη νωρίτερα αὐτό τό μελλοντικό ἀποτέλεσμα ἑνός ἐντελῶς ἐξελιγμένου, ἐντελῶς στερεωμένου καί διαμορφωμένου, ἐντελῶς ἀναπτυγμένου καί ὡριμασμένου κομμουνισμοῦ, ἰσοδυναμεῖ μέ τό νά προσπαθεῖ νά διδάξει ἀνώτερα μαθηματικά σέ ἕνα παιδάκι τεσσάρων χρονῶν.

Μποροῦμε (καί πρέπει) νά ἀρχίσουμε νά χτίζουμε τό σοσιαλισμό ὄχι μέ ἀνθρώπινο ὑλικό φανταστικό καί φτιαγμένο εἰδικά ἀπό μᾶς, ἀλλά μέ τό ὑλικό πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν καπιταλισμό. Οὔτε συζήτηση ὅτι αὐτό εἶναι πολύ «δύσκολο», ὅμως κάθε ἄλλος τρόπος γιά τή λύση τοῦ προβλήματος εἶναι τόσο ἀστόχαστος πού δέν ἀξίζει τόν κόπο οὔτε νά μιλᾶμε γι' αὐτόν.

Τά συνδικάτα ἦταν μιά γιγάντια πρόοδος τῆς ἐργατικῆς τάξης στό ἀρχικό στάδιο τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, ἕνα πέρασμα ἀπό τήν κατάσταση διασπορᾶς καί ἀδυναμίας τῶν ἐργατῶν στά *πρῶτα στοιχεῖα* τῆς ταξικῆς συνένωσης. Ὅταν ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται ἡ *ἀνώτατη* μορφή ταξικῆς συνένωσης τῶν προλετάριων, τό *ἐπαναστατικό Κόμμα τοῦ προλεταριάτου* (πού δέν θά εἶναι ἄξιο τοῦ ὀνόματός του ὅσο δέν μάθει νά συνδέει τούς ἀρχηγούς μέ τήν τάξη καί μέ τίς μάζες σέ ἕνα σύνολο, σέ κάτι τό ἀδιάσπαστο), τά συνδικάτα ἄρχισαν νά δείχνουν ἀναπόφευκτα *μερικά* ἀντιδραστικά σημάδια, κάποια συντεχνιακή στενότητα, κάποια τάση πρός τήν ἄρνηση τῆς πολιτικῆς, κάποιο πνεῦμα ρουτίνας κτλ. Πουθενά ὅμως στόν κόσμο ἡ ἀνάπτυξη τοῦ προλεταριάτου δέν ἔγινε καί δέν

μποροῦσε νά γίνει ἀλλιῶς παρά μόνο μέσω τῶν συνδικάτων, μέ τήν ἀλληλεπίδραση τῶν συνδικάτων καί τοῦ Κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο εἶναι ἕνα γιγάντιο βῆμα πρός τά μπρός τοῦ προλεταριάτου, σάν τάξης, καί τό Κόμμα εἶναι ὑποχρεωμένο νά διαπαιδαγωγήσει ἀκόμη πιό πολύ καί μέ καινούργιο τρόπο, καί ὄχι μόνο μέ τόν παλιό, τά συνδικάτα κι' ἀκόμη νά τά καθοδηγεῖ καί νά μήν ξεχνᾶ παράλληλα ὅτι τά συνδικάτα μένουν καί θά μείνουν γιά πολύ καιρό τό ἀπαραίτητο «σχολεῖο τοῦ κομμουνισμοῦ» καί τό προπαρασκευαστικό σχολεῖο γιά τούς προλετάριους γιά νά πραγματοποιήσουν τή δικτατορία τους, ἡ ἀπαραίτητη ἕνωση τῶν ἐργατῶν γιά νά περάσει βαθμιαῖα ἡ διεύθυνση ὅλης τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας στά χέρια τῆς ἐργατικῆς *τάξης* (καί ὄχι σέ χωριστά ἐπαγγέλματα) καί ἔπειτα σέ ὅλους τούς ἐργαζομένους.

Κάποια «ἀντιδραστικότητα» τῶν συνδικάτων, μέ τήν ἔννοια πού ἀναφέραμε, εἶναι *ἀναπόφευκτη* στίς συνθῆκες τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Νά μήν τό καταλαβαίνεις αὐτό σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνεις τούς βασικούς ὅρους τοῦ *περάσματος* ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό. Νά φοβᾶσαι *αὐτή* τήν «ἀντιδραστικότητα», νά προσπαθεῖς νά τήν *ἀποφύγεις*, νά τήν ὑπερπηδήσεις εἶναι ἡ πιό μεγάλη ἀνοησία, γιατί σημαίνει πώς φοβᾶσαι τό ρόλο τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας, πού συνίσταται στήν ἐκπαίδευση, στή διαφώτιση, στή διαπαιδαγώγηση καί στό τράβηγμα στήν καινούργια ζωή τῶν πιό καθυστερημένων στρωμάτων καί μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό νά ἀναβάλουμε τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ὥς τόν καιρό πού δέν θά ὑπάρχει οὔτε ἕνας ἐργάτης μέ στενές ἐπαγγελματικές ἀπόψεις, οὔτε ἕνας ἐργάτης μέ συντεχνιακές καί τρέιντ-γιουνιονιστικές προλήψεις, θά ἦταν ἀκόμη πιό βαρύ λάθος. Ἡ τέχνη τοῦ πολιτικοῦ (καί ἡ σωστή κατανόηση ἀπό κάθε κομμουνιστή τῶν καθηκόντων του) συνίσταται ἀκριβῶς στό νά ὑπολογίζει σωστά τίς συνθῆκες καί τή στιγμή πού ἡ πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά πάρει μέ ἐπιτυχία τήν ἐξουσία, πού θά μπορέσει, παίρνοντας τήν ἐξουσία καί ὅταν τήν πάρει, νά ἔχει μιά ἀρκετή ὑποστήριξη ἀπό ἀρκετά πλατιά στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν μή προλεταριακῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, πού θά μπορέσει ὕστερα ἀπ' αὐτό νά ὑποστηρίξει, νά στερεώσει καί νά πλατύνει τήν κυριαρχία της, διαπαιδαγωγώντας, ἐκπαιδεύοντας, προσελκύοντας ὅλο καί πιό πλατιές μάζες ἐργαζομένων.

Παρακάτω. Στίς χῶρες πού εἶναι πιό προηγμένες ἀπό τή Ρωσία

ἐκδηλώθηκε καί ἔπρεπε νά ἐκδηλωθεῖ, ἀναμφισβήτητα, μιά ὁρισμένη ἀντιδραστικότητα τῶν συνδικάτων μέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερη δύναμη ἀπ' ὅ,τι σέ μᾶς. Σέ μᾶς οἱ μενσεβίκοι βρῆκαν (βρίσκουν καί τώρα ἐνμέρει σέ πολύ λίγα συνδικάτα) στήριγμα στά συνδικάτα ἀκριβῶς χάρη στή συντεχνιακή στενότητα, στό συνδικαλιστικό ἐγωισμό καί στόν ὀπορτουνισμό. Στή Δύση, ὅπου οἱ ἐκεῖ μενσεβίκοι «στρογγυλοκάθησαν» πολύ πιό στέρεα στά συνδικάτα, ξεχώρισε ἕνα πολύ πιό γερό ἀπ' ὅ,τι σέ μᾶς στρῶμα *«ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας», συντεχνιακῆς, στενῆς, ἐγωιστικῆς, ἀρτηριοσκληρωμένης, ἀχόρταγης, μικροαστικῆς, μέ ἰμπεριαλιστικές διαθέσεις, ἐξαγορασμένης ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό καί διεφθαρμένης ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό.* Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στούς Γκόμπερς, ἐνάντια στούς κυρίους Ζουώ, Χέντερσον, Μερχάιμ, Λεγκίν καί Σία στή Δυτική Εὐρώπη εἶναι πολύ πιό δύσκολος ἀπό τόν ἀγώνα ἐνάντια στούς δικούς μας μενσεβίκους πού ἀποτελοῦν ἕναν *ἐντελῶς ὁμοιογενή,* κοινωνικό καί πολιτικό, τύπο. Αὐτό τόν ἀγώνα πρέπει νά τόν διεξάγουν ἀνελέητα καί νά τόν ὁδηγήσουν ὑποχρεωτικά, ὅπως τόν ὁδηγήσαμε ἐμεῖς, ὥς τήν πλήρη καταισχύνη καί τό διώξιμο ἀπό τά συνδικάτα ὅλων τῶν ἀδιόρθωτων ἀρχηγῶν τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Εἶναι ἀδύνατο νά κατακτήσει κανείς τήν πολιτική ἐξουσία (καί δέν πρέπει νά δοκιμάσει νά τήν πάρει), ὅσο ὁ ἀγώνας αὐτός δέν ἔχει φτάσει σέ ἕναν *ὁρισμένο* βαθμό, καί μάλιστα στίς διάφορες χῶρες καί μέσα στίς διαφορετικές συνθῆκες αὐτός ὁ «ὁρισμένος βαθμός» *δέν εἶναι ὁ ἴδιος.* Καί μόνο μυαλωμένοι, ἔμπειροι καί κατατοπισμένοι ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά καθορίσουν αὐτό τό βαθμό σέ κάθε χώρα. (Σέ μᾶς μέτρο γιά τήν ἐπιτυχία σ' αὐτό τόν ἀγώνα ἦταν, κοντά στά ἄλλα, οἱ ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης τό Νοέμβρη τοῦ 1917, λίγες μέρες μετά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση τῆς 25. X. 1917. Σ' αὐτές τίς ἐκλογές οἱ μενσεβίκοι τσακίστηκαν κατακέφαλα καί πῆραν μόνο 700 χιλιάδες ψήφους — 1 400 000 μαζί μέ τούς ψήφους τῆς Ὑπερκαυκασίας — ἀπέναντι στά 9 ἑκατομ. ψήφους πού πῆραν οἱ μπολσεβίκοι: βλ. τό ἄρθρο μου «Οἱ ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» * στό τεῦχ. 7-8 τῆς «Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» [25].)

Τόν ἀγώνα ὅμως ἐνάντια στήν «ἐργατική ἀριστοκρατία» τόν διεξάγουμε ἐξονόματος τῆς ἐργατικῆς μάζας καί γιά νά τήν τραβήξουμε μέ τό μέρος μας. Τόν ἀγώνα ἐνάντια στούς ὀπορτουνι-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 40ός, σελ. 1-24. *Ἡ Σύντ.*

στές καί σοσιαλσωβινιστές ἀρχηγούς τόν διεξάγουμε γιά νά τραβήξουμε τήν ἐργατική τάξη μέ τό μέρος μας. Θά ἦταν ἀνοησία νά ξεχνᾶ κανείς αὐτή τή στοιχειώδη καί ἐξόφθαλμη ἀλήθεια. Καί ἀκριβῶς τέτια ἀνοησία κάνουν οἱ «ἀριστεροί» γερμανοί κομμουνιστές, πού *ἀπό* τόν ἀντιδραστικό καί ἀντεπαναστατικό χαρακτήρα τῶν ἡγετικῶν κύκλων τῶν συνδικάτων βγάζουν τό συμπέρασμα ὅτι... οἱ κομμουνιστές πρέπει νά βγοῦν ἀπό τά συνδικάτα!! νά ἀρνοῦνται νά δουλέψουν μέσα σ' αὐτά!! νά δημιουργήσουν νέες, *ἐπινοημένες* μορφές ἐργατικῆς ὀργάνωσης!! Αὐτό εἶναι ἀσυγχώρητη βλακεία, πού ἰσοδυναμεῖ μέ τήν πιό μεγάλη ὑπηρεσία πού μποροῦν νά προσφέρουν οἱ κομμουνιστές στήν ἀστική τάξη. Γιατί οἱ μενσεβίκοι μας, ὅπως καί ὅλοι οἱ ὀπορτουνιστές, σοσιαλσωβινιστές, καουτσκιστές ἡγέτες τῶν συνδικάτων δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά «πράκτορες τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα» (αὐτό πού λέγαμε πάντα γιά τούς μενσεβίκους) ἤ «ἐργατικοί ἐντολοδόχοι τῆς τάξης τῶν καπιταλιστῶν» (labor lieutenants of the capitalist class), σύμφωνα μέ τή θαυμάσια καί πολύ σωστή ἔκφραση τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ντανιέλ Ντέ Λέον στήν Ἀμερική. Νά μή δουλεύεις μέσα στά ἀντιδραστικά συνδικάτα σημαίνει νά ἐγκαταλείπεις τίς λειψά ἀναπτυγμένες ἤ καθυστερημένες ἐργατικές μάζες στήν ἐπιροή τῶν ἀντιδραστικῶν ἡγετῶν, τῶν πρακτόρων τῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν ἀριστοκρατῶν ἐργατῶν ἤ τῶν «ἀστοποιημένων ἐργατῶν» (διαβάστε σχετικά τό γράμμα τοῦ Ἔνγκελς στόν Μάρξ γιά τούς ἄγγλους ἐργάτες τό 1858 [26]).

Ἡ ἀνόητη ἀκριβῶς «θεωρία» γιά τή μή συμμετοχή τῶν κομμουνιστῶν στά ἀντιδραστικά συνδικάτα δείχνει μέ τόν πιό ἀνάγλυφο τρόπο πόσο ἐπιπόλαια οἱ «ἀριστεροί» κομμουνιστές ἀντικρύζουν τό ζήτημα τῆς ἐπιροῆς πάνω στίς «μάζες» καί πόση κατάχρηση κάνουν μέ τίς κραυγές τους τῆς λέξης «μάζα». Γιά νά μπορέσεις νά βοηθήσεις τίς «μάζες» καί νά κατακτήσεις τή συμπάθειά τους, τήν ἀγάπη τους καί τήν ὑποστήριξή τους δέν πρέπει νά φοβᾶσαι τίς δυσκολίες, δέν πρέπει νά φοβᾶσαι τίς στρεψοδικίες, τίς τρικλοποδιές, τίς προσβολές καί τίς καταδιώξεις ἀπομέρους τῶν «ἀρχηγῶν» (πού, ὄντας ὀπορτουνιστές καί σοσιαλσωβινιστές, συνδέονται στίς περισσότερες περιπτώσεις ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ τήν ἀστική τάξη καί μέ τήν ἀστυνομία), ἀλλά νά *δουλεύεις* ὑποχρεωτικά *ἐκεῖ πού εἶναι οἱ μάζες*. Πρέπει νά εἶσαι σέ θέση νά κάνεις κάθε θυσία, νά ὑπερνικᾶς τά πιό μεγάλα ἐμπόδια γιά νά διεξάγεις μιά συστηματική, ἐπίμονη, σταθερή καί ὑπομονετική προπαγάνδα καί ζύμωση μέσα σ' ἐκεῖνα ἀκριβῶς τά ἱδρύματα, τούς

συλλόγους καί τίς ἑνώσεις, ἀκόμη καί στίς πιό ἀντιδραστικές, ὅπου ὑπάρχουν προλεταριακές καί μισοπρολεταριακές μάζες. Καί τά συνδικάτα καί οἱ ἐργατικοί συνεταιρισμοί (οἱ τελευταῖοι τουλάχιστο ὁρισμένες φορές) εἶναι ἀκριβῶς ὀργανώσεις ὅπου ὑπάρχει μάζα. Στήν Ἀγγλία, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς σουηδικῆς ἐφημερίδας «Folkets Dagblad Politiken»[27] (τῆς 10. III. 1920), ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν τρέιντ-γιούνιον ἀπό τό τέλος τοῦ 1917 ὥς τό τέλος τοῦ 1918 ἀνέβηκε ἀπό 5,5 ἑκατομμύρια σέ 6,6 ἑκατομμύρια, δηλ. αὐξήθηκε κατά 19%. Κατά τά τέλη τοῦ 1919 ὁ ἀριθμός αὐτός ὑπολογίζεται ὅτι φτάνει ὥς τά 7½ ἑκατομμύρια. Δέν ἔχω πρόχειρα τά ἀντίστοιχα στοιχεῖα γιά τή Γαλλία καί τή Γερμανία, ὑπάρχουν ὅμως ἀπόλυτα ἀναμφισβήτητα καί πασίγνωστα γεγονότα πού μαρτυροῦν μιά μεγάλη αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν συνδικάτων καί σ' αὐτές τίς χῶρες.

Τά γεγονότα αὐτά μιλοῦν πεντακάθαρα γιά ἐκεῖνο πού ἐπιβεβαιώνουν καί χιλιάδες ἄλλες ἐνδείξεις ὅπως: ἡ αὔξηση τῆς συνειδητότητας καί τῆς τάσης γιά ὀργάνωση πού παρατηρεῖται ἀκριβῶς στίς προλεταριακές μάζες, στά «κατώτερα στρώματα», στίς πιό καθυστερημένες μάζες. Ἑκατομμύρια ἐργάτες στήν Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία περνοῦν γιά *πρώτη φορά* ἀπό τήν πλήρη ἀνοργανωσιά στή στοιχειώδη, κατώτερη, ἁπλούστατη καί πιό προσιτή (γιά ἐκείνους πού εἶναι ἀκόμη ἐντελῶς διαποτισμένοι μέ τίς ἀστικές δημοκρατικές προλήψεις) μορφή ὀργάνωσης, δηλ. στά συνδικάτα. Καί οἱ ἐπαναστάτες, ἀπερίσκεπτοι ὅμως, ἀριστεροί κομμουνιστές στέκονται πλάι καί φωνάζουν «μάζες», «μάζες»! — καί *ἀρνοῦνται νά δουλέψουν μέσα στά συνδικάτα!!* ἀρνοῦνται μέ τήν πρόφαση ὅτι εἶναι «ἀντιδραστικά»!! καί σοφίζονται μιά «ἐργατική ἕνωση» καινούργια, καθαρή, ἀμόλυντη ἀπό τίς ἀστικοδημοκρατικές προλήψεις, ἀπαλλαγμένη ἀπό τίς συντεχνιακές καί τίς στενά ἐπαγγελματικές ἁμαρτίες, πού θά εἶναι τάχα (θά εἶναι!) πλατιά καί πού γιά τήν ἐγγραφή μελῶν σ' αὐτή θά ἀπαιτεῖται μονάχα (μονάχα!) «ἡ ἀναγνώριση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος καί τῆς σοβιετικῆς δικτατορίας» (βλ. τό παραπάνω ἀπόσπασμα)!!

Δέν θά μποροῦσε νά φανταστεῖ κανείς μεγαλύτερο παραλογισμό, μεγαλύτερη ζημιά γιά τήν ἐπανάσταση ἀπ' αὐτή πού φέρνουν οἱ «ἀριστεροί» ἐπαναστάτες! Ἀκόμη καί τώρα στή Ρωσία, ἄν ὕστερα ἀπό 2½ χρόνια πρωτοφανέρωτες νίκες ἐνάντια στήν ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας καί τῆς Ἀντάντ βάζαμε σάν ὅρο ἐγγραφῆς στά συνδικάτα τήν «ἀναγνώριση τῆς δικτατορίας», θά κάναμε ἀνοησία, θά καταστρέφαμε τήν ἐπιρροή μας στίς μάζες, θά βοηθούσαμε τούς

μενσεβίκους. Γιατί όλο τό καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ἀκριβῶς νά ξέρουν *νά πείθουν* τούς καθυστερημένους, νά ξέρουν νά δουλεύουν *ἀνάμεσά* τους καί όχι νά *ἀπομονώνονται* ἀπ' αὐτούς μέ ἐπινοημένα, παιδιάστικα-«ἀριστερά» συνθήματα.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ κύριοι Γκόμπερς, Χέντερσον, Ζουώ καί Λεγκίν θά χρωστοῦν μεγάλη εὐγνωμοσύνη στούς «ἀριστερούς» αὐτούς ἐπαναστάτες, πού σάν τή γερμανική ἀντιπολίτευση «ἀρχῶν» (ὁ θεός νά μᾶς φυλάει ἀπό παρόμοιες «ἀρχές»!) ἤ σάν μερικούς ἐπαναστάτες ἀπό τούς ἀμερικανούς «Βιομηχανικούς ἐργάτες τοῦ κόσμου» [28] προπαγανδίζουν τήν ἀποχώρηση ἀπό τά ἀντιδραστικά συνδικάτα καί τήν ἄρνηση νά δουλεύουμε σ' αὐτά. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς οἱ κύριοι «ἀρχηγοί» τοῦ ὀπορτουνισμοῦ θά καταφύγουν σέ ὅλες τίς μανοῦβρες τῆς ἀστικῆς διπλωματίας καί στή βοήθεια τῶν ἀστικῶν κυβερνήσεων, τῶν παπάδων, τῆς ἀστυνομίας καί τῶν δικαστηρίων, γιά νά μήν ἐπιτρέψουν στούς κομμουνιστές νά μποῦν στά συνδικάτα, γιά νά τούς ἐκτοπίσουν μέ κάθε μέσο ἀπ' αὐτά, γιά νά κάνουν τή δουλιά τους μέσα στά συνδικάτα ὅσο τό δυνατό πιό δυσάρεστη, γιά νά τούς προσβάλουν, νά τούς κατατρέξουν καί νά τούς καταδιώξουν. Πρέπει νά εἴμαστε σέ θέση νά ἀντιταχθοῦμε σέ ὅλα αὐτά, νά δεχτοῦμε ὅλες καί τίς κάθε λογῆς θυσίες κι' ἀκόμη — σέ περίπτωση ἀνάγκης — νά χρησιμοποιήσουμε κάθε λογῆς τεχνάσματα, κάθε πονηριά, κάθε παράνομο τρόπο δουλιᾶς, νά παρασιωποῦμε ἤ νά κρύβουμε τήν ἀλήθεια, μόνο καί μόνο γιά νά μποῦμε μέσα στά συνδικάτα, νά μείνουμε σ' αὐτά, νά κάνουμε μέσα σ' αὐτά μέ κάθε θυσία κομμουνιστική δουλιά. Στόν τσαρισμό ὥς τό 1905 δέν εἴχαμε καμιά «νόμιμη δυνατότητα», ὅταν ὅμως ὁ Ζουμπάτοφ τῆς ὀχράνας ὀργάνωσε ἐργατικές συνελεύσεις καί ἐργατικούς συλλόγους μαύρων ἑκατονταρχιῶν γιά νά πιάνει τούς ἐπαναστάτες καί γιά νά πολεμᾶ τούς ἐπαναστάτες στέλναμε σ' αὐτές τίς συνελεύσεις καί σ' αὐτούς τούς συλλόγους μέλη τοῦ Κόμματός μας (ἀνάμεσα σ' αὐτούς θυμᾶμαι προσωπικά τόν σ. Μπάμπουσκιν, ἐξαίρετο ἐργάτη τῆς Πετρούπολης πού τόν τουφέκισαν οἱ στρατηγοί τοῦ τσάρου τό 1906) πού δημιουργοῦσαν σύνδεση μέ τίς μάζες, πού μηχανεύονταν τρόπους γιά νά κάνουν ζύμωση καί πού ἀποσποῦσαν τούς ἐργάτες ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ζουμπάτοφ *. Φυσικά, εἶναι πιό δύσκολο νά γίνει

* Οἱ Γκόμπερς, Χέντερσον, Ζουώ, Λεγκίν δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά Ζουμπάτοφ, πού διαφέρουν ἀπό τόν δικό μας Ζουμπάτοφ μόνο ἀπό τό εὐρωπαϊκό κουστούμι, τό εὐρωπαϊκό λοῦστρο καί τίς πολιτισμένες, ἐκλεπτυσμένες, δημοκρατικά ταιριασμένες μεθόδους πού χρησιμοποιοῦν στήν ἐφαρμογή τῆς αἰσχρῆς πολιτικῆς τους.

τέτια δουλιά στή Δυτική Εὐρώπη, πού εἶναι ἰδιαίτερα διαποτισμένη ἀπό τίς ἐξαιρετικά ριζωμένες προλήψεις νομιμοφροσύνης καί τίς ἄλλες συνταγματικές καί ἀστικοδημοκρατικές προλήψεις. Μά μπορεῖ νά γίνει καί πρέπει νά γίνει καί μάλιστα νά γίνεται συστηματικά.

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς πρέπει, κατά τήν προσωπική μου γνώμη, νά καταδικάσει ἀνοιχτά καί νά προτείνει στό ἑπόμενο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς νά καταδικαστεῖ τόσο γενικά ἡ πολιτική τῆς μή συμμετοχῆς στά ἀντιδραστικά συνδικάτα (μέ μιά λεπτομερειακή αἰτιολόγηση πού νά ἐξηγεῖ γιατί εἶναι παράλογη ἡ μή συμμετοχή καί ἐξαιρετικά ἐπιζήμια γιά τήν ὑπόθεση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης), ὅσο καί εἰδικά ἡ στάση ὁρισμένων μελῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ὁλλανδίας, πού — ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ἀνοιχτά ἤ σκεπασμένα, ὁλοκληρωτικά ἤ μερικά, αὐτό δέν ἔχει σημασία — ὑποστήριξαν αὐτή τή λαθεμένη πολιτική. Ἡ ΙΙΙ Διεθνής πρέπει νά ξεκόψει ἀπό τήν τακτική τῆς ΙΙ καί νά μήν προσπερνᾶ τά φλέγοντα ζητήματα, νά μήν τά σκεπάζει, ἀλλά νά τά βάζει ἀνοιχτά. Εἴπαμε καταπρόσωπα ὅλη τήν ἀλήθεια στούς «ἀνεξάρτητους» (Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας) *, καταπρόσωπα πρέπει νά ποῦμε ὅλη τήν ἀλήθεια καί στούς «ἀριστερούς» κομμουνιστές.

VII

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ΜΕΡΟΣ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΑ;

Οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» κομμουνιστές μέ τή μεγαλύτερη περιφρόνηση — καί μέ τή μεγαλύτερη ἐλαφρότητα — ἀπαντοῦν ἀρνητικά σ' αὐτό τό ἐρώτημα. Τά ἐπιχειρήματά τους; Στό ἀπόσπασμα πού ἀναφέραμε παραπάνω εἴδαμε:

> «...νά ἀποκρούσουμε μέ ὅλη τήν ἀποφασιστικότητα κάθε ἐπιστροφή στίς ἱστορικά καί πολιτικά ξεπερασμένες μορφές τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα...».

Αὐτό τό λένε μέ τέτια ἀξίωση πού καταντᾶ γελοῖο καί εἶναι ὁλοφάνερα λαθεμένο. «Ἐπιστροφή» στόν κοινοβουλευτισμό! Ἴσως στή Γερμανία νά ὑπάρχει κιόλας Σοβιετική δημοκρατία; Μοῦ φαίνεται ὄχι! Τότε πῶς μπορεῖ νά μιλάει κανείς γιά «ἐπιστροφή»; Μήπως αὐτό δέν εἶναι κούφια φράση;

Ὁ κοινοβουλευτισμός «ἱστορικά ἔχει ξεπεραστεῖ». Αὐτό εἶναι

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 40ός, σελ. 54-61. *Ἡ Σύντ.*

σωστό μέ τήν ἔννοια τῆς προπαγάνδας. Ὁ καθένας ὅμως ξέρει πώς ἀπ' αὐτοῦ ὥς τό ξεπέρασμα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ *στήν πράξη* ὑπάρχει ἀκόμη μεγάλη ἀπόσταση. Γιά τόν καπιταλισμό θά μποροῦσε ἀκόμη πρίν πολλές δεκαετίες καί μέ ἀπόλυτο δίκιο νά εἰπωθεῖ ὅτι «ἱστορικά ἔχει ξεπεραστεῖ», αὐτό ὅμως δέν παραμερίζει καθόλου τήν ἀνάγκη μιᾶς μακρόχρονης καί πολύ ἐπίμονης πάλης πάνω *στό ἔδαφος* τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ κοινοβουλευτισμός «ἱστορικά ἔχει ξεπεραστεῖ» ἀπό *παγκόσμια-ἱστορική* ἄποψη, δηλαδή ἔληξε ἡ *ἐποχή* τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καί *ἄρχισε ἡ ἐποχή* τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἡ παγκόσμια-ἱστορική ὅμως κλίμακα μετριέται μέ δεκαετίες. Δέκα ἤ εἴκοσι χρόνια νωρίτερα ἤ ἀργότερα, αὐτό δέν ἔχει καμιά σημασία ἀπό παγκόσμια-ἱστορική ἄποψη, αὐτό, ἀπό τήν ἄποψη τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, εἶναι μιά μικρολεπτομέρεια πού δέν μπορεῖ νά ὑπολογιστεῖ οὔτε κατά προσέγγιση. Μά γι' αὐτό ἀκριβῶς τό νά καταφεύγει κανείς στήν παγκόσμια-ἱστορική κλίμακα στά ζητήματα τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς εἶναι πολύ μεγάλο θεωρητικό λάθος.

Ὁ κοινοβουλευτισμός «ἔχει ξεπεραστεῖ πολιτικά»; Αὐτό εἶναι ἄλλο ζήτημα. Ἄν αὐτό ἦταν σωστό, θά ἦταν σταθερή καί ἡ θέση τῶν «ἀριστερῶν». Αὐτό ὅμως πρέπει νά ἀποδειχτεῖ μέ μιά σοβαρότατη ἀνάλυση καί οἱ «ἀριστεροί» δέν ξέρουν οὔτε κάν ἀπό ποῦ νά ἀρχίσουν. Στίς «θέσεις γιά τόν κοινοβουλευτισμό», πού δημοσιεύτηκαν στό πρῶτο τεῦχος τοῦ «Δελτίου τοῦ Προσωρινοῦ Γραφείου τοῦ Ἄμστερνταμ τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» («Bulletin of the Provisional Bureau in Amsterdam of the Communist International», February 1920) καί πού ἐκφράζουν καθαρά τήν ὀλλανδικο-ἀριστερή ἤ ἀριστερο-ὀλλανδική τάση, ἡ ἀνάλυση, ὅπως θά δοῦμε, δέν ἀξίζει μιά πεντάρα.

Πρῶτο. Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» ἀπό τό Γενάρη ἀκόμη τοῦ 1919 θεωροῦσαν τόν κοινοβουλευτισμό «ξεπερασμένο πολιτικά», παρά τήν ἀντίθετη γνώμη τόσο ἐπιφανῶν πολιτικῶν ἡγετῶν, ὅπως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ καί ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ. Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ «ἀριστεροί» ἔκαναν λάθος. Αὐτό καί μόνο τό γεγονός ἀνατρέπει μονομιᾶς καί συθέμελα τή θέση ὅτι δῆθεν ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι «ξεπερασμένος πολιτικά». Οἱ «ἀριστεροί» ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά ἀποδείξουν, γιατί τό τοτινό ἀναμφισβήτητο λάθος τους ἔπαψε σήμερα νά εἶναι λάθος. Οὔτε ἴχνος ἀπόδειξης δέν φέρνουν καί δέν μποροῦν νά φέρουν. Ἡ στάση ἑνός πολιτικοῦ κόμματος ἀπέναντι στά λάθη του εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καί ἀσφαλέστερα κριτήρια γιά τή σοβαρότητα τοῦ

κόμματος καί γιά τήν ἐκπλήρωση *στήν πράξη* ἀπομέρους του τῶν ὑποχρεώσεών του ἀπέναντι στήν *τάξη* του καί στίς ἐργαζόμενες *μάζες*. Νά ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά τό λάθος του, νά βρίσκει τίς αἰτίες τοῦ λάθους, νά ἀναλύει τήν κατάσταση πού τό γέννησε, νά ἐξετάζει προσεκτικά τά μέσα γιά τή διόρθωση τοῦ λάθους — αὐτό εἶναι τό γνώρισμα ἑνός σοβαροῦ κόμματος, αὐτό θά πεῖ ἐκπλήρωση ἀπομέρους του τῶν ὑποχρεώσεών του, αὐτό θά πεῖ διαπαιδαγώγηση καί μόρφωση *τῆς τάξης* καί ἔπειτα καί *τῆς μάζας*. Οἱ «ἀριστεροί» τῆς Γερμανίας (καί τῆς Ὀλλανδίας), ἐφόσον δέν ἐκπληρώνουν αὐτή τους τήν ὑποχρέωση, ἐφόσον δέν καταπιάνονται μέ ἐξαιρετική προσοχή, ἐπιμέλεια καί περίσκεψη μέ τή μελέτη τοῦ ὁλοφάνερου λάθους τους, μ' αὐτό ἀκριβῶς ἀποδείχνουν πώς δέν εἶναι *κόμμα τῆς τάξης*, ἀλλά ἕνας ὅμιλος, δέν εἶναι *κόμμα τῶν μαζῶν*, ἀλλά μιά ὁμάδα διανοουμένων καί λίγων ἐργατῶν πού ἀντιγράφουν τίς χειρότερες πλευρές τοῦ διανοουμενισμοῦ.

Δεύτερο. Στήν ἴδια μπροσούρα τῆς ὁμάδας τῶν «ἀριστερῶν» τῆς Φραγκφούρτης, ἀπ' ὅπου πήραμε τίς πιό πάνω ἐκτενεῖς περικοπές, διαβάζουμε:

«...ἑκατομμύρια ἐργάτες πού ἀκολουθοῦν ἀκόμη τήν πολιτική τοῦ κέντρου» (καθολικό κόμμα τοῦ «κέντρου») «εἶναι ἀντεπαναστάτες. Οἱ προλετάριοι τοῦ χωριοῦ σχηματίζουν τίς λεγεῶνες τῶν ἀντεπαναστατικῶν στρατευμάτων» (σελ. 3 τῆς μπροσούρας πού ἀναφέραμε πιό πάνω).

Βλέπει κανείς ἀμέσως πώς αὐτό λέγεται μέ μεγάλη ἔμφαση καί ὑπερβολή. Τό βασικό ὅμως γεγονός πού ἐκτίθεται ἐδῶ εἶναι ἀναμφισβήτητο καί ἡ ἀναγνώρισή του ἀπό τούς «ἀριστερούς» μαρτυρεῖ ὁλοφάνερα τό λάθος τους. Πῶς μπορεῖ νά λέει κανείς ὅτι τάχα ὁ «κοινοβουλευτισμός εἶναι ξεπερασμένος πολιτικά», ἄν «ἑκατομμύρια» καί «λεγεῶνες» *προλετάριων* εἶναι ἀκόμη ὄχι μόνο ὑπέρ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ γενικά, μά καί ἀνοιχτά «ἀντεπαναστάτες»!; Εἶναι φανερό ὅτι στή Γερμανία ὁ κοινοβουλευτισμός *δέν εἶναι ἀκόμη* ξεπερασμένος πολιτικά. Εἶναι φανερό ὅτι οἱ ἀριστεροί στή Γερμανία πῆραν τήν *ἐπιθυμία τους* καί τήν ἰδεολογικοπολιτική τους στάση γιά ἀντικειμενική πραγματικότητα. Αὐτό εἶναι τό πιό ἐπικίνδυνο λάθος γιά τούς ἐπαναστάτες. Στή Ρωσία, ὅπου ὁ ἐξαιρετικά βάρβαρος καί θηριώδης ζυγός τοῦ τσαρισμοῦ γεννοῦσε γιά μιά ἐξαιρετικά μακρόχρονη περίοδο καί μέ ἐξαιρετικά πολυποίκιλες μορφές ἐπαναστάτες διαφόρων ἀποχρώσεων, ἐπαναστάτες γεμάτους καταπληκτική ἀφοσίωση, ἐνθουσιασμό, ἡρωισμό καί δύναμη θέλησης, στή Ρωσία τό λάθος αὐτό τῶν ἐπαναστατῶν τό παρακολουθήσαμε ἀπό πολύ κοντά, τό

μελετήσαμε μέ ἰδιαίτερη προσοχή, τό ξέρουμε πολύ καλά καί γι' αὐτό τό βλέπουμε ἐξαιρετικά καθαρά καί στούς ἄλλους. Βέβαια γιά τούς κομμουνιστές τῆς Γερμανίας ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι «ξεπερασμένος πολιτικά»· τό ζήτημα *ὅμως* εἶναι ἀκριβῶς νά *μήν* παίρνουμε τό ξεπερασμένο *γιά μᾶς,* σάν ξεπερασμένο *γιά τήν τάξη,* σάν ξεπερασμένο *γιά τίς μάζες.* Ἀκριβῶς ἐδῶ βλέπουμε πάλι πώς οἱ «ἀριστεροί» δέν μποροῦν νά σκεφτοῦν, δέν μποροῦν νά φερθοῦν σάν κόμμα *τῆς τάξης,* σάν κόμμα *τῶν μαζῶν.* Ἔχετε ὑποχρέωση νά μήν κατεβαίνετε ὥς τό ἐπίπεδο τῶν μαζῶν, ὥς τό ἐπίπεδο τῶν καθυστερημένων στρωμάτων τῆς τάξης. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἔχετε ὑποχρέωση νά τούς λέτε τήν πικρή ἀλήθεια. Ἔχετε τήν ὑποχρέωση τίς ἀστικοδημοκρατικές καί τίς κοινοβουλευτικές τους προλήψεις νά τίς λέτε προλήψεις. Ταυτόχρονα ὅμως ἔχετε καί τήν ὑποχρέωση νά παρακολουθεῖτε *νηφάλια τήν πραγματική* κατάσταση τῆς συνειδητότητας καί τῆς ὡριμότητας ἀκριβῶς ὅλης τῆς τάξης (καί ὄχι μόνο τῆς κομμουνιστικῆς της πρωτοπορίας), ἀκριβῶς ὅλης τῆς ἐργαζόμενης *μάζας* (καί ὄχι μόνο τῶν πρωτοπόρων ἀνθρώπων της).

Καί ἄν ἀκόμη ὄχι «ἑκατομμύρια» καί «λεγεῶνες», ἀλλά ἔστω καί ἁπλῶς μιά ἀρκετά σημαντική *μειοψηφία* ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας ἀκολουθοῦν τούς καθολικούς παπάδες, καί ἐργατῶν τοῦ χωριοῦ τούς τσιφλικάδες καί τούς πλουσιοχωρικούς (Grossbauern), τότε ἀπό δῶ βγαίνει πιά *ἀναμφισβήτητα* τό συμπέρασμα ὅτι ὁ κοινοβουλευτισμός στή Γερμανία *δέν εἶναι ἀκόμη* ξεπερασμένος πολιτικά, ὅτι ἡ συμμετοχή στίς βουλευτικές ἐκλογές καί στήν πάλη ἀπό τό βῆμα τῆς βουλῆς εἶναι *ὑποχρεωτική* γιά τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου *ἀκριβῶς* γιά νά διαπαιδαγωγήσει τά καθυστερημένα στρώματα *τῆς τάξης του,* ἀκριβῶς γιά νά ξυπνήσει καί νά διαφωτίσει τίς καθυστερημένες, κακομοιριασμένες καί ἀμόρφωτες *μάζες* τοῦ χωριοῦ. Ὅσο καιρό δέν θά ἔχετε τή δύναμη νά διαλύσετε τό ἀστικό κοινοβούλιο καί ὁποιοδήποτε ἀντιδραστικό ἵδρυμα ἄλλου τύπου, εἶστε *ὑποχρεωμένοι* νά δουλεύετε μέσα σ' αὐτά, *ἀκριβῶς* γιατί ἐκεῖ μέσα ὑπάρχουν ἀκόμη *ἐργάτες* πού τούς ἔχουν ἀποβλακώσει οἱ παπάδες καί ἡ ἀποπνικτική ἀτμόσφαιρα τῶν ἀπομακρυσμένων χωριῶν. Διαφορετικά κινδυνεύετε νά γίνετε ἁπλούστατα φαφλατάδες.

Τρίτο. Οἱ «ἀριστεροί» κομμουνιστές λένε πάρα πολλά καλά γιά μᾶς τούς μπολσεβίκους. Κάποτε σοῦ ἔρχεται νά τούς πεῖς: προτιμότερο νά μᾶς παινεύετε λιγότερο καί νά βαθαίνετε περισσότερο στήν τακτική τῶν μπολσεβίκων, νά τή μελετᾶτε περισσότερο!

Ἐμεῖς πήραμε μέρος στίς ἐκλογές γιά τό ἀστικό κοινοβούλιο τῆς Ρωσίας, γιά τή Συντακτική Συνέλευση, τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917. Ἦταν σωστή ἡ τακτική μας ἤ ὄχι; Ἄν ὄχι, πρέπει νά τό πεῖτε καθαρά καί νά τό ἀποδείξετε: αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο γιά νά μπορέσει ὁ διεθνής κομμουνισμός νά ἐπεξεργαστεῖ μιά σωστή τακτική. Ἄν ναί, πρέπει νά βγάλετε ἀπό δῶ ὁρισμένα συμπεράσματα. Βέβαια, δέν μπορεῖ νά γίνει κάν λόγος γιά ἐξομοίωση τῶν συνθηκῶν τῆς Ρωσίας μέ τίς συνθῆκες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Εἰδικά ὅμως γιά τή σημασία τῆς ἔννοιας: «ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι ξεπερασμένος πολιτικά», εἶναι ὑποχρεωτικό νά παίρνεται ἐπακριβῶς ὑπόψη ἡ πείρα μας, γιατί, ἄν δέν παρθεῖ ὑπόψη ἡ συγκεκριμένη πείρα, οἱ τέτιες ἔννοιες μετατρέπονται πολύ εὔκολα σέ κενές φράσεις. Μήπως δέν εἴχαμε ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι μπολσεβίκοι, τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917, *περισσότερο* ἀπό κάθε ἄλλον κομμουνιστή τῆς Δύσης, τό δικαίωμα νά νομίζουμε ὅτι στή Ρωσία ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι ξεπερασμένος πολιτικά; Βέβαια, τό εἴχαμε αὐτό τό δικαίωμα, γιατί ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τό ἄν τά ἀστικά κοινοβούλια ὑπάρχουν ἀπό καιρό ἤ ὄχι, ἀλλά κατά πόσο εἶναι *ἕτοιμες* (ἰδεολογικά, πολιτικά, πρακτικά) οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων νά δεχτοῦν τό σοβιετικό καθεστώς καί νά διαλύσουν (ἤ νά ἐπιτρέψουν νά διαλυθεῖ) τό ἀστικοδημοκρατικό κοινοβούλιο. Καί εἶναι ἱστορικό γεγονός, ἀπόλυτα ἀναμφισβήτητο καί διαπιστωμένο πέρα γιά πέρα, ὅτι τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917 ἡ ἐργατική τάξη τῶν πόλεων, οἱ στρατιῶτες καί οἱ ἀγρότες στή Ρωσία ἦταν, ἀπό μιά σειρά εἰδικές συνθῆκες, ἐξαιρετικά προετοιμασμένοι νά δεχτοῦν τό σοβιετικό καθεστώς καί νά διαλύσουν τό πιό δημοκρατικό ἀστικό κοινοβούλιο. Καί ὡστόσο, οἱ μπολσεβίκοι *δέν* κήρυξαν ἀποχή ἀπό τή Συντακτική Συνέλευση, ἀλλά πῆραν μέρος στίς ἐκλογές καί πρίν *καί ὕστερα* ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο. Τό γεγονός ὅτι οἱ ἐκλογές αὐτές ἔδοσαν ἐξαιρετικά πολύτιμα (καί γιά τό προλεταριάτο πάρα πολύ ὠφέλιμα) πολιτικά ἀποτελέσματα, τολμῶ νά ἐλπίζω ὅτι τό ἀπόδειξα στό ἄρθρο πού ἀνάφερα παραπάνω, καί πού ἀναλύει διεξοδικά τά στοιχεῖα γιά τίς ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή Ρωσία *.

Ἀπό δῶ βγαίνει ἕνα τελείως ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα: ἀποδείχνεται ὅτι ἀκόμη καί μερικές ἑβδομάδες πρίν τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ἀκόμη καί *ὕστερα* ἀπ' αὐτή τή νίκη, ἡ

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 40ός, σελ. 1-24. *Ἡ Σύντ.*

συμμετοχή στό ἀστικοδημοκρατικό κοινοβούλιο ὄχι μόνο δέν βλάπτει τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, ἀλλά τό διευκολύνει *νά ἀποδείξει* στίς καθυστερημένες μάζες, γιατί τά τέτια κοινοβούλια πρέπει νά διαλύονται, *διευκολύνει* τήν ἐπιτυχία τῆς διάλυσής τους, *διευκολύνει* τό «πολιτικό ξεπέρασμα» τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Τό νά μήν παίρνεις ὑπόψη σου τήν πείρα αὐτή καί ταυτόχρονα νά ἔχεις τήν ἀξίωση νά ἀνήκεις στήν Κομμουνιστική *Διεθνή* πού πρέπει νά ἐπεξεργάζεται *διεθνικά* τήν τακτική της (ὄχι σάν στενά ἤ μονόπλευρα ἐθνική τακτική, ἀλλά ἀκριβῶς σάν διεθνική), σημαίνει ὅτι κάνεις ἕνα σοβαρότατο λάθος καί ὅτι ἀκριβῶς ὑποχωρεῖς ἀπό τό διεθνισμό στήν πράξη, ἐνῶ τόν ἀναγνωρίζεις στά λόγια.

Ἄς δοῦμε τώρα τά «ὀλλανδικο-ἀριστερά» ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς μή συμμετοχῆς στό κοινοβούλιο. Νά ἡ μετάφραση (ἀπό τά ἀγγλικά) τῆς 4ης θέσης, τῆς σπουδαιότερης ἀπό τίς «ὀλλανδικές» θέσεις πού ἀναφέραμε πιό πάνω:

«Ὅταν τό καπιταλιστικό σύστημα παραγωγῆς ἔχει σπάσει καί ἡ κοινωνία βρίσκεται σέ κατάσταση ἐπανάστασης, ἡ κοινοβουλευτική δράση χάνει σιγά-σιγά τή σημασία της σέ σύγκριση μέ τή δράση τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν. Ὅταν, κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες, τό κοινοβούλιο γίνει κέντρο καί ὄργανο τῆς ἀντεπανάστασης, καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ ἐργατική τάξη συγκροτεῖ τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας της μέ τή μορφή τῶν Σοβιέτ, μπορεῖ νά καταστεῖ ἀκόμη καί ἀπαραίτητη ἡ ἄρνηση κάθε συμμετοχῆς στήν κοινοβουλευτική δράση».

Ἡ πρώτη φράση εἶναι ὁλοφάνερα λαθεμένη, γιατί ἡ δράση τῶν μαζῶν — λογουχάρη, μιά μεγάλη ἀπεργία — εἶναι *πάντοτε* σπουδαιότερη ἀπό τήν κοινοβουλευτική δράση καί ὄχι μόνο τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης ἤ σέ περίοδο ἐπαναστατικῆς κατάστασης. Αὐτό τό ὁλοφάνερα ἀσύστατο, ἱστορικά καί πολιτικά λαθεμένο ἐπιχείρημα, δείχνει ἁπλούστατα ἐξαιρετικά καθαρά ὅτι οἱ συντάκτες αὐτῆς τῆς θέσης δέν παίρνουν καθόλου ὑπόψη τους οὔτε τήν πείρα ὅλης τῆς Εὐρώπης γενικά (τήν πείρα τῆς Γαλλίας, πρίν τίς ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 καί τοῦ 1870, τῆς Γερμανίας τῆς περιόδου 1878-1890 κτλ.), οὔτε τήν πείρα τῆς Ρωσίας (βλ. πιό πάνω), πείρα σχετικά μέ τή σπουδαιότητα τοῦ *συνδυασμοῦ* τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης πάλης. Τό ζήτημα αὐτό ἔχει τεράστια σημασία τόσο γενικά, ὅσο καί εἰδικά, γιατί σέ *ὅλες* τίς πολιτισμένες καί προηγμένες χῶρες ζυγώνει γρήγορα ὁ καιρός πού ὁ συνδυασμός αὐτός γίνεται ὅλο καί περισσότερο — καί ἐνμέρει ἔγινε ἤδη — ὑποχρεωτικός γιά τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, ἐπειδή ὡριμάζει καί ζυγώνει ὁ ἐμφύλιος πόλεμος

τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη, ἐπειδή τούς κομμουνιστές τούς καταδιώκουν λυσσαλέα οἱ δημοκρατικές καί γενικά οἱ ἀστικές κυβερνήσεις, πού παραβιάζουν μέ κάθε τρόπο τή νομιμότητα (τό παράδειγμα τῆς 'Αμερικῆς εἶναι ἀρκετά ἐνδεικτικό) κτλ. Αὐτό τό σπουδαιότατο ζήτημα οἱ ὀλλανδοί καί γενικά οἱ ἀριστεροί δέν τό κατάλαβαν καθόλου.

Ἡ δεύτερη φράση, πρῶτο, δέν εἶναι σωστή ἀπό ἱστορική ἄποψη. 'Εμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, πήραμε μέρος στά πιό ἀντεπαναστατικά κοινοβούλια καί ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι ἡ συμμετοχή αὐτή δέν ἦταν ἁπλῶς ὠφέλιμη, ἀλλά καί ἀπαραίτητη γιά τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀκριβῶς ὕστερα ἀπό τήν πρώτη ἀστική ἐπανάσταση στή Ρωσία (1905) γιά τήν προετοιμασία τῆς δεύτερης ἀστικῆς ἐπανάστασης (Φλεβάρης τοῦ 1917) καί σέ συνέχεια τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ('Οχτώβρης τοῦ 1917). Δεύτερο, ἡ φράση αὐτή εἶναι καταπληκτικά παράλογη. 'Από τό γεγονός ὅτι τό κοινοβούλιο γίνεται ὄργανο καί «κέντρο» (στήν πραγματικότητα ποτέ δέν ἦταν καί δέν μπορεῖ νά εἶναι «κέντρο», αὐτό ὅμως παρεμπιπτόντως) τῆς ἀντεπανάστασης καί οἱ ἐργάτες δημιουργοῦν τά ὄργανα ἐξουσίας τους μέ τή μορφή τῶν Σοβιέτ, ἀπό τό γεγονός αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ ἐργάτες πρέπει νά προετοιμάζονται — νά προετοιμάζονται ἰδεολογικά, πολιτικά, τεχνικά — γιά τόν ἀγώνα τῶν Σοβιέτ ἐνάντια στό κοινοβούλιο, γιά τή διάλυση τοῦ κοινοβουλίου ἀπό τά Σοβιέτ. 'Από τό γεγονός ὅμως αὐτό δέν βγαίνει καθόλου τό συμπέρασμα ὅτι τή διάλυση αὐτή τή δυσκολεύει ἤ δέν τή διευκολύνει ἡ παρουσία μιᾶς σοβιετικῆς ἀντιπολίτευσης *μέσα* στό ἀντεπαναστατικό κοινοβούλιο. Οὔτε μιά φορά δέν διαπιστώσαμε στό διάστημα τοῦ νικηφόρου ἀγώνα μας ἐνάντια στόν Ντενίκιν καί στόν Κολτσάκ ὅτι δέν εἶχε σημασία γιά τίς νίκες μας ἡ ὕπαρξη μιᾶς σοβιετικῆς, προλεταριακῆς ἀντιπολίτευσης μέσα στίς γραμμές τους. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι τή διάλυση τῆς Συντακτικῆς, πού τήν πραγματοποιήσαμε στίς 5. I. 1918 δέν τή δυσκόλεψε, ἀλλά τή διευκόλυνε τό γεγονός ὅτι μέσα στήν ἀντεπαναστατική Συντακτική Συνέλευση πού θά διαλύαμε, ὑπῆρχε τόσο ἡ συνεπής, μπολσεβίκικη, ὅσο καί ἡ ἀσυνεπής, ἀριστερήἐσέρικη, σοβιετική ἀντιπολίτευση. Οἱ συντάκτες τῆς θέσης αὐτῆς μπέρδεψαν κυριολεκτικά καί ξέχασαν τήν πείρα, ἄν ὄχι ὅλων, τουλάχιστο μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ἐπαναστάσεων, πού μαρτυράει πόσο εἶναι ἐξαιρετικά ὠφέλιμος τόν καιρό τῶν ἐπαναστάσεων ὁ *συνδυασμός* τῆς μαζικῆς δράσης ἔξω ἀπό τό ἀντιδραστικό κοινοβούλιο μέ τήν ἀντιπολίτευση μέσα σ' αὐτό τό κοινοβούλιο πού

συμπαθεῖ τήν ἐπανάσταση (ἤ ἀκόμη καλύτερα πού ὑποστηρίζει ἄμεσα τήν ἐπανάσταση). Οἱ ὀλλανδοί καί γενικά οἱ «ἀριστεροί» σκέπτονται ἐδῶ σάν δογματιστές τῆς ἐπανάστασης, πού ποτέ δέν πῆραν μέρος σέ πραγματική ἐπανάσταση ἤ πού δέν βάθαιναν στήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων, ἤ πού παίρνουν ἀπλοϊκά τήν ὑποκειμενική «ἀπόριψη» ὁρισμένου ἀντιδραστικοῦ θεσμοῦ γιά πραγματική κατάργησή του ἀπό τίς κοινές δυνάμεις ὁλόκληρης σειρᾶς ἀντικειμενικῶν παραγόντων. Τό πιό ἀσφαλές μέσο γιά νά δυσφημήσεις μιά νέα πολιτική (καί ὄχι μονάχα πολιτική) ἰδέα καί νά τή βλάψεις εἶναι νά τήν τραβήξεις, στό ὄνομα τῆς ὑπεράσπισής της, ὥς τόν παραλογισμό. Γιατί κάθε ἀλήθεια, ἄν τήν κάνεις «ὑπέρμετρη» (ὅπως ἔλεγε ὁ μπάρμπα-Ντίτσγκεν), ἄν τήν ὑπερβάλεις, ἄν τήν ἐπεκτείνεις πέρα ἀπό τά ὅρια τῆς πραγματικῆς ἐφαρμογῆς της, μπορεῖ νά τήν ὁδηγήσεις ὥς τόν παραλογισμό, καί κάτω ἀπό τίς συνθῆκες πού ἀναφέραμε ἡ ἀλήθεια αὐτή μετατρέπεται ἀναγκαστικά σέ παραλογισμό. Μιά τέτια ἀκριβῶς ὑπηρεσία ἀπό τήν ἀνάποδη προσφέρουν οἱ ὀλλανδοί καί οἱ γερμανοί ἀριστεροί στή νέα ἀλήθεια γιά τήν ὑπεροχή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀπέναντι στά ἀστικοδημοκρατικά κοινοβούλια. Ἐννοεῖται ὅτι δέν θά εἶχε δίκιο ὅποιος θά ἄρχιζε νά λέει κατά τόν παλιό τρόπο καί γενικά ὅτι ἡ ἄρνηση συμμετοχῆς στά ἀστικά κοινοβούλια εἶναι ἀπαράδεκτη μέσα σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες. Δέν μπορῶ ἐδῶ νά ἐπιχειρήσω νά διατυπώσω σέ ποιές περιπτώσεις εἶναι ὠφέλιμη ἡ ἀποχή, γιατί τό ἄρθρο αὐτό ἔχει ἕνα πολύ πιό μετριόφρονα σκοπό: νά μελετήσει τή ρωσική πείρα σέ σύνδεση μέ ὁρισμένα φλέγοντα ζητήματα τῆς διεθνοῦς κομμουνιστικῆς τακτικῆς. Ἡ ρωσική πείρα μᾶς ἔδοσε μιά πετυχημένη καί σωστή ἐφαρμογή (τό 1905) τῆς ἀποχῆς ἀπό τούς μπολσεβίκους καί μιάν ἄλλη λαθεμένη (τό 1906). Ἀναλύοντας τήν πρώτη περίπτωση, βλέπουμε πώς πετύχαμε *νά μήν ἐπιτρέψουμε τή σύγκληση* τοῦ ἀντιδραστικοῦ κοινοβουλίου ἀπό τήν ἀντιδραστική ἐξουσία, ὅταν ἀναπτυσσόταν μέ ἐξαιρετική ταχύτητα ἡ ἐξωκοινοβουλευτική (ἐνμέρει ἀπεργιακή) ἐπαναστατική δράση τῶν μαζῶν, ὅταν κανένα στρῶμα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς δέν μποροῦσε νά δόσει ὁποιαδήποτε ὑποστήριξη στήν ἀντιδραστική ἐξουσία, ὅταν τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ἐξασφάλιζε τήν ἐπιροή του πάνω στίς πλατιές, καθυστερημένες μάζες μέ τήν ἀπεργιακή πάλη καί τό ἀγροτικό κίνημα. Εἶναι πεντακάθαρο πως ἡ πείρα *αὐτή* δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ στίς σημερινές συνθῆκες τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἐπίσης πεντακάθαρο — μέ βάση τά ἐπιχειρήματα πού ἐκθέσαμε παραπάνω — πώς ἡ ὑπεράσπιση, ἔστω καί συμβατι-

κή, ἀπομέρους τῶν ὀλλανδῶν καί τῶν «ἀριστερῶν» τῆς ἄρνησης συμμετοχῆς στά κοινοβούλια εἶναι ριζικά λαθεμένη καί ἐπιζήμια γιά τήν ὑπόθεση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Στή Δυτική Εὐρώπη καί στήν 'Αμερική τό κοινοβούλιο ἔχει γίνει ἐξαιρετικά μισητό στούς πρωτοπόρους ἀγωνιστές-ἐπαναστάτες τῆς ἐργατικῆς τάξης. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα κατανοητό, γιατί δύσκολα μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς κάτι πιό ποταπό, πιό πρόστυχο, πιό προδοτικό ἀπό τή στάση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν σοσιαλιστῶν καί σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν στό κοινοβούλιο στό διάστημα τοῦ πολέμου καί ὕστερα ἀπ' αὐτόν. Δέν θά ἦταν ὅμως ἁπλῶς παράλογο, μά καί πραγματικά ἐγκληματικό νά ὑποκύπτει κανείς σέ μιά τέτια διάθεση κατά τή λύση τοῦ προβλήματος *πῶς* πρέπει νά καταπολεμηθεῖ ἕνα γενικά ἀναγνωρισμένο κακό. Σέ πολλές χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ ἐπαναστατική διάθεση εἶναι τώρα, μποροῦμε νά ποῦμε, ἕνας «νεωτερισμός», ἤ κάτι τό «σπάνιο» πού πολύ καιρό τό περίμεναν μάταια καί ἀνυπόμονα καί γι' αὐτό ἴσως ὑποχωροῦν τόσο εὔκολα σ' αὐτές τίς διαθέσεις. Βέβαια, χωρίς ἐπαναστατικές διαθέσεις στίς μάζες, χωρίς συνθῆκες πού νά συντελοῦν στήν ἀνάπτυξη τῶν διαθέσεων αὐτῶν, δέν μπορεῖ νά γίνει πράξη ἡ ἐπαναστατική τακτική, ἐμεῖς ὅμως στή Ρωσία πειστήκαμε μέ μιά πολύ μακρόχρονη, σκληρή, αἱματηρή πείρα γιά τήν ἀλήθεια ὅτι δέν μπορεῖς νά χτίσεις ἐπαναστατική τακτική μόνο πάνω στίς ἐπαναστατικές διαθέσεις. 'Η τακτική πρέπει νά χτίζεται πάνω σ' ἕναν ψύχραιμο, αὐστηρά ἀντικειμενικό ὑπολογισμό *ὅλων* τῶν ταξικῶν δυνάμεων στό δοσμένο κράτος (καί στά κράτη πού τό περιβάλλουν καί σέ ὅλα τά κράτη, σέ παγκόσμια κλίμακα), καθώς καί πάνω στόν ὑπολογισμό τῆς πείρας τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων. Εἶναι πολύ εὔκολο νά δείχνεις τήν «ἐπαναστατικότητά» σου ἁπλῶς μέ βρισιές ἐνάντια στόν κοινοβουλευτικό ὀπορτουνισμό, ἁπλῶς μέ τήν ἄρνηση συμμετοχῆς στά κοινοβούλια, μά ἀκριβῶς ἐπειδή αὐτό εἶναι πολύ εὔκολο, δέν εἶναι καί λύση γιά ἕνα δύσκολο, δυσκολότατο πρόβλημα. Εἶναι πολύ πιό δύσκολο νά δημιουργήσεις πραγματικά ἐπαναστατική κοινοβουλευτική ὁμάδα στά εὐρωπαϊκά κοινοβούλια παρά στή Ρωσία. Βέβαια. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι παρά μιά μερική ἔκφραση τῆς γενικῆς ἐκείνης ἀλήθειας ὅτι γιά τή Ρωσία στή συγκεκριμένη, ἐξαιρετικά πρωτότυπη ἀπό ἱστορική ἄποψη κατάσταση τοῦ 1917, ἦταν πιό εὔκολο *νά ἀρχίσει* τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἐνῶ τό νά τή *συνεχίσει* καί νά τή φέρει σέ πέρας θά εἶναι πιό δύσκολο γιά τή Ρωσία ἀπ' ὅ,τι γιά τίς εὐρωπαϊκές χῶρες.

Εἶχα τήν εὐκαιρία στίς ἀρχές ἀκόμη τοῦ 1918 νά τονίσω αὐτό τό περιστατικό καί ἡ πείρα τῶν δυό ἑπόμενων χρόνων ἐπιβεβαίωσε στό ἀκέραιο τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς σκέψης. Τέτιες εἰδικές συνθῆκες ὅπως: 1) ἡ δυνατότητα νά συνδυαστεῖ ἡ σοβιετική ἐπανάσταση μέ τόν τερματισμό — χάρη σ' αὐτή τήν ἐπανάσταση — τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, πού ἔφερε ἀπίστευτα βάσανα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες· 2) ἡ δυνατότητα νά ἐπωφεληθεῖ γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἀπό τό θανάσιμο ἀγώνα ἀνάμεσα στίς δυό ὁμάδες τῶν πανίσχυρων σέ παγκόσμια κλίμακα ἰμπεριαλιστῶν ληστῶν, πού δέν μπόρεσαν νά ἑνωθοῦν ἐνάντια στό σοβιετικό ἐχθρό· 3) ἡ δυνατότητα νά ἀντέξει κανείς σέ σχετικά μακρόχρονο ἐμφύλιο πόλεμο, ἐνμέρει χάρη στήν τεράστια ἔκταση τῆς χώρας καί στά ἀτελῆ μέσα συγκοινωνίας· 4) ἡ ὕπαρξη μέσα στήν ἀγροτιά ἑνός τόσου βαθιοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὥστε τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου νά υἱοθετήσει τίς ἐπαναστατικές διεκδικήσεις τοῦ κόμματος τῶν ἀγροτῶν (τῶν ἐσέρων, πού στήν πλειοψηφία του εἶναι κόμμα καθαρά ἐχθρικό πρός τόν μπολσεβικισμό) καί νά τίς ἱκανοποιήσει ἀμέσως, χάρη στήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο· τέτιες εἰδικές συνθῆκες δέν ὑπάρχουν σήμερα στή Δυτική Εὐρώπη καί δέν εἶναι πολύ εὔκολο νά παρουσιαστοῦν ξανά οἱ ἴδιες ἤ παρόμοιες συνθῆκες. Νά γιατί, ἀνάμεσα στ' ἄλλα — ἐκτός ἀπό μιά σειρά ἄλλες αἰτίες — θά εἶναι πιό δύσκολο γιά τή Δυτική Εὐρώπη, ἀπ' ὅ,τι ἦταν σέ μᾶς, *νά ἀρχίσει* τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Καί εἶναι καθαρότατη παιδαριωδία νά δοκιμάζεις «νά προσπεράσεις» αὐτή τή δυσκολία, «ὑπερπηδώντας» τή δύσκολη αὐτή δουλιά τῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀντιδραστικῶν κοινοβουλίων γιά ἐπαναστατικούς σκοπούς. Θέλετε νά δημιουργήσετε μιά νέα κοινωνία; καί φοβᾶστε τίς δυσκολίες πού παρουσιάζει ἡ δημιουργία μέσα σέ ἀντιδραστικά κοινοβούλια μιᾶς καλῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας ἀπό πεπεισμένους, ἀφοσιωμένους, ἡρωικούς κομμουνιστές! Μήπως αὐτό δέν εἶναι παιδαριωδία; Ἄν ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ στή Γερμανία καί ὁ Ζ. Χέγκλουντ στή Σουηδία μπόρεσαν, ἀκόμη καί χωρίς μαζική ὑποστήριξη ἀπό τά κάτω, νά δόσουν πρότυπα πραγματικά ἐπαναστατικῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀντιδραστικῶν κοινοβουλίων, τότε πῶς δέν μπορεῖ ἕνα γοργά ἀναπτυσσόμενο μαζικό ἐπαναστατικό κόμμα, μέσα στίς συνθῆκες τῆς μεταπολεμικῆς ἀπογοήτευσης καί ἀγανάκτησης τῶν μαζῶν, *νά σφυρηλατήσει* μιά κομμουνιστική ὁμάδα μέσα στά χειρότερα κοινοβούλια;! Ἐπειδή οἱ καθυστερημένες ἀκριβῶς μάζες τῶν ἐργατῶν — καί ἀκόμη περισσότερο — τῶν

μικροαγροτῶν στή Δυτική Εὐρώπη εἶναι διαποτισμένες ἀπό τίς ἀστικοδημοκρατικές καί κοινοβουλευτικές προλήψεις, πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι στή Ρωσία, γι' αὐτό ἀκριβῶς οἱ κομμουνιστές, *μόνο* μέσα ἀπό τέτια ὄργανα σάν τά ἀστικά κοινοβούλια μποροῦν (καί πρέπει) νά διεξάγουν μιά μακρόχρονη καί ἐπίμονη πάλη πού νά μή σταματᾶ μπροστά σέ καμιά δυσκολία, πάλη γιά τό ξεσκέπασμα, τή διάλυση καί τήν ὑπερνίκηση αὐτῶν τῶν προλήψεων.

Οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» παραπονοῦνται γιά τούς κακούς «ἀρχηγούς» τοῦ Κόμματός τους καί πέφτουν σέ ἀπελπισία, φτάνοντας ὥς τή γελοία «ἄρνηση» τῶν «ἀρχηγῶν». Μέσα ὅμως σέ συνθῆκες πού συχνά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κρύβουμε τούς «ἀρχηγούς» στήν παρανομία, *ἡ διαμόρφωση* «ἀρχηγῶν» καλῶν, σταθερῶν, δοκιμασμένων, μέ κύρος εἶναι πολύ δύσκολη δουλιά καί *δέν μποροῦμε* νά ξεπεράσουμε μέ ἐπιτυχία αὐτές τίς δυσκολίες χωρίς τό συνδυασμό τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη δουλιά, *χωρίς τή δοκιμασία τῶν «ἀρχηγῶν» ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί* στόν κοινοβουλευτικό στίβο. Ἡ κριτική — καί μάλιστα ἡ πιό αὐστηρή, ἡ πιό ἀμείλικτη καί ἀδιάλλακτη — πρέπει νά στρέφεται ὄχι ἐνάντια στόν κοινοβουλευτισμό ἤ τήν κοινοβουλευτική δράση, ἀλλά ἐνάντια στούς ἀρχηγούς ἐκείνους πού δέν ξέρουν — κι' ἀκόμη περισσότερο ἐνάντια σ' ἐκείνους πού *δέν θέλουν* — νά χρησιμοποιήσουν τίς κοινοβουλευτικές ἐκλογές καί τό κοινοβουλευτικό βῆμα κατά τρόπο ἐπαναστατικό, κομμουνιστικό. Μονάχα μιά τέτια κριτική — συνδυασμένη βέβαια μέ τό διώξιμο τῶν ἀνίκανων ἀρχηγῶν καί τήν ἀντικατάστασή τους μέ ἱκανούς — θά εἶναι μιά ὠφέλιμη καί γόνιμη ἐπαναστατική δουλιά, πού διαπαιδαγωγεῖ ταυτόχρονα καί τούς «ἀρχηγούς» — ὥστε νά εἶναι ἄξιοι τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν — καί τίς μάζες, ὥστε νά μάθουν νά προσανατολίζονται σωστά στήν πολιτική κατάσταση καί νά καταλαβαίνουν τά συχνά πολύ σύνθετα καί μπερδεμένα καθήκοντα, πού ἀπορέουν ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση *.

* Εἶχα πολύ λίγες δυνατότητες νά γνωρίσω τόν «ἀριστερό» κομμουνισμό τῆς Ἰταλίας. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ σ. Μπορντίγκα καί ἡ ὁμάδα του τῶν «κομμουνιστῶν ὀπαδῶν τῆς ἀποχῆς» (Comunista astensionista), δέν ἔχουν δίκιο, ὅταν ὑποστηρίζουν τήν ἀποχή ἀπό τό κοινοβούλιο. Σ' ἕνα σημεῖο ὅμως μοῦ φαίνεται πώς ἔχει δίκιο — ἀπ' ὅ,τι μπορῶ νά κρίνω ἀπό δυό φύλλα τῆς ἐφημερίδας του «Τό Σοβιέτ» («Il Soviet [29]», ἀρ. φύλ. 3 καί 4, 18. I καί 1. II. 1920), ἀπό τέσσερα τεύχη τοῦ ἐξαίρετου περιοδικοῦ τοῦ συντρόφου Σερράτι: «Κομμουνισμός» («Comunismo» [30], τεύχη 1-4, 1.X-30.XI.1919) καί ἀπό τά σκόρπια φύλλα τῶν ἰταλικῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων πού μπόρεσα νά διαβάσω. Συγκεκριμένα ὁ σ. Μπορντίγκα καί ἡ ὁμάδα του ἔχουν δίκιο, ὅταν ἐπιτίθενται στόν Τουράτι καί στούς ὁμοϊδεάτες του, πού

VIII

ΚΑΝΕΝΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ;

Εἴδαμε στήν περικοπή ἀπό τήν μπροσούρα τῆς Φραγκφούρτης μέ πόση ἀποφασιστικότητα οἱ «ἀριστεροί» ρίχνουν αὐτό τό σύνθημα. Εἶναι θλιβερό νά βλέπεις ὅτι ἄνθρωποι, πού ἀσφαλῶς θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μαρξιστή καί θέλουν νά εἶναι μαρξιστές, ξέχασαν τίς βασικές ἀλήθειες τοῦ μαρξισμοῦ. Νά τί ἔγραφε τό 1874 ἐνάντια στή διακήρυξη τῶν 33 κομμουνάρων-μπλανκιστῶν ὁ Ἔνγκελς, πού ἀνήκει ὅπως καί ὁ Μάρξ, σ' ἐκείνους τούς σπάνιους, τούς σπανιότατους συγγραφεῖς, πού ἡ κάθε φράση κάθε μεγάλου ἔργου τους ἔχει ἐξαιρετικά βαθύ περιεχόμενο.

««...Εἴμαστε κομμουνιστές» (ἔγραφαν στή διακήρυξή τους οἱ κομμουνάροι-μπλανκιστές) «γιατί θέλουμε νά φτάσουμε στό σκοπό μας, χωρίς νά σταματήσουμε σέ ἐνδιάμεσους σταθμούς, χωρίς νά κάνουμε συμβιβασμούς, πού ἁπλῶς ἀπομακρύνουν τήν ἡμέρα τῆς νίκης καί παρατείνουν τήν περίοδο τῆς σκλαβιᾶς».

Οἱ γερμανοί κομμουνιστές εἶναι κομμουνιστές, γιατί μέσα ἀπό ὅλους τούς ἐνδιάμεσους σταθμούς καί συμβιβασμούς, πού δέν τούς δημιούργησαν αὐτοί, ἀλλά ἡ πορεία τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης, βλέπουν καθαρά καί ἐπιδιώκουν συνεχῶς τόν τελικό σκοπό, δηλαδή τήν ἐξαφάνιση τῶν τάξεων καί τή δημιουργία ἑνός κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ὅπου δέν θά ὑπάρχει πιά θέση γιά τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στή γῆ καί σέ ὅλα τά μέσα παραγωγῆς. Οἱ 33 μπλανκιστές εἶναι κομμουνιστές, γιατί φαντάζονται πώς, μιά πού *αὐτοί* θέλουν νά ὑπερπηδήσουν τούς ἐνδιάμεσους σταθμούς καί τούς συμβιβασμούς, ἡ δουλιά πάει πρίμα καί πώς, ἄν «ἀρχίσει» αὐτές τίς μέρες — πράγμα πού τό πιστεύουν ἀπόλυ-

---

παραμένουν σ' ἕνα κόμμα πού ἀναγνώρισε τή Σοβιετική ἐξουσία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, παραμένουν μέλη τοῦ κοινοβουλίου καί ὡστόσο συνεχίζουν τήν πολύ ἐπιζήμια, τήν παλιά, ὀπορτουνιστική πολιτική τους. Φυσικά, ὁ σ. Σερράτι καί ὅλο τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα [31], ὅταν τό ἀνέχονται αὐτό, κάνουν λάθος, λάθος πού ἀπειλεῖ νά προκαλέσει τήν ἴδια μεγάλη ζημιά καί τόν ἴδιο κίνδυνο ὅπως καί στήν Οὐγγαρία, ὅπου οἱ οὖγγροι κύριοι Τουράτι σαμποτάρισαν ἀπό τά μέσα καί τό κόμμα καί τή Σοβιετική ἐξουσία [32]. Μιά τέτια λαθεμένη, ἀσυνεπής ἤ ἀχαρακτήριστη στάση ἀπέναντι στούς ὀπορτουνιστές-μέλη τοῦ κοινοβουλίου γεννάει ἀπό τό ἕνα μέρος τόν «ἀριστερό» κομμουνισμό καί ἀπό τό ἄλλο δικαιολογεῖ *ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό* τήν ὕπαρξή του. Ὁ σ. Σερράτι ἔχει ὁλοφάνερα ἄδικο, ὅταν κατηγορεῖ τό βουλευτή Τουράτι γιά «ἀσυνέπεια» («Comunismo», τεῦχ. 3), τή στιγμή πού ἀσυνέπεια δείχνει ἀκριβῶς τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα πού ἀνέχεται τέτιους ὀπορτουνιστές-μέλη τοῦ κοινοβουλίου, σάν τόν Τουράτι καί Σία.

τα — καί ἡ ἐξουσία περάσει στά χέρια τους, τότε μεθαύριο «θά ἐφαρμοστεῖ κιόλας ὁ κομμουνισμός». Συνεπῶς, ἄν δέν μποροῦν νά τό κάνουν αὐτό ἀμέσως, τότε θά πεῖ πώς δέν εἶναι κομμουνιστές.

Τί παιδική ἀφέλεια νά προβάλλεις τήν ἀτομική σου ἀνυπομονησία σάν θεωρητικό ἐπιχείρημα!» (*Φ. Ἔνγκελς.* «Τό πρόγραμμα τῶν κομμουνάρων-μπλανκιστῶν»[33], ἀπό τή γερμανική σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα «Volksstaat»[34], 1874, ἀρ. φύλ. 73, στή συλλογή: «Ἄρθρα τοῦ 1871-1875», ρωσ. μετάφραση, Πετρούπολη, 1919, σελ. 52-53).

Στό ἴδιο ἄρθρο ὁ Ἔνγκελς ἐκφράζει τό βαθύ σεβασμό του πρός τόν Βαγιάν καί μιλᾶ γιά τήν «ἀναμφισβήτητη ὑπηρεσία» πού πρόσφερε ὁ Βαγιάν (πού ἦταν, ὅπως καί ὁ Γκέντ, ὁ μεγαλύτερος ἡγέτης τοῦ διεθνοῦς σοσιαλισμοῦ,ὥς τή στιγμή πού πρόδοσαν τό σοσιαλισμό τόν Αὔγουστο τοῦ 1914). Ὁ Ἔνγκελς ὅμως δέν ἀφήνει χωρίς λεπτομερειακή ἀνάλυση ἕνα ὁλοφάνερο λάθος. Βέβαια, στούς πολύ νεαρούς καί ἄπειρους ἐπαναστάτες, καθώς καί στούς μικροαστούς ἐπαναστάτες πολύ σεβάσμιας ἡλικίας καί πολύ ἔμπειρους, φαίνεται ἐξαιρετικά «ἐπικίνδυνο», ἀκατανόητο καί λαθεμένο «νά ἐπιτρέπονται οἱ συμβιβασμοί». Καί πολλοί σοφιστές (πού εἶναι ὑπερβολικά ἤ ἐξαιρετικά «ἔμπειροι» πολιτικάντηδες) συλλογίζονται ἀκριβῶς ὅπως καί οἱ ἄγγλοι ἡγέτες τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, πού τούς ἀναφέρει ὁ σύντροφος Λάνσμπερι: «ἐφόσον στούς μπολσεβίκους ἐπιτρέπεται ἕνας τέτιος συμβιβασμός, γιατί νά μήν ἐπιτρέπονται καί σέ μᾶς ὁποιοιδήποτε συμβιβασμοί;». Οἱ προλετάριοι ὅμως πού ἔχουν διαπαιδαγωγηθεῖ σέ ἐπανειλημμένες ἀπεργίες (γιά νά πάρουμε μόνο αὐτή τήν ἐκδήλωση τῆς ταξικῆς πάλης) συνήθως ἀφομοιώνουν περίφημα τήν πολύ βαθιά (φιλοσοφική, ἱστορική, πολιτική, ψυχολογική) ἀλήθεια πού διατύπωσε ὁ Ἔνγκελς. Κάθε προλετάριος ἔχει πάρει μέρος σέ ἀπεργίες, ἔχει δοκιμάσει τούς «συμβιβασμούς» μέ τούς μισητούς καταπιεστές καί ἐκμεταλλευτές, ὅταν οἱ ἐργάτες ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ξαναπιάσουν δουλιά ἤ χωρίς νά ἔχουν πετύχει τίποτε, ἤ συμφωνώντας μέ μιά μερική ἱκανοποίηση τῶν διεκδικήσεών τους. Ὁ κάθε προλετάριος, χάρη στίς συνθῆκες τῆς μαζικῆς πάλης καί τῆς βαθιᾶς ὄξυνσης τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων μέσα στίς ὁποῖες ζεῖ, παρατηρεῖ τή διαφορά ἀνάμεσα στό συμβιβασμό πού ἐπιβάλλεται ἀπό τίς ἀντικειμενικές συνθῆκες (τό ἀπεργιακό ταμεῖο εἶναι φτωχό, οἱ ἀπεργοί δέν παίρνουν βοήθεια ἀπ' ἔξω, ἔχουν πεινάσει καί βασανιστεῖ ὥς ἐκεῖ πού δέν παίρνει) — πού

δέν μειώνει καθόλου τήν ἐπαναστατική ἀφοσίωση καί τή θέληση γιά παραπέρα ἀγώνα τῶν ἐργατῶν πού ἔκλεισαν ἕναν τέτιο συμβιβασμό — καί ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό συμβιβασμό τῶν προδοτῶν πού φορτώνουν στίς ἀντικειμενικές συνθῆκες τό φιλοτομαρισμό τους (καί οἱ ἀπεργοσπάστες κλείνουν «συμβιβασμούς»!), τή δειλία τους, τήν ἐπιθυμία τους νά ἐξυπηρετήσουν τούς καπιταλιστές, τήν ὑποχωρητικότητά τους ἀπέναντι στούς ἐκφοβισμούς, κάποτε ἀπέναντι στίς νουθεσίες, κάποτε ἀπέναντι στίς ἐλεημοσύνες καί κάποτε ἀπέναντι στίς κολακεῖες τῶν καπιταλιστῶν (τέτιους συμβιβασμούς προδοτῶν βλέπουμε πάρα πολλούς στήν ἱστορία τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τήν πλευρά τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον, ὅμως σχεδόν ὅλοι οἱ ἐργάτες ἔχουν δεῖ σέ ὅλες τίς χῶρες ἀνάλογα φαινόμενα μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή).

Φυσικά, ὑπάρχουν μεμονωμένες περιπτώσεις ἐξαιρετικά δύσκολες καί πολύπλοκες, πού χρειάζονται πάρα πολύ μεγάλες προσπάθειες γιά νά μπορέσεις νά καθορίσεις σωστά τόν πραγματικό χαρακτήρα τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου «συμβιβασμοῦ» — ὅπως ὑπάρχουν περιπτώσεις φόνου πού εἶναι πολύ δύσκολο νά κρίνεις, ἄν ὁ φόνος ἦταν ἀπόλυτα δίκαιος ἤ ἀκόμη καί ὑποχρεωτικός (λογουχάρη στήν περίπτωση νόμιμης ἄμυνας), ἤ ἀσυγχώρητη ἀπροσεξία, ἤ ἀκόμη κι' ἕνα ὕπουλο σχέδιο πού ἐκτελέστηκε μέ τέχνη. Ἐννοεῖται πώς στήν πολιτική, ὅπου κάποτε ἔχεις νά κάνεις μέ ἐξαιρετικά πολύπλοκες — ἐθνικές καί διεθνεῖς — ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις καί στά κόμματα, θά ὑπάρχουν πάρα πολλές περιπτώσεις ἀσύγκριτα πιό δύσκολες ἀπό τό ζήτημα τοῦ δικαιολογημένου «συμβιβασμοῦ» σέ περίπτωση ἀπεργίας ἤ τοῦ προδοτικοῦ «συμβιβασμοῦ» τοῦ ἀπεργοσπάστη, τοῦ προδότη ἀρχηγοῦ κτλ. Εἶναι ἀνοησία νά φτιάξεις μιά τέτια συνταγή ἤ ἕναν τέτιο γενικό κανόνα («κανένας συμβιβασμός»!) πού νά χρησιμεύει γιά κάθε περίπτωση. Πρέπει νά ἔχεις τά μάτια σου τέσσερα γιά νά μπορεῖς νά προσανατολίζεσαι σέ κάθε χωριστή περίπτωση. Ἡ σημασία τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης καί τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος πού εἶναι ἄξιοι αὐτοῦ τοῦ τίτλου συνίσταται ἀκριβῶς, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, στήν ἐπεξεργασία, μέ τή μακρόχρονη, ἐπίμονη, πολύμορφη, ὁλόπλευρη δουλιά ὅλων τῶν σκεπτόμενων ἐκπροσώπων τῆς δοσμένης τάξης *

* Σέ κάθε τάξη, ἀκόμη καί στίς συνθῆκες τῆς πιό ἐξελιγμένης χώρας, ἀκόμη καί στήν πιό πρωτοπόρα τάξη, καί σ' ἐκείνη πού οἱ περιστάσεις τῆς στιγμῆς ἔχουν

τῶν ἀπαραίτητων γνώσεων, τῆς ἀπαραίτητης πείρας, τοῦ ἀπαραίτητου — ἐκτός ἀπό τίς γνώσεις καί τήν πείρα — πολιτικοῦ αἰσθητηρίου γιά τή γρήγορη καί σωστή λύση τῶν πολύπλοκων πολιτικῶν προβλημάτων.

Οἱ ἀφελεῖς καί οἱ ὁλότελα ἄπειροι ἄνθρωποι φαντάζονται πώς ἀρκεῖ νά παραδεχτεῖ κανείς ὅτι ἐπιτρέπονται *γενικά* οἱ συμβιβασμοί — καί θά ἐξαλειφθεῖ ἀμέσως κάθε ὅριο ἀνάμεσα στόν ὀπορτουνισμό, πού ἐνάντιά του διεξάγουμε καί πρέπει νά διεξάγουμε ἀδιάλλακτη πάλη — καί στόν ἐπαναστατικό μαρξισμό ἤ στόν κομμουνισμό. Τούς ἀνθρώπους ὅμως αὐτούς, ἄν δέν ξέρουν ἀκόμη πώς *ὅλα* τά ὅρια καί στή φύση καί στήν κοινωνία εἶναι κινητά καί ὥς ἕνα βαθμό συμβατικά, μέ τίποτε ἄλλο δέν μπορεῖ νά τούς βοηθήσεις παρά μόνο μέ μακρόχρονη μορφωτική, διαπαιδαγωγική καί διαφωτιστική δουλιά, μέ τήν πολιτική καί πρακτική πείρα. Στά πρακτικά ζητήματα τῆς πολιτικῆς σέ κάθε χωριστή ἤ εἰδική ἱστορική στιγμή τό σπουδαῖο εἶναι νά ξέρεις νά ξεχωρίζεις τά ζητήματα στά ὁποῖα ἐκδηλώνεται ἡ κυριότερη μορφή τῶν συμβιβασμῶν πού εἶναι ἀπαράδεκτοι, προδοτικοί, πού ἐνσαρκώνουν τόν ὀλέθριο γιά τήν ἐπαναστατική τάξη ὀπορτουνισμό καί νά κατευθύνεις ὅλες σου τίς προσπάθειες στό ξεσκέπασμά τους καί στήν καταπολέμησή τους. Τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τοῦ 1914-1918 ἀνάμεσα σέ δυό ὁμάδες ἐξίσου ληστρικῶν καί ἁρπακτικῶν χωρῶν, ἡ κυριότερη, ἡ βασική μορφή τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ἦταν ὁ σοσιαλσωβινισμός, δηλ. ἡ ὑποστήριξη τῆς «ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας», πού στήν πραγματικότητα μέσα σέ ἕναν *τέτιο* πόλεμο ἰσοδυναμοῦσε μέ τήν ὑπεράσπιση τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῆς «δικῆς τους» ἀστικῆς τάξης. Ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο ἡ ὑπεράσπιση τῆς ληστρικῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν»[35]· ἡ ὑπεράσπιση τῶν ἄμεσων ἤ ἔμμεσων συμμαχιῶν μέ τήν ντόπια ἀστική τάξη ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο καί τό «σοβιετικό» κίνημα· ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἐνάντια στή «Σοβιετική ἐξουσία»· — αὐτές ἦταν οἱ κυριότερες ἐκδηλώσεις τῶν ἀπαράδεκτων καί προδοτικῶν συμβιβασμῶν, πού

προκαλέσει μιά ἐξαιρετική ἄνοδο ὅλων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, ὑπάρχουν πάντα — καί, ὅσο καιρό θά ὑπάρχουν τάξεις, ὅσο καιρό δέν θά ἔχει ἑδραιωθεῖ ὁλοκληρωτικά, δέν θά ἔχει σταθεροποιηθεῖ, δέν θά ἔχει ἀναπτυχθεῖ πάνω στή δική της βάση ἡ ἀταξική κοινωνία, *θά ὑπάρχουν* ἀναπόφευκτα — ἐκπρόσωποι τῆς τάξης, πού *δέν* σκέφτονται καί πού δέν εἶναι σέ θέση νά σκεφτοῦν. Ἄν δέν ἦταν ἔτσι, ὁ καπιταλισμός δέν θά ἦταν καπιταλισμός, πού καταπιέζει τίς μάζες.

στό σύνολό τους ἀντιπροσώπευαν ἕναν ὀπορτουνισμό ὀλέθριο γιά τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο καί τήν ὑπόθεσή του.

«...Νά ἀποκρούσουμε κατηγορηματικότατα κάθε συμβιβασμό μέ ἄλλα κόμματα... κάθε πολιτική ἑλιγμῶν καί συνεννοήσεων» —

γράφουν οἱ γερμανοί ἀριστεροί στήν μπροσούρα τῆς Φραγκφούρτης.

Εἶναι ἐκπληκτικό, πώς οἱ ἀριστεροί αὐτοί, πού ἔχουν τέτιες ἀντιλήψεις, δέν καταδικάζουν κατηγορηματικά τόν μπολσεβικισμό! Γιατί δέν εἶναι δυνατό οἱ γερμανοί ἀριστεροί νά μήν ξέρουν πώς όλη ἡ ἱστορία τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί πρίν καί μετά τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση εἶναι *γεμάτη* ἀπό περιπτώσεις ἑλιγμῶν, συμφωνιῶν, συμβιβασμῶν μέ ἄλλα κόμματα, χωρίς νά ἐξαιροῦνται καί τά ἀστικά κόμματα!

Νά κάνεις πόλεμο γιά τήν ἀνατροπή τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης, πόλεμο ἑκατό φορές πιό δύσκολο, πιό μακρόχρονο καί πιό περίπλοκο ἀπό ὅ,τι ὁ πεισματωδέστερος ἀπό τούς συνηθισμένους πολέμους ἀνάμεσα στά κράτη καί νά παραιτεῖσαι προκαταβολικά ἀπό τούς ἑλιγμούς, ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῆς ἀντίθεσης τῶν συμφερόντων (ἔστω καί προσωρινῆς) μεταξύ τῶν ἐχθρῶν, ἀπό τίς συμφωνίες καί τούς συμβιβασμούς μέ τούς ἐνδεχόμενους (ἔστω καί προσωρινούς, ἀσταθεῖς, ταλαντευόμενους, συμβατικούς) συμμάχους, δέν εἶναι πράγμα σέ ἀφάνταστο βαθμό γελοῖο; Δέν εἶναι σάν νά ἀρνιόμασταν προκαταβολικά σέ μιά δύσκολη ἀνάβαση σέ ἕνα ἀνεξερεύνητο καί ἀπάτητο ἀκόμη βουνό νά κάνουμε κάποτε ζίκ-ζάκ, νά γυρίζουμε κάποτε πίσω, νά ἐγκαταλείπουμε τήν κατεύθυνση πού εἴχαμε πάρει στήν ἀρχή καί νά δοκιμάσουμε μιά διαφορετική κατεύθυνση; Καί αὐτούς τούς ἀνθρώπους, πού ἔχουν τόση λίγη συνείδηση καί πείρα (πάλι καλά, ἄν αὐτό ἐξηγεῖται μέ τή νεαρή τους ἡλικία: τή νεολαία ὁ θεός τήν πρόσταξε νά λέει γιά ἕνα ὁρισμένο διάστημα τέτιες κουταμάρες) μπόρεσαν νά τούς ὑποστηρίξουν — ἀδιάφορα ἄν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ἀνοιχτά ἤ σκεπασμένα, ὁλοκληρωτικά ἤ ἐνμέρει — ὁρισμένα μέλη τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος!!

Ὕστερα ἀπό τήν πρώτη σοσιαλιστική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης σέ μιά χώρα, τό προλεταριάτο αὐτῆς τῆς χώρας ἐξακολουθεῖ *γιά πολύ καιρό* νά εἶναι *πιό ἀδύνατο* ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἁπλούστατα ἐξαιτίας τῶν τεράστιων διεθνῶν δεσμῶν αὐτῆς τῆς τελευταίας, καθώς καί ἐξαιτίας τῆς αὐθόρμητης καί ἀδιάκοπης ἀναστήλωσης,

ἀναγέννησης τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τούς μικρούς ἐμπορευματοπαραγωγούς τῆς χώρας ἐκείνης στήν ὁποία ἀνατράπηκε ἡ ἀστική τάξη. Μπορεῖς νά νικήσεις ἕναν πιό ἰσχυρό ἀντίπαλο, μόνο ἐντείνοντας στό ἔπακρο τίς δυνάμεις καί χρησιμοποιώντας *ὑποχρεωτικά*, μέ τήν πιό μεγάλη ἐπιμέλεια, φροντίδα, προσοχή καί ἐπιδεξιότητα κάθε, ἔστω καί τήν ἐλάχιστη, «ρωγμή» ἀνάμεσα στούς ἐχθρούς, κάθε ἀντίθεση συμφερόντων ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη τῶν διαφόρων χωρῶν, ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες ἤ κατηγορίες τῆς ἀστικῆς τάξης στό ἐσωτερικό τῆς κάθε χώρας — ὅπως καί κάθε, ἔστω καί τήν ἐλάχιστη, δυνατότητα νά ἀποκτήσεις μαζικό σύμμαχο, ἔστω καί προσωρινό, ταλαντευόμενο, ἀσταθή, ἀβέβαιο καί συμβατικό. Ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό, δέν κατάλαβε οὔτε κόκκο ἀπό τό μαρξισμό καί ἀπό τόν ἐπιστημονικό, σύγχρονο, σοσιαλισμό *γενικά*. Ὅποιος δέν ἀπόδειξε *πρακτικά*, μέσα σέ ἕνα ἀρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα καί σέ ἀρκετά πολύμορφες πολιτικές καταστάσεις, τήν ἱκανότητά του νά ἐφαρμόζει τήν ἀλήθεια αὐτή στήν πράξη, αὐτός δέν ἔμαθε ἀκόμη νά βοηθᾶ τήν ἐπαναστατική τάξη στόν ἀγώνα της γιά τήν ἀπελευθέρωση ὅλης τῆς ἐργαζόμενης ἀνθρωπότητας ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές. Κι' αὐτά πού εἴπαμε ἀφοροῦν ἐξίσου τήν περίοδο *πρίν καί μετά* τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο.

Ἡ θεωρία μας δέν εἶναι δόγμα, μά *καθοδήγηση γιά δράση*, ἔλεγαν ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς [36] καί τό μεγαλύτερο λάθος, τό μεγαλύτερο ἔγκλημα τέτιων μαρξιστῶν «μέ δίπλωμα», σάν τόν Κάρλ Κάουτσκι, τόν Ὄττο Μπάουερ κτλ., εἶναι πώς δέν τό κατάλαβαν αὐτό καί δέν ἦταν σέ θέση νά τό ἐφαρμόσουν στίς πιό σοβαρές στιγμές τῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου. «Ἡ πολιτική δράση δέν εἶναι πεζοδρόμιο τῆς λεωφόρου Νιέβσκι» (καθαρό, πλατύ, ἴσιο πεζοδρόμιο τοῦ ἐντελῶς ἴσιου κυριότερου δρόμου τῆς Πετρούπολης), ἔχει πεῖ ὁ μεγάλος ρῶσος σοσιαλιστής τῆς προμαρξικῆς περιόδου Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι [37]. Ἀπό τόν καιρό τοῦ Τσερνισέβσκι οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες πλήρωσαν μέ ἄπειρα θύματα τό γεγονός ὅτι ἀγνόησαν ἤ ξέχασαν αὐτή τήν ἀλήθεια. Πρέπει νά πετύχουμε μέ κάθε θυσία, ὥστε οἱ ἀριστεροί κομμουνιστές καί οἱ ἀφοσιωμένοι στήν ἐργατική τάξη ἐπαναστάτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς *νά μήν* πληρώσουν *τόσο ἀκριβά*, ὅσο οἱ καθυστερημένοι ρῶσοι τήν ἀφομοίωση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

Οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες πρίν τήν πτώση τοῦ τσαρισμοῦ χρησιμοποίησαν ἐπανειλημμένα τίς ὑπηρεσίες τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων, δηλ. ἔκλεισαν μαζί τους ἕνα σωρό πρακτικούς συμβιβασμούς, καί τό 1901-1902, πρίν ἀκόμη ἐμφανιστεῖ ὁ μπολσεβικισμός, ἡ παλιά Σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» (στή Σύνταξη αὐτή ἀνῆκαν: ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Ἀξελρόντ, ἡ Ζασούλιτς, ὁ Μάρτοφ, ὁ Πότρεσοφ κι' ἐγώ) ἔκλεισε (ἀλήθεια ὄχι γιά πολύ καιρό) μιά ἐπίσημη πολιτική συμμαχία μέ τόν Στροῦβε [38], πολιτικό ἀρχηγό τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, ταυτόχρονα ὅμως ἤξερε νά διεξάγει ἀκατάπαυστα τόν πιό ἀμείλικτο ἰδεολογικό καί πολιτικό ἀγώνα ἐνάντια στόν ἀστικό φιλελευθερισμό καί ἐνάντια στίς παραμικρότερες ἐκδηλώσεις τῆς ἐπιροῆς του μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Οἱ μπολσεβίκοι συνέχιζαν πάντα τήν ἴδια αὐτή πολιτική. Ἀπό τό 1905 ὑποστήριζαν συστηματικά τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά ἐνάντια στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί τόν τσαρισμό, χωρίς ταυτόχρονα νά παραιτοῦνται ποτέ ἀπό τήν ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στόν τσαρισμό (λογουχάρη στό δεύτερο στάδιο τῶν ἐκλογῶν ἤ στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές) καί χωρίς νά σταματήσουν τόν πιό ἀνειρήνευτο ἰδεολογικό καί πολιτικό ἀγώνα ἐνάντια στό ἀστικο-επαναστατικό ἀγροτικό Κόμμα τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», ξεσκεπάζοντάς τους σάν μικροαστούς δημοκράτες, πού ὑποκριτικά κατέτασσαν τόν ἑαυτό τους στούς σοσιαλιστές. Τό 1907 οἱ μπολσεβίκοι ἔκλεισαν γιά ἕνα μικρό χρονικό διάστημα ἕναν ἐπίσημο πολιτικό συνασπισμό μέ τούς «σοσιαλεπαναστάτες» στίς ἐκλογές τῆς Δούμας. Στήν περίοδο 1903-1912 γιά κάμποσα χρόνια ἀνήκαμε τυπικά μαζί μέ τούς μενσεβίκους στό ἑνιαῖο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, *ποτέ* ὅμως *δέν* σταματήσαμε τόν πολιτικό καί ἰδεολογικό ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους, σάν φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς μέσα στό προλεταριάτο καί ὀπορτουνιστές. Στό διάστημα τοῦ πολέμου συνάψαμε ἕνα εἶδος συμβιβασμοῦ μέ τούς «καουτσκιστές», μέ τούς ἀριστερούς μενσεβίκους (Μάρτοφ) καί μέ ἕνα μέρος τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» (Τσερνόφ, Νατανσόν), παρακαθήσαμε μαζί τους στό Τσίμμερβαλντ καί στό Κίνταλ [39] καί βγάλαμε κοινές διακηρύξεις, δέν σταματήσαμε ὅμως καί δέν ἀδυνατίσαμε ποτέ τόν ἰδεολογικό-πολιτικό ἀγώνα ἐνάντια στούς «καουτσκιστές», στόν Μάρτοφ καί στόν Τσερνόφ (ὁ Νατανσόν πέθανε τό 1919. Ἦταν τότε «ἐπαναστάτης κομμουνιστής»-ναρόντνικος [40] πολύ κοντά σέ μᾶς, σχεδόν ἀλληλέγγυος μαζί μας). Τή στιγμή ἀκριβῶς τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης πραγματοποιήσαμε ἕναν ὄχι ἐπίσημο, μά πολύ σπουδαῖο (καί πολύ

πετυχημένο) πολιτικό συνασπισμό μέ τή μικροαστική άγροτιά, δεχτήκαμε στό *ἀκέραιο*, χωρίς καμιά ἀλλαγή, τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν *ἐσέρων*, δηλ. κλείσαμε ἕναν ἀναμφισβήτητο συμβιβασμό γιά νά ἀποδείξουμε στούς ἀγρότες πώς δέν θέλουμε καθόλου νά τούς ἐπιβληθοῦμε, ἀλλά νά συνεννοηθοῦμε μαζί τους. Ταυτόχρονα προτείναμε (καί πραγματοποιήσαμε γρήγορα) ἕναν ἐπίσημο πολιτικό συνασπισμό, μέ συμμετοχή στήν κυβέρνηση, στούς «ἀριστερούς ἐσέρους», πού διέλυσαν τό συνασπισμό αὐτό ὕστερα ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ καί κατόπιν ἔφτασαν ὥς τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἐναντίον μας τόν Ἰούλη τοῦ 1918 καί ἀργότερα ὥς τόν ἔνοπλο ἀγώνα ἐναντίον μας.

Γι' αὐτό εἶναι εὐνόητο ὅτι οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἀριστερῶν τῆς Γερμανίας ἐνάντια στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γερμανίας, ἐπειδή ἔκανε τή σκέψη νά κλείσει συνασπισμό μέ τούς «ἀνεξάρτητους» («Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας», καουτσκιστές) δέν μᾶς φαίνονται καθόλου σοβαρές καί ἀποδείχνουν πεντακάθαρα πώς οἱ «ἀριστεροί» *δέν ἔχουν δίκιο*. Καί μεῖς στή Ρωσία εἴχαμε ἐπίσης δεξιούς μενσεβίκους (πού ἦταν στήν κυβέρνηση Κέρενσκι), οἱ ὁποῖοι ἀντιστοιχοῦσαν στούς γερμανούς Σάιντεμαν, καί ἀριστερούς μενσεβίκους (Μάρτοφ), πού ἀντιπολιτεύονταν τούς δεξιούς μενσεβίκους καί ἀντιστοιχοῦσαν στούς γερμανούς καουτσκιστές. Τό 1917 εἴδαμε πολύ καθαρά τό βαθμιαῖο πέρασμα τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἀπό τούς μενσεβίκους στούς μπολσεβίκους στό πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, τόν Ἰούνη τοῦ 1917, εἴχαμε ὅλο-ὅλο τά 13% τῶν ψήφων. Τήν πλειοψηφία τήν εἶχαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι. Στό δεύτερο συνέδριο τῶν Σοβιέτ (25. Χ. 1917 μέ τό παλιό ἡμερολόγιο) εἴχαμε τά 51% τῶν ψήφων. Τώρα γιατί στή Γερμανία ἡ *ἴδια* ἀκριβῶς, ἀπόλυτα *ὁμοιόμορφη*, μετακίνηση τῶν γερμανῶν ἐργατῶν ἀπό τά δεξιά πρός τά ἀριστερά δέν εἶχε σάν συνέπεια τό ἄμεσο δυνάμωμα τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλά ἀντίθετα τό δυνάμωμα πρῶτα τοῦ ἐνδιάμεσου Κόμματος τῶν «ἀνεξαρτήτων», ἄν καί τό Κόμμα αὐτό δέν εἶχε ποτέ ἀνεξάρτητες πολιτικές ἰδέες καί καμιά ἀνεξάρτητη πολιτική, ἀλλά ἁπλῶς ταλαντευόταν ἀνάμεσα στούς Σάιντεμαν καί στούς κομμουνιστές;

Εἶναι ὁλοφάνερο πώς μιά ἀπό τίς αἰτίες ἦταν ἡ *λαθεμένη* τακτική τῶν γερμανῶν κομμουνιστῶν, πού πρέπει ἄφοβα καί τίμια νά ἀναγνωρίσουν τό λάθος τους αὐτό καί νά μάθουν πῶς νά τό διορθώσουν. Τό λάθος βρισκόταν στήν ἄρνηση τῆς συμμετοχῆς στό ἀντιδραστικό ἀστικό κοινοβούλιο καί στά ἀντιδραστικά

συνδικάτα, τό λάθος βρισκόταν στίς πολυάριθμες ἐκδηλώσεις τῆς «ἀριστερῆς» παιδικῆς ἀρώστιας πού τώρα βγῆκε στήν ἐπιφάνεια καί γι' αὐτό θά γιατρευτεῖ καλύτερα, ταχύτερα καί μέ μεγαλύτερο ὄφελος γιά τόν ὀργανισμό.

Εἶναι ὁλοφάνερο πώς τό γερμανικό «'Ανεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα» δέν ἔχει ἐσωτερική ὁμοιογένεια. Δίπλα στούς παλιούς ὁπορτουνιστές ἀρχηγούς (Κάουτσκι, Χίλφερντινγκ καί ὅπως φαίνεται σέ σημαντικό βαθμό καί τόν Κρίσπιν, τόν Λέντεμπουρ καί ἄλλους), πού ἀπόδειξαν ὅτι εἶναι ἀνίκανοι νά καταλάβουν τή σημασία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὅτι εἶναι ἀνίκανοι νά καθοδηγήσουν τόν ἐπαναστατικό του ἀγώνα, μέσα σ' αὐτό τό Κόμμα σχηματίστηκε καί ἀναπτύσσεται ἐξαιρετικά γρήγορα ἡ ἀριστερή, ἡ προλεταριακή πτέρυγα. 'Εκατοντάδες χιλιάδες μέλη αὐτοῦ τοῦ Κόμματος (πού ἔχει, μοῦ φαίνεται, ὥς 750 000 μέλη) εἶναι προλετάριοι, πού φεύγουν ἀπό τόν Σάιντεμαν καί τραβοῦν γρήγορα πρός τόν κομμουνισμό. 'Η προλεταριακή αὐτή πτέρυγα πρότεινε ἤδη στό συνέδριο τῶν ἀνεξαρτήτων στή Λειψία (1919) τήν ἄμεση καί χωρίς ὅρους προσχώρηση στήν ΙΙΙ Διεθνή. Εἶναι πραγματικά γελοῖο νά φοβᾶται κανείς ἕναν «συμβιβασμό» μ' αὐτή τήν πτέρυγα τοῦ Κόμματος. 'Αντίθετα, γιά τούς κομμουνιστές εἶναι *ὑποχρεωτικό* νά ψάξουν *καί νά βροῦν* τήν κατάλληλη μορφή γιά ἕναν συμβιβασμό μαζί τους, γιά ἕναν τέτιο συμβιβασμό πού, ἀπό τό ἕνα μέρος, θά διευκόλυνε καί θά ἐπιτάχυνε τήν ἀπαραίτητη πλήρη συγχώνευση μ' αὐτή τήν πτέρυγα καί, ἀπό τό ἄλλο, δέν θά ἐμπόδιζε καθόλου τούς κομμουνιστές στήν ἰδεολογική-πολιτική τους πάλη ἐνάντια στήν ὁπορτουνιστική δεξιά πτέρυγα τῶν «ἀνεξαρτήτων». Βέβαια, δέν θά εἶναι εὔκολο νά βρεθεῖ ἡ κατάλληλη μορφή συμβιβασμοῦ, μόνο ὅμως ἕνας τσαρλατάνος θά μποροῦσε νά ὑποσχεθεῖ στούς γερμανούς ἐργάτες καί στούς γερμανούς κομμουνιστές ἕναν «εὔκολο» δρόμο γιά τή νίκη.

'Ο καπιταλισμός δέν θά ἦταν καπιταλισμός, ἄν τό «καθαρό» προλεταριάτο δέν ἦταν περιτριγυρισμένο ἀπό ἕνα σωρό ἐξαιρετικά πολύμορφους μεταβατικούς τύπους ἀπό τόν προλετάριο ὥς τόν μισοπρολετάριο (ἐκεῖνον πού κατά τό μισό βγάζει τό ψωμί του, πουλώντας τήν ἐργατική του δύναμη), ἀπό τόν μισοπρολετάριο ὥς τόν μικροαγρότη (καί τόν μικροβιοτέχνη, τόν χειροτέχνη, τόν μικρονοικοκύρη γενικά), ἀπό τόν μικρό ὥς τόν μεσαῖο ἀγρότη κτλ.· ἄν μέσα στό ἴδιο τό προλεταριάτο δέν ὑπῆρχαν διαιρέσεις σέ περισσότερο καί λιγότερο ἀναπτυγμένα στρώματα, διαιρέσεις τοπι-

κές, ἐπαγγελματικές, κάποτε θρησκευτικές κτλ. Καί ἀπό ὅλα αὐτά ἀπορέει ἐντελῶς νομοτελειακά ἡ ἀνάγκη, ἡ ἀπόλυτη ἀνάγκη γιά τήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, γιά τό συνειδητό του κομμάτι, γιά τό κομμουνιστικό του κόμμα, νά καταφεύγει σέ ἑλιγμούς, σέ συμφωνίες, σέ συμβιβασμούς μέ τίς διάφορες ὁμάδες τῶν προλετάριων, μέ τά διάφορα κόμματα τῶν ἐργατῶν καί τῶν μικρονοικοκυρέων. Ὅλο τό πρόβλημα εἶναι *νά ξέρεις* νά ἐφαρμόζεις αὐτή τήν τακτική ἔτσι πού *νά ἀνεβάζεις* καί ὄχι νά χαμηλώνεις *τό γενικό* ἐπίπεδο τῆς προλεταριακῆς συνειδητότητας, τῆς ἐπαναστατικότητας καί τῆς ἱκανότητας γιά τόν ἀγώνα καί τή νίκη. Πρέπει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ νίκη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους ἀπαιτοῦσε ὄχι μόνο πρίν τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση τοῦ 1917, *ἀλλά καί ὕστερα ἀπ' αὐτή*, τήν ἐφαρμογή μιᾶς τακτικῆς ἑλιγμῶν, συμφωνιῶν καί συμβιβασμῶν, ἐννοεῖται, τέτιας ἐφαρμογῆς καί τέτιων ἑλιγμῶν, συμφωνιῶν καί συμβιβασμῶν πού θά διευκόλυναν, θά ἐπιτάχυναν, θά σταθεροποιοῦσαν καί θά ἐνίσχυαν τούς μπολσεβίκους σέ βάρος τῶν μενσεβίκων. Οἱ μικροαστοί δημοκράτες (μαζί μ' αὐτούς καί οἱ μενσεβίκοι) ταλαντεύονται ἀναπόφευκτα ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, ἀνάμεσα στήν ἀστική δημοκρατία καί στό σοβιετικό καθεστώς, ἀνάμεσα στό ρεφορμισμό καί στήν ἐπαναστατικότητα, ἀνάμεσα στό φιλεργατισμό καί στό φόβο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου κτλ. Ἡ σωστή τακτική τῶν κομμουνιστῶν πρέπει νά συνίσταται στό *νά ἐκμεταλλεύονται* αὐτές τίς ταλαντεύσεις καί ὄχι νά τίς ἀγνοοῦν. Ἡ ἐκμετάλλευσή τους ἀπαιτεῖ ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στά στοιχεῖα ἐκεῖνα πού προσανατολίζονται, ἀπό τή στιγμή καί στό μέτρο πού προσανατολίζονται πρός τό προλεταριάτο, παράλληλα μέ τόν ἀγώνα ἐνάντια σέ ἐκείνους πού προσανατολίζονται πρός τήν ἀστική τάξη. Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς σωστῆς τακτικῆς ἦταν ὅτι ὁ μενσεβικισμός πάθαινε ἀποσύνθεση καί ἀποσυντίθεται ὅλο καί περισσότερο στή χώρα μας μέ τήν ἀπομόνωση τῶν ἀρχηγῶν πού ἐπιμένουν στόν ὁπορτουνισμό τους καί τό πέρασμα στό στρατόπεδό μας τῶν καλύτερων ἐργατῶν, τῶν καλύτερων στοιχείων ἀπό τή μικροαστική δημοκρατία. Αὐτό εἶναι ἕνα μακρόχρονο προτσές καί μέ τίς ἐσπευσμένες «ἀποφάσεις»: «κανένας συμβιβασμός», «κανένας ἑλιγμός» μπορεῖ μόνο νά ζημιώσει τό ἔργο τῆς ἐνίσχυσης τῆς ἐπιροῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τῆς αὔξησης τῶν δυνάμεών του.

Τέλος, ἕνα ἀπό τά ἀναμφισβήτητα λάθη τῶν «ἀριστερῶν» τῆς Γερμανίας εἶναι ἡ μονοκόματη ἐπιμονή τους νά μήν ἀναγνωρίζουν

τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν [41]. Καί ὅσο διατυπώνεται μέ μεγαλύτερη «βαρύτητα» καί «σπουδαιότητα», μέ μεγαλύτερη «ἀποφασιστικότητα» καί κατηγορηματικότητα αὐτή ἡ γνώμη, ὅπως λογουχάρη ἀπό τόν Κ. Χόρνερ, τόσο φαίνεται καί λιγότερο ἔξυπνη. Δέν ἀρκεῖ νά ἀπαρνιέσαι τίς ὁλοφάνερες ἀνοησίες τοῦ «ἐθνικοῦ μπολσεβικισμοῦ» (τοῦ Λάουφενμπεργκ καί ἄλλων), πού στίς σημερινές συνθῆκες τῆς διεθνοῦς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἔφτασε στό σημεῖο νά συνιστᾶ ἕνα συνασπισμό μέ τή γερμανική ἀστική τάξη γιά τόν πόλεμο ἐνάντια στήν 'Αντάντ. Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι εἶναι ριζικά λαθεμένη ἡ τακτική πού δέν παραδέχεται ὅτι ἡ Σοβιετική Γερμανία (ἄν δημιουργοῦνταν γρήγορα μιά Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Γερμανίας) θά βρισκόταν στήν ἀνάγκη νά ἀναγνωρίσει γιά ὁρισμένο διάστημα τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν καί νά ὑποταχθεῖ σ' αὐτή. 'Απ' αὐτό δέν ἕπεται ὅτι οἱ «ἀνεξάρτητοι» εἶχαν δίκιο νά διατυπώσουν — τότε πού στήν ἐξουσία στρογγυλοκάθονταν οἱ Σάιντεμαν, τότε πού δέν εἶχε ἀκόμη ἀνατραπεῖ ἡ Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὑγγαρία, τότε πού δέν ἀποκλειόταν ἀκόμη ἡ δυνατότητα βοήθειας ἀπό μιά σοβιετική ἐπανάσταση στή Βιέννη, πού θά ὑποστήριζε τή Σοβιετική Οὑγγαρία — νά διατυπώσουν *κάτω ἀπό κεῖνες τίς συνθῆκες* τό αἴτημα νά ὑπογραφεῖ ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Τότε οἱ «ἀνεξάρτητοι» τά κλωθογυρνοῦσαν καί ἑλίσσονταν πολύ ἄσχημα, γιατί ἀναλάβαιναν μιά μεγαλύτερη ἤ μικρότερη εὐθύνη γιά τούς προδότες Σάιντεμαν καί γλιστροῦσαν λιγότερο εἴτε περισσότερο ἀπό τή θέση τοῦ ἀμείλικτου (καί ψυχραιμότατου) ταξικοῦ πολέμου ἐνάντια στούς Σάιντεμαν, στήν «ἀταξική» ἤ «ὑπερταξική» θέση.

Τώρα ὅμως ἔκδηλα ἡ κατάσταση εἶναι τέτια, πού οἱ κομμουνιστές τῆς Γερμανίας δέν πρέπει νά δέσουν τά χέρια τους καί νά ὑποσχεθοῦν ὅτι σέ περίπτωση νίκης τοῦ κομμουνισμοῦ θά καταγγείλουν ὑποχρεωτικά καί ὁπωσδήποτε τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Αὐτό θά ἦταν ἀνόητο. Πρέπει νά ποῦμε: ὁ Σάιντεμαν καί οἱ καουτσκιστές διέπραξαν μιά σειρά προδοσίες, πού δυσκόλεψαν (καί ἐνμέρει χαντάκωσαν) τήν ὑπόθεση τῆς συμμαχίας μέ τή Σοβιετική Ρωσία καί μέ τή Σοβιετική Οὑγγαρία. 'Εμεῖς, οἱ κομμουνιστές, *θά διευκολύνουμε* καί *θά προετοιμάζουμε* μέ ὅλα τά μέσα μιά τέτια συμμαχία, χωρίς νά εἴμαστε καθόλου ὑποχρεωμένοι νά καταγγείλουμε ὁπωσδήποτε καί μάλιστα ἀμέσως τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Ἡ δυνατότητα νά καταγγείλουμε μέ ἐπιτυχία τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν δέν ἐξαρτιέται μόνο ἀπό τίς ἐπιτυχίες τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος στή Γερμανία, ἀλλά καί ἀπό τίς

ἐπιτυχίες του σέ δλο τόν κόσμο. Οἱ Σάιντεμαν καί οἱ καουτσκιστές ἐμπόδιζαν αὐτό τό κίνημα, ἐμεῖς τό βοηθᾶμε. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, νά ποῦ βρίσκεται ἡ ριζική διαφορά. Καί ἄν οἱ ταξικοί μας ἐχθροί, οἱ ἐκμεταλλευτές καί οἱ λακέδες τους, οἱ Σάιντεμαν καί οἱ καουτσκιστές, ἄφησαν νά τούς διαφύγουν μιά σειρά δυνατότητες νά δυναμώσουν καί τό γερμανικό καί τό διεθνές σοβιετικό κίνημα, νά δυναμώσουν καί τή γερμανική καί τή διεθνή σοβιετική ἐπανάσταση, τό φταίξιμο εἶναι δικό τους. Ἡ σοβιετική ἐπανάσταση στή Γερμανία θά δυναμώσει τό διεθνές σοβιετικό κίνημα, πού εἶναι τό πιό δυνατό προπύργιο (καί τό μοναδικά σίγουρο, ἀκατανίκητο καί σέ παγκόσμια κλίμακα ἰσχυρό προπύργιο) ἐνάντια στήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν, ἐνάντια στό διεθνή ἰμπεριαλισμό γενικά. Τό νά βάζεις ὑποχρεωτικά καί ἀπαραίτητα καί ἄμεσα στήν πρώτη θέση τήν ἀπαλλαγή ἀπό τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν *καί ὕστερα τό ζήτημα* τῆς ἀπελευθέρωσης ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τῶν *ἄλλων* χωρῶν πού καταπιέζει ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι μικροαστικός ἐθνικισμός (ἄξιος τῶν Κάουτσκι, Χίλφερντινγκ, Ὄττο Μπάουερ καί Σία) καί ὄχι ἐπαναστατικός διεθνισμός. Ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ὁποιαδήποτε μεγάλη εὐρωπαϊκή χώρα, μαζί καί στή Γερμανία, εἶναι ἕνα τόσο μεγάλο πλεονέκτημα γιά τή διεθνή ἐπανάσταση, πού θά ἄξιζε καί θά ἔπρεπε καί μόνο γι' αὐτό νά συμφωνήσει κανείς, ἄν θά χρειαστεῖ, γιά μιά *πιό μακρόχρονη διατήρηση τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν.* Ἄν ἡ Ρωσία μπόρεσε μόνη της, μέ ὄφελος γιά τήν ἐπανάσταση, νά ὑπομένει ἀρκετούς μῆνες τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, δέν εἶναι καθόλου ἀδύνατο ἡ Σοβιετική Γερμανία, σέ συμμαχία μέ τή Σοβιετική Ρωσία, νά ὑπομείνει πρός ὄφελος τῆς ἐπανάστασης μιά πιό μακρόχρονη διατήρηση τῆς εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν.

Οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας κτλ. προκαλοῦν τούς γερμανούς κομμουνιστές, τούς στήνουν τήν παγίδα: «πέστε πώς δέν θά ὑπογράψετε τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν». Καί οἱ ἀριστεροί κομμουνιστές πέφτουν σάν παιδιά στήν παγίδα πού τούς στήνουν, ἀντί νά ἐλιχθοῦν ἔξυπνα ἐνάντια στόν ὕπουλο ἐχθρό πού *στή δοσμένη στιγμή* εἶναι πιό δυνατός, ἀντί νά τοῦ ποῦν: «τώρα θά ὑπογράψουμε τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν». Νά δένουμε προκαταβολικά τά χέρια μας, νά λέμε ἀνοιχτά στόν ἐχθρό, πού τώρα εἶναι καλύτερα ἐξοπλισμένος ἀπό μᾶς, ἄν θά τόν πολεμήσουμε καί πότε, εἶναι ἀνοησία καί ὄχι

ἐπαναστατισμός. Νά δεχόμαστε τή μάχη, ὅταν αὐτό συμφέρει ὁλοφάνερα στόν ἀντίπαλο καί ὄχι σέ μᾶς, εἶναι ἔγκλημα, καί δέν ἀξίζουν πεντάρα οἱ πολιτικοί ἡγέτες τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης, πού δέν ξέρουν νά κάνουν «ἐλιγμούς, συμφωνίες, συμβιβασμούς» γιά νά ἀποφύγουν μιά μάχη κατάφωρα ἀσύμφορη.

IX

Ο «ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ» ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Στήν Ἀγγλία δέν ὑπάρχει ἀκόμη Κομμουνιστικό κόμμα, ὑπάρχει ὅμως ἀνάμεσα στούς ἐργάτες ἕνα σφριγηλό, πλατύ, γοργά ἀναπτυσσόμενο, ἰσχυρό κομμουνιστικό κίνημα, πού μᾶς δίνει τό δικαίωμα νά τρέφουμε τίς καλύτερες ἐλπίδες. Ὑπάρχουν ἀρκετά πολιτικά κόμματα καί ὀργανώσεις («Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα» [42], «Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα», «Σοσιαλιστική ἕνωση τῆς Νότιας Οὐαλλίας», «Ἐργατική σοσιαλιστική ὁμοσπονδία» [43]), πού θέλουν νά δημιουργήσουν Κομμουνιστικό κόμμα καί διεξάγουν ἤδη διαπραγματεύσεις μεταξύ τους γι' αὐτό τό πράγμα. Στήν ἐφημερίδα «Ντρέντνοτ τῶν ἐργατῶν» [44] (σῶμα VI, ἀρ. φύλ. 48, τῆς 21. II. 1920), ἑβδομαδιαῖο ὄργανο τῆς τελευταίας ἀπό τίς παραπάνω ὀργανώσεις, δημοσιεύτηκε ἕνα ἄρθρο τῆς διευθύντριας, σ. Σύλβιας Πάνκχερστ: «Γιά ἕνα Κομμουνιστικό κόμμα». Τό ἄρθρο ἐξιστορεῖ τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων ἀνάμεσα στίς τέσσερις ὀργανώσεις πού ἀναφέραμε γιά τή δημιουργία ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος, μέ βάση τήν προσχώρηση στήν III Διεθνή, τήν ἀναγνώριση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος, ἀντί τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Φαίνεται πώς ἕνα ἀπό τά κυριότερα ἐμπόδια γιά τήν ἄμεση δημιουργία ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶναι οἱ διαφωνίες πάνω στό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στό κοινοβούλιο καί τῆς προσχώρησης τοῦ νέου Κομμουνιστικοῦ κόμματος στό παλιό, συνδικαλιστικό, ἀποτελούμενο κυρίως ἀπό τρέιντγιούνιον, ὀπορτουνιστικό καί σοσιαλσωβινιστικό «Ἐργατικό κόμμα». Ἡ «Ἐργατική σοσιαλιστική ὁμοσπονδία» — ὅπως καί τό «Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα» * — τάσσονται ἐνάντια στή συμμετοχή στίς βουλευτικές ἐκλογές καί στό κοινοβούλιο, ἐνάντια στήν προσχώρηση στό «Ἐργατικό κόμμα», διαφωνώντας σ'

---

* Φαίνεται πώς αὐτό τό Κόμμα εἶναι ἐνάντια στήν προσχώρηση στό «Ἐργατικό κόμμα», δέν εἶναι ὅμως στό σύνολό του ἐνάντια στή συμμετοχή στό κοινοβούλιο.

αὐτό τό σημεῖο μέ ὅλα τά μέλη ἤ μέ τήν πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, πού τό βλέπουν σάν τή «δεξιά πτέρυγα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων» στήν 'Αγγλία (σελ. 5 τοῦ ἄρθρου, πού ἀναφέραμε, τῆς Σύλβιας Πάνκχερστ).

Ἔτσι, ὁ βασικός χωρισμός εἶναι ὁ ἴδιος, ὅπως καί στή Γερμανία, παρά τίς τεράστιες διαφορές καί στή μορφή πού ἐκδηλώνονται οἱ διαφωνίες (στή Γερμανία ἡ μορφή αὐτή εἶναι πολύ πιό συγγενική μέ τή «ρωσική» ἀπ' ὅ,τι στήν 'Αγγλία) καί σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ἄλλα περιστατικά. Ἄς δοῦμε λοιπόν τά ἐπιχειρήματα τῶν «ἀριστερῶν».

Στό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στό κοινοβούλιο ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ ἀναφέρεται στό δημοσιευμένο στό ἴδιο φύλλο ἄρθρο τοῦ σ. Οὐ. Γκάλλαχερ (W. Gallacher), πού γράφει ἐξονόματος τοῦ «'Εργατικοῦ Συμβουλίου τῆς Σκωτίας» τῆς Γλασκώβης:

«Τό συμβούλιο αὐτό — γράφει ὁ Γκάλλαχερ — εἶναι καθαρά ἀντικοινοβουλευτικό καί τό ἀκολουθεῖ ἡ ἀριστερή πτέρυγα διάφορων πολιτικῶν ὀργανώσεων. 'Εμεῖς ἀντιπροσωπεύουμε τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Σκωτίας, πού προσπαθεῖ νά δημιουργήσει ἐπαναστατική ὀργάνωση μέσα στήν παραγωγή (στούς διάφορους κλάδους τῆς παραγωγῆς) καί Κομμουνιστικό κόμμα στηριγμένο στίς κοινωνικές ἐπιτροπές σέ ὅλη τή χώρα. Πολύ καιρό φιλονικήσαμε μέ τούς ἐπίσημους κοινοβουλευτικούς. Δέν τό θεωρούσαμε ἀναγκαῖο νά τούς κηρύξουμε ἀνοιχτά τόν πόλεμο κι' αὐτοί *φοβοῦνται* νά περάσουν στήν ἐπίθεση ἐναντίον μας.

Αὐτή ἡ κατάσταση ὅμως δέν μπορεῖ νά συνεχιστεῖ γιά πολύ καιρό. Νικοῦμε σέ ὅλη τή γραμμή.

'Η μάζα τῶν μελῶν τοῦ 'Ανεξάρτητου 'Εργατικοῦ κόμματος τῆς Σκωτίας νιώθει ὅλο καί μεγαλύτερη ἀποστροφή γιά τήν ἰδέα τοῦ κοινοβουλίου καί ὅλες σχεδόν οἱ τοπικές ὁμάδες εἶναι ὑπέρ τῶν Σοβιέτ (χρησιμοποιεῖται ἡ ρωσική λέξη μέ ἀγγλικά γράμματα) ἤ τῶν ἐργατικῶν Σοβιέτ. Εἶναι αὐτονόητο πώς αὐτό ἔχει πολύ σοβαρή σημασία γιά τούς κυρίους ἐκείνους πού βλέπουν τήν πολιτική σάν μέσο βιοπορισμοῦ (σάν ἐπάγγελμα) καί βάζουν μπρός ὅλα τά μέσα γιά νά πείσουν τά μέλη τους νά γυρίσουν πίσω στούς κόλπους τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Οἱ ἐπαναστάτες σύντροφοι *δέν πρέπει* (οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι παντοῦ τοῦ συντάκτη τοῦ γράμματος) νά ὑποστηρίζουν αὐτή τή συμμορία. 'Ο ἀγώνας μας ἐδῶ θά εἶναι πολύ δύσκολος. Ἕνα ἀπό τά χειρότερα χαρακτηριστικά του θά εἶναι ἡ προδοσία ἐκείνων γιά τούς ὁποίους τά ἀτομικά συμφέροντα εἶναι πιό δυνατό κίνητρο, παρά τό ἐνδιαφέρον τους γιά τήν ἐπανάσταση. Κάθε ὑποστήριξη τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ βοηθᾶ ἁπλῶς νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῶν βρετανῶν μας Σάιντεμαν καί Νόσκε. 'Ο Χέντερσον, ὁ Κλάινς (Clynes) καί Σία εἶναι ἀδιόρθωτα ἀντιδραστικοί. Τό ἐπίσημο 'Ανεξάρτητο 'Εργατικό κόμμα πέφτει ὅλο καί περισσότερο κάτω ἀπό τήν ἐξουσία τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων πού βρῆκαν πνευματικό καταφύγιο στό στρατόπεδο τῶν κυρίων Μακντόναλντ, Σνόουντεν καί Σία. Τό ἐπίσημο 'Ανεξάρτητο 'Εργατικό κόμμα εἶναι ἄσπονδος ἐχθρός τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, ἐνῶ ἡ μάζα εἶναι μαζί της. Τό νά ὑποστηρίζεις μέ

ὁποιονδήποτε τρόπο τούς κοινοβουλευτικούς-ὁπορτουνιστές σημαίνει ἁπλῶς νά παίζεις τό παιχνίδι τῶν κυρίων πού ἀναφέραμε παραπάνω. Τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα δέν ἔχει ἐδῶ καμιά σημασία... Ἐδῶ χρειάζεται γερή ἐπαναστατική παραγωγική ὀργάνωση (βιομηχανική) καί Κομμουνιστικό κόμμα, πού νά στηρίζει τή δράση του σέ σαφεῖς καί μέ ἀκρίβεια καθορισμένες ἐπιστημονικές βάσεις. Ἄν οἱ σύντροφοί μας μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν νά δημιουργήσουμε τέτια ὀργάνωση καί τέτιο κόμμα, θά δεχτοῦμε πρόθυμα τή βοήθειά τους. Ἄν δέν μποροῦν, γιά ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἄς μήν ἀνακατεύονται καθόλου, ἄν δέν θέλουν νά προδόσουν τήν Ἐπανάσταση, ὑποστηρίζοντας τούς ἀντιδραστικούς, πού μέ τόσο ζῆλο προσπαθοῦν νά ἀποκτήσουν τόν «τιμητικό» (; — τό ἐρωτηματικό εἶναι τοῦ συντάκτη τοῦ γράμματος) τίτλο τοῦ βουλευτῆ καί φλέγονται ἀπό τήν ἐπιθυμία νά ἀποδείξουν πώς *μποροῦν νά διοικοῦν* τόσο καλά, ὅσο καί τά ἴδια τά «ἀφεντικά», οἱ ταξικοί πολιτικοί».

Τό γράμμα αὐτό πρός τή Σύνταξη ἐκφράζει, κατά τή γνώμη μου, θαυμάσια τίς διαθέσεις καί τήν ἄποψη τῶν νεαρῶν κομμουνιστῶν ἤ τῶν ἐργατῶν-μαζικῶν στελεχῶν, πού μόλις ἄρχισαν νά ἔρχονται στόν κομμουνισμό. Οἱ διαθέσεις αὐτές εἶναι ἐξαιρετικά παρήγορες καί πολύτιμες. Πρέπει νά ξέρεις νά τίς ἐκτιμᾶς καί νά τίς ὑποστηρίζεις, γιατί δίχως αὐτές δέν θά εἶχε ἐλπίδες νίκης ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου στήν Ἀγγλία καί σέ κάθε ἄλλη χώρα. Τούς ἀνθρώπους, πού ξέρουν νά ἐκφράζουν τίς διαθέσεις αὐτές τῶν μαζῶν, πού ξέρουν νά προκαλοῦν στίς μάζες παρόμοιες διαθέσεις (πού πολύ συχνά εἶναι ὑπολανθάνουσες, ὑποσυνείδητες, ἀνεκδήλωτες), πρέπει νά τούς προσέχουμε καί νά τούς βοηθᾶμε στοργικά μέ κάθε τρόπο. Ταυτόχρονα ὅμως πρέπει νά τούς λέμε καθαρά καί ξάστερα πώς δέν φτάνει *μόνο* ἡ διάθεση γιά νά καθοδηγεῖς τίς μάζες στό μεγάλο ἐπαναστατικό ἀγώνα καί πώς τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά λάθη πού πᾶνε νά κάνουν ἤ κάνουν οἱ πιό ἀφοσιωμένοι στήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης ἄνθρωποι, εἶναι λάθη πού μποροῦν νά ζημιώνουν τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης. Τό γράμμα τοῦ σ. Γκάλλαχερ πρός τή Σύνταξη δείχνει χωρίς ἀμφιβολία τά σπέρματα *ὅλων* τῶν λαθῶν πού κάνουν οἱ γερμανοί «ἀριστεροί» κομμουνιστές καί πού τά εἶχαν κάνει οἱ ρῶσοι «ἀριστεροί» μπολσεβίκοι τό 1908 καί τό 1918.

Ὁ συντάκτης τοῦ γράμματος εἶναι γεμάτος ἀπό τό πιό εὐγενικό προλεταριακό μίσος πρός τούς ἀστούς «ταξικούς πολιτικούς» (πού τό καταλαβαίνουν καί τό νιώθουν, ὡστόσο, ὄχι μόνο οἱ προλετάριοι, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, ὅλοι οἱ «μικροί ἄνθρωποι» γιά νά χρησιμοποιήσουμε τή γερμανική ἔκφραση). Αὐτό τό μίσος ἑνός ἐκπροσώπου τῶν καταπιεζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν εἶναι πραγματικά ἡ «ἀρχή πάσης

σοφίας», ἡ βάση γιά κάθε σοσιαλιστικό καί κομμουνιστικό κίνημα καί γιά τίς ἐπιτυχίες του. Ὁ συντάκτης ὅμως, ὅπως φαίνεται, δέν παίρνει ὑπόψη του ὅτι ἡ πολιτική εἶναι μιά ἐπιστήμη καί μιά τέχνη πού δέν πέφτει ἀπό τόν οὐρανό, δέν δίνεται δωρεάν καί ὅτι τό προλεταριάτο, ἄν θέλει νά νικήσει τήν ἀστική τάξη, πρέπει νά βγάλει *δικούς του*, προλετάριους, «ταξικούς πολιτικούς», καί τέτιους πού νά μήν εἶναι χειρότεροι ἀπό τούς ἀστούς πολιτικούς.

Ὁ συντάκτης τοῦ γράμματος κατάλαβε θαυμάσια πώς ὄχι τό κοινοβούλιο, ἀλλά μόνο τά ἐργατικά Σοβιέτ μποροῦν νά εἶναι τά ὄργανα γιά τήν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τοῦ προλεταριάτου καί, φυσικά, ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό ὥς τά σήμερα εἶναι ὁ χειρότερος ἀντιδραστικός, καί ἄς εἶναι ὁ πιό σοφός ἄνθρωπος, ὁ πιό ἔμπειρος πολιτικός, ὁ πιό εἰλικρινής σοσιαλιστής, ὁ πιό διαβασμένος μαρξιστής, ὁ πιό τίμιος πολίτης καί οἰκογενειάρχης. Ὁ συντάκτης ὅμως τοῦ γράμματος οὔτε κάν βάζει τό ἐρώτημα καί οὔτε σκέπτεται, ἄν εἶναι ἀνάγκη νά βάλει τό ἐρώτημα: μποροῦμε νά ὁδηγήσουμε τά Σοβιέτ στή νίκη ἐνάντια στό κοινοβούλιο, χωρίς νά μπάσουμε τούς «σοβιετικούς» πολιτικούς *μέσα* στό κοινοβούλιο; Χωρίς νά ἀποσυνθέσουμε τόν κοινοβουλευτισμό *ἀπό τά μέσα;* Χωρίς νά προετοιμάσουμε μέσα ἀπό τό κοινοβούλιο τήν ἐπιτυχία τῶν Σοβιέτ στό καθῆκον πού ἔχουν μπροστά τους νά διαλύσουν τό κοινοβούλιο; Καί ὅμως ὁ συντάκτης τοῦ γράμματος ἐκφράζει τήν ἀπόλυτα σωστή σκέψη ὅτι τό Κομμουνιστικό κόμμα στήν Ἀγγλία πρέπει νά στηρίζει τή δράση του σέ *ἐπιστημονικές* βάσεις. Ἡ ἐπιστήμη ἀπαιτεῖ, πρῶτο, νά παίρνεις ὑπόψη σου τήν πείρα τῶν ἄλλων χωρῶν, ἰδιαίτερα ἄν οἱ ἄλλες χῶρες, πού εἶναι ἐπίσης καπιταλιστικές, δοκιμάζουν ἤ δοκίμασαν τελευταῖα μιά παρόμοια πείρα. Δεύτερο, νά παίρνεις ὑπόψη *ὅλες* τίς δυνάμεις, τίς ὁμάδες, τά κόμματα, τίς τάξεις, τίς μάζες, πού δροῦν μέσα σέ μιά δοσμένη χώρα καί ὄχι νά καθορίζεις τήν πολιτική μέ βάση μονάχα τίς ἐπιθυμίες καί τίς ἀντιλήψεις, τό βαθμό τῆς συνειδητότητας καί τῆς διάθεσης γιά ἀγώνα μιᾶς μόνο ὁμάδας ἤ ἑνός μόνο κόμματος.

Εἶναι σωστό ὅτι οἱ Χέντερσον, οἱ Κλάινς, οἱ Μακντόναλντ, οἱ Σνόουντεν εἶναι ἄνθρωποι ἀδιόρθωτα ἀντιδραστικοί. Εἶναι ἐπίσης σωστό ὅτι θέλουν νά πάρουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους (προτιμώντας ὡστόσο τό συνασπισμό μέ τήν ἀστική τάξη), ὅτι θέλουν «νά κυβερνοῦν» σύμφωνα μέ τούς ἴδιους παμπάλαιους ἀστικούς κανόνες, πώς, ὅταν θά βρεθοῦν στήν ἐξουσία, θά φέρνονται ὁπωσδήποτε σάν τούς Σάιντεμαν καί τούς Νόσκε.

Ὅλα αὐτά εἶναι σωστά. Ἀπό δῶ ὅμως δέν ἕπεται καθόλου ὅτι ἡ ὑποστήριξή τους ἀποτελεῖ προδοσία τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά ὅτι πρός τό συμφέρον τῆς ἐπανάστασης οἱ ἐπαναστάτες τῆς ἐργατικῆς τάξης πρέπει νά παρέχουν σ' αὐτούς τούς κυρίους ὁρισμένη κοινοβουλευτική ὑποστήριξη. Γιά νά ξεκαθαρίσω τή σκέψη αὐτή θά πάρω δυό σύγχρονα ἀγγλικά πολιτικά ντοκουμέντα: 1) τό λόγο τοῦ πρωθυπουργοῦ Λόυντ Τζώρτζ στίς 18. III. 1920 (ὅπως δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «The Manchester Guardian» [45] τῆς 19. III. 1920) καί 2) τούς συλλογισμούς τῆς «ἀριστερῆς» κομμουνίστριας, τῆς σ. Σύλβιας Πάνκχερστ, στό ἄρθρο της πού ἀναφέραμε παραπάνω.

Ὁ Λόυντ Τζώρτζ στό λόγο του ἔκανε πολεμική στόν Ἄσκουϊθ (πού εἶχε κληθεῖ εἰδικά στή συνεδρίαση, ἀρνήθηκε ὅμως νά ἔλθει) καί στούς φιλελευθέρους πού δέν θέλουν τό συνασπισμό μέ τούς συντηρητικούς, ἀλλά μιά προσέγγιση μέ τό Ἐργατικό κόμμα. (Στό γράμμα τοῦ σ. Γκάλλαχερ πρός τή Σύνταξη εἴδαμε ἐπίσης νά ἀναφέρεται τό γεγονός ὅτι φιλελεύθεροι περνοῦν στό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα.) Ὁ Λόυντ Τζώρτζ προσπαθοῦσε νά ἀποδείξει πώς εἶναι ἀπαραίτητος ὁ συνασπισμός τῶν φιλελευθέρων μέ τούς συντηρητικούς καί μάλιστα ἕνας *στενός* συνασπισμός, γιατί διαφορετικά μπορεῖ νά νικήσει τό Ἐργατικό κόμμα, πού ὁ Λόυντ Τζώρτζ «προτιμᾶ νά τό ὀνομάζει» σοσιαλιστικό, καί πού ἐπιδιώκει τή «συλλογική ἰδιοκτησία» στά μέσα παραγωγῆς. «Στή Γαλλία αὐτό ὀνομαζόταν κομμουνισμός» — ἐξηγοῦσε ἐκλαϊκευτικά ὁ ἀρχηγός τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης στούς ἀκροατές του, μέλη τοῦ κοινοβουλευτικοῦ Φιλελεύθερου κόμματος, πού, ὅπως φαίνεται, δέν τό ξέρανε ὥς τότε — «στή Γερμανία αὐτό ὀνομαζόταν σοσιαλισμός· στή Ρωσία ὀνομάζεται μπολσεβικισμός». Γιά τούς φιλελευθέρους αὐτό εἶναι καταρχήν ἀπαράδεκτο, ἐξηγοῦσε ὁ Λόυντ Τζώρτζ, γιατί οἱ φιλελεύθεροι εἶναι καταρχήν ὑπέρ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. «Ὁ πολιτισμός βρίσκεται σέ κίνδυνο», δήλωνε ὁ ὁμιλητής καί γι' αὐτό οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ συντηρητικοί πρέπει νά ἑνωθοῦν...

«...Ἄν πᾶτε στίς ἀγροτικές περιφέρειες — εἶπε ὁ Λόυντ Τζώρτζ — συμφωνῶ πώς ἐκεῖ θά βρεῖτε τούς παλιούς κομματικούς διαχωρισμούς πού διατηρήθηκαν ὅπως ἦταν πρῶτα. Ἐκεῖ ὁ κίνδυνος εἶναι πολύ ἀπομακρυσμένος. Ἐκεῖ δέν ὑπάρχει κίνδυνος. Ὅταν ὅμως τό κίνημα φτάνει ὥς τίς ἀγροτικές περιφέρειες, ὁ κίνδυνος θά εἶναι καί κεῖ τόσο μεγάλος, ὅσο μεγάλος εἶναι τώρα σέ μερικές βιομηχανικές περιφέρειες. Τά τέσσερα πέμπτα τῆς χώρας μας

ἀσχολοῦνται μέ τή βιομηχανία καί τό ἐμπόριο καί μόλις τό ἕνα πέμπτο μέ τή γεωργία. Αὐτό εἶναι ἕνα περιστατικό πού τό ἔχω πάντα ὑπόψη μου, ὅταν σκέπτομαι τούς κινδύνους πού μᾶς ἐπιφυλάσσει τό μέλλον. Στή Γαλλία ὁ πληθυσμός εἶναι γεωργικός καί ὑπάρχει μιά στέρεη βάση ἀπό καθορισμένες ἀντιλήψεις, πού δέν ἀλλάζει πολύ γρήγορα καί δέν εἶναι καί τόσο εὔκολο νά τήν ἀναταράξει τό ἐπαναστατικό κίνημα. Διαφορετικά μπαίνει τό ζήτημα στή χώρα μας. Στή χώρα μας ἡ ἀνατροπή εἶναι πιό εὔκολη ἀπό κάθε ἄλλη χώρα τοῦ κόσμου, καί ἄν θά ἀρχίσει ἡ χώρα μας νά κλονίζεται, ἡ κατάρευση θά εἶναι ἐδῶ, γιά τούς λόγους πού ἀναφέραμε, πιό μεγάλη ἀπό τίς ἄλλες χῶρες».

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἐδῶ πώς ὁ Λόυντ Τζώρτζ δέν εἶναι μόνο πολύ ἔξυπνος ἄνθρωπος, ἀλλά καί ἔχει διδαχτεῖ πολλά ἀπό τούς μαρξιστές. Δέν εἶναι ἁμαρτία νά διδαχτοῦμε κι' ἐμεῖς ἀπό τόν Λόυντ Τζώρτζ.

Εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρον νά σημειώσουμε τό παρακάτω ἐπεισόδιο ἀπό τή συζήτηση πού ἔγινε ὕστερα ἀπό τό λόγο τοῦ Λόυντ Τζώρτζ:

«Κ. Ο ὐ ά λ λ α ς (Wallace): Θά ἤθελα νά ρωτήσω πῶς βλέπει ὁ πρωθυπουργός τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς του στίς βιομηχανικές περιφέρειες σχετικά μέ τούς βιομηχανικούς ἐργάτες, ἀπό τούς ὁποίους πάρα πολλοί εἶναι σήμερα φιλελεύθεροι καί μᾶς ὑποστηρίζουν τόσο πολύ. Δέν θά μποροῦσε νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τήν τεράστια αὔξηση τῆς δύναμης τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος χάρη στούς ἐργάτες πού σήμερα εἶναι εἰλικρινεῖς ὑποστηρικτές μας;

Π ρ ω θ υ π ο υ ρ γ ό ς : Ἔχω ἐντελῶς διαφορετική γνώμη. Τό γεγονός ὅτι οἱ φιλελεύθεροι παλεύουν ἀναμεταξύ τους, ἀναμφισβήτητα, σπρώχνει ἕνα πολύ σημαντικό ἀριθμό φιλελευθέρων νά πᾶνε, ἀπό ἀπελπισία, πρός τό Ἐργατικό κόμμα, ὅπου ὑπάρχει ἤδη ἕνας σημαντικός ἀριθμός φιλελευθέρων, πολύ ἱκανῶν ἀνθρώπων, πού τώρα ἀσχολοῦνται μέ τή δυσφήμηση τῆς κυβέρνησης. Τό ἀποτέλεσμα ἀναμφισβήτητα εἶναι ὅτι δυναμώνουν σημαντικά οἱ διαθέσεις τοῦ κοινοῦ πρός ὄφελος τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Ἡ κοινή γνώμη δέν κάνει στροφή πρός τούς φιλελευθέρους, πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τό Ἐργατικό κόμμα, ἀλλά πρός τό Ἐργατικό κόμμα, αὐτό δείχνουν οἱ ἀναπληρωματικές ἐκλογές».

Ἄς ποῦμε παρεμπιπτόντως πώς ὁ συλλογισμός αὐτός δείχνει κυρίως πόσο τά ἔχουν μπλέξει οἱ πιό ἔξυπνοι ἄνθρωποι τῆς ἀστικῆς τάξης καί δέν μποροῦν νά μήν κάνουν ἀνεπανόρθωτες ἀνοησίες. Ἀπ' αὐτό θά χαθεῖ καί ἡ ἀστική τάξη. Ἐνῶ οἱ ἄνθρωποί μας μποροῦν νά κάνουν ἀκόμη καί ἀνοησίες (βέβαια μέ τόν ὅρο ὅτι οἱ ἀνοησίες αὐτές δέν θά εἶναι πολύ μεγάλες καί ὅτι θά διορθώνονται ἔγκαιρα) καί παρ' ὅλα αὐτά νά βγαίνουν στό τέλος νικητές.

Τό ἄλλο πολιτικό ντοκουμέντο εἶναι οἱ παρακάτω συλλογισμοί τῆς «ἀριστερῆς» κομμουνίστριας, σ. Σύλβιας Πάνκχερστ:

«... Ὁ σ. Ἴνκπιν (γραμματέας τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος) ἀποκαλεῖ τό Ἐργατικό κόμμα «κυριότερη ὀργάνωση τοῦ κινήματος τῆς ἐργατι-

κῆς τάξης». Ἕνας ἄλλος σύντροφος ἀπό τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα στή συνδιάσκεψη τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς διατύπωσε τήν ἄποψη τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἀκόμη πιό ἀνάγλυφα. Ὁ σύντροφος αὐτός εἶπε: «Θεωροῦμε τό Ἐργατικό κόμμα σάν τήν ὀργανωμένη ἐργατική τάξη».

Δέν συμμεριζόμαστε τήν ἄποψη αὐτή γιά τό Ἐργατικό κόμμα. Τό Ἐργατικό κόμμα ἔχει ἕνα πολύ μεγάλο ἀριθμό μελῶν, ἄν καί τά μέλη του αὐτά εἶναι σέ μεγάλο βαθμό ἀδρανῆ καί ἀπαθῆ. Εἶναι ἐργάτες καί ἐργάτριες πού μπῆκαν στά τρέιντ-γιούνιον, γιατί οἱ σύντροφοί τους τοῦ ἐργοστασίου εἶναι τρέιντ-γιουνιονιστές καί γιατί θέλουν νά παίρνουν βοηθήματα.

Ἐμεῖς ὅμως ἀναγνωρίζουμε πώς ἡ μεγάλη ἀριθμητική δύναμη τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος ὀφείλεται ἐπίσης στό γεγονός ὅτι εἶναι δημιούργημα μιᾶς ἰδεολογικῆς σχολῆς, πού τά σύνορά της δέν τά ἔχει ἀκόμη ξεπεράσει ἡ πλειοψηφία τῆς βρετανικῆς ἐργατικῆς τάξης, ἄν καί μεγάλες ἀλλαγές ἑτοιμάζονται στά μυαλά τοῦ λαοῦ πού θά ἀλλάξει γρήγορα αὐτή τήν κατάσταση...».

«... Τό Βρετανικό Ἐργατικό κόμμα, ὅπως καί οἱ σοσιαλπατριωτικές ὀργανώσεις τῶν ἄλλων χωρῶν, στήν πορεία τῆς φυσιολογικῆς ἐξέλιξης τῆς κοινωνίας, θά ἔλθει ἀναπόφευκτα στήν ἐξουσία. Δουλιά τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νά ὀργανώνουν τίς δυνάμεις πού θά ἀνατρέψουν τούς σοσιαλπατριῶτες καί ἐμεῖς στή χώρα μας δέν πρέπει οὔτε νά καθυστεροῦμε τή δουλιά αὐτή, οὔτε νά ταλαντευόμαστε.

Δέν πρέπει νά σκορποῦμε τήν ἐνεργητικότητά μας, αὐξάνοντας τή δύναμη τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος· ἡ ἄνοδός του στήν ἐξουσία εἶναι ἀναπόφευκτη. Πρέπει νά συγκεντρώσουμε τίς δυνάμεις μας γιά νά δημιουργήσουμε κομμουνιστικό κίνημα πού θά νικήσει τό Ἐργατικό κόμμα. Τό Ἐργατικό κόμμα σέ λίγο θά σχηματίσει κυβέρνηση· ἡ ἐπαναστατική ἀντιπολίτευση πρέπει νά εἶναι ἕτοιμη γιά νά ἐπιτεθεῖ ἐναντίον της...».

Κι' ἔτσι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἐγκαταλείπει τό σύστημα τῶν «δυό κομμάτων» (τῶν ἐκμεταλλευτῶν) πού τό καθαγίασε ἱστορικά μιά πείρα αἰώνων, σύστημα πού συμφέρει ἐξαιρετικά στούς ἐκμεταλλευτές, θεωρώντας ἀπαραίτητη τή συνένωση τῶν δυνάμεων τῶν δυό κομμάτων γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό Ἐργατικό κόμμα. Ἕνα μέρος ἀπό τούς φιλελευθέρους μεταπηδᾶ στό Ἐργατικό κόμμα σάν τά ποντίκια πού φεύγουν ἀπό τό καράβι πού βουλιάζει. Οἱ ἀριστεροί κομμουνιστές θεωροῦν ἀναπόφευκτο τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό Ἐργατικό κόμμα καί ὁμολογοῦν πώς τώρα ἔχει μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Ἀπό δῶ βγάζουν τό περίεργο ἐκεῖνο συμπέρασμα πού ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ τό διατυπώνει ἔτσι:

«Τό Κομμουνιστικό κόμμα δέν πρέπει νά κλείνει συμβιβασμούς... Πρέπει νά διατηρήσει τή θεωρία του καθαρή, τήν ἀνεξαρτησία του ἀπό τό ρεφορμισμό ἄσπιλη. Ἡ ἀποστολή του εἶναι νά τραβᾶ μπροστά, χωρίς νά σταματᾶ καί χωρίς νά ξεφεύγει ἀπό τό δρόμο του, νά τραβᾶ ὁλόισια πρός τήν κομμουνιστική ἐπανάσταση».

Ἀπεναντίας, ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν στήν Ἀγγλία ἀκολουθεῖ ἀκόμη τούς ἄγγλους Κέρενσκι ἤ τούς

Σάιντεμαν, ἀπό τό ὅτι δέν ἔχει ἀκόμη πείρα ἀπό τήν κυβέρνηση αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, πείρα πού χρειάστηκε καί στή Ρωσία καί στή Γερμανία γιά νά περάσουν μαζικά οἱ ἐργάτες στόν κομμουνισμό, ἀπ' αὐτό βγαίνει ἀναμφισβήτητα πώς οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές *πρέπει* νά πάρουν μέρος στόν κοινοβουλευτικό ἀγώνα, πρέπει *μέσα* ἀπό τό κοινοβούλιο νά βοηθήσουν τήν ἐργατική μάζα νά δεῖ στήν πράξη τά ἀποτελέσματα τῆς κυβέρνησης τῶν Χέντερσον καί Σνόουντεν, πρέπει νά βοηθήσουν τούς Χέντερσον καί Σνόουντεν νά νικήσουν τούς ἑνωμένους Λόυντ Τζώρτζ καί Τσώρτσιλ. Κάθε διαφορετική ἐνέργεια σημαίνει δυσκόλεμα τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐπανάστασης, γιατί χωρίς μιά ἀλλαγή στίς ἀντιλήψεις τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀνέφικτη καί ἡ ἀλλαγή αὐτή δημιουργεῖται ἀπό τήν πολιτική πείρα τῶν μαζῶν καί ποτέ μέ τήν προπαγάνδα καί μόνο. «Ἐμπρός χωρίς συμβιβασμούς, χωρίς νά ξεφεύγουμε ἀπό τό δρόμο» — ὅταν αὐτό τό λέει μιά ὁλοφάνερα ἀδύνατη μειοψηφία ἐργατῶν, πού ξέρει (ἤ πάντως πρέπει νά ξέρει) πώς σέ περίπτωση νίκης τοῦ Χέντερσον καί τοῦ Σνόουντεν ἐνάντια στόν Λόυντ Τζώρτζ καί τόν Τσώρτσιλ ἡ πλειοψηφία μέσα σέ λίγο χρονικό διάστημα θά ἀπογοητευτεῖ ἀπό τούς ἀρχηγούς της καί θά περάσει στήν ὑποστήριξη τοῦ κομμουνισμοῦ (ἤ πάντως στήν οὐδετερότητα καί κατά τό μεγαλύτερο μέρος στήν εὐμενή οὐδετερότητα ἀπέναντι στούς κομμουνιστές) — αὐτό τό σύνθημα εἶναι ὁλοφάνερα λαθεμένο. Εἶναι τό ἴδιο σάν νά ρίχνονταν στή μάχη 10.000 στρατιῶτες ἐνάντια σέ 50.000 ἀντιπάλους, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά «σταματήσουν», «νά ἀλλάξουν δρόμο», ἀκόμη καί νά κλείσουν «συμβιβασμό», μόνο καί μόνο γιά νά περιμένουν νά φτάσουν οἱ ἐνισχύσεις ἀπό 100.000 πού δέν μποροῦν νά μποῦν ἀμέσως στή μάχη. Αὐτό εἶναι διανοουμενίστικη παιδαριωδία καί ὄχι σοβαρή τακτική τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης.

Ὁ βασικός νόμος τῆς ἐπανάστασης, πού τόν ἐπιβεβαίωσαν ὅλες οἱ ἐπαναστάσεις καί εἰδικά οἱ τρεῖς ρωσικές ἐπαναστάσεις τοῦ 20οῦ αἰώνα, συνίσταται στό ἑξῆς: γιά τήν ἐπανάσταση δέν εἶναι ἀρκετό νά κατανοήσουν οἱ ἐκμεταλλευόμενες καί καταπιεζόμενες μάζες πώς εἶναι ἀδύνατο νά ζοῦν μέ τόν παλιό τρόπο καί νά ἀπαιτοῦν ἀλλαγή· γιά τήν ἐπανάσταση εἶναι ἀπαραίτητο οἱ ἐκμεταλλευτές νά μή μποροῦν νά ζοῦν καί νά κυβερνοῦν μέ τόν παλιό τρόπο. Μόνο ὅταν *«οἱ κάτω» δέν θέλουν* τό παλιό καί «οἱ πάνω» *δέν μποροῦν* νά ζοῦν καί νά κυβερνοῦν *μέ τόν παλιό τρόπο,* μόνο τότε μπορεῖ νά νικήσει ἡ ἐπανάσταση. Ἡ ἀλήθεια αὐτή

ἐκφράζεται διαφορετικά μέ τά λόγια: ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατη χωρίς μιά πανεθνική κρίση (πού νά θίγει καί τούς ἐκμεταλλευόμενους καί τούς ἐκμεταλλευτές). Ἑπομένως γιά τήν ἐπανάσταση πρέπει, πρῶτο, νά πετύχουμε ὥστε ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν (ἤ πάντως ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν, τῶν σκεπτόμενων καί τῶν πολιτικά δραστήριων ἐργατῶν) νά καταλάβει πέρα γιά πέρα τήν ἀνάγκη τῆς ἐπανάστασης καί νά εἶναι ἕτοιμη νά βαδίσει στό θάνατο γι' αὐτή· δεύτερο, πρέπει οἱ ἄρχουσες τάξεις νά περνοῦν κυβερνητική κρίση πού τραβᾶ στήν πολιτική ἀκόμη καί τίς πιό καθυστερημένες μάζες (τό γνώρισμα κάθε πραγματικῆς ἐπανάστασης εἶναι ὅτι γρήγορα δεκαπλασιάζεται ἤ ἀκόμη καί ἑκατονταπλασιάζεται ὁ ἀριθμός τῶν ἱκανῶν γιά πολιτικό ἀγώνα ἐκπροσώπων τῆς ἐργαζόμενης καί καταπιεζόμενης μάζας πού ὥς τότε ἦταν ἀπαθής), ἐξασθενεῖ τήν κυβέρνηση καί κάνει δυνατή γιά τούς ἐπαναστάτες τή γρήγορη ἀνατροπή της.

Στήν Ἀγγλία, ὅπως φαίνεται ἀνάμεσα στά ἄλλα καί ἀπό τό λόγο τοῦ Λόυντ Τζώρτζ, ἀναπτύσσονται ἔκδηλα καί οἱ δυό αὐτοί ὅροι γιά τήν ἐπιτυχία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Καί τά λάθη τῶν ἀριστερῶν κομμουνιστῶν εἶναι τώρα δυό φορές πιό ἐπικίνδυνα, ἀκριβῶς γιατί ὁρισμένοι ἐπαναστάτες δέν ἔχουν μιά στάση ἀρκετά μελετημένη, ἀρκετά προσεκτική, ἀρκετά συνειδητή, ἀρκετά μετρημένη ἀπέναντι στόν καθένα ἀπό τούς ὅρους αὐτούς. Ἄν δέν εἴμαστε ἐπαναστατική ὁμάδα, ἀλλά Κόμμα τῆς ἐπαναστατικῆς *τάξης*, ἄν θέλουμε νά τραβήξουμε μαζί μας τίς *μάζες* (καί χωρίς αὐτό κινδυνεύουμε νά μείνουμε ἁπλῶς φαφλατάδες), πρέπει, πρῶτο, νά βοηθήσουμε τόν Χέντερσον ἤ τόν Σνόουντεν νά νικήσουν τόν Λόυντ Τζώρτζ καί τόν Τσώρτσιλ (μάλιστα πιό σωστά: νά ἀναγκάσουμε τούς πρώτους νά νικήσουν τούς δεύτερους, γιατί οἱ πρῶτοι *φοβοῦνται τή νίκη τους!*)· δεύτερο, νά βοηθήσουμε τήν πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης νά πειστεῖ μέ τήν πείρα της ὅτι ἔχουμε δίκιο, δηλ. ὅτι οἱ Χέντερσον καί οἱ Σνόουντεν δέν ἀξίζουν τίποτε, ὅτι εἶναι ἀπό τή φύση τους μικροαστοί προδότες, ὅτι ἡ χρεοκοπία τους εἶναι ἀναπόφευκτη· τρίτο, νά φέρουμε πιό κοντά τή στιγμή πού *μέ βάση* τήν ἀπογοήτευση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν ἀπό τούς Χέντερσον θά μπορέσουμε μέ σοβαρές πιθανότητες ἐπιτυχίας νά ἀνατρέψουμε ἀμέσως τήν κυβέρνηση τῶν Χέντερσον, πού θά βολοδέρνει ἀκόμη πιό συγχυσμένα, ἀφοῦ καί ὁ ἴδιος ὁ τόσο ἔξυπνος καί τόσο σοβαρός, ὄχι μικροαστός, ἀλλά μεγαλοαστός, Λόυντ Τζώρτζ δείχνει πλήρη σύγχυση καί ἐξασθενεῖ τόν ἑαυτό του (καί

όλη τήν άστική τάξη) όλο καί περισσότερο, χθές μέ τίς «προστριβές» του μέ τόν Τσώρτσιλ καί σήμερα μέ τίς «προστριβές» του μέ τόν Ἀσκουΐθ.

Θά μιλήσω πιό συγκεκριμένα. Οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές πρέπει, κατά τή γνώμη μου, νά συνενώσουν καί τά τέσσερα κόμματα (όλα εἶναι πολύ ἀδύνατα, μερικά μάλιστα πάρα πολύ ἀδύνατα) καί τίς ὁμάδες τους σέ ἕνα Κομμουνιστικό κόμμα μέ βάση τίς ἀρχές τῆς III Διεθνοῦς καί *τήν ὑποχρεωτική* συμμετοχή στό κοινοβούλιο. Τό Κομμουνιστικό κόμμα προτείνει στούς Χέντερσον καί τούς Σνόουντεν «συμβιβασμό», ἐκλογική συμφωνία: ἄς τραβήξουμε μαζί ἐνάντια στή συμμαχία τοῦ Λόυντ Τζώρτζ καί τῶν συντηρητικῶν, ἄς μοιράσουμε τίς βουλευτικές ἕδρες ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ψήφων πού θά δόσουν οἱ ἐργάτες στό Ἐργατικό κόμμα ἤ στούς κομμουνιστές (ὄχι στίς ἐκλογές, ἀλλά σέ ἰδιαίτερη ψηφοφορία), ἄς διατηροῦμε τήν *ἀπόλυτη ἐλευθερία* ζύμωσης, προπαγάνδας, πολιτικῆς δράσης. Χωρίς αὐτό τόν τελευταῖο ὅρο, δέν μποροῦμε βέβαια νά κάνουμε συνασπισμό, γιατί αὐτό θά εἶναι προδοσία. Οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές πρέπει νά ἐπιμένουν στήν ἐξασφάλιση ἀπόλυτης ἐλευθερίας γιά τό ξεσκέπασμα τῶν Χέντερσον καί τῶν Σνόουντεν, ὅπως ἀκριβῶς ἐπέμεναν (ἐπί *δεκαπέντε χρόνια,* ἀπό τό 1903 ὥς τό 1917) οἱ ρῶσοι μπολσεβίκοι ἀπέναντι στούς ρώσους Χέντερσον καί Σνόουντεν, δηλ. στούς μενσεβίκους.

Ἄν οἱ Χέντερσον καί οἱ Σνόουντεν δεχτοῦν τό συνασπισμό μ' αὐτούς τούς ὅρους, τότε κερδίζουμε, γιατί τό σπουδαῖο γιά μᾶς δέν εἶναι καθόλου ὁ ἀριθμός τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν, ἐμεῖς δέν κυνηγᾶμε καθόλου αὐτό τό πράγμα, στό σημεῖο αὐτό θά εἴμαστε ὑποχωρητικοί (ἐνῶ οἱ Χέντερσον καί ἰδιαίτερα οἱ καινούργιοι φίλοι τους — ἤ τά καινούργια ἀφεντικά τους — οἱ φιλελεύθεροι πού πέρασαν στό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα, κυνηγᾶνε περισσότερο αὐτό τό πράγμα). Κερδίζουμε, γιατί θά μεταφέρουμε τή ζύμωσή *μας* στίς *μάζες* τή στιγμή πού ὁ *ἴδιος* ὁ Λόυντ Τζώρτζ «ἄνοιξε τήν ὄρεξη» σ' αὐτές καί θά βοηθήσουμε ὄχι μόνο τό Ἐργατικό κόμμα νά σχηματίσει πιό γρήγορα τήν κυβέρνησή του, ἀλλά καί τίς μάζες νά καταλάβουν πιό γρήγορα ὅλη τήν κομμουνιστική μας προπαγάνδα, πού θά τή διεξάγουμε ἐνάντια στούς Χέντερσον, χωρίς νά τήν περικόψουμε καθόλου, χωρίς νά ἀποσιωποῦμε τίποτε.

Ἄν οἱ Χέντερσον καί οἱ Σνόουντεν ἀποκρούσουν τό συνασπισμό μαζί μας μ' αὐτούς τούς ὅρους, κερδίζουμε ἀκόμη περισσότερο. Γιατί θά δείξουμε ἀμέσως *στίς μάζες* (σημειῶστε πώς

ἀκόμη καί μέσα στό καθαρά μενσεβίκικο, στό τελείως ὀπορτουνιστικό 'Ανεξάρτητο 'Εργατικό κόμμα *ἡ μάζα* εἶναι ὑπέρ τῶν Σοβιέτ), ὅτι οἱ Χέντερσον προτιμοῦν τίς στενές σχέσεις *τους* μέ τούς καπιταλιστές ἀπό τή συνένωση ὅλων τῶν ἐργατῶν. Κερδίζουμε ἀμέσως μπροστά στή *μάζα*, πού ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τίς λαμπρές καί πολύ σωστές, πολύ ὠφέλιμες (γιά τόν κομμουνισμό) ἐξηγήσεις τοῦ Λόυντ Τζώρτζ, θά δεῖ μέ συμπάθεια τή συνένωση ὅλων τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στή συμμαχία τοῦ Λόυντ Τζώρτζ μέ τούς συντηρητικούς. Κερδίζουμε ἀμέσως, γιατί δείχνουμε στίς μάζες ὅτι οἱ Χέντερσον καί οἱ Σνόουντεν φοβοῦνται νά νικήσουν τόν Λόυντ Τζώρτζ, φοβοῦνται νά πάρουν τήν ἐξουσία μόνοι τους, προσπαθοῦν νά ἐξασφαλίσουν *στά κρυφά* τήν ὑποστήριξη τοῦ Λόυντ Τζώρτζ πού ἁπλώνει *ἀνοιχτά* τό χέρι στούς συντηρητικούς ἐνάντια στό 'Εργατικό κόμμα. Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι σέ μᾶς στή Ρωσία, ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τῆς 27. ΙΙ. 1917 (μέ τό παλιό ἡμερολόγιο) ἡ προπαγάνδα τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους (δηλ. ἐνάντια στούς ρώσους Χέντερσον καί Σνόουντεν) κέρδισε ἀκριβῶς ἀπό μιάν ἀνάλογη περίπτωση. Λέγαμε στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους: πάρτε ὅλη τήν ἐξουσία χωρίς τήν ἀστική τάξη, γιατί ἔχετε τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ (στό πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, τόν 'Ιούνη τοῦ 1917, οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν μόνο τά 13% τῶν ψήφων). Οἱ ρῶσοι ὅμως Χέντερσον καί Σνόουντεν φοβοῦνταν νά πάρουν τήν ἐξουσία χωρίς τήν ἀστική τάξη καί, ὅταν ἡ ἀστική τάξη ὅλο καί ἀνέβαλλε τίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση, ἐπειδή ἤξερε πολύ καλά πώς τήν πλειοψηφία θά τήν ἔπαιρναν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι * (πού σχημάτιζαν μαζί ἕναν πολύ στενό πολιτικό συνασπισμό, ἀποτελοῦσαν στήν πραγματικότητα *μιά* μικροαστική δημοκρατία) τότε οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι δέν ἦταν σέ θέση νά παλέψουν δραστήρια καί μέ συνέπεια ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἀναβολές.

Στήν περίπτωση πού οἱ Χέντερσον καί Σνόουντεν θά ἀρνοῦνταν νά κάνουν συνασπισμό μέ τούς κομμουνιστές, οἱ κομμουνιστές θά κέρδιζαν ἀμέσως στό ἔργο τῆς κατάκτησης τῶν συμπαθειῶν τῶν μαζῶν καί τῆς ὑπόσκαψης τοῦ κύρους τῶν Χέντερσον καί Σνόουντεν, καί ἄν ἀπ' αὐτό χάναμε μερικές κοινοβουλευτικές ἕδρες

---

* Στίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση στή Ρωσία, τό Νοέμβρη τοῦ 1917, σύμφωνα μέ πληροφορίες πού ἀφοροῦν πάνω ἀπό 36 ἑκατομμύρια ἐκλογεῖς, οἱ μπολσεβίκοι πῆραν τά 25% τῶν ψήφων, τά διάφορα κόμματα τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης τά 13%, ἡ μικροαστική δημοκρατία, δηλ. οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, μαζί μέ τίς συγγενικές τους μικροομάδες, τά 62%.

останавливаясь и не сворачивая с дороги, идти прямо к „ком. революции". Ибо подобные принципы лишь повторяют ошибку французских коммунаров-бланкистов, провозгласивших в 1874 году „отрицание" всяких компромиссов и всяких промежуточных станций. Во-вторых, несомненно, что задача состоит и здесь, как всегда, в том, чтобы уметь применить общие и основные принципы коммунизма к тому своеобразию отношений между классами и партиями, к тому своеобразию в объективном развитии к коммунизму, которое свойственно каждой отдельной стране и которое надо уметь изучить, найти, угадать.

Но об этом приходится говорить в связи не с одним только английским коммунизмом, а с общими выводами, касающимися развития коммунизма во всех капиталистических странах. К этой теме мы и переходим.

X. Некоторые выводы.

Российская буржуазная революция 1905 года обнаружила один чрезвычайно оригинальный поворот всемирной истории: в одной из самых отсталых капиталистических стран впервые в мире достигнута была невиданная ширина и сила стачечного движения. За один первый месяц 1905 года число стачечников вдесятеро превысило среднее годовое число стачечников за предыдущие 10 лет (1895—1904), а от января к октябрю 1905-го года стачки росли непрерывно и в громадных размерах. Отсталая Россия, под влиянием ряда совершенно своеобразных исторических условий, первая показала миру не только скачкообразный рост самодеятельности угнетенных масс во время революции (это бывало во всех великих революциях), но и значение пролетариата, бесконечно более высокое, чем его доля в населении, сочетание экономической и политической стачки, с превращением последней в вооруженное восстание, рождение новой формы массовой борьбы и массовой организации угнетаемых капитализмом классов, советов.

Ἡ ἑβδομηκοστὴ ἕβδομη σελίδα τοῦ χειρογράφου
τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός»,
παιδικὴ ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». —
Ἀπρίλης-Μάης 1920

τό πράγμα δέν θά εἶχε καμιά σημασία γιά μᾶς. Θά βάζαμε δικές μας ὑποψηφιότητες μόνο σέ ἐλάχιστο ἀριθμό ἀπόλυτα σίγουρων περιφερειῶν, δηλ. ἐκεῖ ὅπου ἡ ὑποβολή δικῶν μας ὑποψηφιοτήτων δέν θά εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά βγεῖ ἕνας φιλελεύθερος ἀντί τοῦ ἐργατικοῦ (μέλους τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος). Θά κάναμε ἐκλογική ζύμωση, μοιράζοντας προκηρύξεις ὑπέρ τοῦ κομμουνισμοῦ καί καλώντας σέ *ὅλες* τίς περιφέρειες, ὅπου δέν ὑπάρχει δικός μας ὑποψήφιος, *νά ψηφίσουν τόν ἐργατικό ἐνάντια στόν ἀστό.* Κάνουν λάθος οἱ σύντροφοι Σύλβια Πάνκχερστ καί Γκάλλαχερ, ἄν βλέπουν σ' αὐτό προδοσία τοῦ κομμουνισμοῦ ἤ παραίτηση ἀπό τόν ἀγώνα ἐνάντια στούς σοσιαλπροδότες. Ἀπεναντίας, ἀπ' αὐτό θά κέρδιζε ἀναμφισβήτητα ἡ ὑπόθεση τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

Γιά τούς ἄγγλους κομμουνιστές πολλές φορές εἶναι σήμερα δύσκολο ἀκόμη καί νά πλησιάσουν τίς μάζες, ἀκόμη καί νά τίς κάνουν νά τούς ἀκούσουν. Ἄν παρουσιαστῶ σάν κομμουνιστής καί δηλώσω πώς καλῶ νά ψηφίσουν τόν Χέντερσον ἐνάντια στόν Λόυντ Τζώρτζ, ἀσφαλῶς θά μέ ἀκούσουν. Καί θά μπορέσω νά ἐξηγήσω, σέ κατανοητή γλώσσα, ὄχι μόνο γιατί τά Σοβιέτ εἶναι κα.ύτερα ἀπό τό κοινοβούλιο καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καλύτερη ἀπό τή δικτατορία τοῦ Τσώρτσιλ (πού σκεπάζεται μέ τήν ταμπέλα τῆς ἀστικῆς «δημοκρατίας»), ἀλλά καί ὅτι θά ἤθελα νά στηρίξω τόν Χέντερσον μέ τήν ψῆφο μου, ἀκριβῶς ὅπως τό σκοινί στηρίζει τόν κρεμασμένο· ὅτι ὅσο οἱ Χέντερσον πλησιάζουν στό σχηματισμό δικῆς τους κυβέρνησης, τόσο θά ἀποδείχνεται πώς ἔχω δίκιο, τόσο θά τραβιοῦνται οἱ μάζες μέ τό μέρος μου καί θά ἐπιταχύνεται ὁ πολιτικός θάνατος τῶν Χέντερσον καί τῶν Σνόουντεν, ἀκριβῶς ὅπως ἔγινε μέ τούς ὁμοϊδεάτες τους στή Ρωσία καί στή Γερμανία.

Καί ἄν μοῦ φέρουν τήν ἀντίρηση: αὐτή ἡ τακτική εἶναι πολύ «πονηρή» καί περίπλοκη, δέν θά τήν καταλάβουν οἱ μάζες, θά σκορπίσει, θά κομματιάσει τίς δυνάμεις μας, θά μᾶς ἐμποδίσει νά τίς συγκεντρώσουμε ὑπέρ τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης κτλ., τότε θά ἀπαντήσω στούς «ἀριστερούς» πού φέρνουν τίς ἀντιρήσεις: — μή φορτώνετε τό δογματισμό σας στίς μάζες! Στή Ρωσία ἀσφαλῶς οἱ μάζες δέν εἶναι περισσότερο, ἀλλά λιγότερο πολιτισμένες ἀπ' ὅ,τι στήν Ἀγγλία. Ὡστόσο οἱ μάζες κατάλαβαν τούς μπολσεβίκους· καί τούς μπολσεβίκους δέν τούς ἐμπόδισε, ἀλλά τούς βοήθησε τό γεγονός ὅτι *στίς παραμονές* τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης, τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917, κατάρτισαν τούς καταλόγους τῶν ὑποψηφίων τους γιά τό ἀστικό κοινοβούλιο (Συντακτική

Συνέλευση) καί *τήν επόμενη μέρα μετά* ἀπό τή σοβιετική ἐπανάσταση, τό Νοέμβρη τοῦ 1917, πῆραν μέρος στίς ἐκλογές γιά τήν ἴδια τή Συντακτική Συνέλευση, πού τή διάλυσαν στίς 5. Ι. 1918.

Δέν μπορῶ νά σταθῶ ἐδῶ στή δεύτερη διαφωνία ἀνάμεσα στούς ἄγγλους κομμουνιστές, ἄν δηλαδή θά πρέπει νά ἑνωθοῦν μέ τό Ἐργατικό κόμμα ἤ ὄχι. Ἔχω πάρα πολύ λίγα στοιχεῖα σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, πού εἶναι ἰδιαίτερα περίπλοκο λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς πρωτοτυπίας τοῦ Βρετανικοῦ «Ἐργατικοῦ κόμματος», τό ὁποῖο, ἀπό τήν ἴδια τή συγκρότησή του, δέν μοιάζει καθόλου μέ τά συνηθισμένα πολιτικά κόμματα τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης. Εἶναι πάντως ἀναμφισβήτητο, πρῶτο, ὅτι καί στό ζήτημα αὐτό θά πέσει ἀναπόφευκτα σέ λάθος ὅποιος σκεφτεῖ νά συναγάγει τήν τακτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀπό ἀρχές σάν καί τούτη δῶ: «τό Κομμουνιστικό κόμμα πρέπει νά διατηρεῖ τή θεωρία του καθαρή καί τήν ἀνεξαρτησία του ἀπό τό ρεφορμισμό ἄσπιλη· ὁ προορισμός του εἶναι νά τραβᾶ μπροστά, χωρίς νά σταματᾶ καί χωρίς νά ξεφεύγει ἀπό τό δρόμο του, νά τραβᾶ ὁλόισια πρός τήν κομμουνιστική ἐπανάσταση». Γιατί παρόμοιες ἀρχές ἐπαναλαβαίνουν ἁπλῶς τό λάθος τῶν γάλλων κομμουνάρων-μπλανκιστῶν, πού τό 1874 διακήρυσσαν τήν «ἄρνηση» κάθε συμβιβασμοῦ καί κάθε εἴδους ἐνδιάμεσου σταθμοῦ. Δεύτερο, εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι καί δῶ, ὅπως καί παντοῦ, τό καθῆκον μας εἶναι νά μποροῦμε νά ἐφαρμόζουμε τίς γενικές καί βασικές ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ στήν *ἰδιομορφία* ἐκείνη τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς τάξεις καί στά κόμματα, στήν *ἰδιομορφία* ἐκείνη τῆς ἀντικειμενικῆς ἀνάπτυξης πρός τόν κομμουνισμό, πού χαρακτηρίζει τήν κάθε χώρα ξεχωριστά καί πού πρέπει νά ξέρουμε νά τή μελετήσουμε, νά τή βροῦμε, νά τή μαντέψουμε.

Γι' αὐτό ὅμως τό ζήτημα θά χρειαστεῖ νά μιλήσουμε ὄχι μόνο σέ σχέση μέ τόν ἀγγλικό κομμουνισμό, ἀλλά καί σέ σχέση μέ τά γενικά συμπεράσματα πού ἀφοροῦν τήν ἀνάπτυξη τοῦ κομμουνισμοῦ σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες. Καί σ' αὐτό τό θέμα περνᾶμε τώρα.

X

ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ ρωσική ἀστική ἐπανάσταση τοῦ 1905 παρουσίασε μιάν ἐξαιρετικά πρωτότυπη στροφή στήν παγκόσμια ἱστορία: σέ μιά ἀπό τίς πιό καθυστερημένες καπιταλιστικές χῶρες γιά πρώτη

φορά στόν κόσμο τό ἀπεργιακό κίνημα πῆρε πρωτοφανέρωτο πλάτος καί δύναμη. *Μόνο τόν πρῶτο μήνα* τοῦ 1905 ὁ ἀριθμός τῶν ἀπεργῶν ξεπέρασε δέκα φορές τό μέσο *ἐτήσιο* ἀριθμό τῶν ἀπεργῶν τῆς προηγούμενης δεκαετίας (1895-1904) καί ἀπό τό Γενάρη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 οἱ ἀπεργίες ἀναπτύσσονταν ἀδιάκοπα καί ἔπαιρναν τεράστια ἔκταση. Ἡ καθυστερημένη Ρωσία, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση μιᾶς σειρᾶς ἐντελῶς ἰδιόμορφων ἱστορικῶν συνθηκῶν, ἔδειξε πρώτη στόν κόσμο ὄχι μονάχα μιάν ἁλματώδη ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν καταπιεζόμενων μαζῶν στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης (αὐτό ἔγινε σέ ὅλες τίς μεγάλες ἐπαναστάσεις), ἀλλά καί τή σημασία τοῦ προλεταριάτου, σημασία ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπό τό ποσοστό του μέσα στόν πληθυσμό, τό συνδυασμό τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας μέ τή μετατροπή τῆς τελευταίας σέ ἔνοπλη ἐξέγερση, τή γέννηση μιᾶς νέας μορφῆς μαζικῆς πάλης καί μαζικῆς ὀργάνωσης τῶν τάξεων πού καταπιέζονται ἀπό τόν καπιταλισμό, δηλ. τῶν Σοβιέτ.

Οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ Φλεβάρη καί τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ὁδήγησαν σέ μιάν ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῶν Σοβιέτ σέ ἐθνική κλίμακα καί ἀργότερα στή νίκη τους στήν προλεταριακή, στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Καί σέ διάστημα λιγότερο ἀπό δυό χρόνια φάνηκε ὁ διεθνής χαρακτήρας τῶν Σοβιέτ, ἡ ἐπέκταση αὐτῆς τῆς μορφῆς ἀγώνα καί ὀργάνωσης στό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα καί ἡ ἱστορική ἀποστολή τῶν Σοβιέτ νά γίνουν ὁ νεκροθάφτης, ὁ κληρονόμος, ὁ διάδοχος τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας γενικά.

Κάτι παραπάνω. Ἡ ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δείχνει τώρα ὅτι σέ ὅλες τίς χῶρες τό ἐργατικό κίνημα πρέπει ὁπωσδήποτε νά περάσει (πράγμα πού ἄρχισε ἤδη νά γίνεται) μέσα ἀπό τήν πάλη τοῦ κομμουνισμοῦ, πού γεννιέται, δυναμώνει καί τραβᾶ πρός τή νίκη, πρίν ἀπόλα καί κυρίως ἐνάντια στό *δικό του* (γιά τήν κάθε χώρα) «μενσεβικισμό», δηλαδή τόν ὀπορτουνισμό καί τό σοσιαλσωβινισμό· δεύτερο — κι' αὐτό ὑπό τύπο, σάν νά λέμε, συμπλήρωσης — ἐνάντια στόν «ἀριστερό» κομμουνισμό. Ἡ πρώτη πάλη ξεδιπλώθηκε σέ ὅλες, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, τίς χῶρες, ὅπως φαίνεται, σάν πάλη ἀνάμεσα στή II (πού σήμερα οὐσιαστικά εἶναι τσακισμένη) καί στήν III Διεθνή. Ἡ δεύτερη πάλη παρατηρεῖται καί στή Γερμανία καί στήν Ἀγγλία καί στήν Ἰταλία καί στήν Ἀμερική (τουλάχιστο ὁρισμένη *μερίδα* τῶν «Βιομηχανικῶν ἐργατῶν

τοῦ κόσμου» καί τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστικῶν ρευμάτων ὑπερασπίζει τά λάθη τοῦ ἀριστεροῦ κομμουνισμοῦ παράλληλα μέ τή σχεδόν γενική, σχεδόν ἀνεπιφύλακτη ἀναγνώριση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος) καί στή Γαλλία (ἡ στάση μιᾶς μερίδας πρώην συνδικαλιστῶν ἀπέναντι στό πολιτικό κόμμα καί στόν κοινοβουλευτισμό, πάλι παράλληλα μέ τήν ἀναγνώριση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος), δηλαδή ἀναμφισβήτητα σέ κλίμακα ὄχι μόνο διεθνή, ἀλλά καί παγκόσμια.

Ὡστόσο, ἄν καί παντοῦ τό ἐργατικό κίνημα περνᾶ ἀπό ἕνα ὁμοιογενές στήν οὐσία, προπαρασκευαστικό σχολεῖο γιά τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἡ ἀνάπτυξη αὐτή σέ κάθε χώρα συντελεῖται *μέ δικό της τρόπο.* Μάλιστα οἱ μεγάλες, προηγμένες καπιταλιστικές χῶρες τραβοῦν σ' αὐτό τό δρόμο *πολύ πιό γρήγορα* ἀπό τόν μπολσεβικισμό, πού εἶχε πάρει ἀπό τήν ἱστορία προθεσμία δεκαπέντε χρόνων γιά νά προετοιμαστεῖ γιά τή νίκη σάν ὀργανωμένο πολιτικό ρεῦμα. Ἡ ΙΙΙ Διεθνής μέσα στό σύντομο διάστημα ἑνός χρόνου κέρδισε κιόλας ἀποφασιστική νίκη, τσάκισε τή ΙΙ, τήν κίτρινη σοσιαλσωβινιστική Διεθνή, πού μόλις πρίν λίγους μῆνες ἦταν ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή ἀπό τήν ΙΙΙ, φαινόταν στέρεη καί ἰσχυρή καί εἶχε τήν ὁλόπλευρη, ἄμεση καί ἔμμεση, ὑλική (ὑπουργικές θεσοῦλες, διαβατήρια, Τύπο) καί ἰδεολογική βοήθεια τῆς ἀστικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὅλο τό ζήτημα τώρα εἶναι νά ὑπολογίσουν οἱ κομμουνιστές κάθε χώρας ἀπόλυτα συνειδητά τόσο τά βασικά καθήκοντα τῶν ἀρχῶν τῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί τόν «ἀριστερό» δογματισμό, ὅσο καί τίς *συγκεκριμένες ἰδιομορφίες* πού παίρνει καί ἀναπόφευκτα θά παίρνει ἡ πάλη αὐτή σέ κάθε χωριστή χώρα, ἀνάλογα μέ τά εἰδικά χαρακτηριστικά τῆς οἰκονομίας της, τῆς πολιτικῆς, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐθνικῆς της σύνθεσης (Ἰρλανδία κτλ.), τῶν ἀποικιῶν της, τῶν θρησκευτικῶν της διαιρέσεων κτλ. κτλ. Παντοῦ γίνεται αἰσθητή, πλαταίνει καί μεγαλώνει ἡ δυσαρέσκεια ἐνάντια στή ΙΙ Διεθνή καί γιά τόν ὀπορτουνισμό της καί γιά τήν ἀδυναμία ἤ τήν ἀνικανότητά της νά δημιουργήσει ἕνα πραγματικά συγκεντρωτικό, πραγματικά καθοδηγητικό κέντρο, ἱκανό νά κατευθύνει τή διεθνή τακτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στήν πάλη του γιά τήν παγκόσμια σοβιετική δημοκρατία. Πρέπει νά καταλάβουμε καλά πώς σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἕνα τέτιο καθοδηγητικό κέντρο πάνω σέ καλούπια,

πάνω στή μηχανική ἰσοπέδωση καί συνταύτιση τῶν κανόνων τακτικῆς τῆς πάλης. Ὅσον καιρό θά ὑπάρχουν ἐθνικές καί κρατικές διαφορές ἀνάμεσα στούς λαούς καί στίς χῶρες — καί αὐτές οἱ διαφορές θά διατηροῦνται πάρα πολύ καιρό ἀκόμη καί ὕστερα ἀπό τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ παγκόσμια κλίμακα — ἡ ἑνότητα τῆς διεθνοῦς τακτικῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν δέν ἀπαιτεῖ τόν παραμερισμό κάθε ποικιλομορφίας οὔτε τήν ἐξάλειψη τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν (αὐτό γιά τίς σημερινές στιγμές εἶναι ἕνα ἀνόητο ὄνειρο), ἀλλά ἀπαιτεῖ μιά τέτια ἐφαρμογή τῶν *βασικῶν* ἀρχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ (Σοβιετική ἐξουσία καί δικτατορία τοῦ προλεταριάτου) πού θά *παράλλαζε σωστά* αὐτές τίς ἀρχές *σέ ἐπιμέρους ζητήματα*, πού θά τίς προσάρμοζε καί θά τίς ἐφάρμοζε σωστά στίς ἐθνικές καί ἐθνικοκρατικές διαφορές. Νά ἐρευνηθεῖ, νά μελετηθεῖ, νά ἀναζητηθεῖ, νά μαντευθεῖ, νά κατανοηθεῖ τό ἐθνικά ἰδιαίτερο, τό ἐθνικά εἰδικό στούς *συγκεκριμένους τρόπους* μέ τούς ὁποίους κάθε χώρα ἀντιμετωπίζει τή λύση τοῦ *ἑνιαίου* διεθνοῦς καθήκοντος, τή νίκη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στόν ἀριστερό δογματισμό μέσα στό ἐργατικό κίνημα, τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας καί τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας, νά σέ τί συνίσταται τό βασικό καθῆκον τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς πού περνοῦν οἱ προηγμένες (καί ὄχι μόνο οἱ προηγμένες) χῶρες. Ἔχει ἤδη γίνει τό κυριότερο — βέβαια δέν ἔγιναν ὅλα, κάθε ἄλλο, ἀλλά τό κυριότερο — γιά νά τραβηχτεῖ ἡ πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά νά περάσει μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐνάντια στόν κοινοβουλευτισμό, μέ τό μέρος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική δημοκρατία. Τώρα πρέπει νά συγκεντρώσουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις, ὅλη μας τήν προσοχή στό *ἑπόμενο* βῆμα, πού φαίνεται — καί ἀπό ὁρισμένη ἄποψη πραγματικά εἶναι — λιγότερο βασικό, πού ταυτόχρονα ὅμως πρακτικά εἶναι πιό κοντά στήν πρακτική λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, δηλαδή στήν ἐξεύρεση τῆς μορφῆς γιά τό *πέρασμα* ἤ γιά τό *πλησίασμα* στήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

Ἡ προλεταριακή πρωτοπορία ἔχει κατακτηθεῖ ἰδεολογικά. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο. Χωρίς αὐτό δέν μποροῦμε νά κάνουμε οὔτε τό πρῶτο βῆμα πρός τή νίκη. Ἀπ' αὐτό ὅμως ὥς τή νίκη ὑπάρχει ἀκόμη ἀρκετή ἀπόσταση. Μέ μόνη τήν πρωτοπορία δέν μποροῦμε νά νικήσουμε. Θά ἦταν ὄχι ἁπλῶς ἀνοησία,

ἀλλά καί ἔγκλημα νά ρίξουμε μόνη τήν πρωτοπορία στήν ἀποφασιστική μάχη, προτοῦ ὅλη ἡ τάξη, προτοῦ οἱ πλατιές μάζες νά ἔχουν πάρει θέση ἤ ἀνοιχτῆς ὑποστήριξης τῆς πρωτοπορίας, ἤ τουλάχιστον εὐμενοῦς οὐδετερότητας ἀπέναντί της καί νά ἔχουν δείξει ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανες νά ὑποστηρίξουν τόν ἀντίπαλό της. Καί γιά νά φτάσει πραγματικά ὅλη ἡ τάξη, γιά νά φτάσουν πραγματικά οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων καί καταπιεζομένων ἀπό τό κεφάλαιο στό σημεῖο νά πάρουν μιά τέτια θέση, δέν ἀρκεῖ μόνο ἡ προπαγάνδα, μόνο ἡ ζύμωση. Γιά νά γίνει αὐτό χρειάζεται ἡ πολιτική πείρα τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν. Τέτιος εἶναι ὁ βασικός νόμος ὅλων τῶν μεγάλων ἐπαναστάσεων, πού τόν ἐπιβεβαίωσε τώρα μέ καταπληκτική δύναμη καί παραστατικότητα ὄχι μόνο ἡ Ρωσία, ἀλλά καί ἡ Γερμανία. Ὄχι μόνο οἱ ἀπολίτιστες, συχνά ἀναλφάβητες μάζες τῆς Ρωσίας, ἀλλά καί οἱ μάζες τῆς Γερμανίας μέ τόν ὑψηλό πολιτισμό καί χωρίς κανέναν ἀναλφάβητο, χρειάστηκε νά δοκιμάσουν πάνω στό πετσί τους ὅλη τήν ἀδυναμία, ὅλη τήν ἔλλειψη χαρακτήρα, ὅλη τήν ἀνικανότητα, ὅλη τή δουλοπρέπεια ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη, ὅλη τήν προστυχιά τῆς κυβέρνησης τῶν ἱπποτῶν τῆς II Διεθνοῦς καί ὅλο τό ἀναπόφευκτο τῆς δικτατορίας τῶν ἄκρων ἀντιδραστικῶν (Κορνίλοφ στή Ρωσία [46], Κάππ καί Σία στή Γερμανία [47]), σάν τή μοναδική λύση ἀπέναντι στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά νά στραφοῦν ὁριστικά πρός τόν κομμουνισμό.

Τό ἄμεσο καθῆκον τῆς συνειδητῆς πρωτοπορίας τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, δηλ. τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων, ὁμάδων καί ρευμάτων εἶναι νά ξέρουν *νά ὁδηγήσουν* τίς πλατιές μάζες (πού τώρα ἀκόμη στίς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι κοιμισμένες, ἀπαθεῖς, ρουτινιασμένες, ἀδρανεῖς, ἀξύπνητες) σ' αὐτή τήν καινούργια θέση τους ἤ μάλλον νά ξέρουν νά καθοδηγοῦν *ὄχι μόνο* τό Κόμμα τους, μά καί τίς μάζες αὐτές στό διάστημα πού ζυγώνουν, πού περνοῦν στήν καινούργια θέση. Ἄν τό πρῶτο ἱστορικό καθῆκον (νά τραβήξουμε τή συνειδητή πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης) δέν ἦταν δυνατό νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς τήν πλήρη ἰδεολογική καί πολιτική νίκη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στό σοσιαλσωβινισμό, τό δεύτερο καθῆκον, πού τώρα γίνεται ἄμεσο καί συνίσταται στήν ἱκανότητα νά ὁδηγήσουμε *τίς μάζες* σέ μιά καινούργια θέση πού μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τή νίκη τῆς πρωτοπορίας στήν ἐπανάσταση, αὐτό τό ἄμεσο καθῆκον δέν εἶναι δυνατό νά τό

ἐκπληρώσουμε χωρίς νά ἐξαλείψουμε τόν ἀριστερό δογματισμό, χωρίς νά ξεπεράσουμε ὁλοκληρωτικά τά λάθη του, χωρίς νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτά.

Ὅσον καιρό τό ζήτημα ἦταν (καί στό βαθμό πού εἶναι ἀκόμη) νά τραβήξουμε τήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ, στήν πρώτη θέση ἔμπαινε ἡ προπαγάνδα. Ἀκόμη καί οἱ ὅμιλοι πού ἔχουν ὅλες τίς ἀδυναμίες τοῦ πνεύματος τοῦ στενοῦ ὁμίλου εἶναι ἐδῶ ὠφέλιμοι καί δίνουν γόνιμα ἀποτελέσματα. Ὅταν πρόκειται γιά τήν πρακτική δράση τῶν μαζῶν, γιά τήν κατανομή — ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἡ ἔκφραση — στρατιῶν μέ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, γιά τή διάταξη *ὅλων* τῶν ταξικῶν δυνάμεων μιᾶς δοσμένης κοινωνίας *γιά τήν τελευταία καί ἀποφασιστική μάχη,* τότε πιά μέ μόνη τήν προπαγανδιστική πρακτική πείρα, μέ μόνη τήν ἐπανάληψη τῶν ἀληθειῶν τοῦ «καθαροῦ» κομμουνισμοῦ τίποτε δέν κάνεις. Στήν περίπτωση αὐτή δέν πρέπει νά ὑπολογίζεις μέ χιλιάδες, ὅπως ὑπολογίζει στήν οὐσία ὁ προπαγανδιστής, μέλος μιᾶς μικρῆς ὁμάδας, πού δέν ἔχει ἀκόμη καθοδηγήσει μάζες· ἐδῶ πρέπει νά ὑπολογίζεις μέ ἑκατομμύρια καί μέ δεκάδες ἑκατομμύρια. Ἐδῶ πρέπει νά βάζεις στόν ἑαυτό σου ὄχι μόνο τό ἐρώτημα, ἄν ἔχουμε πείσει τήν πρωτοπορία τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης, ἀλλά ἀκόμη καί τό ἐρώτημα, ἄν οἱ ἱστορικά ἐνεργητικές δυνάμεις *ὅλων* τῶν τάξεων, ὅλων ἀπολύτως τῶν τάξεων μιᾶς δοσμένης κοινωνίας, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, εἶναι διαταγμένες ἔτσι, ὥστε ἡ ἀποφασιστική μάχη νά εἶναι πιά ἐντελῶς ὥριμη — ἔτσι, ὥστε (1) ὅλες οἱ ἐχθρικές πρός ἐμᾶς ταξικές δυνάμεις νά τά ἔχουν ἀρκετά χαμένα, νά ἔχουν ἀρκετά φαγωθεῖ ἀναμεταξύ τους, ἀρκετά ἐξασθενήσει ἀπό ἕναν ἀγώνα ἀνώτερο ἀπό τίς δυνάμεις τους· ἔτσι, ὥστε (2) ὅλα τά ταλαντευόμενα, διστακτικά, ἀσταθῆ, ἐνδιάμεσα στοιχεῖα, δηλαδή ἡ μικροαστική τάξη, ἡ μικροαστική δημοκρατία σέ διάκριση ἀπό τήν ἀστική τάξη, νά ἔχουν ἀρκετά ξεσκεπαστεῖ μπροστά στό λαό, νά ἔχουν ἀρκετά ρεζιλευτεῖ μέ τή χρεοκοπία τους στήν πράξη· ἔτσι, ὥστε (3) στό προλεταριάτο νά ἔχει ἀρχίσει καί νά ἀναπτύσσεται ἐντατικά μιά μαζική τάση γιά ὑποστήριξη τῶν πιό ἀποφασιστικῶν, ἀπεριόριστα τολμηρῶν, ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Τότε ἡ ἐπανάσταση θά εἶναι πιά ὥριμη, τότε ἡ νίκη μας, ἄν ἔχουμε ὑπολογίσει σωστά ὅλους τούς ὅρους πού σημειώσαμε καί περιγράψαμε σύντομα παραπάνω καί ἄν ἔχουμε διαλέξει σωστά τή στιγμή, ἡ νίκη μας εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στούς Τσώρτσιλ καί στούς Λόυντ Τζώρτζ — οἱ πολιτικοί αὐτοί τύποι ὑπάρχουν σέ *ὅλες* τίς χῶρες μέ ἀσήμαντες ἐθνικές διαφορές — ἀπό τό ἕνα μέρος· ἔπειτα, οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στούς Χέντερσον καί τούς Λόυντ Τζώρτζ ἀπό τό ἄλλο μέρος, εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντες καί μικρές ἀπό τήν ἄποψη τοῦ «καθαροῦ», δηλ. τοῦ ἀφηρημένου κομμουνισμοῦ, δηλ. τοῦ κομμουνισμοῦ πού δέν εἶναι ἀκόμη ὥριμος γιά τήν πρακτική, μαζική, πολιτική δράση. 'Από τήν ἄποψη ὅμως αὐτή τῆς πρακτικῆς δράσης τῶν μαζῶν, οἱ διαφορές αὐτές εἶναι πολύ, πάρα πολύ σπουδαῖες. Ὅλο τό ζήτημα, ὅλο τό καθῆκον τοῦ κομμουνιστῆ, πού θέλει νά εἶναι ὄχι μόνο ἕνας συνειδητός, πεπεισμένος, ἰδεολόγος προπαγανδιστής, ἀλλά καί πρακτικός καθοδηγητής τῶν *μαζῶν* στήν ἐπανάσταση, συνίσταται στόν ὑπολογισμό αὐτῶν τῶν διαφωνιῶν, στόν καθορισμό τῆς στιγμῆς πού θά ἔχουν ὡριμάσει πέρα γιά πέρα οἱ συγκρούσεις πού εἶναι ἀναπόφευκτες ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς «φίλους» καί πού ἀδυνατίζουν καί ἐξαντλοῦν *ὅλους μαζί τούς «φίλους»*. Πρέπει νά συνδυάσουμε τήν πιό αὐστηρή ἀφοσίωση στίς ἰδέες τοῦ κομμουνισμοῦ μέ τήν ἱκανότητα νά κάνουμε ὅλους τούς ἀπαραίτητους πρακτικούς συμβιβασμούς, ἑλιγμούς, συμφωνίες, ζίκ-ζάκ, ὑποχωρήσεις καί παρόμοια γιά νά ἐπιταχύνουμε τήν ἄνοδο στήν ἐξουσία τῶν Χέντερσον καί μετά τή φθορά τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῶν Χέντερσον (τῶν ἡρώων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, γιά νά μήν ἀναφέρουμε ἕνα-ἕνα τά ὀνόματα τῶν ἐκπροσώπων τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας πού αὐτοκαλοῦνται σοσιαλιστές)· νά ἐπιταχύνουμε τήν ἀναπόφευκτη χρεοκοπία τους στήν πράξη, χρεοκοπία πού διαφωτίζει τίς μάζες μέ τό δικό μας ἀκριβῶς πνεῦμα, ἀκριβῶς πρός τήν κατεύθυνση τοῦ κομμουνισμοῦ· νά ἐπιταχύνουμε τίς ἀναπόφευκτες προστριβές, τά τσακώματα, τίς συγκρούσεις, τήν πλήρη διάσπαση ἀνάμεσα στούς Χέντερσον — Λόυντ Τζώρτζ — Τσώρτσιλ (ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους — τούς καντέτους — τούς μοναρχικούς· ἀνάμεσα στούς Σάιντεμαν — τήν ἀστική τάξη — τούς ἀνθρώπους τοῦ Κάππ κτλ.)· καί νά διαλέξουμε σωστά τή στιγμή πού ἡ διάσπαση ἀνάμεσα σέ ὅλα αὐτά τά «στηρίγματα τῆς ἱερῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας» θά ἔχει φτάσει στό ἀποκορύφωμά της, ὥστε μέ τήν ἀποφασιστική ἐπίθεση τοῦ προλεταριάτου νά τούς τσακίσουμε ὅλους καί νά κατακτήσουμε τήν πολιτική ἐξουσία.

Ἡ ἱστορία γενικά, ἡ ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων εἰδικά, εἶναι πάντοτε πιό πλούσια σέ περιεχόμενο, πιό ποικιλόμορφη, πιό πολύπλευρη, πιό ζωντανή, πιό «πονηρή», ἀπ' ὅ,τι τό φαντάζονται

τά καλύτερα κόμματα, οἱ πιό συνειδητές πρωτοπορίες τῶν πιό πρωτοπόρων τάξεων. Κι' αὐτό εἶναι αὐτονόητο, γιατί οἱ καλύτερες πρωτοπορίες ἐκφράζουν τή συνείδηση, τή θέληση, τό πάθος, τή φαντασία δεκάδων χιλιάδων, ἐνῶ τήν ἐπανάσταση τήν πραγματοποιοῦν σέ στιγμές ἐξαιρετικῆς ἀνόδου καί ἔντασης ὅλων τῶν ἀνθρώπινων ἱκανοτήτων, ἡ συνείδηση, ἡ θέληση, τό πάθος, ἡ φαντασία δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πού τούς κεντρίζει ἡ πιό σκληρή ταξική πάλη. Ἀπό δῶ βγαίνουν δυό πολύ σπουδαῖα πρακτικά συμπεράσματα: τό πρῶτο εἶναι ὅτι ἡ ἐπαναστατική τάξη γιά νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον της πρέπει νά ξέρει νά κάνει κτῆμα της *ὅλες*, χωρίς τήν παραμικρή ἐξαίρεση, τίς μορφές ἤ τίς πλευρές τῆς κοινωνικῆς δράσης (ἀποτελειώνοντας ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, κάποτε ριψοκινδυνεύοντας πολύ καί ἀντιμετωπίζοντας τεράστιο κίνδυνο, ἐκεῖνο πού δέν πρόλαβε νά ἀποτελειώσει πρίν ἀπ' αὐτή τήν κατάκτηση)· τό δεύτερο συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ἐπαναστατική τάξη πρέπει νά εἶναι ἕτοιμη γιά τήν πιό γρήγορη καί ἀναπάντεχη ἐναλλαγή τῆς μιᾶς μορφῆς μέ τήν ἄλλη.

Ὁ καθένας θά συμφωνήσει πώς εἶναι παράλογη εἶτε ἀκόμη καί ἐγκληματική ἡ στάση ἐκείνου τοῦ στρατοῦ, πού δέν προετοιμάζεται νά ἐκμάθει ὅλα τά εἴδη τῶν ὅπλων, ὅλα τά μέσα καί τίς μεθόδους ἀγώνα, πού διαθέτει ἤ μπορεῖ νά διαθέσει ὁ ἐχθρός. Αὐτό ἰσχύει στήν πολιτική ἀκόμη περισσότερο παρά στό στρατό. Στήν πολιτική εἶναι ἀκόμη λιγότερες οἱ δυνατότητες νά ξέρεις ἀπό τά πρίν ποιό μέσο πάλης θά ἀποδειχτεῖ χρήσιμο καί κατάλληλο γιά μᾶς σέ τοῦτες ἤ ἐκεῖνες τίς μελλοντικές συνθῆκες. Ὅταν δέν κατέχουμε ὅλα τά μέσα πάλης, μπορεῖ νά ὑποστοῦμε τεράστια — κάποτε μάλιστα ἀποφασιστική — ἧττα, ἄν οἱ ἀνεξάρτητες ἀπό τή θέλησή μας ἀλλαγές τῆς κατάστασης τῶν ἄλλων τάξεων βάλουν στήν ἡμερήσια διάταξη μιά μορφή δράσης, στήν ὁποία ἐμεῖς εἴμαστε ἐξαιρετικά ἀδύνατοι. Κατέχοντας ὅλα τά μέσα πάλης, νικοῦμε στά σίγουρα, μιά καί ἀντιπροσωπεύουμε τά συμφέροντα τῆς πραγματικά πρωτοπόρας, τῆς πραγματικά ἐπαναστατικῆς τάξης, ἀκόμη κι' ἄν οἱ περιστάσεις δέν μᾶς ἐπιτρέψουν νά χρησιμοποιήσουμε τό ὅπλο πού εἶναι πιό ἐπικίνδυνο γιά τόν ἐχθρό, τό ὅπλο πού καταφέρει μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα τά θανάσιμα χτυπήματα. Πολλές φορές οἱ ἄπειροι ἐπαναστάτες νομίζουν ὅτι τά νόμιμα μέσα πάλης εἶναι ὁπορτουνιστικά, γιατί ἡ ἀστική τάξη σ' αὐτό τό πεδίο πολύ συχνά (προπάντων σέ «εἰρηνικούς», μή ἐπαναστατικούς καιρούς) ἐξαπατοῦσε καί κορόιδευε τούς ἐργάτες, καί ὅτι τά παράνομα μέσα εἶναι

ἐπαναστατικά. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Τό σωστό εἶναι ὅτι ὀπορτουνιστές καί προδότες τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι τά κόμματα καί οἱ ἀρχηγοί πού δέν μποροῦν ἤ δέν θέλουν (μή λές: δέν μπορῶ, λέγε: δέν θέλω) νά χρησιμοποιήσουν τά παράνομα μέσα πάλης σέ τέτιες συνθῆκες, ὅπως λ.χ. στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τοῦ 1914-1918, ὅταν ἡ ἀστική τάξη τῶν πιό ἐλεύθερων δημοκρατικῶν χωρῶν ἐξαπατοῦσε τούς ἐργάτες μέ πρωτάκουστη θρασύτητα καί ἀγριότητα, ἀπαγορεύοντας νά λέγεται ἡ ἀλήθεια γιά τό ληστρικό χαρακτήρα τοῦ πολέμου. Οἱ ἐπαναστάτες ὅμως, πού δέν ξέρουν νά συνδυάζουν τίς παράνομες μορφές πάλης μέ *ὅλες* τίς νόμιμες, εἶναι πάντοτε πολύ κακοί ἐπαναστάτες. Δέν εἶναι δύσκολο νά εἶσαι ἐπαναστάτης, ὅταν ἡ ἐπανάσταση ἔχει πιά ξεσπάσει καί φουντώσει, ὅταν στήν ἐπανάσταση προσχωροῦν οἱ πάντες ἀπό ἁπλό ἐνθουσιασμό, ἀπό μόδα, κάποτε μάλιστα καί ἀπό λόγους προσωπικῆς σταδιοδρομίας. Ἡ «ἀπαλλαγή» τοῦ προλεταριάτου ἀπό τέτιους ἐπαναστάτες τῆς κακιᾶς ὥρας τοῦ στοιχίζει ἀργότερα, ὕστερα ἀπό τή νίκη του, πολύ μεγάλους κόπους, καί βασανιστικά μποροῦμε νά ποῦμε μαρτύρια. Εἶναι πολύ πιό δύσκολο — καί ἔχει πολύ μεγαλύτερη ἀξία — νά ξέρεις νά εἶσαι ἐπαναστάτης, ὅταν *δέν ὑπάρχουν ἀκόμη* οἱ συνθῆκες γιά ἄμεσο, ἀνοιχτό, πραγματικά μαζικό, πραγματικά ἐπαναστατικό ἀγώνα, νά ξέρεις νά ὑπερασπίζεις τά συμφέροντα τῆς ἐπανάστασης (μέ τήν προπαγάνδα, τή ζύμωση, τήν ὀργάνωση) μέσα σέ μή ἐπαναστατικά ὄργανα καί συχνά σέ ἀπροκάλυπτα ἀντιδραστικά, μέσα σέ μή ἐπαναστατικές συνθῆκες, μέσα σέ μάζα πού δέν μπορεῖ νά καταλάβει ἀμέσως τήν ἀνάγκη τῆς ἐπαναστατικῆς μεθόδου δράσης. Νά ξέρει νά βρίσκει, νά αἰσθάνεται, νά καθορίζει σωστά τό συγκεκριμένο δρόμο ἤ τήν ἰδιαίτερη στροφή τῶν γεγονότων, πού *ὁδηγεῖ* τίς μάζες στόν πραγματικό, ἀποφασιστικό, τελευταῖο, μεγάλο ἐπαναστατικό ἀγώνα — αὐτό εἶναι τό κυριότερο καθῆκον τοῦ σύγχρονου κομμουνισμοῦ στή Δυτική Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική.

Παράδειγμα: ἡ Ἀγγλία. Δέν μποροῦμε νά ξέρουμε — καί κανείς δέν εἶναι σέ θέση νά καθορίσει ἀπό τά πρίν — πότε θά φουντώσει ἐκεῖ μιά πραγματική προλεταριακή ἐπανάσταση καί *ποιά* θά εἶναι *ἡ ἀφορμή* πού πιό πολύ θά ξυπνήσει, θά ξεσηκώσει, θά σπρώξει στόν ἀγώνα τίς πολύ πλατιές μάζες πού σήμερα κοιμοῦνται ἀκόμη. Γι' αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε ὅλη τήν προπαρασκευαστική δουλιά μας ἔτσι πού νά εἴμαστε πεταλωμένοι καί στά τέσσερα πόδια (ὅπως ἀρεσκόταν νά λέει ὁ μακαρίτης ὁ Πλεχάνοφ, ὅταν ἦταν μαρξιστής καί ἐπαναστάτης). Μπορεῖ «τόν

πάγο νά τόν ραγίσει», νά τόν «σπάσει» μιά κοινοβουλευτική κρίση· μπορεῖ μιά κρίση πού θά προκληθεῖ ἀπό τίς ἀποικιακές καί ἰμπεριαλιστικές ἀντιθέσεις, πού εἶναι ἀπελπιστικά μπερδεμένες καί ὅλο καί περισσότερο ὀδυνηρά συσσωρεύονται καί ὀξύνονται· μπορεῖ καί κάτι ἄλλο κτλ. Δέν μιλᾶμε γιά τό χαρακτήρα τοῦ ἀγώνα πού *θά κρίνει* τήν τύχη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν 'Αγγλία (τό ζήτημα αὐτό δέν γεννᾶ ἀμφιβολίες σέ κανέναν κομμουνιστή, τό ζήτημα αὐτό εἶναι γιά ὅλους μας λυμένο καί μάλιστα ὁριστικά). Μιλᾶμε γιά τήν *ἀφορμή* πού θά ξυπνήσει τίς προλεταριακές μάζες, πού σήμερα ἀκόμη κοιμοῦνται, θά τίς βάλει σέ κίνηση καί θά τίς φέρει πολύ κοντά στήν ἐπανάσταση. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι λ.χ. στήν ἀστική Γαλλική Δημοκρατία, μέσα σέ μιά κατάσταση πού καί ἀπό διεθνή καί ἀπό ἐσωτερική πλευρά ἦταν ἑκατό φορές λιγότερο ἐπαναστατική ἀπό τή σημερινή, ἦταν ἀρκετή μιά τόσο «ἀπρόοπτη» καί τόσο «μικρή» ἀφορμή, μιά ἀπό τίς χιλιάδες καί χιλιάδες ἄτιμες πράξεις τῆς ἀντιδραστικῆς στρατοκρατίας (ὑπόθεση Ντρέυφους [48]) γιά νά φέρει τό λαό στά πρόθυρα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!

Στήν 'Αγγλία οἱ κομμουνιστές πρέπει νά χρησιμοποιοῦν ἀκατάπαυστα, ἐντατικά, σταθερά καί τίς κοινοβουλευτικές ἐκλογές καί ὅλες τίς περιπέτειες τῆς ἰρλανδικῆς, τῆς ἀποικιακῆς, τῆς παγκόσμιας ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς βρετανικῆς κυβέρνησης καί ὅλους τούς ἄλλους τομεῖς, σφαῖρες καί πλευρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, δουλεύοντας παντοῦ μέ καινούργιο τρόπο, κομμουνιστικά, στό πνεῦμα ὄχι τῆς II, ἀλλά τῆς III Διεθνοῦς. Δέν ἔχω ἐδῶ οὔτε τό χρόνο, οὔτε τό χῶρο γιά νά περιγράψω τίς μεθόδους τῆς «ρωσικῆς», τῆς «μπολσεβίκικης» συμμετοχῆς στίς βουλευτικές ἐκλογές καί στήν κοινοβουλευτική πάλη, μπορῶ ὅμως νά διαβεβαιώσω τούς κομμουνιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅτι ἡ καμπάνια αὐτή δέν ἔμοιαζε καθόλου μέ τίς συνηθισμένες κοινοβουλευτικές καμπάνιες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. 'Απ' αὐτό βγάζουν συχνά τό συμπέρασμα: «καλά, αὐτό ἔγινε σέ σᾶς, στή Ρωσία, ὁ δικός μας ὅμως ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι διαφορετικός». Συμπέρασμα ὄχι σωστό. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὑπάρχουν στόν κόσμο κομμουνιστές, ὀπαδοί τῆς III Διεθνοῦς σέ ὅλες τίς χῶρες, γιά *νά ἀλλάξουν* σέ ὅλη τή γραμμή, σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ζωῆς τήν παλιά σοσιαλιστική, τρέιντ-γιουνιονιστική, συνδικαλιστική, κοινοβουλευτική δουλιά καί νά τή μετατρέψουν σέ *νέα*, κομμουνιστική δουλιά. 'Αρκετά καί ὑπεραρκετά ὀπορτουνιστικά καί καθαρά ἀστικά, καταφερτζίδικα, ἀγύρτικα-καπιταλιστικά στοιχεῖα

ὑπῆρχαν πάντα καί στίς δικές μας ἐκλογές. Οἱ κομμουνιστές τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῆς 'Αμερικῆς πρέπει νά μάθουν νά δημιουργήσουν ἕναν καινούργιο, διαφορετικό ἀπό τό συνηθισμένο, ἕνα μή ὀπορτουνιστικό, μή καριερίστικο κοινοβουλευτισμό, ἔτσι ὥστε τό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν νά βάλει τά δικά του συνθήματα, οἱ πραγματικοί προλετάριοι μέ τή βοήθεια τῆς ἀνοργάνωτης καί ἐντελῶς κακομοιριασμένης φτωχολογιᾶς νά κυκλοφοροῦν καί νά μοιράζουν προκηρύξεις, νά ἐπισκέπτονται τά σπίτια τῶν ἐργατῶν, τίς καλύβες τῶν προλετάριων τοῦ κάμπου καί τῶν ἀπόκεντρων χωριῶν (στήν Εὐρώπη, εὐτυχῶς, ὑπάρχουν πολύ λιγότερα ἀπόκεντρα χωριά, ἀπ' ὅ,τι σέ μᾶς, καί στήν 'Αγγλία εἶναι πάρα πολύ λίγα), νά χώνονται στίς πιό λαϊκές ταβερνοῦλες, νά εἰσχωροῦν στίς πιό λαϊκές ἑνώσεις, συλλόγους, τυχαῖες συγκεντρώσεις, νά μιλοῦν μέ τό λαό ὄχι δασκαλίστικα (καί ὄχι πολύ κοινοβουλευτικά), νά μή κυνηγοῦν οὔτε τόσο δά μιά «θεσούλα» στή Βουλή, ἀλλά παντοῦ νά ξυπνοῦν τή σκέψη, νά προσελκύουν τή μάζα, νά πιάνουν τήν ἀστική τάξη ἀπό τά ἴδια της τά λόγια, νά χρησιμοποιοῦν τό μηχανισμό πού δημιούργησε αὐτή, τίς ἐκλογές πού ὁρίζει, τίς ἐκκλήσεις πού κάνει σέ ὅλο τό λαό, νά κατατοπίζουν τό λαό σχετικά μέ τόν μπολσεβικισμό ἔτσι ὅπως ποτέ δέν κατόρθωσαν νά τό κάνουν (στίς συνθῆκες τῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης), ἐκτός ἀπό τήν περίοδο τῶν ἐκλογῶν (μέ ἐξαίρεση, φυσικά, τίς στιγμές τῶν μεγάλων ἀπεργιῶν, ὅταν *αὐτός ὁ ἴδιος* ὁ μηχανισμός παλλαϊκῆς ζύμωσης δούλευε σέ μᾶς ἀκόμη πιό ἐντατικά). Εἶναι πολύ δύσκολο, πολύ, πάρα πολύ δύσκολο νά γίνει αὐτό στή Δυτική Εὐρώπη καί στήν 'Αμερική, μπορεῖ ὅμως καί πρέπει νά γίνει, γιατί χωρίς κόπο δέν μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν τά καθήκοντα τοῦ κομμουνισμοῦ γενικά καί πρέπει νά κοπιάσουμε γιά νά ἐκπληρώσουμε τά *πρακτικά* καθήκοντα, πού εἶναι ὅλο καί πιό πολύμορφα, τά ὁποῖα συνδέονται ὅλο καί πιό πολύ μέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, πού ὅλο καί πιό πολύ *ἀποσποῦν ἀπό τήν ἀστική τάξη* τόν ἕνα τομέα, τόν ἕνα κλάδο ὕστερα ἀπό τόν ἄλλο.

Καί στήν ἴδια τήν 'Αγγλία πρέπει νά ὀργανωθεῖ μέ νέο τρόπο (ὄχι σοσιαλιστικά, ἀλλά κομμουνιστικά, ὄχι ρεφορμιστικά, ἀλλά ἐπαναστατικά) ἡ δουλιά τῆς προπαγάνδας, τῆς ζύμωσης, τῆς ὀργάνωσης στό στρατό καί μέσα στίς καταπιεζόμενες καί ἀνισότιμες ἐθνότητες τοῦ *«δικοῦ τους»* κράτους ('Ιρλανδία, ἀποικίες). Γιατί ὅλοι αὐτοί οἱ τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γενικά, καί τώρα ὕστερα ἀπό ἕναν πόλεμο,

πού καταβασάνισε τούς λαούς καί τούς ἀνοίγει γρήγορα τά μάτια γιά νά δοῦν τήν ἀλήθεια (δηλαδή τό ὅτι δεκάδες ἑκατομμύρια σκοτώθηκαν ἤ σακατεύτηκαν μόνο καί μόνο γιά νά λυθεῖ τό ζήτημα ποιοί θά ληστεύουν τίς περισσότερες χῶρες, οἱ ἄγγλοι ἤ οἱ γερμανοί ληστές) ὅλοι αὐτοί οἱ τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς συσσωρεύουν πολλή εὔφλεκτη ὕλη καί δημιουργοῦν πάρα πολλές ἀφορμές γιά συγκρούσεις, κρίσεις, ὄξυνση τῆς ταξικῆς πάλης. Δέν ξέρουμε καί δέν μποροῦμε νά ξέρουμε ποιά σπίθα — ἀπό τίς ἄπειρες σπίθες πού ξεπετιοῦνται τώρα ἀπό παντοῦ σέ ὅλες τίς χῶρες κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς κρίσης — θά μπορέσει νά ἀνάψει τήν πυρκαγιά, μέ τήν ἔννοια μιᾶς ἰδιαίτερης ἀφύπνισης τῶν μαζῶν, καί γι' αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀρχίσουμε «νά ἐπεξεργαζόμαστε» μέ τίς νέες μας κομμουνιστικές ἀρχές ὅλα τά πεδία δράσης, ἀκόμη καί τά πιό πλατιά, μουχλιασμένα καί φαινομενικά ἄγονα, γιατί διαφορετικά δέν θά βρισκόμαστε στό ὕψος τοῦ καθήκοντος, δέν θά εἴμαστε ὁλόπλευρα προετοιμασμένοι, δέν θά κατέχουμε ὅλα τά εἴδη τῶν ὅπλων, δέν θά προετοιμαστοῦμε οὔτε γιά τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη (πού ἔχει ὀργανώσει — καί τώρα ἀποδιοργάνωσε — ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς κατά ἀστικό τρόπο), οὔτε γιά τή μελλούμενη κομμουνιστική ἀναδιοργάνωση ὅλης τῆς ζωῆς ὕστερα ἀπ' αὐτή τή νίκη.

Ὕστερα ἀπό τήν προλεταριακή ἐπανάσταση στή Ρωσία καί τίς ἀναπάντεχες γιά τήν ἀστική τάξη καί τούς φιλισταίους νίκες τῆς ἐπανάστασης αὐτῆς σέ διεθνή κλίμακα, ὅλος ὁ κόσμος ἔγινε τώρα διαφορετικός καί ἡ ἀστική τάξη ἔγινε κι' αὐτή παντοῦ διαφορετική. Εἶναι τρομοκρατημένη ἀπό τόν «μπολσεβικισμό», ἔχει καταληφθεῖ ἀπό ἐξωφρενική μανία ἐναντίον του καί γι' αὐτό ἀκριβῶς, ἀπό τό ἕνα μέρος, ἐπιταχύνει τήν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων καί, ἀπό τό ἄλλο, συγκεντρώνει τήν προσοχή στή βίαιη κατάπνιξη τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ἀδυνατίζοντας ἔτσι τή θέση της σέ μιά σειρά ἄλλα πεδία. Οἱ κομμουνιστές ὅλων τῶν προηγμένων χωρῶν πρέπει νά πάρουν ὑπόψη τους στήν τακτική τους καί τά δυό αὐτά περιστατικά.

Ὅταν οἱ ρῶσοι καντέτοι καί ὁ Κέρενσκι ξεσήκωσαν λυσσαλέα καμπάνια ἐνάντια στούς μπολσεβίκους — κυρίως ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 κι' ἐδῶ, κι' ἀκόμη πιό πολύ τόν Ἰούνη καί τόν Ἰούλη τοῦ 1917 — τό «παραξήλωσαν». Ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων, πού ὠρύονταν σέ ὅλους τούς τόνους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, συντέλεσαν στό νά ὁδηγηθοῦν οἱ μάζες νά ἐκφέρουν

τήν κρίση τους γιά τόν μπολσεβικισμό, κι' ἄλλωστε, ἐκτός ἀπό τίς ἐφημερίδες, ὅλη ἡ κοινωνική ζωή ἀκριβῶς χάρη στό «ζῆλο» τῆς ἀστικῆς τάξης ἦταν γεμάτη ἀπό συζητήσεις γιά τόν μπολσεβικισμό. Τώρα σέ παγκόσμια κλίμακα οἱ ἑκατομμυριοῦχοι ὅλων τῶν χωρῶν φέρνονται κατά τέτιο τρόπο, πού θά πρέπει νά τούς εὐγνωμονοῦμε μέ ὅλη μας τήν ψυχή. Κατατρέχουν τόν μπολσεβικισμό μέ τόν ἴδιο ζῆλο πού τόν κατέτρεχε ὁ Κέρενσκι καί Σία. Καί αὐτοί ἐπίσης τό «παραξηλώνουν» καί στήν περίπτωση αὐτή μᾶς *βοηθοῦν* τό ἴδιο ὅπως καί ὁ Κέρενσκι. Ὅταν ἡ ἀστική τάξη τῆς Γαλλίας κάνει τόν μπολσεβικισμό κεντρικό ζήτημα τῆς προεκλογικῆς ζύμωσης, βρίζοντας σάν μπολσεβίκους τούς σχετικά μετριοπαθεῖς ἤ ταλαντευόμενους σοσιαλιστές· ὅταν ἡ ἀστική τάξη τῆς Ἀμερικῆς, πού τά ἔχει ὁλωσδιόλου χαμένα, πιάνει χιλιάδες καί χιλιάδες ἀνθρώπους σάν ὕποπτους γιά μπολσεβικισμό καί δημιουργεῖ μιά ἀτμόσφαιρα πανικοῦ, διαδίδοντας παντοῦ φῆμες γιά μπολσεβίκικες συνωμοσίες· — ὅταν ἡ «σοβαρότερη» ἀστική τάξη τοῦ κόσμου, ἡ ἀστική τάξη τῆς Ἀγγλίας, παρ' ὅλη τήν ἐξυπνάδα καί τήν πείρα της, κάνει ἀπίστευτες ἀνοησίες, ἱδρύει πλουσιότατες «ἑταιρίες γιά τήν καταπολέμηση τοῦ μπολσεβικισμοῦ», δημιουργεῖ εἰδική φιλολογία γιά τόν μπολσεβικισμό, μισθώνει γιά νά πολεμήσει τόν μπολσεβικισμό πρόσθετο προσωπικό ἀπό ἐπιστήμονες, προπαγανδιστές, παπάδες — ἐμεῖς πρέπει νά ὑποκλινόμαστε καί νά εὐχαριστοῦμε τούς κυρίους καπιταλιστές. Δουλεύουν γιά μᾶς. Μᾶς βοηθοῦν νά κινήσουμε τό ἐνδιαφέρον τῶν μαζῶν γιά τήν οὐσία καί τή σημασία τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Καί δέν μποροῦν νά κάνουν διαφορετικά, γιατί ἀπότυχαν *πιά* στήν προσπάθειά τους «νά ἀποσιωπήσουν», νά πνίξουν τόν μπολσεβικισμό.

Ταυτόχρονα ὅμως ἡ ἀστική τάξη βλέπει σχεδόν μονάχα τή μιά πλευρά τοῦ μπολσεβικισμοῦ: τήν ἐξέγερση, τή βία, τήν τρομοκρατία. Γι' αὐτό ἡ ἀστική τάξη προσπαθεῖ νά προετοιμαστεῖ ἰδιαίτερα γιά τήν ἀπόκρουση καί τήν ἀντίσταση *σ' αὐτό* τό πεδίο. Μπορεῖ σέ ὁρισμένες περιπτώσεις, σέ ὁρισμένες χῶρες, γιά λίγο-πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, νά τό πετύχει: τήν πιθανότητα αὐτή πρέπει νά τήν ἔχουμε ὑπόψη μας καί δέν ὑπάρχει ἀπολύτως τίποτε τό τρομερό γιά μᾶς, ἄν τό πετύχει. Ὁ κομμουνισμός «ξεφυτρώνει» ὁρμητικά ἀπ' ὅλες τίς πλευρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τά φύτρα του ὑπάρχουν κυριολεκτικά παντοῦ, ἡ «μόλυνση» (γιά νά χρησιμοποιήσουμε τήν πιό προσφιλή ἔκφραση τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς ἀστικῆς ἀστυνομίας καί τήν πιό «εὐχάριστη» γι' αὐτή σύγκριση) ἔχει εἰσχωρήσει πολύ βαθιά μέσα στόν

ὀργανισμό καί τόν ἔχει διαποτίσει ὁλόκληρο. Ἄν «φράξεις» μέ ἐξαιρετική προσοχή τή μιά ἔξοδο, ἡ «μόλυνση» θά βρεῖ μιάν ἄλλη, κάποτε τήν πιό ἀναπάντεχη. Ἡ ζωή θά ἐπιβάλει τά δικαιώματά της. Ἄς παραδέρνει ἡ ἀστική τάξη, ἄς λυσσομανᾶ μέχρι τρέλας, ἄς τό παραξηλώνει, ἄς κάνει ἀνοησίες, ἄς ἐκδικεῖται προκαταβολικά τούς μπολσεβίκους καί ἄς προσπαθεῖ νά ἐξοντώσει (στίς Ἰνδίες, στήν Οὐγγαρία, στή Γερμανία κτλ.) καινούργιες ἑκατοντάδες, χιλιάδες, ἑκατοντάδες χιλιάδες αὐριανούς ἤ χθεσινούς μπολσεβίκους: ἡ ἀστική τάξη, ἐνεργώντας μ' αὐτό τόν τρόπο, ἐνεργεῖ ὅπως ἐνήργησαν ὅλες οἱ τάξεις οἱ καταδικασμένες σέ χαμό ἀπό τήν ἱστορία. Οἱ κομμουνιστές πρέπει νά ξέρουν πώς τό μέλλον ὁπωσδήποτε τούς ἀνήκει καί γι' αὐτό μποροῦμε (καί πρέπει) νά συνενώνουμε τό μεγαλύτερο πάθος στό μεγάλο ἐπαναστατικό ἀγώνα μέ τόν πιό ψύχραιμο καί νηφάλιο ὑπολογισμό τῶν λυσσαλέων σπασμῶν τῆς ἀστικῆς τάξης. Τή ρωσική ἐπανάσταση τήν τσακίσανε σκληρά τό 1905· τούς ρώσους μπολσεβίκους τούς τσάκισαν τόν Ἰούλη τοῦ 1917· πάνω ἀπό 15.000 γερμανοί κομμουνιστές ἐξοντώθηκαν μέ τήν ἔντεχνη προβοκάτσια καί μέ τίς ἐπιτήδειες μανοῦβρες τοῦ Σάιντεμαν καί τοῦ Νόσκε ἀπό κοινοῦ μέ τήν ἀστική τάξη καί τούς μοναρχικούς στρατηγούς· στή Φιλλανδία καί στήν Οὐγγαρία ὀργιάζει ἡ λευκή τρομοκρατία. Σέ ὅλες ὅμως τίς περιπτώσεις καί σέ ὅλες τίς χῶρες ὁ κομμουνισμός ἀτσαλώνεται καί ἀναπτύσσεται· οἱ ρίζες του εἶναι τόσο βαθιές, πού οἱ καταδιώξεις δέν τόν ἐξασθενοῦν, δέν τόν ἐξαντλοῦν, ἀλλά τόν δυναμώνουν. Μᾶς λείπει μόνο ἕνα πράγμα γιά νά τραβήξουμε πρός τή νίκη μέ μεγαλύτερη σιγουριά καί σταθερότητα, συγκεκριμένα: ἡ γενική καί βαθύτατα μελετημένη ἀπό ὅλους τούς κομμουνιστές ὅλων τῶν χωρῶν ἐπίγνωση τῆς ἀνάγκης νά εἶναι στό ἔπακρο *εὐλύγιστοι* στήν τακτική τους. Ἀπό τόν κομμουνισμό πού μεγαλώνει θαυμάσια, ἰδιαίτερα στίς προηγμένες χῶρες, λείπει τώρα αὐτή ἡ ἐπίγνωση καί ἡ ἱκανότητα νά τήν ἐφαρμόσει στήν πράξη.

Ὠφέλιμο δίδαγμα θά μποροῦσε (καί θά ἔπρεπε) νά εἶναι αὐτό πού ἔγινε μέ τούς πολύ εὐρυμαθεῖς, ἐπιστήμονες μαρξιστές καί ἀφοσιωμένους στό σοσιαλισμό ἀρχηγούς τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ὅπως εἶναι ὁ Κάουτσκι, ὁ Ὄττο Μπάουερ κ.ἄ. Εἶχαν πλήρη ἐπίγνωση τῆς ἀνάγκης μιᾶς εὐλύγιστης τακτικῆς, εἶχαν μάθει οἱ ἴδιοι καί δίδασκαν καί στούς ἄλλους τή διαλεκτική τοῦ Μάρξ (καί πολλά ἀπό ἐκεῖνα πού ἔκαναν σ' αὐτό τόν τομέα θά μείνουν γιά πάντα πολύτιμο ἀπόκτημα τῆς σοσιαλιστικῆς φιλολογίας), *στήν ἐφαρμο-*

γή όμως αυτής τής διαλεκτικής έκαναν τέτιο λάθος ή αποδείχτηκαν στήν πράξη τόσο *μή* διαλεκτικοί, αποδείχτηκαν άνθρωποι σέ τέτιο βαθμό ανίκανοι νά υπολογίσουν τή γρήγορη αλλαγή τών μορφών καί τό γρήγορο γέμισμα τών παλιών μορφών μέ καινούργιο περιεχόμενο, πού ή τύχη τους δέν είναι πολύ πιό αξιοζήλευτη από τήν τύχη τού Χάιντμαν, τού Γκέντ καί τού Πλεχάνοφ. Ή βασική αιτία τής χρεοκοπίας τους ήταν ότι, «καρφώνοντας τά μάτια» σέ μιά ορισμένη μορφή ανάπτυξης τού εργατικού κινήματος καί τού σοσιαλισμού, ξεχνούσαν τό μονόπλευρο χαρακτήρα της, φοβούνταν νά δούν τό απότομο εκείνο σπάσιμο, πού οί αντικειμενικές συνθήκες τό καθιστούσαν αναπόφευκτο καί εξακολουθούσαν νά επαναλαβαίνουν απλές, αποστηθισμένες, τόσο αναμφισβήτητες από πρώτη ματιά αλήθειες, όσο καί ότι τό τρία είναι μεγαλύτερο από τό δύο. Ή πολιτική όμως μοιάζει πολύ περισσότερο μέ τήν άλγεβρα παρά μέ τήν αριθμητική καί πολύ περισσότερο μέ τά ανώτερα μαθηματικά παρά μέ τά κατώτερα. Στήν πραγματικότητα όλες οί παλιές μορφές τού σοσιαλιστικού κινήματος γέμισαν μέ καινούργιο περιεχόμενο, μπροστά από τούς αριθμούς παρουσιάστηκε γι' αυτό τό λόγο ένα καινούργιο σημείο, τό «πλήν», ενώ οί σοφοί μας εξακολουθούσαν (καί εξακολουθούν) μέ πείσμα νά βεβαιώνουν τόν εαυτό τους καί τούς άλλους ότι τό «πλήν τρία» είναι μεγαλύτερο από τό «πλήν δύο».

Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά μήν επαναλάβουν οί κομμουνιστές τό ίδιο λάθος, από άλλη όμως πλευρά, ή, πιό σωστά, νά προσπαθήσουμε νά διορθωθεί τό ταχύτερο καί νά εξαλειφθεί πιό γρήγορα καί πιό ανώδυνα γιά τόν οργανισμό τό *ίδιο λάθος* πού κάνουν οί «αριστεροί» κομμουνιστές, από άλλη όμως πλευρά. Καί ό «αριστερός» δογματισμός είναι επίσης λάθος καί όχι μονάχα ό δεξιός δογματισμός. Βέβαια τό λάθος τού αριστερού δογματισμού στόν κομμουνισμό είναι σήμερα χίλιες φορές λιγότερο επικίνδυνο καί λιγότερο σημαντικό, παρά τό λάθος τού δεξιού δογματισμού (δηλ. τού σοσιαλσωβινισμού καί τού καουτσκισμού), αυτό όμως μόνο γιατί ό αριστερός κομμουνισμός είναι ένα πολύ νεαρό ρεύμα πού μόλις γεννιέται. Μόνο γι' αυτό τό λόγο ή αρώστια μπορεί, κάτω από ορισμένες συνθήκες, νά γιατρευτεί εύκολα καί πρέπει νά επιχειρήσουμε τή θεραπεία της μέ τή μεγαλύτερη ενεργητικότητα.

Τά παλιά σχήματα έσπασαν, γιατί αποδείχτηκε πώς τό νέο περιεχόμενό τους — περιεχόμενο αντιπρολεταριακό, αντιδραστι-

κό — ἀναπτύχθηκε ὑπέρμετρα. Ἔχουμε τώρα, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ, ἕνα τόσο σταθερό, τόσο δυνατό, τόσο ἰσχυρό περιεχόμενο δουλιᾶς (ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὑπέρ τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου), πού μπορεῖ *καί πρέπει* νά ἐκδηλωθεῖ μέ ὁποιαδήποτε μορφή, καί μέ τή νέα καί μέ τήν παλιά, μπορεῖ καί πρέπει νά ἀναπλάσει, νά νικήσει, νά ὑποτάξει ὅλες τίς μορφές, ὄχι μόνο τίς νέες, ἀλλά καί τίς παλιές, ὄχι γιά νά συμφιλιωθεῖ μέ τίς παλιές, ἀλλά γιά νά μπορέσει ὅλες καί τίς κάθε λογῆς νέες καί παλιές μορφές νά τίς κάνει ὅπλο γιά τήν πλήρη καί τελική, ἀποφασιστική καί ὁριστική νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ.

Οἱ κομμουνιστές πρέπει νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια νά κατευθύνουν τό ἐργατικό κίνημα καί τήν κοινωνική ἀνάπτυξη γενικά ἀπό τόν πιό ἴσιο καί τόν πιό γρήγορο δρόμο στήν παγκόσμια νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια. Φτάνει ὅμως νά κάνεις ἕνα μικρό βῆμα παραπέρα — ἕνα βῆμα, θά νόμιζε κανείς, πρός τήν ἴδια κατεύθυνση — καί ἡ ἀλήθεια θά μετατραπεῖ σέ λάθος. Φτάνει νά πεῖς, ὅπως λένε οἱ γερμανοί καί οἱ ἄγγλοι ἀριστεροί κομμουνιστές, ὅτι ἐμεῖς ἀναγνωρίζουμε μόνο ἕνα δρόμο, μόνο τόν ἴσιο δρόμο, ὅτι δέν ἐπιτρέπουμε ἑλιγμούς, συμφωνίες, συμβιβασμούς, κι' αὐτό θά εἶναι πιά λάθος πού μπορεῖ νά προξενήσει, καί ἐνμέρει προξένησε ἤδη καί προξενεῖ, σοβαρότατη ζημιά στόν κομμουνισμό. Ὁ δεξιός δογματισμός ἐπέμενε στήν ἀναγνώριση μόνο τῶν παλιῶν μορφῶν καί χρεοκόπησε πέρα γιά πέρα, γιατί δέν εἶδε τό νέο περιεχόμενο. Ὁ ἀριστερός δογματισμός ἐπιμένει στήν κατηγορηματική ἄρνηση τῶν καθορισμένων παλιῶν μορφῶν, χωρίς νά βλέπει ὅτι τό νέο περιεχόμενο ἀνοίγει τό δρόμο του μέσα ἀπ' ὅλες καί τίς κάθε λογῆς μορφές, ὅτι ἡ ὑποχρέωσή μας, σάν κομμουνιστές πού εἴμαστε, εἶναι νά μάθουμε νά χρησιμοποιοῦμε ὅλες τίς μορφές, νά μάθουμε νά συμπληρώνουμε μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα τή μιά μορφή μέ τήν ἄλλη, νά ἀντικαθιστοῦμε τή μιά μέ τήν ἄλλη, νά προσαρμόζουμε τήν τακτική μας σέ κάθε τέτια ἀλλαγή πού δέν προκαλεῖται ἀπό τήν τάξη μας ἤ τίς προσπάθειές μας.

Ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση τόσο πολύ ἐπιταχύνθηκε καί προωθήθηκε ἀπό τίς φρικαλεότητες, τά αἴσχη, τά ἐγκλήματα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἀπό τό ἀδιέξοδο τῆς κατάστασης πού δημιούργησε αὐτός ὁ πόλεμος — ἡ ἐπανάσταση

αὐτή ἀναπτύσσεται σέ πλάτος καί σέ βάθος μέ τέτια καταπληκτική ταχύτητα, μέ τέτιο ὑπέροχο πλοῦτο ἐναλλασσόμενων μορφῶν, μέ τόσο διδακτική πρακτική ἀναίρεση κάθε δογματισμοῦ, πού ἔχουμε κάθε λόγο νά ἐλπίζουμε ὅτι τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα θά γιατρευτεῖ γρήγορα καί ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν παιδική ἀρώστια τοῦ «ἀριστεροῦ» κομμουνισμοῦ.

27. IV. 1920.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προτοῦ προλάβει ὁ ἐκδοτικός μηχανισμός τῆς χώρας μας — πού τή λήστεψαν οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου γιά νά τήν ἐκδικηθοῦν γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί συνεχίζουν νά τή ληστεύουν καί νά τῆς κάνουν ἀποκλεισμό, παρ' ὅλες τίς ὑποσχέσεις πού ἔδοσαν στούς ἐργάτες τους — προτοῦ προλάβει ὁ ἐκδοτικός μας μηχανισμός νά βγάλει τήν μπροσούρα μου, ἦλθε ἀπό τό ἐξωτερικό συμπληρωματικό ὑλικό. Χωρίς νά ἔχω τήν ἀξίωση ὅτι ἡ μπροσούρα μου εἶναι τίποτε παραπάνω ἀπό πρόχειρες σημειώσεις ἑνός δημοσιολόγου, θά θίξω σύντομα ὁρισμένα σημεῖα.

I

Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Ἡ διάσπαση τῶν κομμουνιστῶν στή Γερμανία εἶναι γεγονός. Οἱ «ἀριστεροί» ἤ ἡ «ἀντιπολίτευση ἀρχῶν» σχημάτισαν ἰδιαίτερο κόμμα πού, σέ διάκριση ἀπό τό «Κομμουνιστικό κόμμα», ὀνομάζεται «Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα». Στήν Ἰταλία τά πράγματα, ὅπως φαίνεται, τραβοῦν ἐπίσης γιά διάσπαση — λέω, ὅπως φαίνεται, γιατί ἔχω μόνο δυό πρόσθετα φύλλα (7 καί 8) τῆς ἀριστερῆς ἐφημερίδας «Τό Σοβιέτ» («Il Soviet»), ὅπου συζητιέται ἀνοιχτά ἡ δυνατότητα καί ἡ ἀνάγκη τῆς διάσπασης καί μάλιστα γίνεται λόγος γιά συνέδριο τῆς ὁμάδας τῶν ὀπαδῶν τῆς «ἀποχῆς» (ἤ τῶν «μποϋκοταριστῶν», δηλ. αὐτῶν πού δέν θέλουν τή συμμετοχή στό κοινοβούλιο), ὁμάδας πού ὥς τά σήμερα ἀνήκει στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα.

Ὑπάρχει κίνδυνος ἡ διάσπαση μέ τούς «ἀριστερούς», τούς ἀντικοινοβουλευτικούς (ἐνμέρει καί ἀντιπολιτικούς, ἀντίπαλους τοῦ πολιτικοῦ κόμματος καί τῆς δουλιᾶς στά συνδικάτα) νά γίνει διεθνές φαινόμενο, ὅπως καί ἡ διάσπαση μέ τούς «κεντριστές» (ἤ τούς ὀπαδούς τοῦ Κάουτσκι, τοῦ Λονγκέ, τούς «ἀνεξάρτητους» κτλ.). Ἄς γίνει κι' ἔτσι. Ἡ διάσπαση πάντως εἶναι καλύτερη ἀπό τή σύγχυση πού ἐμποδίζει καί τήν ἰδεολογική, θεωρητική, ἐπαναστατική ἀνάπτυξη καί ὡρίμανση τοῦ κόμματος καί τήν ὁμόφωνη, πραγματικά ὀργανωμένη πρακτική δουλιά, πού προετοιμάζει πραγματικά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἄς δοκιμάσουν οἱ «ἀριστεροί» τόν ἑαυτό τους στήν πράξη, σέ ἐθνική καί διεθνή κλίμακα, ἄς δοκιμάσουν νά προετοιμάσουν (καί ἀργότερα καί νά πραγματοποιήσουν) τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, χωρίς ἕνα κόμμα αὐστηρά συγκεντρωτικό, μέ σιδερένια πειθαρχία, χωρίς τήν ἱκανότητα νά κατέχουν ὅλα τά πεδία, ὅλους τούς τομεῖς, ὅλες τίς ποικιλίες τῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς δουλιᾶς. Ἡ πρακτική πείρα θά τούς διδάξει γρήγορα.

Πρέπει μόνο νά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια, ὥστε ἡ διάσπαση μέ τούς «ἀριστερούς» νά μή δυσκολέψει ἤ νά δυσκολέψει ὅσο τό δυνατό λιγότερο τήν ἀναπόφευκτη στό κοντινό μέλλον καί ἀπαραίτητη συγχώνευση σ' ἕνα ἑνιαῖο κόμμα ὅλων ἐκείνων πού παίρνουν μέρος στό ἐργατικό κίνημα καί εἶναι εἰλικρινά καί τίμια ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Στή Ρωσία τό μεγάλο εὐτύχημα γιά τούς μπολσεβίκους ἦταν πώς εἶχαν 15 χρόνια γιά νά κάνουν συστηματικό καί μέχρις ἐσχάτων ἀγώνα τόσο ἐνάντια στούς μενσεβίκους (δηλ. τούς ὀπορτουνιστές καί τούς «κεντριστές»), ὅσο καί ἐνάντια στούς «ἀριστερούς» πολύ πρίν ἀπό τόν ἄμεσο μαζικό ἀγώνα γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική χρειάζεται τώρα νά γίνει ἡ ἴδια δουλιά μέ «ἐπιταχυμένα βήματα». Ὁρισμένες προσωπικότητες, ἰδιαίτερα ἀπό τούς ἀποτυχημένους μνηστῆρες τῆς ἀρχηγίας, μποροῦν (ἄν δέν ἔχουν ἀρκετή προλεταριακή πειθαρχία καί «τιμιότητα ἀπέναντι στόν ἑαυτό τους») νά ἐπιμένουν γιά πολύ καιρό στά λάθη τους, οἱ ἐργατικές ὅμως μάζες, ὅταν θά ὡριμάσει ἡ στιγμή, θά συνενωθοῦν εὔκολα καί γρήγορα καί θά συνενώσουν ὅλους τούς εἰλικρινεῖς κομμουνιστές σ' ἕνα ἑνιαῖο κόμμα, ἱκανό νά ἐγκαθιδρύσει τό σοβιετικό καθεστώς καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου *

II

ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στήν μπροσούρα μου διατύπωσα τή γνώμη ὅτι ἕνας συμβιβασμός ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές καί στήν ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἀνεξάρτητων εἶναι ἀπαραίτητος καί ὠφέλιμος γιά τόν κομμουνισμό, δέν εἶναι ὅμως εὔκολο νά πραγματοποιηθεῖ. Τά φύλλα τῶν ἐφημερίδων πού πῆρα ὕστερα ἀπ' αὐτό ἐπιβεβαίωσαν καί τό ἕνα καί τό ἄλλο. Στό φύλλο ἀρ. 32 τῆς «Κόκκινης Σημαίας», ὀργάνου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ Γερμανίας («Die Rote Fahne»[49],

* Στό ζήτημα τῆς μελλοντικῆς συγχώνευσης τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν, τῶν ἀντικοινοβουλευτικῶν, μέ τούς κομμουνιστές γενικά, θά σημειώσω καί τά παρακάτω. Στό βαθμό πού μοῦ στάθηκε δυνατό νά διαβάσω τίς ἐφημερίδες τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν καί γενικά τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γερμανίας, διαπιστώνω πώς οἱ πρῶτοι ἔχουν τό πλεονέκτημα ὅτι ξέρουν καλύτερα ἀπό τούς δεύτερους νά κάνουν ζύμωση μέσα στίς μάζες. Κάτι ἀνάλογο παρατήρησα ἐπανειλημμένα στήν ἱστορία τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος — μόνο σέ μικρότερη ἔκταση, καί σέ ὁρισμένες τοπικές ὀργανώσεις καί ὄχι σάν γενικό φαινόμενο σέ ὅλη τή χώρα. Λογουχάρη στά 1907-1908 οἱ «ἀριστεροί» μπολσεβίκοι ἔκαναν κάποτε μέσα στίς μάζες ἐδῶ κι' ἐκεῖ πιό ἐπιτυχημένη ζύμωση ἀπό μᾶς. Αὐτό ἐνμέρει ἐξηγεῖται μέ τό ὅτι

Zentralorgan der Kommunistischen Partei Deutschlands, Spartakusbund, τῆς 26. III. 1920), δημοσιεύεται «δήλωση» αὐτῆς τῆς ΚΕ γιά τό στρατιωτικό «πραξικόπημα» (συνωμοσία, τυχοδιωκτισμό) τῶν Κάππ — Λούτβιτς καί γιά τή «σοσιαλιστική κυβέρνηση». Ἡ δήλωση αὐτή εἶναι ἀπόλυτα σωστή καί ὡς πρός τό βασικό ἐπιχείρημα καί ὡς πρός τό πρακτικό της συμπέρασμα. Τό βασικό ἐπιχείρημα εἶναι ὅτι τούτη τή στιγμή δέν ὑπάρχει ἡ «ἀντικειμενική βάση» γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιατί ἡ «πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης» ἀκολουθεῖ τούς «ἀνεξάρτητους». Συμπέρασμα: ὑπόσχεση «νομιμόφρονης ἀντιπολίτευσης» (δηλ. παραίτηση ἀπό τήν προετοιμασία «βίαιης ἀνατροπῆς») στή «σοσιαλιστική κυβέρνηση μέ ἀποκλεισμό τῶν ἀστικῶν καπιταλιστικῶν κομμάτων».

Ἡ τακτική αὐτή στή βάση της εἶναι ἀναμφισβήτητα σωστή. Ἄν ὅμως δέν πρέπει νά στεκόμαστε σέ μικροανακρίβειες τῆς διατύπωσης, ὡστόσο δέν μποροῦμε νά ἀποσιωποῦμε τό γεγονός ὅτι δέν μπορεῖ νά ὀνομάζει κανείς «σοσιαλιστική» (σ' ἐπίσημη δήλωση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος) μιά κυβέρνηση σοσιαλπροδοτῶν, πώς δέν μπορεῖ νά μιλᾶ κανείς γιά ἀποκλεισμό τῶν «ἀστικῶν-καπιταλιστικῶν κομμάτων», ὅταν τά κόμματα καί τῶν Σάιντεμαν καί τῶν κυρίων Κάουτσκι — Κρίσπιν εἶναι μικροαστικά-δημοκρατικά, δέν μπορεῖ νά γράφει κανείς τέτια πράγματα, σάν τήν παράγραφο 4 τῆς δήλωσης πού λέει:

«...Γιά τήν παραπέρα κατάκτηση τῶν προλεταριακῶν μαζῶν μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ ἔχει τεράστια σημασία, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας, μιά κατάσταση στήν ὁποία ἡ πολιτική ἐλευθερία θά μποροῦσε νά χρησιμοποιηθεῖ ἀπεριόριστα καί ὅπου ἡ ἀστική δημοκρατία δέν θά μποροῦσε νά ἐνεργεῖ σάν δικτατορία τοῦ κεφαλαίου...».

Τέτια κατάσταση δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρξει. Οἱ μικροαστοί ἀρχηγοί, οἱ γερμανοί Χέντερσον (Σάιντεμαν) καί Σνόουντεν

σέ μιά ἐπαναστατική στιγμή, ἤ ὅταν εἶναι ἀκόμη ζωντανές οἱ ἀναμνήσεις τῆς ἐπανάστασης, εἶναι πιό εὔκολο νά πλησιάσεις τίς μάζες μέ τήν τακτική τῆς «ἁπλῆς» ἄρνησης. Ὡστόσο, αὐτό δέν ἀποτελεῖ ἀκόμη ἐπιχείρημα γιά τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς τακτικῆς. Πάντως δέν χωρεῖ οὔτε ἡ ἐλάχιστη ἀμφιβολία ὅτι τό κομμουνιστικό *κόμμα*, πού θέλει νά εἶναι στήν πράξη ἡ ἐμπροσθοφυλακή, τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἐπαναστατικῆς *τάξης*, τοῦ προλεταριάτου, καί πού, ἐκτός ἀπ' αὐτό, θέλει νά μάθει νά καθοδηγεῖ τήν πλατιά *μάζα* ὄχι μόνο τήν προλεταριακή, ἀλλά καί τή *μή* προλεταριακή, τή μάζα τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων, εἶναι ὑποχρεωμένο νά ξέρει καί νά προπαγανδίζει, καί νά ὀργανώνει, καί νά κάνει ζύμωση μέ τόν πιό προσιτό, τόν πιό κατανοητό, τόν πιό σαφή καί ζωντανό τρόπο τόσο γιά τόν «κοσμάκη» τῆς πόλης, τοῦ ἐργοστασίου, ὅσο καί γιά τό χωριό.

(Κρίσπιν) δέν βγαίνουν καί δέν μποροῦν νά βγοῦν ἔξω ἀπό τά πλαίσια τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, κι' αὐτή μέ τή σειρά της δέν μπορεῖ νά εἶναι τίποτε ἄλλο παρά δικτατορία τοῦ κεφαλαίου. Αὐτά τά λαθεμένα ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί πολιτικά ἐπιζήμια πράγματα δέν θά ἔπρεπε καθόλου νά γράφονται ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπίτευξης τοῦ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος πού ἐπιδίωκε πολύ σωστά νά ἐπιτύχει ἡ ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Γι' αὐτό ἦταν ἀρκετό νά πεῖ κανείς (ἄν θέλει νά εἶναι κοινοβουλευτικά εὐγενής): ὅσο ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης ἀκολουθεῖ τούς ἀνεξάρτητους, ἐμεῖς οἱ κομμουνιστές δέν μποροῦμε νά ἐμποδίσουμε αὐτούς τούς ἐργάτες νά λυτρωθοῦν ἀπό τίς τελευταῖες τους μικροαστικές-δημοκρατικές (δηλ. ἐπίσης «ἀστικο-καπιταλιστικές») αὐταπάτες μέ τήν πείρα πού θά ἀποκομίσουν ἀπό τίς κυβερνήσεις «τους». Αὐτό εἶναι ἀρκετό γιά νά στηριχτεῖ ἕνας συμβιβασμός, πού πραγματικά εἶναι ἀπαραίτητος καί πού πρέπει νά συνίσταται στήν παραίτηση γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἀπό τίς προσπάθειες βίαιης ἀνατροπῆς τῆς κυβέρνησης, πού τῆς ἔχει ἐμπιστοσύνη ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης. Στήν καθημερινή ὅμως μαζική ζύμωση, πού δέν περιορίζεται ἀπό τά πλαίσια τῆς ἐπίσημης, τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐγένειας, θά μπορούσαμε, βέβαια, νά προσθέσουμε: οἱ παλιάνθρωποι σάν τούς Σάιντεμαν καί οἱ φιλισταῖοι σάν τούς Κάουτσκι — Κρίσπιν, ἄς ἀποκαλύψουν στήν πράξη πόσο εἶναι γελασμένοι οἱ ἴδιοι καί πόσο ξεγελοῦν καί τούς ἐργάτες· ἡ «καθαρή» τους κυβέρνηση θά «κάνει πιό καθαρά» αὐτή τή δουλιά τοῦ «καθαρίσματος» τῶν σταύλων τοῦ Αὐγείου τοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ καί τῶν ἄλλων μορφῶν τῆς σοσιαλπροδοσίας.

Ἡ πραγματική φύση τῶν σημερινῶν ἀρχηγῶν τοῦ «Ἀνεξάρτητου ΣΔΚ Γερμανίας» (ἀρχηγῶν πού ἐσφαλμένα λέγεται ὅτι τάχα ἔχασαν πιά κάθε ἐπιροή, καί πού στήν πράξη εἶναι πιό ἐπικίνδυνοι γιά τό προλεταριάτο παρά οἱ οὖγγροι σοσιαλδημοκράτες, πού ὀνόμαζαν τόν ἑαυτό τους κομμουνιστές καί ὑπόσχονταν «ὑποστήριξη» στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου) φάνηκε γιά μιά ἀκόμη φορά στήν περίοδο τοῦ γερμανικοῦ κορνιλοφικοῦ πραξικοπήματος, δηλ. τοῦ πραξικοπήματος τῶν κ. κ. Κάππ καί Λιούτβιτς *.

* Τό ζήτημα αὐτό, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, φωτίστηκε ἀπό μαρξιστική ἄποψη μέ ἐξαιρετική σαφήνεια, συντομία καί ἀκρίβεια στήν ἐξαίρετη ἐφημερίδα τοῦ Αὐστριακοῦ ΚΚ «Ἡ Κόκκινη Σημαία» τῆς 28 καί 30 τοῦ Μάρτη 1920 («Die Rote Fahne» [50], Wien 1920, No No 266 κ. 267· L. L.: «Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution») (— Λ. Λ.: «Ἕνα καινούργιο στάδιο τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης». *Ἡ Σύντ.)*.

Μικρή, ἀλλά παραστατική εἰκόνα δίνουν τά ἀρθράκια τοῦ Κάρλ Κάουτσκι: «Ἀποφασιστικές στιγμές» («Entscheidende Stunden») στή «Freiheit» («Ἐλευθερία», ὄργανο τῶν ἀνεξάρτητων)[51], τῆς 30. III. 1920 καί τοῦ Ἄρτουρ Κρίσπιν: «Γιά τήν πολιτική κατάσταση» (14. IV. 1920, στήν ἴδια ἐφημερίδα). Οἱ κύριοι αὐτοί δέν ξέρουν καθόλου νά σκέπτονται καί νά κρίνουν σάν ἐπαναστάτες. Εἶναι κλαψιάρηδες μικροαστοί δημοκράτες, χίλιες φορές πιό ἐπικίνδυνοι γιά τό προλεταριάτο, ὅταν δηλώνουν πώς εἶναι ὀπαδοί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, γιατί στήν πράξη σέ κάθε δύσκολη καί ἐπικίνδυνη στιγμή ἀναπόφευκτα θά διαπράξουν προδοσία... διατηρώντας τήν «εἰλικρινέστατη» πεποίθηση ὅτι βοηθοῦν τό προλεταριάτο! Ἐξάλλου καί οἱ οὗγγροι σοσιαλδημοκράτες, πού μεταβαφτίστηκαν σέ κομμουνιστές, ἤθελαν νά «βοηθήσουν» τό προλεταριάτο, ὅταν ἀπό δειλία καί ἔλλειψη χαρακτήρα ἔκριναν ἀπελπιστική τήν κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐγγαρία καί ἄρχισαν νά μισοκλαῖνε μπροστά στούς πράκτορες τῶν καπιταλιστῶν τῆς Ἀντάντ καί τῶν δημίων τῆς Ἀντάντ.

III

Ο ΤΟΥΡΑΤΙ ΚΑΙ ΣΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Τά φύλλα τῆς ἰταλικῆς ἐφημερίδας «Τό Σοβιέτ», πού ἀναφέρω παραπάνω, ἐπιβεβαιώνουν ἀπόλυτα ὅσα εἶπα στήν μπροσούρα μου γιά τό λάθος τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, πού ἀνέχεται στίς γραμμές του τέτια μέλη καί μάλιστα τέτια ὁμάδα βουλευτῶν. Αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει ἀκόμη περισσότερο ἕνας ἀμερόληπτος μάρτυρας, σάν τόν ἀνταποκριτή τῆς ἀγγλικῆς ἀστικοφιλελεύθερης ἐφημερίδας «The Manchester Guardian» στή Ρώμη, πού στό φύλλο τῆς 12. III. 1920 δημοσίευσε συνέντευξή του μέ τόν Τουράτι.

«...Ὁ σινιόρ Τουράτι — γράφει ὁ ἀνταποκριτής αὐτός — ὑποθέτει ὅτι ὁ ἐπαναστατικός κίνδυνος δέν εἶναι τέτιος πού νά προκαλεῖ στήν Ἰταλία ἀβάσιμους φόβους. Οἱ μαξιμαλιστές παίζουν μέ τή φωτιά τῶν σοβιετικῶν θεωριῶν ἁπλῶς γιά νά κρατοῦν τίς μάζες σέ ἔνταση καί ἐρεθισμό. Ὡστόσο οἱ θεωρίες αὐτές εἶναι καθαρά φανταστικές ἔννοιες, ἀνώριμα προγράμματα, ἀκατάλληλα γιά πρακτική ἐφαρμογή. Εἶναι κατάλληλες μόνο γιά νά κρατᾶνε τίς ἐργαζόμενες τάξεις σέ κατάσταση ἀναμονῆς. Οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, πού τίς χρησιμοποιοῦν σάν δόλωμα γιά νά θαμπώνουν τά μάτια τῶν προλετάριων, βλέπουν πώς εἶναι ἀναγκασμένοι νά κάνουν καθημερινή πάλη γιά νά κατακτήσουν ὁρισμένες, συχνά μηδαμινές, οἰκονομικές βελτιώσεις, ἔτσι πού νά ἀπομακρύνουν τή στιγμή πού οἱ ἐργαζόμενες τάξεις θά χάσουν τίς αὐταπάτες καί τήν πίστη τους στούς ἀγαπημένους τους

μύθους. Ἀπό δῶ ἔχουμε μιά μακρόχρονη περίοδο ἀπεργιῶν ὅλων τῶν διαστάσεων πού ξεσποῦν ἀπό τίς πιό διαφορετικές ἀφορμές, μέχρι τίς τελευταῖες ἀπεργίες τῶν ταχυδρομικῶν καί σιδηροδρομικῶν ὑπηρεσιῶν — ἀπεργίες πού κάνουν ἀκόμη πιό δύσκολη τήν ἤδη δύσκολη κατάσταση τῆς χώρας. Ἡ χώρα εἶναι ἐκνευρισμένη ἐξαιτίας τῶν δυσκολιῶν πού ἔχουν σχέση μέ τό πρόβλημα τῆς Ἀδριατικῆς, τήν πνίγει τό ἐξωτερικό της χρέος, ἡ ἀπεριόριστη ἔκδοση χαρτονομίσματος, καί παρ' ὅλα αὐτά ὅμως δέν συναισθάνεται ἀκόμη καθόλου τήν ἀνάγκη νά ἀφομοιώσει τήν πειθαρχία ἐκείνη τῆς ἐργασίας, πού εἶναι ἡ μόνη πού μπορεῖ νά ἀποκαταστήσει τήν τάξη καί τήν εὐημερία...»

Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὁ ἄγγλος ἀνταποκριτής μέ τή φλυαρία του ἄφησε νά τοῦ ξεφύγει μιά ἀλήθεια, πού ἀσφαλῶς τήν κρύβει καί τή σκεπάζει καί ὁ ἴδιος ὁ Τουράτι καί οἱ ἀστοί ὑπερασπιστές, βοηθοί καί ἐμπνευστές του στήν Ἰταλία. Ἡ ἀλήθεια αὐτή εἶναι ὅτι οἱ ἰδέες καί ἡ πολιτική δουλιά τῶν κυρίων Τουράτι, Τρέβες, Μοντιλιάνι, Ντουγκόνι καί Σία εἶναι πραγματικά τέτιες, ὅπως ἀκριβῶς τίς περιγράφει ὁ ἄγγλος ἀνταποκριτής. Εἶναι καθαρότατη σοσιαλπροδοσία. Τί ἀξία ἔχει ἁπλῶς ἡ ὑπεράσπιση τῆς τάξης καί τῆς πειθαρχίας γιά τούς ἐργάτες, πού εἶναι μισθωτοί δοῦλοι καί δουλεύουν γιά νά πλουτίζουν οἱ καπιταλιστές! Πόσο καλά τούς ξέρουμε ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι, ὅλους αὐτούς τούς μενσεβίκικους λόγους! Πόσο πολύτιμη εἶναι ἡ ὁμολογία ὅτι οἱ μάζες εἶναι *ὑπέρ* τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας! Πόσο χοντροκέφαλη καί ἀγοραῖα-ἀστική εἶναι ἡ μή κατανόηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ ρόλου τῶν ἀπεργιῶν, πού ἀναπτύσσονται αὐθόρμητα! Ναί, ναί, ὁ ἄγγλος ἀνταποκριτής τῆς ἀστικοφιλελεύθερης ἐφημερίδας πρόσφερε ὑπηρεσία ἀπό τήν ἀνάποδη στούς κυρίους Τουράτι καί Σία καί ἐπιβεβαίωσε ὑπέροχα τήν ὀρθότητα τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συντρόφου Μπορτίγκα καί τῶν φίλων του τῆς ἐφημερίδας «Τό Σοβιέτ», πού ζητοῦν ἀπό τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, ἄν θέλει νά εἶναι στήν πράξη *ὑπέρ* τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, νά στιγματίσει καί νά διώξει ἀπό τίς γραμμές του τούς κυρίους Τουράτι καί Σία καί νά γίνει Κομμουνιστικό κόμμα καί στήν ὀνομασία καί στά ἔργα.

IV

ΛΑΘΕΜΕΝΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΣΩΣΤΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ὁ σύντροφος Μπορτίγκα ὅμως καί οἱ «ἀριστεροί» φίλοι του ἀπό τή σωστή κριτική τους γιά τούς κυρίους Τουράτι καί Σία βγάζουν τό λαθεμένο συμπέρασμα ὅτι γενικά εἶναι ἐπιζήμια

ἡ συμμετοχή στό κοινοβούλιο. Οἱ ἰταλοί «ἀριστεροί» δέν μποροῦν νά παρουσιάσουν οὔτε ἴχνος κάποιου σοβαροῦ ἐπιχειρήματος γιά νά ὑπερασπίσουν αὐτή τήν ἄποψη. Ἁπλῶς ἀγνοοῦν (ἤ προσπαθοῦν νά ξεχάσουν) τά διεθνῆ πρότυπα μιᾶς πραγματικά ἐπαναστατικῆς καί κομμουνιστικῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀστικῶν κοινοβουλίων, χρησιμοποίησης ἀναμφισβήτητα ὠφέλιμης γιά τήν προετοιμασία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἁπλῶς εἶναι ἀνίκανοι νά φανταστοῦν «καινούργια» χρησιμοποίηση καί βάζουν τίς φωνές, λέγοντας καί ξαναλέγοντας συνεχῶς τά ἴδια γιά τήν «παλιά», τή μή μπολσεβίκικη, χρησιμοποίηση τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι καί τό βασικό τους λάθος. Ὄχι μονάχα στό κοινοβουλευτικό, ἀλλά καί σέ *ὅλα* τά πεδία δράσης ὁ κομμουνισμός *πρέπει νά μπάσει* (καί χωρίς μακρόχρονη, ἐπίμονη, σκληρή δουλιά *δέν θά μπορέσει* νά μπάσει) τό καινούργιο ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, πού ξεκόβει ριζικά ἀπό τίς παραδόσεις τῆς II Διεθνοῦς (διατηρώντας ταυτόχρονα καί ἀναπτύσσοντας ὅ,τι καλό ἔχει δόσει ἡ II Διεθνής).

Ἄς πάρουμε π.χ. τή δημοσιογραφική δουλιά. Οἱ ἐφημερίδες, οἱ μπροσοῦρες, οἱ προκηρύξεις ἐκπληρώνουν τήν ἀπαραίτητη δουλιά προπαγάνδας, ζύμωσης καί ὀργάνωσης. Κανένα μαζικό κίνημα σέ μιά κάπως πολιτισμένη χώρα δέν μπορεῖ νά κάνει χωρίς δημοσιογραφικό μηχανισμό. Καί καμιά φωνασκία ἐνάντια στούς «ἀρχηγούς», καμιά ἔνορκη ὑπόσχεση ὅτι θά διαφυλαχτεῖ ἡ καθαρότητα τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἀρχηγῶν δέν θά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιοῦμε γιά τή δουλιά αὐτή ἀνθρώπους, πού προέρχονται ἀπό τό περιβάλλον τῶν ἀστῶν διανοουμένων, δέν θά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἀτμόσφαιρα, ἀπό τήν ἀτμόσφαιρα τῆς «ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας» καί ἀπό τίς ἀντίστοιχες συνθῆκες, μέσα στίς ὁποῖες γίνεται ἡ δουλιά αὐτή στόν καπιταλισμό. Ἀκόμη καί δυόμισι χρόνια ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, βλέπουμε γύρω μας αὐτή τήν ἀτμόσφαιρα, αὐτό τό κλίμα τῶν (ἀγροτικῶν, βιοτεχνικῶν) ἀστικοδημοκρατικῶν σχέσεων, τῶν σχέσεων ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας σέ μαζική κλίμακα.

Ὁ κοινοβουλευτισμός ἀποτελεῖ μιά μορφή δουλιᾶς, ἡ δημοσιογραφία μιά ἄλλη. Καί στίς δυό τό περιεχόμενο μπορεῖ νά εἶναι κομμουνιστικό καί πρέπει νά εἶναι κομμουνιστικό, ἄν αὐτοί πού δουλεύουν καί στόν ἕνα καί στόν ἄλλο τομέα εἶναι πραγματικοί κομμουνιστές, πραγματικά μέλη τοῦ προλεταριακοῦ, μαζικοῦ

κόμματος. Ὅμως καί στόν ἕνα καί στόν ἄλλο — *καί σέ ὁποιονδήποτε τομέα δουλιᾶς* στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ καί στό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό — δέν μποροῦμε νά ἀποφύγουμε τίς δυσκολίες καί τά ἰδιόμορφα προβλήματα πού πρέπει νά ὑπερνικήσει καί νά ἐπιλύσει τό προλεταριάτο γιά νά χρησιμοποιήσει γιά τούς σκοπούς του τούς ἀνθρώπους πού προέρχονται ἀπό τό ἀστικό περιβάλλον, γιά νά νικήσει τίς ἀστικές-διανοουμενίστικες προλήψεις καί ἐπιδράσεις, γιά νά ἀδυνατίσει τήν ἀντίσταση τοῦ μικροαστικοῦ περιβάλλοντος (καί παραπέρα νά τό μεταπλάσει ἐντελῶς).

Μήπως πρίν τόν πόλεμο τοῦ 1914-1918 δέν εἴχαμε σέ ὅλες τίς χῶρες ἐξαιρετικά ἄφθονα παραδείγματα πού οἱ πολύ «ἀριστεροί» ἀναρχικοί, συνδικαλιστές καί ἄλλοι κατακεραύνωναν τόν κοινοβουλευτισμό, κορόιδευαν τούς κοινοβουλευτικούς-σοσιαλιστές πού κατάντησαν πρόστυχοι ἀστοί, μαστίγωναν τόν καριερισμό τους κτλ. κτλ., ἐνῶ οἱ ἴδιοι *μέ* τή δημοσιογραφία, *μέ* τή δουλιά στά συνδικάτα ἔκαναν *τήν ἴδια* ἀκριβῶς ἀστική καριέρα; Μήπως τά παραδείγματα τῶν κυρίων Ζουώ καί Μερχάιμ, ἄν περιοριστοῦμε στή Γαλλία, δέν εἶναι χαρακτηριστικά ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη;

Ἡ παιδαριωδία τῆς «ἄρνησης» συμμετοχῆς στόν κοινοβουλευτισμό, συνίσταται ἀκριβῶς στό ὅτι σκέπτονται *«νά λύσουν»* μέ μιά τόσο «ἁπλή» καί «εὔκολη», δῆθεν ἐπαναστατική μέθοδο τό δύσκολο πρόβλημα τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἀστικοδημοκρατικές ἐπιδράσεις *μέσα* στό ἐργατικό κίνημα, ἐνῶ στήν πραγματικότητα φοβοῦνται ἁπλῶς τόν ἴδιο τόν ἴσκιο τους, κλείνουν ἁπλῶς τά μάτια τους μπροστά στή δυσκολία, προσπαθοῦν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτή ἁπλῶς μέ τά λόγια. Ὁ πιό ξετσίπωτος καριερισμός, ἡ ἀστική χρησιμοποίηση τῆς κοινοβουλευτικῆς θεσούλας, ἡ κατάφωρη ρεφορμιστική διαστρέβλωση τῆς κοινοβουλευτικῆς δουλιᾶς, ἡ πρόστυχη μικροαστική ρουτίνα — δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς ὅλα αὐτά εἶναι τά συνηθισμένα καί ἐπικρατέστερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα πού γεννᾶ ὁ καπιταλισμός παντοῦ καί ὄχι μόνο ἔξω, ἀλλά καί μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Ὁ καπιταλισμός ὅμως καί ἡ ἀστική ἀτμόσφαιρα πού δημιουργεῖ (πού ἀκόμη καί μετά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης ἐξαφανίζονται μέ μεγάλη βραδύτητα, γιατί ἡ ἀγροτιά ξαναγεννᾶ συνεχῶς τήν ἀστική τάξη) γεννοῦν κυριολεκτικά σέ ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς καί τῆς ζωῆς ἕναν ἀκριβῶς ἴδιο στήν οὐσία, μέ μηδαμινές παραλλαγές στή μορφή, ἀστικό καριερισμό, ἐθνικό σωβινισμό, μικροαστική προστυχιά κτλ.

Φαντάζεστε τούς ἑαυτούς σας «τρομερούς ἐπαναστάτες», ἀγαπητοί ὀπαδοί τῆς ἀποχῆς καί ἀντικοινοβουλευτικοί, στήν πραγματικότητα ὅμως *τρομάξατε* μπροστά στίς μικρές σχετικά δυσκολίες τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἀστικές ἐπιδράσεις μέσα στό ἐργατικό κίνημα, ἐνῶ ἡ νίκη σας, δηλαδή ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, θά δημιουργήσει *αὐτές τίς ἴδιες* δυσκολίες σέ ἀκόμη μεγαλύτερες, σέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερες διαστάσεις. Τρομάξατε σάν τά μικρά παιδιά ἀπό τή μικρή δυσκολία πού ἔχετε σήμερα μπροστά σας, χωρίς νά καταλαβαίνετε πώς αὔριο ἤ μεθαύριο θά χρειαστεῖ ὁπωσδήποτε νά μάθετε καί νά μάθετε κατά βάθος νά ὑπερνικᾶτε αὐτές τίς δυσκολίες σέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἔκταση.

Στίς συνθῆκες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό δικό σας καί στό δικό μας προλεταριακό κόμμα θά τρυπώσουν ἀκόμη πιό πολλοί ἀστοί διανοούμενοι. Θά μποῦν καί στά Σοβιέτ καί στά δικαστήρια καί στή διοίκηση, γιατί δέν μποροῦμε νά χτίσουμε τόν κομμουνισμό παρά μόνο μέ τό ἀνθρώπινο ὑλικό πού δημιούργησε ὁ καπιταλισμός, γιατί δέν μποροῦμε νά ἐξοστρακίσουμε καί νά ἐκμηδενίσουμε τήν ἀστική διανόηση, πρέπει νά τή νικήσουμε, νά τή μεταπλάσουμε, νά τή μεταμορφώσουμε, νά τήν ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε — ὅπως πρέπει νά ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε μέσα σέ μακρόχρονη πάλη, μέ βάση τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καί τούς ἴδιους τούς προλετάριους, πού κι' αὐτοί δέν ἀπαλλάσσονται ἀπό τίς μικροαστικές τους προλήψεις μονομιᾶς, μέ κάποιο θαῦμα, μέ τό θέλημα τῆς Παναγίας, μέ τό πρόσταγμα κάποιου συνθήματος, ἀπόφασης, διατάγματος, παρά μόνο μέ τή μακρόχρονη καί δύσκολη μαζική πάλη ἐνάντια στίς μαζικές μικροαστικές ἐπιδράσεις. Στίς συνθῆκες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας τά ἴδια καθήκοντα, πού τώρα μέ τόση περιφρόνηση, μέ τόση ὑπεροψία, μέ τόση ἐπιπολαιότητα, μέ τόση παιδαριωδία τά πετᾶ ἀπό πάνω του μέ μιά μόνο κίνηση τοῦ χεριοῦ του ὁ ἀντικοινοβουλευτικός — *τά ἴδια αὐτά* καθήκοντα ξαναγεννιοῦνται *μέσα* στά Σοβιέτ, μέσα στή Σοβιετική διοίκηση, στούς σοβιετικούς «θεσμοφύλακες» (ἐμεῖς στή Ρωσία διαλύσαμε καί καλά κάναμε πού διαλύσαμε τό ἀστικό δικηγορικό σῶμα, ξαναγεννιέται ὅμως στή χώρα μας κάτω ἀπό τό κάλυμμα τῶν «σοβιετικῶν» «θεσμοφυλάκων» [52]). Μέσα στούς σοβιετικούς μηχανικούς, μέσα στούς σοβιετικούς δασκάλους, μέσα στούς προνομιούχους, δηλαδή στούς πιό εἰδικευμένους καί καλύτερα τοποθετημένους *ἐργάτες* στό σοβιετικό ἐργοστάσιο βλέπουμε κάθε μέρα νά ξαναγεννιοῦνται διαρκῶς *ὅλα* κυριολεκτι-

κά τά άρνητικά γνωρίσματα πού χαρακτηρίζουν τόν άστικό κοινοβουλευτισμό καί μόνο μέ τή συνεχή, άκούραστη, μακρόχρονη, έπίμονη πάλη τῆς προλεταριακῆς όργάνωσης καί πειθαρχίας νικᾶμε σιγά-σιγά αὐτό τό κακό.

Εἶναι βέβαια πολύ «δύσκολο» στίς συνθῆκες τῆς κυριαρχίας τῆς άστικῆς τάξης νά νικήσεις τίς άστικές συνήθειες μέσα στό δικό σου, δηλ. στό έργατικό κόμμα: εἶναι «δύσκολο» νά διώξεις άπό τό κόμμα τούς άνεπανόρθωτα χαλασμένους άπό τίς άστικές προλήψεις κοινοβουλευτικούς άρχηγούς πού τούς ἔχει συνηθίσει ὁ κόσμος, εἶναι «δύσκολο» νά ὑποτάξεις στήν προλεταριακή πειθαρχία τόν άπόλυτα άπαραίτητο άριθμό (ἔστω καί πολύ περιορισμένο άριθμό) άνθρώπων πού προέρχονται άπό τήν άστική τάξη, εἶναι «δύσκολο» νά δημιουργήσεις στό άστικό κοινοβούλιο μιά κομμουνιστική κοινοβουλευτική ὁμάδα άπόλυτα ἄξια τῆς έργατικῆς τάξης, εἶναι «δύσκολο» νά πετύχεις, ὥστε οἱ κομμουνιστές βουλευτές νά μήν άσχολοῦνται στά άστικά κοινοβούλια μέ τιποτένια μικροπράγματα, άλλά μέ τήν έξαιρετικά έπιτακτική δουλιά τῆς προπαγάνδας, τῆς ζύμωσης, τῆς όργάνωσης μέσα στίς μάζες. Ὅλα αὐτά ἦταν «δύσκολα», δέν ὑπάρχει άμφιβολία ὅτι ἦταν δύσκολο νά γίνουν στή Ρωσία καί εἶναι άσύγκριτα πιό δύσκολο νά γίνουν στή Δυτική Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, ὅπου ἡ άστική τάξη εἶναι πολύ πιό δυνατή, ὅπου οἱ άστικοδημοκρατικές παραδόσεις κτλ. εἶναι πιό δυνατές.

Ὅλες ὅμως αὐτές οἱ «δυσκολίες» εἶναι πραγματικό παιχνιδάκι σέ σύγκριση μέ τά έντελῶς *ἰδιας φύσης* καθήκοντα, πού όπωσδήποτε τό προλεταριάτο θά πρέπει άναπόφευκτα νά έκπληρώσει καί γιά τή νίκη του καί κατά τή διάρκεια τῆς προλεταριακῆς έπανάστασης καί ὕστερα άπό τήν κατάληψη τῆς έξουσίας άπό τό προλεταριάτο. Σέ σύγκριση μ' *αὐτά* τά πραγματικά γιγάντια καθήκοντα, ὅταν στίς συνθῆκες τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου θά χρειαστεῖ νά άναδιαπαιδαγωγήσουμε έκατομμύρια άγρότες καί μικρονοικοκυρέους, έκατοντάδες χιλιάδες ἰδιωτικούς καί δημόσιους ὑπάλληλους, άστούς διανοούμενους, νά τούς ὑποτάξουμε ὅλους στό προλεταριακό κράτος καί στήν προλεταριακή καθοδήγηση, νά νικήσουμε τίς άστικές συνήθειες καί παραδόσεις τους — σέ σύγκριση μ' αὐτά τά γιγάντια καθήκοντα εἶναι παιχνιδάκι νά δημιουργήσουμε σέ συνθῆκες κυριαρχίας τῆς άστικῆς τάξης, στό άστικό κοινοβούλιο, μιά πραγματικά κομμουνιστική ὁμάδα ἑνός άληθινοῦ προλεταριακοῦ κόμματος.

Ἂν οἱ σύντροφοι «ἀριστεροί» καί οἱ ἀντικοινοβουλευτικοί δέν μάθουν τώρα νά ὑπερνικοῦν ἀκόμη καί μιά τέτια μικρή δυσκολία, μποροῦμε νά ποῦμε στά σίγουρα πώς αὐτοί ἤ δέν θά εἶναι σέ θέση νά κάνουν πράξη τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δέν θά μπορέσουν σέ πλατιά κλίμακα νά ὑποτάξουν καί νά μεταπλάσουν τούς ἀστούς διανοούμενους καί τούς ἀστικούς θεσμούς, ἤ θά ὑποχρεωθοῦν *νά συμπληρώσουν στά γρήγορα τή μόρφωσή τους* καί μέ τή βιασύνη αὐτή θά προξενήσουν τεράστια ζημιά στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου, θά κάνουν περισσότερα λάθη ἀπ' ὅσα γίνονται συνήθως, θά δείξουν ἀδυναμία καί ἀνικανότητα μεγαλύτερη ἀπό τό μέσο ὅρο καί τά λοιπά καί τά λοιπά.

Ὅσο δέν θά ἔχει ἀνατραπεῖ ἡ ἀστική τάξη καί κατόπιν ὅσο δέν θά ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἐντελῶς τό μικρό νοικοκυριό καί ἡ μικρή ἐμπορευματική παραγωγή, οἱ ἀστικές συνθῆκες, οἱ συνήθειες τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, οἱ μικροαστικές παραδόσεις θά καταστρέφουν τήν προλεταριακή δουλιά τόσο ἀπό τά ἔξω, ὅσο καί ἀπό τά μέσα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὄχι σέ μιά μόνο σφαίρα δράσης, στήν κοινοβουλευτική, ἀλλά ἀναπόφευκτα σέ ὅλους τούς λογῆς-λογῆς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς δράσης, σέ ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς πολιτιστικούς καί πολιτικούς τομεῖς. Καί τό πιό βαρύ λάθος, πού μετά θά ὑποχρεωθοῦμε ἀναπόφευκτα νά τό πληρώσουμε, εἶναι ἡ προσπάθεια νά ξεφύγεις, νά ἀγνοήσεις *ἕνα* ἀπό τά «δυσάρεστα» καθήκοντα ἤ τίς δυσκολίες σέ κάποιον τομέα δουλιᾶς. Πρέπει νά διδαχτοῦμε καί νά μάθουμε νά κατέχουμε ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς, νά νικᾶμε ὅλες τίς δυσκολίες καί ὅλες τίς ἀστικές ἕξεις, παραδόσεις καί συνήθειες παντοῦ καί πάντα. Κάθε ἄλλη τοποθέτηση τοῦ ζητήματος δέν εἶναι σοβαρή, εἶναι ἁπλούστατα παιδαριωδία.

12. V. 1920.

V

Στή ρωσική ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου παρουσίασα κάπως ὄχι σωστά τή δράση τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στό σύνολό του στόν τομέα τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς πολιτικῆς. Γι' αὐτό ἐπωφελοῦμαι ἀπό τήν εὐκαιρία πού μοῦ παρουσιάζεται σήμερα καί δίνω στή δημοσιότητα τό παρακάτω γράμμα τῶν ὀλλανδῶν συντρόφων μας πάνω στό ζήτημα αὐτό καί σέ συνέχεια

διορθώνω τήν ἔκφραση «ὀλλανδοί τριμπουνιστές», πού χρησιμοποίησα στό ρωσικό κείμενο, καί στή θέση του βάζω τίς λέξεις: «μερικά μέλη τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος» [53].

Ν. Λένιν

ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΑΪΝΚΟΠ

Μόσχα, 30 τοῦ Ἰούνη 1920

Ἀγαπητέ σύντροφε Λένιν,

Χάρη στήν εὐγενική Σας διάθεση, ἐμεῖς, τά μέλη τῆς ὀλλανδικῆς ἀντιπροσωπείας στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, εἴχαμε τή δυνατότητα νά δοῦμε τό βιβλίο Σας: «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» προτοῦ δημοσιευτεῖ μεταφρασμένο στίς γλῶσσες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Στό βιβλίο Σας αὐτό τονίζετε ἀρκετές φορές τήν ἀποδοκιμασία σας γιά τό ρόλο πού ἔπαιξαν ὁρισμένα μέλη τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στή διεθνή πολιτική.

Ὡστόσο, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά διαμαρτυρηθοῦμε γιά τό ὅτι ἐπιρίπτετε τήν εὐθύνη τῶν πράξεών τους στό Κομμουνιστικό κόμμα. Αὐτό εἶναι μεγάλη ἀνακρίβεια. Καί κάτι παραπάνω· εἶναι ἀδικία, γιατί τά μέλη αὐτά τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πολύ λίγο ἤ καί καθόλου δέν παίρνουν μέρος στήν τρέχουσα δουλιά τοῦ Κόμματός μας· προσπαθοῦν ἐπίσης, ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα, νά περάσουν στό Κομμουνιστικό κόμμα ἀντιπολιτευτικά συνθήματα, ἐνάντια στά ὁποῖα τό Ὀλλανδικό Κομμουνιστικό κόμμα καί ὅλα τά ὄργανά του ἔκαναν καί κάνουν ὥς τά σήμερα τήν πιό δραστήρια πάλη.

Μέ ἀδελφικό χαιρετισμό
(ἀπομέρους τῆς ὀλλανδικῆς ἀντιπροσωπείας)

Ντ. Ι. Βάινκοπ

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ Κ. ΜΑΡΞ 1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκφώνησε στούς παρευρισκόμενους σύντομο, μά πολύ ἐκφραστικό λόγο γιά τή σημασία τοῦ Κάρλ Μάρξ σάν σοσιαλιστῆ ἡγέτη.

— Οἱ ἐργαζόμενοι ἦταν σκλάβοι, παρά τίς πολιτικές ἐλευθερίες. Τώρα προχωροῦν στήν ἐργατική ἐπανάσταση, πού θά δημιουργήσει τή σοσιαλιστική κοινωνία χωρίς τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Στή Ρωσία ἔλαχε ἡ μεγάλη τιμή καί εὐτυχία νά βοηθήσει στή θεμελίωση αὐτῆς τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας καί τῆς παγκόσμιας Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Τήν ἡμέρα τῆς διεθνοῦς γιορτῆς τῆς ἐργασίας, πού σ' αὐτή θέλουμε νά δείξουμε σέ ὅλους ὅτι θά καταφέρουμε νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας τῶν ἐργαζομένων, τιμοῦμε τή μνήμη τοῦ Κάρλ Μάρξ. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι τό μνημεῖο πού θεμελιώνουμε γιά τόν μεγάλο δάσκαλο θά ἀποτελέσει προσκλητήριο, ὥστε ὅλη ἡ προσοχή σας νά στραφεῖ στήν ἀνάγκη νά δουλέψουμε μακροχρόνια γιά νά δημιουργήσουμε μιά κοινωνία ὅπου δέν θά ὑπάρχει θέση γιά ἐκμετάλλευση.

*«Ἰζβέστιγια τῆς **ΠΚΕΕ**», ἀρ. φύλ. 94, 4 τοῦ Μάη 1920*

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ, ΤΗΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

(Μέσα σέ ζωηρά χειροκροτήματα όλων τῶν παρευρισκομένων ἐμφανίζεται στό βῆμα ὁ σύντροφος Λένιν.) Σύντροφοι! Σ' αὐτό τό μέρος βρισκόταν παλιότερα ὁ ἀνδριάντας τοῦ τσάρου, τώρα ὅμως βάζουμε ἐδῶ τό θεμέλιο λίθο τοῦ μνημείου τῆς ἀπελευθερωμένης ἐργασίας. Οἱ καπιταλιστές ἀποκαλοῦσαν τήν ἐργασία ἐλεύθερη, τή στιγμή πού οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες ἦταν ἀναγκασμένοι νά τούς πουλοῦν τήν ἐργασία τους μέ ἀποτέλεσμα νά εἶναι ἐλεύθεροι νά πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα. Αὐτή τήν ἐργασία ἐμεῖς τή λέμε μισθωτή σκλαβιά. Ξέρουμε πώς δέν εἶναι εὔκολο πράγμα νά ὀργανώσουμε ὅπως πρέπει τήν ἐλεύθερη ἐργασία καί νά δουλεύουμε στίς συνθῆκες τῆς δύσκολης περιόδου πού περνοῦμε. Τό σημερινό κομμουνιστικό Σάββατο εἶναι τό πρῶτο βῆμα στό δρόμο αὐτό, προχωρώντας ὅμως μέ τόν τρόπο αὐτό θά δημιουργήσουμε πραγματικά ἐλεύθερη ἐργασία. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα. Ἡ ὀρχήστρα ἐκτελεῖ τή «Διεθνή».)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 94
καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 94,
4 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΣΑΒΒΑΤΟ ΣΤΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΜΟΣΧΑ-ΚΑΖΑΝ ΣΤΟ ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΑΒΒΑΤΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ [54]

Ἡ ἀπόσταση πού ἀναφέρεται στήν ἐπικεφαλίδα διανύθηκε μέσα σ' ἕνα χρόνο. Ἡ ἀπόσταση εἶναι τεράστια. Ὅσο καί ἄν εἶναι ἀδύνατα ἀκόμη τά κομμουνιστικά μας Σάββατα, ὅσο μεγάλες καί ἀναρίθμητες καί ἄν εἶναι οἱ ἐλλείψεις μας πού ἀποκαλύπτονται σ' αὐτά, ἐλλείψεις συγκρότησης, ὀργάνωσης, πειθαρχίας, ὡστόσο τό κυριότερο ἔγινε. Μπῆκε σέ κίνηση ἕνας τεράστιος δυσκίνητος ὄγκος καί αὐτοῦ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

Καταλαβαίνουμε πολύ καλά ὅτι ὥς τώρα ἔχουν γίνει πολύ λίγα καί ὅτι χρειάζεται νά γίνουν ἀπείρως περισσότερα· ὅμως, μόνο οἱ βαμένοι ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων, οἱ φανατικοί ὀπαδοί τῆς ἀστικῆς τάξης μποροῦν νά βλέπουν μέ περιφρόνηση τό πρωτομαγιάτικο κομμουνιστικό Σάββατο, μόνο ἄνθρωποι τρισελεεινοί καί πουλημένοι ὁριστικά στούς καπιταλιστές εἶναι ἱκανοί νά κατακρίνουν τή χρησιμοποίηση τῆς μεγάλης πρωτομαγιάτικης γιορτῆς γιά μιά μαζική προσπάθεια καθιέρωσης τῆς κομμουνιστικῆς ἐργασίας.

Πρώτη φορά τώρα μετά τήν ἀνατροπή τῶν τσάρων, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν ξεκαθαρίζεται τό ἔδαφος γιά τήν πραγματική οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τή δημιουργία νέων κοινωνικῶν δεσμῶν, νέας πειθαρχίας στήν κοινή ἐργασία, νέου — κοσμοϊστορικῆς σημασίας — συστήματος ὅλης τῆς λαϊκῆς (καί σέ συνέχεια καί τῆς διεθνοῦς) οἰκονομίας. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι ζήτημα ἀνάπλασης τῶν ἴδιων τῶν ἠθῶν, πού πολύ καιρό τά λέρωσε, τά διέφθειρε ἡ καταραμένη ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς, καί μαζί μ' αὐτή καί ὅλη ἐκείνη ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς γκρίνιας, τῆς δυσπιστίας, τῆς ἐχθρότητας, τοῦ κατατεμαχισμοῦ, τῆς ἀλληλοϋπόσκαψης, ἀτμόσφαιρα πού ἀναπόφευκτα δημιουργεῖται — καί καθημερινά ἀναπαράγεται — ἀπό

τό μικρό ἀτομικό νοικοκυριό, ἀπό τό νοικοκυριό τῶν ἰδιοκτητῶν μέσα σέ συνθῆκες «ἐλεύθερης» ἀνταλλαγῆς ἀνάμεσά τους. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ἡ ἐλευθερία τῶν ἀνταλλαγῶν ἑκατοντάδες χρόνια ἦταν γιά ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ἡ πιό μεγάλη ὑποθήκη τῆς οἰκονομικῆς σοφίας, ἦταν ἡ πιό ριζωμένη συνήθεια ἑκατοντάδων καί ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἡ ἐλευθερία αὐτή εἶναι τόσο ψεύτικη, τόσο ἐξυπηρετεῖ τή συγκάλυψη τῆς καπιταλιστικῆς ἀπάτης, τῆς βίας καί τῆς ἐκμετάλλευσης, ὅσο καί οἱ ἄλλες «ἐλευθερίες», πού διακηρύσσει καί ἐφαρμόζει ὁ καπιταλισμός, ὅπως εἶναι ἡ «ἐλευθερία ἐργασίας» (διάβαζε: ἐλευθερία νά πεθαίνεις ἀπό τήν πείνα) κτλ.

Μέ τήν «ἐλευθερία» αὐτή τοῦ ἰδιοκτήτη νά εἶναι ἰδιοκτήτης, μέ τήν «ἐλευθερία» αὐτή τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο ξεκόψαμε καί ξεκόβουμε δριστικά καί παλεύουμε ἀμείλικτα καί ἀνεπιφύλακτα.

Κάτω οἱ παλιοί κοινωνικοί δεσμοί, οἱ παλιές οἰκονομικές σχέσεις, ἡ παλιά «ἐλευθερία» τῆς *(ὑποταγμένης στό κεφάλαιο)* ἐργασίας, οἱ παλιοί νόμοι, οἱ παλιές συνήθειες!

Θά χτίσουμε νέα κοινωνία!

Δέν μᾶς τρόμαξαν οἱ ἧττες στή διάρκεια τοῦ μεγάλου ἐπαναστατικοῦ πολέμου ἐνάντια στόν τσαρισμό, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἐνάντια στά πανίσχυρα ἰμπεριαλιστικά κράτη.

Δέν μᾶς τρομάζουν οἱ τεράστιες δυσκολίες καί τά λάθη, τά ἀναπόφευκτα στήν ἀρχή ἑνός δυσκολότατου ἔργου, γιατί τό ζήτημα τῆς ἀνάπλασης ὅλων τῶν ἠθῶν καί ἐθίμων πού συνδέονται μέ τή δουλιά εἶναι ζήτημα δεκαετιῶν. Κι' ἐμεῖς δίνουμε ἀνάμεσά μας τήν ἐπίσημη καί ἀμετάκλητη ὑπόσχεση νά εἴμαστε ἕτοιμοι γιά κάθε θυσία, πώς θά κρατήσουμε καί θά ἀντέξουμε στήν πιό δύσκολη αὐτή πάλη — πάλη ἐνάντια στή δύναμη τῆς συνήθειας — πώς θά δουλέψουμε ἀκούραστα χρόνια καί δεκαετίες. Θά δουλέψουμε γιά νά ξεριζώσουμε τήν καταραμένη ἀρχή: «ὁ καθένας γιά τόν ἑαυτό του καί ὁ θεός γιά ὅλους», νά ξεριζώσουμε τή συνήθεια νά θεωρεῖται ἡ δουλιά γενικά ἀγγαρεία καί δικαιολογημένη μόνο ἡ δουλιά πού πληρώνεται μέ μιά ὁρισμένη νόρμα. Θά δουλέψουμε γιά νά μπάσουμε στή συνείδηση, στίς συνήθειες, στήν καθημερινή ζωή τῶν μαζῶν τήν ἀρχή: «ὅλοι γιά τόν ἕναν καί ὁ ἕνας γιά ὅλους», τήν ἀρχή: «ὁ καθένας σύμφωνα μέ τίς ἱκανότητές του, στόν καθένα σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες του», γιά νά μπάσουμε σιγά-σιγά, μά σταθερά τήν κομμουνιστική πειθαρχία καί τήν κομμουνιστική ἐργασία.

Μετακινήσαμε ἕνα βράχο μέ ἀφάνταστο βάρος, τό βράχο τῆς ρουτίνας, τῆς ἀμορφωσιᾶς, τῆς ἐπίμονης προσκόλλησης στίς συνήθειες τοῦ «ἐλεύθερου ἐμπορίου» καί τῆς «ἐλεύθερης» ἀγοραπωλησίας τῆς ἀνθρώπινης ἐργατικῆς δύναμης, ὅπως κάθε ἄλλου ἐμπορεύματος. Ἀρχίσαμε νά τραντάζουμε καί νά γκρεμίζουμε τίς πιό ριζωμένες προλήψεις, τίς πιό ἀτράνταχτες, τίς πιό μακραίωνες, τίς πιό ἀπαρχαιωμένες συνήθειες. Τά Σάββατά μας σ' ἕνα χρόνο μέσα ἔκαναν ἕνα τεράστιο ἅλμα. Εἶναι ἀκόμη ἀφάνταστα ἀδύνατα. Αὐτό ὅμως δέν μᾶς φοβίζει. Εἴδαμε πῶς ἡ «ἀφάνταστα ἀδύνατη» Σοβιετική ἐξουσία δυνάμωσε στίς μέρες μας μέ τίς προσπάθειές μας καί μετατράπηκε σέ μιά ἀφάνταστα ἰσχυρή παγκόσμια δύναμη. Θά δουλέψουμε χρόνια καί δεκαετίες γιά νά καθιερώσουμε τά κομμουνιστικά Σάββατα, νά τά ἀναπτύξουμε, νά τά διαδόσουμε, νά τά βελτιώσουμε, νά τά μπάσουμε στά ἤθη καί ἔθιμά μας. Καί θά φτάσουμε στή νίκη τῆς κομμουνιστικῆς ἐργασίας!

«Περβομάισκι Σουμπότνικ»,
2 τοῦ Μάη 1920
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Περβομάισκι Σουμπότνικ»

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΠΟΥ ΕΦΕΥΓΑΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ 5 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920 [55]

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύντροφοι! Ξέρετε πώς οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές, ὑποκινούμενοι ἀπό τήν Ἀντάντ, μᾶς ἐπέβαλαν ἕνα νέο πόλεμο. Νά θυμᾶστε, σύντροφοι, πώς μέ τούς πολωνούς ἀγρότες καί ἐργάτες δέν ἔχουμε διαφορές, ἐμεῖς ἀναγνωρίζαμε καί ἀναγνωρίζουμε τήν πολωνική ἀνεξαρτησία καί τήν πολωνική Λαϊκή Δημοκρατία. Προτείναμε στήν Πολωνία εἰρήνη μέ τόν ὅρο τοῦ ἀπαραβίαστου τῶν συνόρων της, ἄν καί αὐτά τά σύνορα ἔφταναν πολύ πιό πέρα ἀπό τό ἔδαφος πού κατοικεῖται ἀπό καθαρά πολωνικό πληθυσμό. Κάναμε ἕνα σωρό ὑποχωρήσεις καί ὁ καθένας σας, ἄς τό θυμᾶται αὐτό στό μέτωπο. Ἡ διαγωγή σας ἀπέναντι στούς πολωνούς ἐκεῖ ἄς ἀποδείξει πώς εἶστε στρατιῶτες τῆς ἐργατοαγροτικῆς δημοκρατίας, πώς δέν πηγαίνετε ἐκεῖ σάν κατακτητές, ἀλλά σάν ἀπελευθερωτές. Τώρα, πού οἱ πολωνοί τσιφλικάδες, παρά τίς προσπάθειές μας, ἔκλεισαν συμμαχία μέ τόν Πετλιούρα, τώρα πού πέρασαν σέ ἐπίθεση καί πλησιάζουν στό Κίεβο, καί στόν Τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ κυκλοφοροῦν φῆμες πώς κατέλαβαν κιόλας τό Κίεβο — πράγμα πού εἶναι καθαρότατο ψέμα, γιατί χθές ἀκόμη συνομίλησα ἀπευθείας τηλεφωνικά μέ τόν Φ. Κόν πού βρίσκεται στό Κίεβο — τώρα λέμε: σύντροφοι, ἐμεῖς καταφέραμε νά ἀποκρούσουμε ἕναν ἐχθρό πιό φοβερό, καταφέραμε νά νικήσουμε τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές μας· θά νικήσουμε καί τούς πολωνούς τσιφλικάδες καί καπιταλιστές! Ὅλοι μας πρέπει νά δόσουμε ἐδῶ τόν ὅρκο, νά δόσουμε τήν ἐπίσημη ὑπόσχεση πώς θά ὀρθωθοῦμε ὅλοι σάν ἕνας ἄνθρωπος γιά νά μήν

ἐπιτρέψουμε στούς πολωνούς τσιφλικάδες καί καπιταλιστές νά νικήσουν. Ζήτω οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες τῆς ἐλεύθερης ἀνεξάρτητης Πολωνικῆς Δημοκρατίας! Κάτω οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές! Ζήτω ὁ Κόκκινος ἐργατοαγροτικός στρατός μας! (Οἱ ἐπιβλητικοί ἦχοι τῆς «Διεθνοῦς» καί οἱ ζητωκραυγές σκεπάζουν τά τελευταῖα λόγια τοῦ συντρόφου Λένιν.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 96
καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 96,
6 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ, ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΜΟΣΧΑΣ, ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ 5 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920 [56]

(Χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, θά ἤθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας σέ μιά πλευρά πού, ἀπό διεθνή ἄποψη ἤ καλύτερα ἀπό τήν ἄποψη τῆς διεθνοῦς θέσης τῆς Ρωσίας, ξεχωρίζει τόν τωρινό πόλεμο ἀπό τούς προηγούμενους πολέμους. Φυσικά, κανένας ἀπό σᾶς δέν ἀμφιβάλλει καί δέν πρέπει νά ἀμφιβάλλει πώς αὐτός ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ ἕναν κρίκο ἀπό τή μακριά ἁλυσίδα τῶν γεγονότων πού δείχνουν τή λυσσαλέα ἀντίσταση τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι στό νικηφόρο προλεταριάτο, τή λυσσαλέα προσπάθεια τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης νά στραγγαλίσει τή Σοβιετική Ρωσία, νά ἀνατρέψει μέ κάθε θυσία, μέ ὁποιαδήποτε μέσα τήν πρώτη Σοβιετική ἐξουσία. Φυσικά, δέν ὑπάρχει καί ἡ ἐλάχιστη ἀμφιβολία πώς ὑπάρχει ὁπωσδήποτε σχέση ἀνάμεσα στά φαινόμενα αὐτά, ἀνάμεσα στίς προηγούμενες ἀπόπειρες τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης καί στό σημερινό πόλεμο. Τήν ἴδια ὅμως στιγμή βλέπουμε τί τεράστια διαφορά ὑπάρχει ἀνάμεσα σέ τοῦτο τόν πόλεμο καί τούς προηγούμενους ἀπό τήν ἄποψη τῆς διεθνοῦς μας θέσης, τί τεράστια ὤθηση ἔδοσε στό διεθνές ἐργατικό κίνημα ἡ πάλη μας, ποιά στάση κρατάει τό παγκόσμιο προλεταριάτο ἀπέναντι στίς νίκες τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, πῶς ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει ἡ παγκόσμια προλεταριακή πάλη καί τί τεράστια δουλιά ἔγινε μέσα στά δύο καί πλέον χρόνια πού ὑπάρχει ἡ Σοβιετική Δημοκρατία.

Θυμᾶστε πώς οἱ πιό ὑπεύθυνοι, οἱ πιό ἰσχυροί ὑπουργοί τῶν πιό ἰσχυρῶν καί ἀσυναγώνιστων σέ παγκόσμια κλίμακα

καπιταλιστικῶν δυνάμεων δήλωναν ἀρκετά πρόσφατα ὅτι ἑτοίμασαν τή συμμαχία τῶν 14 δυνάμεων ἐναντίον τῆς Ρωσίας· ξέρετε πώς ἡ συμμαχία αὐτή, κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν πανίσχυρων καπιταλιστῶν τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀγγλίας, εἶχε συσπειρώσει τόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν καί κατάστρωσε ἕνα πραγματικά μεγαλεπήβολο ἀπό στρατιωτική ἄποψη καί καθολικό σχέδιο. Καί ἄν τό ματαιώσαμε αὐτό τό σχέδιο, τό ματαιώσαμε γιατί ὅλη ἡ ἑνότητα τῶν ἰμπεριαλιστῶν ἦταν μόνο φαινομενική καί οἱ δυνάμεις τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης δέν ἀντέχουν οὔτε σέ μιά δοκιμασία, ὅταν πρόκειται πραγματικά νά θυσιαστοῦν. Ἀποδείχτηκε πώς οἱ ἐργαζόμενες μάζες, ὕστερα ἀπό μιά τετραετία ἰμπεριαλιστικῆς σφαγῆς, δέν ἀναγνωρίζουν ὅτι ὁ πόλεμος ἐναντίον μας εἶναι δίκαιος καί ἔχουμε στό πρόσωπό τους ἕνα μεγάλο σύμμαχο. Τό σχέδιο τῆς Ἀντάντ ἦταν πραγματικά καταστροφικό, κατάρευσε ὅμως χάρη στό γεγονός ὅτι τά καπιταλιστικά κράτη, παρά τήν ἰσχυρότατη συμμαχία τους, δέν μπόρεσαν νά τό ἐφαρμόσουν: ἀποδείχτηκαν ἀνίσχυρα νά τό πραγματοποιήσουν. Κανένα κράτος, ἀπό ἐκεῖνα πού τό καθένα χωριστά μποροῦσε νά ἔχει ὑπεροχή ἀπέναντί μας, δέν μπόρεσε νά παρουσιάσει ἑνότητα, γιατί δέν εἶχε τήν ὑποστήριξη τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου· κανένας στρατός — οὔτε ὁ γαλλικός, οὔτε ὁ ἀγγλικός — δέν μπόρεσε νά προετοιμάσει τούς στρατιῶτες του ὥστε νά πολεμήσουν σέ ρωσικό ἔδαφος ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία.

Ἄν ἀναλογιστοῦμε σέ τί ἀπελπιστική κατάσταση βρισκόταν ἡ Δημοκρατία μας τότε πού ἀντιμετώπιζε ὅλο πραγματικά τόν κόσμο, πού ἀντιμετώπιζε κράτη ἀπείρως πιό ἰσχυρά, καί θυμηθοῦμε ὅτι βγήκαμε πέρα γιά πέρα νικητές ἀπό ὅλες αὐτές τίς σκληρές δοκιμασίες, τότε οἱ ἀναμνήσεις αὐτές θά μᾶς δόσουν μιά καθαρή εἰκόνα γι' αὐτό πού ἔχουμε τώρα μπροστά μας. Ἐδῶ πρόκειται γιά ἕνα σχέδιο ὄχι καινούργιο, πού ὡστόσο δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μ' ἐκεῖνο τό πραγματικά καθολικό ἑνιαῖο σχέδιο πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό 6 μῆνες. Πρόκειται γιά τά ὑπολείμματα τοῦ παλιοῦ σχεδίου καί αὐτό τό πράγμα κυρίως μᾶς ἐγγυᾶται ἀπό τήν ἄποψη τοῦ διεθνοῦς συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων, πώς ἡ σημερινή ἀπόπειρα δέν ἔχει ἐλπίδες ἐπιτυχίας. Στό παλιό σχέδιο εἴχαμε μιά ἀπόπειρα ἀπομέρους ὅλων τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων σέ συμμαχία μέ ὅλα τά μικρά

ἀκρινά κράτη τῆς πρώην Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, πού παλιότερα τά καταδυνάστευε ἀναίσχυντα καί ἀσύστολα ἡ τσαρική καί καπιταλιστική κυβέρνηση τῶν μεγαλορώσων, νά πνίξουν τήν ἐργατοαγροτική Δημοκρατία· καί τώρα μερικές δυνάμεις σέ συμμαχία μέ ἕνα γειτονικό κράτος προσπαθοῦν νά κάνουν ἐκεῖνο πού δέν κατάφεραν νά κάνουν ὅλες οἱ ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις σέ συμμαχία μέ ὅλα τά γειτονικά κράτη, καί αὐτά πού εἶχαν ἐπιχειρήσει πρίν ἀπό ἕνα χρόνο καί πρίν ἀπό ἕξι μῆνες σέ συμμαχία μέ τόν Κολτσάκ, τόν Ντενίκιν κτλ. Βλέπουμε τώρα πώς πρόκειται γιά τά ὑπολείμματα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ σχεδίου. Τά ἰμπεριαλιστικά σχέδια διακρίνονται ἀπό τό ὅτι ἡ ἀστική τάξη δείχνει στό σημεῖο αὐτό ἰδιαίτερη ἐπιμονή. Ξέρει πώς παλεύει γιά τήν ἐξουσία στή χώρα της, πώς ἐδῶ δέν κρίνεται τό ρωσικό ἤ τό πολωνικό ζήτημα, ἀλλά τό ζήτημα τῆς ἴδιας τῆς ὕπαρξής της. Γι' αὐτό πρέπει νά περιμένουμε πώς ἀπό κάθε ὑπόλειμμα θά προσπαθήσει νά ἀναδημιουργήσει τό παλιό σχέδιό της πού ἔχει ναυαγήσει.

Γιά ὅλους μας εἶναι καθαρό πώς ἀνάμεσα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη ὑπάρχει διαφορά συμφερόντων. Παρόλες τίς δηλώσεις τῶν ὑπουργῶν τους γιά τήν εἰρηνική διευθέτηση τῶν ἐπίμαχων ζητημάτων, στήν πραγματικότητα οἱ ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις δέν μποροῦν νά κάνουν οὔτε μιά σοβαρή ἐνέργεια στά πολιτικά ζητήματα χωρίς νά διαφωνήσουν. Οἱ γάλλοι θέλουν μιά ἰσχυρή Πολωνία καί μιά ἰσχυρή Ρωσία τσαρικοῦ τύπου καί εἶναι ἕτοιμοι γι' αὐτό τό σκοπό νά ὑποβληθοῦν σέ κάθε θυσία. Ἡ Ἀγγλία ὅμως, ξεκινώντας ἀπό τή γεωγραφική της θέση ἐπιδιώκει ἄλλο πράγμα — τό κομμάτιασμα τῆς Ρωσίας, τήν ἐξασθένηση τῆς Πολωνίας, ὥστε νά ὑπάρχει ἰσορροπία ἀνάμεσα στή Γαλλία καί στή Γερμανία, πράγμα πού θά ἐξασφάλιζε στούς νικητές ἰμπεριαλιστές τή διακυβέρνηση τῶν ἀποικιῶν πού κατάκτησαν μέ τόν παγκόσμιο πόλεμο, ληστεύοντας τή Γερμανία. Ἐδῶ ἡ διαφορά τῶν συμφερόντων εἶναι κατάφωρη καί ὅσο καί ἄν μᾶς βεβαιώνουν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων στό Σάν-Ρέμο [57] ὅτι ἀνάμεσα στούς συμμάχους ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη ὁμοφωνία, ἐμεῖς ξέρουμε πώς ἀνάμεσά τους δέν ὑπάρχει καμιά ὁμόνοια.

Ξέρουμε πώς ἡ ἐπίθεση τῆς Πολωνίας εἶναι ὑπόλειμμα τοῦ παλιοῦ σχεδίου, πού κάποτε συνένωσε ὅλη τή διεθνή ἀστι-

κή τάξη, καί ἄν τότε ἀπέτυχε τό μεγαλεπήβολο αὐτό σχέδιο πού τούς εἶχε ἐξασφαλίσει ἀπό καθαρά στρατιωτική ἄποψη μιά ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία, τώρα καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό σχέδιο εἶναι καταδικασμένο σέ ἀποτυχία. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ξέρουμε πώς οἱ ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις — πού ἔχουν συμμαχήσει μέ τήν πολωνική ἀστική τάξη — καί ἡ πολωνική κυβέρνηση τά μπέρδεψαν ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Ἡ πολωνική ἀστική τάξη σέ κάθε βῆμα τῆς πολιτικῆς της στούς τελευταίους μῆνες, ἑβδομάδες καί ἡμέρες αὐτοξεσκεπάζεται μπροστά στίς ἐργαζόμενες μάζες της, μαλώνει μέ τούς ἴδιους τούς συμμάχους της, καί στήν πολιτική της δέν μπορεῖ νά κάνει οὔτε ἕνα βῆμα μέ συνέπεια. Οἱ ἰμπεριαλιστές, εἴτε διακηρύσσοντας ὅτι ἡ στάση τους ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία εἶναι ἀδιάλλακτη καί ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά προβοῦν σέ ὁποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις μαζί της, εἴτε καταργώντας τόν ἀποκλεισμό σέ βάρος της καί διακηρύσσοντάς το αὐτό ἐπίσημα ἐξονόματος τάχα μιᾶς ὑφιστάμενης συμμαχίας, τάχα μιᾶς ὑφιστάμενης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, εἴτε ἀρχίζοντας ξανά τήν πολιτική τῶν ταλαντεύσεων — μᾶς ἔδιναν καί μᾶς δίνουν μ' αὐτό τή δυνατότητα νά ἀποδείξουμε τήν εἰρηνική μας πολιτική, νά ἀποδείξουμε πώς ἡ διεθνής πολιτική μας δέν ἔχει καμιά σχέση οὔτε μέ τήν τσαρική πολιτική, οὔτε μέ τήν πολιτική τῶν ρώσων καπιταλιστῶν ἤ τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης, ἔστω καί τῆς δημοκρατικῆς. Ἐμεῖς ἀποδείξαμε μπροστά σέ ὅλο τόν κόσμο πώς ἡ ἐξωτερική πολιτική μας δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν πολιτική πού ἀδιάκοπα μᾶς ἀποδίδουν ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες. Ἔτσι, στήν πολιτική τῆς Πολωνίας δέν ἔμεινε οὔτε μιά ἀπάτη πού νά μή τήν ἔχουν ξεσκεπάσει αὐτές οἱ ἴδιες. Ἀπό τήν πείρα τῶν τριῶν ρωσικῶν ἐπαναστάσεων ξέρουμε πῶς ἔχουν προετοιμαστεῖ οἱ ἐπαναστάσεις αὐτές καί πῶς στή βάση τῆς κάθε μιᾶς ἀπ' αὐτές ἀναπτυσσόταν ἡ ἐσωτερική καί ἡ διεθνής πολιτική. Ἡ πείρα αὐτή δείχνει πώς ὁ πιό σίγουρος βοηθός μας στήν προετοιμασία τῆς ἐπανάστασης εἶναι οἱ κυρίαρχες τάξεις πού, ἐνῶ προβάλλουν ἀξιώσεις γιά κάθε λογῆς συμμαχίες, ἐθνοσυνελεύσεις κτλ., ἐνῶ διατείνονται πώς ἐκφράζουν δῆθεν τή λαϊκή θέληση, στήν πράξη μέ τήν ἴδια τους τήν πολιτική σέ κάθε σοβαρή, δύσκολη καί κρίσιμη στιγμή τῆς ἐθνικῆς ζωῆς δείχνουν τήν πλεονεξία τῶν ἀστικῶν ὁμάδων πού ἀλληλοτρώγονται, πού

εἶναι ἀνίκανες νά συμφιλιωθοῦν, τῶν ὁμάδων τῶν καπιταλιστῶν πού βρίσκονται σέ ἀνταγωνισμό, πού ξεσκεπάζουν τόν ἑαυτό τους ἑκατό φορές καλύτερα ἀπό τήν κομμουνιστική προπαγάνδα. Σέ καμιά χώρα, σέ κανένα κράτος ἡ ἐργατική τάξη, ἔστω καί ἄν ἦταν ἡ πιό ἐπαναστατική, δέν θά μποροῦσε ποτέ νά ἔχει ἐπαναστατικοποιηθεῖ ἀπό ὁποιαδήποτε προπαγάνδα καί διαφώτιση, ἄν τή διαφώτιση αὐτή δέν τή δικαίωναν μέ τήν πρακτική διαγωγή τους οἱ κυρίαρχες τάξεις τῆς ἴδιας τῆς χώρας.

Αὐτό πού γίνεται τώρα σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, καί γίνεται ὅσο περνάει ὁ καιρός πιό ἔκδηλο, ἰδιαίτερα σέ μιά χώρα σάν τήν Πολωνία, μᾶς δίνει τή βεβαιότητα πώς, ἐφόσον βγήκαμε νικητές ἀπό ἕναν πόλεμο ἀναμφίβολα πιό σκληρό, ἐφόσον ὑπολογίσαμε σωστά τή διχόνοια καί τήν ἀδυναμία τῶν διαφόρων ὁμάδων καί κομμάτων τῆς ἀστικῆς τάξης νά συμφιλιωθοῦν σέ στιγμές πού αὐτή ἡ ἑνότητα τούς χρειαζόταν ἰδιαίτερα — ἡ διεθνής μας κατάσταση ἔχει τώρα βελτιωθεῖ σέ τεράστιο βαθμό. Αὐτό μᾶς δίνει σιγουριά ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐσωτερικοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων, ἀλλά καί ἀπό διεθνή ἄποψη. Ἄν πάρουμε ὅλο τό σύστημα ὅλων τῶν σημερινῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν, ὅλες τίς ἐπιδιώξεις τους — καί ξέρουμε πώς οἱ ἐπιδιώξεις τους στό νά ἐκμεταλλευτοῦν κάθε στιγμή γιά νά ἐπιτεθοῦν ἐνάντια στή Ρωσία εἶναι ἀναλλοίωτες — καί κάνουμε μιά ἐντελῶς ἀντικειμενική ἐκτίμηση ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀναμφισβήτητων γεγονότων τῆς ἱστορίας τῶν τελευταίων χρόνων καί ἰδιαίτερα τῶν τελευταίων ἔξι μηνῶν, τότε θά δοῦμε πώς ὁ διεθνής ἐχθρός ἐξασθενεῖ, πώς κάθε ἀπόπειρα συνένωσης τῶν ἰμπεριαλιστῶν γίνεται ὅλο καί περισσότερο ἀβέβαιη καί πώς ἀπό τήν πλευρά αὐτή ἡ νίκη μας εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Τώρα ὅμως, σύντροφοι, πού ὄντας ἀπασχολημένοι μέ οἰκονομικά καθήκοντα καί ἔχοντας συγκεντρωμένη ὅλη τήν προσοχή μας στήν ἀνοικοδόμηση τῆς εἰρηνικῆς οἰκονομίας, βρισκόμαστε μπροστά σέ ἕναν ἐπερχόμενο νέο πόλεμο, εἶναι ζωτική ἀνάγκη νά ἀνασυγκροτήσουμε γρήγορα τίς γραμμές μας. Ὅλος ὁ στρατός μας πού τόν τελευταῖο καιρό ἦταν στρατός ἐργασίας [58] πρέπει τώρα νά στρέψει τήν προσοχή του σέ ἄλλη κατεύθυνση· πρέπει νά ἀφήσουμε ὅλες μας τίς δουλιές καί νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στό νέο αὐτό πόλεμο. Ξέρουμε πολύ καλά πώς ὁ ἐχθρός πού ἔχουμε τώρα ἀπέ-

ναντί μας δέν εἶναι τρομερός γιά μᾶς ὕστερα ἀπό τά ὅσα περάσαμε ὥς τώρα, μπορεῖ ὅμως νά ἀπαιτήσει νέες βαριές θυσίες ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, μπορεῖ νά πολλαπλασιάσει τίς δυσκολίες τῆς οἰκονομικῆς μας οἰκοδόμησης, νά καταστρέψει καί νά ἐρημώσει δεκάδες, ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἀγροτικά νοικοκυριά, καθώς καί νά ζωντανέψει μέ τίς προσωρινές του ἐπιτυχίες τίς χαμένες ἐλπίδες τῶν τσακισμένων ἀπό μᾶς ἰμπεριαλιστῶν, πού φυσικά, δέν θά παραλείψουν νά συνενωθοῦν μ' αὐτό τόν ἐχθρό. Γι' αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ποῦμε πώς ὁ κανόνας πού ἀκολουθούσαμε σέ ὅλους τούς προηγούμενους πολέμους πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ ἀτόφια καί σήμερα. Ἐφόσον, παρά τίς φιλειρηνικότατες διαθέσεις μας, παρόλο πού κάναμε τεράστιες ὑποχωρήσεις, πού παραιτηθήκαμε ἀπ' ὅλες τίς ἐθνικές μας διεκδικήσεις, οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί ἡ πολωνική ἀστική τάξη μᾶς ἐπέβαλαν τόν πόλεμο· ἐφόσον εἴμαστε βέβαιοι, καί πρέπει νά εἴμαστε βέβαιοι, πώς ἡ ἀστική τάξη ὅλων τῶν χωρῶν, ἀκόμη κι' αὐτή πού τώρα δέν βοηθάει τούς πολωνούς, ὅταν θά ἀνάψει ὁ πόλεμος θά τούς βοηθήσει, γιατί δέν κρίνεται μόνο τό ρωσικό ἤ τό πολωνικό ζήτημα, ἀλλά τό ζήτημα τῆς ὕπαρξης ὅλης τῆς ἀστικῆς τάξης, τότε πρέπει νά θυμηθοῦμε καί νά πραγματοποιήσουμε μέ κάθε θυσία καί νά ἐφαρμόσουμε μέχρι τέλους τόν κανόνα πού ἀκολουθούσαμε στήν πολιτική μας καί πού μᾶς ἐξασφάλιζε πάντοτε ἐπιτυχίες. Μιά καί τό ζήτημα ἔφτασε ὥς τόν πόλεμο, ὁ κανόνας αὐτός εἶναι ὁ ἑξῆς: ὅλα πρέπει νά ὑποταχθοῦν στά συμφέροντα τοῦ πολέμου, ὅλη ἡ ἐσωτερική ζωή τῆς χώρας πρέπει νά ὑποταχθεῖ στόν πόλεμο (χειροκροτήματα), στό σημεῖο αὐτό δέν ἐπιτρέπεται καί ἡ ἐλάχιστη ταλάντευση. Ὅσο καί ἄν εἶναι δύσκολο γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν συντρόφων νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τή δουλιά, πού μόλις τελευταῖα πῆρε ἄλλο δρόμο, περισσότερο ἀποδοτικό καί ἀπαραίτητο γιά τά καθήκοντα τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης, πρέπει νά θυμόμαστε πώς καί ἡ παραμικρότερη παράλειψη καί ἀπροσεξία σημαίνει συχνά τόν ἄδικο χαμό δεκάδων χιλιάδων ἀπό τούς καλύτερους συντρόφους μας, ἀπό τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν μας, ἀπό τούς κομμουνιστές μας, πού βρίσκονται ὅπως πάντα στίς πρῶτες γραμμές τῶν μαχομένων. Γι' αὐτό μιά φορά ἀκόμη — ὅλα γιά τόν πόλεμο. Ἄς μήν περάσει οὔτε μιά συνέλευση, οὔτε μιά σύσκεψη πού νά μή βάλει σέ κάθε συζήτηση σάν πρῶτο θέμα τό ζήτημα: κάναμε τό πᾶν γιά νά βοηθήσουμε τόν

πόλεμο, ἐντείναμε ἀρκετά τίς δυνάμεις μας, στείλαμε ἀρκετή βοήθεια στό μέτωπο; Πρέπει νά μείνουν ἐδῶ μόνο ὅσοι δέν μποροῦν νά βοηθήσουν στό μέτωπο. Ὅλες οἱ θυσίες γιά τό μέτωπο, ὅλα γιά τό μέτωπο, χωρίς καμιά ταλάντευση. Καί θά νικήσουμε ὁπωσδήποτε κι' αὐτή τή φορά, συγκεντρώνοντας ὅλες τίς δυνάμεις μας καί ὑφιστάμενοι κάθε θυσία. (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 96 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 96, 6 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύτηκε σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ 4ου τεύχους τοῦ δελτίου «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν» πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

Μπακού

Τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων χαιρετίζει τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῆς ἀνεξάρτητης Δημοκρατίας τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί ἐκφράζει τήν ἀκλόνητη πεποίθηση πώς ἡ ἀνεξάρτητη Δημοκρατία τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησής της θά ὑπερασπίσει μαζί μέ τή ΣΟΣΔΡ τήν ἐλευθερία καί τήν ἀνεξαρτησία της ἀπό τόν ἄσπονδο ἐχθρό τῶν καταπιεζόμενων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς — τόν ἰμπεριαλισμό.

Ζήτω ἡ ἀνεξάρτητη Σοβιετική Δημοκρατία τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν!

Ζήτω οἱ ἐργάτες καί ἀγρότες τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν!

Ζήτω ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τῆς Ρωσίας!

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΣΛΕ *Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)*

Γράφτηκε στίς 5 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύτηκε στίς 9 τοῦ Μάη 1920 στήν ἐφημερίδα «Κομμουνίστ» (Μπακού), ἀρ. φύλ. 7

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς τηλεγραφικῆς ταινίας

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΙΑ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ-ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΡΟΓΚΟΖ-ΣΙΜΟΝΟΦ 13 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία περνάει ξανά δύσκολες στιγμές. Τό ρωσικό προλεταριάτο, ἀφοῦ ἀπαλλάχτηκε ἀπό τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν, σκόπευε νά στρέψει ὅλες τίς φυσικές καί πνευματικές δυνάμεις του στήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Νομίζαμε πώς ἡ πολωνική ἀστική κυβέρνηση δέν θά ἀποτολμήσει ἕνα νέο τυχοδιωκτισμό. Εἶναι ἀλήθεια πώς οἱ πολωνοί κομμουνιστές ἔλεγαν ὅτι ἡ πολωνική κυβέρνηση, ἐπειδή ἀκριβῶς δέν ἔχει τίποτε πιά νά χάσει, δέν θά φοβηθεῖ νά ρίξει τούς ἐργάτες καί ἀγρότες της σέ ὁποιονδήποτε τυχοδιωκτισμό. Πιστεύουμε ὅμως πώς τό πολωνικό προλεταριάτο μαζί μέ τό προλεταριάτο τῆς Λιθουανίας * καί τῆς Λευκορωσίας θά φροντίσει νά διώξει τήν πολωνική ἀστική τάξη καί τούς τσιφλικάδες. Ἡ ρωσική ἐργατοαγροτική κυβέρνηση ἔκανε τεράστιες ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στήν Πολωνία, ἐπιθυμώντας ἔτσι νά ἀποδείξει στόν πολωνικό λαό πώς ξέκοψε ὁριστικά ἀπό τήν πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ ἀπέναντι στά μικρά κράτη.

Πίσω ἀπό τήν πολωνική ἀστική τάξη δροῦν οἱ γάλλοι καπιταλιστές πού θέλουν νά πουλήσουν στήν Πολωνία τό πολεμικό τους ὑλικό μέ καλή τιμή καί νά ἀποζημιωθοῦν γιά τίς ζημιές πού ἔπαθαν μέ τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι κανένα κράτος τῆς Ἀντάντ δέν τολμάει νά ταχθεῖ ἀνοιχτά ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ἐπειδή φοβᾶται νά φανερώσει στούς ἐργάτες τό πραγματικό του πρόσωπο. Τό βασικότερο γιά μᾶς τή στιγμή αὐτή εἶναι νά πείσουμε τούς πολιτικά ἀμαθεῖς καί καθυστερημένους πολίτες πώς κάναμε ὅ,τι ἦταν δυνατό γιά νά ἀποφύγουμε τή νέα αἱματοχυσία καί πώς ὁ

* Στήν ἐφημερίδα εἶχε γίνει τυπογραφικό λάθος: ἀντί «Λιθουανία» εἶχε δημοσιευτεῖ «Λεττονία». *Ἡ Σύντ.*

πολωνός ἐργάτης καί ἀγρότης δέν εἶναι ἐχθρός μας, ἀλλά ἐφόσον ἡ πολωνική ἀστική τάξη, πού ἑνώθηκε μέ τόν Πετλιούρα, θέλει πόλεμο, θά πολεμήσουμε καί θά εἴμαστε ἀμείλικτοι. Σέ κάθε πόλεμο ἡ νίκη καθορίζεται σέ τελευταία ἀνάλυση ἀπό τό ἠθικό τῶν μαζῶν πού χύνουν τό αἷμα τους στό πεδίο τῆς μάχης. Ἡ πεποίθηση πώς ὁ πόλεμος εἶναι δίκαιος, ἡ συναίσθηση πώς εἶναι ἀνάγκη νά θυσιάσουν τή ζωή τους γιά τό καλό τῶν ἀδελφῶν τους ἀνεβάζει τό ἠθικό τῶν στρατιωτῶν καί τούς κάνει νά ὑπομένουν ἀφάνταστες δυσκολίες. Οἱ τσαρικοί στρατηγοί λένε πώς οἱ κόκκινοι στρατιῶτες μας ὑπερνικοῦν τέτιες δυσκολίες στίς ὁποῖες δέν θά ἄντεχε ποτέ ὁ στρατός τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος. Αὐτό ἐξηγεῖται γιατί ὁ κάθε ἐργάτης καί ἀγρότης πού κρατάει τουφέκι ξέρει γιατί πολεμάει καί χύνει συνειδητά τό αἷμα του γιά νά θριαμβεύσει ἡ δικαιοσύνη καί ὁ σοσιαλισμός.

Αὐτή ἡ ἐπίγνωση ἀπό τίς μάζες τῶν σκοπῶν καί τῶν αἰτιῶν τοῦ πολέμου ἔχει τεράστια σημασία καί ἐξασφαλίζει τή νίκη.

Ἡ χώρα μας ἔχει ταλαιπωρηθεῖ ἀπό τόν πόλεμο κι' ἐμεῖς, κάνοντας τεράστιες ὑποχωρήσεις, θέλουμε νά σταματήσει ἡ αἱματοχυσία καί νά ἀρχίσουμε τήν εἰρηνική ἐργασία. Γι' αὐτό, ὅταν ἦλθε στή Ρωσία ὁ Μπούλλιτ καί πρότεινε εἰρήνη μέ βαρεῖς ὅρους, ἡ Σοβιετική κυβέρνηση τήν ὑπόγραψε [59] γιά νά διευκολύνει τήν ἑδραίωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Τή στιγμή αὐτή εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ξαναρίξουμε τό σύνθημα: «Ὅλα γιά τόν πόλεμο». Ὅλες οἱ ὀργανώσεις, καί οἱ συνδικαλιστικές καί οἱ κομματικές, πρέπει νά διαθέσουν τώρα ὅλες τίς δυνάμεις τους γιά νά βοηθήσουν τόν ἡρωικό Κόκκινο Στρατό.

Γρήγορα θά πείσουμε ὅλο τόν κόσμο πώς τό δίκιο εἶναι μέ τό μέρος μας.

Χθές ἔφτασε στήν Πετρούπολη ἀντιπροσωπεία τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον· ἀνάμεσα σ' αὐτούς λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι πού μᾶς συμπαθοῦν, ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε βέβαιοι πώς, γυρίζοντας στά σπίτια τους, θά γίνουν οἱ καλύτεροι προπαγανδιστές πρός ὄφελός μας [60]. Ἀκόμη καί πρώην τσαρικοί στρατηγοί ἀναγνωρίζουν πώς οἱ ἀξιώσεις τῆς Πολωνίας εἶναι ἄδικες καί ἔρχονται νά μᾶς βοηθήσουν. «Ὅλα γιά τόν πόλεμο, ὅλα γιά τή νίκη», λέμε ἐμεῖς καί οἱ ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες. Θά ἐντείνουμε λοιπόν ὅλες μας τίς δυνάμεις γιά νά ἐξασφαλίσουμε τή νίκη. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Κομμουνιστίτσεσκι Τρούντ», ἀρ. φύλ. 44, 14 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Κομμουνιστίτσεσκι Τρούντ»

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΝΔΙΚΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ[61]

Χαίρομαι πού ἀκούω ὅτι οἱ ἀρχές τῆς αὐτοδιάθεσης καί τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν καταπιεζόμενων λαῶν ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῶν ξένων καί τῶν ντόπιων καπιταλιστῶν, τίς ὁποῖες διακήρυξε ἡ ἐργατοαγροτική δημοκρατία εἶχαν τόσο ζωηρή ἀπήχηση στούς συνειδητούς ἰνδούς, πού παλεύουν ἡρωικά γιά τή λευτεριά τους. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῆς Ρωσίας παρακολουθοῦν μέ ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον τήν ἀφύπνιση τοῦ ἰνδοῦ ἐργάτη καί ἀγρότη. Ἐγγύηση γιά τήν τελική ἐπιτυχία εἶναι ἡ ὀργάνωση καί ἡ πειθαρχία τῶν ἐργαζομένων, ἡ ἀντοχή καί ἡ ἀλληλεγγύη τους πρός τούς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου. Χαιρετίζουμε τή στενή συμμαχία τῶν μουσουλμανικῶν καί μή μουσουλμανικῶν στοιχείων. Εὐχόμαστε εἰλικρινά νά ἐπεκταθεῖ ἡ συμμαχία αὐτή σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους τῆς Ἀνατολῆς. Μόνο ὅταν ὁ ἰνδός, ὁ κινέζος, ὁ κορεάτης, ὁ ἰάπωνας, ὁ πέρσης, ὁ τοῦρκος ἐργάτης καί ἀγρότης δόσουν τά χέρια τους καί προχωρήσουν μαζί στήν κοινή ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης, μόνο τότε θά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀποφασιστική νίκη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Ζήτω ἡ ἐλεύθερη Ἀσία!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 108
καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚ ΕΕ», «ἀρ. φύλ. 108,
20 τοῦ Μάη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ [62]

Νά δημιουργηθεῖ ἐπιτροπή μέ καθῆκον μέσα σέ δυό ἑβδομάδες:

1) Νά ἐπεξεργαστεῖ μέτρα γιά τή συνένωση τοῦ ὅλου ἔργου τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν καί πρώτων ὑλῶν σέ μιά ὑπηρεσία εἴτε σέ ἀντίστοιχες ὑπηρεσίες μέ μιά ἀρκετά σταθερή καί στοχοπροσηλωμένη συνένωσή τους. Εἶναι ὑποχρεωτική ἡ χρησιμοποίηση τοῦ συνεταιριστικοῦ μηχανισμοῦ.

2) Ἡ ἐπιτροπή πρέπει ἰδιαίτερα νά ἐξετάσει τό ζήτημα τῆς χρησιμοποίησης τῶν στρατευμάτων ἐπισιτισμοῦ καί τῶν στρατευμάτων ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας στό ἔργο τῆς συγκέντρωσης κάθε εἴδους πρώτων ὑλῶν καί σέ συνέχεια τούς ὅρους καί τίς συγκεκριμένες διαστάσεις τῆς ἐφαρμογῆς ἑνός συστήματος βραβείων καί ἀνταλλαγῶν (κατά κανόνα συλλογικῶν), ἰδιαίτερα τῆς ἐπιστροφῆς στούς ἀγρότες μέ τή μορφή τοῦ ἐπεξεργασμένου προϊόντος ἑνός μέρους τῶν πρώτων ὑλῶν πού παρέδοσαν.

3) Τήν ἐφαρμογή παντοῦ τῆς ἀρχῆς τῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων γιά τή συγκέντρωση τῶν πρώτων ὑλῶν ὑποχρεωτικά, καθώς καί σταθερῶν τιμῶν.

Γράφτηκε στίς 25 τοῦ Μάη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΓΛΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ[61]

Σύντροφοι! Πρῶτα-πρῶτα, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τήν ἀποστολή ἀντιπροσωπείας σας στή χώρα μας γιά νά γνωρίσει τή Σοβιετική Ρωσία. Ὅταν ἡ ἀντιπροσωπεία σας μοῦ πρότεινε νά στείλω μ' αὐτήν ἕνα γράμμα στούς ἄγγλους ἐργάτες καί ἴσως καί μιά πρόταση στήν ἀγγλική κυβέρνηση, ἀπάντησα πώς δέχομαι εὐχαρίστως τήν πρώτη πρόταση, ἀλλά πρός τήν κυβέρνηση πρέπει νά ἀπευθυνθῶ ὄχι μέσω τῆς ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀλλά ἀπευθείας ἐξονόματος τῆς κυβέρνησής μας, μέσω τοῦ σύντρ. Τσιτσέριν. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἔχουμε ἀπευθύνει πολλές, πάρα πολλές φορές στήν ἀγγλική κυβέρνηση τήν πιό σαφή καί ἐπίσημη πρόταση νά ἀρχίσουμε εἰρηνικές διαπραγματεύσεις. Τίς προτάσεις μας αὐτές ἐξακολουθοῦν διαρκῶς νά τίς κάνουν ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποί μας: καί ὁ σύντρ. Λιτβίνοφ, καί ὁ σύντρ. Κράσιν καί ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἡ ἀγγλική κυβέρνηση ἀρνεῖται ἐπίμονα νά δεχτεῖ τίς προτάσεις μας. Γι' αὐτό δέν εἶναι παράξενο ὅτι θά ἐπιθυμοῦσα νά μιλήσω μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἄγγλων ἐργατῶν, θεωρώντας τους ἀποκλειστικά σάν ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν καί νά τούς μιλήσω ὄχι σάν ἀντιπρόσωπος τῆς κυβέρνησης τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ἀλλά ἁπλῶς σάν κομμουνιστής.

Δέν μοῦ ἔκανε κατάπληξη πώς πολλά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας σας δέν συμμερίζονται τίς ἀπόψεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά τίς ἀπόψεις τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς τάξης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, γιατί σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος ἀποκάλυψε πέρα γιά πέρα μιά παλιά πληγή καί συγκεκριμένα: τό πέρασμα τῆς πλειοψηφίας τῶν κοινοβουλευτικῶν καί τῶν τρεϊντγιουνιονιστῶν ἡγετῶν τῶν ἐργατῶν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Μέ τό ψεύτικο πρόσχημα τῆς

«ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας» ὑπεράσπιζαν στήν πραγματικότητα τά ληστρικά συμφέροντα τῆς μιᾶς ἀπό τίς δυό ὁμάδες τῶν διεθνῶν πειρατῶν, τῆς ἀγγλο-αμερικανο-γαλλικῆς ἤ τῆς γερμανικῆς· ἔκλειναν συμμαχία μέ τήν ἀστική τάξη ἐνάντια στήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου· σκέπαζαν αὐτή τήν προδοσία μέ μιά συναισθηματική-μικροαστική, ρεφορμιστική καί πασιφιστική φρασεολογία γιά εἰρηνική ἐξέλιξη, γιά συνταγματικές μεθόδους, γιά δημοκρατία κ.ἄ. Αὐτό ἔγινε σέ ὅλες τίς χῶρες· δέν εἶναι παράξενο πώς τό ἴδιο ἀκριβῶς φαινόμενο πού παρατηρεῖται καί στήν Ἀγγλία, εἶχε τήν ἀντανάκλασή του καί στή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας σας.

Οἱ Σόου καί Γκέστ, μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας σας, μέ ρώτησαν — ἐπειδή φαίνεται ξαφνιάστηκαν καί θίχτηκαν ἀπό τή δήλωσή μου ὅτι ἡ Ἀγγλία, παρά τίς εἰρηνικές μας προτάσεις, παρά τίς δηλώσεις τῆς κυβέρνησής της, συνεχίζει τήν ἐπέμβαση, μᾶς πολεμᾶ, βοηθάει τόν Βράνγκελ στήν Κριμαία καί τή λευκοφρουρίτικη Πολωνία — μέ ρώτησαν ἄν ἔχω ἀποδείξεις γι' αὐτό, ἄν μπορῶ νά ἀναφέρω πόσα τραῖνα πολεμικό ὑλικό ἔδοσε ἡ Ἀγγλία στήν Πολωνία κτλ. Ἐγώ τούς ἀπάντησα πώς γιά νά μάθει κανείς τίς μυστικές συμφωνίες τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης, πρέπει νά τήν ἀνατρέψει ἐπαναστατικά καί νά πάρει στά χέρια του ὅλα τά ντοκουμέντα τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς, ὅπως τό κάναμε ἐμεῖς στά 1917. Κάθε μορφωμένος ἄνθρωπος, καθένας πού ἐνδιαφέρεται εἰλικρινά γιά τήν πολιτική, ἤξερε καί πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση πώς ὁ τσάρος εἶχε μυστικές συμφωνίες μέ τίς ληστρικές κυβερνήσεις τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἀμερικῆς, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας γιά τό μοίρασμα τῆς λείας, γιά τήν Κωνσταντινούπολη, τή Γαλικία, τήν Ἀρμενία, τή Συρία, τή Μεσοποταμία κτλ. Μόνο οἱ ψεῦτες καί οἱ ὑποκριτές (ἄν φυσικά ἐξαιρέσουμε τούς ἐντελῶς ἀμαθεῖς, καθυστερημένους καί ἀγράμματους ἀνθρώπους) μποροῦσαν νά τό ἀρνηθοῦν αὐτό ἤ νά κάνουν πώς δέν τό ξέρουν. Χωρίς τήν ἐπανάσταση ὅμως δέν θά μπορούσαμε ποτέ νά πάρουμε τά μυστικά ντοκουμέντα τῶν ληστρικῶν κυβερνήσεων τῆς καπιταλιστικῆς τάξης. Ὅσοι ἡγέτες ἤ ἐκπρόσωποι τοῦ ἀγγλικοῦ προλεταριάτου — ἀδιάφορο ἄν εἶναι βουλευτές, τρεϊντγιουνιονιστές, δημοσιογράφοι κτλ. — κάνουν πώς δέν ξέρουν τήν ὕπαρξη μυστικῶν συμφωνιῶν Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἀμερικῆς, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας, Πολωνίας γιά τήν καταλήστευση ἄλλων χωρῶν, γιά τό μοίρασμα τῆς λείας καί δέν διεξάγουν ἐπαναστατικό ἀγώνα γιά τό ξεσκέπασμα τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, δείχνουν

μόνο γιά πολλοστή φορά πώς εἶναι πιστοί ὑπηρέτες τῶν καπιταλιστῶν. Ἐμεῖς αὐτό τό ξέρουμε ἀπό καιρό· ἐμεῖς αὐτό καί στή χώρα μας καί σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου τό ξεσκεπάζουμε. Ἡ ἐπίσκεψη τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἄγγλων ἐργατῶν στή Ρωσία θά ἐπιταχύνει τό ξεσκέπασμα τῶν ἡγετῶν αὐτῶν καί στήν Ἀγγλία.

Μίλησα μέ τήν ἀντιπροσωπεία σας τήν Τετάρτη, 26 τοῦ Μάη. Ὕστερα ἀπό μιά μέρα κατέφθασαν τηλεγραφήματα πού ἔλεγαν πώς ὁ Μπόναρ-Λόου ἀναγνώρισε στό ἀγγλικό κοινοβούλιο ὅτι τόν Ὀχτώβρη δόθηκε στρατιωτική βοήθεια στήν Πολωνία «γιά τήν ἄμυνά της ἐναντίον τῆς Ρωσίας» (φυσικά, μόνο γιά τήν ἄμυνα καί μόνο τόν Ὀχτώβρη! Στήν Ἀγγλία ὑπάρχουν ἀκόμη «ἐργατικοί ἡγέτες μέ ἐπιροή», πού βοηθοῦν τούς καπιταλιστές νά κοροϊδεύουν τούς ἐργάτες!), ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα «Νιού Στέιτσμαν» [64], ἡ μετριοπαθέστατη μέσα στίς μετριοπαθέστατες μικροαστικές ἐφημερίδες ἤ περιοδικά, ἔγραφε γιά τήν παράδοση στήν Πολωνία τάνκς ἰσχυρότερων ἀπό ἐκεῖνα πού χρησιμοποιήθηκαν στόν πόλεμο ἐνάντια στούς γερμανούς. Ὕστερα ἀπ' αὐτό μπορεῖ τάχα νά μή γελάσει κανείς μέ τούς «ἡγέτες» ἐκείνους τῶν ἄγγλων ἐργατῶν πού ρωτοῦν μ' ἕνα ὕφος ἀθώου ἀνθρώπου πού τόν πρόσβαλαν: τί «ἀποδεικτικά» ὑπάρχουν πώς ἡ Ἀγγλία πολεμάει ἐνάντια στή Ρωσία καί βοηθάει τήν Πολωνία καί τούς λευκοφρουρίτες στήν Κριμαία;

Μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας μέ ρώτησαν ποιό πράγμα θεωρῶ σάν πιό σπουδαῖο: τό σχηματισμό στήν Ἀγγλία ἑνός συνεποῦς, ἐπαναστατικοῦ, κομμουνιστικοῦ κόμματος ἤ τήν ἄμεση βοήθεια ἀπομέρους τῶν ἐργατικῶν μαζῶν τῆς Ἀγγλίας στήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης μέ τή Ρωσία. Ἐγώ ἀπάντησα πώς αὐτό εἶναι ζήτημα πεποιθήσεων. Οἱ εἰλικρινεῖς ὀπαδοί τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργατῶν ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου δέν μποροῦν νά εἶναι ποτέ ἐνάντια στήν ἵδρυση κομμουνιστικοῦ κόμματος, πού μόνο αὐτό εἶναι σέ θέση νά διαπαιδαγωγήσει τίς ἐργατικές μάζες ὄχι ἀστικά, ὄχι μικροαστικά, πού μόνο αὐτό εἶναι σέ θέση νά ξεσκεπάζει πραγματικά, νά γελοιοποιεῖ, νά στιγματίζει τούς «ἡγέτες» πού μποροῦν νά ἀμφιβάλλουν, ἄν ἡ Ἀγγλία βοηθάει τήν Πολωνία κτλ. Δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβόμαστε πώς στήν Ἀγγλία θά ἔχουμε πάρα πολλούς κομμουνιστές, γιατί ἐκεῖ δέν ὑπάρχει ἔστω κι' ἕνα μικρό κομμουνιστικό κόμμα. Ἄν ὅμως αὐτοί πού ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά βρίσκονται στήν ἰδεολογική σκλαβιά τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἐξακολουθοῦν νά συμμερίζονται τίς μικροαστικές προκαταλήψεις σχετικά μέ τή «δημοκρατία» (τήν *ἀστική* δημοκρατία), τόν πασιφισμό κτλ. ἀποφάσιζαν ξαφνικά νά ὀνομαστοῦν κομμουνιστές καί νά προσχωρήσουν στήν ΙΙΙ Διεθνή, εἶναι εὐνόητο πώς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί

δέν θά ἔκαναν τίποτε ἄλλο παρά μεγαλύτερη ζημιά στό προλεταριάτο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν εἶναι ἱκανοί γιά τίποτε, ἐκτός ἀπό γλυκανάλατες «ἀποφάσεις» ἐνάντια στήν ἐπέμβαση, ἀποτελούμενες ἀπό μικροαστικές μόνο φράσεις. Ἀπό μιά ἄποψη κι' αὐτές οἱ ἀποφάσεις εἶναι ὠφέλιμες καί συγκεκριμένα ἀπό τήν ἄποψη ὅτι οἱ παλιοί «ἡγέτες» (οἱ ὀπαδοί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, τῶν εἰρηνικῶν μεθόδων κτλ. κτλ.) θά γελοιοποιηθοῦν στά μάτια τῶν μαζῶν, θά ξεσκεπαστοῦν τόσο πιό γρήγορα, ὅσο περισσότερες κούφιες ἀποφάσεις συντάσσουν, πού καμιά ὑποχρέωση δέν τούς ἐπιβάλλουν, πού δέν συνοδεύονται ἀπό καμιά ἐπαναστατική δράση. Ὁ καθένας τή δουλιά του: οἱ κομμουνιστές ἄς δουλεύουν ἄμεσα μέσω τοῦ Κόμματός τους γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τῶν ἐργατῶν. Ὅσοι ὑποστήριξαν τήν «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» στόν πόλεμο τῶν ἰμπεριαλιστῶν γιά τό μοίρασμα τοῦ κόσμου, τήν «ὑπεράσπιση» τῆς μυστικῆς συμφωνίας τῶν ἄγγλων καπιταλιστῶν μέ τόν τσάρο γιά τήν καταλήστευση τῆς Τουρκίας, ὅσοι «δέν βλέπουν» τή βοήθεια πού δίνει ἡ Ἀγγλία στήν Πολωνία καί τούς λευκοφρουρίτες τῆς Ρωσίας, ἄς αὐξήσουν τό γρηγορότερο τόν ἀριθμό τῶν «εἰρηνικῶν ἀποφάσεών» τους στό σημεῖο πού νά γελοιοποιηθοῦν· τόσο πιό γρήγορα θά ἔχουν τήν τύχη τοῦ Κέρενσκι, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων τῆς Ρωσίας.

Μερικά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας σας μέ ρωτοῦσαν μέ κατάπληξη γιά τήν κόκκινη τρομοκρατία, γιά τήν ἔλλειψη ἐλευθερίας Τύπου στή Ρωσία, ἐλευθερίας τοῦ συνέρχεσθαι, γιά τούς διωγμούς πού κάνουμε ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στούς ἐργάτες μενσεβίκους κτλ. Ἐγώ ἀπάντησα πώς οἱ πραγματικοί ὑπαίτιοι τῆς τρομοκρατίας εἶναι οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀγγλίας καί οἱ «σύμμαχοί» τους, πού χρησιμοποιοῦσαν καί χρησιμοποιοῦν τή λευκή τρομοκρατία στή Φιλλανδία καί στήν Οὐγγαρία, στίς Ἰνδίες καί στήν Ἰρλανδία, πού ὑποστήριζαν καί ὑποστηρίζουν τόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ, τόν Ντενίκιν, τόν Πιλσούδσκι, τόν Βράνγκελ. Ἡ δική μας κόκκινη τρομοκρατία ἀποτελεῖ ὑπεράσπιση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές, ἀποτελεῖ συντριβή τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, μέ τό μέρος τῶν ὁποίων πηγαίνουν οἱ ἐσέροι, οἱ μενσεβίκοι καί ἐλάχιστοι ἐργάτες μενσεβίκοι. Ἡ ἐλευθερία τοῦ Τύπου καί τοῦ συνέρχεσθαι στήν ἀστική δημοκρατία εἶναι ἐλευθερία τῆς συνωμοσίας τῶν πλουσίων ἐνάντια στούς ἐργαζόμενους, εἶναι ἐλευθερία διαφθορᾶς καί ἐξαγορᾶς τῶν ἐφημερίδων ἀπό τούς καπιταλιστές. Αὐτό τό ἐξήγησα τόσες φορές ὥς τώρα στόν Τύπο, πού δέν θά μοῦ ἦταν καί πολύ εὐχάριστο νά τό ἐπαναλάβω.

Καί δυό μέρες ὕστερα ἀπό τή συζήτησή μου μέ τήν ἀντιπροσωπεία σας οἱ ἐφημερίδες δημοσίευσαν τήν εἴδηση πώς ἐκτός ἀπό τόν Μονάτ καί τόν Λοριό στή Γαλλία πιάστηκε καί ἡ Σύλβια Πάνκχερστ στήν Ἀγγλία. Νά ποιά εἶναι ἡ καλύτερη ἀπάντηση τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης στό ἐρώτημα πού φοβοῦνται καί νά τό θέσουν ἀκόμη οἱ αἰχμάλωτοι τῶν ἀστικῶν προκαταλήψεων μή-κομμουνιστές «ἡγέτες» τῶν ἄγγλων ἐργατῶν, καί συγκεκριμένα στό ἐρώτημα: ἐνάντια σέ ποιά τάξη στρέφεται ἡ τρομοκρατία: ἐνάντια στούς καταπιεζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους ἤ ἐνάντια στούς καταπιεστές καί ἐκμεταλλευτές; Πρόκειται γιά «ἐλευθερία» τῶν καπιταλιστῶν νά ληστεύουν, νά ἐξαπατοῦν καί νά κοροϊδεύουν τούς ἐργάτες ἤ γιά «ἐλευθερία» τῶν ἐργαζομένων ἀπό τό ζυγό τῶν καπιταλιστῶν, τῶν κερδοσκόπων, τῶν ἰδιοκτητῶν; Ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ εἶναι ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων ἑκατοντάδων καί ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, πού καταπιέζονται ἀπό τούς ἄγγλους καί ἄλλους καπιταλιστές, γι' αὐτό καί ὑφίσταται τή λευκή τρομοκρατία, τή στέρηση τῆς ἐλευθερίας κ. ἄ. Οἱ ἴδιοι «ἡγέτες» τῶν ἐργατῶν, πού δέν ἐφαρμόζουν κομμουνιστική πολιτική, κατά ἐνενήντα ἐννιά τοῖς ἑκατό εἶναι ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς ἀπάτης καί τῶν προκαταλήψεών της.

Τελειώνοντας, σύντροφοι, σᾶς εὐχαριστῶ ἀκόμη μιά φορά γιά τήν ἀποστολή στή χώρα μας ἀντιπροσωπείας σας. Ἡ γνωριμία της μέ τή Σοβιετική Ρωσία, παρόλη τήν ἐχθρότητα πολλῶν ἀπέναντι στό σοβιετικό σύστημα καί στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, παρόλο πού αὐτοί εἶναι σέ μεγάλο βαθμό αἰχμάλωτοι τῶν ἀστικῶν προκαταλήψεων, ὁπωσδήποτε θά ἐπιταχύνει τήν κατάρευση τοῦ καπιταλισμοῦ σέ ὅλο τόν κόσμο.

Ν. Λένιν

30. V. 1920.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 130 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 130, 17 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΙΑΠΩΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ Ρ. ΝΑΚΑΧΙΡΑ, ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΟΣΑΚΑ ΑΣΑΧΙ»[65]

Χωρίς νά περιμένει ἐρώτημά μας, ὁ Λένιν ἄρχισε νά μιλάει ὁ ἴδιος. Ἀναφερόμενος στίς ἰαπωνο-ρωσικές σχέσεις, ὁ Λένιν ἔκφρασε τή βαθιά λύπη του γιά τή στάση τῆς Ἰαπωνίας, πού δέν δείχνει διάθεση νά ἀνταποκριθεῖ στίς φιλειρηνικές ἐνέργειες τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης τῆς Ρωσίας. «Ἡ ἐργατοαγροτική κυβέρνηση — τόνισε ὁ Λένιν — ἀκριβῶς γιατί διέπεται ἀπό φιλειρηνικές ἀρχές, προχώρησε στήν ἀναγνώριση ἑνός κράτους-συγκρουστήρα στήν Ἄπω Ἀνατολή[66]».

Περνώντας σέ ἄλλα θέματα, ὁ Λένιν ὑπόβαλε, τό ἕνα μετά τό ἄλλο, μιά σειρά ἐρωτήματα: «1. Οἱ τσιφλικάδες στήν Ἰαπωνία εἶναι κυρίαρχη τάξη; 2. Μποροῦν οἱ ἰάπωνες ἀγρότες νά κατέχουν ἐλεύθερα γῆ; 3. Ὁ ἰαπωνικός λαός ζεῖ κυρίως ἀπό τούς ἐσωτερικούς πόρους τῆς χώρας ἤ ἡ Ἰαπωνία εἰσάγει μεγάλη ποσότητα ἐμπορευμάτων ἀπό τό ἐξωτερικό;».

Ἔτσι, ὁ Λένιν μᾶς ἔδοσε νά καταλάβουμε καλά ὅτι τόν ἐνδιαφέρει πολύ ἡ ζωή τοῦ ἰαπωνικοῦ λαοῦ.

Στή συνέχεια ὁ Λένιν ὑπόβαλε τήν ἑξῆς ἐνδιαφέρουσα ἐρώτηση: «Διάβασα σ' ἕνα βιβλίο ὅτι στήν Ἰαπωνία οἱ γονεῖς δέν δέρνουν τά παιδιά τους. Ἔτσι εἶναι;». Ἐμεῖς ἀπαντήσαμε: «Ἐξαιρέσεις φυσικά ὑπάρχουν, ὅμως, κατά κανόνα, σ' ἐμᾶς δέν δέρνουν τά παιδιά». Ὁ Λένιν μέ μεγάλη ἱκανοποίηση τόνισε ὅτι μιά ἀπό τίς ἀρχές τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης συνίσταται ἐπίσης στήν κατάργηση τῆς σωματικῆς ποινῆς γιά τά παιδιά.

Βάλαμε μερικά ἐρωτήματα σχετικά μέ τήν ἐπανάσταση στή Ρωσία καί τίς προοπτικές τῆς ἀνάπτυξής της.

Ἀφοῦ ἔκανε μιά σύντομη ἔκθεση τῆς ἱστορίας τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὁ Λένιν εἶπε: «Πρίν τήν ἐπανάσταση ἡ ρωσική ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά ὑποβάλλονταν σέ μιά πρωτοφανή στήν ἱστορία καταπίεση. Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς καταπίεσης τό πνεῦμα διαμαρτυρίας τῶν λαϊκῶν μαζῶν δυνάμωνε ὅλο καί περισσότερο καί ὁδήγησε στήν ἐπαναστατική ἔκρηξη. Ἀκριβῶς σ' αὐτό βρίσκεται καί ἡ αἰτία τοῦ γεγονότος ὅτι, παρά τή σχετικά ἀδύνατη ὀργανωτικότητα τῶν κατώτερων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας καί παρά τό χαμηλό σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες ἐπίπεδο μόρφωσης, παρόλα αὐτά δέν κατάφεραν νά πνίξουν τό ἐπαναστατικό κίνημα. Τώρα ἡ ρωσική ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά ἔχουν μιά δίχρονη καί πλέον πείρα τῆς ἐπανάστασης καί πέρασαν ἕνα σημαντικό σχολειό πολιτικῆς καί κοινωνικῆς ἐκπαίδευσης. Ἡ πείρα πού συσσωρεύτηκε στή διάρκεια αὐτῶν τῶν δυόμισι χρόνων μπορεῖ πλήρως νά συγκριθεῖ μέ μιά μακραίωνη ἐξέλιξη».

Ἔπειτα τόν ρωτήσαμε: «Ἡ ἐργατοαγροτική Δημοκρατία ἀρνήθηκε καταρχήν νά πληρώσει τά χρέη γιά τά δάνεια τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, ὑποσχέθηκε ὅμως μέ τή σύναψη τῆς εἰρήνης μέ τήν Ἐσθονία νά τῆς πληρώσει ἕνα μεγάλο ποσό σέ χρυσό. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό;».

Ὁ Λένιν χαμογέλασε ἐκφραστικά καί ἀπάντησε: «Ἡ Ἐσθονία κρατάει εὐμενή στάση ἀπέναντι στό ἐργατοαγροτικό κράτος καί ἡ ἐργατοαγροτική κυβέρνηση, ἀνταποκρινόμενη σ' αὐτή τήν εὐμένεια, ἔδοσε τήν ὑπόσχεση νά τήν πληρώσει σέ χρυσό». Μετά ὁ Λένιν εἶπε: «Εἶναι πολύ δύσκολο νά ἔχεις νά κάνεις μέ τίς εὔπορες τάξεις. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν εὔπορων τάξεων ἀπό τήν ἴδια τή φύση τους σκέπτονται μόνο γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς ἀπληστίας πρός τά χρήματα. Ἄς πάρουμε, λογουχάρη, τήν Ἀμερική. Ἡ Ἀμερική πρότεινε στό ἐργατοαγροτικό μας κράτος σύναψη εἰρήνης. Ἄν ὅμως μελετήσουμε προσεκτικά αὐτή τήν πρόταση, τότε φαίνεται ὅτι αὐτή ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος ἔχει ληστρικό χαρακτήρα. Αὐτό γιά μᾶς εἶναι ἀπαράδεκτο. Γι' αὐτό ἀρνηθήκαμε καταρχήν νά ὑπογράψουμε μιά τέτια συνθήκη εἰρήνης. Φυσικά, δέν θέλουμε νά μᾶς θεωροῦν στό ἐξωτερικό σάν ἀδύνατο κράτος. Ὑπάρχουν λόγοι νά νομίζουμε ὅτι ὅσο πιό πολύ χρόνο οἱ χῶρες τῆς Ἀντάντ θά ἀρνοῦνται νά ἀναγνωρίσουν τό ἐργατοαγροτικό κράτος καί θά προσπαθοῦν νά πραγματοποιοῦν στρατιωτική ἐπέμβαση στή Ρωσία, τόσο αὐτό θά εἶναι σέ τελευταία ἀνάλυση πιό εὐνοϊκό γιά μᾶς.

Μεγάλες προοπτικές ἀνοίγονται γιά τή βιομηχανία τῆς Ρωσίας. Ἄς πάρουμε, γιά παράδειγμα, τουλάχιστο τήν ἐνεργειακή. Ἄν ἀναπτυχθεῖ σέ ὑψηλό ἐπίπεδο, θά μπορέσουμε νά ἐξηλεκτρίσουμε ὅλους τούς κλάδους τῆς οἰκονομίας. Οἱ δημιουργικές δυνατότητες τοῦ κομμουνισμοῦ θά φέρουν γρήγορα μεγάλο ἀποτέλεσμα στή λύση ὅλων αὐτῶν τῶν προβλημάτων καί θά γίνει ἕνα τέτιο γιγάντιο βῆμα πρός τά μπρός, πού θά μπορεῖ νά συγκριθεῖ μέ τήν πρόοδο πού πραγματοποιεῖται στή διάρκεια πολλῶν δεκαετιῶν».

Μεταδόθηκε τηλεγραφικά στίς 6 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύτηκε στήν ἰαπωνική γλώσσα στίς 13 τοῦ Ἰούνη 1920 στήν ἐφημερίδα «Ὀσάκα Ἀσάχι», ἀρ. φύλ. 13814, στίς 15 τοῦ Ἰούνη 1920 στήν ἐφημερίδα «Τόκιο Ἀσάχι», ἀρ. φύλ. 12211 καί στήν ἀγγλική γλώσσα στίς 7 τοῦ Αὐγούστου 1920 στό περιοδικό «Soviet Russia», τεῦχ. 6

Στή ρωσσική γλώσσα (μετάφραση ἀπό τά ἀγγλικά) πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 16 τοῦ Ἀπρίλη 1963 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια», ἀρ. φύλ. 91

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ὀσάκα Ἀσάχι». Μετάφραση ἀπό τά ἰαπωνικά

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΙΑΠΩΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ Κ. ΦΟΥΣΕ, ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ «ΟΣΑΚΑ ΜΑΪΝΙΤΙ» ΚΑΙ «ΤΟΚΙΟ ΝΙΤΙ-ΝΙΤΙ»

Ὁ σύντρ. Λένιν ὑποδέχτηκε τόν Φοῦσε, λέγοντας ὅτι χαίρεται πολύ πού τόν βλέπει καί ὅτι παρόλα ὅσα συνέβησαν τά τελευταῖα χρόνια ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στήν Ἰαπωνία καί παρά τό ὅτι ὁρισμένοι κύκλοι τῆς Ἰαπωνίας ἐξακολουθοῦν νά κρατοῦν ἀδιάλλακτη στάση ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία, ὁ ἴδιος ὡστόσο βλέπει τίς μελλοντικές σχέσεις καί τῶν δυό χωρῶν αἰσιόδοξα. Ἡ σοβιετική κυβέρνηση ἀναγνώρισε τήν ἀνεξαρτησία τοῦ κράτους-συγκρουστήρα καί αὐτό τό γεγονός — εἶπε ὁ Λένιν — ἐλπίζω ὅτι σύντομα θά συντελέσει στήν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης στήν Ἄπω Ἀνατολή.

Ὁ Φοῦσε, ἀρχίζοντας τή συνέντευξη, ὑπόβαλε στόν Λένιν τήν ἐρώτηση: «Τό φθινόπωρο τοῦ περασμένου χρόνου εἴπατε ὅτι οἱ δυσκολίες ἀνήκουν πιά στό παρελθόν, ἄραγε δέν προβλέπετε στό ἑξῆς δυσκολίες;»

Αὐτό τό εἶπα μέ τήν ἔννοια ὅτι τίς πιό μεγάλες δυσκολίες τίς περάσαμε· μπροστά μας ὅμως στέκουν φυσικά ἀκόμη πολλές δυσκολίες!

Ἐ ρ ώ τ η σ η Φ ο ῦ σ ε : «Λέγατε ὅτι ὁ καπιταλισμός, γιά τό πέρασμα ἀπό τή φεουδαρχία, χρειάστηκε πολλά χρόνια, γι' αὐτό καί ὁ σοσιαλισμός θά χρειαστεῖ ἐπίσης πολλά χρόνια γιά τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό. Πέστε, τί προθεσμία θά χρειαστεῖ κατά προσέγγιση γι' αὐτό;»

Εἶναι δύσκολο νά καθορίσεις τήν προθεσμία γενικά· γιά νά ἀνατρέψεις τό παλιό σύστημα δέν χρειάζεται καί πολύς χρόνος, νά δημιουργήσεις ὅμως νέο σύστημα σέ σύντομο χρονικό διάστημα εἶναι ἀδύνατο. Ἀρχίσαμε τήν πραγματοποίηση ἑνός σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς βιομηχανίας καί τῆς γεωργίας, χωρίς ἐξηλεκτρισμό τό κομμουνιστικό σύστημα εἶναι ἀπραγματοποίη-

το, καί τό σχέδιό μας ἐξηλεκτρισμοῦ καταρτίστηκε γιά διάστημα δέκα χρόνων μέ τήν προϋπόθεση νά ὑπάρξουν οἱ πιό εὐνοϊκές συνθῆκες. Αὐτή εἶναι ἡ ἐλάχιστή μας προθεσμία γιά τή δημιουργία τοῦ νέου μας συστήματος.

Μετά ὁ Λένιν ὑπόβαλε στόν Φοῦσε μιά σειρά ἐρωτήσεις γιά τίς ἀγροτικές καί ταξικές σχέσεις στήν Ἰαπωνία.

Τί ἀντιπροσωπεύουν στήν Ἰαπωνία οἱ τσιφλικάδες; Ποιά εἶναι στήν Ἰαπωνία ἡ κατάσταση τοῦ ἀκτήμονα ἀγρότη; Ὑπάρχουν ἀγροτικές ὀργανώσεις; κτλ. Μετά ὁ Λένιν ἐνδιαφέρθηκε γιά τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκεται στήν Ἰαπωνία ὁ ἐξηλεκτρισμός, ἡ λαϊκή παιδεία, καθώς καί γιά τό πῶς φέρνονται ἀπέναντι στά παιδιά στήν Ἰαπωνία. Ὅταν ὁ Φοῦσε εἶπε ὅτι στήν Ἰαπωνία προσέχουν τά παιδιά πιό πολύ ἀπό ὅ,τι στή Δύση, ὁ Λένιν παρατήρησε: αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία, γιατί στίς ἴδιες τίς λεγόμενες πολιτισμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης, ἀκόμη καί στήν Ἐλβετία, δέν ἐξαλείφθηκε ἀκόμη τελείως, λογουχάρη, ἡ συνήθεια νά δέρνουν τά παιδιά στά σχολειά.

Ὕστερα ἀπ' αὐτό ὁ Φοῦσε ὑπόβαλε καί πάλι στόν σ. Λένιν μιά σειρά πολιτικές ἐρωτήσεις.

Φοῦσε: «Πῶς φανταζόσαστε τίς σχέσεις καλῆς γειτονίας ἀνάμεσα στά σοσιαλιστικά καί στά καπιταλιστικά κράτη;»

Οἱ ὅροι μας γιά συμβίωση μέ τίς καπιταλιστικές χῶρες ἀναφέρονται λεπτομερειακά στό σχέδιο συνθήκης, πού δημοσίευσε τελευταῖα στήν Οὐάσιγκτον ὁ ἀμερικανός ἀντιπρόσωπος Μπούλλιτ. Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι πολύ δυσμενεῖς γιά μᾶς, καί οἱ δυνάμεις τῆς Ἀντάντ, ξεκινώντας ἀπ' αὐτό, ἔκαναν τήν ὑπόθεση ὅτι εἴμαστε ἕτοιμοι γιά ὑποχωρήσεις, μιά καί εἴμαστε ἀδύνατοι, καί ἄρχισαν ἐπέμβαση, πού τό ἀποτέλεσμά της ἦταν νά ὑποστοῦν ὅλες τους πλήρη ἧττα. Συντρίψαμε γιά καλά τόν Κολτσάκ, τόν Γιουντένιτς καί τόν Ντενίκιν.

Φοῦσε: «Ποῦ ἔχει πιό πολλές ἐλπίδες ἐπιτυχίας ὁ κομμουνισμός, στή Δύση ἤ στήν Ἀνατολή;»

Ὁ πραγματικός κομμουνισμός μπορεῖ νά ἔχει γιά τήν ὥρα ἐπιτυχία μόνο στή Δύση, ἡ Δύση ὅμως ζεῖ σέ βάρος τῆς Ἀνατολῆς· οἱ εὐρωπαϊκές ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις πλουτίζουν κυρίως ἀπό τίς ἀνατολικές ἀποικίες, ταυτόχρονα ὅμως ἐξοπλίζουν καί ἐκπαιδεύουν τίς ἀποικίες τους πῶς νά μάχονται, καί ἔτσι ἡ Δύση μόνη της σκάβει τό λάκκο της στήν Ἀνατολή.

Φ ο ῦ σ ε : «Ποιά εἶναι τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης;»

Πρῶτο, νά νικήσουμε τούς πολωνούς τσιφλικάδες, δεύτερο, νά πετύχουμε σταθερή εἰρήνη, στή συνέχεια, τρίτο, νά ἀναπτύξουμε τήν οἰκονομική μας ζωή.

Μεταδόθηκε τηλεγραφικά στίς 4 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύτηκε στήν ἰαπωνική γλώσσα στίς 10 τοῦ Ἰούνη 1920, στήν ἐφημερίδα «Τόκιο Νίτι-Νίτι», ἀρ. φύλ. 15686

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στή συλλογή ἄρθρων «Ὁ Λένιν καί ἡ Ἀνατολή», Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς συλλογῆς, πού παραβλήθηκε μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο τῆς τηλεγραφικῆς ἀνακοίνωσης τοῦ Κ. Φοῦσε

«ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ»

«ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» (ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ). ΒΙΕΝΝΗ, ΤΕΥΧ. 1-2 ΤΗΣ 1 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1920 ΩΣ ΤΟ ΤΕΥΧ. 18 ΤΗΣ 8 ΤΟΥ ΜΑΗ 1920

Τό θαυμάσιο περιοδικό πού βγαίνει στή Βιέννη μέ τόν παραπάνω τίτλο δίνει πολλά ἐνδιαφέροντα ὑλικά γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος στήν Αὐστρία, στήν Πολωνία καί σέ ἄλλες χῶρες, μαζί καί χρονικά τοῦ διεθνοῦς κινήματος καί ἄρθρα γιά τήν Οὐγγαρία, τή Γερμανία, γιά τά γενικά καθήκοντα καί τήν τακτική κτλ. Μιά ἀδυναμία πού χτυπάει ἀμέσως στό μάτι ἀπό τό πρῶτο ἤδη πρόχειρο διάβασμά του δέν πρέπει νά περάσει ἀπαρατήρητη. Καί ἡ ἀδυναμία αὐτή πού ἔχει τό περιοδικό εἶναι τά ἀναμφισβήτητα συμπτώματα «τοῦ ἀριστερισμοῦ — τῆς παιδικῆς ἀρώστιας τοῦ κομμουνισμοῦ», ἀπό τήν ὁποία πάσχει τό περιοδικό καί γιά τήν ὁποία ἔγραψα μιά μικρή μπροσούρα, πού μόλις ἔχει ἐκδοθεῖ στήν Πετρούπολη *.

Τρία συμπτώματα τῆς ἀρώστιας αὐτῆς τοῦ θαυμάσιου περιοδικοῦ «Κομμουνισμός» θά ἤθελα νά σημειώσω ἀμέσως τώρα σέ συντομία. Στό 6ο τεῦχος (1. III. 1920) δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ σ. Γκ. Λ.: «Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ», πού ἡ Σύνταξη τό χαρακτηρίζει ἄρθρο γιά συζήτηση καί πού ὁ σ. Μπ. Κ., συγγραφέας τοῦ ἄρθρου: «Σχετικά μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ κοινοβουλευτικοῦ μποϋκοταρίσματος» (τεῦχ. 18 τῆς 8. V. 1920) τό ἀποκρούει (εὐτυχῶς) ἀνοιχτά, δηλαδή δηλώνει ὅτι δέν εἶναι σύμφωνος μ' αὐτό.

Τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Λ. εἶναι πολύ ἀριστερό καί πολύ ἄσχημο. Ὁ μαρξισμός του εἶναι καθαρά βερμπαλιστικός· ἡ διαφορά τῆς «ἀμυντικῆς» καί τῆς «ἐπιθετικῆς» τακτικῆς εἶναι ἐπινοημένη· δέν γίνεται μιά συγκεκριμένη ἀνάλυση καθορισμένων μέ ἀκρίβεια ἱστορικῶν καταστάσεων· καί δέν παίρνεται ὑπόψη τό πιό οὐσια-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 1-104. *Ἡ Σύντ.*

στικό (ἡ ἀνάγκη νά κατακτήσουμε καί νά μάθουμε νά κατακτοῦμε ὅλους τούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς καί τά ἱδρύματα, ὅπου ἡ ἀστική τάξη ἀσκεῖ τήν ἐπιροή της στίς μάζες, κτλ.).

Στό τεῦχος 14 (17. IV. 1920) ὁ σ. Μπ. Κ. στό ἄρθρο του «Τά γεγονότα τῆς Γερμανίας» κάνει κριτική στή δήλωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Γερμανίας τῆς 21. III. 1920, πού κριτικάρω κι' ἐγώ στήν μπροσούρα πού προαναφέρθηκε. Ὁ χαρακτήρας ὅμως τῆς κριτικῆς μας διαφέρει ριζικά. Ὁ σ. Μπ. Κ. κάνει κριτική, στηριζόμενος σέ ἀποσπάσματα ἀπό τόν Μάρξ, πού ἀναφέρονται σέ μιά κατάσταση διαφορετική ἀπό τή σημερινή, ἀπορίπτει ἐντελῶς τήν τακτική τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Γερμανίας καί παρακάμπτει τελείως τό βασικότερο. Παρακάμπτει αὐτό πού ἀποτελεῖ τήν οὐσία, τή ζωντανή ψυχή τοῦ μαρξισμοῦ: τή συγκεκριμένη ἀνάλυση τῆς συγκεκριμένης κατάστασης. Ὅταν ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων ἔφυγε ἀπό τούς σαϊντεμανικούς πρός τούς καουτσκιστές, καί στούς κόλπους τοῦ καουτσκικοῦ (τοῦ «ἀνεξάρτητου» ἀπό τή σωστή ἐπαναστατική γραμμή) κόμματος συνεχίζει νά ἀπομακρύνεται ἀπό τή δεξιά πτέρυγά του καί νά περνάει στήν ἀριστερή, δηλ. στήν πραγματικότητα στόν κομμουνισμό, ὅταν ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, ἐπιτρέπεται ἄραγε νά ἀποκρούουμε τή χρησιμοποίηση μεταβατικῶν, συμβιβαστικῶν μέτρων ἀπέναντι *στούς ἐργάτες αὐτούς;* Ἐπιτρέπεται λοιπόν νά μήν παίρνουμε ὑπόψη, νά παρασιωποῦμε τήν πείρα τῶν μπολσεβίκων, πού τόν Ἀπρίλη καί τό Μάη τοῦ 1917 ἀκολουθοῦσαν στήν οὐσία μιά τέτια ἀκριβῶς πολιτική συμβιβασμοῦ, ὅταν δήλωναν: δέν εἶναι εὔκολο νά ἀνατρέψουμε τήν προσωρινή κυβέρνηση (τῶν Λβόφ, Μιλιουκόφ, Κέρενσκι κτλ.), γιατί τούς ὑποστηρίζουν ἀκόμη οἱ ἐργάτες τῶν Σοβιέτ· πρέπει στήν ἀρχή νά ἐπιτύχουμε τήν *ἀλλαγή τῶν ἀντιλήψεων* τῆς πλειοψηφίας εἴτε ἑνός σημαντικοῦ τμήματος αὐτῶν τῶν ἐργατῶν;

Νομίζω πώς δέν ἐπιτρέπεται.

Τέλος, τό παραπάνω ἄρθρο τοῦ σ. Μπ. Κ. στό τεῦχος 18 τοῦ «Κομμουνισμοῦ», ἀποκαλύπτει πολύ σωστά, ἀνάγλυφα κι' ἐπιτυχημένα τό λάθος του, πού συνίσταται στήν ἐπιδοκιμασία τῆς τακτικῆς τοῦ μποϋκοταρίσματος τῶν κοινοβουλίων τῆς σημερινῆς Εὐρώπης. Γιατί ὁ ἀρθρογράφος μέ τό νά μή συμμερίζεται τό «συνδικαλιστικό μποϋκοτάρισμα», τό «παθητικό» μποϋκοτάρισμα καί νά ἐπινοεῖ ἕνα ἰδιαίτερο «ἐνεργητικό» (ὤχ, τί θέσεις «ἀριστερές»!..) μποϋκοτάρισμα, δείχνει ἐξαιρετικά παραστατικά ὅλο τό βάθος τῶν λαθῶν τοῦ συλλογισμοῦ του.

«Ἐνεργητικό μποϋκοτάζ — γράφει ὁ ἀρθρογράφος — σημαίνει πώς τό Κομμουνιστικό κόμμα δέν περιορίζεται στή διάδοση τοῦ συνθήματος ἐνάντια στή συμμετοχή στίς ἐκλογές, ἀλλά γιά νά πραγματοποιηθεῖ τό μποϋκοτάζ κάνει τήν ἴδια ἀκριβῶς πλατιά ἐπαναστατική ζύμωση πού θά ἔκανε, ἄν ἔπαιρνε μέρος στίς ἐκλογές καί ἡ ζύμωση καί ἡ δράση του (δουλιά, δράση, ἐνέργειες, πάλη) θά ἀπόβλεπαν στήν ἐξασφάλιση ὅσο τό δυνατό περισσότερων προλεταριακῶν ψήφων» (σελ. 552).

Αὐτό εἶναι μαργαριτάρι. Αὐτό θά κατατροπώσει τούς ἀντικοινοβουλευτικούς καλύτερα ἀπό κάθε κριτική. Νά ἐπινοήσουμε ἕνα «ἐνεργητικό» μποϋκοτάρισμα, «ὅπως θά κάναμε ἄν θά» παίρναμε μέρος στίς ἐκλογές!! Ἡ μάζα τῶν καθυστερημένων καί μισοκαθυστερημένων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν παίρνουν μέρος στίς ἐκλογές στά σοβαρά, γιατί ἀκόμη πιστεύουν στίς ἀστικοδημοκρατικές προλήψεις, γιατί εἶναι ἀκόμη αἰχμάλωτοι αὐτῶν τῶν προλήψεων. Κι' ἐμεῖς ἀντί νά βοηθήσουμε τούς καθυστερημένους (κάποτε καί τούς «πολυμορφωμένους») μικροαστούς νά ξεριζώσουν τίς προλήψεις τους μέ τήν πείρα τους, θά ἀποφεύγουμε νά πάρουμε μέρος στό κοινοβούλιο, θά διασκεδάζουμε μέ μιά *ἐπινοημένη* τακτική στήν ὁποία δέν θά ὑπάρχει καθημερινή ἀστική βρωμιά!!

Μπράβο, μπράβο, σύντροφε Μπ. Κ.! Μέ τόν τρόπο πού ὑπερασπίζετε τόν ἀντικοινοβουλευτισμό θά βοηθήσετε στήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς βλακείας γρηγορότερα ἀπ' ὅ,τι θά βοηθήσω ἐγώ μέ τήν κριτική μου.

12. VI. 1920.

Δημοσιεύτηκε στίς 14 τοῦ Ἰούνη 1920 στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 11
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ 2η ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΤΩΝ ΤΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 12 ΤΟΥ ΙΟΥΝΗ 1920 [67]

Σύντροφοι, εἶμαι πολύ εὐτυχής πού μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νά χαιρετίσω ἐσᾶς, τούς συγκεντρωμένους στή σύσκεψη γιά τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς στό χωριό. Ἐπιτρέψτε μου στήν ἀρχή νά ἀναφερθῶ σύντομα στή διεθνή θέση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καί στά καθήκοντά μας πού συνδέονται μ' αὐτή καί στή συνέχεια νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μέ τά καθήκοντα πού κατά τή γνώμη μου προβάλλουν τώρα στό χωριό καί ἰδιαίτερα μέ τά καθήκοντα πού ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν πρῶτα ἀπόλα τά κομματικά στελέχη.

Ὅσο γιά τή διεθνή θέση τῆς Δημοκρατίας μας, ἐσεῖς φυσικά εἶστε πολύ καλά κατατοπισμένοι σχετικά μέ τά βασικά γεγονότα πού ἀφοροῦν τήν πολωνική ἐπίθεση. Γιά τό ζήτημα αὐτό διαδίδονται στό ἐξωτερικό ἀναρίθμητα ψέματα, χάρη στή λεγόμενη ἐλευθεροτυπία, πού συνίσταται στό ὅτι ὅλα τά κύρια ἔντυπα ὄργανα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔχουν ἐξαγοραστεῖ ἀπό τούς καπιταλιστές καί κατά 99% εἶναι γεμάτα ἀπό ἄρθρα πουλημένων γραφιάδων. Αὐτό τό πράγμα τό λένε ἐλευθεροτυπία καί χάρη σ' αὐτό δέν ὑπάρχει ψέμα πού νά μήν ἔχει μπεῖ σέ κυκλοφορία. Ἰδιαίτερα ὅσοναφορᾶ τήν πολωνική ἐπίθεση δημιουργοῦν τήν ἐντύπωση πώς οἱ μπολσεβίκοι πρόβαλαν στήν Πολωνία ἀπραγματοποίητες ἀξιώσεις καί ἄρχισαν τήν ἐπίθεση, τή στιγμή πού ὅλοι σας ξέρετε πολύ καλά πώς ἐμεῖς εἴχαμε δεχτεῖ ἀπόλυτα ἀκόμη καί ἐκεῖνα τά ἀπέραντα σύνορα πού κρατοῦσαν οἱ πολωνοί προτοῦ ἀρχίσουν τήν ἐπίθεση. Ἐμεῖς βάζαμε τή διαφύλαξη τῆς ζωῆς τῶν κόκκινων στρατιωτῶν μας πάνω ἀπό τόν πόλεμο γιά τή Λευκορωσία καί τή Λιθουανία πού εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τούς πολωνούς. Ἀνεξάρτη-

τα ἀπό τό μήνυμά μας πρός τούς πολωνούς ἐργάτες καί ἀγρότες, δηλώσαμε μέ τόν πιό ἐπίσημο τρόπο στήν πολωνική κυβέρνηση, στήν ἀστική τσιφλικάδικη κυβέρνηση ὄχι μόνο ἐξονόματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἀλλά καί μέ εἰδική διακήρυξη ἀπομέρους τῆς ΠΚΕΕ [68], ἀπομέρους τοῦ ἀνώτερου ὀργάνου τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας μας ὅτι προτείνουμε εἰρηνικές διαπραγματεύσεις μέ βάση τό μέτωπο πού ὑπῆρχε τότε, δηλαδή τό μέτωπο τό ὁποῖο ἄφηνε στούς πολωνούς τή Λιθουανία καί τή Λευκορωσία πού δέν εἶναι πολωνικά ἐδάφη. Εἴμασταν πεπεισμένοι καί ἐξακολουθοῦμε καί τώρα νά εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές δέν θά μπορέσουν νά κρατήσουν ξένα ἐδάφη καί ὅτι καί μέ τήν πιό ἀσύμφορη ἀκόμη γιά μᾶς εἰρήνη θά κερδίσουμε περισσότερα, διαφυλάσσοντας τή ζωή τῶν κόκκινων στρατιωτῶν μας, γιατί κάθε μήνας εἰρήνης μᾶς δυναμώνει δέκα φορές περισσότερο, ἐνῶ κάθε ἄλλη κυβέρνηση, ὅπως καί τήν ἀστική κυβέρνηση τῆς Πολωνίας, κάθε μήνας εἰρήνης τήν ἀποσυνθέτει ὅλο καί περισσότερο. Παρόλο πού οἱ προτάσεις μας γιά εἰρήνη πήγαιναν ἐξαιρετικά μακριά, παρόλο πού μερικοί πολύ βιαστικοί καί στά λόγια πάρα πολύ ἐπαναστατικοί ἐπαναστάτες ἀποκαλοῦσαν ἀκόμη καί τίς προτάσεις μας τολστοϊκές — ἄν καί στήν πραγματικότητα οἱ μπολσεβίκοι μέ τή δράση τους ἀπόδειξαν μοῦ φαίνεται ἀρκετά πώς κανένας δέν θά μᾶς βρεῖ οὔτε ἕνα γραμμάριο τολστοϊσμοῦ — ἐμεῖς θεωρήσαμε χρέος μας μπροστά σέ μιά τέτια ὑπόθεση, ὅπως εἶναι ὁ πόλεμος, νά ἀποδείξουμε ὅτι κάναμε τίς μεγαλύτερες δυνατές ὑποχωρήσεις, καί ἰδιαίτερα νά ἀποδείξουμε ὅτι γιά τά σύνορα, γιά τά ὁποῖα χυνόταν τόσο αἷμα, δέν θά τραβήξουμε σέ πόλεμο, τό ζήτημα αὐτό εἶναι γιά μᾶς ἐλάχιστης σημασίας.

Κάναμε τέτιες ὑποχωρήσεις, πού δέν μπορεῖ νά τίς κάνει καμιά κυβέρνηση· παραχωρούσαμε στήν Πολωνία μιά ἔκταση πού καλό εἶναι νά τή συγκρίνουμε μέ τά ἀνατολικά σύνορα [69] πού καθορίζει γιά τούς πολωνούς τό ντοκουμέντο τοῦ ἀνώτατου ὀργάνου τῶν συμμάχων, ἄγγλων, γάλλων καί ἄλλων ἰμπεριαλιστῶν — τό ὁποῖο ἔχει δημοσιευτεῖ, μοῦ φαίνεται, χθές.

Οἱ κύριοι αὐτοί καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας φαντάζονται πώς αὐτοί κανονίζουν τά σύνορα, ὅμως, δόξα τῷ θεῷ, ὑπάρχουν καί κάποιοι ἄλλοι ἐκτός ἀπ' αὐτούς πού κανονίζουν αὐτά τά σύνορα: οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἔμαθαν νά καθορίζουν μόνοι τους αὐτά τά σύνορα.

Αὐτοί οἱ κύριοι καθορίζουν τά πολωνικά σύνορα, καί τά καθορίζουν μέ τέτιο τρόπο πού ἐκτείνονται ἀσύγκριτα πιό δυτικά ἀπό ὅ,τι προτείναμε ἐμεῖς. Ἡ πράξη αὐτή, πού προέρχεται ἀπό τούς συμμάχους τοῦ Παρισιοῦ, δείχνει καθαρά τή συναλλαγή πού ἔγινε ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί στόν Βράνγκελ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἰσχυρίζονται πώς θέλουν εἰρήνη μέ τή Σοβιετική Ρωσία, ἰσχυρίζονται πώς δέν ὑποστηρίζουν οὔτε τήν Πολωνία, οὔτε τόν Βράνγκελ· ἐμεῖς ὅμως λέμε πώς αὐτό εἶναι ἀσύστολο ψέμα, πίσω ἀπό τό ὁποῖο κρύβονται, ὅταν λένε πώς τώρα δέν δίνουν ὅπλα, τή στιγμή πού δίνουν ὅπλα, ὅπως ἔδιναν καί πρίν ἀπό μερικούς μῆνες. Τό σημερινό ἀνακοινωθέν ἀναφέρει πώς κυριεύτηκαν πολλά λάφυρα, κυριεύτηκε ἕνα βαγόνι μέ καινούργια ἀγγλικά πολυβόλα· ὁ σ. Τρότσκι ἀνακοίνωσε πώς τίς μέρες αὐτές κυριεύτηκαν ἐντελῶς καινούργια γαλλικά φυσίγγια. Τί ἀποδεικτικά στοιχεῖα μᾶς χρειάζονται ἀκόμη γιά νά ἀποδείξουμε πώς ἡ Πολωνία πολεμᾶ μέ ἀγγλικό καί γαλλικό ὁπλισμό, μέ ἀγγλικά καί γαλλικά φυσίγγια, πώς πολεμᾶ μέ ἀγγλικά καί γαλλικά χρήματα; Ἄν τώρα δηλώνουν πώς τά ἀνατολικά σύνορα τῆς Πολωνίας θά τά κανονίσει ἡ Πολωνία μονάχη της, αὐτό σημαίνει ἀνοιχτή συναλλαγή μέ τόν Βράνγκελ, αὐτό ὁ καθένας τό καταλαβαίνει. Ἀπό τήν ὅλη κατάσταση βλέπει καθαρά ὁ καθένας πώς οἱ πολωνοί τσιφλικάδες, ἡ πολωνική ἀστική τάξη πολεμᾶ ἀποκλειστικά μέ τή βοήθεια τῶν ἄγγλων καί τῶν γάλλων, ἐκεῖνοι ὅμως λένε ἀσύστολα ψέματα, ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγαν καί ὅταν ἰσχυρίζονταν πώς δέν ἔστελναν κανέναν Μπούλλιτ, ὥσπου τελικά ἔφτασε ὁ Μπούλλιτ στήν Ἀμερική καί μίλησε καί δημοσίευσε τά ντοκουμέντα ἐκεῖνα πού συγκέντρωσε ἐδῶ.

Οἱ κύριοι ὅμως αὐτοί, οἱ κύριοι ἔμποροι-καπιταλιστές δέν πρόκειται νά ἀλλάξουν κεφάλι. Αὐτό εἶναι εὐνόητο. Δέν μποροῦν νά σκεφτοῦν παρά μόνο ἐμπορικά καί, ὅταν ἡ διπλωματία μας ἐνεργεῖ μέ ὄχι ἐμπορικές μεθόδους, ὅταν ἐμεῖς λέμε πώς ἡ ζωή τῶν κόκκινων στρατιωτῶν μας εἶναι γιά μᾶς πολυτιμότερη ἀπό τήν τεράστια ἀλλαγή τῶν συνόρων, αὐτοί, σκεπτόμενοι καθαρά ἐμπορικά, εἶναι φυσικό νά μή τό καταλαβαίνουν αὐτό. Ὅταν πρίν ἕνα χρόνο προτείναμε στόν Μπούλλιτ μιά συμφωνία ἐξαιρετικά εὐνοϊκή γι' αὐτούς καί ἐξαιρετικά ἀσύμφορη γιά μᾶς, μιά συμφωνία πού παραχωροῦσε τεράστια ἐδάφη στόν Ντενίκιν καί στόν Κολτσάκ, τήν προτείναμε μέ τή βεβαιότητα πώς, ἄν θά ὑπογραφόταν εἰρήνη, ἡ λευκοφρουρίτικη κυβέρνηση δέν θά μποροῦσε ποτέ νά κρατηθεῖ.

Αὐτοί, κρίνοντας ἐμπορικά, δέν μποροῦσαν νά τό καταλάβουν ἀλλιῶς παρά σάν ὁμολογία τῆς ἀδυναμίας μας. «Ἐφόσον οἱ μπολσεβίκοι δέχονται μιά τέτια εἰρήνη, πάει νά πεῖ πώς βρίσκονται στίς παραμονές τοῦ θανάτου τους», καί ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος θριαμβολογοῦσε, ὅλοι οἱ διπλωμάτες ἔτριβαν τά χέρια καί ἔδιναν στόν Ντενίκιν καί στόν Κολτσάκ δάνεια ἑκατομμύρια λίρες στερλίνες. Εἶναι ἀλήθεια πώς δέν ἔδιναν χρυσάφι, ἀλλά ὅπλα μέ τοκογλυφικές τιμές, μέ τήν ἀπόλυτη πεποίθηση πώς οἱ μπολσεβίκοι σέ καμιά περίπτωση δέν θά μπορέσουν νά τά βγάλουν πέρα. Τό ζήτημα τέλειωσε μέ τήν ὁλοκληρωτική συντριβή τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν καί οἱ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια λίρες στερλίνες τους ἔγιναν καπνός. Καί τώρα καταφθάνουν σέ μᾶς ἀπανωτές ἁμαξοστοιχίες μέ θαυμάσιο ἀγγλικό ὁπλισμό· συχνά ἀνταμώνει κανείς ὁλόκληρες μεραρχίες ρώσων κόκκινων στρατιωτῶν ντυμένων μέ ὑπέροχο ἀγγλικό ἱματισμό, καί τίς μέρες αὐτές ἕνας σύντροφος ἀπό τόν Καύκασο μοῦ διηγήθηκε πώς ὁλόκληρη μεραρχία κόκκινων στρατιωτῶν εἶναι ντυμένη μέ στολή ἰταλῶν βερσαλιέρων. Λυποῦμαι πολύ, πού δέν ἔχω τή δυνατότητα νά σᾶς δείξω φωτογραφίες αὐτῶν τῶν ρώσων κόκκινων στρατιωτῶν, τῶν ντυμένων μέ στολή βερσαλιέρων. Εἶμαι ὅμως ὡστόσο ὑποχρεωμένος νά πῶ ὅτι ὁ ἀγγλικός ὁπλισμός σέ κάτι χρησίμευσε καί πώς οἱ ρῶσοι κόκκινοι στρατιῶτες εὐχαριστοῦν τούς ἄγγλους ἐμπόρους, πού τούς ἔντυσαν καί χειρίστηκαν τήν ὑπόθεση ἐμπορικά, τούς ἐμπόρους πού οἱ μπολσεβίκοι τούς χτύπησαν, τούς χτυποῦν καί θά τούς χτυπήσουν πολλές φορές ἀκόμη. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

Τό ἴδιο ἀκριβῶς βλέπουμε καί ὅσοναφορᾶ τήν πολωνική ἐπίθεση. Εἶναι ἕνα παράδειγμα πού μᾶς δείχνει πώς μωραίνει κύριος (φυσικά ἄν ὑπάρχει) ὅν βούλεται ἀπωλέσαι. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς ἐπικεφαλῆς τῆς Ἀντάντ βρίσκονται ἄνθρωποι ἐξαιρετικά ἔξυπνοι, ἔξοχοι πολιτικοί, καί οἱ ἄνθρωποι αὐτοί κάνουν συνεχῶς βλακεῖες. Ξεσηκώνουν τή μιά χώρα ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, δίνοντάς μας τή δυνατότητα νά τίς χτυποῦμε μιά-μιά. Γιατί, ἄν θά κατάφερναν νά ἑνωθοῦν — καί ἔχουν τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καί δέν ὑπάρχει οὔτε μιά πιθαμή γῆς, ὅπου νά μή φτάνει ἡ στρατιωτική τους ἐξουσία — θά τούς ἦταν προφανῶς τό πιό εὔκολο νά ἑνώσουν ὅλες τίς ἐχθρικές δυνάμεις καί νά τίς στρέψουν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Δέν μποροῦν ὅμως νά τίς ἑνώσουν. Πᾶνε στή μάχη κομματιασμένοι. Αὐτοί μόνο ἀπειλοῦν, καυχιοῦνται καί ἐξαπατοῦν — πρίν ἀπό ἔξι μῆνες διακήρυ-

ξαν πώς ξεσήκωσαν 14 κράτη ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, πώς μέσα σέ τόσους μῆνες θά βρίσκονται στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη. Σήμερα πῆρα ἀπό τή Φιλλανδία μιά μπροσούρα μέ ἀφηγηματικές ἀναμνήσεις ἑνός λευκοῦ ἀξιωματικοῦ γιά τήν ἐπίθεση κατά τῆς Πετρούπολης, καί πιό πρίν ἀκόμη πῆρα μιά δήλωση διαμαρτυρίας μερικῶν ρώσων καντέτικης χροιᾶς μελῶν τῆς βορειοδυτικῆς κυβέρνησης [70], ὅπου ἐξιστοροῦν πώς τούς κάλεσαν οἱ ἄγγλοι στρατηγοί σέ σύσκεψη καί τούς πρότειναν μέσω διερμηνέα, καί κάποτε σέ ἄπταιστη ρωσική γλώσσα, νά σχηματίσουν ἐκεῖ μέσα, χωρίς νά κινηθοῦν ἀπό τή θέση τους, κυβέρνηση, φυσικά ρωσική, ὁπωσδήποτε δημοκρατική, στό πνεῦμα Συντακτικῆς Συνέλευσης, καί πώς ζήτησαν ἀπ' αὐτούς νά ὑπογράψουν ὅ,τι θά τούς προτείνουν. Καί αὐτοί, οἱ ρῶσοι ἀξιωματικοί, πού ἦταν λυσσαλέοι ἐχθροί τῶν μπολσεβίκων, αὐτοί οἱ καντέτοι, μιλοῦν γιά τήν ἀγανάκτησή τους ἀπό τήν ἀνήκουστη αὐτή ξετσιπωσιά τῶν ἄγγλων ἀξιωματικῶν, πού τούς ἔδιναν ἐντολές, τούς διέτασσαν μέ ὕφος κοζάκου ὑπαξιωματικοῦ (ἐνῶ μόνο ὁ ρῶσος ξέρει νά διατάσσει) νά καθίσουν καί νά ὑπογράψουν ὅ,τι θά τούς ἔδιναν· στή συνέχεια ἐξιστοροῦν πῶς ὅλη αὐτή ἡ ὑπόθεση ναυάγησε. Λυποῦμαι πού δέν ἔχουμε τή δυνατότητα νά κυκλοφορήσουμε ὅσο μπορεῖ πλατύτερα τά ντοκουμέντα αὐτά, τίς ὁμολογίες αὐτές τῶν λευκοφρουριτῶν ἀξιωματικῶν πού ἐπέδραμαν ἐνάντια στήν Πετρούπολη.

Γιατί γίνονται ὅλα αὐτά; Γίνονται γιατί ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν τους εἶναι συμμαχία μόνο στά χαρτιά, ἐνῶ στήν πράξη εἶναι μιά ὁμάδα ἁρπακτικῶν θηρίων πού δέν κάνουν τίποτε ἄλλο παρά νά τρώγονται καί πού δέν ἔχουν καθόλου ἐμπιστοσύνη μεταξύ τους.

Στήν πραγματικότητα καί τώρα παινεύονται πώς μαζί μέ τήν Πολωνία θά ἐπιτεθοῦν ἡ Λεττονία, ἡ Ρουμανία καί ἡ Φιλλανδία, καί ἀπό τίς διπλωματικές διαπραγματεύσεις βλέπουμε πεντακάθαρα πώς, ὅταν ἡ Πολωνία ἄρχισε τήν ἐπίθεση, οἱ Δυνάμεις πού ἔκαναν μαζί μας εἰρηνικές διαπραγματεύσεις ἄλλαξαν τόνο κι' ἔκαναν ἤδη δηλώσεις πού εἶναι μερικές φορές ἀπίστευτα ἀναιδεῖς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί σκέπτονται ἐμπορικά, καί ἀπό τόν ἔμπορο τίποτε ἄλλο δέν μπορεῖ νά περιμένει κανείς. Νόμισε πώς τώρα ὑπάρχει ἐλπίδα νά κανονίσει τούς λογαριασμούς του μέ τή Σοβιετική Ρωσία καί ἀρχίζει νά σηκώνει τή μύτη. Ἄς τό νομίζει. Ἐμεῖς τό παρατηρήσαμε αὐτό

σέ ἄλλα κράτη πιό σημαντικά, καί δέν δόσαμε καμιά σημασία, γιατί ἔχουμε πειστεῖ πώς ὅλες οἱ ἀπειλές τῆς Φιλλανδίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Λεττονίας καί ὅλων τῶν ἄλλων ἀστικῶν κρατῶν, πού ἐξαρτῶνται ἀπόλυτα ἀπό τήν 'Αντάντ, ὅλες αὐτές οἱ ἀπειλές εἶναι σαπουνόφουσκες. Ἡ Πολωνία ἔκλεισε συμφωνία μόνο μέ τόν Πετλιούρα, στρατηγό χωρίς στρατό, καί ἡ συμφωνία αὐτή προκάλεσε στόν οὐκρανικό πληθυσμό ἀκόμη μεγαλύτερη ἀγανάκτηση, προκάλεσε σέ μεγαλύτερο βαθμό τό πέρασμα μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ἀπό μισοαστικά στοιχεῖα, καί γι' αὐτό τά πράγματα κατέληξαν πάλι, ἀντί στήν κοινή ἐπίθεση, στή μεμονωμένη δράση μόνο τῆς Πολωνίας. Καί τώρα βλέπουμε πιά πώς, παρόλο πού τά στρατεύματά μας ἦταν ἀναγκασμένα νά χάσουν, ὅπως καταλαβαίνετε, ἀρκετό καιρό γιά τή μετακίνηση, γιατί βρίσκονταν μακρύτερα ἀπό τά σύνορα ἀπ' ὅ,τι οἱ πολωνοί καί χρειαζόμασταν πολύ καιρό γιά τή μεταφορά τους, τά στρατεύματά μας ἄρχισαν τήν ἐπίθεση καί τίς μέρες αὐτές τό ἱππικό μας κατέλαβε τό Ζιτομίρ· ὁ τελευταῖος δρόμος ἐπικοινωνίας τοῦ Κιέβου μέ τό πολωνικό μέτωπο ἔχει πιά ἀποκοπεῖ ἀπό τό Νότο καί τό Βορά ἀπό τά στρατεύματά μας, κι' ἔτσι τό Κίεβο χάθηκε οριστικά γιά τούς πολωνούς· ταυτόχρονα μάθαμε πώς ὁ Σκούλσκι ὑπόβαλε παραίτηση, πώς ἡ κυβέρνηση τῆς Πολωνίας κλονίζεται καί παραδέρνει πιά καί ἤδη δηλώνει πώς θά μᾶς προτείνει νέους ὅρους εἰρήνης. Πολύ εὐχαρίστως, κύριοι τσιφλικάδες καί καπιταλιστές, ἐμεῖς ποτέ δέν θά ἀρνηθοῦμε νά ἐξετάσουμε τούς πολωνικούς ὅρους εἰρήνης. Βλέπουμε ὅμως πώς ἡ κυβέρνησή τους διεξάγει πόλεμο, παρά τή θέληση τῆς δικῆς της ἀστικῆς τάξης, πώς ἡ πολωνική Λαϊκή Δημοκρατία [71], πού ἀντιστοιχεῖ στούς δικούς μας καντέτους καί ὀχτωβριστές — οἱ πιό λυσσαλέοι ἀντεπαναστάτες τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη — εἶναι κατά τοῦ πολέμου, γιατί ξέρουν πώς σέ ἕναν τέτιο πόλεμο δέν μποροῦν νά νικήσουν, καί πώς τόν πόλεμο τόν διεξάγουν οἱ πολωνοί τυχοδιῶκτες, οἱ ἐσέροι, τό Κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν [72], οἱ ἄνθρωποι στούς ὁποίους βλέπουμε περισσότερο ἀπόλα αὐτό πού βλέπουμε καί στούς ἐσέρους καί συγκεκριμένα: ἐπαναστατική φρασεολογία, κομπασμό, πατριωτισμό, σωβινισμό, κωμικότητα καί ἀπόλυτη ἐπιπολαιότητα. Τούς ξέρουμε αὐτούς τούς κυρίους. Καί τώρα πού μπλεγμένοι στό ἀδιέξοδο τοῦ πολέμου ἀρχίζουν νά ἀλλάζουν θέσεις στήν κυβέρνησή τους καί νά λένε πώς μᾶς προτείνουν εἰρηνικές διαπραγματεύ-

σεις, τούς ἀπαντοῦμε: ὁρίστε, κύριοι, δοκιμάστε. Ἐμεῖς ὅμως ὑπολογίζουμε μόνο στούς πολωνούς ἐργάτες καί στούς πολωνούς ἀγρότες· κι' ἐμεῖς θά μιλήσουμε γιά εἰρήνη, ὄχι ὅμως μέ σᾶς, τούς πολωνούς τσιφλικάδες καί τούς πολωνούς ἀστούς, ἀλλά μέ τούς πολωνούς ἐργάτες καί ἀγρότες καί θά δοῦμε τί θά βγεῖ ἀπ' αὐτές τίς διαπραγματεύσεις.

Σύντροφοι, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἐπιτυχίες πού ἔχουμε στό πολωνικό μέτωπο, ἡ κατάσταση ἐξακολουθεῖ καί τώρα νά εἶναι τέτια, πού πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας. Τό πιό ἐπικίνδυνο στόν πόλεμο, πού ἀρχίζει μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, ὅπως ὁ τωρινός πόλεμος μέ τήν Πολωνία, τό πιό ἐπικίνδυνο εἶναι νά ὑποτιμήσουμε τόν ἀντίπαλο καί νά ἐπαναπαυθοῦμε μέ τή σκέψη πώς εἴμαστε ἰσχυρότεροι. Αὐτό εἶναι τό πιό ἐπικίνδυνο, πού στόν πόλεμο μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ ἧττα, κι' αὐτό εἶναι τό πιό ἄσχημο γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ χαρακτήρα, πού ἐκδήλωσή του εἶναι ἡ ἀδυναμία καί ἡ νωθρότητα. Τό βασικό δέν εἶναι μόνο νά ἀρχίσουμε, ἀλλά καί νά ἀντέχουμε καί νά ἐπιμένουμε, καί αὐτό ὁ ρῶσος ὁ δικός μας δέν τό καταφέρνει. Καί μόνο μέ μιά μακρόχρονη ἐξάσκηση, μέ μιά προλεταριακή πειθαρχημένη πάλη ἐνάντια σέ κάθε κλονισμό καί ταλάντευση, μόνο μέ μιά τέτια αὐτοκυριαρχία μπορεῖ νά φτάσουν οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας στό σημεῖο νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν ἄσχημη αὐτή συνήθεια.

Χτυπήσαμε τόν Κολτσάκ, τόν Ντενίκιν καί τόν Γιουντένιτς καί τούς χτυπήσαμε πολύ καλά, ὡστόσο δέν καταφέραμε νά τούς ἀποτελειώσουμε καί ἀφήσαμε τόν Βράνγκελ στήν Κριμαία. Λέγαμε: «λοιπόν, τώρα εἴμαστε πιά πιό ἰσχυροί!» — καί γι' αὐτό εἴχαμε πάρα πολλές ἐκδηλώσεις ἀποδιοργάνωσης καί τσαπατσουλιᾶς, ἐνῶ ὁ Βράνγκελ τόν ἴδιο καιρό παίρνει βοήθεια ἀπό τήν Ἀγγλία. Αὐτό γίνεται μέσω τῶν ἐμπόρων καί δέν εἶναι δυνατό νά τό ἀποδείξουμε. Τίς μέρες αὐτές ἀποβίβασε ἀγήματα καί κατέλαβε τή Μελιτούπολη. Εἶναι ἀλήθεια πώς, σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες εἰδήσεις, τήν πήραμε πίσω, ὅμως καί στήν περίπτωση αὐτή τή χάσαμε κατά τόν πιό ἐπονείδιστο τρόπο ἐπειδή ἀκριβῶς εἴμασταν ἰσχυροί. Ἐπειδή ὁ Γιουντένιτς, ὁ Κολτσάκ καί ὁ Ντενίκιν τσακίστηκαν, γι' αὐτό ὁ ρῶσος ἀρχίζει νά παρουσιάζει τή φύση του, πηγαίνει νά ἡσυχάσει καί ἡ ὑπόθεση ξελασκάρει· ἔπειτα, ἐξαιτίας τῆς ἀμέλειάς του αὐτῆς, θυσιάζει δεκάδες χιλιάδες συναδέλφους του. Νά ἕνα γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ χαρακτήρα: τήν ὥρα πού ὅλες οἱ δουλιές εἶναι μισοτελειωμένες, ὁ ρῶσος μπορεῖ ἀμέσως νά ξελασκάρει, ἄν δέν σταθεῖς ἐπάνω ἀπό τό κεφάλι του. Πρέπει νά καταπολεμήσουμε ἀμείλικτα αὐτό τό

γνώρισμα, γιατί προκαλεῖ τήν ἀπώλεια δεκάδων χιλιάδων ἀπό τούς καλύτερους κόκκινους στρατιῶτες καί ἀγρότες καί τήν παράταση ὅλων τῶν δεινῶν τῆς πείνας. Γι' αὐτό, παρόλο πού εἴμαστε ἰσχυρότεροι ἀπό τούς πολωνούς, τό σύνθημά μας ὅσοναφορᾶ τόν πόλεμο πού μᾶς ἐπιβλήθηκε πρέπει νά εἶναι: σφίξιμο κάθε λασκαρίσματος. Μιά καί ὁ πόλεμος ἔγινε ἀναπόφευκτος, πρέπει νά τά δόσουμε ὅλα γιά τόν πόλεμο, καί τό παραμικρότερο ξελασκάρισμα ἤ ἔλλειψη δραστηριότητας πρέπει νά τιμωροῦνται σύμφωνα μέ τό στρατιωτικό νόμο. Ὁ πόλεμος εἶναι πόλεμος, καί κανένας στά μετόπισθεν εἴτε σέ ὁποιεσδήποτε εἰρηνικές ἀσχολίες δέν ἔχει δικαίωμα νά ἀποφύγει τήν ὑποχρέωση αὐτή.

Τό σύνθημα πρέπει νά εἶναι: ὅλα γιά τόν πόλεμο! Χωρίς αὐτό δέν θά τά βγάλουμε πέρα μέ τούς πολωνούς μικροτσιφλικάδες καί τήν πολωνική ἀστική τάξη· γιά νά τελειώνουμε μέ τόν πόλεμο, εἶναι ἀνάγκη νά κόψουμε μιά γιά πάντα τό βήχα στό τελευταῖο ἀπό τά γειτονικά κράτη, πού τολμάει ἀκόμη νά παίζει μέ τόν πόλεμο. Πρέπει νά τούς δόσουμε ἕνα τέτιο μάθημα, ὥστε νά ποῦν στά παιδιά τους, στά ἐγγόνια τους καί στά δισέγγονά τους νά μή κάνουν τέτια ἀστεῖα (χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α), καί γι' αὐτό, σύντροφοι, ἡ πρώτη ὑποχρέωση τῶν στελεχῶν πού δουλεύουν στό χωριό, τῶν προπαγανδιστῶν καί τῶν διαφωτιστῶν καί ὅλων τῶν συντρόφων πού δουλεύουν τώρα σέ ὁποιονδήποτε τομέα τῆς εἰρηνικῆς ἐργασίας, εἶναι τούτη: σέ κάθε συνέλευση, συγκέντρωση καί σύσκεψη γιά πρακτικά ζητήματα, σέ ὁποιεσδήποτε ὁμάδες ὁποιουδήποτε κομματικοῦ ἱδρύματος, σέ ὁποιοδήποτε σοβιετικό ἵδρυμα νά θυμοῦνται πρῶτα ἀπόλα καί νά ἐφαρμόζουν μέ κάθε θυσία τό σύνθημα: «ὅλα γιά τόν πόλεμο».

Ἐφόσον ὁ πόλεμος δέν τέλειωσε μέ πλήρη νίκη, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά προφυλαχτοῦμε ἀπό τά λάθη καί τίς βλακεῖες πού κάναμε ἀρκετά χρόνια. Δέν ξέρω πόσες βλακεῖες πρέπει νά κάνει ὁ ρῶσος γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτές. Μιά φορά, χωρίς νά τσακίσουμε τόν ἐχθρό, ἀφήνοντας τόν Βράνγκελ στήν Κριμαία, νομίζαμε πώς ὁ πόλεμος τέλειωσε κιόλας. Τό ξαναλέω, τό σύνθημα: «ὅλα γιά τόν πόλεμο» πρέπει νά εἶναι σέ κάθε σύσκεψη, συνεδρίαση, σέ κάθε συμβούλιο τό πρῶτο βασικό σημεῖο τῆς ἡμερήσιας διάταξης.

Κάναμε ἄραγε ὅλα ὅσα ἔπρεπε, δόσαμε ὅλες τίς θυσίες πού χρειάζονταν γιά νά τελειώσει ὁ πόλεμος; Αὐτό εἶναι ζήτημα διάσωσης τῆς ζωῆς δεκάδων χιλιάδων ἐξαιρετικῶν συντρόφων πού πέφτουν στίς πρῶτες γραμμές τοῦ μετώπου. Αὐτό εἶναι ζήτημα

διάσωσης ἀπό τήν πείνα πού μᾶς ἀπειλεῖ μόνο καί μόνο γιατί δέν τελειώσαμε τόν πόλεμο, ἐνῶ μποροῦμε καί πρέπει νά τόν τελειώσουμε καί μάλιστα γρήγορα. Γι' αὐτό πρέπει μέ ἀμείλικτη αὐστηρότητα νά ἐπιβληθοῦν ὁπωσδήποτε ἡ πειθαρχία καί ἡ ὑπακοή. Ἡ παραμικρότερη ἐπιείκεια, ἡ παραμικρότερη χαλάρωση πού θά ἐπιδειχτεῖ ἐδῶ, στά μετόπισθεν, σέ ὁποιαδήποτε εἰρηνική δουλιά, θά σημαίνει χιλιάδες ἀπώλειες στό μέτωπο καί πείνα ἐδῶ.

Νά γιατί ἀπέναντι σέ τέτιες ἀμέλειες πρέπει νά δείχνουμε ἀμείλικτη αὐστηρότητα. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο βασικό δίδαγμα πού βγαίνει ἀπ' ὅλο τόν ἐμφύλιο πόλεμο τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας· αὐτό εἶναι τό πρῶτο βασικό δίδαγμα πού πρέπει νά τό θυμᾶται παντοῦ καί πάντα κάθε κομματικό στέλεχος καί ἰδιαίτερα ὅταν ἡ ἀποστολή του εἶναι νά δουλεύει στόν τομέα τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας. Πρέπει νά ξέρει πώς θά εἶναι ἄχρηστος κομμουνιστής καί προδότης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἄν δέν ἐφαρμόσει τό σύνθημα αὐτό μέ ἀμείωτη σταθερότητα καί ἀλύγιστη ἐπιμονή ἀπέναντι καί στίς ἐλάχιστες ἀμέλειες.

Μέ τούς ὅρους αὐτούς εἴμαστε σίγουροι πώς ἡ νίκη θά εἶναι γρήγορη, ὅτι θά περιφρουρήσουμε πέρα γιά πέρα τόν ἑαυτό μας ἀπό τήν πείνα. Οἱ σύντροφοι πού ἔρχονται ἀπό μακριά μᾶς φέρνουν πληροφορίες γιά ὅ,τι γίνεται στίς ἀκρινές περιοχές. Εἶδα συντρόφους πού ἦλθαν ἀπό τή Σιβηρία, τούς σ.σ. Λουνατσάρσκι καί Ρίκοφ, συντρόφους πού ἦλθαν ἀπό τήν Οὐκρανία καί τό Βόρειο Καύκασο. Γιά τόν πλοῦτο αὐτῆς τῆς περιοχῆς μιλοῦν μέ ἀφάνταστο ἐνθουσιασμό. Στήν Οὐκρανία τρέφουν τά γουρούνια μέ σιτάρι, στό Βόρειο Καύκασο, οἱ γυναῖκες πού πουλοῦν τό γάλα, πλένουν μέ γάλα τά δοχεῖα. Ἀπό τή Σιβηρία ἔρχονται τραῖνα μέ μαλλί, δέρματα καί ἄλλο πλοῦτο. Στή Σιβηρία ὑπάρχουν δεκάδες χιλιάδες πούτια ἀλάτι, ἐνῶ σέ μᾶς ἡ ἀγροτιά ρεύει καί ἀρνεῖται νά ἀνταλλάξει σιτάρι μέ χαρτιά, πιστεύοντας πώς μέ χαρτιά δέν μπορεῖς νά κάνεις νοικοκυριό, καί ἐδῶ, στή Μόσχα, μπορεῖ νά συναντήσετε ἐργάτες νά ρεύουν ἀπό τήν πείνα δίπλα στή μηχανή. Τό κυριότερο ἐμπόδιο, πού δέν μᾶς ἀφήνει νά ταΐσουμε τούς ἐργάτες πιό χορταστικά γιά νά ἀποκαταστήσουν τήν κλονισμένη τους ὑγεία, τό κυριότερο ἐμπόδιο εἶναι ἡ παράταση τοῦ πολέμου. Ἐπειδή ἀπό ἀμέλεια χάσαμε τήν Κριμαία, κάμποσες δεκάδες χιλιάδες ἄνθρωποι θά ὑποσιτίζονται γιά ἕνα διάστημα πάνω ἀπό ἕξι μῆνες. Ἡ ὑπόθεση δέν προχωρεῖ, γιατί δέν εἴμαστε ἀρκετά ὀργανωμένοι καί πειθαρχημένοι. Ἐδῶ πεθαί-

νουν οἱ ἄνθρωποι τή στιγμή πού στήν Οὐκρανία, στό Βόρειο Καύκασο καί στή Σιβηρία ἔχουμε ὑπεράφθονα ἀγαθά πού μποροῦν νά θρέψουν τούς νηστικούς ἐργάτες καί νά ἀνορθώσουν τή βιομηχανία.

Γιά τήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας χρειάζεται πειθαρχία. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου πρέπει πρῶτα ἀπόλα νά συνίσταται σέ τοῦτο: τό πρωτοπόρο, τό πιό συνειδητό καί τό πιό πειθαρχημένο τμῆμα τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης καί τῆς βιομηχανίας, πού πεινᾶ περισσότερο ἀπ' ὅλους, πού ἔδοσε στά δυό αὐτά χρόνια ἀπερίγραπτες θυσίες, νά διαπαιδαγωγήσει, νά διδάξει καί νά βάλει σέ πειθαρχία ὅλο τό ἄλλο προλεταριάτο, πού συχνά δέν εἶναι συνειδητοποιημένο, καί ὅλη τήν ἐργαζόμενη μάζα καί τήν ἀγροτιά. Στό σημεῖο αὐτό πρέπει νά ἐξοστρακιστεῖ κάθε συναισθηματισμός, κάθε λογῆς φλυαρία γιά δημοκρατία. Παραχωροῦμε τή φλυαρία αὐτή στούς κυρίους ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους· οἱ κύριοι αὐτοί ἔχουν μιλήσει ἀρκετά γιά δημοκρατία μέ τόν Κολτσάκ, τόν Ντενίκιν καί τόν Γιουντένιτς. Ἄς πᾶνε στόν Βράνγκελ: ἐκεῖνος θά τούς βάλει μυαλό. Καί πρέπει νά βάλουμε μυαλό σέ ὅσους δέν ἔβαλαν ὥς τώρα.

Ἔχουμε τή γνώμη πώς οἱ ἐργάτες πού σήκωσαν τά βάρη, πού ἐξαγόρασαν τήν ἡσυχία καί τή σταθερότητα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τίς πιό ἀφάνταστες θυσίες, πρέπει νά βλέπουν τόν ἑαυτό τους σάν τό πρωτοπόρο τμῆμα πού θά ἀνεβάσει τήν ὑπόλοιπη ἐργαζόμενη μάζα μέ τή διαφώτιση καί τήν πειθαρχία, γιατί ξέρουμε πώς ὁ καπιταλισμός μᾶς ἄφησε κληρονομιά ἕναν ἐργαζόμενο τελείως ἐξουθενωμένο καί ἀμόρφωτο, πού δέν καταλαβαίνει πώς μπορεῖ νά δουλεύει ὄχι μόνο κάτω ἀπό τό μαστίγιο τοῦ κεφαλαίου, ἀλλά καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ ὀργανωμένου ἐργάτη. Θά μπορέσει ὅμως νά τό πιστέψει, ἄν ὅλα αὐτά τά δείξουμε στήν πράξη. Ὁ ἐργαζόμενος δέν μπορεῖ νά μάθει αὐτό τό πράγμα ἀπό τά βιβλία. Μπορεῖ νά τά μάθει ὅλα αὐτά, ὅταν τοῦ τά δείξουμε στήν πράξη. Θά εἶναι ὑποχρεωμένος ἤ νά δουλεύει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ συνειδητοῦ ἐργάτη, ἤ νά πάει μέ τόν Κολτσάκ, τόν Βράνγκελ κτλ... Γι' αὐτό χρειάζεται μέ κάθε θυσία νά ἔχουμε αὐστηρότατη πειθαρχία καί νά ἐκτελοῦμε συνειδητά αὐτό πού ὑπαγορεύει τό πρωτοπόρο τμῆμα τοῦ προλεταριάτου, αὐτό πού ἔχει ἐπεξεργαστεῖ μέ τή σκληρή πείρα του. Ἐφαρμόζοντας ὅλα αὐτά τά μέτρα γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ μας, θά εἴμαστε ἀπόλυτα σίγουροι πώς θά βγοῦμε ἀπό τά ἐρείπια καί τήν ἀποδιοργάνωση πού μᾶς προξένησε ὁ ἰμπεριαλιστικός

πόλεμος. Ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν ἀπό τήν 1 Αὐγούστου τοῦ 1917 ἔδοσε 30 ἑκατομμύρια, ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἔδοσε 110 ἑκατομμύρια. Αὐτό δείχνει πώς ἀρχίσαμε νά ξεπερνᾶμε τίς δυσκολίες. Ἀπό τήν 1 Αὐγούστου τοῦ 1919 ὥς τά σήμερα ἡ συγκέντρωση ἔδοσε πάνω ἀπό 150 ἑκατομμύρια. Αὐτό δείχνει πώς ξεπερνᾶμε τίς δυσκολίες. Ὅμως δέν πήραμε ἀκόμη πραγματικά τήν Οὐκρανία, τό Βόρειο Καύκασο καί τή Σιβηρία· ὅταν τό κάνουμε αὐτό, τότε θά ἐξασφαλίσουμε πραγματικά καί μέ εὐσυνειδησία στόν ἐργάτη ἀπό δυό φούντια ψωμί τήν ἡμέρα.

Θά ἤθελα, σύντροφοι, νά μιλήσω ἀκόμη γιά ἕνα ζήτημα πού ἔχει σημασία γιά σᾶς, τά στελέχη τοῦ χωριοῦ, πού εἶχα τήν εὐκαιρία νά τά γνωρίσω ἐνμέρει ἀπό τά κομματικά ντοκουμέντα. Θέλω νά σᾶς πῶ ὅτι ἡ κυριότερη δουλιά σας θά εἶναι καθοδηγητική, κομματική, διαφωτιστική, προπαγανδιστική. Μιά ἀπό τίς κυριότερες ἀδυναμίες στή δουλιά αὐτή εἶναι ὅτι δέν ξέρουμε νά ὀργανώσουμε τίς κρατικές ὑποθέσεις, ὅτι ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς κύκλους τῶν συντρόφων μας, ἀκόμη καί σέ ἐκείνους πού καθοδηγοῦν ἐδῶ τή δουλιά, μιά πολύ ἰσχυρή συνήθεια τῆς παλιᾶς παρανομίας, ὅταν ἀκόμη ἀποτελούσαμε μικρούς κύκλους ἐδῶ ἤ στό ἐξωτερικό καί δέν μπορούσαμε οὔτε καί νά διανοηθοῦμε ἀκόμη, οὔτε καί νά σκεφτοῦμε μέ τί τρόπο θά ὀργανώσουμε τή δουλιά σέ κρατική κλίμακα. Τώρα πρέπει νά τό ξέρετε καί νά μήν τό ξεχνᾶτε πώς πρέπει νά διοικοῦμε ἑκατομμύρια. Κάθε ἐκπρόσωπος τῆς ἐξουσίας πού θά πάει στό χωριό σάν ἀντιπρόσωπος, σάν πληρεξούσιος τῆς ΚΕ, πρέπει νά θυμᾶται πώς ἔχουμε ἕναν τεράστιο κρατικό μηχανισμό πού δουλεύει ἄσχημα ἀκόμη, γιατί δέν ξέρουμε, δέν μποροῦμε νά τόν χειριστοῦμε καλά. Ἔχουμε στά χωριά ἑκατοντάδες χιλιάδες δασκάλους, ἐξουθενωμένους καί τρομοκρατημένους ἀπό τούς κουλάκους ἤ τρομαγμένους μέχρι θανάτου ἀπό τήν παλιά τσαρική γραφειοκρατία, πού δέν μποροῦν, δέν εἶναι σέ θέση νά καταλάβουν τίς ἀρχές τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἔχουμε ἕναν τεράστιο στρατιωτικό μηχανισμό. Χωρίς τούς πολιτικούς ἐπιτρόπους τοῦ στρατοῦ δέν θά εἴχαμε Κόκκινο Στρατό.

Ἔχουμε ἐπίσης μηχανισμό Γενικῆς Στρατιωτικῆς Ἐκπαίδευσης [73], πού παράλληλα μέ τή στρατιωτική δουλιά, πρέπει νά κάνει πολιτιστική δουλιά, πρέπει νά ἀνεβάζει τή συνείδηση τῶν ἀγροτῶν.

Ὁ κρατικός αὐτός μηχανισμός δουλεύει πολύ ἄσχημα, δέν ἔχουμε στό μηχανισμό αὐτό ἀνθρώπους πραγματικά ἀφοσιωμένους, πεπεισμένους, πραγματικούς κομμουνιστές, κι' ἐσεῖς πού θά πᾶτε στό χωριό σάν κομμουνιστές, δέν πρέπει νά δουλεύετε

ἀποσπασμένοι ἀπό τό μηχανισμό αὐτό, ἀλλά ἀντίθετα, πρέπει νά συνεργάζεστε μαζί του. Κάθε κομματικός διαφωτιστής πού παρουσιάζεται στό χωριό πρέπει νά εἶναι ταυτόχρονα καί ἐπιθεωρητής τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἐπιθεωρητής ὄχι μέ τήν παλιά ἔννοια τῆς λέξης, ἐπιθεωρητής ὄχι μέ τήν ἔννοια τῆς ἐπέμβασης στό ἔργο τῆς λαϊκῆς παιδείας — αὐτό εἶναι ἀπαράδεκτο — ἀλλά ἐπιθεωρητής μέ τήν ἔννοια ὅτι θά συντονίσει τή δουλιά του μέ τή δουλιά τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας, μέ τή δουλιά τοῦ μηχανισμοῦ Γενικῆς Στρατιωτικῆς Ἐκπαίδευσης, μέ τή δουλιά τοῦ πολιτικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ στρατοῦ, ὅτι θά βλέπει τόν ἑαυτό του σάν ἐκπρόσωπο τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἐκπρόσωπο τοῦ κόμματος πού κυβερνάει τή Ρωσία. Φτάνοντας στό χωριό, πρέπει νά ἐνεργεῖ ὄχι μόνο σάν προπαγανδιστής, σάν δάσκαλος, ἀλλά καί νά προσέχει ταυτόχρονα, ὥστε οἱ δάσκαλοι πού εἶναι τελείως ἀπομονωμένοι ἤ οἱ δεκάδες καί ἑκατοντάδες πολιτικοί ἐπίτροποι τοῦ στρατοῦ, ὅλοι αὐτοί νά παίρνουν μέρος στή δουλιά τοῦ κομματικοῦ αὐτοῦ διαφωτιστῆ. Κάθε δάσκαλος εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἔχει μπροσουρίτσες προπαγανδιστικοῦ περιεχομένου· εἶναι ὑποχρεωμένος ὄχι μόνο νά τίς ἔχει, ἀλλά καί νά τίς διαβάζει στούς ἀγρότες. Ἄν δέν τό κάνει αὐτό, πρέπει νά ξέρει πώς θά χάσει τή θέση του. Τό ἴδιο καί οἱ πολιτικοί ἐπίτροποι τοῦ στρατοῦ πρέπει νά ἔχουν τέτιες μπροσουρίτσες, πρέπει νά τίς διαβάζουν στούς ἀγρότες.

Ὑπάρχουν στή διάθεση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἑκατοντάδες χιλιάδες σοβιετικοί ὑπάλληλοι πού εἶναι ἤ ἀστοί, ἤ μικροαστοί, ἤ τόσο ἀποβλακωμένοι, ὥστε νά μήν πιστεύουν καθόλου στή Σοβιετική μας ἐξουσία, ἤ εἶναι πολύ μακριά ἀπ' αὐτή τήν ἐξουσία, πού βρίσκεται κάπου ἐκεῖ, στή Μόσχα, ἐνῶ δίπλα τους ἔχουν τόν ἀγρότη κουλάκο πού ἔχει σιτάρι, τό κρατάει κρυμένο καί δέν τούς τό δίνει, κι' αὐτοί πεινοῦν.

Σ' αὐτό τό σημεῖο τό κομματικό στέλεχος ἔχει διπλό καθῆκον. Πρέπει νά θυμᾶται πώς δέν εἶναι μόνο κήρυκας τοῦ λόγου, πώς πρέπει ὄχι μόνο νά βοηθάει τά πιό ταλαιπωρημένα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ — αὐτό εἶναι τό βασικό του καθῆκον, χωρίς αὐτό δέν εἶναι κομματικό στέλεχος, χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά λέγεται κομμουνιστής. Ὅμως, ἐκτός ἀπ' ὅλα αὐτά, πρέπει νά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πρέπει νά συνδεθεῖ μέ τούς δασκάλους, πρέπει νά συντονίζει τή δουλιά τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας μέ τή δική του. Δέν πρέπει νά εἶναι ἐπιθεωρητής μέ τήν ἔννοια τοῦ ἐλέγχου καί τῆς ἐπιθεώρησης, ὅμως εἶναι ἀντιπρόσωπος τοῦ κυβερνῶντος κόμματος, πού μέσω ἑνός τμήμα-

τος τοῦ προλεταριάτου τώρα κυβερνᾶ δλη τή Ρωσία, καί μέ τήν ἰδιότητα αὐτή πρέπει νά θυμᾶται πώς ἡ δουλιά του εἶναι καθοδηγητική δουλιά, καί μέ τή δουλιά του πρέπει νά προσελκύει καί νά διδάσκει δλους τούς δασκάλους, τούς πολιτικούς ἐπιτρόπους τοῦ στρατοῦ γιά νά κάνουν αὐτοί τήν ἴδια δουλιά πού κάνει κι' αὐτός. Ἐκεῖνοι δέν τήν ξέρουν αὐτή τή δουλιά, ἐσεῖς πρέπει νά τούς τή μάθετε. Αὐτοί τώρα μένουν ἀπροστάτευτοι μπροστά στό χορτάτο ἀγρότη. Ἐσεῖς πρέπει νά τούς βοηθήσετε νά βγοῦν ἀπό τήν ἐξάρτηση αὐτή. Ἐσεῖς πρέπει νά θυμόσαστε καλά πώς δέν εἶστε μόνο προπαγανδιστές καί διαφωτιστές, ἀλλά ἐκπρόσωποι τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, καί πρέπει νά μή καταστρέφετε τό μηχανισμό πού ὑπάρχει, νά μήν ἐπεμβαίνετε, νά μήν ἀνακατεύετε τήν ὀργάνωσή του· καί ἡ δουλιά σας πρέπει νά ὀργανωθεῖ ἔτσι ὥστε πάντοτε, ἔστω κι' ὕστερα ἀπό μιά ἀσήμαντη δουλιά, ἕνας ἱκανός καθοδηγητής-προπαγανδιστής, ἕνας ἱκανός διαφωτιστής νά ἀφήνει στούς ἀγρότες κομμουνιστές πού διαφώτισε ὄχι μόνο χαρτιά, ἀλλά νά ἀφήνει ἴχνη στή συνείδηση τῶν στελεχῶν πού ἐλέγχει καί κατευθύνει, τῶν στελεχῶν στά ὁποῖα ἀναθέτει διάφορα καθήκοντα· ἀπαιτεῖστε ἀπό τόν κάθε δάσκαλο, τόν κάθε πολιτικό ἐπίτροπο τοῦ στρατοῦ νά δουλεύει ἀπαραίτητα μέσα στό σοβιετικό πνεῦμα, νά ξέρει πώς αὐτή εἶναι ἡ ὑποχρέωσή του, νά θυμᾶται πώς, ἄν δέν ἐκπληρώσει αὐτή τήν ὑποχρέωση, δέν θά μείνει στή θέση του, ἀπαιτεῖστε ἀπ' δλους αὐτούς νά ξέρουν καί νά νιώθουν πώς ὁ κάθε διαφωτιστής εἶναι πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Νά, μέ τούς δρους αὐτούς, μέ τή σωστή χρησιμοποίηση τῶν δυνάμεων, θά δεκαπλασιάσετε τίς δυνάμεις αὐτές καί θά ἐπιτύχετε, ὥστε τά ἴχνη πού θά ἀφήσει πίσω της κάθε ἑκατοντάδα διαφωτιστῶν νά εἶναι ἕνας μηχανισμός ὀργάνωσης ὁ ὁποῖος ὑπάρχει ἤδη, μά πού δέν λειτουργεῖ ἀκόμη τέλεια καί ἱκανοποιητικά.

Σ' αὐτό λοιπόν τόν τομέα, δπως καί στούς ἄλλους, σᾶς εὔχομαι καλή ἐπιτυχία. (Π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 127 καί 128 τῆς 13 καί 15 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας «Λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν στή 2η Πανρωσική σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ὀργανωτῶν τῆς δουλιᾶς στό χωριό», Μόσχα, 1920, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΣΑΝΑΤΟΡΙΟΥ «ΓΚΟΡΚΙ» Ε. Γ. ΒΕΒΕΡ

Μέ τό πρωτόκολλο πού συνέταξαν οἱ σ.σ. Μπελένκι, Ἰβάνιτσεφ καί Γκαμπάλιν διαπιστώθηκε ὅτι μέ ἐντολή τοῦ σ. Βέβερ, διευθυντῆ τοῦ σανατορίου, κόπηκε στίς 14 τοῦ Ἰούνη 1920 στό πάρκο τοῦ σανατορίου ἕνα τελείως γερό ἔλατο.

Γιά τή διάπραξη μιᾶς τέτιας φθορᾶς σοβιετικῆς περιουσίας ἐντέλλομαι νά ὑποβληθεῖ ὁ σ. Βέβερ, διευθυντής τοῦ σανατορίου στό σοβιετικό κτῆμα Γκόρκι,

σέ κράτηση 1 μηνός.

Ἡ καταδικαστική ἀπόφαση νά ἐκτελεστεῖ ἀπό τή Νομαρχιακή Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ Ποντόλσκ, καί ταυτόχρονα

(1) ἄν διαπιστωθεῖ ὅτι ὁ σ. Βέβερ δέν ὑποβλήθηκε προηγούμενα σέ τιμωρίες, τότε μέ τή λήξη μιᾶς ἑβδομάδας κράτησης νά τοῦ δοθεῖ ἀναστολή μέ τήν προειδοποίηση ὅτι σέ περίπτωση νέας διάπραξης ἀντικανονικῆς ὑλοτόμησης πάρκου, δενδροστοιχίας, δάσους εἴτε ἄλλης φθορᾶς σοβιετικῆς περιουσίας, ὄχι μόνο θά ὑποβληθεῖ, ἐκτός ἀπό τή νέα ποινή, σέ κράτηση 3 ἑβδομάδων, ἀλλά καί θά ἀπολυθεῖ ἀπό τή θέση πού κατέχει.

(2) Ἡ προθεσμία ἐκτέλεσης τῆς καταδικαστικῆς ἀπόφασης νά καθοριστεῖ ἀπό τή Νομαρχιακή Ἐκτελεστική ἐπιτροπή σέ συνεννόηση μέ τή Νομαρχιακή Γεωργική διεύθυνση εἴτε τή διεύθυνση τῶν σοβχόζ, ἔτσι πού οἱ ἀγροτικές ἐργασίες καί ἡ ἀγροτική οἰκονομία νά μήν ὑποστοῦν τήν παραμικρότερη ζημιά.

Ἀναθέτω στόν σ. Μπελένκι νά ἀνακοινώσει τήν ἀπόφαση αὐτή στόν σ. Βέβερ καί στούς βοηθούς του, βάζοντάς τους νά ὑπογράψουν ὅτι τούς ἀνακοινώθηκε καί τούς τέθηκε ὑπόψη, ὅτι ἄλλη παρόμοια παραβίαση θά συνεπιφέρει τήν τιμωρία ὅλων τῶν ὑπαλλήλων καί τῶν ἐργατῶν καί ὄχι μόνο τοῦ διευθυντῆ.

Ἀναθέτω στή Νομαρχιακή Ἐκτελεστική ἐπιτροπή νά μοῦ ἀναφέρει γιά τήν προθεσμία πού θά καθορίσει γιά τήν ἔκτιση τῆς ποινῆς, καθώς καί γιά τήν ἴδια τήν ἔκτισή της.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας

14. VI. 1920. *Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)*

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ 19 ΤΟΥ ΙΟΥΝΗ 1920

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ σύντρ. Λένιν ἔβαλε τό ζήτημα ἔτσι: τί σημαίνει νά ἀναγνωρίζει κανείς στήν πράξη τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου; Αὐτό σημαίνει ὅτι κάθε μέρα στήν προπαγάνδα, στή ζύμωση, στίς ἐκδηλώσεις νά προετοιμάζει τό προλεταριάτο γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, γιά τήν κατάπνιξη τῶν ἐκμεταλλευτῶν, γιά τήν κατάπνιξη ὅλων τῶν λογῆς-λογῆς ἀντιπάλων τοῦ προλεταριάτου. Ὁ σύντρ. Λένιν μέ βάση μιά σειρά ντοκουμέντα καί ἐφημερίδες δείχνει ὅτι ἀνάμεσα στήν III Διεθνή καί σέ ὅλη τήν πολιτική τοῦ Γαλλικοῦ κόμματος [74] βρίσκεται πραγματική *ἄβυσσος*. Ἀποκαλύπτει ἐπίσης ὅλη τή σαπίλα τῆς πτέρυγας τοῦ Τουράτι στό Ἰταλικό κόμμα, ἡ ὁποία ἐμποδίζει ὅλο τό Κόμμα νά πάρει πέρα γιά πέρα σωστή θέση.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 133, 20 τοῦ Ἰούνη 1920,
«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 134,
22 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ [75]

Ἐγκρίνοντας τίς θέσεις καί τό σχέδιο στίς γενικές καί βασικές τους γραμμές, νά διορθώσουμε καί τίς θέσεις καί τό σχέδιο μέ ἕνα τέτιο πνεῦμα, ὥστε

(1) νά ἐξισώσουμε τή γαιοκτησία τῶν ρώσων καί τῶν ἐξωμεριτῶν μέ τούς ντόπιους·

(2) νά συντρίψουμε, νά ἐκτοπίσουμε καί νά ὑποτάξουμε τούς ρώσους κουλάκους μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο·

(3) νά μή δοθεῖ τό δικαίωμα στήν Ἐπιτροπή Τουρκεστάν [76] νά τροποποιεῖ τά διατάγματα χωρίς νά ρωτάει τήν ΚΕΕ Τουρκεστάν καί τό ΣΛΕ Τουρκεστάν καθώς καί τό κέντρο·

(4) συστηματικά νά μελετήσουμε, νά προετοιμάσουμε, νά διεξάγουμε τή μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας — βαθμιαῖα, ἀλλά σταθερά — στά τοπικά *Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων*, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο ἔμπιστων κομμουνιστῶν·

(5) τή διαίρεση τῆς Δημοκρατίας σέ 3 τμήματα νά μή τήν προκαθορίσουμε·

(6) σάν γενικό καθῆκον νά μπεῖ ἡ ἀνατροπή τοῦ φεουδαρχισμοῦ, ὄχι ὅμως ὁ κομμουνισμός.

Γράφτηκε στίς 22 τοῦ Ἰούνη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΗΣ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΣΥΣΚΕΨΗΣ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ 1 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ 1920 [77]

Πολύ θά ἤθελα, σύντροφοι, νά παραβρεθῶ στό συνέδριό σας καί νά πῶ τή γνώμη μου πάνω στά σοβαρότατα ἐπισιτιστικά ζητήματα πού βρίσκονται στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψής σας. Δυστυχῶς ὅμως δέν ἔχω τή δυνατότητα νά πραγματοποιήσω τήν ἐπιθυμία μου καί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀρκεστῶ μόνο σέ ἕνα σύντομο μήνυμα πού σᾶς στέλνω μέ τό τηλεφωνογράφημα αὐτό. Θεωρῶ ἀναγκαῖο, σύντροφοι, νά σᾶς τονίσω πώς τά ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα τῆς ἐξαιρετικά δύσκολης καί ὑπεύθυνης δουλιᾶς σας ὤθησαν τελευταῖα τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων νά πάρει ἀπόφαση, στήν ὁποία ἐκφράζεται ἡ ἱκανοποίησή του γιά τίς ἐπιτυχίες πού εἶχαν τά ὄργανα ἐπισιτισμοῦ στόν τομέα τῆς συγκέντρωσης. Δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία πώς στά δυό καί πλέον χρόνια πού πέρασαν, τά ὄργανα ἐπισιτισμοῦ δυνάμωσαν ὀργανωτικά καί ἀναπτύχθηκαν. Αὐτό τό χρωστᾶμε σέ μεγάλο βαθμό στίς προσπάθειές σας.

Εἶναι ὅμως εὐνόητο πώς δέν πρέπει νά μένουμε ἱκανοποιημένοι μέ τά ἀποτελέσματα πού πετύχαμε. Τό μέτωπο τῆς πείνας, τό πιό σοβαρό ὕστερα ἀπό τό πολεμικό μέτωπο, βάζει μπροστά μας πάρα πολλά νέα προβλήματα πού, ἄν δέν λυθοῦν, δέν εἶναι δυνατή ἡ παραπέρα ἑδραίωση τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐξουσίας οὔτε ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἄμεσων, τῶν ἐπειγόντων καθηκόντων τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης.

Ἐλπίζω ἐπίσης πώς στό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης θά βοηθήσετε, ὥστε νά καθιερωθεῖ μιά σωστή στάση ἀπέναντι στό συνεταιρισμό, μέ βάση τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος [78], γιά νά λυθεῖ μέ ἐπιτυχία τό δύσκολο, μά εὐγενικό καθῆκον τῆς μετατροπῆς τοῦ μικροαστικοῦ συνεταιρισμοῦ σέ συνεταιρισμό σοσιαλιστικό.

Οἱ ἐπιτυχίες πού εἴχατε ἤδη στήν ἐπισιτιστική δουλιά σᾶς ὑποχρεώνουν περισσότερο ἀπό πρίν νά πραγματοποιήσετε μέ κάθε θυσία τά νέα καθήκοντα καί ἔτσι νά προχωρήσετε στήν οὐσιαστική λύση τοῦ ἐπισιτιστικοῦ προβλήματος, γιατί σέ ὅποιον δίνονται πολλά, ἀπ' αὐτόν ζητιοῦνται καί πολλά· καί σεῖς δείξατε μέ τή δουλιά σας πώς σᾶς δόθηκαν ἤδη ὄχι λίγα. Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς εὐχηθῶ καλή ἐπιτυχία στή λύση τῶν ζητημάτων πού στέκουν στην ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψής σας, καί στή συνέχεια στό καθημερινό σας ἔργο πού, ὕστερα ἀπό τή σύσκεψη, θά ἀρχίσετε στούς τόπους τῆς δουλιᾶς σας μέ δεκαπλασιασμένη, ὅπως εἶμαι βέβαιος, δραστηριότητα.

Γράφτηκε στίς 30 τοῦ Ἰούνη 1920

Δημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Ἰούλη 1920 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 143

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟΝ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ!

Μέ ἐξαιρετικό μόχθο, ἀργά καί βασανιστικά, κατορθώνουμε ὡστόσο, χάρη στόν ἡρωισμό τῶν ἐργατῶν καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων, νά ἀνορθώνουμε καί νά ἀναστηλώνουμε τήν καταστραμένη ἀπό τόν τσάρο καί τούς καπιταλιστές οἰκονομία. Παρόλα αὐτά ὅμως, ἡ δουλιά προχώρησε λίγο. Ὅλες ὡστόσο οἱ δυσκολίες καί τά βάσανά μας δέν εἶναι τίποτε μπροστά σ' ἐκεῖνα πού βρῆκαν τόν τραυματία κόκκινο στρατιώτη, πού χύνει τό αἷμα του, ὑπερασπίζοντας τήν ἐργατική καί ἀγροτική ἐξουσία ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές τῆς Πολωνίας, οἱ ὁποῖοι ὑποκινοῦνται ἀπό τούς καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ καθένας πού ζεῖ στά μετόπισθεν, ἄς θυμᾶται τό χρέος του, — νά βοηθάει μέ ὅ,τι μπορεῖ τόν τραυματία κόκκινο στρατιώτη.

Ν. Λένιν

2. VII. 1920.

Φωτοτυπία τοῦ χειρογράφου δημοσιεύτηκε στίς 5 τοῦ Ἰούλη 1920 στό περιοδικό «Ράνιενι Κρασνοαρμέετς», τεῦχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τή φωτοτυπία

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΚΚ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ [79]

Πῆρα τό γράμμα τῆς 20. VI ἀπό τήν «Ἑνωμένη προσωρινή ἐπιτροπή γιά τήν ἵδρυση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας» (Joint Provisional Committee for the Communist Party of Britain) καί σπεύδω σύμφωνα μέ τήν παράκλησή τους νά τούς ἀπαντήσω ὅτι συμφωνῶ ἀπόλυτα μέ τό σχέδιο πού ἐπεξεργάστηκαν γιά τήν ἄμεση ἵδρυση ἑνιαίου ΚΚ Ἀγγλίας. Θεωρῶ πώς δέν εἶναι σωστή ἡ τακτική τῆς σ. Σύλβιας Πάνκχερστ (Pankhurst) καί τῆς ὀργάνωσης W.S.F. (Ἐργατική Σοσιαλιστική Ὁμοσπονδία), πού δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἕνωση τοῦ B.S.P., τοῦ S.L.P. καί ἄλλων σέ ἕνα ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα. Προσωπικά τουλάχιστο εἶμαι ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στό κοινοβούλιο καί τῆς συνένωσης μέ τό «Ἐργατικό κόμμα» (Labour Party) μέ τόν ὅρο νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία καί αὐτοτέλεια τῆς κομμουνιστικῆς δουλιᾶς, καί θά ὑποστηρίξω τήν τακτική αὐτή στό II συνέδριο τῆς III Διεθνοῦς πού θά γίνει στή Μόσχα στίς 15. VII. 1920. Κατά τή γνώμη μου, τό καλύτερο ἀπ' ὅλα θά ἦταν νά ἱδρυθεῖ γρήγορα τό ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα, ἔχοντας σάν βάση ὅλες τίς ἀποφάσεις τῆς III Διεθνοῦς, καί νά προσεγγίσει τό Κόμμα αὐτό ὅσο τό δυνατό περισσότερο μέ τούς «Βιομηχανικούς ἐργάτες τοῦ κόσμου» (I.W.W.) καί τίς «Ἐπιτροπές ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων» (Shop Stewards Committees) [80] μέ σκοπό τήν πλήρη συγχώνευση μαζί τους στό ἐγγύς μέλλον.

Ν. Λένιν

8. VII. 1920.

Δημοσιεύτηκε στά ἀγγλικά στίς 22 τοῦ Ἰούλη 1920 στήν ἐφημερίδα «The Call» («Προσκλητήριο»), ἀρ. φύλ. 224

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1950 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 31ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ, ΤΗΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ Κ. ΛΗΜΠΚΝΕΧΤ ΚΑΙ ΤΗΣ Ρ. ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ 19 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ 1920[81]

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύντροφοι, σέ όλες τίς χώρες οἱ κομμουνιστές ἡγέτες δίνουν πρωτοφανεῖς θυσίες, χάνονται κατά χιλιάδες στή Φιλλανδία καί στήν Οὐγγαρία καί σέ ἄλλες χῶρες. Κανένας ὅμως διωγμός δέν μπορεῖ νά σταματήσει τήν ἀνάπτυξη τοῦ κομμουνισμοῦ, καί ὁ ἡρωισμός τέτιων ἀγωνιστῶν, σάν τόν Κάρλ Λῆμπκνεχτ καί τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ, μᾶς δίνει θάρος καί πίστη στήν πλήρη νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ. (Ὁ λόγος τοῦ σύντρ. Λένιν καλύπτεται ἀπό στεντόρειες ζητωκραυγές. Ἐκτελεῖται ἡ «Διεθνής».)

«Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 159, 21 τοῦ Ἰούλη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα»

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Γράφτηκε τόν Ἰούνη-Ἰούλη τοῦ 1920

Δημοσιεύτηκαν: τό πρωταρχικό σχέδιο τῶν θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα στίς 14 τοῦ Ἰούλη 1920 στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 11· τό πρωταρχικό σχέδιο τῶν θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, οἱ θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, οἱ ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή — στίς 20 τοῦ Ἰούλη 1920, στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 12· τό εἰκοστό σημεῖο τῶν ὅρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή — στίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη 1920, στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 13

Τό γράμμα «Πρός τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύονται: τό πρωταρχικό σχέδιο τῶν θέσεων γιά τό ἐθνικό καί ἀποικιακό ζήτημα — σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο, ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό τυπογραφικό δοκίμιο, στό ὁποῖο ὑπάρχουν διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν· τό πρωταρχικό σχέδιο τῶν θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο· οἱ θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή — σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Δημοσιεύονται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

1

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

(ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ)

Ὑποβάλλοντας στήν κρίση τῶν συντρόφων τό παρακάτω σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα γιά τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, θά ἤθελα νά παρακαλέσω ὅλους τούς συντρόφους καί ἰδιαίτερα τούς συντρόφους πού κατέχουν συγκεκριμένα τό ἕνα εἴτε τό ἄλλο ἀπ' αὐτά τά πολυσύνθετα ζητήματα, νά ἐκφράσουν τή γνώμη τους ἤ νά κάνουν διόρθωση, ἤ συμπλήρωση, ἤ συγκεκριμένη ἐπεξήγηση *μέ τήν πιό σύντομη (ὄχι περισσότερο ἀπό 2-3 σελιδοῦλες) μορφή* [82], ἰδιαίτερα στά παρακάτω σημεῖα:

Ἡ αὐστριακή πείρα.
Ἡ πολωνο-ἑβραϊκή καί οὐκρανική πείρα.
Ἀλσατία-Λωραίνη καί Βέλγιο.
Ἰρλανδία.
Δανογερμανικές σχέσεις. Ἰταλογαλλικές καί ἰταλοσλαβικές.
Ἡ βαλκανική πείρα.
Ἀνατολικοί λαοί.
Ἡ πάλη ἐνάντια στόν πανισλαμισμό.
Οἱ σχέσεις στόν Καύκασο.
Οἱ δημοκρατίες τῆς Μπασκιρίας καί τῆς Ταταρίας.
Τό Κιργιζιστάν.
Τό Τουρκεστάν, ἡ πείρα του.
Οἱ νέγροι στήν Ἀμερική.
Οἱ ἀποικίες.
Κίνα — Κορέα — Ἰαπωνία.

5. VI. 1920. *Ν. Λένιν*

1. Εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ἀπό τήν ἴδια τή φύση της, νά βάζει ἀφηρημένα καί τυπικά τό ζήτημα τῆς ἰσότητας γενικά, μαζί καί τῆς ἐθνικῆς ἰσότητας. Κάτω ἀπό τήν ἐξωτερική μορφή τῆς ἰσότητας τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας γενικά ἡ ἀστική δημοκρατία διακηρύσσει τήν τυπική ἤ νομική ἰσότητα τοῦ ἰδιοκτήτη καί τοῦ προλετάριου, τοῦ ἐκμεταλλευτῆ καί τοῦ ἐκμεταλλευόμενου, ἐξαπατώντας ἔτσι μέ τό χειρότερο τρόπο τίς καταπιεζόμενες τάξεις. Τήν ἰδέα τῆς ἰσότητας, πού ἡ ἴδια εἶναι ἀντανάκλαση τῶν σχέσεων τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, ἡ ἀστική τάξη τή μετατρέπει, μέ τό πρόσχημα μιᾶς δῆθεν ἀπόλυτης ἰσότητας τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας, σέ ὄργανο πάλης ἐνάντια στήν ἐκμηδένιση τῶν τάξεων. Τό αἴτημα ὅμως τῆς ἰσότητας τότε μόνο ἔχει πραγματικό νόημα, ὅταν μ' αὐτή ἐννοεῖ κανείς τό αἴτημα τῆς ἐκμηδένισης τῶν τάξεων.

2. Σύμφωνα μέ τό βασικό του καθῆκον, πού εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀστική δημοκρατία καί τό ξεσκέπασμα τῆς ψευτιᾶς καί τῆς ὑποκρισίας της, τό Κομμουνιστικό κόμμα, σάν συνειδητός ἐκφραστής τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀποτίναξη τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης, πρέπει καί στό ἐθνικό ζήτημα νά βάλει στήν πρώτη γραμμή ὄχι ἀφηρημένες καί τυπικές ἀρχές, ἀλλά, πρῶτο, ἕναν ἀκριβή ὑπολογισμό τῆς συγκεκριμένης ἱστορικῆς κατάστασης καί κατά πρῶτο λόγο τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης. Δεύτερο, ἕναν σαφή ξεχωρισμό τῶν συμφερόντων τῶν καταπιεζόμενων τάξεων, τῶν ἐργαζομένων, τῶν ἐκμεταλλευομένων, ἀπό τή γενική ἔννοια τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων γενικά, πού σημαίνει συμφέροντα τῆς κυρίαρχης τάξης. Τρίτο, ἕναν ἐξίσου σαφή διαχωρισμό τῶν καταπιεζόμενων, ἐξαρτημένων, ἀνισότιμων ἐθνῶν ἀπό τά ἔθνη πού καταπιέζουν, ἐκμεταλλεύονται καί ἔχουν πλήρη δικαιώματα σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀστικοδημοκρατική ψευτιά, πού σκεπάζει τή χαρακτηριστική γιά τήν ἐποχή τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου καί τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀποικιακή καί οἰκονομική ὑποδούλωση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπό μιά μηδαμινή μειοψηφία τῶν πιό πλούσιων προηγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν.

3. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918 ἀποκάλυψε μέ ἐξαιρετική σαφήνεια μπροστά σέ ὅλα τά ἔθνη καί μπροστά στίς καταπιεζόμενες τάξεις ὅλου τοῦ κόσμου τήν ὑποκρισία τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν φράσεων, δείχνοντας στήν πράξη ὅτι ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν τῶν περιβόητων «δυτικῶν δημοκρατιῶν» ἀποτελεῖ μιά πράξη βίας ἐνάντια στά ἀδύνατα ἔθνη, ἀκόμη

πιό ἄγρια καί πιό αἰσχρή ἀπό τή συνθήκη τοῦ Μπρέστ-Λιτόβσκ τῶν γερμανῶν γιοῦνκερ καί τοῦ Κάιζερ. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καί ὅλη ἡ μεταπολεμική πολιτική τῆς Ἀντάντ δείχνει μέ ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη καί σαφήνεια αὐτή τήν ἀλήθεια, ἐνισχύει παντοῦ τήν ἐπαναστατική πάλη τόσο τοῦ προλεταριάτου τῶν προηγμένων χωρῶν, ὅσο καί ὅλων τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν, καί ἐπιταχύνει τή χρεοκοπία τῶν μικροαστικῶν-ἐθνικῶν αὐταπατῶν ὅτι εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει εἰρηνική συμβίωση καί ἰσότητα τῶν ἐθνῶν μέσα στόν καπιταλισμό.

4. Ἀπό τίς βασικές θέσεις πού διατυπώθηκαν παραπάνω βγαίνει ὅτι τό ἀγκωνάρι ὅλης τῆς πολιτικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα πρέπει νά εἶναι ἡ προσέγγιση τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν καί τῶν χωρῶν στήν κοινή ἐπαναστατική πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης. Γιατί μόνο μιά τέτια προσέγγιση ἐγγυᾶται τή νίκη ἐνάντια στόν καπιταλισμό καί χωρίς αὐτή τή νίκη δέν μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ ὁ ἐθνικός ζυγός καί ἡ ἐθνική ἀνισοτιμία.

5. Ἡ παγκόσμια πολιτική κατάσταση ἔβαλε τώρα στήν ἡμερήσια διάταξη τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καί ὅλα τά γεγονότα τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς συγκεντρώνονται ἀναπόφευκτα γύρω ἀπό ἕνα κεντρικό σημεῖο, καί συγκεκριμένα: γύρω ἀπό τόν ἀγώνα τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας, πού ἀναπότρεπτα συγκεντρώνει γύρω της, ἀπό τό ἕνα μέρος, τά κινήματα τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν ὑπέρ τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅλα τά ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων, πού πείθονται μέ τήν πικρή τους πείρα ὅτι γι' αὐτούς δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία ἔξω ἀπό τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό.

6. Συνεπῶς, δέν μποροῦμε σήμερα νά περιοριζόμαστε στήν ἁπλή ἀναγνώριση ἤ τή διακήρυξη τῆς προσέγγισης τῶν ἐργαζομένων τῶν διαφόρων ἐθνῶν, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀκολουθοῦμε μιά πολιτική πραγματοποίησης τῆς πιό στενῆς συμμαχίας ὅλων τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν καί τῶν ἀποικιακῶν-ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων μέ τή Σοβιετική Ρωσία καί νά καθορίζουμε γι' αὐτή τή συμμαχία τέτιες μορφές, πού νά ἀνταποκρίνονται στό βαθμό ἀνάπτυξης τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος μέσα στό προ-

λεταριάτο τῆς κάθε χώρας ἤ στό βαθμό ἀνάπτυξης τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στίς καθυστερημένες χῶρες ἤ στίς καθυστερημένες ἐθνότητες.

7. Ἡ ὁμοσπονδία εἶναι μιά μεταβατική μορφή πρός τήν πλήρη ἑνότητα τῶν ἐργαζομένων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἡ ὁμοσπονδία ἔδειξε πιά στήν πράξη ὅτι ἀνταποκρίνεται στό σκοπό πού ἐπιδιώκει τόσο στίς σχέσεις τῆς ΣΟΣΔΡ μέ τίς ἄλλες Σοβιετικές Δημοκρατίες (οὐγγρική, φιλλανδική [83], λεττονική [84] στό παρελθόν, ἀζερμπαϊτζανική καί οὐκρανική σήμερα), ὅσο καί μέσα στήν ἴδια τή ΣΟΣΔΡ σέ σχέση μέ τίς ἐθνότητες πού παλιότερα δέν εἶχαν οὔτε κρατική ὑπόσταση, οὔτε αὐτονομία (λ.χ. τίς αὐτόνομες Δημοκρατίες τῆς Μπασκιρίας καί τῆς Ταταρίας μέσα στή ΣΟΣΔΡ, πού δημιουργήθηκαν τό 1919 καί τό 1920).

8. Τό καθῆκον τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη εἶναι τόσο νά ἀναπτύξει παραπέρα, ὅσο καί νά μελετᾶ καί νά ἐλέγχει μέ τήν πείρα αὐτές τίς νέες ὁμοσπονδίες πού γεννιοῦνται πάνω στή βάση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος καί τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος. Ἀναγνωρίζοντας τήν ὁμοσπονδία σάν μεταβατική μορφή πρός τήν πλήρη ἑνότητα, πρέπει νά τείνουμε σέ μιά ὅλο καί πιό στενή ὁμοσπονδιακή ἕνωση, ἔχοντας ὑπόψη, πρῶτο, ὅτι χωρίς τήν πιό στενή ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν εἶναι ἀδύνατο νά ὑπερασπίσουμε τήν ὕπαρξή τους, γιατί οἱ Σοβιετικές Δημοκρατίες εἶναι περικυκλωμένες ἀπό τίς ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις ὅλου τοῦ κόσμου, δυνάμεις ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρές ἀπό στρατιωτική ἄποψη· δεύτερο, ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ πιό στενή οἰκονομική συμμαχία ἀνάμεσα στίς Σοβιετικές Δημοκρατίες, γιατί διαφορετικά δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀνασυγκρότηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού κατάστρεψε ὁ ἰμπεριαλισμός καί νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ εὐημερία τῶν ἐργαζομένων· τρίτο, ὅτι ὑπάρχει ἡ τάση γιά δημιουργία μιᾶς ἑνιαίας παγκόσμιας οἰκονομίας, πού νά ἀποτελεῖ ἑνιαῖο σύνολο καί νά ρυθμίζεται σύμφωνα μέ ἕνα γενικό σχέδιο ἀπό τό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνῶν, τάση πού ἐκδηλώθηκε μέ τόν πιό καθαρό τρόπο ἀκόμη καί μέσα στόν καπιταλισμό καί χωρίς ἄλλο θά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα καί θά ὁλοκληρωθεῖ πέρα γιά πέρα στό σοσιαλισμό.

9. Στόν τομέα τῶν σχέσεων στό ἐσωτερικό τῶν κρατῶν ἡ ἐθνική πολιτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς δέν μπορεῖ νά περιοριστεῖ σέ μιά ξερή, τυπική ἀναγνώριση τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν, σέ μιά ἀναγνώριση πού περιορίζεται μόνο σέ διακηρύξεις καί πού δέν ἐπιβάλλει στήν πράξη καμιά ὑποχρέωση, σέ μιά

ἀναγνώριση σάν κι' αὐτή στήν ὁποία περιορίζονται οἱ ἀστοί δημοκράτες, ἄσχετα ἄν εἰλικρινά παραδέχονται ὅτι εἶναι τέτιοι ἤ ἄν καλύπτονται μέ τόν τίτλο τοῦ σοσιαλιστῆ, ὅπως κάνουν οἱ σοσιαλιστές τῆς ΙΙ Διεθνοῦς.

Σέ ὅλη τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων — καί ἀπό τό βῆμα τῆς Βουλῆς καί ἔξω ἀπό τή Βουλή — ὄχι μόνο πρέπει νά ξεσκεπάζονται ἀπαρέγκλιτα οἱ συνεχεῖς παραβιάσεις τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐγγυήσεων τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων σέ ὅλα τά καπιταλιστικά κράτη, παρά τά «δημοκρατικά» τους Συντάγματα, ἀλλά εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο, πρῶτο, νά ἐξηγεῖται συνεχῶς ὅτι μόνο τό σοβιετικό καθεστώς εἶναι σέ θέση νά δόσει στήν πράξη τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, ἑνώνοντας στήν ἀρχή τούς προλετάριους καί ὕστερα ὅλη τή μάζα τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, καί δεύτερο, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ὅλα τά Κομμουνιστικά κόμματα νά βοηθοῦν ἄμεσα τά ἐπαναστατικά κινήματα στά ἐξαρτημένα ἤ στά ἀνισότιμα ἔθνη (λ.χ. στήν Ἰρλανδία, στούς νέγρους τῆς Ἀμερικῆς κτλ.) καί στίς ἀποικίες.

Χωρίς αὐτό τόν τελευταῖο ὅρο, πού ἔχει ἰδιαίτερη σπουδαιότητα, ἡ πάλη ἐνάντια στήν καταπίεση τῶν ἐξαρτημένων ἐθνῶν καί τῶν ἀποικιῶν, καθώς καί ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ τους σέ ἰδιαίτερο κράτος παραμένει μιά ἀπατηλή ταμπέλα, ὅπως τό βλέπουμε στά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς.

10. Ἡ ἀναγνώριση τοῦ διεθνισμοῦ στά λόγια καί ἡ ὑποκατάστασή του στήν πράξη, σέ ὅλη τήν προπαγάνδα, τή ζύμωση καί τήν πρακτική δουλιά, μέ τό μικροαστικό ἐθνικισμό καί πασιφισμό, ἀποτελοῦν τό πιό συνηθισμένο φαινόμενο ὄχι μονάχα μέσα στά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἀλλά καί μέσα σ' ἐκεῖνα πού βγῆκαν μέσα ἀπ' αὐτή τή Διεθνή, καί συχνά μάλιστα καί μέσα στά κόμματα πού αὐτοαποκαλοῦνται σήμερα κομμουνιστικά. Ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τό κακό, ἐνάντια στίς πιό βαθιά ριζωμένες μικροαστικές-ἐθνικές προλήψεις προωθεῖται περισσότερο στήν πρώτη γραμμή, ὅταν μάλιστα τό πιό ἐπίκαιρο καθῆκον εἶναι ἡ μετατροπή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπό ἐθνική (δηλαδή πού ὑπάρχει σέ μιά χώρα καί δέν εἶναι σέ θέση νά καθορίσει τήν παγκόσμια πολιτική) σέ διεθνή (δηλαδή σέ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου τουλάχιστο σέ μερικές προηγμένες χῶρες, πού εἶναι σέ θέση νά ἀσκεῖ ἀποφασιστική ἐπίδραση σέ ὅλη τήν παγκόσμια πολιτική). Ὁ μικροαστικός ἐθνικισμός διακηρύσσει ὅτι διεθνισμός εἶναι ἡ ἁπλή ἀναγνώριση τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν

καί τίποτε περισσότερο (ἀφήνουμε κατά μέρος τό γεγονός ὅτι ἡ ἀναγνώριση αὐτή γίνεται ἁπλῶς στά λόγια) καί διατηρεῖ ἄθικτο τόν ἐθνικό ἐγωισμό, ἐνῶ ὁ προλεταριακός διεθνισμός ἀπαιτεῖ, πρῶτο, τήν ὑποταγή τῶν συμφερόντων τῆς προλεταριακῆς πάλης μιᾶς χώρας στά συμφέροντα αὐτῆς τῆς πάλης σέ παγκόσμια κλίμακα. Δεύτερο, ἀπαιτεῖ ἀπό τά ἔθνη πού πραγματοποιοῦν τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη νά εἶναι σέ θέση καί ἕτοιμα νά προσφέρουν τίς μεγαλύτερες ἐθνικές θυσίες γιά τήν ἀνατροπή τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου.

Ἔτσι, στά κράτη πού εἶναι πιά πέρα γιά πέρα καπιταλιστικά, ὅπου ὑπάρχουν ἐργατικά κόμματα, τά ὁποῖα εἶναι ἡ πραγματική πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, ἡ πάλη ἐνάντια στίς ὀπορτουνιστικές καί μικροαστικές-πασιφιστικές διαστρεβλώσεις τῆς ἔννοιας καί τῆς πολιτικῆς τοῦ διεθνισμοῦ εἶναι τό πρῶτο καί τό σπουδαιότερο καθῆκον.

11. Σχετικά μέ τά πιό καθυστερημένα κράτη καί ἔθνη, ὅπου εἶναι ἐπικρατέστερες οἱ φεουδαρχικές ἤ πατριαρχικές καί πατριαρχο-ἀγροτικές σχέσεις, πρέπει εἰδικά νά ἔχουμε ὑπόψη:

πρῶτο, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ὅλα τά Κομμουνιστικά κόμματα νά βοηθοῦν τό ἀστικοδημοκρατικό ἀπελευθερωτικό κίνημα αὐτῶν τῶν χωρῶν. Ἡ ὑποχρέωση νά προσφέρουν τήν πιό ἐνεργό βοήθεια πέφτει κατά πρῶτο λόγο στούς ἐργάτες τῆς χώρας, ἀπό τήν ὁποία τό καθυστερημένο ἔθνος ἐξαρτᾶται ἀπό ἀποικιακή ἤ οἰκονομική ἄποψη·

δεύτερο, εἶναι ἀνάγκη νά καταπολεμηθεῖ ὁ κλῆρος καί τά ἄλλα ἀντιδραστικά καί μεσαιωνικά στοιχεῖα, πού ἔχουν ἐπιροή στίς καθυστερημένες χῶρες·

τρίτο, εἶναι ἀνάγκη νά καταπολεμηθεῖ ὁ πανισλαμισμός καί τά παρόμοια ρεύματα, πού θέλουν νά συνδυάσουν τό ἀπελευθερωτικό κίνημα ἐνάντια στόν εὐρωπαϊκό καί στόν ἀμερικανικό ἰμπεριαλισμό μέ τήν ἑδραίωση τῆς θέσης τῶν χάνων, τῶν τσιφλικάδων, τῶν μουλάδων κτλ.· *

τέταρτο, εἶναι ἀνάγκη νά ὑποστηριχτεῖ εἰδικά τό ἀγροτικό κίνημα στίς καθυστερημένες χῶρες ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, ἐνάντια στή μεγάλη γαιοκτησία, ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις ἤ τά ὑπολείμματα τοῦ φεουδαρχισμοῦ καί νά γίνει προσπάθεια νά δοθεῖ πιό ἐπαναστατικός χαρακτήρας στό ἀγροτικό κίνημα,

---

* Στό τυπογραφικό δοκίμιο ἀπέναντι στό 2ο καί 3ο σημεῖο, ὁ Β. Ι. Λένιν εἶχε βάλει ἀγκύλη καί ἔγραψε: «τό 2ο καί τό 3ο νά ἑνωθοῦν». *Η Σύντ.*

μέ τήν πραγματοποίηση μιᾶς ὅσο τό δυνατό πιό στενῆς συμμαχίας τοῦ κομμουνιστικοῦ προλεταριάτου τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μέ τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν ἀγροτῶν στήν Ἀνατολή, στίς ἀποικίες καί τίς καθυστερημένες χῶρες γενικά. Ἰδιαίτερα εἶναι ἀνάγκη νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά νά μποῦν οἱ βασικές ἀρχές τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος στίς χῶρες ὅπου κυριαρχοῦν οἱ προκαπιταλιστικές σχέσεις, μέσω τῆς δημιουργίας «Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων» κτλ.·

πέμπτο, εἶναι ἀνάγκη νά καταπολεμοῦνται ἀποφασιστικά οἱ προσπάθειες νά δίνεται κομμουνιστική χροιά στά ἀστικοδημοκρατικά ἀπελευθερωτικά ρεύματα τῶν καθυστερημένων χωρῶν. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής πρέπει νά ὑποστηρίζει τά ἀστικοδημοκρατικά ἐθνικά κινήματα στίς ἀποικίες καί στίς καθυστερημένες χῶρες μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι τά στοιχεῖα τῶν μελλοντικῶν προλεταριακῶν κομμάτων, πού δέν εἶναι μόνο στήν ὀνομασία κομμουνιστικά, θά συγκεντρωθοῦν καί θά διαπαιδαγωγηθοῦν σέ ὅλες τίς καθυστερημένες χῶρες ἔτσι πού νά ἀποκτήσουν συνείδηση τῶν εἰδικῶν καθηκόντων τους, πού εἶναι καθήκοντα ἀγώνα ἐνάντια στό ἀστικοδημοκρατικό κίνημα στό ἐσωτερικό τοῦ ἔθνους τους. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής πρέπει νά συνάπτει προσωρινές συμμαχίες μέ τήν ἀστική δημοκρατία τῶν ἀποικιῶν καί τῶν καθυστερημένων χωρῶν, ἀλλά νά μή συγχωνεύεται μαζί της καί νά διατηρεῖ ἀπαραίτητα τήν ἀνεξαρτησία τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος ἀκόμη καί στήν πιό ἐμβρυώδη μορφή του·

ἕκτο, εἶναι ἀνάγκη νά ἐξηγεῖται καί νά ξεσκεπάζεται ἀκατάπαυστα μέσα στίς πλατιές ἐργαζόμενες μάζες ὅλων τῶν χωρῶν, ἰδιαίτερα ὅμως τῶν καθυστερημένων χωρῶν, ἡ ἀπάτη πού χρησιμοποιοῦν συστηματικά οἱ ἰμπεριαλιστικές Δυνάμεις, οἱ ὁποῖες μέ τό πρόσχημα τῆς ἵδρυσης ἀνεξάρτητων ἀπό πολιτική ἄποψη κρατῶν ἱδρύουν πέρα γιά πέρα ἐξαρτημένα ἀπ' αὐτές ἀπό οἰκονομική, δημοσιονομική καί στρατιωτική ἄποψη κράτη. Στή σημερινή διεθνή κατάσταση δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία γιά τά ἐξαρτημένα καί τά ἀδύνατα ἔθνη, ἐκτός ἀπό μιά ἕνωση σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

12. Ἡ μακραίωνη καταπίεση τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἀδύνατων ἐθνοτήτων ἀπό τίς ἰμπεριαλιστικές Δυνάμεις ἄφησε στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν ὄχι μόνο ἀγανάκτηση, μά καί δυσπιστία πρός τά ἔθνη πού καταπιέζουν γενικά, μαζί καί πρός τό προλεταριάτο αὐτῶν τῶν ἐθνῶν. Ἡ αἰσχρή προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν ἐπίσημων

ἡγετῶν αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου στά 1914-1919, τότε πού οἱ σοσιαλσωβινιστές μέ τήν «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» κάλυπταν σοσιαλσωβινιστικά τήν ὑπεράσπιση τοῦ «δικαιώματος» τῆς ἀστικῆς τάξης «τους» νά καταπιέζει τίς ἀποικίες καί νά ληστεύει τίς οἰκονομικά ἐξαρτημένες χῶρες, δέν μποροῦσε παρά νά ἐπιτείνει αὐτή τήν ἀπόλυτα δικαιολογημένη δυσπιστία. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅσο πιό καθυστερημένη εἶναι μιά χώρα, τόσο πιό ἰσχυρή εἶναι μέσα σ' αὐτή τή χώρα ἡ μικρή γεωργική παραγωγή, ὁ πατριαρχικός χαρακτήρας καί ἡ ἀπομόνωση, πού ὁδηγοῦν ἀναπότρεπτα στό νά ἀποκτήσουν ἰδιαίτερη δύναμη καί ἀντοχή οἱ πιό βαθιές μικροαστικές προλήψεις, καί συγκεκριμένα οἱ προλήψεις τοῦ ἐθνικοῦ ἐγωισμοῦ, τοῦ στενοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος. Καί ἐπειδή αὐτές οἱ προλήψεις δέν μποροῦν νά ἐξαφανιστοῦν παρά μόνο ὅταν ἐξαφανιστεῖ καί ὁ ἰμπεριαλισμός καί ὁ καπιταλισμός στίς προηγμένες χῶρες καί ἀλλάξουν ριζικά ὅλες οἱ βάσεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν καθυστερημένων χωρῶν, ἡ ἐξαφάνιση αὐτῶν τῶν προλήψεων δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι πολύ ἀργή. Ἀπό δῶ πηγάζει ἡ ὑποχρέωση γιά τό συνειδητό κομμουνιστικό προλεταριάτο ὅλων τῶν χωρῶν νά ἀντιμετωπίζει μέ ἰδιαίτερη σύνεση καί ἰδιαίτερη προσοχή τίς ἐπιβιώσεις τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων στίς χῶρες καί στίς ἐθνότητες πού καταπιέζονται περισσότερο καιρό, καθώς καί ἡ ὑποχρέωσή του νά κάνει ὁρισμένες ὑποχωρήσεις μέ τό σκοπό νά ξεπεραστοῦν πιό γρήγορα ἡ δυσπιστία καί οἱ προλήψεις πού ἀναφέραμε. Χωρίς τήν ἐθελοντική ἐπιδίωξη τῆς συμμαχίας καί τῆς ἑνότητας ἀπό τό προλεταριάτο καί στή συνέχεια καί ἀπό ὅλες τίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλων τῶν χωρῶν καί τῶν ἐθνῶν ὅλου τοῦ κόσμου, δέν μπορεῖ νά ὁλοκληρωθεῖ μέ ἐπιτυχία τό ἔργο τῆς νίκης ἐνάντια στόν καπιταλισμό.

2

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

(ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ)

Ὁ σ. Μαρχλέβσκι στό ἄρθρο του [85] ἀνάπτυξε ὑπέροχα τίς αἰτίες γιά τίς ὁποῖες ἡ Δεύτερη Διεθνής, πού ἔγινε σήμερα κίτρινη, δέν μπόρεσε ὄχι μόνο νά καθορίσει τήν τακτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στό ἀγροτικό ζήτημα, ἀλλά ἀκόμη οὔτε καί νά βάλει ὅπως πρέπει αὐτό τό ζήτημα. Ἔπειτα ὁ σ. Μαρχλέβσκι ἔδοσε τίς θεωρητικές βάσεις τοῦ κομμουνιστικοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς.

Πάνω σ' αὐτές τίς βάσεις μπορεῖ (καί νομίζω πρέπει) νά ἐκπονηθεῖ ἡ γενική ἀπόφαση γιά τό ἀγροτικό ζήτημα τοῦ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού πρόκειται νά συνέλθει στίς 15. VII. 1920.

Τά παρακάτω ἀποτελοῦν πρωταρχικό σχέδιο τῆς ἀπόφασης αὐτῆς.

1. Μόνο τό προλεταριάτο τῶν πόλεων καί τῆς βιομηχανίας, καθοδηγούμενο ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα, μπορεῖ νά λυτρώσει τίς ἐργαζόμενες μάζες τοῦ χωριοῦ ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου καί τῆς μεγάλης τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, ἀπό τήν ἐρήμωση καί τούς ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, πού ἀναπόφευκτα γίνονται καί θά ξαναγίνονται ὅσο θά διατηρεῖται τό καπιταλιστικό καθεστώς. Γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες τοῦ χωριοῦ δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία, ἐκτός ἀπό τή συμμαχία μέ τό κομμουνιστικό προλεταριάτο, ἀπό τήν ἀνεπιφύλακτη ὑποστήριξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ του ἀγώνα γιά τήν ἀποτίναξη τοῦ ζυγοῦ τῶν τσιφλικάδων (μεγαλογαιοκτημόνων) καί τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, οἱ βιομηχανικοί ἐργάτες δέν μποροῦν νά ἐκπληρώσουν τήν κοσμοϊστορική τους ἀποστολή τῆς λύτρωσης τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου καί ἀπό τούς πολέμους, ἄν οἱ ἐργάτες αὐτοί κλειστοῦν στά στενά συντεχνιακά,

τά στενά έπαγγελματικά τους συμφέροντα καί περιοριστοῦν μέ αὐτοϊκανοποίηση στίς προσπάθειες νά καλυτερέψουν τήν κατάστασή τους πού κάποτε εἶναι ὑποφερτά μικροαστική. Αὐτό ἀκριβῶς γίνεται σέ πολλές προηγμένες χῶρες μέ τήν «ἐργατική ἀριστοκρατία», πού ἀποτελεῖ τή βάση τῶν δῆθεν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς, πού στήν πράξη εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροί τοῦ σοσιαλισμοῦ, προδότες του, μικροαστοί σωβινιστές, πράκτορες τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Τό προλεταριάτο μπορεῖ νά εἶναι πραγματικά ἐπαναστατική τάξη, τάξη πού δρᾶ πραγματικά σοσιαλιστικά, μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι θά προβάλλει καί θά δρᾶ σάν πρωτοπορία ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων, σάν ἀρχηγός τους στόν ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Αὐτό ὅμως δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ χωρίς τό μπάσιμο τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό, χωρίς τή συνένωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τοῦ χωριοῦ γύρω ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης, χωρίς τή διαπαιδαγώγησή τους ἀπ' αὐτό τό Κόμμα.

2. Οἱ ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες στό χωριό, πού τό προλεταριάτο τῆς πόλης πρέπει νά τίς ὁδηγήσει στόν ἀγώνα, ἤ πάντως νά τίς τραβήξει μέ τό μέρος του, ἐκπροσωποῦνται σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ἀπό τίς παρακάτω τάξεις:

Πρῶτο, τό ἀγροτικό προλεταριάτο, οἱ μισθωτοί ἐργάτες (μέ τό χρόνο, γιά ὁρισμένο διάστημα, μέ τήν ἡμέρα) πού προσπορίζονται τά μέσα γιά τή ζωή τους μέ τή μισθωτή ἐργασία στίς καπιταλιστικές ἀγροτικές ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἀνεξάρτητη, χωριστή ἀπό τίς ἄλλες ὁμάδες τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ὀργάνωση τῆς τάξης αὐτῆς (καί πολιτική καί στρατιωτική καί συνδικαλιστική καί συνεταιριστική καί πολιτιστική-μορφωτική κτλ.), ἡ ἐντατική προπαγάνδα καί ζύμωση μέσα στήν τάξη αὐτή, τό τράβηγμά της μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀποτελεῖ τό *βασικό* καθῆκον τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων σέ ὅλες τίς χῶρες.

Δεύτερο, οἱ μισοπρολετάριοι ἤ μικροκληροῦχοι ἀγρότες, δηλαδή ἐκεῖνοι πού προσπορίζονται τά μέσα γιά νά ζήσουν ἐνμέρει μέ τή μισθωτή ἐργασία στίς ἀγροτικές καί βιομηχανικές καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις, ἐνμέρει δουλεύοντας στό δικό τους ἤ σέ νοικιασμένο κομμάτι γῆς, πού δέν τούς δίνει παρά μόνο ἕνα ποσοστό ἀπό τά προϊόντα πού χρειάζονται γιά τή

διατροφή τῆς οἰκογένειάς τους. Αὐτή ἡ ὁμάδα τοῦ ἀγροτικοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ εἶναι πολύ μεγάλη σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, τήν ὕπαρξή της καί τήν ἰδιαίτερη θέση της τή συγκαλύπτουν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης καί οἱ κίτρινοι «σοσιαλιστές» πού ἀνήκουν στή ΙΙ Διεθνή, ἐνμέρει ἐξαπατώντας συνειδητά τούς ἐργάτες, ἐνμέρει παρασυρόμενοι στά τυφλά ἀπό τή ρουτίνα τῶν μικροαστικῶν ἀντιλήψεων καί συγχέοντας τήν ὁμάδα αὐτή μέ τή μεγάλη μάζα τῆς «ἀγροτιᾶς» γενικά. Ὁ ἀστικός αὐτός τρόπος ἐξαπάτησης τῶν ἐργατῶν παρατηρεῖται ἰδίως στή Γερμανία καί στή Γαλλία, ὕστερα στήν Ἀμερική καί στίς ἄλλες χῶρες. Ἄν τό Κομμουνιστικό κόμμα ὀργανώνει σωστά τή δουλιά του, ἡ ὁμάδα αὐτή θά εἶναι σίγουρος ὀπαδός του, γιατί ἡ κατάσταση τῶν μικροπρολετάριων αὐτῶν εἶναι πολύ δύσκολη, καί τό κέρδος τους ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου τεράστιο καί ἄμεσο.

Τρίτο, ἡ μικρή ἀγροτιά, δηλαδή οἱ μικρογεωργοί πού κατέχουν μέ δικαίωμα ἰδιοκτησίας ἤ μέ μίσθωση μικρά κομμάτια γῆς, μέ τά ὁποῖα μποροῦν νά καλύπτουν τίς ἀνάγκες τῆς οἰκογένειάς τους καί τοῦ νοικοκυριοῦ τους, χωρίς νά καταφεύγουν στή μίσθωση ξένης ἐργατικῆς δύναμης. Τό στρῶμα αὐτό, σάν στρῶμα, κερδίζει ὁπωσδήποτε ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου, πού τοῦ ἐξασφαλίζει ἀμέσως καί ὁλοκληρωτικά:(α) τήν ἀπαλλαγή ἀπό τό ἐνοίκιο ἤ τήν καταβολή τῆς μισῆς σοδιᾶς στούς μεγαλογαιοκτήμονες (π.χ. οἱ métayers, οἱ ἐπίμορτοι καλλιεργητές στή Γαλλία, καθώς καί στήν Ἰταλία κ. ἄ.)· (β) τήν ἀπαλλαγή ἀπό τίς ὑποθῆκες· (γ) τήν ἀπαλλαγή ἀπό τίς ποικίλες μορφές καταπίεσης καί ἐξάρτησης ἀπό τούς μεγαλογαιοκτήμονες (δάση καί δικαίωμα χρησιμοποίησής τους κτλ.)· (δ) τήν ἄμεση ἐνίσχυση τοῦ νοικοκυριοῦ τους ἀπό τήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία (δυνατότητα νά χρησιμοποιεῖ τά γεωργικά ἐργαλεῖα καί ὥς ἕνα βαθμό τά κτίρια τῶν μεγάλων καπιταλιστικῶν νοικοκυριῶν πού ἀπαλλοτριώνονται ἀπό τό προλεταριάτο, ἄμεση μετατροπή ἀπό τήν κρατική προλεταριακή ἐξουσία τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν ἀγροτικῶν συντροφιῶν ἀπό ὀργανώσεις πού μέσα στόν καπιταλισμό ἐξυπηρετοῦσαν προπαντός τούς πλούσιους καί τούς μεσαίους ἀγρότες, σέ ὀργανώσεις πού θά βοηθοῦν πρῶτα ἀπόλα τή φτωχολογιά, δηλαδή τούς προλετάριους, τούς μισοπρολετάριους καί τούς μικροαγρότες κτλ.) καί πολλά ἄλλα.

Τό Κομμουνιστικό κόμμα πρέπει ταυτόχρονα νά καταλάβει ξεκάθαρα ὅτι στή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό, δηλαδή τόν καιρό τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, μέσα στό στρῶμα αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτες, τουλάχιστο ὥς ἕνα βαθμό, οἱ ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά μιᾶς ἀπεριόριστης ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου καί ἐλευθερίας ἄσκησης τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, γιατί τό στρῶμα αὐτό πού (ἔστω καί σέ περιορισμένη κλίμακα) εἶναι ἤδη πουλητής εἰδῶν κατανάλωσης, εἶναι διεφθαρμένο ἀπό τήν κερδοσκοπία καί τίς συνήθειες τῆς ἰδιοκτησίας. Ὡστόσο μέ μιά σταθερή προλεταριακή πολιτική, μέ τό ἀποφασιστικό ξεκαθάρισμα τῶν λογαριασμῶν μέ τούς μεγάλους γαιοκτήμονες καί τούς μεγάλους ἀγρότες ἀπομέρους τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου, οἱ ταλαντεύσεις αὐτοῦ τοῦ στρώματος δέν μποροῦν νά εἶναι σημαντικές καί δέν εἶναι ἱκανές νά ἀλλάξουν τό γεγονός ὅτι γενικά θά εἶναι μέ τό μέρος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

3. Οἱ τρεῖς παραπάνω ὁμάδες τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, παρμένες μαζί, ἀποτελοῦν σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες τήν πλειοψηφία του. Γι' αὐτό ἡ ἐπιτυχία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ὄχι μόνο στίς πόλεις, μά καί στό χωριό, εἶναι ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένη. Ἡ ἀντίθετη γνώμη εἶναι πλατιά διαδομένη, διατηρεῖται ὅμως μόνο, πρῶτο, μέ τή συστηματική ἀπάτη τῆς ἀστικῆς ἐπιστήμης καί στατιστικῆς, πού συγκαλύπτουν μέ ὅλα τά μέσα τή βαθιά ἄβυσσο πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς παραπάνω τάξεις τοῦ χωριοῦ καί στούς ἐκμεταλλευτές, στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές, καθώς καί ἀνάμεσα στούς μισοπρολετάριους καί στούς μικροαγρότες ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στούς πλούσιους ἀγρότες, ἀπό τό ἄλλο. Δεύτερο, ἡ γνώμη αὐτή διατηρεῖται, γιατί οἱ ἥρωες τῆς κίτρινης, τῆς Δεύτερης, Διεθνοῦς καί ἡ διεφθαρμένη ἀπό τά ἰμπεριαλιστικά προνόμια «ἐργατική ἀριστοκρατία» τῶν προηγμένων χωρῶν δέν μποροῦν καί δέν θέλουν νά κάνουν ἀνάμεσα στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ πραγματικά προλεταριακή-ἐπαναστατική δουλιά προπαγάνδας, ζύμωσης καί ὀργάνωσης. Ὅλη ἡ προσοχή τῶν ὀπορτουνιστῶν στρεφόταν καί στρέφεται στήν ἐξεύρεση ἑνός θεωρητικοῦ καί πρακτικοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, καθώς καί μέ τούς πλούσιους καί μεσαίους ἀγρότες (γι' αὐτούς βλ. παρακάτω) καί ὄχι στήν ἐπαναστατική ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τό προλεταριάτο. Τρίτο, ἡ γνώμη αὐτή διατηρεῖται, χάρη στήν πεισματάρικη μή κατανόηση, πού ἔχει πιά ἀποκτήσει τή σταθερότητα πρόληψης (καί

πού συνδέεται μέ ὅλες τίς ἀστικοδημοκρατικές καί κοινοβουλευτικές προλήψεις), χάρη στήν πεισματάρικη μή κατανόηση τῆς ἀλήθειας ἐκείνης, πού τήν ἔχει ἀποδείξει πέρα γιά πέρα θεωρητικά ὁ μαρξισμός καί τήν ἔχει ἐπιβεβαιώσει πέρα γιά πέρα ἡ πείρα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὅτι δηλ. ὁ ἀγροτικός πληθυσμός καί τῶν τριῶν κατηγοριῶν πού ἀναφέραμε παραπάνω, πού εἶναι σέ πρωτάκουστο βαθμό τσακισμένος, σκόρπιος, καταπιεσμένος καί καταδικασμένος σέ ὅλες τίς πιό προηγμένες χῶρες σέ μισοβάρβαρες συνθῆκες ζωῆς, αὐτός ὁ πληθυσμός ἐπειδή οἰκονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά ἐνδιαφέρεται γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, εἶναι ἱκανός νά ὑποστηρίξει ἀποφασιστικά τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο μόνο *ὕστερα* ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπ' αὐτό, μόνο *ὅταν* τό προλεταριάτο θά ἔχει ξεκαθαρίσει ἀποφασιστικά τούς λογαριασμούς μέ τούς μεγάλους γαιοκτήμονες καί τούς καπιταλιστές, μόνο *ὅταν* οἱ καταπιεσμένοι αὐτοί ἄνθρωποι δοῦν *στήν πράξη* ὅτι ἔχουν ἕναν ὀργανωμένο ἀρχηγό καί ὑπερασπιστή, ἀρκετά δυνατό καί σταθερό γιά νά τούς βοηθήσει καί νά τούς καθοδηγήσει, γιά νά τούς δείξει τό σωστό δρόμο.

4. Λέγοντας «μεσαία ἀγροτιά», πρέπει ἀπό οἰκονομική ἄποψη νά ἐννοοῦμε τούς μικρογεωργούς πού κατέχουν, μέ δικαίωμα ἰδιοκτησίας ἤ μέ μίσθωση, ἐπίσης μικρά κομμάτια γῆς, ὅμως τέτια πού, πρῶτο, μέσα στόν καπιταλισμό τούς δίνουν κατά γενικό κανόνα ὄχι ἁπλῶς τά πενιχρά μέσα συντήρησης τῆς οἰκογένειάς τους καί τοῦ νοικοκυριοῦ τους, μά καί τή δυνατότητα νά βγάζουν ὁρισμένο περίσσευμα πού μπορεῖ, τουλάχιστο στά καλύτερα χρόνια, νά μετατρέπεται σέ κεφάλαιο καί πού, δεύτερο, καταφεύγουν ἀρκετά συχνά (π.χ. τό ἕνα στά δυό ἤ τρία νοικοκυριά) στή μίσθωση ξένης ἐργατικῆς δύναμης. Συγκεκριμένο παράδειγμα μεσαίας ἀγροτιᾶς σέ προηγμένη καπιταλιστική χώρα μπορεῖ νά ἀποτελέσει στή Γερμανία, σύμφωνα μέ τήν ἀπογραφή τοῦ 1907, ἡ ὁμάδα τῶν νοικοκυριῶν μέ 5 ὥς 10 ἑκτάρια, ὅπου ὁ ἀριθμός τῶν ἀπασχολούμενων μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς ἔφτανε περίπου τό ἕνα τρίτο τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοικοκυριῶν αὐτῆς τῆς ὁμάδας *.

* Νά οἱ ἀκριβεῖς ἀριθμοί: ὁ ἀριθμός τῶν νοικοκυριῶν μέ 5-10 ἑκτάρια εἶναι 652 798 (ἀπό τά 5 736 082). Χρησιμοποιοῦν 487 704 μισθωτούς ἐργάτες κάθε λογῆς καί 2 003 633 ἐργαζόμενα μέλη τῆς οἰκογένειας τῶν ἴδιων τῶν καλλιεργητῶν (Familienangehörige). Στήν Αὐστρία σύμφωνα μέ τήν ἀπογραφή τοῦ 1902, στήν ὁμάδα αὐτή ἀνῆκαν 383 331 νοικοκυριά. Ἀπ' αὐτά 126 136 χρησιμοποιοῦσαν μισθωτή ἐργασία. Οἱ μισθωτοί ἐργάτες ἀνέρχονται σέ 146 044, τά ἐργαζόμενα μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν καλλιεργητῶν σέ 1 265 969. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν νοικοκυριῶν στήν Αὐστρία εἶναι 2 856 349.

Στή Γαλλία, δπου εἶναι πιό ἀναπτυγμένες οἱ εἰδικές καλλιέργειες, λ.χ. ἡ ἀμπελουργία, πού ἀπαιτοῦν πολύ περισσότερη ποσότητα ἐργασίας, ἡ ἀντίστοιχη ὁμάδα χρησιμοποιεῖ, κατά πάσα πιθανότητα, σέ κάπως μεγαλύτερη ἀκόμη ἔκταση ξένη μισθωτή ἐργατική δύναμη.

Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά βάλει σάν καθῆκον του — τουλάχιστο γιά τό ἄμεσο μέλλον καί στίς ἀρχές τῆς περιόδου τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου — νά τραβήξει αὐτό τό στρῶμα μέ τό μέρος του, ἀλλά πρέπει νά περιοριστεῖ στό καθῆκον νά τό οὐδετεροποιήσει, δηλαδή νά τό κάνει οὐδέτερο στήν πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτοῦ τοῦ στρώματος ἀνάμεσα στή μιά καί στήν ἄλλη δύναμη εἶναι ἀναπόφευκτες, καί στήν ἀρχή τῆς νέας ἐποχῆς, στίς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, ἡ ἐπικρατέστερη τάση του εἶναι νά προσανατολίζεται κυρίως πρός τήν ἀστική τάξη. Γιατί ἐδῶ ἐπικρατεῖ ἡ κοσμοθεωρία καί ἡ ψυχολογία τοῦ ἰδιοκτήτη. Εἶναι ἄμεσο τό ἐνδιαφέρον γιά τήν κερδοσκοπία, γιά τήν «ἐλευθερία» τοῦ ἐμπορίου καί γιά τήν ἰδιοκτησία. Εἶναι ἄμεσος ὁ ἀνταγωνισμός μέ τούς μισθωτούς ἐργάτες. Τό νικηφόρο προλεταριάτο θά ἐξασφαλίσει σ' αὐτό τό στρῶμα ἄμεση βελτίωση τῆς κατάστασής του, καταργώντας τό ἐνοίκιο γιά τή γῆ καί τίς ὑποθῆκες. Στά περισσότερα καπιταλιστικά κράτη ἡ προλεταριακή ἐξουσία δέν πρέπει καθόλου νά καταργήσει ἀμέσως καί πέρα γιά πέρα τήν ἀτομική ἰδιοκτησία, καί σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση ἐγγυᾶται καί στούς μικρούς καί στούς μεσαίους ἀγρότες ὄχι μόνο τή διατήρηση τῆς γῆς τους, μά καί τό μεγάλωμά της ὥς τίς διαστάσεις ὅλης τῆς ἔκτασης πού συνήθως νοικιάζουν (κατάργηση τοῦ ἐνοικίου γιά τή γῆ).

Ὁ συνδυασμός τῶν μέτρων αὐτοῦ τοῦ εἴδους μέ τήν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη ἐγγυᾶται πέρα γιά πέρα τήν ἐπιτυχία τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετεροποίησης. Τό πέρασμα στή συλλογική ὀργάνωση τῆς γεωργίας ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία πρέπει νά τό πραγματοποιεῖ μονάχα μέ ἐξαιρετική προσοχή καί βαθμιαῖα, μέ τή δύναμη τοῦ παραδείγματος, χωρίς νά ἀσκήσει καμιά βία πάνω στή μεσαία ἀγροτιά.

5. Μεγάλη ἀγροτιά («Großbauern») εἶναι οἱ καπιταλιστές ἐπιχειρηματίες στή γεωργία, πού κατά γενικό κανόνα χρησιμοποιοῦν μερικούς μισθωτούς ἐργάτες καί πού συνδέονται μέ τήν «ἀγροτιά» μόνο μέ τό χαμηλό πολιτιστικό τους ἐπίπεδο, μέ

τόν τρόπο ζωῆς τους, μέ τήν προσωπική τους χειρωνακτική δουλιά στό νοικοκυριό τους. Αὐτό εἶναι τό πιό πολυάριθμο ἀπό τά ἀστικά στρώματα πού εἶναι ἄμεσοι καί ἀποφασιστικοί ἐχθροί τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ἡ κύρια προσοχή σέ ὅλη τή δουλιά τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων στό χωριό πρέπει νά στραφεῖ στήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τό στρῶμα, στήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργαζόμενης καί ἐκμεταλλευόμενης πλειοψηφίας τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἀπό τήν ἰδεολογική καί πολιτική ἐπιροή τῶν ἐκμεταλλευτῶν αὐτῶν κτλ.

Ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου στίς πόλεις εἶναι ὁπωσδήποτε ἀναπόφευκτες κάθε λογῆς ἐκδηλώσεις ἀντίστασης τοῦ στρώματος αὐτοῦ, σαμποτάζ καί ἄμεσες ἔνοπλες ἀντεπαναστατικές ἐνέργειες. Γι' αὐτό, τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο πρέπει νά ἀρχίσει ἀμέσως νά προετοιμάζει ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά τίς ἀπαραίτητες δυνάμεις γιά νά ἀφοπλίσει ὅλο χωρίς ἐξαίρεση αὐτό τό στρῶμα καί παράλληλα, μέ τήν ἀνατροπή τῶν καπιταλιστῶν στή βιομηχανία, νά τοῦ καταφέρει μέ τήν πρώτη κιόλας ἐκδήλωση ἀντίστασης τό πιό ἀποφασιστικό, ἀμείλικτο, ἐξοντωτικό χτύπημα, ὁπλίζοντας γιά τό σκοπό αὐτό τό ἀγροτικό προλεταριάτο καί ὀργανώνοντας στά χωριά Σοβιέτ, στά ὁποῖα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει θέση γιά τούς ἐκμεταλλευτές καί στά ὁποῖα ἡ ὑπεροχή πρέπει νά εἶναι ἐξασφαλισμένη στούς προλετάριους καί στούς μισοπρολετάριους.

Ὡστόσο καί ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν μεγάλων ἀγροτῶν δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά εἶναι ἄμεσο καθῆκον τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου, γιατί δέν ὑπάρχουν ἀκόμη οἱ ὑλικοί, εἰδικά οἱ τεχνικοί καί ὕστερα οἱ κοινωνικοί ὅροι γιά τήν κοινωνικοποίηση τέτιων νοικοκυριῶν. Σέ ὁρισμένες περιπτώσεις, πού πιθανό θά ἀποτελοῦν ἐξαίρεση, θά δημεύεται ἐκείνη ἡ γῆ τους πού νοικιάζεται κατά μικρά κομμάτια ἤ χρειάζεται ἰδιαίτερα στό γύρω μικροαγροτικό πληθυσμό. Καί στόν πληθυσμό αὐτό πρέπει νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ δωρεάν χρήση, κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους, ἑνός μέρους τῶν γεωργικῶν μηχανῶν τοῦ πλούσιου ἀγρότη κτλ. Κατά γενικό κανόνα ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία πρέπει νά ἀφήσει στούς πλούσιους ἀγρότες τή γῆ τους, δημεύοντάς την μόνο σέ περίπτωση ἀντίστασης ἐνάντια στήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων. Ἡ πείρα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας, ὅπου ἀπό μιά σειρά ἰδιαίτερες συνθῆκες ἡ πάλη ἐνάντια στή μεγάλη ἀγροτιά περιπλέχτηκε καί τράβηξε σέ μάκρος, ἔδειξε πάντως ὅτι τό

στρῶμα αὐτό, ἀφοῦ πάρει ἕνα καλό μάθημα γιά τίς ἐλάχιστες ἀπόπειρες ἀντίστασης, εἶναι ἱκανό νά ἐκτελεῖ νομιμόφρονα τίς ἐντολές τοῦ προλεταριακοῦ κράτους καί ἀρχίζει μάλιστα νά αἰσθάνεται, ἔστω καί μέ ἐξαιρετική βραδύτητα, σεβασμό πρός τήν ἐξουσία πού ὑπερασπίζει τόν κάθε δουλευτή καί εἶναι ἀμείλικτη πρός τά παράσιτα — τούς πλούσιους.

Οἱ ἰδιαίτερες συνθῆκες πού, ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἔκαναν πιό περίπλοκη καί μακρόχρονη τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στούς μεγάλους ἀγρότες τῆς Ρωσίας, συνίστανται κυρίως στό γεγονός ὅτι ἡ ρωσική ἐπανάσταση, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς 25. X. (7. XI.) 1917, πέρασε ἕνα «γενικό δημοκρατικό», δηλαδή στήν οὐσία ἀστικοδημοκρατικό, στάδιο πάλης ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς στό σύνολό της ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Ἔπειτα συνίσταται στήν πολιτιστική καί ἀριθμητική ἀδυναμία τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης καί τέλος στίς τεράστιες ἀποστάσεις καί στά πάρα πολύ ἄσχημα μέσα συγκοινωνίας. Ἐφόσον στίς προηγμένες χῶρες δέν ὑπάρχουν αὐτές οἱ ἀνασταλτικές συνθῆκες, τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς πρέπει νά προετοιμάσει πιό δραστήρια καί νά ὁλοκληρώσει πολύ πιό γρήγορα, πολύ πιό ἀποφασιστικά, πολύ πιό πετυχημένα τήν πλήρη νίκη ἐνάντια στήν ἀντίσταση τῆς μεγάλης ἀγροτιᾶς, νά τῆς ἀφαιρέσει πέρα γιά πέρα καί τήν ἐλάχιστη δυνατότητα ἀντίστασης. Αὐτό εἶναι ἐπιτακτικά ἀναγκαῖο, γιατί πρίν ἐπιτευχθεῖ μιά τέτια πλήρης καί οριστική νίκη οἱ μάζες τῶν προλετάριων τοῦ χωριοῦ, τῶν μισοπρολετάριων καί τῶν μικροαγροτῶν δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναγνωρίσουν ὅτι ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία εἶναι ἀπόλυτα σταθερή.

6. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο πρέπει νά δημεύσει ἄμεσα καί χωρίς ὅρους ὅλη τή γῆ τῶν τσιφλικάδων, τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων, δηλαδή τῶν προσώπων ἐκείνων πού στίς καπιταλιστικές χῶρες ἐκμεταλλεύονται συστηματικά, ἄμεσα ἤ μέσω τῶν φάρμερ τους, τή μισθωτή ἐργατική δύναμη καί τούς μικροαγρότες τῆς περιοχῆς (πολλές φορές καί τούς μεσαίους), δέν παίρνουν καθόλου μέρος στή χειρωνακτική ἐργασία, ἀνήκουν στήν πλειοψηφία τους στούς ἀπόγονους τῶν φεουδαρχῶν (οἱ εὐγενεῖς στή Ρωσία, στή Γερμανία καί στήν Οὐγγαρία, οἱ εὐγενεῖς φεουδάρχες πού παλινορθώθηκαν στή Γαλλία, οἱ λόρδοι στήν Ἀγγλία, οἱ πρώην δουλοκτῆτες στήν Ἀμερική) ἤ στούς μεγιστάνες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου πού πλούτισαν

ἐξαιρετικά, ἤ ἀποτελοῦν ἕνα κράμα καί ἀπό τίς δυό αὐτές κατηγορίες τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί παράσιτων.

Στίς γραμμές τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτη ἡ προπαγάνδιση ἤ ἡ καταβολή ἀποζημίωσης στούς μεγάλους γαιοκτήμονες γιά τή γῆ τους πού ἀπαλλοτριώνεται, γιατί στίς σημερινές συνθῆκες τῆς Εὐρώπης καί τῆς 'Αμερικῆς αὐτό θά σήμαινε προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἐπιβολή νέου φόρου στίς ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες, πού ὑπέφεραν περισσότερο ἀπ' ὅλους ἀπό τόν πόλεμο, ὁ ὁποῖος αὔξησε τόν ἀριθμό τῶν ἑκατομμυριούχων καί τούς πλούτισε.

'Οσοναφορᾶ τό ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς γῆς τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων, πού τή δημεύει τό νικηφόρο προλεταριάτο, στή Ρωσία λόγω τῆς οἰκονομικῆς της καθυστέρησης ἐπικράτησε τό μοίρασμα αὐτῆς τῆς γῆς καί ἡ παράδοσή της στήν ἀγροτιά γιά χρήση, καί μόνο σέ σχετικά σπάνιες ἐξαιρέσεις διατηρήθηκαν τά λεγόμενα «σοβιετικά νοικοκυριά», πού τά διευθύνει γιά λογαριασμό του τό προλεταριακό κράτος, μετατρέποντας τούς πρώην μισθωτούς ἐργάτες σέ ἐργαζόμενους κατ' ἐντολή τοῦ κράτους καί σέ μέλη τῶν Σοβιέτ πού διοικοῦν τό κράτος. Γιά τίς προηγμένες καπιταλιστικές χῶρες ἡ Κομμουνιστική Διεθνής παραδέχεται ὅτι εἶναι σωστό νά διατηρηθοῦν *κατά προτίμηση* οἱ μεγάλες ἀγροτικές ἐπιχειρήσεις καί νά διευθύνονται σύμφωνα μέ τό πρότυπο τῶν «σοβιετικῶν νοικοκυριῶν» τῆς Ρωσίας.

Θά ἦταν ὡστόσο πολύ μεγάλο λάθος νά ὑπερβάλλουμε ἤ νά ἐφαρμόζουμε στερεότυπα αὐτό τόν κανόνα καί νά μήν ἐπιτρέπουμε ποτέ νά παραχωρηθεῖ δωρεάν *ἕνα μέρος* ἀπό τή γῆ τῶν ἀπαλλοτριωμένων ἀπαλλοτριωτῶν στούς γύρω μικροαγρότες καί κάποτε καί στούς μεσαίους ἀγρότες.

Πρῶτο, ἡ συνηθισμένη ἀντίρηση πού προβάλλεται σ' αὐτό τόν κανόνα, ἀντίρηση πού ἀναφέρεται στήν τεχνική ὑπεροχή τῆς μεγάλης γεωργίας, ἀνάγεται συχνά στήν ὑποκατάσταση μιᾶς ἀναμφισβήτητης θεωρητικῆς ἀλήθειας μέ τό χειρότερο ὀπορτουνισμό καί τήν προδοσία τῆς ἐπανάστασης. Τό προλεταριάτο γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης δέν ἔχει τό δικαίωμα νά σταματήσει μπροστά σέ μιά προσωρινή ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς, ὅπως καί οἱ ἀστοί ἐχθροί τῆς δουλοκτησίας στή Βόρεια 'Αμερική δέν σταμάτησαν μπροστά στήν προσωρινή ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς βαμβακιοῦ

ἐξαιτίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ 1863-1865. Γιά τόν ἀστό τό σπουδαῖο εἶναι ἡ παραγωγή γιά τήν παραγωγή. Γιά τόν ἐργαζόμενο καί ἐκμεταλλευόμενο πληθυσμό τό σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα εἶναι νά ἀνατραποῦν οἱ ἐκμεταλλευτές καί νά ἐξασφαλιστοῦν οἱ συνθῆκες πού ἐπιτρέπουν στούς δουλευτές νά ἐργάζονται γιά τόν ἑαυτό τους καί ὄχι γιά τόν καπιταλιστή. Τό πρῶτο καί βασικό καθῆκον τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά ἐξασφαλίσει καί νά σταθεροποιήσει τή νίκη του. Δέν μπορεῖ ὅμως νά ὑπάρχει σταθερότητα τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας χωρίς τήν οὐδετεροποίηση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς καί χωρίς τήν ἐξασφάλιση τῆς ὑποστήριξης τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας ἀπό μιά πολύ σημαντική μερίδα τῆς μικρῆς ἀγροτιᾶς, ἄν ὄχι ἀπ' ὅλη τή μικρή ἀγροτιά.

Δεύτερο, ὄχι μόνο τό ἀνέβασμα, μά ἀκόμη καί ἡ διατήρηση τῆς μεγάλης παραγωγῆς στή γεωργία προϋποθέτει τήν ὕπαρξη ἑνός πλήρως ἀναπτυγμένου, ἐπαναστατικά συνειδητοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, πού νά ἔχει περάσει ἀπό ἕνα σοβαρό συνδικαλιστικό καί πολιτικό-ὀργανωτικό σχολειό. Ὅπου δέν ὑπάρχει ἀκόμη αὐτός ὁ ὅρος ἤ ὅπου δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά ἀνατεθεῖ τελεσφόρα τό ἔργο αὐτό σέ συνειδητούς καί ἁρμόδιους βιομηχανικούς ἐργάτες, ἐκεῖ οἱ προσπάθειες γιά ἕνα πρόωρο πέρασμα στή διεύθυνση τῶν μεγάλων νοικοκυριῶν ἀπό τό κράτος δέν μποροῦν παρά νά ἐκθέσουν τήν προλεταριακή ἐξουσία, ἐκεῖ χρειάζεται πολύ μεγάλη προσοχή καί σοβαρότατη προετοιμασία κατά τή δημιουργία «σοβιετικῶν νοικοκυριῶν».

Τρίτο, σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, ἀκόμη καί στίς πιό προηγμένες, ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν ὑπολείμματα ἀπό τή μεσαιωνική, μισοφεουδαρχική ἐκμετάλλευση τῶν γύρω μικροαγροτῶν ἀπό τούς μεγάλους γαιοκτήμονες, λ.χ. οἱ Instleute στή Γερμανία, οἱ métayers στή Γαλλία, οἱ μεσακάρηδες-παχτωτές στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες (ὄχι μόνο οἱ νέγροι πού στίς περισσότερες περιπτώσεις στίς νότιες Πολιτεῖες τῶν ΕΠΑ τούς ἐκμεταλλεύονται ἀκριβῶς μ' αὐτό τόν τρόπο, μά κάποτε καί οἱ λευκοί). Σέ παρόμοιες περιπτώσεις τό προλεταριακό κράτος πρέπει ὑποχρεωτικά νά ἀφήνει στούς μικροαγρότες γιά δωρεάν χρήση τή γῆ πού νοίκιαζαν προηγούμενα, γιατί δέν ὑπάρχει ἐδῶ ἄλλη οἰκονομική καί τεχνική βάση καί οὔτε μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μονομιᾶς.

Τά σύνεργα τῶν μεγάλων νοικοκυριῶν πρέπει ὑποχρεωτι-

κά νά κατασχεθοῦν καί νά μετατραποῦν σέ παγκρατική ἰδιοκτησία, μέ τό ρητό ὅρο πώς, *ὅταν* πιά ἀντιμετωπιστοῦν μέ τά σύνεργα αὐτά οἱ ἀνάγκες τῶν μεγάλων νοικοκυριῶν — οἱ γύρω μικροαγρότες θά μποροῦν νά τά χρησιμοποιοῦν δωρεάν, τηρώντας τούς ὅρους πού καθορίζει τό προλεταριακό κράτος.

Ἄν τόν πρῶτο καιρό ὕστερα ἀπό τήν προλεταριακή ἐπανάσταση εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη ὄχι μόνο ἡ ἄμεση δήμευση τῶν κτημάτων τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων, μά ἀκόμη καί ἡ ἐκτόπιση ἤ ἡ στέρηση τῆς ἐλευθερίας μετακίνησης ὅλων τους γενικά σάν ἀρχηγῶν τῆς ἀντεπανάστασης καί ἀμείλικτων καταπιεστῶν ὅλου τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ὅμως ὅσο σταθεροποιεῖται ἡ προλεταριακή ἐξουσία ὄχι μόνο στήν πόλη, ἀλλά καί στό χωριό, πρέπει νά ἐπιδιώκουμε συστηματικά, ὥστε οἱ δυνάμεις πού ὑπάρχουν μέσα σ' αὐτή τήν τάξη καί ἔχουν πολύτιμη πείρα, γνώσεις καί ὀργανωτικές ἱκανότητες νά χρησιμοποιοῦνται (κάτω ἀπό εἰδικό ἔλεγχο τῶν πιό σίγουρων κομμουνιστῶν ἐργατῶν) γιά τή δημιουργία τῆς μεγάλης σοσιαλιστικῆς γεωργίας.

7. Ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐνάντια στόν καπιταλισμό καί ἡ στερέωση τοῦ σοσιαλισμοῦ μπορεῖ νά θεωρηθοῦν ἐξασφαλισμένες μόνο ὅταν ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία — ἀφοῦ καταπνίξει τελειωτικά κάθε ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί ἐξασφαλίσει ἀπόλυτη σταθερότητα καί ἀπόλυτη ὑποταγή — ἀναδιοργανώσει ὅλη τή βιομηχανία πάνω στίς ἀρχές τῆς μεγάλης συλλογικῆς παραγωγῆς καί τῆς νεότερης τεχνικῆς βάσης (πού στηρίζεται στόν ἐξηλεκτρισμό ὅλης τῆς οἰκονομίας). Μόνο αὐτό θά δόσει τή δυνατότητα νά προσφέρει ἡ πόλη δραστική τεχνική καί κοινωνική βοήθεια στό καθυστερημένο καί κομματιασμένο χωριό, τέτια πού νά δημιουργήσει τήν ὑλική βάση γιά μιά τεράστια ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας στή γεωργία καί γενικά στήν ἀγροτική οἰκονομία, πείθοντας ἔτσι μέ τή δύναμη τοῦ παραδείγματος τούς μικρογεωργούς νά περάσουν, γιά τό ἀτομικό τους συμφέρον, στή μεγάλη συλλογική, ἐκμηχανισμένη γεωργία. Αὐτή τήν ἀναμφισβήτητη θεωρητική ἀλήθεια, πού τήν παραδέχονται στά λόγια ὅλοι οἱ σοσιαλιστές, τή διαστρεβλώνει στήν πράξη ὁ ὀπορτουνισμός, πού κυριαρχεῖ καί στήν κίτρινη, τή Δεύτερη, Διεθνή καί ἀνάμεσα στούς ἡγέτες τῶν γερμανῶν καί ἄγγλων «ἀνεξαρτήτων», καθώς καί ἀνάμεσα στούς γάλλους ὀπαδούς τοῦ Λονγκέ κτλ. Ἡ διαστρέβλωση βρίσκεται στό ὅτι μετατοπίζουν τήν προσοχή

σέ ἕνα σχετικά μακρινό, ὡραῖο καί ρόδινο μέλλον, ἀποσποῦν τήν προσοχή ἀπό τά ἄμεσα καθήκοντα πού βάζει τό δύσκολο συγκεκριμένο πέρασμα καί πλησίασμα σ' αὐτό τό μέλλον. Στήν πράξη ἡ διαστρέβλωση αὐτή ἀνάγεται στό κήρυγμα τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη καί τῆς «κοινωνικῆς εἰρήνης», δηλαδή στήν πλήρη καταπρόδοση τοῦ προλεταριάτου, πού παλεύει τώρα μέσα σέ συνθῆκες πρωτάκουστης καταστροφῆς καί ἀθλιότητας πού δημιούργησε παντοῦ ὁ πόλεμος, μέσα σέ συνθῆκες πού ἀκριβῶς χάρη στόν πόλεμο αὐξήθηκε κατά τρόπο πρωτάκουστο ὁ πλοῦτος καί τό θράσος μιᾶς χούφτας ἑκατομμυριούχων.

Ἀκριβῶς στό χωριό ἡ πραγματική δυνατότητα μιᾶς πετυχημένης πάλης γιά τό σοσιαλισμό ἀπαιτεῖ, πρῶτο, ὅλα τά Κομμουνιστικά κόμματα νά καλλιεργοῦν στό βιομηχανικό προλεταριάτο τή συνείδηση τῆς ἀνάγκης νά δόσει θυσίες καί τήν προθυμία νά ὑποστεῖ θυσίες γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης καί τή στερέωση τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας, γιατί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σημαίνει τόσο τήν ἱκανότητα τοῦ προλεταριάτου νά ὀργανώνει καί νά καθοδηγεῖ ὅλες τίς ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες, ὅσο καί τήν ἱκανότητα τῆς πρωτοπορίας νά προσφέρει γιά τό σκοπό αὐτό τίς μεγαλύτερες θυσίες καί νά δείχνει τό μεγαλύτερο ἡρωισμό. Δεύτερο, γιά τήν ἐπιτυχία ἀπαιτεῖται ἡ ἐργαζόμενη καί πιό ἐκμεταλλευόμενη μάζα τοῦ χωριοῦ νά δεῖ μέ τή νίκη τῶν ἐργατῶν ἄμεση καί μεγάλη βελτίωση τῆς κατάστασής της σέ βάρος τῶν ἐκμεταλλευτῶν, γιατί χωρίς αὐτό τό βιομηχανικό προλεταριάτο δέν θά ἔχει ἐξασφαλισμένη τήν ὑποστήριξη τοῦ χωριοῦ καί εἰδικά δέν θά μπορέσει νά ἐξασφαλίσει διαφορετικά τόν ἐφοδιασμό τῶν πόλεων μέ τρόφιμα.

8. Ἡ τεράστια δυσκολία πού παρουσιάζει ἡ ὀργάνωση καί ἡ διαπαιδαγώγηση γιά τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα τῶν ἀγροτικῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, πού στόν καπιταλισμό εἶναι ἰδιαίτερα καταπιεζόμενες, σκόρπιες καί συχνά βρίσκονται σέ μισομεσαιωνική ἐξάρτηση, ἀπαιτεῖ ἀπό τά Κομμουνιστικά κόμματα ἰδιαίτερη προσοχή στόν ἀπεργιακό ἀγώνα τοῦ χωριοῦ, ἀπαιτεῖ τήν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη καί τήν ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ. Ἡ πείρα τῶν ρωσικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1905 καί τοῦ 1917, πού τήν ἐπιβεβαίωσε καί τή διεύρυνε τώρα ἡ πείρα τῆς Γερμανίας καί τῶν ἄλλων προηγμένων χωρῶν, δείχνει πώς μόνο ἕνας ἀναπτυσσόμενος μαζικός ἀπεργιακός ἀγώνας (στόν ὁποῖο κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες μποροῦν καί πρέπει νά τραβηχτοῦν καί οἱ

μικροαγρότες στό χωριό), μπορεῖ νά βγάλει τό χωριό ἀπό τό λήθαργο, νά ξυπνήσει τήν ταξική συνείδηση καί τήν ἐπίγνωση ὅτι χρειάζεται ἡ ταξική ὀργάνωση τῶν ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν στό χωριό, νά τούς δείξει παραστατικά καί πρακτικά τή σημασία τῆς συμμαχίας τους μέ τούς ἐργάτες τῆς πόλης.

Τό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στιγματίζει σάν προδότες καί ἐξωμότες τούς σοσιαλιστές ἐκείνους — πού δυστυχῶς δέν ὑπάρχουν μόνο στήν κίτρινη, τή Δεύτερη, Διεθνή, ἀλλά καί μέσα στά τρία ἐξαιρετικά σημαντικά κόμματα τῆς Εὐρώπης πού ἀποχώρησαν ἀπ' αὐτή τή Διεθνή — πού εἶναι ἱκανοί νά μένουν ὄχι μόνο ἀδιάφοροι μπροστά στόν ἀπεργιακό ἀγώνα τοῦ χωριοῦ, ἀλλά καί νά παίρνουν θέση ἐναντίον του (ὅπως ὁ Κ. Κάουτσκι) ἀπό φόβο μήπως ἐλαττωθεῖ ἡ παραγωγή προϊόντων κατανάλωσης. Κανενός εἴδους προγράμματα καί ἐπίσημες δηλώσεις δέν ἔχουν καμιά ἀξία, ἄν δέν ἀποδειχτεῖ στήν πράξη, μέ ἔργα ὅτι οἱ κομμουνιστές καί οἱ ἐργατικοί ἡγέτες ξέρουν νά βάζουν πάνω ἀπόλα τ' ἄλλα τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου καί τή νίκη της, ὅτι μποροῦν νά δόσουν τίς πιό βαριές θυσίες γι' αὐτή, γιατί διαφορετικά δέν ὑπάρχει διέξοδος καί σωτηρία ἀπό τήν πείνα, τήν οἰκονομική καταστροφή καί τούς νέους ἰμπεριαλιστικούς πολέμους.

Ἰδιαίτερα εἶναι ἀπαραίτητο νά τονίσουμε ὅτι οἱ ἡγέτες τοῦ παλιοῦ σοσιαλισμοῦ καί οἱ ἐκπρόσωποι τῆς «ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας», πού τώρα στά λόγια κάνουν συχνά ὑποχωρήσεις στόν κομμουνισμό ἤ ἀκόμη καί περνοῦν φαινομενικά μέ τό μέρος του γιά νά διατηρήσουν τό γόητρό τους μέσα στίς ἐργατικές μάζες πού ἐπαναστατικοποιοῦνται γοργά, πρέπει νά δοκιμαστοῦν ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀφοσίωσής τους στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἱκανότητάς τους νά κατέχουν ὑπεύθυνες θέσεις ἀκριβῶς σέ μιά τέτια δουλιά, ὅπου ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα γίνεται περισσότερο ἀπότομα, ὅπου ἡ ἀντίσταση τῶν γαιοκτημόνων καί τῆς ἀστικῆς τάξης (τῶν μεγαλοαγροτῶν, τῶν κουλάκων) εἶναι πολύ πιό σκληρή, ὅπου ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό σοσιαλιστή-συμφιλιωτή καί τόν κομμουνιστή-ἐπαναστάτη προβάλλει πολύ πιό καθαρά.

9. Τά Κομμουνιστικά κόμματα πρέπει νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια γιά νά περάσουν ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα στή δημιουργία Σοβιέτ βουλευτῶν στό χωριό — κυρίως ἀπό μισθωτούς ἐργάτες καί μισοπρολετάριους. Μόνο ὅταν συνδέονται μέ τό

μαζικό ἀπεργιακό ἀγώνα καί μέ τήν πιό καταπιεζόμενη τάξη, τά Σοβιέτ θά εἶναι σέ θέση νά ἐκπληρώσουν τόν προορισμό τους καί νά δυναμώσουν τόσο, πού νά ὑποτάξουν στήν ἐπιροή τους (καί ὕστερα νά συμπεριλάβουν στή σύνθεσή τους) τούς μικροαγρότες. Ἄν ὅμως ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας δέν εἶναι ἀκόμη ἀναπτυγμένος καί ἡ ὀργανωτική ἱκανότητα τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀκόμη ἀδύνατη, τόσο γιατί εἶναι βαρύς ὁ ζυγός τῶν γαιοκτημόνων καί τῶν μεγαλοαγροτῶν, ὅσο καί γιατί λείπει ἡ ὑποστήριξη ἀπό τούς βιομηχανικούς ἐργάτες καί τίς ἑνώσεις τους, τότε γιά τή δημιουργία Σοβιέτ βουλευτῶν στό χωριό χρειάζεται μακρόχρονη προετοιμασία μέ τήν ὀργάνωση ἔστω καί μικρῶν κομμουνιστικῶν πυρήνων, μέ τήν ἔνταση τῆς ζύμωσης, πού πρέπει νά ἀναλύει τίς διεκδικήσεις τοῦ κομμουνισμοῦ μέ τόν πιό ἐκλαϊκευτικό τρόπο, νά τίς ἐξηγεῖ μέ χτυπητά παραδείγματα περιπτώσεων ἐκμετάλλευσης καί καταπίεσης, νά ὀργανώνει συστηματικές ἐπισκέψεις τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν στό χωριό κτλ.

3

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

1. Ἡ σημερινή στιγμή τῆς ἀνάπτυξης τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος χαρακτηρίζεται ἀπό τό ὅτι σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου κατάλαβαν πέρα γιά πέρα τίς βασικές ἀρχές τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, συγκεκριμένα: τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τή Σοβιετική ἐξουσία καί μέ ἀπεριόριστο ἐνθουσιασμό πέρασαν μέ τό μέρος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἀκόμη πιό σπουδαῖο καί μεγάλο βῆμα πρός τά μπρός ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι παντοῦ μέσα στίς πιό πλατιές μάζες ὄχι μόνο τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης, ἀλλά καί μέσα στό πρωτοπόρο τμῆμα τῶν ἐργατῶν τοῦ χωριοῦ διαμορφώθηκε πλήρως ἡ ἀνεπιφύλακτη συμπάθειά τους πρός αὐτές τίς βασικές ἀρχές.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, σημειώθηκαν δυό λάθη ἤ ἀδυναμίες τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος, πού ἀναπτύσσεται μέ ἀσυνήθιστη ταχύτητα. Τό ἕνα ἀπ' αὐτά, πού εἶναι πολύ σοβαρό καί ἀποτελεῖ τεράστιο ἄμεσο κίνδυνο γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ προλεταριάτου, συνίσταται στό ὅτι ἕνα μέρος τῶν παλιῶν ἡγετῶν καί τῶν παλιῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἐνμέρει ὑποχωρώντας μισοασυνείδητα στίς ἐπιθυμίες καί στήν πίεση τῶν μαζῶν, ἐνμέρει ἐξαπατώντας συνειδητά τίς μάζες γιά νά διατηρήσουν τόν προηγούμενο ρόλο τῶν πρακτόρων καί τῶν συνεργατῶν τῆς ἀστικῆς τάξης στούς κόλπους τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, δηλώνουν πώς προσχωροῦν μέ ὅρους ἤ καί χωρίς ὅρους στήν ΙΙΙ Διεθνή, ἐνῶ οὐσιαστικά σέ ὅλη τήν πρακτική κομματική καί πολιτική δουλιά τους παραμένουν στό ἐπίπεδο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων

εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτη, γιατί διαφθείρει ἄμεσα τίς μάζες, ὑποσκάπτει τό σεβασμό πρός τήν ΙΙΙ Διεθνή, γιατί περικλείει τόν κίνδυνο νά ἐπαναληφθοῦν τέτιες ἀκριβῶς προδοσίες σάν τήν προδοσία τῶν οὔγγρων σοσιαλδημοκρατῶν, πού μεταβαπτίστηκαν στά γρήγορα σέ κομμουνιστές. Τό ἄλλο λάθος, πολύ πιό μικρῆς σημασίας, πού εἶναι μάλλον ἀρώστια τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κινήματος, βρίσκεται στήν τάση πρός τόν «ἀριστερισμό», πού ὁδηγεῖ στήν ὄχι σωστή ἐκτίμηση τοῦ ρόλου καί τῶν καθηκόντων τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στήν τάξη καί στή μάζα καί τῆς ὑποχρέωσης τῶν ἐπαναστατῶν κομμουνιστῶν νά δουλεύουν στά ἀστικά κοινοβούλια καί στά ἀντιδραστικά συνδικάτα.

Τό χρέος τῶν κομμουνιστῶν δέν εἶναι νά παρασιωποῦν τίς ἀδυναμίες τοῦ κινήματός τους, ἀλλά νά τίς κριτικάρουν ἀνοιχτά γιά νά ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτές γρηγορότερα καί ριζικότερα. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, 1ο, νά καθορίσουμε συγκεκριμένα, μέ βάση ἰδιαίτερα τήν πρακτική πιά πείρα, τό περιεχόμενο τῶν ἐννοιῶν «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» καί «Σοβιετική ἐξουσία»· 2ο, νά δείξουμε ποιά ἀκριβῶς μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι σέ ὅλες τίς χῶρες ἡ ἄμεση καί συστηματική προκαταρκτική δουλιά γιά τήν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν συνθημάτων· 3ο, νά ὑποδείξουμε τά μέσα καί τούς τρόπους ἀπαλλαγῆς τοῦ κινήματός μας ἀπό τίς ἀδυναμίες του.

I

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

2. Ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ (σάν πρώτου σταδίου τοῦ κομμουνισμοῦ) ἐνάντια στόν καπιταλισμό ἀπαιτεῖ ἀπό τό προλεταριάτο, τή μόνη πραγματικά ἐπαναστατική τάξη, νά πραγματοποιήσει τά τρία παρακάτω καθήκοντα. Πρῶτο — νά ἀνατρέψει τούς ἐκμεταλλευτές καί πρῶτα-πρῶτα τήν ἀστική τάξη, τόν κυριότερο οἰκονομικό καί πολιτικό τους ἐκπρόσωπο· νά τούς συντρίψει· νά τσακίσει τήν ἀντίδρασή τους· νά κάνει ἀδύνατες ὁποιεσδήποτε ἀπόπειρές τους νά ἐπαναφέρουν τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου καί τή μισθωτή σκλαβιά. Δεύτερο — νά προσελκύσει καί νά ὁδηγήσει πίσω ἀπό τήν ἐπαναστατική πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, πού εἶναι τό Κομμουνιστικό του κόμμα, ὄχι μόνο ὅλο τό προλεταριάτο ἤ τή συντριπτική, τήν τεράστια πλειο-

ψηφία του, ἀλλά καί ὅλη τή μάζα τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων ἀπό τό κεφάλαιο· νά τούς διαφωτίσει, νά τούς ὀργανώσει, νά τούς διαπαιδαγωγήσει, νά καλλιεργήσει σ' αὐτούς τήν πειθαρχία μέσα στήν ἴδια τήν πορεία μιᾶς πάλης ἀπεριόριστα τολμηρῆς, σκληρῆς καί ἀμείλικτης ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές· νά ἀποσπάσει τή συντριπτική αὐτή πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ἀπό τήν ἀστική ἐξάρτηση καί νά τῆς ἐμπνεύσει μέ τήν πρακτική πείρα τήν ἐμπιστοσύνη στόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἐπαναστατικῆς του πρωτοπορίας. Τρίτο — νά ἐξουδετερώσει καί νά κάνει ἀκίνδυνες τίς ἀναπόφευκτες ταλαντεύσεις ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, ἀνάμεσα στήν ἀστική δημοκρατία καί στή Σοβιετική ἐξουσία, πού θά ἔχει ἡ τάξη τῶν μικρονοικοκυρέων στή γεωργία, στή βιομηχανία, στό ἐμπόριο καί τό ἀντίστοιχο σ' αὐτή τήν τάξη στρῶμα τῆς διανόησης, τῶν ὑπαλλήλων κτλ., τάξη πού ἀριθμητικά εἶναι ἀρκετά σημαντική σέ ὅλες σχεδόν τίς προηγμένες χῶρες, ἄν καί ἀποτελεῖ τή μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ.

Τό πρῶτο καί τό δεύτερο καθῆκον εἶναι καθήκοντα αὐτοτελῆ, πού τό καθένα ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερες μεθόδους δράσης ἀπέναντι στούς ἐκμεταλλευτές καί ἀπέναντι στούς ἐκμεταλλευόμενους. Τό τρίτο καθῆκον βγαίνει ἀπό τά δυό πρῶτα καί ἀπαιτεῖ ἁπλῶς ἐπιδέξιο, ἔγκαιρο καί εὐλύγιστο συνδυασμό τῶν μεθόδων τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης κατηγορίας ἀνάλογα μέ τά συγκεκριμένα περιστατικά τῆς κάθε χωριστῆς περίπτωσης ταλαντεύσεων.

3. Σέ μιά τέτια συγκεκριμένη κατάσταση πού δημιούργησε σέ ὅλο τόν κόσμο καί προπαντός στίς πιό προηγμένες, στίς πιό ἰσχυρές, στίς πιό πολιτισμένες καί ἐλεύθερες καπιταλιστικές χῶρες ὁ μιλιταρισμός, ὁ ἰμπεριαλισμός, ὁ στραγγαλισμός τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἀδύνατων χωρῶν, ἡ παγκόσμια ἰμπεριαλιστική σφαγή, ἡ «εἰρήνη» τῶν Βερσαλλιῶν — ἡ ἀποδοχή κάθε σκέψης γιά εἰρηνική ὑποταγή τῶν καπιταλιστῶν στή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐκμεταλλευομένων, γιά εἰρηνικό, ρεφορμιστικό πέρασμα στό σοσιαλισμό δέν ἀποτελεῖ μόνο τή μεγαλύτερη μικροαστική βλακεία, ἀλλά καί ἀνοιχτή ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν, ἐξωραϊσμό τῆς καπιταλιστικῆς μισθωτῆς σκλαβιᾶς, ἀπόκρυψη τῆς ἀλήθειας. Καί ἡ ἀλήθεια αὐτή συνίσταται στό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική τάξη, ἀκόμη καί ἡ πιό πολιτισμένη καί δημοκρατική, δέν διστάζει πιά σήμερα μπροστά σέ ὁποιο-

δήποτε ἔγκλημα καί ἀπάτη, μπροστά στή σφαγή ἑκατομμυρίων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, γιά τή διάσωση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς. Μόνο ἡ βίαιη ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ δήμευση τῆς ἰδιοκτησίας της, ἡ καταστροφή ἀπό τή βάση ὥς τήν κορυφή ὅλου τοῦ ἀστικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τοῦ κοινοβουλευτικοῦ, τοῦ δικαστικοῦ, τοῦ στρατιωτικοῦ, τοῦ γραφειοκρατικοῦ, τοῦ διοικητικοῦ, τοῦ δημοτικοῦ κ.ἄ., πού θά φτάνει ὥς τή γενική ἐκτόπιση ὅλων τῶν ἐκμεταλλευτῶν ἤ τή φυλάκιση τῶν πιό ἐπικίνδυνων καί ἐπίμονων, ἡ αὐστηρή ἐπιτήρησή τους μέ σκοπό νά προληφθοῦν οἱ ἀναπόφευκτες ἀπομέρους τους ἀπόπειρες ἀντίστασης καί ἀναστήλωσης τῆς καπιταλιστικῆς σκλαβιᾶς — μόνο τά μέσα αὐτά εἶναι σέ θέση νά ἐξασφαλίσουν τήν πραγματική ὑποταγή ὅλης τῆς τάξης τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, εἶναι ἐξίσου ἐξωραϊσμός τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ἐξίσου ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν καί ἡ θεωρία πού παραδέχονται συνήθως τά παλιά κόμματα καί οἱ παλιοί ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πώς ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων μπορεῖ τάχα στίς συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς σκλαβιᾶς, κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἀλλάζει διαρκῶς μορφές τόσο πιό ραφιναρισμένες καί ταυτόχρονα σκληρές καί ἀμείλικτες, ὅσο πιό πολιτισμένη εἶναι ἡ συγκεκριμένη καπιταλιστική χώρα — πώς μπορεῖ τάχα νά διαμορφώσει ἐντελῶς ξεκάθαρη σοσιαλιστική συνείδηση, σταθερές σοσιαλιστικές πεποιθήσεις καί χαρακτήρα. Στήν πραγματικότητα, μόνο ὅταν ἡ πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, ὑποστηριζόμενη ἀπό ὅλη αὐτή, τή μόνη ἐπαναστατική τάξη ἤ τήν πλειοψηφία της θά ἀνατρέψει τούς ἐκμεταλλευτές, θά τούς συντρίψει, θά ἀπελευθερώσει τούς ἐκμεταλλευόμενους ἀπό τή σκλαβιά τους, θά βελτιώσει ἀμέσως τίς συνθῆκες ζωῆς τους σέ βάρος τῶν ἀπαλλοτριωθέντων καπιταλιστῶν — μόνο ὕστερα ἀπό αὐτά καί στήν ἴδια τήν πορεία τῆς σκληρῆς ταξικῆς πάλης μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ διαφώτιση, ἡ διαπαιδαγώγηση, ἡ ὀργάνωση τῶν πιό πλατιῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, κάτω ἀπό τήν ἐπιροή του καί τήν καθοδήγησή του, ἡ ἀπαλλαγή τους ἀπό τόν ἐγωισμό, τή διαίρεση, τά ἐλαττώματα, τίς ἀδυναμίες πού γεννιοῦνται ἀπό τήν ἀτομική ἰδιοκτησία, ἡ μετατροπή τους σέ ἐλεύθερη ἕνωση ἐλεύθερων δουλευτῶν.

4. Γιά τήν ἐπιτυχία τῆς νίκης ἐνάντια στόν καπιταλισμό

χρειάζεται νά ὑπάρχουν σωστές σχέσεις ἀνάμεσα στό καθοδηγητικό Κομμουνιστικό κόμμα, στήν ἐπαναστατική τάξη, στό προλεταριάτο — καί στή μάζα, δηλαδή τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων. Μόνο τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἄν ἀποτελεῖ πραγματικά τήν πρωτοπορία τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης, ἄν κλείνει στούς κόλπους του ὅλους τούς καλύτερους ἐκπροσώπους της, ἄν ἀποτελεῖται ἀπό ἀπόλυτα συνειδητούς καί ἀφοσιωμένους κομμουνιστές, πού τούς μόρφωσε καί τούς ἀτσάλωσε ἡ πείρα τῆς πεισματώδους ἐπαναστατικῆς πάλης, ἄν τό Κόμμα αὐτό ἔχει καταφέρει νά συνδεθεῖ ἀδιάρηκτα μέ ὅλη τή ζωή τῆς τάξης του καί μέσω αὐτῆς μέ ὅλη τή μάζα τῶν ἐκμεταλλευομένων καί ἔχει καταφέρει νά ἐμπνεύσει σ' αὐτή τήν τάξη καί σ' αὐτή τή μάζα ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη — μόνο ἕνα τέτιο Κόμμα εἶναι σέ θέση νά καθοδηγήσει τό προλεταριάτο στήν πιό ἀμείλικτη, στήν πιό ἀποφασιστική, στήν τελευταία πάλη ἐνάντια σέ ὅλες τίς δυνάμεις τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό προλεταριάτο μόνο κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός τέτιου Κόμματος εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξει ὅλη τή δύναμη τῆς ἐπαναστατικῆς του ἐπίθεσης, νά ἐκμηδενίσει τήν ἀναπόφευκτη ἀπάθεια καί ἐνμέρει τήν ἀντίσταση μιᾶς μικρῆς, διεφθαρμένης ἀπό τόν καπιταλισμό μειοψηφίας, τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας, τῶν παλιῶν τρέιντ-γιουνιονιστῶν καί συνεταιριστῶν ἀρχηγῶν κτλ. — εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξει ὅλη του τή δύναμη πού, χάρη στήν ἴδια τήν οἰκονομική συγκρότηση τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπό τήν ἀριθμητική του ἀναλογία μέσα στόν πληθυσμό. Τέλος, μόνο ἡ μάζα πού ἀπελευθερώθηκε πραγματικά πιά ἀπό τήν καταπίεση τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ ἀστικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, μόνο ἡ μάζα, δηλ. τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων, πού ἀπόκτησε τή δυνατότητα νά ὀργανωθεῖ πραγματικά ἐλεύθερα (ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές) στά δικά της Σοβιέτ, μπορεῖ νά ἀναπτύξει γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία ὅλη τήν πρωτοβουλία καί ὅλη τή δραστηριότητα δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων τσακισμένων ἀπό τόν καπιταλισμό. Μόνο ὅταν τά Σοβιέτ γίνουν ὁ μοναδικός κρατικός μηχανισμός εἶναι πραγματοποιήσιμη ἡ πραγματική συμμετοχή στή διακυβέρνηση ὅλης τῆς μάζας τῶν ἐκμεταλλευομένων, πού καί στήν πιό πολιτισμένη καί ἐλεύθερη ἀστική δημοκρατία ἦταν οὐσιαστικά πάντοτε κατά 99% ἀποκλεισμένη ἀπό τή συμμετοχή στή διακυβέρνηση. Μόνο μέσα στά Σοβιέτ ἀρχίζει ἡ μάζα τῶν ἐκμε-

ταλλευομένων νά μαθαίνει πραγματικά, ὄχι ἀπό τά βιβλία, ἀλλά ἀπό τή δική της πρακτική πείρα, νά χτίζει τό σοσιαλισμό, νά δημιουργεῖ μιά νέα κοινωνική πειθαρχία, μιά ἐλεύθερη ἕνωση ἐλεύθερων δουλευτῶν.

II

ΠΟΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ;

5. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς στιγμῆς πού περνοῦμε ὡς πρός τήν ἀνάπτυξη τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος εἶναι τό γεγονός ὅτι στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν δέν ἔχει τελειώσει — καί πολύ συχνά οὔτε καί ἔχει ἀρχίσει συστηματικά — ἡ προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐπιβολή τῆς δικτατορίας του. Ἀπ' αὐτό δέν βγαίνει πώς ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατη στό πιό κοντινό μέλλον· εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατή, γιατί ὅλη ἡ οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά πλούσια σέ εὔφλεκτες ὕλες καί σέ ἀφορμές γιά μιά ξαφνική ἀνάφλεξή τους· ὁ ἄλλος ὅρος γιά τήν ἐπανάσταση, ἐκτός ἀπό τήν προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου — καί συγκεκριμένα ἡ γενική κατάσταση κρίσης σέ ὅλα τά κυβερνητικά καί σέ ὅλα τά ἀστικά κόμματα — ἐπίσης ὑπάρχει. Ἀπό ὅσα ὅμως λέχθηκαν βγαίνει τό συμπέρασμα πώς τό καθῆκον τῆς στιγμῆς γιά τά Κομμουνιστικά κόμματα σήμερα δέν εἶναι νά ἐπιταχύνουν τήν ἐπανάσταση, ἀλλά νά ἐντείνουν τήν προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, οἱ περιπτώσεις πού ἀναφέρουμε παραπάνω ἀπό τήν ἱστορία πολλῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων μᾶς ὑποχρεώνουν νά προσέξουμε, ὥστε ἡ «ἀναγνώριση» τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου νά μήν περιοριστεῖ μόνο στά λόγια.

Γι' αὐτό τό κύριο καθῆκον τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ διεθνοῦς προλεταριακοῦ κινήματος, στή δοσμένη στιγμή εἶναι ἡ συσπείρωση τῶν σκόρπιων κομμουνιστικῶν δυνάμεων, ἡ δημιουργία σέ κάθε χώρα ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος (εἴτε τό δυνάμωμα καί ἡ ἀνανέωση τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη κόμματος) γιά νά δεκαπλασιαστεῖ ἡ δουλιά τῆς προετοιμασίας τοῦ προλεταριάτου γιά τήν κατάκτηση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καί μάλιστα ἀκριβῶς γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας μέ τή μορφή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριά-

του. Ἡ συνηθισμένη σοσιαλιστική δουλιά τῶν ὁμάδων καί τῶν κομμάτων, πού ἀναγνωρίζουν τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καθόλου δέν ὑποβλήθηκε ἀκόμη σέ ἀρκετό βαθμό σ' ἐκείνη τή ριζική ἀλλαγή, σ' ἐκείνη τή ριζική ἀνανέωση, πού χρειάζονται γιά νά θεωρηθεῖ αὐτή ἡ δουλιά κομμουνιστική καί ἀνταποκρινόμενη στά καθήκοντα τῶν παραμονῶν τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας.

6. Ἡ κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο δέν σταματᾶ τήν ταξική του πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἀλλά, ἀπεναντίας, κάνει αὐτή τήν πάλη ἐξαιρετικά πλατιά, ὀξυμένη, ἀνελέητη. Ὅλες οἱ ὁμάδες, ὅλα τά κόμματα καί ὅλοι οἱ παράγοντες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, πού ὁλοκληρωτικά εἴτε ἐνμέρει ἀκολουθοῦν τήν ἄποψη τοῦ ρεφορμισμοῦ, τοῦ «κέντρου» κτλ. περνοῦν ἀναπόφευκτα, ἐξαιτίας τῆς ἐξαιρετικῆς ὄξυνσης τῆς πάλης, εἴτε μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης, εἴτε στούς ταλαντευόμενους, εἴτε (πράγμα πού εἶναι πιό ἐπικίνδυνο ἀπ' ὅλα) καταλήγουν στούς ἀσταθεῖς φίλους τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου. Γι' αὐτό ἡ προετοιμασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ ὄχι μόνο δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στίς τάσεις τῶν ρεφορμιστῶν καί τῶν «κεντριστῶν», ἀλλά καί ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα αὐτῆς τῆς πάλης. Ἡ πάλη δέν μπορεῖ νά περιοριστεῖ στήν ἐξήγηση τῆς σφαλερότητας αὐτῶν τῶν τάσεων, ἀλλά πρέπει νά ξεσκεπάζει σταθερά καί ἀνελέητα κάθε παράγοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού παρουσιάζει τίς τάσεις αὐτές, γιατί ἀλλιῶς τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά ξέρει μέ ποιόν θά πάει στήν πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ἡ πάλη αὐτή εἶναι τέτια πού σέ ὁποιαδήποτε στιγμή μπορεῖ νά ἀντικαθιστᾶ καί ἀντικαθιστᾶ, ὅπως ἔδειξε ἤδη ἡ πείρα — τό ὅπλο τῆς κριτικῆς μέ τήν κριτική τῶν ὅπλων [86]. Κάθε ἀσυνέπεια ἤ ἀδυναμία στό ξεσκέπασμα ἐκείνων πού ἐκδηλώνονται σάν ρεφορμιστές ἤ «κεντριστές» σημαίνει ἄμεσο μεγάλωμα τοῦ κινδύνου ἀνατροπῆς τῆς ἐξουσίας τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν ἀστική τάξη, πού θά χρησιμοποιήσει αὔριο γιά τήν ἀντεπανάσταση αὐτό πού στούς κοντόφθαλμους φαίνεται σήμερα πώς εἶναι μόνο «θεωρητική διαφωνία».

7. Εἰδικά δέν ἐπιτρέπεται νά περιοριζόμαστε στή συνηθισμένη ἄρνηση καταρχήν κάθε συνεργασίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη, κάθε «συνεργασιακότητας». Ἡ ἁπλή ὑπεράσπιση τῆς «ἐλευθερίας» καί τῆς «ἰσότητας» σέ συνθῆκες διατήρησης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς,

μετατρέπεται στίς συνθῆκες τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τό όποῖο ποτέ δέν θά εἶναι σέ θέση νά ἐξαφανίσει ἀμέσως τήν ἀτομική ἰδιοκτησία ἐντελῶς — μετατρέπεται σέ «συνεργασία» μέ τήν ἀστική τάξη, συνεργασία πού ὑποσκάπτει ἄμεσα τήν ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιατί δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σημαίνει κατοχύρωση ἀπομέρους τοῦ κράτους καί ὑπεράσπιση μέ ὅλο τό μηχανισμό τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τῆς «ἀνελευθερίας» γιά τόν ἐκμεταλλευτή νά συνεχίζει τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση, τῆς «ἀνισότητας» τοῦ ἰδιοκτήτη (δηλ. ἐκείνου πού κράτησε γιά τόν ἑαυτό του προσωπικά ὁρισμένα μέσα παραγωγῆς, πού τά δημιούργησε ἡ κοινωνική ἐργασία) ἀπέναντι στόν ἄπορο. Αὐτό, πού ὥς τή νίκη τοῦ προλεταριάτου φαίνεται σάν μιά θεωρητική διαφωνία στό ζήτημα τῆς «δημοκρατίας», αὔριο, ὕστερα ἀπό τή νίκη, γίνεται ἀναπόφευκτα ζήτημα πού λύνεται μέ τή δύναμη τῶν ὅπλων. Συνεπῶς, χωρίς τή ριζική ἀλλαγή ὅλου τοῦ χαρακτήρα τῆς πάλης ἐνάντια στούς «κεντριστές» καί στούς «ὑπερασπιστές τῆς δημοκρατίας» εἶναι ἀδύνατη ἀκόμη καί ἡ προκαταρκτική προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπιβολή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

8. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ πιό ἀποφασιστική καί ἐπαναστατική μορφή ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ἡ πάλη αὐτή μπορεῖ νά ἐπιτύχει μόνο, ὅταν ἡ πιό ἐπαναστατική πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου τραβάει πίσω της τή συντριπτική πλειοψηφία του. Γι' αὐτό τό λόγο, ἡ προετοιμασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ ὄχι μόνο νά ἐξηγοῦμε τόν ἀστικό χαρακτήρα κάθε ρεφορμισμοῦ, κάθε ὑπεράσπισης τῆς δημοκρατίας σέ συνθῆκες πού θά διατηρεῖται ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς· ὄχι μόνο νά ξεσκεπάζουμε τήν ἐμφάνιση τῶν τάσεων αὐτῶν, πού στήν οὐσία σημαίνουν ὑπεράσπιση τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα, ἀλλά ἀπαιτεῖ ἀκόμη νά ἀντικαταστήσουμε τούς παλιούς ἡγέτες μέ κομμουνιστές σέ ὅλες ἀπολύτως τίς μορφές προλεταριακῶν ὀργανώσεων, ὄχι μόνο στίς πολιτικές, ἀλλά καί στίς συνδικαλιστικές, στίς συνεταιριστικές, στίς πολιτιστικές κτλ. Ὅσο πιό μακρόχρονη, πλήρης καί σταθερή ἦταν ἡ κυριαρχία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας σέ μιά συγκεκριμένη χώρα, τόσο πιό εὔκολα κατάφερνε ἡ ἀστική τάξη νά προωθήσει στά πόστα ἡγέτες πού τούς διαπαιδαγώγησε ἡ ἴδια, τούς πότισε μέ τίς ἀντιλήψεις καί τίς προλήψεις της καί πολύ συχνά, ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα, τούς ἐξαγόραζε. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐνεργήσουμε

ἑκατό φορές πιό θαραλέα ἀπ' ὅ,τι μέχρι σήμερα, γιά νά ἐκτοπίσουμε τούς ἐκπροσώπους αὐτούς τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας ἤ τῶν ἐργατῶν πού ἀστικοποιήθηκαν ἀπό ὅλα τά πόστα τους καί νά τούς ἀντικαταστήσουμε ἔστω καί μέ τούς πιό ἄπειρους ἐργάτες, ἀρκεῖ μόνο οἱ ἐργάτες αὐτοί νά εἶναι δεμένοι μέ τήν ἐκμεταλλευόμενη μάζα καί νά συγκεντρώνουν τήν ἐμπιστοσύνη της στήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ τό διορισμό τέτιων, χωρίς πείρα ἐργατῶν στίς πιό ὑπεύθυνες κρατικές θέσεις, διαφορετικά ἡ ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης θά εἶναι ἀνίσχυρη καί δέν θά ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς μάζας.

9. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ πληρέστερη ἄσκηση τῆς καθοδήγησης ἀπομέρους ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων — πού καταπιέζονται, ἐξουθενώνονται, συνθλίβονται, τρομοκρατοῦνται, σκορπίζονται, ἐξαπατοῦνται ἀπό τήν ἀστική τάξη — ἀπομέρους τῆς μοναδικῆς τάξης πού προετοιμάστηκε γιά ἕναν τέτιο ρόλο ἀπό ὅλη τήν ἱστορία τοῦ καπιταλισμοῦ. Γι' αὐτό ἡ προετοιμασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά ἀρχίσει παντοῦ καί ἀμέσως μέ τήν παρακάτω, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μέθοδο.

Σέ ὅλες ἀνεξαίρετα τίς ὀργανώσεις, τίς ἑνώσεις, τά σωματεῖα, κατά πρῶτο λόγο τίς προλεταριακές καί στή συνέχεια τίς ὀργανώσεις τῶν μή προλεταριακῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν (πολιτικές, συνδικαλιστικές, στρατιωτικές, συνεταιριστικές, ἐκπαιδευτικές, ἀθλητικές κ. ἄ. κτλ.) πρέπει νά δημιουργηθοῦν ὁμάδες ἤ πυρῆνες κομμουνιστῶν — κυρίως νόμιμοι, ἀλλά καί παράνομοι, πράγμα πού εἶναι ὑποχρεωτικό σέ κάθε περίπτωση πού προϋποτίθεται πώς ἡ ἀστική τάξη θά τούς διαλύσει, θά συλλάβει ἤ θά ἐκτοπίσει τά μέλη τους· συνάμα οἱ πυρῆνες αὐτοί, συνδεόμενοι στενά μεταξύ τους καί μέ τά ἀνώτερα ὄργανα τοῦ κόμματος, ἀνταλλάσσοντας τήν πείρα τους, κάνοντας δουλιά ζύμωσης, προπαγάνδας καί ὀργάνωσης, προσαρμοζόμενοι σέ ὅλους ἀπόλυτα τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, σέ ὅλες ἀπόλυτα τίς κατηγορίες καί τά στρώματα τῆς ἐργαζόμενης μάζας, πρέπει νά διαπαιδαγωγοῦν συστηματικά μέ τήν πολύπλευρη αὐτή δουλιά καί τόν ἑαυτό τους, καί τό κόμμα, καί τήν τάξη, καί τίς μάζες.

Ταυτόχρονα εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο νά ἐπεξεργαστοῦμε πρακτικά τήν ἀπαραίτητη ποικιλία μεθόδων τῆς ὅλης δουλιᾶς, ἀπό τό ἕνα μέρος, ὁσοναφορᾶ τή στάση μας ἀπέναντι στούς

«ἡγέτες» ἤ στούς «ὑπεύθυνους ἐκπροσώπους» πού εἶναι συχνά διεφθαρμένοι ὥς τό μεδούλι ἀπό τίς μικροαστικές καί τίς ἰμπεριαλιστικές προλήψεις· οἱ «ἡγέτες» αὐτοί πρέπει νά ξεσκεπάζονται ἀμείλικτα καί νά διώχνονται ἀπό τό ἐργατικό κίνημα· ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅσοναφορᾶ τή στάση μας ἀπέναντι στίς μάζες πού ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό ἰμπεριαλιστικό μακελειό στή μεγάλη πλειοψηφία τους ἔχουν τή διάθεση νά ἀκούσουν καί νά δεχτοῦν τή διδασκαλία γιά τήν ἀνάγκη τῆς καθοδήγησης τοῦ προλεταριάτου, σάν τῆς μοναδικῆς διεξόδου ἀπό τήν καπιταλιστική σκλαβιά· πρέπει νά μάθουμε νά πλησιάζουμε τίς μάζες μέ ἰδιαίτερη ὑπομονή καί προσοχή, γιά νά μπορέσουμε νά καταλάβουμε τίς ἰδιομορφίες, τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς ψυχολογίας κάθε στρώματος, κάθε ἐπαγγέλματος κτλ. αὐτῆς τῆς μάζας.

10. Ἰδιαίτερα μιά ἀπό τίς ὁμάδες ἤ πυρῆνες τῶν κομμουνιστῶν χρειάζεται τήν ἰδιαίτερη προσοχή καί φροντίδα τοῦ Κόμματος καί συγκεκριμένα ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα, δηλ. ἡ ὁμάδα τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος πού εἶναι βουλευτές στό ἀστικό ἀντιπροσωπευτικό σῶμα (πρῶτα ἀπόλα στό παγκρατικό ἵδρυμα καί σέ συνέχεια στά τοπικά, στά δημοτικά κτλ.). Ἀπό τό ἕνα μέρος, τό βῆμα αὐτό ἀκριβῶς ἔχει ἐξαιρετικά σπουδαία σημασία στά μάτια τῶν πιό πλατιῶν στρωμάτων τῆς καθυστερημένης ἤ τῆς ποτισμένης μέ μικροαστικές προλήψεις ἐργαζόμενης μάζας· γι' αὐτό οἱ κομμουνιστές ὑποχρεωτικά ἀπ' αὐτό ἀκριβῶς τό βῆμα πρέπει νά κάνουν προπαγανδιστική, διαφωτιστική, ὀργανωτική δουλιά, νά ἐξηγοῦν στίς μάζες γιά ποιό λόγο στή Ρωσία ἦταν νομοτελειακή (καί νομοτελειακή θά εἶναι κάποτε καί σέ ὁποιαδήποτε χώρα) ἡ διάλυση τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλίου ἀπό τό πανεθνικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅλη ἡ ἱστορία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας μετάτρεψε τό κοινοβουλευτικό βῆμα, ἰδιαίτερα στίς προηγμένες χῶρες, στό κυριότερο ἤ σ' ἕνα ἀπό τά κυριότερα πεδία ἀφάνταστων ἀτιμιῶν, οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἐξαπάτησης τοῦ λαοῦ, καριερισμοῦ, ὑποκρισίας, καταπίεσης τῶν ἐργαζομένων. Γι' αὐτό τό λόγο εἶναι τελείως δικαιολογημένο τό ἄσβεστο μίσος τῶν καλύτερων ἐκπροσώπων τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στά κοινοβούλια. Γι' αὐτό τά Κομμουνιστικά κόμματα καί ὅλα τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν ΙΙΙ Διεθνή — ἰδιαίτερα στίς περιπτώσεις πού τά κόμματα αὐτά δέν προῆλθαν ἀπό τή διάσπαση μέ τά παλιά κόμματα καί τή μακρόχρονη, ἐπίμονη

πάλη ἐνάντια σ' αὐτά, ἀλλά μέ τό πέρασμα (συχνά τυπικό) τῶν παλιῶν κομμάτων στή νέα θέση — χρειάζεται νά εἶναι ἐξαιρετικά αὐστηρά στίς σχέσεις τους μέ τίς κοινοβουλευτικές ὁμάδες τους: δηλ. πλήρης ὑποταγή αὐτῶν τῶν ὁμάδων στόν ἔλεγχο καί στίς ὑποδείξεις τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· σύνθεση αὐτῶν τῶν ὁμάδων κυρίως ἀπό ἐπαναστάτες ἐργάτες· προσεκτικότατη ἀνάλυση στόν κομματικό Τύπο καί στίς κομματικές συνελεύσεις τῶν ἀγορεύσεων τῶν βουλευτῶν ἀπό τήν ἄποψη τῆς κομμουνιστικῆς τους συνέπειας· ἀποστολή βουλευτῶν γιά δουλιά ζύμωσης μέσα στίς μάζες, ἀποκλεισμός ἀπό τίς ὁμάδες αὐτές ἐκείνων πού δείχνουν τάσεις δευτεροδιεθνιστικές κτλ.

11. Μιά ἀπό τίς βασικές αἰτίες πού δυσκολεύουν τό ἐπαναστατικό ἐργατικό κίνημα στίς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες εἶναι ὅτι, χάρη στίς ἀποικιακές κτήσεις καί τά ὑπερκέρδη τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου κτλ., τό κεφάλαιο κατάφερε στίς χῶρες αὐτές νά σχηματίσει ἕνα σχετικά πιό πλατύ καί σταθερό στρῶμα ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας, πού εἶναι μιά μικρή μειοψηφία. Ἡ ἀριστοκρατία αὐτή παίρνει καλύτερο μεροκάματο ἀπό τούς ἄλλους καί εἶναι ἡ πιό ποτισμένη μέ τό στενό συντεχνιακό πνεῦμα, μέ μικροαστικές καί ἰμπεριαλιστικές προλήψεις. Αὐτή ἀποτελεῖ τό πραγματικό κοινωνικό «στήριγμα» τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, τῶν ρεφορμιστῶν καί τῶν «κεντριστῶν» καί στή συγκεκριμένη στιγμή ἀποτελεῖ, ἴσως, τό κύριο κοινωνικό στήριγμα τῆς ἀστικῆς τάξης. Καμιά προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου, ἔστω καί προκαταρκτική, γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης δέν εἶναι δυνατή χωρίς ἄμεση, συστηματική, πλατιά, ἀνοιχτή πάλη ἐνάντια στό στρῶμα αὐτό, πού τροφοδοτεῖ ἀναμφίβολα — ὅπως ἀποδείχτηκε ἤδη καθαρά ἀπό τήν πείρα — μέ πολλούς ἀνθρώπους τήν ἀστική λευκοφρουρά ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου. Ὅλα τά κόμματα πού προσχωροῦν στήν ΙΙΙ Διεθνή πρέπει νά ἐφαρμόσουν μέ κάθε θυσία τό σύνθημα: «πιό βαθιά στίς μάζες», «στενότερη σύνδεση μέ τίς μάζες», ἐννοώντας μέ τή λέξη μάζες τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων ἀπό τό κεφάλαιο, ἰδιαίτερα τούς λιγότερο ὀργανωμένους καί μορφωμένους, τούς περισσότερο καταπιεζόμενους καί τούς λιγότερο προσιτούς γιά ὀργάνωση.

Τό προλεταριάτο γίνεται ἐπαναστατικό μόνο στό βαθμό πού δέν περιορίζεται στά στενά-συντεχνιακά πλαίσια, στό βαθμό πού προβάλλει σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις καί σέ ὅλα τά

πεδία τῆς κοινωνικῆς ζωῆς σάν ἡγέτης ὅλων τῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν, καί εἶναι ἀδύνατο νά ἐπιβάλει τή δικτατορία του, ἄν δέν εἶναι ἕτοιμο καί πρόθυμο νά ὑποστεῖ τίς πιό μεγάλες θυσίες χάρη τῆς νίκης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη καί ἀπό θέσεις ἀρχῶν καί ἀπό πρακτική σκοπιά ἔχει σημασία ἡ πείρα τῆς Ρωσίας, ὅπου τό προλεταριάτο δέν θά μποροῦσε νά ἐπιβάλει τή δικτατορία του, δέν θά μποροῦσε νά κερδίσει τήν καθολική ἐκτίμηση καί ἐμπιστοσύνη ὅλης τῆς ἐργαζόμενης μάζας, ἄν δέν προσέφερε τίς μεγαλύτερες θυσίες καί ἄν δέν πεινοῦσε περισσότερο ἀπόλα τά ἄλλα στρώματα αὐτῆς τῆς μάζας στά πιό δύσκολα χρόνια τῆς πίεσης, τοῦ πολέμου, τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπομέρους τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης.

Εἰδικά εἶναι ἐξαιρετικά ἀπαραίτητο τό Κομμουνιστικό κόμμα καί ὅλο τό πρωτοπόρο προλεταριάτο νά ὑποστηρίξει ὁλόπλευρα καί μέ αὐταπάρνηση τό πλατύ, τό αὐθόρμητο, τό μαζικό ἀπεργιακό κίνημα, τό μόνο πού εἶναι σέ θέση σέ συνθῆκες ὕπαρξης τοῦ ζυγοῦ τοῦ κεφαλαίου νά ἀφυπνίσει, νά βάλει σέ κίνηση, νά διαφωτίσει καί νά ὀργανώσει πραγματικά τίς μάζες, νά τίς ἐμπνεύσει τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη πρός τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Χωρίς τήν προετοιμασία αὐτή δέν εἶναι δυνατή καμιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καί οἱ ἄνθρωποι πού εἶναι ἱκανοί νά τάσσονται δημόσια ἐνάντια στίς ἀπεργίες, ὅπως εἶναι ὁ Κάουτσκι στή Γερμανία, ὁ Τουράτι στήν Ἰταλία, σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀνεκτοί στίς γραμμές τῶν κομμάτων πού προσχωροῦν στήν ΙΙΙ Διεθνή. Αὐτό ἀφορᾶ πιό πολύ, φυσικά, τούς τρεϊντγιουνιονιστές καί κοινοβουλευτικούς ἡγέτες πού συχνά προδίνουν τούς ἐργάτες, διδάσκοντάς τους μέ τήν πείρα τῶν ἀπεργιῶν τό ρεφορμισμό καί ὄχι τήν ἐπανάσταση (λογουχάρη, στήν Ἀγγλία καί στή Γαλλία τά τελευταῖα χρόνια).

12. Γιά ὅλες τίς χῶρες, ἀκόμη καί τίς πιό ἐλεύθερες, τίς «νόμιμες» καί τίς «εἰρηνικές» μέ τήν ἔννοια πώς ἡ ταξική πάλη εἶναι ἐλάχιστα ὀξυμένη, ὡρίμασε τελείως ἡ περίοδος, πού γιά κάθε Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖος ὁ συστηματικός συνδυασμός τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης δουλιᾶς, τῆς νόμιμης καί τῆς παράνομης ὀργάνωσης. Γιατί καί στίς πιό πολιτισμένες καί ἐλεύθερες χῶρες, μέ τό περισσότερο «σταθερό» ἀστικοδημοκρατικό καθεστώς, οἱ κυβερνήσεις, παρά τίς ψεύτικες καί ὑποκριτικές δηλώσεις τους, καταφεύγουν πιά συστηματικά στή σύνταξη μυστικῶν καταλόγων τῶν κομμουνιστῶν, σέ ἄπει-

ρες παραβάσεις τοῦ ἴδιου τοῦ δικοῦ τους Συντάγματος γιά νά ὑποστηρίξουν μισοκρυφά καί κρυφά τούς λευκοφρουρίτες καί τίς δολοφονίες κομμουνιστῶν σέ ὅλες τίς χῶρες, καταφεύγουν στή μυστική προετοιμασία συλλήψεων κομμουνιστῶν, στό μπάσιμο προβοκατόρων στίς γραμμές τῶν κομμουνιστῶν κτλ. κ.ἄ. Μόνο ὁ πιό ἀντιδραστικός μικροαστισμός, μέ ὁποιεσδήποτε ὄμορφες «δημοκρατικές» καί πασιφιστικές φράσεις καί ἄν καλύπτεται, μπορεῖ νά ἀμφισβητεῖ τό γεγονός αὐτό, εἴτε τό ὑποχρεωτικό συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπ' αὐτό: ὅτι ὅλα τά νόμιμα Κομμουνιστικά κόμματα πρέπει νά δημιουργήσουν ἀμέσως παράνομες ὀργανώσεις γιά νά κάνουν συστηματική παράνομη δουλιά καί γιά νά εἶναι πανέτοιμα στήν περίπτωση πού θά ἐκδηλωθοῦν οἱ διωγμοί ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἰδιαίτερα ἀπαραίτητη εἶναι ἡ παράνομη δουλιά στό στρατό, στό στόλο, στήν ἀστυνομία, γιατί ὕστερα ἀπό τό μεγάλο ἰμπεριαλιστικό μακελειό ὅλες οἱ κυβερνήσεις τοῦ κόσμου ἄρχισαν νά φοβοῦνται τόν παλλαϊκό στρατό, πού ἔχει ἀνοιχτές τίς γραμμές του γιά τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες, ἄρχισαν νά καταφεύγουν μυστικά σέ κάθε λογῆς τρόπους ἐπιλογῆς στρατιωτικῶν τμημάτων πού ἔχουν στρατολογηθεῖ εἰδικά ἀπό τούς κόλπους τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἔχουν ἐφοδιαστεῖ εἰδικά μέ τά πιό τέλεια τεχνικά μέσα.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο σέ ὅλες ἀνεξαίρετα τίς περιπτώσεις νά μήν περιοριζόμαστε στήν παράνομη δουλιά, ἀλλά νά κάνουμε καί νόμιμη, ὑπερνικώντας γιά τό σκοπό αὐτό ὅλες τίς δυσκολίες, ἱδρύοντας νόμιμα ἔντυπα ὄργανα καί νόμιμες ὀργανώσεις μέ τά πιό διαφορετικά ὀνόματα, πού σέ περίπτωση ἀνάγκης θά ἀλλάζουν συχνά ὀνομασίες. Ἔτσι ἐνεργοῦν τά παράνομα Κομμουνιστικά κόμματα στή Φιλλανδία, στήν Οὐγγαρία, ἐνμέρει στή Γερμανία, στήν Πολωνία, στή Λεττονία κτλ. Ἔτσι πρέπει νά ἐνεργήσουν οἱ «Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου» (I. W. W.) στήν Ἀμερική, ἔτσι θά πρέπει νά ἐνεργοῦν ὅλα τά σημερινά νόμιμα Κομμουνιστικά κόμματα γιά τήν περίπτωση πού θά εὐδοκήσουν οἱ εἰσαγγελεῖς νά ἐνεργήσουν διώξεις μέ πρόσχημα τίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς κτλ.

Ἡ ἀπόλυτη θεμελιακή ἀνάγκη τοῦ συνδυασμοῦ τῆς παράνομης καί τῆς νόμιμης δουλιᾶς καθορίζεται ὄχι μόνο ἀπό τό σύνολο τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς περιόδου πού περνοῦμε, περιόδου πού ἀποτελεῖ τήν παραμονή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀνάγκη νά ἀποδείξουμε στήν ἀστική τάξη πώς

δέν ὑπάρχει καί οὔτε μπορεῖ νά ὑπάρχει γιά τούς κομμουνιστές τομέας καί πεδίο δράσης πού νά μήν τό κατακτήσουν, καί προπαντός ἀπό τό γεγονός ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη παντοῦ πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου, καί ἀκόμη περισσότερο τῆς μή προλεταριακῆς ἐργαζόμενης καί ἐκμεταλλευόμενης μάζας, πού πιστεύουν ἀκόμη στήν ἀστικοδημοκρατική νομιμότητα καί πού ἡ μετάπεισή τους εἶναι γιά μᾶς τό σοβαρότερο πρόβλημα.

13. Ἡ κατάσταση εἰδικά τοῦ ἐργατικοῦ Τύπου στίς πιό προηγμένες καπιταλιστικές χῶρες ἀποδείχνει πολύ χειροπιαστά τόσο ὅλη τήν ψευτιά περί ἐλευθερίας καί ἰσότητας στίς συνθῆκες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ὅσο καί τήν ἀνάγκη τοῦ συστηματικοῦ συνδυασμοῦ τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη δουλιά. Καί στήν ἡττημένη Γερμανία καί στή νικήτρια Ἀμερική μπαίνουν σέ κίνηση ὅλη ἡ δύναμη τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης καί ὅλες οἱ μηχανορραφίες τῶν βασιλιάδων τοῦ χρηματιστικοῦ της κεφαλαίου γιά νά ἀφαιρέσουν ἀπό τούς ἐργάτες τόν Τύπο τους: καί δικαστικές διώξεις, καί συλλήψεις (ἤ δολοφονίες μέσω πληρωμένων δολοφόνων) συντακτῶν, καί ἀπαγόρευση τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐφημερίδων μέ τό ταχυδρομεῖο, καί κατάσχεση τοῦ χαρτιοῦ κτλ. κ. ἄ. Καί ἐπιπλέον ἡ ἀπαραίτητη γιά μιά καθημερινή ἐφημερίδα εἰδησεογραφική ὕλη βρίσκεται στά χέρια τῶν ἀστικῶν τηλεγραφικῶν πρακτορείων καί οἱ διαφημίσεις, χωρίς τίς ὁποῖες δέν μπορεῖ νά βγάλει τά ἔξοδά της μιά μεγάλη ἐφημερίδα, βρίσκονται στήν «ἐλεύθερη» διάθεση τῶν καπιταλιστῶν. Γενικά ἡ ἀστική τάξη μέ τήν ἀπάτη, μέ τήν πίεση τοῦ κεφαλαίου καί τοῦ ἀστικοῦ κράτους στερεῖ τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ἀπό τόν Τύπο του.

Τά Κομμουνιστικά κόμματα γιά νά παλέψουν ἐνάντια σ' αὐτό πρέπει νά δημιουργήσουν ἕνα εἶδος περιοδικοῦ Τύπου γιά μαζική κυκλοφορία μέσα στούς ἐργάτες: πρῶτο, νόμιμες ἐκδόσεις πού θά μάθαιναν νά ἐκμεταλλεύονται καί τήν παραμικρότερη νομιμότητα, χωρίς νά λένε πώς εἶναι κομμουνιστικές καί χωρίς νά ἀναφέρουν σέ ποιά κόμματα ἀνήκουν, ὅπως ἔκαναν οἱ μπολσεβίκοι ἐπί τσάρου ὕστερα ἀπό τό 1905· δεύτερο, παράνομα φεϊγβολάν, ἔστω καί ἄν τυπώνονται σέ ἐλάχιστο ἀριθμό καί σέ ἀκανόνιστα διαστήματα, πού θά ἀνατυπώνονται ὅμως ἀπό τούς ἐργάτες σέ πολλά τυπογραφεῖα (κρυφά ἤ, ἄν τό κίνημα δυνάμωσε, μέ τήν ἐπαναστατική κατάληψη τῶν τυπογραφείων) καί πού θά προσφέρουν στό προλεταριάτο ἀψαλίδιστες ἐπαναστατικές εἰδήσεις καί ἐπαναστατικά συνθήματα.

Χωρίς τήν ἐπαναστατική πάλη πού θά τραβάει τή μάζα στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία τοῦ κομμουνιστικοῦ Τύπου, ἡ προετοιμασία γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀδύνατη.

III

Η ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ — ΚΑΙ ΩΣ ΕΝΑ ΒΑΘΜΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ — ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΧΩΡΟΥΝ Ἤ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΝΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ

14. Ὁ βαθμός τῆς προετοιμασίας τοῦ προλεταριάτου τῶν πιό βασικῶν χωρῶν, ἀπό τήν ἄποψη τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας καί τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς, γιά τήν ἐπιβολή τῆς δικτατορίας του χαρακτηρίζεται μέ τή μεγαλύτερη ἀντικειμενικότητα καί ἀκρίβεια ἀπό τό γεγονός ὅτι τά πιό ἰσχυρά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς: τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας, τό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας, τό Ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό κόμμα [87], ἀποχώρησαν ἀπό τήν κίτρινη αὐτή Διεθνή καί ἀποφάσισαν νά προσχωρήσουν — τά τρία πρῶτα μέ ὅρους, καί τό τελευταῖο χωρίς κανένα ὅρο — στήν ΙΙΙ Διεθνή. Αὐτό δείχνει πώς ὄχι μόνο ἡ πρωτοπορία, ἀλλά καί ἡ πλειοψηφία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἄρχισε, πεπεισμένη ἀπό τήν ὅλη πορεία τῶν γεγονότων, νά περνᾶ μέ τό μέρος μας. Τό κυριότερο τώρα εἶναι νά μπορέσουμε νά ἀποτελειώσουμε αὐτό τό πέρασμα καί νά στεργιώσουμε γερά καί ὀργανωμένα ὅ,τι ἐπιτύχαμε ὥστε νά μπορέσουμε, χωρίς καμιά ταλάντευση, νά τραβήξουμε μπροστά σέ ὅλη τή γραμμή.

15. Ὅλη ἡ δράση τῶν κομμάτων πού ἀναφέρθηκαν (στά ὁποῖα πρέπει νά προσθέσουμε καί τό Ἐλβετικό Σοσιαλιστικό κόμμα [88], ἄν ἀληθεύουν οἱ τηλεγραφικές εἰδήσεις πώς ἀποφάσισε νά προσχωρήσει στήν ΙΙΙ Διεθνή) ἀποδείχνει — καί κάθε περιοδική ἔκδοση τῶν κομμάτων αὐτῶν τό ἐπιβεβαιώνει καθαρά — πώς ἡ δράση αὐτή δέν εἶναι ἀκόμη κομμουνιστική, καί συχνά ἔρχεται σέ ἀνοιχτή ἀντίθεση μέ τίς βασικές ἀρχές τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς καί συγκεκριμένα: μέ τήν ἀναγνώριση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή θέση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

Γι' αὐτό τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρέπει νά πάρει μιά ἀπόφαση πού νά λέει ὅτι δέν μπορεῖ νά

δεχτεῖ ἀμέσως αὐτά τά κόμματα· ὅτι ἐγκρίνει τήν ἀπάντηση πού ἔδοσε ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς στούς γερμανούς «ἀνεξάρτητους»· ὅτι διαβεβαιώνει πώς εἶναι ἕτοιμη νά διεξάγει διαπραγματεύσεις μέ ὁποιοδήποτε κόμμα πού ἀποχωρεῖ ἀπό τή ΙΙ Διεθνή καί ἐπιθυμεῖ νά προσεγγίσει στήν ΙΙΙ· ὅτι παρέχει στούς ἀντιπροσώπους τῶν κομμάτων αὐτῶν τό δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου σέ ὅλα τά συνέδρια καί τίς συνδιασκέψεις· ὅτι βάζει τούς παρακάτω ὅρους γιά τήν πλήρη συνένωση αὐτῶν (καί τῶν παρομοίων) κομμάτων μέ τήν Κομμουνιστική Διεθνή:

1. Δημοσίευση ὅλων τῶν ἀποφάσεων ὅλων τῶν συνεδρίων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τῆς Ἐκτελεστικῆς της Ἐπιτροπῆς σέ ὅλο τόν περιοδικό Τύπο τοῦ κόμματος·

2. Συζήτησή τους σέ εἰδικές συνελεύσεις ὅλων τῶν τμημάτων ἤ τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος·

3. Σύγκληση, ὕστερα ἀπό μιά τέτια συζήτηση, εἰδικοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος γιά τήν ἐξαγωγή συμπερασμάτων καί γιά τό

4. ξεκαθάρισμα τοῦ κόμματος ἀπό τά στοιχεῖα πού συνεχίζουν νά δροῦν στό πνεῦμα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς.

5. Πέρασμα ὅλων τῶν περιοδικῶν ἔντυπων ὀργάνων τοῦ κόμματος στά χέρια συντακτικῶν ἐπιτροπῶν ἀποκλειστικά κομμουνιστικῶν.

Τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς πρέπει νά ἀναθέσει στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή της νά δεχτεῖ ἐπίσημα στήν ΙΙΙ Διεθνή τά παραπάνω καί τά παρόμοια μ' αὐτά κόμματα, ἀφοῦ ἐλέγξει πρῶτα, ἄν ὅλοι αὐτοί οἱ ὅροι ἔχουν πραγματικά ἐκπληρωθεῖ καί ἄν ὁ χαρακτήρας τῆς δράσης τοῦ κόμματος ἔγινε κομμουνιστικός.

16. Σχετικά μέ τό ζήτημα, ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση τῶν κομμουνιστῶν, πού τώρα ἀποτελοῦν τή μειοψηφία στά ὑπεύθυνα ὄργανα τῶν παραπάνω καί τῶν παρόμοιων μ' αὐτά κομμάτων, τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρέπει νά πάρει ἀπόφαση πού νά λέει πώς, μιά καί μεγαλώνουν ὁλοφάνερα οἱ εἰλικρινεῖς συμπάθειες πρός τόν κομμουνισμό τῶν ἐργατῶν πού ἀνήκουν στά κόμματα αὐτά, ἡ ἀποχώρηση τῶν κομμουνιστῶν ἀπ' αὐτά δέν εἶναι ἐπιθυμητή, ἐφόσον μέσα στά παραπάνω κόμματα μποροῦν νά κάνουν δουλιά στό πνεῦμα τῆς ἀναγνώρισης τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καί ἐφόσον μπορεῖ νά γίνει κριτική ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές καί στούς κεντριστές πού παρέμειναν ἀκόμη στά κόμματα αὐτά.

Ταυτόχρονα τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς πρέπει νά ταχθεῖ ὑπέρ τῆς προσχώρησης τῶν κομμουνιστικῶν ἤ τῶν συμπαθούντων τόν κομμουνισμό ὁμάδων καί ὀργανώσεων τῆς Ἀγγλίας στό «Ἐργατικό Κόμμα» (Labour Party), ἀνεξάρτητα ἀπό τό ὅτι τό Κόμμα αὐτό ἀνήκει στή ΙΙ Διεθνή. Γιατί ἐφόσον τό Κόμμα αὐτό διατηρεῖ γιά τίς ὀργανώσεις πού ἀνήκουν στή δύναμή του τήν ἐλευθερία κριτικῆς πού ἔχουν σήμερα καί τήν ἐλευθερία τῆς προπαγανδιστικῆς, διαφωτιστικῆς καί ὀργανωτικῆς δράσης τους ὑπέρ τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἐφόσον αὐτό τό Κόμμα διατηρεῖ τό χαρακτήρα πού ἔχει, δηλαδή ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἕνωση ὅλων τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, οἱ κομμουνιστές πρέπει ὁπωσδήποτε νά κάνουν ὅ,τι μποροῦν καί νά ἔλθουν σέ ὁρισμένους συμβιβασμούς γιά νά ἔχουν τή δυνατότητα νά ἐπηρεάζουν τίς πιό πλατιές ἐργατικές μάζες, νά ξεσκεπάζουν τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τους ἀπό ἕνα βῆμα πιό ψηλό καί ορατό ἀπό τίς μάζες, νά ἐπιταχύνουν τό πέρασμα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τούς ἄμεσους ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης στούς «ἐργάτες τοποτηρητές τῆς τάξης τῶν καπιταλιστῶν» γιά νά ἀπαλλαγοῦν οἱ μάζες τό γρηγορότερο ἀπό τίς τελευταῖες αὐταπάτες στό σημεῖο αὐτό.

17. Ὁσοναφορᾶ τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς βρίσκει πώς ἡ κριτική ἐνάντια στό Κόμμα αὐτό καί οἱ πρακτικές προτάσεις πού ἔκανε τό τμῆμα τοῦ Τουρίνου [89] αὐτοῦ τοῦ Κόμματος ἀπό τίς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Τάξη» («L' Ordine Nuovo») [90] στίς 8 τοῦ Μάη 1920 σάν προτάσεις πρός τό Ἐθνικό Συμβούλιο τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος εἶναι βασικά σωστές καί ἀνταποκρίνονται ἀπόλυτα σέ ὅλες τίς βασικές ἀρχές τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς.

Γι' αὐτό τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς καλεῖ τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα νά συγκαλέσει ἔκτακτο συνέδριο τοῦ Κόμματος γιά νά συζητήσει τόσο αὐτές τίς προτάσεις, ὅσο καί ὅλες τίς ἀποφάσεις καί τῶν δυό συνεδρίων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μέ σκοπό τή διόρθωση τῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος καί τό ξεκαθάρισμα τοῦ Κόμματος καί ἰδιαίτερα τῆς κοινοβουλευτικῆς του ὁμάδας ἀπό τά μή κομμουνιστικά στοιχεῖα.

18. Τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς θεωρεῖ λαθεμένες τίς ἀπόψεις ὁσοναφορᾶ τίς σχέσεις τοῦ κόμματος πρός τήν τάξη καί τίς μάζες καί τή μή ὑποχρεωτική συμμετοχή τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων στά ἀστικά κοινοβούλια καί στά πιό ἀντιδραστικά

συνδικάτα, απόψεις πού ανασκεύασε διεξοδικά τό παρόν συνέδριο μέ ειδικές αποφάσεις του καί πού τίς εἶχε υποστηρίξει πληρέστερα ἀπόλα τό «Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας» καί ἐνμέρει τό «Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἐλβετίας»[91], τό ὄργανο τῆς γραμματείας Ἀνατολικῆς Εὐρώπης τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς «Κομμουνισμός» («Kommunismus»), πού ἐκδίδεται στή Βιέννη, ἡ διαλυμένη ἤδη γραμματεία τοῦ Ἄμστερνταμ καί μερικοί ὀλλανδοί σύντροφοι, καί στή συνέχεια μερικές κομμουνιστικές ὀργανώσεις τῆς Ἀγγλίας, ὅπως ἡ «Ἐργατική Σοσιαλιστική Ὁμοσπονδία» κτλ., καθώς καί οἱ «Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου» τῆς Ἀμερικῆς καί ἡ «Ἐπιτροπή τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων» (Shop Stewards Committee) τῆς Ἀγγλίας κτλ.

Ὡστόσο τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς θεωρεῖ πώς εἶναι δυνατό καί εὐπρόσδεκτο νά προσχωρήσουν ἀμέσως στήν Κομμουνιστική Διεθνή ὅσες ἀπ' αὐτές τίς ὀργανώσεις δέν προσχώρησαν ἀκόμη ἐπίσημα, γιατί στή συγκεκριμένη περίπτωση, ἰδιαίτερα ὅσοναφορᾶ τούς «Βιομηχανικούς ἐργάτες τοῦ κόσμου» τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Αὐστραλίας, καθώς καί τούς «Ἐργοστασιακούς ἀντιπροσώπους» τῆς Ἀγγλίας, ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἕνα καθαρό προλεταριακό καί μαζικό κίνημα πού τά βάθρα του στηρίζονται πραγματικά στίς βασικές ἀρχές τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στίς ὀργανώσεις αὐτές οἱ λαθεμένες ἀπόψεις ὅσοναφορᾶ τή συμμετοχή στά ἀστικά κοινοβούλια ὀφείλονται ὄχι τόσο στό ρόλο πού παίζουν οἱ προερχόμενοι ἀπό τήν ἀστική τάξη ἄνθρωποι, ἄνθρωποι πού μεταφέρουν τίς μικροαστικές οὐσιαστικά ἀπόψεις τους, ὅπως συχνά εἶναι οἱ ἀπόψεις τῶν ἀναρχικῶν, ὅσο στήν πολιτική ἀπειρία τῶν προλετάριων πού εἶναι ὁλότελα ἐπαναστάτες καί συνδέονται μέ τίς μάζες.

Γι' αὐτό τό ΙΙ συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς καλεῖ ὅλες τίς κομμουνιστικές ὀργανώσεις καί ὁμάδες τῶν ἀγγλοσαξωνικῶν χωρῶν νά ἀκολουθήσουν, ἀκόμη καί στήν περίπτωση πού οἱ «Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου» καί οἱ «Ἐργοστασιακοί ἀντιπρόσωποι» δέν προσχωρήσουν ἀμέσως στήν ΙΙΙ Διεθνή, πολιτική πολύ στενῶν φιλικῶν σχέσεων μέ τίς ὀργανώσεις αὐτές, προσέγγιση μ' αὐτές καί μέ τή μάζα πού τίς συμπαθεῖ, νά τούς ἐξηγοῦν φιλικά μέ βάση τήν πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων καί ἰδιαίτερα τῶν τριῶν ρωσικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 20οῦ αἰώνα τή σφαλερότητα τῶν παραπάνω ἀπόψεών τους καί

νά μήν παραιτοῦνται ἀπό τήν ἐπανάληψη τῶν προσπαθειῶν τους νά ἑνωθοῦν μ' αὐτές τίς ὀργανώσεις σέ ἕνα ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα.

19. Σχετικά μ' αὐτό, τό συνέδριο ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅλων τῶν συντρόφων, ἰδιαίτερα τῶν λατινικῶν καί τῶν ἀγγλοσαξωνικῶν χωρῶν, στό γεγονός πώς μέσα στούς ἀναρχικούς ὅλου τοῦ κόσμου ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο γίνεται μιά βαθιά ἰδεολογική διάσπαση πάνω στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί στή Σοβιετική ἐξουσία. Ταυτόχρονα, μέσα σέ προλεταριακά ἀκριβῶς στοιχεῖα, πού τά ἔσπρωχνε συχνά πρός τόν ἀναρχισμό τό ἐντελῶς δικαιολογημένο μίσος τους ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στό ρεφορμισμό τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, παρατηρεῖται ἰδιαίτερα μιά σωστή κατανόηση αὐτῶν τῶν ἀρχῶν, πού ἐπεκτείνεται μάλιστα τόσο πιό πολύ, ὅσο πιό πολύ γίνεται γνωστή ἡ πείρα τῆς Ρωσίας, τῆς Φιλλανδίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Γερμανίας.

Γι' αὐτό τό συνέδριο θεωρεῖ σάν χρέος ὅλων τῶν συντρόφων νά ὑπερασπίζουν ὁλόπλευρα τό πέρασμα ὅλων τῶν μαζικῶν-προλεταριακῶν στοιχείων ἀπό τόν ἀναρχισμό μέ τό μέρος τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς. Τό συνέδριο τονίζει πώς ἡ ἐπιτυχία τῆς δουλιᾶς τῶν πραγματικά Κομμουνιστικῶν κομμάτων πρέπει νά μετριέται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μέ τό βαθμό στόν ὁποῖο πέτυχαν νά ἀποσπάσουν ἀπό τόν ἀναρχισμό καί νά πάρουν μέ τό μέρος τους ὅλα τά μή διανοουμενίστικα, τά μή μικροαστικά, ἀλλά μαζικά προλεταριακά στοιχεῖα.

4 τοῦ Ἰούλη 1920.

4

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ[92]

Εἶναι ἀπαραίτητο ἀκόμη γιά τό II συνέδριο τῆς III Διεθνοῦς νά γραφοῦν θέσεις γιά τή διεθνή οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση.

Ἴσως θά μποροῦσε νά ἀνατεθεῖ τό *προκαταρκτικό σχέδιο* στόν Ράντεκ ἤ στόν *Λαπίνσκι* πού εἶναι πιό ἐλεύθερος, ἤ *ἀκόμη καί σέ κανέναν ἄλλο,* σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις τους, μέ ἕνα τέτιο *κατά προσέγγιση σχέδιο αὐτῶν τῶν θέσεων:*

1. Τό μοίρασμα ὅλης τῆς γῆς (τόσο μέ τήν ἔννοια τῶν σφαιρῶν ἐπιροῆς τοῦ τραπεζικοῦ καί τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, ὅσο καί μέ τήν ἔννοια τῶν διεθνῶν συνδικάτων καί καρτέλ, καθώς καί μέ τήν ἔννοια τῆς κατάληψης ἀποικιῶν καί μισοαποικιῶν) εἶναι τό βασικό γεγονός τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τῆς οἰκονομίας τοῦ 20οῦ αἰώνα.

2. Ἐξαιτίας αὐτοῦ εἶναι ἀναπόφευκτοι οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι γενικά καί ἰδιαίτερα ὁ πρῶτος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918.

3. Ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ πολέμου:

(α) *μείωση* τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παγκόσμιας ἰσχύος Δυνάμεων, *αὔξηση* τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀδύνατων, λεηλατούμενων, διαμελιζόμενων, ἐξαρτημένων·

(β) γιγάντια ὄξυνση *ὅλων* τῶν καπιταλιστικῶν ἀντιθέσεων τόσο στό ἐσωτερικό ὅλων τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, ὅσο καί ἀνάμεσα στίς χῶρες·

(γ) ἰδιαίτερα, ὄξυνση σέ παγκόσμια κλίμακα καί τῶν δυό πόλων τοῦ καπιταλισμοῦ:

αὔξηση τῆς χλιδῆς ἑνός μηδαμινοῦ ἀριθμοῦ μεγιστάνων τοῦ κεφαλαίου·

αὔξηση τῆς ἀνέχειας, τῆς φτώχιας, τῆς καταστροφῆς, τῆς πείνας, τῆς ἀνεργίας, τῆς ἐντελῶς χωρίς πόρους ὕπαρξης·

(δ) δυνάμωμα τοῦ μιλιταρισμοῦ, δυνάμωμα καί ἐπιτάχυνση τῆς προετοιμασίας γιά νέους ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, οἰκονομικά ἀναπόφευκτους· αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολέμων σέ ὅλο τόν κόσμο καί μάλιστα τῶν πολέμων πού εἶναι ἰδιαίτερα ἐπαναστατικοί·

(ε) πλήρης χρεοκοπία τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ξεσκέπασμα τῆς ψευτιᾶς της· χρεοκοπία τοῦ «οὐιλσωνισμοῦ»[93]. Χρεοκοπία τῆς ἀστικῆς *δημοκρατίας*.

4. Ἐξήγηση μέ τήν πιό συνοπτική μορφή τοῦ χαρακτηρισμοῦ (σύγκρ. τήν εἰσήγηση τοῦ Π. Λεβί τῆς 14. IV. 1920)[94]:

τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς
τῆς Γαλλίας
τῆς Ἰαπωνίας
τῶν ὑπόλοιπων, οὐδέτερων, χωρῶν τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς
τῶν νικημένων χωρῶν (τῆς Ρωσίας καί τῆς Γερμανίας κυρίως)
τῶν ἀποικιῶν
τῶν μισοαποικιῶν (Περσίας, Τουρκίας, Κίνας).

5. Πρῶτες ὕλες — ἐξάντλησή τους
βιομηχανία — ἐξασθένησή της (καύσιμα κτλ.)
συνάλλαγμα — κατρακύλισμά του. Χρέη. Ὑποτίμηση τοῦ χρήματος.
«Ἀποδιοργάνωση», *ἀποσύνθεση* ὅλου τοῦ συστήματος τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας.

6. Ἀποτέλεσμα = παγκόσμια ἐπαναστατική κρίση. Κομμουνιστικό κίνημα καί Σοβιετική ἐξουσία.

5

ΟΡΟΙ ΕΙΣΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ

Τό πρῶτο ἱδρυτικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[95] δέν ἐπεξεργάστηκε συγκεκριμένους ὅρους εἰσδοχῆς τῶν διάφορων κομμάτων στήν ΙΙΙ Διεθνή. Στήν ἐποχή τῆς σύγκλησης τοῦ πρώτου συνεδρίου στίς περισσότερες χῶρες ὑπῆρχαν μόνο κομμουνιστικές *τάσεις* καί *ὁμάδες*.

Σέ διαφορετικές συνθῆκες συνέρχεται τό δεύτερο παγκόσμιο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Σήμερα στίς περισσότερες χῶρες ὑπάρχουν ἤδη ὄχι μόνο κομμουνιστικά ρεύματα καί κατευθύνσεις, ἀλλά καί κομμουνιστικά *κόμματα* καί *ὀργανώσεις*.

Τώρα ὅλο καί πιό συχνά ἀπευθύνονται στήν Κομμουνιστική Διεθνή κόμματα καί ὁμάδες, πού μέχρι χθές ἀκόμη ἀνῆκαν στή ΙΙ Διεθνή, τά ὁποῖα ἐπιθυμοῦν τώρα νά μποῦν στήν ΙΙΙ Διεθνή, χωρίς ὅμως νά ἔχουν γίνει στήν πραγματικότητα κομμουνιστικά. Ἡ ΙΙ Διεθνής συντρίφτηκε ὁριστικά. Τά ἐνδιάμεσα κόμματα καί ὁμάδες τοῦ «κέντρου», βλέποντας τήν ἐντελῶς ἀπελπιστική κατάσταση τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, προσπαθοῦν νά κολλήσουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πού δυναμώνει ὅλο καί περισσότερο, ἐλπίζοντας ὅμως ταυτόχρονα νά διατηρήσουν μιά τέτια «αὐτονομία», πού θά τούς ἔδινε τή δυνατότητα νά ἀκολουθήσουν τήν προηγούμενη ὀπορτουνιστική ἤ «κεντριστική» πολιτική. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής γίνεται ὥς ἕνα βαθμό τῆς μόδας.

Ἡ ἐπιθυμία μερικῶν καθοδηγητικῶν ὁμάδων τοῦ «κέντρου» νά μποῦν τώρα στήν ΙΙΙ Διεθνή εἶναι μιά ἔμμεση ἐπιβε-

βαίωση πώς ἡ Κομμουνιστική Διεθνής κατάκτησε τίς συμπάθειες τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου καί μέρα μέ τήν ἡμέρα γίνεται ὅλο καί πιό μεγάλη δύναμη.

Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες ἡ Κομμουνιστική Διεθνής μπορεῖ νά κινδυνεύσει νά πάθει διάβρωση ἀπό τίς ἀσταθεῖς καί μεσοβέζικες ὁμάδες πού δέν ἀπαλλάχτηκαν ἀκόμη ἀπό τήν ἰδεολογία τῆς ΙΙ Διεθνοῦς.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό, σέ μερικά μεγάλα κόμματα (Ἰταλία, Σουηδία), πού ἡ πλειοψηφία τους ἀσπάζεται τίς ἀπόψεις τοῦ κομμουνισμοῦ, παραμένει ὥς τά σήμερα μιά σημαντική ρεφορμιστική καί σοσιαλπασιφιστική πτέρυγα, πού δέν περιμένει παρά τή στιγμή γιά νά σηκώσει ξανά κεφάλι, νά ἀρχίσει τό δραστήριο σαμποτάζ τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί νά βοηθήσει ἔτσι τήν ἀστική τάξη καί τή ΙΙ Διεθνή.

Κανένας κομμουνιστής δέν πρέπει νά ξεχνᾶ τά διδάγματα τῆς Οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Ἡ συνένωση τῶν οὔγγρων κομμουνιστῶν μέ τούς ρεφορμιστές στοίχισε ἀκριβά στό οὐγγρικό προλεταριάτο.

Γι' αὐτό τό λόγο, τό ΙΙ παγκόσμιο συνέδριο θεωρεῖ ἀναγκαῖο νά βάλει ἐντελῶς συγκεκριμένους ὅρους γιά τήν εἰσδοχή νέων κομμάτων καί νά ὑποδείξει στά κόμματα, πού ἔγιναν ἤδη δεκτά στήν Κομμουνιστική Διεθνή, τίς ὑποχρεώσεις πού ἀναλαβαίνουν.

Τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καθορίζει τούς παρακάτω ὅρους συμμετοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή:

* *
*

1. Ἡ καθημερινή προπαγάνδα καί ζύμωση πρέπει νά ἔχουν πραγματικά κομμουνιστικό χαρακτήρα. Ὅλα τά ἔντυπα ὄργανα πού βρίσκονται στά χέρια τοῦ Κόμματος πρέπει νά συντάσσονται ἀπό σταθερούς κομμουνιστές, πού νά ἔχουν ἀποδείξει τήν ἀφοσίωσή τους στήν ὑπόθεση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν πρέπει νά μιλοῦμε ἁπλοϊκά, σάν νά πρόκειται γιά ἕναν τριμένο τύπο πού ἀρκεῖ ἡ ἀποστήθισή του· πρέπει νά τήν προπαγανδίζουμε ἔτσι πού ἡ ἀνάγκη της γιά τόν κάθε ἁπλό ἐργάτη, ἐργάτρια,

στρατιώτη, ἀγρότη νά βγαίνει ἀπό τά ζωντανά γεγονότα, πού καταγράφονται συστηματικά ἀπό τόν Τύπο μας κάθε μέρα. Στίς στῆλες τῶν ἐφημερίδων, στίς λαϊκές συγκεντρώσεις, στά συνδικάτα, στούς συνεταιρισμούς — παντοῦ ὅπου θά εἰσχωρήσουν οἱ ὀπαδοί τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, πρέπει νά στιγματίζουν συστηματικά καί ἀμείλικτα ὄχι μόνο τήν ἀστική τάξη, ἀλλά καί τά τσιράκια της, τούς ρεφορμιστές κάθε ἀπόχρωσης.

2. Κάθε ὀργάνωση πού ἐπιθυμεῖ νά ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένη *νά ἀπομακρύνει* σχεδιασμένα καί συστηματικά ἀπό τά κάπως ὑπεύθυνα πόστα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (κομματική ὀργάνωση, Σύνταξη, συνδικάτα, κοινοβουλευτική ὁμάδα, συνεταιρισμούς, δήμους κτλ.) τούς ρεφορμιστές καί τούς ὀπαδούς τοῦ «κέντρου» καί νά βάζει στή θέση τους σταθερούς κομμουνιστές — χωρίς νά παραζαλίζεται, ἄν καμιά φορά θά ἀναγκαστεῖ στίς ἀρχές νά ἀντικαταστήσει «ἔμπειρους» παράγοντες μέ ἁπλούς ἐργάτες.

3. Σέ ὅλες τίς χῶρες ὅπου οἱ κομμουνιστές, ἐξαιτίας τῆς κατάστασης πολιορκίας ἤ τῶν ἔκτακτων νόμων, δέν ἔχουν τή δυνατότητα νά κάνουν ὅλη τους τή δουλιά νόμιμα, εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο νά συνδυάζουν τή νόμιμη καί τήν παράνομη δουλιά. Ἡ ταξική πάλη σέ ὅλες σχεδόν τίς χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς μπαίνει στή φάση τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Στίς συνθῆκες αὐτές οἱ κομμουνιστές δέν μποροῦν νά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στήν ἀστική νομιμότητα. Εἶναι ὑποχρεωμένοι νά δημιουργοῦν *παντοῦ* παράλληλο παράνομο μηχανισμό, πού στήν ἀποφασιστική στιγμή θά μποροῦσε νά βοηθήσει τό κόμμα νά ἐκπληρώσει τό χρέος του ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση.

4. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἐπίμονη συστηματική προπαγάνδα καί ζύμωση στό στρατό καί ἡ δημιουργία κομμουνιστικῶν πυρήνων σέ κάθε στρατιωτική μονάδα. Ἡ δουλιά αὐτή στό μεγαλύτερό της μέρος θά χρειαστεῖ νά γίνει ἀπό τούς κομμουνιστές παράνομα, ἡ ἐγκατάλειψη ὅμως τῆς δουλιᾶς αὐτῆς θά ἰσοδυναμοῦσε μέ προδοσία τοῦ ἐπαναστατικοῦ χρέους καί δέν θά συμβιβαζόταν μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς.

5. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συστηματική καί σχεδιασμένη ζύμωση στό χωριό. Ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ νά ἑδραιώσει τή νίκη της, ἄν δέν ἔχει μαζί της ἔστω καί ἕνα μέρος τῶν ἐργατῶν γῆς καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν καί ἄν δέν οὐδετε-

ροποιήσει μέ τήν πολιτική της ἕνα μέρος ἀπό τό ὑπόλοιπο χωριό. Ἡ κομμουνιστική δουλιά στό χωριό ἀποκτᾶ τήν ἐποχή αὐτή πρωταρχική σημασία. Εἶναι ἀπαραίτητο νά τή διεξάγουμε κυρίως μέσω τῶν ἐπαναστατῶν *ἐργατῶν*-κομμουνιστῶν πού ἔχουν δεσμούς μέ τό χωριό. Ἡ ἐγκατάλειψη τῆς δουλιᾶς αὐτῆς ἤ ἡ παράδοσή της σέ ὄχι σίγουρα μισορεφορμιστικά χέρια ἰσοδυναμεῖ μέ ἐγκατάλειψη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

6. Κάθε κόμμα πού ἐπιθυμεῖ νά ἀνήκει στήν ΙΙΙ Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένο νά ξεσκεπάζει ὄχι μόνο τόν ἀνοιχτό σοσιαλπατριωτισμό, ἀλλά καί τήν ἀπάτη καί τήν ὑποκρισία τοῦ σοσιαλπασιφισμοῦ: νά ἀποδείχνει συστηματικά στούς ἐργάτες πώς χωρίς τήν ἐπαναστατική ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ κανένα διεθνές δικαστήριο διαιτησίας, καμιά συζήτηση γιά τήν ἐλάττωση τῶν ἐξοπλισμῶν, καμιά «δημοκρατική» ἀναδιοργάνωση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν δέν θά γλιτώσει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό νέους ἰμπεριαλιστικούς πολέμους.

7. Τά κόμματα πού ἐπιθυμοῦν νά ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένα νά παραδεχτοῦν τήν ἀνάγκη νά ξεκόψουν ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα ἀπό τό ρεφορμισμό καί τήν πολιτική τοῦ «κέντρου» καί νά προπαγανδίζουν τό ξέκομα αὐτό στούς πιό πλατιούς κύκλους τῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Χωρίς αὐτό, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει συνεπής κομμουνιστική πολιτική.

Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής ἀπαιτεῖ κατηγορηματικά καί τελεσιγραφικά νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό ξέκομα στό συντομότερο χρονικό διάστημα. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής δέν μπορεῖ νά ἀναγνωρίσει σέ πασίγνωστους ρεφορμιστές, σάν λ.χ. τόν Τουράτι, τόν Μοντιλιάνι κ. ἄ., τό δικαίωμα νά θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μέλη τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς. Μιά τέτια κατάσταση θά κατάληγε στό σημεῖο ἡ ΙΙΙ Διεθνής νά μοιάζει πολύ μέ τή ΙΙ Διεθνή πού ἔχει πιά πεθάνει.

8. Στό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων χρειάζεται μιά γραμμή ἐξαιρετικά μετρημένη καί καθαρή γιά τά κόμματα τῶν χωρῶν ὅπου ἡ ἀστική τάξη ἔχει τέτιες ἀποικίες καί καταπιέζει ἄλλα ἔθνη. Κάθε κόμμα πού ἐπιθυμεῖ νά ἀνήκει στήν ΙΙΙ Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένο νά ξεσκεπάζει ἀμείλικτα τίς μηχανοραφίες τῶν ἰμπεριαλιστῶν «του» στίς ἀποικίες, νά ὑπερασπίζει ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ

ἔργα κάθε ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν, νά ἀπαιτεῖ τό διώξιμο τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς χώρας του ἀπό τίς ἀποικίες αὐτές, νά καλλιεργεῖ στήν ψυχή τῶν ἐργατῶν τῆς χώρας του πραγματικά ἀδελφικά αἰσθήματα ἀπέναντι στόν ἐργαζόμενο πληθυσμό τῶν ἀποικιῶν καί τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων καί νά κάνει συστηματική προπαγάνδα στό στρατό τῆς χώρας του ἐνάντια σέ κάθε καταπίεση τῶν ἀποικιακῶν λαῶν.

9. Κάθε κόμμα πού ἐπιθυμεῖ νά ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένο νά κάνει συστηματικά καί ἐπίμονα κομμουνιστική δουλιά στά συνδικάτα, στούς συνεταιρισμούς καί στίς ἄλλες μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις. Στίς ἑνώσεις αὐτές εἶναι ἀπαραίτητο νά σχηματίζονται κομμουνιστικοί πυρῆνες πού μέ μιά μακρόχρονη καί ἐπίμονη δουλιά πρέπει νά κερδίσουν τά συνδικάτα γιά τήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ. Οἱ πυρῆνες αὐτοί εἶναι ὑποχρεωμένοι μέσα στήν καθημερινή δουλιά τους νά ξεσκεπάζουν σέ κάθε βῆμα τήν προδοσία τῶν σοσιαλπατριωτῶν καί τίς ταλαντεύσεις τοῦ «κέντρου». Οἱ κομμουνιστικοί αὐτοί πυρῆνες πρέπει ὁλοκληρωτικά νά εἶναι ὑποταγμένοι στό κόμμα στό σύνολό του.

10. Τό κόμμα πού ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένο νά διεξάγει ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στήν κίτρινη συνδικαλιστική «διεθνή» τοῦ Ἄμστερνταμ[96]. Πρέπει νά προπαγανδίζει ἐπίμονα στούς ὀργανωμένους στά συνδικάτα ἐργάτες τήν ἰδέα πώς εἶναι ἀνάγκη νά ξεκόψουν ἀπό τήν κίτρινη διεθνή τοῦ Ἄμστερνταμ. Πρέπει νά ὑποστηρίζει μέ ὅλα τά μέσα τή διαμορφούμενη διεθνή ἕνωση τῶν κόκκινων συνδικάτων[97] πού πρόσκεινται στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

11. Τά κόμματα πού ἐπιθυμοῦν νά ἀνήκουν στήν ΙΙΙ Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένα νά ἐπανεξετάσουν τή σύνθεση τῶν κοινοβουλευτικῶν τους ὁμάδων, νά ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτές τά ἀσταθῆ στοιχεῖα, νά ὑποτάξουν αὐτές τίς ὁμάδες ὄχι στά λόγια, ἀλλά στήν πράξη στίς Κεντρικές Ἐπιτροπές τῶν κομμάτων, νά ἀπαιτοῦν ἀπό τόν κάθε βουλευτή-κομμουνιστή νά ὑποτάξει ὅλη του τή δουλιά στά συμφέροντα τῆς πραγματικά ἐπαναστατικῆς προπαγάνδας καί ζύμωσης.

12. Τό ἴδιο ἀκριβῶς ὁ καθημερινός καί ὁ περιοδικός Τύπος καί ὅλες οἱ ἐκδόσεις πρέπει νά ὑποτάσσονται τελείως στήν

Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος, ἀνεξάρτητα ἄν ὅλο τό κόμμα στή συγκεκριμένη στιγμή εἶναι νόμιμο ἤ παράνομο· εἶναι ἀπαράδεκτο οἱ ἐκδοτικές ἐπιχειρήσεις νά κάνουν κατάχρηση τῆς αὐτονομίας τους καί νά ἀκολουθοῦν πολιτική ὄχι τελείως κομματική.

13. Τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά συγκροτοῦνται πάνω στήν ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ *συγκεντρωτισμοῦ.* Στή σημερινή ἐποχή τοῦ ὀξυμένου ἐμφυλίου πολέμου τό Κομμουνιστικό κόμμα θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό χρέος του μόνο ἐφόσον θά εἶναι ὀργανωμένο μέ τόν πιό συγκεντρωτικό τρόπο, ἐφόσον ἐπικρατεῖ σ' αὐτό σιδερένια πειθαρχία πού νά φτάνει τά ὅρια τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας καί ἐφόσον τό κομματικό του κέντρο θά εἶναι κυρίαρχο ὄργανο μέ πλατιά δικαιοδοσία, ὄργανο πού θά ἔχει τή γενική ἐμπιστοσύνη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος.

14. Τά Κομμουνιστικά κόμματα τῶν χωρῶν ἐκείνων, ὅπου οἱ κομμουνιστές δροῦν νόμιμα πρέπει νά κάνουν περιοδικές ἐκκαθαρίσεις (ἀνακαταγραφές) τῶν μελῶν τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, γιά νά ξεκαθαρίζουν συστηματικά τό κόμμα ἀπό τά μικροαστικά στοιχεῖα πού ἀναπόφευκτα τρυπώνουν σ' αὐτό.

15. Τό κάθε κόμμα πού ἐπιθυμεῖ νά ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένο νά ὑποστηρίζει ὁλόψυχα κάθε σοβιετική δημοκρατία στήν πάλη της ἐνάντια στίς ἀντεπαναστατικές δυνάμεις. Τά Κομμουνιστικά κόμματα πρέπει νά κάνουν διαρκῶς στούς ἐργάτες προπαγάνδα νά μή δέχονται νά μεταφέρουν πολεμικό ὑλικό, πού στέλνεται στούς ἐχθρούς τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, νά κάνουν νόμιμη ἤ παράνομη προπαγάνδα ἀνάμεσα στά στρατεύματα πού ἀποστέλνονται γιά νά πνίξουν τίς ἐργατικές δημοκρατίες κτλ.

16. Τά κόμματα πού διατηροῦν ἀκόμη καί σήμερα τά παλιά σοσιαλδημοκρατικά προγράμματα εἶναι ὑποχρεωμένα σέ ὅσο τό δυνατό συντομότερο χρονικό διάστημα νά ἀναθεωρήσουν τά προγράμματα αὐτά καί νά ἐπεξεργαστοῦν μέσα στό πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἕνα νέο κομμουνιστικό πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στίς εἰδικές συνθῆκες τῆς χώρας τους. Κατά κανόνα, τό πρόγραμμα κάθε κόμματος πού ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἐγκριθεῖ

ἀπό τακτικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἤ ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή της. Σέ περίπτωση πού τό πρόγραμμα τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου κόμματος δέν ἐγκριθεῖ ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τό ἐνδιαφερόμενο κόμμα ἔχει τό δικαίωμα νά κάνει ἔφεση στό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

17. Ὅλες οἱ ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ὅπως καί οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς της εἶναι ὑποχρεωτικές γιά ὅλα τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, πού δρᾶ σέ συνθῆκες ἑνός ὀξύτατου ἐμφυλίου πολέμου, πρέπει νά εἶναι συγκροτημένη πολύ πιό συγκεντρωτικά ἀπ' ὅ,τι ἦταν ἡ ΙΙ Διεθνής. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή της σέ ὅλη τους τή δουλιά πρέπει νά παίρνουν ὑπόψη τους ὅλη τήν πολυμορφία τῶν συνθηκῶν, μέσα στίς ὁποῖες εἶναι ὑποχρεωμένα νά παλεύουν καί νά δροῦν τά διάφορα κόμματα, καί νά παίρνουν ὑποχρεωτικές γιά ὅλους ἀποφάσεις μόνο πάνω σέ ἐκεῖνα τά ζητήματα πού μποροῦν νά παρθοῦν τέτιες ἀποφάσεις.

18. Σέ σχέση μέ ὅλα αὐτά ὅλα τά κόμματα πού ἐπιθυμοῦν νά μποῦν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἀλλάξουν τήν ὀνομασία τους. Κάθε κόμμα πού ἐπιθυμεῖ νά μπεῖ στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἔχει τήν ὀνομασία: *κομμουνιστικό* κόμμα τῆς τάδε χώρας (τμῆμα τῆς ΙΙΙ Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς). Τό ζήτημα τῆς ὀνομασίας δέν εἶναι μόνο τυπικό ζήτημα, ἀλλά καί ζήτημα μεγάλης πολιτικῆς σημασίας. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής κήρυξε ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σέ ὅλο τόν ἀστικό κόσμο καί σέ ὅλα τά κίτρινα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Γιά τόν κάθε ἁπλό ἐργαζόμενο πρέπει νά εἶναι πεντακάθαρη ἡ διαφορά ἀνάμεσα στά Κομμουνιστικά κόμματα καί στά παλιά ἐπίσημα «σοσιαλδημοκρατικά» ἤ «σοσιαλιστικά» κόμματα πού πρόδοσαν τή σημαία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

19. Μετά τό τέλος τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δεύτερου παγκόσμιου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ὅλα τά κόμματα πού θέλουν νά ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή,

πρέπει στό συντομότερο χρονικό διάστημα νά συγκαλέσουν ἔκτακτο συνέδριο τοῦ κόμματός τους, γιά νά ἐγκριθοῦν σ' αὐτό ἐπίσημα ἀπομέρους ὅλου τοῦ κόμματος οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀναφέρονται πιό πάνω.

6

ΕΙΚΟΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΕΙΣΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ[98]

Τά κόμματα πού τώρα θά ἤθελαν νά προσχωρήσουν στήν III Διεθνή, ἀλλά δέν ἄλλαξαν μέχρι σήμερα ριζικά τήν προηγούμενη τακτική τους, πρέπει πρίν τήν προσχώρησή τους νά φροντίσουν ὥστε νά μποῦν στήν Κεντρική τους Ἐπιτροπή καί σέ ὅλα τά κυριότερα κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος κατά τά $^{2}/_{3}$ τουλάχιστο τέτιοι σύντροφοι πού πρίν ἀκόμη ἀπό τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τάχθηκαν δημόσια καί ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ τῆς προσχώρησης στήν III Διεθνή. Ἐξαιρέσεις μποροῦν νά γίνουν μέ τήν ἔγκριση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς III Διεθνοῦς. Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἔχει τό δικαίωμα νά κάνει ἐξαιρέσεις ἀκόμη καί γιά τούς ἐκπροσώπους τοῦ «κέντρου», πού ἀναφέρθηκαν στήν § 7.

ΤΟ II ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ [99]

19 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ — 7 ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1920

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ 19 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ

(Θυελλώδεις ἐπευφημίες. Ὅλοι στήν αἴθουσα σηκώνονται καί χειροκροτοῦν. Ὁ ὁμιλητής προσπαθεῖ νά μιλήσει, τά χειροκροτήματα ὅμως καί οἱ ἐπιφωνήσεις σέ ὅλες τίς γλῶσσες συνεχίζονται. Οἱ ἐπευφημίες δέν σταματοῦν γιά πολλή ὥρα.) Σύντροφοι, οἱ θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς * δημοσιεύτηκαν σέ ὅλες τίς γλῶσσες καί δέν ἀποτελοῦν (ἰδιαίτερα γιά τούς ρώσους συντρόφους) κάτι τό οὐσιαστικά νέο, γιατί σ' ἕνα μεγάλο βαθμό ἐπεκτείνουν μερικά βασικά γνωρίσματα τῆς ἐπαναστατικῆς μας πείρας καί τά διδάγματα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μας κινήματος σέ μιά ὁλόκληρη σειρά δυτικές χῶρες, στή Δυτική Εὐρώπη. Γι' αὐτό στήν εἰσήγησή μου θά σταθῶ λίγο περισσότερο, ἄν καί σέ συντομία, στό πρῶτο μέρος τοῦ θέματος πού μοῦ ἀνατέθηκε, καί συγκεκριμένα στή διεθνή κατάσταση.

Τή βάση ὅλης τῆς διεθνοῦς κατάστασης, ὅπως διαμορφώθηκε τώρα, τήν ἀποτελοῦν οἱ οἰκονομικές σχέσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στή διάρκεια τοῦ 20οῦ αἰώνα διαμορφώθηκε τελείως αὐτό τό νέο, αὐτό τό ἀνώτερο καί τελευταῖο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὅλοι σας φυσικά ξέρετε πώς ἕνα ἀπό τά πιό χαρακτηριστικά, τά πιό οὐσιαστικά γνωρίσματα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀποτέλεσε τό γεγονός ὅτι τό κεφάλαιο πῆρε τεράστιες διαστάσεις. Στή θέση τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ ἦλθε τό τερα-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 183-201. *Ἡ Σύντ.*

στίων διαστάσεων μονοπώλιο. Ἕνας ἐλάχιστος ἀριθμός καπιταλιστῶν κατάφερε νά συγκεντρώσει στά χέρια του ὁλόκληρους μερικές φορές κλάδους βιομηχανίας· οἱ κλάδοι αὐτοί πέρασαν στά χέρια ἑνώσεων, καρτέλ, συνδικάτων, τράστ, πού ἔχουν συχνά διεθνή χαρακτήρα. Ἔτσι πέρασαν στά χέρια τῶν μονοπωλητῶν, καί ἀπό ἄποψη χρηματιστική καί ἀπό ἄποψη τοῦ δικαιώματος ἰδιοκτησίας, καί ἐνμέρει ἀπό ἄποψη παραγωγική, ὁλόκληροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας, ὄχι μονάχα μερικῶν χωρῶν, ἀλλά ὅλου τοῦ κόσμου. Πάνω σ' αὐτή τή βάση ἀναπτύχθηκε μιά χωρίς προηγούμενο κυριαρχία ἑνός ἐλάχιστου ἀριθμοῦ μεγάλων τραπεζῶν, βασιλιάδων καί μεγιστάνων τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, πού στήν πραγματικότητα μετάτρεψαν καί τίς πιό ἐλεύθερες ἀκόμη Δημοκρατίες σέ χρηματιστικές μοναρχίες. Πρίν τόν πόλεμο αὐτό τό ὁμολογοῦσαν ἀνοιχτά ἀκόμη καί συγγραφεῖς πού δέν εἶναι καθόλου ἐπαναστάτες, ὅπως π.χ. ὁ Λιζίς στή Γαλλία.

Ἡ κυριαρχία αὐτή μιᾶς χούφτας καπιταλιστῶν ἔφτασε στήν πλήρη ἀνάπτυξή της, ὅταν ὅλη ἡ γήινη σφαίρα βρέθηκε μοιρασμένη ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια τῆς κατάληψης τῶν διαφόρων πηγῶν πρώτων ὑλῶν καί τῶν μέσων παραγωγῆς ἀπό τούς μεγάλους καπιταλιστές, ἀλλά καί μέ τήν ἔννοια τῆς ὁλοκλήρωσης τῆς προκαταρκτικῆς διανομῆς τῶν ἀποικιῶν. Πρίν 40 περίπου χρόνια ὁ πληθυσμός τῶν ἀποικιῶν, πού ἦταν ὑποταγμένος σέ ἕξι καπιταλιστικές δυνάμεις, ὑπολογιζόταν σέ 250 ἑκατομμύρια καί κάτι. Πρίν τόν πόλεμο τοῦ 1914 ὁ πληθυσμός τῶν ἀποικιῶν ὑπολογιζόταν ἤδη σέ 600 ἑκατομμύρια περίπου, καί ἄν προσθέσουμε καί χῶρες σάν τήν Περσία, τήν Τουρκία καί τήν Κίνα, πού τότε βρίσκονταν ἤδη σέ μισοαποικιακή κατάσταση, θά ἔχουμε χοντρικά ἕνα δισεκατομμύριο πληθυσμό, πού τόν καταδυνάστευαν οἱ πιό πλούσιες, οἱ πιό πολιτισμένες καί οἱ πιό ἐλεύθερες χῶρες μέσω τῆς ἀποικιακῆς ἐξάρτησης. Καί ξέρετε ὅτι ἡ ἀποικιακή ἐξάρτηση προϋποθέτει, ἐκτός ἀπό τήν ἄμεση κρατική νομική ἐξάρτηση καί μιά ὁλόκληρη σειρά σχέσεων χρηματιστικῆς καί οἰκονομικῆς ἐξάρτησης, προϋποθέτει μιά ὁλόκληρη σειρά πολέμων, πού δέν θεωροῦνταν πόλεμοι, γιατί συχνά ἦταν μόνο μακελειό, ὅπου τά εὐρωπαϊκά καί τά ἀμερικανικά ἰμπεριαλιστικά στρατεύματα, ὁπλισμένα μέ τά πιό σύγχρονα ὅπλα ἐξόντωσης, ἐξολόθρευαν τούς ἄοπλους καί ἀνυπεράσπιστους κατοίκους τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν.

Ἀπό τό μοίρασμα αὐτό ὅλης τῆς γῆς, ἀπό τήν κυριαρχία

αὐτή τοῦ καπιταλιστικοῦ μονοπωλίου, ἀπό τήν παντοκρατορία αὐτή ἑνός ἐλάχιστου ἀριθμοῦ μεγάλων τραπεζῶν — δυό, τριῶν, τεσσάρων, πέντε τό πολύ σέ κάθε κράτος — γεννήθηκε ἀναπόφευκτα καί ὁ πρῶτος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918. Ὁ πόλεμος αὐτός ἔγινε γιά νά ξαναμοιραστεῖ ὅλος ὁ κόσμος. Ὁ πόλεμος ἔγινε γιά νά κριθεῖ ποιά ἀπό τίς μηδαμινές σέ ἀριθμό ὁμάδες τῶν μεγάλων κρατῶν — ἡ ἀγγλική ἤ ἡ γερμανική — θά ἀποκτήσει τή δυνατότητα καί τό δικαίωμα τῆς καταλήστευσης, τῆς καταδυνάστευσης καί τῆς ἐκμετάλλευσης ὅλης τῆς γῆς. Καί ξέρετε πώς ὁ πόλεμος ἔλυσε τό ζήτημα αὐτό ὑπέρ τῆς ἀγγλικῆς ὁμάδας. Καί τό ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου αὐτοῦ ἦταν νά ἔχουμε ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ὄξυνση ὅλων τῶν καπιταλιστικῶν ἀντιθέσεων. Ὁ πόλεμος ἔριξε ἀμέσως 250 περίπου ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ τῆς γῆς σέ μιά κατάσταση πού ἰσοδυναμεῖ μέ ἀποικιακή. Ἔριξε στήν κατάσταση αὐτή τή Ρωσία, πού ὁ πληθυσμός της πρέπει νά φτάνει περίπου τά 130 ἑκατομμύρια, τήν Αὐστροουγγαρία, τή Γερμανία, τή Βουλγαρία, πού ἔχουν τό λιγότερο 120 ἑκατομμύρια. Ἕναν πληθυσμό ἀπό 250 ἑκατομμύρια, ἀπό χῶρες πού ἀνήκουν ἐνμέρει, ὅπως ἡ Γερμανία, στίς πιό προηγμένες, στίς πιό μορφωμένες, στίς πιό πολιτισμένες, καί βρίσκονται τεχνικά στό ἐπίπεδο τῆς σύγχρονης προόδου. Μέσω τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν, ὁ πόλεμος ἐπέβαλε σ' αὐτές τίς χῶρες τέτιους ὅρους, ὥστε μιά σειρά προηγμένοι λαοί νά βρεθοῦν σέ κατάσταση ἀποικιακῆς ἐξάρτησης, φτώχιας, πείνας, καταστροφῆς καί ἔλλειψης δικαιωμάτων, γιατί ἔχουν δεθεῖ γιά πολλές γενεές μέ τή συνθήκη αὐτή καί ἔχουν ριχτεῖ σέ τέτιες συνθῆκες, πού δέν τίς ἔχει ζήσει κανένας πολιτισμένος λαός. Ἔχετε τήν εἰκόνα τοῦ κόσμου: ἀμέσως μετά ἀπό τόν πόλεμο ἕνας πληθυσμός ὄχι λιγότερο ἀπό *ἕνα δισεκατομμύριο 250 ἑκατομμύρια* ὑφίσταται τόν ἀποικιακό ζυγό, ὑφίσταται τήν ἐκμετάλλευση τοῦ ἄγριου καπιταλισμοῦ πού ὑπερηφανευόταν γιά φιλειρηνισμό καί πρίν πενήντα χρόνια, εἶχε ὁρισμένο δικαίωμα νά ὑπερηφανεύεται γι' αὐτό, ἐφόσον ἡ γῆ δέν εἶχε μοιραστεῖ, ἐφόσον δέν κυριαρχοῦσε τό μονοπώλιο, ἐφόσον ὁ καπιταλισμός μποροῦσε νά ἀναπτύσσεται σχετικά εἰρηνικά, χωρίς κολοσσιαῖες πολεμικές συγκρούσεις.

Τώρα, ὕστερα ἀπό τήν «εἰρηνική» αὐτή ἐποχή, ἔχουμε μιά ἀφάνταστη ὄξυνση τῆς καταπίεσης, βλέπουμε τήν ἐπιστροφή σέ μιά ἀποικιακή καί στρατιωτική καταπίεση πολύ χειρότερη ἀπό τήν προηγούμενη. Ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν ἔφερε καί τή

Γερμανία καί μιά ολόκληρη σειρά ήττημένα κράτη σέ κατάσταση πού ή οικονομική τους ύπαρξη είναι άδύνατη άπό ύλική άποψη, τά έφερε σέ κατάσταση άπόλυτης ταπείνωσης καί έλλειψης δικαιωμάτων.

Πόσα έθνη ώφελήθηκαν άπό τήν κατάσταση αύτή; Γιά νά άπαντήσουμε σ' αύτό τό έρώτημα πρέπει νά θυμηθούμε πώς οί Ένωμένες Πολιτείες τής 'Αμερικής, ή μόνη χώρα πού κέρδισε πέρα γιά πέρα άπό τόν πόλεμο καί μετατράπηκε έντελώς άπό χώρα μέ ένα σωρό χρέη σέ χώρα πού δλοι τής χρωστούν — οί Ένωμένες Πολιτείες έχουν έναν πληθυσμό πού δέν ξεπερνά τά 100 έκατομμύρια. Ή Ίαπωνία πού κέρδισε πάρα πολλά, μένοντας έξω άπό τήν εύρωπαϊκο-άμερικανική σύρραξη καί καταλαμβάνοντας τεράστια άσιατικά ήπειρωτικά έδάφη, έχει πληθυσμό πού ίσούται μέ 50 έκατομμύρια. Ή 'Αγγλία πού κέρδισε τά περισσότερα ύστερα άπό τίς χώρες αύτές έχει πληθυσμό πού φτάνει τά 50 έκατομμύρια. Άν τώρα προσθέσουμε καί τά ούδέτερα κράτη μέ έναν πληθυσμό πολύ μικρό, πού πλούτισαν στόν καιρό τού πολέμου, θά έχουμε χοντρικά 250 έκατομμύρια.

Έτσι, έχετε σέ γενικές γραμμές τήν εικόνα τού κόσμου, δπως διαμορφώθηκε ύστερα άπό τόν ιμπεριαλιστικό πόλεμο. Έχουμε ένα δισεκατομμύριο διακόσια πενήντα έκατομμύρια άνθρώπους στίς καταπιεζόμενες άποικίες — σέ χώρες πού τίς μοιράζουν ζωντανές, δπως είναι ή Περσία, ή Τουρκία καί ή Κίνα, σέ χώρες πού νικήθηκαν καί βρέθηκαν στή μοίρα τών άποικιών. Έχουμε έναν πληθυσμό τό πολύ 250 έκατομμύρια στίς χώρες πού διατήρησαν τήν παλιά τους κατάσταση, μά πού έπεσαν δλες στήν οικονομική έξάρτηση τής 'Αμερικής καί σέ δλη τήν περίοδο τού πολέμου βρίσκονταν σέ στρατιωτική έξάρτηση, γιατί ό πόλεμος άγκάλιασε δλο τόν κόσμο, δέν άφησε κανένα κράτος νά μείνει πραγματικά ούδέτερο. Τέλος, έχουμε τό πολύ 250 έκατομμύρια κατοίκων στίς χώρες, δπου φυσικά μόνο ή κορυφή, μόνο οί καπιταλιστές κέρδισαν άπό τό μοίρασμα τού κόσμου. Συνολικά έχουμε περίπου 1¾ δισεκατομμύρια άνθρώπους πού άποτελούν δλο τόν πληθυσμό τής γής. Θέλησα νά σάς ύπενθυμίσω τήν εικόνα αύτή τού κόσμου, γιατί δλες οί βασικές άντιθέσεις τού καπιταλισμού, τού ιμπεριαλισμού, πού όδηγούν στήν έπανάσταση, δλες οί βασικές άντιθέσεις μέσα στό έργατικό κίνημα πού όδήγησαν στήν πιό σκληρή πάλη ένάντια στή II Διεθνή, γιά τήν όποία μίλησε ό σ. πρόεδρος — δλα αύτά συνδέονται μέ τό μοίρασμα τού πληθυσμού τής γής.

Φυσικά, οἱ ἀριθμοί αὐτοί δίνουν μόνο σέ χοντρές, σέ γενικές γραμμές τήν οἰκονομική εἰκόνα τοῦ κόσμου. Καί εἶναι φυσικό, σύντροφοι, μέ ἕνα τέτιο μοίρασμα τοῦ πληθυσμοῦ ὅλης τῆς γῆς νά μεγαλώσει πολλές φορές ἡ ἐκμετάλλευση ἀπομέρους τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, ἀπομέρους τῶν καπιταλιστικῶν μονοπωλίων.

Δέν εἶναι μόνο οἱ ἀποικιακές, οἱ ἡττημένες χῶρες πού περιέρχονται σέ κατάσταση ἐξάρτησης, ἀλλά καί μέσα στήν κάθε νικήτρια χώρα ἀναπτύχθηκαν πιό ὀξεῖες ἀντιθέσεις, ὀξύνθηκαν ὅλες οἱ καπιταλιστικές ἀντιθέσεις. Θά τό δείξω σέ γενικές γραμμές μέ μερικά παραδείγματα.

Πάρτε τά κρατικά χρέη. Ξέρουμε πώς τά χρέη τῶν κυριότερων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν αὐξήθηκαν ἀπό τό 1914 ὥς τό 1920 τουλάχιστο *ἑφτά* φορές. Θά ἀναφέρω μιά ἀκόμη οἰκονομική πηγή πού ἀποκτᾶ ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία, πρόκειται γιά τόν Κέινς, ἄγγλο διπλωμάτη, συγγραφέα τοῦ βιβλίου «Οἱ οἰκονομικές συνέπειες τῆς εἰρήνης», πού μέ ἐντολή τῆς κυβέρνησής του πῆρε μέρος στίς διαπραγματεύσεις εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν, τίς παρακολούθησε ἄμεσα ἀπό καθαρά ἀστική σκοπιά, μελέτησε λεπτομερειακά τό πρόβλημα βῆμα πρός βῆμα καί σάν οἰκονομολόγος πῆρε μέρος στίς συσκέψεις. Ὁ Κέινς κατέληξε σέ συμπεράσματα πού εἶναι πιό ἰσχυρά, πιό χειροπιαστά, πιό διδακτικά ἀπό ὁποιοδήποτε συμπέρασμα κομμουνιστῆ-ἐπαναστάτη, γιατί τά συμπεράσματα αὐτά τά βγάζει ἕνας ἀναμφίβολος ἀστός, ἀμείλικτος ἐχθρός τοῦ μπολσεβικισμοῦ, γιά τόν ὁποῖο, σάν ἄγγλος μικροαστός, πλάθει στό μυαλό του μιά τερατώδη, ἄγρια, θηριώδη εἰκόνα. Ὁ Κέινς κατέληξε στό συμπέρασμα πώς ἡ Εὐρώπη καί ὅλος ὁ κόσμος μέ τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν τραβοῦν στή χρεοκοπία. Ὁ Κέινς παραιτήθηκε, πέταξε στά μοῦτρα τῆς κυβέρνησης τό βιβλίο του καί εἶπε: αὐτό πού κάνετε εἶναι καθαρή τρέλα. Θά σᾶς ἀναφέρω τούς ἀριθμούς του πού σέ γενικές γραμμές εἶναι οἱ παρακάτω.

Πῶς διαμορφώθηκαν οἱ χρεωστικές σχέσεις τῶν κυριότερων δυνάμεων; Θά μετατρέψω τίς λίρες στερλίνες σέ χρυσά ρούβλια, ὑπολογίζοντας τή μιά λίρα στερλίνα δέκα χρυσά ρούβλια. Καί νά τί βγαίνει: οἱ Ἑνωμένες Πολιτεῖες ἔχουν 19 δισεκατομμύρια ἐνεργητικό· παθητικό — μηδέν. Αὐτές πρίν τόν πόλεμο ἦταν χρεοφειλέτες στήν Ἀγγλία. Ὁ σ. Λεβί, στό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, στίς 14 τοῦ Ἀπρίλη 1920, πολύ σωστά ἀνάφερε στήν

εἰσήγησή του πώς τώρα ἔμειναν δυό δυνάμεις στόν κόσμο πού δροῦν ἀνεξάρτητα: ἡ 'Αγγλία καί ἡ 'Αμερική. Μόνο ἡ 'Αμερική εἶναι στόν οἰκονομικό τομέα ἀπόλυτα ἀνεξάρτητη. Πρίν τόν πόλεμο ἦταν χρεοφειλέτης, τώρα εἶναι μόνο πιστωτής. Ὅλες οἱ ἄλλες δυνάμεις τοῦ κόσμου εἶναι χρεωμένες. Ἡ 'Αγγλία κατάντησε στό σημεῖο νά φτάνει τό ἐνεργητικό της 17 δισεκατομμύρια καί τό παθητικό της 8 δισεκατομμύρια, δηλ. μισοέφτασε ἤδη στή θέση τοῦ χρεοφειλέτη. 'Εκτός ἀπ' αὐτό, στό ἐνεργητικό της συμπεριλαμβάνονται περίπου 6 δισεκατομμύρια πού τῆς χρωστάει ἡ Ρωσία. Τά πολεμικά ἀποθέματα πού ἔφτιαχνε ἡ Ρωσία τόν καιρό τοῦ πολέμου συμπεριλαμβάνονται στό χρέος της. Τελευταῖα, ὅταν ὁ Κράσιν, σάν ἀντιπρόσωπος τῆς ρωσικῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης, ἔτυχε νά συζητήσει μέ τόν Λόυντ Τζώρτζ πάνω στό θέμα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν χρεῶν, ἐξήγησε καθαρά στούς ἐπιστήμονες καί στούς πολιτικούς, στούς ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης πώς, ἄν λογαριάζουν νά πάρουν καί τά χρέη, τότε εἶναι πολύ γελασμένοι. Καί τήν πλάνη τους αὐτή τήν ἀποκάλυψε ἤδη ὁ ἄγγλος διπλωμάτης Κέινς.

Τό ζήτημα φυσικά δέν εἶναι μονάχα, ἤ καλύτερα δέν εἶναι καθόλου, ὅτι ἡ ρωσική ἐπαναστατική κυβέρνηση δέν θέλει νά πληρώσει τά χρέη. Ὁποιαδήποτε κυβέρνηση δέν θά μποροῦσε νά πληρώσει, γιατί αὐτά τά χρέη εἶναι τοκογλυφικός ἐπιπρόσθετος λογαριασμός πάνω σ' ἐκεῖνο πού 20 φορές ὥς τώρα πληρώθηκε, καί αὐτός ὁ ἴδιος ὁ ἀστός Κέινς, πού δέν συμπαθεῖ καθόλου τό ρωσικό ἐπαναστατικό κίνημα, λέει: «Εἶναι εὐνόητο πώς αὐτά τά χρέη δέν μπορεῖ νά μποῦν στό λογαριασμό».

Ὁσοναφορᾶ τή Γαλλία ὁ Κέινς παραθέτει τούς παρακάτω ἀριθμούς: τό ἐνεργητικό της ἰσοδυναμεῖ μέ τριάμισι δισεκατομμύρια, ἐνῶ τό παθητικό της μέ δεκάμισι! Καί αὐτή εἶναι ἡ χώρα, γιά τήν ὁποία οἱ ἴδιοι οἱ γάλλοι ἔλεγαν πώς εἶναι ὁ τοκογλύφος ὅλου τοῦ κόσμου, γιατί οἱ «ἀποταμιεύσεις» της ἦταν κολοσσιαῖες, ἡ ἀποικιακή καί ἡ χρηματιστική καταλήστευση, πού δημιούργησε τό γιγάντιο κεφάλαιό της, τῆς ἔδοσε τή δυνατότητα νά παρέχει δισεκατομμύρια καί δισεκατομμύρια δάνεια, ἰδιαίτερα στή Ρωσία. 'Από τά δάνεια αὐτά ἔπαιρνε τεράστια ἔσοδα. Καί παρόλα αὐτά, παρόλο πού νίκησε, ἡ Γαλλία κατάντησε νά εἶναι χρεοφειλέτης.

Μιά ἀμερικανική ἀστική πηγή, πού τήν ἀνάφερε ἕνας κομμουνιστής, ὁ σύντροφος Μπράουν, στό βιβλίο του «Ποιός πρέπει νά πληρώσει τά πολεμικά χρέη;» (Λειψία, 1920), καθορί-

ζει ὡς ἑξῆς τή σχέση τῶν χρεῶν καί τῆς ἐθνικῆς περιουσίας: στίς νικήτριες χῶρες, τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, τά χρέη ἀποτελοῦν τά 50% καί πλέον ὅλης τῆς ἐθνικῆς περιουσίας. Ὁσοναφορᾶ τήν Ἰταλία τό ποσοστό αὐτό ἀποτελεῖ τά 60-70%, ὁσοναφορᾶ τή Ρωσία τά 90%, ἐμᾶς ὅμως, ὅπως ξέρετε, αὐτά τά χρέη δέν μᾶς ἀνησυχοῦν, γιατί ἐμεῖς λιγάκι νωρίτερα ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ βιβλίου τοῦ Κέινς ἀκολουθήσαμε τή θαυμάσια συμβουλή του: ἀκυρώσαμε ὅλα τά χρέη. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

Μόνο πού ὁ Κέινς ἀποκαλύπτει μέ τήν εὐκαιρία αὐτή τή συνηθισμένη παραξενιά τοῦ φιλισταίου: συμβουλεύοντας νά ἀκυρωθοῦν ὅλα τά χρέη, λέει πώς ἀσφαλῶς μόνο ἡ Γαλλία θά κερδίσει, ἡ Ἀγγλία ἀσφαλῶς δέν θά χάσει πάρα πολλά, γιατί ὅπως καί νά ἔχουν τά πράγματα ἀπό τή Ρωσία τίποτε δέν πρόκειται νά πάρουμε· ἀρκετά θά χάσει ἡ Ἀμερική, ὁ Κέινς ὅμως ὑπολογίζει στήν ἀμερικανική «γενναιοψυχία»! Στό σημεῖο αὐτό δέν συμφωνοῦν οἱ ἀπόψεις μας μέ τόν Κέινς καί τούς ἄλλους μικροαστούς πασιφιστές. Νομίζουμε πώς γιά τήν ἀκύρωση τῶν χρεῶν θά ἀναγκαστοῦν νά περιμένουν κάτι ἄλλο καί νά δουλέψουν σέ κάποια ἄλλη κατεύθυνση, χωρίς νά ὑπολογίζουν στή «γενναιοψυχία» τῶν κυρίων καπιταλιστῶν.

Ἀπό τά πολύ συνοπτικά αὐτά στοιχεῖα φαίνεται πώς ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος δημιούργησε καί γιά τίς νικήτριες χῶρες κατάσταση ἀφόρητη. Αὐτό τό δείχνει καί ἡ τεράστια δυσαναλογία ἀνάμεσα στούς μισθούς ἐργασίας καί στήν ὕψωση τῶν τιμῶν. Τό Ἀνώτατο Οἰκονομικό Συμβούλιο, πού εἶναι ἕνα ὄργανο προστασίας τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος ὅλου τοῦ κόσμου ἀπό τήν ἀναπτυσσόμενη ἐπανάσταση, στίς 8 τοῦ Μάρτη αὐτοῦ τοῦ χρόνου πῆρε μιά ἀπόφαση πού τελειώνει μέ μιά ἔκκληση ὑπέρ τῆς τάξης, τῆς φιλεργίας καί τῆς οἰκονομίας, μέ τόν ὅρο φυσικά ὅτι οἱ ἐργάτες θά παραμείνουν σκλάβοι τοῦ κεφαλαίου. Τό Ἀνώτατο αὐτό Οἰκονομικό Συμβούλιο, ὄργανο τῆς Ἀντάντ, ὄργανο τῶν καπιταλιστῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ἔκανε αὐτό τόν ἀπολογισμό.

Οἱ τιμές τῶν προϊόντων ἀνέβηκαν κατά μέσο ὅρο στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς κατά 120%, ἐνῶ τό μεροκάματο αὐξήθηκε ἐκεῖ μόνο κατά 100%. Στήν Ἀγγλία οἱ τιμές τῶν προϊόντων ἀνέβηκαν κατά 170%, ὁ μισθός ἐργασίας κατά 130%. Στή Γαλλία οἱ τιμές τῶν προϊόντων κατά 300%, ὁ μισθός ἐργασίας κατά 200%. Στήν Ἰαπωνία οἱ τιμές τῶν προϊόντων κατά 130%, ὁ μισθός ἐργασίας κατά 60% (ἀντιπαραβάλλω τά

στοιχεῖα τοῦ συντρόφου Μπράουν ἀπό τήν μπροσούρα του πού ἀναφέρθηκε παραπάνω καί τά στοιχεῖα τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου ἀπό τήν ἐφημερίδα «Τάιμς» [100] τῆς 10 τοῦ Μάρτη 1920).

Εἶναι καθαρό πώς σέ μιά τέτια κατασταση εἶναι ἀναπόφευκτο νά μεγαλώνει ἡ ἀγανάκτηση τῶν ἐργατῶν, νά δυναμώνουν οἱ ἐπαναστατικές διαθέσεις καί ἰδέες, νά φουντώνουν οἱ αὐθόρμητες μαζικές ἀπεργίες. Γιατί ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν γίνεται ἀφόρητη. Οἱ ἐργάτες πείθονται μέ τήν πείρα τους πώς οἱ καπιταλιστές κέρδισαν ἀμέτρητα πλούτη ἀπό τόν πόλεμο καί φορτώνουν τίς δαπάνες καί τά χρέη στίς πλάτες τῶν ἐργατῶν. Τελευταῖα μετάδοσε ὁ τηλέγραφος τήν εἴδηση πώς ἡ Ἀμερική θέλει νά στείλει σέ μᾶς, στή Ρωσία, 500 ἀκόμη κομμουνιστές γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τούς «ἐπικίνδυνους διαφωτιστές».

Καί ἄν ἀκόμη ἡ Ἀμερική μᾶς ἔστελνε ὄχι 500, ἀλλά ὁλόκληρες 500 000 ρώσους, ἀμερικανούς, ἰάπωνες καί γάλλους «διαφωτιστές» ἡ ὑπόθεση δέν θά ἄλλαζε, γιατί θά παρέμενε ἡ δυσαναλογία αὐτή τῶν τιμῶν καί γιά τήν ὁποία δέν μποροῦν νά κάνουν τίποτε. Καί δέν μποροῦν νά κάνουν τίποτε, γιατί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία περιφρουρεῖται αὐστηρότατα, στόν τόπο τους εἶναι «ἱερή». Αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνοῦμε, γιατί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία τῶν ἐκμεταλλευτῶν καταργήθηκε μόνο στή Ρωσία. Γιά τή δυσαναλογία αὐτή τῶν τιμῶν οἱ καπιταλιστές τίποτε δέν μποροῦν νά κάνουν, ἐνῶ οἱ ἐργάτες μέ τό παλιό μεροκάματο δέν μποροῦν νά ζήσουν. Ἐνάντια στό κακό αὐτό τίποτε δέν μπορεῖς νά κάνεις ὁποιαδήποτε παλιά μέθοδο καί ἄν χρησιμοποιήσεις, καμιά μεμονωμένη ἀπεργία, οὔτε ἡ κοινοβουλευτική πάλη, οὔτε ἡ ψηφοφορία μποροῦν νά κάνουν κάτι, γιατί ἡ «ἀτομική ἰδιοκτησία εἶναι ἱερή», καί οἱ καπιταλιστές συσσώρευσαν τόσα χρέη, ὥστε ὅλος ὁ κόσμος νά ὑποδουλωθεῖ σέ μιά χούφτα ἀνθρώπους· καί στό μεταξύ οἱ συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργατῶν γίνονται ὅλο καί περισσότερο ἀφόρητες. Δέν ὑπάρχει διέξοδος, ἐκτός ἀπό τήν κατάργηση τῆς «ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας» τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

Ὁ σ. Λαπίνσκι στήν μπροσούρα του «Ἡ Ἀγγλία καί ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση», ἀπό τήν ὁποία τό δικό μας «Δελτίο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν» [101] πῆρε τό Φλεβάρη τοῦ 1920 καί δημοσίευσε πολύτιμα στοιχεῖα, ἀναφέρει πώς οἱ ἐξαγωγικές τιμές τοῦ κάρβουνου στήν Ἀγγλία ἦταν δυό φορές μεγαλύτερες ἀπ' ὅ,τι πρόβλεπαν οἱ ἐπίσημοι βιομηχανικοί κύκλοι.

Στό Λάνκασαϊρ τά πράγματα ἔφτασαν στό σημεῖο, ὥστε ἡ ἀξία

τῶν μετοχῶν νά ἀνέβει κατά 400%. Τά ἔσοδα τῶν τραπεζῶν φτάνουν τό λιγότερο στά 40-50%, πρέπει μάλιστα νά σημειώσουμε πώς κατά τόν καθορισμό τῶν ἐσόδων τῶν τραπεζῶν ὅλοι οἱ τραπεζικοί παράγοντες ξέρουν νά καταχωροῦν τή μερίδα τοῦ λέοντος τῶν ἐσόδων μυστικά, μέ τέτιο τρόπο, ὥστε νά μή λέγεται ἔσοδο, ἀλλά νά σκεπάζεται μέ τή μορφή τῶν ἀμοιβῶν, τῶν ποσοστῶν κτλ. Συνεπῶς, καί ἐδῶ τά ἀναμφισβήτητα οἰκονομικά γεγονότα ἀποδείχνουν πώς ὁ πλοῦτος μιᾶς μικρῆς χούφτας ἀνθρώπων μεγάλωσε ἀφάνταστα, ἡ πρωτάκουστη πολυτέλεια ξεπερνάει κάθε ὅριο, ἐνῶ ταυτόχρονα ἡ φτώχια τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅλο καί μεγαλώνει. Ἰδιαίτερα πρέπει νά τονίσουμε καί τό γεγονός πού ἐξαιρετικά ἔντονα τό ὑπογράμμισε ὁ σ. Λεβί στήν εἰσήγηση πού ἀναφέραμε παραπάνω: τήν ἀλλαγή τῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων. Τά νομίσματα ὑποτιμήθηκαν παντοῦ λόγω τῶν χρεῶν, τῆς ἔκδοσης χαρτονομίσματος κτλ. Ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἀστική πηγή πού ἀνάφερα ἤδη, καί συγκεκριμένα ἡ δήλωση τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου τῆς 8 τοῦ Μάρτη 1920 κάνει τόν ὑπολογισμό πώς στήν Ἀγγλία ἡ ὑποτίμηση τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος σέ σχέση μέ τό δολλάριο ἀνέρχεται πάνω-κάτω στό ἕνα τρίτο, στή Γαλλία καί στήν Ἰταλία στά δύο τρίτα καί στή Γερμανία φτάνει στά 96%.

Τό γεγονός αὐτό δείχνει πώς ὁ «μηχανισμός» τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς οἰκονομίας διαλύεται τελείως. Οἱ ἐμπορικές σχέσεις πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ἡ προμήθεια πρώτων ὑλῶν καί ἡ πούληση τῶν προϊόντων εἶναι ἀδύνατο νά συνεχιστοῦν· δέν μπορεῖ προπαντός νά συνεχιστοῦν πάνω στή βάση τῆς ὑποταγῆς μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς χωρῶν σέ μιά χώρα — λόγω τῆς ἀλλαγῆς τῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων. Καμιά χώρα, ἀκόμη καί ἡ πιό πλούσια, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ἐμπορεύεται, γιατί δέν μπορεῖ νά πουλάει τά προϊόντα της, δέν μπορεῖ νά προμηθεύεται πρῶτες ὕλες.

Καί ἔτσι προκύπτει πώς καί ἡ πιό πλούσια χώρα, ἡ Ἀμερική, στήν ὁποία ὑποτάσσονται ὅλες οἱ χῶρες, δέν μπορεῖ νά ἀγοράζει καί νά πουλάει. Καί ὁ ἴδιος ὁ Κέινς, πού εἶδε πάρα πολλά στίς διαπραγματεύσεις τῶν Βερσαλλιῶν, ὑποχρεώθηκε νά ὁμολογήσει αὐτή τήν ἀδυναμία, παρόλη τήν ἀκλόνητη ἀπόφασή του νά ὑπερασπίσει τόν καπιταλισμό, παρόλο του τό μίσος ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό. Καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἔχω νά πῶ ὅτι δέν πιστεύω νά ὑπάρχει ἔστω καί μιά κομμουνιστική ἤ γενικά ἐπαναστατική προκήρυξη πού νά μπορεῖ νά συγκριθεῖ σέ δύναμη

μέ τίς σελίδες τοῦ Κέινς, ὅπου αὐτός περιγράφει τόν Οὐίλσων καί τόν «οὐιλσωνισμό» στήν πράξη. Ὁ Οὐίλσων ἦταν τό εἴδωλο τῶν μικροαστῶν καί τῶν πασιφιστῶν σάν τόν Κέινς καί μιά σειρά ἥρωες τῆς II Διεθνοῦς (ἀκόμη καί τῆς «δυόμισι» Διεθνοῦς [102]), πού ὑποκλίνονταν μπροστά στά «14 σημεῖα» καί ἔγραφαν ἀκόμη καί «ἐπιστημονικά» βιβλία γιά τίς «ρίζες» τῆς πολιτικῆς τοῦ Οὐίλσων, ἐλπίζοντας πώς ὁ Οὐίλσων θά σώσει τήν «κοινωνική εἰρήνη», θά συμφιλιώσει τούς ἐκμεταλλευτές μέ τούς ἐκμεταλλευόμενους, θά κάνει κοινωνικές μεταρυθμίσεις. Ὁ Κέινς ἀποκάλυψε μέ τρόπο ἀνάγλυφο πῶς ὁ Οὐίλσων ἀποδείχτηκε ἕνας ἠλίθιος, καί ὅτι ὅλες αὐτές οἱ αὐταπάτες διαλύθηκαν σάν καπνός στήν πρώτη ἐπαφή μέ τήν ἐπιχειρηματική, στενά πρακτική, ἐμπορική πολιτική τοῦ κεφαλαίου, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τούς κυρίους Κλεμανσώ καί Λόυντ Τζώρτζ. Οἱ ἐργατικές μάζες βλέπουν τώρα ὅλο καί καθαρότερα ἀπό τήν πείρα τῆς ζωῆς τους, καί οἱ χωμένοι στά βιβλία ἐπιστήμονες θά μποροῦσαν νά δοῦν ἔστω καί ἀπό τό βιβλίο τοῦ Κέινς, πώς οἱ «ρίζες» τῆς πολιτικῆς τοῦ Οὐίλσων περιορίζονται στήν παπαδίστικη βλακεία, στή μικροαστική φρασεολογία καί στήν πλήρη ἄγνοια τῆς ταξικῆς πάλης.

Ἐξαιτίας ὅλων αὐτῶν ξεπηδοῦν τελείως ἀναπόφευκτα καί φυσιολογικά δυό ὅροι, δυό θεμελιακές θέσεις. Ἀπό τό ἕνα μέρος, μεγάλωσε σέ ἀφάνταστο βαθμό ἡ φτώχια καί ἡ ἐξαθλίωση τῶν μαζῶν καί πρῶτ' ἀπόλα τῶν 1250 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, δηλ. τοῦ 70% τοῦ πληθυσμοῦ ὅλης τῆς γῆς. Πρόκειται γιά τίς ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες μέ πληθυσμό χωρίς νομικά δικαιώματα, χῶρες, γιά τίς ὁποῖες «δόθηκε ἐντολή» στούς χρηματιστές ληστές. Καί ἐκτός ἀπ' αὐτό, τή σκλαβιά τῶν ἡττημένων χωρῶν τήν κατοχύρωσε ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν καί οἱ μυστικές συμφωνίες πού ὑπάρχουν σχετικά μέ τή Ρωσία, οἱ ὁποῖες, εἶναι ἀλήθεια, ἔχουν κάποτε τόση ἀντικειμενική ἰσχύ, ὅση καί τά χαρτιά πάνω στά ὁποῖα γράφτηκε πώς ἐμεῖς ὀφείλουμε τόσα δισεκατομμύρια. Ἔχουμε στήν παγκόσμια ἱστορία τήν πρώτη περίπτωση νομικῆς κατοχύρωσης τῆς καταλήστευσης, τῆς σκλαβιᾶς, τῆς ἐξάρτησης, τῆς φτώχιας καί τῆς πείνας 1250 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, στήν κάθε πιστώτρια χώρα οἱ ἐργάτες βρέθηκαν σέ ἀφόρητη κατάσταση. Ὁ πόλεμος ἔχει ὀξύνει σέ ἀφάνταστο βαθμό ὅλες τίς καπιταλιστικές ἀντιθέσεις καί σ' αὐτό βρίσκεται ἡ πηγή τοῦ βαθύτατου ἐπαναστατικοῦ ἀναβρασμοῦ πού μεγαλώνει, γιατί οἱ ἄνθρωποι τόν καιρό τοῦ πολέμου βρέθη-

καν κάτω ἀπό τίς συνθῆκες τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ρίχτηκαν στό θάνατο ἤ βρέθηκαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση ἀπειλή τῶν στρατοδικείων. Οἱ συνθῆκες τοῦ πολέμου δέν ἔδιναν τή δυνατότητα νά δοῦν τήν οἰκονομική πραγματικότητα. Οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιητές, οἱ παπάδες, ὅλος ὁ Τύπος ἐξυμνοῦσαν τόν πόλεμο καί μόνο τόν πόλεμο. Τώρα πού ὁ πόλεμος τέλειωσε, ἄρχισαν οἱ ἀποκαλύψεις. Ξεσκεπάστηκε ὁ γερμανικός ἰμπεριαλισμός μαζί μέ τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ-Λιτόβσκ. Ξεσκεπάστηκε ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν, πού ἔπρεπε νά εἶναι ἡ νίκη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἐνῶ ἀποδείχτηκε πώς εἶναι ἡ ἧττα του. Τό παράδειγμα τοῦ Κέινς δείχνει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, πώς δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι, προερχόμενοι ἀπό τή μικροαστική τάξη, ἀπό τούς διανοούμενους, ἀπό τούς ἀνθρώπους πού ἁπλῶς εἶναι κάπως ἀναπτυγμένοι καί γραμματισμένοι στήν Εὐρώπη καί στήν 'Αμερική, ἀναγκάστηκαν νά ἀκολουθήσουν τόν ἴδιο δρόμο πού ἀκολούθησε ὁ Κέινς, ὁ ὁποῖος παραιτήθηκε καί πέταξε στά μοῦτρα τῆς κυβέρνησής του τό βιβλίο πού ξεσκεπάζει τήν κυβέρνηση αὐτή. 'Ο Κέινς ἔδειξε τί γίνεται καί τί θά γίνει στή συνείδηση χιλιάδων καί ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων, ὅταν θά καταλάβουν πώς ὅλοι οἱ λόγοι γιά τόν «πόλεμο ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας» κτλ. ἦταν καθαρή ἀπάτη, πώς στήν πραγματικότητα θησαύρισε μόνο ἕνας ἀσήμαντος ἀριθμός, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι καταστράφηκαν καί ὑποδουλώθηκαν. 'Εξάλλου ὁ ἀστός Κέινς λέει πώς οἱ ἄγγλοι γιά νά σώσουν τή ζωή τους, γιά νά σώσουν τήν ἀγγλική οἰκονομία πρέπει νά πετύχουν τήν ἐπανάληψη ἐλεύθερων ἐμπορικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στή Γερμανία καί στή Ρωσία! Καί μέ ποιό τρόπο μποροῦν νά τό πετύχουν αὐτό; Μέ τήν ἀκύρωση ὅλων τῶν χρεῶν, ὅπως προτείνει ὁ Κέινς! 'Η ἰδέα αὐτή δέν εἶναι μόνο ἰδέα τοῦ οἰκονομολόγου ἐπιστήμονα Κέινς. Στήν ἰδέα αὐτή κατέληξαν καί θά καταλήξουν ἑκατομμύρια. Καί ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἀκοῦν τούς ἀστούς οἰκονομολόγους νά λένε πώς δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος ἐκτός ἀπό τήν ἀκύρωση τῶν χρεῶν, καί γι' αὐτό «ἄς εἶναι καταραμένοι οἱ μπολσεβίκοι» (πού ἀκύρωσαν τά χρέη) καί ἐλᾶτε νά ἀπευθυνθοῦμε στή «γενναιοψυχία» τῆς 'Αμερικῆς!! — Νομίζω πώς θά ἔπρεπε ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς νά στείλουμε ἕνα εὐχαριστήριο σ' αὐτούς τούς οἰκονομολόγους-προπαγανδιστές ὑπέρ τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

'Εφόσον, ἀπό τό ἕνα μέρος, ἡ οἰκονομική κατάσταση τῶν μαζῶν κατάντησε ἀφόρητη, ἐφόσον, ἀπό τό ἄλλο μέρος, μέσα

στήν ἐλάχιστη μειοψηφία τῶν πανίσχυρων νικητριῶν-χωρῶν ἄρχισε νά δυναμώνει ἡ ἀποσύνθεση πού περιγράφει ὁ Κέινς, τότε βρισκόμαστε μπροστά ἀκριβῶς στήν ἀνάπτυξη καί τῶν δυό ὅρων τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Τώρα ἔχουμε μπροστά μας μιά πιό ὁλοκληρωμένη κάπως εἰκόνα ὅλου τοῦ κόσμου. Ξέρουμε τί σημαίνει νά ἐξαρτῶνται ἀπό μιά χούφτα πλούσιους 1250 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι πού ἡ ζωή τους κατάντησε ἀφόρητη. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὅταν παρουσίασαν στούς λαούς τή συμφωνία τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν διακηρύσσει πώς σταμάτησε τόν πόλεμο καί ἀπό τώρα καί πέρα δέν θά ἐπιτρέψει σέ κανέναν νά παραβιάσει τήν εἰρήνη, ὅταν ἡ συμφωνία αὐτή, σάν ἡ τελευταία ἐλπίδα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλου τοῦ κόσμου, μπῆκε σέ ἰσχύ, ἀποδείχτηκε τεράστια νίκη γιά μᾶς. Προτοῦ ἀκόμη μπεῖ σέ ἰσχύ, ἔλεγαν: δέν μπορεῖ μιά χώρα σάν τή Γερμανία νά μήν μπεῖ κάτω ἀπό εἰδικές συνθῆκες· ὅταν θά γίνει ἡ συμφωνία, θά δεῖτε πόσο καλά θά πᾶνε τά πράγματα. Καί ὅταν δημοσιεύτηκε ἡ συμφωνία, οἱ λυσσαλέοι ἐχθροί τοῦ μπολσεβικισμοῦ ὑποχρεώθηκαν νά τήν ἀποκηρύξουν! Ὅταν ἡ συμφωνία μπῆκε σέ ἰσχύ, ἔβαλαν μιά ἐλάχιστη ὁμάδα ἀπό τίς πλούσιες χῶρες, αὐτή τή «μεγάλη τετράδα» — τόν Κλεμανσώ, τόν Λόυντ Τζώρτζ, τόν Ὀρλάνδο καί τόν Οὐίλσων νά καθιερώσουν νέες σχέσεις! Ὅταν ἔβαλαν σέ ἐνέργεια τή μηχανή τῆς συμφωνίας, ἡ μηχανή ἔφερε τήν ὁλοκληρωτική ἀποσύνθεση!

Αὐτό τό εἴδαμε στούς πολέμους ἐνάντια στή Ρωσία. Ἡ ἀδύνατη, ἡ καταστραμένη, ἡ τσακισμένη Ρωσία, ἡ πιό καθυστερημένη χώρα παλεύει ἐνάντια σέ ὅλα τά ἔθνη, ἐνάντια στή συμμαχία τῶν πλούσιων, τῶν ἰσχυρῶν Δυνάμεων πού κυριαρχοῦν πάνω σέ ὅλη τή γῆ, καί βγαίνει νικήτρια. Δέν μπορούσαμε νά ἀντιπαραθέσουμε ἔστω καί κάπως ἴσες δυνάμεις, καί ὅμως βγήκαμε νικητές. Γιατί; Γιατί ἀνάμεσά τους δέν ὑπῆρχε οὔτε ἴχνος ἑνότητας, γιατί ἡ μιά Δύναμη ἐνεργοῦσε ἐνάντια στήν ἄλλη. Ἡ Γαλλία ἤθελε νά τῆς πληρώσει ἡ Ρωσία τά χρέη καί νά εἶναι μιά ἀπειλητική δύναμη ἐνάντια στή Γερμανία· ἡ Ἀγγλία ἤθελε τό μοίρασμα τῆς Ρωσίας, ἡ Ἀγγλία προσπαθοῦσε νά ἁρπάξει τά πετρέλαια τοῦ Μπακοῦ καί νά κλείσει συμφωνία μέ τά ἀκρινά κράτη τῆς Ρωσίας. Καί στά ἐπίσημα ἀγγλικά ντοκουμέντα ὑπάρχει ἕνα βιβλίο, ὅπου ἀπαριθμοῦνται μέ ἐξαιρετική εὐσυνειδησία ὅλα τά κράτη (14 τόν

ἀριθμό) πού ὑποσχέθηκαν πρίν ἀπό ἕνα ἑξάμηνο, τό Δεκέμβρη τοῦ 1919, νά καταλάβουν τή Μόσχα καί τήν Πετρούπολη. Πάνω στά κράτη αὐτά ἡ 'Αγγλία στήριζε τήν πολιτική της, τούς ἔδινε ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια δάνεια. Τώρα ὅμως ὅλοι αὐτοί οἱ ὑπολογισμοί χρεοκόπησαν καί ὅλα τά δάνεια πᾶνε περίπατο.

Νά ποιά εἶναι ἡ κατάσταση πού δημιούργησε ἡ Κοινωνία τῶν 'Εθνῶν. Ἡ κάθε μέρα ὕπαρξης αὐτῆς τῆς συνθήκης εἶναι ἡ καλύτερη προπαγάνδα ὑπέρ τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Γιατί οἱ πιό ἰσχυροί ὀπαδοί τῆς καπιταλιστικῆς «τάξης πραγμάτων» δείχνουν πώς σέ κάθε ζήτημα βάζουν τρικλοποδιές ὁ ἕνας στόν ἄλλο. Γιά τό μοίρασμα τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας, τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Κίνας τρώγονται λυσσαλέα ἡ 'Ιαπωνία, ἡ 'Αγγλία, ἡ 'Αμερική καί ἡ Γαλλία. Ὁ ἀστικός Τύπος αὐτῶν τῶν χωρῶν εἶναι γεμάτος ἀπό τίς πιό λυσσαλέες ἐπιθέσεις, ἀπό τήν πιό μανιασμένη ἀρθρογραφία ἐνάντια στούς «συνεταίρους» τους, γιατί ἁρπάζουν τή λεία ἀπό τό στόμα τους. Βλέπουμε ἀπόλυτη ἀποσύνθεση στήν κορυφή αὐτῆς τῆς χούφτας τῶν μετρημένων στά δάχτυλα τοῦ χεριοῦ πλουσιότατων χωρῶν. Τά 1250 ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων δέν μποροῦν νά ζοῦν ὑποδουλωμένα, ὅπως τό θέλει ὁ «προηγμένος» καί πολιτισμένος καπιταλισμός, καί αὐτά τά ἑκατομμύρια ἀποτελοῦν βλέπετε τά 70% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Καί ἡ μηδαμινότατη χούφτα τῶν πλουσιότατων Δυνάμεων, ἡ 'Αγγλία, ἡ 'Αμερική, ἡ 'Ιαπωνία (ἡ 'Ιαπωνία εἶχε τή δυνατότητα νά ληστέψει τίς ἀνατολικές, ἀσιατικές χῶρες, ὅμως καμιά αὐτοτελή οἰκονομική καί στρατιωτική δύναμη δέν μπορεῖ νά ἔχει, χωρίς τήν ὑποστήριξη ἄλλης χώρας), οἱ 2-3 αὐτές χῶρες δέν εἶναι σέ θέση νά ρυθμίσουν τίς οἰκονομικές τους σχέσεις καί κατευθύνουν τήν πολιτική τους στό τορπίλισμα τῆς πολιτικῆς τῶν κρατῶν πού εἶναι μέλη καί συνεταῖροι τους στήν Κοινωνία τῶν 'Εθνῶν. 'Από δῶ πηγάζει ἡ παγκόσμια κρίση. Καί οἱ οἰκονομικές αὐτές ρίζες τῆς κρίσης ἀποτελοῦν τή βασική αἰτία πού ἐξηγεῖ, γιατί ἡ Κομμουνιστική Διεθνής σημειώνει λαμπρές ἐπιτυχίες.

Σύντροφοι! Τώρα πλησιάσαμε στό ζήτημα τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης, πού ἀποτελεῖ τή βάση τῆς ἐπαναστατικῆς μας δράσης. Καί ἐδῶ πρέπει πρῶτα-πρῶτα νά σημειώσουμε δυό διαδομένα λάθη. 'Από τό ἕνα μέρος, οἱ ἀστοί οἰκονομολόγοι παρουσιάζουν αὐτή τήν κρίση σάν μιά ἁπλή «ἀναταραχή», σύμφωνα μέ τή λεπτή ἔκφραση τῶν ἄγγλων. 'Από τό ἄλλο

μέρος, οἱ ἐπαναστάτες προσπαθοῦν μερικές φορές νά ἀποδείξουν πώς ἡ κρίση δέν ἔχει καμιά διέξοδο.

Αὐτό εἶναι λάθος. Τελείως ἀδιέξοδες καταστάσεις δέν ὑπάρχουν. Ἡ ἀστική τάξη ἐνεργεῖ σάν ληστής πού ἀποθρασύνθηκε καί ἔχασε τό λογικό του, κάνει βλακεῖες πάνω στίς βλακεῖες, ὀξύνοντας τήν κατάσταση, ἐπιταχύνοντας τό χαμό της. Ὅλα αὐτά εἶναι σωστά. Δέν μπορεῖ ὅμως «νά ἀποδείξουμε» πώς δέν ὑπάρχει καμιά ἀπολύτως δυνατότητα νά ἀποκοιμίσει κάποια μειοψηφία ἐκμεταλλευομένων μέ κάποιες ὑποχωρήσεις, νά πνίξει κάποιο κίνημα ἤ ἐξέγερση κάποιας μερίδας καταπιεζομένων καί ἐκμεταλλευομένων. Ἡ προσπάθεια νά ἀποδείξουμε ἀπό τά πρίν πώς δέν ὑπάρχει «καμιά» διέξοδος θά ἦταν μιά ἀνόητη στενοκεφαλιά ἤ ἕνα παιχνίδι μέ τίς ἔννοιες καί τά λογάκια. Στό ζήτημα αὐτό καί σέ ἄλλα παρόμοια μόνο ἡ πρακτική μπορεῖ νά ἀποτελέσει πραγματική «ἀπόδειξη». Τό ἀστικό καθεστώς περνάει σέ ὅλο τόν κόσμο μεγάλη ἐπαναστατική κρίση. Ἡ πράξη τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων πρέπει «νά ἀποδείξει» τώρα πώς αὐτά ἔχουν ἀρκετή συνειδητότητα, ὀργανωτική ἱκανότητα, σύνδεση μέ τίς ἐκμεταλλευόμενες μάζες, ἀποφασιστικότητα, δεξιοτεχνία γιά νά ἐκμεταλλευτοῦν αὐτή τήν κρίση γιά μιά ἐπιτυχημένη καί νικηφόρα ἐπανάσταση.

Καί γιά τήν προετοιμασία αὐτῆς τῆς «ἀπόδειξης» συγκεντρωθήκαμε, κυρίως, στό σημερινό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Σάν ἕνα παράδειγμα πού δείχνει σέ ποιό βαθμό κυριαρχεῖ ἀκόμη ὁ ὀπορτουνισμός μέσα στά κόμματα πού ἐπιθυμοῦν νά προσχωρήσουν στήν ΙΙΙ Διεθνή, πόσο μακριά βρίσκεται ἀκόμη ἡ δουλιά μερικῶν κομμάτων ἀπό τήν προετοιμασία τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης νά ἐκμεταλλευτεῖ τήν ἐπαναστατική κρίση, θά ἀναφερθῶ στόν Ράμσεϋ Μακντόναλντ, τόν ἀρχηγό τοῦ ἀγγλικοῦ «Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος». Στό βιβλίο του «Κοινοβούλιο καί ἐπανάσταση», πού ἀφιερώνεται στά βασικά ἀκριβῶς ζητήματα πού ἀπασχολοῦν καί μᾶς τώρα, ὁ Μακντόναλντ περιγράφει τήν κατάσταση πάνω-κάτω μέ τό πνεῦμα τῶν ἀστῶν πασιφιστῶν. Παραδέχεται πώς ὑπάρχει ἐπαναστατική κρίση, πώς οἱ ἐπαναστατικές διαθέσεις μεγαλώνουν, πώς οἱ ἐργατικές μάζες συμπαθοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου (σημειῶστε πώς πρόκειται γιά τήν Ἀγγλία), πώς ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι καλύτερη ἀπό τή σημερινή δικτατορία τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης.

Ὁ Μακντόναλντ ὅμως παραμένει πέρα γιά πέρα ἕνας ἀστός πασιφιστής καί συνθηκολόγος, ἕνας μικροαστός πού ὀνειρεύεται μιά ἐξωταξική κυβέρνηση. Ὁ Μακντόναλντ παραδέχεται τήν ταξική πάλη μόνο σάν «περιγραφικό γεγονός», ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ ψεῦτες, οἱ σοφιστές καί οἱ σχολαστικοί δάσκαλοι τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ Μακντόναλντ ἀποσιωπᾶ τήν πείρα τοῦ Κέρενσκι καί τῶν μενσεβίκων καί ἐσέρων τῆς Ρωσίας, τήν παρόμοια πείρα τῆς Οὑγγαρίας, τῆς Γερμανίας κτλ. σχετικά μέ τή δημιουργία «δημοκρατικῆς» καί δῆθεν ἐξωταξικῆς κυβέρνησης. Ὁ Μακντόναλντ ἀποκοιμίζει τό κόμμα του καί τούς ἐργάτες ἐκείνους πού ἔχουν τό ἀτύχημα νά παίρνουν αὐτό τόν ἀστό γιά σοσιαλιστή καί τό φιλισταῖο αὐτό γιά ἡγέτη, μέ τά λόγια: «Ἐμεῖς ξέρουμε πώς αὐτή (δηλ. ἡ ἐπαναστατική κρίση, ὁ ἐπαναστατικός ἀναβρασμός) θά περάσει, θά καταλαγιάσει». Ὁ πόλεμος, λέει, προκάλεσε ἀναπόφευκτα κρίση, μετά τόν πόλεμο ὅμως, ἄν καί ὄχι ἀμέσως, «ὅλα θά καταλαγιάσουν»!

Καί αὐτά τά γράφει ἕνας ἄνθρωπος, πού εἶναι ἀρχηγός ἑνός κόμματος, τό ὁποῖο ἐπιθυμεῖ νά προσχωρήσει στήν III Διεθνή. Ἔχουμε ἐδῶ ἕνα σπάνιο σέ εἰλικρίνεια καί γι' αὐτό ἐξαιρετικά πολύτιμο ξεσκέπασμα αὐτοῦ πού παρατηρεῖται ἀρκετά συχνά στίς κορυφές τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Γερμανικοῦ Ἀνεξάρτητου σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί συγκεκριμένα: ὄχι μόνο ἀνικανότητα, ἀλλά καί ἀπροθυμία νά ἐκμεταλλευτοῦν μέ τήν ἐπαναστατική ἔννοια τήν ἐπαναστατική κρίση, μέ ἄλλα λόγια καί ἀνικανότητα καί ἀπροθυμία νά κάνουν πραγματικά ἐπαναστατική προετοιμασία τοῦ κόμματος καί τῆς τάξης γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτό εἶναι τό βασικό κακό πού ἔχουν πολλά, πάρα πολλά κόμματα, τά ὁποῖα ἀποχωροῦν τώρα ἀπό τή II Διεθνή. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς στίς θέσεις αὐτές πού πρότεινα στό σημερινό συνέδριο, στέκομαι κυρίως στόν ὅσο τό δυνατό πιό συγκεκριμένο καί ἀκριβή καθορισμό τῶν καθηκόντων *προετοιμασίας* γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἕνα παράδειγμα ἀκόμη. Τελευταῖα βγῆκε ἕνα νέο βιβλίο ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό. Τέτια βιβλία βγαίνουν τώρα στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική πάρα πολλά, καί ὅσο περισσότερα βιβλία βγαίνουν ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό, τόσο πιό πολύ καί πιό γρήγορα μεγαλώνουν οἱ συμπάθειες τῶν μαζῶν πρός αὐτόν. Ἔχω ὑπόψη μου τό βιβλίο τοῦ Ὄττο Μπάουερ: «Μπολσεβικισμός ἤ σοσιαλδημοκρατία;». Τό βιβλίο αὐτό δείχνει παρα-

στατικά γιά τούς γερμανούς τί πράγμα εἶναι ὁ μενσεβικισμός, πού τόν ἐπαίσχυντο ρόλο του στή ρωσική ἐπανάσταση τόν κατάλαβαν ἀρκετά καλά οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν. Ὁ Ὄττο Μπάουερ ἔγραψε ἕναν ἐντελῶς μενσεβίκικο λίβελο, ἄν καί ἀπόκρυψε τή συμπάθειά τόυ πρός τό μενσεβικισμό. Τώρα ὅμως τόσο στήν Εὐρώπη, ὅσο καί στήν Ἀμερική πρέπει νά μάθουν ἐπακριβέστερα τί εἶναι ὁ μενσεβικισμός, γιατί ἀποτελεῖ κοινή ἔννοια γιά ὅλα τά δῆθεν σοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά κτλ. ρεύματα, πού εἶναι ἐχθρικά πρός τόν μπολσεβικισμό. Γιά μᾶς, τούς ρώσους, θά ἦταν ἀνιαρό νά γράψουμε γιά τήν Εὐρώπη τί εἶναι ὁ μενσεβικισμός. Ὁ Ὄττο Μπάουερ τό ἔδειξε αὐτό πραγματικά στό βιβλίο του, κι' ἐμεῖς εὐχαριστοῦμε προκαταβολικά τούς ἀστούς καί ὀπορτουνιστές ἐκδότες πού θά τό ἐκδόσουν καί θά τό μεταφράσουν σέ διάφορες γλῶσσες. Τό βιβλίο τοῦ Μπάουερ θά εἶναι ἕνα ὠφέλιμο, ἄν καί ἰδιόμορφο συμπλήρωμα τῶν ἐγχειριδίων τοῦ κομμουνισμοῦ. Πάρτε ὁποιαδήποτε παράγραφο, ὁποιονδήποτε συλλογισμό τοῦ Ὄττο Μπάουερ καί δεῖξτε ποῦ βρίσκεται ἐδῶ ὁ μενσεβικισμός, ποῦ βρίσκονται ἐδῶ οἱ ρίζες τῶν ἀπόψεων πού ὁδηγοῦν στήν πρακτική τῶν προδοτῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῶν φίλων τοῦ Κέρενσκι, τοῦ Σάιντεμαν κτλ. Ἕνα τέτιο πρόβλημα θά μπορούσαμε μέ ὄφελος καί ἐπιτυχία νά τό προτείνουμε στίς «ἐξετάσεις» γιά νά ἐλέγξουμε, ἄν ἀφομοιώθηκε ὁ κομμουνισμός. Ἄν δέν μπορεῖτε νά λύσετε αὐτό τό πρόβλημα, δέν εἶστε ἀκόμη κομμουνιστές καί καλύτερα εἶναι νά μήν μπεῖτε στό Κομμουνιστικό κόμμα. (Χειροκροτήματα.)

Ὁ Ὄττο Μπάουερ διατύπωσε θαυμάσια ὅλη τήν οὐσία τῶν ἀπόψεων τοῦ παγκόσμιου ὀπορτουνισμοῦ μέ μιά φράση γιά τήν ὁποία, ἄν εἴχαμε ἐλευθερία δράσης στή Βιέννη, θά ἔπρεπε νά τοῦ στήσουμε μνημεῖο τόν καιρό πού βρίσκεται ἀκόμη στή ζωή. Ἡ χρησιμοποίηση βίας στήν ταξική πάλη τῶν σύγχρονων δημοκρατιῶν — ἀποφθέγγεται ὁ Ὄττο Μπάουερ — θά ἦταν «βία πάνω στούς κοινωνικούς παράγοντες τῆς δύναμης».

Θά βρεῖτε ἴσως πώς αὐτό ἀντηχεῖ παράξενα καί ἀκατανόητα; Ὁρίστε ἕνα παράδειγμα πού δείχνει ποῦ κατάντησαν τό μαρξισμό, σέ τί βαθμό χυδαιότητας καί ὑπεράσπισης τῶν ἐκμεταλλευτῶν *μπορεῖ* νά ὁδηγηθεῖ ἡ πιό ἐπαναστατική θεωρία. Χρειάζεται ἡ γερμανική ποικιλία τοῦ μικροαστισμοῦ γιά νά ἔχετε τή «θεωρία» ὅτι οἱ «κοινωνικοί παράγοντες τῆς δύναμης» σημαίνουν τόν ἀριθμό, τό βαθμό ὀργάνωσης, τή θέση στό προτσές τῆς παραγωγῆς καί τῆς διανομῆς, τή δραστηριότητα καί τή μόρφωση. Ἄν ὁ ἐργάτης γῆς στό χωριό, ὁ ἐργάτης στήν πόλη ἀσκεῖ ἐπαναστατική

βία ἐνάντια στόν τσιφλικά ἤ τόν καπιταλιστή, αὐτό δέν σημαίνει καθόλου δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δέν σημαίνει καθόλου βία ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές καί τούς καταπιεστές τοῦ λαοῦ. Καθόλου. Αὐτό εἶναι «βία πάνω στούς κοινωνικούς παράγοντες τῆς δύναμης».

Ἴσως τό παράδειγμά μου νά ἦταν λίγο χιουμοριστικό. Τέτια ὅμως εἶναι πιά ἡ φύση τοῦ σημερινοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὥστε ἡ πάλη του ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό νά μετατρέπεται σέ ἔργο χιουμοριστικό. Νά προσελκυστεῖ ἡ ἐργατική τάξη, τό κάθε σκεπτόμενο στοιχεῖο της, στήν πάλη ἀνάμεσα στό διεθνή μενσεβικισμό (τῶν Μακντόναλντ, Ο. Μπάουερ καί Σία) καί στόν μπολσεβικισμό — εἶναι γιά τήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική τό πιό ὠφέλιμο καί τό πιό ἐπιτακτικό πράγμα.

Ἐδῶ πρέπει νά βάλουμε τό ἐρώτημα:, πῶς ἐξηγεῖται ἡ σταθερότητα τῶν ρευμάτων αὐτῶν στήν Εὐρώπη καί γιατί ὁ ὀπορτουνισμός αὐτός στή Δυτική Εὐρώπη εἶναι ἰσχυρότερος ἀπ' ὅ,τι εἶναι στή χώρα μας; Γιατί οἱ προηγμένες χῶρες δημιούργησαν καί δημιουργοῦν τόν πολιτισμό τους χάρη στή δυνατότητα πού ἔχουν νά ζοῦν σέ βάρος ἑνός δισεκατομμυρίου καταπιεζόμενων ἀνθρώπων. Γιατί οἱ καπιταλιστές αὐτῶν τῶν χωρῶν εἰσπράττουν πολύ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσαν νά εἰσπράξουν σάν κέρδος ἀπό τή ληστεία τῶν ἐργατῶν τῆς χώρας τους.

Πρίν τόν πόλεμο ὑπολόγιζαν πώς οἱ τρεῖς πλουσιότερες χῶρες, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καί ἡ Γερμανία, μόνο ἀπό τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων στό ἐξωτερικό, χωρίς νά ὑπολογιστοῦν τά ἄλλα ἔσοδά τους, εἶχαν ἔσοδα 8-10 δισεκατομμύρια φράγκα τό χρόνο.

Ἐννοεῖται πώς ἀπό τό θαυμάσιο αὐτό ποσό μπορεῖ κανείς νά ρίξει ἔστω καί μισό δισεκατομμύριο γιά ἐλεημοσύνη στούς ἐργατικούς ἡγέτες, στήν ἐργατική ἀριστοκρατία, γιά κάθε λογῆς ἐξαγορές. Καί ὅλη ἡ ὑπόθεση καταλήγει ἀκριβῶς στήν ἐξαγορά. Αὐτό γίνεται μέ χίλιους δυό τρόπους: μέ τό ἀνέβασμα τοῦ πολιτισμοῦ στά πιό μεγάλα κέντρα, μέ τή δημιουργία ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, μέ τή δημιουργία χιλιάδων θέσεων γιά τούς ἡγέτες τῶν συνεταιρισμῶν, γιά τούς ἡγέτες τῶν τρέιντ-γιούνιον, γιά τούς κοινοβουλευτικούς ἡγέτες. Αὐτό ὅμως γίνεται παντοῦ, ὅπου ὑπάρχουν σύγχρονες πολιτισμένες καπιταλιστικές σχέσεις. Καί τά δισεκατομμύρια αὐτά τῶν ὑπερκερδῶν ἀποτελοῦν τήν οἰκονομική βάση πάνω στήν ὁποία στηρίζεται ὁ ὀπορτουνισμός μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Στήν Ἀμερική, στήν Ἀγγλία, στή Γαλλία παρατηροῦμε ἕνα ἀσύγκριτα πιό μεγάλο πεῖσμα τῶν ὀπορτουνι-

στῶν ἡγετῶν, τῶν κορυφῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας· προβάλλουν πιό ἰσχυρή ἀντίσταση στό κομμουνιστικό κίνημα καί γι' αὐτό πρέπει νά εἴμαστε προετοιμασμένοι γιά τό ὅτι ἡ ἀπαλλαγή τῶν ἐργατικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης καί τῆς 'Αμερικῆς ἀπό τήν ἀρώστια αὐτή θά γίνει δυσκολότερα ἀπ' ὅ,τι ἔγινε σέ μᾶς. Ξέρουμε πώς ἀπό τότε πού ἔχει ἱδρυθεῖ ἡ ΙΙΙ Διεθνής εἴχαμε τεράστιες ἐπιτυχίες στή θεραπεία αὐτῆς τῆς ἀρώστιας, δέν φτάσαμε ὅμως ἀκόμη στήν ὁριστική ἐξαφάνισή της: τό ξεκαθάρισμα τῶν ἐργατικῶν κομμάτων, τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων τοῦ προλεταριάτου ὅλου τοῦ κόσμου ἀπό τήν ἀστική ἐπιροή, ἀπό τούς ὁπορτουνιστές πού βρίσκονται στούς κόλπους τους ἀπέχει ἀκόμη πολύ ἀπό τό νά ἔχει τελειώσει.

Δέν θά μιλήσω γιά τό συγκεκριμένο τρόπο ἐφαρμογῆς αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Γι' αὐτό γίνεται λόγος στίς θέσεις μου πού δημοσιεύτηκαν. 'Η δουλιά μου εἶναι νά δείξω ἐδῶ τίς βαθιές οἰκονομικές ρίζες αὐτοῦ τοῦ φαινομένου. 'Η ἀρώστια αὐτή παρατάθηκε, ἡ θεραπεία της τράβηξε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μποροῦσαν νά ἐλπίζουν οἱ αἰσιόδοξοι. 'Ο ὁπορτουνισμός εἶναι ὁ κυριότερος ἐχθρός μας. 'Ο ὁπορτουνισμός στίς κορυφές τῆς ἐργατικῆς τάξης δέν εἶναι προλεταριακός σοσιαλισμός, ἀλλά ἀστικός. 'Η πράξη ἀπόδειξε πώς οἱ παράγοντες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού ἀνήκουν στό ὁπορτουνιστικό ρεῦμα εἶναι καλύτεροι ὑπερασπιστές τῆς ἀστικῆς τάξης, παρά οἱ ἴδιοι οἱ ἀστοί. Χωρίς τήν καθοδήγηση τῶν ἐργατῶν ἀπ' αὐτούς ἡ ἀστική τάξη δέν θά μποροῦσε νά σταθεῖ. Αὐτό δέν τό ἀποδείχνει μόνο ἡ ἱστορία τοῦ καθεστῶτος Κέρενσκι στή Ρωσία, αὐτό τό ἀποδείχνει καί ἡ ρεπουμπλικανική δημοκρατία στή Γερμανία μέ ἐπικεφαλῆς τή σοσιαλδημοκρατική κυβέρνησή της, τό ἀποδείχνει ἡ στάση τοῦ 'Αλμπέρ Τομά στήν ἀστική κυβέρνησή του. Αὐτό τό ἀποδείχνει ἡ ἀνάλογη πείρα τῆς 'Αγγλίας καί τῶν 'Ενωμένων Πολιτειῶν. 'Εδῶ βρίσκεται ὁ κυριότερος ἐχθρός μας καί τόν ἐχθρό αὐτό πρέπει νά τόν νικήσουμε. Πρέπει νά φύγουμε ἀπό τό συνέδριο μέ τή σταθερή ἀπόφαση νά φέρουμε σέ πέρας αὐτή τήν πάλη μέσα σέ ὅλα τά κόμματα. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο καθῆκον μας.

Σέ σύγκριση μέ τό καθῆκον αὐτό, ἡ διόρθωση τῶν λαθῶν τοῦ «ἀριστεροῦ» ρεύματος μέσα στόν κομμουνισμό θά εἶναι ἕνα καθῆκον εὔκολο. Σέ μιά ὁλόκληρη σειρά χῶρες παρατηροῦμε ἕναν ἀντικοινοβουλευτισμό, πού δέν τόν μεταφέρουν τόσο τά στοιχεῖα πού προέρχονται ἀπό τή μικροαστική τάξη, ὅσο τόν ὑποστηρίζουν

μερικά πρωτοπόρα τμήματα τοῦ προλεταριάτου, ξεκινώντας ἀπό τό μίσος ἐνάντια στόν παλιό κοινοβουλευτισμό, ἀπό τό δικαιολογημένο, τό σωστό, τό ἀπαραίτητο μίσος ἐνάντια στή στάση τῶν κοινοβουλευτικῶν παραγόντων τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, ὅλων τῶν χωρῶν. Πρέπει νά δόσουμε καθοδηγητικές ὁδηγίες ἀπομέρους τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, νά κάνουμε τούς συντρόφους νά δοῦν ἀπό πιό κοντά καί πιό καλά τή ρωσική πείρα, τή σημασία πού ἔχει ἕνα πραγματικό προλεταριακό πολιτικό κόμμα. Ἡ δουλιά μας θά συνίσταται στήν ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Καί ἡ πάλη ἐνάντια στά λάθη αὐτά τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, ἐνάντια στίς ἀδυναμίες αὐτές θά εἶναι χίλιες φορές εὐκολότερη ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, πού εἰσχωρεῖ μέ τή μορφή τῶν ρεφορμιστῶν στά παλιά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς καί δίνει σέ ὅλη τή δουλιά τους ἕνα πνεῦμα ὄχι προλεταριακό, ἀλλά ἀστικό.

Σύντροφοι, κλείνοντας, θά μιλήσω γιά μιά ἀκόμη πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἐδῶ ὁ σύντροφος πρόεδρος εἶπε πώς τό συνέδριο ἀξίζει νά ὀνομαστεῖ παγκόσμιο. Νομίζω πώς ἔχει δίκιο, κυρίως ἐπειδή ἔχουμε ἐδῶ ἀρκετούς ἀντιπροσώπους τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιακῶν, τῶν καθυστερημένων χωρῶν. Αὐτό εἶναι μόνο μιά μικρή ἀρχή, τό σπουδαῖο ὅμως εἶναι πώς ἔγινε πιά αὐτή ἡ ἀρχή. Ἡ ἕνωση τῶν ἐπαναστατῶν προλεταρίων τῶν καπιταλιστικῶν, τῶν προηγμένων χωρῶν μέ τίς ἐπαναστατικές μάζες ἐκείνων τῶν χωρῶν πού δέν ἔχουν εἴτε σχεδόν δέν ἔχουν προλεταριάτο, μέ τίς καταπιεζόμενες μάζες τῶν ἀποικιακῶν, τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, ἡ ἕνωση αὐτή γίνεται στό σημερινό συνέδριο. Καί ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται — καί εἶμαι βέβαιος πώς θά τό πετύχουμε αὐτό — ἡ ἕνωση αὐτή νά ἑδραιωθεῖ. Ὁ παγκόσμιος ἰμπεριαλισμός πρέπει νά καταρεύσει, ὅταν ἡ ἐπαναστατική ἔφοδος τῶν ἐκμεταλλευόμενων καί καταπιεζόμενων ἐργατῶν μέσα σέ κάθε χώρα, ὑπερνικώντας τήν ἀντίσταση τῶν μικροαστικῶν στοιχείων καί τήν ἐπιροή τῆς μηδαμινῆς κορυφῆς πού ἀποτελεῖ ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία, θά συνενωθεῖ μέ τήν ἐπαναστατική ἔφοδο τῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων τῆς ἀνθρωπότητας, πού ὥς τώρα στέκονταν ἔξω ἀπό τήν ἱστορία, θεωροῦνταν ἁπλῶς σάν ἀντικείμενό της.

Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος βοήθησε τήν ἐπανάσταση, ἡ ἀστική τάξη ἀπόσπασε στρατιῶτες ἀπό τίς ἀποικίες, ἀπό τίς καθυστερημένες χῶρες, ἀπό ἐγκαταλειμένες στό ἔλεος τῆς τύχης γωνιές γιά νά τούς ρίξει στόν ἰμπεριαλιστικό αὐτό πόλεμο. Ἡ ἀγγλική ἀστική τάξη προσπαθοῦσε νά πείσει τούς ἰνδούς στρατιῶ-

τες πώς χρέος τῶν ἰνδῶν ἀγροτῶν εἶναι νά ὑπερασπίζουν τήν Ἀγγλία ἀπό τή Γερμανία, ἡ γαλλική ἀστική τάξη προσπαθοῦσε νά πείσει τούς στρατιῶτες τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν πώς χρέος τῶν μαύρων εἶναι νά ὑπερασπίζουν τή Γαλλία. Τούς μάθαιναν τήν τέχνη νά χειρίζονται τά ὅπλα. Αὐτή ἡ τέχνη εἶναι ἐξαιρετικά χρήσιμη, καί γι' αὐτό τό πράγμα θά μπορούσαμε νά εὐχαριστήσουμε θερμότατα τήν ἀστική τάξη — νά τήν εὐχαριστήσουμε ἀπομέρους ὅλων τῶν ρώσων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί ἰδιαίτερα ἀπομέρους ὅλου τοῦ ρωσικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τράβηξε τούς ἐξαρτημένους λαούς στήν παγκόσμια ἱστορία. Καί τώρα ἕνα ἀπό τά βασικότερα καθήκοντά μας εἶναι νά σκεφτοῦμε πῶς θά βάλουμε τό πρῶτο λιθάρι τῆς ὀργάνωσης τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος στίς *μή* καπιταλιστικές χῶρες. Ἐκεῖ μπορεῖ νά δημιουργηθοῦν Σοβιέτ. Αὐτά δέν θά εἶναι ἐργατικά, θά εἶναι ἀγροτικά Σοβιέτ ἤ Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων.

Θά χρειαστεῖ πολλή δουλιά, θά γίνουν ὁπωσδήποτε λάθη, θά συναντήσουμε στό δρόμο αὐτό πολλές δυσκολίες. Τό βασικό καθῆκον τοῦ ΙΙ συνεδρίου εἶναι νά ἐπεξεργαστεῖ ἤ νά σκιαγραφήσει τίς πρακτικές ἀρχές, ὥστε ἡ δουλιά πού ὥς τά τώρα γινόταν μέσα σέ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ἀνοργάνωτα νά γίνει ὀργανωμένα, μέ συνοχή, μέ σύστημα.

Ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο καί κάτι μετά τό Ι συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς παρουσιαζόμαστε τώρα νικητές ἀπέναντι στή ΙΙ Διεθνή· οἱ σοβιετικές ἰδέες δέν ἔχουν διαδοθεῖ μόνο ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῶν πολιτισμένων χωρῶν, δέν εἶναι μόνο αὐτοί πού τίς κατάλαβαν καί τίς ξέρουν· οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν κοροϊδεύουν τούς ἐξυπνάκηδες, ἀνάμεσα στούς ὁποίους δέν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι πού λένε πώς εἶναι σοσιαλιστές καί κρίνουν μέ ἐπιστημονικό ἤ σχεδόν μέ ἐπιστημονικό τρόπο τό σοβιετικό «σύστημα», ὅπως ἀγαποῦν νά ἐκφράζονται οἱ γερμανοί ὀπαδοί τῆς συστηματικῆς, ἤ τή σοβιετική «ἰδέα», ὅπως ἐκφράζονται οἱ ἄγγλοι ὀπαδοί τοῦ «χιλδεϊκοῦ» σοσιαλισμοῦ[103]· οἱ κρίσεις αὐτές γιά τό σοβιετικό «σύστημα» καί τή σοβιετική «ἰδέα» γεμίζουν συχνά μέ σκουπίδια τά μάτια καί τό μυαλό τῶν ἐργατῶν. Οἱ ἐργάτες ὅμως πετοῦν τά σκουπίδια αὐτά τοῦ σχολαστικισμοῦ καί ἁρπάζουν τό ὅπλο πού τούς ἔδοσαν τά Σοβιέτ. Ἡ κατανόηση τοῦ ρόλου καί τῆς σημασίας τῶν Σοβιέτ διαδόθηκε τώρα καί στίς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς.

Οἱ βάσεις τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος μπῆκαν σέ ὅλη τήν Ἀνατολή, σέ ὅλη τήν Ἀσία, σέ ὅλους τούς ἀποικιακούς λαούς.

Ἡ θέση πώς ὁ ἐκμεταλλευόμενος πρέπει νά σηκωθεῖ ἐνάντια στόν ἐκμεταλλευτή καί νά δημιουργήσει τά δικά του Σοβιέτ δέν εἶναι τόσο πολύπλοκη. Ὕστερα ἀπό τή δική μας πείρα, ὕστερα ἀπό $2^{1}/_{2}$ χρόνια Σοβιετικῆς Δημοκρατίας στή Ρωσία, ὕστερα ἀπό τό Ι συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, ἡ θέση αὐτή γίνεται προσιτή σέ μάζες ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πού καταπιέζονται ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές σέ ὅλο τόν κόσμο καί, ἄν τώρα ἐμεῖς, στή Ρωσία, εἴμαστε συχνά ἀναγκασμένοι νά κάνουμε συμβιβασμούς, νά περιμένουμε τόν πιό κατάλληλο καιρό, γιατί εἴμαστε πιό ἀδύνατοι ἀπό τούς διεθνεῖς ἰμπεριαλιστές, ξέρουμε πώς τά 1250 ἑκατομμύρια τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μάζα, τῆς ὁποίας τά συμφέροντα ὑπερασπίζουμε ἐμεῖς. Γιά τήν ὥρα μᾶς δυσκολεύουν τά ἐμπόδια, οἱ προλήψεις, ἡ ἀμάθεια πού μέ κάθε ὥρα πού περνάει ἀπομακρύνεται στό παρελθόν· ἐμεῖς ὅμως, ὅσο προχωρεῖ ὁ καιρός, τόσο καί περισσότερο ἀντιπροσωπεύουμε καί ὑπερασπίζουμε ἀποτελεσματικά αὐτά τά 70% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, τή μάζα αὐτή τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων. Μποροῦμε νά ποῦμε μέ ὑπερηφάνεια: στό πρῶτο συνέδριο εἴμασταν οὐσιαστικά μόνο προπαγανδιστές, τό μόνο πού κάναμε εἶναι ὅτι ρίχναμε στό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου τίς βασικές ἰδέες, ρίξαμε μόνο τό σύνθημα τῆς πάλης, ρωτούσαμε μόνο: ποῦ εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού μποροῦν νά ἀκολουθήσουν αὐτό τό δρόμο; Τώρα ἔχουμε παντοῦ πρωτοπόρο προλεταριάτο. Ὑπάρχει παντοῦ, ἄν καί κάποτε ἄσχημα ὀργανωμένος, ἕνας προλεταριακός στρατός πού χρειάζεται ἀναδιοργάνωση, καί ἄν οἱ σύντροφοί μας ὅλου τοῦ κόσμου μᾶς βοηθήσουν νά ὀργανώσουμε τώρα ἕναν ἑνιαῖο στρατό, τότε καμιά ἀδυναμία δέν θά μᾶς ἐμποδίσει νά πραγματοποιήσουμε τό ἔργο μας. Τό ἔργο αὐτό εἶναι τό ἔργο τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τό ἔργο τῆς δημιουργίας μιᾶς παγκόσμιας Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. (Π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 162, 24 τοῦ Ἰούλη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά». Ἔκδοση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, Πετρούπολη, 1921, πού παραβλήθηκε μέ τό στενογραφημένο κείμενο στό ὁποῖο ἔκανε διορθώσεις ὁ Β. Ι. Λένιν

2

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. 23 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ

Σύντροφοι, θά ἤθελα νά κάνω μερικές παρατηρήσεις σχετικά μέ τούς λόγους τῶν συντρόφων Τάνερ καί Μάκ-Λέιν. Ὁ Τάνερ λέει πώς εἶναι ὑπέρ τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τή δικτατορία ὅμως τοῦ προλεταριάτου δέν τή βλέπει μέ τόν τρόπο πού τή βλέπουμε ἐμεῖς. Λέει πώς μέ τήν ἔννοια δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἐμεῖς ἐννοοῦμε στήν οὐσία τή δικτατορία τῆς ὀργανωμένης καί συνειδητῆς μειοψηφίας του.

Καί πραγματικά, στήν ἐποχή τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅταν οἱ ἐργατικές μάζες ὑποβάλλονται σέ συνεχή ἐκμετάλλευση καί δέν μποροῦν νά ἀναπτύξουν τίς ἀνθρώπινες ἱκανότητές τους, τό πιό χαρακτηριστικό γνώρισμα γιά τά ἐργατικά πολιτικά κόμματα εἶναι ἀκριβῶς τό γεγονός ὅτι δέν μποροῦν νά ἀγκαλιάσουν παρά τή μειοψηφία τῆς τάξης τους. Τό πολιτικό κόμμα μπορεῖ νά ἑνώσει μόνο τή μειοψηφία τῆς τάξης, ὅπως ἀκριβῶς καί οἱ πραγματικά συνειδητοί ἐργάτες σέ κάθε καπιταλιστική κοινωνία ἀποτελοῦν μόνο τή μειοψηφία ὅλων τῶν ἐργατῶν. Γι' αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παραδεχτοῦμε πώς μόνο ἡ συνειδητή αὐτή μειοψηφία μπορεῖ νά καθοδηγήσει τίς πλατιές ἐργατικές μάζες καί νά τίς τραβήξει πίσω της. Καί ὅταν ὁ σ. Τάνερ λέει πώς εἶναι ἐχθρός τοῦ κόμματος καί ταυτόχρονα ὑποστηρίζει πώς ἡ μειοψηφία τῶν καλύτερα ὀργανωμένων καί τῶν πιό ἐπαναστατῶν ἐργατῶν πρέπει νά ὑποδείχνει τό δρόμο σέ ὅλο τό προλεταριάτο, ἐγώ λέω πώς στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει διαφορά μεταξύ μας. Τί θά πεῖ ὀργανωμένη μειοψηφία; Ἄν ἡ μειοψηφία αὐτή εἶναι πραγματικά συνειδητή, ἄν μπορεῖ νά τραβήξει πίσω της τίς μάζες, ἄν εἶναι ἱκανή νά ἀπαντήσει σέ κάθε ζήτημα πού μπαίνει στήν

ἡμερήσια διάταξη, τότε ἡ μειοψηφία αὐτή, στήν οὐσία, εἶναι κόμμα. Καί ὅταν οἱ σύντροφοι σάν τόν Τάνερ, πού τούς ἐκτιμοῦμε ἰδιαίτερα σάν ἐκπροσώπους τοῦ μαζικοῦ κινήματος — πράγμα πού δέν μποροῦμε νά ποῦμε, χωρίς νά πέφτουμε σέ ὑπερβολή, γιά τούς ἐκπροσώπους τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος — ὅταν οἱ σύντροφοι αὐτοί ὑποστηρίζουν πώς πρέπει νά ὑπάρχει ἡ μειοψηφία πού θά πάλευε ἀποφασιστικά ὑπέρ τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί θά διαπαιδαγωγοῦσε τίς ἐργατικές μάζες πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, τότε ἡ μειοψηφία αὐτή στήν οὐσία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τό κόμμα. Ὁ σ. Τάνερ λέει πώς ἡ μειοψηφία αὐτή πρέπει νά ὀργανώσει καί νά τραβήξει πίσω της ὅλη τήν ἐργατική μάζα. Ἄν ὁ σ. Τάνερ καί οἱ ἄλλοι σύντροφοι τῆς ὁμάδας Shop Stewards καί τῆς Ἕνωσης τῶν Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου (I. W. W.) τό παραδέχονται αὐτό — καί κάθε μέρα στίς συζητήσεις μαζί τους βλέπουμε πώς τό παραδέχονται πραγματικά — ἄν ἐπιδοκιμάζουν μιά τέτια θέση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ συνειδητή κομμουνιστική μειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης τραβάει πίσω της τό προλεταριάτο, τότε πρέπει νά συμφωνήσουν καί μέ τό ὅτι αὐτό εἶναι ἀκριβῶς καί τό νόημα ὅλων τῶν ἀποφάσεών μας. Καί τότε ἡ μόνη διαφορά πού ἀπομένει μεταξύ μας βρίσκεται μόνο στό γεγονός πώς αὐτοί ἀποφεύγουν τή λέξη «κόμμα», γιατί ἀνάμεσα στούς ἄγγλους συντρόφους ὑπάρχει ἕνα εἶδος προκατάληψης ἐνάντια στό πολιτικό κόμμα. Αὐτοί δέν φαντάζονται τό πολιτικό κόμμα διαφορετικά παρά σάν κάτι πού μοιάζει μέ τά κόμματα τοῦ Γκόμπερς καί τοῦ Χέντερσον [104], τά κόμματα τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐπιχειρηματιῶν, τῶν προδοτῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καί ἄν φαντάζονται τόν κοινοβουλευτισμό ἀκριβῶς σάν τόν σημερινό ἀγγλικό καί ἀμερικανικό κοινοβουλευτισμό, τότε κι' ἐμεῖς εἴμαστε ἐχθροί ἑνός τέτιου κοινοβουλευτισμοῦ καί τέτιων πολιτικῶν κομμάτων. Θέλουμε νέα κόμματα. Διαφορετικά κόμματα. Θέλουμε κόμματα πού θά βρίσκονταν διαρκῶς σέ πραγματική σύνδεση μέ τίς μάζες καί θά μποροῦσαν νά καθοδηγήσουν αὐτές τίς μάζες.

Περνῶ στό τρίτο ζήτημα, πού θά ἤθελα ἐδῶ νά θίξω σέ σχέση μέ τό λόγο τοῦ σ. Μάκ-Λέιν. Ὁ Μάκ-Λέιν εἶναι ὀπαδός τῆς ἕνωσης τοῦ Ἀγγλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος μέ τό Ἐργατικό κόμμα. Ἐγώ εἶπα ἤδη τή γνώμη μου πάνω στό

ζήτημα αὐτό στή θέση μου γιά τήν εἰσδοχή στήν III Διεθνή *. Στήν μπροσούρα μου ἄφησα τό ζήτημα αὐτό ἀνοιχτό [105]. Ὡστόσο, ἀφοῦ μίλησα μέ πολλούς συντρόφους, σχημάτισα τήν πεποίθηση πώς ἡ ἀπόφαση παραμονῆς στό Ἐργατικό κόμμα εἶναι ἡ μόνη σωστή τακτική. Μιλάει ὅμως ὁ σ. Τάνερ καί δηλώνει: μήν εἶστε πολύ δογματικοί. Ἡ ἔκφραση αὐτή ἐδῶ δέν ἔχει καμιά θέση. Ὁ σ. Ράμσεϋ λέει: ἐπιτρέψτε μας, ἐμᾶς τούς ἄγγλους κομμουνιστές, νά λύσουμε μόνοι μας αὐτό τό ζήτημα. Τί θά χρειαζόταν λοιπόν ἡ Διεθνής, ἄν θά ἐρχόταν ἡ κάθε μικρή ὁμάδα καί θά ἔλεγε: μερικοί ἀπό μᾶς ὑποστηρίζουν αὐτό τό πράγμα, οἱ ἄλλοι τό ἀντίθετο, ἀφῆστε μας νά λύσουμε τό ζήτημα μόνοι μας; Τί θά χρειαζόταν τότε ἡ Διεθνής, τό συνέδριο καί ὅλη αὐτή ἡ συζήτηση; Ὁ σ. Μάκ-Λέιν μίλησε μόνο γιά τό ρόλο τοῦ πολιτικοῦ κόμματος. Τό ἴδιο ὅμως πράγμα ἰσχύει καί γιά τά συνδικάτα καί τόν κοινοβουλευτισμό. Εἶναι ἀπόλυτα σωστό πώς ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τούς καλύτερους ἐπαναστάτες εἶναι ἐνάντια στήν ἕνωση μέ τό Ἐργατικό κόμμα, μιά καί κρατοῦν ἀρνητική στάση ἀπέναντι στόν κοινοβουλευτισμό σάν μέσο πάλης. Γι' αὐτό θά ἦταν καλύτερα ἴσως νά παραπεμφθεῖ τό ζήτημα σέ μιά ἐπιτροπή. Αὐτή πρέπει νά τό συζητήσει, νά τό μελετήσει καί πρέπει νά λυθεῖ ὁπωσδήποτε ἀπό τό σημερινό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Δέν μποροῦμε νά συμφωνήσουμε πώς τό ζήτημα αὐτό ἀφορᾶ μόνο τούς ἄγγλους κομμουνιστές. Πρέπει νά ποῦμε γενικά ποιά τακτική εἶναι σωστή.

Τώρα θά σταθῶ σέ μερικά ἐπιχειρήματα τοῦ σ. Μάκ-Λέιν σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Πρέπει νά τό ποῦμε ἀνοιχτά: τό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν μπορεῖ νά ἑνωθεῖ μέ τό Ἐργατικό κόμμα μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι θά διατηρήσει πλήρη ἐλευθερία κριτικῆς καί θά μπορέσει νά ἀκολουθήσει δική του πολιτική. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο. Ὅταν ὁ σ. Σερράτι σχετικά μ' αὐτό μιλάει γιά συνεργασία τῶν τάξεων, ἐγώ δηλώνω: αὐτό δέν εἶναι συνεργασία τάξεων. Ὅταν οἱ ἰταλοί σύντροφοι ἀνέχονται μέσα στό κόμμα ὀπορτουνιστές σάν τόν Τουράτι καί Σία, δηλαδή ἀστικά στοιχεῖα, τότε αὐτό εἶναι πραγματικά συνεργασία τάξεων. Στήν προκει-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 198-199. *Ἡ Σύντ.*

μένη δμως περίπτωση, δσοναφορᾶ τό Ἀγγλικό Ἐργατικό κόμμα, πρόκειται μόνο γιά συνεργασία τῆς πρωτοπόρας μειοψηφίας τῶν ἄγγλων ἐργατῶν μέ τή συντριπτική πλειοψηφία τους. Μέλη τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος εἶναι δλα τά μέλη τῶν συνδικάτων. Αὐτή εἶναι πολύ πρωτότυπη διάρθρωση πού δέν τή βρίσκουμε σέ καμιά ἄλλη χώρα. Ἡ ὀργάνωση αὐτή περιλαμβάνει 4 ἑκατομμύρια ἐργάτες ἀπό τά 6 ἤ 7 ἑκατομμύρια μέλη τῶν συνδικάτων. Τά μέλη δέν τά ρωτοῦν ποιές εἶναι οἱ πολιτικές τους πεποιθήσεις. Ἄς μοῦ ἀποδείξει ὁ σ. Σερράτι πώς κάποιος θά μᾶς ἐμποδίσει νά χρησιμοποιήσουμε ἐκεῖ μέσα τό δικαίωμα τῆς κριτικῆς. Ὅταν τό ἀποδείξετε, τότε μόνο θά ἀποδείξετε πώς ὁ σ. Μάκ-Λέιν κάνει λάθος. Τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα μπορεῖ νά λέει ἐλεύθερα πώς ὁ Χέντερσον εἶναι προδότης καί ὡστόσο νά παραμένει στίς γραμμές τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Καί ἐδῶ πραγματοποιεῖται ἡ συνεργασία τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τούς καθυστερημένους ἐργάτες, μέ τήν ὀπισθοφυλακή. Ἡ συνεργασία αὐτή ἔχει τόσο μεγάλη σημασία γιά δλο τό κίνημα, ὥστε νά ἐπιμένουμε κατηγορηματικά στό νά γίνουν οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές ὁ συνδετικός κρίκος ἀνάμεσα στό κόμμα, δηλ. τή μειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης, καί δλης τῆς ὑπόλοιπης μάζας τῶν ἐργατῶν. Ἄν ἡ μειοψηφία δέν ξέρει νά καθοδηγήσει τίς μάζες, νά συνδεθεῖ στενά μ' αὐτές, τότε δέν εἶναι κόμμα καί γενικά δέν ἀξίζει τίποτε, ἔστω καί ἄν ὀνομάζεται κόμμα ἤ ἐθνική ἐπιτροπή τῶν Συμβουλίων τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων — ἀπ' δ,τι ξέρω τά Συμβούλια τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων στήν Ἀγγλία ἔχουν τήν ἐθνική τους ἐπιτροπή, τήν κεντρική καθοδήγηση, κι' αὐτό εἶναι ἤδη ἕνα βῆμα πρός τό κόμμα. Συνεπῶς, ἄν δέν διαψευστεῖ τό γεγονός δτι τό Ἀγγλικό Ἐργατικό κόμμα ἀποτελεῖται ἀπό προλετάριους, ἡ ἕνωση αὐτή εἶναι συνεργασία τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τούς καθυστερημένους ἐργάτες καί ἄν ἡ συνεργασία αὐτή δέν πραγματοποιεῖται συστηματικά, τότε τό Κομμουνιστικό κόμμα δέν ἀξίζει τίποτε καί δέν μπορεῖ νά γίνει κάν λόγος γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Καί ἄν οἱ ἰταλοί σύντροφοί μας δέν ἔχουν πειστικά ἐπιχειρήματα, τότε θά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά λύσουμε ἐδῶ ἀργότερα τό ζήτημα αὐτό ὁριστικά μέ βάση δσα ξέρουμε καί νά καταλήξουμε στό συμπέρασμα πώς ἡ ἕνωση εἶναι μιά τακτική σωστή.

Οἱ σύντροφοι Τάνερ καί Ράμσεϋ μᾶς λένε πώς ἡ πλειοψηφία τῶν ἄγγλων κομμουνιστῶν δέν θά συμφωνήσει μέ τήν ἕνωση· πρέπει ὅμως ἐμεῖς νά συμφωνήσουμε ὁπωσδήποτε μέ τήν πλειοψηφία; Καθόλου. Ἄν αὐτή δέν κατάλαβε ἀκόμη ποιά τακτική εἶναι σωστή, θά χρειαστεῖ ἴσως νά περιμένουμε. Ἀκόμη καί ἡ παράλληλη ὕπαρξη δυό κομμάτων γιά ἀρκετό καιρό θά ἦταν προτιμότερη ἀπό τήν ἄρνηση νά ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα ποιά τακτική εἶναι σωστή. Φυσικά, ξεκινώντας ἀπό τήν πείρα ὅλων τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου, μέ βάση τά ἐπιχειρήματα πού ἀναπτύχθηκαν ἐδῶ, δέν θά ἐπιμένετε νά πάρουμε ἐδῶ κιόλας ἀπόφαση γιά ἄμεση δημιουργία σέ ὅλες τίς χῶρες ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Αὐτό εἶναι ἀδύνατο. Νά ποῦμε ὅμως ἀνοιχτά τή γνώμη μας, νά δόσουμε ὁδηγίες, αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε. Τό ζήτημα πού ἔθιξε ἡ ἀγγλική ἀντιπροσωπεία πρέπει νά τό μελετήσουμε σέ εἰδική ἐπιτροπή καί ὕστερα ἀπό αὐτό νά ποῦμε: σωστή τακτική εἶναι ἡ εἴσοδος στό Ἐργατικό κόμμα. Ἄν ἡ πλειοψηφία εἶναι ἀντίθετη, τότε πρέπει νά ὀργανώσουμε τή μειοψηφία ξεχωριστά. Αὐτό θά ἔχει διαπαιδαγωγική σημασία. Ἄν οἱ ἀγγλικές ἐργατικές μάζες πιστεύουν ἀκόμη στήν προηγούμενη τακτική, θά ἐλέγξουμε τά συμπεράσματά μας στό προσεχές συνέδριο. Δέν μποροῦμε ὅμως νά ποῦμε πώς τό ζήτημα αὐτό ἀφορᾶ μόνο τήν Ἀγγλία. Αὐτό θά σήμαινε πώς μιμούμαστε τίς χειρότερες συνήθειες τῆς II Διεθνοῦς. Πρέπει ἀνοιχτά νά ποῦμε τή γνώμη μας. Ἄν οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές δέν ἔλθουν σέ συμφωνία καί ἄν δέν δημιουργηθεῖ μαζικό κόμμα, τότε ἡ διάσπαση ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς εἶναι ἀναπόφευκτη *.

«Δελτίο τοῦ 2ου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», τεῦχ. 5, 5 τοῦ Αὐγούστου 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», 1921, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης «Der zweite Kongreß der Kommunist. Internationale» Verlag der Kommunistischen Internationale, Hamburg, 1921

---

* Στό «Δελτίο τοῦ 2ου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», τεῦχ. 5, οἱ τελευταῖες φράσεις τῆς ὁμιλίας δίνονται μέ τήν παρακάτω διατύπωση: «Πρέπει ἀνοιχτά νά ποῦμε τή γνώμη μας, ὁποιαδήποτε κι' ἄν εἶναι αὐτή. Ἄν οἱ ἄγγλοι κομμουνιστές δέν ἔλθουν σέ συμφωνία πάνω στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης μαζικοῦ κινήματος, ἄν ἐξαιτίας αὐτοῦ ἐπέλθει διάσπαση, τότε καλύτερα ἄς λήξει τό ζήτημα μέ διάσπαση, παρά μέ τήν ἐγκατάλειψη τῆς προσπάθειας ὀργάνωσης μαζικοῦ κινήματος. Καλύτερα νά ὑψωθοῦμε σέ μιά καθορισμένη καί ἀρκετά σαφή τακτική καί ἰδεολογία, παρά νά ἐξακολουθοῦμε νά παραμένουμε στό προηγούμενο χάος». *Ἡ Σύντ.*

3

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ 26 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ [106]

Σύντροφοι, θά περιοριστῶ σέ μιά σύντομη μόνο εἰσαγωγή, καί στή συνέχεια ὁ σ. Μάρινγκ, πρώην γραμματέας τῆς ἐπιτροπῆς μας, θά σᾶς παρουσιάσει μιά λεπτομερή ἔκθεση γιά τίς τροποποιήσεις πού κάναμε στίς θέσεις. Ὕστερα ἀπ' αὐτόν θά πάρει τό λόγο ὁ σ. Ρόι πού διατύπωσε τίς συμπληρωματικές θέσεις. Ἡ ἐπιτροπή μας ψήφισε ὁμόφωνα τόσο τίς ἀρχικές θέσεις * μέ τίς τροποποιήσεις, ὅσο καί τίς συμπληρωματικές. Ἔτσι πετύχαμε νά καταλήξουμε σέ πλήρη ὁμοφωνία πάνω σέ ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα. Τώρα θά κάνω μερικές σύντομες παρατηρήσεις.

Πρῶτο, ποιά εἶναι ἡ σπουδαιότερη, ἡ βασικότερη ἰδέα τῶν θέσεών μας; Ἡ διάκριση τῶν ἐθνῶν σέ καταπιεζόμενα καί καταπιέζοντα ἔθνη. Ἐμεῖς τονίζουμε αὐτή τή διάκριση σέ ἀντίθεση μέ τή ΙΙ Διεθνή καί τήν ἀστική δημοκρατία. Στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο γιά τό προλεταριάτο καί τήν Κομμουνιστική Διεθνή νά ἐξακριβώσουμε τά συγκεκριμένα οἰκονομικά γεγονότα καί νά μήν ξεκινᾶμε κατά τή λύση ὅλων τῶν ἀποικιακῶν καί ἐθνικῶν ζητημάτων ἀπό ἀφηρημένες θέσεις, ἀλλά ἀπό τά φαινόμενα τῆς συγκεκριμένης πραγματικότητας.

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ συνίσταται στό γεγονός ὅτι ὅλος ὁ κόσμος, ὅπως βλέπουμε, χωρίζεται σήμερα σέ ἕνα μεγάλο ἀριθμό ἐθνῶν πού καταπιέζονται καί σέ ἕνα μηδαμινό ἀριθμό ἐθνῶν πού καταπιέζουν, πού διαθέτουν κολοσσιαῖα πλούτη καί ἰσχυρή στρατιωτική δύναμη. Ἡ τεράστια

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 161-168. *Ἡ Σύντ.*

πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἀνέρχεται σέ ἕνα δισεκατομμύριο καί πάνω, ἴσως σέ 1250 ἑκατομμύρια, δηλαδή τά 70% περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ἄν ὑπολογίσουμε ὅλο τόν πληθυσμό τῆς γῆς σέ 1750 ἑκατομμύρια, ἀνήκουν στά καταπιεζόμενα ἔθνη, τά ὁποῖα ἤ βρίσκονται σέ ἄμεση ἀποικιακή ἐξάρτηση, ἤ εἶναι μισοαποικιακά κράτη, ὅπως λογουχάρη ἡ Περσία, ἡ Τουρκία, ἡ Κίνα, ἤ ἔχουν νικηθεῖ ἀπό τό στρατό μιᾶς μεγάλης ἰμπεριαλιστικῆς Δύναμης καί περιέπεσαν, ἔπειτα ἀπό τίς συνθῆκες εἰρήνης, σέ ἰσχυρή ἐξάρτηση ἀπ' αὐτή τή Δύναμη. Ἡ ἰδέα αὐτή τῆς διάκρισης, τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν σέ καταπιέζοντα καί καταπιεζόμενα ξεχωρίζει σέ ὅλες τίς θέσεις, ὄχι μόνο στίς πρῶτες θέσεις πού ἐμφανίστηκαν μέ τήν ὑπογραφή μου καί δημοσιεύτηκαν προηγούμενα, ἀλλά καί στίς θέσεις τοῦ συντρόφου Ρόι. Οἱ τελευταῖες γράφτηκαν κυρίως ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατάστασης τῆς Ἰνδίας καί τῶν ἄλλων μεγάλων ἀσιατικῶν λαοτήτων, πού καταπιέζονται ἀπό τήν Ἀγγλία, καί ἐδῶ βρίσκεται ἡ σπουδαιότατη σημασία τους γιά μᾶς.

Ἡ δεύτερη καθοδηγητική ἰδέα τῶν θέσεών μας εἶναι τό ὅτι στή σημερινή παγκόσμια κατάσταση, ὕστερα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν λαῶν, ὅλο τό παγκόσμιο σύστημα τῶν κρατῶν, καθορίζονται ἀπό τήν πάλη μιᾶς μικρῆς ὁμάδας ἰμπεριαλιστικῶν ἐθνῶν ἐνάντια στό σοβιετικό κίνημα καί στά σοβιετικά κράτη, πού ἐπικεφαλῆς τους βρίσκεται ἡ Σοβιετική Ρωσία. Ἄν αὐτό τό παραβλέψουμε, τότε δέν θά μπορέσουμε νά τοποθετήσουμε σωστά κανένα ἐθνικό ἤ ἀποικιακό ζήτημα, ἔστω καί ἄν γινόταν λόγος γιά τήν πιό ἀπομακρυσμένη γωνιά τοῦ κόσμου. Μόνο ξεκινώντας ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη μποροῦν τά Κομμουνιστικά κόμματα τόσο στίς πολιτισμένες, ὅσο καί στίς καθυστερημένες χῶρες νά βάλουν σωστά καί νά λύσουν τά πολιτικά προβλήματα.

Τρίτο, θά ἤθελα νά τονίσω ἰδιαίτερα τό ζήτημα τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ κινήματος στίς καθυστερημένες χῶρες. Αὐτό ἀκριβῶς τό ζήτημα προκάλεσε ὁρισμένες διαφωνίες. Κάναμε ζωηρές συζητήσεις πάνω στό ζήτημα, ἄν εἶναι σωστό ἀπό τήν ἄποψη ἀρχῶν, ἄν εἶναι θεωρητικά σωστό νά δηλώσουμε πώς ἡ Κομμουνιστική Διεθνής καί τά Κομμουνιστικά κόμματα πρέπει νά ὑποστηρίζουν τό ἀστικοδημοκρατικό κίνημα στίς καθυστε-

ρημένες χῶρες εἴτε ὄχι· ὕστερα ἀπ' αὐτή τή συζήτηση καταλήξαμε στήν ὁμόφωνη ἀπόφαση νά λέμε ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα ἀντί «ἀστικοδημοκρατικό» κίνημα. Δέν ὑπάρχει καί ἡ ἐλάχιστη ἀμφιβολία πώς κάθε ἐθνικό κίνημα δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά μόνο ἀστικοδημοκρατικό, γιατί ἡ κύρια μάζα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν καθυστερημένων χωρῶν ἀποτελεῖται ἀπό τήν ἀγροτιά, πού εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῶν ἀστικοκαπιταλιστικῶν σχέσεων. Θά ἦταν οὐτοπία νά πιστεύουμε πώς τά προλεταριακά κόμματα, ἄν μποροῦν γενικά νά ἐμφανιστοῦν στίς χῶρες αὐτές, θά μπορέσουν, χωρίς νά ἔχουν ὁρισμένες σχέσεις μέ τό ἀγροτικό κίνημα, χωρίς νά τό ὑποστηρίζουν στήν πράξη, νά ἐφαρμόζουν στίς καθυστερημένες αὐτές χῶρες τήν κομμουνιστική τακτική καί τήν κομμουνιστική πολιτική. Στό σημεῖο ὅμως αὐτό παρουσιάστηκαν ἀντιρήσεις ὅτι, ἐφόσον θά μιλᾶμε γιά ἀστικοδημοκρατικό κίνημα, τότε θά ἐξαφανιστεῖ κάθε διάκριση ἀνάμεσα στό ρεφορμισμό καί στό ἐπαναστατικό κίνημα. Στό μεταξύ ὅμως ἡ διάκριση αὐτή τόν τελευταῖο καιρό στίς καθυστερημένες καί ἀποικιακές χῶρες ἐκδηλώθηκε πεντακάθαρα, γιατί ἡ ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη προσπαθεῖ μέ ὅλες τίς δυνάμεις της νά μπάσει τό ρεφορμιστικό κίνημα καί μέσα στούς καταπιεζόμενους λαούς. Ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη τῶν ἐκμεταλλευτριῶν χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν ἔγινε κάποια προσέγγιση, ἔτσι πού πολύ συχνά — καί μάλιστα στίς περισσότερες περιπτώσεις — ἡ ἀστική τάξη τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν, ἄν καί ὑποστηρίζει τά ἐθνικά κινήματα, ταυτόχρονα, σέ συνεννόηση μέ τήν ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη, δηλαδή μαζί μ' αὐτή, παλεύει ἐνάντια σέ ὅλα τά ἐπαναστατικά κινήματα καί τίς ἐπαναστατικές τάξεις. Στήν ἐπιτροπή αὐτό ἀποδείχτηκε μέ τρόπο ἀναμφισβήτητο, καί θεωρήσαμε πώς τό μόνο σωστό εἶναι νά προσέξουμε αὐτή τή διάκριση καί νά ἀντικαταστήσουμε σχεδόν παντοῦ τήν ἔκφραση «ἀστικοδημοκρατικό» μέ τήν ἔκφραση «ἐθνικοεπαναστατικό». Τό νόημα τῆς ἀντικατάστασης αὐτῆς εἶναι πώς ἐμεῖς, σάν κομμουνιστές, πρέπει νά ὑποστηρίζουμε καί θά ὑποστηρίζουμε τά ἀστικά ἀπελευθερωτικά κινήματα τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν μόνο στίς περιπτώσεις πού τά κινήματα αὐτά θά εἶναι πραγματικά ἐπαναστατικά, πού οἱ ἐκπρόσωποί τους δέν θά μᾶς ἐμποδίζουν νά διαπαιδαγωγοῦμε καί νά ὀργανώνουμε τήν ἀγροτιά καί τίς πλατιές μάζες τῶν ἐκμεταλλευομένων μέ ἐπαναστατικό πνεῦμα. Ἄν ὅμως δέν ὑπάρχουν οὔτε κι' αὐτές οἱ

συνθῆκες, οἱ κομμουνιστές στίς χῶρες αὐτές πρέπει νά παλεύουν ἐνάντια στή ρεφορμιστική ἀστική τάξη, ὅπου ἀνήκουν καί οἱ ἥρωες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ρεφορμιστικά κόμματα ὑπάρχουν ἤδη στίς ἀποικιακές χῶρες καί μερικές φορές οἱ ἐκπρόσωποί τους ὀνομάζουν τόν ἑαυτό τους σοσιαλδημοκράτη καί σοσιαλιστή. Ἡ παραπάνω διάκριση ἔγινε τώρα σέ ὅλες τίς θέσεις, καί νομίζω πώς, χάρη σ' αὐτό τό πράγμα, ἡ ἄποψή μας ἔχει διατυπωθεῖ τώρα μέ πολύ μεγαλύτερη ἀκρίβεια.

Στή συνέχεια ἤθελα νά κάνω ἀκόμη μιά παρατήρηση γιά τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν. Ἡ πρακτική δουλιά τῶν ρώσων κομμουνιστῶν στίς ἀποικίες, πού ἀνῆκαν παλιότερα στόν τσαρισμό, σέ καθυστερημένες χῶρες σάν τό Τουρκεστάν καί ἄλλες, ἔβαλε μπροστά μας τό ζήτημα πῶς νά ἐφαρμόζουμε τήν κομμουνιστική τακτική καί πολιτική στίς προκαπιταλιστικές συνθῆκες, γιατί τό κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι τό γεγονός ὅτι σ' αὐτές κυριαρχοῦν ἀκόμη οἱ προκαπιταλιστικές σχέσεις καί γι' αὐτό ἐκεῖ δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά ἕνα καθαρά προλεταριακό κίνημα. Στίς χῶρες αὐτές σχεδόν δέν ὑπάρχει βιομηχανικό προλεταριάτο. Παρόλα αὐτά ἐμεῖς κι' ἐκεῖ ἀναλάβαμε καί ἔπρεπε νά ἀναλάβουμε τό ρόλο τοῦ καθοδηγητῆ. Ἡ δουλιά μας ἔδειξε πώς στίς χῶρες αὐτές θά χρειαστεῖ νά ὑπερνικήσουμε τεράστιες δυσκολίες, μά καί τά πρακτικά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς μας ἔδειξαν ἐπίσης πώς, παρά τίς δυσκολίες αὐτές, μποροῦμε νά ξυπνήσουμε στίς μάζες τόν πόθο γιά αὐτοτελή πολιτική σκέψη καί αὐτοτελή πολιτική δράση ἀκόμη κι' ἐκεῖ, ὅπου σχεδόν δέν ὑπάρχει προλεταριάτο. Ἡ δουλιά αὐτή ἦταν δυσκολότερη γιά μᾶς παρά γιά τούς συντρόφους τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, γιατί τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας εἶναι παραφορτωμένο μέ δουλιά τοῦ κράτους. Εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο πώς οἱ ἀγρότες, πού βρίσκονται σέ μισοφεουδαρχική ἐξάρτηση, μποροῦν θαυμάσια νά ἀφομοιώσουν τήν ἰδέα τῆς σοβιετικῆς ὀργάνωσης καί νά τήν ἐφαρμόσουν στήν πράξη. Εἶναι ἐπίσης καθαρό πώς οἱ καταπιεζόμενες μάζες, πού δέν τίς ἐκμεταλλεύεται μόνο τό ἐμπορικό κεφάλαιο, ἀλλά καί οἱ φεουδάρχες καί τό κράτος τό ὀργανωμένο σέ φεουδαρχική βάση, μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό ὅπλο αὐτό, τή μορφή αὐτή ὀργάνωσης καί στίς δικές τους συνθῆκες. Ἡ ἰδέα τῆς σοβιετικῆς ὀργάνωσης εἶναι ἁπλή καί

μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ὄχι μόνο ἐκεῖ πού ὑπάρχουν σχέσεις προλεταριακές, ἀλλά καί ἐκεῖ πού ὑπάρχουν ἀγροτικές, φεουδαρχικές καί μισοφεουδαρχικές σχέσεις. Ἡ πείρα μας στόν τομέα αὐτό ἀκόμη δέν εἶναι πολύ μεγάλη, οἱ συζητήσεις ὅμως στήν ἐπιτροπή, ὅπου πῆραν μέρος ἀρκετοί ἀντιπρόσωποι τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν, μᾶς ἀπόδειξαν μέ ἐντελῶς ἀδιάψευστο τρόπο πώς στίς θέσεις τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς εἶναι ἀνάγκη νά δείξουμε ὅτι τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν, τά Σοβιέτ τῶν ἐκμεταλλευομένων εἶναι μέσο κατάλληλο ὄχι μόνο γιά τίς καπιταλιστικές χῶρες, ἀλλά καί γιά τίς χῶρες μέ προκαπιταλιστικές σχέσεις, καί ὅτι ἀναμφισβήτητο χρέος τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων καί τῶν στοιχείων ἐκείνων πού εἶναι ἕτοιμα νά ἱδρύσουν Κομμουνιστικά κόμματα εἶναι νά προπαγανδίζουν τήν ἰδέα τῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν, τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων παντοῦ, καί στίς καθυστερημένες χῶρες καί στίς ἀποικίες· καί ἐκεῖ πού τό ἐπιτρέπουν οἱ συνθῆκες, πρέπει ἀμέσως νά κάνουν προσπάθειες γιά τή δημιουργία Σοβιέτ τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ.

Ἐδῶ ἀνοίγεται μπροστά μας ἕνας πολύ ἐνδιαφέρων καί σπουδαῖος τομέας τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς. Γιά τήν ὥρα ἡ γενική μας πείρα ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν εἶναι πολύ μεγάλη, ἀλλά σιγά-σιγά θά συγκεντρώσουμε ὅλο καί περισσότερο ὑλικό. Δέν χωράει καμιά συζήτηση πώς τό προλεταριάτο τῶν προηγμένων χωρῶν μπορεῖ καί πρέπει νά βοηθήσει τίς καθυστερημένες ἐργαζόμενες μάζες, καί πώς ἡ ἀνάπτυξη τῶν καθυστερημένων χωρῶν μπορεῖ νά βγεῖ ἀπό τό σημερινό της στάδιο, ὅταν τό νικηφόρο προλεταριάτο τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν θά τείνει τό χέρι στίς μάζες αὐτές καί θά μπορέσει νά τίς ὑποστηρίξει.

Πάνω στό ζήτημα αὐτό ἔγιναν μέσα στήν ἐπιτροπή ἀρκετά ζωηρές συζητήσεις, ὄχι μόνο σχετικά μέ τίς θέσεις πού ὑπόγραψα ἐγώ, ἀλλά ἀκόμη πιό πολύ σχετικά μέ τίς θέσεις τοῦ σ. Ρόι, πού θά τίς ὑποστηρίξει ὁ ἴδιος ἐδῶ καί γιά τίς ὁποῖες μερικές τροποποιήσεις ἔγιναν ἀποδεκτές ὁμόφωνα.

Τό πρόβλημα μπῆκε ὡς ἑξῆς: ἄν μποροῦμε νά παραδεχτοῦμε σάν σωστό τόν ἰσχυρισμό πώς τό καπιταλιστικό στάδιο ἀνάπτυξης τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἶναι ἀναπόφευκτο γιά τούς καθυστερημένους ἐκείνους λαούς πού τώρα ἀπελευθερώνονται καί πού στούς κόλπους τους παρατηρεῖται σήμερα, ὕστερα ἀπό

τόν πόλεμο, ἕνα κίνημα στό δρόμο τῆς προόδου. Ἐμεῖς ἀπαντήσαμε στό πρόβλημα αὐτό ἀρνητικά. Ἄν τό ἐπαναστατικό νικηφόρο προλεταριάτο θά κάνει στούς λαούς αὐτούς συστηματική προπαγάνδα καί οἱ σοβιετικές κυβερνήσεις τούς βοηθήσουν μέ ὅλα τά μέσα πού ἔχουν στή διάθεσή τους, τότε δέν εἶναι σωστό νά ὑποθέτουμε πώς τό καπιταλιστικό στάδιο ἀνάπτυξης εἶναι ἀναπόφευκτο γιά τούς καθυστερημένους λαούς. Σέ ὅλες τίς ἀποικίες καί τίς καθυστερημένες χῶρες πρέπει ὄχι μόνο νά δημιουργοῦμε ἀνεξάρτητα ἀγωνιστικά στελέχη, κομματικές ὀργανώσεις, ὄχι μόνο νά ἀρχίσουμε ἀμέσως τήν προπαγάνδα ὑπέρ τῆς ὀργάνωσης Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν καί νά ἐπιδιώκουμε νά τά προσαρμόσουμε στίς προκαπιταλιστικές συνθῆκες, ἀλλά πρέπει ἡ Κομμουνιστική Διεθνής νά ἐπεξεργαστεῖ καί νά θεμελιώσει θεωρητικά τή θέση πώς οἱ καθυστερημένες χῶρες μποροῦν μέ τή βοήθεια τοῦ προλεταριάτου τῶν προηγμένων χωρῶν νά περάσουν στό σοβιετικό καθεστώς καί, ὕστερα ἀπό ὁρισμένες βαθμίδες ἀνάπτυξης, νά περάσουν στόν κομμουνισμό, παρακάμπτοντας τό καπιταλιστικό στάδιο ἀνάπτυξης.

Δέν εἶναι δυνατό νά ὑποδείξουμε προκαταβολικά ποιά μέσα εἶναι ἀπαραίτητα γιά τή δουλιά αὐτή. Ἡ πρακτική πείρα θά μᾶς βοηθήσει σ' αὐτό. Διαπιστώθηκε ὅμως ἐπακριβῶς ὅτι ἡ ἰδέα τῶν Σοβιέτ εἶναι εὐπρόσδεκτη ἀπό ὅλες τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν πιό ἀπομακρυσμένων λαῶν, πώς οἱ ὀργανώσεις αὐτές, τά Σοβιέτ, πρέπει νά προσαρμοστοῦν στίς συνθῆκες τοῦ προκαπιταλιστικοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος καί πώς ἡ δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν κατεύθυνση αὐτή πρέπει νά ἀρχίσει ἀμέσως σέ ὅλο τόν κόσμο.

Θά ἤθελα ἀκόμη νά τονίσω τή σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ὄχι μόνο στίς χῶρες τους, ἀλλά καί στίς ἀποικιακές χῶρες, καί ἰδιαίτερα μέσα στό στρατό, πού χρησιμοποιοῦν τά ἐκμεταλλευτικά ἔθνη γιά νά κρατοῦν σέ ὑποταγή τούς λαούς τῶν ἀποικιῶν τους.

Ὁ σ. Κβέλτς, τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, μίλησε γι' αὐτή στήν ἐπιτροπή μας. Εἶπε πώς ὁ ἁπλός ἄγγλος ἐργάτης θά τό θεωροῦσε προδοσία νά βοηθήσει τούς σκλαβωμένους λαούς στίς ἐξεγέρσεις τους ἐνάντια στήν ἀγγλική κυριαρχία. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς πού ἔχει πνεῦμα τζινγκοϊστικό [107] καί σωβινιστικό

ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερο κίνδυνο γιά τό σοσιαλισμό καί τό ἰσχυρότερο στήριγμα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πώς ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ τή μεγαλύτερη προδοσία ἀπομέρους τῶν ἡγετῶν καί τῶν ἐργατῶν πού ἀνήκουν στήν ἀστική αὐτή Διεθνή. Καί στή ΙΙ Διεθνή συζητοῦσαν τό ἀποικιακό ζήτημα. Καί ἡ διακήρυξη τῆς Βασιλείας [108] μιλοῦσε ξεκάθαρα γι' αὐτό. Τά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς ὑπόσχονταν νά δράσουν ἐπαναστατικά, μά βλέπουμε πώς τά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς καί ὑποθέτω καί ἡ πλειοψηφία τῶν κομμάτων πού βγῆκαν ἀπό τή ΙΙ Διεθνή καί θέλουν νά μποῦν στήν ΙΙΙ Διεθνή δέν ἀναπτύσσουν μιά πραγματικά ἐπαναστατική δουλιά καί δέν βοηθοῦν τούς ἐκμεταλλευόμενους καί ἐξαρτημένους λαούς στίς ἐξεγέρσεις τους ἐνάντια στά ἔθνη πού τούς καταπιέζουν. Αὐτό πρέπει νά τό βροντοφωνάξουμε· αὐτό δέν μπορεῖ νά διαψευστεῖ. Θά δοῦμε, ἄν θά κάνουν προσπάθεια νά τό διαψεύσουν.

Ὅλες αὐτές οἱ ἀντιλήψεις ἀποτέλεσαν ἀκριβῶς τή βάση τῶν ἀποφάσεών μας πού εἶναι ἀναμφίβολα πολύ ἐκτεταμένες, παρόλα αὐτά ὅμως πιστεύω πώς θά εἶναι ὠφέλιμες καί θά βοηθήσουν τήν ἀνάπτυξη καί τήν ὀργάνωση μιᾶς πραγματικά ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, πράγμα πού ἀποτελεῖ καί τό κύριο καθῆκον μας.

«Δελτίο τοῦ 2ου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» τεῦχ. 6, 7 τοῦ Αὐγούστου 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά», 1921, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης «Der zweite Kongreß der Kommunist. Internationale»

4

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΕΙΣΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ 30 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ [109]

Σύντροφοι, ὁ Σερράτι εἶπε: ἐμεῖς δέν ἀνακαλύψαμε ἀκόμη τό εἰλικρινόμετρο — αὐτή εἶναι μιά νέα γαλλική λέξη πού σημαίνει ἕνα ὄργανο γιά τό μέτρημα τῆς εἰλικρίνειας: δέν ἔχει ἀνακαλυφθεῖ ἀκόμη τέτιο ὄργανο. Οὔτε κι' ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τέτιο ὄργανο, σέ ἀντιστάθμισμα ἔχουμε ἤδη ὄργανο γιά τόν καθορισμό τοῦ προσανατολισμοῦ. Καί τό λάθος τοῦ σ. Σερράτι, γιά τό ὁποῖο θά μιλήσω σέ συνέχεια, εἶναι ὅτι ἄφησε ἀχρησιμοποίητο τό ὄργανο αὐτό πού εἶναι γνωστό ἀπό καιρό.

Γιά τόν σ. Κρίσπιν θά πῶ λίγα λόγια μόνο. Λυπᾶμαι πολύ πού δέν παρευρίσκεται. (Ντίτμαν: «Εἶναι ἄρωστος!».) Κρίμα. Ὁ λόγος του εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ντοκουμέντα καί ὁ λόγος αὐτός ἐκφράζει μέ ἀκρίβεια τήν πολιτική γραμμή τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Δέν θά μιλήσω γιά προσωπικά περιστατικά καί μεμονωμένες περιπτώσεις, ἀλλά γιά τίς ἰδέες πού διατυπώθηκαν καθαρά στό λόγο τοῦ Κρίσπιν. Ὅπως πιστεύω, θά καταφέρω νά ἀποδείξω πώς ὅλος ὁ λόγος του ἦταν πέρα γιά πέρα ἕνας λόγος καουτσκικός καί πώς ὁ σ. Κρίσπιν συμμερίζεται τίς ἀντιλήψεις τοῦ Κάουτσκι γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Σέ μιά ἀντίρηση ὁ Κρίσπιν ἀπάντησε: «Ἡ δικτατορία δέν εἶναι καινούργιο πράγμα, γι' αὐτή μίλησαν ἤδη στό πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης». Στό πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης [110] τίποτε δέν εἰπώθηκε γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου· καί ἡ ἱστορία ἀπέδειξε πώς αὐτό τό πράγμα δέν ἦταν τυχαῖο. Ὅταν τό 1902-1903 ἐπεξεργαζόμασταν τό πρῶτο πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας, εἴχαμε πάντοτε μπροστά μας τό παράδειγμα τοῦ προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης, μάλιστα ὁ Πλεχάνοφ, ὁ

ἴδιος ὁ Πλεχάνοφ πού τότε εἶπε σωστά: «Ἤ ὁ Μπέρνσταϊν θά θάψει τή σοσιαλδημοκρατία, ἤ ἡ σοσιαλδημοκρατία τόν Μπέρνσταϊν»[111] — ὁ Πλεχάνοφ ὑπογράμμιζε ἰδιαίτερα αὐτό ἀκριβῶς τό γεγονός, ὅτι δηλαδή, ἄν στό πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης δέν γίνεται λόγος γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, αὐτό θεωρητικά εἶναι λάθος καί πρακτικά ἀποτελεῖ δειλή ὑποχώρηση μπροστά στούς ὀπορτουνιστές. Καί στό πρόγραμμά μας ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου συμπεριλήφθηκε τό 1903.

Ἄν τώρα ὁ σ. Κρίσπιν λέει πώς ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι κάτι τό καινούργιο, καί συμπληρώνει: «Ἐμεῖς πάντοτε εἴμασταν ὑπέρ τῆς κατάληψης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας», αὐτό σημαίνει πώς παρακάμπτει τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Παραδέχονται τήν κατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ὄχι ὅμως τή δικτατορία. Ὅλη ἡ σοσιαλιστική φιλολογία, ὄχι μόνο ἡ γερμανική, ἀλλά καί ἡ γαλλική καί ἡ ἀγγλική, ἀποδείχνει πώς οἱ ἡγέτες τῶν ὀπορτουνιστικῶν κομμάτων, λ.χ. ὁ Μακντόναλντ στήν Ἀγγλία, εἶναι ὀπαδοί τῆς κατάληψης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ὅλοι αὐτοί εἶναι εἰλικρινεῖς σοσιαλιστές καί ὄχι παῖξε-γέλασε, ὅμως εἶναι ἐνάντια στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου! Ἐφόσον ἔχουμε καλό, ἐπαναστατικό κόμμα, πού ἀξίζει νά λέγεται κομμουνιστικό, πρέπει νά προπαγανδίζουμε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, σέ ἀντίθεση μέ τήν παλιά ἄποψη τῆς II Διεθνοῦς. Αὐτό τό σκέπασε καί τό κουκούλωσε ὁ σ. Κρίσπιν, καί αὐτό εἶναι τό βασικό λάθος πού χαρακτηρίζει ὅλους τούς ὀπαδούς τοῦ Κάουτσκι.

«Εἴμαστε ἡγέτες, ἐκλεγμένοι ἀπό τίς μάζες» — συνεχίζει ὁ σ. Κρίσπιν. Ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι τυπολατρική καί λαθεμένη, γιατί στό τελευταῖο κομματικό συνέδριο τῶν γερμανῶν ἀνεξαρτήτων εἴδαμε πολύ καθαρά τήν πάλη ἀνάμεσα στίς διάφορες κατευθύνσεις. Δέν χρειάζεται νά ψάχνουμε νά βροῦμε μετρητή τῆς εἰλικρίνειας καί νά ἀστειευόμαστε πάνω στό θέμα αὐτό, ὅπως κάνει ὁ σ. Σερράτι, γιά νά διαπιστώσουμε τό ἁπλό γεγονός ὅτι ἡ πάλη ἀνάμεσα στίς κατευθύνσεις πρέπει νά ὑπάρχει καί ὑπάρχει: ἡ μιά κατεύθυνση εἶναι οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες πού ἦλθαν τελευταῖα σέ μᾶς, οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας· ἡ ἄλλη κατεύθυνση εἶναι ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία μέ τούς παλιούς ἡγέτες ἐπικεφαλῆς σέ ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες. Μέ ποιόν τάσσεται ὁ Κρίσπιν, μέ τήν κατεύθυνση τῶν παλιῶν ἡγετῶν καί τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας ἤ μέ τήν κατεύθυνση τῆς νέας

ἐπαναστατικῆς ἐργατικῆς μάζας, πού εἶναι ἐνάντια στήν ἐργατική ἀριστοκρατία; Αὐτό ἀκριβῶς δέν ξεκαθάρισε ὁ σ. Κρίσπιν.

Μέ ποιό τόνο μιλάει ὁ σ. Κρίσπιν γιά τή διάσπαση; Εἶπε πώς ἡ διάσπαση εἶναι μιά πικρή ἀνάγκη, γιά τήν ὁποία ἔχει κλάψει πολύ καιρό. Αὐτό εἶναι ἐντελῶς μέσα στό πνεῦμα τοῦ Κάουτσκι. Ἀπό ποιόν χωρίσατε; Ἀπό τόν Σάιντεμαν; Ὁ Κρίσπιν εἶπε: «Ἐμεῖς κάναμε διάσπαση». Πρῶτο, αὐτό τό κάνατε πολύ ἀργά! Ἐφόσον γίνεται λόγος γι' αὐτό τό πράγμα, πρέπει νά τό πεῖτε. Καί δεύτερο, οἱ ἀνεξάρτητοι δέν πρέπει νά θρηνοῦν γι' αὐτό, ἀλλά νά ποῦν: ἡ διεθνής ἐργατική τάξη βρίσκεται ἀκόμη κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας καί τῶν ὀπορτουνιστῶν. Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα καί στή Γαλλία καί στήν Ἀγγλία. Ὁ σ. Κρίσπιν σκέπτεται γιά τή διάσπαση ὄχι κομμουνιστικά, ἀλλά κυριολεκτικά μέ τό πνεῦμα τοῦ Κάουτσκι, πού δέν ἔχει τάχα ἐπιροή. Στή συνέχεια ὁ Κρίσπιν μίλησε γιά μεγάλο μισθό ἐργασίας. Στή Γερμανία, λέει, οἱ συνθῆκες εἶναι τέτιες πού οἱ ἐργάτες σέ σύγκριση μέ τούς ρώσους ἐργάτες καί γενικά μέ τούς ἐργάτες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ζοῦν ἀρκετά καλά. Τήν ἐπανάσταση, σύμφωνα μέ τά λόγια του, μπορεῖ νά τήν κάνουμε μόνο στήν περίπτωση πού αὐτή «δέν» θά ἐπιδεινώσει «πάρα πολύ» τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Ρωτῶ, ἐπιτρέπεται νά μιλοῦμε μέσα σ' ἕνα Κομμουνιστικό κόμμα μέ τέτιο τόνο; Αὐτό εἶναι ἀντεπαναστατικό. Σέ μᾶς, στή Ρωσία, τό βιοτικό ἐπίπεδο εἶναι χωρίς συζήτηση χαμηλότερο παρά στή Γερμανία, καί ὅταν ἐγκαθιδρύσαμε τή δικτατορία οἱ ἐργάτες, ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἄρχισαν νά πεινοῦν περισσότερο καί τό βιοτικό τους ἐπίπεδο ἔπεσε ἀκόμη χαμηλότερα. Εἶναι ἀδύνατο νά νικήσουν οἱ ἐργάτες χωρίς θυσίες, χωρίς προσωρινή ἐπιδείνωση τῆς κατάστασής τους. Πρέπει νά λέμε στούς ἐργάτες τό ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι εἶπε ὁ Κρίσπιν. Ὅταν θέλει κανείς νά προετοιμάσει τούς ἐργάτες γιά τή δικτατορία καί τούς μιλάει γιά «ὄχι πολύ» μεγάλη ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης, ξεχνᾶ τό κύριο. Καί συγκεκριμένα: πώς ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία ἐμφανίστηκε χάρη στό γεγονός ὅτι γιά νά ἐξασφαλίσει στόν ἑαυτό της ἕνα καλύτερο μισθό ἐργασίας βοηθοῦσε τήν ἀστική τάξη «της» νά κατακτήσει μέ ἰμπεριαλιστικό τρόπο καί νά στραγγαλίσει ὁλόκληρο τόν κόσμο. Καί τώρα, ἄν οἱ γερμανοί ἐργάτες θέλουν νά κάνουν τήν ἐπανάσταση, πρέπει νά ὑποστοῦν θυσίες καί νά μή φοβοῦνται νά τίς ὑποστοῦν.

Ἀπό παγκόσμια ἱστορική γενικά ἄποψη εἶναι σωστό πώς στίς καθυστερημένες χῶρες οἱ κινέζοι κούληδες, λογουχάρη, δέν

εἶναι σέ θέση νά κάνουν προλεταριακή ἐπανάσταση, τό νά λέμε ὅμως στούς ἐργάτες τῶν λίγων, τῶν πιό πλούσιων χωρῶν, ὅπου οἱ ἐργάτες αὐτοί ζοῦν ἀνετότερα χάρη στήν ἰμπεριαλιστική ληστεία, πώς πρέπει νά φοβοῦνται τήν «πολύ μεγάλη» φτώχια, εἶναι ἀντεπαναστατικό. Πρέπει νά λέμε τό ἀντίθετο. Ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία πού φοβᾶται τίς θυσίες, πού φοβᾶται τήν «πολύ μεγάλη» φτώχια στήν περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, δέν μπορεῖ νά ἀνήκει στό κόμμα. Ἀλλιῶς εἶναι ἀδύνατη ἡ δικτατορία, ἰδιαίτερα στίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Τί λέει ὁ Κρίσπιν γιά τήν τρομοκρατία καί τή βία; Εἶπε πώς αὐτά εἶναι δυό διαφορετικά πράγματα. Ἴσως μιά τέτια διάκριση μπορεῖ νά γίνει σέ ἕνα ἐγχειρίδιο τῆς κοινωνιολογίας, δέν μπορεῖ ὅμως νά γίνει καί στήν πολιτική πράξη, ἰδιαίτερα στίς γερμανικές συνθῆκες. Ἐνάντια στούς ἀνθρώπους πού ἐνεργοῦν ὅπως ἐνήργησαν οἱ γερμανοί ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι δολοφόνησαν τόν Λῆμπκνεχτ καί τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐνάντια σέ ἀνθρώπους σάν τόν Στίνες καί τόν Κρούπ, πού ἐξαγοράζουν τόν Τύπο — ἐνάντια στούς ἀνθρώπους αὐτούς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά χρησιμοποιοῦμε τή βία καί τήν τρομοκρατία. Φυσικά, δέν εἶναι ἀνάγκη νά διακηρύσσουμε ἀπό τά πρίν πώς θά καταφύγουμε ὁπωσδήποτε στήν τρομοκρατία· ἄν ὅμως οἱ γερμανοί ἀξιωματικοί καί οἱ ὀπαδοί τοῦ Κάππ μείνουν τέτιοι πού εἶναι καί τώρα, ἄν οἱ Κρούπ καί Στίνες μείνουν τέτιοι πού εἶναι καί τώρα, τότε ἡ χρησιμοποίηση τῆς τρομοκρατίας θά εἶναι ἀναπόφευκτη. Ὄχι μόνο ὁ Κάουτσκι, ἀλλά καί ὁ Λέντεμπουρ μέ τόν Κρίσπιν μιλοῦν γιά τή βία καί τήν τρομοκρατία μέ ἐντελῶς ἀντεπαναστατικό πνεῦμα. Εἶναι καθαρό πώς τό κόμμα πού ἔχει τέτιες ἰδέες, δέν μπορεῖ νά πάρει μέρος στή δικτατορία.

Στή συνέχεια ἔρχεται τό ἀγροτικό πρόβλημα. Ἐδῶ ὁ Κρίσπιν ἄναψε ἰδιαίτερα καί σκέφτηκε νά μᾶς κατηγορήσει γιά μικροαστισμό· τό νά κάνεις κάτι ὑπέρ τῆς μικρῆς ἀγροτιᾶς σέ βάρος τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων εἶναι, λέει, μικροαστικό. Τούς μεγαλοκτηματίες πρέπει νά τούς ἀπαλλοτριώνουμε καί τή γῆ νά τή μεταβιβάζουμε στίς συντροφιές. Αὐτή ἡ ἀντίληψη εἶναι σχολαστική. Ἀκόμη καί στίς πολύ ἀναπτυγμένες χῶρες, μαζί καί στή Γερμανία, ὑπάρχουν ἀρκετά λατιφούντια, γαιοκτήματα πού δέν καλλιεργοῦνται μέ μεγαλοκαπιταλιστικό, ἀλλά μέ μισοφεουδαρχικό τρόπο· ἀπό αὐτά μπορεῖ νά κόψουμε κάτι πρός ὄφελος τῶν μικροαγροτῶν, χωρίς νά παραβλάψουμε τήν οἰκονομία. Μποροῦμε νά διατηρήσουμε τή μεγάλη παραγωγή καί συνάμα νά

δόσουμε στούς μικροαγρότες κάτι τό άρκετά ούσιαστικό γι' αύτούς. Δυστυχῶς, γι' αὐτό δέν σκέπτονται, ἐνῶ στήν πράξη χρειάζεται νά γίνει αὐτό· ἀλλιῶς γίνεται λάθος. Αὐτό τό ἀποδείχνει λ.χ. τό βιβλίο τοῦ Βάργκα (πρώην Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας) πού γράφει πώς ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας τίποτε σχεδόν δέν ἄλλαξε στό οὐγγρικό χωριό, πώς οἱ μεροκαματιάρηδες δέν εἶδαν καμιά διαφορά καί ἡ μικρή ἀγροτιά δέν πῆρε τίποτε. Στήν Οὐγγαρία ὑπάρχουν μεγάλα λατιφούντια, σέ μεγάλες ἐκτάσεις γῆς στήν Οὐγγαρία χρησιμοποιοῦνται μέθοδοι μισοφεουδαρχικῆς οἰκονομίας. Πάντοτε θά βρεθοῦν καί πρέπει νά βρεθοῦν τέτια κομμάτια μεγάλων γαιοκτημάτων, ἀπό τά ὁποῖα κάτι μπορεῖ νά δοθεῖ στούς μικροαγρότες καί ἐνδεχόμενα ὄχι γιά ἰδιοκτησία, ἀλλά γιά νοίκιασμα, ὥστε ὁ μικροϊδιοκτήτης ἀγρότης νά πάρει κάτι ἀπό τά δημευμένα ἀγροκτήματα. Ἀλλιῶς ὁ μικροαγρότης δέν θά δεῖ τή διαφορά ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνο πού ὑπῆρχε παλιότερα καί στή σοβιετική δικτατορία. Ἄν ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία δέν ἀκολουθήσει μιά τέτια πολιτική, δέν θά μπορέσει νά σταθεῖ.

Ἄν καί ὁ Κρίσπιν εἶπε: «Δέν μπορεῖτε νά ἀμφισβητήσετε ὅτι εἴμαστε πεπεισμένοι ἐπαναστάτες». Ὡστόσο θά ἀπαντήσω: ἐγώ τό ἀμφισβητῶ κατηγορηματικά. Τό ἀμφισβητῶ ὄχι μέ τήν ἔννοια πώς δέν θά θέλατε νά ἐνεργήσετε ἐπαναστατικά, ἀλλά μέ τήν ἔννοια πώς δέν μπορεῖτε νά σκέπτεστε ἐπαναστατικά. Βάζω στοίχημα πώς, ἄν ἐκλέξετε μιά ὁποιαδήποτε ἐπιτροπή ἀπό μορφωμένους ἀνθρώπους καί τῆς δόσετε δέκα βιβλία τοῦ Κάουτσκι καί τό λόγο τοῦ Κρίσπιν, ἡ ἐπιτροπή αὐτή θά πεῖ: ὁ λόγος αὐτός εἶναι ὥς τό μεδούλι καουτσκικός, ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος εἶναι ποτισμένος μέ τίς ἰδέες τοῦ Κάουτσκι. Ὅλοι οἱ τρόποι τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ Κρίσπιν εἶναι ὥς τό μεδούλι καουτσκικοί, καί ὅμως βγαίνει ὁ Κρίσπιν καί λέει: «ὁ Κάουτσκι δέν ἔχει πιά καμιά ἐπιροή στό Κόμμα μας». Μπορεῖ νά μήν ἔχει καμιά ἐπιροή στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες πού προσχώρησαν ἀργότερα. Πρέπει ὅμως νά θεωρήσουμε ἀπολύτως ἀποδειγμένο τό γεγονός ὅτι ὁ Κάουτσκι ἄσκησε καί μέχρι σήμερα ἀσκεῖ τεράστια ἐπιροή στόν Κρίσπιν, σέ ὅλη τήν πορεία τῶν σκέψεών του, σέ ὅλες τίς ἰδέες τοῦ σ. Κρίσπιν. Αὐτό τό ἀποδείχνει ὁ λόγος τοῦ σ. Κρίσπιν. Γι' αὐτό χωρίς

νά ἀνακαλύψουμε τό εἰλικρινόμετρο, δηλ. τό ὄργανο πού μετρᾶ τήν εἰλικρίνεια, μποροῦμε νά ποῦμε: ἡ κατεύθυνση τοῦ Κρίσπιν δέν συμβιβάζεται μέ τήν Κομμουνιστική Διεθνή. Λέγοντας αὐτό, καθορίζουμε τήν κατεύθυνση ὅλης τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Νομίζω πώς δέν εἶναι σωστό πού οἱ σύντροφοι Βάινκοπ καί Μύντσενμπεργκ ἔκφρασαν τή δυσαρέσκειά τους, γιατί προσκαλέσαμε τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλιστικό κόμμα καί συζητοῦμε μέ τούς ἀντιπροσώπους του. Ὅταν ὁ Κάουτσκι καταφέρεται ἐναντίον μας καί γράφει βιβλία, ἐμεῖς τόν πολεμᾶμε σάν ταξικό ἐχθρό. Ὅταν ὅμως παρουσιάζεται ἐδῶ γιά διαπραγματεύσεις τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού ἀνδρώθηκε χάρη στήν εἰσροή ἐπαναστατῶν ἐργατῶν, τότε πρέπει νά συζητοῦμε μέ τούς ἀντιπροσώπους του, γιατί ἀντιπροσωπεύουν ἕνα μέρος τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν. Μέ τούς γερμανούς ἀνεξάρτητους, τούς γάλλους καί τούς ἄγγλους δέν μπορεῖ νά καταλήξουμε ἀμέσως σέ μιά συμφωνία γιά τή Διεθνή. Ὁ σ. Βάινκοπ σέ κάθε λόγο του δείχνει πώς συμμερίζεται ὅλες σχεδόν τίς πλάνες τοῦ σ. Πάννεκουκ. Ὁ Βάινκοπ δήλωσε πώς δέν συμμερίζεται τίς ἀπόψεις τοῦ Πάννεκουκ, ὅμως μέ τούς λόγους του δείχνει τό ἀντίθετο. Αὐτό εἶναι τό βασικό λάθος τῆς «ἀριστερῆς» αὐτῆς ὁμάδας, αὐτό ὅμως γενικά εἶναι λάθος τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος πού ἀναπτύσσεται. Οἱ λόγοι τῶν συντρόφων Κρίσπιν καί Ντίτμαν εἶναι ποτισμένοι ὥς τό μεδούλι ἀπό ἕνα πνεῦμα ἀστικό καί μέ αὐτό δέν μπορεῖς νά προετοιμάσεις τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἄν οἱ σύντροφοι Βάινκοπ καί Μύντσενμπεργκ τραβοῦν πιό πέρα στό ζήτημα τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά εἴμαστε συνυπεύθυνοι.

Φυσικά, δέν ἔχουμε ὄργανο πού μετρᾶ τήν εἰλικρίνεια, ὅπως ἐκφράστηκε ὁ Σερράτι, γιά νά δοκιμάζουμε τήν καλή πίστη τῶν ἀνθρώπων καί συμφωνοῦμε ἀπόλυτα πώς τό ζήτημα δέν εἶναι νά κρίνουμε τούς ἀνθρώπους, ἀλλά νά ἐκτιμήσουμε τήν κατάσταση. Λυπᾶμαι πού ὁ Σερράτι, ἄν καί μίλησε, δέν εἶπε τίποτε τό καινούργιο. Ὁ λόγος του ἦταν ἀπό ἐκείνους πού ἀκούγαμε καί στή ΙΙ Διεθνή.

Ὁ Σερράτι δέν εἶχε δίκιο ὅταν ἔλεγε: «Ἡ κατάσταση στή Γαλλία δέν εἶναι ἐπαναστατική, στή Γερμανία εἶναι ἐπαναστατική, στήν Ἰταλία ἐπαναστατική».

Ἀλλά καί στήν περίπτωση ἀκόμη πού ἡ κατάσταση θά ἦταν ἀντεπαναστατική, ἡ ΙΙ Διεθνής κάνει λάθος καί φέρνει

μεγάλη εὐθύνη πού δέν θέλει νά ὀργανώσει ἐπαναστατική προπαγάνδα καί ζύμωση, γιατί καί σέ μή ἐπαναστατική ἀκόμη κατάσταση μπορεῖ καί πρέπει νά διεξάγουμε ἐπαναστατική προπαγάνδα: αὐτό τό ἀπόδειξε ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Καί αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές καί στούς κομμουνιστές, ὅτι δηλαδή οἱ σοσιαλιστές ἀρνοῦνται νά δράσουν, ὅπως δροῦμε ἐμεῖς σέ ὁποιαδήποτε κατάσταση, καί συγκεκριμένα ἀρνοῦνται νά κάνουν ἐπαναστατική δουλιά.

Ὁ Σερράτι ἐπαναλαμβάνει μόνο αὐτά πού εἶπε ὁ Κρίσπιν. Δέν θέλουμε νά ποῦμε πώς τήν τάδε ἤ τήν τάδε ἡμερομηνία πρέπει ὁπωσδήποτε νά διαγραφεῖ ὁ Τουράτι. Τό ζήτημα αὐτό τό ἔθιξε ἤδη ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, καί ὁ Σερράτι μᾶς εἶπε: «Κανέναν ἀποκλεισμό, ἀλλά ξεκαθάρισμα τοῦ Κόμματος». Πρέπει ἁπλῶς νά ποῦμε στούς ἰταλούς συντρόφους πώς στήν κατεύθυνση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀνταποκρίνεται ἡ κατεύθυνση τῶν μελῶν τοῦ «L' Ordine Nuovo» καί ὄχι τῆς σημερινῆς πλειοψηφίας τῶν καθοδηγητῶν τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί τῆς κοινοβουλευτικῆς τους ὁμάδας. Ἰσχυρίζονται πώς θέλουν τάχα νά ὑπερασπίσουν τό προλεταριάτο ἀπό τήν ἀντίδραση. Ὁ Τσερνόφ, οἱ μενσεβίκοι καί πολλοί ἄλλοι στή Ρωσία ἐπίσης «ὑπερασπίζουν» τό προλεταριάτο ἀπό τήν ἀντίδραση, ὡστόσο αὐτό δέν εἶναι ἐπιχείρημα γιά νά τούς πάρουμε στίς γραμμές μας.

Γι' αὐτό πρέπει νά ποῦμε στούς ἰταλούς συντρόφους καί σέ ὅλα τά κόμματα πού ἔχουν δεξιά πτέρυγα: ἡ ρεφορμιστική αὐτή τάση δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τόν κομμουνισμό.

Σᾶς παρακαλοῦμε, σύντροφοι ἰταλοί, νά καλέσετε συνέδριο καί νά προτείνετε σ' αὐτό τίς θέσεις καί τίς ἀποφάσεις μας. Καί εἶμαι βέβαιος πώς οἱ ἰταλοί ἐργάτες θά θελήσουν νά μείνουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 31 τοῦ Ἰούλη 1920 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 163

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1921 στό βιβλίο «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά», Πετρούπολη, 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης «Der zweite Kongreß der Kommunist. Internationale»

5

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ 2 ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ὁ σ. Μπορντίγκα, ὅπως φαίνεται, ἤθελε νά ὑποστηρίξει ἐδῶ τήν ἄποψη τῶν ἰταλῶν μαρξιστῶν, ὡστόσο ὅμως δέν ἀπάντησε σέ κανένα ἀπό τά ἐπιχειρήματα πού ἀνάπτυξαν ἐδῶ ἄλλοι μαρξιστές ὑπέρ τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης.

Ὁ σ. Μπορντίγκα παραδέχτηκε πώς ἡ ἱστορική πείρα δέν δημιουργεῖται τεχνητά. Μόλις τώρα μᾶς εἶπε πώς ἡ πάλη πρέπει νά μεταφερθεῖ σέ ἄλλον τομέα. Μήπως δέν ξέρει ὅτι κάθε ἐπαναστατική κρίση συνοδευόταν ἀπό κοινοβουλευτική κρίση; Εἶπε βέβαια πώς πρέπει νά μεταφερθεῖ ἡ πάλη σέ ἄλλον τομέα, στά Σοβιέτ. Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ Μπορντίγκα παραδέχτηκε πώς τεχνητά δέν μποροῦμε νά δημιουργήσουμε Σοβιέτ. Τό παράδειγμα τῆς Ρωσίας ἀποδείχνει πώς τά Σοβιέτ μπορεῖ νά όργανωθοῦν ἤ στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης, ἤ ἄμεσα πρίν τήν ἐπανάσταση. Τόν καιρό ἀκόμη τοῦ Κέρενσκι τά Σοβιέτ (καί συγκεκριμένα τά μενσεβίκικα Σοβιέτ) ἦταν ἔτσι ὀργανωμένα, πού σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν προλεταριακή ἐξουσία. Τό κοινοβούλιο εἶναι προϊόν μιᾶς ἱστορικῆς ἐξέλιξης καί δέν μποροῦμε νά τό σβήσουμε ἀπό τή ζωή, ἐφόσον δέν εἴμαστε τόσο ἰσχυροί, ὥστε νά διαλύσουμε τό ἀστικό κοινοβούλιο. Μόνο ὅταν εἶσαι μέλος τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλίου μπορεῖς, ξεκινώντας ἀπό τίς συγκεκριμένες ἱστορικές συνθῆκες, νά παλέψεις ἐνάντια στήν ἀστική κοινωνία καί στόν κοινοβουλευτισμό. Τό ἴδιο μέσο πού χρησιμοποιεῖ ἡ ἀστική τάξη στήν πάλη πρέπει νά τό χρησιμοποιήσει καί τό προλεταριάτο, φυσικά γιά ἐντελῶς ἄλλους σκοπούς. Δέν μπο-

ρεῖτε νά ἰσχυρίζεστε πώς δέν εἶναι ἔτσι, ἄν ὅμως θέλετε νά ἀμφισβητήσετε, τότε πρέπει φυσικά νά σβήσετε τήν πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων τοῦ κόσμου.

Εἴπατε πώς καί τά συνδικάτα εἶναι ὀπορτουνιστικά, πώς καί αὐτά ἀποτελοῦν κίνδυνο· ἀπό τό ἄλλο ὅμως μέρος εἴπατε ὅτι πρέπει νά γίνει ἐξαίρεση γιά τά συνδικάτα γιατί ἀποτελοῦν ἐργατική ὀργάνωση. Αὐτό ὅμως εἶναι σωστό ὥς ἕνα μόνο βαθμό. Καί στά συνδικάτα ὑπάρχουν στοιχεῖα πολύ καθυστερημένα. Ἕνα μέρος τῆς μικροαστικῆς τάξης πού ἔχει προλεταριοποιηθεῖ, οἱ καθυστερημένοι ἐργάτες καί οἱ μικροαγρότες, ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα νομίζουν πραγματικά πώς στό κοινοβούλιο ἐκπροσωποῦνται τά συμφέροντά τους· ἐνάντια σ' αὐτό πρέπει νά παλεύουμε μέ τή δουλιά στό κοινοβούλιο, καί μέ γεγονότα νά φανερώνουμε στίς μάζες τήν ἀλήθεια. Οἱ καθυστερημένες μάζες δέν πείθονται μέ τή θεωρία, χρειάζεται νά πειστοῦν μέ τήν πείρα.

Αὐτό τό εἴδαμε στή Ρωσία. Ἀναγκαστήκαμε νά συγκαλέσουμε Συντακτική Συνέλευση καί μετά τή νίκη τοῦ προλεταριάτου, γιά νά ἀποδείξουμε στόν καθυστερημένο ἐργάτη πώς τίποτε δέν πρόκειται νά πετύχει μ' αὐτή. Γιά νά συγκρίνει ὁ καθυστερημένος ἐργάτης τή μιά πείρα μέ τήν ἄλλη, χρειάστηκε νά ἀντιπαραθέσουμε συγκεκριμένα τά Σοβιέτ στή Συντακτική Συνέλευση καί νά δείξουμε ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι ἡ μοναδική διέξοδος.

Ὁ σ. Σούχι, ἐπαναστάτης συνδικαλιστής, ὑπεράσπισε τίς ἴδιες θεωρίες, ἡ λογική ὅμως δέν εἶναι μέ τό μέρος του. Εἶπε πώς δέν εἶναι μαρξιστής, γι' αὐτό εἶναι καί αὐτονόητη ἡ θέση αὐτή. Ἐφόσον ὅμως ἐσεῖς, σ. Μπορντίγκα, ἰσχυρίζεστε πώς εἶστε μαρξιστής, μπορεῖ νά ἀπαιτεῖ κανείς ἀπό σᾶς περισσότερη λογική. Θέλουμε νά ξέρουμε μέ ποιό τρόπο μπορεῖ νά διαλυθεῖ τό κοινοβούλιο. Ἄν αὐτό μπορεῖτε νά τό κάνετε μέ τήν ἔνοπλη ἐξέγερση σέ ὅλες τίς χῶρες, αὐτό εἶναι πολύ καλό. Ξέρετε πώς ἐμεῖς στή Ρωσία ἀποδείξαμε ὄχι μόνο στή θεωρία, ἀλλά καί στήν πράξη ὅτι θέλουμε νά διαλύσουμε τό ἀστικό κοινοβούλιο. Ξεχάσατε ὅμως τό γεγονός πώς αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά γίνει χωρίς μιά ἀρκετά μακρόχρονη προετοιμασία καί πώς στίς περισσότερες χῶρες δέν εἶναι ἀκόμη δυνατό μέ ἕνα χτύπημα νά διαλύσεις τό κοινοβούλιο. Ἐμεῖς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀγωνιστοῦμε μέσα στό κοινοβούλιο γιά τή διάλυση τοῦ κοινοβουλίου. Τίς συνθῆκες πού καθορίζουν τήν πολιτική

γραμμή όλων τῶν τάξεων τῆς σύγχρονης κοινωνίας τίς ἀντικαταστaίνετε μέ τήν ἐπαναστατική σας θέληση καί γι' αὐτό ξεχνᾶτε πώς ἐμεῖς, γιά νά διαλύσουμε τό ἀστικό κοινοβούλιο στή Ρωσία, στήν ἀρχή ὑποχρεωθήκαμε νά συγκαλέσουμε Συντακτική Συνέλευση καί μάλιστα ὕστερα ἀπό τή νίκη μας. Ἐσεῖς εἴπατε: «Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἀποτελεῖ παράδειγμα πού δέν ἀνταποκρίνεται στίς συνθῆκες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης». Δέν φέρατε ὅμως κανένα ἀξιόλογο ἐπιχείρημα γιά νά μᾶς τό ἀποδείξετε αὐτό. Ἐμεῖς περάσαμε ἀπό τήν περίοδο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Περάσαμε γρήγορα ἀπό τήν ἐποχή αὐτή τότε πού εἴμασταν ἀναγκασμένοι νά κάνουμε προπαγάνδα γιά τίς ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Καί ἀργότερα, ὅταν ἡ ἐργατική τάξη ἐξασφάλισε πιά τή δυνατότητα νά καταλάβει τήν ἐξουσία, ἡ ἀγροτιά πίστευε ἀκόμη στήν ἀνάγκη τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλίου.

Παίρνοντας ὑπόψη τά καθυστερημένα αὐτά στοιχεῖα εἴμασταν ἀναγκασμένοι νά προκηρύξουμε ἐκλογές καί νά δείξουμε στίς μάζες μέ τό παράδειγμα, μέ τά γεγονότα, πώς ἡ Συντακτική αὐτή Συνέλευση, πού ἐκλέχτηκε σέ μιά περίοδο μεγάλης γενικῆς ἐξαθλίωσης, δέν ἐκφράζει τούς πόθους καί τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐκμεταλλευόμενων τάξεων. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στή Σοβιετική καί τήν ἀστική ἐξουσία ἔγινε πεντακάθαρη ὄχι μόνο γιά μᾶς, γιά τήν πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά καί γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τούς μικροϋπαλλήλους, τή μικροαστική τάξη κτλ. Σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ὑπάρχουν καθυστερημένα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού πιστεύουν πώς τό κοινοβούλιο εἶναι πραγματικός ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ καί δέν βλέπουν πώς μέσα ἐκεῖ χρησιμοποιοῦνται βρώμικα μέσα. Λένε πώς αὐτό εἶναι ὄργανο πού μέ τή βοήθειά του ἡ ἀστική τάξη ἐξαπατᾶ τίς μάζες. Τό ἐπιχείρημα ὅμως αὐτό πρέπει νά στρέφεται ἐνάντιά σας, καί στρέφεται ἐνάντια στίς θέσεις σας. Πῶς θά ξεσκεπάσετε μπροστά στίς πραγματικά καθυστερημένες, τίς ἐξαπατημένες ἀπό τήν ἀστική τάξη μάζες τόν ἀληθινό χαρακτήρα τοῦ κοινοβουλίου; Ἄν δέν μπεῖτε σ' αὐτό, πῶς θά ξεσκεπάσετε τό ἄλφα ἤ βῆτα κοινοβουλευτικό τέχνασμα, τή θέση τοῦ ἄλφα ἤ τοῦ βῆτα κόμματος, ἄν θά βρισκόσαστε ἔξω ἀπό τό κοινοβούλιο; Ἄν εἶστε μαρξιστές, πρέπει νά παραδεχτεῖτε πώς οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν τάξεων στήν καπιταλιστική κοινωνία καί οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν κομμάτων συνδέο-

νται στενά μεταξύ τους. Τό ξαναλέω, πῶς θά τά δείξετε ὅλα αὐτά, ἄν δέν εἶστε μέλη τοῦ κοινοβουλίου, ἄν ἐγκαταλείψετε τήν κοινοβουλευτική δράση; Ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἔδειξε καθαρά πώς οἱ πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς ἀγροτιᾶς, τῶν μικροϋπαλλήλων δέν θά ἦταν δυνατό νά πειστοῦν μέ ὁποιαδήποτε ἐπιχειρήματα, ἄν δέν πείθονταν μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα.

Εἰπώθηκε ἐδῶ πώς χάνουμε πολύ καιρό, παίρνοντας μέρος στήν κοινοβουλευτική πάλη. Μπορεῖτε νά φανταστεῖτε κάποιο ἵδρυμα, ὅπου θά ἔπαιρναν μέρος ὅλες οἱ τάξεις σέ τόση ἔκταση, ὅπως στό κοινοβούλιο; Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό δημιουργήσουμε τεχνητά. Ἄν ὅλες οἱ τάξεις παίρνουν μέρος στήν κοινοβουλευτική πάλη, αὐτό γίνεται γιατί τά ταξικά συμφέροντα καί οἱ συγκρούσεις ἐκφράζονται στό κοινοβούλιο. Ἄν ἦταν δυνατό παντοῦ νά ὀργανώσουμε ἀμέσως, ἄς ποῦμε, μιά ἀποφασιστική γενική ἀπεργία γιά νά ρίξουμε μεμιᾶς τόν καπιταλισμό, τότε ἡ ἐπανάσταση θά εἶχε γίνει κιόλας σέ διάφορες χῶρες. Πρέπει ὅμως νά παίρνουμε ὑπόψη τά γεγονότα, καί τό κοινοβούλιο ἀποτελεῖ πεδίο ταξικῆς πάλης. Ὁ σ. Μπορντίγκα καί ὅσοι ὑποστηρίζουν τίς ἀπόψεις του πρέπει νά ποῦν στίς μάζες τήν ἀλήθεια. Ἡ Γερμανία εἶναι τό καλύτερο παράδειγμα πού δείχνει ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει ἡ κομμουνιστική παράταξη στό κοινοβούλιο καί γι' αὐτό θά ἔπρεπε νά πεῖτε ἀνοιχτά στίς μάζες: εἴμαστε πολύ ἀδύνατοι γιά νά φτιάξουμε ἕνα κόμμα μέ γερή ὀργάνωση. Αὐτή θά ἦταν ἡ ἀλήθεια πού θά ἔπρεπε νά πεῖτε. Ἄν ὅμως ὁμολογούσατε στίς μάζες τήν ἀδυναμία σας αὐτή, αὐτές δέν θά γίνονταν ὀπαδοί σας, ἀλλά ἀντίπαλοί σας, ὀπαδοί τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

Ἄν πεῖτε: «Σύντροφοι ἐργάτες, εἴμαστε τόσο ἀδύνατοι, ὥστε δέν μποροῦμε νά δημιουργήσουμε ἕνα κόμμα ἀρκετά πειθαρχημένο, πού θά μποροῦσε νά ὑποχρεώσει τούς βουλευτές νά πειθαρχοῦν στό κόμμα», τότε οἱ ἐργάτες θά σᾶς ἐγκαταλείψουν, γιατί θά ποῦν μέσα τους: «Πῶς θά φτιάξουμε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μέ τέτιους ἀδύναμους ἀνθρώπους;».

Εἶσαστε πολύ ἀφελεῖς, ἄν νομίζετε πώς τή μέρα τῆς νίκης τοῦ προλεταριάτου ἡ διανόηση, ἡ μεσαία τάξη, ἡ μικροαστική τάξη θά γίνουν κομμουνιστές.

Ἄν δέν ἔχετε τίς αὐταπάτες αὐτές, πρέπει ἀπό τώρα ἤδη νά προετοιμάζετε τό προλεταριάτο γιά νά ἐφαρμόσει τή γραμμή του. Σέ κανέναν τομέα κρατικῆς δουλιᾶς δέν θά βρεῖτε

ἐξαίρεση αὐτοῦ τοῦ κανόνα. Τήν ἄλλη μέρα ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση θά δεῖτε παντοῦ ὀπορτουνιστές δικηγόρους, πού θά αὐτοκαλοῦνται κομμουνιστές, μικροαστούς πού δέν θά ἀναγνωρίζουν οὔτε τήν πειθαρχία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, οὔτε τήν πειθαρχία τοῦ προλεταριακοῦ κράτους. Ἄν δέν προετοιμάσετε τούς ἐργάτες νά δημιουργήσουν ἕνα πραγματικά πειθαρχημένο κόμμα, πού θά ὑποχρεώσει ὅλα τά μέλη του νά ὑποτάσσονται στήν πειθαρχία του, δέν θά προετοιμάσετε ποτέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Νομίζω πώς γι' αὐτό τό λόγο δέν θέλετε νά παραδεχτεῖτε πώς ἡ ἀδυναμία ἀκριβῶς πάρα πολλῶν νέων Κομμουνιστικῶν κομμάτων τά κάνει νά ἀρνοῦνται τήν κοινοβουλευτική δουλιά. Εἶμαι πεπεισμένος πώς ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν πραγματικά ἐπαναστατῶν ἐργατῶν θά μᾶς ἀκολουθήσει καί θά καταδικάσει τίς ἀντικοινοβουλευτικές θέσεις σας.

Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 3 τοῦ Αὐγούστου στήν ἐφημερίδα «Κράσναγια Γκαζέτα» (Πετρούπολη), ἀρ. φύλ. 170

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1921 στό βιβλίο «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά», Πετρούπολη, 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης «Der zweite Kongreß der Kommunist. Internationale»

6

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ 6 ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ [112]

Σύντροφοι, ὁ σ. Γκάλλαχερ ἄρχισε τό λόγο του, ἐκφράζοντας τή λύπη του γιατί ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά ἀκοῦμε γιά ἑκατοστή καί χιλιοστή φορά μερικές φράσεις πού τίς ἔχουν ἐπαναλάβει χίλιες φορές ὥς τώρα ὁ σ. Μάκ-Λέιν καί ἄλλοι ἄγγλοι σύντροφοι σέ διάφορους λόγους τους, στίς ἐφημερίδες καί στά περιοδικά. Νομίζω πώς δέν χρειάζεται νά λυπᾶται κανείς γι' αὐτό. Ἡ μέθοδος τῆς παλιᾶς Διεθνοῦς εἶναι νά παραπέμπει παρόμοια ζητήματα γιά λύση στά κόμματα τῶν ἐνδιαφερόμενων χωρῶν. Αὐτό ἦταν ριζικά λαθεμένο. Εἶναι πολύ πιθανό νά μήν ξέρουμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια τήν κατάσταση πού ὑπάρχει στό ἕνα ἤ στό ἄλλο κόμμα, ἐδῶ ὅμως πρόκειται γιά τή θεμελίωση τῶν ἀρχῶν τῆς τακτικῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Αὐτό εἶναι πολύ σπουδαῖο, κι' ἐμεῖς, ἐξονόματος τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, πρέπει νά ἐκθέσουμε καθαρά ἐδῶ τήν κομμουνιστική ἄποψη.

Πρίν ἀπόλα θά ἤθελα νά σημειώσω μιά μικρή ἀνακρίβεια πού εἶπε ὁ σ. Μάκ-Λέιν, μέ τήν όποία δέν μποροῦμε νά συμφωνήσουμε. Ὁ σ. Μάκ-Λέιν ἀποκαλεῖ τό Ἐργατικό κόμμα πολιτική ὀργάνωση τοῦ τρεϊντ-γιουνιονιστικοῦ κινήματος. Στή συνέχεια τό ἐπανέλαβε μιά φορά ἀκόμη: τό Ἐργατικό κόμμα «εἶναι πολιτική ἔκφραση τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος». Τή γνώμη αὐτή τή διάβασα ἀρκετές φορές στήν ἐφημερίδα τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Αὐτή δέν εἶναι σωστή καί ἐνμέρει προκαλεῖ ἀντιπολίτευση, ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό τελείως δικαιολογημένη, ἀπομέρους τῶν ἄγγλων ἐπαναστατῶν ἐργατῶν. Πραγματικά, οἱ ἔννοιες «πολιτική ὀργάνωση τοῦ τρεϊντ-γιουνιονιστικοῦ κινήματος» ἤ «πολιτική ἔκφραση» τοῦ

κινήματος αὐτοῦ εἶναι λαθεμένες. Φυσικά, τό Ἐργατικό κόμμα κατά τό μεγαλύτερο μέρος του ἀποτελεῖται ἀπό ἐργάτες. Ὡστόσο, ἄν ἕνα κόμμα εἶναι πραγματικά πολιτικό ἐργατικό κόμμα ἤ ὄχι, δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό τό ἄν ἀποτελεῖται ἀπό ἐργάτες, ἀλλά καί ἀπό τό ποιός τό καθοδηγεῖ καί ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς δράσης καί τῆς πολιτικῆς τακτικῆς του. Μόνο τό τελευταῖο αὐτό καθορίζει, ἄν ἔχουμε μπροστά μας ἕνα πραγματικά πολιτικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, τή μόνη σωστή, τό Ἐργατικό κόμμα εἶναι ἕνα κόμμα ἀστικό ὥς τό μεδούλι, γιατί, παρόλο πού ἀποτελεῖται ἀπό ἐργάτες, τό καθοδηγοῦν ἀντιδραστικοί — οἱ πιό χειρότεροι ἀντιδραστικοί πού δροῦν πέρα γιά πέρα στό πνεῦμα τῆς ἀστικῆς τάξης· εἶναι μιά ὀργάνωση τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ὑπάρχει γιά νά ἐξαπατᾶ τούς ἐργάτες συστηματικά μέ τή βοήθεια τῶν ἄγγλων Νόσκε καί Σάιντεμαν.

Ἔχουμε ὅμως μπροστά μας καί μιάν ἄλλη ἄποψη πού τήν ὑποστηρίζουν ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ καί ὁ σ. Γκάλλαχερ καί πού ἐκφράζει τή γνώμη τους πάνω στό ζήτημα αὐτό. Ποιό ἦταν τό περιεχόμενο τῶν λόγων τοῦ Γκάλλαχερ καί πολλῶν φίλων του; Αὐτοί μᾶς λένε: ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἀρκετά συνδεμένοι μέ τίς μάζες, ἀλλά ἄν πάρετε τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα, θά δεῖτε πώς οἱ δεσμοί του μέχρι σήμερα μέ τίς μάζες εἶναι χειρότεροι, πώς εἶναι πολύ ἀδύνατο. Καί ὁ σύντροφος Γκάλλαχερ μᾶς διηγήθηκε ἐδῶ μέ τί τρόπο αὐτός καί οἱ σύντροφοί του ὀργάνωσαν μέ ὑπέροχο πραγματικά τρόπο τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Γλασκώβη, στή Σκωτία, καί πῶς τόν καιρό τοῦ πολέμου ἑλίχθηκαν ἀπό ἄποψη τακτικῆς πολύ καλά, πῶς ὑποστήριξαν ἐπιδέξια τούς μικροαστούς πασιφιστές Ράμσεϋ Μακντόναλντ καί Σνόουντεν, ὅταν πῆγαν στή Γλασκώβη, ὥστε μέ τήν ὑποστήριξη αὐτή νά ὀργανώσουν ἕνα πλατύ μαζικό κίνημα κατά τοῦ πολέμου.

Ὁ σκοπός μας ἀκριβῶς εἶναι νά μπεῖ τό ὑπέροχο αὐτό νέο ἐπαναστατικό κίνημα, πού τό ἐκπροσωπεῖ ὁ σ. Γκάλλαχερ καί οἱ φίλοι του, στό Κομμουνιστικό κόμμα πού ἔχει πραγματική κομμουνιστική, δηλ. μαρξιστική τακτική. Αὐτό εἶναι τό καθῆκον μας τώρα. Ἀπό τό ἕνα μέρος, τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα εἶναι ἐξαιρετικά ἀδύνατο καί δέν μπορεῖ νά διεξάγει τή ζύμωση πού πρέπει στίς μάζες· καί ἀπό τό ἄλλο μέρος,

ἔχουμε νεαρά ἐπαναστατικά στοιχεῖα πού τόσο καλά ἀντιπροσωπεύτηκαν ἐδῶ ἀπό τόν σ. Γκάλλαχερ, τά ὁποῖα ὅμως, ἄν καί συνδέονται μέ τίς μάζες, δέν ἀποτελοῦν ὡστόσο πολιτικό κόμμα, ἐπειδή ἀπό τήν ἄποψη αὐτή εἶναι ἀκόμη πιό ἀδύνατα ἀπό τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα καί δέν ξέρουν καθόλου νά ὀργανώσουν τήν πολιτική τους δουλιά. Μπροστά στήν κατάσταση αὐτή πρέπει νά ποῦμε τή γνώμη μας καθαρά καί ξάστερα γιά τή σωστή τακτική. Ὅταν ὁ σ. Γκάλλαχερ, μιλώντας γιά τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα, εἶπε ὅτι αὐτό εἶναι «ἀδιόρθωτα ρεφορμιστικό» (hopelessly reformist), ὑπερέβαλε ἀναμφίβολα τά πράγματα. Τό γενικό ὅμως νόημα καί τό περιεχόμενο ὅλων τῶν ἀποφάσεων πού πήραμε ἐδῶ δείχνουν μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια ὅτι ζητοῦμε τήν ἀλλαγή τῆς τακτικῆς τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος μέ αὐτό τό πνεῦμα, καί ἡ μόνη σωστή τακτική τῶν φίλων τοῦ Γκάλλαχερ θά εἶναι νά μποῦν χωρίς ἀναβολή στό Κομμουνιστικό κόμμα μέ σκοπό νά ἀλλάξουν τήν τακτική του σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων πού πάρθηκαν ἐδῶ. Ἐφόσον ἔχετε τόσο πολλούς ὀπαδούς, ὥστε νά μπορεῖτε νά ὀργανώνετε στή Γλασκώβη μαζικές λαϊκές συγκεντρώσεις, δέν θά σᾶς εἶναι δύσκολο νά τραβήξετε στό Κόμμα πάνω ἀπό δέκα χιλιάδες. Τό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, πού ἔγινε στό Λονδίνο πρίν ἀπό 3-4 μέρες, ἀποφάσισε νά μετονομάσει τό Κόμμα σέ Κομμουνιστικό καί στό πρόγραμμά του ἔβαλε ἕνα ἄρθρο γιά τή συμμετοχή του στίς κοινοβουλευτικές ἐκλογές καί τήν προσχώρησή του στό Ἐργατικό κόμμα. Στό συνέδριο εἶχαν ἀντιπροσωπευτεῖ δέκα χιλιάδες ὀργανωμένα μέλη. Γι' αὐτό δέν θά ἦταν καθόλου δύσκολο στούς συντρόφους τῆς Σκωτίας νά τραβήξουν σ' αὐτό «τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Μ. Βρετανίας» πάνω ἀπό δέκα χιλιάδες ἐπαναστάτες ἐργάτες, πού κατέχουν καλύτερα τήν τέχνη τῆς δουλιᾶς μέσα στίς μάζες, κι' ἔτσι νά ἀλλάξουν τήν παλιά τακτική τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος στό πνεῦμα μιᾶς πιό ἀποτελεσματικῆς ζύμωσης, στό πνεῦμα μιᾶς πιό ἐπαναστατικῆς δράσης. Ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ τόνισε ἀρκετές φορές στήν ἐπιτροπή πώς στήν Ἀγγλία χρειάζονται «ἀριστεροί». Ἀπάντησα βέβαια πώς αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό, μόνο δέν χρειάζεται νά τό παρακάνουμε μέ τόν «ἀριστερισμό». Στή συνέχεια εἶπε πώς «εἴμαστε οἱ κα-

λύτεροι σκαπανεῖς, ἀλλά γιά τήν ὥρα κάνουμε περισσότερο θόρυβο (noisy)». Αὐτή τή διαπίστωση δέν τήν καταλαβαίνω καθόλου μέ τήν κακή ἔννοια τῆς λέξης, ἀλλά μέ τήν καλή της ἔννοια, δηλ. πώς αὐτοί ξέρουν καλύτερα νά κάνουν ἐπαναστατική ζύμωση. Αὐτό τό ἐκτιμοῦμε καί πρέπει νά τό ἐκτιμοῦμε. Αὐτό τό διατυπώσαμε σέ ὅλες τίς ἀποφάσεις μας, γιατί πάντα τονίζουμε πώς μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε ἕνα κόμμα σάν κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης τότε καί μόνο τότε, ὅταν συνδέεται πραγματικά μέ τίς μάζες καί παλεύει ἐνάντια στούς σαπισμένους ὥς τό μεδούλι παλιούς ἡγέτες τόσο ἐνάντια στούς σωβινιστές πού βρίσκονται στή δεξιά πτέρυγα, ὅσο καί ἐνάντια σ' ἐκείνους πού κρατοῦν ἐνδιάμεση θέση, ὅπως εἶναι οἱ δεξιοί ἀνεξάρτητοι στή Γερμανία. Αὐτό τό πράγμα τό εἴπαμε καί τό ἐπαναλάβαμε δέκα καί πάνω φορές σέ ὅλες τίς ἀποφάσεις μας καί αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει πώς ζητοῦμε τό μετασχηματισμό τοῦ παλιοῦ κόμματος μέ τήν ἔννοια μιᾶς στενότερης σύνδεσής του μέ τίς μάζες.

Ἡ Σύλβια Πάνκχερστ ρώτησε ἀκόμη: «Ἐπιτρέπεται ἡ προσχώρηση ἑνός Κομμουνιστικοῦ κόμματος σέ ἄλλο πολιτικό κόμμα, πού ἀνήκει μέ τή σειρά του στή II Διεθνή;». Καί ἀπάντησε πώς αὐτό τό πράγμα δέν εἶναι δυνατό. Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας πώς τό Ἀγγλικό Ἐργατικό κόμμα βρίσκεται σέ ἐξαιρετικά ἰδιόμορφες συνθῆκες: εἶναι ἕνα πολύ πρωτότυπο κόμμα ἤ καλύτερα δέν εἶναι καθόλου κόμμα μέ τή συνηθισμένη ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης. Ἀποτελεῖται ἀπό μέλη ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων καί ἀριθμεῖ τώρα τέσσερα περίπου ἑκατομμύρια μέλη καί παρέχει ἀρκετή ἐλευθερία σέ ὅλα τά πολιτικά κόμματα πού βρίσκονται στίς γραμμές του. Ἔτσι μέσα στίς γραμμές του βρίσκεται μιά τεράστια μάζα ἄγγλων ἐργατῶν, πού ἄγεται καί φέρεται ἀπό τά χειρότερα ἀστικά στοιχεῖα, ἀπό τούς σοσιαλπροδότες, πού εἶναι χειρότεροι ἀπό τόν Σάιντεμαν, τόν Νόσκε καί τούς ἄλλους τέτιους κυρίους. Ταυτόχρονα ὅμως τό Ἐργατικό κόμμα δίνει τή δυνατότητα νά βρίσκεται στίς γραμμές του τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα, νά ἔχει τό τελευταῖο αὐτό τά ἔντυπα ὄργανά του, ὅπου τά μέλη τοῦ ἴδιου αὐτοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος μποροῦν νά δηλώνουν ἐλεύθερα καί ἀνοιχτά πώς οἱ ἡγέτες τοῦ Κόμματος εἶναι σοσιαλπροδότες. Ὁ σ. Μάκ-Λέιν παραθέτει πιστά μερικές τέτιες περικοπές ἀπό δηλώσεις τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Καί ἐγώ μπορῶ νά βεβαιώ-

σω πώς στήν έφημερίδα τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος «Call» [113] διάβασα ὅτι οἱ ἀρχηγοί τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος εἶναι σοσιαλπατριῶτες καί σοσιαλπροδότες. Αὐτό σημαίνει πώς τό κόμμα πού προσχωρεῖ στό Ἐργατικό κόμμα ἔχει τή δυνατότητα ὄχι μόνο νά ἐπικρίνει αὐστηρά τούς παλιούς ἡγέτες, ἀλλά καί νά ἀναφέρει ἀνοιχτά καί καθαρά τά ὀνόματά τους, ὅταν τούς λέει σοσιαλπροδότες. Εἶναι μιά κατάσταση πολύ πρωτότυπη ὅπου ἕνα Κόμμα, ἐνῶ συνενώνει τεράστιες μάζες ἐργατῶν, σάν νά εἶναι κόμμα πολιτικό, βρίσκεται ὡστόσο στήν ἀνάγκη νά παραχωρεῖ στά μέλη του ἀπόλυτη ἐλευθερία. Ὁ σ. Μάκ-Λέιν ἀνάφερε ἐδῶ πώς στό συνέδριο τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος οἱ ἐκεῖ Σάιντεμαν ἀναγκάστηκαν νά βάλουν ἀνοιχτά ζήτημα προσχώρησης στήν ΙΙΙ Διεθνή, καί πώς ὅλες οἱ τοπικές ὀργανώσεις καί τά τμήματα αὐτοῦ τοῦ Κόμματος ἀναγκάστηκαν νά συζητήσουν τό ζήτημα αὐτό. Στίς συνθῆκες αὐτές θά ἦταν λάθος νά μήν μποῦμε στό Κόμμα αὐτό.

Ἡ σ. Πάνκχερστ σέ μιά ἰδιαίτερή μας συζήτηση μοῦ δήλωσε: «Ἄν μποῦμε στό Ἐργατικό κόμμα καί φανοῦμε πραγματικοί ἐπαναστάτες, τότε οἱ κύριοι αὐτοί θά μᾶς ἀποκλείσουν». Αὐτό ὅμως δέν θά ἦταν καθόλου ἄσχημο. Ἡ ἀπόφασή μας λέει πώς εἴμαστε ὑπέρ τῆς προσχώρησης, ἐφόσον τό Ἐργατικό κόμμα ἐξασφαλίζει ἀρκετή ἐλευθερία κριτικῆς. Στό σημεῖο αὐτό εἴμαστε συνεπεῖς ὡς τό τέλος. Ὁ σ. Μάκ-Λέιν τόνισε ἀκόμη πώς τώρα ἔχουν δημιουργηθεῖ στήν Ἀγγλία τέτιες πρωτότυπες συνθῆκες, στίς ὁποῖες ἕνα πολιτικό κόμμα, ἄν θέλει, μπορεῖ νά μείνει ἐπαναστατικό πολιτικό κόμμα, ἀδιάφορο ἄν θά συνδέεται μέ μιά ἰδιόρυθμη ἐργατική ὀργάνωση τεσσάρων ἑκατομμυρίων, μέ μιά μισοσυνδικαλιστική καί μισοπολιτική ὀργάνωση πού καθοδηγεῖται ἀπό ἀστούς ἡγέτες. Στίς συνθῆκες αὐτές τά καλύτερα ἐπαναστατικά στοιχεῖα θά ἔπεφταν στό μεγαλύτερο λάθος, ἄν δέν ἔκαναν ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά μείνουν στό Κόμμα αὐτό. Ἄς σᾶς ἀποκλείσουν οἱ κύριοι Τόμας καί οἱ ἄλλοι σοσιαλπροδότες, ὅπως τούς λέτε. Αὐτό θά ἔχει στίς μάζες τῶν ἄγγλων ἐργατῶν ἐξαιρετική ἐπίδραση.

Οἱ σύντροφοι τονίζουν πώς ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία στήν Ἀγγλία εἶναι ἰσχυρότερη, παρά σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα. Αὐτό πραγματικά ἔτσι εἶναι. Ἡ ἐργατική ἀριστοκρατία τῆς Ἀγγλίας ἔχει στήν πλάτη της ὄχι δεκαετίες, ἀλλά ἑκατονταε-

τίες. Ἐκεῖ ἡ ἀστική τάξη πού ἔχει πολύ πιό μεγάλη πείρα — δημοκρατική πείρα — κατάφερε νά ἐξαγοράσει ἐργάτες καί νά δημιουργήσει μέσα σ' αὐτούς ἕνα μεγάλο στρῶμα, πού στήν Ἀγγλία εἶναι μεγαλύτερο παρά στίς ἄλλες χῶρες, πού ὡστόσο ὅμως δέν εἶναι καί τόσο μεγάλο σέ σύγκριση μέ τίς πλατιές ἐργατικές μάζες. Τό στρῶμα αὐτό εἶναι διαποτισμένο ὥς τό μεδούλι ἀπό τίς ἀστικές προλήψεις καί ἀκολουθεῖ μιά καθαρά ἀστική ρεφορμιστική τακτική. Ἔτσι, βλέπουμε στήν Ἰρλανδία διακόσιες χιλιάδες ἄγγλους στρατιῶτες νά καταπνίγουν μέ μιά φοβερή τρομοκρατία τούς ἰρλανδούς. Οἱ ἄγγλοι σοσιαλιστές δέν κάνουν μέσα σ' αὐτούς ἐπαναστατική προπαγάνδα. Ἐνῶ ἐμεῖς ἀναφέραμε καθαρά στίς ἀποφάσεις μας πώς σάν μέλη τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀναγνωρίζουμε μόνο ἐκεῖνα τά ἀγγλικά κόμματα πού κάνουν πραγματική ἐπαναστατική προπαγάνδα μέσα στούς ἄγγλους ἐργάτες καί στρατιῶτες. Τονίζω πώς οὔτε ἐδῶ, οὔτε στίς ἐπιτροπές συναντήσαμε ἀντιρήσεις πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο.

Ὁ σ. Γκάλλαχερ καί ἡ σ. Σύλβια Πάνκχερστ δέν μποροῦν νά τό ἀρνηθοῦν αὐτό. Δέν εἶναι σέ θέση νά διαψεύσουν πώς τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα, παραμένοντας στίς γραμμές τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος, ἔχει ἀρκετή ἐλευθερία γιά νά γράφει ὅτι οἱ τάδε καί οἱ τάδε ἡγέτες τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος εἶναι προδότες· πώς οἱ παλιοί αὐτοί ἡγέτες ἐκπροσωποῦν τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης· πώς εἶναι πράκτορες τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα· αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Ὅταν οἱ κομμουνιστές ἔχουν μιά τέτια ἐλευθερία, ἔχουν ὑποχρέωση — ἄν θέλουν νά πάρουν ὑπόψη τους τήν πείρα τῶν ἐπαναστατῶν ὅλων τῶν χωρῶν καί ὄχι μόνο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, γιατί ἐδῶ βρισκόμαστε σέ συνέδριο διεθνές καί ὄχι ρωσικό — νά μποῦν στό Ἐργατικό κόμμα. Ὁ σ. Γκάλλαχερ εἶπε εἰρωνικά πώς στήν περίπτωση αὐτή βρεθήκαμε κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ὄχι, ἐμεῖς πειστήκαμε γι' αὐτό ἀπό τήν πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων σέ ὅλες τίς χῶρες. Νομίζουμε πώς πρέπει νά τό ποῦμε αὐτό στίς μάζες. Τό Ἀγγλικό Κομμουνιστικό κόμμα πρέπει νά διατηρήσει τήν ἐλευθερία πού χρειάζεται γιά νά ξεσκεπάζει καί νά κριτικάρει τούς προδότες τῶν ἐργατῶν, πού στήν Ἀγγλία εἶναι πολύ πιό ἰσχυροί παρά στίς ἄλλες χῶρες. Αὐτό τό πράγμα δέν εἶναι δύσκολο νά τό καταλάβουμε. Δέν εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός τοῦ σ. Γκάλλαχερ πώς ἐμεῖς, ὑπο-

στηρίζοντας τήν προσχώρηση στό Ἐργατικό κόμμα, ἀπωθοῦμε μ' αὐτό τά καλύτερα στοιχεῖα τῶν ἄγγλων ἐργατῶν. Αὐτό πρέπει νά τό ἐλέγξουμε μέ τήν πείρα. Πιστεύουμε πώς ὅλες οἱ ἀποφάσεις καί τά ψηφίσματά μας πού θά ἐγκριθοῦν ἀπό τό συνέδριο θά δημοσιευτοῦν σέ ὅλες τίς ἀγγλικές ἐπαναστατικές-σοσιαλιστικές ἐφημερίδες, καί πώς ὅλες οἱ τοπικές ὀργανώσεις καί τά τμήματα θά ἔχουν τή δυνατότητα νά τίς συζητήσουν. Ὅλο τό περιεχόμενο τῶν ἀποφάσεών μας δείχνει πεντακάθαρα πώς ἐμεῖς εἶμαστε οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ ὅλες τίς χῶρες καί πώς σκοπός μας εἶναι νά παλέψουμε ἐνάντια στόν παλιό ρεφορμισμό καί στόν ὀπορτουνισμό. Τά γεγονότα δείχνουν πώς ἡ τακτική μας νικάει πραγματικά τόν παλιό ρεφορμισμό. Καί τότε ὅλα τά καλύτερα ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τά δυσαρεστημένα ἀπό τόν ἀργό ρυθμό τῆς ἀνάπτυξης, πού στήν Ἀγγλία θά εἶναι ἴσως ἀκόμη πιό ἀργός παρά στίς ἄλλες χῶρες, θά ἔλθουν μέ τό μέρος μας. Ἡ ἀργή ἀνάπτυξη προέρχεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἀγγλική ἀστική τάξη ἔχει τή δυνατότητα νά δημιουργεῖ καλύτερες συνθῆκες γιά τήν ἐργατική ἀριστοκρατία, συγκρατώντας ἔτσι τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ἀγγλίας. Γι' αὐτό οἱ ἄγγλοι σύντροφοι πρέπει νά ἐπιδιώκουν ὄχι μόνο τήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν μαζῶν, πράγμα πού τό κάνουν θαυμάσια (ὁ σ. Γκάλλαχερ τό ἀπόδειξε), ἀλλά ταυτόχρονα καί τήν ἵδρυση ἑνός πραγματικοῦ πολιτικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οὔτε ὁ σύντροφος Γκάλλαχερ, οὔτε ἡ συντρόφισσα Σύλβια Πάνκχερστ, πού καί οἱ δυό τους μίλησαν ἐδῶ, δέν ἀνήκουν ἀκόμη στό ἐπαναστατικό Κομμουνιστικό κόμμα. Μιά τέτια ὑπέροχη προλεταριακή ὀργάνωση σάν τούς Shop Stewards δέν ἀνῆκε ὥς τώρα σέ πολιτικό κόμμα. Ὅταν ὀργανωθεῖτε πολιτικά, τότε θά δεῖτε πώς ἡ τακτική μας βασίζεται στή σωστά κατανοημένη πολιτική ἐξέλιξη τῶν τελευταίων δεκαετιῶν καί πώς ἕνα κόμμα πραγματικά ἐπαναστατικό μπορεῖ νά ἱδρυθεῖ τότε μόνο, ὅταν θά ἀπορροφήσει ὅλα τά καλύτερα στοιχεῖα τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης καί θά χρησιμοποιήσει κάθε δυνατότητα γιά νά παλέψει ἐνάντια στούς ἀντιδραστικούς ἡγέτες, ὅπου ἐμφανίζονται.

Ἄν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας ἀρχίσει μιά ἐπαναστατική δράση μέσα στό Ἐργατικό κόμμα καί ἄν οἱ

κύριοι Χέντερσον ἀναγκαστοῦν νά ἀποκλείσουν τό Κόμμα αὐτό, τότε τό γεγονός αὐτό θά ἀποτελέσει μιά μεγάλη νίκη τοῦ κομμουνιστικοῦ καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς 'Αγγλίας.

Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 8 τοῦ Αὐγούστου 1920 στό «Δελτίο τοῦ 2ου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», τεῦχ. 7

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1921 στό βιβλίο «Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά», Πετρούπολη, 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης «Der zweite Kongreß der Kommunist. Internationale»

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ [114]

Τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Αὐστρίας ἀποφάσισε νά ἀπόσχει ἀπό τίς ἐκλογές γιά τό ἀστικοδημοκρατικό κοινοβούλιο. Τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού τέλειωσε τελευταῖα, ἀναγνώρισε σάν σωστή τήν τακτική τῆς *συμμετοχῆς* τῶν κομμουνιστῶν στίς ἐκλογές γιά τά ἀστικά κοινοβούλια, καθώς καί τῆς συμμετοχῆς τους στά ἴδια τά κοινοβούλια.

Στηριζόμενος στίς ἀνακοινώσεις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας, δέν ἀμφιβάλλω πώς τό Κόμμα αὐτό θά βάλει τήν ἀπόφαση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ψηλότερα ἀπό τήν ἀπόφαση ἑνός κόμματος. Δέν ὑπάρχει ἐπίσης ἀμφιβολία πώς οἱ αὐστριακοί σοσιαλδημοκράτες, οἱ προδότες αὐτοί τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού πέρασαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης, θά χαροῦν γιά τήν ἀπόφαση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού εἶναι ἀντίθετη μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας νά ἀπόσχει ἀπό τίς ἐκλογές. Οἱ συνειδητοί ὅμως ἐργάτες δέν θά δόσουν φυσικά καμιά προσοχή στή χαιρεκακία τέτιων κυρίων, ὅπως εἶναι οἱ αὐστριακοί σοσιαλδημοκράτες, συνεργάτες τῶν Σάιντεμαν καί τῶν Νόσκε, τῶν 'Αλμπέρ Τομά καί τῶν Γκόμπερς. Ὁ λακεδισμός τῶν κυρίων Ρέννερ ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη ξεσκεπάστηκε ἀρκετά καί σέ ὅλες τίς χῶρες ἡ ἀγανάκτηση τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στούς ἥρωες τῆς ΙΙ ἤ τῆς κίτρινης Διεθνοῦς μεγαλώνει καί πλαταίνει ὅλο καί περισσότερο.

Wien, Dienstag, 31. August 1920
Nr. 396. — 3. Jahrgang.

Proletarier aller Länder vereinigt Euch!

Die Rote Fahne

Zentralorgan der kommunistischen Partei Deutschösterreichs.

Einzelpreis 60 Heller.

Redaktion und Expedition

Wiener Hauptvertrauensmännerkonferenz.

Die Offensive der Roten Armee.

Die Polen gegen den Frieden.

Ein Brief Lenins an die österreichischen Kommunisten.

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Die Rote Fahne», ἀρ. φύλ. 396 τῆς 31 Αὐγούστου 1920 μὲ τὸ γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν πρὸς τοὺς αὐστριακοὺς κομμουνιστές

Σμίκρυνση

Οἱ κύριοι αὐστριακοί σοσιαλδημοκράτες τόσο στό ἀστικό κοινοβούλιο, ὅσο καί σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς «δράσης» τους, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ Τύπου τους, ἐνεργοῦν σάν μικροαστοί δημοκράτες πού δέν εἶναι ἱκανοί παρά μόνο γιά ἀχαρακτήριστες ταλαντεύσεις καί στήν πραγματικότητα ἐξαρτῶνται ἀπόλυτα ἀπό τήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν. Ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, πηγαίνουμε στό ἀστικό κοινοβούλιο γιά νά ξεσκεπάζουμε τήν ἀπάτη καί ἀπ' αὐτό τό βῆμα τοῦ τελείως σάπιου καπιταλιστικοῦ θεσμοῦ, ὅπου ἐξαπατοῦν τούς ἐργάτες καί τούς ἐργαζόμενους.

Ἕνα ἐπιχείρημα τῶν αὐστριακῶν κομμουνιστῶν ἐνάντια στή συμμετοχή στό ἀστικό κοινοβούλιο ἀξίζει νά ἐξεταστεῖ κάπως πιό προσεκτικά. Τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι τό παρακάτω:

«Τό κοινοβούλιο ἔχει σημασία γιά τούς κομμουνιστές μόνο σάν βῆμα γιά ζύμωση. Ἐμεῖς στήν Αὐστρία ἔχουμε τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν σάν βῆμα γιά τή ζύμωση. Γι' αὐτό δέν δεχόμαστε νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές γιά τό ἀστικό κοινοβούλιο. Στή Γερμανία δέν ὑπάρχει Σοβιέτ ἐργατῶν βουλευτῶν, πού θά μποροῦσε νά τό πάρει κανείς στά σοβαρά. Γι' αὐτό οἱ γερμανοί κομμουνιστές ἀκολουθοῦν ἄλλη τακτική».

Νομίζω πώς τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἐφόσον δέν ἔχουμε ἀκόμη τή δύναμη νά διαλύσουμε τό ἀστικό κοινοβούλιο, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παλεύουμε ἐνάντιά του καί ἀπό τά ἔξω καί ἀπό τά μέσα. Ἐφόσον ἕνας κάπως σημαντικός ἀριθμός ἐργαζομένων — ὄχι μόνο προλετάριων, ἀλλά καί μισοπρολετάριων καί μικροαγροτῶν — πιστεύει ἀκόμη στά ἀστικοδημοκρατικά μέσα πού χρησιμοποιεῖ ἡ ἀστική τάξη γιά νά ἐξαπατᾶ τούς ἐργάτες, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐξηγοῦμε τήν ἀπάτη *ἀπ' αὐτό ἀκριβῶς τό βῆμα,* πού τά καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργατῶν καί ἰδιαίτερα τῆς μή προλεταριακῆς ἐργαζόμενης μάζας τό θεωροῦν σάν τό πιό οὐσιαστικό καί τό πιό ἔγκυρο.

Ἐφόσον ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, δέν ἔχουμε ἀκόμη τή δύναμη νά πάρουμε τήν κρατική ἐξουσία καί νά κάνουμε ἐκλογές μόνο τῶν ἐργαζομένων γιά τά Σοβιέτ *τους,* ἐκλογές ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἐφόσον ἡ ἀστική τάξη ἔχει ἀκόμη στή διάθεσή της τήν κρατική ἐξουσία καί καλεῖ στίς ἐκλογές τίς διάφορες τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές γιά νά κάνουμε ζύμωση μέσα σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους καί ὄχι μόνο στούς προλετάριους. Ἐφόσον στό ἀστικό κοινοβούλιο ἐξαπατοῦν τούς ἐργάτες, συγκαλύπτοντας μέ φρά-

σεις περί «δημοκρατίας» τίς χρηματιστικές ταχυδακτυλουργίες τους καί κάθε ἐξαγορά (πουθενά ἀλλοῦ ἡ ἀστική τάξη δέν χρησιμοποιεῖ τήν ἐξαγορά σέ τόσο πλατιά κλίμακα καί μέ τόσο «λεπτό» τρόπο γιά τούς συγγραφεῖς, τούς βουλευτές, τούς δικηγόρους κτλ., ὅσο στό ἀστικό κοινοβούλιο), ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ἵδρυμα, πού *ἐκφράζει* δῆθεν *τή θέληση τοῦ λαοῦ*, ἐνῶ στήν πράξη συγκαλύπτει *τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ ἀπομέρους τῶν πλουσίων*, νά ξεσκεπάζουμε ἀπαρέγκλιτα τήν ἀπάτη, νά ξεσκεπάζουμε κάθε περίπτωση περάσματος τῶν Ρέννερ καί Σία μέ τό μέρος τῶν καπιταλιστῶν, ἐνάντια στούς ἐργάτες. Οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στά ἀστικά κόμματα καί τίς ὁμάδες φανερώνονται τίς πιό πολλές φορές ἀκριβῶς στό κοινοβούλιο καί ἀντανακλοῦν τίς σχέσεις ἀνάμεσα σέ ὅλες τίς τάξεις τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Γι' αὐτό ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, πρέπει στό ἀστικό ἀκριβῶς κοινοβούλιο, μέσα ἀπ' αὐτό νά ἐξηγοῦμε στό λαό *τήν ἀλήθεια* γιά τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις καί στά κόμματα, γιά τίς σχέσεις ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στούς ἐργάτες γῆς, ἀνάμεσα στούς πλούσιους ἀγρότες καί στήν πάμφτωχη ἀγροτιά, ἀνάμεσα στό μεγάλο κεφάλαιο καί στούς ὑπαλλήλους καί τούς μικρονοικοκυρέους κτλ.

Ὅλα αὐτά *πρέπει* νά τά ξέρει τό προλεταριάτο γιά νά μάθει νά καταλαβαίνει ὅλες τίς ὕπουλες καί ραφιναρισμένες μηχανοραφίες τοῦ κεφαλαίου, γιά νά μάθει τόν τρόπο νά ἐπιδρᾶ στίς μικροαστικές μάζες, στίς μή προλεταριακές ἐργαζόμενες μάζες. Χωρίς αὐτή τήν «ἐπιστήμη» τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά ἀντιμετωπίσει μέ ἐπιτυχία τά καθήκοντα *τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου*, γιατί καί τότε ἡ ἀστική τάξη ἀπό τή νέα της θέση (τή θέση μιᾶς τάξης πού ἔχει ἀνατραπεῖ) θά συνεχίζει μέ ἄλλες μορφές, σέ ἄλλους τομεῖς τήν πολιτική της τῆς ἀποβλάκωσης τῶν ἀγροτῶν, τῆς ἐξαγορᾶς καί τοῦ ἐκφοβισμοῦ τῶν ὑπαλλήλων, τῆς συγκάλυψης τῶν ἰδιοτελῶν καί βρώμικων ἐπιδιώξεών της μέ φρασεολογία γιά «δημοκρατία».

Ὄχι. Οἱ αὐστριακοί κομμουνιστές δέν φοβοῦνται ἀπό τή χαιρεκακία τῶν Ρέννερ καί τῶν παρόμοιων λακέδων τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ αὐστριακοί κομμουνιστές δέν θά φοβηθοῦν νά δηλώσουν ἀνοιχτά καί σταράτα πώς παραδέχονται τή διεθνή προλεταριακή πειθαρχία. Εἴμαστε ὑπερήφανοι, γιατί τά μεγάλα ζητήματα τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους τά λύνουμε ὑποτασσόμενοι στή διεθνή πειθαρχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τῶν ἐργατῶν τῶν διάφο-

ρων χωρῶν, παίρνοντας ὑπόψη τίς γνώσεις τους, τή θέλησή τους, ἐφαρμόζοντας ἔτσι στήν πράξη (καί ὄχι στά λόγια ὅπως οἱ Ρέννερ, οἱ Φρίτς Ἄντλερ καί οἱ Ὄττο Μπάουερ) τήν ἑνότητα τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν γιά τόν κομμουνισμό σέ ὅλο τόν κόσμο.

Ν. Λένιν

15 τοῦ Αὐγούστου 1920.

Δημοσιεύτηκε στή γερμανική γλώσσα στίς 31 τοῦ Αὐγούστου 1920 στήν ἐφημερίδα «Die Rote Fahne» (Wien), ἀρ. φύλ. 396

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. IV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Στίς 7 τοῦ Αὐγούστου τέλειωσε τίς ἐργασίες του τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἀπό τόν καιρό τῆς ἵδρυσης τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πέρασε ἕνας χρόνος καί κάτι, καί μέσα σ' αὐτό τό σύντομο χρονικό διάστημα εἴχαμε τεράστιες, ἀποφασιστικές ἐπιτυχίες.

Πρίν ἕνα χρόνο, στό I συνέδριο, στήσαμε ἁπλῶς τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ, πού γύρω της θά ἔπρεπε νά συγκεντρωθοῦν οἱ δυνάμεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Κηρύχθηκε ὁ πόλεμος στή δεύτερη, στήν κίτρινη Διεθνή, πού συνενώνει τούς σοσιαλπροδότες οἱ ὁποῖοι πέρασαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό προλεταριάτο καί βρίσκονται σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές ἐνάντια στήν ἐργατική ἐπανάσταση.

Πόσο τεράστια ἐπιτυχία εἴχαμε μέσα σ' ἕνα χρόνο φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ αὔξηση τῆς συμπάθειας πρός τόν κομμουνισμό μέσα στίς ἐργαζόμενες μάζες ἀνάγκασε τά σπουδαιότερα ἀπό τά κόμματα τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς πού ἀνῆκαν στή II Διεθνή νά φύγουν ἀπ' αὐτή: τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, τά «ἀνεξάρτητα» Κόμματα τῆς Γερμανίας καί τῆς Ἀγγλίας, τό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς.

Σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν τάχθηκαν πιά μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ, μέ τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Σέ ὅλες τίς προηγμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουν πιά Κομμουνιστικά κόμματα ἤ πολυμελεῖς κομμουνιστικές ὁμάδες. Καί στό συνέδριο πού τέλειωσε στίς 7 τοῦ Αὐγούστου τίς ἐργασίες του συσπειρώθηκαν ὄχι μόνο οἱ πρωτοπόροι προάγγελοι τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, μά καί

οἱ ἀντιπρόσωποι γερῶν καί δυνατῶν ὀργανώσεων πού συνδέονται μέ τίς μάζες τῶν προλετάριων. Μιά παγκόσμια στρατιά τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου παλεύει σήμερα γιά τόν κομμουνισμό. Καί στό συνέδριο πού τέλειωσε τίς ἐργασίες του ἡ στρατιά αὐτή ἀπόκτησε τήν ὀργάνωσή της καί ἕνα σαφές, ἀκριβές, λεπτομερειακό πρόγραμμα δράσης.

Τό συνέδριο ἀρνήθηκε νά δεχτεῖ ἀμέσως στήν Κομμουνιστική Διεθνή τά κόμματα ἐκεῖνα πού, σάν κι' αὐτά πού ἀναφέραμε παραπάνω, ἔφυγαν ἀπό τή II, τήν κίτρινη Διεθνή, διατηροῦν ὅμως ἀκόμη μέσα στίς γραμμές τους ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους τοῦ «μενσεβικισμοῦ», τῆς σοσιαλπροδοσίας καί τοῦ ὀπορτουνισμοῦ.

Τό συνέδριο, μέ μιά ὁλόκληρη σειρά τελείως συγκεκριμένες ἀποφάσεις, ἔκλεισε κάθε πόρτα γιά τόν ὀπορτουνισμό, ἀπαίτησε τήν χωρίς ὅρους ρήξη μέ τόν ὀπορτουνισμό. Καί τά ἀναμφισβήτητα στοιχεῖα πού ἀνακοινώθηκαν στό συνέδριο ἔδειξαν ὅτι οἱ ἐργατικές μάζες εἶναι μαζί μας, ὅτι οἱ ὀπορτουνιστές θά νικηθοῦν τώρα ὁριστικά.

Τό συνέδριο διόρθωσε τά λάθη πού ἔκαναν σέ ὁρισμένες χῶρες οἱ κομμουνιστές, πού ἤθελαν νά τραβήξουν χωρίς ἄλλο «ἀριστερά», ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη νά κάνουν δουλιά μέσα στά ἀστικά κοινοβούλια, στά ἀντιδραστικά συνδικάτα, παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν ἑκατομμύρια ἐργάτες, τούς ὁποίους ἐξαπατοῦν ἀκόμη οἱ καπιταλιστές καί οἱ λακέδες τους πού προέρχονται ἀπό τούς κύκλους τῶν ἐργατῶν, δηλαδή τά μέλη τῆς Δεύτερης, τῆς κίτρινης Διεθνοῦς.

Τό συνέδριο δημιούργησε στά Κομμουνιστικά κόμματα ὅλου τοῦ κόσμου μιά τέτια συνοχή καί πειθαρχία, πού δέν ὑπῆρχαν ποτέ πρίν καί πού θά ἐπιτρέψουν στήν πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης νά τραβήξει μπροστά μέ γιγάντια βήματα, γιά τό μεγάλο σκοπό της, τήν ἀνατροπή τοῦ ζυγοῦ τοῦ κεφαλαίου.

Τό συνέδριο θά δυναμώσει τή σύνδεση μέ τό γυναικεῖο κομμουνιστικό κίνημα, χάρη στή διεθνή συνδιάσκεψη τῶν ἐργατριῶν πού ὀργανώθηκε τίς ἴδιες μέρες.

Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύονταν ἐπίσης καί οἱ κομμουνιστικές ὁμάδες καί τά Κομμουνιστικά κόμματα τῆς 'Ανατολῆς, τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν καθυστερημένων χωρῶν, πού μέ τόση θηριωδία τίς ληστεύει, τίς καταπιέζει καί τίς ὑποδουλώνει ἡ «πολιτισμένη» συμμαχία τῶν ληστρικῶν ἐθνῶν. Τό ἐπαναστατικό κίνημα στίς προηγμένες χῶρες θά ἦταν στήν πραγματικότητα

μιά άπλή άπάτη, χωρίς τήν όλοκληρωτική καί τή στενότατη άγωνιστική συνένωση τών έργατών πού παλεύουν ένάντια στό κεφάλαιο στήν Εύρώπη καί στήν Άμερική μαζί μέ τίς έκατοντάδες καί έκατοντάδες έκατομμύρια «άποικιακούς» σκλάβους πού τούς καταπιέζει τό κεφάλαιο.

Μεγάλες είναι οί στρατιωτικές νίκες τής Σοβιετικής Δημοκρατίας τών έργατών καί τών άγροτών ένάντια στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές, ένάντια στούς Γιουντένιτς, στούς Κολτσάκ, στούς Ντενίκιν, στούς λευκούς πολωνούς καί στούς βοηθούς τους — τή Γαλλία, τήν Άγγλία, τήν Άμερική καί τήν Ίαπωνία.

Άκόμη πιό μεγάλη όμως είναι ή νίκη μας στό νού καί στίς καρδιές τών έργατών, τών έργαζομένων, τών καταπιεζόμενων άπό τό κεφάλαιο μαζών, ή νίκη τών κομμουνιστικών ίδεών καί τών κομμουνιστικών όργανώσεων σέ όλο τόν κόσμο.

Ή έπανάσταση τού προλεταριάτου, ή άνατροπή τού ζυγού τού καπιταλισμού προχωρεί καί θά έλθει σέ όλες τίς χώρες τής γής.

«Κομμουνίστκα», τεύχ. 3-4,
Αύγουστος-Σεπτέμβρης τού 1920
Ύπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τού περιοδικού «Κομμουνίστκα»

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΝΤΕΪΛΥ-ΝΙΟΥΣ» κ. ΣΕΓΚΡΙΟΥ

Σχετικά μέ τό ἐρώτημα πού θέσατε μέ τό τηλεγράφημά σας τῆς 3 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 [115] σᾶς πληροφορῶ πώς οἱ ἐπιθέσεις ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τῶν γερμανῶν ἀνεξαρτήτων, τύπου Ντίτμαν, δέν μοῦ προκαλοῦν ἔκπληξη. Στό λόγο μου στό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού ἔγινε στή Μόσχα *, ἔδειξα πώς οἱ ἰδέες τοῦ Κρίσπιν εἶναι ἐντελῶς καουτσκιστικές. Εἶναι φυσικό νά μήν εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπό τόν μπολσεβικισμό οἱ καουτσκιστές σάν τόν Κρίσπιν καί τόν Ντίτμαν. Θά ἦταν θλιβερό, ἄν τέτιοι ἄνθρωποι ἦταν εὐχαριστημένοι ἀπό μᾶς. Εἶναι φυσικό, οἱ μικροαστοί δημοκράτες σάν τόν Ντίτμαν, πού εἶναι πανόμοιος μέ τούς δικούς μας μενσεβίκους, στήν ἀποφασιστική πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, νά βρίσκονται συχνά στό πλευρό τῆς τελευταίας. Ὁ Ντίτμαν ἐξεγείρεται ἐνάντια στίς ἐκτελέσεις, εἶναι ὅμως φυσικό τούς μενσεβίκους σ' αὐτές τίς περιπτώσεις νά τούς ἐκτελοῦν οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες καί αὐτό νά μήν ἀρέσει καί πολύ στόν Ντίτμαν. Δέν θά ἦταν ἄξια τοῦ ἑαυτοῦ της ἡ III, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, ἄν ἐπέτρεπε τήν εἴσοδο στίς γραμμές της τῶν Ντίτμαν, γερμανικοῦ, γαλλικοῦ, εἴτε ὁποιουδήποτε ἄλλου τύπου.

Ἄν τώρα πιστεύετε πώς οἱ ἐκθέσεις τῶν γαλλικῶν, τῶν γερμανικῶν καί τῶν βρετανικῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσωπειῶν προξένησαν μεγαλύτερη ζημιά στόν μπολσεβικισμό ἀπό ὅλη τήν ἀντιμπολσεβίκικη προπαγάνδα, τότε δέχομαι μέ ἱκανοποίηση τό συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπ' αὐτό.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 248-254. *Ἡ Σύντ.*

Ἐλᾶτε νά κλείσουμε μιά συμφωνία: ἐσεῖς ἀπομέρους τῆς ἀντιμπολσεβίκικης ἀστικῆς τάξης ὅλων τῶν χωρῶν, κι' ἐγώ ἀπομέρους τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Μέ βάση τή συμφωνία αὐτή, ἄς σταλοῦν ἀπό ὅλες τίς χῶρες σέ μᾶς, στή Ρωσία, ἀντιπροσωπεῖες ἀπό ἐργάτες καί μικροαγρότες, (δηλ. ἀπό τούς ἐργαζόμενους, πού δημιουργοῦν μέ τή δουλιά τους κέρδη γιά τό κεφάλαιο) γιά νά μείνει ἡ κάθε ἀντιπροσωπεία στή Ρωσία δυό μῆνες. Ἄν οἱ ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσωπειῶν αὐτῶν θά εἶναι ὠφέλιμες γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἀντιμπολσεβίκικης προπαγάνδας, τότε ὅλα τά ἔξοδα γιά τήν ἀποστολή τους πρέπει νά τά ἀναλάβει ἡ διεθνής ἀστική τάξη. Ὡστόσο, παίρνοντας ὑπόψη πώς ἡ ἀστική αὐτή τάξη σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου εἶναι πάρα πολύ ἀδύνατη καί φτωχιά, κι' ἐμεῖς στή Ρωσία πλούσιοι καί ἰσχυροί, ἐγώ δέχομαι νά ζητήσω ἀπό τή σοβιετική κυβέρνηση νά κάνει τήν ἑξῆς διευκόλυνση: νά ἀναλάβει αὐτή τά $^3/_4$ τῶν ἐξόδων καί μόνο τό $^1/_4$ νά ἐπιβαρύνει τούς ἑκατομμυριούχους ὅλων τῶν χωρῶν.

Ἐλπίζω, πώς ἐσεῖς, πού στό τηλεγράφημά σας λέτε πώς εἶστε ἕνας εὐσυνείδητος δημοσιογράφος, δέν θά ἀρνηθεῖτε νά προπαγανδίζετε παντοῦ καί πάντοτε μιά τέτια συμφωνία ἀνάμεσα στή Σοβιετική Δημοκρατία καί στή διεθνή ἀστική τάξη, πρός τό συμφέρον φυσικά τῆς ἀντιμπολσεβίκικης προπαγάνδας.

Λένιν

8. IX. 1920.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 202 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 202, 12 τοῦ Σεπτέμβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η IX ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [116]

22-25 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1920

Российская Коммунистическая Партия (большевиков).

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ЛИЧНАЯ АНКЕТА.

ДЛЯ ДЕЛЕГАТОВ ВСЕРОССИЙСКОЙ ПАРТИЙНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ Р. К. П. БОЛЬШЕВИКОВ.

1. Имя, отчество и фамилия ... Владимир Ильич Ульянов

2. № делегатского билета $\frac{\text{совещательный}}{\text{решающий}}$ ... нет еще билета 47

3. Какой организацией делегирован ... Цека

4. Возраст ... 50 л.

5. Образование ... Высшее

6. Бывшая профессия (указать вполне определенно) или какие специальности знаете ... Литератор

7. Национальность ... Русский

8. С какого времени состоите членом Р. К. П. (год, месяц) ... 1893, формально 1898

9. Какую партийную работу исполняете сейчас ... Член Цека

10. Какую советскую работу исполняете сейчас ... пр. СНК. и пр. Сов.

11. В каких Профессиональных Союзах состоите сейчас ... ни в каком

12. Принадлежали-ли к какой либо партии до вступления в Р. К. П., когда, сколько времени ... нет

Подпись ... В. Ульянов (Ленин)

20. IX дня, 1920 года.

Τό ἐρωτηματολόγιο γιά τούς ἀντι-
προσώπους τῆς IX συνδιάσκεψης
τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού συμπληρώ-
θηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. —
Σεπτέμβρης τοῦ 1920

Σμίκρυνση

1
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) 22 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία, ἀκριβέστερα, ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἰούλη-Αὔγουστου, ἄλλαξε ριζικά τή διεθνή πολιτική κατάσταση. Πρίν τήν ἐπίθεση τῶν πολωνῶν ἐνάντιά μας ἔγινε ἕνα ἐπεισόδιο χαρακτηριστικό γιά τίς διεθνεῖς σχέσεις πού ἐπικρατοῦσαν τότε. Ὅταν τό Γενάρη προτείναμε στήν Πολωνία μιά εἰρήνη, ἐξαιρετικά εὐνοϊκή γι' αὐτή καί πολύ δυσμενή γιά μᾶς, οἱ διπλωμάτες ὅλων τῶν χωρῶν κατάλαβαν αὐτή τήν πρόταση μέ τό δικό τους τρόπο: «οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ὑπερβολικά ὑποχωρητικοί, συνεπῶς εἶναι ὑπερβολικά ἀδύνατοι». Γιά πολλοστή φορά ἐπιβεβαιώθηκε ἡ ἀλήθεια ὅτι ἡ ἀστική διπλωματία δέν εἶναι ἱκανή νά καταλάβει τίς μεθόδους τῆς νέας διπλωματίας μας τῶν ἀνοιχτῶν καί καθαρῶν δηλώσεων. Γι' αὐτό οἱ προτάσεις μας τό μόνο πού ἔκαναν ἦταν νά προκαλέσουν μιά ἔκρηξη λυσσαλέου σωβινισμοῦ στήν Πολωνία, στή Γαλλία καί σέ ἄλλες χῶρες καί νά σπρώξουν τήν Πολωνία στήν ἐπίθεση. Ἡ Πολωνία κατέλαβε στήν ἀρχή τό Κίεβο, στή συνέχεια τά στρατεύματά μας μέ μιά ἀντεπίθεση ζύγωσαν στή Βαρσοβία· ἔπειτα ἐπῆλθε στροφή κι' ἐμεῖς ὑποχωρήσαμε πάνω ἀπό 100 βέρστια.

Ὡστόσο ἡ ἀναμφίβολα δύσκολη αὐτή κατάσταση πού δημιουργήθηκε, δέν σημαίνει καθόλου μιά καθαρή ἀποτυχία γιά μᾶς. Κάναμε τούς διπλωμάτες πού ὑπολόγιζαν στήν ἀδυναμία μας νά νιώσουν πικρή ἀπογοήτευση καί ἀποδείξαμε ὅτι ἡ Πολωνία δέν μπορεῖ νά μᾶς νικήσει, καί πώς οὔτε εἴμασταν, οὔτε εἴμαστε μακριά ἀπό τή νίκη ἐνάντια στήν Πολωνία. Ἄλλωστε ἔχουμε καί τώρα περίπου ἑκατό βέρστια κατακτημένο ἔδαφος. Τέλος ἡ προέλασή μας πρός τή Βαρσοβία εἶχε τόσο ἰσχυρή

ἐπίδραση στή Δυτική Εὐρώπη καί σέ ὅλη τή διεθνή κατάσταση, ὥστε νά ἀνατρέψει ἐντελῶς τό συσχετισμό τῶν ἀντιμαχόμενων ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν πολιτικῶν δυνάμεων.

Ἡ προσέγγιση τοῦ στρατοῦ μας στή Βαρσοβία ἀπόδειξε ἀναμφισβήτητα πώς κάπου ἐκεῖ κοντά σ' αὐτή βρίσκεται τό κέντρο ὅλου τοῦ συστήματος τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ πού στηρίζεται στή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν. Ἡ Πολωνία, τό τελευταῖο στήριγμα ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, πού βρίσκεται ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῆς Ἀντάντ, εἶναι τόσο ἰσχυρός παράγοντας τοῦ συστήματος αὐτοῦ, ὥστε, ὅταν τό στήριγμα αὐτό βρέθηκε κάτω ἀπό τήν ἀπειλή τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, κλονίστηκε ὅλο τό σύστημα. Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία ἔγινε στή διεθνή πολιτική παράγοντας ἐξαιρετικῆς σημασίας.

Μέσα στή νέα κατάσταση πού δημιουργήθηκε πρόβαλε πρῶτα-πρῶτα ἕνα γεγονός τεράστιας σημασίας: ἡ ἀστική τάξη τῶν χωρῶν πού ζοῦν κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς Ἀντάντ εἶναι μάλλον μέ τό μέρος μας καί οἱ χῶρες αὐτές ἀποτελοῦν τά 70% ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Ἔχουμε δεῖ καί παλιότερα κράτη μικρά, πού τούς βγῆκε ξινή ἡ κηδεμονία τῆς Ἀντάντ (Ἐσθονία, Γεωργία κ. ἄ.), τά ὁποῖα κρεμοῦν τούς μπολσεβίκους τους, νά κλείνουν εἰρήνη μέ μᾶς παρά τή θέλησή της. Τώρα αὐτό ἐκδηλώθηκε ἐξαιρετικά ἔντονα σέ ὅλες τίς γωνιές τοῦ κόσμου. Μέ τήν προσέγγιση τῶν στρατευμάτων μας στή Βαρσοβία ἄρχισε ὁ ἀναβρασμός σέ ὅλη τή Γερμανία. Ἡ Γερμανία παρουσιάζει τήν εἰκόνα πού μποροῦσες νά παρατηρήσεις σέ μᾶς τό 1905, ὅταν οἱ μαυροεκατονταρχίτες ξεσήκωναν καί τραβοῦσαν στήν πολιτική ζωή τά πλατιά, τά πιό καθυστερημένα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, πού τή μιά μέρα χτυποῦσαν τούς μπολσεβίκους καί τήν ἄλλη ζητοῦσαν ὅλη τή γῆ ἀπό τούς τσιφλικάδες. Καί στή Γερμανία εἴδαμε ἕναν τέτιο ἀφύσικο συνασπισμό τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν μέ τούς μπολσεβίκους. Ἐμφανίστηκε ὁ παράξενος τύπος τοῦ μαυροεκατονταρχίτη-ἐπαναστάτη πού μοιάζει μέ τόν καθυστερημένο ἐκεῖνο νέο ἀγρότη τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας, πού, ὅπως διάβασα αὐτές τίς μέρες σέ μιά γερμανική μή-μπολσεβίκικη ἐφημερίδα, λέει: εἶναι ἀνάγκη νά ἐπανέλθει ὁ Γουλιέλμος, γιατί δέν ὑπάρχει τάξη, ἀλλά πρέπει νά ἀκολουθήσει τούς μπολσεβίκους.

Ἄλλη συνέπεια τῆς παρουσίας μας κοντά στή Βαρσοβία ἦταν ἡ τεράστια ἐπίδρασή μας στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Εὐρώπης καί ἰδιαίτερα τῆς Ἀγγλίας. Ἄν δέν καταφέραμε νά φτάσουμε ὥς τό βιομηχανικό προλεταριάτο τῆς Πολωνίας (καί

αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς κύριες αἰτίες τῆς ἧττας μας), πού βρίσκεται πέρα ἀπό τό Βιστούλα καί στή Βαρσοβία, φτάσαμε ὡστόσο ὥς τό ἀγγλικό προλεταριάτο καί ἀνεβάσαμε τό κίνημά του σέ ἀφάνταστο ὕψος, σέ μιά ἐντελῶς νέα βαθμίδα τῆς ἐπανάστασης. Ὅταν ἡ ἀγγλική κυβέρνηση μᾶς ἐπέδοσε τελεσίγραφο, φάνηκε πώς ἔπρεπε πρῶτα νά ρωτήσει γι' αὐτό τούς ἄγγλους ἐργάτες. Καί οἱ ἐργάτες αὐτοί, πού τά $^{9}/_{10}$ τῶν ἀρχηγῶν τους εἶναι φανατικοί μενσεβίκοι, ἀπάντησαν σ' αὐτό μέ τή δημιουργία «Ἐπιτροπῆς δράσης» [117].

Ὁ ἀγγλικός Τύπος ἀνησύχησε καί ἄρχισε νά βάζει τίς φωνές ὅτι αὐτό σημαίνει «δυαδική ἐξουσία». Καί εἶχε δίκιο. Ἡ Ἀγγλία βρέθηκε στό στάδιο τῶν πολιτικῶν σχέσεων πού βρέθηκε ἡ Ρωσία ὕστερα ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1917, ὅταν τά Σοβιέτ ἦταν ἀναγκασμένα νά ἐλέγχουν τό κάθε βῆμα τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης. Ἡ «Ἐπιτροπή δράσης» εἶναι ἕνωση ὅλων τῶν ἐργατῶν ἀνεξάρτητα ἀπό κόμματα, σάν τή δική μας ΠΚΕΕ τῆς περιόδου ἐκείνης, τόν καιρό πού τή διαφεντεύαν οἱ Γκότς, Ντάν κ. ἄ. — μιά ἕνωση πού ἀνταγωνιζόταν τήν κυβέρνηση καί ὅπου οἱ μενσεβίκοι ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ἐνεργοῦν κατά 50% σάν μπολσεβίκοι. Καί ὅπως ἀκριβῶς οἱ μενσεβίκοι μας τά μπέρδεψαν στό τέλος καί βοήθησαν νά περάσουν οἱ μάζες σέ μᾶς, ἔτσι καί οἱ μενσεβίκοι τῆς «Ἐπιτροπῆς δράσης» ἀναγκάστηκαν ἀπό τήν ἀκατανίκητη πορεία τῶν γεγονότων νά καθαρίσουν γιά τίς ἀγγλικές ἐργατικές μάζες τό δρόμο πρός τήν μπολσεβίκικη ἐπανάσταση. Οἱ ἄγγλοι μενσεβίκοι, ὅπως μαρτυροῦν ἁρμόδια πρόσωπα, νιώθουν κιόλας τόν ἑαυτό τους σάν κυβέρνηση καί ἑτοιμάζονται νά πάρουν τή θέση τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης στό προσεχές μέλλον. Αὐτό θά εἶναι τό ἑπόμενο στάδιο στό γενικό προτσές τῆς ἀγγλικῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Οἱ τεράστιες αὐτές ἀνακατατάξεις στό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα ἀσκοῦν ἰσχυρή ἐπίδραση στό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα καί πρῶτα-πρῶτα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Γαλλίας.

Αὐτά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς τελευταίας μας πολωνικῆς ἐκστρατείας στή διεθνή πολιτική καί στίς σχέσεις πού δημιουργοῦνται στή Δυτική Εὐρώπη.

Τώρα ἀντιμετωπίζουμε τό ζήτημα τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης μέ τήν Πολωνία. Ἐμεῖς θέλουμε νά ἀποφύγουμε τή δύσκολη γιά μᾶς χειμερινή ἐκστρατεία καί προτείνουμε ξανά στήν Πολωνία μιά εὐνοϊκή γι' αὐτή καί δυσμενή γιά μᾶς εἰρήνη. Μπορεῖ ὅμως οἱ ἀστοί διπλωμάτες ἀπό παλιά συνήθεια νά

πάρουν τήν ἀνοιχτή δήλωσή μας σάν σημάδι ἀδυναμίας. Ὅπως φαίνεται τή χειμερινή ἐκστρατεία τήν ἔχουν προαποφασίσει. Κι' ἐδῶ πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε τίς συνθῆκες ἐκεῖνες μέσα στίς ὁποῖες θά ἀναγκαστοῦμε νά μποῦμε στήν ἐνδεχόμενη νέα περίοδο τοῦ πολέμου.

Ἡ ἧττα μας προκάλεσε στή Δυτική Εὐρώπη ὁρισμένες ἀλλαγές καί συσπείρωσε ἐνάντιά μας διάφορα ἐχθρικά πρός ἐμᾶς ἑτερογενῆ στοιχεῖα. Ἐμεῖς ὅμως κι' ἄλλες φορές εἴδαμε νά δημιουργοῦνται ἐνάντιά μας ἀκόμη πιό ἰσχυροί συνασπισμοί καί ἀκόμη πιό ἐχθρικές διαθέσεις, πού ὡστόσο δέν ἔκριναν τήν πορεία τῶν πραγμάτων.

Ἔχουμε ἐνάντιά μας τό συνασπισμό Πολωνίας, Γαλλίας καί Βράνγκελ, στόν ὁποῖο ποντάρει ἡ Γαλλία. Ὡστόσο, ὁ συνασπισμός αὐτός πάσχει ἀπό τήν παλιά ἀρώστια — ἀπό τήν ἔλλειψη συνοχῆς τῶν στοιχείων του, ἀπό τό φόβο πού νιώθει ἡ μικροαστική τάξη τῆς Πολωνίας ἀπέναντι στή μαυροεκατονταρχίτικη Ρωσία καί τόν τυπικό της ἐκπρόσωπο — τόν Βράνγκελ. Ἡ μικροαστική, ἡ πατριωτική Πολωνία, τό ΠΠΣ, τό Κόμμα λούντοβο, τό Κόμμα τῶν πλουσίων ἀγροτῶν, θέλουν εἰρήνη. Οἱ ἐκπρόσωποι αὐτῶν τῶν κομμάτων ἔλεγαν στό Μίνσκ: «Ξέρουμε πώς τή Βαρσοβία καί τήν Πολωνία δέν τήν ἔσωσε ἡ Ἀντάντ — αὐτή δέν μποροῦσε νά μᾶς σώσει — τήν ἔσωσε ὁ πατριωτικός ἐνθουσιασμός». Τά μαθήματα αὐτά δέν ξεχνιοῦνται. Οἱ πολωνοί βλέπουν καθαρά ὅτι θά βγοῦν ἀπό τόν πόλεμο τελείως καταστραμένοι ἀπό οἰκονομική ἄποψη. Γιά τόν πόλεμο ὅμως πρέπει νά πληρώσεις, καί ἡ Γαλλία ἀναγνωρίζει τήν «ἱερή ἀτομική ἰδιοκτησία». Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν μικροαστικῶν κομμάτων ξέρουν πώς καί πρίν τόν πόλεμο ἡ κατάσταση τῆς Πολωνίας βρισκόταν σέ παραμονές κρίσης, ὅτι ὁ πόλεμος φέρνει νέες καταστροφές καί γι' αὐτό προτιμοῦν τήν εἰρήνη. Καί θέλουμε νά ἐκμεταλλευτοῦμε αὐτή τήν εὐκαιρία, προτείνοντας εἰρήνη στήν Πολωνία.

Βγῆκε στήν ἐπιφάνεια ἐπίσης ἕνας ἐξαιρετικά σπουδαῖος νέος παράγοντας: ἡ ἀλλαγή τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τοῦ πολωνικοῦ στρατοῦ. Νικήσαμε τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν μόνο ἀφοῦ ἄλλαξε ἡ κοινωνική σύνθεση τῶν στρατῶν τους, ἀφοῦ τά βασικά ἰσχυρά στελέχη διαλύθηκαν μέσα στήν ἐπιστρατευμένη ἀγροτική μάζα. Τό προτσές αὐτό συντελεῖται τώρα στόν πολωνικό στρατό, ὅπου ἡ κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά καλέσει μεγάλες ἡλικίες ἀγροτῶν καί ἐργατῶν πού πέρασαν ἀπό

ἕναν πιό σκληρό πόλεμο, τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Ὁ στρατός αὐτός τώρα δέν ἀποτελεῖται ἀπό παιδάκια πού τό «δούλεμά» τους θά ἦταν εὔκολο, ἀλλά ἀπό ἡλικιωμένους ἀνθρώπους πού δέν μπορεῖς νά τούς μάθεις ὅ,τι θέλεις. Ἡ Πολωνία ξεπέρασε πιά τά ὅρια πέρα ἀπό τά ὁποῖα στήν ἀρχή τῆς εἶχε ἐξασφαλιστεῖ ἡ μεγαλύτερη νίκη καί στή συνέχεια ἡ μεγαλύτερη ἧττα.

Ἄν χρειαστεῖ νά κάνουμε τή χειμερινή ἐκστρατεία θά νικήσουμε, γι' αὐτό δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, παρά τήν ἐξάντληση πού ἔχουμε καί τήν κούραση. Αὐτό μᾶς τό ἐγγυᾶται καί ἡ οἰκονομική μας κατάσταση πού βελτιώθηκε σημαντικά. Ἀποκτήσαμε, σέ σύγκριση μέ τό παρελθόν, σταθερή οἰκονομική βάση. Ἐνῶ στά 1917-1918 μαζέψαμε 30 ἑκατομμύρια πούτια σιτάρι, στά 1918-1919 — 110 ἑκατομμύρια πούτια, στά 1919-1920 — 260 ἑκατομμύρια πούτια, τόν ἐρχόμενο χρόνο θά μαζέψουμε, ὅπως ὑπολογίζουμε, μέχρι 400 ἑκατομμύρια πούτια. Αὐτές οἱ ποσότητες δέν εἶναι πιά ἐκεῖνες οἱ ποσότητες γιά τίς ὁποῖες τσακιζόμασταν στά χρόνια τῆς πείνας. Δέν θά κοιτάζουμε πιά μέ τέτια φρίκη τά πολύχρωμα χαρτάκια, πού κυκλοφοροῦν κατά δισεκατομμύρια καί δείχνουν τώρα καθαρά πώς δέν εἶναι παρά κάτι κουρέλια, κάτι ξεφτίδια τῆς παλιᾶς ἀστικῆς φορεσιᾶς.

Ἔχουμε πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια πετρέλαιο. Τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς μᾶς δίνει τώρα 20-30 ἑκατομμύρια πούτια κάρβουνο τό μήνα. Βελτιώθηκε σημαντικά τό ζήτημα τῶν ξύλων. Ἐνῶ πέρυσι εἴχαμε μόνο ξύλα· οὔτε πετρέλαιο εἴχαμε, οὔτε κάρβουνο.

Ὅλα αὐτά μᾶς δίνουν τό δικαίωμα νά ποῦμε πώς, ἄν συσπειρώσουμε καί ἐντείνουμε τίς δυνάμεις μας, ἡ νίκη θά εἶναι δική μας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 216 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 216, 29 τοῦ Σεπτέμβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

2
ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ 24 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

Σύντροφοι, νομίζω ὅτι ὁρισμένες δηλώσεις πού ἔγιναν κατά τίς συζητήσεις καί ἀκόμη καί ὁρισμένοι λόγοι ἀξίζει νά προσεχτοῦν μόνο γιά τό ὅτι ἔκφραζαν ξεκάθαρα πιά ὄχι ἁπλῶς ὑπερκόπωση, ἀλλά ὑπερκόπωση πού ἔφτασε σέ ὑστερία καί πού γι' αὐτό ἐκδηλώνεται μέ τό παραπάνω. Δέν θέλω νά πῶ ὅτι ἐδῶ πρόκειται γιά δημαγωγία. Ἡ φυσική ὑπερκόπωση ἔφτασε σέ ὑστερία. Τέτιες ἦταν σέ σημαντικό βαθμό οἱ ὁμιλίες τοῦ Λουτοβίνοφ καί τοῦ Μποῦμπνοφ, στίς ὁποῖες ὑπῆρχε λιγότερη δημαγωγία, παρά ὑπερκόπωση. Πιστεύω πώς ἐνμέρει ὑπερκόπωση ἐκδηλώθηκε καί στή δήλωση τοῦ Μεντβέντιεφ. Ὁ Μεντβέντιεφ εἶπε: «Τώρα ὅλοι σας ἀρχίσατε νά λέτε ὅτι ὑπάρχουν ἀρωστιάρικα φαινόμενα, ἐνῶ προηγούμενα τό ἀρνιόσασταν αὐτό, δέν λέγατε τήν ἀλήθεια». Πιστεύω ὅτι ἡ ἑρμηνεία αὐτή δέν εἶναι πέρα γιά πέρα σωστή, καί μάλιστα ὅτι δέν εἶναι καθόλου σωστή. Τό ὅτι ὑπάρχουν πραγματικά τά ἀρωστιάρικα φαινόμενα, γιά τά ὁποῖα μιλᾶμε, εἶναι ζήτημα ἄν αὐτό ἀποτελοῦσε μυστικό. Εἶναι ἐπίσης ἀναμφίβολο ὅτι ἡ γενική κατάσταση εἶναι τόσο δύσκολη, πού προηγούμενα δέν μπορούσαμε νά βροῦμε καιρό γιά τό Κόμμα, νά βροῦμε τή δυνατότητα γιά τό Κόμμα νά βάλουμε εἰδικά τό ζήτημα αὐτό. Καί τώρα τό βάζουμε μέ δυσκολία, γιατί ἡ πιθανότητα πού συζητούσαμε ἐδῶ, στήν πολιτική μας συζήτηση, ἡ πιθανότητα νά ἀποφύγουμε τή χειμερινή ἐκστρατεία εἶναι ἐξαιρετικά μικρή. Ἡ γενική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας, ὅπως τόνισα, καλυτέρευσε τόσο, πού τώρα ἔχουμε τή δυνατότητα νά συζητοῦμε μέ μεγάλη ψυχραιμία: δέν βάζουμε τώρα ζήτημα γιά ἐσπευσμένη διακοπή τῆς συνδιάσκεψης, ὅπως βάλαμε μερικές φορές στήν ἐποχή τῆς ἐπίθεσης τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν.

Ὑπῆρξαν συνέδρια τοῦ Κόμματος, ἀπό τά ὁποῖα, χωρίς νά περιμένουν τή λήξη τους, πολλά ὑπεύθυνα στελέχη ἔφευγαν κατευθείαν γιά τό μέτωπο. Θά ἔλεγε κανείς ὅτι σπάνια συγκαλοῦμε συνέδρια, σπάνια μποροῦμε στά συνέδρια νά μιλήσουμε γιά βασικότατα προβλήματα — μά προηγούμενα δέν μπορούσαμε νά ἔχουμε οὔτε τή δυνατότητα νά τελειώσουμε τό σπάνια συγκαλούμενο συνέδριο. Πάντως τώρα βρισκόμαστε σέ τέτια κατάσταση πού μποροῦμε καί πρέπει, χωρίς νά στριμωχνόμαστε, νά τελειώσουμε τίς τωρινές συζητήσεις. Θά ἤθελα ἀκόμη νά πῶ μέ δυό λόγια ὅτι ὁρισμένες ἀπόπειρες νά ἐξηγηθεῖ μαρξιστικά τό ζήτημα, πού ὑπῆρχαν στίς σκέψεις τοῦ Καλίνιν, μοῦ φαίνεται ὅτι, ἀπεναντίας, ἀπομακρύνονταν πολύ ἀπό τό μαρξισμό, καί τή σωστή, τή μαρξιστική τοποθέτηση τήν ἔδινε νομίζω ἡ ἀπόφαση τῆς ΕΜ — πού ὅλοι σας φυσικά τή διαβάσατε καί πού ἐκδόθηκε σέ μικρή μπροσούρα καί τυπώθηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» — καί τό γράμμα τῆς ΚΕ.

Θά ἤθελα νά σᾶς διαβάσω μερικές φράσεις πού θά πρότεινα στήν ἐπιτροπή (ἄν ἀποφασιστεῖ νά ἐκλεγεῖ ἐπιτροπή), ὄχι γιά ἀντικατάσταση τῆς ἀπόφασης τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί τοῦ γράμματος τῆς ΚΕ, ἀλλά σάν ὑλικό γιά συμπλήρωσή τους *. Ἡ ἀπόφαση τῆς ΕΜ φωτίζει νομίζω — καί σ' αὐτό ὅλοι σχεδόν εἶναι σύμφωνοι — σωστά τό ζήτημα. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά διαβάσω αὐτές τίς λίγες φράσεις, νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μ' αὐτές. Νά ἡ συμπλήρωση αὐτή: «Ἡ πρωτάκουστα δύσκολη κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας στά πρῶτα χρόνια τῆς ὕπαρξής της, ἡ ἐξαιρετικά μεγάλη ἐρείπωση καί ὁ μεγάλος στρατιωτικός κίνδυνος ἔκαναν ἀναπόφευκτο τόν ξεχωρισμό «οὐντάρνικων» ** (καί γι' αὐτό τό λόγο οὐσιαστικά προνομιούχων) ὑπηρεσιῶν καί ὁμάδων στελεχῶν. Αὐτό ἦταν ἀναπόφευκτο, γιατί δέν μπορούσαμε νά σώσουμε μιά ἐρειπωμένη χώρα, χωρίς συγκέντρωση δυνάμεων καί μέσων σέ τέτιες ὑπηρεσίες καί σέ τέτιες ὁμάδες στελεχῶν, πού ἄν δέν τίς δυναμώναμε, οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου σίγουρα θά μᾶς κατέπνιγαν καί οὔτε θά ἄφηναν νά ἀρχίσει ἡ Σοβιετική μας Δημοκρατία τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση...».

Σχετικά μέ τούς εἰδικούς ἀκούσαμε ἐδῶ πολύ θερμόαιμες ἐπιθέσεις. Στό λόγο τοῦ σ. Κουτοῦζοφ διαφαινόταν ἡ ἀλήθεια ὅτι

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 292-293. *Ἡ Σύντ.*

** Ὑπηρεσίες ἀπό πρωτοπόρους τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς, πού κατεῖχαν τήν τεχνική καί ὑπερεκπλήρωναν τίς νόρμες. *Σημ. μετ.*

ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία τό προλεταριάτο δέν εἶδε καλυτέρευση τῆς κατάστασης, ἀλλά, ἀπεναντίας, συχνά εἶδε χειροτέρευση. Αὐτό εἶναι σωστό. Πρέπει ὅμως νά καταλάβουμε καί τό ἄλλο, ὅτι στή Βιέννη, λογουχάρη, ὅπου δέν ὑπάρχει σοβιετική κυβέρνηση, ἡ χειροτέρευση εἶναι ἡ ἴδια καί ταυτόχρονα ἡ ἠθική ταπείνωση εἶναι ἑκατό φορές μεγαλύτερη. Αὐτό ὅμως δέν μπορεῖ νά τό καταλάβει ἡ μάζα. Εἶναι εὐνόητο ὅτι μᾶς ρωτοῦν: τί πήραμε λοιπόν στή διάρκεια δυό χρόνων; Καί εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ δυσαρέσκεια γιά τούς εἰδικούς διαδίδεται τόσο πλατιά. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ πάλη γιά τό ἄν μᾶς χρειάζονται εἴτε ὄχι οἱ εἰδικοί ἔμπαινε στήν πρώτη θέση. Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνοῦμε ὅτι χωρίς αὐτούς δέν θά ἀποκτούσαμε τό στρατό μας. Χωρίς αὐτό θά βρισκόμασταν στήν κατάσταση πού βρέθηκαν ἡ Οὑγγαρία καί οἱ φιλλανδοί ἐργάτες. Νά πῶς μπαίνει τό ζήτημα. Χωρίς αὐτούς τούς εἰδικούς δέν θά εἴχαμε κάνει ἐκεῖνα τά στοιχειώδη βήματα, πού μᾶς ἐπέτρεψαν νά ὑψωθοῦμε σέ ἕνα ὁρισμένο ὕψος — γι' αὐτό τό πράγμα μίλησα στήν πολιτική μου εἰσήγηση. Ἄν δέν καταφέρναμε νά ρυθμίσουμε τό ζήτημα μέ τούς εἰδικούς, δέν θά εἴχαμε αὐτά πού ἔχουμε, δέν θά μπορούσαμε νά προχωρήσουμε παραπέρα. Τώρα ὅμως πού τούς πήραμε στά χέρια μας, πού τούς ζέψαμε, τώρα πού ξέρουμε ὅτι δέν θά φύγουν ἀπό μᾶς, ἀλλά, ἀπεναντίας, ὅλοι τους τρέχουν σέ μᾶς, τώρα θά πετύχουμε νά ἀνεβεῖ ὁ ἐκδημοκρατισμός στό Κόμμα μας καί στό στρατό μας. Συνεχίζω τό διάβασμα (*διαβάζει τήν ἀπόφαση*)...

Πρῶτο σημεῖο (*διαβάζει*)*. Ἐδῶ μιά συμπλήρωση. Ὁ σ. Τόμσκι ἔλεγε, ἀναφερόμενος σ' αὐτό πού κι' ἐμεῖς πολλές φορές τό λέγαμε — ὅτι πρέπει νά προωθήσουμε τόν μεσαῖο ἀγρότη, οἱ κορυφές κουράστηκαν, δόστε τή δυνατότητα στόν μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό δέν στάθηκε δυνατό νά γίνει ἀμέσως, θά σταθεῖ ὅμως δυνατό ὕστερα ἀπό μιά νέα, ἴσως τήν εἰκοστή, προσπάθεια. Χωρίς αὐτό ἡ ὑπόθεση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας θά ἦταν καταδικασμένη. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ὅτι δέν εἶναι καταδικασμένη, γιατί ἔχουμε νέα ἀναπτυσσόμενα στοιχεῖα. Ἄν οἱ πρῶτες προσπάθειες δέν πέτυχαν, θά ξανακάνουμε κι' ἄλλες.

Δεύτερο σημεῖο (*διαβάζει*)*. Ἐδῶ ἔχουμε μιά ἐρώτηση πού δέν τῆς λείπει ἡ δηκτικότητα: ἄν θά ἀντιστοιχεῖ ἡ ἐλευθερία τῆς κριτικῆς στήν ἐλευθερία νά τρῶμε ροδάκινα [118]. Ἔχω ἕνα μέτρο ἐφικτῶν ἐγγυήσεων, μέ βάση τίς προτάσεις πού ἔκανε ἡ

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 293. *Ἡ Σύντ.*

ἐπιτροπή. Σέ τέτιες στιγμές, πού ἡ χώρα βρίσκεται σέ κίνδυνο, πού ὁ Κολτσάκ ἔφτασε ὥς τό Βόλγα καί ὁ Ντενίκιν ὥς τό Ὀριόλ, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἐδῶ καμιά ἐλευθερία. Ἐδῶ δέν εἶναι αὐτό γιά τό ὁποῖο πρέπει νά λυπόμαστε. Ἡ πολεμική ὅμως κατάσταση εἶναι ἄσχημη καί τώρα ὅλοι μας βλέπουμε ὅτι ἡ τύχη τοῦ πολέμου εἶναι ἀπατηλή. Πρέπει νά βάλουμε αὐτό τό ζήτημα στήν ἡμερήσια διάταξη. Δέν μπορεῖ ὅμως νά ὁρκιζόμαστε ὅτι σέ στιγμές πολεμικοῦ κινδύνου δέν θά ἐνεργοῦμε διαφορετικά. Σέ τέτιες στιγμές θά χρειαστεῖ πάλι ἡ πιό μεγάλη ἔνταση καί νά λείπει κάθε συζήτηση: μόνο δυνάμωνε, ἔντεινε ὅλες τίς δυνάμεις. Καθόλου δέν παίρνουμε ὅρκο ἐνάντια σ' αὐτό καί ἐφόσον δέν θά ἔχουμε ἰταλική νίκη, πάλι δέν πρέπει νά πάρουμε ὅρκο. Νά ἡ ἀπάντησή μου γιά τά ροδάκινα.

Τρίτο σημεῖο (διαβάζει)*. Ἐδῶ ὁ σ. Πρεομπραζένσκι ἀνακίνησε ἕνα ζήτημα πού ἀνακίνησε καί ὁ Ζηνόβιεφ: ἄν εἶναι ἐπίκαιρη ἡ ὑποταγή σέ κανονισμό καί τί πρέπει νά ἐννοοῦμε μ' αὐτόν. Ἀφήνω τό ζήτημα αὐτό ἀνοιχτό, γιατί στήν ἐπιτροπή θά ἀναλυθεῖ λεπτομερειακά. Ἐκεῖ θά φανεῖ: ἄν τήν ὑποταγή σέ κανονισμό πρέπει νά τήν ἐννοοῦμε σάν λεπτομερειακά σημεῖα ἤ σάν δημιουργία εἰδικῶν θεσμῶν.

Σημεῖο τέταρτο (διαβάζει)*. Ἐδῶ ὁ σύντροφος εἰσηγητής τόνισε ὅτι τό ζήτημα αὐτό ἀνακινήθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή, ἡ πλειοψηφία ὅμως τό ἀπόριψε. Νομίζω — αὐτό τό προτείνω μόνο ἐξονόματός μου — νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά ἀπορίπτουμε, ἀλλά ἄν δέν υἱοθετοῦμε ἀμέσως, πάντως νά μελετοῦμε τό ζήτημα προηγούμενα. Ἐδῶ ἀναφέρθηκε ὅτι στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ βρίσκονται 500 ἐκθέσεις μέ παράπονα. Τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο πρέπει νά κατανείμει δεκάδες χιλιάδες ἀνθρώπους. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, δέν ὑπάρχει κανένα μέλος τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου πού νά μήν εἶναι φορτωμένο μέ ἀρκετά σοβιετικά λειτουργήματα. Σ' αὐτές τίς συνθῆκες χρειάζεται να δουλεύουμε μέ ἄγνωστες μονάδες, καί σ' αὐτές τίς συνθῆκες δέν μπορεῖ νά λύνεται τό ζήτημα διαφορετικά, παρά μόνο μέ ἔμπνευση, πού δίνει τή δυνατότητα νά λύνουν σωστά τό ζήτημα μόνο στούς ἔμπειρους ἀνθρώπους καί μάλιστα καί αὐτοί συχνά τυχαίνει νά λαθεύουν. Παίρνοντας ὑπόψη αὐτές τίς συνθῆκες, θέλουμε νά βροῦμε ἀνθρώπους μέ σταδιοδρομία τουλάχιστο 15 χρόνων, πού νά ἔχουν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ Κόμματος, νά διακρίνονται ἀπό ἀμεροληψία καί νά βοηθοῦν σ' αὐτό τό ἔργο καί ταυτόχρονα

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 293. *Ἡ Σύντ.*

ἀπό ἄποψη ἀνεξαρτησίας νά στέκουν πιό ψηλά ἀπό τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο, ἐκλεγόμενοι ἀπό τό συνέδριο. Νομίζω ὅτι μποροῦμε νά κάνουμε αὐτό τό βῆμα. Εἶναι ἀπαράδεκτο νά ἐμποδίσουμε τή δουλιά τῆς ΚΕ, νά σταματήσουμε τίς ἀποφάσεις. Γι' αὐτό δέν ὑπάρχει ἰδιαίτερος βαθμός ἐξασφάλισης καί δέν μπορεῖ νά προταθεῖ τέτιος. Στό Γερμανικό Ἐργατικό κόμμα ὑπῆρχε Ἐπιτροπή ἐλέγχου καί προηγούμενα. Κατά πόσο αὐτή θά εἶναι πραγματοποιήσιμη στίς δικές μας πολεμικές συνθῆκες — αὐτό δέν μπορεῖ νά τό ἐγγυηθοῦμε. Πάντως τό βῆμα αὐτό εἴμαστε σέ θέση νά τό κάνουμε καί ἡ ΚΕ μπῆκε σ' αὐτό τό δρόμο.

Στό γράμμα τῆς ΚΕ ἀναφέρεται: «...σέ ὅλες τίς ἐπιτροπές κυβερνείων θά πρέπει νά ὀργανωθοῦν εἰδικές κομματικές ἐπιτροπές, ἀποτελούμενες ἀπό συντρόφους πού εἶναι οἱ πιό ἀμερόληπτοι καί πού ἀπολαμβάνουν τή γενική ἐμπιστοσύνη, καί σ' αὐτές τίς ἐπιτροπές πρέπει νά κατευθύνονται τά ἀντίστοιχα παράπονα». Ἐδῶ γίνεται λόγος γιά ἀμερόληπτους συντρόφους. Γιά τή μαχητική δραστηριότητα — καί τή στρατιωτική, καί τήν οἰκονομική, καί τήν ὀργανωτική — πολύ συχνά εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητοι ἄνθρωποι γεμάτοι πάθος, γιατί χωρίς μεγάλο πάθος δέν θά καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια καί τά ἄμεσα ἐπείγοντα προβλήματα σέ μιά βασανισμένη χώρα δέν θά τά λύσουν. Ἐδῶ, ἀπεναντίας, χρειάζονται ἄνθρωποι πού ἴσως νά μήν ἔχουν ὑψηλές διοικητικές ἀρετές, πού ἔχουν ὅμως μεγάλη πείρα τῆς ζωῆς. Ἀμφιβάλλω ἄν θά βροῦμε τέτιους σέ ὅλη τή Ρωσία κατά κυβερνεῖο καί, ἄν ἡ πείρα τῶν ἐπιτροπῶν πού προβλέπεται τώρα νά δημιουργηθοῦν καί πού θά τίς δημιουργήσετε δίπλα στίς ἐπιτροπές κυβερνείων, ἄν αὐτή ἡ πείρα ἀποδειχτεῖ ἀνεπιτυχής, μήν κρίνετε ὅτι ἀπότυχε ὅλη ἡ προσπάθειά μας. Εἶναι πιθανό σέ μᾶς νά μή βρεθεῖ κατά κυβερνεῖο ἀρκετός ἀριθμός συντρόφων, πού νά μποροῦν νά παραμείνουν ἀπό τό ἕνα συνέδριο ὥς τό ἄλλο. Ἄν ὅμως κατά κυβερνεῖο δέν τούς βροῦμε, στό κέντρο μποροῦμε νά βροῦμε συνεπεῖς συντρόφους μέ πείρα τῆς ζωῆς. Καί νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά ἀπορίψουμε αὐτό τό θεσμό.

Μποροῦν νά μᾶς ποῦν: ποῦ εἶναι οἱ ἐγγυήσεις ὅτι αὐτός ὁ θεσμός μπορεῖ νά ὑπάρξει; Βρισκόμαστε σέ συνθῆκες ἀπεγνωσμένου ἐμφυλίου πολέμου καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει, γιά νά μιλήσουμε γενικά, οὔτε ἐλευθερία πλατιᾶς κριτικῆς κτλ. Δέν ἔχουμε τή δυνατότητα γι' αὐτό, πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά τελειώσουμε μέ τόν πόλεμο. Ἄν οἱ πολεμικές συνθῆκες διαμορφώνονταν ἀλλιῶς, τότε θά ἦταν ἄλλη ἡ κατάστα-

ση. Στίς σημερινές συνθῆκες δέν μποροῦμε νά ἐξασφαλίσουμε πολλά· καί λέμε ἀνοιχτά ὅτι γιά νά ρυθμίσουμε πρακτικά αὐτό τό ζήτημα, δέν πρέπει νά ἐλπίζουμε στήν ΚΕ, γιατί αὐτή εἶναι φορτωμένη καί παραφορτωμένη μέ δουλιά. Καί δέν ξέρω, ἄν θά βρεθεῖ ἔστω καί ἕνα μέλος τῆς ΚΕ — κρίνω ἀπό τόν ἑαυτό μου — πού νά μή νιώθει τόν ἑαυτό του χρεωμένο μέχρι τό λαιμό γιά πολλές δουλιές πού ἔμειναν ἀνεκπλήρωτες ἤ ἐκπληρώθηκαν βιαστικά. Δέν μπορῶ νά φανταστῶ πιό ἔμπρακτη ἐγγύηση γιά τήν ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀπό τή δημιουργία αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς, τῆς ὁμάδας τῶν συντρόφων πού θά μπορεῖ νά συγκεντρωθεῖ ὁλοκληρωτικά σ' αὐτό τό ἔργο καί θά μπορεῖ νά εἶναι σίγουρη ὅτι θά εἶναι τελείως ἀνεξάρτητη, καταπιανόμενη μ' αὐτό τό ἔργο, στό ὁποῖο κανένα μέλος τῆς ΚΕ, οὔτε τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου, οὔτε τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου εἶναι σέ θέση νά διεισδύσει. Ἴσως πρακτικά διεισδύουμε μέ τό ὅτι κάνουμε βήματα πρός τά μπρός, μέ τό ὅτι ἔχουμε αὔξηση τῆς συγκέντρωσης σιταριοῦ ἀπό 60 ἑκατομ. σέ 260 ἑκατομ. πούτια — ὅμως ὅλα αὐτά ἀποδείχτηκαν λίγα γιά νά μήν ἔχουμε ὑπερκουρασμένο Κόκκινο Στρατό· γιά νά μήν ἔχουμε ἐργάτες πού λένε: «τί πήραμε ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό, πεινοῦμε»· καί γιά νά μήν ἔχουμε τελείως κουρελιασμένες κορυφές, τίς ὁποῖες οἱ μεσαῖοι ἀγρότες δέν τίς βοηθοῦν. Παρόλα αὐτά ὅμως, αὐτό τό βῆμα τό κάναμε — αὐτό σημαίνει ὅτι ἀκόμη καί σ' αὐτή τήν κλίμακα ἀπελπιστικῆς κούρασης αὐτή ἡ μαζική κλίμακα κούρασης ἀρχίζει νά μειώνεται καί ἀρχίζει ἡ περίοδος, πού ἀπό τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τό ξερό κομμάτι ψωμιοῦ θά μπορέσουμε νά περάσουμε στά πιό ἀνώτερα καθήκοντα πού στέκουν μπροστά μας καί πού μέ τήν ἐκπλήρωσή τους θά καταπιαστοῦμε ἀναμφίβολα ὅλοι μας.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα
μέ τά στενογραφημένα πρακτικά

3

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Ὄχι γιά ἀντικατάσταση, ἀλλά γιά συμπλήρωση τοῦ γράμματος τῆς ΚΕ καί τῆς ἀπόφασης τῆς ΕΜ, *σάν ὑλικό:*

Ἡ πρωτάκουστα δύσκολη κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας στά πρῶτα χρόνια τῆς ὕπαρξής της, ἡ ἐξαιρετικά μεγάλη ἐρείπωση καί ὁ μεγάλος στρατιωτικός κίνδυνος ἔκαναν ἀναπόφευκτο τόν ξεχωρισμό «οὐντάρνικων» (καί γι' αὐτό τό λόγο οὐσιαστικά προνομιούχων) ὑπηρεσιῶν καί ὁμάδων στελεχῶν. Αὐτό ἦταν ἀναπόφευκτο, γιατί δέν μπορούσαμε νά σώσουμε μιά ἐρειπωμένη χώρα, χωρίς συγκέντρωση δυνάμεων καί μέσων σέ τέτιες ὑπηρεσίες καί σέ τέτιες ὁμάδες στελεχῶν πού, ἄν δέν τίς δυναμώναμε, οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου σίγουρα θά μᾶς στραγγάλιζαν καί οὔτε θά ἄφηναν νά ἀρχίσει ἡ Σοβιετική μας Δημοκρατία τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση.

Τό περιστατικό αὐτό, σέ σύνδεση μέ τή δύσκολα ξεριζωνόμενη κληρονομιά τῶν καπιταλιστικῶν καί μικροϊδιοκτητικῶν συνηθειῶν καί τάσεων, ἐξηγεῖ τήν ἀνάγκη νά κατευθύνουμε ὅλο καί περισσότερο τήν προσοχή ὅλου τοῦ Κόμματος στήν πάλη γιά τή διεξαγωγή... *

...τῆς ἀνάγκης πρακτικῶν, οὐσιαστικῶν ἐγγυήσεων γιά τό ὅτι οἱ ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος, πού εἶναι ὁμόφωνο στά ζητήματα ἀρχῶν πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω, δέν θά μείνουν μόνο στά χαρτιά. Γι' αὐτό ἡ συνδιάσκεψη προτείνει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή ἀμέσως νά ἀποφασίσει, νά πραγματοποιήσει καί ἐπιπλέον νά προτείνει στό ἑπόμενο συνέδριο τοῦ Κόμματος νά ἐπικυρώσει τά παρακάτω:

---

* Μιά σελίδα τοῦ χειρογράφου δέν διασώθηκε. *Ἡ Σύντ.*

(1) τήν ἀπόλυτη ὑποχρέωση τῆς διεξαγωγῆς πιό συχνῶν καί πιό πλατιῶν συνελεύσεων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος μαζί μέ ἄλλα μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος·

(2) νά δημιουργηθοῦν φιλολογικά ὄργανα, ἱκανά νά πραγματοποιοῦν πιό συστηματική καί πιό πλατιά κριτική τῶν λαθῶν τοῦ Κόμματος καί γενικά κριτική μέσα στό Κόμμα (δελτία συζητήσεων κτλ.)·

(3) νά ἐπεξεργαστοῦμε ἐντελῶς ἀκριβεῖς πρακτικούς κανόνες γιά τά μέτρα ἐξάλειψης τῆς ἀνισότητας (στίς συνθῆκες τῆς ζωῆς, στό μέγεθος τοῦ μισθοῦ ἐργασίας κτλ.) ἀνάμεσα στούς «εἰδικούς» καί στά ὑπεύθυνα στελέχη, ἀπό τή μιά μεριά, καί τή μάζα, ἀπό τήν ἄλλη — ἀνισότητας πού παραβιάζει τό δημοκρατισμό καί ἀποτελεῖ πηγή ἀποσύνθεσης τοῦ Κόμματος καί μείωσης τοῦ κύρους τῶν κομμουνιστῶν·

(4) νά κριθεῖ ἀπαραίτητη ἡ δημιουργία Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου δίπλα στήν ΚΕ, πού πρέπει νά ἀποτελεῖται ἀπό συντρόφους, οἱ ὁποῖοι νά ἔχουν τήν πιό μεγάλη κομματική κατάρτιση, νά εἶναι οἱ πιό ἔμπειροι, ἀμερόληπτοι καί ἱκανοί νά ἐφαρμόσουν αὐστηρά τόν κομματικό ἔλεγχο. Ἡ Ἐπιτροπή ἐλέγχου, ἐκλεγόμενη ἀπό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος, πρέπει νά ἔχει τό δικαίωμα νά δέχεται κάθε εἶδους παράπονα καί νά τά ἐξετάζει, ἐρχόμενη σέ συμφωνία μέ τήν ΚΕ, ὀργανώνοντας σέ περίπτωση ἀνάγκης γενικές κοινές συνεδριάσεις μαζί της ἤ μεταφέροντας τό ζήτημα στό συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Λένιν

24. IX. 1920.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

4

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ [110]

Σχετικά μέ τή σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου.

Νά γίνει δεκτή ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ:

ὅτι μέλη τῆς ΚΕ τοποθετοῦμε στήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου *μόνο* ὕστερα ἀπό ἐπιθυμία τῶν κομματικῶν συνδιασκέψεων, θεωρώντας το αὐτό γενικά λαθεμένο, ὅτι αὐτά τά μέλη τῆς ΚΕ *δέν δεσμεύονται* ἀπό τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ στή δουλιά τους μέσα στήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου·

ὅτι τά μέλη τῆς ΚΕ πού ἀνήκουν στήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου δέν ψηφίζουν στήν τελευταία, ἄν τό ζήτημα ἀφορᾶ εἰδικά τήν ὑπηρεσία ἤ τόν τομέα τῆς δουλιᾶς *τους*.

Σχετικά *μέ τίς μεταθέσεις* νά προστεθεῖ: χωρίς ζημιά γιά τήν ἐνημέρωση αὐτῶν πού μπαίνει ζήτημα μετάθεσής τους, μέ τή δουλιά καί χωρίς ζημιά γιά τή δουλιά, δηλ. μόνο ἔτσι, ὥστε ἡ διαχείριση τῆς δουλιᾶς νά παραμένει *πάντα* σέ χέρια ἀπολύτως ἁρμόδια καί πού νά ἀποτελοῦν ἐγγύηση γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τῶν στελεχῶν.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΑΛΛΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΙΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ [120]

Σύντροφοι! Ὁ ἀστικός Τύπος τῆς Γερμανίας καί τῆς Γαλλίας δίνει μεγάλη προσοχή στίς συζητήσεις πού γίνονται μέσα στό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας καί στό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Γαλλίας σχετικά μέ τήν προσχώρηση στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Ὁ ἀστικός Τύπος ὑποστηρίζει μέ ἐξαιρετική δραστηριότητα τίς ἀπόψεις τῆς δεξιᾶς, τῆς ὀπορτουνιστικῆς μερίδας καί τῶν δυό κομμάτων.

Αὐτό εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο, γιατί στήν οὐσία τά δεξιά αὐτά στοιχεῖα εἶναι μικροαστοί δημοκράτες πού, ὅπως ὁ Ντίτμαν καί ὁ Κρίσπιν, δέν μποροῦν νά σκεφτοῦν ἐπαναστατικά, δέν εἶναι σέ θέση νά βοηθήσουν τήν ἐργατική τάξη νά ἑτοιμαστεῖ γιά τήν ἐπανάσταση καί νά πραγματοποιήσει τήν ἐπανάσταση. Ἡ διάσπαση μέ τά δεξιά, ὀπορτουνιστικά αὐτά στοιχεῖα εἶναι ἀπαραίτητη, εἶναι ὁ μοναδικός τρόπος γιά νά συσπειρωθοῦν ὅλες οἱ πραγματικά ἐπαναστατικές, οἱ πραγματικά προλεταριακές μάζες.

Οἱ κραυγές γιά «δικτατορία» τῆς Μόσχας κτλ. εἶναι ἁπλῶς γιά νά παραπλανήσουν τόν κόσμο. Στήν πραγματικότητα ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἔχει εἴκοσι μέλη καί ἀπό αὐτά μόνο τά πέντε μέλη εἶναι ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Ὅλες οἱ κουβέντες γιά «δικτατορία» κτλ. ἀποτελοῦν αὐταπάτη ἤ ἀπάτη σέ βάρος τῶν ἐργατῶν. Οἱ κουβέντες αὐτές σκεπάζουν τή χρεοκοπία μερικῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν, ὅπως οἱ παρόμοιες κουβέντες μέσα στό ΚΕΚΓ (Κομμουνιστικό *Ἐργατικό* κόμμα τῆς Γερμανίας) σκέπαζαν τή χρεοκοπία ὁρισμένων ἡγετῶν του πού βγῆκαν ἀπό τό δρόμο τῆς προλεταριακῆς ἐπαναστατικότητας. Τέτια ἐπίσης αὐ-

ταπάτη ἤ ἀπάτη εἶναι καί οἱ κραυγές πώς οἱ «δικτάτορες τῆς Μόσχας» μέ τούς ὅρους προσχώρησης στήν Κομμουνιστική Διεθνή καταδιώκουν τάχα ὁρισμένες προσωπικότητες. Στούς ὅρους προσχώρησης στήν § 20 * ἀναφέρεται καθαρά καί ξάστερα ὅτι σχετικά μέ τούς ἡγέτες τῆς δεξιᾶς πτέρυγας καί τά μέλη τῶν κεντρικῶν ὀργάνων *ἐπιτρέπονται «ἐξαιρέσεις»* (Ausnahmen) *ἀπό τούς αὐστηρούς κανόνες μέ τή συγκατάθεση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς III Διεθνοῦς.*

Ἐφόσον διακηρύχτηκε καθαρά ὅτι ἐπιτρέπονται οἱ ἐξαιρέσεις, σημαίνει πώς δέν μπορεῖ νά γίνει κάν λόγος ὅτι οἱ ἄλφα ἤ οἱ βήτα προσωπικότητες ἀποκλείονται κατηγορηματικά. Δηλαδή ἀναγνωρίζεται ἀπόλυτα ἡ ἀνάγκη νά παίρνεται ὑπόψη ὄχι τό παρελθόν, ἀλλά τό παρόν, νά παίρνεται ὑπόψη ἡ ἀλλαγή τῶν ἀπόψεων καί τῆς στάσης τῶν διάφορων προσώπων, τῶν διάφορων ἡγετῶν. Ἐφόσον διακηρύχτηκε πώς ἐπιτρέπονται οἱ ἐξαιρέσεις σέ ἐξάρτηση ἀπό τή συγκατάθεση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς III Διεθνοῦς — καί στήν Ἐκτελεστική αὐτή Ἐπιτροπή μόνο τό ἕνα τέταρτο εἶναι ρῶσοι — σημαίνει πώς οἱ κραυγές γιά «δικτατορία» κτλ. εἶναι καθαρότατη ἀνοησία καί καθαρότατη ψευτιά.

Ὅλες αὐτές οἱ κραυγές εἶναι μόνο γιά νά παραπλανήσουν τόν κόσμο. Στήν οὐσία γίνεται ἀγώνας ἀνάμεσα στά ἐπαναστατικά, στά *προλεταριακά* καί στά ὀπορτουνιστικά, στά *μικροαστικά* στοιχεῖα. Στά τελευταῖα αὐτά ἀνῆκαν καί ἀνήκουν οἱ Χίλφερντινγκ, οἱ Ντίτμαν, οἱ Κρίσπιν καί πολλά μέλη τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων στή Γερμανία, στή Γαλλία κτλ. Ἡ πάλη τῶν δυό αὐτῶν *πολιτικῶν ρευμάτων* γίνεται σέ ὅλες ἀνεξαίρετα τίς χῶρες τοῦ κόσμου, ἡ πάλη αὐτή ἔχει τή μακρόχρονη ἱστορία της, ἡ πάλη αὐτή ὀξύνθηκε καί ὀξύνεται παντοῦ στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί ὕστερα ἀπ' αὐτόν. Τόν ὀπορτουνισμό τόν ἀντιπροσωπεύουν τά στοιχεῖα τῆς «ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας», τῆς παλιᾶς γραφειοκρατίας τῶν συνδικάτων, τῶν συνεταιρισμῶν κτλ., τά στρώματα τῶν διανοουμένων-μικροαστῶν κτλ. Ἄν δέν ἀπαλλαγοῦμε ἀπό *τό ρεῦμα* αὐτό, πού στήν πραγματικότητα, μέ τίς ταλαντεύσεις του, μέ τό «μενσεβικισμό» του (οἱ Ντίτμαν καί οἱ Κρίσπιν μοιάζουν ὁλότελα μέ τούς δικούς μας μενσεβίκους) ἀσκεῖ τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στό προλεταριάτο *μέσα ἀπό* τό ἐργατικό κίνημα, *μέσα ἀπό* τά σοσιαλιστικά κόμματα — ἄν δέν ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τό ρεῦμα αὐτό, ἄν

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 212. *Ἡ Σύντ.*

δέν ἔλθουμε σέ ρήξη μ' αὐτό, ἄν δέν ἀποκλείσουμε ὅλους τούς ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους του εἶναι *ἀδύνατο* νά συσπειρώσουμε τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο.

Οἱ Ντίτμαν, Κρίσπιν κτλ. μέ τίς αἰώνιες ταλαντεύσεις τους πρός τό μέρος τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ μενσεβικισμοῦ, μέ τήν ἀνικανότητά τους νά σκεφτοῦν καί νά δράσουν ἐπαναστατικά ἀσκοῦν στήν οὐσία, χωρίς νά τό καταλαβαίνουν, τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στό προλεταριάτο μέσα ἀπό τό προλεταριακό κόμμα, πραγματοποιοῦν *τήν ὑποταγή* τοῦ προλεταριάτου *στόν ἀστικό ρεφορμισμό*. Μόνο ἡ διάσπαση μ' αὐτούς καί τούς παρόμοιους μ' αὐτούς ἀνθρώπους πραγματοποιεῖ *τή διεθνή ἑνότητα* τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου *ἐνάντια* στήν ἀστική τάξη, γιά τήν ἀνατροπή της.

Τά γεγονότα τῆς Ἰταλίας πρέπει νά ἀνοίξουν τά μάτια ἀκόμη καί τῶν πιό πεισματάρηδων πού δέν βλέπουν πώς εἶναι ἐπιζήμια ἡ «ἑνότητα» καί ἡ «εἰρήνη» μέ τούς Κρίσπιν καί τούς Ντίτμαν. Οἱ ἰταλοί Κρίσπιν καί Ντίτμαν (Τουράτι, Πραμπολίνι, Ντ' Ἀραγκόν) ἄρχισαν νά *βάζουν ἐμπόδια* στήν ἐπανάσταση τῆς Ἰταλίας ἀμέσως μόλις ἡ ὑπόθεση *ἔφτασε ὥς τήν πραγματική ἐπανάσταση*. Καί πρός τά ἐκεῖ τραβοῦν τά πράγματα — περισσότερο ἤ λιγότερο γρήγορα, περισσότερο ἤ λιγότερο δύσκολα καί βασανιστικά — σέ ὅλη τήν Εὐρώπη, σέ ὅλο τόν κόσμο.

Εἶναι καιρός νά ἀποβάλουμε ὁριστικά ὅλες αὐτές τίς ἐξαιρετικά ἐπιζήμιες αὐταπάτες πώς εἶναι δυνατή ἡ «ἑνότητα» ἤ ἡ «εἰρήνη» μέ τούς Ντίτμαν καί τούς Κρίσπιν, μέ τή δεξιά πτέρυγα τοῦ γερμανικοῦ «Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος», τοῦ ἀγγλικοῦ «Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος», τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος κτλ. Εἶναι καιρός ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες νά ξεκαθαρίσουν τά κόμματά τους ἀπ' αὐτούς καί νά δημιουργήσουν πραγματικά ἑνιαῖα κομμουνιστικά κόμματα τοῦ προλεταριάτου.

Ν. Λένιν

24 τοῦ Σεπτέμβρη 1920.

«Πράβντα», άρ. φύλ. 213 καί
«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», άρ. φύλ. 213,
25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

(ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ III ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ 2 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920)[121]

(Ὁ Λένιν γίνεται δεκτός ἀπό τό συνέδριο μέ θυελλώδεις ἐπευφημίες.) Σύντροφοι, θά ἤθελα νά κάνουμε σήμερα μιά συζήτηση πάνω στό θέμα: ποιά εἶναι τά βασικά καθήκοντα τῆς Ἕνωσης τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας καί σέ σύνδεση μ' αὐτό, τί λογῆς πρέπει νά εἶναι οἱ ὀργανώσεις τῆς νεολαίας στή σοσιαλιστική Δημοκρατία γενικά.

Ἕνας λόγος παραπάνω νά σταθοῦμε περισσότερο στό ζήτημα αὐτό εἶναι ὅτι μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἀκριβῶς μπροστά στή νεολαία μπαίνει τό πραγματικό καθῆκον νά δημιουργήσει τήν κομμουνιστική κοινωνία. Γιατί εἶναι φανερό ὅτι ἡ γενιά τῶν ἐργαζομένων πού διαπαιδαγωγήθηκε στήν καπιταλιστική κοινωνία, στήν καλύτερη περίπτωση θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον τῆς ἐξάλειψης τῶν βάσεων τῆς παλιᾶς καπιταλιστικῆς ζωῆς, πού στηρίζεται στήν ἐκμετάλλευση. Στήν καλύτερη περίπτωση θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον τῆς δημιουργίας ἑνός κοινωνικοῦ καθεστῶτος, πού θά βοηθήσει τό προλεταριάτο καί τίς ἐργαζόμενες μάζες νά κρατήσουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους καί νά δημιουργήσουν ἕνα γερό θεμέλιο, πού πάνω του μπορεῖ νά χτίσει μόνο ἡ γενιά πού ἀρχίζει τή δουλιά μέσα σέ νέες πιά συνθῆκες, μέσα σέ μιά κατάσταση, ὅπου δέν ὑπάρχουν ἐκμεταλλευτικές σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους.

Ἐξετάζοντας λοιπόν ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό ζήτημα τῶν καθηκόντων τῆς νεολαίας, πρέπει νά πῶ ὅτι τά καθήκοντα αὐτά τῆς νεολαίας γενικά καί τῶν ἑνώσεων τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας καί κάθε εἴδους ἄλλων ὀργανώσεων ἰδιαίτερα, θά μποροῦσαν νά ἐκφραστοῦν μέ δυό λόγια: τό καθῆκον τῆς νεολαίας εἶναι νά μαθαίνει.

Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

№ 1 Библиотека Главполитпросвета № 1

Н. ЛЕНИН (В. И. Ульянов)

ЗАДАЧИ СОЮЗОВ МОЛОДЕЖИ

(Речь на 3-м Всероссийском Съезде Российского Коммунистического Союза Молодежи)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
1920

Τό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Τά καθήκοντα τῶν ἑνώσεων τῆς νεολαίας (Λόγος στό 3ο Πανρωσικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας)». — 1920

Σμίκρυνση

Φυσικά, αὐτό εἶναι ἁπλῶς «δυό λόγια». Δέν δίνει ἀκόμη ἀπάντηση στά κύρια καί στά πιό οὐσιαστικά ἐρωτήματα: τί πρέπει νά μαθαίνει καί πῶς νά μαθαίνει; Ἐδῶ ὅμως ὅλο τό ζήτημα εἶναι ὅτι μαζί μέ τό μετασχηματισμό τῆς παλιᾶς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, ἡ ἐκπαίδευση, ἡ διαπαιδαγώγηση καί ἡ μόρφωση τῶν καινούργιων γενεῶν πού θά δημιουργήσουν τήν κομμουνιστική κοινωνία, δέν μπορεῖ νά εἶναι οἱ παλιές. Ἡ ἐκπαίδευση, ἡ διαπαιδαγώγηση καί ἡ μόρφωση τῆς νεολαίας πρέπει νά ξεκινοῦν ἀπό τό ὑλικό πού μᾶς ἄφησε ἡ παλιά κοινωνία. Τόν κομμουνισμό μποροῦμε νά τόν δημιουργήσουμε μόνο μέ τό σύνολο τῶν γνώσεων, τῶν ὀργανώσεων καί τῶν θεσμῶν, μέ ἐκεῖνο τό ἀπόθεμα τῶν ἀνθρώπινων δυνάμεων καί μέσων, πού μᾶς ἔμειναν ἀπό τήν παλιά κοινωνία. Μόνο ἀναμορφώνοντας ριζικά τήν ἐκπαίδευση, τήν ὀργάνωση καί τή διαπαιδαγώγηση τῆς νεολαίας, θά μπορέσουμε νά πετύχουμε σάν ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν τῆς νέας γενιᾶς τή δημιουργία μιᾶς κοινωνίας πού νά μή μοιάζει μέ τήν παλιά, δηλαδή τή δημιουργία τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Γι' αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε λεπτομερειακά στό ζήτημα τί πρέπει νά διδάσκουμε στή νεολαία καί πῶς πρέπει νά μαθαίνει ἡ νεολαία, ἄν πραγματικά θέλει νά φανεῖ ἄξια γιά τόν τίτλο τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας, καί πῶς νά τήν προετοιμάσουμε γιά νά μπορέσει νά ἀποτελειώσει καί νά ὁλοκληρώσει αὐτό πού ἀρχίσαμε ἐμεῖς.

Πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ πρώτη ἀπάντηση, πού φαίνεται καί ἡ πιό φυσική, εἶναι ὅτι ἡ Ἕνωση τῆς νεολαίας καί γενικά ὅλη ἡ νεολαία πού θέλει νά περάσει στόν κομμουνισμό, πρέπει νά μάθει τόν κομμουνισμό.

Ἡ ἀπάντηση ὅμως αὐτή «νά μάθει τόν κομμουνισμό» εἶναι πολύ γενική. Τί λοιπόν μᾶς χρειάζεται γιά νά μάθουμε τόν κομμουνισμό; Τί πρέπει νά ξεχωρίσουμε ἀπό τό σύνολο τῶν γενικῶν γνώσεων γιά νά ἀποκτήσουμε τή γνώση τοῦ κομμουνισμοῦ; Ἐδῶ μᾶς ἀπειλεῖ ὁλόκληρη σειρά ἀπό κινδύνους πού ἐκδηλώνονται σχεδόν πάντα μόλις βάλουμε λαθεμένα τό καθῆκον νά μάθουμε τόν κομμουνισμό ἤ ὅταν ἐννοοῦμε τό καθῆκον αὐτό πολύ μονόπλευρα.

Φυσικά ἀπό πρώτη ἄποψη μᾶς ἔρχεται στό μυαλό ἡ σκέψη ὅτι νά μάθουμε τόν κομμουνισμό σημαίνει νά ἀφομοιώσουμε τό σύνολο τῶν γνώσεων πού ἐκθέτονται στά κομμουνιστικά ἐγχειρίδια, φυλλάδια καί ἔργα. Αὐτός ὅμως ὁ ὁρισμός τῆς μελέτης τοῦ κομμουνισμοῦ θά ἦταν πολύ χοντροκομένος καί λειψός.

Ἄν ἡ μελέτη τοῦ κομμουνισμοῦ βρισκόταν μόνο στήν ἀφομοίωση ἐκείνων πού λένε τά κομμουνιστικά ἔργα, τά βιβλία καί τά φυλλάδια, τότε πολύ εὔκολα θά μπορούσαμε νά βγάλουμε κομμουνιστές παπαγάλους ἤ καυχησιάρηδες, αὐτό ὅμως θά μᾶς προξενοῦσε τίς περισσότερες φορές ζημιά καί βλάβη, γιατί οἱ ἄνθρωποι πού θά εἶχαν μάθει καί διαβάσει αὐτά πού λένε τά κομμουνιστικά βιβλία καί τά φυλλάδια θά ἀποδείχνονταν ἀνίκανοι νά συνδυάσουν ὅλες αὐτές τίς γνώσεις καί δέν θά μποροῦσαν νά δράσουν ἔτσι, ὅπως ἀπαιτεῖ πραγματικά ὁ κομμουνισμός.

Ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα κακά καί δεινά, πού μᾶς ἔμειναν ἀπό τήν παλιά καπιταλιστική κοινωνία, εἶναι ἡ πλήρης ἀπόσπαση τοῦ βιβλίου ἀπό τήν πρακτική ζωή. Γιατί εἴχαμε βιβλία πού ἦταν ὅλα γραμμένα μέ τόν καλύτερο τρόπο, καί τά βιβλία αὐτά, στίς περισσότερες περιπτώσεις, ἦταν ἡ πιό ἀηδιαστική ὑποκριτική ψευτιά, πού μᾶς ἔδινε ψεύτικη εἰκόνα τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας.

Γι' αὐτό θά ἦταν πάρα πολύ μεγάλο λάθος νά μαθαίνουμε ἁπλῶς ἀπό τά βιβλία ὅσα λέγονται γιά τόν κομμουνισμό. Τώρα οἱ λόγοι καί τά ἄρθρα μας δέν ἐπαναλαβαίνουν ἁπλῶς αὐτό πού λεγόταν ἄλλοτε γιά τόν κομμουνισμό, γιατί οἱ λόγοι καί τά ἄρθρα μας συνδέονται μέ τήν καθημερινή καί πολύπλευρη δουλιά. Χωρίς δουλιά, χωρίς ἀγώνα, ἡ ἀφηρημένη γνώση τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπό τά κομμουνιστικά φυλλάδια καί ἔργα δέν θά ἄξιζε ἀπολύτως τίποτε, γιατί θά συνέχιζε τήν παλιά ἀπόσπαση τῆς θεωρίας ἀπό τήν πράξη, τήν παλιά ἐκείνη ἀπόσπαση πού ἀποτελοῦσε τό πιό ἀηδιαστικό χαρακτηριστικό τῆς παλιᾶς ἀστικῆς κοινωνίας.

Ἀκόμη πιό ἐπικίνδυνο θά ἦταν, ἄν ἀρχίζαμε νά ἀφομοιώνουμε μόνο τά κομμουνιστικά συνθήματα. Ἄν δέν εἴχαμε καταλάβει ἔγκαιρα αὐτό τόν κίνδυνο καί ἄν δέν εἴχαμε κατευθύνει ὅλη τή δουλιά μας στό νά τόν ἐξαφανίσουμε, τότε ἡ ὕπαρξη μισοῦ ἤ ἑνός ἑκατομμυρίου νέων ἀγοριῶν καί κοριτσιῶν, πού ὕστερα ἀπό μιά τέτια μελέτη τοῦ κομμουνισμοῦ θά ὀνόμαζαν τόν ἑαυτό τους κομμουνιστή, μόνο μεγάλη ζημιά θά ἔφερνε στήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἔτσι μπροστά μας μπαίνει τό ζήτημα, πῶς πρέπει νά τά συνδυάσουμε ὅλα αὐτά γιά νά μάθουμε τόν κομμουνισμό; Τί θά πρέπει νά πάρουμε ἀπό τό παλιό σχολειό, ἀπό τήν παλιά

ἐπιστήμη; Τό παλιό σχολειό διακήρυσσε ὅτι θέλει νά δημιουργήσει ἀνθρώπους ὁλόπλευρα μορφωμένους, ὅτι διδάσκει τίς ἐπιστῆμες γενικά. Ξέρουμε πώς αὐτό ἦταν πέρα γιά πέρα ψέμα, γιατί δλη ἡ κοινωνία ἦταν θεμελιωμένη καί στηριζόταν στό χωρισμό τῶν ἀνθρώπων σέ τάξεις, σέ ἐκμεταλλευτές καί καταπιεζόμενους. Εἶναι φυσικό ὅτι ὅλο τό παλιό σχολειό, ὄντας ἀπόλυτα διαποτισμένο μέ τό ταξικό πνεῦμα, ἔδινε γνώσεις μόνο στά παιδιά τῆς ἀστικῆς τάξης. Κάθε λέξη του ἦταν παραποιημένη πρός τό συμφέρον τῆς ἀστικῆς τάξης. Στά σχολειά αὐτά δέν φρόντιζαν τόσο νά διαπαιδαγωγοῦν τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὅσο νά τῆς δόσουν μιά μονοκόματη ξερή μόρφωση πρός τό συμφέρον τῆς ἴδιας τῆς ἀστικῆς τάξης. Τούς διαπαιδαγωγοῦσαν ἔτσι πού νά τούς κάνουν χρήσιμους ὑπηρέτες της, πού νά εἶναι ἱκανοί νά τῆς δίνουν κέρδος καί ταυτόχρονα νά μήν ταράζουν τήν ἡσυχία καί τήν τεμπελιά της. Γι' αὐτό, καταδικάζοντας τό παλιό σχολειό, βάλαμε σάν καθῆκον μας νά πάρουμε ἀπ' αὐτό μόνο ὅ,τι μᾶς χρειάζεται γιά νά πετύχουμε μιά πραγματική κομμουνιστική μόρφωση.

Μπαίνω τώρα στίς ἐπικρίσεις καί στίς κατηγορίες πού ἀκοῦμε συνεχῶς γιά τό παλιό σχολειό καί πού συνεχῶς δδηγοῦν σέ τελείως λαθεμένες ἑρμηνεῖες. Λένε δτι τό παλιό σχολειό δέν ἤξερε παρά μόνο τά βιβλία, ἦταν σχολειό μηχανικῆς πειθαρχίας, σχολειό παπαγαλισμοῦ. Αὐτό εἶναι σωστό, ὡστόσο πρέπει νά ξέρουμε νά ξεχωρίζουμε τί ἦταν στό παλιό σχολειό κακό καί τί ὠφέλιμο γιά μᾶς καί πρέπει νά ξέρουμε νά διαλέγουμε ἀπ' αὐτό τό σχολειό ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο γιά τόν κομμουνισμό.

Τό παλιό σχολειό ἦταν σχολειό πού ἤξερε μόνο τά βιβλία, ἀνάγκαζε τούς ἀνθρώπους νά μαθαίνουν ἕνα σωρό ἄχρηστες, περιττές, νεκρές γνώσεις, πού γανώνανε τό κεφάλι καί μετάτρεπαν τή νέα γενιά σέ ὑπαλλήλους, βγαλμένους ἀπό τό ἴδιο καλούπι. Θά κάνατε ὅμως τεράστιο λάθος, ἄν δοκιμάζατε νά βγάλετε τό συμπέρασμα ὅτι μπορεῖ νά γίνει κανείς κομμουνιστής, χωρίς νά ἀφομοιώσει ὅ,τι ἔχει συσσωρεύσει ἡ γνώση τοῦ ἀνθρώπου. Θά ἦταν λάθος νά νομίζετε δτι εἶναι ἀρκετό νά ἀφομοιώσετε τά κομμουνιστικά συνθήματα, τά συμπεράσματα τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιστήμης καί δέν χρειάζεται νά ἀφομοιώσετε τό σύνολο τῶν γνώσεων, πού ἐπακόλουθό τους εἶναι ὁ ἴδιος ὁ κομμουνισμός. Ὁ μαρξισμός εἶναι παράδειγμα, πού δείχνει πῶς βγῆκε ὁ κομμουνισμός ἀπό τό σύνολο τῶν ἀνθρώπινων γνώσεων.

Ἔχετε διαβάσει καί ἀκούσει πώς ἡ κομμουνιστική θεωρία, ἡ κομμουνιστική ἐπιστήμη, πού δημιουργήθηκε κυρίως ἀπό τόν Μάρξ, πώς ἡ διδασκαλία αὐτή τοῦ μαρξισμοῦ ἔπαψε νά εἶναι τό ἔργο ἑνός, ἔστω καί μεγαλοφυῆ σοσιαλιστῆ τοῦ 19ου αἰώνα, πώς ἡ διδασκαλία αὐτή ἔγινε διδασκαλία ἑκατομμυρίων καί δεκάδων ἑκατομμυρίων προλετάριων σέ ὅλο τόν κόσμο, πού ἐφαρμόζουν αὐτή τή διδασκαλία στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν καπιταλισμό. Καί ἄν βάζατε τοῦτο τό ἐρώτημα: γιατί ἡ θεωρία τοῦ Μάρξ μπόρεσε νά κατακτήσει ἑκατομμύρια καί δεκάδες ἑκατομμύρια καρδιές τῆς πιό ἐπαναστατικῆς τάξης, δέν θά μπορούσατε νά πάρετε παρά μιά μόνο ἀπάντηση: αὐτό ἔγινε, γιατί ὁ Μάρξ στηρίχτηκε στό γερό θεμέλιο τῶν ἀνθρώπινων γνώσεων, πού κατακτήθηκαν μέσα στόν καπιταλισμό. Ὁ Μάρξ, ἀφοῦ μελέτησε τούς νόμους ἀνάπτυξης τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, κατάλαβε ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ πού ὁδηγεῖ στόν κομμουνισμό καί τό κυριότερο, χάρη στήν ἀφομοίωση ὅλων ἐκείνων πού ἔδοσε ἡ προγενέστερη ἐπιστήμη, τό ἀπόδειξε αὐτό στηριζόμενος ἀποκλειστικά στήν πιό ἀκριβή, στήν πιό λεπτομερειακή, στήν πιό βαθιά μελέτη τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Ὅλα ὅσα εἶχε δημιουργήσει ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία τά ἐπεξεργάστηκε κριτικά, χωρίς νά παραμελήσει οὔτε ἕνα σημεῖο. Ὅλα ὅσα δημιούργησε ἡ ἀνθρώπινη σκέψη, τά ξαναδούλεψε, τά κριτίκαρε, τά ἔλεγξε μέσα στό ἐργατικό κίνημα καί ἔβγαλε τά συμπεράσματα ἐκεῖνα πού δέν μποροῦσαν νά βγάλουν οἱ ἄνθρωποι πού ἦταν περιορισμένοι μέσα στά ἀστικά πλαίσια ἤ δεμένοι μέ τίς ἀστικές προλήψεις.

Αὐτό πρέπει νά τό ἔχουμε ὑπόψη μας ὅταν π.χ. συζητᾶμε γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό [122]. Ἄν δέν καταλάβουμε ξεκάθαρα ὅτι μόνο μέ τήν ἀκριβή γνώση τοῦ πολιτισμοῦ, πού δημιούργησε ὅλη τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρωπότητας, μόνο μέ τό ξαναδούλεμά του μποροῦμε νά χτίσουμε τόν προλεταριακό πολιτισμό — ἄν δέν τό καταλάβουμε, δέν θά λύσουμε τό πρόβλημα αὐτό. Ὁ προλεταριακός πολιτισμός δέν εἶναι κάτι πού ξεπήδησε ἄγνωστο ἀπό ποῦ, δέν εἶναι ἐπινόηση τῶν ἀνθρώπων πού αὐτονομάζονται εἰδικοί στόν προλεταριακό πολιτισμό. Ὅλα αὐτά εἶναι καθαρή ἀνοησία. Ὁ προλεταριακός πολιτισμός πρέπει νά εἶναι ἡ νομοτελειακή ἀνάπτυξη τοῦ ἀποθέματος τῶν γνώσεων πού ἐπεξεργάστηκε ἡ ἀνθρωπότητα κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, τῆς τσιφλικάδικης κοινωνίας, τῆς γραφειοκρατικῆς κοινωνίας. Ὅλοι αὐτοί οἱ δρόμοι καί

τά δρομάκια όδηγοῦσαν καί ὁδηγοῦν καί ἐξακολουθοῦν νά ὁδηγοῦν στόν προλεταριακό πολιτισμό, ἔτσι ὅπως ἡ πολιτική οἰκονομία πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Μάρξ μᾶς ἔδειξε πρός τά ποῦ θά τραβήξει ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία, μᾶς ἔδειξε τό πέρασμα στήν ταξική πάλη, στό ξεκίνημα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Ὅταν ἀκοῦμε συχνά καί ἐκπροσώπους τῆς νεολαίας καί ὁρισμένους ὑπερασπιστές τῆς νέας ἐκπαίδευσης νά κάνουν ἐπίθεση ἐνάντια στό παλιό σχολειό, λέγοντας ὅτι τό παλιό σχολειό ἦταν σχολειό παπαγαλισμοῦ, τούς λέμε ὅτι πρέπει νά πάρουμε ἀπό τό παλιό σχολειό ὅ,τι καλό εἶχε. Δέν πρέπει νά πάρουμε ἀπό τό παλιό σχολειό τή μέθοδο πού φόρτωνε τό μνημονικό τῶν νέων μέ μιάν ὑπέρμετρη ποσότητα ἀπό γνώσεις, στά ἐννιά δέκατα ἄχρηστες καί στό ἕνα δέκατο διαστρεβλωμένες. Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι μποροῦμε νά περιοριστοῦμε στά κομμουνιστικά συμπεράσματα καί νά ἀποστηθίσουμε μόνο τά κομμουνιστικά συνθήματα. Ἔτσι δέν δημιουργεῖται ὁ κομμουνισμός. Κομμουνιστής μπορεῖς νά γίνεις μόνο, ὅταν πλουτίσεις τή μνήμη σου μέ τή γνώση ὅλου τοῦ πλούτου πού ἐπεξεργάστηκε ἡ ἀνθρωπότητα.

Δέν μᾶς χρειάζεται ὁ παπαγαλισμός, μᾶς χρειάζεται ὅμως νά ἀναπτύξουμε καί νά τελειοποιήσουμε τή μνήμη κάθε σπουδαστῆ μέ τή γνώση τῶν βασικῶν γεγονότων, γιατί ὁ κομμουνισμός θά γίνει κάτι τό κούφιο, θά γίνει κούφια ταμπέλα, ὁ κομμουνιστής δέν θά εἶναι παρά ἕνας ἁπλός καυχησιάρης, ἄν ὅλες οἱ ἀποκτημένες γνώσεις δέν ξαναδουλευτοῦν μέσα στή συνείδησή του. Πρέπει ὄχι μόνο νά ἀφομοιώσετε αὐτές τίς γνώσεις, ἀλλά νά τίς ἀφομοιώσετε ἔτσι, πού νά μπορεῖτε νά τίς ἐξετάζετε κριτικά, γιά νά μήν παραφορτώνετε τό μυαλό σας μέ ἄχρηστη σαβούρα, ἀλλά νά τό πλουτίζετε μέ τή γνώση ὅλων τῶν γεγονότων, πού ὅποιος δέν τά ξέρει δέν μπορεῖ νά εἶναι σύγχρονος μορφωμένος ἄνθρωπος. Ἄν ἕνας κομμουνιστής θά ἤθελε νά παινευτεῖ γιά τόν κομμουνισμό του μέ βάση τά ἕτοιμα συμπεράσματα πού ἀπόκτησε, χωρίς νά κάνει μιά πολύ σοβαρή, πολύ δύσκολη καί μεγάλη δουλιά, χωρίς νά μπεῖ στό νόημα τῶν γεγονότων πού εἶναι ὑποχρεωμένος νά τά δεῖ κριτικά, αὐτός ὁ κομμουνιστής θά ἦταν ἀξιοθρήνητος. Μιά τέτια ἐπιπολαιότητα θά ἦταν πάρα πολύ ὀλέθρια. Ἄν ξέρω ὅτι ξέρω λίγα, θά πετύχω νά μάθω περισσότερα. Ἄν ὅμως ἕνας ἄνθρωπος λέει ὅτι εἶναι κομμουνιστής καί ὅτι δέν τοῦ χρειάζεται νά

ξέρει τίποτε σταθερό, ἀπ' αὐτόν δέν θά βγεῖ τίποτε πού νά μοιάζει μέ κομμουνιστή.

Τό παλιό σχολειό διαμόρφωνε ὑπηρέτες πού τούς χρειάζονταν οἱ καπιταλιστές, τό παλιό σχολειό ἔφτιαχνε τούς ἀνθρώπους τῆς ἐπιστήμης ἀνθρώπους πού ἔπρεπε νά γράφουν καί νά μιλᾶνε ὅπως ἀρέσει στούς καπιταλιστές. Αὐτό σημαίνει ὅτι πρέπει νά τό σαρώσουμε. Ἄν ὅμως πρέπει νά τό σαρώσουμε, ἄν πρέπει νά τό καταστρέψουμε, σημαίνει μήπως ὅτι δέν πρέπει νά πάρουμε ἀπ' αὐτό ὅ,τι ἀπαραίτητο γιά τούς ἀνθρώπους συσσώρευσε ἡ ἀνθρωπότητα; Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι δέν πρέπει νά ξέρουμε νά ξεχωρίζουμε ἐκεῖνο πού ἦταν ἀπαραίτητο γιά τόν καπιταλισμό κι' ἐκεῖνο πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά τόν κομμουνισμό;

Στή θέση τῆς παλιᾶς μηχανικῆς πειθαρχίας, πού ἐφαρμοζόταν στήν ἀστική κοινωνία παρά τή θέληση τῆς πλειοψηφίας, ἐμεῖς βάζουμε τή συνειδητή πειθαρχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πού συνδυάζουν μαζί μέ τό μίσος πρός τήν παλιά κοινωνία τήν ἀποφασιστικότητα, τήν ἱκανότητα καί τήν προθυμία νά ἑνώσουν καί νά ὀργανώσουν τίς δυνάμεις τους γι' αὐτό τόν ἀγώνα, ἔτσι πού ἀπό τή θέληση ἑκατομμυρίων καί ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πού εἶναι ξεμοναχιασμένοι, σκορπισμένοι καί πεταμένοι σέ ὅλη τήν ἀπέραντη χώρα, θά δημιουργηθεῖ μιά ἑνιαία θέληση, γιατί χωρίς αὐτή τήν ἑνιαία θέληση ἀναπόφευκτα θά νικηθοῦμε. Χωρίς αὐτή τή συσπείρωση, χωρίς αὐτή τή συνειδητή πειθαρχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἡ ὑπόθεσή μας εἶναι χαμένη. Χωρίς αὐτό δέν θά μπορέσουμε νά νικήσουμε τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες ὅλου τοῦ κόσμου. Δέν θά στερεώσουμε οὔτε καί τό θεμέλιο, γιά νά μή μιλήσουμε γιά τό χτίσιμο πάνω σ' αὐτό τό θεμέλιο τῆς νέας, τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἔτσι, ἄν καί καταδικάζουμε τό παλιό σχολειό, ἄν καί τρέφουμε μίσος ἀπόλυτα δικαιολογημένο καί ἀναγκαῖο πρός τό παλιό σχολειό καί ἐκτιμοῦμε τήν ἐπιθυμία νά καταργηθεῖ, πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι τόν παλιό τρόπο διδασκαλίας, τόν παλιό παπαγαλισμό, τήν παλιά μηχανική πειθαρχία, πρέπει νά τά ἀντικαταστήσουμε μέ τήν ἱκανότητα νά ἀποκτήσουμε ὅλο τό σύνολο τῶν ἀνθρώπινων γνώσεων καί νά τίς ἀποκτήσουμε μέ τέτιο τρόπο, πού ὁ κομμουνισμός νά μή σᾶς εἶναι κάτι πού τό μάθατε ἀπ' ἔξω, ἀλλά κάτι πού τό σκεφτήκατε μόνοι σας, νά εἶναι ἐκεῖνα τά συμπεράσματα πού εἶναι ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ἄποψη τῆς σύγχρονης μόρφωσης.

Νά πῶς πρέπει νά βάζουμε τά βασικά καθήκοντα ὅταν μιλοῦμε γιά τό καθῆκον νά μάθουμε τόν κομμουνισμό.

Γιά νά σᾶς τό ξεκαθαρίσω αὐτό καλύτερα καί συνάμα γιά νά μπῶ στό ζήτημα πῶς νά μαθαίνουμε, θά πάρω ἕνα πρακτικό παράδειγμα. Ὅλοι σας ξέρετε ὅτι τώρα, ὕστερα ἀπό τά στρατιωτικά καθήκοντα, ὕστερα ἀπό τά καθήκοντα τῆς ἄμυνας τῆς Δημοκρατίας, μπαίνει μπροστά μας τό οἰκονομικό καθῆκον. Ξέρουμε ὅτι δέν μποροῦμε νά χτίσουμε τήν κομμουνιστική κοινωνία, ἄν δέν ἀναδημιουργήσουμε τή βιομηχανία καί τή γεωργία καί μάλιστα νά τίς ἀναδημιουργήσουμε ὄχι ὅπως παλιά. Πρέπει νά τίς ἀναδημιουργήσουμε πάνω σέ μιά σύγχρονη βάση, στηριγμένη στήν τελευταία λέξη τῆς ἐπιστήμης. Ξέρετε ὅτι ἡ βάση αὐτή εἶναι ὁ ἠλεκτρισμός, ὅτι μόνο ὅταν ἐξηλεκτριστεῖ ὅλη ἡ χώρα, ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας καί τῆς γεωργίας, ὅταν θά ἀφομοιώσετε αὐτό τό καθῆκον, μόνο τότε θά μπορέσετε νά οἰκοδομήσετε γιά τόν ἑαυτό σας τήν κομμουνιστική κοινωνία, πού δέν μπορεῖ νά τήν οἰκοδομήσει ἡ παλιά γενιά. Μπροστά σας μπαίνει τό καθῆκον τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης ὅλης τῆς χώρας, τῆς ἀναδιοργάνωσης, τῆς ἀνόρθωσης καί τῆς γεωργίας καί τῆς βιομηχανίας πάνω σέ σύγχρονη τεχνική βάση, πού στηρίζεται στή σύγχρονη ἐπιστήμη, στήν τεχνική, στόν ἠλεκτρισμό. Καταλαβαίνετε πολύ καλά ὅτι τόν ἐξηλεκτρισμό δέν μποροῦν νά τόν κάνουν ἄνθρωποι ἀγράμματοι καί ὅτι ἐδῶ δέν εἶναι ἀρκετές μόνο οἱ ἁπλές γραμματικές γνώσεις. Ἐδῶ δέν φτάνει νά καταλαβαίνεις τί εἶναι ἠλεκτρισμός. Πρέπει νά ξέρεις πῶς νά τόν ἐφαρμόζεις τεχνικά καί στή βιομηχανία καί στή γεωργία καί στούς χωριστούς κλάδους τῆς βιομηχανίας καί τῆς γέωργίας. Πρέπει νά τό μάθεις αὐτό ὁ ἴδιος, πρέπει νά τό διδάξεις σέ ὅλη τήν ἐργαζόμενη νέα γενιά. Νά τό καθῆκον πού μπαίνει μπροστά σέ κάθε συνειδητό κομμουνιστή, μπροστά σέ κάθε νέο ἄνθρωπο πού θεωρεῖ τόν ἑαυτό του κομμουνιστή καί ἀντιλαμβάνεται ξεκάθαρα ὅτι, μπαίνοντας στήν Κομμουνιστική Ἕνωση νεολαίας, ἀναλαβαίνει τό καθῆκον νά βοηθήσει τό Κόμμα νά χτίσει τόν κομμουνισμό, νά βοηθήσει ὅλη τή νέα γενιά νά δημιουργήσει τήν κομμουνιστική κοινωνία. Πρέπει νά καταλάβει ὅτι μόνο μέ βάση τή σύγχρονη μόρφωση μπορεῖ νά δημιουργήσει αὐτή τήν κοινωνία καί ὅτι, ἄν δέν κατακτήσει αὐτή τή μόρφωση, ὁ κομμουνισμός θά μείνει ἁπλή ἐπιθυμία.

Ἡ προηγούμενη γενιά εἶχε τό καθῆκον νά ἀνατρέψει τήν ἀστική τάξη. Τότε τό κύριο καθῆκον ἦταν ἡ κριτική τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μίσους τῶν μαζῶν πρός αὐτή, ἡ ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς συνείδησης, ἡ ἱκανότητα νά συσπειρώνεις

τίς δυνάμεις σου. Μπροστά στή νέα γενιά μπαίνει ἕνα πιό πολύπλοκο καθῆκον. Δέν εἶναι μόνο ὅτι πρέπει νά ἑνώσετε ὅλες τίς δυνάμεις σας γιά νά ὑποστηρίξετε τήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία ἐνάντια στίς ἐπιδρομές τῶν καπιταλιστῶν. Αὐτό πρέπει νά τό κάνετε. Αὐτό τό καταλάβατε περίφημα, αὐτό τό ἀντιλαμβάνεται ξεκάθαρα ὁ κάθε κομμουνιστής. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἀρκετό. Πρέπει νά οἰκοδομήσετε τήν κομμουνιστική κοινωνία. Ἀπό πολλές ἀπόψεις ἡ μισή δουλιά ἔχει γίνει. Τό παλιό καταστράφηκε, ὅπως καί ἔπρεπε νά καταστραφεῖ, ἀποτελεῖ ἕνα σωρό ἀπό ἐρείπια, ὅπως καί ἔπρεπε νά μετατραπεῖ σέ σωρούς ἐρειπίων. Τό ἔδαφος ἔχει καθαριστεῖ καί πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος ἡ νέα κομμουνιστική γενιά πρέπει νά χτίσει τήν κομμουνιστική κοινωνία. Μπροστά σας μπαίνει τό καθῆκον τῆς οἰκοδόμησης, καί μπορεῖτε νά τό πραγματοποιήσετε, μόνο ἄν κατακτήσετε ὅλες τίς σύγχρονες γνώσεις, ἄν ξέρετε νά μετατρέψετε τόν κομμουνισμό ἀπό ἕτοιμους ἀποστηθισμένους τύπους, συμβουλές, συνταγές, ὁδηγίες, προγράμματα στό ζωντανό ἐκεῖνο πράγμα πού συνενώνει ὅλη τήν ἄμεση δουλιά σας, ἄν ξέρετε νά μετατρέψετε τόν κομμουνισμό σέ ὁδηγό γιά τήν πρακτική δουλιά σας.

Αὐτό εἶναι τό καθῆκον σας πού πρέπει νά τό ἔχετε ὁδηγό σας στό ἔργο τῆς μόρφωσης, τῆς διαπαιδαγώγησης, τῆς ἀνόδου ὅλης τῆς νέας γενιᾶς. Πρέπει νά εἶστε οἱ πρῶτοι οἰκοδόμοι τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας μέσα στά ἑκατομμύρια τῶν οἰκοδόμων, ὅπου πρέπει νά ἀνήκει ὁ κάθε νέος, ἡ κάθε νέα. Ἄν δέν τραβήξετε ὅλη τή μάζα τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας σ' αὐτή τήν οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ, δέν θά μπορέσετε νά χτίσετε τήν κομμουνιστική κοινωνία.

Ἐδῶ ἔρχομαι φυσικά στό ζήτημα πῶς πρέπει νά διδάσκουμε τόν κομμουνισμό, ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ ἰδιομορφία τῶν μεθόδων μας.

Ἐδῶ θά σταθῶ πρίν ἀπόλα στό ζήτημα τῆς κομμουνιστικῆς ἠθικῆς.

Πρέπει νά διαπαιδαγωγηθεῖτε ἔτσι πού νά γίνετε κομμουνιστές. Τό καθῆκον τῆς Ἕνωσης τῆς νεολαίας εἶναι νά ὀργανώσει ἔτσι τήν πρακτική της δράση, πού μέ τήν ἐκπαίδευση, μέ τήν ὀργάνωση, μέ τή συσπείρωση, μέ τόν ἀγώνα, νά διαπαιδαγωγεῖ τόν ἑαυτό της καί ὅλους ἐκείνους πού τή βλέπουν σάν ἀρχηγό, νά διαπαιδαγωγεῖ καί νά φτιάχνει κομμουνιστές. Πρέπει ὅλο τό ἔργο τῆς διαπαιδαγώγησης, τῆς μόρφωσης καί τῆς

διδασκαλίας τῆς σύγχρονης νεολαίας νά εἶναι ἡ καλλιέργεια μέσα σ' αὐτή τῆς κομμουνιστικῆς ἠθικῆς.

Μά ὑπάρχει κομμουνιστική ἠθική; Ὑπάρχει κομμουνιστική ἠθικότητα; Φυσικά ὑπάρχει. Συχνά παρουσιάζουν τά πράγματα ἔτσι, σάν νά μήν ἔχουμε ἐμεῖς τή δική μας ἠθική καί πολύ συχνά ἡ ἀστική τάξη μᾶς κατηγορεῖ ὅτι ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, ἀπορίπτουμε κάθε ἠθική. Αὐτή εἶναι μιά μέθοδος γιά νά ὑποκαθιστοῦνται οἱ ἔννοιες, γιά νά ρίχνεται στάχτη στά μάτια τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Μέ ποιά ἔννοια ἀπορίπτουμε τήν ἠθική, ἀπορίπτουμε τήν ἠθικότητα;

Μέ τήν ἔννοια πού τήν κήρυσσε ἡ ἀστική τάξη, πού ἔβγαζε τήν ἠθικότητα αὐτή ἀπό τίς ἐντολές τοῦ θεοῦ. Ἐμεῖς σχετικά μ' αὐτό, φυσικά, λέμε ὅτι δέν πιστεύουμε στό θεό καί ξέρουμε πολύ καλά ὅτι στό ὄνομα τοῦ θεοῦ μιλοῦσε ὁ κλῆρος, μιλοῦσαν οἱ τσιφλικάδες, μιλοῦσε ἡ ἀστική τάξη, γιά νά ἐξασφαλίσουν τά ἐκμεταλλευτικά τους συμφέροντα. Ἤ, ἀντί νά βγάζουν τήν ἠθική αὐτή ἀπό τίς ἐντολές τῆς ἠθικότητας, ἀπό τίς ἐντολές τοῦ θεοῦ, τήν ἔβγαζαν ἀπό ἰδεαλιστικές ἤ μισο-ιδεαλιστικές φράσεις, πού κατάληγαν πάντα σέ κάτι πού ἔμοιαζε πολύ μέ τίς ἐντολές τοῦ θεοῦ.

Ἐμεῖς ἀπορίπτουμε κάθε τέτια ἠθικότητα πού εἶναι παρμένη ἀπό ἐξωανθρώπινη, ἐξωταξική ἔννοια. Λέμε ὅτι αὐτό εἶναι ἀπάτη, ὅτι αὐτό εἶναι κοροϊδία καί θόλωμα τοῦ μυαλοῦ τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν.

Ἐμεῖς λέμε ὅτι ἡ ἠθικότητά μας εἶναι ἀπόλυτα ὑποταγμένη στά συμφέροντα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἠθικότητά μας βγαίνει ἀπό τά συμφέροντα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ παλιά κοινωνία στηριζόταν στήν καταπίεση ὅλων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Χρειάστηκε νά τό καταστρέψουμε αὐτό τό καθεστώς, ἔπρεπε νά τούς ἀνατρέψουμε τούς καταπιεστές, ἀλλά γιά νά τό κάνουμε αὐτό ἔπρεπε νά δημιουργήσουμε μιά ἕνωση. Καί μιά τέτια ἕνωση δέν θά τή δημιουργοῦσε ὁ θεούλης.

Μιά τέτια ἕνωση μποροῦσαν νά τή δημιουργήσουν μόνο οἱ φάμπρικες, τά ἐργοστάσια, μόνο τό προλεταριάτο, πού ἔχει μορφωθεῖ, πού ἔχει ξυπνήσει ἀπό τόν παλιό λήθαργο. Μόνο ὅταν σχηματίστηκε αὐτή ἡ τάξη, ἄρχισε τό μαζικό κίνημα πού ὁδή-

γησε σ' αὐτό πού βλέπουμε σήμερα, στή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά ἀπό τίς πιό ἀδύνατες χῶρες, πού τρία χρόνια ὑπερασπίζεται τόν ἑαυτό της ἀπό τήν ἐπίθεση τῆς ἀστικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου. Καί βλέπουμε πῶς ἀναπτύσσεται σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση. Λέμε τώρα μέ βάση τήν πείρα ὅτι μόνο τό προλεταριάτο μποροῦσε νά δημιουργήσει μιά τέτια συσπειρωμένη δύναμη πού τήν ἀκολουθεῖ ἡ κομματιασμένη καί σκορπισμένη ἀγροτιά, μιά δύναμη πού ἄντεξε σέ ὅλες τίς ἐπιθέσεις τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Μόνο αὐτή ἡ τάξη μπορεῖ νά βοηθήσει τίς ἐργαζόμενες μάζες νά ἑνωθοῦν, νά συσπειρωθοῦν καί νά ὑπερασπίσουν τελικά, νά στερεώσουν τελικά τήν κομμουνιστική κοινωνία, νά τή χτίσουν ὁλοκληρωτικά.

Νά γιατί λέμε: γιά μᾶς δέν ὑπάρχει ἠθικότητα παρμένη ἔξω ἀπό τήν ἀνθρώπινη κοινωνία. Καί εἶναι ἀπάτη νά ὑποστηρίζεις ὅτι ὑπάρχει. Γιά μᾶς ἡ ἠθικότητα ὑποτάσσεται στά συμφέροντα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Καί σέ τί συνίσταται αὐτή ἡ ταξική πάλη; Στό νά ἀνατρέψουμε τόν τσάρο, νά ἀνατρέψουμε τούς καπιταλιστές, νά ἐκμηδενίσουμε τήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν.

Καί τί εἶναι γενικά τάξεις; Εἶναι αὐτό πού ἐπιτρέπει σέ ἕνα μέρος τῆς κοινωνίας νά ἰδιοποιεῖται τήν ἐργασία τοῦ ἄλλου. Ἄν ἕνα μέρος τῆς κοινωνίας ἰδιοποιεῖται ὅλη τή γῆ, ἔχουμε τίς τάξεις τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἀγροτῶν. Ἄν ἕνα μέρος τῆς κοινωνίας ἔχει τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια, ἔχει τίς μετοχές καί τά κεφάλαια καί τό ἄλλο δουλεύει σ' αὐτές τίς φάμπρικες, ἔχουμε τίς τάξεις τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν προλετάριων.

Δέν ἦταν δύσκολο νά διώξουμε τόν τσάρο, χρειάστηκαν γι' αὐτό ὅλο-ὅλο μερικές μέρες. Δέν ἦταν πολύ δύσκολο νά διώξουμε τούς τσιφλικάδες, αὐτό μπορέσαμε νά τό κάνουμε μέσα σέ μερικούς μῆνες, δέν εἶναι πολύ δύσκολο νά διώξουμε καί τούς καπιταλιστές. Εἶναι ὅμως ἀσύγκριτα πιό δύσκολο νά ἐκμηδενίσουμε τίς τάξεις. Ὁ χωρισμός σέ ἐργάτες καί ἀγρότες ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά ὑπάρχει. Ἄν ὁ ἀγρότης εἶναι ἐγκαταστημένος σέ χωριστό κομμάτι γῆς καί ἰδιοποιεῖται τό παραπανίσιο σιτάρι, δηλαδή τό σιτάρι πού δέν τοῦ χρειάζεται οὔτε γιά τόν ἑαυτό του, οὔτε γιά τά ζῶα του, ἐνῶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι μένουν χωρίς σιτάρι, τότε ὁ ἀγρότης μετατρέπεται πιά σέ ἐκμεταλλευτή. Ὅσο περισσότερο σιτάρι ἀφήνει γιά τόν ἑαυτό του, τόσο εἶναι συμφερότερο γι' αὐτόν, καί οἱ ἄλλοι ἄς πεινοῦν: «ὅσο περισσότερο πεινοῦν, τόσο ἀκριβότερα θά πουλήσω αὐτό τό σιτάρι». Πρέπει ὅλοι νά

δουλεύουν σύμφωνα μέ ἕνα γενικό σχέδιο στήν κοινή γῆ, στίς κοινές φάμπρικες καί στά κοινά ἐργοστάσια καί σύμφωνα μέ ἕναν γενικό κανονισμό. Εἶναι εὔκολο νά γίνει αὐτό; Βλέπετε ὅτι ἐδῶ δέν μποροῦμε νά πετύχουμε τή λύση ἐξίσου εὔκολα, ὅπως ὅταν ἦταν νά διώξουμε τόν τσάρο, τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Ἐδῶ τό προλεταριάτο πρέπει νά ἀναδιαπαιδαγωγήσει, νά ἐπανεκπαιδεύσει ἕνα μέρος ἀπό τούς ἀγρότες, νά τραβήξει μέ τό μέρος του ἐκείνους πού εἶναι ἐργαζόμενοι ἀγρότες, γιά νά ἐκμηδενίσει τήν ἀντίσταση ἐκείνων τῶν ἀγροτῶν πού εἶναι πλούσιοι καί πλουτίζουν μέ τήν ἀνέχεια τῶν ὑπόλοιπων. Ἑπομένως, δέν τέλειωσε ἀκόμη ὁ ἀγώνας τοῦ προλεταριάτου, ἐπειδή ἀνατρέψαμε τόν τσάρο καί διώξαμε τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, καί σ' αὐτό ἀκριβῶς συνίσταται τό καθῆκον τοῦ καθεστῶτος πού ὀνομάζουμε δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ταξική πάλη συνεχίζεται. Ἄλλαξε μόνο τίς μορφές της. Ἡ ταξική αὐτή πάλη τοῦ προλεταριάτου γίνεται γιά νά μήν μπορέσουν νά γυρίσουν πίσω οἱ παλιοί ἐκμεταλλευτές, γιά νά συνενωθεῖ σέ μιά ἕνωση ἡ σκόρπια μάζα τῆς καθυστερημένης ἀγροτιᾶς. Ἡ ταξική πάλη συνεχίζεται, καί τό καθῆκον μας εἶναι νά τά ὑποτάξουμε ὅλα στό συμφέρον τῆς πάλης αὐτῆς. Καί τήν κομμουνιστική μας ἠθικότητα τήν ὑποτάσσουμε σ' αὐτό τό καθῆκον. Λέμε: ἠθικότητα εἶναι αὐτό πού ἐξυπηρετεῖ τήν καταστροφή τῆς παλιᾶς ἐκμεταλλευτικῆς κοινωνίας καί τή συνένωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων γύρω ἀπό τό προλεταριάτο πού δημιουργεῖ τή νέα κοινωνία τῶν κομμουνιστῶν.

Ἡ κομμουνιστική ἠθικότητα εἶναι ἡ ἠθικότητα ἐκείνη πού ἐξυπηρετεῖ αὐτό τόν ἀγώνα, πού συνενώνει τούς ἐργαζόμενους ἐνάντια σέ κάθε ἐκμετάλλευση, ἐνάντια σέ κάθε μικρή ἰδιοκτησία, γιατί ἡ μικρή ἰδιοκτησία δίνει στά χέρια ἑνός προσώπου ἐκεῖνο πού ἔχει δημιουργηθεῖ μέ τήν ἐργασία ὁλόκληρης τῆς κοινωνίας. Ἡ γῆ στή χώρα μας θεωρεῖται κοινή ἰδιοκτησία.

Ἄν ὅμως ἀπ' αὐτή τήν κοινή ἰδιοκτησία πάρω ἕνα ὁρισμένο κομμάτι, βγάλω ἀπ' αὐτό σιτάρι διπλάσιο ἀπ' ὅ,τι μοῦ χρειάζεται καί μέ τό περίσσιο σιτάρι κερδοσκοπήσω; Ἄν σκέπτομαι ὅτι ὅσο περισσότεροι πεινασμένοι θά ὑπάρχουν, τόσο πιό ἀκριβά θά πληρώνουν; Ἐνεργῶ ἄραγε τότε σάν κομμουνιστής; Ὄχι, ἐνεργῶ σάν ἐκμεταλλευτής, σάν ἰδιοκτήτης. Αὐτό πρέπει νά τό πολεμήσουμε. Ἄν τό ἀφήσουμε ἔτσι, τότε ὅλα θά κυλήσουν πρός τά πίσω, πρός τήν ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν, πρός τήν ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅπως ἔγινε πολλές φορές στίς προη-

γούμενες ἐπαναστάσεις. Καί γιά νά μήν ἀφήσουμε νά ξαναρθεῖ ἡ ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν καί τῆς ἀστικῆς τάξης, δέν πρέπει νά ἐπιτρέψουμε τό μικροεμπόριο, δέν πρέπει νά ἀφήσουμε ὁρισμένα πρόσωπα νά πλουτίζουν σέ βάρος τῶν ὑπόλοιπων, πρέπει ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι νά ἑνωθοῦν μέ τό προλεταριάτο καί νά ἀποτελέσουν τήν κομμουνιστική κοινωνία. Σ' αὐτό ἀκριβῶς συνίσταται ἡ κύρια ἰδιομορφία τοῦ βασικοῦ καθήκοντος τῆς Ἕνωσης καί τῆς ὀργάνωσης τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας.

Ἡ παλιά κοινωνία στηριζόταν πάνω σέ τούτη τήν ἀρχή: ἤ ἐσύ ληστεύεις τόν ἄλλο, ἤ ὁ ἄλλος σέ ληστεύει ἐσένα, ἤ ἐσύ δουλεύεις γιά τόν ἄλλο, ἤ αὐτός γιά σένα, ἤ εἶσαι δουλοκτήτης, ἤ εἶσαι δοῦλος. Καί εἶναι εὐνόητο ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού ἀνατρέφονται μέσα σ' αὐτή τήν κοινωνία παίρνουν, μποροῦμε νά ποῦμε, μαζί μέ τό γάλα τῆς μάνας τους ψυχολογία, συνήθειες, ἀντιλήψεις ἤ δουλοκτήτη, ἤ δούλου, ἤ μικροϊδιοκτήτη, μικροϋπάλληλου, κατώτερου δημόσιου ὑπάλληλου, διανοούμενου, μέ μιά λέξη ἀνθρώπου πού φροντίζει μόνο νά ἔχει αὐτός καί γιά τόν ἄλλο δέν νοιάζεται.

Ἄν εἶμαι νοικοκύρης σ' αὐτό τό κομμάτι γῆς, δέν μέ νοιάζει γιά τόν ἄλλο. Ἄν ὁ ἄλλος πεινᾶ, τόσο τό καλύτερο, θά πουλήσω ἀκριβότερα τό σιτάρι μου. Ἄν ἔχω τή θεσούλα μου σάν γιατρός, μηχανικός, δάσκαλος, ὑπάλληλος δέν μέ νοιάζει γιά τόν ἄλλο. Ἴσως, κολακεύοντας, προσπαθώντας νά εἶμαι εὐχάριστος σ' αὐτούς πού κατέχουν τήν ἐξουσία, θά διατηρήσω τή θεσούλα μου καί θά μπορέσω ἀκόμη καί νά προκόψω, νά γίνω ἀστός. Ὁ κομμουνιστής δέν μπορεῖ νά ἔχει τέτια ψυχολογία καί τέτια διάθεση. Ὅταν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἀπόδειξαν ὅτι εἴμαστε ἱκανοί μέ τίς δικές μας δυνάμεις νά ὑπερασπίσουμε τόν ἑαυτό μας καί νά δημιουργήσουμε τή νέα κοινωνία, ἀπό τότε ἀκριβῶς ἄρχισε ἡ νέα, ἡ κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση, ἡ διαπαιδαγώγηση μέσα στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, ἡ διαπαιδαγώγηση σέ συμμαχία μέ τό προλεταριάτο, ἐνάντια στούς ἐγωιστές καί στούς μικροϊδιοκτῆτες, ἐνάντια στήν ψυχολογία καί στίς συνήθειες πού λένε: ἐγώ βγάζω κέρδος καί δέν μέ νοιάζει καθόλου γιά ὅλα τ' ἄλλα.

Νά σέ τί συνίσταται ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα, πῶς νά μαθαίνει τόν κομμουνισμό ἡ νέα γενιά πού μεγαλώνει.

Μπορεῖ νά μαθαίνει τόν κομμουνισμό, μόνο συνδέοντας τό κάθε βῆμα μελέτης, διαπαιδαγώγησης καί μόρφωσής της μέ τόν ἀδιάκοπο ἀγώνα τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια

στήν παλιά ἐκμεταλλευτική κοινωνία. Ὅταν μᾶς μιλοῦν γιά ἠθικότητα λέμε: γιά τόν κομμουνιστή ὅλη ἡ ἠθικότητα βρίσκεται σ' αὐτή τή σφιχτή, ἀλληλέγγυα πειθαρχία καί στό συνειδητό μαζικό ἀγώνα ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Δέν πιστεύουμε στήν αἰώνια ἠθικότητα καί ξεσκεπάζουμε τήν ἀπάτη πού κρύβουν ὅλα τά παραμύθια γιά τήν ἠθικότητα. Ἡ ἠθικότητα χρησιμεύει στήν ἀνθρώπινη κοινωνία γιά νά ἀνέβει ψηλότερα, γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῆς ἐργασίας.

Γιά νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ γενιά ἐκείνη τῆς νεολαίας, πού ἄρχισε νά μετατρέπεται σέ συνειδητούς ἀνθρώπους μέσα στόν πειθαρχημένο, φοβερό ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Μέσα στόν ἀγώνα αὐτό θά διαπαιδαγωγήσει πραγματικούς κομμουνιστές, στόν ἀγώνα αὐτό πρέπει νά ὑποτάξει κάθε της βῆμα καί μ' αὐτό τόν ἀγώνα νά συνδέσει κάθε της προσπάθεια στή μελέτη, στή μόρφωση καί στή διαπαιδαγώγησή της. Ἡ διαπαιδαγώγηση τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας δέν πρέπει νά συνίσταται στό νά τῆς προσφέρουμε μελιστάλακτους λόγους καί κανόνες ἠθικότητας. Αὐτό δέν θά πεῖ διαπαιδαγώγηση. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι βλέπουν τούς πατεράδες καί τίς μανάδες τους νά ζοῦν κάτω ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ὅταν γεύονται καί οἱ ἴδιοι τά βάσανα πού δοκιμάζει ὅποιος ἀρχίζει νά ἀντιπαλεύει τούς ἐκμεταλλευτές, ὅταν βλέπουν τί θυσίες κοστίζει νά συνεχίζεις αὐτό τόν ἀγώνα γιά νά ὑπερασπίσεις ὅ,τι κατακτήθηκε καί τί λυσσαλέοι ἐχθροί εἶναι οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές, τότε μέσα σ' αὐτό τό περιβάλλον, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί διαπαιδαγωγοῦνται κομμουνιστές. Στή βάση τῆς κομμουνιστικῆς ἠθικότητας βρίσκεται ὁ ἀγώνας γιά τή στερέωση καί τήν ὁλοκλήρωση τοῦ κομμουνισμοῦ. Νά ποιά εἶναι καί ἡ βάση τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης, μόρφωσης καί διδασκαλίας. Νά ποιά εἶναι ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα πῶς πρέπει νά μαθαίνουμε τόν κομμουνισμό.

Δέν θά πιστεύαμε στή διδασκαλία, στή διαπαιδαγώγηση καί στή μόρφωση, ἄν περιοριζόταν μόνο στό σχολειό καί ἦταν ἀποσπασμένη ἀπό τή θυελλώδη ζωή. Ὅσο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες παραμένουν καταπιεζόμενοι ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, ὅσο τά σχολειά παραμένουν στά χέρια τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ἡ νέα γενιά θά παραμένει τυφλή καί ἀμόρφωτη. Τό δικό μας σχολειό ὅμως πρέπει νά δόσει στή νεολαία τίς βάσεις τῆς γνώσης, τήν ἱκανότητα νά ἐπεξεργάζονται τά ἴδια τά νιάτα τίς κομμουνιστικές ἀπόψεις,

πρέπει νά τά κάνει μορφωμένους ἀνθρώπους. Τό σχολειό πρέπει στό διάστημα πού οἱ ἄνθρωποι σπουδάζουν σ' αὐτό νά τούς κάνει μαχητές τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές. Ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας θά δικαιώσει τό ὄνομά της ὅτι εἶναι Ἕνωση τῆς κομμουνιστικῆς νέας γενιᾶς, μόνο ὅταν τό κάθε βῆμα στή μάθηση, στή διαπαιδαγώγηση, στή μόρφωσή της θά τό συνδέει μέ τή συμμετοχή της στόν κοινό ἀγώνα ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Γιατί ξέρετε πολύ καλά ὅτι ὅσο ἡ Ρωσία θά εἶναι ἡ μοναδική ἐργατική Δημοκρατία, ἐνῶ σέ ὅλο τόν ὑπόλοιπο κόσμο θά ὑπάρχει τό παλιό ἀστικό καθεστώς, θά εἴμαστε πιό ἀδύνατοι ἀπ' αὐτούς καί κάθε φορά θά μᾶς ἀπειλεῖ μιά νέα ἐπίθεση. Ξέρετε ἐπίσης πολύ καλά ὅτι μόνο ἄν μάθουμε νά εἴμαστε συσπειρωμένοι καί ὁμόθυμοι, θά νικήσουμε στόν παραπέρα ἀγώνα καί ὅταν σταθεροποιηθοῦμε θά γίνουμε πραγματικά ἀκατανίκητοι. Ἔτσι λοιπόν, νά εἶσαι κομμουνιστής σημαίνει νά ὀργανώνεις καί νά συνενώνεις ὅλη τή νέα γενιά, νά δίνεις τό παράδειγμα τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς πειθαρχίας σ' αὐτό τόν ἀγώνα. Τότε θά μπορέσετε νά ἀρχίσετε καί νά ἀποτελειώσετε τό οἰκοδόμημα τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας.

Γιά νά τό κάνω αὐτό πιό καθαρό γιά ὅλους θά σᾶς ἀναφέρω ἕνα παράδειγμα. Λεγόμαστε κομμουνιστές. Τί εἶναι ὁ κομμουνιστής; Κομμουνιστής εἶναι λέξη λατινική. Ἡ λατινική λέξη κομμούνις σημαίνει κοινός. Κομμουνιστική κοινωνία σημαίνει ὅτι ὅλα εἶναι κοινά: ἡ γῆ, οἱ φάμπρικες, ἡ κοινή ἐργασία. Νά τί εἶναι ὁ κομμουνισμός.

Μπορεῖ ἄραγε ἡ δουλιά νά εἶναι κοινή, ἄν ὁ καθένας ἔχει τό νοικοκυριό του σέ χωριστό κομμάτι γῆς; Δέν μπορεῖ νά δημιουργήσεις μονομιᾶς τήν κοινή ἐργασία. Αὐτό δέν γίνεται. Δέν πέφτει ἀπό τόν οὐρανό. Πρέπει νά τήν κερδίσεις μέ μόχθο, νά τήν ἀποκτήσεις μέ βάσανα, νά τή δημιουργήσεις. Καί δημιουργεῖται στήν πορεία τοῦ ἀγώνα. Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά παλιό βιβλίο, κανένας δέν θά πίστευε στά βιβλία. Ἐδῶ χρειάζεται ἡ προσωπική πείρα τῆς ζωῆς. Ὅταν ὁ Κολτσάκ καί ὁ Ντενίκιν προχωροῦσαν ἀπό τή Σιβηρία καί ἀπό τό Νότο, οἱ ἀγρότες ἦταν μέ τό μέρος τους. Ὁ μπολσεβικισμός δέν τούς ἄρεσε, γιατί οἱ μπολσεβίκοι παίρνουν τό σιτάρι μέ σταθερή τιμή. Ὅταν ὅμως οἱ ἀγρότες δοκίμασαν στή Σιβηρία καί στήν Οὐκρανία τήν ἐξουσία τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, κατάλαβαν ὅτι γιά τόν ἀγρότη δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐκλογή: ἤ πρέπει νά πάει μέ τόν καπιταλιστή καί νά ὑποδουλωθεῖ στόν τσιφλικά, ἤ νά ἀκολουθήσει τόν ἐργάτη πού, εἶναι ἀλήθεια, δέν

ὑπόσχεται λαγούς μέ πετραχήλια, ἀπαιτεῖ ἀπό σένα σιδερένια πειθαρχία καί σταθερότητα στό σκληρό ἀγώνα, ἀλλά καί σέ βγάζει ἀπό τή σκλαβιά τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων. Ὅταν ἀκόμη καί οἱ καθυστερημένοι ἀγρότες τό κατάλαβαν καί τό εἶδαν αὐτό μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα, τότε ἔγιναν συνειδητοί, δοκιμασμένοι σέ σκληρό σχολειό ὀπαδοί τοῦ κομμουνισμοῦ. Αὐτήν ἀκριβῶς τήν πείρα πρέπει νά βάλει σάν βάση σέ ὅλη τή δράση της ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας.

Ἀπάντησα στά ἐρωτήματα τί πρέπει νά μάθουμε, τί πρέπει νά πάρουμε ἀπό τό παλιό σχολειό καί τήν παλιά ἐπιστήμη. Θά προσπαθήσω νά ἀπαντήσω καί στό ἐρώτημα πῶς πρέπει νά τά μαθαίνουμε αὐτά: μόνο συνδέοντας ἀδιάσπαστα τό κάθε βῆμα τῆς δουλιᾶς στό σχολειό, τό κάθε βῆμα στή διαπαιδαγώγηση, στή μόρφωση καί στή διδασκαλία μέ τόν ἀγώνα ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές.

Μέ μερικά παραδείγματα, παρμένα ἀπό τήν πείρα τῆς δουλιᾶς τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὀργάνωσης τῆς νεολαίας, θά σᾶς δείξω παραστατικά πῶς πρέπει νά γίνεται ἡ κομμουνιστική αὐτή διαπαιδαγώγηση. Ὅλοι μιλοῦν γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ. Ξέρετε ὅτι σέ μιά χώρα ἀναλφάβητη δέν μπορεῖ νά χτιστεῖ ἡ κομμουνιστική κοινωνία. Δέν φτάνει νά διατάξει ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἤ νά δόσει τό Κόμμα ἕνα καθορισμένο σύνθημα, ἤ νά ριχτεῖ ἕνα ὁρισμένο μέρος ἀπό τά καλύτερα στελέχη σ' αὐτή τή δουλιά. Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει ἡ ἴδια ἡ νέα γενιά νά καταπιαστεῖ μέ τό ἔργο αὐτό. Ὁ κομμουνισμός συνίσταται στό νά πεῖ ἡ νεολαία, οἱ νέοι καί οἱ νέες πού ἀνήκουν στήν Ἕνωση τῆς νεολαίας: αὐτό εἶναι δική μας ὑπόθεση, θά μαζευτοῦμε καί θά πᾶμε στό χωριό γιά νά ἐξαλείψουμε τόν ἀναλφαβητισμό, γιά νά μήν ὑπάρχουν ἀγράμματοι μέσα στή νέα μας γενιά. Θά ἐπιδιώξουμε νά ἀφιερωθεῖ σ' αὐτό τό ἔργο ἡ πρωτοβουλία τῆς νέας γενιᾶς. Ξέρετε ὅτι δέν εἶναι δυνατό νά μετατρέψουμε γρήγορα τή Ρωσία ἀπό καθυστερημένη καί ἀγράμματη σέ χώρα γραμματισμένη. Ἄν ὅμως μ' αὐτό τό ἔργο καταπιαστεῖ ἡ Ἕνωση τῆς νεολαίας, ἄν ὅλη ἡ νεολαία δουλέψει πρός ὄφελος ὅλων, τότε αὐτή ἡ Ἕνωση πού συνενώνει 400 000 νέους καί νέες θά ἔχει τό δικαίωμα νά ὀνομάζεται Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας. Τό καθῆκον τῆς Ἕνωσης εἶναι ἀκόμη, ἀφομοιώνοντας τοῦτες ἤ ἐκεῖνες τίς γνώσεις, νά βοηθήσει τή νεολαία πού δέν μπορεῖ νά ἀπαλλαχτεῖ μόνη της ἀπό τό σκοτάδι τῆς ἀγραμματοσύνης. Νά εἶσαι μέλος τῆς Ἕνωσης τῆς νεολαίας σημαίνει νά ἐνεργεῖς ἔτσι

πού νά προσφέρεις τή δουλιά σου, τή δύναμή σου στήν κοινή ὑπόθεση. Ἀκριβῶς σ' αὐτό συνίσταται ἡ κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση. Μόνο μέσα σέ μιά τέτια δουλιά μετατρέπεται ὁ νέος ἤ ἡ νέα σέ πραγματικό κομμουνιστή. Μόνο στήν περίπτωση πού θά μπορέσουν μ' αὐτή τή δουλιά νά ἔχουν πρακτικές ἐπιτυχίες θά γίνουν καί κομμουνιστές.

Γιά παράδειγμα πάρτε τή δουλιά στούς λαχανόκηπους στά περίχωρα τῶν πόλεων. Μήπως αὐτό δέν εἶναι δουλιά; Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης νεολαίας. Ὁ λαός πεινᾶ, στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια ἔχουμε λιμό. Γιά νά σωθοῦμε ἀπό τό λιμό πρέπει νά ἀναπτύξουμε τούς λαχανόκηπους, ἡ γεωργία ὅμως γίνεται μέ τόν παλιό τρόπο. Πρέπει λοιπόν, τά πιό συνειδητά στοιχεῖα νά καταπιαστοῦν μ' αὐτή τή δουλιά. Καί τότε θά δεῖτε ὅτι οἱ λαχανόκηποι θά πληθαίνουν, ἡ ἔκτασή τους θά αὐξηθεῖ, τά ἀποτελέσματα θά καλυτερέψουν. Στή δουλιά αὐτή πρέπει νά πάρει δραστήριο μέρος ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας. Κάθε ἕνωση ἤ κάθε πυρήνας τῆς Ἕνωσης πρέπει νά θεωροῦν αὐτό τό ἔργο δικό τους.

Ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας πρέπει νά εἶναι μιά ὁμάδα κρούσης, πού σέ κάθε δουλιά προσφέρει τή βοήθειά της, ἐκδηλώνει τήν πρωτοβουλία της, στέκεται πρωτεργάτης. Ἡ Ἕνωση πρέπει νά εἶναι τέτια πού κάθε ἐργάτης νά βλέπει μέσα σ' αὐτήν ἀνθρώπους, πού ἡ διδασκαλία τους ἴσως νά τοῦ εἶναι ἀκατανόητη, πού στή διδασκαλία τους ἴσως νά μήν πιστέψει ἀμέσως, ἀλλά ἡ ζωντανή δουλιά τους, ἡ δράση τους θά τόν κάνουν νά καταλάβει ὅτι εἶναι πραγματικά οἱ ἄνθρωποι πού τοῦ δείχνουν τό σωστό δρόμο.

Ἄν ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας δέν κατορθώσει νά ὀργανώσει ἔτσι τή δουλιά της σέ ὅλους τούς τομεῖς, αὐτό σημαίνει ὅτι ξεστρατίζει στόν παλιό, ἀστικό δρόμο. Τή διαπαιδαγώγησή μας πρέπει νά τή συνδυάσουμε μέ τόν ἀγώνα τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, γιά νά βοηθήσουμε τούς ἐργαζόμενους νά λύσουν τά καθήκοντα πού πηγάζουν ἀπό τή θεωρία τοῦ κομμουνισμοῦ.

Τά μέλη τῆς Ἕνωσης πρέπει νά χρησιμοποιοῦν κάθε ἐλεύθερη ὥρα τους γιά νά βελτιώσουν τήν καλλιέργεια στούς λαχανόκηπους ἤ γιά νά ὀργανώσουν τή μόρφωση τῆς νεολαίας σέ κάποια φάμπρικα ἤ ἐργοστάσιο κτλ. Θέλουμε νά μετατρέψουμε τή Ρωσία ἀπό χώρα φτωχή καί κακομοιριασμένη σέ χώρα πλούσια. Καί πρέπει ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας νά

συνδυάσει τή μόρφωσή της, τή μάθησή της καί τή διαπαιδαγώγησή της μέ τή δουλιά τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, νά μή κλειδώνεται στά σχολειά της καί νά μή περιορίζεται ἁπλῶς νά διαβάζει κομμουνιστικά βιβλία καί μπροσοῦρες. Μόνο μέσα στή δουλιά μαζί μέ τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες μπορεῖ νά γίνει κανείς πραγματικός κομμουνιστής. Καί πρέπει ὅλοι νά δοῦν ὅτι ὁ καθένας πού μπαίνει στήν Ἕνωση τῆς νεολαίας εἶναι γραμματισμένος, μά συνάμα ξέρει καί νά δουλεύει. Ὅταν ὅλοι δοῦν πῶς διώξαμε ἀπό τό παλιό σχολειό τήν παλιά μηχανική πειθαρχία καί τήν ἀντικαταστήσαμε μέ τή συνειδητή πειθαρχία, πῶς ὁ κάθε νέος πάει καί παίρνει μέρος στά κομμουνιστικά Σάββατα καί πῶς χρησιμοποιεῖ κάθε κομμάτι γῆς στά περίχωρα γιά νά βοηθήσει τόν πληθυσμό, ὁ λαός θά ἀρχίσει νά μή βλέπει τή δουλιά ἔτσι ὅπως τήν ἔβλεπε πρωτύτερα.

Τό καθῆκον τῆς Ἕνωσης τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας εἶναι νά ὀργανώνει στό χωριό ἤ στή συνοικία της τή βοήθεια σέ τέτιες δουλιές — παίρνω ἕνα μικρό παράδειγμα — σάν τήν ἐξασφάλιση τῆς καθαριότητας ἤ τή διανομή τῶν τροφίμων. Πῶς γινόταν στήν καπιταλιστική παλιά κοινωνία; Ὁ καθένας δούλευε μόνο γιά τόν ἑαυτό του καί κανένας δέν κοίταζε, ἄν ὑπάρχουν γέροι ἤ ἄρωστοι, ἤ ἄν ὅλο τό βάρος τοῦ νοικοκυριοῦ ἔπεφτε στούς ὤμους τῆς γυναίκας, πού γι' αὐτό ἦταν ἀποκαμωμένη καί ὑποδουλωμένη. Ποιός πρέπει νά παλέψει ἐνάντια σ' αὐτό; Οἱ Ἑνώσεις τῆς νεολαίας πού πρέπει νά ποῦν: ἐμεῖς θά τά ἀλλάξουμε αὐτά, θά ὀργανώσουμε τμήματα ἀπό νέους πού θά βοηθοῦν στήν ἐξασφάλιση τῆς καθαριότητας ἤ στή διανομή τῶν τροφίμων, γυρίζοντας συστηματικά ἀπό σπίτι σέ σπίτι, θά ὀργανώσουμε τμήματα πού θά δροῦν ὀργανωμένα πρός ὄφελος ὅλης τῆς κοινωνίας, κατανέμοντας σωστά τίς δυνάμεις καί δείχνοντας ὅτι ἡ ἐργασία πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένη ἐργασία.

Ἡ γενιά πού τήν ἀντιπροσωπεύουν ὅσοι εἶναι τώρα περίπου 50 χρονῶν, δέν μπορεῖ νά ὑπολογίζει ὅτι θά δεῖ τήν κομμουνιστική κοινωνία. Ὥς τότε ἡ γενιά αὐτή θά σβήσει. Ἡ γενιά ὅμως πού τώρα εἶναι περίπου 15 χρονῶν θά δεῖ τήν κομμουνιστική κοινωνία καί θά χτίσει ἡ ἴδια αὐτή τήν κοινωνία. Καί πρέπει νά ξέρει ὅτι ὅλος ὁ σκοπός τῆς ζωῆς της εἶναι ἡ οἰκοδόμηση αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Στήν παλιά κοινωνία κάθε οἰκογένεια δούλευε χωριστά, καί κανένας δέν συνένωνε τήν ἐργασία του, ἐκτός ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές πού καταπίεζαν τή μάζα τοῦ λαοῦ. Ἐμεῖς πρέπει κάθε δουλιά, ὅσο καί ἄν εἶναι βρώμικη

καί δύσκολη, νά τήν όργανώνουμε μέ τέτιο τρόπο, πού ὁ κάθε ἐργάτης καί ἀγρότης νά μπορεῖ νά βλέπει τόν ἑαυτό του ἔτσι: ἐγώ εἶμαι ἕνα κομμάτι ἀπό τή μεγάλη στρατιά τῆς ἐλεύθερης ἐργασίας καί θά μπορέσω νά χτίσω ὁ ἴδιος τή ζωή μου χωρίς τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, θά μπορέσω νά ἐγκαθιδρύσω τό κομμουνιστικό καθεστώς. Πρέπει ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας νά διαπαιδαγωγεῖ ὅλους τούς νέους, ἀπό τά μικρά τους χρόνια * στό πνεῦμα τῆς συνειδητῆς καί πειθαρχημένης δουλιᾶς. Ἔτσι μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε ὅτι θά ἐκπληρωθοῦν τά καθήκοντα πού μπαίνουν σήμερα μπροστά μας. Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι χρειάζονται ὄχι λιγότερα ἀπό 10 χρόνια γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας, γιά νά μπορέσει νά ἐξυπηρετηθεῖ ἡ φτωχεμένη γῆ μας σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες κατακτήσεις τῆς τεχνικῆς. Ἡ γενιά λοιπόν, πού εἶναι σήμερα 15 χρονῶν καί ἡ ὁποία ὕστερα ἀπό 10-20 χρόνια θά ζεῖ μέσα στήν κομμουνιστική κοινωνία, πρέπει ὅλα τά καθήκοντα τῆς μάθησής της νά τά βάζει ἔτσι πού κάθε μέρα σέ κάθε χωριό, σέ κάθε πόλη ἡ νεολαία νά ἐκπληρώνει πρακτικά τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό καθῆκον τῆς κοινῆς δουλιᾶς, ἔστω καί τό πιό μικρό, ἔστω καί τό πιό ἁπλό. Στό βαθμό πού θά γίνεται αὐτό σέ κάθε χωριό, στό βαθμό πού θά ἀναπτύσσεται ἡ κομμουνιστική ἅμιλλα, στό βαθμό πού ἡ νεολαία θά ἀποδείχνει ὅτι ξέρει νά συνενώνει τή δουλιά της — στόν ἴδιο βαθμό θά ἐξασφαλίζεται καί ἡ ἐπιτυχία τῆς κομμουνιστικῆς οἰκοδόμησης. Μόνο βλέποντας τό κάθε βῆμα μας ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς τῆς οἰκοδόμησης, μόνο ρωτώντας τόν ἑαυτό μας, ἄν κάναμε τό πᾶν γιά νά εἴμαστε ἑνωμένοι, συνειδητοί ἐργαζόμενοι, ἡ Ἕνωση τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας θά συνενώσει τό μισό ἑκατομμύριο μέλη της σέ μιά στρατιά τῆς ἐργασίας καί θά κερδίσει τή γενική ἐκτίμηση. (Θύελλα χειροκροτημάτων.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 221, 222 καί 223· 5, 6 καί 7 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας: Ν. Λένιν (Β. Ι. Οὐλιάνοφ). «Τά καθήκοντα τῶν Ἑνώσεων νεολαίας», Μόσχα, 1920, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

---

* Στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 223 τῆς 7 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 ἀντί τῶν λέξεων: «ἀπό τά μικρά τους χρόνια», μπῆκε: «ἀπό δώδεκα χρονῶν». *Ἡ Σύντ.*

ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΔΕΡΜΑΤΟΣ 2 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920 [123]

Σύντροφοι, τό θέμα τῆς εἰσήγησής μου πρέπει νά εἶναι, σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία τῶν πρωτεργατῶν καί τῶν ὀργανωτῶν τοῦ συνεδρίου σας, ἡ πολιτική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας μας. Ἀπό τήν πλευρά αὐτή, τό κύριο, στό ὁποῖο θά χρειαστεῖ νά σταθῶ εἶναι, χωρίς ἀμφιβολία, ὁ πόλεμός μας μέ τήν Πολωνία, ἡ βασική πορεία τῶν γεγονότων πού συνδέονται μ' αὐτόν, καί αὐτό πού ἀποκαλύφθηκε ἔτσι ὁσοναφορᾶ τήν ἐσωτερική καί διεθνή κατάσταση τῆς Δημοκρατίας μας.

Ὅλοι σας φυσικά ξέρετε πόσο δύσκολη ἔχει γίνει τώρα ἡ στρατιωτική μας κατάσταση, καί γι' αὐτό τό λόγο εἶναι φυσικό νά ρίξουμε μιά ματιά στά περιστατικά πού τόσο ὄξυναν καί τόσο ἐπιδείνωσαν τήν κατάσταση αὐτή. Θυμόσαστε βέβαια ὅτι τόν Ἀπρίλη αὐτοῦ τοῦ χρόνου, προτοῦ ἀκόμη ἀρχίσει ἡ ἐπίθεση τῶν πολωνῶν, ἡ γραμμή τοῦ μετώπου περνοῦσε ἀνατολικότερα, σέ πολλά μέρη ἀρκετά ἀνατολικότερα ἀπό τή σημερινή. Ὅπως ἦταν ἡ γραμμή, τό Μίνσκ ἔπεφτε στούς πολωνούς, τό ἴδιο καί ὅλη ἡ Λευκορωσία. Καί ὄχι μόνο τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἀλλά καί τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ — τό ἀνώτατο ὄργανο τῆς ΣΟΣΔΡ — εἶχε ἀναγγείλει ἐπίσημα καί μέ εἰδικό μήνυμα στόν πολωνικό λαό ὅτι προτείνει εἰρήνη, πώς ἀποκρούει μιά λύση μέ τά ὅπλα τοῦ προβλήματος τῆς τύχης τῆς Λευκορωσίας, πού ποτέ δέν ἦταν πολωνική καί πού ὁ ἀγροτικός πληθυσμός της, ὁ ὁποῖος ὑπόφερε χρόνια καί χρόνια κάτω ἀπό τούς πολωνούς τσιφλικάδες, δέν εἶχε συνείδηση πολωνική. Ὡστόσο δηλώσαμε μέ τόν πιό ἐπίσημο, μέ τόν πιό πανηγυρικό τρόπο πώς προτείνουμε εἰρήνη μέ βάση τήν τοτινή

γραμμή, γιατί ἦταν τόσο πολύτιμη γιά μᾶς ἡ ζωή τῶν ἐργατῶν πού θά χάνονταν στόν πόλεμο αὐτό, ὥστε νά μή μᾶς φαίνεται μεγάλη ὁποιαδήποτε ὑποχώρηση. Προϋποθέταμε τή λύση τοῦ ζητήματος τῆς Λευκορωσίας ὄχι μέ τή δύναμη τῶν ὅπλων, ἀλλά ἀποκλειστικά καί μόνο μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς πάλης στό ἐσωτερικό τῆς Πολωνίας. Ξέρουμε πώς μποροῦμε νά βοηθήσουμε τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργατῶν τῆς Πολωνίας, ὄχι τόσο καί μάλιστα κυρίως ὄχι τόσο μέ τή στρατιωτική δύναμη, ὅσο μέ τή δύναμη τῆς προπαγάνδας μας.

Αὐτό ἔγινε τόν Ἀπρίλη αὐτοῦ τοῦ χρόνου καί ξέρετε ὅτι στήν ἐπίσημη πρόταση γιά εἰρήνη ἡ Πολωνία στήν ἀρχή ἀπάντησε μέ ἕναν ἑλιγμό, προτείνοντας νά κλείσουμε εἰρήνη στό Μπορίσοφ, πού βρισκόταν στά χέρια τους καί ἦταν σπουδαιότατο στρατηγικό σημεῖο, ἐπειδή τό κατεῖχαν οἱ πολωνοί καί ἐπειδή ἡ διεξαγωγή τῶν διαπραγματεύσεων ἐκεῖ θά τούς ἔδινε τή δυνατότητα νά ἐξαπολύσουν ἐπίθεση στά νοτιοδυτικά καί νά μᾶς στερήσουν τή δυνατότητα μιᾶς δικῆς μας ἐπίθεσης πρός τά βορειοδυτικά. Ἐμεῖς ἀπαντήσαμε: σέ ὁποιαδήποτε πόλη ἐκτός ἀπό τό Μπορίσοφ. Οἱ πολωνοί ἀπάντησαν ἀρνητικά. Σᾶς τά ὑπενθυμίζω ὅλα αὐτά, ὥστε σέ ὅλες τίς συζητήσεις πού θά χρειαστεῖ νά κάνετε πάνω στό ζήτημα αὐτό, νά ὑπογραμμίζετε πιό ἔντονα πώς στήν ἀρχή προτείναμε εἰρήνη σέ γραμμή ἀνατολικότερη ἀπό τή σημερινή, δηλ. δεχτήκαμε νά συνάψουμε δυσμενέστατη γιά μᾶς εἰρήνη.

Οἱ πολωνοί μᾶς ἐπέβαλαν τόν πόλεμο, καί ξέρουμε πώς τόν κύριο ρόλο ἐδῶ μάλιστα δέν τόν ἔπαιζαν οὔτε οἱ πολωνοί τσιφλικάδες, οὔτε οἱ πολωνοί καπιταλιστές, γιατί ἡ κατάσταση τῆς Πολωνίας ἦταν, ὅπως καί εἶναι τώρα, ἀπελπιστική. Ἡ Πολωνία ἀπό ἀπόγνωση προχώρησε στόν τυχοδιωκτισμό αὐτό. Ἡ κύρια ὅμως δύναμη πού ἔσπρωχνε τούς πολωνούς στόν πόλεμο ἐνάντιά μας ἦταν φυσικά ἡ δύναμη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου καί κατά πρῶτο λόγο τοῦ γαλλικοῦ. Στό μεταξύ ξεκαθαρίστηκε ὅτι ἑκατοντάδες γάλλοι ἀξιωματικοί ὑπηρετοῦσαν καί ὑπηρετοῦν στόν πολωνικό στρατό, πώς ὅλος ὁ ἐξοπλισμός, ὅλη ἡ οἰκονομική καί στρατιωτική βοήθεια δόθηκε στήν Πολωνία ἀποκλειστικά ἀπό τή Γαλλία.

Ὁρίστε μέσα σέ ποιές συνθῆκες ἄρχισε αὐτός ὁ πόλεμος, πού ἀποτελοῦσε μιά νέα ἀπόπειρα τῶν συμμάχων νά τσακίσουν τή Σοβιετική Δημοκρατία, μιά ἀπόπειρα — ὕστερα ἀπό τήν ἀποτυχία τοῦ σχεδίου μέ τόν Γιουντένιτς — νά βάλουν ξανά, μέ

τή βοήθεια τῆς Πολωνίας, τό ζήτημα τῆς συντριβῆς τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, καί ξέρετε τήν κύρια περιπέτεια αὐτοῦ τοῦ πολέμου μέ τήν Πολωνία, πού ἄρχισε παρά τή θέλησή μας. Ξέρετε ὅτι στήν ἀρχή οἱ πολωνοί εἶχαν ἐπιτυχίες, καί στό νοτιοδυτικό τομέα κατέλαβαν τό Κίεβο, πώς ἔπειτα πέρασε ἀρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, ὥσπου νά μπορέσει ὁ Κόκκινος Στρατός νά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις του καί νά ἀρχίσει τήν ἐπίθεση, καί τότε ἄρχισαν οἱ πολωνοί νά χάνουν τή μιά θέση ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη. Ἔχασαν τό Πολότσκ κ. ἄ. Ἀλλά μόλις τόν Ἰούλη ἄρχισε ἡ ἀποφασιστική ἐπίθεση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἦταν τόσο ἐπιτυχημένη, πού πραγματοποιήσαμε μιά ἐκστρατεία σχεδόν πρωτάκουστη στήν ἱστορία τῶν πολέμων. Ὁ Κόκκινος Στρατός προέλασε χωρίς διακοπή 500, ἀκόμη καί 600 καί σέ πολλά μέρη μέχρι 800 βέρστια καί ἔφτασε σχεδόν ὥς τή Βαρσοβία. Ἡ Βαρσοβία θεωροῦνταν σχεδόν χαμένη γιά τήν Πολωνία. Ἔτσι τουλάχιστον πίστευε ὅλος ὁ διεθνής Τύπος. Μετά ἦλθε ἡ στροφή. Ὅταν πλησιάσαμε στή Βαρσοβία, τά στρατεύματά μας ἦταν τόσο ταλαιπωρημένα, πού δέν εἶχαν ἀρκετή δύναμη νά συνεχίσουν τή νικηφόρα τους πορεία, ἐνῶ τά πολωνικά στρατεύματα, κυριευμένα ἀπό τήν πατριωτική ἔξαρση πού ἐπικρατοῦσε στή Βαρσοβία, νιώθοντας πώς βρίσκονται στή χώρα τους, βρῆκαν στήριγμα, βρῆκαν καινούργια δυνατότητα νά προχωρήσουν. Φάνηκε ὅτι ὁ πόλεμος ἔδοσε τή δυνατότητα νά φτάσουμε ὥς τήν ὁλοκληρωτική σχεδόν συντριβή τῆς Πολωνίας, ὅμως στήν ἀποφασιστική στιγμή δέν εἴχαμε ἀρκετές δυνάμεις.

Θά μποροῦσα νά μιλήσω πάνω σ' αὐτό ἀκόμη, μά σύμφωνα μέ τό θέμα τῆς εἰσήγησής μου, πρέπει νά ἀσχοληθῶ μέ τήν πολιτική κατάσταση πού ὑπῆρχε τήν ἐποχή ἐκείνη. Εἴδαμε πώς, ὅταν πρίν ἀπό τήν ἀπριλιάτικη ἐπίθεση προτείναμε στήν Πολωνική Δημοκρατία μιά εἰρήνη μέ ὅρους εὐνοϊκότατους γιά τούς πολωνούς, μά δυσμενεῖς γιά μᾶς, ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος τοῦ κόσμου ξεσήκωσε θόρυβο καί τήν ἀνοιχτή δήλωσή μας τήν ἔβλεπαν σάν δεῖγμα ἀδυναμίας μας. Ἐφόσον οἱ μπολσεβίκοι πρότειναν εἰρήνη μέ βάση τή γραμμή πού κρατοῦσαν τότε τά πολωνικά στρατεύματα, ἐφόσον οἱ μπολσεβίκοι δίνουν καί τό Μίνσκ, θά πεῖ πώς εἶναι ἀδύνατοι. Στίς ἀρχές τοῦ πολέμου ἀκόμη καί ὁ ἄγγλος βασιλιάς ἔστειλε χαιρετιστήριο στόν ἀρχηγό τῆς τσιφλικάδικης πολωνικῆς κυβέρνησης.

Στις 12 τοῦ Ἰούλη, ὅπως ἴσως θά θυμᾶστε, πήραμε ξαφνικά ἕνα τηλεγράφημα ἀπό τό γραμματέα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν

μέ τήν ἀναγγελία ὅτι ἡ πολωνική κυβέρνηση δέχεται νά ἀρχίσει διαπραγματεύσεις εἰρήνης μέ τόν ὅρο ὅτι θά καθοριστοῦν ἐθνογραφικά σύνορα καί μέ τόν ὅρο ὅτι θά μείνει ὅλη ἡ Γαλικία στήν Πολωνία. Ὅλος ὁ διεθνής Τύπος ξεσήκωσε ἕναν πρωτάκουστο θόρυβο. Αὐτή τή φορά ὅλοι ἦταν ὑπέρ τῆς εἰρήνης. Ὅταν τόν Ἀπρίλη ἤ καί πιό νωρίτερα, τήν ἄνοιξη τοῦ 1920, προτείναμε εἰρήνη, ὅλος αὐτός ὁ Τύπος σιωποῦσε ἤ ὑποκινοῦσε τήν Πολωνία σέ πόλεμο. Ὅταν ὅμως νικήσαμε τήν Πολωνία καί πρότεινε εἰρήνη ἡ Πολωνία, ἐμεῖς ἀπαντήσαμε στήν πρόταση αὐτή, λέγοντας ἀνοιχτά καί καθαρά τήν ἄποψή μας ὅτι ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν δέν ἀντιπροσωπεύει καμιά δύναμη καί δέν μποροῦμε νά βασιστοῦμε στό λόγο της. Τότε ἄρχισαν ὅλοι νά φωνάζουν καί νά ἀπαιτοῦν νά σταματήσουμε. Τώρα πού ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἄλλαξε, πού δηλώσαμε χθές πώς προτείνουμε στήν Πολωνία εἰρήνη μέ ὅρους πιό εὐνοϊκούς, ἀπό ἐκείνους πού πρότεινε ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ζητώντας νά ὑπογραφεῖ ἡ εἰρήνη αὐτή ὥς τίς 5 τοῦ Ὀχτώβρη, ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος ξαναβουβάθηκε. Ὁ Τύπος αὐτός δέν μιλάει γιά εἰρήνη ὅταν οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ἀμυνόμενοι καί φωνάζει ὅταν οἱ μπολσεβίκοι ἐπιτίθενται. Ὕστερα ἀπ' αὐτό θέλει νά μᾶς κάνει νά πιστέψουμε πώς ὁ ἀστικός Τύπος ἐπιθυμεῖ τάχα εἰρήνη. Στή συνδιάσκεψη τοῦ Κόμματός μας, πού τέλειωσε πρίν λίγες μέρες, εἴχαμε τήν εὐκαιρία νά ἀκούσουμε τήν εἰσήγηση ἑνός πολωνοῦ ἐργάτη, ἐκπροσώπου ἑνός ἀπό τά μεγαλύτερα συνδικάτα τῆς Πολωνίας [124], ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νά φτάσει ἀπό τή Βαρσοβία, καί μᾶς ἐξιστόρησε τούς διωγμούς πού ἔχουν ὑποστεῖ οἱ ἐργάτες στήν Πολωνία, πώς οἱ ἐργάτες τῆς Βαρσοβίας ἔβλεπαν τόν Κόκκινο Στρατό σάν λυτρωτή, ὅτι καρτεροῦσαν τό ρωσικό Κόκκινο Στρατό ὄχι σάν ἐχθρό τους, ἀλλά ἀντίθετα σάν φίλο τους στήν πάλη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, ἐνάντια στούς ἀστούς δυνάστες τῆς Πολωνίας. Ἐδῶ τό ζήτημα εἶναι καθαρό, ἡ Ἀντάντ χρησιμοποίησε τήν Πολωνία σάν ὅπλο στή νέα ἀπόπειρά της νά συντρίψει τή Σοβιετική Δημοκρατία, καί ὅταν αὐτή ἡ ἀπόπειρα κινδύνεψε νά ἔχει τελείως ἀντίθετα ἀποτελέσματα, κι' ἐμεῖς βρισκόμασταν στίς παραμονές τῆς ἡμέρας πού θά βοηθούσαμε τούς πολωνούς ἐργάτες νά ἀνατρέψουν τήν κυβέρνησή τους, ὅλος ὁ ἀστικός εὐρωπαϊκός Τύπος ξεσηκώθηκε ἐνάντιά μας. Ὁ σ. Κάμενεφ, πού ἐπισκέφθηκε τό Λονδίνο, μᾶς εἶπε ἐδῶ, στό Μεγάλο θέατρο, πώς ἦταν ἀναγκασμένος νά ἀκούει κάθε μέρα τελεσίγραφα καί ἀπειλές τῆς ἀγγλικῆς κυβέρ-

νησης, πού ἤθελε νά κινητοποιήσει κιόλας ὅλο τό στόλο της ἐνάντια στήν Πετρούπολη, συγκεντρώνοντάς τον στήν Κρονστάνδη γιά νά προφυλάξει τάχα τήν Πολωνία ἀπό μᾶς. Τώρα πού ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἄλλαξε, πού ἀποσύρουμε ἀπό τούς ὅρους μας καθετί πού ἡ Πολωνία τό εἶχε χαρακτηρίσει ἀπαράδεκτο, ὁ ἀστικός Τύπος βουβάθηκε. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι μπροστά σας δέν ἔχετε τίποτε ἄλλο παρά μιά ὑποκίνηση τῆς Πολωνίας ἀπομέρους τοῦ γαλλικοῦ καί τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά μιά νέα ἀπόπειρα ἀνατροπῆς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Καί αὐτή (πράγμα ἀναμφίβολα σπουδαῖο) νομίζω πώς εἶναι ἡ τελευταία πιά ἀπόπειρα ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Στό σημεῖο αὐτό φάνηκε πώς ἡ Πολωνία συνδέεται πάρα πολύ στενά μέ ὅλο τό σύστημα τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ. Ξέρετε ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς συμμαχίας — Γαλλία, Ἀγγλία, Ἀμερική, Ἰαπωνία — ἀφοῦ σύντριψαν τή Γερμανία, ἔκλεισαν τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν πού εἶναι πάντως, ἀσύγκριτα πιό ἀπάνθρωπη ἀπό τήν περιβόητη εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, γιά τήν ὁποία τόσο πολύ φώναζαν. Καί τή στιγμή πού οἱ γάλλοι, οἱ ἀμερικανοί καί οἱ ἄγγλοι διατυμπάνιζαν σέ ὅλο τόν κόσμο ὅτι ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι ἀπελευθερωτικός, πώς ὁ πόλεμος αὐτός ἔχει σκοπό νά ἀπαλλάξει τήν Εὐρώπη καί ὅλο τόν κόσμο ἀπό τή βαρβαρότητα τῶν οὔννων, ὅπως ἔλεγαν τούς γερμανούς, τήν ἀπαλλαγή τοῦ κόσμου ἀπό τό γερμανικό μιλιταρισμό καί τό γερμανό Κάιζερ, ἀποδείχτηκε πώς ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν ξεπέρασε κάθε σκληρότητα πού θά μποροῦσε νά διαπράξει ὁ Κάιζερ, ἄν νικοῦσε. Γιά ὅλες τίς ἡττημένες χῶρες, γιά τή Γερμανία, γιά ὅλες τίς χῶρες πού ἀνήκουν στήν Αὐστροουγγρική αὐτοκρατορία, ἡ ἐπέμβαση τῶν ἄγγλων καί τῶν γάλλων ἀξιωματικῶν στήν οἰκονομική ζωή δείχνει ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά ζήσουν σέ τέτιες συνθῆκες. Μιά ἀπό τίς αἰτίες, γιά τίς ὁποῖες διατηρεῖται ἡ τερατώδης αὐτή εἰρήνη, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ Πολωνία χωρίζει τή Γερμανία σέ δυό μέρη, γιατί τό πολωνικό ἔδαφος ἐκτείνεται ὥς τή θάλασσα. Οἱ σχέσεις τώρα ἀνάμεσα στή Γερμανία καί στήν Πολωνία εἶναι πάρα πολύ ὀξυμένες. Ὅταν οἱ πολωνοί καταπιέζουν τό γερμανικό πληθυσμό, ὑποστηρίζονται ἀπό τά στρατεύματα καί τούς ἀξιωματικούς τῆς Ἀντάντ. Ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν δημιούργησε ἀπό τήν Πολωνία ἕνα κράτος-συγκρουστήρα πού πρέπει νά προφυλάξει τή Γερμανία ἀπό συναπάντημα μέ τό σοβιετικό κομμουνισμό, ἕνα κράτος πού ἡ Ἀντάντ τό βλέπει σάν ὅπλο ἐνάντια στούς μπολσεβί-

κους. Μέ τήν Πολωνία καί μέ τή βοήθεια τῆς Πολωνίας οἱ γάλλοι ἐλπίζουν νά πάρουν πίσω τά δάνεια τῶν δεκάδων δισεκατομμυρίων πού πῆρε ἡ τσαρική κυβέρνηση. Νά γιατί, ὅταν ἄναψε ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία, πού θελήσαμε τόσο πολύ νά τόν ἀποφύγουμε, κάνοντας ἔστω καί μεγάλες ὑποχωρήσεις, ὁ πόλεμος αὐτός μέ τήν Πολωνία ἀποδείχτηκε ἕνας πόλεμος πιό ἄμεσος ἐνάντια στήν Ἀντάντ παρά οἱ προηγούμενοι πόλεμοι. Οἱ προηγούμενοι πόλεμοι, ὅταν μᾶς πολεμοῦσαν ὁ Κολτσάκ, ὁ Ντενίκιν καί ὁ Γιουντένιτς, γίνονταν ἐπίσης μέ τή βοήθεια τῶν ἀξιωματικῶν καί τῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων πού ἔδιναν οἱ σύμμαχοι, καθώς καί μέ τή βοήθεια τῶν κανονιῶν καί τῶν τάνκς τῶν συμμάχων. Καί οἱ προηγούμενοι πόλεμοι ἦταν πόλεμοι ἐπίσης ἐνάντια στήν Ἀντάντ, οἱ πόλεμοι ὅμως ἐκεῖνοι γίνονταν σέ ρωσικό ἔδαφος ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες ρώσους ἀξιωματικούς καί τούς ἐπιστρατευμένους ἀπ' αὐτούς ἀγρότες, καί οἱ πόλεμοι ἐκεῖνοι δέν μποροῦσαν νά μετατραποῦν σέ πολέμους πού θά κλόνιζαν τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Νά ποιά εἶναι ἡ διαφορά τους ἀπό τόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία. Ὁ πόλεμος ἐνάντια στόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν ἦταν ἐπίσης πόλεμος ἐνάντια στήν Ἀντάντ καί ἦταν πόλεμος τῆς ἐργατικῆς Ρωσίας ἐνάντια σέ ὅλη τήν ἀστική Ρωσία. Καί ὅταν τέλειωσε νικηφόρα αὐτός ὁ πόλεμος, καί ὅταν συντρίψαμε τόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν, αὐτό τό πράγμα δέν ἦταν ἄμεση ἐπίθεση ἐνάντια στήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Τό ἀντίθετο ἔγινε μέ τήν Πολωνία, καί σ' αὐτό βρίσκεται ἡ διαφορά τοῦ πολέμου ἐνάντια στήν Πολωνία, σ' αὐτό βρίσκεται ἡ διεθνής σημασία τῆς Πολωνίας.

Ὅταν ἡ ἐπίθεσή μας ἐνάντια στήν Πολωνία προχωροῦσε νικηφόρα, ἄρχισε ὅλη ἡ Εὐρώπη νά οὐρλιάζει ὅτι θέλει εἰρήνη, πώς ὅλος ὁ κόσμος κουράστηκε ἀπό τόν πόλεμο καί εἶναι καιρός νά εἰρηνεύσουμε. Ὅταν ὅμως ἐπιτίθενται οἱ πολωνοί, τότε κανένας δέν φωνάζει πώς κουράστηκε ἀπό τόν πόλεμο. Τί συμβαίνει; Συμβαίνει ὅτι, νικώντας τόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν, δέν μπορούσαμε νά σχίσουμε τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν, πέσαμε ἁπλῶς πάνω στόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν καί τούς ρίξαμε στή θάλασσα, ἐνῶ, κάνοντας ἐπίθεση ἐνάντια στήν Πολωνία, κάνουμε ταυτόχρονα ἐπίθεση ἐνάντια στήν ἴδια τήν Ἀντάντ· συντρίβοντας τόν πολωνικό στρατό, συντρίβουμε τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν, ὅπου στηρίζεται ὅλο τό σύστημα τῶν σημερινῶν διεθνῶν σχέσεων.

Ἄν ἡ Πολωνία γινόταν σοβιετική, ἄν οἱ ἐργάτες τῆς

Βαρσοβίας ἔπαιρναν βοήθεια ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία, βοήθεια πού τήν περίμεναν καί τή χαιρετοῦσαν, θά ἀχρηστευόταν ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν καί θά κατέρεε ὅλο τό διεθνές σύστημα πού ἔχει δημιουργηθεῖ μέ τίς νίκες ἐνάντια στή Γερμανία. Τότε ἡ Γαλλία δέν θά εἶχε συγκρουστήρα πού θά προφύλαγε τή Γερμανία ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία. Δέν θά εἶχε πολιορκητική μηχανή, στραμένη ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία. Δέν θά εἶχε ἐλπίδες νά πάρει πίσω τίς δεκάδες τῶν δισεκατομμυρίων της καί θά πλησίαζε στήν καταστροφή γρηγορότερα ἀπ' ὅ,τι πλησιάζει σ' αὐτή τώρα. Ἡ Γαλλία εἶναι πνιγμένη στά χρέη. Παλιότερα ἦταν ὁ πιό πλούσιος τοκογλύφος. Τώρα χρωστάει στήν Ἀμερική τρεῖς φορές περισσότερα ἀπό τά ἄλλα κράτη. Τραβάει στή χρεοκοπία. Βρίσκεται σέ ἀδιέξοδο. Νά γιατί ἡ προσέγγιση τῶν κόκκινων στρατευμάτων στή Βαρσοβία ἀποτέλεσε διεθνή κρίση, νά γιατί αὐτό τό πράγμα συντάραξε ὅλο τόν ἀστικό Τύπο. Ἡ κατάσταση ἦταν τέτια πού ἔφταναν μερικές μέρες ἀκόμη νικηφόρας προέλασης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, γιά νά παρθεῖ ὄχι μόνο ἡ Βαρσοβία (αὐτό δέν θά ἦταν καί τόσο σπουδαῖο), ἀλλά καί νά καταρεύσει ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν.

Νά ποιά εἶναι ἡ διεθνής σημασία τοῦ πολωνικοῦ αὐτοῦ πολέμου. Ξέρετε πώς ἐμεῖς δέν ἀσχολούμασταν μέ κατακτητικά σχέδια. Στήν ἀρχή τοῦ λόγου μου σᾶς τόνισα, πώς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 βρισκόμασταν ἀνατολικά τοῦ Μίνσκ καί προτείναμε εἰρήνη μ' αὐτούς τούς ὅρους μόνο καί μόνο γιά νά ἀπαλλάξουμε τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας ἀπό ἕνα νέο πόλεμο. Ὅμως, μιά καί μᾶς ἐπέβαλαν τόν πόλεμο, πρέπει νά τόν τελειώσουμε νικηφόρα. Ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν καταπιέζει ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια κόσμο. Ἀπό τή Γερμανία παίρνει κάρβουνο, παίρνει γαλακτοφόρες ἀγελάδες καί φέρνει τή χώρα σέ μιά κατάσταση πρωτάκουστης, πρωτόφαντης σκλαβιᾶς. Τά πιό καθυστερημένα στρώματα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας δήλωσαν ὅτι εἶναι ὑπέρ τῶν μπολσεβίκων, πώς εἶναι σύμμαχοί τους, κι' αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί ἡ Σοβιετική Δημοκρατία στήν πάλη γιά τήν ὕπαρξή της εἶναι ἡ μοναδική δύναμη στόν κόσμο πού παλεύει ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, καί ἰμπεριαλισμός τώρα θά πεῖ συμμαχία Ἀγγλίας, Γαλλίας καί Ἀμερικῆς. Πλησιάζουμε στό κέντρο τοῦ σημερινοῦ διεθνοῦς συστήματος. Ὅταν τά κόκκινα στρατεύματα πλησίαζαν τά πολωνικά σύνορα, ἡ νικηφόρα ἐπίθεση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ προκάλεσε πρωτάκουστη πολιτική κρίση. Ἡ κύρια οὐσία αὐτῆς τῆς κρίσης βρισκόταν στό ὅτι ἡ ἀγγλική κυβέρνηση μᾶς ἀπειλοῦσε μέ πόλεμο, μᾶς δήλωνε:

ἄν προχωρήσετε πιό πέρα θά σᾶς πολεμήσουμε, θά στείλουμε ἐνάντιά σας τό στόλο μας. Τότε δμως οἱ ἄγγλοι ἐργάτες δήλωσαν δτι δέν θά ἐπιτρέψουν ἕναν τέτιο πόλεμο. Πρέπει νά ποῦμε πώς ὁ μπολσεβικισμός ἀπλώνει ρίζες μέσα στούς ἄγγλους ἐργάτες. Σήμερα ὅμως οἱ κομμουνιστές ἐκεῖ εἶναι τόσο ἀδύνατοι, ὅσο ἦταν καί στή χώρα μας τό Μάρτη, τόν 'Απρίλη καί τό Μάη τοῦ 1917, δταν στίς συσκέψεις καί στά συνέδρια παίρναμε τό ἕνα δέκατο τῶν ψήφων. Στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, τόν 'Ιούνη τοῦ 1917, δέν εἴχαμε περισσότερο ἀπό τά 13% τῶν ψήφων. Μιά τέτια ἀκριβῶς κατάσταση ὑπάρχει τώρα καί στήν 'Αγγλία: ἐκεῖ οἱ μπολσεβίκοι ἀποτελοῦν μηδαμινή μειοψηφία. Τό ζήτημα ὅμως εἶναι πώς οἱ ἄγγλοι μενσεβίκοι ἦταν πάντοτε ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό καί στήν ἀνοιχτή ἐπανάσταση καί ὑπέρ τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀστική τάξη. Τώρα ὅμως οἱ παλιοί ἡγέτες τῶν ἄγγλων ἐργατῶν ἄρχισαν νά κλονίζονται καί νά ὑποστηρίζουν ἄλλη ἄποψη: ἦταν ἀντίπαλοι τῆς δικτατορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνῶ τώρα πέρασαν μέ τό μέρος μας. Σχημάτισαν στήν 'Αγγλία «'Επιτροπή δράσης». Αὐτό ἀποτελεῖ μιά μεγάλη στροφή σέ ὅλη τήν ἀγγλική πολιτική. Δίπλα στό κοινοβούλιο, πού στήν 'Αγγλία ἐκλέγεται τώρα μέ βάση τό γενικό σχεδόν ἐκλογικό δικαίωμα (πράγμα πού γίνεται μόνο ἀπό τό 1918 κι' ἐδῶ), ἐμφανίζεται ἡ αὐτοδημιούργητη «'Επιτροπή δράσης» πού στηρίζεται στά ἐργατικά συνδικάτα, δηλ. στά τρέιντγιούνιον, κι' αὐτά ἔχουν πάνω ἀπό 6 ἑκατομμύρια μέλη. Οἱ ἐργάτες, σάν ἀπάντηση στήν ἐπιθυμία τῆς κυβέρνησης νά ἀρχίσει ἕναν πόλεμο ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, δήλωσαν πώς δέν θά τό ἐπιτρέψουν αὐτό καί εἶπαν: ἐμεῖς δέν θά ἐπιτρέψουμε οὔτε στούς γάλλους νά πολεμήσουν, γιατί οἱ γάλλοι ζοῦν μέ τό ἀγγλικό κάρβουνο, καί ἄν ἡ παραγωγή αὐτή σταματήσει, αὐτό θά εἶναι μεγάλο χτύπημα γιά τή Γαλλία.

Τό ξαναλέω, αὐτό ἀποτέλεσε μεγάλη στροφή γιά ὅλη τήν ἀγγλική πολιτική. Γιά τήν 'Αγγλία ἔχει τήν ἴδια σημασία πού εἶχε γιά μᾶς ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917. 'Η ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἀνάτρεψε τόν τσαρισμό καί ἐγκαθίδρυσε στή Ρωσία τήν ἀστική δημοκρατία. Στήν 'Αγγλία δέν ὑπάρχει δημοκρατία, ἡ μοναρχία δμως ἐκεῖ εἶναι πέρα γιά πέρα ἀστική καί ὑπάρχει ἀπό πολλές ἑκατονταετίες. Οἱ ἐργάτες ἐκεῖ ἔχουν τή δυνατότητα νά παίρνουν μέρος στίς ἐκλογές τοῦ κοινοβουλίου, ὅλη δμως ἡ διεθνής, ἡ ἐξωτερική πολιτική ρυθμίζεται ἔξω ἀπό τό κοινοβούλιο, τήν πολιτική αὐτή τή ρυθμίζει τό

Ὑπουργικό Συμβούλιο. Ἀπό παλιά ἦταν γνωστό ὅτι ἡ κυβέρνηση τῆς Ἀγγλίας διεξάγει κρυφό πόλεμο ἐνάντια στή Ρωσία καί βοηθάει τόν Γιουντένιτς, τόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν. Στόν ἀγγλικό Τύπο μποροῦσε κανείς νά διαβάσει πολλές φορές πώς ἡ Ἀγγλία δέν ἔχει τό δικαίωμα νά στείλει οὔτε ἕναν στρατιώτη στή Ρωσία. Καί ποιός ψήφισε τό μέτρο αὐτό; Ποιές κοινοβουλευτικές ἀποφάσεις ἐπέτρεψαν νά ἀρχίσει ἕνας πόλεμος ἐνάντια στή Ρωσία καί νά δοθεῖ βοήθεια στόν Γιουντένιτς καί τόν Κολτσάκ; Τέτιες ἀποφάσεις δέν ὑπῆρχαν καί μέ τίς ἐνέργειες αὐτές ἡ Ἀγγλία παραβίασε τό ἴδιο τό Σύνταγμά της. Τί εἶναι, λοιπόν, αὐτή ἡ «Ἐπιτροπή δράσης»; Αὐτή ἡ «Ἐπιτροπή δράσης», πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ κοινοβουλίου, στέλνει τελεσίγραφα στήν κυβέρνηση ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν — αὐτό σημαίνει πέρασμα πρός τή δικτατορία, καί ἄλλη διέξοδος ἀπό τήν κατάσταση δέν ὑπάρχει. Καί στό μεταξύ ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ χώρα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού κρατάει ὑπόδουλο στίς ἀποικίες ἕναν πληθυσμό ἀπό 400 ὥς 500 ἑκατομμύρια. Εἶναι ἡ κυριότερη χώρα πού κυριαρχεῖ πάνω στό μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γήινης σφαίρας. Ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στήν Πολωνία προκάλεσε τέτια στροφή, πού οἱ ἄγγλοι μενσεβίκοι συμμάχησαν μέ τούς ρώσους μπολσεβίκους. Νά τί ἔκανε ἡ ἐπίθεση αὐτή.

Ὅλος ὁ ἀγγλικός ἀστικός Τύπος ἔγραφε ὅτι ἡ «Ἐπιτροπή δράσης» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά Σοβιέτ. Καί εἶχε δίκιο. Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή δέν λεγόταν Σοβιέτ, στήν οὐσία ὅμως ἦταν τό ἴδιο πράγμα. Ἦταν ἡ ἴδια ἡ δυαδική ἐξουσία πού εἴχαμε ἐμεῖς στήν περίοδο τοῦ Κέρενσκι ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917, ὅταν ἡ Προσωρινή κυβέρνηση θεωροῦνταν σάν ἡ μοναδική κυβέρνηση, στήν πράξη ὅμως τίποτε τό σοβαρό δέν μποροῦσε νά κάνει χωρίς τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, καί ἐμεῖς λέγαμε στά Σοβιέτ: «Πάρτε ὅλη τήν ἐξουσία». Ἡ ἴδια ἀκριβῶς κατάσταση δημιουργήθηκε τώρα καί στήν Ἀγγλία καί οἱ μενσεβίκοι ὑποχρεώθηκαν σ' αὐτή τήν «Ἐπιτροπή δράσης» νά ἀκολουθήσουν ἕνα δρόμο ἀντισυνταγματικό. Ὁρίστε μιά μικρή εἰκόνα γιά τό τί σήμαινε ὁ πόλεμός μας μέ τήν Πολωνία. Καί παρόλο πού ἡ διεθνής ἀστική τάξη εἶναι καί τώρα ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή ἀπό μᾶς, παρόλο πού ἡ ἀγγλική κυβέρνηση εἶπε πώς γιά ὅλα φταίει ὁ Κάμενεφ, καί ἔδιωξε τόν Κάμενεφ ἀπό τήν Ἀγγλία, γιά νά μήν τοῦ ἐπιτρέψει νά ἐπιστρέψει ξανά — ἡ ἀπειλή αὐτή εἶναι μιά ἀπειλή ἀνόητη καί γελοία, γιατί οἱ καλύτεροι ὑπερασπιστές τῶν ἀμερικανῶν καί

τῶν ἄγγλων καπιταλιστῶν, οἱ μετριοπαθεῖς ἄγγλοι ἡγέτες τῶν ἐργατῶν, οἱ δεξιοί μενσεβίκοι καί οἱ δεξιοί ἐσέροι, μπῆκαν στήν «Ἐπιτροπή δράσης», καί τώρα ἡ Ἀγγλία βρίσκεται μπροστά σέ μιά νέα κρίση. Τώρα τήν ἀπειλεῖ γενική ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων καί μάλιστα οἱ ἀπεργοί βάζουν τό αἴτημα ὄχι μόνο τῆς αὔξησης τοῦ μεροκάματου, ἀλλά καί τῆς μείωσης τῆς τιμῆς τοῦ κάρβουνου. Κύματα ἀπανωτά ξεσποῦν οἱ ἀπεργίες στήν Ἀγγλία. Οἱ ἀπεργοί ζητοῦν αὔξηση τοῦ μεροκάματου. Ἐνῶ ὅμως οἱ ἐργάτες τή μιά μέρα πετυχαίνουν αὔξηση τοῦ μεροκάματου κατά 10%, τήν ἄλλη μέρα ἀνεβαίνουν οἱ τιμές κατά 20%. Οἱ τιμές ἀνεβαίνουν καί οἱ ἐργάτες βλέπουν ὅτι ὁ ἀγώνας τους μένει ἄκαρπος, πώς παρά τήν αὔξηση τοῦ μεροκάματου, αὐτοί βγαίνουν ζημιωμένοι, γιατί οἱ τιμές ἀνεβαίνουν. Καί οἱ ἐργάτες λένε: ἐμεῖς δέν ζητοῦμε μόνο αὔξηση τοῦ μεροκάματου γιά τούς ἀνθρακωρύχους, ἀλλά καί μείωση τῶν τιμῶν τοῦ κάρβουνου. Καί ὁ ἀγγλικός ἀστικός Τύπος ὠρύεται ἀκόμη πιό τρομαγμένος ἀπ' ὅ,τι ὠρυόταν ὅταν ὁ Κόκκινος Στρατός ἔμπαινε στήν Πολωνία.

Ξέρετε τί ἀντανάκλαση εἶχε στήν Ἰταλία ἡ εὐρωπαϊκή κρίση. Ἡ Ἰταλία εἶναι νικήτρια χώρα καί, ὅταν οἱ νίκες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ προκάλεσαν ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος στή Γερμανία καί στροφή στήν ἀγγλική πολιτική, ἡ πάλη στήν Ἰταλία εἶχε ὀξυνθεῖ σέ τέτιο βαθμό, πού οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νά καταλαμβάνουν τά ἐργοστάσια, νά παίρνουν τά σπίτια τῶν ἐργοστασιαρχῶν, νά ξεσηκώνουν στήν πάλη τόν ἀγροτικό πληθυσμό· καί σήμερα ἡ Ἰταλία βρίσκεται σέ μιά τέτια κατάσταση, πού σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖς νά τήν ὀνομάσεις εἰρηνική.

Νά ποιά ἐξέλιξη πῆρε ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία. Νά γιατί, ἐνῶ ξέραμε πώς ὁ πολωνικός πόλεμος συνδέεται στενά μέ τήν ὅλη κατάσταση τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ, κάναμε τίς πιό μεγάλες ὑποχωρήσεις μόνο καί μόνο γιά νά ἀπαλλάξουμε τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ἀπό τίς βαριές συνέπειές του. Στή συνέχεια ἤλθαμε σέ σύγκρουση μέ τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Καί φάνηκε ὅτι ἡ ἀστική τάξη ἐξακολουθεῖ νά ἔχει τίς ἴδιες ἄγριες διαθέσεις ἐνάντιά μας, ἀλλά φάνηκε ἀκόμη πώς οἱ ἐργάτες ὡριμάζουν ὄχι μέρα μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα, καί πώς τά πράγματα τραβοῦν σταθερά πρός τήν ἐργατική ἐπανάσταση, μά ὡστόσο τραβοῦν πολύ ἀργά, ἄν κάνουμε σύγκριση μέ τήν ταχύτητα πού ἐξελίχθηκαν τά γεγονότα

στή Ρωσία. Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία μπόρεσε νά πραγματοποιηθεῖ τόσο γρήγορα, γιατί ἔγινε στήν περίοδο τοῦ πολέμου. Στήν περίοδο τοῦ πολέμου δεκάδες ἑκατομμύρια ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες ἦταν ἐξοπλισμένοι, καί ἐνάντια σέ μιά τέτια δύναμη ἡ ἀστική τάξη καί οἱ γαλονάδες ἦταν ἀνίσχυροι. Στίς ἡμέρες τοῦ Ὀχτώβρη ἀπειλοῦσαν πώς θά στείλουν στρατό ἐνάντια στήν Πετρούπολη. Παίρναμε δεκάδες χιλιάδες τηλεγραφήματα ἀπ' ὅλα τά μέτωπα πού ἔλεγαν: ξεκινοῦμε ἐνάντιά σας καί θά σᾶς σαρώσουμε. Ἐμεῖς λέγαμε μέσα μας: δοκιμάστε· καί ὅταν κατέφθασαν οἱ ἀντιπροσωπεῖες ἀπό κάθε στρατιά, ἀρκοῦσε μιά συζήτηση μισῆς ὥρας γιά νά φανεῖ πώς οἱ στρατιῶτες ἦταν μέ μᾶς καί οἱ γαλονάδες ἔπρεπε νά σωπάσουν. Οἱ ἀπόπειρες ἀντίστασης, ἡ ὀργάνωση τῶν συνωμοσιῶν τοῦ Γιουντένιτς, τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν ἔγιναν ἀργότερα, ὅταν οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἀποστρατευτεῖ. Νά γιατί ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία μπόρεσε νά νικήσει τόσο γρήγορα. Ὁ λαός ἦταν ἐξοπλισμένος. Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἦταν ὅλοι μέ τό μέρος μας. Ἐνῶ στήν Εὐρώπη ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει. Ἔγινε ἀποστράτευση. Οἱ στρατιῶτες σκόρπισαν στά σπίτια τους. Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἔχουν ἀφοπλιστεῖ. Ἐκεῖ τώρα τά γεγονότα ἐξελίσσονται ἀργά, παρόλα αὐτά ὅμως ἐξελίσσονται. Μόλις ἡ διεθνής ἀστική τάξη ἀπειλεῖ νά μᾶς χτυπήσει,τῆς ἁρπάζουν τό χέρι οἱ ἴδιοι οἱ δικοί της ἐργάτες. Νά ποιά εἶναι ἡ διεθνής σημασία τοῦ πολέμου ἐνάντια στήν Πολωνία. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ πηγή τῆς διεθνοῦς κρίσης. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ πηγή τῶν νέων δυσκολιῶν γιά μᾶς τώρα. Ὅπως ξέρετε, ὅταν μᾶς χρειαζόταν λίγη ἀκόμη δύναμη γιά νά φτάσουμε στή Βαρσοβία καί νά παραδόσουμε τήν ἐξουσία στούς ἐργάτες τῆς Βαρσοβίας, γιά νά συγκαλέσουμε τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν τῆς Βαρσοβίας, γιά νά τούς ποῦμε: «ἤλθαμε νά σᾶς βοηθήσουμε», ὅταν ὁ στρατός, ὕστερα ἀπό πρωτάκουστες καί πρωτόφαντες ἡρωικές προσπάθειες βρέθηκε ἐντελῶς ἐξαντλημένος, ἦλθε ἡ στρατιωτική ἥττα.

Τώρα ὑποχωρήσαμε πολύ, πάρα πολύ πρός τά ἀνατολικά. Στό Βορά χάσαμε καί τήν πόλη Λίντα, στό Νότο ἤδη βρισκόμαστε σχεδόν σ' ἐκείνη τή γραμμή πού εἴχαμε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1919, στή γραμμή Πιλσούδσκι, στό Βορά ὑποχωροῦμε πάρα πολύ γρήγορα, ἐνῶ τήν ἴδια στιγμή ὁ Βράνγκελ κάνει ὅλο καί νέες ἀπόπειρες ἐπίθεσης. Ὁ Βράνγκελ ἀπειλοῦσε τελευταῖα τό Αἰκατερινοσλάβ, πλησίασε τό Σινέλνικοβο καί τό εἶχε στά χέρια του. Τώρα κατέλαβε τό Σλάβγκοροντ. Ἀνατολικά πῆρε τή

Μαριούπολη, πλησιάζει στό Ταγκανρόγκ, ἀπειλεῖ τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς. Ἀντιμετωπίζουμε ξανά δύσκολη κατάσταση καί ξανά ἔχουμε μπροστά μας ἄλλη μιά ἀπόπειρα τῶν διεθνῶν ἰμπεριαλιστῶν νά πνίξουν τή Σοβιετική Δημοκρατία μέ τά δυό τους χέρια: μέ τήν πολωνική ἐπίθεση καί μέ τήν ἐπίθεση τοῦ Βράνγκελ. Στήν οὐσία, καί ἡ Πολωνία καί ὁ Βράνγκελ εἶναι τά δυό χέρια τῶν γάλλων ἰμπεριαλιστῶν: αὐτοί ἐφοδιάζουν μέ δικά τους ὅπλα καί πολεμοφόδια καί τά στρατεύματα τῆς Πολωνίας καί τά στρατεύματα τοῦ Βράνγκελ. Οἱ τρεῖς ὅμως αὐτές δυνάμεις δέν μποροῦν νά τά ταιριάξουν καί πολύ ἀναμεταξύ τους. Ἡ Γαλλία λέει στούς πολωνούς: δέν πρέπει νά δυναμώσετε πάρα πολύ. Δέν πρέπει νά πάρετε πάρα πολλά ἐδάφη, γιατί ἡ τσαρική ἐξουσία ποτέ δέν θά σᾶς τά δόσει αὐτά. Ἡ Γαλλία λέει στόν Βράνγκελ: πρέπει νά ἐνεργεῖτε ἔτσι, πού νά μήν ἐπανέλθει ἡ ἐξουσία τῶν παλιῶν τσιφλικάδων, γιατί τό παράδειγμα τοῦ Ντενίκιν, τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Γιουντένιτς δείχνει ὅτι οἱ παλιοί τσιφλικάδες, ὅταν καθοδηγοῦν τά στρατεύματα τῶν λευκοφρουριτῶν ἤ ὅταν οἱ ἀξιωματικοί τους διοικοῦν στρατεύματα, τά ὁδηγοῦν στήν καταστροφή τόσο πιό γρήγορα, ὅσο πιό πολύ ἔδαφος καταλαμβάνουν, γιατί τελικά οἱ ἀγρότες ξεσηκώνονται ἐνάντιά τους.

Ἐφόσον ὁ Βράνγκελ προχωροῦσε μέ ἐπίλεκτα στρατεύματα, ἀποτελούμενα ἀπό ἀξιωματικούς, μποροῦσε νά στηρίζεται στά στρατεύματα αὐτά, καί ἡ δύναμη τοῦ Βράνγκελ βρισκόταν στό ὅτι εἶχε ἀνώτερο ὁπλισμό, σύμφωνα μέ τήν τελευταία λέξη τῆς τεχνικῆς, καί ἐπίλεκτα στρατεύματα, ἀποτελούμενα ἀπό ἀξιωματικούς. Ὅταν ἔκανε ἀπόβαση στό Κουμπάν, τά στρατεύματα πού ἀποβίβασε ἐκεῖ ἦταν τόσο διαλεγμένα, πού ὁ κάθε λόχος καί τό κάθε σύνταγμα μποροῦσε νά μετεξελιχθεῖ σέ ὁλόκληρη μεραρχία, γιατί ἀποτελοῦνταν ἀποκλειστικά ἀπό ἀξιωματικούς. Μόλις ὅμως θά κάνει τήν ἀπόπειρα, πού ἔκαναν κάποτε ὁ Κολτσάκ, ὁ Ντενίκιν καί ὁ Γιουντένιτς, νά ἐπιστρατεύσει μέ τήν κατάληψη εὐρύτερων περιοχῶν πλατύτερες μάζες ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, νά σχηματίσει στρατό ἀπό τό λαό, ἡ ἐπιτυχία του θά μετατραπεῖ ἀμέσως σέ ἥττα του, γιατί ὁ ἀγροτικός στρατός, πού ἦταν ἐνάντια στόν Κολτσάκ, στόν Ντενίκιν καί στόν Γιουντένιτς, δέν μπορεῖ νά πάει ποτέ μέ τά στρατεύματα τοῦ Βράνγκελ, πού ἀποτελοῦνται ἀπό ἀξιωματικούς. Ἐκεῖνος ὁ ἐργάτης τῆς Βαρσοβίας, πού μίλησε στήν κομματική συνδιάσκεψη, τό διατύπωσε αὐτό ὡς ἑξῆς: ὁ πολωνικός στρατός πού παλιότερα ἀποτελοῦνταν ἀπό νεολαία (τότε ἔπαιρναν τούς κληρωτούς, τά παιδιά) εἶναι

τώρα τσακισμένος. Τώρα ἔχουν ἐπιστρατεύσει ἀνθρώπους ἡλικίας μέχρι 35 χρονῶν: τώρα ὑπηρετοῦν ἐκεῖ ὥριμοι ἄνδρες, πού πέρασαν ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, καί ὁ στρατός αὐτός δέν εἶναι καθόλου τόσο σίγουρος γιά τούς πολωνούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, ὅσο ἦταν ὁ στρατός πού ἀποτελοῦνταν ἀπό νεολαία.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα μέ τή διεθνή κατάσταση. Καί στόν πόλεμο ἐνάντια στήν Ἀντάντ, ἐξαιτίας τῆς ἥττας πού πάθαμε κοντά στή Βαρσοβία, ἐξαιτίας τῆς ἐπίθεσης πού συνεχίζεται στό Δυτικό μέτωπο καί στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, ἡ κατάστασή μας ἔγινε ξανά ἐξαιρετικά ἄσχημη καί γι' αὐτό πρέπει νά τελειώσω τή σύντομη εἰσήγησή μου, τονίζοντας στούς συντρόφους ἐργάτες δέρματος ὅτι τώρα πρέπει νά ἐντείνουμε ξανά ὅλες τίς δυνάμεις μας, πώς ἡ νίκη ἐνάντια στόν Βράνγκελ εἶναι τώρα τό κύριο καί βασικό καθῆκον μας. Ἡ νίκη αὐτή ἀπαιτεῖ τεράστια δραστηριότητα, πρωτοβουλία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, τῶν ἴδιων τῶν συνδικάτων, τῆς ἴδιας τῆς προλεταριακῆς μάζας καί πρῶτα-πρῶτα τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ βιομηχανικούς κλάδους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν σχέση μέ τήν ἄμυνα. Ἡ κυριότερη δυσκολία μας στό σημερινό πόλεμο δέν ἀφορᾶ τό ἀνθρώπινο ὑλικό — ἀπ' αὐτό ἔχουμε ἀρκετό — ἀλλά τόν ἐφοδιασμό. Ἡ κυριότερη δυσκολία σέ ὅλα τά μέτωπα εἶναι ἡ ἔλλειψη ἐφοδίων, ἡ ἔλλειψη ζεστοῦ ἱματισμοῦ καί ὑπόδησης. Τό κυριότερο πού λείπει ἀπό τούς στρατιῶτες μας εἶναι οἱ χλαῖνες καί οἱ μπότες, κι' αὐτή εἶναι ἡ αἰτία πού συχνά ἀποτύχαιναν ἐπιθέσεις ἐντελῶς νικηφόρες. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ δυσκολία, πού μᾶς ἐμποδίζει νά χρησιμοποιήσουμε γρήγορα γιά μιά νικηφόρα ἐπίθεση νέες μονάδες πού ὑπάρχουν σέ ἀρκετό ἀριθμό, μά πού χωρίς ἐπαρκή ἐφοδιασμό δέν μποροῦν νά συγκροτηθοῦν καί νά ἀποτελέσουν ἕναν στρατό κάπως ἀξιόμαχο.

Αὐτό πρέπει νά τό προσέξει πάρα πολύ καί ἡ Ἕνωση τῶν ἐργατῶν δέρματος, καί ἡ συνέλευση αὐτή πού ἀντιπροσωπεύει ὅλο τό προλεταριάτο δέρματος. Σύντροφοι! Ἀπό σᾶς ἐξαρτᾶται νά γίνει ὅσο μπορεῖ πιό ἐπιτυχημένα καί γρήγορα ἡ ἐπικείμενη ἐπίθεση ἐνάντια στόν Βράνγκελ, γιά τήν ὁποία ἑτοιμάζουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις. Ἀπό σᾶς ἐξαρτᾶται αὐτό, γιατί τά μέτρα πού παίρνουν ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί τό Κομμουνιστικό κόμμα δέν εἶναι ἀρκετά. Γιά νά δοθεῖ στούς κόκκινους στρατιῶτες μιά πραγματική βοήθεια, γιά νά ἀρχίσει μιά πιό ἀποφασιστική στροφή, γιά νά βελτιωθεῖ ἡ ὑπόθεση τοῦ ἐφοδιασμοῦ δέν φτάνει ἡ

βοήθεια τῶν σοβιετικῶν ὑπηρεσιῶν, δέν φτάνουν τά διατάγματα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας[125], δέν φτάνουν οἱ ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος: χρειάζεται καί ἡ βοήθεια τῶν συνδικάτων. Χρειάζεται νά καταλάβουν τά συνδικάτα πώς, παρόλες τίς ἐπανειλημμένες προτάσεις εἰρήνης πού κάναμε, παίζεται καί πάλι ἡ τύχη τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐξουσίας. Ξέρετε πόσο δυνάμωσε ἡ ἐξουσία αὐτή, ὕστερα ἀπό τήν ἀποτυχία τοῦ Ντενίκιν, τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Γιουντένιτς. Ξέρετε πόσο ἐνισχύθηκαν οἱ συγκεντρώσεις σιτηρῶν μέ τήν ἀνακατάληψη τῆς Σιβηρίας καί τοῦ Κουμπάν, ξέρετε πώς ἡ κατάληψη τοῦ Μπακοῦ ἔδοσε τή δυνατότητα νά μεταφέρουμε τώρα πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια πετρέλαιο καί, τέλος, ὅτι ἡ βιομηχανία μας ἄρχισε νά ἀποκτᾶ τό θεμέλιο ὅπου στηρίζεται ἡ δυνατότητα νά δημιουργήσουμε ἀποθέματα σιτηρῶν καί νά τραβήξουμε τούς ἐργάτες ξανά στά ἐργοστάσια, νά συγκεντρώσουμε πρῶτες ὕλες καί νά δόσουμε καύσιμα γιά νά λειτουργήσουν τά ἐργοστάσια, γιά νά ἀνορθώσουμε ἐπιτέλους τήν οἰκονομική μας ζωή. Γιά νά κάνουμε ὅμως πραγματικότητα ὅλες αὐτές τίς δυνατότητες πρέπει νά τελειώσουμε μέ κάθε θυσία τόν πόλεμο. Νά ἐπισπεύσουμε τήν ἐπίθεση ἐνάντια στόν Βράνγκελ. Πρέπει ὥς τόν ἐρχόμενο χειμώνα στό Νότο νά πάρουμε πίσω τήν Κριμαία, κι' αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό τή δραστηριότητα, ἀπό τήν πρωτοβουλία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, καί ἴσως πρῶτ' ἀπόλα ἀπό τόν κάθε ρῶσο ἐργάτη δέρματος καί ἀπό τήν Ἕνωση τῶν ἐργατῶν δέρματος.

Κάνω ἔκκληση σέ σᾶς: μιμηθεῖτε τό παράδειγμα τῶν ἐργατῶν μας τῆς Πετρούπολης, πού τελευταῖα, ὕστερα ἀπό τήν ἔκθεση ἑνός ἐκπροσώπου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τήν κατάσταση στά μέτωπα, ἀνάπτυξαν γιά ἄλλη μιά φορά τεράστια δραστηριότητα γιά νά βοηθήσουν τήν ὑπόθεση, ἀρχίζοντας πάλι ἀπό τόν ἐφοδιασμό καί τή συντήρηση τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, ἀπό τήν ἐνίσχυση τῶν δυνάμεων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας. Ξέρετε πώς κάθε βοήθεια πού δίνουν τά μετόπισθεν στόν Κόκκινο Στρατό ἔχει ἄμεση ἐπίδραση στό ἠθικό τῶν κόκκινων στρατιωτῶν. Ξέρετε ὅτι τό φθινοπωρινό κρύο ἐπιδρᾶ στό ἠθικό τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, τό μειώνει, δημιουργεῖ νέες δυσκολίες, πληθαίνει τίς ἀρώστιες καί φέρνει μεγάλα δεινά. Ἐδῶ κάθε βοήθεια πού δίνουν τά μετόπισθεν στούς κόκκινους στρατιῶτες συντελεῖ ἄμεσα στήν ἐνίσχυση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τονώνει τό ἠθικό του, λιγοστεύει τίς ἀρώστιες καί μεγαλώνει τήν ἐπιθε-

τική του ἱκανότητα. Πρέπει ὁ κάθε ἐργάτης σέ κάθε συγκέντρωση, σέ κάθε ἐργαστήρι νά κάνει κύριο στόχο τῶν συζητήσεών του, τῶν εἰσηγήσεων καί τῶν συνελεύσεων τό σύνθημα: ὅλα γιά τόν Κόκκινο Στρατό.

Ἄς ρωτήσουμε τόν ἑαυτό μας: κάναμε ὅ,τι μπορούσαμε γιά νά βοηθήσουμε τόν Κόκκινο Στρατό; Γιατί ἀπό τή βοήθεια αὐτή ἐξαρτᾶται, τό πόσο γρήγορα θά ἐξοφλήσουμε όριστικά μέ τόν Βράνγκελ καί θά ἐξασφαλίσουμε μιά πλήρη εἰρήνη καί τή δυνατότητα νά ἀρχίσουμε τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση. (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 225 καί 226,
9 καί 10 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΤΩΧΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Σύντροφοι! Ὁ τσαρικός στρατηγός Βράνγκελ δυναμώνει τήν ἐπίθεσή του ἐνάντια στήν Οὐκρανία καί στή Ρωσία. Ὁ Βράνγκελ μέ τήν ὑποστήριξη τῶν γάλλων καπιταλιστῶν προχωρεῖ, ἀπειλώντας τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς καί τό Αἰκατερινοσλάβ. Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος. Ἄλλη μιά φορά οἱ τσιφλικάδες προσπαθοῦν νά πάρουν πίσω τήν ἐξουσία τους, προσπαθοῦν νά πάρουν πίσω τή γῆ καί νά ὑποδουλώσουν ξανά τούς ἀγρότες!

Σύντροφοι! Τό οὐκρανικό χωριό ὑπόφερε τά πάνδεινα ἀπό τήν καταπίεση τῶν τσιφλικάδων. Οἱ τσιφλικάδες πολλές φορές κατάφεραν νά ἀνατρέψουν τή Σοβιετική, τήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία, πολλές φορές βοήθησαν τούς τσιφλικάδες οἱ πλούσιοι ἀγρότες καί οἱ κουλάκοι: τούς βοήθησαν καί μέ τό ἀνοιχτό πέρασμά τους μέ τό μέρος τους, τούς βοήθησαν καί μέ τά ἐμπόδια πού ἔβαζαν στούς φτωχούς, τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες νά φτιάξουν μιά νέα τάξη πραγμάτων, μιά νέα ζωή, νά ὀργανώσουν μ' ἕναν καινούργιο τρόπο τό χωριό. Καί κάθε φορά οἱ προσπάθειες γιά τήν παλινόρθωση τῆς τσιφλικάδικης ἐξουσίας τελείωναν μέ νέα νίκη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τώρα στήν Οὐκρανία οἱ φτωχοί ἀγρότες ἄρχισαν νά ὀργανώνουν τίς ἐπιτροπές τους γιά νά καταβάλουν δριστικά τήν ἀντίσταση τῶν λίγων πλουσίων, γιά νά στερεώσουν δριστικά τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων. Ὁ στρατηγός τῶν τσιφλικάδων Βράνγκελ δυναμώνει τήν ἐπίθεσή του γιά νά συντρίψει τίς ὀργανώσεις αὐτές τῶν ἐργαζομένων.

Σύντροφοι! Ἄς ὀρθωθοῦμε δλοι μας μέχρι τόν ἕνα στήν πάλη γιά τήν ὑπεράσπισή μας ἐνάντια στόν Βράνγκελ! Ὅλες οἱ ἐπιτροπές τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, ἄς ἐντείνουν δσο τό δυνατό τίς δυνάμεις τους, ἄς βοηθήσουν τόν Κόκκινο Στρατό γιά νά συντρίψει τόν Βράνγκελ. Οὔτε ἕνας ἐργαζόμενος ἀγρότης ἄς μή

μείνει ἔξω ἀπό τήν ἐργατοαγροτική ὑπόθεση, ἄς μή μείνει ἀδρανής ἤ ἀδιάφορος. Σύντροφοι! Θυμηθεῖτε ὅτι πρόκειται γιά τή σωτηρία τῶν οἰκογενειῶν σας, γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς γῆς καί τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀγρότη.

Ὅλα γιά τόν Κόκκινο Στρατό!

Θάνατος στούς τσιφλικάδες-καταπιεστές!

Λένιν

2/X. 1920.

«Κομμουνίστ» (Κίεβο), ἀρ. φύλ. 199, 13 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ [126]

Ἀπό τό φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστιγια» τῆς 8/X φαίνεται πώς ὁ σ. Λουνατσάρσκι εἶπε στό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ *τελείως τό ἀντίθετο* ἀπό ἐκεῖνο πού συμφωνήσαμε μαζί του χθές [127].

Εἶναι ἀνάγκη νά ἑτοιμαστεῖ κατεπειγόντως ἕνα σχέδιο ἀπόφασης (τοῦ συνεδρίου τῆς Προλετκούλτ), νά περάσει ἀπό τήν ΚΕ καί νά προλάβει νά περάσει *καί ἀπό αὐτή* τή σύνοδο τῆς Προλετκούλτ. Πρέπει σήμερα ἤδη νά ὑποβάλουμε αὐτό τό σχέδιο ἀπομέρους τῆς ΚΕ καί στό συμβούλιο τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας καί στό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ, γιατί τό συνέδριο τελειώνει σήμερα.

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1. Στή Σοβιετική ἐργατοαγροτική Δημοκρατία ὅλη ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος τῆς διαφώτισης, τόσο στόν πολιτικό-διαφωτιστικό τομέα γενικά, ὅσο καί στόν τομέα τῆς τέχνης εἰδικά, πρέπει νά διαποτίζεται ἀπό τό πνεῦμα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐπιτυχή πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν τῆς δικτατορίας του, δηλ. γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν κατάργηση τῶν τάξεων, γιά τήν ἐξάλειψη κάθε ἐκμετάλλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο.

2. Γι' αὐτό τό προλεταριάτο, τόσο μέ τήν πρωτοπορία του, τό Κομμουνιστικό κόμμα, ὅσο καί μέ ὅλη γενικά τή μάζα τῶν κάθε λογῆς προλεταριακῶν ὀργανώσεων, πρέπει νά ἔχει τήν πιό δραστήρια καί τήν πιό οὐσιαστική συμμετοχή σέ ὅλο τό ἔργο τῆς λαϊκῆς παιδείας.

3. Ὅλη ἡ πείρα τῆς νεότερης ἱστορίας καί ἰδιαίτερα ἡ πενηντάχρονη καί πλέον ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου

δλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἐμφάνισης τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου», ἀπόδειξε ἀναμφισβήτητα πώς μόνο ἡ κοσμοθεωρία τοῦ μαρξισμοῦ ἐκφράζει σωστά τά συμφέροντα, τίς ἀπόψεις καί τόν πολιτισμό τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

4. Ὁ μαρξισμός ἀπόκτησε τήν κοσμοϊστορική σημασία του σάν ἰδεολογία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, γιατί δέν ἀπόριψε καθόλου τίς πολυτιμότατες κατακτήσεις τῆς ἀστικῆς ἐποχῆς, ἀλλά ἀντίθετα ἀφομοίωσε καί ἐπεξεργάστηκε ὅ,τι τό πολύτιμο εἶχε νά παρουσιάσει μέσα σέ δυό χιλιάδες καί πλέον χρόνια ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρώπινης σκέψης καί τοῦ πολιτισμοῦ. Μόνο ἡ παραπέρα δουλιά πάνω σ' αὐτή τή βάση καί σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν κατεύθυνση πού θά ἐμπνέεται ἀπό τήν πρακτική πείρα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, σάν τελευταίας πάλης του ἐνάντια σέ κάθε ἐκμετάλλευση, μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν ἀνάπτυξη τοῦ πραγματικοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ.

5. Τό Πανρωσικό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ, στηριζόμενο σταθερά σ' αὐτή τή θεμελιακή ἄποψη, ἀποκρούει μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο, σάν θεωρητικά λαθεμένη καί πρακτικά ἐπιζήμια, κάθε προσπάθεια νά ἐπινοήσει κανείς ἕναν ἰδιαίτερο δικό του πολιτισμό, νά κλειστεῖ στίς δικές του ξεκομένες ὀργανώσεις, νά διαχωρίσει τούς τομεῖς ἐργασίας τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας καί τῆς Προλετκούλτ ἤ νά δημιουργήσει μιά «αὐτονομία» τῆς Προλετκούλτ μέσα στό θεσμό τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας κτλ. Ἀντίθετα, τό συνέδριο θεωρεῖ σάν ἀπόλυτη ὑποχρέωση δλων τῶν ὀργανώσεων τῆς Προλετκούλτ νά βλέπουν τόν ἑαυτό τους σάν ἐντελῶς βοηθητικά ὄργανα τοῦ δικτύου τῶν ἱδρυμάτων τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας καί νά ἐκτελοῦν, κάτω ἀπό τή γενική καθοδήγηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας (εἰδικά τοῦ Ἐπιτροπάτου Λαϊκῆς Παιδείας) καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, τά καθήκοντά τους, σάν ἕνα μέρος τῶν καθηκόντων τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

* *
*

Ὁ σ. Λουνατσάρσκι λέει πώς διαστρέβλωσαν τά λόγια του. Γι' αὐτό δμως καί ἡ ἀπόφαση εἶναι *πολύ πιό* ὑπεραπαραίτητη.

Γράφτηκε στίς 8 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στό περιοδικό «Κράσναγια Νόβ», τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) 9 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920

Γιά τήν ἐσωτερική μας κατάσταση δέν χρειάζεται νά μιλήσω στή σημερινή συνέλευση, γιατί αὐτή εἶναι ἀρκετά γνωστή σέ ὅλους τούς συντρόφους ἀπό τόν Τύπο μας καί ἀπό τή δουλιά στίς τοπικές ὀργανώσεις. Τρόφιμα συγκεντρώθηκαν σέ πολύ μεγαλύτερη ποσότητα ἀπό ὅ,τι πέρυσι, καύσιμα ἐπίσης, καί αὐτό εἶναι τό θεμέλιο τῆς δουλιᾶς μας. Ὅμως σχετικά μέ τόν ἐφοδιασμό τά πράγματα πηγαίνουν χειρότερα. Ἕνα ὁρισμένο μέρος ἀπό τίς μεγάλες φάμπρικες μπορεῖ ἤδη νά τεθεῖ σέ λειτουργία, καί οἱ διαθέσεις τῶν ἐργατῶν σ' αὐτές, φυσικά, δέν μπορεῖ πιά νά διακρίνονται ἀπό τέτια ἀπελπισία, ὅπως στόν καιρό τῆς ἀργίας τῶν φάμπρικων. Παίρνοντας ὑπόψη τήν οἰκονομική μας κατάσταση, μποροῦμε νά προϋποθέσουμε ὅτι θά γίνει στροφή στίς διαθέσεις.

Χρειάζεται νά σταθῶ στήν ἐξωτερική μας κατάσταση, στά νέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Μέσα στήν Πολωνία ὑπάρχει τεράστια κρίση: ἀπό οἰκονομική ἄποψη ἡ Πολωνία εἶναι πολύ περισσότερο καταστραμένη ἀπ' ὅ,τι ἐμεῖς· καί ἀπό πολιτική ἄποψη ἡ Πολωνία ἔφτασε στό σημεῖο πού ἀκόμη καί τό ΠΠΣ, ἕνα ὀπορτουνιστικό κόμμα, πού πάντα ἔκανε κακόβουλες ἐπιθέσεις ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, διαμαρτύρεται γιά τήν ὠμή βία τῆς κυβέρνησης ἐνάντια στούς ἐργάτες. Στά μέρη, τά ὁποῖα τῆς παραχωροῦμε σύμφωνα μέ τή συνθήκη εἰρήνης, ἡ Πολωνία θά κρατιέται μόνο μέ τή βία. Στίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Πολωνίας εἶναι τεράστιος ὁ πόθος γιά τήν εἰρήνη. Προτείνοντας στήν Πολωνία εἰρήνη καί κάνοντας τεράστιες ὑποχωρήσεις, θά πετύχουμε νά καταλάβουν τά πολιτικά κόμματα τό δίκιο μας, νά καταλάβουν ὅτι δέν θέλαμε πόλεμο μέ τήν Πολωνία. Καί νά πάρει ἀπό μᾶς ἐπανορθώσεις ἡ Πολωνία πάλι δέν θά κερδίσει τίποτε ἀπ' αὐτό, γιατί τά χρήματα δέν θά τά πάρει αὐτή, θά τά πάρει ἡ

Γαλλία. Ὡς τώρα αὐτό τό κρύβουν στήν Πολωνία, τώρα ὅμως ἀποκαλύπτεται βαθμιαῖα μπροστά στούς ἐργάτες αὐτή ἡ κατάσταση, καί πρέπει νά πετύχουμε νά γίνει αὐτό ὁλοφάνερο στούς ἐργάτες. Γι' αὐτό χρειάζεται τώρα νά ὑπογράψουμε εἰρήνη. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, θά κερδίσουμε χρόνο καί θά τόν χρησιμοποιήσουμε γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ στρατοῦ μας.

Στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ ἔχουμε ὑπεροχή δυνάμεων, παρόλα αὐτά ὅμως γιά ἕνα διάστημα ὑπῆρχε σοβαρός κίνδυνος γιά τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς. Ὁ Βράνγκελ δημιουργεῖ ἐμπόδια στό σχέδιό μας τῆς γενικῆς ἐπίθεσης μέ ξεχωριστά χτυπήματα σέ διάφορες κατευθύνσεις.

Ἀπό πολιτική ἄποψη χαρακτηριστικό ἀπό πρώτη ματιά εἶναι ἕνα ἀσήμαντο περιστατικό. Ἡ Γερμανία ἐπέτρεψε τήν εἴσοδο στά ὅριά της τῶν συντρόφων Ζηνόβιεφ καί Μπουχάριν γιά τό ἐπικείμενο συνέδριο τοῦ Ἀνεξάρτητου κόμματος Γερμανίας. Ἴσως αὐτό νά εἶναι μιά χονδροειδής προβοκάτσια, ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως, εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ἡ ἄφιξη ἐκεῖ τοῦ σ. Ζηνόβιεφ θά ἐπιταχύνει καί θά βαθύνει τή διάσπαση ἀνάμεσα στούς «ἀνεξαρτήτους», διάσπαση πού ἤδη διαφάνηκε. Τό μέρος τῶν «ἀνεξαρτήτων», πού ἀποσχίστηκαν, καί τό ἕνα περίπου ἑκατομμύριο μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Γερμανίας θά ἀποτελέσουν μιά τεράστια ἐπαναστατική δύναμη. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, θά ἔχουμε τότε τεράστιο ὑλικό ζύμωσης γιά ὅλη τήν Εὐρώπη.

Τό κυριότερο ἐδῶ βρίσκεται στό ὅτι ἀποκαλύφθηκε ἡ ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς Γαλλίας, πού πάντα ματαίωνε τίς συνομιλίες μας γιά εἰρήνη καί τώρα πάλι μᾶς δημιουργεῖ ἐμπόδια. Πρέπει νά ἐκμεταλλευτοῦμε κάθε ὥρα τῆς ἀνακωχῆς γιά τήν ἐνίσχυσή μας. Ὅταν δυναμώσουμε τή δουλιά τοῦ ἐφοδιασμοῦ, ὅταν ἔχουμε γρήγορα ἐπιτυχίες στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, ὑπάρχει τότε ἐλπίδα νά ξεσχίσουμε τό δίκτυο τῶν διπλωματικῶν μηχανοραφιῶν ἐνάντιά μας.

Ἡ κατάσταση στήν Ἄπω Ἀνατολή εἶναι τέτια, πού ἡ Ἰαπωνία εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀποσυρθεῖ, γιατί ἡ χειμερινή ἐκστρατεία εἶναι γι' αὐτήν ἀδύνατη. Αὐτό μᾶς δυναμώνει. Τώρα στή Μόσχα βρίσκεται ἕνας ἀμερικανός δισεκατομμυριοῦχος, πού διεξάγει διαπραγματεύσεις γιά μιά ἐκχώρηση στήν Καμτσιάτκα. Κάνοντας αὐτή τήν ἐκχώρηση, ὀξύνουμε τίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν Ἰαπωνία καί στήν Ἀμερική.

Στό Τουρκεστάν καί στόν Καύκασο ἡ κατάσταση εἶναι πιό περίπλοκη. Τελευταῖα οἱ τοῦρκοι ἄρχισαν ἐπίθεση ἐνάντια στήν

Ἀρμενία μέ σκοπό νά καταλάβουν τό Βατούμ καί μετά, ἴσως, καί τό Μπακού. Εἶναι εὐνόητο ὅτι σ' αὐτό τό ζήτημα πρέπει νά δείξουμε πολύ μεγάλη περίσκεψη. Στοιχεῖα γιά πολεμικές περιπλοκές ἀκόμη δέν ὑπάρχουν.

Ὅσο μεγάλες καί ἄν ἦταν οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τήν Ἀγγλία, δέν μποροῦμε αὐτή τή στιγμή νά ποντάρουμε σ' αὐτές, ἐφόσον δέν ἔχουμε νίκη, ἀλλά ἧττα. Παρόλα αὐτά, ὅπως φαίνεται, διαφωνίες ὑπάρχουν. Ἡ Ἀγγλία θέλει νά ἔχει μαζί μας ἐμπορικές σχέσεις, κι' ἐμεῖς προσπαθοῦμε νά συνάψουμε τέτιες.

Δέν μπορῶ νά πῶ λεπτομερειακά ποιός εἶναι ὁ ἐξοπλισμός τοῦ στρατοῦ μας. Τόν τελευταῖο καιρό παρατηρήθηκε ἔλλειψη φυσιγγίων, τώρα ὅμως οἱ δυσκολίες μειώθηκαν. Ἡ δουλιά στηρίζεται σέ στέρεο θεμέλιο, μόνο πού πρέπει νά τή δυναμώσουμε ἀκόμη περισσότερο. Οἱ κομματικές ὀργανώσεις πρέπει νά βοηθήσουν σ' αὐτό μέ τή δουλιά στούς πυρῆνες καί διά μέσου τῶν συνδικάτων.

Δέν μπορῶ νά ἀπαντήσω αὐτή τή στιγμή στό ποιές εἶναι οἱ πιθανότητες τῆς νίκης, γιατί γιά τήν ὥρα εἶναι δύσκολο νά προσδιορίσει κανείς τίς διαθέσεις. Ἡ ἀπογοήτευση εἶναι πολύ μεγάλη· πέρασαν ἤδη ἔξι ἑβδομάδες ἀπό τή στιγμή πού ἀρχίσαμε νά ὑποχωροῦμε καί ὥς τά τώρα ἀκόμη δέν σταματήσαμε. Τό κύριο εἶναι ὅτι ἀργοπορήσαμε μέ τό χειμερινό ἐφοδιασμό· αὐτός συνέπεσε μέ τήν ἧττα. Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι πρέπει νά ἐκμεταλλευτοῦμε κάθε στιγμή τῆς ἀνακωχῆς γιά τήν ἐνίσχυσή μας.

Δέν μποροῦμε νά δόσουμε τόν τόνο τῆς ζύμωσης, ἐφόσον δέν ξέρουμε κάτι τό συγκεκριμένο. Ἡ σημερινή συνέλευση δίνει πιά τόν τόνο τῆς ζύμωσης.

Σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ σ. Τρότσκι τό ζήτημα τοῦ Μαχνό συζητήθηκε ἀρκετά σοβαρά στούς στρατιωτικούς κύκλους καί ξεκαθαρίστηκε ὅτι δέν πρέπει νά περιμένουμε ἐδῶ τίποτε ἄλλο, παρά κέρδος. Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό ὅτι τά στοιχεῖα πού ἔχουν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τόν Μαχνό δοκίμασαν πιά ἐπάνω τους τό καθεστώς τοῦ Βράνγκελ καί αὐτό πού μπορεῖ νά τούς δόσει ὁ Βράνγκελ δέν τούς ἱκανοποίησε. Ἡ συμφωνία μας μέ τόν Μαχνό περιβλήθηκε μέ ἐγγυήσεις ὅτι ὁ Μαχνό δέν θά ἐκδηλωθεῖ ἐνάντιά μας. Ἐδῶ εἴχαμε τήν ἴδια ἀκριβῶς εἰκόνα, ὅπως μέ τόν Ντενίκιν καί μέ τόν Κολτσάκ: μόλις αὐτοί ἔθιξαν τά συμφέροντα τῶν κουλάκων καί τῆς ἀγροτιᾶς γενικά, οἱ τελευταῖοι ἄρχισαν νά περνᾶνε μέ τό μέρος μας.

Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι καί οἱ πολωνοί ἐκμεταλλεύονται τήν

ἀνακωχή γιά τήν ἐνίσχυσή τους, ἴσως στό διάστημα αὐτό μεταφέρουν καί συμπληρωματικό ἐξοπλισμό, αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι ἐμεῖς δέν πρέπει νά κάνουμε τό ἴδιο.

Ἐφόσον γίνεται πόλεμος, πρέπει νά ὑπάρχει καί μυστική διπλωματία, σάν ἕνα ἀπό τά μέσα τοῦ πολέμου. Δέν μποροῦμε νά παραιτηθοῦμε ἀπ' αὐτή. Ἡ ἐκτίμηση αὐτῆς τῆς διπλωματίας ἐξαρτᾶται ἀπό τή γενική ἐκτίμηση τοῦ πολέμου.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
στενογραφημένο κείμενο

ΣΧΕΔΙΟ
ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΓ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, ΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ [128]

Ἀφοῦ συζήτησε τίς ἐκθέσεις καί τίς ἀνακοινώσεις, πού ἔγιναν στή σύσκεψη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ μέ 27 ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού [129] στίς 13. X. 1920, τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ ἀποφάσισε:

1. Νά δυναμώσει τή δουλιά τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐθνοτήτων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων καί νά ὑποβάλει ἔκθεση γι' αὐτή τή δουλιά στήν προσεχή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ.

2. Νά ὁριστοῦν αὐστηρές ἀνακρίσεις γιά τίς ὑπερβασίες καί τή βία πού ἐφαρμόστηκαν ἀπό τόν τοπικό ρωσικό πληθυσμό ἐνάντια στίς ἀνατολικές λαότητες (ἰδιαίτερα στούς καλμούκους, στούς μπουριάτ-μογγόλους κτλ.) καί νά ὑποβληθοῦν κυρώσεις στούς ὑπαίτιους.

3. Νά ἐκδοθεῖ ἐξονόματος τῆς ἀνώτατης Σοβιετικῆς ἐξουσίας διακήρυξη πού θά ἐπικύρωνε τίς βάσεις τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τῆς ΣΟΣΔΡ καί θά καθόριζε ἕνα πιό ἀποτελεσματικό ἔλεγχο γιά τήν πλήρη ἐφαρμογή της στή ζωή.

4. Νά θεωρηθεῖ ἀπαραίτητη ἡ ἐφαρμογή στή ζωή τῆς αὐτονομίας, μέ τίς μορφές πού ἀνταποκρίνονται στίς συγκεκριμένες συνθῆκες, γιά ἐκεῖνες τίς ἀνατολικές ἐθνότητες, πού δέν ἔχουν ἀκόμη αὐτόνομους θεσμούς, σέ πρώτη σειρά γιά τούς καλμούκους καί τούς μπουριάτ-μογγόλους καί νά ἀνατεθεῖ αὐτό στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐθνοτήτων.

5. Στό ἀγροτικό ζήτημα νά θεωρηθεῖ ἀπαραίτητη ἡ ἐπιστροφή στούς ὀρεσίβιους τοῦ Βόρειου Καυκάσου τῶν γαιῶν πού ἀφαίρεσαν ἀπ' αὐτούς οἱ μεγαλορῶσοι· αὐτό νά γίνει σέ βάρος τοῦ κουλάκικου τμήματος τοῦ κοζάκικου πληθυσμοῦ καί νά ἀνατεθεῖ στό ΣΛΕ νά ἑτοιμάσει ἀμέσως τά ἀντίστοιχα διατάγματα.

6. Νά ἐκπονηθοῦν ὁδηγίες γιά ὅλους τούς πληρεξούσιους τῆς ΚΕ καί τῆς κεντρικῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού στέλνονται ἀπό τή Μόσχα στίς περιοχές πού κατοικοῦνται ἀπό ἀνατολικές λαότητες. Τό κέντρο βάρους αὐτῶν τῶν ὁδηγιῶν νά τό ἀποτελεῖ ἡ ἐξήγηση τῆς ὑποχρέωσης τῶν πληρεξουσίων νά ἐνεργοῦν μόνο διαμέσου τῶν τοπικῶν ὀργάνων πού ἀποτελοῦνται ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ ἐργαζόμενου τοπικοῦ πληθυσμοῦ καί νά θεωροῦν σάν κύριο καθῆκον τους τήν πάλη ἐνάντια στίς ἀστικές καί ψευτοκομμουνιστικές ὁμάδες τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ, παράλληλα μέ τήν ὑποστήριξη τῶν πραγματικά κομμουνιστικῶν ὁμάδων καί στοιχείων.

Γράφτηκε στίς 13 ἤ 14 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1958 στό περιοδικό «Βοπρόσι Ἱστόριι ΚΠΣΣ», τεῦχ. 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ, ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΜΟΣΧΑΣ. 15 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920 [130]

Σύντροφοι! Στό ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς κατάστασης τῆς Δημοκρατίας — γιά τό ὁποῖο θέλατε νά ἔχετε μιά ἔκθεση — θά ἀναγκαστῶ φυσικά νά μιλήσω κυρίως γιά τόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία καί τίς αἰτίες αὐτοῦ τοῦ πολέμου. Τό κυριότερο πράγμα πού καθόριζε στό τελευταῖο ἑξάμηνο τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας ἦταν ἀκριβῶς αὐτός ὁ πόλεμος. Καί τώρα ἀκριβῶς, πού μόλις ὑπογράφηκε ἡ προκαταρκτική εἰρήνη μέ τήν Πολωνία, τώρα ἀκριβῶς μπορεῖ καί πρέπει νά ρίξουμε μιά γενική ματιά στόν πόλεμο αὐτό, στή σημασία του καί νά προσπαθήσουμε νά ἐμβαθύνουμε στά διδάγματα πού δίνει σέ ὅλους μας ὁ πόλεμος, ὁ ὁποῖος μόλις τέλειωσε, καί δέν εἶναι ἀκόμη γνωστό, ἄν πραγματικά τέλειωσε γιά πάντα. Γι' αὐτό, πρῶτ' ἀπόλα, θέλω νά σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι στίς 26 τοῦ 'Απρίλη αὐτοῦ τοῦ χρόνου ἄρχισαν οἱ πολωνοί τήν ἐπίθεσή τους. Ἡ πρόταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας ἦταν ἡ ἑξῆς: προτείναμε πανηγυρικά καί ἐπίσημα μιάν εἰρήνη στούς πολωνούς, στούς πολωνούς τσιφλικάδες καί στήν πολωνική ἀστική τάξη μέ ὅρους πιό εὐνοϊκούς γι' αὐτούς ἀπό ἐκείνους πού τούς προτείναμε τώρα, παρά τίς τεράστιες ἧττες πού ἔπαθαν τά στρατεύματά μας κοντά στή Βαρσοβία καί τίς μεγαλύτερες ἀκόμη ἧττες πού ἔπαθαν κατά τήν ὑποχώρηση ἀπό τή Βαρσοβία. Ὅταν στό τέλος τοῦ 'Απρίλη αὐτοῦ τοῦ χρόνου οἱ πολωνοί κατεῖχαν ἕνα μέτωπο πού βρισκόταν 50-150 βέρστια ἀνατολικότερα ἀπό τή γραμμή αὐτή, πού τώρα τήν ὑποστηρίζουν σάν γραμμή τῆς προκαταρκτικῆς εἰρήνης, παρόλο πού ἡ γραμμή αὐτή τότε ἦταν καταφανῶς ἄδικη, ἐμεῖς τούς προτείναμε ἐπίσημα ἀπομέρους τῆς

ΠΚΕΕ εἰρήνη, γιατί, ὅπως ὅλοι σας φυσικά ξέρετε καί θυμᾶστε, ἡ κυριότερη φροντίδα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἦταν τότε νά ἐξασφαλίσουμε τό πέρασμα στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση. Δέν εἴχαμε κανένα λόγο νά θέλουμε νά λύσουμε μέ πόλεμο τά διαφιλονικούμενα ζητήματα ἀνάμεσα σέ μᾶς καί στό πολωνικό κράτος. Ξέραμε καλά ὅτι τό πολωνικό κράτος ἦταν τότε καί παραμένει καί σήμερα κράτος τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, πώς βρίσκεται σέ ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπό τούς καπιταλιστές τῆς Ἀντάντ, τῶν χωρῶν τῆς Συνεννόησης, καί ἰδιαίτερα τῆς Γαλλίας. Παρόλο πού ἡ Πολωνία τότε κρατοῦσε κάτω ἀπό τήν ἐπιροή της ὄχι μόνο ὅλη τή Λιθουανία, ἀλλά καί τή Λευκορωσία, γιά νά μήν ἀναφέρουμε καί τήν Ἀνατολική Γαλικία, θεωρούσαμε χρέος μας νά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά ἀποφύγουμε τόν πόλεμο, γιά νά δόσουμε τή δυνατότητα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά τῆς Ρωσίας νά ξανασάνουν ἔστω καί λίγο ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό καί τόν ἐμφύλιο πόλεμο καί, τέλος, νά καταπιαστοῦν ἀποκλειστικά μέ τήν εἰρηνική δουλιά. Κι' ἔγινε αὐτό πού ἔγινε πολλές φορές ὥς τώρα: ἡ εἰλικρινής καί καθαρή δήλωσή μας πώς προτείνουμε στούς πολωνούς εἰρήνη μέ βάση τή γραμμή πού κατεῖχαν αὐτοί, θεωρήθηκε σάν σημάδι ἀδυναμίας. Οἱ ἀστοί διπλωμάτες ὅλων τῶν χωρῶν δέν εἶναι συνηθισμένοι σέ τέτιες ἀνοιχτές δηλώσεις, καί τήν προθυμία μας νά κλείσουμε εἰρήνη μέ βάση μιά γραμμή τόσο δυσμενή γιά μᾶς τήν ἐξέλαβαν καί τήν ἑρμήνευσαν σάν ἀπόδειξη πώς εἴμαστε ὑπερβολικά ἀδύνατοι. Οἱ γάλλοι καπιταλιστές κατάφεραν νά σπρώξουν τούς πολωνούς καπιταλιστές σέ πόλεμο. Θυμόσαστε πώς ὕστερα ἀπό μιά σύντομη διακοπή, μετά τήν πολωνική ἐπίθεση ἀπαντήσαμε μέ ἀντεπίθεση καί φτάσαμε σχεδόν ὥς τή Βαρσοβία· ὕστερα ἀπ' αὐτό ἀκολούθησε ἡ βαριά ἧττα τῶν στρατευμάτων μας πού ἀπωθήθηκαν πρός τά πίσω.

Ἐπί ἕνα καί πλέον μήνα καί ὅλο τόν τελευταῖο καιρό τά στρατεύματά μας ὑποχωροῦσαν καί πάθαιναν ἧττες, γιατί ἦταν πάρα πολύ κουρασμένα καί ἐξαντλημένα ἀπό τήν πρωτάκουστη πορεία πού ἔκαναν ἀπό τό Πολότσκ ὥς τή Βαρσοβία. Ὅμως, τό ξαναλέω, παρόλη τή δύσκολη αὐτή κατάσταση, ἡ εἰρήνη ὑπογράφηκε μέ ὅρους λιγότερο εὐνοϊκούς γιά τήν Πολωνία ἀπό τούς τοτινούς ὅρους. Τά τοτινά σύνορα βρίσκονταν 50 βέρστια ἀνατολικότερα, τώρα βρίσκονται 50 βέρστια δυτικότερα. Ἔτσι, παρόλο πού κλείσαμε εἰρήνη, σέ μιά στιγμή

εὐνοϊκή μόνο γιά τόν ἀντίπαλο, ὅταν τά στρατεύματά μας ὑποχωροῦσαν καί ὁ Βράνγκελ δυνάμωσε τήν πίεσή του, κλείσαμε τήν εἰρήνη μέ ὅρους πιό εὐνοϊκούς. Αὐτό ἀποδείχνει ἀκόμη μιά φορά πώς, ὅταν ἡ Σοβιετική ἐξουσία κάνει προτάσεις εἰρήνης, πρέπει τά λόγια της καί οἱ δηλώσεις της νά προσέχονται ὁπωσδήποτε σοβαρά, σέ ἀντίθετη περίπτωση θά συμβεῖ νά προτείνουμε εἰρήνη μέ χειρότερους ὅρους καί νά πετυχαίνουμε τήν εἰρήνη αὐτή μέ καλύτερους ὅρους. Τό μάθημα αὐτό οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές φυσικά δέν θά τό ξεχάσουν· καταλαβαίνουν πώς τήν ἔπαθαν· τώρα μέ τήν εἰρήνη πῆραν λιγότερα ἐδάφη ἀπ' ὅ,τι τούς προτείναμε προηγούμενα. Καί αὐτό δέν εἶναι πιά τό πρῶτο μάθημα. Ὅλοι σας θά θυμόσαστε ἴσως πώς τήν ἄνοιξη τοῦ 1919 ἦλθε στή Μόσχα ἀντιπρόσωπος τῆς ἀμερικανικῆς κυβέρνησης, ἡ ὁποία πρότεινε νά γίνει μιά προκαταρκτική εἰρήνη ἀνάμεσα σέ μᾶς καί σέ ὅλους τούς τότε λευκοφρουρίτες ἀρχιστράτηγους: τόν Κολτσάκ, τόν Ντενίκιν καί τούς ἄλλους, εἰρήνη πού θά ἦταν γιά μᾶς ἐξαιρετικά δυσμενής. Ὅταν γύρισε καί ἐξέθεσε τούς ὅρους αὐτῆς τῆς εἰρήνης, οἱ ὅροι πού βάλαμε ἐμεῖς θεωρήθηκαν ἀσύμφοροι καί ὁ πόλεμος συνεχίστηκε. Τά ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ πολέμου τά ξέρετε. Ὥστε δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀποδείχνει πώς εἶναι πολύ ἰσχυρότερη ἀπ' ὅ,τι φαίνεται καί ὅτι στίς διακοινώσεις μας δέν ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ κομπασμός καί οἱ ἀπειλές, πού εἶναι πράγματα συνηθισμένα γιά ὅλες τίς ἄλλες ἀστικές κυβερνήσεις, ὅτι τό νά μή συμφωνήσεις γιά εἰρήνη μέ τή Σοβιετική Ρωσία σημαίνει νά δεχτεῖς τήν εἰρήνη αὐτή ὕστερα ἀπό ἀρκετό καιρό μέ χειρότερους ὅρους. Τέτια πράγματα στή διεθνή πολιτική δέν ξεχνιοῦνται καί, ἀποδείχνοντας στούς πολωνούς τσιφλικάδες πώς τώρα δέχτηκαν μιά εἰρήνη χειρότερη ἀπό ἐκείνη πού τούς προτείναμε, διδάσκουμε τίς πολωνικές λαϊκές μάζες, τούς πολωνούς ἀγρότες καί ἐργάτες νά ζυγίζουν καί νά συγκρίνουν τίς δηλώσεις τῆς κυβέρνησής τους καί τῆς κυβέρνησής μας.

Πολλοί ἀπό σᾶς ἴσως νά εἶδαν στίς ἐφημερίδες τή διακοίνωση τῆς ἀμερικανικῆς κυβέρνησης, ὅπου δηλώνει: «Δέν θέλουμε νά ἔχουμε δοσοληψίες μέ τή Σοβιετική ἐξουσία, γιατί παραβιάζει τίς ὑποχρεώσεις της» [131]. Δέν μᾶς ἐκπλήσσουν τέτιες δηλώσεις, γιατί πολλά χρόνια τίς ἀκοῦμε, ὅμως τό μόνο πού βγαίνει στό τέλος εἶναι ὅτι ὅλες οἱ ἀπόπειρες ἐπιδρομῆς τους ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία καταλήγουν σέ ἀποτυχία.

Οἱ πολωνικές ἐφημερίδες, πού ὅλες σχεδόν εἶναι πουλημένες στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές — αὐτό τό πράγμα λέγεται ἐκεῖ ἐλευθερία τοῦ Τύπου — λένε πώς δέν μποροῦν νά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στή Σοβιετική ἐξουσία, γιατί εἶναι ἐξουσία ἐκβιαστῶν καί ἀπατεώνων. Ὅλες οἱ πολωνικές ἐφημερίδες αὐτό λένε, ὅμως οἱ πολωνοί ἐργάτες καί ἀγρότες ἐλέγχουν τά λόγια μέ τά ἔργα, καί τά ἔργα ἔδειξαν πώς, προτείνοντας τήν πρώτη φορά εἰρήνη, ἀποδείξαμε ἤδη τό φιλειρηνισμό μας καί, κλείνοντας εἰρήνη τόν Ὀχτώβρη, ἀποδείξαμε πάλι αὐτό τό φιλειρηνισμό μας. Τήν ἀπόδειξη αὐτή δέν θά τή βρεῖτε σέ καμιά ἱστορία ἀστικῆς κυβέρνησης, καί τό γεγονός αὐτό δέν μπορεῖ νά μήν ἀφήσει ἴχνη στά μυαλά τῶν πολωνῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ὑπόγραψε εἰρήνη, τότε πού ἡ εἰρήνη δέν τή συνέφερε. Μόνο ἔτσι θά ἀναγκάσουμε τίς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν πού βρίσκονται στά χέρια τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν νά μή λένε ψέμματα, θά ὑποσκάψουμε τήν πίστη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τους πρός αὐτές. Πάνω σ' αὐτό πρέπει νά σκεφτοῦμε πάρα πολύ. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία τῆς Ρωσίας περιβάλλεται ἀπό ἀναρίθμητους ἐχθρούς, καί ὅμως οἱ ἐχθροί αὐτοί εἶναι ἀνίσχυροι. Σκεφτεῖτε ὅλη τήν πορεία καί τήν ἔκβαση τοῦ πολωνικοῦ πολέμου. Τώρα ξέρουμε ὅτι πίσω ἀπό τήν Πολωνία στέκονταν οἱ γάλλοι καπιταλιστές, πώς αὐτοί ἔδιναν στήν Πολωνία χρήματα, ὁπλισμό, ἱματισμό, ὀβίδες, ἔστελναν γάλλους ἀξιωματικούς. Μόλις τελευταῖα εἴχαμε πληροφορίες πώς ἐμφανίστηκαν στό πολωνικό μέτωπο μαῦρα στρατεύματα, δηλ. γαλλικά ἀποικιακά στρατεύματα. Αὐτό σημαίνει πώς τόν πόλεμο τόν ἔκανε ἡ Γαλλία καί τή βοηθοῦσαν ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική. Ταυτόχρονα ἡ Γαλλία στό πρόσωπο τοῦ Βράνγκελ ἀναγνώριζε τή νόμιμη κυβέρνηση τῆς Ρωσίας, δηλαδή ἡ Γαλλία ὑποστήριζε καί τόν Βράνγκελ, τοῦ ἔδινε τά μέσα γιά τόν ἐξοπλισμό καί τή συντήρηση τοῦ στρατοῦ. Ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική ἐπίσης ἐφοδιάζουν τό στρατό τοῦ Βράνγκελ. Συνεπῶς, εἴχαμε νά ἀντιμετωπίσουμε τρεῖς συμμάχους: τή Γαλλία, πού τήν ὑποστήριζαν ὅλες οἱ πλούσιες χῶρες τοῦ κόσμου, τήν Πολωνία καί τόν Βράνγκελ, καί βγήκαμε ἀπό τόν πόλεμο αὐτό, κλείνοντας μιά εὐνοϊκή εἰρήνη. Συνεπῶς, ἐμεῖς βγήκαμε νικητές. Ὁ καθένας πού θά κοιτάξει τό χάρτη θά δεῖ ὅτι ἐμεῖς νικήσαμε, πώς βγήκαμε ἀπό τόν πόλεμο αὐτό μέ περισσότερα ἐδάφη ἀπ' ὅ,τι εἴχαμε στήν ἀρχή τοῦ πολέμου. Μήπως ὅμως ὁ ἀντίπαλος αὐτός εἶναι

πιό ἀδύνατος ἀπό μᾶς, μήπως οἱ στρατιωτικές δυνάμεις του εἶναι πιό ἀδύνατες ἀπό τίς δικές μας, μήπως ἔχει λιγότερους ἀνθρώπους, λιγότερες ἐφεδρεῖες γιά τόν πόλεμο, λιγότερες ὀβίδες; Ἀπ' ὅλα ἔχει περισσότερα ἀπό μᾶς. Ὁ ἀντίπαλος αὐτός εἶναι πιό δυνατός ἀπό μᾶς, καί ὅμως τσακίστηκε. Σκεφτεῖτε το καλά αὐτό, γιά νά καταλάβετε σέ ποιά κατάσταση βρίσκεται ἡ Σοβιετική Ρωσία σέ σχέση μέ ὅλα τά κράτη ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὅταν οἱ μπολσεβίκοι ἄρχισαν τήν ἐπανάσταση, ἔλεγαν: μποροῦμε καί πρέπει νά τήν ἀρχίσουμε· ταυτόχρονα ὅμως δέν ξεχάσαμε πώς μποροῦμε νά τήν τελειώσουμε μέ ἐπιτυχία καί νά τή φέρουμε ὥς τό ἀναμφισβήτητο νικηφόρο τέλος, ὅταν δέν περιοριστοῦμε ἀποκλειστικά καί μόνο στή Ρωσία, ἀλλά συμμαχήσουμε μέ μιά ὁλόκληρη σειρά χῶρες καί νικήσουμε τό διεθνές κεφάλαιο. Τό κεφάλαιο τῆς Ρωσίας συνδέεται μέ τό διεθνές κεφάλαιο. Καί ὅταν οἱ ἀντίπαλοί μας μᾶς λένε: ἀκόμη καί ἄν νικήσετε στή Ρωσία, πάλι ἡ ὑπόθεσή σας εἶναι χαμένη, γιατί τά ἄλλα καπιταλιστικά κράτη θά σᾶς τσακίσουν, ἔχουμε νά τούς ἀπαντήσουμε τώρα μέ μιά πολύ σπουδαία πείρα — τήν πείρα τοῦ πολέμου ἐνάντια στήν Πολωνία, πού δείχνει πῶς ξετυλίχτηκαν στήν πραγματικότητα τά πράγματα. Πραγματικά, τί συνέβη ὥστε ἡ Γαλλία, ἡ Πολωνία καί ὁ Βράνγκελ, πού εἶναι πολύ ἰσχυρότεροι ἀπό μᾶς, πού εἶναι γεμάτοι μίσος ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό καί ἀποφασισμένοι νά ἀνατρέψουν τή Σοβιετική ἐξουσία, νά ἡττηθοῦν μέσα σέ ἕξι μῆνες — καί μάλιστα καί σέ μικρότερο χρονικό διάστημα, ἄν ὑπολογίσουμε τόν Ἀπρίλη σάν ἀρχή τῆς ἐπίθεσης — καί νά τελειώσει ὁ πόλεμος πρός ὄφελός μας; Τί συνέβη, ὥστε ἡ Σοβιετική Ρωσία, πού ἦταν ἐξαντλημένη ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό καί τόν ἐμφύλιο πόλεμο, κυκλωμένη ἀπό ἐχθρούς, ἀποκομένη ἀπό ὅλες τίς βάσεις προμήθειας εἰδῶν ἱματισμοῦ καί ἐξοπλισμοῦ — αὐτή ἡ Σοβιετική Ρωσία νά βρεθεῖ νικήτρια; Νά, αὐτό πρέπει νά τό σκεφτοῦμε καλά, γιατί, ἐμβαθύνοντας στό ζήτημα αὐτό, ἀρχίζουμε νά καταλαβαίνουμε τό μηχανισμό ὄχι μόνο τῆς ρωσικῆς, ἀλλά καί τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Βλέπουμε νά ἐπιβεβαιώνεται τό γεγονός ὅτι ἡ ρωσική ἐπανάσταση εἶναι μόνο ἕνας κρίκος στήν ἀλυσίδα τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης, καί πώς ἡ ὑπόθεσή μας εἶναι στέρεη καί ἀνίκητη, γιατί ἡ ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης ἀναπτύσσεται σέ ὅλο τόν κόσμο, οἱ οἰκονομικές συνθῆκες διαμορφώνονται ἔτσι πού ἐξασθενίζουν τούς ἐχθρούς μας, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς δυναμώνουν κάθε μέρα, καί ὅτι αὐτό δέν ἦταν οὔτε ὑπερβολή, οὔτε κομπασμός, οὔτε ἐνθουσιασμός, αὐτό σᾶς τό ἀπόδειξε τώρα ἀκόμη μιά φορά ὁ πολωνικός πόλεμος. Τρεῖς

σύμμαχοι πολεμοῦσαν ἐνάντιά μας. Θά νόμιζε κανένας ὅτι δέν εἶναι δύσκολο νά ἑνωθοῦν οἱ τρεῖς αὐτοί σύμμαχοι, ἀποδείχτηκε ὅμως πώς οἱ τρεῖς σύμμαχοι, πού πῆραν διδάγματα ἀπό τή μεγάλη πείρα τοῦ πολέμου τοῦ Γιουντένιτς, τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, δέν μποροῦσαν νά ἑνωθοῦν ἐνάντιά μας, ὅτι σέ κάθε βῆμα μάλωναν μεταξύ τους, καί αὐτό τό γεγονός ἀπό τήν ἱστορία τοῦ πολωνικοῦ πολέμου, πού μόλις τέλειωσε, εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό. Ἡ ἐκστρατεία μας ἐνάντια στή Βαρσοβία, ἡ ἐκστρατεία αὐτή τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, στήν ὁποία οἱ κουρασμένοι, ταλαιπωρημένοι, κακοντυμένοι στρατιῶτες προχώρησαν πάνω ἀπό 600 βέρστια, προξενώντας διαρκῶς ἧττες ἀπανωτές στά πολωνικά στρατεύματα, τά ὁποῖα ἦταν ἄριστα γυμνασμένα καί εἶχαν ἑκατοντάδες γάλλους ἀξιωματικούς μέ ἐξαιρετικά ὀργανωτικά προσόντα — ἡ ἐκστρατεία αὐτή μᾶς ἀποκάλυψε τίς ἐσωτερικές σχέσεις ὅλων τῶν ἀντιπάλων μας. Στίς 12 τοῦ Ἰούλη, ὅταν οἱ στρατιές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ πλησίαζαν στά πολωνικά σύνορα, πήραμε ἕνα τηλεγράφημα ἀπό τόν ἄγγλο ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Κῶρζον, ὁ ὁποῖος ἐξονόματος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τῆς περιβόητης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τῆς συμμαχίας πού ἑνώνει, ὅπως λένε, τήν Ἀγγλία, τή Γαλλία, τήν Ἀμερική, τήν Ἰταλία, τήν Ἰαπωνία, κράτη πού διαθέτουν μιά τεράστια στρατιωτική δύναμη, πού διαθέτουν ὅλο τόν πολεμικό στόλο τοῦ κόσμου, ἀπέναντι στά ὁποῖα μιά στρατιωτική ἀντίσταση θά φαινόταν σάν ἕνα πράγμα ἐντελῶς ἀδύνατο καί παράλογο, ἐξονόματος αὐτῆς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, μᾶς πρότεινε νά σταματήσουμε τόν πόλεμο καί νά ἀρχίσουμε διαπραγματεύσεις μέ τούς πολωνούς στό Λονδίνο. Σύμφωνα μέ τό τηλεγράφημα αὐτό, ἡ ὁριοθετική γραμμή θά ἔπρεπε νά εἶναι ἡ γραμμή πού περνάει κοντά ἀπό τό Γκρόντνο, τό Μπελοστόκ, τό Μπρέστ-Λιτόβσκ καί κατά μῆκος τοῦ ποταμοῦ Σάν στήν Ἀνατολική Γαλικία. Στήν πρόταση αὐτή ἀπαντήσαμε πώς καμιά Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν δέν ἀναγνωρίζουμε, γιατί βλέπαμε πώς αὐτή ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν δέν ἦταν σοβαρή, δέν τήν ἀκοῦν ἀκόμη καί τά ἴδια τά μέλη της. Ἡ γαλλική κυβέρνηση θεώρησε τήν ἀπάντησή μας αὐθάδη καί θά περίμενε κανείς πώς ἡ Κοινωνία αὐτή τῶν Ἐθνῶν θά ἔπαιρνε μέτρα ἐνάντιά μας. Τί ἀποκαλύφθηκε ὅμως; Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀπό τήν πρώτη αὐτή δήλωσή μας κατάρευσε, καί ἡ Ἀγγλία μέ τή Γαλλία ἄρχισαν νά ἀλληλοκατηγοροῦνται.

Ὁ ἄγγλος ὑπουργός Στρατιωτικῶν Τσώρτσιλ ἀρκετά χρόνια τώρα χρησιμοποιεῖ ὅλα τά μέσα, καί θεμιτά, καί πιό πολύ ἀθέμιτα

ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀγγλικῶν νόμων, γιά νά ὑποστηρίξει ὅλους τούς λευκοφρουρίτες ἐνάντια στή Ρωσία, γιά νά τούς ἐφοδιάσει μέ πολεμικό ὑλικό. Ὁ Τσώρτσιλ εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, καί ὡστόσο ἡ Ἀγγλία ἀμέσως μετά τή δήλωσή μας ἦλθε σέ διάσταση μέ τή Γαλλία, γιατί ἡ Γαλλία χρειάζεται τίς δυνάμεις τῆς λευκοφρουρίτικης Ρωσίας γιά νά τήν ὑπερασπίζουν ἀπό τή Γερμανία, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία δέν χρειάζεται καμιά ὑπεράσπιση, ἡ Ἀγγλία εἶναι χώρα ναυτική καί δέν φοβᾶται καμιά ἐπιδρομή, γιατί διαθέτει ἰσχυρότατο στόλο. Ἔτσι, ἀπό τά πρῶτα της βήματα φάνηκε πώς ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, πού ἀπηύθυνε τέτιες τρομερές ἀπειλές ἐνάντια στή Ρωσία, εἶναι ἀνίσχυρη. Σέ κάθε βῆμα ἀποδείχνεται πώς τά συμφέροντα τῶν συστατικῶν μερῶν αὐτῆς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶναι ἀλληλοσυγκρουόμενα. Ἡ Γαλλία ἐπιθυμεῖ τήν ἧττα τῆς Ἀγγλίας, καί ἀντίστροφα. Καί ὅταν ὁ σ. Κάμενεφ ἔκανε διαπραγματεύσεις μέ τήν ἀγγλική κυβέρνηση στό Λονδίνο, καί ὅταν δήλωσε στόν ἄγγλο πρωθυπουργό: «Ἄς παραδεχτοῦμε πώς ἐσεῖς θά κάνετε πραγματικά αὐτό πού λέτε, τί θά κάνει, ὅμως, ἡ Γαλλία;», τότε ὁ ἄγγλος πρωθυπουργός ἀναγκάστηκε νά ἀπαντήσει, πώς ἡ Γαλλία θά ἀκολουθήσει τόν δικό της δρόμο, «ἐμεῖς, εἶπε, δέν μποροῦμε νά ἀκολουθήσουμε τόν ἴδιο δρόμο μέ τή Γαλλία». Φάνηκε ὅτι δέν ὑπάρχει Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, πώς ἡ ἕνωση τῶν καπιταλιστικῶν δυνάμεων εἶναι μιά ἁπλή ἀπάτη καί πώς στήν πραγματικότητα εἶναι ἕνωση σκυλόψαρων, πού τό καθένα προσπαθεῖ κάτι νά ἁρπάξει ἀπό τό ἄλλο. Καί τώρα, πού μέ τό κλείσιμο τῆς εἰρήνης στή Ρίγα, εἴχαμε τήν εὐκαιρία νά μάθουμε ποιό πράγμα χώριζε τήν Πολωνία, τήν Ἀγγλία, τή Γαλλία καί τόν Βράνγκελ, γιατί δέν μποροῦσαν νά ἑνωθοῦν, εἴδαμε πώς τά συμφέροντά τους ἦταν διαφορετικά, γιατί ἡ Ἀγγλία θέλει νά ἔχει κάτω ἀπό τήν ἐπιροή της τά νέα μικρά κράτη, τή Φιλλανδία, τήν Ἐσθονία, τή Λεττονία, τή Λιθουανία, καί δέν ἔχει καμιά δουλιά καί οὔτε κάν τῆς συμφέρει ἡ παλινόρθωση τῆς τσαρικῆς, τῆς λευκοφρουρίτικης εἴτε ἀκόμη καί τῆς ἀστικῆς Ρωσίας. Καί γι' αὐτό ἡ Ἀγγλία ἐνεργεῖ ἀντίθετα πρός τή Γαλλία καί δέν μπορεῖ νά ἑνωθεῖ μέ τήν Πολωνία καί τόν Βράνγκελ. Ἐνῶ ἡ Γαλλία ἐνδιαφέρεται νά πολεμήσουν καί νά σκοτωθοῦν οἱ πολωνοί στρατιῶτες μέχρι τόν ἕνα, γιά τά συμφέροντά της, γιά τά δάνειά της. Ἐλπίζει πώς θά τῆς πληρώσουμε τά δάνεια τῶν 20 δισεκατομμυρίων, πού πῆρε ὁ πρώην τσάρος καί πού τά ἀναγνώρισε ἡ κυβέρνηση τοῦ

Κέρενσκι, τώρα ὅμως ὁ κάθε λογικός ἄνθρωπος βλέπει καθαρά πώς οἱ γάλλοι καπιταλιστές δέν θά δοῦν ποτέ αὐτά τά χρήματα, καί οἱ γάλλοι καπιταλιστές καταλαβαίνουν πώς δέν μπορεῖς νά στείλεις στόν πόλεμο γάλλους ἐργάτες καί ἀγρότες, ἐνῶ πολωνούς στέλνεις ὅσους θέλεις, ἄς χάνονται οἱ πολωνοί στρατιῶτες γιά νά πάρουν οἱ γάλλοι καπιταλιστές τά δισεκατομμύριά τους. Ἀλλά καί οἱ πολωνοί ἐργάτες βλέπουν πώς στήν Πολωνία ἡ στάση τῶν γάλλων, τῶν ἄγγλων καί τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν εἶναι τέτια σάν νά βρίσκονται σέ μιά κατακτημένη χώρα καί γι' αὐτό, τόν καιρό τῶν διαπραγματεύσεων στή Ρίγα, εἴδαμε πώς τό κόμμα τῶν πολωνῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν — ἕνα κόμμα ἀναμφισβήτητα πατριωτικό, ἀναμφισβήτητα ἐχθρικό πρός τόν μπολσεβικισμό, παρόμοιο μέ τό δικό μας κόμμα τῶν δεξιῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων — εἴδαμε πώς τό κόμμα αὐτό ἦταν ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί κατά τῆς κυβέρνησης τῶν πολωνῶν τσιφλικάδων καί καπιταλιστῶν, πού ὥς τήν τελευταία στιγμή ἐπιδίωκαν νά τορπιλίσουν τήν εἰρήνη, πού τό ἐπιδιώκουν ἀκόμη καί τώρα, καί θά τό ἐπιδιώκουν γιά πολύ καιρό ἀκόμη· γι' αὐτό τό θέμα θά μιλήσω, ὅταν θά περάσω στό ζήτημα, ἄν εἶναι σταθερή ἡ προκαταρκτική αὐτή εἰρήνη πού τώρα μόλις κλείσαμε.

Ὁ τρίτος σύμμαχος, ὁ Βράνγκελ, πού πάλευε γιά νά δόσει ὅλη τή Ρωσία πίσω στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές, συγκαταλέγει καί τήν Πολωνία στή Ρωσία. Ἐξάλλου ὅλοι οἱ ρῶσοι τσάροι, οἱ ρῶσοι τσιφλικάδες καί καπιταλιστές συνήθισαν νά θεωροῦν τήν Πολωνία λεία τους, δέν ἔχουν ξεχάσει ὅτι τήν Πολωνία τήν στραγγάλιζαν ἀκόμη καί οἱ ρῶσοι δουλοπάροικοι μουζίκοι, πού τούς ἔστελναν στόν πόλεμο, μέ ἐπικεφαλῆς τόν τσάρο, καί συνεπῶς, ἄν νικοῦσε ὁ Βράνγκελ, θά νικοῦσε γιά νά δόσει πίσω στούς τσιφλικάδες ὅλη τήν ἐξουσία τόσο στή Ρωσία, ὅσο καί στήν Πολωνία. Καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν πώς, ὅταν ἑνώθηκαν ἐνάντιά μας οἱ τρεῖς σύμμαχοι, ἄρχισαν νά τρώγονται ἀναμεταξύ τους. Καί αὐτό πού θέλει ἡ Γαλλία δέν τό θέλει οὔτε ὁ πολωνός μουζίκος, οὔτε ὁ πολωνός ἐργάτης, καί αὐτό πού θέλει ὁ Βράνγκελ δέν τό θέλει οὔτε ἕνας τσιφλικάς τῆς Πολωνίας. Καί τώρα, ὅταν περνάει στά χέρια μας κανένα ραδιοτηλεγράφημα τοῦ Βράνγκελ ἤ κανένα ραδιοτηλεγράφημα ἀπό τό Παρίσι μέ τά γαλλικά κυβερνητικά ἀνακοινωθέντα, βλέπουμε ὅτι ὁ Βράνγκελ καί ἡ Γαλλία τρίζουν τά δόντια, γιατί καταλαβαίνουν τί πράγμα εἶναι ἡ εἰρήνη αὐτή πού τώρα κλείσαμε μέ τήν Πολωνία, ἄν καί βεβαιώνουν

πώς δέν εἶναι εἰρήνη, πώς ἡ Πολωνία δέν μπορεῖ νά τήν ὑπογράψει. Αὐτό θά τό δοῦμε — γιά τήν ὥρα ἡ εἰρήνη ὑπογράφηκε. Στό μεταξύ τόσο ὁ Βράνγκελ, ὅσο καί ἡ Γαλλία δέν καταλαβαίνουν τί συμβαίνει. Δέν μποροῦν νά χωνέψουν τό θαῦμα, μιά καταστραμένη Σοβιετική Ρωσία νά νικᾶ πολιτισμένα κράτη, πού εἶναι ἰσχυρότερά της. Δέν καταλαβαίνουν πώς ὅλη τή δύναμη αὐτῶν τῶν νικῶν τήν ἀποτελεῖ ἡ βασική διδασκαλία τῶν κομμουνιστῶν, πού λέει ὅτι ἡ ἰδιοκτησία χωρίζει, ἐνῶ ἡ ἐργασία ἑνώνει. Ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία εἶναι ληστεία, καί τό κράτος πού στηρίζεται στήν ἀτομική ἰδιοκτησία εἶναι κράτος ληστῶν, πού πολεμοῦν γιά τό μοίρασμα τῆς λείας. Καί προτοῦ τελειώσει αὐτός ὁ πόλεμος, ἀρχίζει κιόλας ἕνας ἀγώνας ἐσωτερικός μεταξύ τους. Πρίν ἕνα χρόνο μᾶς ἀπειλοῦσαν 14 κράτη. Στό μεταξύ ὅμως ἡ συμμαχία τῶν 14 αὐτῶν κρατῶν κατάρευσε ἀμέσως. Καί γιατί κατάρευσε; Γιατί ἡ συμφωνία αὐτῶν τῶν κρατῶν μεταξύ τους ἦταν ἁπλῶς μιά συμφωνία στά χαρτιά καί κανένας ἀπ' αὐτούς δέν πῆγε στόν πόλεμο. Καί ὅταν τώρα ἄρχισε ὁ πόλεμος καί ἡ Γαλλία, ἡ Πολωνία καί ὁ Βράνγκελ ἑνώθηκαν μεταξύ τους, τότε καί ἡ συμμαχία τους αὐτή κατάρευσε, γιατί βάζαν τρικλοποδιές ὁ ἕνας στόν ἄλλο. Ἄρχισαν νά μοιράζονται τό δέρμα τῆς ἀρκούδας πού δέν ἔχουν σκοτώσει ἀκόμη, καί δέν θά τή σκοτώσουν. Καί στό μεταξύ γιά τήν ἀρκούδα αὐτή τσακώνονται ἀπό τώρα.

Ἡ πείρα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς ἀπόδειξε ὅτι ἡ συμμαχία ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία εἶναι ὁπωσδήποτε καταδικασμένη σέ ἀποτυχία, γιατί ἡ συμμαχία αὐτή εἶναι ἰμπεριαλιστική, εἶναι συμμαχία ληστῶν, πού δέν εἶναι ἑνωμένοι καί δέν ἔχουν ἕνα πραγματικό, σταθερό συμφέρον πού νά τούς ἑνώνει. Δέν ὑπάρχει σ' αὐτούς ἐκεῖνο πού ἑνώνει τήν ἐργατική τάξη, δέν ὑπάρχει αὐτό τό συμφέρον, κι' αὐτό ἀποκαλύφθηκε γιά ἄλλη μιά φορά τόν καιρό τοῦ πολωνικοῦ πολέμου. Ὅταν ὁ Κόκκινος Στρατός μας τσάκισε τήν ἀντίσταση τῶν πολωνῶν, ὅταν κατέλαβε τό Μπελοστόκ καί τό Μπρέστ-Λιτόβσκ, ὅταν πλησίασε στά πολωνικά σύνορα, τότε ἐξόφλησε καί ὅλο τό σύστημα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, γιατί αὐτό στηρίζεται στή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, καί ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν εἶναι μιά συνθήκη ληστῶν καί πειρατῶν. Ὅταν μᾶς ἐπέβαλαν τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, πού κάτω ἀπό τό ζυγό της βρισκόμασταν τόσον καιρό, φώναζαν σέ ὅλο τόν κόσμο πώς ἡ εἰρήνη αὐτή εἶναι ληστρική. Ὅταν ἡττήθηκε ἡ Γερμανία, ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, πού πολεμοῦσε ἐνάντιά της, φώναζε πώς ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι ἀπελευθερωτικός, δημοκρατικός. Στή Γερμα-

νία ἐπέβαλαν τήν εἰρήνη, ἡ εἰρήνη ὅμως αὐτή ἦταν εἰρήνη τοκογλυφική, εἰρήνη στραγγαλιστῶν, εἰρήνη χασάπηδων, γιατί αὐτοί καταλήστευσαν καί κατακομάτιασαν τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία. Στέρησαν αὐτές τίς χῶρες ἀπ' ὅλα τά μέσα ζωῆς, ἄφησαν τά παιδιά νά πεινοῦν καί νά πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα — αὐτή εἶναι μιά εἰρήνη πρωτάκουστη, ληστρική. Συνεπῶς, τί εἶναι ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν; Εἶναι μιά πρωτάκουστη καί ληστρική εἰρήνη, πού θέτει σέ κατάσταση σκλάβων δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους καί μέσα σ' αὐτούς καί τούς πιό πολιτισμένους. Αὐτή δέν εἶναι εἰρήνη, ἀλλά ὅροι πού τούς ἔχουν ὑπαγορεύσει στό ἀνυπεράσπιστο θύμα τους ληστές μέ τό μαχαίρι στό χέρι. Οἱ ἀντίπαλοι αὐτοί, σύμφωνα μέ τή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, ἀφαίρεσαν ἀπό τή Γερμανία ὅλες τίς ἀποικίες της. Ἡ Τουρκία, ἡ Περσία καί ἡ Κίνα μετατράπηκαν σέ δούλους. Προέκυψε μιά τέτια κατάσταση, πού τά $^{7}/_{10}$ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς βρίσκονται σέ κατάσταση δουλείας. Οἱ δοῦλοι αὐτοί βρίσκονται σκορπισμένοι σέ ὅλο τόν κόσμο καί ἔπεσαν στά νύχια μιᾶς χούφτας χωρῶν: τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἰαπωνίας. Νά γιά ποιό λόγο ὅλο αὐτό τό διεθνές καθεστώς, ἡ τάξη πραγμάτων πού στηρίζεται στή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, βρίσκεται πάνω σέ ἡφαίστειο, γιατί τά $^{7}/_{10}$ τοῦ πληθυσμοῦ ὅλης τῆς γῆς πού ὑποδουλώθηκαν, περιμένουν ἀνυπόμονα νά βρεθεῖ κάποιος πού θά ἄρχιζε τόν ἀγώνα, γιά νά ἀρχίσουν νά τραντάζονται ὅλα αὐτά τά κράτη. Ἡ Γαλλία ἐλπίζει νά πάρει τά παλιά χρέη, ἐνῶ ἡ ἴδια εἶναι χρεωμένη στήν Ἀμερική καί δέν ἔχει ἀπό ποῦ νά πληρώσει αὐτά τά χρέη στήν Ἀμερική, γιατί δέν ἔχει τίποτε, καί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία σ' αὐτές τίς χῶρες εἶναι ἱερή. Καί σέ τί συνίσταται αὐτή ἡ ἱερή ἀτομική ἰδιοκτησία; Στό ὅτι οἱ τσάροι καί οἱ καπιταλιστές δανείζονται χρήματα, καί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες πρέπει νά πληρώσουν αὐτό τό χρέος. Οἱ τσάροι καί οἱ καπιταλιστές βρίσκονται στίς παραμονές χρεοκοπίας. Ἀπό τά χρέη αὐτά δέν θά μπορέσουν νά βγοῦν. Κι' αὐτά τόν καιρό ἀκριβῶς πού ὁ Κόκκινος Στρατός διέσπασε τά πολωνικά σύνορα καί πλησίασε στά γερμανικά. Αὐτά γίνονταν τότε πού στή Γερμανία ὅλοι, ἀκόμη καί οἱ μαυροεκατονταρχίτες καί οἱ μοναρχικοί ἔλεγαν πώς οἱ μπολσεβίκοι θά μᾶς σώσουν, τότε πού εἶχαν δεῖ ὅτι ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν τρίζει σέ ὅλους της τούς ἁρμούς, πώς ὑπάρχει ἕνας Κόκκινος Στρατός πού κήρυξε τόν πόλεμο ἐνάντια σέ ὅλους τούς καπιταλιστές. Καί τί ἀποδείχτηκε; Ἀποδείχτηκε πώς ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν στηρίζεται στήν Πολωνία. Εἶναι ἀλήθεια πώς δέν εἴχαμε ἀρκετές δυνάμεις γιά νά ἀποτελειώσουμε τόν πόλεμο.

Πρέπει δμως νά θυμόμαστε πώς οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες μας ἦταν ξυπόλητοι καί γυμνοί, καί δμως προχωροῦσαν καί ὑπερνικοῦσαν τόσες δυσκολίες καί πολεμοῦσαν μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, πού κανένας στρατός στόν κόσμο δέν ἀναγκάστηκε νά πολεμήσει. Δέν εἴχαμε ἀρκετές δυνάμεις, δέν μπορέσαμε νά καταλάβουμε τή Βαρσοβία καί νά τσακίσουμε τούς πολωνούς τσιφλικάδες, τούς λευκοφρουρίτες καί τούς καπιταλιστές, ὁ στρατός μας δμως ἔδειξε σέ δλο τόν κόσμο πώς ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν δέν εἶναι τόσο μεγάλη δύναμη δσο τήν παρουσιάζουν, δτι ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἄνθρωποι εἶναι καταδικασμένοι τώρα νά πληρώνουν ἐπί δεκαετίες οἱ ἴδιοι καί νά ὑποχρεώνουν καί τά ἐγγόνια καί τά δισέγγονά τους νά πληρώνουν γιά δάνεια, γιά νά πλουτίσουν τούς γάλλους, τούς ἄγγλους καί τούς ἄλλους ἰμπεριαλιστές. Ὁ Κόκκινος Στρατός ἀπόδειξε πώς ἡ συνθήκη αὐτή τῶν Βερσαλλιῶν δέν εἶναι καί τόσο σταθερή. Ὕστερα ἀπό τή συνθήκη αὐτή τῶν Βερσαλλιῶν ὁ στρατός μας ἀπόδειξε δτι ἡ καταστραμένη Σοβιετική χώρα τό καλοκαίρι τοῦ 1920, χάρη σ' αὐτό τόν Κόκκινο Στρατό, βρέθηκε λίγα βήματα ἀπό τήν πλήρη νίκη. Ὅλος ὁ κόσμος εἶδε πώς ὑπάρχει μιά δύναμη, γιά τήν ὁποία ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν δέν εἶναι φοβερή, καί πώς καμιά συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν δέν μπορεῖ νά τσακίσει τή δύναμη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δταν αὐτοί ξέρουν νά συγυρίσουν τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές.

Συνεπῶς, ἡ ἴδια ἡ ἐκστρατεία ἐνάντια στήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν, ἡ ἐκστρατεία ἐνάντια σέ δλους τούς καπιταλιστές καί στούς τσιφλικάδες δλων τῶν χωρῶν καί ἐνάντια στήν καταπίεση ἀπ' αὐτούς τῶν ὑπόλοιπων χωρῶν δέν πῆγε χαμένη. Αὐτό τό εἶδαν καί τό βασάνισαν στό μυαλό τους ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια ἐργάτες καί ἀγρότες σέ δλες τίς χῶρες καί τώρα βλέπουν τή Σοβιετική Δημοκρατία σάν λυτρωτή τους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί λένε: ὁ Κόκκινος Στρατός ἀπόδειξε πώς ξέρει νά ἀπαντάει στά χτυπήματα, μόνο πού τόν πρῶτο χρόνο — μποροῦμε νά ποῦμε, μάλιστα, τόν πρῶτο μήνα τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης — δέν εἶχε ἀρκετές δυνάμεις γιά τή νίκη. Ἀλλά τόν πρῶτο αὐτό μήνα τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης θά τόν ἀκολουθήσουν χρόνια, καί ὕστερα ἀπό κάθε τέτιο χρόνο ὁ στρατός αὐτός θά γίνεται δέκα φορές πιό ἰσχυρός. Νόμιζαν πώς ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν εἶναι εἰρήνη τῶν πανίσχυρων ἰμπεριαλιστῶν, καί πείστηκαν ὕστερα ἀπό τό καλοκαίρι τοῦ 1920, πώς οἱ ἰμπεριαλιστές εἶναι πιό ἀδύνατοι ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ἀκόμη καί μιᾶς ἀδύνατης χώρας, δταν αὐτοί καταφέρουν νά ἑνώσουν τίς δυνάμεις τους καί νά ἀποκρού-

σουν τούς καπιταλιστές. Καί τό καλοκαίρι τοῦ 1920 ἡ Σοβιετική Ρωσία δέν πρόβαλε μόνο σάν δύναμη, ἀμυνόμενη ἐνάντια στή βία, στήν ἐπίθεση τῶν πολωνῶν λευκοφρουριτῶν, πρόβαλε στήν πραγματικότητα σάν διεθνής δύναμη, ἱκανή νά διαλύσει τή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν καί νά ἀπελευθερώσει ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους στίς περισσότερες χῶρες τῆς γῆς. Νά ποιά εἶναι ἡ σημασία τῆς ἐκστρατείας πού ἔκανε τοῦτο τό καλοκαίρι ὁ Κόκκινος Στρατός. Νά γιατί στήν περίοδο αὐτοῦ τοῦ πολέμου ἔγιναν στήν Ἀγγλία τέτια γεγονότα πού σημαίνουν στροφή σέ ὅλη τήν πολιτική τῆς Ἀγγλίας. Ὅταν ἀρνηθήκαμε νά σταματήσουμε τά στρατεύματά μας, ἡ Ἀγγλία ἀπάντησε μέ τήν ἀπειλή: «Θά στείλουμε τό στόλο μας στήν Πετρούπολη». Εἶχε δοθεῖ διαταγή νά γίνει ἐπίθεση ἐνάντια στήν Πετρούπολη. Αὐτά εἶχε δηλώσει ὁ ἄγγλος πρωθυπουργός στόν σ. Κάμενεφ καί αὐτά ἀνακοινώθηκαν σέ ὅλες τίς χῶρες. Τήν ἄλλη ὅμως μέρα ὕστερα ἀπό τό τηλεγράφημα αὐτό, ἔγιναν σέ ὅλη τήν Ἀγγλία συλλαλητήρια, συγκεντρώσεις καί ξεφύτρωσαν ξαφνικά οἱ «Ἐπιτροπές δράσης». Οἱ ἐργάτες ἑνώθηκαν. Ὅλοι οἱ ἄγγλοι μενσεβίκοι, πού εἶναι ἀκόμη πιό πρόστυχοι καί ἀπό τούς ρώσους μενσεβίκους, πού φέρνονται ἀκόμη πιό δουλικά ἀπέναντι στούς καπιταλιστές, κι' αὐτοί ἀκόμη ἀναγκάστηκαν νά ἑνωθοῦν, γιατί τό ἀπαιτοῦσαν οἱ ἐργάτες, καί οἱ ἐργάτες τῆς Ἀγγλίας εἶπαν: «Δέν θά ἐπιτρέψουμε ἕναν πόλεμο ἐνάντια στή Ρωσία!». Καί σχηματίστηκαν σέ ὅλη τήν Ἀγγλία «Ἐπιτροπές δράσης», καί ὁ πόλεμος τῶν ἄγγλων ἰμπεριαλιστῶν ματαιώθηκε, καί ἀποδείχτηκε πάλι ὅτι ἡ Σοβιετική Ρωσία στόν πόλεμό της ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές ὅλων τῶν χωρῶν ἔχει συμμάχους σέ κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς χῶρες. Ὅταν οἱ μπολσεβίκοι ἔλεγαν: «Δέν εἴμαστε μόνοι στήν ἐξέγερσή μας ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές τῆς Ρωσίας, γιατί σέ κάθε χώρα ἔχουμε σύμμαχο, καί ὁ σύμμαχος αὐτός εἶναι ὁ ἐργάτης καί ὁ ἐργαζόμενος, καί τέτιοι ὑπάρχουν στίς περισσότερες χῶρες», μᾶς ἀπαντοῦσαν μέ εἰρωνεῖες, λέγοντας: «Ποῦ ἔδειξαν τήν ἀξία τους αὐτοί οἱ ἐργαζόμενοι;». Εἶναι ἀλήθεια πώς στή Δυτική Εὐρώπη, ὅπου οἱ καπιταλιστές εἶναι πολύ πιό ἰσχυροί, ὅπου ζοῦν σέ βάρος ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων τῶν ἀποικιῶν πού καταληστεύονται, εἶναι πολύ δυσκολότερη ἡ ἐξέγερση, ἐκεῖ ἡ ἐργατική ἐπανάσταση ἀναπτύσσεται μέ ἀσύγκριτα βραδύτερους ρυθμούς. Ὡστόσο ἀναπτύσσεται. Ὡστόσο, ὅταν τόν Ἰούλη τοῦ 1920 ἡ Ἀγγλία ἀπείλησε τή Ρωσία μέ πόλεμο, οἱ ἄγγλοι ἐργάτες ματαίωσαν τόν πόλεμο αὐτό. Οἱ ἄγγλοι μενσεβίκοι ἀκολούθησαν

τούς ἄγγλους μπολσεβίκους. Ἦταν ἀναγκασμένοι νά ἀκολουθήσουν τούς ἄγγλους μπολσεβίκους καί νά ποῦν παρά τό Σύνταγμα καί παρά τούς νόμους: «Δέν θά ἐπιτρέψουμε τόν πόλεμο. Ἄν κηρύξετε αὔριο τόν πόλεμο, θά κηρύξουμε ἀπεργία καί δέν θά δόσουμε κάρβουνο ὄχι μόνο σέ σᾶς, ἀλλά οὔτε καί στή Γαλλία». Οἱ ἄγγλοι ἐργάτες δήλωσαν ὅτι ἐπιθυμοῦν νά κάνουν διεθνή πολιτική, καί τήν κάνουν ὅπως τήν κάνουν οἱ μπολσεβίκοι στή Ρωσία καί ὄχι ὅπως τήν κάνουν οἱ καπιταλιστές στίς ἄλλες χῶρες.

Νά ἕνα παράδειγμα πού δείχνει τί ἀποκάλυψε ὁ πολωνικός πόλεμος. Νά γιατί ὕστερα ἀπό ἕξι μῆνες βγήκαμε νικητές. Νά γιατί ἡ καταστραμένη, ἡ ἀδύνατη, ἡ καθυστερημένη Σοβιετική Ρωσία νικάει μιά συμμαχία κρατῶν πού εἶναι ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή, καί τή νικάει γιατί τά κράτη αὐτά δέν ἔχουν ἐσωτερική δύναμη, γιατί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι ἐναντίον τους, καί αὐτό ἐκδηλώνεται σέ κάθε κρίση. Αὐτό ἐκδηλώνεται, γιατί τά κράτη αὐτά εἶναι ληστές πού ρίχνονται ὁ ἕνας στόν ἄλλον καί, σέ τελευταία ἀνάλυση, δέν μποροῦν τελικά νά ἑνωθοῦν ἐνάντιά μας, γιατί ἡ ἰδιοκτησία χωρίζει καί μετατρέπει τούς ἀνθρώπους σέ θηρία, ἐνῶ ἡ ἐργασία τούς ἑνώνει. Καί ἡ ἐργασία δέν ἕνωσε μόνο τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας, ἀλλά τούς ἕνωσε καί μέ τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ὅλων τῶν χωρῶν, ἔτσι πού σέ ὅλες τίς χῶρες βλέπουν τώρα πώς ἡ Σοβιετική Ρωσία εἶναι ἡ δύναμη πού ἀχρηστεύει τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν. Θά δυναμώσει ἡ Σοβιετική Ρωσία καί θά τιναχτεῖ στόν ἀέρα ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, ὅπως κόντεψε νά τιναχτεῖ τόν Ἰούλη τοῦ 1920 ἀπό τό πρῶτο χτύπημα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Νά γιατί ὁ πολωνικός αὐτός πόλεμος πῆρε ἕνα τέλος πού δέν τό περίμενε κανένα ἰμπεριαλιστικό κράτος. Καί τό δίδαγμα αὐτό εἶναι τό πιό μεγάλο δίδαγμα γιά μᾶς, πού μέ βάση τό παράδειγμα, μέ βάση τή στάση ὅλων τῶν κρατῶν, πού παίρνουν μέρος στή διεθνή πολιτική, δείχνει ὅτι ἡ ὑπόθεσή μας ἔχει γερά θεμέλια, πώς ὁποιεσδήποτε κι' ἄν εἶναι οἱ ἀπόπειρες εἰσβολῆς στή Ρωσία καί τά στρατιωτικά μέτρα σέ βάρος τῆς Ρωσίας, καί τέτιες ἀπόπειρες θά ἔχουμε ἴσως πολλές, ἐμεῖς ἀτσαλωμένοι πιά ἀπό τήν πείρα μας καί στηριζόμενοι στήν πείρα τῶν πραγμάτων, ξέρουμε πώς ὅλες αὐτές οἱ ἀπόπειρες θά γίνουν στάχτη. Καί ὕστερα ἀπό κάθε ἀπόπειρα τῶν ἐχθρῶν μας θά βγαίνουμε ἰσχυρότεροι ἀπ' ὅ,τι εἴμασταν προηγούμενα.

Τώρα ἀπό τή διεθνή πολιτική, πού στή σύγκρουση μέ τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν ἔδειξε τήν ἀξία τῶν δυνάμεών μας, θά περάσω στά πιό ἄμεσα, στά πρακτικά καθήκοντα, θά περάσω στήν

κατάσταση πού δημιουργήθηκε σέ σχέση μέ τή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν. Δέν θά σταθῶ στή σημασία πού εἶχε τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν ὅλου τοῦ κόσμου, πού ἔγινε τόν Ἰούλη στή Μόσχα, καί τό συνέδριο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού ἔγινε ἀργότερα στό Μπακού. Τά διεθνῆ αὐτά συνέδρια εἶναι ἐκεῖνα πού συσπείρωσαν τούς κομμουνιστές καί ἔδειξαν πώς σέ ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες καί σέ ὅλες τίς καθυστερημένες ἀνατολικές χῶρες ἡ μπολσεβίκικη σημαία, τό πρόγραμμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ὁ τρόπος δράσης τῶν μπολσεβίκων ἀποτελοῦν γιά τούς ἐργάτες ὅλων τῶν πολιτισμένων χωρῶν, γιά τούς ἀγρότες ὅλων τῶν καθυστερημένων ἀποικιακῶν χωρῶν τή σημαία τῆς σωτηρίας, τή σημαία τῆς πάλης, ἔδειξαν ὅτι πραγματικά ἡ Σοβιετική Ρωσία, στά τρία αὐτά χρόνια, ὄχι μόνο ἀπόκρουσε ἐκείνους πού ἐπιτέθηκαν ἐνάντιά της γιά νά τήν πνίξουν, ἀλλά καί κατάκτησε τίς συμπάθειες τῶν ἐργαζομένων ὅλου τοῦ κόσμου, ἔδειξαν πώς ὄχι μόνο συντρίψαμε τούς ἐχθρούς μας, ἀλλά καί κερδίσαμε καί κερδίζουμε συμμάχους ὄχι μέρα μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα. Αὐτό πού ἔκανε τό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν στή Μόσχα καί τό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν ἐκπροσώπων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού, δέν μπορεῖ νά ὑπολογιστεῖ μεμιᾶς, δέν μπορεῖ κανείς νά τό ἐκτιμήσει ἄμεσα, ὅμως ἀποτελεῖ μιά κατάκτηση πού ἔχει μεγαλύτερη σημασία ἀπό τίς ἄλλες πολεμικές νίκες, γιατί μᾶς δείχνει ὅτι ἡ πείρα τῶν μπολσεβίκων, ἡ δράση τους, τό πρόγραμμά τους, ἡ ἔκκλησή τους γιά ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στούς καπιταλιστές καί στούς ἰμπεριαλιστές βρῆκαν παγκόσμια ἀναγνώριση, κι' αὐτό πού ἔγινε στή Μόσχα τόν Ἰούλη καί στό Μπακού τό Σεπτέμβρη, γιά πολλούς ἀκόμη μῆνες θά τό ἀφομοιώνουν καί θά τό κάνουν κτῆμα τους οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου. Ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν μιά δύναμη, πού σέ ὁποιαδήποτε σύγκρουση, σέ ὁποιαδήποτε κρίση θά ἐκδηλωθεῖ ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ὅπως τό εἴδαμε πολλές φορές· αὐτό εἶναι τό βασικό δίδαγμα πού βγαίνει ἀπό τόν πολωνικό πόλεμο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων σέ ὅλο τόν κόσμο.

Περνώντας στή σημερινή ἐσωτερική μας κατάσταση, πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ κυριότερη δύναμη πού ἔχουμε νά ἀντιμετωπίσουμε εἶναι ὁ Βράνγκελ. Ἡ Γαλλία, ἡ Πολωνία καί ὁ Βράνγκελ βάδιζαν ἑνωμένοι ἐναντίον μας. Ὅταν τά στρατεύματά μας ἦταν ὁλοκληρωτικά ἀπασχολημένα μέ τόν πόλεμο στό Δυτικό μέτωπο, ὁ Βράνγκελ συγκέντρωνε τίς δυνάμεις του, ἐνῶ ὁ γαλλικός καί ὁ

ἀγγλικός στόλος τόν βοηθοῦσαν. Ὅταν ὁ Βράνγκελ πλησίασε στό Κουμπάν, στήριζε τίς ἐλπίδες του στόν πλούσιο κοζάκο-κουλάκο. Ποιός βοηθοῦσε τότε τόν Βράνγκελ, ποιός τοῦ ἔδινε καύσιμα, πολεμικό στόλο γιά νά κρατιέται στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς; Ὁ ἀγγλικός καί ὁ ἀμερικανικός στόλος. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε πώς ἡ ἀπόβαση αὐτή ἀπότυχε, γιατί ὁ κοζάκος τοῦ Κουμπάν, ἄν καί πλούσιος σέ σιτηρά, εἶδε πολύ καλά τί σημαίνουν αὐτές οἱ ὑποσχέσεις γιά Συντακτική Συνέλευση, λαϊκή ἐξουσία καί ἄλλα ὄμορφα πράγματα, μέ τά ὁποῖα ξεγελοῦν τούς ἠλίθιους οἱ ἐσέροι, οἱ μενσεβίκοι καί ἄλλοι. Ἴσως οἱ ἀγρότες τοῦ Κουμπάν νά τούς πίστευαν, ὅταν μιλοῦσαν τόσο ὄμορφα, στό τέλος ὅμως πίστεψαν τά ἔργα καί ὄχι τά λόγια, εἶδαν πώς οἱ μπολσεβίκοι, ἄν καί εἶναι ἄνθρωποι αὐστηροί, ὡστόσο μ' αὐτούς εἶναι καλύτερα. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά πάρει δρόμο ὁ Βράνγκελ ἀπό τό Κουμπάν καί νά σκοτωθοῦν πολλές ἑκατοντάδες καί χιλιάδες στρατιῶτες του. Ὡστόσο ὁ Βράνγκελ συγκέντρωνε ὅλο καί περισσότερες δυνάμεις του στήν Κριμαία, τά στρατεύματά του ἀποτελοῦνταν σχεδόν ἀποκλειστικά ἀπό ἀξιωματικούς· κι' αὐτό τό ἔκανε μέ τήν ἐλπίδα πώς στήν πρώτη εὐνοϊκή στιγμή θά κατάφερνε νά ἀναπτύξει αὐτές τίς δυνάμεις, ἄν τόν ἀκολουθοῦσαν οἱ ἀγρότες.

Τά στρατεύματα τοῦ Βράνγκελ εἶναι καλύτερα ἐφοδιασμένα μέ κανόνια, τάνκς, ἀεροπλάνα ἀπ' ὅλα τά ἄλλα στρατεύματα πού πολέμησαν στή Ρωσία. Ὅταν πολεμούσαμε μέ τούς πολωνούς, ὁ Βράνγκελ συγκέντρωνε τίς δυνάμεις του, γι' αὐτό ἀκριβῶς λέω πώς ἡ εἰρήνη μέ τήν Πολωνία δέν εἶναι σταθερή. Σύμφωνα μέ τήν προκαταρκτική εἰρήνη, πού ὑπογράφηκε στίς 12 τοῦ μήνα, ἡ ἀνακωχή θά ἀρχίσει μόνο στίς 18, καί οἱ πολωνοί μποροῦν ἀκόμη νά κηρύξουν ἄκυρη αὐτή τήν ἀνακωχή, προειδοποιώντας δυό μέρες πρίν [132]. Ὅλος ὁ γαλλικός Τύπος καί οἱ καπιταλιστές προσπαθοῦν νά σπρώξουν τήν Πολωνία σέ ἕνα νέο πόλεμο μέ τή Σοβιετική Ρωσία, ὅλες τίς διασυνδέσεις πού ἔχει ὁ Βράνγκελ βιάζεται νά τίς βάλει σέ ἐνέργεια γιά νά ματαιώσει αὐτή τήν εἰρήνη, γιατί ὁ Βράνγκελ βλέπει πώς, ὅταν θά τελειώσει ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία, οἱ μπολσεβίκοι θά στραφοῦν ἐναντίον του. Γι' αὐτό, τό μοναδικό πρακτικό συμπέρασμα πού βγαίνει τώρα γιά μᾶς εἶναι: ὅλες οἱ δυνάμεις ἐνάντια στόν Βράνγκελ. Φέτος τόν Ἀπρίλη προτείναμε εἰρήνη μέ ὅρους δυσμενεῖς γιά μᾶς μόνο καί μόνο γιά νά γλιτώσουμε δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες καί ἀγρότες ἀπό τό νέο μακελειό τοῦ πολέμου.

Γιά μᾶς τά σύνορα δέν ἔχουν καί τόση σημασία, ἄς χάσουμε στό ζήτημα τῶν συνόρων, μέ τήν ἔννοια ὅτι θά μείνουμε μέ λιγότερα ἐδάφη, γιά μᾶς ἔχει μεγαλύτερη σημασία νά διαφυλάξουμε τή ζωή δεκάδων χιλιάδων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, νά διατηρήσουμε τή δυνατότητα τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης, παρά νά διατηρήσουμε μιά μικρή ἐδαφική περιοχή. Νά γιατί προτείναμε αὐτή τήν εἰρήνη, καί τώρα τό ξαναλέμε ὅτι ὁ Βράνγκελ ἀποτελεῖ τόν κυριότερο κίνδυνο, πώς τά στρατεύματά του, πού ἐνισχύθηκαν ἐξαιρετικά σ' αὐτό τό χρονικό διάστημα, διεξάγουν τώρα ἀπεγνωσμένες μάχες, περνώντας μερικές φορές τό Δνείπερο καί ἐπιτιθέμενα ἐνάντιά μας. Τό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ εἶναι τό ἴδιο τό πολωνικό μέτωπο, καί τό ζήτημα τοῦ πολέμου μέ τόν Βράνγκελ εἶναι ζήτημα πολέμου μέ τήν Πολωνία, καί γιά νά μετατρέψουμε τήν προκαταρκτική εἰρήνη μέ τήν Πολωνία σέ όριστική εἰρήνη, πρέπει νά συντρίψουμε τόν Βράνγκελ στό συντομότερο χρονικό διάστημα. Ἄν δέν γίνει αὐτό, δέν μπορεῖ νά εἴμαστε σίγουροι ὅτι οἱ πολωνοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές, κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν γάλλων τσιφλικάδων καί καπιταλιστῶν καί μέ τή βοήθειά τους, δέν θά ἐπιδιώξουν νά μᾶς ἐπιβάλουν ξανά ἕναν πόλεμο. Νά γιατί, ἐπωφελούμενος ἀπό τήν τωρινή πλατιά συνέλευση, πρέπει νά στρέψω τήν προσοχή σας σ' αὐτό τό βασικό ζήτημα καί νά σᾶς ζητήσω νά χρησιμοποιήσετε τή θέση σας καί τήν ἐπιροή σας, γιά νά ἐπιδράσετε στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί νά καταβάλλετε τίς μεγαλύτερες προσπάθειες γιά τήν πλήρη ἐκπλήρωση τοῦ ἄμεσου καθήκοντός μας: νά συντρίψουμε ὁπωσδήποτε στό πιό σύντομο χρονικό διάστημα τόν Βράνγκελ, γιατί μόνο ἀπ' αὐτό ἐξαρτᾶται ἡ δυνατότητά μας νά καταπιαστοῦμε μέ τή δουλιά τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης.

Ξέρουμε ὅτι στή ρημαγμένη χώρα μας ἔχει καταστραφεῖ ἀπό τά θεμέλια τό ἀγροτικό νοικοκυριό, ὁ ἀγρότης ἔχει ἀνάγκη ἀπό προϊόντα καί ὄχι ἀπό ἐκεῖνα τά χαρτονομίσματα, πού ρέουν πρός αὐτόν σέ τόσο μεγάλη ἀφθονία· γιά νά δόσεις ὅμως στόν ἀγρότη προϊόντα: πετρέλαιο, ἁλάτι, ἱματισμό καί λοιπά, χρειάζεται νά ἀνορθώσεις τή βιομηχανία. Ἀρχίζουμε νά πλησιάζουμε στό σημεῖο πού νά μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό. Ξέρουμε ὅτι τώρα ἔχουμε περισσότερα σιτηρά ἀπ' ὅ,τι πέρυσι, ἔχουμε καύσιμα γιά τή βιομηχανία, ἔχουμε πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια πετρέλαιο ἀπό τό Μπακού, ἔχει ἀνορθωθεῖ τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς, πού δίνει τεράστια ποσότητα καύσιμα καί

παρόλο πού, όταν πλησίαζε ό Βράνγκελ στό νότιο μέρος τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντονιέτς, ἀναγκαστήκαμε νά μετακινήσουμε μερικές ἐπιχειρήσεις, παρόλα αὐτά, ἡ βιομηχανία τοῦ Ντονιέτς μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἐντελῶς ἀναστηλωμένη. Ἡ προμήθεια ξύλων προχωρεῖ καλύτερα: ἐνῶ πέρυσι μεταφέραμε 7 ἑκατομμύρια κυβικά, τώρα ἔχουμε πολύ περισσότερα. Ἡ βιομηχανία μας ἄρχισε νά ζωντανεύει, στό κυβερνεῖο τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, ὅπου οἱ φάμπρικες ἀρκετά χρόνια δέν δούλευαν, σκορπώντας τήν ἀπογοήτευση σέ ὅλους τούς ἐργάτες, τώρα ἐφοδιάστηκαν μέ καύσιμα καί ἀρχίζουν νά δουλεύουν. Χάρη στίς νίκες στό Τουρκεστάν, αὐτές πῆραν τουρκεστανικό βαμβάκι καί ἀρχίζουν νά δουλεύουν. Τώρα μπροστά μας ἔχουμε ἕνα τεράστιο πεδίο παραγωγικῆς δουλιᾶς καί πρέπει νά στρέψουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις στήν ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας, γιά νά δόσουμε στόν ἀγρότη ροῦχα, παπούτσια καί ἄλλα προϊόντα, ἀρχίζοντας ἔτσι τήν κανονική ἀνταλλαγή τῶν σιτηρῶν τοῦ χωριοῦ μέ προϊόντα τῆς πόλης. Πρέπει νά ἀρχίσουμε νά βοηθοῦμε τήν ἀγροτική οἰκονομία. Χθές στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων πήραμε τήν ἀπόφαση νά ἐνισχύσουμε μέ ἡμερήσιο σιτηρέσιο τούς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου πού θά ἑτοιμάσει τό πρῶτο ἀλέτρι, τό καλύτερα προσαρμοσμένο στίς ρωσικές μας συνθῆκες, γιά νά προωθήσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία, γιά νά τήν ἀνεβάσουμε σέ πιό ὑψηλό ἐπίπεδο, παρόλες τίς ἐλλείψεις πού ἔχουμε σέ ζῶα.

Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, ἀπαλλαγμένοι ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, ἐργάζονται ἀπό κοινοῦ καί πρός τήν κατεύθυνση αὐτή σημειώνουν ἐπιτυχίες, ὅμως γιά νά καταπιαστοῦμε σοβαρά μ' αὐτό τό ζήτημα χρειάζεται ἕνα πράγμα: μᾶς χρειάζεται νά θυμόμαστε καλά πώς δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες καί ἀγρότες πεθαίνουν τώρα στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, ὅτι ὁ ἐχθρός εἶναι καλύτερα ἐξοπλισμένος ἀπό μᾶς, πώς ἐκεῖ, στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, δίνεται ἡ τελευταία ἀπεγνωσμένη μάχη, πώς ἐκεῖ κρίνεται τό ζήτημα, ἄν ἡ Σοβιετική Ρωσία θά ἀποκτήσει τή δυνατότητα νά δυναμώσει γιά τήν εἰρηνική ἐργασία ἔτσι, πού ὄχι μόνο οἱ πολωνοί λευκοφρουρίτες, ἀλλά καί ὁποιαδήποτε ἰμπεριαλιστική διεθνής συμμαχία νά μήν εἶναι τρομερή γι' αὐτή. Αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό σᾶς, σύντροφοι! Πρέπει νά καταβάλλετε ὅλες σας τίς προσπάθειες καί νά θυμόσαστε ὅτι ὅλα τά ζητήματα πάλης τά ἔλυνε ἡ Σοβιετική Ρωσία ὄχι γιατί ἔστελνε διαταγές ἀπό τό κέντρο, ἀλλά γιατί οἱ διαταγές

αὐτές ἔβρισκαν σέ κάθε τόπο τήν πιό ἐνθουσιώδη καί θερμή συμπάθεια τῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν μαζῶν. Μόνο ὅταν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες εἶδαν ὅτι παλεύουν ἐνάντια στόν Κολτσάκ, στόν Ντενίκιν καί στόν Βράνγκελ γιά τή γῆ τους, τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσιά τους, γιά τά συμφέροντά τους ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές, ἄρχισε ὁ καθένας νά ὑποστηρίζει μέ κάθε μέσο, νά βοηθᾶ τόν Κόκκινο Στρατό. Ὅταν οἱ κόκκινοι στρατιῶτες εἶδαν ὅτι στά μετόπισθεν φροντίζουν γι' αὐτούς, τότε ὁ Κόκκινος Στρατός ἀπόκτησε τό ψυχικό ἐκεῖνο σθένος πού τοῦ ἔδινε τή νίκη. Ὅλη ἡ ὑπόθεση εἶναι νά νικήσουμε τόν Βράνγκελ, καί σᾶς καλῶ νά βάλετε σέ ἐνέργεια ὅλες τίς δυνατότητες στίς ὀργανώσεις σας, στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσιά σας, στά χωριά σας, καί ἐθελοντικά καί σύμφωνα μέ τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ὅλης τῆς Ρωσίας νά βοηθήσετε τό μέτωπο ἐνάντια στόν Βράνγκελ, καί τότε θά νικήσουμε πραγματικά καί σ' αὐτό τό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ καί στό διεθνές μέτωπο. (Παταγώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 232, 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ δελτίου «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν», τεῦχ. 13, 1920, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ, ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΜΟΣΧΑΣ
15 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920

Σύντροφοι! Θά χρειαστεῖ νά περιοριστῶ σ' ἕνα σύντομο κλείσιμο, γιατί ἀπό τήν ἀρχή τῆς συνέλευσης φάνηκε ὅτι ὑπάρχει ἀρκετά μεγάλη, πολύ μεγάλη ἐπιθυμία νά ἐπικρίνετε τά ὄργανα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Φυσικά, θά ἦταν ὠφέλιμο καί θεώρησα καθῆκον μου νά ἀκούσω ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν ἐνάντια στήν ἐξουσία καί στήν πολιτική της. Καί νομίζω πώς δέν θά ἔπρεπε νά κλείσουμε τή συζήτηση. (Φωνές: «Σωστά!».) Ὅταν ὅμως ἄκουσα τίς παρατηρήσεις σας, παραξενεύτηκα ἀπό τό γεγονός ὅτι κάνατε τόσο λίγες συγκεκριμένες καί ἀκριβολογημένες προτάσεις. Ἀπό τά δυό ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς κατάστασης τῆς Δημοκρατίας μας φαίνεται ὅτι σᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο ἡ ἐσωτερική κατάσταση. Αὐτό εἶναι σωστό. Ξεχνᾶτε ὅμως, σύντροφοι, πώς ἡ ἐσωτερική κατάσταση ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐξωτερική, καί γι' αὐτό θεώρησα ὑποχρέωσή μου νά σᾶς πῶ πῶς καί γιατί ὁ πολωνικός πόλεμος μᾶς ἔφερε ἀντιμέτωπους μέ τούς διεθνεῖς ἰμπεριαλιστές, πῶς μᾶς ὁδήγησε στήν εἰρήνη, πῶς καί γιατί ἡ εἰρήνη αὐτή δέν εἶναι σίγουρη, τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά γίνει σίγουρη, καί πάνω στό ζήτημα αὐτό ἐλπίζω ὅτι, ἀφοῦ συζητήσετε ὅλα τά ἄλλα ζητήματα, ἀφοῦ ἐκθέσετε ἤρεμα ὅλα τά ζητήματα, δέν θά θελήσετε ὡστόσο νά μοιάσετε μέ μερικά πρόσωπα τοῦ παραμυθιοῦ, πού ἀνάφερε ἐδῶ κάποιος ὁμιλητής [122]. Εἶμαι σίγουρος πώς δέν θά ἱκανοποιήσετε τήν ὄρεξη τοῦ ρήσου πού περιμένει νά τσακωθοῦν ὁ τράγος καί τό κριάρι γιά νά τούς καταβροχθίσει. Ὅσο δυνατά καί ἄν συγκρουστοῦν ὁ τράγος καί τό κριάρι, δέν θά ἱκανοποιήσουμε τήν ὄρεξη τοῦ ρήσου. (Χειροκροτήματα καί φωνές: «Μπράβο!» «Αὐτό εἶ-

ναι σωστό!».) Σύντροφοι! Ἂν ἐδῶ ἦταν τόσο συχνές οἱ ἐκδηλώσεις ἐξαιρετικῆς δυσαρέσκειας καί ἀνυπομονησίας, ὅλοι μας καταλαβαίνουμε ὅτι κανόνας στή διεξαγωγή μιᾶς συνέλευσης εἶναι πρῶτ' ἀπόλα ἡ ἐλευθερία λόγου. Μά στή συνέλευση αὐτή ἔχετε παραβιάσει τόν κανόνα αὐτό, γιατί ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν αἰσθάνεται πολύ ἔντονα τό ἐξαιρετικό βάρος τῶν δυσκολιῶν τῆς κατάστασης πού δημιουργήθηκε σέ ὅλη τή χώρα. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν ὑπόφερε πάρα πολύ ἀπό τήν πείνα, τό κρύο καί τήν ἀβάστακτη φορολογική ἐπιβάρυνση. (Χειροκροτήματα καί φωνές: «Σωστά!».) Νά γιά ποιό πράγμα οἱ περισσότεροι ὁμιλητές κατηγόρησαν κυρίως καί ἄμεσα καί ἔμμεσα τά ὄργανα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Καί διαφαινόταν πώς οἱ σύντροφοι δέν ἤθελαν οὔτε καί νά ἀκούσουν τίς ὁμιλίες ὥς τό τέλος, ἄν δέν τούς δινόταν ἀπάντηση στό φλέγον αὐτό ζήτημα. Κι' ἕνας ἀπό τούς ὁμιλητές, δέν θυμᾶμαι ποιός, εἶπε πώς ἐγώ, κατά τή γνώμη του, «ἀπόφυγα» τό ζήτημα αὐτό. Νομίζω πώς αὐτό εἶναι ἀστήρικτο.

Ἡ κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολη, πράγμα πού μᾶς ὑποχρέωσε νά βιαστοῦμε νά κλείσουμε εἰρήνη πρίν ἀπό τή χειμερινή ἐκστρατεία. Μᾶς ὑποχρέωσε νά βιαστοῦμε νά κλείσουμε εἰρήνη ἡ ἐπιθυμία νά ἀποφύγουμε τή χειμερινή ἐκστρατεία, ἡ συναίσθηση πώς εἶναι προτιμότερο νά ἔχουμε χειρότερα σύνορα, δηλ. νά ἔχουμε λιγότερα ἐδάφη τῆς Λευκορωσίας καί νά ἀποσπάσουμε λιγότερους ἀγρότες τῆς Λευκορωσίας ἀπό τό ζυγό τῆς ἀστικῆς τάξης, παρά νά ὑποβάλουμε σέ νέα βάρη, σέ μιά νέα χειμερινή ἐκστρατεία τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας. Νά ποιές εἶναι οἱ αἰτίες. Ξέρετε πώς ἡ κακή σοδιά αὐτῆς τῆς χρονιᾶς χειροτέρεψε τή φτώχια τῶν ἀγροτῶν. Δέν μποροῦν ὅμως ὅλοι νά ἀντιληφθοῦν πόσο αὐτό τό πράγμα περιπλέκει τήν κατάσταση τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Πιστεύω πώς ὅλοι σας θά ξεκαθαρίσετε πλήρως τό ζήτημα πού ἀφορᾶ τή φορολογική ἐπιβάρυνση. Θά ἀκούσετε ἐπίσης κι' αὐτά πού θά σᾶς πεῖ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἐπισιτιστικῆς πολιτικῆς· ἐγώ θέλω μόνο νά σᾶς ὑποδείξω καί νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας στό πόσο στενά συνδέεται ἡ ἐσωτερική κατάσταση μέ τήν ἐξωτερική κατάσταση. Ἂς πάρουμε γιά παράδειγμα ἔστω τίς συνεδριάσεις μας τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Στίς συνεδριάσεις αὐτές ἀναγκαζόμαστε νά λύνουμε ἀκόμη καί ζητήματα πού ἀφοροῦν διάφορους σιδηροδρομικούς συρμούς, τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων σιτηρῶν, πού ἐπιβλήθηκε στά παλιά ρωσικά κυβερνεῖα καί πού συχνά εἶναι ὑπερβολικά μεγάλη. Πρίν

δυό-τρεῖς ἑβδομάδες εἶχε συνεδρίαση τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὅπου ἐξετάστηκε τό ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης πλεονασμάτων σιτηρῶν ἀπό τήν Κεντρική περιοχή, πού εἶναι ὑπερβολικά μεγάλη καί ἡ συνεδρίαση ἀποφάσισε νά γίνουν διευκολύνσεις. Σέ βάρος τίνος ὅμως νά γίνουν αὐτές οἱ διευκολύνσεις; Καί σ' αὐτό μπορεῖ νά δοθεῖ μόνο μιά ἀπάντηση: σέ βάρος τῶν πιό σιτοπαραγωγικῶν περιοχῶν, καί συγκεκριμένα τῶν περιοχῶν τῆς Σιβηρίας, τοῦ Κουμπάν, καί νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ δυνατότητα νά πάρουμε σιτηρά ἀπό τήν Οὐκρανία. Παίρνουμε σιτηρά ἀπό τή Σιβηρία, παίρνουμε σιτηρά ἀπό τό Κουμπάν, ὅμως δέν μποροῦμε νά πάρουμε ἀπό τήν Οὐκρανία, γιατί ἐκεῖ μαίνεται ὁ πόλεμος, καί ὁ Κόκκινος Στρατός ἀναγκάζεται νά πολεμᾶ ἐνάντια στίς συμμορίες, ἀπό τίς ὁποῖες εἶναι γεμάτος ὁ τόπος. Πρέπει νά λύνουμε τό ζήτημα σχεδόν κάθε συρμοῦ. Βλέπουμε ποιά τροπή πῆρε αὐτή ἡ συνέλευση. Τί δυσαρέσκεια καί τί θυελλώδεις κραυγές διαμαρτυρίας ἔχουν ξεσπάσει· ἐμεῖς ὅμως καταλαβαίνουμε γιατί γίνεται αὐτό. Καταλαβαίνουμε ὅτι πονάει ἡ ψυχή τοῦ καθένα πού διαμαρτύρεται ἐδῶ, γιατί δέν ὑπάρχει νομή γιά τά ζῶα καί τά ζῶα ψοφοῦν, γιατί ἡ φορολογία εἶναι ἀβάστακτη, καί ἄδικα εἶπε ἕνας σύντροφος πώς γιά μᾶς αὐτές οἱ κραυγές διαμαρτυρίας εἶναι καινούργιες. Ξέρουμε καί ἀπό τά τηλεγραφήματα καί ἀπό τίς ἀναφορές πού παίρνουμε ἀπό διάφορα μέρη ὅτι ψοφοῦν τά ζῶα, ἐπειδή ἡ κατάσταση σχετικά μέ τή νομή εἶναι δύσκολη, καί ὅλοι ἔχουμε συναίσθηση τῶν δυσκολιῶν τῆς κατάστασης. Ξέρουμε ἐπίσης καί πῶς θά βγοῦμε ἀπό τήν κατάσταση αὐτή. Κι' ἐδῶ δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος, καί ἡ διέξοδος αὐτή εἶναι ἡ Σιβηρία, τό Κουμπάν καί ἡ Οὐκρανία.

Ἀπό τή Σιβηρία εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά μεταφέρουμε τά στρατεύματα στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ καί στό Συμβούλιο Ἄμυνας ἔγιναν δυό-τρεῖς πολύ δύσκολες συνεδριάσεις, ὅταν ἔρχονταν σύντροφοι μέ τήν ἀπαίτηση νά ἀναστείλουμε τά δρομολόγια τῶν εἰδικῶν ἐπισιτιστικῶν συρμῶν. Καί ὕστερα ἀπό θυελλώδεις συζητήσεις καί παζαρέματα λύσαμε τό ζήτημα μέ τήν ἔννοια ὅτι λιγοστέψαμε κάπως τούς ἐπισιτιστικούς συρμούς. Ἐμεῖς ὅμως ἐπιθυμοῦμε νά ἀκούσουμε πιό αὐστηρές καί σοβαρές ὑποδείξεις. Ξέρουμε πόσες φωνές καί κραυγές ἀκούγονται γιά τό ὅτι ρημάζονται τά νοικοκυριά. Νά γιατί, κι' αὐτή ἀκόμη ἡ ἀνακωχή, πού θά ἀρχίσει στίς 18 τοῦ μήνα, ἀκόμη καί μέ τόν ὅρο ὅτι οἱ πολωνοί ἔχουν τό δικαίωμα νά τήν τορπιλίσουν, κάνοντας προειδοποίηση 48 ὧρες πρίν τήν ἀκύρωσή της, εἶναι γιά μᾶς μιά ξεκούραση καί

ἀνακούφιση, κι' ἐκτός ἀπ' αὐτό τίς ἐρχόμενες ἑβδομάδες θά ἔλθουν περισσότεροι συρμοί μέ σιτηρά ἀπό τή Σιβηρία καί τό Κουμπάν. Φυσικά οἱ ἀνάγκες εἶναι τόσο πολλές καί ἡ σιτοδεία τόσο μεγάλη, πού αὐτό δέν θά μᾶς ἀνακουφίσει καί πολύ. Φυσικά δέν πρέπει νά ἔχουμε αὐταπάτες καί νά λέμε πώς αὐτό θά ἐξαλείψει ὅλες τίς δυσκολίες καί θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά σταματήσουμε τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων σιτηρῶν.

Αὐτό δέν μπορῶ νά τό πῶ καί δέν θά τό πῶ. Πέστε καθαρά τή γνώμη σας, κάνετε τίς συγκεκριμένες προτάσεις σας μέ ποιό τρόπο θά μειωθεῖ ἡ ἀβάστακτη φορολογία,'καί οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης θά σᾶς ἀκούσουν μέ τή μεγαλύτερη προσοχή, γιατί πρέπει νά ἀναζητήσουμε μιά διέξοδο, ἕναν τρόπο νά κάνουμε ἐλαφρότερη τήν ἀφάνταστα δύσκολη κατάσταση. Ἡ Οὐκρανία δέν ἔχει λιγότερα, ἴσως μάλιστα νά ἔχει καί περισσότερα σιτηρά ἀπ' ὅ,τι τό Κουμπάν, ὅμως ὥς τά σήμερα σχεδόν τίποτε δέν καταφέραμε νά πάρουμε ἀπό τίς ὑποχρεωτικές παραδόσεις πλεονασμάτων σιτηρῶν ἀπό τήν Οὐκρανία, πού ἀνέρχονται σέ 600 ἑκατομμύρια πούτια καί πού θά μποροῦσαν νά συντηρήσουν καί νά ἀνορθώσουν ὅλη τή βιομηχανία. Ἡ Οὐκρανία ξεγράφεται ἀπό τούς λογαριασμούς μας: οὔτε ἕνα πούτι δέν μποροῦμε νά πάρουμε ἀπό τήν Οὐκρανία, γιατί ἐκεῖ ὑπάρχουν οἱ συμμορίες καί γιατί ὁ πόλεμος μέ τόν Βράνγκελ μᾶς ὑποχρεώνει νά λέμε: δέν ἐγγυόμαστε πώς θά πάρουμε ἔστω κι' ἕνα πούτι ἀπό τήν Οὐκρανία. Νά ποιά εἶναι ἡ κατάσταση πού, παρά τή δικαιολογημένη σας ἀνυπομονησία καί τήν τελείως δίκαιη ἀγανάκτησή σας, τραβάει ὅλη τήν προσοχή μας στό πολωνικό μέτωπο καί στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ. Νά γιατί στό σύντροφο πού εἶπε: «Δέν εἴμαστε ἐνάντια στή βοήθεια, ὅμως τή βοήθεια τήν καταλαβαίνουμε ἐθελοντική», ἀπαντοῦμε: βοηθεῖστε τό μέτωπο!

Κλείνοντας τίς σύντομες παρατηρήσεις μου, σᾶς ὑπενθυμίζω ἐκεῖνο πού σᾶς εἶπα στό τέλος τῆς εἰσήγησής μου: κάθε φορά, πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία δυσκολευόταν νά βγεῖ ἀπό μιά κατάσταση, καί τόν καιρό τοῦ Ντενίκιν, ὅταν αὐτός βρισκόταν στό Ὀριόλ, καί τόν καιρό τοῦ Γιουντένιτς, ὅταν βρισκόταν πέντε βέρστια ἀπό τήν Πετρούπολη, ὅταν ἡ κατάσταση φαινόταν ὄχι ἁπλῶς δύσκολη, ἀλλά ἀπελπιστική, ὅταν ἡ κατάσταση ἦταν ἑκατό φορές δυσκολότερη ἀπό τή σημερινή — ἡ Σοβιετική ἐξουσία κατάφερνε νά βγεῖ ἀπ' αὐτή, γιατί χωρίς νά παρουσιάζει ρόδινη τήν κατάσταση, ὀργάνωνε τέτιου εἴδους συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Νά γιατί λέω: δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀπόφαση τῶν ὀργάνων τῆς

κεντρικῆς ἐξουσίας, ἄν θά συντριβεῖ γρήγορα ὁ Βράνγκελ, ἀλλά ἀπό τό πῶς οἱ τοπικοί ἀντιπρόσωποι — ἀφοῦ ἐξαντλήσουν ὅλη τους τή δυσαρέσκεια, ἀφοῦ τελειώσουν ὅλη ἐκείνη τήν πάλη πού ἕνας σύντροφος ἀπό τούς καθοδηγητές τήν ὀνόμασε πάλη τῶν τράγων μέ τά κριάρια — κι' αὐτή ἡ πάλη εἶναι ἀπαραίτητο πράγμα — ἀπό τό πῶς αὐτοί, ἀφοῦ διατυπώσουν ὅλες τους τίς ἀξιώσεις, τίς κατηγορίες καί τίς μομφές — θά ἀντιμετωπίσουν τό ζήτημα: ἄν χρειάζεται σ' αὐτούς ἐλευθερία, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Στό σημεῖο αὐτό δέν μποροῦμε νά βγάλουμε καμιά διαταγή· αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό τήν κρίση πού θά βγάλετε μόνοι σας, ὅταν καταπιαστεῖτε μέ τά ἴδια τά πράγματα, μέ τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων σιτηρῶν, μέ τή φορολογική ἐπιβάρυνση, μέ τόν Βράνγκελ κτλ. — αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό σᾶς. Ἀκοῦστε τόν καθένα, πέστε ὅλες τίς κατηγορίες σας, βρίστε μας δέκα φορές χειρότερα, αὐτό εἶναι δικαίωμά σας, ὑποχρέωσή σας. Ἤλθατε ἐδῶ γιά νά πεῖτε ἀνοιχτά καί κατηγορηματικά τή γνώμη σας, καί ὅταν τά κάνετε ὅλα αὐτά, σκεφτεῖτε ἤρεμα τί θέλετε νά δόσετε καί νά κάνετε, γιά νά ξεμπερδέψουμε μιά ὥρα ἀρχίτερα μέ τόν Βράνγκελ, καί στό ζήτημα αὐτό νομίζω πώς θά συνεννοηθοῦμε τόσο καλά, ὥστε — τό ξαναλέω καί τελειώνω — ἀπό τίς φιλονικίες μας, τά μαλώματα καί τίς κατηγορίες, νά μήν κερδίσει σέ καμιά περίπτωση τίποτε ὁ ρῆσος. (Χειροκροτήματα.)

Δημοσιεύτηκε τό 1920 στό δελτίο «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν», τεῦχ. 13

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ δελτίου

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

᾿Απαντώντας στό τηλεγράφημά Σας σχετικά μέ τούς φτωχούς ἀγρότες, σᾶς ἀνακοινώνω τή γνώμη *μου*. ῎Αν αὐτοί εἶναι πραγματικά ἐπαναστάτες, τότε θά πρέπει νά θεωρηθεῖ σάν πρόγραμμα: 1) ἡ συλλογική καλλιέργεια· 2) τά κέντρα ἐνοικίασης· 3) ἡ ἀφαίρεση ἀπό τούς κουλάκους τῶν κτημάτων πού ξεπερνοῦν τή νόρμα ἐργασίας· 4) τά πλεονάσματα σιτηρῶν νά συγκεντρωθοῦν πλήρως καί νά ἀνταμείβονται οἱ φτωχοί ἀγρότες μέ σιτάρι· 5) τά ἀγροτικά ἐργαλεῖα τῶν κουλάκων νά συγκεντρωθοῦν στά κέντρα ἐνοικίασης· 6) ὅλα τά μέτρα αὐτά νά ἐφαρμοστοῦν μόνο στήν περίπτωση πού θά ἐπιτύχει ἡ συλλογική καλλιέργεια, ἡ ὁποία θά τεθεῖ κάτω ἀπό πραγματικό ἔλεγχο. Τό ζήτημα μέ τίς κομμοῦνες ἀφῆστε το τελευταῖο, γιατί τό μεγαλύτερο κίνδυνο περικλείνουν οἱ τεχνητές ψευτοκομμοῦνες καί ἡ ἀπόσπαση ἀπό τή μάζα τῶν νοικοκυριῶν μερικῶν μεμονωμένων. ᾿Εξαιρετική προσοχή στούς νεωτερισμούς καί τριπλός ἔλεγχος, ἄν αὐτό πού πᾶτε νά κάνετε εἶναι πραγματικά ἐφαρμόσιμο.

῾Ο Πρόεδρος τοῦ ΣΛΕ *Λένιν*

Γράφτηκε στίς 16 τοῦ ᾿Οχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τά κύρια καθήκοντα γιά τόν τερματισμό τοῦ πολέμου ἐνάντια στόν Βράνγκελ (καί γιά τό κομματικό συνέδριο τοῦ 1921):

1) πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία καί στίς κωλυσιεργίες τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων· ἔλεγχος τῶν πραγματικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς πάλης·

2) ἐνίσχυση τοῦ σοσιαλιστικοῦ θεμελίου: τῶν 7 ἑκατομμυρίων μελῶν τῶν συνδικάτων. Ἰσότητα ἀντί τῆς ἐπιτακτικότητας.

Ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας τῶν 7 ἑκατομμυρίων μελῶν τῶν συνδικάτων·

3) σύνδεση τῶν συνδικάτων (ΠΚΣΣ) μέ τήν ἐργαζόμενη, μή ἐκμεταλλευτική, μή κερδοσκοπική ἀγροτιά. Μορφές καί μέθοδοι.

Ἐνίσχυση τῆς σύνδεσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τήν ἀγροτιά.

Τρακτέρ καί κολχόζ.

19. X. 1920.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ [134]

(ΣΗΜΕΙΩΜΑ)

Τό ζήτημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι θεμελιακό ζήτημα τοῦ σημερινοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σέ ὅλες ἀνεξάρτητα τίς καπιταλιστικές χῶρες. Γιά νά φωτίσουμε ὁλόπλευρα αὐτό τό ζήτημα πρέπει νά ξέρουμε τό ἱστορικό του. Σέ διεθνή κλίμακα ἡ ἱστορία τῆς θεωρίας τῆς ἐπαναστατικῆς δικτατορίας γενικά καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἰδικά συμπίπτει μέ τήν ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἰδιαίτερα μέ τήν ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ. Στή συνέχεια — κι' αὐτό ἐννοεῖται εἶναι τό πιό σπουδαῖο — ἡ ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων τῆς καταπιεζόμενης καί ἐκμεταλλευόμενης τάξης ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές εἶναι τό κυριότερο ὑλικό καί ἡ κυριότερη πηγή τῶν γνώσεών μας πάνω στό ζήτημα τῆς δικτατορίας. Ὅποιος δέν κατάλαβε τήν ἀνάγκη τῆς δικτατορίας ὁποιασδήποτε ἐπαναστατικῆς τάξης γιά τή νίκη της, αὐτός τίποτε δέν κατάλαβε ἀπό τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων ἤ τίποτε δέν θέλει νά μάθει στόν τομέα αὐτό.

Σέ ρωσική κλίμακα ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, ἄν πρόκειται νά μιλήσουμε γιά τή θεωρία, τό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ [135], πού συντάχθηκε στά 1902-1903 ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Ζαριά» καί τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα» ἤ καλύτερα πού συντάχθηκε ἀπό τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί θεωρήθηκε, τροποποιήθηκε καί ἐγκρίθηκε ἀπό τή Συντακτική αὐτή ἐπιτροπή. Τό ζήτημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου τέθηκε στό πρόγραμμα ἐκεῖνο καθαρά καί συγκεκριμένα, καί μάλιστα τέθηκε ἀκριβῶς σέ σύνδεση μέ τήν πάλη ἐνάντια στόν Μπέρνσταϊν, ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό. Τή σπουδαιότερη ὅμως σημασία ἔχει φυσικά ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασης, δηλ. στή Ρωσία ἡ πείρα τοῦ 1905.

Οἱ τρεῖς τελευταῖοι μῆνες τοῦ χρόνου αὐτοῦ — ὁ Ὀχτώβρης, ὁ Νοέμβρης καί ὁ Δεκέμβρης — ἦταν μιά περίοδος ἐξαιρετικά ἰσχυρῆς, πλατιᾶς, μαζικῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, περίοδος συνδυασμοῦ τῶν δυό ἰσχυρότερων μεθόδων τῆς πάλης αὐτῆς: τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας καί τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. (Θά σημειώσουμε σέ παρένθεση πώς τό *Μάη* ἀκόμη τοῦ 1905 τό μπολσεβίκικο συνέδριο, τό «Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», ἀναγνώρισε πώς «ἕνα ἀπό τά κυριότερα καί ἐπιτακτικότερα καθήκοντα τοῦ Κόμματος» εἶναι «τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἄμεση πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία μέσω τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης» καί ἀνάθεσε σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις «νά ἐξηγήσουν τό ρόλο τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν, πού μποροῦν νά ἔχουν σπουδαία σημασία καί στήν ἔναρξη καί στήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἐξέγερσης» [136].)

Γιά πρώτη φορά στήν παγκόσμια ἱστορία ἔχει ἀνεβεῖ ἡ ἐπαναστατική πάλη σέ τόσο ὑψηλό ἐπίπεδο καί ἔχει ἀποκτήσει τέτια δύναμη, ὥστε ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση νά ἐκδηλωθεῖ συνδυασμένα μέ τή μαζική ἀπεργία, μέ τό χαρακτηριστικό αὐτό προλεταριακό ὅπλο. Εἶναι φανερό πώς ἡ πείρα αὐτή ἔχει παγκόσμια σημασία γιά *ὅλες* τίς προλεταριακές ἐπαναστάσεις. Καί οἱ μπολσεβίκοι μελετοῦσαν μέ ὅλη τήν προσοχή καί μέ ὅλο τό ζῆλο τήν πείρα αὐτή τόσο ἀπό τήν πολιτική, ὅσο καί ἀπό τήν οἰκονομική της πλευρά. Θά ἀναφερθῶ στήν ἀνάλυση τῶν μηνιαίων στοιχείων πού ἀφοροῦν τίς οἰκονομικές καί τίς πολιτικές ἀπεργίες τοῦ 1905, τίς μορφές ἀλληλοσύνδεσής τους, τό ἐπίπεδο στό ὁποῖο ἔφτασε τότε, γιά πρώτη φορά στόν κόσμο, ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀπεργιακῆς πάλης· τήν ἀνάλυση αὐτή τήν ἔκανα στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» τό 1910 ἤ τό 1911 καί τήν ἐπανέλαβα, σέ σύντομα συμπεράσματα, στόν μπολσεβίκικο Τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς [137].

Οἱ μαζικές ἀπεργίες καί οἱ ἔνοπλες ἐξεγέρσεις μόνες τους ἔβαλαν στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας, γιατί οἱ μέθοδοι αὐτές πάλης ὁδηγοῦσαν ἀναπόφευκτα — στήν ἀρχή σέ τοπική κλίμακα — στό διώξιμο τῶν παλιῶν ἀρχῶν, στήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο καί τίς ἐπαναστατικές τάξεις, στό διώξιμο τῶν τσιφλικάδων καί κάποτε στήν κατάληψη τῶν ἐργοστασίων κτλ. κ. ἄ. Ἡ μαζική ἐπαναστατική πάλη τῆς παραπάνω περιόδου ἔφερε στή ζωή πρωτοφανεῖς στήν παγκόσμια ἱστορία ὀργανώσεις, ὅπως εἶναι τά *Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν*, καί ἄμεσα ὕστερα

ἀπ' αὐτά τά Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν, τίς Ἐπιτροπές ἀγροτῶν κτλ. Προέκυψε ἔτσι ὅτι αὐτά τά βασικά ζητήματα (ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου), πού ἀπασχολοῦν τώρα τήν προσοχή τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου, εἶχαν τεθεῖ πρακτικά στό τέλος τοῦ 1905. Καί ἐνῶ τέτιοι ἐπιφανεῖς ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τοῦ ἀνόθευτου μαρξισμοῦ, ὅπως ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ, ἐκτίμησαν ἀμέσως τή σημασία τῆς πρακτικῆς αὐτῆς πείρας καί τήν ἀνάλυσαν κριτικά σέ συγκεντρώσεις καί στόν Τύπο, ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐπίσημων ἐκπροσώπων τῶν ἐπίσημων σοσιαλδημοκρατικῶν καί σοσιαλιστικῶν κομμάτων, καθώς καί οἱ ρεφορμιστές καί οἱ ἄνθρωποι σάν τούς μελλοντικούς «καουτσκιστές», «λονγκετιστές», ὀπαδούς τοῦ Χίλκβιτ στήν Ἀμερική κτλ., ἔδειξαν πλήρη ἀνικανότητα νά καταλάβουν τή σημασία αὐτῆς τῆς πείρας καί νά ἐκπληρώσουν τό χρέος τους σάν *ἐπαναστάτες*, δηλ. νά καταπιαστοῦν μέ τή μελέτη καί τήν προπαγάνδιση τῶν διδαγμάτων τῆς πείρας αὐτῆς.

Στή Ρωσία καί οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι, ἀμέσως ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1905, καταπιάστηκαν μέ τήν ἐξαγωγή συμπερασμάτων ἀπό τήν πείρα ἐκείνη. Ἡ δουλιά αὐτή εἶχε ἐπισπευστεῖ ἰδιαίτερα ἀπό τό γεγονός ὅτι τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 ἔγινε τό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης, τό λεγόμενο «Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», ὅπου ἀντιπροσωπεύτηκαν καί ἑνώθηκαν τυπικά οἱ μενσεβίκοι μέ τούς μπολσεβίκους. Ἡ προετοιμασία γιά τό συνέδριο αὐτό εἶχε γίνει καί ἀπό τίς δυό αὐτές ὁμάδες μέ ἐξαιρετική δραστηριότητα. Καί οἱ δυό ὁμάδες δημοσίευσαν πρίν ἀπό τό συνέδριο, στίς ἀρχές τοῦ 1906, τά σχέδια τῶν ἀποφάσεών τους πάνω σέ ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα. Τά σχέδια αὐτά πού ἀνατυπώθηκαν στήν μπροσούρα μου: «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας (γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης)», Μόσχα, 1906 (σελίδες 110, ἀπό τίς ὁποῖες οἱ μισές σχεδόν εἶναι κείμενα τῶν σχεδίων ἀποφάσεων καί τῶν δυό ὁμάδων καί τῶν ἀποφάσεων πού ψηφίστηκαν τελικά ἀπό τό συνέδριο) — ἀποτελοῦν σπουδαιότατο ὑλικό γιά ὅσους θέλουν νά μάθουν πῶς ἔμπαινε τότε τό ζήτημα.

Οἱ συζητήσεις γιά τή σημασία τῶν Σοβιέτ ἤδη ἀπό τότε ἦταν συνδεμένες μέ τό ζήτημα τῆς δικτατορίας. Οἱ μπολσεβίκοι ἀκόμη *πρίν* τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη 1905 ἔβαλαν τό ζήτημα τῆς δικτατορίας (βλέπε τήν μπροσούρα μου: «Δυό

τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση», Γενεύη, Ἰούλης 1905, ἀναδημοσιεύτηκε στή συλλογή «Μέσα σέ 12 χρόνια») *. Οἱ μενσεβίκοι κρατοῦσαν ἀρνητική στάση ἀπέναντι στό σύνθημα: «δικτατορία». Οἱ μπολσεβίκοι τόνιζαν πώς τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν *«οὐσιαστικά ἦταν ἔμβρυα τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας»* — αὐτά ἔλεγε κατά λέξη τό σχέδιο τῆς μπολσεβίκικης ἀπόφασης (σελ. 92 τῆς «Ἔκθεσης»). Οἱ μενσεβίκοι ἀναγνώριζαν τή σημασία τῶν Σοβιέτ, τάσσονταν ὑπέρ τῆς «συμβολῆς στή δημιουργία» τους κτλ., δέν τά θεωροῦσαν ὅμως ἔμβρυα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, δέν μιλοῦσαν γενικά γιά «νέα ἐπαναστατική ἐξουσία» τέτιου ἤ παρόμοιου τύπου, ἀπόριπταν ἀνοιχτά τό σύνθημα τῆς δικτατορίας. Δέν εἶναι δύσκολο νά δοῦμε πώς *ὅλες* οἱ σημερινές διαφωνίες μας μέ τούς μενσεβίκους ὑπάρχουν ἤδη σέ ἐμβρυώδη μορφή στήν τοποθέτηση αὐτή τοῦ ζητήματος. Δέν εἶναι ἐπίσης δύσκολο νά δοῦμε ὅτι οἱ μενσεβίκοι (καί οἱ ρῶσοι καί οἱ μή ρῶσοι, σάν τούς καουτσκιστές, τούς λονγκετιστές κ. ἄ.) μέ τόν τρόπο πού τοποθετοῦν τό παραπάνω ζήτημα ἔδειχναν καί δείχνουν πώς εἶναι ρεφορμιστές ἤ ὀπορτουνιστές, πού στά λόγια παραδέχονται τήν προλεταριακή ἐπανάσταση, *ἐνῶ στήν πράξη ἀρνοῦνται τό πιό οὐσιαστικό καί τό πιό βασικό στήν ἔννοια ἐπανάσταση.*

Ἀκόμη πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 στήν μπροσούρα πού ἀνάφερα παραπάνω «Δυό τακτικές» ἀνάλυσα τό ἐπιχείρημα τῶν μενσεβίκων, πού μέ κατηγοροῦσαν πώς «ὑποκατέστησα ἀπαρατήρητα τήν ἔννοια ἐπανάσταση μέ τήν ἔννοια δικτατορία» («Μέσα σέ 12 χρόνια», σελ. 459 **). Ἀπόδειξα ὕστερα ἀπό λεπτομερή ἀνάλυση πώς οἱ μενσεβίκοι μέ τήν κατηγορία ἀκριβῶς αὐτή ἀποκαλύπτουν τόν ὀπορτουνισμό τους, τήν πραγματική πολιτική φυσιογνωμία τους, σάν συνοδοιπόρων τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, σάν φορέων τῆς ἐπιροῆς της μέσα στό προλεταριάτο. Ἀναφέροντας (τό καλοκαίρι τοῦ 1905) τό παράδειγμα τῶν ρώσων φιλελευθέρων πού παρέμειναν μοναρχικοί-συνταγματικοί, ἔλεγα πώς, ὅταν ἡ ἐπανάσταση γίνεται ἀναμφισβήτητη δύναμη, τότε καί οἱ ἀντίπαλοί της ἀρχίζουν «νά παραδέχονται τήν ἐπανάσταση». Τώρα, στά 1920, θά μπορούσαμε νά προσθέσουμε, πώς καί στή Γερμανία καί στήν Ἰταλία οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ἤ τουλάχιστον οἱ πιό μορφωμένοι καί ἐπιτήδειοι ἀπ' αὐτούς εἶναι ἕτοιμοι «νά παραδεχτοῦν τήν ἐπανάσταση». «Πα-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 1-132. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο, σελ. 115. *Ἡ Σύντ.*

ραδεχόμενοι» ὅμως τήν ἐπανάσταση, μά ταυτόχρονα ἀρνούμενοι νά παραδεχτοῦν *τή δικτατορία* μιᾶς ὁρισμένης τάξης (εἴτε ὁρισμένων τάξεων), οἱ τοτινοί ρῶσοι φιλελεύθεροι καί μενσεβίκοι, οἱ σημερινοί γερμανοί καί ἰταλοί φιλελεύθεροι, οἱ ὀπαδοί τοῦ Τουράτι, τοῦ Κάουτσκι δείχνουν ἀκριβῶς πώς εἶναι *ρεφορμιστές* καί τελείως ἄχρηστοι σάν ἐπαναστάτες.

Γιατί, ὅταν ἡ ἐπανάσταση γίνεται πιά ἀναμφισβήτητη δύναμη, ὅταν τήν «παραδέχονται» καί οἱ φιλελεύθεροι, ὅταν οἱ ἄρχουσες τάξεις ὄχι μόνο βλέπουν, ἀλλά καί νιώθουν τήν ἀκατανίκητη δύναμη τῶν καταπιεζόμενων μαζῶν, τότε *ὅλο τό πρόβλημα* — καί γιά τούς θεωρητικούς καί γιά τούς ἄμεσους καθοδηγητές τῆς πολιτικῆς — συνοψίζεται στόν *ἀκριβή ταξικό ὁρισμό τῆς ἐπανάστασης*. Χωρίς ὅμως τήν ἔννοια τῆς «δικτατορίας» *δέν μπορεῖ* νά δόσει κανένας τόν ἀκριβή αὐτό ταξικό ὁρισμό. Χωρίς τήν προετοιμασία τῆς δικτατορίας δέν μπορεῖ νά εἶναι κανείς ἐπαναστάτης *στήν πράξη*. Τήν ἀλήθεια αὐτή δέν τήν καταλάβαιναν οἱ μενσεβίκοι τό 1905, δέν τήν καταλαβαίνουν τό 1920 οἱ ἰταλοί, οἱ γερμανοί, οἱ γάλλοι καί οἱ ἄλλοι σοσιαλιστές, πού φοβοῦνται τούς αὐστηρούς «ὅρους» τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι πού εἶναι ἱκανοί νά παραδεχτοῦν τή δικτατορία *στά λόγια*, δέν εἶναι ὅμως ἱκανοί νά τήν *προετοιμάσουν στήν πράξη*. Γι' αὐτό τό λόγο δέν θά εἶναι ἄτοπο νά ἐπαναλάβω λεπτομερειακά τή διευκρίνιση τῶν ἀπόψεων τοῦ Μάρξ, πού δημοσίευσα τόν Ἰούλη τοῦ 1905 ἐνάντια στούς ρώσους μενσεβίκους, πού ἀφορᾶ ὅμως καί τούς μενσεβίκους τοῦ 1920 τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (ἀντικαθιστῶ τούς τίτλους τῶν ἐφημερίδων κτλ. μέ τήν ἁπλή παρατήρηση πώς γίνεται λόγος γιά τούς μενσεβίκους ἤ τούς μπολσεβίκους):

«Ὁ Μέρινγκ ἀφηγεῖται στίς σημειώσεις του στήν ἔκδοσή του τῶν ἄρθρων τοῦ Μάρξ, πού δημοσιεύτηκαν στή «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» τό 1848, ὅτι ἡ ἀστική φιλολογία ἀπέδιδε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τήν παρακάτω μομφή σ' αὐτή τήν ἐφημερίδα: ἡ «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» ζητοῦσε δῆθεν «νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἀμέσως δικτατορία, σάν τό μοναδικό μέσο γιά τήν πραγματοποίηση τῆς δημοκρατίας» (Marx' Nachlaß *, τόμ. III, σελ. 53). Κατά τήν ἀγοραία ἀστική ἄποψη οἱ ἔννοιες δικτατορία καί δημοκρατία ἀποκλείουν ἡ μιά τήν ἄλλη. Ὁ ἀστός, μή καταλαβαίνοντας τή θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης, ἔχοντας συνηθίσει νά βλέπει στόν πολιτικό στίβο μικροκαυγάδες ἀνάμεσα στούς

* — Μάρξ. Ἡ φιλολογική κληρονομιά. *Ἡ Σύντ.*

διάφορους κύκλους καί στίς κλίκες τῆς ἀστικῆς τάξης, μέ τή λέξη δικτατορία καταλαβαίνει τήν κατάργηση ὅλων τῶν ἐλευθεριῶν καί ἐγγυήσεων τῆς δημοκρατίας, κάθε αὐθαιρεσία, κάθε κατάχρηση ἐξουσίας γιά τά προσωπικά συμφέροντα τοῦ δικτάτορα. Στήν οὐσία, αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀγοραία ἀστική ἄποψη διαφαίνεται καί στούς δικούς μας μενσεβίκους, πού ἐξηγοῦν τό πάθος τῶν μπολσεβίκων γιά τό σύνθημα «τῆς δικτατορίας» μέ τό ὅτι ὁ Λένιν «ἐπιθυμεῖ τρομερά νά δοκιμάσει τήν τύχη του» («Ἴσκρα», ἀρ. φύλ. 103, σελ. 3, στήλη 2). Γιά νά ἐξηγήσουμε στούς μενσεβίκους τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς ἔννοιες δικτατορία μιᾶς τάξης καί δικτατορία ἑνός ἀτόμου καί τή διαφορά ἀνάμεσα στά καθήκοντα τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας καί τῆς σοσιαλιστικῆς δικτατορίας, δέν θά ἦταν ἀνώφελο νά σταθοῦμε στίς ἀπόψεις τῆς «Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου» [138].

«Κάθε προσωρινή κρατική ὀργάνωση — ἔγραφε ἡ «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» στίς 14 τοῦ Σεπτέμβρη 1848 — ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση ἀπαιτεῖ δικτατορία καί μάλιστα δραστήρια δικτατορία. Ἐμεῖς εὐθύς ἐξαρχῆς κατηγορήσαμε τόν Καμπχάουζεν (πρωθυπουργός μετά τίς 18 τοῦ Μάρτη 1848) ὅτι δέν ἔδρασε δικτατορικά, ὅτι δέν τσάκισε ἀμέσως καί δέν ἔβγαλε ἀπό τή μέση τά ὑπολείμματα τῶν παλιῶν θεσμῶν. Καί ἐνῶ ὁ κ. Καμπχάουζεν βαυκαλιζόταν μέ συνταγματικές αὐταπάτες, τό ἐξοντωμένο κόμμα (δηλ. τό κόμμα τῆς ἀντίδρασης) δυνάμωνε τίς θέσεις του στή γραφειοκρατία καί στό στρατό, καί μάλιστα ἄρχισε νά ἀποτολμᾶ πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ σέ ἀνοιχτή πάλη» [139].

Τά λόγια αὐτά — λέει πολύ σωστά ὁ Μέρινγκ — συνοψίζουν μέσα σέ λίγες προτάσεις ὅσα εἶχε ἀναπτύξει λεπτομερειακά ἡ «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» σέ μακροσκελῆ ἄρθρα γιά τήν κυβέρνηση τοῦ Καμπχάουζεν. Τί λοιπόν μᾶς λένε τά λόγια αὐτά τοῦ Μάρξ; Ὅτι μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση *πρέπει* νά δρᾶ δικτατορικά (θέση, πού δέν μποροῦσαν μέ κανένα τρόπο νά τήν καταλάβουν οἱ μενσεβίκοι, πού φοβοῦνται τό σύνθημα: δικτατορία), ὅτι καθῆκον αὐτῆς τῆς δικτατορίας εἶναι νά ἐξαλείψει τά ὑπολείμματα τῶν παλιῶν θεσμῶν (ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού τονίζεται ξεκάθαρα στήν ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (τῶν μπολσεβίκων) σχετικά μέ τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί πού ἔχει παραλειφθεῖ στήν ἀπόφαση τῶν μενσεβίκων, ὅπως δείξαμε πιό πάνω). Τέλος, τρίτο, ἀπό τά λόγια αὐτά βγαίνει: ὅτι ὁ Μάρξ μαστί-

γωνε τούς ἀστούς δημοκράτες γιά τίς «συνταγματικές αὐταπάτες» τους τήν ἐποχή τῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ἀνοιχτοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ποιό εἶναι τό νόημα αὐτῶν τῶν λέξεων, φαίνεται ἐξαιρετικά καθαρά ἀπό τό ἄρθρο τῆς «Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου» τῆς 6 τοῦ Ἰούνη 1848.

«Μιά Συντακτική λαϊκή συνέλευση — ἔγραφε ὁ Μάρξ — πρέπει νά εἶναι πρῶτ' ἀπόλα δραστήρια, ἐπαναστατικά-δραστήρια συνέλευση. Ἡ συνέλευση ὅμως τῆς Φραγκφούρτης [140] ἀσχολεῖται μέ σχολικές ἀσκήσεις κοινοβουλευτισμοῦ καί ἀφήνει τήν κυβέρνηση νά δρᾶ. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἡ σοφή αὐτή συνέλευση θά κατόρθωνε ὕστερα ἀπό ὥριμη ἐξέταση νά ἐκπονήσει τήν καλύτερη ἡμερήσια διάταξη καί τό καλύτερο Σύνταγμα. Ποιό θά εἶναι τό ὄφελος ἀπό τήν καλύτερη ἡμερήσια διάταξη καί ἀπό τό καλύτερο Σύνταγμα, ἄν στό μεταξύ οἱ γερμανικές κυβερνήσεις ἔχουν ἤδη βάλει τίς ξιφολόγχες στήν ἡμερήσια διάταξη» [141].

Νά ποιό εἶναι τό νόημα τοῦ συνθήματος: δικτατορία...

Τά μεγάλα προβλήματα στή ζωή τῶν λαῶν λύνονται μόνο μέ τή δύναμη. Οἱ ἴδιες οἱ ἀντιδραστικές τάξεις καταφεύγουν συνήθως πρῶτες στή βία, στόν ἐμφύλιο πόλεμο, «βάζουν στήν ἡμερήσια διάταξη τήν ξιφολόγχη», ὅπως τό ἔκανε ἡ ρωσική ἀπολυταρχία καί ἐξακολουθεῖ νά τό κάνει συστηματικά καί ἀπαρέγκλιτα, παντοῦ καί πάντα, ἀρχίζοντας ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη [142]. Καί ἐφόσον δημιουργήθηκε μιά τέτια κατάσταση, ἐφόσον ἡ ξιφολόγχη μπῆκε πραγματικά ἐπικεφαλῆς τῆς πολιτικῆς ἡμερήσιας διάταξης, ἐφόσον ἡ ἐξέγερση ἀποδείχτηκε ἀπαραίτητη καί ἐπείγουσα, οἱ συνταγματικές αὐταπάτες καί οἱ σχολικές ἀσκήσεις κοινοβουλευτισμοῦ καταντοῦν ἁπλῶς καί μόνο προκάλυμα τῆς προδοσίας τῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν ἀστική τάξη, προκάλυμα τοῦ «ἀποτραβήγματος» τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τήν ἐπανάσταση. Ἡ πραγματικά ἐπαναστατική τάξη πρέπει νά ρίξει τότε ἀκριβῶς τό σύνθημα τῆς δικτατορίας» *.

Ἔτσι σκέπτονταν οἱ μπολσεβίκοι γιά τή δικτατορία πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη 1905.

Ὕστερα ἀπό τήν πείρα ἐκείνης τῆς ἐπανάστασης χρειάστηκε νά ἐξετάσω λεπτομερειακά τό ζήτημα τῆς δικτατορίας στήν μπροσούρα «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», Πετρούπολη, 1906 (ἡ μπροσούρα ἔχει ἡμερομηνία 28 τοῦ Μάρτη 1906). Ἀπό τήν μπροσούρα αὐτή θά

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 122-124. *Ἡ Σύντ.*

παραθέσω τούς πιό οὐσιαστικούς συλλογισμούς μέ τή διευκρίνιση ὅτι ἀντικαθιστοῦν μιά σειρά κύρια ὀνόματα μέ τήν ἁπλή παρατήρηση ὅτι γίνεται λόγος γιά τούς καντέτους ἤ τούς μενσεβίκους. Μιλώντας γενικά, ἡ μπροσούρα στρεφόταν ἐνάντια στούς καντέτους καί ἐνμέρει ἐνάντια στούς ἀνεξάρτητους φιλελεύθερους, στούς μισοκαντέτους, στούς μισομενσεβίκους. Στήν οὐσία ὅμως ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν γιά τή δικτατορία ἀφοροῦσαν κυρίως τούς μενσεβίκους, πού σέ κάθε τους βῆμα πάνω στό ζήτημα αὐτό κατρακυλοῦσαν πρός τούς καντέτους.

«Τόν καιρό ἀκριβῶς πού σιγοῦσε τό τουφεκίδι στή Μόσχα, πού ἡ στρατιωτικο-αστυνομική δικτατορία πανηγύριζε μέ τά ἄγρια ὄργιά της, πού εἴχαμε διωγμούς καί μαζικά βασανιστήρια σέ ὅλη τή Ρωσία, στόν καντέτικο Τύπο ἀντηχοῦσαν φωνές ἐνάντια στή βία ἀπό τά ἀριστερά, ἐνάντια στίς ἀπεργιακές ἐπιτροπές τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων. Οἱ καντέτοι καθηγητάδες, πού καπηλεύονται τήν ἐπιστήμη γιά λογαριασμό τῶν Ντουμπάσοφ, ἔφτασαν ὥς τό σημεῖο νά μεταφράζουν τή λέξη «δικτατορία» μέ τή λέξη «ἐνισχυμένη ἀσφάλεια». Οἱ «ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης» διαστρέβλωναν ἀκόμη καί τά λατινικά τοῦ γυμνασίου τους γιά νά μειώσουν τήν ἐπαναστατική πάλη. Δικτατορία σημαίνει — μάθετέ το μιά γιά πάντα κύριοι καντέτοι — ἀπεριόριστη ἐξουσία πού στηρίζεται στή βία καί ὄχι στό νόμο. Τόν καιρό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου κάθε ἐξουσία πού ἔχει νικήσει μπορεῖ νά εἶναι μόνο δικτατορία. Μά τό ζήτημα εἶναι πώς ὑπάρχει δικτατορία τῆς μειοψηφίας πάνω στήν πλειοψηφία, δικτατορία μιᾶς ἀστυνομικῆς χούφτας πάνω στό λαό, καί ὑπάρχει καί δικτατορία τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ πάνω σέ μιά χούφτα βιαστές τῆς λαϊκῆς θέλησης, κλέφτες καί σφετεριστές τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας. Μέ τή χυδαία διαστρέβλωση ἀπομέρους τους τῆς ἐπιστημονικῆς ἔννοιας «δικτατορία», μέ τίς κραυγές τους ἐνάντια στή βία ἀπό τά ἀριστερά, στήν περίοδο ἐκείνη τῆς πιό ἄνομης ἀποχαλίνωσης, τῆς πιό ἄτιμης βίας ἀπό τά δεξιά, οἱ κύριοι καντέτοι ἔδειξαν πεντακάθαρα ποιά εἶναι ἡ θέση τῶν «συμβιβαστῶν» στήν ὀξυμένη ἐπαναστατική πάλη. Ὁ «συμβιβαστής» κρύβεται δειλά, ὅταν ἡ πάλη φουντώνει. Ὅταν ἔχει νικήσει ὁ ἐπαναστατημένος λαός (17 τοῦ Ὀχτώβρη), ὁ «συμβιβαστής» βγαίνει ἀπό τήν τρύπα του, κορδώνεται κομπαστικά, γλωσσοκοπανάει ἀκατάσχετα καί ξεφωνίζει ἔξαλλα: αὐτή ἦταν μιά «ἔνδοξη» πολιτική ἀπεργία. Ὅταν νικάει ἡ ἀντεπανάσταση, ὁ «συμβιβαστής» ἀρχίζει νά βομβαρδίζει τούς ἡττημένους μέ

ὑποκριτικές παραινέσεις καί νουθεσίες. Ἡ ἀπεργία πού ἔληξε μέ νίκη ἦταν «ἔνδοξη». Οἱ ἀπεργίες πού ἔληξαν μέ ἥττα ἦταν ἐγκληματικές, βάρβαρες, παράλογες, ἀναρχικές. Ἡ ἡττημένη ἐξέγερση ἦταν τρέλλα, ἀποχαλίνωση τοῦ αὐθόρμητου, βαρβαρότητα, ἀνοησία. Μέ λίγα λόγια, ἡ πολιτική συνείδηση καί ἡ πολιτική λογική τοῦ «συμβιβαστῆ» συνίσταται στό νά σέρνεται μπροστά στόν ἰσχυρό τῆς ἡμέρας, νά μπερδεύεται στά πόδια αὐτῶν πού παλεύουν, νά ἐμποδίζει πότε τή μιά καί πότε τήν ἄλλη πλευρά, νά ἀμβλύνει τήν πάλη καί νά στομώνει τήν ἐπαναστατική συνείδηση τοῦ λαοῦ πού παλεύει ἀπεγνωσμένα γιά τήν ἐλευθερία» *.

Παρακάτω. Εἶναι ἐξαιρετικά ἐπίκαιρο νά παραθέσουμε τίς διευκρινίσεις πάνω στό ζήτημα τῆς δικτατορίας, πού στρέφονται ἐνάντια στόν κύριο Ρ. Μπλάνκ. Αὐτός ὁ Ρ. Μπλάνκ σέ μιά ἐφημερίδα τοῦ 1906 [143] οὐσιαστικά μενσεβίκικη, τυπικά ὅμως ἀκομμάτιστη, ἐξέθετε τίς ἀπόψεις τῶν μενσεβίκων, ἐπαινώντας τους γιατί «ἐπιδιώκουν νά κατευθύνουν τό ρωσικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα στό δρόμο πού ἀκολουθεῖ ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία μέ ἐπικεφαλῆς τό μεγάλο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας».

Μέ ἄλλα λόγια, ὁ Ρ. Μπλάνκ, ὅπως καί οἱ καντέτοι, στούς μπολσεβίκους, πού εἶναι ἐπαναστάτες ἄμυαλοι, μή μαρξιστές, ταραχοποιοί κτλ., ἀντιπαράθετε τούς «μυαλωμένους» μενσεβίκους, παρουσιάζοντας καί τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας σάν μενσεβίκικο. Αὐτή εἶναι συνηθισμένη μέθοδος τοῦ διεθνοῦς ρεύματος τῶν σοσιαλφιλελευθέρων, τῶν πασιφιστῶν κ. ἄ., πού σέ ὅλες τίς χῶρες ἐγκωμιάζουν τούς ρεφορμιστές, τούς ὀπορτουνιστές, τούς καουτσκιστές, τούς λονγκετιστές, σάν μυαλωμένους σοσιαλιστές, σέ ἀντίθεση μέ τήν «ἀνεμυαλιά» τῶν μπολσεβίκων.

Νά πῶς εἶχα ἀπαντήσει στόν κ. Ρ. Μπλάνκ στήν μπροσούρα τοῦ 1906:

«Ὁ κύριος Μπλάνκ παραβάλλει δυό περιόδους τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης: ἡ πρώτη ἀγκαλιάζει περίπου τόν Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη τοῦ 1905. Εἶναι ἡ περίοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα. Ἡ δεύτερη εἶναι ἡ τωρινή περίοδος, πού ἔχουμε φυσικά τό δικαίωμα νά τήν ὀνομάσουμε περίοδο νικῶν τῶν καντέτων στίς ἐκλογές τῆς Δούμας, ἤ ἴσως, ἄν διακινδυνεύσουμε νά προτρέξουμε, περίοδο τῆς καντέτικης Δούμας.

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 286-287. *Ἡ Σύντ.*

Γι' αὐτή τήν περίοδο ὁ κύριος Μπλάνκ λέει πώς ἦλθε ξανά ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ καί πώς μποροῦμε νά ἐπιστρέψουμε στή συνειδητή, σχεδιασμένη, συστηματική δράση. Ἀντίθετα, τήν πρώτη περίοδο ὁ κύριος Μπλάνκ τή χαρακτηρίζει σάν περίοδο διάστασης τῆς θεωρίας ἀπό τήν πράξη. Ἐξαφανίστηκαν ὅλες οἱ σοσιαλδημοκρατικές ἀρχές καί ἰδέες, λησμονήθηκε ἡ τακτική, πού διακηρυσσόταν πάντοτε ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, καί μάλιστα ἀνασκάφθηκαν συθέμελα τά ἴδια τά βάθρα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης.

Ὁ βασικός αὐτός ἰσχυρισμός τοῦ κ. Μπλάνκ στηρίζεται καθαρά σέ γεγονότα. Ὅλη ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ βρέθηκε σέ διάσταση μέ τήν «πρακτική» τῆς περιόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα.

Εἶναι σωστό αὐτό; Ποιό εἶναι τό πρῶτο καί κύριο «βάθρο» τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας; Τοῦτο: πώς ἡ μοναδική ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη τῆς σύγχρονης κοινωνίας, καί γι' αὐτό πρωτοπόρα σέ κάθε ἐπανάσταση, εἶναι τό προλεταριάτο. Γεννιέται τό ἐρώτημα, ἄν ὁ ἐπαναστατικός σίφουνας ἀνάσκαψε τό «βάθρο» αὐτό τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης. Ὄχι, ἀπεναντίας, ὁ σίφουνας ἐπιβεβαίωσε τήν ἀντοχή του μέ τόν πιό λαμπρό τρόπο. Τό προλεταριάτο ἀκριβῶς ἦταν ὁ κυριότερος, σχεδόν ὁ μοναδικός στήν ἀρχή *ἀγωνιστής* αὐτῆς τῆς περιόδου. Ἴσως γιά πρώτη φορά στήν παγκόσμια ἱστορία ἡ ἀστική ἐπανάσταση νά ξεχώρισε μέ μιά μέγιστη, πρωτοφανέρωτη, ἀκόμη καί γιά τίς πιό ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, χρησιμοποίηση ἑνός καθαρά προλεταριακοῦ ὅπλου πάλης: τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας. Τό προλεταριάτο ρίχτηκε σέ ἄμεσα ἐπαναστατικό ἀγώνα, τότε πού οἱ κύριοι Στροῦβε καί οἱ κύριοι Μπλάνκ τό καλοῦσαν νά μπεῖ στή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν καί οἱ καντέτοι καθηγητές καλοῦσαν τούς φοιτητές νά κοιτάζουν τίς σπουδές τους. Τό προλεταριάτο μέ τό δικό του προλεταριακό ὅπλο πάλης κατάκτησε γιά τή Ρωσία ὁλόκληρο ἐκεῖνο τό Σύνταγμα, ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά τό ποῦμε «Σύνταγμα», πού ἀπό τότε δέν ἔκαναν τίποτε ἄλλο, παρά μόνο τό χαλοῦσαν, τό κουτσούρευαν καί τό κολόβωναν. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 τό προλεταριάτο ἐφάρμοσε στόν τομέα τῆς τακτικῆς τή μέθοδο πάλης, γιά τήν ὁποία *πρίν μισό χρόνο* μιλοῦσε ἡ ἀπόφαση τοῦ III μπολσεβίκικου συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, δίνοντας μεγάλη προσοχή στή σπουδαιότητα πού ἔχει ὁ συνδυασμός τῆς μαζικῆς πολιτικῆς

ἀπεργίας μέ τήν ἐξέγερση· ἀκριβῶς αὐτός ὁ συνδυασμός χαρακτηρίζει καί ὅλη τήν περίοδο τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα», ὅλο τό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ 1905. Ἔτσι, ὁ θεωρητικός μας τῆς μικροαστικῆς τάξης διαστρέβλωσε τήν πραγματικότητα μέ τόν πιό ἀναίσχυντο, μέ τόν πιό κατάφωρο τρόπο. Δέν ἀνάφερε οὔτε ἕνα γεγονός πού νά ἀποδείχνει διάσταση τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας ἀπό τήν πρακτική πείρα τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα»· προσπάθησε νά θολώσει τό βασικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ σίφουνα, πού ἐπιβεβαίωσε περίλαμπρα «ὅλες τίς σοσιαλδημοκρατικές ἀρχές καί ἰδέες», «ὅλα τά βάθρα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης».

Ποιά εἶναι ὡστόσο ἡ πραγματική αἰτία πού παρακίνησε τόν κ. Μπλάνκ νά καταλήξει σ' αὐτή τή φοβερά λαθεμένη γνώμη, πώς τάχα στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» ἐξαφανίστηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες; Ἡ ἐξέταση αὐτοῦ τοῦ περιστατικοῦ εἶναι πολύ ἐνδιαφέρουσα: μᾶς ἀποκαλύπτει γιά πολλοστή φορά τήν πραγματική φύση τοῦ μικροαστισμοῦ στήν πολιτική.

Ποιά ἦταν ἡ κύρια διαφορά ἀνάμεσα στήν περίοδο τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα» καί στήν τωρινή, τήν «καντέτικη», περίοδο ἀπό τήν ἄποψη τῶν διαφορετικῶν τρόπων πολιτικῆς δράσης, ἀπό τήν ἄποψη τῶν διαφόρων μεθόδων ἱστορικῆς δημιουργικότητας τοῦ λαοῦ; Πρῶτ' ἀπόλα καί κυρίως ὅτι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» ἐφαρμόζονταν μερικές ἰδιαίτερες μέθοδοι τῆς δημιουργικότητας αὐτῆς, ξένες γιά ἄλλες περιόδους τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Νά οἱ πιό οὐσιαστικές ἀπ' αὐτές τίς μεθόδους: 1) *«κατάκτηση» ἀπομέρους τοῦ λαοῦ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας* — πραγματοποίησή της δίχως κανενός εἴδους δικαιώματα καί νόμους, δίχως κανενός εἴδους περιορισμούς (ἐλευθερία τῶν συνεδριάσεων τουλάχιστο στά πανεπιστήμια, ἐλευθερία τοῦ Τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι κτλ.)· 2) δημιουργία καινούργιων ὀργάνων *ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας* — τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, σιδηροδρομικῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν, καινούργια ὄργανα ἐξουσίας στά χωριά καί στίς πόλεις κτλ. κτλ. Τά ὄργανα αὐτά δημιουργοῦνταν ἀποκλειστικά ἀπό τά *ἐπαναστατημένα* στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, δημιουργοῦνταν ἔξω ἀπό κάθε λογῆς νόμους καί κανόνες, ὁλοκληρωτικά μέ ἐπαναστατικό τρόπο, σάν προϊόν τῆς πηγαίας λαϊκῆς δημιουργικότητας, σάν ἐκδήλωση αὐτενέργειας τοῦ λαοῦ, πού λυτρώθηκε ἤ λυτρώνεται ἀπό τά παλιά ἀστυνομικά δεσμά. Τέλος, αὐτά ἦταν ἀκριβῶς ὄργανα *ἐξουσίας* παρόλο τόν ἐμβρυώδη, αὐθόρμητο, ἀδιαμόρφωτο καί ἀσαφή χαρακτήρα τῆς σύνθεσης καί τῆς λει-

τουργίας τους. Δροῦσαν σάν ἐξουσία, ἐπιτάσσοντας λ.χ. τυπογραφεῖα (Πετρούπολη), συλλαμβάνοντας βαθμοφόρους τῆς ἀστυνομίας, πού ἐμπόδιζαν τόν ἐπαναστατημένο λαό νά ἀσκεῖ τά δικαιώματά του (παραδείγματα εἴχαμε καί στήν Πετρούπολη, ὅπου τό ἀντίστοιχο ὄργανο τῆς καινούργιας ἐξουσίας ἦταν τό πιό ἀδύνατο, ἐνῶ ἡ παλιά ἐξουσία ἡ πιό ἰσχυρή). Ἐνεργοῦσαν σάν ἐξουσία, ἀπευθυνόμενα σέ ὅλο τό λαό μέ τήν προτροπή νά μή δίνει χρήματα στήν παλιά κυβέρνηση. Ἔκαναν κατασχέσεις χρημάτων τῆς παλιᾶς κυβέρνησης (ἀπεργιακές ἐπιτροπές σιδηροδρομικῶν στό Νότο) καί τά διέθεταν γιά τίς ἀνάγκες τῆς καινούργιας, τῆς λαϊκῆς κυβέρνησης· μάλιστα, δέν χωράει ἀμφιβολία, πώς ἦταν τά ἔμβρυα τῆς καινούργιας, τῆς λαϊκῆς ἤ, ἄν θέλετε, τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, καί ὡς πρός τόν κοινωνικο-πολιτικό τους χαρακτήρα, ἦταν σέ ἐμβρυακή μορφή δικτατορία τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ λαοῦ — σᾶς φαίνεται παράξενο κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ; Δέν βλέπετε ἐδῶ «ἐνισχυμένη ἀσφάλεια» πού, γιά τόν ἀστό, ἰσοδυναμεῖ μέ δικτατορία; Σᾶς τό εἴπαμε ἤδη ὅτι δέν ἔχετε ἰδέα γιά τήν ἐπιστημονική ἔννοια τῆς λέξης δικτατορία. Θά σᾶς τό ἐξηγήσουμε ἀμέσως, μά προηγούμενα θά ἀναφέρουμε ποιά εἶναι ἡ *τρίτη* «μέθοδος» δράσης στήν ἐποχή τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα»: *εἶναι ἡ βία, πού χρησιμοποιεῖ ὁ λαός ἀπέναντι στούς καταπιεστές τοῦ λαοῦ.*

Τά ὄργανα ἐξουσίας πού περιγράψαμε ἦταν δικτατορία, σέ ἐμβρυακή κατάσταση, ἐπειδή ἡ ἐξουσία αὐτή δέν ἀναγνώριζε *καμιά* ἄλλη ἐξουσία καί *κανένα* νόμο, *κανένα* κανόνα ἀπό ὁποιονδήποτε καί ἄν ἐκπορευόταν. Ἡ ἀπεριόριστη, ἡ ἔξω ἀπό τό νόμο, ἡ στηριγμένη στή δύναμη μέ τήν καθαυτό ἔννοια τῆς λέξης ἐξουσία — αὐτό εἶναι ἀκριβῶς δικτατορία. Μά ἡ δύναμη στήν ὁποία στηριζόταν καί προσπαθοῦσε νά στηριχτεῖ αὐτή ἡ κανούργια ἐξουσία, δέν ἦταν ἡ δύναμη τῶν λογχῶν, πού τίς ἅρπαζαν στά χέρια τους μιά χούφτα στρατιωτικοί, δέν ἦταν ἡ δύναμη τοῦ «ἀστυνομικοῦ τμήματος», δέν ἦταν ἡ δύναμη τῶν χρημάτων, δέν ἦταν ἡ δύναμη ὁποιωνδήποτε προηγούμενων καθιερωμένων θεσμῶν. Τίποτε ἀπ' αὐτά. Τά καινούργια ὄργανα τῆς καινούργιας ἐξουσίας δέν εἶχαν οὔτε ὅπλα, οὔτε χρήματα, οὔτε παλιούς θεσμούς. Ἡ δύναμή τους — μπορεῖτε νά τό φανταστεῖτε κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ; — δέν εἶχε τίποτε τό κοινό μέ τά παλιά μέσα βίας, τίποτε τό κοινό μέ τήν «ἐνισχυμένη ἀσφάλεια», ἄν ἐξαιρέσουμε τήν ἐνισχυμένη

ἀσφάλεια τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν καταπίεσή του ἀπό τά ἀστυνομικά καί τά ἄλλα ὄργανα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας.

Ποῦ στηριζόταν, λοιπόν, αὐτή ἡ δύναμη; Στηριζόταν στή λαϊκή μάζα. Νά ποιά εἶναι *ἡ βασική* διαφορά αὐτῆς τῆς καινούργιας ἐξουσίας ἀπ' ὅλα τά προηγούμενα ὄργανα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας. Ἐκεῖνα ἦταν ὄργανα ἐξουσίας τῆς μειοψηφίας πάνω στό λαό, πάνω στή μάζα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τοῦτα ἦταν ὄργανα τῆς ἐξουσίας τοῦ λαοῦ, τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πάνω στή μειοψηφία, πάνω σέ μιά χούφτα ἀστυνομικούς τυράννους, πάνω σέ μιά χούφτα προνομιούχους εὐγενεῖς καί κρατικούς λειτουργούς. Αὐτή εἶναι ἡ διαφορά τῆς δικτατορίας *πάνω* στό λαό ἀπό τή δικτατορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ *λαοῦ*· κι' αὐτό νά τό θυμᾶστε καλά κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ! Ἡ παλιά ἐξουσία, σάν δικτατορία τῆς μειοψηφίας, μποροῦσε νά κρατηθεῖ ἀποκλειστικά μέ ἀστυνομικά τεχνάσματα, ἀποκλειστικά μέ τήν ἀπομάκρυνση, τό παραμέρισμα τῆς λαϊκῆς μάζας ἀπό τή συμμετοχή στήν ἐξουσία καί ἀπό τήν ἐπίβλεψη πάνω στήν ἐξουσία. Ἡ παλιά ἐξουσία συστηματικά δέν εἶχε ἐμπιστοσύνη στίς μάζες, φοβόταν τό φῶς, κρατιόταν μέ τήν ἀπάτη. Ἡ καινούργια ἐξουσία, σάν δικτατορία τῆς τεράστιας πλειοψηφίας, μποροῦσε νά κρατηθεῖ καί κρατιόταν ἀποκλειστικά χάρη στήν ἐμπιστοσύνη τῆς τεράστιας μάζας, ἀποκλειστικά χάρη στό ὅτι τραβοῦσε μέ τόν πιό ἐλεύθερο, τόν πιό πλατύ καί τόν πιό ἔντονο τρόπο ὅλη τή μάζα νά συμμετάσχει στήν ἐξουσία. Τίποτε τό κρυφό, τίποτε τό μυστικό, κανενός εἴδους κανονισμοί, κανενός εἴδους τυπικότητες. Εἶσαι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος; Θέλεις νά παλέψεις γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς Ρωσίας ἀπό μιά χούφτα ἀστυνομικούς τυράννους; Εἶσαι σύντροφός μας. Ψήφισε καί διάλεξε τό βουλευτή σου. Διάλεξέ τον τώρα κιόλας, ἀμέσως, ὅπως σέ βολεύει· ἐμεῖς θά τόν δεχτοῦμε μέ χαρά καί προθυμία σάν ἰσότιμο μέλος τοῦ Σοβιέτ μας τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἀγροτῶν, τοῦ Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν κτλ. κτλ. Αὐτή εἶναι ἐξουσία ἀνοιχτή γιά ὅλους, πού ὅλες της τίς ἐνέργειες τίς κάνει μπροστά στή μάζα, προσιτή στή μάζα, εἶναι ἐξουσία πού προέρχεται ἄμεσα ἀπό τή μάζα, ἀπευθείας καί ἄμεσο ὄργανο τῆς λαϊκῆς μάζας καί τῆς θέλησής της. — Τέτια ἦταν ἡ καινούργια ἐξουσία ἤ πιό σωστά τό φύτρο της, γιατί ἡ νίκη τῆς παλιᾶς ἐξουσίας τσαλαπάτησε τά βλαστάρια τοῦ νεαροῦ φυτοῦ πολύ νωρίς.

Θά ρωτήσετε, ἴσως, κ. Μπλάνκ ἤ κ. Κιζεβέτερ: μά τί χρειάζεται ἐδῶ ἡ «δικτατορία», τί χρειάζεται ἡ «βία»; Ἔχει

ἀνάγκη ἡ τεράστια μάζα ἀπό τή βία ἐνάντια σέ μιά χούφτα, μποροῦν οἱ δεκάδες καί οἱ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια νά εἶναι δικτάτορες πάνω σέ χίλιους, πάνω σέ δέκα χιλιάδες;

Τό ἐρώτημα αὐτό τό βάζουν συνήθως ἄνθρωποι, πού πρώτη φορά εἶδαν νά χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος δικτατορία μέ ἕνα καινούργιο γι' αὐτούς περιεχόμενο. Οἱ ἄνθρωποι συνήθισαν νά βλέπουν μόνο τήν ἀστυνομική ἐξουσία καί μόνο τήν ἀστυνομική δικτατορία. Τούς φαίνεται παράξενο ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐξουσία χωρίς καμιά ἀστυνομία, ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει μή ἀστυνομική δικτατορία. Λέτε πώς τά ἑκατομμύρια δέν χρειάζονται τή βία ἐνάντια σέ μερικές χιλιάδες ἀνθρώπους; Λάθος κάνετε, καί κάνετε λάθος γιατί δέν ἐξετάζετε τό φαινόμενο στήν ἐξέλιξή του. Ξεχνᾶτε πώς ἡ νέα ἐξουσία δέν πέφτει ἀπό τόν οὐρανό, ἀλλά προβάλλει, ἐμφανίζεται δίπλα στήν παλιά, ἐνάντια στήν παλιά ἐξουσία, στήν πάλη ἐνάντιά της. Χωρίς τή βία ἐνάντια στούς καταπιεστές, πού ἔχουν στά χέρια τους τά μέσα καί τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας, δέν μπορεῖ κανείς νά ἀπαλλάξει τό λαό ἀπό τούς καταπιεστές.

Νά ἕνα ἁπλούστατο παραδειγματάκι, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ, γιά νά μπορέσετε νά ἀφομοιώσετε αὐτή τήν ἀπρόσιτη στό καντέτικο μυαλό σοφία, πού «προκαλεῖ ἴλιγγο» στήν καντέτικη σκέψη. Φανταστεῖτε πώς ὁ Ἀβράμοφ βασανίζει καί σακατεύει τήν Σπυριντόνοβα. Ἄς ὑποθέσουμε πώς μέ τό μέρος τῆς Σπυριντόνοβα, εἶναι δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἄοπλοι ἄνθρωποι. Μέ τό μέρος τοῦ Ἀβράμοφ εἶναι μιά χούφτα κοζάκοι. Τί θά ἔκανε ὁ λαός, ἄν τά βασανιστήρια τῆς Σπυριντόνοβα δέν γίνονταν στό μπουντρούμι; Θά μεταχειριζόταν βία ἐνάντια στόν Ἀβράμοφ καί τήν ἀκολουθία του. Θά θυσίαζε ἴσως μερικούς ἀγωνιστές, πού θά τούς σκότωνε ὁ Ἀβράμοφ, ὡστόσο θά ἀφόπλιζε μέ τή βία τόν Ἀβράμοφ καί τούς κοζάκους, πολύ πιθανό μάλιστα νά σκότωνε ἐπιτόπου μερικούς ἀπ' αὐτούς τούς, μέ τό συμπάθειο, ἀνθρώπους καί τούς ὑπόλοιπους θά τούς ἔκλεινε σέ κάποια φυλακή γιά νά τούς ἐμποδίσει νά ἀσχημονοῦν περισσότερο καί γιά νά τούς παραδόσει στό λαϊκό δικαστήριο.

Βλέπετε, λοιπόν, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ: ὅταν ὁ Ἀβράμοφ μέ τούς κοζάκους βασανίζει τήν Σπυριντόνοβα, αὐτό εἶναι στρατιωτικο-αστυνομική δικτατορία πάνω στό λαό, ὅταν ὁ ἐπαναστατημένος (ἱκανός γιά πάλη ἐνάντια στούς καταπιεστές καί ὄχι μόνο γιά παραινέσεις, διδαχές, συμπόνιες, ἐπικρίσεις, κλάψες καί παράπονα, ὄχι μικροαστικά-περιορισμένος, ἀλλά

ἐπαναστατημένος) λαός μεταχειρίζεται βία ἐνάντια στόν Ἀβράμοφ καί στούς Ἀβράμοφ, αὐτό εἶναι δικτατορία τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Αὐτό εἶναι *δικτατορία*, γιατί εἶναι ἐξουσία τοῦ λαοῦ πάνω στούς Ἀβράμοφ, ἐξουσία πού δέν περιορίζεται ἀπό κανενός εἴδους νόμους (ὁ μικροαστός θά ἦταν ἴσως ἐνάντια στό νά ἀποσπάσουμε τήν Σπυριντόνοβα μέ τή βία ἀπό τόν Ἀβράμοφ, γιατί βλέπετε αὐτό δέν εἶναι σύμφωνο μέ τό «νόμο»! ὑπάρχει σέ μᾶς τέτιος «νόμος» πού νά λέει νά σκοτώνουμε τόν Ἀβράμοφ; Δέν δημιούργησαν μερικοί θεωρητικοί τοῦ μικροαστισμοῦ τή θεωρία τῆς μή ἀντίταξης βίας στό κακό;). Ἡ ἐπιστημονική ἔννοια τῆς δικτατορίας δέν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρά ἐξουσία πού δέν περιορίζεται ἀπό τίποτε, ἀπό κανένα νόμο, πού δέν ἐμποδίζεται ἀπό κανέναν ἀπολύτως κανόνα, ἐξουσία πού στηρίζεται ἄμεσα στή βία. *Τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπ' αὐτό* δέν σημαίνει ἡ ἔννοια: «δικτατορία» — νά τό θυμᾶστε καλά κ.κ. καντέτοι. Παρακάτω, στό παράδειγμα πού πήραμε βλέπουμε τή δικτατορία ἀκριβῶς *τοῦ λαοῦ*, γιατί ὁ λαός, ἡ μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἀδιαμόρφωτη, πού συγκεντρώθηκε «τυχαῖα» στό δοσμένο μέρος, ἡ ἴδια βγαίνει ἄμεσα στή σκηνή, ἡ ἴδια δικάζει καί τιμωρεῖ, ἀσκεῖ τήν ἐξουσία, δημιουργεῖ καινούργιο ἐπαναστατικό δίκαιο. Τέλος, αὐτό εἶναι δικτατορία *τοῦ ἐπαναστατημένου* ἀκριβῶς λαοῦ. Γιατί μόνο τοῦ ἐπαναστατημένου καί ὄχι ὅλου τοῦ λαοῦ; Γιατί μέσα σέ ὅλο τό λαό, πού ὑποφέρει διαρκῶς καί κατά τόν πιό σκληρό τρόπο ἀπό τά κατορθώματα τῶν Ἀβράμοφ, ὑπάρχουν ἄνθρωποι σωματικά τσακισμένοι, φοβισμένοι, ἄνθρωποι ἠθικά ἐξουθενωμένοι, λογουχάρη ἀπό τή θεωρία τῆς μή ἀντίταξης βίας στό κακό, ἤ ἁπλῶς ἐξουθενωμένοι ὄχι ἀπό τή θεωρία, ἀλλά ἀπό τήν πρόληψη, τή συνήθεια, τή ρουτίνα, ἄνθρωποι ἀπαθεῖς, τά λεγόμενα ἀνθρωπάκια, μικροαστοί, ἱκανοί μᾶλλον νά ἀποφεύγουν τή σκληρή πάλη, νά προσπερνοῦν ἤ ἀκόμη καί νά κρύβονται (γιά νά μήν ἁρπάξουν ἐκεῖ στόν καυγά καμιά ἄξαφνη!). Νά γιατί τή δικτατορία δέν τήν ἐφαρμόζει ὅλος ὁ λαός, ἀλλά μόνο ὁ ἐπαναστατημένος λαός, πού ὅμως δέν φοβᾶται καθόλου ὅλο τό λαό, πού ἀποκαλύπτει σέ ὅλο τό λαό τίς αἰτίες τῶν ἐνεργειῶν του σέ ὅλες τίς λεπτομέρειές τους, πού τραβάει πρόθυμα *ὅλο* τό λαό νά συμμετάσχει ὄχι μόνο στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, ἀλλά καί στήν ἐξουσία, καί στήν ἴδια τήν ὀργάνωση τοῦ κράτους.

Ἔτσι, τό ἁπλό παράδειγμα πού πήραμε περιέχει *ὅλα τά στοιχεῖα* τῆς ἐπιστημονικῆς ἔννοιας: «δικτατορία τοῦ ἐπαναστα-

τημένου λαοῦ», καθώς καί τῆς ἔννοιας: «στρατιωτικο-αστυνομική δικτατορία». Ἀπό τό ἁπλό αὐτό παράδειγμα, πού εἶναι προσιτό ἀκόμη καί στό σοφό καντέτο καθηγητή, μποροῦμε νά περάσουμε στά πιό σύνθετα φαινόμενα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ ἐπανάσταση, μέ τή στενή, τήν ἄμεση σημασία αὐτῆς τῆς λέξης, εἶναι μιά τέτια ἀκριβῶς περίοδος τῆς λαϊκῆς ζωῆς, πού ἡ συσσωρευμένη ἀπό αἰῶνες ὀργή ἐνάντια στά κατορθώματα τῶν Ἀβράμοφ, ξεσπάει σέ *ἐνέργειες* καί ὄχι σέ λόγια, καί μάλιστα σέ ἐνέργειες *τῶν μυριάδων τῆς λαϊκῆς μάζας* καί ὄχι σέ ἐνέργειες μεμονωμένων προσώπων. Ὁ λαός ἀφυπνίζεται καί ξεσηκώνεται γιά νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τούς Ἀβράμοφ. Ὁ λαός λυτρώνει ἀπό τούς Ἀβράμοφ ἀμέτρητες Σπυριντόνοβες τῆς ρωσικῆς πραγματικότητας, ἐφαρμόζει τή βία ἐνάντια στούς Ἀβράμοφ, παίρνει τήν ἐξουσία πάνω στούς Ἀβράμοφ. Βέβαια, αὐτό δέν γίνεται τόσο ἁπλά οὔτε καί «μονομιᾶς», ὅπως στό παράδειγμα πού τό ἁπλουστέψαμε γιά τόν κ. καθηγητή Κιζεβέτερ — αὐτή ἡ πάλη τοῦ λαοῦ ἐνάντια στούς Ἀβράμοφ, ἡ πάλη μέ τή στενή, τήν ἄμεση ἔννοια, τό γκρέμισμα αὐτό τῶν Ἀβράμοφ ἀπό τό λαό, παρατείνεται μῆνες καί χρόνια «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα». Τό γκρέμισμα τῶν Ἀβράμοφ ἀπό τό λαό εἶναι ἀκριβῶς τό πραγματικό περιεχόμενο αὐτοῦ πού λέγεται μεγάλη ρωσική ἐπανάσταση. Αὐτό τό γκρέμισμα, ἄν τό ἐξετάσουμε ἀπό τήν πλευρά τῶν μεθόδων τῆς ἱστορικῆς δημιουργικότητας, γίνεται μέ τίς μορφές πού τώρα μόλις περιγράψαμε, ὅταν μιλούσαμε γιά τόν ἐπαναστατικό σίφουνα καί συγκεκριμένα: κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀπό τό λαό, δηλ. τῆς ἐλευθερίας, πού τήν πραγματοποίησή της ἐμπόδιζαν οἱ Ἀβράμοφ· — δημιουργία ἀπό τό λαό καινούργιας, ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ἐξουσίας πάνω στούς Ἀβράμοφ, ἐξουσίας πάνω στούς καταπιεστές τοῦ παλιοῦ ἀστυνομικοῦ καθεστῶτος· — χρησιμοποίηση ἀπό τό λαό βίας ἐνάντια στούς Ἀβράμοφ γιά νά ἐξαλειφθοῦν, νά ἀφοπλιστοῦν καί νά γίνουν ἀνίκανα νά βλάψουν αὐτά τά μαντρόσκυλα, ὅλοι οἱ Ἀβράμοφ, Ντουρνοβό, Ντουμπάσοφ, Μίνοφ κτλ. κτλ.

Κάνει ἄραγε καλά ὁ λαός πού χρησιμοποιεῖ τέτιες μορφές πάλης, πού δέν λογαριάζουν νόμους, πού γίνονται χωρίς τάξη, πού εἶναι ἀπρογραμμάτιστες καί ἀσυστηματοποίητες, ὅπως εἶναι ἡ κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας, ἡ δημιουργία καινούργιας, μή ἀναγνωρισμένης ἐπίσημα ἀπό κανέναν, ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ἡ χρησιμοποίηση βίας ἐνάντια τούς καταπιεστές τοῦ

λαοῦ; Μάλιστα, κάνει πολύ καλά. Πρόκειται γιά τήν ἀνώτατη ἐκδήλωση τῆς λαϊκῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία. Πρόκειται γιά τή μεγάλη ἐκείνη ἐποχή, πού τά ὄνειρα τῶν καλύτερων ἀνθρώπων τῆς Ρωσίας γιά ἐλευθερία μετατρέπονται σέ *ἔργο*, ἔργο τῶν ἴδιων τῶν λαϊκῶν μαζῶν καί ὄχι τῶν μεμονωμένων ἡρώων. Αὐτό εἶναι τόσο καλό, ὅσο εἶναι καί τό ὅτι τό πλῆθος (στό παράδειγμά μας) ἀπελευθέρωσε τήν Σπυριντόνοβα ἀπό τόν 'Αβράμοφ, ἀφόπλισε μέ τή βία τόν 'Αβράμοφ καί τόν ἔκανε ἀνίκανο νά βλάψει.

Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς φτάνουμε στό κεντρικό σημεῖο τῶν ἐνδόμυχων σκέψεων καί φόβων τῶν καντέτων. 'Ο καντέτος γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι θεωρητικός τοῦ μικροαστισμοῦ, ἐπειδή μεταφέρει στήν πολιτική, στήν ἀπελευθέρωση ὅλου τοῦ λαοῦ, στήν ἐπανάσταση τήν ἄποψη ἐκείνου τοῦ μικροαστοῦ, πού στό παράδειγμά μας τοῦ βασανισμοῦ τῆς Σπυριντόνοβα ἀπό τόν 'Αβράμοφ θά συγκρατοῦσε τό πλῆθος, θά τό συμβούλευε νά μήν παραβιάζει τό νόμο, νά μή βιάζεται νά ἀπελευθερώσει τά θύματα ἀπό τά χέρια τοῦ δημίου, πού ἐνεργεῖ ἐξονόματος τῆς νόμιμης ἐξουσίας. Φυσικά, στό παράδειγμά μας ὁ μικροαστός αὐτός θά ἦταν πραγματικό ἠθικό τέρας, ὅταν ὅμως αὐτό τό ἐφαρμόζουμε σέ ὅλη τήν κοινωνική ζωή, τότε ἡ ἠθική διαστροφή τοῦ μικροαστοῦ δέν εἶναι καθόλου, τό ἐπαναλαμβάνουμε, ἀτομική ἰδιότητα, ἀλλά κοινωνική, πού ἴσως καθορίζεται ἀπό τίς βαθιά ριζωμένες στό κεφάλι προλήψεις τῆς ἀστικο-φιλισταϊκῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου.

Γιά ποιό λόγο ὁ κ. Μπλάνκ θεωρεῖ πώς δέν χρειάζεται κάν νά ἀποδειχτεῖ ὅτι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» λησμονήθηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές; Γιά τό λόγο ὅτι διαστρέφει τό μαρξισμό σέ μπρεντανισμό [144], θεωρώντας πώς «ἀρχές» σάν τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας, σάν τή δημιουργία ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, σάν τή χρησιμοποίηση βίας ἀπό τό λαό, δέν εἶναι μαρξιστικές. 'Η ἄποψη αὐτή διαφαίνεται σέ ὅλο τό ἄρθρο τοῦ κ. Μπλάνκ, καί μάλιστα ὄχι μόνο τοῦ Μπλάνκ, ἀλλά ὅλων τῶν καντέτων, ὅλων τῶν συγγραφέων τοῦ φιλελεύθερου καί τοῦ ριζοσπαστικοῦ στρατοπέδου ὥς τούς μπερνσταϊνικούς τοῦ περιοδικοῦ «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» [145], τούς κυρίους Προκοπόβιτς, Κουσκόβα καί tutti quanti *, πού ἐξυμνοῦν τώρα τόν Πλεχάνοφ γιά τήν ἀγάπη του πρός τούς καντέτους.

῎Ας δοῦμε πῶς ἐμφανίστηκε αὐτή ἡ ἄποψη καί γιατί ἔπρεπε νά ἐμφανιστεῖ.

* — τούς ὁμοίους τους. *Ἡ Σύντ.*

Ἐμφανίστηκε ἄμεσα ἀπό τήν μπερνσταϊνική εἴτε, πιό πλατιά, ἀπό τήν ὀπορτουνιστική ἀντίληψη τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τά λάθη αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων, πού τά ξεσκέπασαν συστηματικά καί σέ ὅλη τή γραμμή οἱ «ὀρθόδοξοι» τῆς Δύσης, μεταφέρονται τώρα «στά κρυφά», μέ ἄλλη σάλτσα καί ἀπό ἄλλη ἀφορμή, στή Ρωσία. Οἱ μπερνσταϊνικοί παραδέχονταν καί παραδέχονται τό μαρξισμό, *ἐκτός* ἀπό τήν ἄμεσα ἐπαναστατική του πλευρά. Τήν κοινοβουλευτική πάλη δέν τή θεωροῦν σάν ἕνα μέσο πάλης, κατάλληλο εἰδικά σέ ὁρισμένες ἱστορικές περιόδους, ἀλλά σάν τήν κυριότερη καί σχεδόν ἀποκλειστική μορφή πάλης, πού κάνει περιττή τή «βία», τίς «καταλήψεις», τή «δικτατορία». Νά, αὐτή τή χυδαία, τή μικροαστική διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ μεταφέρουν τώρα στή Ρωσία οἱ κ.κ. Μπλάνκ καί οἱ ἄλλοι φιλελεύθεροι ὑμνητές τοῦ Πλεχάνοφ. Τόσο ἐξοικειώθηκαν μέ τή διαστρέβλωση αὐτή, ὥστε νομίζουν πώς οὔτε κάν χρειάζεται νά ἀποδείξουν ὅτι λησμονήθηκαν οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες στήν περίοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα.

Γιά ποιό λόγο ἔπρεπε νά ἐμφανιστεῖ μιά τέτια ἄποψη; Γιατί ἀνταποκρίνεται βαθύτατα στήν ταξική θέση καί στά συμφέροντα τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ὁ θεωρητικός τῆς «ξεκαθαρισμένης» ἀστικῆς κοινωνίας δέχεται *ὅλες* τίς μεθόδους πάλης τῆς σοσιαλδημοκρατίας, *ἐκτός ἀπό ἐκεῖνες ἀκριβῶς πού ἐφαρμόζει ὁ ἐπαναστατημένος λαός σέ ἐποχές «σίφουνα»* καί πού ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἐγκρίνει καί βοηθάει νά ἐφαρμοστοῦν. Τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπαιτοῦν τή συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, ὅμως μόνο μιά τέτια συμμετοχή πού δέν θά κατέληγε στήν πρωτοκαθεδρία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μόνο μιά τέτια συμμετοχή πού δέν θά ἐξάλειφε ἐντελῶς τά παλιά, τά ἀπολυταρχικά, δουλοπαροικιακά καί ἀστυνομικά ὄργανα ἐξουσίας. Ἡ ἀστική τάξη θέλει νά διατηρήσει αὐτά τά ὄργανα, μόνο πού τά θέλει ὑποταγμένα στόν ἄμεσο ἔλεγχό της, τά χρειάζεται *ἐνάντια στό προλεταριάτο,* πού τήν προλεταριακή του πάλη θά τή διευκόλυνε πάρα πολύ ἡ πλήρης καταστροφή αὐτῶν τῶν ὀργάνων. Νά γιατί τά συμφέροντα τῆς μπουρζουαζίας, σάν τάξης, ἀπαιτοῦν νά ὑπάρχει καί μοναρχία καί ἄνω βουλή, ἀπαιτοῦν τόν ἀποκλεισμό τῆς δικτατορίας τοῦ ἐπανα-

στατημένου λαοῦ. Πάλευε ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, λέει ἡ ἀστική τάξη στό προλεταριάτο, μή θίγεις ὅμως τά παλιά ὄργανα ἐξουσίας — τά ὄργανα αὐτά μοῦ χρειάζονται. Πάλευε «κοινοβουλευτικά», δηλ. μέσα στά ὅρια πού θά σοῦ προδιαγράψω ἐγώ σέ συμφωνία μέ τή μοναρχία, πάλευε μέσω τῶν ὀργανώσεων, ὄχι ὅμως τέτιων ὀργανώσεων, ὅπως οἱ γενικές ἀπεργιακές ἐπιτροπές, τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν κτλ., ἀλλά μέσω τέτιων ὀργανώσεων πού τίς ἀναγνωρίζει καί τίς περιορίζει, τίς κάνει ἀβλαβεῖς γιά τό κεφάλαιο ὁ νόμος πού ἔχω ἐκδόσει ἐγώ σέ συμφωνία μέ τή μοναρχία.

Ἀπό δῶ εἶναι εὐνόητο, γιατί ἡ ἀστική τάξη μιλάει μέ περιφρόνηση, ἀποστροφή, κακία, μίσος γιά τήν περίοδο τοῦ «σίφουνα», ἐνῶ γιά τήν περίοδο τοῦ συνταγματισμοῦ, πού τόν «περιφρουρεῖ ὁ Ντουμπάσοφ, μιλάει μέ θαυμασμό, μέ ἔκσταση, μέ ἀπεριόριστο μικροαστικό ἔρωτα... γιά τήν ἀντίδραση. Εἶναι ἡ ἴδια διαρκής καί ἀναλλοίωτη ἰδιότητα τῶν καντέτων: ἡ τάση νά στηριχτοῦν στό λαό καί ὁ φόβος ἀπό τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία του.

Εἶναι ἐπίσης εὐνόητο γιά ποιό λόγο ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται περισσότερο ἀπό τή φωτιά τήν ἐπανάληψη τοῦ «σίφουνα», γιά ποιό λόγο ἀγνοεῖ καί συγκαλύπτει τά στοιχεῖα τῆς καινούργιας ἐπαναστατικῆς κρίσης, γιά ποιό λόγο ὑποστηρίζει καί διαδίδει μέσα στό λαό τίς συνταγματικές αὐταπάτες.

Τώρα ἐξηγήσαμε στό ἀκέραιο, γιατί ὁ κ. Μπλάνκ καί οἱ ὅμοιοί του διακηρύσσουν πώς στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» λησμονήθηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες. Ὁ κ. Μπλάνκ, ὅπως καί ὅλοι οἱ μικροαστοί, παραδέχεται τό μαρξισμό, *ἐκτός ἀπό* τήν ἐπαναστατική του πλευρά, παραδέχεται τίς σοσιαλδημοκρατικές μεθόδους πάλης, *ἐκτός ἀπό* τίς πιό ἐπαναστατικές καί ἄμεσα ἐπαναστατικές μεθόδους.

Ἡ στάση τοῦ κ. Μπλάνκ ἀπέναντι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» εἶναι στό ἔπακρο χαρακτηριστική, γιατί δείχνει τήν ἀνικανότητα τῆς ἀστικῆς τάξης νά μπεῖ στό νόημα τῶν προλεταριακῶν κινημάτων, τό φόβο της μπροστά στήν ὀξυμένη καί ἀποφασιστική πάλη, τό μίσος της ἀπέναντι σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τοῦ βίαιου, τοῦ καταλυτικοῦ ἀπέναντι στούς παλιούς θεσμούς, τοῦ κυριολεκτικά ἐπαναστατικοῦ τρόπου λύσης τῶν κοινωνικοϊστορικῶν ζητημάτων. Ὁ κ. Μπλάνκ παρουσιάστηκε αὐτός πού εἶναι, παρουσιάστηκε μέ ὅλη τήν ἀστική του στενοκεφαλιά. Ἄκουσε καί διάβασε πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες

στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» ἔκαναν «λάθη», ἔσπευσε νά συμπεράνει καί νά δηλώσει μέ ἔμφαση, τελεσίδικα, ἀστήρικτα πώς λησμονήθηκαν ὅλες οἱ «ἀρχές» τοῦ μαρξισμοῦ (γιά τίς ὁποῖες δέν ἔχει ἰδέα!). Θά παρατηρήσουμε σέ σχέση μέ τά «λάθη» αὐτά: ὑπῆρξε μήπως περίοδος στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, στήν ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού νά μήν ἔγιναν τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά λάθη; Πού νά μήν παρατηρήθηκαν τοῦτες ἤ ἐκεῖνες οἱ παρεκκλίσεις πρός τά δεξιά ἤ πρός τά ἀριστερά; Μήπως ἡ ἱστορία τῆς κοινοβουλευτικῆς περιόδου τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς πάλης — τῆς περιόδου ἐκείνης πού σέ ὅλους τούς μυωπικούς ἀστούς ὅλου τοῦ κόσμου φαινόταν σάν ὅριο, πού δέν μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ! — δέν εἶναι γεμάτη ἀπό τέτια λάθη; Ἄν ὁ κ. Μπλάνκ δέν ἦταν τελείως ἀγράμματος στά ζητήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ, θά τοῦ ἐρχόταν εὔκολα στό νοῦ καί ὁ Μύλμπεργκερ, καί ὁ Ντύρινγκ, καί τό ζήτημα τῆς Dampfersubvetion [146], καί οἱ «νέοι» [147], καί ἡ μπερνσταϊνιάδα, καί πολλά, πολλά ἄλλα. Γιά τόν κ. Μπλάνκ ὅμως τό σπουδαῖο δέν εἶναι ἡ μελέτη τῆς πραγματικῆς πορείας πού ἀκολούθησε ἡ ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, αὐτός θέλει μονάχα νά μειώσει τήν προλεταριακή ὁρμή τῆς πάλης, γιά νά ἐξυμνήσει τήν ἀστική κακομοιριά τοῦ καντέτικου κόμματός του.

Πράγματι, ἄν κοιτάξουμε τήν ὑπόθεση ἀπό τήν ἄποψη τῶν παρεκκλίσεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τό συνηθισμένο, τόν «κανονικό» δρόμο της, θά δοῦμε πώς καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ περίοδος τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα» δείχνει *μεγαλύτερη* καί ὄχι μικρότερη, σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη περίοδο, συσπείρωση καί ἰδεολογική ἀκεραιότητα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ τακτική τῆς ἐποχῆς τοῦ «σίφουνα» δέν ἀπομάκρυνε, ἀλλά πλησίασε τίς δυό πτέρυγες τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Στή θέση τῶν παλιῶν διαφωνιῶν ἔχουμε ἑνότητα ἀπόψεων στό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Οἱ σοσιαλδημοκράτες καί τῶν δυό ὁμάδων δούλευαν στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, σ' αὐτά τά ἰδιόμορφα ὄργανα ἐμβρυώδους ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, τραβοῦσαν στρατιῶτες καί ἀγρότες σ' αὐτά τά Σοβιέτ, σ' αὐτά, ἐκδίδαν ἐπαναστατικές διακηρύξεις μαζί μέ τά μικροαστικά ἐπαναστατικά κόμματα. Οἱ παλιές διαφωνίες τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς ἀντικαταστάθηκαν μέ τήν ἀλληλεγγύη στά πρακτικά ζητήματα. Ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κύματος παραμέρισε τίς διαφωνίες, ἐπιβάλλοντας τήν παραδοχή τῆς μαχητικῆς τακτικῆς, ἐξαλείφοντας τό ζήτημα τῆς Δούμας, βάζοντας στήν πρώτη γραμμή τό

ζήτημα τῆς ἐξέγερσης, πλησιάζοντας, μέ βάση τήν ἄμεση, τήν πιό κοντινή δουλιά, τή σοσιαλδημοκρατία μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Στήν ἐφημερίδα «Σέβερνι Γκόλος» [148] οἱ μενσεβίκοι μαζί μέ τούς μπολσεβίκους καλοῦσαν σέ ἀπεργία καί ἐξέγερση, καλοῦσαν τούς ἐργάτες νά μή σταματήσουν τόν ἀγώνα τους, ὅσο ἡ ἐξουσία δέν περάσει στά χέρια τους. Ἡ ἴδια ἡ ἐπαναστατική κατάσταση ὑπαγόρευε τά πρακτικά συνθήματα. Οἱ διαφωνίες ἀφοροῦσαν μόνο τίς λεπτομέρειες γιά τήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων: ἡ «Νατσάλο» [149], λ.χ., ἔβλεπε τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν σάν ὄργανα ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης, ἐνῶ ἡ «Νόβαγια Ζίζν» [150], σάν ἐμβρυώδη ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, πού ἑνώνουν τό προλεταριάτο μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία. Ἡ «Νατσάλο» ἔκλινε πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» στεκόταν στήν ἄποψη τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Μήπως ὅμως τέτιες καί παρόμοιες διαφωνίες στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας δέν μᾶς παρουσιάζει ὁποιαδήποτε περίοδος ἀνάπτυξης ὁποιουδήποτε εὐρωπαϊκοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος;

Ὄχι, ἡ διαστρέβλωση τοῦ ζητήματος ἀπό τόν κ. Μπλάνκ, ἡ ὁλοφάνερη παραποίηση ἀπ' αὐτόν τῆς πρόσφατης ἱστορίας, ἐξηγεῖται μ' αὐτό καί μόνο μ' αὐτό: ὅτι μπροστά μας ἔχουμε ἕναν τύπο αὐτάρεσκης ἀστικῆς προστυχιᾶς, πού οἱ περίοδοι τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα τοῦ φαίνονται παραφροσύνη («λησμονήθηκαν ὅλες οἱ ἀρχές», «ἡ ἴδια ἡ σκέψη καί τό κοινό λογικό σχεδόν ἐξαφανίζονται»), ἐνῶ οἱ περίοδοι καταστολῆς τῆς ἐπανάστασης καί τῆς μικροαστικῆς «προόδου» (πού περιφρουρεῖται ἀπό τούς Ντουμπάσοφ) τοῦ φαίνονται ἐποχή λογικῆς, συνειδητῆς καί προγραμματισμένης δράσης. Αὐτή ἡ συγκριτική ἐκτίμηση τῶν δυό περιόδων (τῆς περιόδου τοῦ «σίφουνα» καί τῆς καντέτικης περιόδου) περνάει σάν κόκκινη κλωστή μέσα ἀπ' ὅλο τό ἄρθρο τοῦ κυρίου Μπλάνκ. Ὅταν ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας προχωρεῖ μέ ταχύτητα ἀτμομηχανῆς, αὐτό εἶναι «σίφουνας», «χείμαρος», «ἐξαφάνιση» ὅλων «τῶν ἀρχῶν καί ἰδεῶν». Ὅταν ἡ ἱστορία κινεῖται μέ ταχύτητα ἀραμπᾶ, αὐτό θεωρεῖται ἐνσάρκωση τῆς λογικῆς, προσωποποίηση τοῦ προγραμματισμοῦ. Ὅταν οἱ ἴδιες οἱ λαϊκές μάζες, μέ ὅλο τόν ἁγνό πρωτογονισμό τους, τήν ἁπλή, τή σκαιή ἀποφασιστικότητά τους ἀρχίζουν νά δημιουργοῦν ἱστορία, νά ἐνσαρκώνουν στή ζωή ἀπευθείας καί ἄμεσα «τίς ἀρχές καί τίς θεωρίες», τότε ὁ ἀστός νιώθει φόβο καί ξεφωνίζει πώς τό «λογικό ὑποχωρεῖ σέ δεύτερη μοίρα» (θά ρωτούσαμε

δμως τούς ἥρωες τοῦ μικροαστισμοῦ, μήπως συμβαίνει τό ἀντίθετο; Μήπως σέ τέτιες ἀκριβῶς στιγμές ἐμφανίζεται στήν ἱστορία τό λογικό τῶν μαζῶν καί ὄχι τό λογικό τῶν μεμονωμένων ἀτόμων, μήπως τότε ἀκριβῶς τό λογικό τῶν μαζῶν γίνεται ζωντανή, δρῶσα καί ὄχι θεωρητική δύναμη;). Ὅταν τό ἄμεσο κίνημα τῶν μαζῶν ἔχει καταπνιγεῖ μέ τούς τουφεκισμούς, τούς βασανισμούς, τούς ξυλοδαρμούς, τήν ἀνεργία καί τήν πείνα, δταν ἀπό τίς χαραμάδες ξετρυπώνουν οἱ κοριοί τῆς καθηγητικῆς ἐπιστήμης πού συντηρεῖται μέ τά χρήματα τοῦ Ντουμπάσοφ καί ἀρχίζουν νά λύνουν τά ζητήματα *ὑπέρ* τοῦ λαοῦ, *ἐξονόματος τῶν μαζῶν*, ξεπουλώντας καί προδίνοντας τά συμφέροντά τους σέ μιά χούφτα προνομιούχους — τότε οἱ ἱππότες τοῦ μικροαστισμοῦ φαντάζονται πώς ἔφτασε ἡ ἐποχή τῆς ἤρεμης καί ἥσυχης προόδου, «ἔφτασε ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ». Ὁ ἀστός παντοῦ καί πάντοτε μένει πιστός στόν ἑαυτό του: εἴτε τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά»[151] πάρετε, εἴτε τήν ἐφημερίδα «Νάσα Ζίζν», εἴτε τόν Στροῦβε διαβάσετε, εἴτε τόν Μπλάνκ, θά ἀντιληφθεῖτε παντοῦ τά ἴδια πράγματα, θά ἀντιληφθεῖτε παντοῦ ἕνα συντηρητισμό στήν ἐκτίμηση τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν μεταρυθμιστικῶν περιόδων, ἕνα συντηρητισμό πού τόν χαρακτηρίζει ὁ δασκαλίστικος σχολαστικισμός καί ἡ γραφειοκρατική ἀποστέωση. Οἱ πρῶτες εἶναι tolle Jahre, περίοδοι παραφροσύνης, ἐξαφάνισης τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ. Οἱ δεύτερες εἶναι περίοδοι «συνειδητῆς, συστηματικῆς» δράσης.

Μήν παρερμηνεύετε τά λόγια μου. Μήν πεῖτε πώς κάνω λόγο γιά τίς προτιμήσεις πού ἔχουν οἱ κύριοι Μπλάνκ σχετικά μέ τοῦτες ἤ ἐκεῖνες τίς περιόδους. Δέν πρόκειται καθόλου γιά προτίμηση· ἡ ἐναλλαγή τῶν ἱστορικῶν περιόδων δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ὑποκειμενική προτίμησή μας. Πρόκειται γιά τό δτι *κατά τήν ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν* τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης περιόδου (ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό τήν προτίμησή μας ἤ ἀπό τίς συμπάθειές μας) οἱ κύριοι Μπλάνκ *διαστρεβλώνουν* ἀναίσχυντα *τήν ἀλήθεια*. Πρόκειται γιά τό δτι ἀκριβῶς στίς ἐπαναστατικές περιόδους ἡ ἱστορική δημιουργία παρουσιάζει μεγαλύτερο πλάτος, μεγαλύτερο πλοῦτο, μεγαλύτερη συνειδητότητα, μεγαλύτερο προγραμματισμό, μεγαλύτερη συστηματικότητα, μεγαλύτερη τόλμη καί φωτεινότητα ἀπ' δ,τι στίς περιόδους τῆς μικροαστικῆς, τῆς καντέτικης, τῆς μεταρυθμιστικῆς προόδου. Οἱ κύριοι Μπλάνκ δμως παρουσιάζουν τά πράγματα ἀπό τήν ἀνάποδη! Τήν κακομοιριά τήν παρουσιάζουν γιά πλοῦτο ἱστορικῆς δημιουργίας. Τήν ἀδράνεια τῶν ἐξουθενωμένων ἤ

καταπιεσμένων μαζῶν τή βλέπουν σάν θρίαμβο τῆς «συστηματικότητας» στή δράση τῶν γραφειοκρατῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἀστῶν. Ξεφωνίζουν γιά ἐξαφάνιση τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ, ὅταν στή θέση τοῦ κουτσουρέματος τῶν νομοσχεδίων ἀπό τούς κάθε λογῆς γραφειοκράτες χαρτογιακάδες καί φιλελευθέρους penny-a-liners (γραφιάδες πού ζοῦν ἀπό τά ἀντιγραφικά μέ τή σελίδα) ἔρχεται ἡ περίοδος τῆς ἄμεσης πολιτικῆς δράσης τοῦ «ἁπλοῦ λαοῦ», πού χωρίς πολλά λόγια τσακίζει ἀμέσως τά ὄργανα καταπίεσης τοῦ λαοῦ, κατακτᾶ τήν ἐξουσία, παίρνει ἐκεῖνο πού θεωροῦνταν ὅτι ἀνῆκε σέ κάθε λογῆς ληστές τοῦ λαοῦ, μέ λίγα λόγια, ὅταν ἀκριβῶς ἀφυπνίζεται ἡ σκέψη καί τό λογικό τῶν ἑκατομμυρίων ἐξουθενωμένων ἀνθρώπων, ὅταν ἀφυπνίζεται ὄχι μόνο γιά διάβασμα φυλλαδίων, ἀλλά γιά δράση, γιά ζωντανή ἀνθρώπινη δράση, γιά ἱστορική δημιουργία» *.

Αὐτές ἦταν οἱ διαφωνίες γιά τή δικτατορία τό 1905-1906 στή Ρωσία.

Οἱ κύριοι Ντίτμαν, Κάουτσκι, Κρίσπιν, Χίλφερντινγκ στή Γερμανία, οἱ Λονγκέ καί Σία στή Γαλλία, ὁ Τουράτι καί οἱ φίλοι του στήν Ἰταλία, οἱ Μακντόναλντ καί Σνόουντεν στήν Ἀγγλία κτλ. σκέπτονται γιά τή δικτατορία, στήν οὐσία, ἀκριβῶς σάν τόν κ. Ρ. Μπλάνκ καί τούς καντέτους τό 1905 στή Ρωσία. Αὐτοί δέν καταλαβαίνουν τή δικτατορία, δέν μποροῦν νά τήν προετοιμάσουν, δέν εἶναι ἱκανοί νά τήν καταλάβουν καί νά τήν ἐφαρμόσουν.

20. X. 1920.

Δημοσιεύτηκε στίς 9 τοῦ Νοέμβρη 1920
στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι
Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 14
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 313-327. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ [152]

Νά άνατεθεῖ στό Σοβιέτ βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης καί εἰδικά στήν Ἐπιτροπή Ἄμυνας τῆς Πετρούπολης, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τόν πρόεδρό της σ. Ζηνόβιεφ, νά δόσει ἰδιαίτερη προσοχή στήν ἐπίσπευση τῶν ἐργασιῶν γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς καί στό συντονισμό ὅλων τῶν ἱδρυμάτων πού μποροῦν νά βοηθήσουν στό ἔργο, ἐξαλείφοντας κάθε γραφειοκρατική καθυστέρηση καί ἐγκαθιδρύοντας πραγματικό ἔλεγχο γιά τήν ταχύτητα καί τήν ἐπιτυχία τῆς δουλιᾶς.

Ἡ εἰσήγηση τοῦ προεδρείου τοῦ Σοβιέτ βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης καί τοῦ σ. Ρασκόλνικοφ γιά τά μέτρα πού πῆραν καί γιά τόν τρόπο δουλιᾶς πού καθιέρωσαν, νά ὁριστεῖ νά γίνει σέ δυό ἑβδομάδες καί νά ἀνατεθεῖ στόν Ρασκόλνικοφ καί στόν Σουντακόφ (μπορεῖ γραπτά).

Γράφτηκε στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὄχι ὁλόκληρο στίς 23 τοῦ Φλεβάρη 1938 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 53

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά ὁλόκληρο σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΡΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΡΙΔΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ [153]

Νά ἀνατεθεῖ σέ ἐπιτροπή ἀποτελούμενη ἀπό τούς συντρόφους
Ἀβανέσοφ +
Νογκίν Γκόλτσμαν
Χαλάτοφ
Γκίντιν
Φίν

α) νά συγκεντρώσει στοιχεῖα γιά τήν πραγματική κατάσταση στά τρόφιμα καί τόν ἐφοδιασμό τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν σέ σύγκριση μέ τούς ἐργάτες (μαζί καί γιά τόν ἀθέμιτο ἐφοδιασμό)·

β) νά συζητήσει τά μέτρα γιά τήν ἐγκαθίδρυση μιᾶς μεγαλύτερης ἰσομετρίας καί τάξης στόν τομέα αὐτό·

γ) νά ὑποβάλει σχέδιο γιά τή σύνθεση τοῦ προσωπικοῦ καί τόν κανονισμό λειτουργίας τῆς ἐπιτροπῆς γιά τόν καθορισμό τοῦ ὀργανικοῦ σχήματος τῶν διαφόρων ἱδρυμάτων καί τή μελέτη τῶν νορμῶν ἐργασίας τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων, τοῦ ἀριθμοῦ τους, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς δουλιᾶς τους κτλ.

Γράφτηκε στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [154]

1. Νά γίνει τό ἀργότερο μέσα σέ δυό μέρες ἀνακοίνωση στόν Τύπο σχετικά μέ τήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου [155], πολύ διεξοδική καί ἐπίσημη. Νά ἀνατεθεῖ στόν Μπουχάριν καί στόν Τζερζίνσκι.

2. Νά παρακληθοῦν οἱ Τζερζίνσκι καί Πρεομπραζένσκι νά δουλεύουν τουλάχιστον 3 ὧρες τήν ἡμέρα στήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου, γιά νά γίνει πραγματικά αὐτή ἀληθινό ὄργανο τῆς κομματικῆς καί προλεταριακῆς συνείδησης.

3. Νά ἀρχίσει ἀμέσως ἡ ἔκδοση τοῦ «Ντισκουσιόννι Λιστόκ», νά δοθεῖ σ' αὐτό μεγάλη προσοχή, νά ἀνατεθεῖ εἰδικά στόν Μπουχάριν καί στόν Πρεομπραζένσκι.

4. Σάν εἰδικό καθῆκον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου νά ὑποδειχτεῖ ἡ προσεκτική καί προσαρμοσμένη στό ἄτομο στάση, συχνά μάλιστα καί ἡ ἄμεση ἰδιόμορφη θεραπεία τῶν ἐκπροσώπων τῆς λεγόμενης ἀντιπολίτευσης, πού ἔπαθαν ψυχολογική κρίση, ἐξαιτίας ἀποτυχιῶν στήν κρατική ἤ τήν κομματική τους σταδιοδρομία. Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά τούς καθησυχάσουμε, νά τούς ἐξηγήσουμε τά πράγματα συντροφικά, νά τούς βροῦμε (χωρίς νά καταφεύγουμε σέ διαταγή) τήν κατάλληλη γιά τίς ψυχολογικές τους ἰδιομορφίες δουλιά, νά δοθοῦν σ' αὐτό τό σημεῖο συμβουλές καί ὑποδείξεις στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ κτλ.

Γράφτηκε στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΛΑΪΚΑ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΑ

1

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ [156]

Νά ὀργανωθεῖ προκαταρκτική σύσκεψη γιά τό ζήτημα τῆς ὀργανωτικῆς σύνδεσης ἀνάμεσα σέ ὅλα τά οἰκονομικά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα.

Νά ἀνατεθεῖ σέ ὅλα τά οἰκονομικά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, ἰδιαίτερα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, στό ΑΣΛΟ, στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας, νά ὑποβάλλουν σ' αὐτή τή σύσκεψη τή Δευτέρα 1 τοῦ Νοέμβρη στοιχεῖα γιά ὅλες τίς ὑφιστάμενες διυπηρεσιακές οἰκονομικές ἐπιτροπές καί συνοπτική ἔκθεση γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τους.

Γράφτηκε στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

2

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1) Νά ἀνατεθεῖ στήν ἴδια τριάδα (Ἀβανέσοφ + Λάριν + Ποπόφ) [157] νά μελετήσει ἐπακριβῶς ὅλες τίς ἐπιτροπές ὅσοναφορᾶ τή σύνθεσή τους, τό χαρακτήρα τῆς δουλιᾶς τους κτλ., νά τίς ἐπαναταξινομήσει, νά βγάλει συμπεράσματα σχετικά μέ τήν ἀναγκαία συνένωση καί ἑδραίωσή τους καί νά κάνει ἔκθεση τό Σάββατο, 6 τοῦ Νοέμβρη.

2) Νά ἀνατεθεῖ (1) στήν Κεντρική παραγωγική ἐπιτροπή
(2) στή Γκοέλρο
(3) στήν Ἐπιτροπή ἐκμετάλλευσης
(4) καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας

νά προετοιμάσουν εἰσήγηση στήν ἐπιτροπή μας γιά τό *χαρακτήρα* καί τά *ἀποτελέσματα* τῶν ἐργασιῶν τους *ἀπό τήν ἄποψη τοῦ γενικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου* ὅλης τῆς ΣΟΣΔΡ καί στήν *ἑπόμενη συνεδρίαση* (6 τοῦ Νοέμβρη) νά δόσουν στοιχεῖα γιά τά ἑξῆς πράγματα,

(α) μέσα σέ ποιά χρονικά ὅρια μπορεῖ νά εἶναι ἕτοιμη ἡ εἰσήγηση

(β) ποιά εἶναι τά βασικά θέματα (ἤ ποιό εἶναι τό βασικό περιεχόμενο) τῆς εἰσήγησής τους ἀπό τήν ἄποψη τοῦ γενικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ (ἐφόσον εἶναι δυνατό, νά δοθοῦν γραπτές οἱ θέσεις τῆς εἰσήγησης).

Γράφτηκε τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΓ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΗΣ [158]

Ἡ ἀκριβής διατύπωση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕΕ μιλάει γιά «συνένωση *ὅλης τῆς πολιτικο*-διαφωτιστικῆς δουλιᾶς» τῆς ΣΟΣΔΡ [159].

Ἀναγνωρίζοντας ἀπόλυτα τήν ἀνάγκη τῆς τέτιας συνένωσης, τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ διαπιστώνει πρῶτ' ἀπόλα ὅτι ἡ συνένωση αὐτή μπορεῖ νά νοηθεῖ μόνο μέ τήν ἔννοια τῆς διατήρησης, τῆς ἑδραίωσης καί τῆς διεύρυνσης ὄχι μόνο τῆς αὐτοτέλειας τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης, ἀλλά καί τῆς καθοδηγητικῆς, κατευθυντήριας καί κυρίαρχης θέσης της ὁσοναφορᾶ ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς τομεῖς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ἡ πραγματοποίηση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕΕ πρέπει νά χωριστεῖ σέ 2 μέρη: νά ὑποβληθεῖ ἀμέσως στό ΣΛΕ ἡ συνένωση τῶν ἱδρυμάτων πού ἀναφέρθηκαν συγκεκριμένα στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕΕ.

Νά γίνει αὔριο κιόλας, 29. Χ., ἡ ἐπεξεργασία αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, μέ τή συμμετοχή τῶν δυό μελῶν τῆς ΚΕ, τοῦ Μπουχάριν καί τοῦ Πρεομπραζένσκι.

Τό δεύτερο μέρος τοῦ καθήκοντος νά περιλάβει τήν παραπέρα συνένωση ὅλων τῶν παράλληλων ἱδρυμάτων διαφωτιστικοῦ χαρακτήρα σέ ὅλα τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα καί τήν πολύ διεξοδική ἐπεξεργασία τῶν ὀργανωτικῶν ἀλληλοσχέσεων τῶν διαφωτιστικῶν καί προπαγανδιστικῶν ἱδρυμάτων τοῦ ΚΚΡ καί τῶν ὑπαγόμενων στήν καθοδήγησή τους διαφωτιστικῶν ἱδρυμάτων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ἡ εἰσήγηση πάνω στό δεύτερο αὐτό μέρος μέ ἀκριβή κατάλογο ὅλων τῶν παράλληλων ἱδρυμάτων ὅλων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων καί ἡ ὑποβολή της στό Πολιτικό Γραφεῖο νά ἀνατεθεῖ στούς σ.σ. Πρεομπραζένσκι καί Μπουχάριν.

Γράφτηκε στίς 28 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ 3 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1920 [160]

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου νά ἀνταλλάξω μαζί σας μερικές σκέψεις, πού ἐνμέρει συζητήθηκαν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί στό ΣΛΕ πάνω στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης Γενικῆς Διεύθυνσης πολιτικῆς διαφώτισης καί ἐνμέρει μοῦ γεννήθηκαν ἀπ' ἀφορμή τό νομοσχέδιο πού ὑποβλήθηκε στό ΣΛΕ. Χθές τό νομοσχέδιο αὐτό ψηφίστηκε κατά βάση, καί σέ συνέχεια θά συζητηθεῖ διεξοδικά [161].

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά παρατηρήσω ὅτι στή μετονομασία τοῦ ἱδρύματός σας ἐγώ στήν ἀρχή πῆρα ἐντελῶς ἀρνητική θέση. Κατά τή γνώμη μου, τό καθῆκον τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας εἶναι νά βοηθήσει τούς ἀνθρώπους νά μορφωθοῦν οἱ ἴδιοι καί νά μορφώσουν καί τούς ἄλλους. Στή διάρκεια τῆς ἀπόκτησης τῆς σοβιετικῆς μου πείρας συνήθισα νά βλέπω τίς διάφορες ὀνομασίες σάν παιδικούς ἀστεϊσμούς, γιατί κάθε ὀνομασία εἶναι ἕνας ἰδιαίτερου εἴδους ἀστεϊσμός. Τώρα ἐγκρίθηκε πιά ἡ νέα ὀνομασία: Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης.

Μιά καί τό ζήτημα αὐτό εἶναι λυμένο, θεωρεῖστε τήν παρατήρησή μου μόνο σάν μιά προσωπική παρατήρηση. Ἄν τό πράγμα δέν περιοριστεῖ μόνο στή μετονομασία, τότε δέν μπορεῖ παρά νά τό χαιρετίσουμε.

Ἄν καταφέρουμε νά τραβήξουμε νέα στελέχη στήν πολιτιστικοδιαφωτιστική δουλιά, τότε δέν θά πρόκειται πιά μόνο γιά μιά νέα ὀνομασία καί τότε μποροῦμε νά δείξουμε συγκαταβατικότητα ἀπέναντι στή «σοβιετική» ἀδυναμία νά κολλᾶμε ἐτικέτες σέ κάθε νέα δουλιά καί σέ κάθε νέο ἵδρυμα. Σέ περίπτωση ἐπιτυχίας θά ἔχουμε κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτό πού πετύχαμε ὥς τώρα.

Τό κυριότερο πού πρέπει νά κάνει τούς συντρόφους νά πάρουν μέρος μαζί μέ μᾶς στήν κοινή πολιτιστικοδιαφωτιστική δουλιά εἶναι τό ζήτημα τῆς σύνδεσης τῆς παιδείας μέ τήν πολιτική μας. Μιά ὀνομασία μπορεῖ νά προαγγέλλει κάτι τό νέο, ἄν ὑπάρχει γι' αὐτό κάποιος λόγος, γιατί ἐμεῖς σέ ὅλη τή γραμμή τῆς διαφωτιστικῆς μας δουλιᾶς δέν μποροῦμε νά ὑποστηρίζουμε τήν παλιά ἄποψη ὅτι ἡ παιδεία πρέπει νά εἶναι ἀπολίτικη, δέν μποροῦμε νά μή συνδέουμε τή διαφωτιστική δουλιά μέ τήν πολιτική.

Μιά τέτια σκέψη ἐπικρατοῦσε καί ἐπικρατεῖ στήν ἀστική κοινωνία. Ὁ ὅρος «ἀπολιτικότητα» εἴτε «μή πολιτικότητα» τῆς παιδείας δέν εἶναι παρά ὑποκρισία τῆς ἀστικῆς τάξης, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν, πού κατά 99% εἶναι ταπεινωμένες ἀπό τήν κυριαρχία τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας κτλ. Ἡ ἀστική τάξη, κυριαρχώντας σέ ὅλες ἐκεῖνες τίς χῶρες πού τώρα εἶναι ἀκόμη ἀστικές, ἀσχολεῖται ἀκριβῶς μ' αὐτή τήν ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν.

Καί ὅσο περισσότερη σημασία ἔχει ἐκεῖ ὁ μηχανισμός, τόσο λιγότερη ἐλευθερία ἔχει ἀπό τό κεφάλαιο καί τήν πολιτική του.

Σέ ὅλα τά ἀστικά κράτη ἡ σύνδεση τοῦ πολιτικοῦ μηχανισμοῦ μέ τήν παιδεία εἶναι ἐξαιρετικά ἰσχυρή, ἄν καί ἡ ἀστική κοινωνία δέν μπορεῖ νά τό παραδεχτεῖ ἀνοιχτά. Στό μεταξύ, ἡ κοινωνία αὐτή ἐπεξεργάζεται τίς μάζες μέ τήν ἐκκλησία, μέ ὅλο τό θεσμό τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας.

Τό βασικό μας καθῆκον εἶναι, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, νά ἀντιπαραθέσουμε σέ ἀντιστάθμισμα τῆς ἀστικῆς «ἀλήθειας», τή δική μας ἀλήθεια καί νά ἐπιβάλουμε τήν ἀναγνώρισή της.

Τό πέρασμα ἀπό τήν ἀστική κοινωνία στήν πολιτική τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἕνα πολύ δύσκολο πέρασμα, πολύ περισσότερο γιατί ἡ ἀστική τάξη μᾶς συκοφαντεῖ διαρκῶς μέ ὅλο της τό μηχανισμό προπαγάνδας καί ζύμωσης. Προσπαθεῖ νά σκεπάσει ὅσο μπορεῖ πιό πολύ τό σπουδαῖο ρόλο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τό διαπαιδαγωγητικό της καθῆκον, πού εἶναι σπουδαῖο ἰδίως στή Ρωσία, ὅπου στό προλεταριάτο ἀνήκει ἡ μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ. Στό μεταξύ ὅμως τό καθῆκον αὐτό πρέπει νά πάρει ἐδῶ τήν πρώτη θέση, γιατί μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο νά προετοιμάσουμε τίς μάζες γιά τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Δέν θά μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἄν τό προλεταριάτο δέν καλλιεργοῦ-

σε μέσα του μιά μεγάλη συνειδητότητα, μιά μεγάλη πειθαρχία, μιά βαθιά ἀφοσίωση στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, δηλ. ἄν δέν ἐκπλήρωνε τό σύνολο τῶν καθηκόντων πού εἶναι ἀπαραίτητα νά τεθοῦν γιά τήν πλήρη νίκη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στόν προαιώνιο ἐχθρό του.

Δέν ὑποστηρίζουμε τήν οὐτοπιστική ἄποψη ὅτι οἱ ἐργαζόμενες μάζες εἶναι τάχα ἕτοιμες γιά τή σοσιαλιστική κοινωνία. Ξέρουμε ἀπό ἀκριβῆ στοιχεῖα ὅλης τῆς ἱστορίας τοῦ ἐργατικοῦ σοσιαλισμοῦ ὅτι δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα, πώς τήν προετοιμασία γιά τό σοσιαλισμό τή φέρνει μόνο ἡ μεγάλη βιομηχανία, ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας, ἡ πολιτική ὀργάνωση. Καί γιά νά νικήσει, γιά νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τό προλεταριάτο πρέπει νά εἶναι ἱκανό γιά ἀλληλέγγυη δράση, γιά τήν ἀνατροπή τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Καί τώρα βλέπουμε πώς ἔχει ἀποκτήσει ὅλες τίς ἀπαραίτητες ἱκανότητες καί τίς ἔχει μετατρέψει σέ ἔργο, ὅταν κατάκτησε τήν ἐξουσία του.

Γιά τούς ἐκπαιδευτικούς καί γιά τό Κομμουνιστικό κόμμα, σάν πρωτοπορία στήν πάλη, βασικό καθῆκον πρέπει νά εἶναι ἡ βοήθεια στή διαπαιδαγώγηση καί στή μόρφωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, γιά νά ἀπαλλαγοῦν ἔτσι ἀπό τίς παλιές συνήθειες, τά παλιά ἤθη πού μᾶς κληροδότησε τό παλιό καθεστώς, ἤθη καί συνήθειες ἰδιοκτήτη, πού διαποτίζουν βαθιά τίς πλατιές μάζες. Τό βασικό αὐτό καθῆκον ὅλης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης δέν πρέπει νά τό ξεχνοῦμε ποτέ, ὅταν ἐξετάζουμε τά μερικότερα ἐκεῖνα ζητήματα πού ἀπασχόλησαν τόσο πολύ τήν προσοχή τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Πῶς θά ὀργανωθεῖ ἡ Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης, πῶς θά συνδεθεῖ μέ τά διάφορα ἱδρύματα, πῶς θά συνδεθεῖ ὄχι μόνο μέ τό κέντρο, ἀλλά καί μέ τά τοπικά ἱδρύματα, στό ἐρώτημα αὐτό θά μᾶς ἀπαντήσουν οἱ σύντροφοι πού εἶναι πιό ἁρμόδιοι στό ζήτημα αὐτό, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη μεγάλη πείρα καί μελέτησαν εἰδικά αὐτό τό ζήτημα. Ἐγώ θά ἤθελα μόνο νά ὑπογραμμίσω τά βασικά σημεῖα τοῦ ζητήματος ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε παρά νά βάλουμε τό ζήτημα ἀνοιχτά, ἀναγνωρίζοντας ἀνοιχτά, παρά καί ἐνάντια στό παλιό ψέμα, πώς ἡ παιδεία δέν μπορεῖ νά μή συνδέεται μέ τήν πολιτική.

Ζοῦμε σέ μιά ἱστορική περίοδο πάλης ἐνάντια στήν παγκόσμια ἀστική τάξη, πού εἶναι πολλές-πολλές φορές ἰσχυρότερη ἀπό μᾶς. Σέ μιά τέτια περίοδο πάλης πρέπει νά ὑπερασπίζουμε τήν ἐπαναστατική οἰκοδόμηση, νά παλεύουμε ἐνάντια στήν ἀστι-

κή τάξη καί στρατιωτικά καί πιό πολύ ἰδεολογικά, μέ τή διαπαιδαγώγηση, ἔτσι ὥστε οἱ συνήθειες, τά ἔθιμα, οἱ πεποιθήσεις πού ἀπόκτησε ἡ ἐργατική τάξη στή διάρκεια πολλῶν δεκαετιῶν πάλης γιά πολιτική ἐλευθερία, ἔτσι ὥστε ὅλες αὐτές οἱ συνήθειες, τά ἔθιμα καί οἱ ἰδέες νά ἀποτελέσουν ἕνα ὄργανο διαπαιδαγώγησης ὅλων τῶν ἐργαζομένων, καί τό καθῆκον τῆς λύσης τοῦ ζητήματος, μέ ποιόν ἀκριβῶς τρόπο νά γίνει ἡ διαπαιδαγώγηση, πέφτει στό προλεταριάτο. Πρέπει νά καλλιεργοῦμε τή συναίσθηση ὅτι δέν ἐπιτρέπεται, πώς εἶναι ἀπαράδεκτο νά στέκεται κανείς παράμερα ἀπό τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου, πού τώρα ἀγκαλιάζει ὅλο καί πιό πολύ ὅλες ἀνεξαίρετα τίς καπιταλιστικές χῶρες τοῦ κόσμου, πώς εἶναι ἀπαράδεκτο νά στέκεται κανείς παράμερα ἀπ' ὅλη τή διεθνή πολιτική. Ἡ συνένωση ὅλων τῶν ἰσχυρῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν τοῦ κόσμου ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία ἀποτελεῖ τήν πραγματική βάση τῆς σημερινῆς διεθνοῦς πολιτικῆς. Καί πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι ἀπ' αὐτό ἐξαρτᾶται ἡ τύχη ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων στίς καπιταλιστικές χῶρες. Σήμερα δέν ὑπάρχει γωνιά τῆς γῆς, πού νά μήν εἶναι ὑποταγμένη σέ μιά χούφτα καπιταλιστικές χῶρες. Ἔτσι, ἡ κατάσταση παίρνει τέτια μορφή, πού εἶναι ἀνάγκη ἤ νά σταθοῦμε ἔξω ἀπό τό διαδραματιζόμενο ἀγώνα καί νά δείξουμε μ' αὐτό πλήρη ἀσυνειδησία, σάν τούς ἀμόρφωτους ἐκείνους ἀνθρώπους πού ἔμειναν ἔξω ἀπό τήν ἐπανάσταση καί τόν πόλεμο, πού δέν βλέπουν ὅλη τήν ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη, δέν βλέπουν πώς ἡ ἀστική τάξη ἀφήνει συνειδητά τίς μάζες αὐτές στό σκοτάδι, ἤ νά μποῦμε στήν πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Γιά τήν πάλη αὐτή τοῦ προλεταριάτου μιλοῦμε τελείως ἀνοιχτά καί πρέπει κάθε ἄνθρωπος νά σταθεῖ ἤ ἀπ' αὐτή, τή δική μας πλευρά, ἤ ἀπό τήν ἄλλη. Ὅλες οἱ ἀπόπειρες νά μή σταθεῖ οὔτε ἀπό τή μιά, οὔτε ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἔχουν σάν κατάληξη τήν ἀποτυχία καί τό σκάνδαλο.

Παρακολουθώντας τά ἀναρίθμητα ἀπομεινάρια τοῦ κερενσκισμοῦ, τά ἀπομεινάρια τῶν ἐσέρων, τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἔχουν ἐκδηλωθεῖ μέ τό πρόσωπο τῶν Γιουντένιτς, τῶν Κολτσάκ, τῶν Πετλιούρα, τῶν Μαχνό κ. ἄ., εἴδαμε μιά τέτια ποικιλία μορφῶν καί χρωμάτων ἀντεπανάστασης στίς διάφορες περιοχές τῆς Ρωσίας, πού μποροῦμε νά ποῦμε πώς ἤδη ἀτσαλωθήκαμε πολύ περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον, καί ὅταν ρίχνουμε μιά ματιά στή Δυτική Εὐρώπη βλέπουμε πώς κι' ἐκεῖ ἐπαναλαμβάνεται ὅ,τι ἀκριβῶς ἔγινε καί σέ μᾶς, ἐπαναλαμβάνεται ἡ δική

μας ἱστορία. Σχεδόν παντοῦ δίπλα στήν ἀστική τάξη συναντιῶνται στοιχεῖα τοῦ κερενσκισμοῦ. Σέ πολλά κράτη, ἰδιαίτερα στή Γερμανία, τά στοιχεῖα αὐτά κυριαρχοῦν. Παντοῦ παρατηρεῖται τό ἴδιο πράγμα: ἔλλειψη δυνατότητας γιά τήν τήρηση ὁποιασδήποτε ἐνδιάμεσης στάσης καί καθαρή ἐπίγνωση τοῦ ζητήματος — ἤ λευκή δικτατορία (γι' αὐτήν ἑτοιμάζεται ἡ ἀστική τάξη σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐξοπλιζόμενη ἐνάντιά μας), ἤ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἐμεῖς αὐτό τό νιώσαμε τόσο ἔντονα καί τόσο βαθιά, πού δέν πρόκειται νά ἐπεκταθῶ πολύ γιά τούς ρώσους κομμουνιστές. Ἀπό δῶ βγαίνει μόνο ἕνα συμπέρασμα, καί συμπέρασμα πού πρέπει νά ἀποτελέσει τό ἀγκωνάρι γιά ὅλες τίς σκέψεις καί τίς ἀντιλήψεις πού ἔχουν σχέση μέ τή Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης. Πρίν ἀπόλα στή δουλιά τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ πρέπει νά ἀναγνωριστεῖ ἀνοιχτά ὁ ἡγετικός ρόλος τῆς πολιτικῆς τοῦ ΚΚ. Ἄλλη μορφή ἐμεῖς δέν ξέρουμε, καί καμιά ἄλλη χώρα δέν ἐπεξεργάστηκε ἀκόμη ἄλλη μορφή. Τό Κόμμα μπορεῖ λίγο-πολύ νά ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῆς τάξης του, μπορεῖ νά ὑφίσταται τίς ἄλφα ἤ βήτα ἀλλαγές ἤ βελτιώσεις, ὅμως δέν ξέρουμε ἀκόμη ἄλλη καλύτερη μορφή· καί ὅλος ὁ ἀγώνας στή Σοβιετική Ρωσία, πού συγκράτησε ἐπί τρία χρόνια τήν ἔφοδο τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ, συνδέεται μέ τό γεγονός ὅτι τό Κόμμα βάζει συνειδητά σάν καθῆκον του νά βοηθήσει τό προλεταριάτο γιά νά ἐκπληρώσει τό ρόλο τοῦ διαπαιδαγωγητῆ, τοῦ ὀργανωτῆ καί τοῦ καθοδηγητῆ, τό ρόλο ἐκεῖνο, χωρίς τόν ὁποῖο ἡ κατάρευση τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἀδύνατη. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες, οἱ μάζες τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν, πρέπει νά νικήσουν τά παλιά ἔθιμα τῆς διανόησης καί νά ἀναδιαπαιδαγωγήσουν τόν ἑαυτό τους γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ· χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά προχωρήσουμε στό ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησης. Ὅλη μας ἡ πείρα δείχνει πώς ἡ δουλιά αὐτή εἶναι πολύ σοβαρή, γι' αὐτό ἡ ἀναγνώριση τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου τοῦ Κόμματος δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει καί δέν μποροῦμε νά τόν ξεχνοῦμε ὅταν συζητοῦμε τό ζήτημα τῆς δράσης, τῆς ὀργανωμένης οἰκοδόμησης. Γιά τόν τρόπο πού θά ἐφαρμοστεῖ αὐτό τό πράγμα, θά χρειαστεῖ νά μιλήσουμε πολύ ἀκόμη, θά χρειαστεῖ νά μιλήσουμε γι' αὐτό καί στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος καί στό ΣΛΕ· τό διάταγμα πού ἐγκρίθηκε χθές ἀποτέλεσε μιά βάση σχετικά μέ τή Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης, ἡ διαδικασία του ὅμως στό ΣΛΕ ἀκόμη δέν τέλειωσε. Τίς μέρες αὐτές τό διάταγμα θά δημοσιευτεῖ καί θά δεῖτε

πώς στήν τελική του διατύπωση δέν ὑπάρχει ἀνοιχτή δήλωση γιά τή σχέση ἀπέναντι στό Κόμμα.

Ἐμεῖς ὅμως πρέπει νά ξέρουμε καί νά θυμόμαστε ὅτι ὅλο τό νομικό καί πραγματικό Σύνταγμα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας βασίζεται στό ὅτι τό Κόμμα ὅλα τά διορθώνει, τά καθορίζει καί τά χτίζει πάνω σέ μιά ἀρχή, ὥστε τά κομμουνιστικά στοιχεῖα πού συνδέονται μέ τό προλεταριάτο νά μποροῦν νά διαποτίζουν αὐτό τό προλεταριάτο μέ τό πνεῦμα τους, νά τό ὑποτάσσουν στόν ἑαυτό τους, νά τό ἀπελευθερώνουν ἀπό τήν ἀστική πλάνη πού τόσον καιρό προσπαθοῦμε νά τήν ἐξαφανίσουμε. Τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας πέρασε μιά μακρόχρονη πάλη, ἡ ὀργάνωση τῶν δασκάλων πολύ καιρό πάλευε ἐνάντια στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Μέσα σ' αὐτό τό διδασκαλικό σῶμα ἔχουν δέσει γερές ρίζες οἱ ἀστικές προλήψεις. Ἐδῶ γιά πολύ καιρό γινόταν ἀγώνας καί μέ τή μορφή τοῦ ἀνοιχτοῦ σαμποτάζ καί μέ τή μορφή τῶν ἀστικῶν προλήψεων, πού ἀντιστέκονταν ἐπίμονα, καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κατακτοῦμε ἀργά, βῆμα πρός βῆμα, μιά θέση κομμουνιστική. Γιά τή Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης, πού ἀσχολεῖται μέ τήν ἐξωσχολική μόρφωση καί λύνει τό πρόβλημα αὐτό τῆς μόρφωσης καί τῆς διαφώτισης τῶν μαζῶν, μπαίνει πεντακάθαρα τό καθῆκον νά συνδυάσει τήν καθοδήγηση ἀπομέρους τοῦ Κόμματος καί νά ὑποτάξει στόν ἑαυτό της, νά διαποτίσει μέ τό πνεῦμα της, νά ἀνάψει μέ τή φλόγα τῆς πρωτοβουλίας της τόν τεράστιο αὐτό μηχανισμό — τή στρατιά τῶν πεντακοσίων χιλιάδων ἐκπαιδευτικῶν, πού βρίσκεται τώρα στήν ὑπηρεσία τοῦ ἐργάτη. Τά στελέχη τῆς παιδείας, τό διδακτικό προσωπικό, ἦταν διαπαιδαγωγημένοι μέ τό πνεῦμα τῶν ἀστικῶν προλήψεων καί συνηθειῶν, μέ ἕνα πνεῦμα ἐχθρικό πρός τό προλεταριάτο, δέν συνδέονταν καθόλου μ' αὐτό. Τώρα πρέπει νά διαπαιδαγωγήσουμε μιά νέα στρατιά παιδαγωγικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, πού πρέπει νά συνδέεται στενά μέ τό Κόμμα, μέ τίς ἰδέες του, πρέπει νά διαποτίζεται μέ τό πνεῦμα του, πρέπει νά τραβάει πρός τό μέρος της τίς ἐργατικές μάζες, νά τίς διαπαιδαγωγεῖ μέ τό πνεῦμα τοῦ κομμουνισμοῦ, νά τίς κινεῖ τό ἐνδιαφέρον γιά ἐκεῖνο πού κάνουν οἱ κομμουνιστές.

Ἐπειδή πρέπει νά ξεκόψουμε ἀπό τίς παλιές συνήθειες, τά ἔθιμα καί τίς ἰδέες, μπροστά στή Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης καί μπροστά στά στελέχη της μπαίνει τό πιό σπουδαῖο καθῆκον πού πρέπει νά παίρνεται περισσότερο ἀπόλα ὑπόψη. Καί πραγματικά, μπροστά μας στέκει τό δίλημμα, πῶς θά συνδέσουμε τό διδασκαλικό Σῶμα, πού στήν πλειοψηφία του ἔχει παλιά

διαπαιδαγώγηση, μέ τούς κομματικούς, μέ τούς κομμουνιστές; Τό ζήτημα αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο καί πάνω σ' αὐτό πρέπει νά σκεφτοῦμε πάρα πολύ.

Ἄς δοῦμε, πῶς θά συνδέσουμε ὀργανωτικά τόσο διαφορετικούς ἀνθρώπους. Γιά μᾶς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς ὁ ἡγετικός ρόλος πρέπει νά ἀνήκει στό Κομμουνιστικό κόμμα. Ἔτσι, σκοπός τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς, τῆς πολιτικῆς μόρφωσης εἶναι νά διαπαιδαγωγήσουμε πραγματικούς κομμουνιστές, ἱκανούς νά νικήσουν τό ψέμα, τίς προλήψεις καί νά βοηθήσουν τίς ἐργαζόμενες μάζες νά νικήσουν τήν παλιά τάξη πραγμάτων καί νά κατευθύνουν τό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης ἑνός κράτους χωρίς καπιταλιστές, χωρίς ἐκμεταλλευτές, χωρίς τσιφλικάδες. Καί πῶς μπορεῖ νά γίνει αὐτό; Αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τήν ἀφομοίωση τοῦ συνόλου τῶν γνώσεων πού κληρονόμησαν οἱ δάσκαλοι ἀπό τήν ἀστική τάξη. Χωρίς αὐτό ὅλες οἱ τεχνικές κατακτήσεις τοῦ κομμουνισμοῦ θά ἦταν ἀδύνατες καί κάθε ὄνειρο γι' αὐτό θά ἦταν μάταιο. Καί γεννιέται τότε τό ἐρώτημα: πῶς θά συνδέσουμε αὐτά τά στελέχη πού δέν ἔχουν συνηθίσει νά δουλεύουν πάνω σέ πολιτική βάση καί εἰδικά πάνω σέ πολιτική βάση ὠφέλιμη γιά μᾶς, δηλ. ἀπαραίτητη γιά τόν κομμουνισμό; Αὐτό, ὅπως εἶπα, εἶναι ἕνα πρόβλημα δύσκολο. Τό ζήτημα αὐτό τό συζητήσαμε καί στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, καί κατά τή συζήτησή του προσπαθήσαμε νά πάρουμε ὑπόψη τίς ὑποδείξεις πού πρόσφερε ἡ πείρα, καί νομίζουμε πώς ἕνα συνέδριο σάν καί τό σημερινό, ὅπου τώρα μιλῶ, μιά συνδιάσκεψη σάν καί τή δική σας θά ἔχει ἀπό τήν ἄποψη αὐτή μεγάλη σημασία. Ἡ κάθε ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος πρέπει τώρα νά βλέπει μέ καινούργιο τρόπο τόν κάθε προπαγανδιστή, πού παλιότερα τόν ἔβλεπε σάν ἄνθρωπο ἑνός ὁρισμένου κύκλου, μιᾶς ὁρισμένης ὀργάνωσης. Ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς ἀνήκει στό Κόμμα πού κυβερνᾶ, πού διευθύνει ὅλο τό κράτος καί τήν παγκόσμια πάλη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἐνάντια στό ἀστικό καθεστώς. Εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς ἀγωνιζόμενης τάξης καί τοῦ Κόμματος, πού κυριαρχεῖ καί πρέπει νά κυριαρχεῖ πάνω στόν τεράστιο κρατικό μηχανισμό. Πολλοί, πάρα πολλοί κομμουνιστές πού ἔβγαλαν μέ θαυμάσια ἀποτελέσματα τό μεγάλο σχολειό τῆς παράνομης δουλιᾶς, δοκιμασμένοι καί ἀτσαλωμένοι στήν πάλη, δέν θέλουν καί δέν μποροῦν νά καταλάβουν ὅλη τή σημασία αὐτῆς τῆς στροφῆς, αὐτοῦ τοῦ περάσματος, ὅταν ἕνας ἀπό διαφωτιστής-προπα-

γανδιστής γίνεται καθοδηγητής διαφωτιστῶν, καθοδηγητής μιᾶς τεράστιας πολιτικῆς ὀργάνωσης. Τό ἄν θά ἔχει στή δουλιά αὐτή κάποιο ἀνάλογο ὄνομα, ἴσως ἀκόμη καί τό γαργαλιστικό ὄνομα, λ.χ., τοῦ διευθυντῆ τῶν λαϊκῶν σχολείων, δέν εἶναι καί τόσο σπουδαῖο πράγμα, ὅμως εἶναι σπουδαῖο τό νά μπορεῖ νά καθοδηγεῖ τή διδασκαλική μάζα.

Πρέπει νά ποῦμε πώς οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες δάσκαλοι εἶναι ὁ μηχανισμός ἐκεῖνος πού πρέπει νά κινήσει τή δουλιά, νά ξυπνήσει τό μυαλό, νά παλέψει ἐνάντια στίς προλήψεις, πού ὥς τά σήμερα ὑπάρχουν ἀκόμη μέσα στίς μάζες. Ἡ κληρονομιά τοῦ καπιταλιστικοῦ πολιτισμοῦ, τό ὅτι ἡ διδασκαλική μάζα εἶναι διαποτισμένη μέ τά ἐλαττώματά του, ὅτι λόγω αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων δέν μπορεῖ νά εἶναι κομμουνιστική, δέν μπορεῖ ὡστόσο νά μᾶς ἐμποδίσει νά πάρουμε τούς δασκάλους αὐτούς στίς γραμμές τῶν στελεχῶν τῆς διαφωτιστικῆς πολιτικῆς δουλιᾶς, γιατί οἱ δάσκαλοι αὐτοί ἔχουν γνώσεις χωρίς τίς ὁποῖες δέν μποροῦμε νά πετύχουμε τό σκοπό μας.

Πρέπει νά βάλουμε στήν ὑπηρεσία τῆς κομμουνιστικῆς διαφώτισης ἑκατοντάδες χιλιάδες χρήσιμους ἀνθρώπους. Ἕνα παρόμοιο πρόβλημα λύθηκε στό μέτωπο, στόν Κόκκινο Στρατό μας, ὅπου ἔγιναν δεκτοί δεκάδες χιλιάδες ἐκπρόσωποι τοῦ παλιοῦ στρατοῦ. Σ' ἕνα μακρόχρονο προτσές, προτσές ἀναδιαπαιδαγώγησης, συγχωνεύθηκαν μέ τόν Κόκκινο Στρατό, πράγμα πού τελικά τό ἀπόδειξαν μέ τίς νίκες τους. Καί στήν πολιτιστικοδιαφωτιστική μας δουλιά πρέπει νά ἀκολουθήσουμε τό παράδειγμα αὐτό. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ δουλιά αὐτή δέν εἶναι καί τόσο ἑλκυστική, εἶναι ὅμως πολύ πιό σπουδαία. Ὁ κάθε διαφωτιστής καί προπαγανδιστής μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος· καί αὐτός ἐκπληρώνει τό καθῆκον του, ὅταν δουλεύει μέ αὐστηρό κομματικό πνεῦμα, δέν περιορίζεται ὅμως στό Κόμμα μόνο, ἀλλά θυμᾶται πώς τό καθῆκον του εἶναι νά καθοδηγεῖ ἑκατοντάδες χιλιάδες δασκάλους, νά τούς κινήσει τό ἐνδιαφέρον, νά κατανικήσει τίς παλιές ἀστικές προλήψεις, νά τούς προσελκύσει σέ ὅλα ὅσα κάνουμε, νά τούς μεταδόσει τήν ἐπίγνωση τοῦ γεγονότος πώς ἡ δουλιά μας ἔχει τεράστιες διαστάσεις, καί μόνο ὅταν καταπιαστοῦμε μέ τή δουλιά αὐτή θά μπορέσουμε τή μάζα αὐτή, τήν τσακισμένη ἀπό τόν καπιταλισμό, πού τήν ἀπομάκρυνε ἀπό μᾶς, νά τή φέρουμε στό σωστό δρόμο.

Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα πού πρέπει νά ἀπασχολοῦν τόν κάθε διαφωτιστή καί προπαγανδιστή πού δουλεύει στόν ἐξωσχολικό τομέα, καί τά καθήκοντα αὐτά δέν πρέπει νά τά χάνει ἀπό τά μάτια

του. Στήν ἐκπλήρωσή τους θά ἀντιμετωπιστοῦν ἕνα σωρό πρακτικές δυσκολίες, κι' ἐσεῖς πρέπει νά βοηθήσετε τόν κομμουνισμό καί νά σταθεῖτε ἐκπρόσωποι καί καθοδηγητές ὄχι μόνο τῶν κομματικῶν κύκλων, ἀλλά καί ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας πού βρίσκεται στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Τό καθῆκον μας εἶναι νά κατανικήσουμε κάθε ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, ὄχι μόνο τή στρατιωτική καί τήν πολιτική, ἀλλά καί τήν ἰδεολογική, πού εἶναι ἡ πιό βαθιά καί ἡ πιό ἰσχυρή. Τό καθῆκον τῶν στελεχῶν μας τῆς διαφώτισης εἶναι νά κάνουν αὐτή τήν ἀναμόρφωση τῆς μάζας. Τό ἐνδιαφέρον της, ἡ ροπή της πρός τή μόρφωση καί πρός τή γνώση τοῦ κομμουνισμοῦ πού παρατηροῦμε ἀποτελοῦν τήν ἐγγύηση πώς ἐμεῖς κι' ἐδῶ θά νικήσουμε, ἄν καί ἴσως ὄχι τόσο γρήγορα ὅσο στό μέτωπο, ἴσως μέ πολλές δυσκολίες, κάποτε καί μέ ἧττες, ὅμως, σέ τελευταία ἀνάλυση, οἱ νικητές θά εἴμαστε ἐμεῖς.

Θά ἤθελα συμπερασματικά νά σταθῶ σ' ἕνα ἀκόμη σημεῖο: ἴσως τίς λέξεις Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης νά μήν τίς καταλαβαίνουμε σωστά. Ἐφόσον ἐδῶ ἀναφέρεται ἡ πολιτική ἔννοια, ἡ πολιτική εἶναι ἐδῶ καί τό κυριότερο.

Πῶς ὅμως πρέπει νά καταλαβαίνουμε τήν πολιτική; Ἄν καταλαβαίνουμε τήν πολιτική μέ τήν παλιά της ἔννοια, τότε μπορεῖ νά πέσουμε σέ μεγάλο καί βαρύ σφάλμα. Πολιτική θά πεῖ πάλη ἀνάμεσα στίς τάξεις, πολιτική θά πεῖ σχέσεις τοῦ προλεταριάτου πού παλεύει γιά τήν ἀπελευθέρωση ἐνάντια στήν παγκόσμια ἀστική τάξη. Στήν πάλη μας ὅμως ξεχωρίζουν δυό πλευρές τοῦ ζητήματος: ἀπό τό ἕνα μέρος τό καθῆκον νά ἐξαφανίσουμε τήν κληρονομιά τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, νά ματαιώσουμε τίς προσπάθειες πού ξανακάνει ὅλη ἡ ἀστική τάξη γιά νά συντρίψει τή Σοβιετική ἐξουσία. Ὥς τά σήμερα τό καθῆκον αὐτό μᾶς ἀπασχολοῦσε περισσότερο ἀπόλα καί μᾶς ἐμπόδιζε νά περάσουμε στό ἄλλο καθῆκον, στό καθῆκον τῆς οἰκοδόμησης. Τήν πολιτική ἡ ἀστική κοσμοθεωρία τήν ἀντιλαμβανόταν ξεκομένη κατά κάποιο τρόπο ἀπό τήν οἰκονομία. Ἡ ἀστική τάξη ἔλεγε: δουλέψτε ἀγρότες γιά νά μπορέσετε νά ζήσετε, δουλέψτε ἐργάτες γιά νά μπορέσετε νά ἀγοράσετε ὅλα ὅσα σᾶς χρειάζονται, γιά νά ζήσετε, ὅσο γιά τήν οἰκονομική πολιτική, αὐτή τήν ἐφαρμόζουν τά ἀφεντικά σας. Καί ὡστόσο τό πράγμα δέν εἶναι ἔτσι, ἡ πολιτική πρέπει νά εἶναι ὑπόθεση τοῦ λαοῦ, ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου. Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς πρέπει νά τονίσουμε ὅτι στή δουλιά μας τά 9/10 τοῦ χρόνου τά διαθέτουμε στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Οἱ νίκες ἐνάντια στόν Βράνγκελ, γιά τίς ὁποῖες διαβάσαμε

χθές καί γιά τίς όποιες θά διαβάσουμε σήμερα, ἴσως καί αὔριο, δείχνουν ὅτι τό ἕνα στάδιο τῆς πάλης κοντεύει νά τελειώσει, πώς κερδίσαμε μέ τήν πάλη μας τήν εἰρήνη μέ μιά ὁλόκληρη σειρά δυτικές χῶρες, καί κάθε νίκη στό πολεμικό μέτωπο μᾶς ἀπελευθερώνει γιά τήν ἐσωτερική πάλη, γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ κράτους. Κάθε βῆμα πού μᾶς πλησιάζει πρός τή νίκη ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες μεταφέρει βαθμιαῖα τό κέντρο βάρους τῆς πάλης στήν οἰκονομική πολιτική. Ἡ προπαγάνδα τοῦ παλιοῦ τύπου λέει, δείχνει μέ παραδείγματα τί εἶναι ὁ κομμουνισμός. Ἡ παλιά ὅμως αὐτή προπαγάνδα εἶναι ἐντελῶς ἀκατάλληλη, γιατί χρειάζεται νά δείξουμε πρακτικά, πῶς πρέπει νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό. Ὅλη ἡ προπαγάνδα πρέπει νά στηριχτεῖ στήν πολιτική πείρα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο καθῆκον μας, καί ἄν θά βρεθεῖ κάποιος πού θά τό καταλάβαινε αὐτό μέ τήν παλιά ἔννοια τῆς λέξης, αὐτός θά ἔδειχνε ὅτι εἶναι καθυστερημένος καί δέν μπορεῖ νά κάνει δουλιά προπαγάνδας στή μάζα τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν. Ἡ κύρια πολιτική μας πρέπει τώρα νά εἶναι ἡ οἰκονομική οἰκοδόμηση τοῦ κράτους, γιά νά μαζέψουμε περισσότερα πούτια σιτάρι, γιά νά δόσουμε περισσότερα πούτια κάρβουνο, γιά νά ἀποφασίσουμε πῶς θά χρησιμοποιήσουμε καλύτερα αὐτά τά πούτια τοῦ σιταριοῦ καί τοῦ κάρβουνου, ὥστε νά μήν ἔχουμε πεινασμένους — νά ποιά εἶναι ἡ πολιτική μας. Καί πάνω σ' αὐτό πρέπει νά ὀργανωθεῖ ὅλη ἡ ζύμωση καί ὅλη ἡ προπαγάνδα. Πρέπει τά λόγια μας νά εἶναι ὅσο μπορεῖ λιγότερα, γιατί μέ φρασεολογία δέν θά ἱκανοποιήσουμε τούς ἐργαζόμενους. Μόλις ὁ πόλεμος μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά ἀπελευθερώσουμε τό κέντρο βάρους ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στόν Βράνγκελ, στούς λευκοφρουρίτες, θά ἀσχοληθοῦμε μέ τήν οἰκονομική πολιτική. Καί τότε ἡ ζύμωση καί ἡ προπαγάνδα θά παίζουν ὅλο καί μεγαλύτερο ρόλο, ἕνα ρόλο τεράστιο.

Ὁ κάθε διαφωτιστής πρέπει νά εἶναι κρατικός καθοδηγητής, καθοδηγητής ὅλων τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν στό ἔργο τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Αὐτός πρέπει νά πεῖ ὅτι γιά νά εἶναι κανείς κομμουνιστής, πρέπει νά ξέρει, πρέπει νά διαβάσει τήν τάδε μπροσουρίτσα, τό τάδε βιβλιαράκι. Νά μέ ποιό τρόπο θά καλυτερέψουμε τήν οἰκονομία καί θά τήν κάνουμε πιό σταθερή, πιό κοινωνική, θά αὐξήσουμε τήν παραγωγή, θά βελτιώσουμε τό ζήτημα τῶν σιτηρῶν, θά μοιράσουμε πιό σωστά τά παραγόμενα προϊόντα, θά αὐξήσουμε τήν ἐξόρυξη κάρβουνου καί θά ἀνορθώσουμε τή βιομηχανία χωρίς καπιταλισμό καί χωρίς καπιταλιστικό πνεῦμα.

Σέ τί συνίσταται ὁ κομμουνισμός; Ὅλη ἡ προπαγάνδα του πρέπει νά ὀργανωθεῖ ἔτσι, πού τό ζήτημα νά συνοψιστεῖ στήν πρακτική καθοδήγηση τῆς κρατικῆς οἰκοδόμησης. Τόν κομμουνισμό πρέπει νά τόν δεχτοῦν οἱ ἐργατικές μάζες σάν δική τους ὑπόθεση. Ἡ δουλιά αὐτή προχωρεῖ ἄσχημα, μέ χιλιάδες λάθη. Δέν τό κρύβουμε, οἱ ἴδιοι ὅμως οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες μέ τή βοήθειά μας, μέ τή μικρή καί ἀδύνατη συμβολή μας πρέπει νά ἐπεξεργαστοῦν καί νά εὐθυγραμμίσουν τό μηχανισμό μας· γιά μᾶς ὁ κομμουνισμός ἔπαψε πιά νά εἶναι πρόγραμμα, θεωρία καί ἀποστολή, γιά μᾶς εἶναι ζήτημα τῆς σημερινῆς ἔμπρακτης οἰκοδόμησης. Καί ἄν στόν πόλεμό μας πάθαμε τίς πιό βαριές ἧττες ἀπό τούς ἐχθρούς μας, βγάλαμε ὡστόσο διδάγματα ἀπό τίς ἧττες αὐτές καί νικήσαμε τελικά πέρα γιά πέρα. Καί τώρα ἀπό κάθε ἧττα πρέπει νά βγάζουμε διδάγματα, πρέπει νά θυμόμαστε πώς χρειάζεται νά διδάσκουμε τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες μέ τό παράδειγμα τῆς δουλιᾶς πού ἔγινε. Πρέπει νά δείχνουμε τό ἄσχημο πού ἔχουμε γιά νά τό ἀποφεύγουμε στό μέλλον.

Μέ βάση τό παράδειγμα αὐτῆς τῆς οἰκοδόμησης, πού θά τό ἐπαναλάβουμε πολλές φορές, θά καταφέρουμε νά κάνουμε ἀπό τούς κομμουνιστές πού διευθύνουν ἄσχημα τή δουλιά πραγματικούς οἰκοδόμους, πρίν ἀπόλα τοῦ οἰκονομικοῦ μας νοικοκυριοῦ. Θά ἐπιτύχουμε ὅ,τι χρειάζεται, θά ὑπερνικήσουμε ὅλα τά ἐμπόδια πού μᾶς ἔμειναν ἀπό τό παλιό καθεστώς καί πού δέν μποροῦμε νά τά παραμερίσουμε μονομιᾶς· πρέπει νά ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε τίς μάζες, καί ἡ ἀναδιαπαιδαγώγησή τους μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τή διαφώτιση καί τήν προπαγάνδα. Πρέπει νά συνδέσουμε τίς μάζες πρῶτα-πρῶτα μέ τήν οἰκοδόμηση τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Αὐτό πρέπει νά εἶναι τό κύριο καί βασικό στή δουλιά τοῦ κάθε διαφωτιστῆ-προπαγανδιστῆ, καί ὅταν τό χωνέψει αὐτό, τότε ἡ ἐπιτυχία τῆς δουλιᾶς του θά εἶναι ἐξασφαλισμένη. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Δελτίο τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης τῶν πολιτικῶν διαφωτιστῶν (1-8 τοῦ Νοέμβρη 1920)», Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ «Δελτίου», πού παραβλήθηκε μέ τά στενογραφημένα πρακτικά

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ [162]

*Δημοσιεύτηκε όχι ολόκληρο στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1920
στήν έφημερίδα «Πράβντα», άρ. φύλ. 250
Ύπογραφή: Λ έ ν ι ν*

Ολόκληρο δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Δεκέμβρη 1920
*στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι
Ίντερνατσιονάλ», τεῦχ. 15
Ύπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν*

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

1

Στό φύλλο ἀρ. 213 τῆς «Πράβντα» τῆς 25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 δημοσιεύτηκε τό μικρό μου «Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους ἐργάτες, ἀπ' ἀφορμή τίς συζητήσεις γιά τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» *. Ἡ ἐφημερίδα «Avanti!» («Ἐμπρός»)[163], Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, στίς 5 τοῦ Ὀχτώβρη, ἀναδημοσιεύοντας τό γράμμα αὐτό, τό συνόδεψε μέ σχόλια, στά ὁποῖα ἀξίζει νά σταθοῦμε, γιατί δείχνουν καθαρά πώς ἡ θέση πού πῆρε ὁ σύντροφος Σερράτι, συντάκτης τοῦ «Ἐμπρός», δέν εἶναι σωστή.

«Οἱ διευκρινίσεις τοῦ Λένιν — διαβάζουμε — μετριάζουν ὥς ἕνα βαθμό τούς δρακόντειους ὅρους πού ὑπαγορεύτηκαν ἀπό μερικούς συντρόφους πού — λόγω τῆς ἀπόστασης καί τῆς τόσο διαφορετικῆς κατάστασης — δέν εἶναι καί ἀπόλυτα σέ θέση νά ἐκτιμήσουν σωστά τούς ἀνθρώπους καί τά γεγονότα...

... Ὁ Λένιν ἄφησε μόνο ἕνα θύμα του: τόν Μοντιλιάνι...

... Τώρα ὁ Λένιν λέει — δέν ξέρουμε, ἄν μιλάει ἀπομέρους του ἤ ἀπομέρους τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς — πώς ἐπιτρέπονται καί ἐξαιρέσεις» (ἀπό τό γενικό κανόνα σέ συνεννόηση μέ τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή).

Τά εἰρωνικά σχόλια σχετικά μέ τό «θύμα», πού σάν τέτιο ἔπρεπε νά παρουσιαστεῖ ὁ Μοντιλιάνι, ἕνας ἀπό τούς ρεφορμιστές, δέν πετυχαίνουν τό στόχο. Παρά τή γνώμη τοῦ Σερράτι, ἡ ἀποσιώπηση ἀπομέρους μου τοῦ ὀνόματος τοῦ Μοντιλιάνι (καί τοῦ Λονγκέ) δέν ἔγινε καθόλου σκόπιμα. Πῆρα τά ἄλφα ἤ τά βῆτα ὀνόματα σάν παράδειγμα, γιά νά δόσω τό χαρακτηριστικό γνώρισμα μιᾶς *κατεύθυνσης*· ὅσο γιά τό ζήτημα τῶν ἄλφα ἤ βῆτα *ξεχωριστῶν προσώπων*, τό ἄφησα καί τό ἀφήνω στήν ἄκρη, χωρίς

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 295-297. *Ἡ Σύντ.*

νά καταπιάνομαι μέ τή λύση του, θεωρώντας το δευτερεῦον, λέγοντας πώς ἐπιτρέπονται ἐξαιρέσεις. Παρά τίς δηλώσεις του, ὁ Σερράτι ξέρει καλά (γιατί ἐπικαλεῖται μέ ἀκρίβεια τό ἄρθρο μου στήν «Πράβντα») πώς ἐγώ μιλῶ καί μπορῶ νά μιλῶ *μόνο* ἀπομέρους μου καί σέ καμιά περίπτωση ἀπομέρους τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σερράτι μέ τά σχόλιά του ἀπομακρύνει τούς ἀναγνῶστες τοῦ «Ἐμπρός» ἀπό τό κύριο, τό βασικό, τό οὐσιαστικό ζήτημα: ἀπό τό ζήτημα, ἄν ἐπιτρέπεται νά ἀφήνουν τώρα τούς ρεφορμιστές μέσα στό Ἰταλικό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ὁ Σερράτι κρύβει τή λαθεμένη θέση πού παίρνει, προσπαθώντας νά τραβήξει τήν προσοχή ἀπό τό οὐσιαστικό στό δευτερεῦον, στό ἀσήμαντο.

Πρέπει νά παλέψουμε ἐνάντια σ' αὐτό. Πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε ποιό εἶναι τό οὐσιαστικό.

Ὁ Σερράτι καί στό σχόλιο αὐτό καί σέ ἄλλα ἄρθρα μιλᾶ γιά ἀνεπαρκή ἐνημέρωση τοῦ συνεδρίου τῆς Μόσχας (τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς) σχετικά μέ τίς ἰταλικές ὑποθέσεις. Λές καί ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος νά μή βρίσκεται στήν πάλη τῶν δυό βασικῶν κατευθύνσεων, στή λύση τοῦ ριζικοῦ προβλήματος, ἄν ἐπιτρέπεται ἡ «ἑνότητα» μέ τούς ρεφορμιστές, ἀλλά στή διαφωνία σχετικά μέ τό ὅτι ἡ Μόσχα δέν εἶναι καλά ἐνημερωμένη!

Τό ὁλοφάνερο λάθος αὐτῆς τῆς ἄποψης — καί τῆς προσπάθειας αὐτῆς νά ἀποτραβηχτεῖ ἡ προσοχή ἀπό τό κύριο — τό ξεσκέπασε θαυμάσια *ὁ ἐπίσημος ἀπολογισμός* γιά τίς συζητήσεις πού ἔγιναν *μέσα στήν ΚΕ* τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Οἱ συζητήσεις αὐτές ἔγιναν λίγες μόνο μέρες προτοῦ βγεῖ τό παραπάνω φύλλο τοῦ «Ἐμπρός» καί συγκεκριμένα στίς 28, 29 καί 30 τοῦ Σεπτέμβρη καί στήν 1 τοῦ Ὀχτώβρη στό Μιλάνο.

Οἱ συζητήσεις αὐτές τέλειωσαν μέ ψηφοφορία πάνω στίς δυό ἀποφάσεις· τή μιά ἀπ' αὐτές μποροῦμε νά τήν ποῦμε κομμουνιστική, τήν ἄλλη «κεντριστική» ἤ διφορούμενη, ἤ ἀπόφαση πού ὑπερασπίζει καμουφλαρισμένα τή συμμαχία («ἑνότητα»!) μέ τούς ρεφορμιστές. Ἡ πρώτη νίκησε, συγκεντρώνοντας 7 ψήφους (Τερατσίνι, Τζεννάρι, Ρεγκέντ, Τούνταρ, Καζούτσι, Μαρτσιάλι καί Μπελόνε)· ἡ δεύτερη ἀπορίφθηκε (5 ψῆφοι: Μπαρατόνο, Ζανναρίνι, Μπάτσι, Τζακομίνι, Σερράτι).

Ἡ πρώτη χαρακτηρίζεται ἀπό ἐξαιρετική σαφήνεια καί ἀκρίβεια. Ἀρχίζει μέ τήν ὑπόδειξη πώς οἱ «σημερινές συνθῆκες» τῆς

ἰταλικῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἀπαιτοῦν «μεγαλύτερη ὁμοιογένεια» τοῦ Κόμματος. Σέ συνέχεια λέει ὅτι σέ ὅλους δόθηκε ἡ δυνατότητα νά μείνουν στό Κόμμα μέ τόν ὅρο νά ὑποτάσσονται στήν πειθαρχία καί πώς ὁ ὅρος αὐτός δέν τηρήθηκε· ὅτι εἶναι λάθος νά περιμένουμε νά πειθαρχήσουν ἐκεῖνοι πού ἔχουν ἀντιλήψεις ἀντίθετες μέ τίς ἀρχές καί τήν τακτική τῆς III Διεθνοῦς, πώς γι' αὐτό, ἀποδεχόμενοι τούς 21 ὅρους τῆς Μόσχας, πρέπει νά κάνουμε «ριζικό ξεκαθάρισμα» τοῦ Κόμματος, *ἀπομακρύνοντας* τά ρεφορμιστικά καί τά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα.

Ἐδῶ δέν ὑπάρχουν ὀνόματα, δέν ὑπάρχουν λεπτομέρειες. Ἐδῶ ὑπάρχει σαφής πολιτική γραμμή. Ἐδῶ τονίζονται καθαρά τά αἰτιολογικά τῆς ἀπόφασης: τά συγκεκριμένα γεγονότα τῆς ἱστορίας τοῦ Κόμματος τῆς Ἰταλίας, οἱ συγκεκριμένες ἰδιομορφίες τῆς ἐπαναστατικῆς του κατάστασης.

Ἡ δεύτερη ἀπόφαση εἶναι ὑπόδειγμα ὑπεκφυγῆς καί ἄσχημης διπλωματίας: τούς 21 ὅρους τούς ἀποδεχόμαστε, θεωροῦμε ὅμως πώς «οἱ ὅροι αὐτοί ἀφήνουν παράθυρο γιά ἀμφίβολες ἑρμηνεῖες», πώς «τό πολιτικό κριτήριο κάθε τμήματος τῆς III Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρέπει νά προσαρμοστεῖ στίς ἱστορικές συνθῆκες καί στίς συγκεκριμένες πραγματικές ἰδιομορφίες τῆς δοσμένης χώρας, ἀφοῦ ὑποβληθοῦν αὐτές στήν ἔγκριση τῆς ἴδιας τῆς Διεθνοῦς»· ἡ ἀπόφαση τονίζει πώς εἶναι «ἀνάγκη νά διατηρηθεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος μέ βάση τούς 21 ὅρους»· οἱ διάφορες περιπτώσεις παραβίασης τῆς πειθαρχίας πρέπει νά τιμωροῦνται αὐστηρά ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος.

Ἡ κομμουνιστική ἀπόφαση λέει: ἡ ἐπαναστατική κατάσταση ἀπαιτεῖ μεγαλύτερη ὁμοιογένεια τοῦ Κόμματος. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἡ ἀπόφαση τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς «ἑνότητας» μέ τούς ρεφορμιστές προσπαθεῖ *νά ἀποφύγει* τήν ἀδιαφιλονίκητη αὐτή ἀλήθεια, χωρίς νά τολμᾶ καί νά τήν ἀμφισβητήσει.

Ἡ κομμουνιστική ἀπόφαση λέει: ἡ ἰδιομορφία τῆς Ἰταλίας βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ὁ ὅρος τῆς ὑποταγῆς τῶν ρεφορμιστῶν στίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος *δέν τηρήθηκε*. Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Μιά καί εἶναι ἔτσι, τότε τό νά ἀφήσουμε τούς ρεφορμιστές στό Κόμμα *σέ περίοδο ὄξυνσης* τῆς γενικῆς ἐπαναστατικῆς κατάστασης, ἴσως μάλιστα καί σέ παραμονές ἀποφασιστικῶν ἐπαναστατικῶν μαχῶν, δέν εἶναι μόνο λαθεμένο, *ἀλλά καί ἐγκληματικό.*

Εἶναι ἀληθινό αὐτό τό γεγονός ἤ ὄχι; Ἐκπλήρωναν οἱ ρεφορμιστές τίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος, πειθαρχοῦσαν πραγματικά σ' αὐτό, ἐφάρμοζαν τήν πολιτική του ἤ ὄχι; Ἡ ἀπόφαση τῶν ὑπερασπιστῶν τῶν ρεφορμιστῶν δέν μπορεῖ νά ἀπαντήσει καταφατικά, δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητήσει τήν ἀρνητική ἀπάντηση τῶν κομμουνιστῶν καί ἀποφεύγει τήν ἀπάντηση, ἑλίσσεται, στριφογυρίζει, ἐπικαλεῖται γενικά τίς διάφορες συγκεκριμένες ἰδιομορφίες τῶν διαφόρων χωρῶν, τίς ἐπικαλεῖται *γιά νά* ἀποφύγει καί νά συσκοτίσει τή βασικότερη «συγκεκριμένη ἰδιομορφία» ἀκριβῶς τῆς Ἰταλίας, ἀκριβῶς στή δοσμένη στιγμή. Γιατί ἡ συγκεκριμένη αὐτή ἰδιομορφία τῆς Ἰταλίας βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι οἱ ρεφορμιστές ἀποδείχτηκαν ἤδη στήν πράξη ἀνίκανοι νά ἐκπληρώσουν πραγματικά τίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος, νά ἐφαρμόσουν στήν πράξη τήν πολιτική του. Ἡ ἀπόφαση τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς ἑνότητας μέ τούς ρεφορμιστές, μέ τήν ἀκαθόριστη στάση της ἀπέναντι στό βασικό αὐτό ζήτημα αὐτοκαταδικάζεται πέρα γιά πέρα.

Οἱ Σερράτι, Μπαρατόνο, Ζανναρίνι, Μπάτσι καί Τζακομίνι ἀπόδειξαν *ἤδη* μ' αὐτό πεντακάθαρα καί ἀδιαφιλονίκητα πώς ἔπεσαν σέ *βασικό* λάθος, πώς ἡ πολιτική γραμμή τους εἶναι *ριζικά λαθεμένη*.

Καί οἱ συζητήσεις στήν ΚΕ τοῦ Ἰταλικοῦ κόμματος ἀποκάλυψαν ἀκόμη περισσότερο ὅτι ἡ γραμμή τοῦ Σερράτι εἶναι ἐντελῶς λαθεμένη. Οἱ κομμουνιστές τόνισαν ἀκριβῶς πώς οἱ ρεφορμιστές, ἐφόσον παραμένουν αὐτοί πού εἶναι, δέν μποροῦν παρά νά σαμποτάρουν τήν ἐπανάσταση, ὅπως τή σαμποτάρισαν ἤδη στήν περίοδο τοῦ τελευταίου ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἰταλῶν ἐργατῶν πού ἔκαναν καταλήψεις τῶν ἐργοστασίων.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος! Πῶς λοιπόν μποροῦμε νά ἑτοιμαζόμαστε γιά τήν ἐπανάσταση, νά τραβήξουμε γιά ἀποφασιστικές μάχες, ἔχοντας στό Κόμμα ἀνθρώπους πού σαμποτάρουν τήν ἐπανάσταση; Αὐτό δέν εἶναι μόνο λάθος, αὐτό εἶναι ἔγκλημα.

Καί ἄν ἀκόμη ὁ Σερράτι θεωροῦσε, ὅπως δηλώνει ἀνοιχτά στό γράμμα του πρός τήν «L' Humanité» [164] τῆς 14 τοῦ Ὀχτώβρη, πώς ἔπρεπε νά διαγραφεῖ μόνο ὁ Τουράτι *, τότε κι' ἐδῶ τό λάθος τοῦ

* Ὁρίστε τό βασικό μέρος ἀπό τό γράμμα αὐτό: «Ὅλοι εἴμαστε ὑπέρ τῶν ὅρων τῆς Μόσχας. *Πρόκειται γιά τήν ἐφαρμογή τους.* Ἐγκρίνω πώς πρέπει νά *ξεκαθαρίσουμε* τό Κόμμα ἀπό τά ἐπιζήμια στοιχεῖα — καί πρότεινα τόν ἀποκλεισμό τοῦ Τουράτι — δέν πρέπει ὅμως νά χάσουμε τίς μάζες τῶν συνδικάτων (ἐπαγγελματικές ἑνώσεις στά ρωσικά) καί τῶν συνεταιρισμῶν. Ἄλλοι θέλουν *ριζική διάσπαση.* Νά ποιά εἶναι ἡ διαφωνία» («L' Humanité» τῆς 14 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὑπογράμμιση τοῦ Σερράτι).

Σερράτι ξεσκεπάστηκε *ἤδη ἀπό τά γεγονότα*. Γιατί οἱ ἰταλοί ρεφορμιστές ὄχι μόνο συγκάλεσαν τό ἰδιαίτερο φραξιονιστικό συνέδριό τους (στή Ρέτζιο-Ἐμίλια στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1920), ὄχι μόνο ἐπανέλαβαν ἐκεῖ ὅ,τι οὐσιαστικό ὑπάρχει στίς ρεφορμιστικές τους ἀπόψεις, ὄχι μόνο ὑποδέχτηκαν στό συνέδριο αὐτό μέ θριαμβευτικές ἐπευφημίες τόν Φιλίππο Τουράτι, ἀλλά καί δήλωσαν μέ τό στόμα τοῦ Τρέβες: «Ἤ ὅλοι θά μείνουμε στό Κόμμα, ἤ ὅλοι θά φύγουμε ἀπ' αὐτό». Θά σημειώσουμε μέ τήν εὐκαιρία ὅτι ὁ ἀστικός Τύπος καί οἱ ἴδιοι οἱ ρεφορμιστές προσπάθησαν νά ἐξογκώσουν μέ κάθε τρόπο τή σημασία τοῦ φραξιονιστικοῦ τους συνεδρίου. Στήν ἐφημερίδα «Avanti!» ὅμως τῆς 13 τοῦ Ὀχτώβρη (ἔκδοση τοῦ Μιλάνου) διαβάζουμε καθαρά πώς οἱ ρεφορμιστές κάλεσαν ἀντιπροσώπους μόνο ἀπό 200 τμήματα τοῦ Κόμματος πού ἔχει *χιλιάδες* τμήματα!

Ἄς σταθοῦμε ὅμως ἀναλυτικότερα στό κυριότερο ἐπιχείρημα τοῦ Σερράτι πάνω στήν οὐσία τοῦ ζητήματος. Ὁ Σερράτι φοβᾶται τή διάσπαση, πού θά ἐξασθενίσει τό Κόμμα καί ἰδιαίτερα τά συνδικάτα, τούς συνεταιρισμούς καί τούς δήμους. Δέν πρέπει νά καταργήσουμε τά ὄργανα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ — αὐτή εἶναι ἡ βασική σκέψη τοῦ Σερράτι. «Ἀπό ποῦ θά βροῦμε, λέει («Avanti!», 2 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, ἔκδοση Μιλάνου), τόσους «κομμουνιστές», ἔστω καί χθεσινούς πιό φλογερούς κομμουνιστές, γιά νά καταλάβουμε ὅλες ἐκεῖνες τίς ὑπεύθυνες θέσεις, ἀπό τίς ὁποῖες θά διώξουμε τούς ἀνθρώπους σύμφωνα μέ τήν πρόταση τοῦ Τερατσίνι;». Καί ἡ ἴδια αὐτή σκέψη ὑπάρχει καί στό διευθυνόμενο ἀπό τόν σύντροφο Σερράτι περιοδικό «Κομμουνισμός» (τεῦχ. 24, σελ. 1627), στό ἄρθρο τοῦ Σερράτι γιά τό II συνέδριο τῆς III Διεθνοῦς: «Φανταστεῖτε τήν Κομμούνα τοῦ Μιλάνου (δηλ. τή δημοτική οἰκονομία τοῦ Μιλάνου) νά διευθύνεται ἀπό ἀναρμόδιους ἀνθρώπους, ἀπό ἀρχάριους πού ἀπό χθές παρουσιάζονται σάν φλογεροί κομμουνιστές!».

Ὁ Σερράτι φοβᾶται τή διάλυση τῶν συνδικάτων, τῶν συνεταιρισμῶν, τῶν δήμων, φοβᾶται τήν ἀδεξιότητα καί τά λάθη τῶν ἀρχάριων.

Οἱ κομμουνιστές φοβοῦνται τό σαμποτάρισμα τῆς ἐπανάστασης ἀπό τούς ρεφορμιστές.

Ἡ ἀντιπαράθεση αὐτή δείχνει τό θεμελιακό λάθος τοῦ Σερράτι. Ὅλο τόν καιρό ἐπαναλαμβάνει μιά σκέψη: τήν ἀνάγκη μιᾶς εὐλύγιστης τακτικῆς. Σκέψη ἀδιαφιλονίκητη. Ὅλο ὅμως τό ζήτημα εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ὁ Σερράτι *κλίνει πρός τά δεξιά*, ἐνῶ πρέπει *νά κλίνει πρός τ' ἀριστερά*, στίς συγκεκριμένες ἰταλικές συνθῆκες. Τό Ἰταλικό

κόμμα γιά νά κάνει μέ ἐπιτυχία τήν ἐπανάσταση καί νά τήν ὑπερασπίσει πρέπει νά κάνει ἀκόμη *ἕνα ὁρισμένο βῆμα πρός τά ἀριστερά* (χωρίς νά δένει καθόλου τά χέρια του καί χωρίς νά ξεχνάει πώς ἀργότερα τά περιστατικά μποροῦν θαυμάσια νά ἀπαιτήσουν μερικά βήματα πρός τά δεξιά).

Ὅταν ἔχεις στίς γραμμές σου ρεφορμιστές, μενσεβίκους, *δέν μπορεῖς* νά νικήσεις στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, *δέν μπορεῖς* νά τήν ὑπερασπίσεις. Αὐτό εἶναι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὁλοφάνερο. Αὐτό τό ἐπιβεβαίωσε καθαρά ἡ πείρα καί τῆς Ρωσίας καί τῆς Οὑγγαρίας. Ὁ συλλογισμός αὐτός εἶναι καθοριστικός. Τό νά συγκρίνει κανένας μέ τόν κίνδυνο αὐτό τόν κίνδυνο τῶν «ἀπωλειῶν» ἤ τῶν ἀποτυχιῶν, τῶν λαθῶν, τῆς κατάρευσης τῶν συνδικάτων, τῶν συνεταιρισμῶν, τῶν δήμων κτλ. εἶναι ἁπλούστατα γελοῖο, καί ὄχι μόνο γελοῖο, ἀλλά καί ἐγκληματικό. Τό νά διακινδυνεύει κανείς όλη τήν τύχη τῆς ἐπανάστασης ἐξαιτίας συλλογισμῶν πώς μπορεῖ νά ἔχουμε ἀποτυχίες στή δημοτική οἰκονομία τοῦ Μιλάνου κτλ., σημαίνει ὅτι τά ἔχασε ὁλότελα, πώς δέν καταλαβαίνει καθόλου τό βασικό πρόβλημα τῆς ἐπανάστασης, ὅτι δέν μπορεῖ καθόλου νά προετοιμάσει τή νίκη της.

Ἐμεῖς στή Ρωσία κάναμε χιλιάδες λάθη καί εἴχαμε χιλιάδες ἀποτυχίες, ἀπώλειες κτλ. ἐξαιτίας τῆς ἀδεξιότητας τῶν ἀρχάριων καί τῶν ἀναρμόδιων προσώπων στούς συνεταιρισμούς, στίς κομμοῦνες, στά συνδικάτα κτλ. Ἐμεῖς δέν ἀμφιβάλλουμε πώς ἄλλοι λαοί, πιό πολιτισμένοι, θά κάνουν *λιγότερα* τέτια λάθη. Ἀνεξάρτητα όμως ἀπό τά λάθη αὐτά πετύχαμε τό κύριο: τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο. Καί τήν ἐξουσία αὐτή τήν ὑπερασπίσαμε τρία χρόνια.

Τά λάθη πού ἀναφέρει ὁ σ. Σερράτι εἶναι λεπτομέρειες, οἱ ὁποῖες διορθώνονται ἕνα ἑκατομμύριο φορές πιό εὔκολα ἀπό τό «λάθος» πού ἐπιτρέπει τό σαμποτάρισμα τῆς ἐπανάστασης ἀπό τούς μενσεβίκους καί τό τορπίλισμα τῆς ἴδιας τῆς ἐπανάστασης. Αὐτό εἶναι αὐτονόητο. Αὐτό τό ἔδειξε χειροπιαστά ἡ Οὑγγαρία. Αὐτό τό ἐπιβεβαίωσε καί ἡ πείρα μας, γιατί μέσα σέ τρία χρόνια προλεταριακῆς ἐξουσίας στή Ρωσία *πολλές φορές* δημιουργήθηκαν δύσκολες καταστάσεις, πού τό σοβιετικό καθεστώς *ἀσφαλῶς* θά ἀνατρεπόταν, ἄν οἱ μενσεβίκοι, οἱ ρεφορμιστές, οἱ μικροαστοί δημοκράτες παρέμεναν μέσα στό Κόμμα μας ἤ ἔστω καί σέ ἕνα λίγο-πολύ σημαντικό ἀριθμό μέσα στά κεντρικά σοβιετικά ὄργανα σάν τήν ΚΕΕ.

Ὁ Σερράτι δέν κατάλαβε τήν ἰδιομορφία τῆς μεταβατικῆς ἐκείνης στιγμῆς πού ὑπάρχει στήν Ἰταλία, ὅπου, πανθομολογού-

μενα, τά πράγματα τραβᾶνε γιά ἀποφασιστικές μάχες τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γιά τήν κατάκτηση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Σέ μιά τέτια στιγμή ὄχι μόνο εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη ἡ ἀπομάκρυνση τῶν μενσεβίκων, τῶν ρεφορμιστῶν καί τῶν ὀπαδῶν τοῦ Τουράτι ἀπό τό Κόμμα, ἀλλά μπορεῖ νά εἶναι χρήσιμη ἀκόμη καί ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό κάθε ὑπεύθυνη θέση καί ἐξαίρετων κομμουνιστῶν, πού μποροῦν νά ταλαντευτοῦν καί ταλαντεύονται πρός τό μέρος τῆς «ἑνότητας» μέ τούς ρεφορμιστές.

Θά φέρω ἕνα χειροπιαστό παράδειγμα. Ἀκριβῶς στίς παραμονές τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία καί ἀμέσως μετά ἀπ' αὐτή μιά σειρά ἐξαίρετοι κομμουνιστές στή Ρωσία ἔκαναν ἕνα λάθος πού οἱ ἄνθρωποι στή χώρα μας δέν θά ἤθελαν νά τό θυμηθοῦν. Γιατί δέν θά ἤθελαν; Γιατί χωρίς ἰδιαίτερους λόγους δέν εἶναι σωστό νά θυμᾶται κανείς λάθη πού διορθώθηκαν ἐντελῶς. Γιά τούς ἰταλούς ἐργάτες εἶναι ὠφέλιμο νά ὑπενθυμίσουμε τό λάθος αὐτό. Μερικοί ἐπιφανεῖς μπολσεβίκοι καί κομμουνιστές, ὅπως ὁ Ζηνόβιεφ, ὁ Κάμενεφ, ὁ Ρίκοφ, ὁ Νογκίν, ὁ Μιλιούτιν, παρουσίασαν ταλαντεύσεις στήν περίοδο πού ἀνάφερα, ἐκφράζοντας τό φόβο πώς οἱ μπολσεβίκοι ἀπομονώνονται πολύ, προχωροῦν πολύ ριψοκίνδυνα στήν ἐξέγερση, εἶναι πολύ ἀδιάλλακτοι ἀπέναντι σέ μιά ὁρισμένη μερίδα τῶν μενσεβίκων καί τῶν «σοσιαλεπαναστατῶν». Ἡ διένεξη ἔφτασε σέ τέτιο σημεῖο, ὥστε οἱ παραπάνω σύντροφοι νά ἀποχωρήσουν ἐπιδεικτικά ἀπό ὅλες τίς ὑπεύθυνες θέσεις καί τῆς κομματικῆς, καί τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς, πρός μεγάλη χαρά τῶν ἐχθρῶν τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης. Ἡ ὑπόθεση ἔφτασε σέ τέτιο σημεῖο, ὥστε νά ἀρχίσει ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος μιά ἐξαιρετικά ἔντονη πολεμική στόν Τύπο ἐνάντια σ' αὐτούς πού παραιτήθηκαν. Καί ὕστερα ἀπό μερικές ἑβδομάδες — τό πολύ ὕστερα ἀπό μερικούς μῆνες — ὅλοι αὐτοί οἱ σύντροφοι εἶδαν τό λάθος τους καί γύρισαν στίς πιό ὑπεύθυνες κομματικές καί σοβιετικές θέσεις.

Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε γιατί ἔγινε ἔτσι. Στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης καί στίς στιγμές τῆς πιό σκληρῆς πάλης γιά τή νίκη της καί οἱ παραμικρότερες ἀκόμη ταλαντεύσεις μέσα στό Κόμμα εἶναι ἱκανές *νά καταστρέψουν τό πᾶν,* νά τορπιλίσουν τήν ἐπανάσταση, νά ἀποσπάσουν τήν ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ προλεταριάτου, γιατί ἡ ἐξουσία αὐτή δέν εἶναι ἀκόμη σταθερή, γιατί ἡ πίεση πάνω σ' αὐτή εἶναι ἀκόμη πολύ ἰσχυρή. Ὅταν οἱ ταλαντευόμενοι ἡγέτες σέ μιά *τέτια* στιγμή ἀποσύρονται, αὐτό δέν ἐξασθενίζει, ἀλλά δυναμώνει καί τό Κόμμα καί τό ἐργατικό κίνημα καί τήν ἐπανάσταση.

Μιά *τέτια* ἀκριβῶς περίοδο περνάει τώρα ἡ Ἰταλία. Τό ὅτι ἡ ἐπαναστατική κρίση ὡριμάζει σέ πανεθνική κλίμακα, τό βλέπουν καί τό παραδέχονται ὅλοι. Τό προλεταριάτο ἀπόδειξε μέ ἔργα τήν ἱκανότητά του νά ξεσηκωθεῖ αὐθόρμητα, νά ξεσηκώσει τίς μάζες σέ ἕνα ἰσχυρό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἡ φτωχή ἀγροτιά ἤ οἱ μισοπρολετάριοι (μάταια ὁ σ. Σερράτι ἀπόκτησε τήν κακή συνήθεια νά βάζει ἐρωτηματικό, ὅταν χρησιμοποιεῖ τή λέξη αὐτή: ἡ λέξη αὐτή εἶναι σωστή, μαρξιστική, ἐκφράζει μιά σωστή ἔννοια, πού τήν ἐπιβεβαιώνουν τά γεγονότα καί στή Ρωσία, καί στήν Ἰταλία, καί συγκεκριμένα ὅτι οἱ φτωχοί ἀγρότες εἶναι κατά τό μισό ἰδιοκτῆτες καί κατά τό ἄλλο μισό προλετάριοι) — ἡ φτωχή ἀγροτιά στήν Ἰταλία ἀπόδειξε μέ ἔργα ὅτι εἶναι ἱκανή νά ξεσηκωθεῖ σέ ἐπαναστατική πάλη, ἀκολουθώντας τό προλεταριάτο. Τώρα τό πιό ἀπαραίτητο, τό ἀπόλυτα ἀπαραίτητο γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης στήν Ἰταλία εἶναι νά γίνει πραγματική πρωτοπορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στήν Ἰταλία ἕνα Κόμμα ἀπόλυτα κομμουνιστικό, *πού νά μήν μπορεῖ* νά παρουσιάσει ταλαντεύσεις, οὔτε νά δείξει ἀδυναμία στήν ἀποφασιστική στιγμή· ἕνα Κόμμα πού νά συγκεντρώνει τόν ἀνώτερο βαθμό φανατισμοῦ, ἀφοσίωση στήν ἐπανάσταση, δραστηριότητα, ἀπεριόριστη τόλμη καί ἀποφασιστικότητα. Πρέπει νά νικήσουμε σέ ἕναν ἀγώνα πάρα πολύ δύσκολο καί σκληρό, σέ ἕναν ἀγώνα πού ἀπαιτεῖ πολλές θυσίες, πρέπει νά προασπίσουμε τήν ἐξουσία πού κατακτήθηκε, νά τήν προασπίσουμε μέσα σέ συνθῆκες ἀφάνταστης ὄξυνσης τῶν ἀποπειρῶν, τῶν μηχανοραφιῶν, τῶν δολοπλοκιῶν, τῶν συκοφαντιῶν, τῶν ὑποκινήσεων, τῶν ἐκβιασμῶν ἀπο-μέρους τῆς ἀστικῆς τάξης *ὅλου τοῦ κόσμου*, σέ συνθῆκες τῶν πιό ἐπικίνδυνων ταλαντεύσεων κάθε μικροαστοῦ δημοκράτη, κάθε ὀπαδοῦ τοῦ Τουράτι, κάθε «κεντριστῆ», κάθε σοσιαλδημοκράτη, σοσιαλιστῆ, ἀναρχικοῦ. Σέ μιά τέτια στιγμή, σέ μιά τέτια κατάσταση τό Κόμμα πρέπει νά εἶναι ἑκατό φορές πιό σταθερό, πιό ἀποφασιστικό, πιό τολμηρό, πιό ἀνεπιφύλακτο καί πιό ἀμείλικτο ἀπ' ὅ,τι εἶναι σέ μιά συνηθισμένη ἤ λιγότερο δύσκολη ἐποχή. Σέ μιά τέτια στιγμή καί σέ μιά τέτια κατάσταση τό Κόμμα *θά δυναμώσει* ἑκατό φορές περισσότερο καί δέν θά ἀδυνατίσει, ἄν ἀποχωρήσουν ἀπ' αὐτό ἐντελῶς οἱ μενσεβίκοι, σάν κι' ἐκείνους πού μαζεύτηκαν στή Ρέτζιο-Ἐμίλια στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, ἄν ἀποχωρήσουν ἀπό τήν καθοδήγησή του ἀκόμη καί ὑπέροχοι κομμουνιστές, ὅπως εἶναι, βέβαια, τά μέλη τῆς σημερινῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος Μπαρατόνο, Ζανναρίνι, Μπάτσι, Τζακομίνι, Σερράτι.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἀνθρώπους τῆς τελευταίας αὐτῆς κατηγορίας, κι' ἄν ἀκόμη παραιτοῦνταν τώρα, θά γύριζαν πολύ γρήγορα πίσω, συναισθανόμενοι τό λάθος τους, ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου, ὕστερα ἀπό τήν ἑδραίωση τῆς νίκης του. Ἴσως καί ἀπό τούς ἰταλούς μενσεβίκους, τούς ὀπαδούς τοῦ Τουράτι, ἕνα μέρος, ὕστερα ἀπό τήν περίοδο τῶν πολύ μεγάλων δυσκολιῶν, θά γύριζε ἐπίσης καί θά γινόταν δεκτό στό Κόμμα, ὅπως πέρασε τώρα μέ τό μέρος μας (ἐμεῖς εἴχαμε τρία δύσκολα χρόνια ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση) ἕνα μέρος τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού στά 1917-1918 βρισκόταν ἀπό τό ἄλλο μέρος τοῦ ὁδοφράγματος.

Τό ἰταλικό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τό περιμένει τώρα μιά περίοδος μαχῶν πού δέν εἶναι μόνο ἐξαιρετικά δύσκολες, ὅπως εἶπα, ἀλλά οἱ πιό δύσκολες. Τό πιό δύσκολο βρίσκεται ἀκόμη μπροστά. Θά τό θεωροῦσα ἐπιπολαιότητα καί ἔγκλημα νά ἀποφεύγουμε τίς δυσκολίες αὐτές. Μοῦ προξενεῖ κατάπληξη πῶς μπόρεσε ὁ σ. Σερράτι νά δημοσιεύσει χωρίς ἀντίρηση στό περιοδικό του «Κομμουνισμός» (τεῦχ. 24, 15-30. IX. 1920) ἕνα τέτιο ἐπιπόλαιο ἄρθρο, ὅπως τό ἄρθρο τοῦ Ζ. Κ.: «Μήπως μᾶς ἀποκλείσουν;». Πιστεύω προσωπικά, παρά τή γνώμη τοῦ ἀρθρογράφου αὐτοῦ, πώς ἄν στήν Ἰταλία νικήσει τό προλεταριάτο, ὁ ἀποκλεισμός της ἀπομέρους τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀμερικῆς εἶναι καί ἐνδεχόμενος καί πιθανός. Κατά τή γνώμη μου, πολύ πιό σωστά ἔβαλε τό ζήτημα τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ σ. Γκρατσιάντεϊ στό λόγο του στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ Ἰταλικοῦ κόμματος (βλ. «Avanti!», 1. X. 1920, ἔκδοση Μιλάνου). Παραδέχτηκε πώς τό ζήτημα ἑνός ἐνδεχόμενου ἀποκλεισμοῦ εἶναι «πολύ σοβαρό» ζήτημα («problema gravissimo»). Ἀνάφερε ὅτι ἡ Ρωσία ἄντεξε, παρόλο τόν ἀποκλεισμό, ἐνμέρει χάρη στόν ἀραιό πληθυσμό καί στήν τεράστια ἔκταση τοῦ ἐδάφους της· πώς ἡ ἐπανάσταση στήν Ἰταλία «δέν θά μποροῦσε νά ἀντισταθεῖ (resistere) γιά πολύ, ἄν δέν συντονιζόταν μέ τήν ἐπανάσταση σέ κάποια ἄλλη χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης», ὅτι «ἕνας τέτιος συντονισμός εἶναι δύσκολος, δέν εἶναι ὅμως καί ἀδύνατος», γιατί ὅλη ἡ ἠπειρωτική Εὐρώπη περνάει ἐπαναστατική περίοδο.

Αὐτό εἰπώθηκε πολύ προσεκτικά, εἶναι ὅμως σωστό. Ἐγώ θά πρόσθετα μόνο, πώς ἕνας *ὁρισμένος* συντονισμός — ἄν καί ἀκόμη δέν εἶναι ἐπαρκής, ἄν καί δέν εἶναι πλήρης — *ἔχει ἐξασφαλιστεῖ* γιά τήν Ἰταλία καί πώς θά χρειαστεῖ *νά παλέψουμε*

γιά ἕναν *πλήρη* συντονισμό. Οἱ ρεφορμιστές λένε πώς εἶναι ἐνδεχόμενος ὁ ἀποκλεισμός γιά νά σαμποτάρουν τήν ἐπανάσταση, γιά νά τρομάξουν καί ἀποδιώξουν τόν κόσμο ἀπό τήν ἐπανάσταση, γιά νά μεταδόσουν στίς μάζες τή *δική τους* τάση πρός τόν πανικό, τό φόβο, τήν ἀναποφασιστικότητα, τίς ἀμφιβολίες, τίς ταλαντεύσεις. Οἱ ἐπαναστάτες καί οἱ κομμουνιστές δέν πρέπει νά κρύβουν τόν κίνδυνο καί τίς δυσκολίες τῆς πάλης, καί αὐτό γιά νά μπάσουν στίς μάζες *περισσότερη* σταθερότητα· — γιά νά *ξεκαθαρίσουν* τό Κόμμα ἀπό τούς ἀδύνατους, τούς ταλαντευόμενους, τούς ἀσταθεῖς· — γιά νά ἐμπνεύσουν σέ ὅλο τό κίνημα μεγαλύτερο ἐνθουσιασμό, μεγαλύτερο διεθνισμό, περισσότερη προθυμία γιά θυσίες χάρη τοῦ μεγάλου σκοποῦ: νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐπανάσταση στήν Ἀγγλία, στή Γαλλία, στήν Ἀμερική, *ἄν* αὐτές οἱ χῶρες θελήσουν νά ἀποκλείσουν τήν προλεταριακή καί σοβιετική ἰταλική δημοκρατία.

Τό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τῶν ἔμπειρων ρεφορμιστῶν ἤ «κεντριστῶν» ἡγετῶν ἀπό ἀρχάριους δέν εἶναι ζήτημα μερικό, πού ἀφορᾶ μιά χώρα σέ κάποια εἰδική περίπτωση. Εἶναι γενικό ζήτημα κάθε προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί σάν τέτιο ἀκριβῶς ἔχει τεθεῖ κι' ἔχει λυθεῖ μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια στήν ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς «Γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς». Στήν § 8 διαβάζουμε: «Ἡ προετοιμασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ ὄχι μόνο νά ἐξηγοῦμε τόν ἀστικό χαρακτήρα κάθε ρεφορμισμοῦ, ...ἀλλά καί νά ἀντικαταστήσουμε τούς παλιούς ἡγέτες μέ κομμουνιστές σέ ὅλες ἀπολύτως τίς μορφές προλεταριακῶν ὀργανώσεων, ὄχι μόνο στίς πολιτικές, ἀλλά καί στίς συνδικαλιστικές, στίς συνεταιριστικές, στίς πολιτιστικές κτλ. ... Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐνεργήσουμε ἑκατό φορές πιό θαραλέα ἀπ' ὅ,τι μέχρι σήμερα, γιά νά ἐκτοπίσουμε τούς ἐκπροσώπους αὐτούς τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας ἤ τῶν ἐργατῶν πού ἀστικοποιήθηκαν ἀπό ὅλα τά πόστα τους καί νά τούς ἀντικαταστήσουμε ἔστω καί μέ τούς πιό ἄπειρους ἐργάτες, ἀρκεῖ μόνο οἱ ἐργάτες αὐτοί νά εἶναι δεμένοι μέ τήν ἐκμεταλλευόμενη μάζα καί νά συγκεντρώνουν τήν ἐμπιστοσύνη της στήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ τό διορισμό τέτιων, χωρίς πείρα ἐργατῶν στίς πιό ὑπεύθυνες κρατικές θέσεις, ἀλλιῶς ἡ ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης θά εἶναι ἀνίσχυρη καί δέν θά ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς μάζας» *.

* Σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 190-191. *Ἡ Σύντ.*

Γι' αὐτό ὁ Σερράτι ἄδικα λέει πώς στό Ἰταλικό Κόμμα «ὅλοι» εἶναι σύμφωνοι νά ἀποδεχτοῦν τίς ἀποφάσεις τοῦ κομμουνιστικοῦ συνεδρίου. Στήν πράξη βλέπουμε τό ἀντίθετο.

Ὁ Σερράτι στό γράμμα του πρός τήν «*L' Humanité*», πού ἀνάφερα παραπάνω, ἀνάμεσα στ' ἄλλα γράφει:

«...Ὅσο γιά τά τελευταῖα γεγονότα, πρέπει νά ξέρουμε πώς οἱ καθοδηγητές τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργασίας (ΠΚΣΣ τῆς Ἰταλίας, κεντρική καθοδήγηση τῶν συνδικάτων) πρότειναν νά παραχωρηθεῖ ἡ καθοδήγηση τοῦ κινήματος σ' ἐκείνους πού θέλουν νά τό ἐπεκτείνουν ὥς τήν ἐπανάσταση. Οἱ σύντροφοί μας τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργασίας δήλωσαν πώς συμφωνοῦν νά μείνουν πειθαρχικοί στρατιῶτες, ἄν οἱ ἐξτρεμιστές ἀναλάβουν τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης. Οἱ ἐξτρεμιστές ὅμως δέν ἀνέλαβαν τήν καθοδήγηση τοῦ κινήματος...».

Θά ἦταν πολύ μεγάλη ἀφέλεια ἀπομέρους τοῦ Σερράτι νά παίρνει μιά τέτια δήλωση τῶν ρεφορμιστῶν τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργασίας γιά γνήσιο νόμισμα. Στήν πραγματικότητα αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς ποικιλίες τοῦ σαμποταρίσματος τῆς ἐπανάστασης: ἀπειλή νά παραιτηθοῦν στήν ἀποφασιστική στιγμή. Ἐδῶ δέν πρόκειται καθόλου γιά νομιμοφροσύνη, ἀλλά γιά τό γεγονός ὅτι *δέν μπορεῖ* νά νικήσει ἡ ἐπανάσταση, ὅταν οἱ καθοδηγητές συναντοῦν ταλαντεύσεις, δισταγμούς, παραιτήσεις ἀνάμεσα στούς «δικούς τους», ἀνάμεσα στίς κορυφές, ἀνάμεσα στούς «ἡγέτες», σέ κάθε δύσκολη στροφή τῶν γεγονότων. Δέν θά εἶναι ἴσως ἀνώφελο νά μάθει ὁ σ. Σερράτι ὅτι στό τέλος τοῦ Σεπτέμβρη 1917, ὅταν ὁ συνασπισμός τῶν ρώσων μενσεβίκων καί ἐσέρων μέ τήν ἀστική τάξη εἶχε οἰκτρή πολιτική ἀποτυχία, ὄχι κανένας ἄλλος, ἀλλά οἱ δικοί μας ἐσέροι, τό κόμμα τοῦ Τσερνόφ, ἔγραφαν στήν ἐφημερίδα τους: «Οἱ μπολσεβίκοι θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά σχηματίσουν κυβέρνηση... Ἄς μήν κάνουν ἀνώφελες προσπάθειες νά κρυφτοῦν πίσω ἀπό τίς σκαρωμένες βιαστικά θεωρίες τους πώς εἶναι ἀδύνατο νά πάρουν τήν ἐξουσία. Τίς θεωρίες αὐτές ἡ δημοκρατία δέν τίς παραδέχεται. Ταυτόχρονα οἱ ὀπαδοί τοῦ συνασπισμοῦ πρέπει νά τούς ἐγγυηθοῦν πλήρη ὑποστήριξη» (ἐφημερίδα τῶν ἐσέρων, ἐφημερίδα τοῦ κόμματός τους, ἐφημερίδα τοῦ Τσερνόφ —«Ντιέλο Ναρόντα» [165], 21 τοῦ Σεπτέμβρη 1917· τό ἀπόσπασμα αὐτό μπῆκε στήν μπροσούρα μου: «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;». Πετρούπολη, 1917, σελ. 4 *).

Ἡ πίστη στήν εἰλικρίνεια τέτιων δηλώσεων θά ἦταν ἀπομέρους τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν ἕνα μοιραῖο λάθος, ἀκριβῶς σάν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 292. *Ἡ Σύντ.*

κι' ἐκεῖνο τῆς πίστης πρός τούς οὔγγρους ὀπαδούς τοῦ Τουράτι, πού ὑποσχέθηκαν στόν Μπέλα Κούν βοήθεια, οἱ ὁποῖοι μπῆκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα καί ὡστόσο ἀποδείχτηκαν σαμποταριστές τῆς ἐπανάστασης, πού τή χαντάκωσαν μέ τίς ταλαντεύσεις τους.

* *
*

Συνοψίζω.

1) Τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στήν Ἰταλία πρέπει νά δείξει τή μεγαλύτερη ἀντοχή, σύνεση καί ψυχραιμία γιά νά ἐκτιμήσει σωστά τίς συνθῆκες γενικά, καί τήν κατάλληλη στιγμή εἰδικά, στίς ἐπικείμενες ἀποφασιστικές μάχες τῆς ἰταλικῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γιά τήν κρατική ἐξουσία.

2) Ὅλη ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση τοῦ Κόμματος αὐτοῦ πρέπει ταυτόχρονα νά διαποτίζονται ἀπό τό πνεῦμα τῆς πιό σταθερῆς ἀπόφασης — νά ὁδηγηθεῖ ὁπωσδήποτε ὁ ἀγώνας αὐτός ὥς τό νικηφόρο τέρμα, νά γίνει συσπειρωμένα, συγκεντρωμένα, μέ ἀπεριόριστο ἡρωισμό, μέ τό ἀλύπητο ξερίζωμα τῶν ταλαντεύσεων, τῆς ἀναποφασιστικότητας, τῆς διστακτικότητας, ἀπό τίς ὁποῖες εἶναι ποτισμένοι ὥς τό μεδούλι οἱ ὀπαδοί τοῦ Τουράτι.

3) Ἡ προπαγάνδα αὐτή πού διεξάγει τώρα ἡ ἔκδοση Μιλάνου τοῦ «Ἐμπρός» («Avanti!»), κάτω ἀπό τή διεύθυνση τοῦ Σερράτι, δέν διαπαιδαγωγεῖ τό προλεταριάτο γιά τήν πάλη, ἀλλά φέρνει στίς γραμμές του τήν ἀποσύνθεση. Ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος σέ μιά τέτια στιγμή πρέπει νά καθοδηγεῖ τούς ἐργάτες, νά τούς ἑτοιμάζει γιά τήν ἐπανάσταση, νά καταπολεμᾶ τίς λαθεμένες ἀπόψεις. Αὐτό μπορεῖ (καί πρέπει) νά τό κάνει, δίνοντας ταυτόχρονα τή δυνατότητα σέ ὅλες τίς ἀποχρώσεις νά ἐκδηλωθοῦν. Ὁ Σερράτι καθοδηγεῖ, μά καθοδηγεῖ σέ λαθεμένο δρόμο.

4) Ἡ διαγραφή ἀπό τό Κόμμα ὅλων ἐκείνων πού πῆραν μέρος στό συνέδριο τῆς Ρέτζιο-Ἐμίλια στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 δέν θά ἀδυνατίσει τό Κόμμα, ἀλλά θά τό δυναμώσει, γιατί οἱ «ἡγέτες» αὐτοί τό μόνο πού μποροῦν νά κάνουν εἶναι νά χαντακώσουν τήν ἐπανάσταση «ἀλά οὐγγρικά», *καί ὅταν ἀκόμη εἶναι εἰλικρινεῖς*. Οἱ λευκοφρουρίτες καί ἡ ἀστική τάξη θά καταφέρουν νά ἐκμεταλλευτοῦν τούς δισταγμούς, τίς ταλαντεύσεις, τίς ἀμφιβολίες, τήν ἀβεβαιότητα καί τά λοιπά, ἀκόμη καί τῶν ὁλότελα «εἰλικρινῶν» σοσιαλιστῶν, σοσιαλδημοκρατῶν κτλ.

5) Ἄν ἄνθρωποι σάν τόν Μπαρατόνο, τόν Ζανναρίνι, τόν Μπάτσι, τόν Τζακομίνι, τόν Σερράτι κλονιστοῦν καί παραιτηθοῦν, δέν πρέπει νά τούς παρακαλέσει κανείς νά μείνουν,ἀλλά ἀμέσως νά γίνει δεκτή

ἡ παραίτησή τους. Ὕστερα ἀπό τήν περίοδο τῶν ἀποφασιστικῶν μαχῶν θά γυρίσουν καί τότε θά εἶναι ὠφελιμότεροι στό προλεταριάτο.

6) Σύντροφοι ἰταλοί ἐργάτες! Μή ξεχνᾶτε τά διδάγματα τῆς ἱστορίας ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων, τά διδάγματα τῆς Ρωσίας καί τῆς Οὑγγαρίας στά 1917-1920. Τό προλεταριάτο τῆς Ἰταλίας τό περιμένουν οἱ πιό μεγάλες μάχες, οἱ πιό μεγάλες δυσκολίες, οἱ πιό μεγάλες θυσίες. Ἀπό τήν ἔκβαση αὐτῶν τῶν μαχῶν, ἀπό τή συνοχή, τήν πειθαρχία, τήν αὐταπάρνηση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἐξαρτᾶται ἡ νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, τό στέριωμα τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας στήν Ἰταλία. Ἡ ἀστική τάξη τῆς Ἰταλίας καί ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου θά κάνει ὅ,τι εἶναι δυνατό, θά διαπράξει ὅλα τά ἐγκλήματα καί τίς θηριωδίες, γιά νά μή δόσει τήν ἐξουσία στό προλεταριάτο, γιά νά ἀνατρέψει τήν ἐξουσία του. Οἱ ταλαντεύσεις, οἱ δισταγμοί, ἡ ἀναποφασιστικότητα τῶν ρεφορμιστῶν καί ὅλων ὅσων πῆραν μέρος στό συνέδριο τῆς Ρέτζιο-Ἐμίλια στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, εἶναι ἀναπόφευκτες, γιατί οἱ τέτιοι ἄνθρωποι, παρόλη ἀκόμη τήν τιμιότητα πολλῶν ἀπ' αὐτούς, μέ τίς ταλαντεύσεις τους ἔχουν χαντακώσει σέ ὅλες τίς ἐποχές, καί σέ ὅλες τίς χῶρες τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης. Τέτιοι ἦταν οἱ ἄνθρωποι πού χαντάκωσαν τήν ἐπανάσταση (τήν πρώτη ἐπανάσταση, αὐτή θά τήν ἀκολουθήσει ἄλλη...) στήν Οὑγγαρία, θά τή χαντάκωναν καί στή Ρωσία, ἄν δέν εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' ὅλες τίς ὑπεύθυνες θέσεις καί ἄν δέν εἶχαν ἀπομονωθεῖ μέ τό τεῖχος τῆς προλεταριακῆς δυσπιστίας, τῆς ἐπαγρύπνησης καί τῆς ἐπίβλεψης.

Οἱ ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες τῆς Ἰταλίας θά ἀκολουθήσουν τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Ἡ νίκη θά εἶναι τελικά μέ τό μέρος του, γιατί ἡ ὑπόθεσή του εἶναι ὑπόθεση τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου, γιατί δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἀπαλλαγῆς ἀπό τή συνέχιση τῶν σημερινῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων, ἀπό τούς νέους ἰμπεριαλιστικούς πολέμους πού ἤδη ἑτοιμάζονται, ἀπό τίς φρικαλεότητες τῆς καπιταλιστικῆς σκλαβιᾶς καί καταπίεσης, ἐκτός ἀπό τή Σοβιετική, τήν ἐργατική δημοκρατία.

4. XI. 1920.

2

ΚΑΛΠΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ)

Ὁ σύντροφος Νόμπς, συντάκτης τῆς ἀριστερο-σοσιαλιστικῆς ἐλβετικῆς ἐφημερίδας «Λαϊκό Δίκαιο» («Volksrecht»), τῆς Ζυρίχης [166], δημοσίευσε τελευταῖα ἕνα γράμμα τοῦ Ζηνόβιεφ γιά

τήν ἀνάγκη νά διακοπεῖ κάθε σχέση μέ τούς ὀπορτουνιστές καί τή δική του διεξοδική ἀπάντηση στό γράμμα αὐτό. Ἡ ἀπάντηση τοῦ Νόμπς συνοψίζεται στό ὅτι στό ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς τῶν 21 ὅρων καί τῆς προσχώρησης στήν Κομμουνιστική Διεθνή δίνεται ἀπόλυτα ἀρνητική ἀπάντηση — στό ὄνομα τῆς «ἐλευθερίας», φυσικά, τῆς ἐλευθερίας κριτικῆς, τῆς ἐλευθερίας ἀπό τήν ὑπερβολική ἀπαιτητικότητα ἤ ἀπό τή δικτατορία τῆς Μόσχας (δέν φύλαξα τό ἄρθρο τοῦ Νόμπς καί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀναφέρομαι σ' αὐτό ἀπό μνήμης, ἐγγυόμενος γιά τήν ἔννοια καί ὄχι γιά τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἔκφραση).

Ὁ σύντροφος Νόμπς, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, συγκαταλέγει τόν ἑαυτό του στούς συμμάχους τοῦ συντρόφου Σερράτι πού, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἐπίσης δυσαρεστημένος «ἀπό τή Μόσχα», δηλ. ἰδιαίτερα ἀπό τά ρωσικά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, καί παραπονεῖται ἐπίσης γιατί ἡ Μόσχα παραβιάζει τήν «ἐλευθερία» τῶν συστατικῶν της μερῶν, τῶν διαφόρων κομμάτων καί τῶν διαφόρων μελῶν τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Γι' αὐτό δέν εἶναι περιττό νά ποῦμε λίγα λόγια γιά τήν «ἐλευθερία».

Μιά καί ζήσαμε τρία χρόνια τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἔχουμε τό δικαίωμα νά ποῦμε ὅτι σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ πιό συνηθισμένη καί ἀγαπημένη ἀντίρηση ἐνάντια σ' αὐτή εἶναι ὁ ἰσχυρισμός ὅτι παραβιάζεται ἡ ἐλευθερία καί ἡ ἰσότητα. Ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος ὅλων τῶν χωρῶν, ἀκόμη καί ὁ Τύπος τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν, δηλ. τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν σοσιαλιστῶν, μαζί καί τοῦ Κάουτσκι, τοῦ Χίλφερντινγκ, τοῦ Μάρτοφ, τοῦ Τσερνόφ, τοῦ Λονγκέ κτλ. κ. ἄ., ἐξαπολύει μύδρους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ἀκριβῶς γιά τήν παραβίαση τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας. Ἀπό θεωρητική ἄποψη αὐτό εἶναι τελείως εὐνόητο. Ἄς θυμηθεῖ ὁ ἀναγνώστης τά περίφημα, τά γεμάτα σαρκασμό λόγια τοῦ Μάρξ στό «Κεφάλαιο»:

«Ἡ σφαίρα τῆς κυκλοφορίας ἤ τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων, πού μέσα στά πλαίσιά της γίνεται ἡ ἀγορά καί ἡ πούληση τῆς ἐργατικῆς δύναμης, ἦταν στήν πραγματικότητα ἀληθινή Ἐδέμ τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδῶ κυριαρχοῦν μόνο ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότητα, ἡ ἰδιοκτησία καί ὁ Μπένταμ» («Κεφάλαιο», τόμ. I, μέρος δεύτερο, τέλος τοῦ τετάρτου κεφαλαίου, ρωσ. ἔκδ. 1920, σελ. 152) [167].

Αὐτά τά γεμάτα σαρκασμό λόγια ἔχουν τό πιό βαθύ ἱστορικό-φιλοσοφικό περιεχόμενο. Αὐτά πρέπει νά τά συγκρίνουμε μέ τίς ἐκλαϊκευτικές διευκρινίσεις τοῦ ἴδιου ζητήματος ἀπό τόν Ἔνγκελς στό βιβλίο του «Ἀντι-Ντύρινγκ», καί ἰδιαίτερα

μέ τά λόγια τοῦ Ἔνγκελς πώς ἡ ἰσότητα εἶναι πρόληψη ἤ κουταμάρα ἐφόσον ἡ ἔννοια αὐτή δέν ἀνάγεται στήν ἐξαφάνιση τῶν τάξεων [168].

Ἡ ἐξάλειψη τῆς φεουδαρχίας καί τῶν ὑπολειμμάτων της, ἡ θεμελίωση τῆς ἀστικῆς (κι' ἔχουμε ὅλο τό δίκιο νά ποῦμε τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς) τάξης πραγμάτων ἔπιασε μιά ὁλόκληρη ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Καί τά συνθήματα τῆς κοσμοϊστορικῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἦταν ἀναπόφευκτα ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότητα, ἡ ἰδιοκτησία καί ὁ Μπένταμ. Ἡ ἐξαφάνιση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῶν ὑπολειμμάτων του, ἡ θεμελίωση τῆς κομμουνιστικῆς τάξης πραγμάτων ἀποτελεῖ τό περιεχόμενο τῆς νέας ἐποχῆς πού ἄρχισε τώρα στήν παγκόσμια ἱστορία. Καί τά συνθήματα τῆς ἐποχῆς μας ἀναπόφευκτα εἶναι καί πρέπει νά εἶναι τά ἑξῆς: ἐξάλειψη τῶν τάξεων· δικτατορία τοῦ προλεταριάτου γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ· ἀμείλικτο ξεσκέπασμα τῶν μικροαστικῶν δημοκρατικῶν προλήψεων σχετικά μέ τήν ἐλευθερία καί τήν ἰσότητα, ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς προλήψεις. Ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό δέν κατάλαβε τίποτε ἀπό τά ζητήματα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τῶν θεμελιακῶν ἀρχῶν τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ἐφόσον δέν ἐξαφανίστηκαν οἱ τάξεις, κάθε συζήτηση γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα γενικά ἀποτελεῖ αὐταπάτη ἤ ἀπάτη σέ βάρος τῶν ἐργατῶν, καθώς καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων ἀπό τό κεφάλαιο, ἀποτελεῖ ὁπωσδήποτε ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἐφόσον δέν ἐξαφανίστηκαν οἱ τάξεις, κάθε φορά πού γίνεται λόγος γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα πρέπει νά μπαίνει τό ἐρώτημα: ἐλευθερία γιά ποιά τάξη; Καί γιά ποιά ἀκριβῶς χρήση; Ἰσότητα ποιᾶς τάξης μέ ποιά; Καί σέ ποιόν ἀκριβῶς τομέα; Ἡ ἄμεση εἴτε ἔμμεση, συνειδητή εἴτε ἀσυνείδητη παράκαμψη αὐτῶν τῶν ζητημάτων ἀποτελεῖ ἀναπόφευκτα ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν συμφερόντων τοῦ κεφαλαίου, τῶν συμφερόντων τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Τό σύνθημα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας, ὅταν παρασιωποῦνται τά ζητήματα αὐτά, τά ζητήματα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς, ἀποτελεῖ ψέμα καί ὑποκρισία τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, πού μέ τήν τυπική ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας σκεπάζει τήν πραγματική, τήν οἰκονομική ἀνελευθερία καί ἀνισότητα γιά τούς ἐργάτες, γιά ὅλους τούς ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους ἀπό τό

κεφάλαιο, δηλ. γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες.

Τώρα στή Ρωσία, χάρη στό γεγονός ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἔθεσε πρακτικά τά βασικά, *τά τελευταῖα* ζητήματα τοῦ καπιταλισμοῦ, φαίνεται μέ ἰδιαίτερη διαύγεια *ποιόν ἐξυπηρετοῦν* (cui prodest? «ποιόν ὠφελοῦν;») τά λόγια γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα γενικά. Ὅταν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, οἱ Τσερνόφ καί οἱ Μάρτοφ, μᾶς παρουσιάζουν τίς κρίσεις τους πάνω στό θέμα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας *στά πλαίσια τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας* — γιατί αὐτοί, βλέπετε, δέν εὐθύνονται καθόλου γιά τίς κρίσεις σχετικά μέ τήν ἐλευθερία καί ἰσότητα γενικά! δέν ξεχνοῦν καθόλου τόν Μάρξ! — τότε τούς ρωτᾶμε: καί τί θά γίνει μέ τή διαφορά τῆς τάξης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καί τῆς τάξης τῶν μικροϊδιοκτητῶν στήν περίοδο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου;

Ἡ ἐλευθερία καί ἰσότητα *στά πλαίσια τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας* εἶναι ἐλευθερία γιά τόν μικροϊδιοκτήτη γεωργό (καί ὅταν ἀκόμη τό νοικοκυριό του στηρίζεται στήν ἐθνικοποιημένη γῆ) νά πουλάει τά περισσεύματα τῶν σιτηρῶν σέ κερδοσκοπικές τιμές, *δηλαδή νά ἐκμεταλλεύεται τόν ἐργάτη*. Ὅποιος μιλάει γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα στά πλαίσια τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας — σέ συνθῆκες πού ἔχουν ἀνατραπεῖ οἱ καπιταλιστές, μά παραμένει ἀκόμη ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία καί ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου — εἶναι ὑπερασπιστής τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Καί ἕναν τέτιο ὑπερασπιστή τό προλεταριάτο, ἀσκώντας τή δικτατορία του, πρέπει νά τόν ἀντιμετωπίζει σάν ἐκμεταλλευτή, ἔστω καί ἄν ὁ ὑπερασπιστής αὐτός αὐτοκαλεῖται σοσιαλδημοκράτης, σοσιαλιστής ἤ ἀκόμη καί ἄνθρωπος πού κατάλαβε τή σαπίλα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς κτλ. κ. ἄ.

Ἐφόσον παραμένει ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς (λογουχάρη, στά γεωργικά ἐργαλεῖα καί ζῶα, καί ἄν ἀκόμη ἔχει καταργηθεῖ ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς) καί τό ἐλεύθερο ἐμπόριο, ὥς τότε θά παραμένει καί ἡ οἰκονομική βάση τοῦ καπιταλισμοῦ. Καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι τό μοναδικό μέσο τῆς νικηφόρας πάλης ἐνάντια στή βάση αὐτή, ὁ μοναδικός δρόμος γιά τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων (χωρίς τήν ὁποία δέν μπορεῖ νά γίνει οὔτε λόγος γιά πραγματική ἐλευθερία τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας — *καί ὄχι τοῦ ἰδιοκτήτη* — γιά πραγματική ἰσότητα στόν κοινωνικοπολιτικό τομέα ἀνθρώπου μέ ἄνθρωπο — *καί ὄχι γιά τήν ὑποκριτική ἰσότητα ἀνάμεσα στόν ἰδιοκτήτη καί στόν ἄπορο*, στό

χορτάτο καί στό νηστικό, στόν ἐκμεταλλευτή καί στόν ἐκμεταλλευόμενο). Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ὁδηγεῖ στήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων, ὁδηγεῖ σ' αὐτή μέ τήν ἀνατροπή τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί τό τσάκισμα τῆς ἀντίστασής τους, ἀπό τό ἕνα μέρος· ὁδηγεῖ σ' αὐτή, ἀπό τό ἄλλο μέρος, μέ τήν οὐδετεροποίηση καί τήν ἐξουδετέρωση τῶν ταλαντεύσεων τοῦ μικρονοικοκύρη ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο.

Ἡ καλπιά τῶν λόγων τῶν σ.σ. Νόμπς καί Σερράτι δέν βρίσκεται φυσικά στό ὅτι αὐτοί εἶναι κάλπικοι καί ἀνειλικρινεῖς. Καθόλου. Εἶναι ἀπόλυτα εἰλικρινεῖς καί δέν ὑπάρχει καμιά ὑποκειμενική καλπιά στούς λόγους τους. Ἀντικειμενικά ὅμως, ὡς πρός τό περιεχόμενό τους, οἱ λόγοι τους εἶναι κάλπικοι, γιατί ὑπερασπίζουν τίς προλήψεις τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, γιατί ὁδηγοῦν στήν ὑπεράσπιση τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά ἀναγνωρίσει ἐλευθερία καί ἰσότητα γιά ὅλους ἐκείνους πού θέλουν νά ὑπογράψουν ὁρισμένες δηλώσεις, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν πολιτική τους διαγωγή. Αὐτό θά ἦταν γιά τούς κομμουνιστές μιά τέτια θεωρητική καί πρακτική-πολιτική αὐτοκτονία, ὅπως θά ἦταν καί ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας «στά πλαίσια τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας» κτλ. Γιά τόν καθένα πού ξέρει νά διαβάζει καί πού *θέλει* νά καταλαβαίνει ἐκεῖνο πού διαβάζει, δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι καθαρό πώς *ὅλα* τά ψηφίσματα, οἱ θέσεις, οἱ ἀποφάσεις, οἱ διατάξεις, οἱ ὅροι τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀναγνωρίζουν τήν «ἐλευθερία καί τήν ἰσότητα» γιά ἐκείνους πού θέλουν νά προσχωρήσουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή *μέ ὅρους*.

Ποιός εἶναι λοιπόν ὁ ὅρος ἀναγνώρισης ἀπομέρους μας τῆς «ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας»; Τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας τῶν μελῶν τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς;

Ὁ ὅρος εἶναι νά μή μπορέσουν νά γίνουν μέλη κάτι ὀπορτουνιστές καί «κεντριστές», σάν τούς πασίγνωστους ἐκπροσώπους τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Ἐλβετίας καί τῆς Ἰταλίας. Γιατί οἱ ὀπορτουνιστές καί οἱ «κεντριστές» αὐτοί, ὅσο καί ἄν βεβαιώνουν ὅτι ἀναγνωρίζουν τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, στήν πραγματικότητα παραμένουν κήρυκες καί ὑπερασπιστές τῶν προλήψεων, τῶν ἀδυναμιῶν, τῶν ταλαντεύσεων τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας.

Στήν ἀρχή — ξέκομα ἀπ' αὐτές τίς προλήψεις, τίς ἀδυναμίες, τίς ταλαντεύσεις· ἀπό τούς ἀνθρώπους πού κηρύσσουν, ὑπερασπίζουν καί ἐνσαρκώνουν τίς ἀπόψεις καί τίς ἰδιότητες αὐτές. Ὕστερα

ἀπ' αὐτό, καί μόνο μέ τόν ὅρο αὐτό, «ἐλευθερία» προσχώρησης στήν Κομμουνιστική Διεθνή, «ἰσότητα» τοῦ κομμουνιστῆ στήν πράξη (καί ὄχι τοῦ κομμουνιστῆ στά λόγια) μέ κάθε ἄλλον κομμουνιστή, μέλος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Εἶστε «ἐλεύθερος», σύντροφε Νόμπς, νά ὑπερασπίζετε τίς ἀπόψεις πού ὑπερασπίζετε. 'Αλλά κι' ἐμεῖς εἴμαστε «ἐλεύθεροι» νά χαρακτηρίσουμε τίς ἀπόψεις αὐτές μικροαστικές προλήψεις, ἐπιζήμιες στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου, ὠφέλιμες στό κεφάλαιο· εἴμαστε ἐπίσης «ἐλεύθεροι» νά μή δεχτοῦμε νά μποῦμε σέ μιά ἕνωση ἤ σέ ἕνα σωματεῖο μέ ἀνθρώπους πού ὑπερασπίζουν τίς ἀπόψεις αὐτές, ἤ μιά πολιτική ἀντίστοιχη μέ τίς ἀντιλήψεις αὐτές. Καί καταδικάσαμε *ἤδη* τήν πολιτική αὐτή καί τίς ἀπόψεις αὐτές ἀπομέρους ὅλου τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Εἴπαμε ἤδη πώς ἀπαιτοῦμε ρητά καί προκαταβολικά τή διακοπή κάθε σχέσης μέ τόν ὀπορτουνισμό.

Σύντροφε Νόμπς καί σύντροφε Σερράτι, μή μιλᾶτε γενικά γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα! Νά μιλᾶτε γιά ἐλευθερία *μή ἐκπλήρωσης* τῶν ἀποφάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὡς πρός τή ρητή διακοπή κάθε εἴδους σχέσεων μέ τούς ὀπορτουνιστές καί τούς «κεντριστές» (πού δέν μποροῦν παρά νά ὑποσκάπτουν, δέν μποροῦν παρά νά σαμποτάρουν τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου). Νά μιλᾶτε γιά ἰσότητα τῶν ὀπορτουνιστῶν καί τῶν «κεντριστῶν» μέ τούς κομμουνιστές. Μιά τέτια ἐλευθερία καί τέτια ἰσότητα γιά τήν Κομμουνιστική Διεθνή δέν μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε· ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐλευθερία καί ἰσότητα μπορεῖτε νά ἔχετε ὅση θέλετε.

Ὁ κυριότερος καί βασικότερος ὅρος τῆς ἐπιτυχίας στίς παραμονές τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση, εἶναι ἡ ἐλευθερία τῶν κομμάτων τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀπό τούς ὀπορτουνιστές καί τούς «κεντριστές», ἀπό τήν ἐπιρροή τους, ἀπό τίς προλήψεις, τίς ἀδυναμίες, τίς ταλαντεύσεις τους.

11. XII. 1920.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΣΩΣΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ [169]

Κατά τή γνώμη μου, ἡ § 9 εἶναι ἄχρηστη. Τά λαϊκά δικαστήρια εἶναι ἀδύνατα.

Πρέπει νά ὑποχρεωθοῦν οἱ τοπικές ὑγειονομικές ἐπιτροπές (+ κοινωφελῆ ἔργα)

(α) νά ἐκδίδουν ὑποχρεωτικές διατάξεις

(β) *νά ἐπιβάλλουν*, χωρίς δίκη, *ποινές* κράτησης μέχρι 1 μήνα καί *καταναγκαστικῶν ἔργων* μέχρι 2 μῆνες γιά ἔλλειψη καθαριότητας καί λοιπά.

(γ) νά ὀργανώσουν *μαζικό* ἔλεγχο γιά τήν καθαριότητα (μέσω εἰδικῶν *ἀποσπασμάτων* τῶν Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν).

Λένιν

Γράφτηκε στίς 25 τοῦ Μάη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΣΙΤΗΡΩΝ [170]

26. V. 1920.

1) Νά ἐκφραστεῖ ἱκανοποίηση σχετικά μέ τήν αὔξηση τῆς συγκέντρωσης
2) νά ἀπαιτοῦνται μηνιαῖα στοιχεῖα
3) νά ξεχωρίζουν ἀπό τά συγκεντρωμένα ἐκεῖνα πού ἔχουν μεταφερθεῖ στούς σταθμούς
4) νά δοθεῖ βοήθεια στούς ἐργαζόμενους στή συγκέντρωση (§ 4)
5) νά δυναμώσει ἡ μεταφορά (§ 5)
6) **ἡ λαχανοκηπουρική γύρω ἀπό τίς πόλεις;**

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ [171]

1. Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ θεωρεῖ σάν βασικό καθῆκον τοῦ ΚΚΡ στό Τουρκεστάν τήν ἐξάλειψη τῶν σχέσεων πού δημιουργήθηκαν ἀνάμεσα στόν ξενόφερτο εὐρωπαϊκό πληθυσμό καί τούς γηγενεῖς λαούς ἐξαιτίας τῆς ἀσκούμενης ἐπί πενήντα καί πλέον χρόνια ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς ἀπολυταρχίας τῆς Ρωσίας. Οἱ σχέσεις αὐτές στά 2½ χρόνια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού βρίσκεται στά χέρια ἑνός ἐξαιρετικά μικροῦ στρώματος ρώσων ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι πολύ μολυσμένοι ἀπό τήν ἀποικιστική ψυχολογία, ὄχι μόνο δέν ἄλλαξαν πρός τό καλύτερο, ἀλλά ὀξύνθηκαν ἀκόμη πιό πολύ ἐξαιτίας τῶν ἰδιόμορφων «κομμουνιστικῶν» ἐνεργειῶν πού θεωροῦνται ἀπό τόν ὑποδουλωμένο γηγενή πληθυσμό σάν συνέχιση τῶν ἐνεργειῶν τῶν πρακτόρων τῆς παλιᾶς τσαρικῆς ἐξουσίας καί πού εἶναι οὐσιαστικά τέτιες.

καί τῶν μετοίκων, τῶν κουλάκων;

;

ληστεία;

2. Γιά τήν ἐξάλειψη τῶν παραπάνω σχέσεων εἶναι ἀπαραίτητο νά παρθοῦν ἐπειγόντως τά παρακάτω μέτρα: α) Νά ἀφαιρεθοῦν ἀπό τούς μέτοικους τῶν περιοχῶν τῆς Κιργιζίας ὅλες οἱ γαῖες, τίς ὁποῖες εἶχε προβλέψει τό σχέδιο τῆς Διεύθυνσης μετοίκησης ἤ τίς εἶχαν ἀφαιρέσει αὐθαίρετα ἀπό τούς κιργίζιους οἱ μέτοικοι καί νά ἀφεθοῦν στούς μέτοικους κομμάτια γῆς διαστάσεων ἑνός ἐργασιακοῦ κλήρου.

καί νά ἐξισωθοῦν οἱ γαῖες τους;

Οἱ γαῖες πού θά ἀφαιρεθοῦν νά ἀποτελέσουν ἀπόθεμα γιά τήν παραχώρηση γῆς στίς κοινότητες, στά ἀρτέλ καί σέ ξεχωριστά πρόσωπα καί γιά τήν ἐγκατάσταση σ' αὐτές κιργιζίων καί ντουνγκάι-προσφύγων μετά τή συντριβή τοῦ 1916.

β) Νά ἐκτοπιστοῦν ἀπό τό Τουρκεστάν σέ στρατόπεδα συγκέντρωσης στή Ρωσία ὅλοι οἱ πρώην ἀξιωματικοί τῆς ἀστυνομίας, τῆς χωροφυλακῆς, τῆς ὀχράνας κι' ἐκεῖνοι ἀπό τούς τσαρικούς ἀξιωματούχους, πού ἡ χρησιμοποίησή τους στό Τουρκεστάν εἶναι πολιτικά ἀπαράδεκτη, οἱ κερδοσκόποι, οἱ πρώην διευθυντές μεγάλων ρωσικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅλοι ὅσοι τρύπωσαν στό Κόμμα, στά Σοβιετικά ὄργανα, στόν Κόκκινο Στρατό κτλ.

καί οἱ κουλάκοι, 1 ἀπό τούς 10;

γ) Σάν ἕνα εἶδος ἀναδιάταξης τῶν κομματικῶν δυνάμεων νά σταλοῦν καί νά μποῦν στή διάθεση τῆς ΚΕ ὅλοι οἱ κομμουνιστές τοῦ Τουρκεστάν πού εἶναι μολυσμένοι ἀπό τόν ἀποικιοκρατισμό καί τό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό καί ταυτόχρονα νά γίνει στό κέντρο κινητοποίηση ἀρκετῶν ἑκατοντάδων κομμουνιστῶν γιά τή δουλιά στό Τουρκεστάν.

δ) Νά προταθεῖ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν νά κάνει μεταθέσεις καί ἀντικαταστάσεις ἀρκετῶν ἑκατοντάδων ἐργατῶν τῶν σιδηροδρόμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, τῶν ἐργαστηρίων τῆς Τασκέντης καί τῶν σιδηροδρόμων τῆς Τασκέντης.

ε) Ἡ ἀπόφαση αὐτή νά ἐφαρμοστεῖ μέ ἄτεγκτη αὐστηρότητα, καταπνίγοντας κάθε ἀντίσταση στά ὄργανα πού τήν ἐφαρμόζουν καί ἐφαρμόζοντας πλατιά τό σύστημα τῆς ἐκτόπισης σχετικά μέ τά πρόσωπα πού ἐμποδίζουν ἀπό ὁποιαδήποτε ἄποψη τήν πραγματοποίηση τῆς παραπάνω ἀπόφασης.

Ὀργανωτικές σχέσεις τοῦ κέντρου μέ τή Δημοκρατία τοῦ Τουρκεστάν

Ἐπιτροπή Τουρκεστάν

1) Εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπάρχει στό Τουρκεστάν μόνιμο ὄργανο — ἀντιπροσωπεία τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ — στό ὁποῖο πρέπει νά ἀνατεθεῖ:

α) Ἡ ἄμεση διοίκηση τῶν περιοχῶν πού ὑπάγονται στήν ἀποκλειστική ἁρμοδιότητα τῆς ὁμόσπονδης ἐξουσίας.

β) Ὁ ἔλεγχος γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ὁδηγιῶν καί τῶν διαταγμάτων τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, καθώς καί ἡ ἀναστολή ἤ ἡ ἀλλαγή αὐτῶν τῶν
1) ὁδηγιῶν καί διαταγμάτων σάν ἕνα εἶδος προσαρμογῆς τους στίς τοπικές οἰκονομικές καί βιοτικές συνθῆκες.
2) γ) Ὁ συντονισμός καί ὁ διαχωρισμός τῶν συμφερόντων τῶν διαφόρων ἐθνικῶν σχηματισμῶν στό Τουρκεστάν.

2) Στήν ἀποκλειστική ἁρμοδιότητα τῆς πανδημοκρατικῆς ἐξουσίας ὑπάγονται:

α) τό ἔργο τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων
β) τό ἐξωτερικό ἐμπόριο
γ) τά στρατιωτικά ζητήματα.

3) Οἱ ἐπίτροποι Συγκοινωνιῶν, Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων διορίζονται ἔπειτα ἀπό συμφωνία ἀνάμεσα στήν ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν καί στούς ἀντίστοιχους Λαϊκούς ἐπιτρόπους, στούς ὁποίους ὑπάγονται αὐτοί.

Ὅλα τά διατάγματα τοῦ κέντρου, πού ἀφοροῦν αὐτούς τούς ἐπιτρόπους, ἐπεκτείνονται αὐτόματα στή διαμορφωνόμενη συγκοινωνιακή καί ταχυδρομικο-τηλεγραφική περιοχή τοῦ Τουρκεστάν.

4) Ὁ ἐπίτροπος Οἰκονομικῶν ἐκλέγεται ἀπό τήν ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν καί ἐπικυρώνεται ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν. Στόν τομέα τοῦ δικαίου τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὁ προϋπολογισμός πού καθορίζεται ἀπό τή Δημοκρατία τοῦ Τουρκεστάν καί ἐπικυρώνεται ἀπό τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΠΚΕΕ τῆς ΣΟΣΔΡ, περιλαμβάνεται αὐτόματα στό γενικό προϋπολογισμό.

Σημείωση: Ἡ ἐπιτροπή Τουρκεστάν πρίν τήν ἐπικύρωση τοῦ προϋπολογισμοῦ ζητάει τή συναίνεση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ.

5) Στόν οἰκονομικό τομέα τό Συμβούλιο Λαϊκῆς Οἰκονομίας τοῦ Τουρκεστάν καί τά ἐπισιτιστικά ὄργανα δροῦν μέσα στά πλαίσια τῶν σχεδίων, πού καθορίζονται ἀπό τό ΑΣΛΟ καί ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ.

3) 6) Σέ ὅλα τά ἄλλα ζητήματα ἡ ἀπόλυτη ἐξουσία ἀνήκει στήν ΚΕΕ Τουρκεστάν καί στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

Ἡ ἐσωτερική ὀργάνωση τοῦ Τουρκεστάν

Θεωρώντας ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά παραχωρηθεῖ στίς ἐθνικές ὁμάδες τοῦ Τουρκεστάν ἡ δυνατότητα νά ὀργανωθοῦν σέ αὐτόνομες δημοκρατίες, καί στίς ἐθνικές μειονότητες σέ κομμοῦνες, ἀνατίθεται στήν ΚΕΕ Τουρκεστάν ἡ ὑποχρέωση νά συγκαλέσει συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν οὐζμπέκων, κιργιζίων καί τουρκμένων ἐργαζόμενων γιά τήν ὁριστική λύση τοῦ ζητήματος τῶν ὀργανωτικῶν μορφῶν τῆς ὕπαρξής τους.

Μέχρι τή σύγκληση αὐτῶν τῶν συνεδρίων νά διενεργηθεῖ περιοχική διαίρεση τοῦ Τουρκεστάν σύμφωνα μέ τήν ἐδαφικο-εθνογραφική του σύνθεση.

---

1) Σέ συμφωνία μέ τήν ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν καί τό ΣΛΕ τοῦ
(α)
Τουρκεστάν — *ἀνώτερο ὄργανο εἶναι ἡ Πανρωσική ΚΕΕ*

2) ἐπίσης (α)

3) ἐπίσης (α).

Πρέπει νά προστεθεῖ: μιά σειρά συγκεκριμένων, πρακτικῶν μέτρων γιά τό πέρασμα

<table>
<tr>
<td>(β) (1) σέ μεγαλύτερη συμμετοχή στήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ Τουρκεστάν
(β) (2) ἐπίσης — τῶν ἐργαζόμενων ἀγροτῶν τοῦ Τουρκεστάν
(β) (3) ἐπίσης — τοῦ ΣΛΕ τοῦ Τουρκεστάν καί τῆς ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν.</td>
<td>}</td>
<td>(β) — μέ τόν ὅρο τῆς δοκιμασίας καί τοῦ ἐλέγχου ἀπό τήν πείρα</td>
</tr>
</table>

Εἶναι ἀπαραίτητο, κατά τή γνώμη μου, νά ἀπορριφθεῖ τό σχέδιο τοῦ Ρισκοῦλοφ [172] καί νά υἱοθετηθεῖ τό σχέδιο τῆς ἐπιτροπῆς μέ τίς παρακάτω ἀλλαγές:

(α) Νά μπεῖ σάν ὑποχρέωση στήν ἐπιτροπή Τουρκεστάν *νά ἔρχεται* συστηματικά *σέ πλήρη συνεννόηση* μέ τό ΣΛΕ τοῦ Τουρκεστάν καί τήν ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν:

(1) νά ζητάει τήν κρίση τους·

(2) νά τά γνωρίζει βαθμιαῖα μέ τίς ὑποθέσεις τῆς ἐπιτροπῆς Τουρκεστάν·

(3) νά συμμετέχει στό ΣΛΕ τοῦ Τουρκεστάν καί στήν ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν·

(4) *«νά ἔρχεται σέ συνεννόηση»* μαζί τους, βάζοντας ὅλα (ἤ τά κύρια) ἐπίμαχα ζητήματα στήν ΚΕ καί στήν Πανρωσική ΚΕΕ.

(β) Νά παρθοῦν μιά σειρά *πρακτικά* μέτρα, πού νά ἐξασφαλίζουν τό *βαθμιαῖο* πλάτεμα τῶν δικαιωμάτων (τῆς συμμετοχῆς στίς ὑποθέσεις κτλ.) τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ *Τουρκεστάν* (ὅροι — ἔλεγχος τῆς σύνθεσής του· μέτρα ἐλέγχου καί ἐπαλήθευσης).

ἐπίσης — τῆς *ἐργαζόμενης* μάζας τῶν ἀγροτῶν τοῦ Τουρκεστάν (οἱ τρόποι συμμετοχῆς· οἱ *τρόποι* πάλης ἐνάντια στό ἱερατεῖο καί στόν πανισλαμισμό καί ἐνάντια στό *ἀστικό*-ἐθνικιστικό κίνημα νά *ἐκπονηθοῦν* ειδικά)

ἐξαιρετικά σωστά

ἐπίσης — τοῦ ΣΛΕ τοῦ Τουρκεστάν καί τῆς ΚΕΕ τοῦ Τουρκεστάν.

1920. 13/VI. *Λένιν*

\+

1) Νά ἀνατεθεῖ ἡ ἐκπόνηση χάρτη (ἐθνογραφικοῦ καί *λοιπά)* τοῦ Τουρκεστάν μέ διαίρεσή του σέ Οὐζμπεκία, Κιργιζία καί Τουρκμενία.
2) Νά ἐξηγηθοῦν πιό λεπτομερειακά οἱ ὅροι τῆς συγχώνευσης ἤ τῆς διαίρεσης αὐτῶν τῶν 3 τμημάτων.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

1

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό ζήτημα (1/VI. 1920).

Τό κομματικό μας πρόγραμμα
γιά τό ἐθνικό ζήτημα
(τά ἐδάφιά του).

Ἡ αὐστριακή πείρα.
Ἡ οὐκρανική πείρα.
Ἡ πείρα τῆς Ἀλσατίας
καί τῆς Λωραίνης.
Ἡ βαλκανική πείρα.
Οἱ δανο-γερμανικές
σχέσεις.

χωριστικές τάσεις στή Γερμανία;

Οἱ ἀνατολικοί λαοί:

οἱ μπασκίροι
οἱ τάταροι
οἱ κιργίζιοι
οἱ τουρκ. λαοί
ἡ πάλη ἐνάντια
στόν πανισλαμισμό

Οἱ ἀποικίες...

Ἀμερική καί νέγροι.
Νά ρωτηθεῖ *ὁπωσδήποτε* ὁ Στάλιν.

σημ. 1 — Προσέγγιση... μορφές της...
Συγκεκριμένες προτάσεις *πῶς* νά γίνει ἡ προσέγγιση.
Μιά κοινή ὀργάνωση (κόμματος;) μέ τούς ἐργάτες σέ διάφορες γλῶσσες; ἤ ἐθνικά ὑποτμήματα;
Οἰκονομικά; διορισμός ὑπεύθυνων προσώπων;

2) Ἐξάλειψη τῶν προνομίων.
(α) μορφή;
νόμοι;
διοικητική πρακτική;
(β) «πλήρης ἰσοτιμία»
στό Σύνταγμα;
Σύγκρ. τό Σύνταγμα τῆς ΣΟΣΔΡ
τούς ἄλλους νόμους κτλ.
(γ) «ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ γιά τίς ἀποικίες καί τά ἀνισότιμα ἔθνη».
Πραγματικές ἐγγυήσεις: ὄχι μόνο στά λόγια, ἀλλά *στήν πράξη* (νά ἀναλυθεῖ λεπτομερειακά καί νά συγκεκριμενοποιηθεῖ — **ἡ μορφή** δήλωσης στά κοινοβούλια κτλ.). Συγκεκριμένα: *βοήθεια* στήν πράξη στήν ἐπαναστατική πάλη καί στίς ἐξεγέρσεις τῶν ἀποικιῶν.

3) Ὁμοσπονδιακή ἕνωση — σάν μορφή περάσματος στήν πλήρη ἑνότητα.
Ἡ πείρα τῆς ΣΟΣΔΡ: συγκεκριμένος ὑπολογισμός τοῦ **περιεχομένου** τῆς ὁμοσπονδίας (σιδηρόδρομοι, ταχυδρομεῖα, στρατιωτικά ζητήματα, *λαϊκή οἰκονομία* καί λοιπά).

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούνη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

2

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ [173]

Οὐσία (σελ. 1-5).

Θέματα:
- I Ἡ «οὐσία» τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Οἱ ὅροι τῆς νίκης.
- II Ἡ προετοιμασία τῆς νίκης.
- III Ἡ διόρθωση τῆς γραμμῆς.

I Ἡ οὐσία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας
(σελ. 1-5) (§§ 1-4).

1\. 1. Εἰσαγωγή.

Οἱ κύριες ἔννοιες καί ἡ «οὐσία», ἡ ψυχή τῆς III Διεθνοῦς ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία.

Ἡ «μόδα», ὁ ἀπερίσκεπτος ἐνθουσιασμός, ἡ ἀπάτη. Ἡ ψεύτικη ἑρμηνεία. **Τά λάθη.**

I

2. Ἡ «οὐσία» τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου:

2\. αὐτοτελῆ καθήκοντα
- (α) νά *συντρίψει* τούς ἐκμεταλλευτές καί νά *τσακίσει* τήν ἀντίστασή τους·
- (β) νά *προσελκύσει* ὅλους τούς ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους, νά τούς *διαφωτίσει*, νά τούς *ὀργανώσει*·

μή αὐτοτελές καθῆκον
- (γ) νά *οὐδετεροποιήσει* τούς ταλαντευόμενους (ἕνα μέρος τῶν μισοπρολετάριων, ἕνα μέρος τῶν μικρῶν **καί** ***μεσαίων*** νοικοκυρέων) **((νά τούς κάνει ἀκίνδυνους)).**

3. Σοβιέτ γι' αὐτό τό σκοπό, σέ αὐτή τήν πάλη· ἔξω ἀπ' αὐτή κούφιο πράγμα { μόνο οἱ καταπιεζόμενες τάξεις + ἡ μειοψηφία τῶν οὐδέτερων } etc.

Πῶς νά νική-σουμε;

3.

4. Γιά νά *συντρίψεις* (τίς κορυφές) πρέπει νά κατακτήσεις τήν πολιτική ἐξουσία... (ὑπεροχή πολιτική + στρατιωτική) νά καταστρέψεις τόν κρατικό μηχανισμό (Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν) δήμευση, ὄχι ἐξαγορά ἐκτόπιση καί ἐπιτήρηση.

5. Γιά νά *προσελκύσεις,* (τά κατώτερα στρώματα) πρέπει νά βελτιώσεις τήν κατάστασή τους *σέ βάρος* τῶν ἐκμεταλλευτῶν — νά τά ὁδηγήσεις, νά τά ὀργανώσεις, νά τά διαφωτίσεις (Κόμμα καί Σοβιέτ).

6. Γιά νά *κάνεις ἀκίνδυνα* (τά μεσαῖα στρώματα) πρέπει νά συνδυάσεις μυαλωμένα, ἔγκαιρα, εὐλύγιστα καί αὐτό, καί αὐτό.

4. +§ 3

7. Σ * δίνει τό Κόμμα καί τά Σοβιέτ· τήν πρωτοπορία καί τή μάζα· τήν ὀργάνωση καί τή βάση της.

II. Ἀναγνώριση στά λόγια καί στήν πραγματικότητα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

II. Σέ τί πρέπει νά συνίσταται ἡ ἄμεση καί γενική προετοιμασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου;
(σελ. 5 - σελ. 14) (§§ 5-13)

5. Στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν χωρῶν δέν ἔχει τελειώσει (συχνά δέν ἔχει ἀρχίσει) ἀκόμη ἡ προκαταρκτική προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου γιά τή δικτατορία του, χωρίς νά μιλᾶμε γιά τήν προετοιμασία τῆς χρεοκοπίας τῶν κορυφῶν.
Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, «ἀναγνώριση» στά λόγια à la II Διεθνή.

6. § 8, + γιατί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ε ἶ ν α ι πάλη ἐνάντια στό ρεφορμισμό (ξεσκέπασμα) ὄχι μόνο μέ ἐπιχειρήματα, ἀλλά καί μέ τά ὅπλα
(Φιλλανδία, Ρωσία, Οὐγγαρία, Πολωνία, Γερμανία).

---

* — Summa — τό ἀποτέλεσμα. *Ἡ Σύντ.*

8. § 9. Νά ἀντικατασταθοῦν | 100 φορές πιό θαραλέα [νά διορίζονται] ἐργάτες |

9. § 10. νά καθοδηγοῦμε (τούς κομ. πυρῆνες) ⟶
10. § 11. id. * στό *κοινοβούλιο*

{ + NB ποικιλία μεθόδων μέ τούς ἀρχηγούς καί μέ *τίς μάζες.* }

11. § 12. σύνδεση μέ τίς *μάζες*
12. § 13. id. *ἀπεργίες*
7. § 14. συνεργασία ad §'8 **
13. § 15. *παράνομη ὀργάνωση*

{**NB + Συνδυασμός νόμιμης + παράνομης δουλιᾶς**}

II

Πῶς νά προετοιμάσουμε ἤδη ἀπό τώρα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου;

8. *Πῶς νά προετοιμάσουμε ἤδη ἀπό τώρα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου;*

Νά ξεχωρίζουμε τούς ρεφορμιστές· νά τούς ξεσκεπάζουμε συστηματικά· νά ἐξηγοῦμε στίς μάζες τά λάθη καί τίς ἀδυναμίες τους. Ἀλλιῶς *δέν* προετοιμαζόμαστε γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Τά λάθη, τίς ἀδυναμίες, τίς προδοσίες (ἀπεργία τῆς 20/VII. 1919 [174] καί πολλές ἀπεργίες) νά τά ἀποκαλύπτουμε ἀνελέητα.

Ἀνάλυση τῶν ἀγορεύσεων τῶν βουλευτῶν καί τῆς τακτικῆς τους.

9. Ἀντικατάσταση τῶν παλιῶν ὀπορτουνιστῶν μέ νέα, νεαρά, ἄπειρα, προλεταριακά, ἐπαναστατικά στοιχεῖα παντοῦ: κοινοβούλιο, συνδικᾶτα, συνεταιρισμοί, λέσχες, etc. etc.
(ἔστω ἄπειρα, ἀλλά ἐπαναστατικά καί *δεμένα* μέ τή μάζα).

* — idem — τό ἴδιο. *Ἡ Σύντ.*
** — στήν παράγραφο 8. *Ἡ Σύντ.*

Πῶς νά προετοιμάσουμε ἤδη ἀπό τώρα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου;

10. *Κομμουνιστικοί πυρῆνες* παντοῦ. Καί στό ἐργατικό κίνημα καί στό μικροαγροτικό (ἐνμέρει). Γιά ζύμωση καί καθοδήγηση.

11. Ἰδιαίτερη προσοχή καί ἔλεγχος καί διόρθωση τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων. Ὑποταγή στήν ΚΕ. «Κομ. πυρήνας» (= *δλη* ἡ ὁμάδα καί τό πρωτοπόρο της τμῆμα).

12. Ἑδραίωση τῆς σύνδεσης μέ τίς μάζες.
Πιό βαθιά στά κατώτερα στρώματα — στούς ἀνεκπαίδευτους, στούς ἐργάτες γῆς, στούς στρατιῶτες, στό ὑπηρετικό προσωπικό.
Ὁ χαρακτήρας τῆς δουλιᾶς ἀνάμεσα στήν ἐργατική «ἀριστοκρατία».
Ἡ πρωτοπορία πρέπει νά εἶναι ἕτοιμη γιά θυσίες.

13. Ἐξαιρετική ὑποστήριξη τῶν ἀπεργιῶν καί τοῦ αὐθόρμητου κινήματος. Ὑποχρεωτική συμμετοχή τοῦ Κόμματος, βοήθεια ἀπομέρους του, ἀνάπτυξη ἀπ' αὐτό κτλ.

Ἡ ἀπεργιακή μανία, scioperi anarchici *

14. Ὁ χαρακτήρας τῆς προπαγάνδας: πιό συγκεκριμένα ἀπό τήν ἄποψη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.
Συνεργασία;
Ἰδέες: μέ τούς μικρονοικοκυρέους; *ἐνάντιά τους!*
«Ἐλευθερία καί ἰσότητα»: γιά ποιά τάξη;
ποιανοῦ μέ ποιόν;
Ἡ ἀνισότητα καί ἡ ἐλευθερία στή *δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.*

15. *Ἡ παράνομη ὀργάνωση.*
Φιλλανδία καί Οὐγγαρία
Γερμανία
Ἀμερική, Γαλλία, Ἀγγλία, Ἰταλία
(Λευκή φρουρά· trupes d' élite **· συλλήψεις.)

* — ἀναρχικές ἀπεργίες. *Ἡ Σύντ.*
** — ἐπίλεκτα στρατεύματα. *Ἡ Σύντ.*

16. Κύριος ἐχθρός μέσα στό διεθνές ἐργατικό κίνημα παραμένει ὁ *ὀπορτουνισμός*, κυρίως τῶν κορυφῶν καί τῶν ἡγετῶν, τόσο μέσα στά τρέιντ-γιούνιον καί στούς συνεταιρισμούς κτλ., ὅσο καί μέσα στά κόμματα σάν τό *Ἀνεξάρτητο κόμμα τῆς Γερμανίας*, τό *Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας*, τό *Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα*, τό *Ἑλβετικό* καί τό *Ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό κόμμα* κτλ.

Ἡ ἀναγνώριση ἀπομέρους τους τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στήν πράξη *ἀκόμη* δέν ἄλλαξε τήν ὀπορτουνιστική τους πολιτική.

Γι' αὐτό ἡ *ἄμεση* προσχώρησή τους στήν ΙΙΙ Διεθνή *εἶναι ἀδύνατη*. Χρειάζεται ἀπό τήν ἀρχή:

(α) διάδοση *ἀπομέρους τους* ὅλων τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ι καί τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς

(β) συζήτησή τους *ἀπό ὅλους* τούς πυρῆνες καί τίς ὀργανώσεις τῶν κομμάτων τους

(γ) παροχή τῆς δυνατότητας στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς νά πάρει μέρος σ' αὐτή τή συζήτηση 2-3 μῆνες

(δ) σύγκληση ἔκτακτων συνεδρίων τῶν ἀντίστοιχων κομμάτων

(ε) «ξεκαθάρισμά» τους ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες καί διόρθωση *στήν πράξη* τῆς πολιτικῆς τους.

18. Ὅσοναφορᾶ τή ρεφορμιστική πτέρυγα τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα στό κοινοβούλιο (+ συνδικάτα + συνεταιρισμοί), χρειάζεται ἐπίσης *ξεκαθάρισμα*.

19. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, τά λάθη τῶν *ἀριστερῶν*, εἶναι ὡστόσο λιγότερο ἐπικίνδυνα τώρα καί *δέν μποροῦν νά ἐμποδίσουν τήν ἄμεση* προσχώρηση μέ τόν ὅρο τῆς ὑποταγῆς στό Ι καί στό ΙΙ συνέδριο τῆς

III Διεθνοῦς καί τῆς διόρθωσης τῆς τακτικῆς.
Τά λάθη αὐτά: (κυρίως)

(α) κόμμα καί «μάζα» (εἴδωλο)
(β) κοινοβουλευτισμός
(γ) συνδικάτα.

{ Ἀπαραίτητα ἰδιαίτερα συνέδρια } καί { δημοσίευση τῶν ἀποφάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς }

Κόμματα καί ὁμάδες (ἐνμέρει affiliés*, ἐνμέρει ὄχι):

{ Κ. Α. Ρ. (τῆς Γερμανίας). Ἐνμέρει ἡ *Ἀμερική*.
Ἕνα μέρος τῶν συνδικαλιστικῶν καί ἀναρχικῶν στοιχείων τῆς *Γαλλίας* καί τῆς *Ἰταλίας* (+ astensionista).
Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἑλβετίας.
I. W. W. (ἐνμέρει) καί W. S. Fed. + Shop Stewards }
Holländische Kommunistische Partei «Kommunismus» τῆς Βιέννης.

NB Ὅ,τι τό καλύτερο ὑπάρχει στόν *ἀναρχισμό* μπορεῖ καί *π ρ έ π ε ι* νά προσελκυστεῖ.

ΣΣ **

20. Τό ἐπαναστατικό ἐργατικό κίνημα ἀναπτύσσεται θαυμάσια.

Χρειάζεται διόρθωση τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης πάνω στή βάση ὅλων τῶν ἀποφάσεων τῆς III Διεθνοῦς, — κυρίως τῶν ἀκόλουθων:

(a) κομμουνιστικές ὁμάδες + I. W. W. + ἀριστερό τμῆμα τοῦ I. L. P. + ἀριστερό τμῆμα τῶν τρέιντγιούνιον στήν Ἀγγλία καί στήν Ἀμερική. Προσέγγιση καί συγχώνευση,

---

* — προσχωρήσαντα. *Ἡ Σύντ.*

** — Summa summarum — γενικό συμπέρασμα. *Ἡ Σύντ.*

(b) id. 2 Κομμουνιστικά κόμματα + ἀριστερό τμῆμα τῶν «ἀνεξάρτητων» (πάνω στή βάση τοῦ K.P.D.),
(c) ἀναδιοργάνωση τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος στό πνεῦμα τῆς κομμουνιστικῆς του ὁμάδας καί τοῦ κομμουνιστικοῦ τμήματος τῆς C. G. T. [175],
(d) ξεκαθάρισμα τοῦ Ἰταλικοῦ,
(e) id. στίς μικρές χῶρες,
(g) προσέγγιση καί συγχώνευση μέ τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ἀνατολῆς καί τῶν ἀποικιῶν.

+ Προσθήκη

γιά τίς ἀπεργίες: προδοσίες τῶν ἡγετῶν.

Ρεφορμιστές = πράκτορες τῆς ἀστικῆς τάξης στό ἐργατικό κίνημα.
Πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη = πάλη ἐνάντια στούς πράκτορές της.

Νά προστεθεῖ στό μέρος II

§ Ἐλευθερία τοῦ Τύπου

πλούσιες ἐφημερίδες
πληροφορίες ἀπό τό κράτος
τράστ
χαρτί
δικαστικές διώξεις καί συλλήψεις.

Προκηρύξεις (50 σειρῶν)
ἀρκετές φορές τήν ἑβδομάδα.

Κατάληψη τυπογραφείων
γι' αὐτό τό σκοπό

Ἀντικατάσταση + προσθήκη.

II. B

Λάθη τῶν ἀριστερῶν

(α) «μάζα»; (εἴδωλο)
(β) ὁ ρόλος τοῦ συγκεντρωτικοῦ κόμματος
(γ) κοινοβουλευτισμός
(δ) συνδικάτα.

᾿Απαρίθμηση τῶν ὀργάνων
«Workers' Dreadnought»
K. A. P. (Deutschlands)
«Kommunismus (Βιέννη)
K. P. Schweiz
I. W. W.
Holländische Partei
(«Tribune» [176]).

῎Αμεση προσχώρηση.
῾Η μή προσχώρηση εἶναι δυνατή.
῾Η διόρθωση εἶναι ἀπαραίτητη σέ *εἰδικά συνέδρια.* ⟶

I. A

(1) *Οἱ δεξιοί:*

«᾿Ανεξάρτητοι» τῆς Γερμανίας
» τῆς ᾿Αγγλίας
Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα
῾Η ἄμεση προσχώρηση *εἶναι ἀδύνατη: εἰδικό συνέδριο*
↓ ἐκκαθάριση
νά περιμένουμε τήν πείρα
ὀργανά τους.

Παροχή στήν Κομμουνιστική Διεθνή τῆς δυνατότητας νά ἐκδίδει μιά σειρά *δικές της* μπροσοῦρες

(2) Ξεκαθάρισμα *τοῦ ᾿Ιταλικοῦ κόμματος ἀπό τό ρεφορμισμό*

III. Διόρθωση τῆς γραμμῆς (ἐνμέρει καί τῆς σύνθεσης) τῶν κομμάτων πού προσχωροῦν ἤ πού ἐπιθυμοῦν νά προσχωρήσουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

13. Σέ διάκριση ἀπό τή II Διεθνή πρέπει νά μπαίνουν πιό σταράτα τά ζητήματα καί νά γίνεται >* συγκεντροποίηση.

* — περισσότερη. *Ἡ Σύντ.*

14. Τά τρία βασικά κόμματα (οἱ «ἀνεξάρτητοι» τῆς Γερμανίας + τῆς Ἀγγλίας + τῆς Γαλλίας) + τό Ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό κόμμα + τό Ἐλβετικό Σοσιαλιστικό κόμμα (ἄν ἀληθεύει).

15. Δέν πρέπει ἀμέσως νά γίνεται δεκτή ἡ παλιά σύνθεση καί ὁ παλιός χαρακτήρας τῆς δουλιᾶς τῶν μή κομμουνιστικῶν κομμάτων
   (α) δημοσίευση σέ *ὅλο* τόν περιοδικό Τύπο
   (β) συζήτηση σέ *ὅλα* τά τμήματα
   (γ) id. σέ εἰδικό *συνέδριο*
   (δ) purifier *
   (ε) τά ἔντυπα ὄργανα τοῦ κόμματος νά περάσουν *ὅλα* στά χέρια τῶν κομμουνιστῶν
   (ζ) νά ἀποδείχνεται *μέ ἔργα.*

{+Labour Party} 16. Οἱ κομμουνιστές αὐτῶν τῶν κομμάτων; Ἐνμέρει, νά παραμείνουν σ' αὐτά, ἐνμέρει νά πᾶνε στό Κομμουνιστικό κόμμα.

[«Ordine Nuovo»] 17. Ἰταλικό (πτέρυγα)   id. Ἐλβετικό + Νορβηγικό [;]

18. Οἱ «ἀριστεροί» [ἀπαρίθμηση]
Μποροῦν νά γίνουν δεκτοί ἀμέσως.
Ὅροι οἱ ἴδιοι, *ἐκτός* purifier.

---

18. Ἰδιαίτερα χρειάζεται προσέγγιση μέ τούς I. W. W. καί τούς Shop Stewards.

{Ἐκεῖ ὑπάρχουν 4 κατευθύνσεις. Δικτατορία τοῦ προλεταριάτου}

Ἀπό τόν *ἀναρχισμό* νά παρθεῖ ὅ,τι τό καλό ὑπάρχει.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη 1920

Πρωτοδημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — νά γίνει ἐκκαθάριση. *Ἡ Σύντ.*

3

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ «ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ» ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ «ΜΟΝΤΕΡΝΑ» ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΘΗΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ [177]

1. Ξεχωρισμός ἀκριβῶς τοῦ ἐπαναστατικοῦ καί μόνο τοῦ ἐπαναστατικοῦ τμήματος τοῦ προλεταριάτου σέ κόμμα καί τοῦ παρόμοιου τμήματος τοῦ *κόμματος* στά *καθοδηγητικά* κέντρα του.

2. Συστηματικό ξεσκέπασμα τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ ὀπορτουνισμοῦ στό κόμμα καί στό ἐργατικό κίνημα μπροστά στίς μάζες.

3. Ἀντικατάσταση τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν ἀπό ἐπαναστάτες καί στά τμήματα τοῦ κόμματος, καί στά συνδικάτα, καί στούς συνεταιρισμούς, καί στίς λέσχες, καί στίς πολιτιστικο-διαφωτιστικές, μέ μιά λέξη *σέ ὅλες* τίς ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου.

4. Δημιουργία κομμουνιστικῶν πυρήνων σέ ὅλες γενικά τίς μορφές τῶν ἐργατικῶν καί μικροαγροτικῶν ὀργανώσεων γιά τή συστηματική καθοδήγηση ὁλόκληρου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (καί μέρους τοῦ μικροαγροτικοῦ) ἀπό τό κόμμα.

= 3; 5. Ὑποχρεωτική τοποθέτηση πέρα γιά πέρα ἐπαναστατῶν καί πέρα γιά πέρα ἀπαλλαγμένων ἀπό τίς παραδόσεις, τίς συνθῆκες καί τίς προλήψεις τῆς εἰρηνικῆς δουλιᾶς, τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τοῦ λεγκαλισμοῦ ἐργατῶν, ἔστω ἀκόμη καί ἐξαιρετικά ἄπειρων, (1) ἱκανῶν ὅμως γιά πάλη ἐνάντια στό ρεφορμισμό καί στόν ὀπορτουνισμό (2) καί στενά συνδεμένων μέ τήν πιό πλατιά μάζα τοῦ προλεταριάτου καί μέ τό πιό ἐπαναστατικό τμῆμα τοῦ προλεταριάτου —

— τοποθέτησή τους στά πιό ὑπεύθυνα πόστα στό κόμμα σέ σημαντικό ἀριθμό, ἰδιαίτερα καί στήν ΚΕ τοῦ κόμματος,

καί στήν *κοινοβουλευτική ὁμάδα*, καί σέ ὅλα τά σπουδαιότερα (γιά τήν κατάκτησή τους ἀπό τό κόμμα) ἱδρύματα.

6. Ἐξαιρετικά λεπτομερειακή ὑποταγή τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος καί ἐξαιρετικά αὐστηρή ἐποπτεία τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας ἀπό τήν ΚΕ.

7. Συνεργασιακούς, ὀπαδούς (καί φορεῖς) τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη καί τούς ἰδιοκτῆτες πρέπει νά θεωροῦμε ὄχι μόνο ἐκείνους πού ἐφαρμόζουν αὐτές τίς ἰδέες ἄμεσα, γιά συνασπισμό στήν κυβέρνηση κτλ., ἀλλά καί ἐκείνους πού τίς ἐφαρμόζουν *ἔμμεσα,* λογουχάρη, γι' αὐτούς πού εἶναι ὑπέρ τῆς ἰσότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς τάξης τῶν μικροϊδιοκτητῶν, ὑπέρ τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἀπόψεών τους κτλ.

8. Τά ὄργανα τῶν ρεφορμιστῶν (ἤ τῆς συμφιλίωσης μέ τό ρεφορμισμό)... * «L' Humanité», πρέπει νά κλείσουν. Στό κόμμα πρέπει νά ὑπάρχει 1 *Κεντρικό* Ὄργανο, ἀπόλυτα ἐπαναστατικῆς κατεύθυνσης — *ὄχι* σάν τήν «*Populaire*»[178] ἤ τήν «*Freiheit*». Ὅλος ὁ Τύπος τοῦ κόμματος ἀποτελεῖ μιά ἑνιαία σκέψη, μιά κατεύθυνση, *προετοιμασία* γιά τή δικτατορία.

9. Πιό βαθιά στίς μάζες. Ὄχι γιά τήν ἐργατική ἀριστοκρατία — ἀλλά γιά τήν ἀνεκπαίδευτη μάζα. Ὄχι μόνο γιά τήν πόλη, ἀλλά καί γιά τό χωριό. Ζύμωση στίς μάζες, ὄχι μόνο προπαγάνδα (contra British Socialist Party).

Δωρεάν διανομή φυλλαδίων γιά τούς καθυστερημένους ἐργάτες σέ βάρος τῶν εἰσφορῶν τῶν πρωτοπόρων.

Οἱ προλετάριοι — στίς μάζες, σέ βοήθεια τῶν ἀπεργῶν, τῶν ἐργατῶν γῆς.

10. Ἀνοιχτή ἀνάλυση μπροστά στίς μάζες τῶν λαθῶν καί τῶν προδοσιῶν τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν (ἀπεργία τῆς 20-21/VII. 1919 *κ. τ. λ.).*

Ἀνάλυση στόν Τύπο ὅλων τῶν ὀπορτουνιστικῶν λαθῶν καί τῶν ἀδυναμιῶν τῶν ἀγορεύσεων τῶν βουλευτῶν etc.

11. Συστηματικότητα, σέ ὅλες τίς περιπτώσεις, ἀπ' ὅλες τίς ἀπόψεις, σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ζωῆς·

* Στό χειρόγραφο μιά λέξη δέν διαβάζεται. *Ἡ Σύντ.*

διασάφηση τῶν *συγκεκριμένων* καθηκόντων τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, viz. *:

(α) τσάκισμα τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν (συμπεριλαμβανομένων τῶν κουλάκων καί τῶν σαμποταριστῶν διανοουμένων)·

(β) δήμευση, γιατί ἡ ἐξαγορά τώρα, ὕστερα ἀπό τό 1914-1918, εἶναι ἀδύνατη·

(γ) εἰδική ἐπίβλεψη πάνω στούς ἐκμεταλλευτές καί τήν ἀστική διανόηση·

(δ) ἄμεση ἐπαναστατική βελτίωση τῆς ζωῆς
καί τῶν ἐργατῶν
καί δλης τῆς ἐκμεταλλευόμενης μάζας
καί τῶν μικροαγροτῶν
σέ βάρος τῶν ἐκμεταλλευτῶν·

(ε) οὐδετεροποίηση τῶν μικροϊδιοκτητῶν
{ τῶν μεσαίων ἀγροτῶν
τῶν ἐπαγγελματιῶν
τῶν μικροβιομηχάνων
ἑνός μέρους τῆς ἀστικῆς διανόησης }
δηλ. ἀποκλεισμός τῆς δυνατότητας περάσματός τους στούς λευκούς·

(στ) ἀποφασιστικότητα, ἱκανότητα, δεξιοτεχνία, εἰδική ὀργάνωση γιά τό τσάκισμα τῆς ἀντίστασης.

[1.] ΣΣ = (α) νά συντριβοῦν
(β) νά προσελκυστοῦν
(γ) νά οὐδετεροποιηθοῦν.

12. Epuration... **

13. «Ἐλευθερία τοῦ Τύπου»; — «τῶν συγκεντρώσεων»; — «προσωπική ἐλευθερία»;

Κόμμα = πρωτοπορία
(αα) (1) ἐπαναστατικό τμῆμα
(ββ) (2) συνδεμένο μέ τή *μάζα*.

Ἄμεση προετοιμασία (2. 3. 4. 5. 6. (.+ 13). 7. αα
8. 9. 10. ββ

Κύριος κίνδυνος: οἱ δεξιοί, δηλ. οἱ ἀναντικατάστατοι ἡγέτες.

Τά 3 κόμματα (+ τό Ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό κόμμα) (+ τό Ἐλβετικό Σοσιαλιστικό κόμμα;). Ἡ ἄμεση προσχώρηση *εἶναι ἀδύνατη*.

---

* — videlicet — καί ἀκριβῶς. *Ἡ Σύντ.*

** — Ἐκκαθάριση... *Ἡ Σύντ.*

Οἱ ἀριστεροί. Τά λάθη τους. Ἡ ἄμεση προσχώρηση *εἶναι δυνατή*.

Ὁ ρεφορμισμός στό Ἰταλικό κόμμα (ἴσως, + B. S. P.;)

NB

Στήν ἐπιτροπή γιά τό Γαλλικό κόμμα καί τόν Τύπο:

Λοζόβσκι	Serrati
+ Μπουχάριν	Deslinières
+ Γκιλμπό	+
	Sadoul

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τήν 1 τοῦ Αὐγούστου 1935 στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

4

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

(ΣΧΕΔΙΟ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ)

1. Ὁ ἰμπεριαλισμός σάν βασικό γνώρισμα τῆς σύγχρονης οἰκονομίας.

Τό μοίρασμα τοῦ κόσμου σάν βασικό γνώρισμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ: μονοπώλια, τράπεζες, χρηματιστική ὀλιγαρχία, διεθνῆ συνδικάτα, ἐξαγωγή κεφαλαίου, μοίρασμα ὅλης τῆς γῆς.

Τό 1876 > ¼ δισεκατομμύρια κάτοικοι στίς ἀποικίες
1914 > ½ » » » »
1 δισεκατομμύριο + *μισοαποικίες* (Περσία, Κίνα, Τουρκία).

1920: 1¼ = ἀποικίες + μισοαποικίες + ἡττημένες καί κατα-στραμένες { 130 Ρωσία, 120 Γερμανία + Αὐστροουγγαρία }
¼ = οἰκονομικά ἐξαρτημένες

¼ = ἀνεξάρτητες; { 100 Ἑν. Πολιτεῖες, 50 Ἀγγλία, 50 Ἰαπωνία } 200

ΣΣ = 1¾

2. Γιγάντια ὄξυνση ὅλων τῶν ἀντιθέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ

(α) χρέη

| α 1 | 1914— 55 ἑκατομ. χρυσά ρούβλια (Μπράουν)
1920—388 » » » |

α 2	Ἐν. Πολιτεῖες	+ 19 δισεκατ. ρούβλια
Keynes	Ἀγγλία	+ 17 1/2 (6 Ρωσία)
		— 8 1/2
	Γαλλία	+ 3 1/2
		— 10 1/2 Σ = 40 δισεκ. χρυσά ρούβλια.

α 3

Χρέη σέ % τῆς ἐθν. περιουσίας	52-54%	Ἀγγλία καί Γαλλία
	65-70%	Ἰταλία
	90%	Ρωσία
	11-13%	*Ἐν. Πολιτεῖες* καί *Ἰαπωνία.*

(β) Μισθός ἐργασίας καί τιμές

Ἐν. Πολιτεῖες	+ 120 τιμές·	+ 100 μισθός ἐργασίας
Ἀγγλία	+ 170	+ 130
Γαλλία	+ 300	+ 200
Ἰαπωνία	+ 130	+ 60

(γ) εἰσοδήματα: 40-50% εἰσοδήματα (*Λαπίνσκι*, σελ. 14)

(δ) ἐξόρυξη κάρβουνου (Ἀνώτατο Οἰκονομικό Συμβούλιο στούς «Times» 10/III. 1920):

Ἀγγλία	—20%
Γαλλία	—50%
Γερμανία	—37% (1913-1919)
Ἐν. Πολιτεῖες	—4%

(ε) συνάλλαγμα: σύγκρινε μέ Ἐν. Πολιτεῖες («Times» ib. *)

Ἀγγλία	—30%
Γαλλία καί Ἰταλία	—60-70%
Γερμανία	—90-96%

Π. Λεβί: εἰσήγηση στό συνέδριο τοῦ K. P. D. 14. IV. 1920 NB

* — ibidem — στό ἴδιο. *Ἡ Σύντ.*

3. ΣΣ = Καταστροφή, ἐξαθλίωση, πλουτισμός.
   Σκοποί καί χαρακτήρας τοῦ πολέμου.
   Keynes. Ἡ θέση του.

4. Ἀποσύνθεση ἀνάμεσα στούς νικητές:
   Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν;
   Πόλεμοι ἐνάντια στή Ρωσία.
   Μοίρασμα τῆς Τουρκίας, τῆς Κίνας;

5. ΣΣ = Ἐπαναστατική κρίση, ἐπαναστατικές διαθέσεις, ἰδέες.
   Ἀπόλυτο ἀδιέξοδο;
   Ὄχι.
   Cf.* Ramsay *MacDonald:* «ξέρουμε ὅτι ὅλα αὐτά θά περάσουν, θά καταλαγιάσουν».

6. Ὁ ὀπορτουνισμός = ὁ κύριος ἐχθρός.
   Ἡ χρεοκοπία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τῆς *σοσιαλδημοκρατίας.*
   Ἡ συμμετοχή στήν κυβέρνηση Κέρενσκι + Φιλλανδία + Οὐγγαρία.
   Otto Bauer: «Vergewaltigung der sozialen Machtfaktoren» **.

7. Οἱ ρίζες τοῦ ὀπορτουνισμοῦ: ἐξαγορά τῆς κορυφῆς τῶν ἐργατῶν

8-10 δισεκ.frs. τό χρόνο 1914		(εἰσόδημα 3 χωρῶν ἀπό τήν ἐξαγωγή κεφαλαίου)
;; 20-30 » » » » 1920		

8. «Ἐκκαθάριση» τῶν κομμάτων καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, «καθαιρέσεις ἀπό τά πόστα»
   στή Ρωσία 1903—1917—1920—
   στήν Εὐρώπη καί τήν Ἀμερική 1915—1920—

9. «Ἡ ἀριστερή ἀρώστια». Ἀρώστια ἀνάπτυξης.

10. Οἱ ἀποικιακοί καί οἱ ἐξαρτημένοι λαοί.
    Ἀνατολή. Ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος.
    Τούς δίδαξε ὁ πόλεμος.
    Εἴμαστε ἐπικεφαλῆς $1^1/_4$ δισεκατομ.
    Ἡ Σοβ. Δημ. » » »

    Στήν πράξη *παγκόσμιος* χαρακτήρας τοῦ κινήματος.

* — Confer — σύγκρινε. *Ἡ Σύντ.*

** — *Ὄττο Μπάουερ:* «ἡ βία πάνω στούς κοινωνικούς παράγοντες τῆς δύναμης». *Ἡ Σύντ.*

11. ΣΣ = Ὄχι ἐπιτάχυνση τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά ἐπιτάχυνση τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης.

Λεπτομερειακή ἀπόφαση καί θέσεις.

Ὄχι σύλλογος προπαγανδιστῶν, ἀλλά ἀρχή πρακτικῆς πάλης μιᾶς στρατιᾶς ἑκατομμυρίων καί ἑκατομμυρίων προλετάριων, καθοδηγούμενης ἀπό τήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 10 καί 19 τοῦ Ἰούλη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

5

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΝΤ. ΤΑΝΝΕΡ ΣΤΟ ΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ [179]

Ὁ λόγος τοῦ Τάννερ (Shop Stewards) ἐπιβεβαίωσε πειστικά

1) ὅτι πρέπει *μέσα* στήν III Διεθνή νά δημιουργηθεῖ θέση γιά τούς *συμπαθοῦντες*

2) ὅτι γιά τήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική πρέπει νά ἐπεξηγηθεῖ *εἰδικά*, ὅτι, παρά τίς διαφωνίες σχετικά μέ τόν κοινοβουλευτισμό, προτείνουμε:

(α) στό μαζικό κίνημα μέ τή μορφή τῶν I. W. W. καί τῶν Shop Stewards νά παραμείνουν *συνδεμένα* μέ τήν III Διεθνή

(β) νά συζητηθεῖ γιά πολύ καιρό ἀκόμη μιά φορά τό ζήτημα καί νά *δοκιμαστεῖ* στήν πράξη ἡ *βελτίωση* τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων πού κάνουν *ἀνεπαρκή* ζύμωση στή μάζα καί *δέν μπόρεσαν* νά συνδεθοῦν μ' αὐτή.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 23 τοῦ Ἰούλη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

6

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ Α. ΣΟΥΛΤΑΝ-ΖΑΝΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ [180]

1) Ἀποσύνθεση τῶν εὔπορων ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων

2) μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ — *ἀγρότες μέ μεσαιωνική ἐκμετάλλευση*

3) *μικρο*επαγγελματίες — στή βιομηχανία

4) συμπέρασμα: *νά προσαρμοστοῦν* τόσο τά σοβιετικά ἱδρύματα, ὅσο καί τό Κομμουνιστικό κόμμα (ἡ σύνθεσή του, τά εἰδικά του καθήκοντα) στό ἐπίπεδο *τῶν ἀγροτικῶν* χωρῶν τῆς ἀποικιακῆς Ἀνατολῆς.

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία. Αὐτό πρέπει νά τό καλοσκεφτοῦμε καί νά *ἀναζητήσουμε* **συγκεκριμένες** ἀπαντήσεις.

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 24 καί 29 τοῦ Ἰούλη 1920

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

7

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Π. ΛΕΒΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

1) Zu allgemein formuliert, als ob es für *alle* Völker gälte. Und Persien jetzt?

Verzeihung, *Sie* verfallen in«Nationalbolschewismus», indem Sie Deutschland für die *einzige* Nation in der Welt betrachten.

2) Und wenn *die Bourgeoisie* (in Bulgarien, in Deutschland, in anderen Ländern) den Krieg gegen England, Frankreich oder dergleichen *beginnt?*

Was sollen Arbeiter tun?

Boykottieren? Es wäre ganz irrtümlich. Teilnehmen, aber ihre Selbstständigkeit wahren und den *gemeinsamen* Kampf *so* ausnützen, *u m* die Bourgeoisie niederzuwerfen.

ΣΣ = Entweder *nur* gegen den *deutschen* Nationalbolschewismus schreiben, oder garnicht.

Γράφτηκε στή γερμανική γλώσσα στίς 25 τοῦ Ἰούλη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. **XXXIV**

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

7

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Π. ΛΕΒΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

1) Διατυπώνεται πολύ γενικά, σάν νά ἀφορᾶ αὐτό *ὅλους* τούς λαούς. Καί πῶς ἔχουν τά πράγματα στή σημερινή Περσία;

Συγγνώμη, *Ἐσεῖς* πέφτετε στόν «ἐθνικομπολσεβικισμό», θεωρώντας τή Γερμανία σάν τό *μοναδικό* ἔθνος στόν κόσμο.

2) Καί ἄν ἡ *ἀστική τάξη* (στή Βουλγαρία, τή Γερμανία καί σέ ἄλλες χῶρες) *ἀρχίσει* πόλεμο ἐνάντια στήν Ἀγγλία, τή Γαλλία ἤ κάτι τό παρόμοιο;

Τί πρέπει νά κάνουν τότε οἱ ἐργάτες;

Νά μποϋκοτάρουν; Αὐτό θά ἦταν τελείως λαθεμένο. Νά πάρουν μέρος, μά καί νά διατηρήσουν τήν αὐτοτέλειά τους καί *ἔτσι* νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν *κοινή* πάλη, *γιά νά* ἀνατρέψουν τήν ἀστική τάξη.

ΣΣ = Εἴτε νά γράψει *μόνο* ἐνάντια στό *γερμανικό* ἐθνικομπολσεβικισμό, εἴτε νά μή γράψει καθόλου.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

8

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Exploiter *le particularisme moyenageux?* Trop dangereux; pas marxiste.

Il faut distinguer entre les mouvements nationaux *modernes* et les «mouvements» (soi-disant *mouvements)* avec le caractère moyenageux.

Γράφτηκε στή γαλλική γλώσσα όχι άργότερα από τίς 28 τοῦ Ἰούνη 1920

Φωτοτυπία τοῦ χειρογράφου πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923 στό βιβλίο: H. Guilbeaux. «Wladimir Iljitsch Lenin. Ein treues Bild seines Wesens». Berlin

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τή φωτοτυπία

8

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Χρησιμοποίηση τοῦ *μεσαιωνικοῦ ἀπομονωτισμοῦ;* Πολύ ἐπικίνδυνο πράγμα· ὄχι μαρξιστικός τρόπος.

Πρέπει νά διακρίνουμε τά *σύγχρονα* ἐθνικά κινήματα καί τά «κινήματα» (λεγόμενα *κινήματα)* μέ μεσαιωνικό χαρακτήρα.

Στή ρωσική γλώσσα
δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά
Μετάφραση ἀπό τά γαλλικά

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ [181]

1. Ὄχι ἰδιαίτερες ἰδέες, ἀλλά μαρξισμό.

2. Ὄχι *ἐπινόηση* νέου προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλά *ἀνάπτυξη* τῶν καλύτερων προτύπων, παραδόσεων, ἀποτελεσμάτων τοῦ *ὑπάρχοντος* πολιτισμοῦ *ἀπό τή σκοπιά* τῆς κοσμοαντίληψης τοῦ μαρξισμοῦ καί τῶν συνθηκῶν ζωῆς καί πάλης τοῦ προλεταριάτου στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας του.

3. Ὄχι ξεχωριστά ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας, ἀλλά σάν τμῆμα του, γιατί τό ΚΚΡ + τό ΕΛΠ = Σ προλετκούλτ

4. Στενή σύνδεση καί συνυποταγή τῆς Προλετκούλτ στό ΕΛΠ.

5. Μέ κανένα τρόπο... *

Γράφτηκε στίς 9 τοῦ Ὀχτώβρη 1920

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)

1) Ἐπίθετο, ὄνομα καί πατρώνυμο: Βλαντίμιρ Ἰλίτς Οὐλιάνοφ

2) Ἡλικία: 50 χρονῶν

3) Ἀπό ποιό κυβερνεῖο, πόλη, νομό, ἐπαρχία, χωριό προέρχεται: πόλη Σιμπίρσκ

4) Ἐπάγγελμα τῶν γονέων καί διεύθυνσή τους: πέθαναν

5) Σύνθεση τῆς οἰκογένειας (κατά ἡλικία) καί ἀριθμός τῶν συντηρούμενων:

γυναίκα 51
ἀδελφός 45
ἀδελφή 44

6) Κατέχετε ἀκίνητα (κλῆρο γῆς, σπίτι) ἤ μέσα παραγωγῆς καί ποῦ: ὄχι

7) Ἐθνικότητα:
8) Μητρική γλώσσα: } ρωσική

9) Σέ ποιές γλῶσσες, ἐκτός τῆς ρωσικῆς, μιλᾶτε, διαβάζετε, γράφετε (νά ὑπογραμμιστεῖ ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο):
γαλλική, γερμανική, ἀγγλική· καί τίς 3 ἄσχημα

10) Βασικό ἐπάγγελμα: δημοσιολόγος

11) Τί μόρφωση πήρατε καί ποῦ

α) Γενική: γυμνάσιο
β) Εἰδική: Σάν ἐξωτερικός ἔδοσα πανεπιστημιακές ἐξετάσεις τό 1891 στή Νομική Σχολή

12) Εἴσασταν στό ἐξωτερικό, πότε καί ποῦ:

1895· 1900-1905· 1907-1917 ἐκπατρισμένος (Ἐλβετία, Γαλλία, Ἀγγλία, Γερμανία, Γαλικία).

13) Ποιά μέρη τῆς Ρωσίας γνωρίζετε καλά:

ἔζησα μόνο στό Βόλγα καί στίς πρωτεύουσες

14) Ἐκπληρώσατε τή στρατιωτική σας θητεία στόν παλιό στρατό (βαθμός, τμῆμα καί πόσο καιρό): ὄχι

15) Πήρατε μέρος σέ μάχες καί ἔχετε τραύματα (ποῦ καί πότε):

ὄχι

16) Σέ ποιά ἐπιχείρηση ἤ ἵδρυμα δουλεύετε τώρα (διεύθυνσή της καί ἀριθμός τηλεφώνου), σέ τί θέση:

ΣΛΕ

17) Τί μισθό παίρνετε καί ἄν ἔχετε πρόσθετες ἀποδοχές:

13½ χιλ. (13 500)[182]
πρόσθετες — συγγραφικές

18) Ἀπό πότε ἀνήκετε στό ΚΚΡ:

ἀπό τήν ἵδρυσή του καί πιό πρίν (1893)

19) Πήρατε μέρος στήν κομματική ἑβδομάδα: — ὄχι —

20) Ἀπό ποιά ὀργάνωση γίνατε δεκτός πρωταρχικά σάν μέλος τοῦ ΚΚΡ: βλ. § 18

21) Ἀκούσατε διαλέξεις γιά κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα, ποῦ, πότε, ἀπό ποιόν, καί παρακολουθήσατε σειρά μαθημάτων πολιτικῆς μόρφωσης καί ποιοῦ βαθμοῦ: Z

22) Ποιανοῦ πυρήνα εἴσαστε μέλος:

ὑπαχτίδα τοῦ Κρεμλίνου

23) Περάσατε ἀπό κομματικό δικαστήριο, πότε καί γιατί:

ἀπό τούς μενσεβίκους στό ΣΔΕΚΡ στήν περίοδο τῶν διασπάσεων

24) Ἀνήκατε σέ ἄλλο κόμμα, σέ ποιό καί πότε καί τί εἴσασταν σ' αὐτό: ὄχι

25) Τί ντοκουμέντα ἤ πιστοποιητικά ἔχετε πού νά δείχνουν ὅτι ἀνήκατε στήν παράνομη κομματική μας ὀργάνωση:

ἡ ἱστορία τοῦ Κόμματος — ντοκουμέντο

26) Τά κυριότερα μέρη όπου δουλέψατε προηγούμενα:

1. Πρίν άπό τήν έπανάσταση τοῦ Φλεβάρη:	α) ἐπαγγελματικά: β) κομματικά:	στό ἐξωτερικό καί στήν Πετρούπολη
2. Πρίν τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση:	α) ἐπαγγελματικά: β) κομματικά:	

27) Σέ τί ἐκφραζόταν ή συμμετοχή Σας στήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη:

ἐκτός τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, σέ τίποτε (ἐκπατρισμένος)

28) Τό ἴδιο στήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση: μέλος τῆς ΚΕ

29) Ἔχετε ὑποστεῖ διώξεις γιά πολιτικά ἀδικήματα, ποῦ καί πότε· τί ποινή ἐκτίσατε:

σύλληψη 1887 (μερικές μέρες)
» 1895-1897 (14 μῆνες καί ἐξορία γιά 3 χρόνια στήν Ἀνατολική Σιβηρία)
» 1900 (μερικές μέρες)

30) Σέ ποιό συνδικάτο ἀνήκατε, ποῦ καί πότε:

ὄχι

31) Σέ ποιό συνδικάτο ἀνήκετε τώρα (νά ἀναφερθεῖ ὁ ἀριθμός τοῦ βιβλιαρίου): ὄχι

32) Εἴχατε αἱρετά ἀξιώματα μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη καί ποῦ:

α) Σοβιετικά: πρόεδρος τοῦ ΣΛΕ
β) Συνδικαλιστικά: ὄχι
γ) Κομματικά: μέλος τῆς ΚΕ
δ) Φαμπρικο-εργοστασιακά:
ε) Στά στρατιωτικά τμήματα: } ὄχι
στ) Ἄλλα:

33) Περάσατε στρατιωτική ἐκπαίδευση (στρατιωτικός βαθμός) καί ἐγγραφήκατε στά μητρῶα ἀποσπάσματος εἰδικῆς ἀποστολῆς, σέ ποιό λόχο καί μέ ποιόν ἀριθμό: ὄχι

34) Ἐπιστρατευθήκατε στόν Κόκκινο Στρατό, πότε, ἀπό ποιά ὀργάνωση καί μέ ποιόν τρόπο (γενική ἐπιστράτευση ἤ κομματική), πόσο χρόνο καί ποῦ κάνατε στό μέτωπο (νά ἀναφερθεῖ ἀκριβῶς), τί καθήκοντα ἐκπληρώνατε, πήρατε μέρος σέ μάχες, ἔχετε τραυματιστεῖ, πότε καί ποῦ: ὄχι

35) Ἐπιστρατευθήκατε στίς μεταφορές, πότε καί ἀπό ποιά ὀργάνωση: ὄχι

36) Ποιά κομματική καί σοβιετική δουλιά μπορεῖτε νά κάνετε (ὀργανωτής, διαχειριστής, διαλεξίας, διαφωτιστής, ἐκπολιτιστής κτλ.): Z

37) Σᾶς ἔτυχε νά μιλήσετε σέ μεγάλες συγκεντρώσεις καί νά εἶστε προϊστάμενος: ναί

38) Ποιά κομματική δουλιά ἔχετε τώρα:

μέλος τῆς ΚΕ

39) Ποιά συμπληρωματικά στοιχεῖα θέλετε νά ἀνακοινώσετε:

Z

40) Ἡ διεύθυνση τοῦ σπιτιοῦ σας καί ὁ ἀριθμός τηλεφώνου:

Κρεμλίνο. Ἐπάνω συλλέκτης

41) Τί ἔχετε διαβάσει ἀπό τά ἔργα τοῦ Μάρξ, τοῦ Ἔνγκελς, τοῦ Λένιν, τοῦ Κάουτσκι καί τοῦ Πλεχάνοφ:

σχεδόν ὅλα (τῶν ὑπογραμμισμένων συγγραφέων)

42) Πάνω σέ ποιά θέματα Σᾶς ἔτυχε νά μιλήσετε μπροστά σέ ἐργάτες καί ἀγρότες ἤ νά κάνετε διαλέξεις:

πιό πολύ πάνω σέ πολιτικά

43) Γράφετε ἄρθρα σέ ἐφημερίδες, ποῦ καί πάνω σέ ποιά θέματα:

σπάνια, πάνω σέ πολιτικά θέματα

44) Μπορεῖτε νά γράφετε προκηρύξεις, ἐκκλήσεις καί τί ἔχετε γράψει πάνω σ' αὐτό τόν τομέα:

Ναί. Δέν μπορεῖ νά ἀπαριθμιστοῦν, ἦταν πάρα πολλά.

45) Σέ ποιόν τομέα τῆς γνώσης νιώθετε τόν ἑαυτό σας ἰδιαίτερα δυνατό καί πάνω σέ ποιά ζητήματα μπορεῖτε νά κάνετε διαλέξεις καί μαθήματα:

πιό πολύ πάνω σέ πολιτικά ζητήματα

(Ὑπογραφή) *Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)*

17/IX. 1920.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στό βιβλίο: « «Ἀτομικός φάκελλος» τοῦ μέλους τοῦ ΚΚΡ (μπ) Β. Ι. Οὐλιάνοφ (Λένιν)», ἐκδ. «Μοσκόβσκι ραμπότσι», Μ.—Λ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό ἐρωτηματολόγιο πού συμπλήρωσε ὁ Β. Ι. Λένιν

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

(1 τοῦ Μάη — 5 τοῦ Νοέμβρη 1920)

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΚ. Κ. ΟΡΤΖΟΝΙΚΙΤΖΕ ΚΑΙ ΤΟΝ Σ. Μ. ΚΥΡΟΦ

Μνεία γι' αὐτό τό τηλεγράφημα κάνουν οἱ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε καί Σ. Μ. Κύροφ σέ τηλεγράφημα πρός τόν Β. Ι. Λένιν τῆς 12 τοῦ Μάη 1920 (Κεντρικό κρατικό ἀρχεῖο τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης).

ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ Μ. Β. ΦΡΟΥΝΖΕ

Μνεία γι' αὐτή τή συνδιάλεξη γίνεται σέ τηλεγράφημα τοῦ βοηθοῦ τοῦ ἔκτακτου πληρεξούσιου γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ καί τοῦ στόλου τοῦ μετώπου τοῦ Τουρκεστάν καί ἐπικεφαλῆς τῆς ὑπηρεσίας καυσίμων τοῦ Τουρκεστάν Λιέτνεφ πρός τόν Β.Ι. Λένιν, τῆς 26 τοῦ Μάη 1920, σχετικά μέ τόν ἐφοδιασμό τῶν μεταφορῶν μέ βενζίνη καί πετρέλαιο. Στό τηλεγράφημα ἀναφέρεται ὅτι ὁ Λένιν σέ ἀπευθείας τηλεφωνική συνδιάλεξη ρωτοῦσε τόν Μ. Β. Φροῦνζε στίς 25 τοῦ Μάη 1920 ἄν ὑπάρχει στή διάθεσή του βενζίνη (Κεντρικό κρατικό ἀρχεῖο τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης).

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΚ. Λ. ΒΟΛΛΕΝΜΠΕΡΓΚ

Σχετικά μ' αὐτό τό σημείωμα ὁ Β. Ι. Λένιν γράφει στίς 8 τοῦ Ἰούνη 1920 σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Λ. Βόλλενμπεργκ — μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων, τά ἑξῆς: «Πρίν μιά βδομάδα περίπου ἔδωσα στόν σύντρ. Μπελένκι (ΠΕΕ) μιά παράκληση γιά Σᾶς νά διορθώσετε τό τηλεφωνικό καλώδιο πού θά σᾶς ὑποδείξει» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ· βλ. ἐπίσης Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV, σελ. 319).

ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Ι. ΡΙΚΟΦ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΟΥ Ζ. Ι. ΓΚΡΖΕΜΠΙΝ

Μνεία γι' αὐτό τό τηλεγράφημα κάνει ὁ Α. Ι. Ρίκοφ σέ τηλεφωνογράφημα τῆς 20 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ, ΑΡ. 973 ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗ Σ. Σ. ΚΑΜΕΝΕΦ

Σέ τηλεγράφημά του τῆς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 ὁ Σ. Σ. Κάμενεφ ἔγραφε στόν Β. Ι. Λένιν: «Τά τηλεγραφήματά Σας 973 καί 977 τά πῆρα» («Ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στήν ΕΣΣΔ», ρωσ. ἔκδ., τόμ. 3ος, 1961, σελ. 418· Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Τό τηλεγράφημα, ἀρ. 977 δημοσιεύτηκε στά Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 395.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΥΝΑΜΩΜΑ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό κείμενο τῆς ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, τῆς 4 τοῦ Ἰούνη 1920, μέ ὑποσημείωση τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό κείμενο τῶν θέσεων μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ θέσεις μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν διαβάστηκαν στήν τέταρτη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 20 τοῦ Ἰούλη 1920 (βλ. «Τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», ρωσ. ἔκδ., 1934, σελ. 105, 496-499).

Β. Ι. ΝΙΕΒΣΚΙ. «Ο ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΣ ΥΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ»

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό τέλος τοῦ ἄρθρου τοῦ Β.Ι. Νιέβσκι μέ τίς σημειώσεις καί τίς διορθώσεις τῆς θεώρησής του ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, πού ἔγιναν νωρίτερα ἀπό τίς 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό 1920 σάν παράρτημα στή 2η ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» (βλ. ἐπίσης Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. XIII, σελ. 317-324).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ IX ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό κείμενο τῆς ἀπόφασης μέ διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε στίς 22 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 καί δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 211 τῆς 23 Σεπτέμβρη (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος Ι, 1954, σελ. 513).

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΡΙΒΗΣ ΤΟΥ ΒΡΑΝΓΚΕΛ 12 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό κείμενο τῆς εἰσήγησης μέ συμπλήρωση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ εἰσήγηση μέ τή συμπλήρωση δημοσιεύτηκε στό βιβλίο «Ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στήν ΕΣΣΔ», ρωσ. ἔκδ., τόμ. 3ος, 1961, σελ. 406-408.

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ, ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ, ΘΕΣΕΙΣ, ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΚΕΕ, ΤΟΥ ΣΛΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΣΤΑΘΜΟΥ ΤΟΥ ΧΟΝΤΙΝΣΚ. *11 τοῦ Μάη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΛΙΠΟΤΑΚΤΩΝ. *12 τοῦ Μάη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΙΡΗ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕ ΣΥΣΣΙΤΙΟ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΟΠΛΩΝ ΚΑΙ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ. *21 τοῦ Μάη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟΥ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ. *25 τοῦ Μάη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΣΩΣΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ. *25 τοῦ Μάη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΣΙΤΗΡΩΝ. *27 τοῦ Μάη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΙΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ. *1 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ. *4 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ. *4 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΡΥ-

ΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΓΟΥΝΑΡΙΚΩΝ. *4 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ. *4 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΒΟΛΩΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΡΑΤΟ. *9 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΚΡΟΥΣΗΣ. *11 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΣΟΥΒΑΧΙΑΣ. *24 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΡΒΟΥΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΝΤΟΝΜΠΑΣ. *25 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΟΡΜΕΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΜΑΣΕΛΣΚΑΓΙΑ-ΜΟΥΡΜΑΝΣΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΟΥΡΜΑΝΣΚ. *25 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ. *29 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΛΙΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΝΑΒΙΟΥ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ. *29 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΟΣΔΡ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ. [ΡΑΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΓΚ. Β. ΤΣΙΤΣΕΡΙΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ Ντ-Ν. ΚΩΡΖΟΝ ΣΕ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΗΣ 11 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ 1920]. *17 τοῦ Ἰούλη 1920.*

ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ «ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΙΜΙΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ». *20 τοῦ Ἰούλη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ. *20 τοῦ Ἰούλη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΕΙΔΗ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΚΓΕΝΤΡΩΣΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ. *10 τοῦ Αὐγούστου 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΧΩΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΟΥ ΒΡΑΝΓΚΕΛ. *20 τοῦ Αὐγούστου 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΩΝ. *20 τοῦ Αὐγούστου 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ Α. Μ. ΛΕΖΑΒΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ. *31 τοῦ Αὐγούστου 1920.*

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΣΟΣΔΡ. *7 τοῦ Σεπτέμβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΥΛΙΚΩΝ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΧΤΩΒΡΙΑΝΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ. *21 τοῦ Σεπτέμβρη 1920.*

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ «ΟΙ ΝΕΟΙ ΟΡΟΙ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ». *23 τοῦ Σεπτέμβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ. *5 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΞΥΛΕΙΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΝΕΙΠΕΡΟΥ ΟΥΚΡΑΝΙΑ. *23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΔΙΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΣΥΣΚΕΨΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ. *23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΥΣΙΜΑ ΤΩΝ ΝΟΤΙΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ. *25 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ. *26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΤΥΡΦΗΣ. *30 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΤΟΥ ΣΛΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΞΟΔΕΜΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΜΟΝΟ ΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ. *30 τοῦ Ὀχτώβρη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΡΑΚΤΕΡ. *2 τοῦ Νοέμβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ. *2 τοῦ Νοέμβρη 1920.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ ΠΟΥ ΔΟΚΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΑΠΟ ΤΗ ΣΙΤΟΔΕΙΑ. *2 τοῦ Νοέμβρη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ «ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ». *3 τοῦ Νοέμβρη 1920.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΚΑΛΜΟΥΚΩΝ, ΤΩΝ ΟΥΡΤΜΟΥΝΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΡΙΛΑΩΝ. *4 τοῦ Νοέμβρη 1920.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν παραπάνω διαταγμάτων, ἀποφάσεων, θέσεων, ἐκκλήσεων καί δηλώσεων μέ διορθώσεις καί συμπληρώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, καθώς καί τά γραμμένα ἀπό τόν ἴδιον προσχέδια καί παρατηρήσεις γιά

ὁρισμένα ἀπό αὐτά τά ντοκουμέντα. Ἕνα μέρος ἀπό αὐτά τά ὑλικά ἔχει δημοσιευτεῖ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV, σελ. 127, 128, 138-139, 164· Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI, σελ. 123-126).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ. ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ι. Τ. ΣΜΙΛΓΚΑ. *12 τοῦ Μάη 1920.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ 5ης ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μπ. Π. ΠΟΖΕΡΝ. *11 ἤ 12 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ Γκ. Ε. ΖΗΝΟΒΙΕΦ. *25 τοῦ Ἰούνη 1920.*

ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ. *7 τοῦ Ἰούλη 1920.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ. *Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 10 τοῦ Αὐγούστου 1920.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά κείμενα τῶν παραπάνω γραμμάτων, τηλεγραφημάτων καί τηλεφωνογραφημάτων μέ διορθώσεις καί ὑποσημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἕνα μεγάλο μέρος τους ἔχει δημοσιευτεῖ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV, σελ. 326-329, 334· Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI, σελ. 117-118· Β. Ι. Λένιν. Στρατιωτική ἀπογραφή, 1957, σελ. 237).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΟΝ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΤΕΝΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΞΥΛΕΙΑΣ

Στή συνεδρίαση τοῦ ΣΕΑ στίς 14 τοῦ Μάη 1920 ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσήγηση πάνω στό ζήτημα τῆς κατασκευῆς στενῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μεταφορᾶς ξυλείας (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Αὐτό τό γεγονός δικαιολογεῖ τήν ὑπόθεση ὅτι τό σχέδιο τῆς ἀπόφασης, πού ψηφίστηκε ἀπό τό ΣΕΑ, ἔχει γραφτεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Ὁ Μ. Ι. Σεμιόνοφ (Μ. Μπλάν), πού συμμετεῖχε ἀπομέρους τοῦ ΑΣΛΟ στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ τῆς 10 τοῦ Αὐγούστου 1920, ἔγραφε στίς ἀναμνήσεις του ὅτι ὁ Λένιν πρότεινε νά ὁριστεῖ γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ ζητήματος τῆς ἀσφάλισης εἰδική ἐπιτροπή ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Κοινωνικῆς Ἀσφάλισης, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ ΠΚΣΣ καί ὑπαγόρευσε ὁδηγίες γι' αὐτή («Βέστνικ Γκοσουντάρστβεννοβο Στραχοβάνιγια», 1924, τεῦχ. 2, σελ. 4-5). Τό κείμενο αὐτῶν τῶν ὁδηγιῶν, πού παραθέτει ὁ Μ. Ι. Σεμιόνοφ, συμπίπτει, ἄν ἐξαιρέσουμε ὁρισμένες λέξεις, μέ τό κείμενο τῶν σημείων «α», «β» καί «γ» τῆς ἀπόφασης πού πῆρε τό ΣΛΕ πάνω στό ζήτημα τῆς περιουσιακῆς ἀσφάλισης (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΟΥ ΟΡΙΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Στίς ἀναμνήσεις τοῦ Μ. Ι. Σεμιόνοφ (Μ. Μπλάν), πού παρουσίασε στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ στίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 τήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς, ἀναφερόταν ὅτι ἡ ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γράφτηκε μέ τήν ὑπαγόρευση τοῦ Λένιν («Βέστνικ Γκοσουντάρστβεννοβο Στραχοβάνιγια», 1924, τεῦχ. 2, σελ. 4-5).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΑ ΤΗΣ 27 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1920 ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ, ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΞΕΝΟΙ ΥΠΗΚΟΟΙ

Ὑπογράφοντας τό πρωτόκολλο ἀρ. 162 τῆς συνεδρίασης τοῦ ΣΕΑ τῆς 27 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε τή σημείωση: «νά ξανακοιταχτεῖ στήν ὁλομέλεια», σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἐνισχυμένου ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργοστασίων, στά ὁποῖα δουλεύουν ξένοι ὑπήκοοι. Στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ ΣΕΑ τῆς 29 τοῦ Ὀχτώβρη ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Εἶναι πιθανό τό σχέδιο τῆς ἀπόφασης νά γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΣΤΟ ΣΕΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΛΕ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Στή συνεδρίαση τοῦ ΣΕΑ τῆς 29 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση πάνω στό ζήτημα τῆς διαδικασίας ὑποβολῆς στό ΣΕΑ καί στό ΣΛΕ συμφωνιῶν, διαφωνιῶν καί δηλώσεων τῶν ὑπηρεσιῶν (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Αὐτό τό γεγονός δικαιολογεῖ τήν ὑπόθεση ὅτι τό σχέδιο ἀπόφασης γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΒΑΣΙΚΗΣ ΝΟΡΜΑΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Ὁ Λένιν ἔγραψε πρόχειρο σχέδιο τῶν ζητημάτων γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν καθιέρωση βασικῆς νόρμας ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV, σελ. 165). Μέ βάση αὐτό τό πρόχειρο σχέδιο διατυπώθηκαν τά ζητήματα 1-4, πού μπῆκαν στήν ἀπόφαση πού πῆρε τό ΣΛΕ καί μέ βάση τά ὁποῖα τό ΣΛΕ ἐπεφόρτισε τήν ἐπιτροπή ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν νά ξαναεπεξεργαστεῖ τό σχέδιο ἀπόφασης. Κατά τήν ὑπογραφή τοῦ πρωτοκόλλου ἀρ. 396 τῆς συνεδρίασης τοῦ ΣΛΕ τῆς 2 τοῦ Νοέμβρη 1920, ὁ Λένιν ἔκανε διόρθωση τῆς διατύπωσης τοῦ 2ου ζητήματος τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Πάνω σ' αὐτή τή βάση μποροῦμε νά ὑποθέσουμε ὅτι τό σχέδιο ἀπόφασης γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Τό βιβλίο «'Ο «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν γία τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί δόθηκε σέ ὅλους τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου. Τό βιβλίο ἔπρεπε νά βοηθήσει τά νεαρά κομμουνιστικά κόμματα νά βροῦν τό σωστό δρόμο τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, νά διορθώσει τά λάθη τῶν πρώτων βημάτων τους, νά γνωρίσει τούς κομμουνιστές ὅλων τῶν χωρῶν μέ τήν πλουσιότατη πείρα τῶν μπολσεβίκων, μέ τή στρατηγική καί τήν τακτική τους, γιά νά ἐξοπλιστοῦν μ' αὐτή τήν πείρα τά ἀδελφά κόμματα. Οἱ βασικές θέσεις καί τά βασικά συμπεράσματα τοῦ βιβλίου «'Ο «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

'Ο Λένιν ἔκανε τή βασική δουλιά γιά τό βιβλίο αὐτό τόν 'Απρίλη τοῦ 1920 (τό χειρόγραφο τέλειωσε στίς 27 τοῦ 'Απρίλη), ἡ προσθήκη στό βιβλίο γράφτηκε στίς 12 τοῦ Μάη, ὅταν γίνονταν πιά οἱ διορθώσεις τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων. 'Ο Λένιν παρακολουθοῦσε προσωπικά τήν πορεία τῆς στοιχειοθέτησης καί τῆς ἐκτύπωσης τοῦ βιβλίου γιά νά μπορέσει αὐτό νά κυκλοφορήσει κατά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. 'Η ἔκδοση τοῦ βιβλίου εἶχε ἀνατεθεῖ στό ὑποκατάστημα Πετρούπολης τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ. Τό 'Εκδοτικό, μόλις πῆρε τό χειρόγραφο τοῦ βιβλίου στίς 5 τοῦ Μάη, τό παρέδοσε τήν ἐπόμενη κιόλας μέρα γιά στοιχειοθέτηση στό 1ο κρατικό τυπογραφεῖο, πού οἱ ἐργάτες του καταπιάστηκαν μέ μεγάλο ἐνθουσιασμό στήν ἐκπλήρωση τοῦ τιμητικοῦ καθήκοντος, δουλεύοντας καί ὑπερωρίες. Στίς 9 τοῦ Μάη τό πρῶτο τυπογραφικό δοκίμιο στάλθηκε στή Μόσχα γιά διόρθωση. 'Η προσθήκη στό βιβλίο στάλθηκε ἀπό τόν Λένιν στήν Πετρούπολη στίς 23 τοῦ Μάη μαζί μέ τό τυπογραφικό δοκίμιο τῆς μπροσούρας συνοδευόμενη ἀπό τό παρακάτω γράμμα:

> «Πρός τούς συντρόφους τῆς Πετρούπολης, πού ἐκδίδουν τήν μπροσούρα μου γιά τούς ἀριστερούς»:
>
> 1) Παρακαλῶ νά παραβάλετε τό *τελευταῖο* τυπογραφικό δοκίμιο μέ τίς διορθώσεις πού ἔγιναν ἐδῶ *στό τυπογραφικό δοκίμιο*·
>
> 2) παρακαλῶ νά μοῦ στείλετε *πίσω* τό συνημμένο ἐδῶ τυπογραφικό δοκίμιο·
>
> 3) στήν «προσθήκη» παρακαλῶ *ἰδιαίτερα* νά διορθωθοῦν στή σελ. 3 τά μέρη πού σημειώνονται στά *περιθώρια* μέ τά σημεῖα:

1)))
καί 2))) (ἔπειτα ἀπό τόν ἔλεγχο νά μοῦ ἐπιστραφεῖ)·

4) παρακαλῶ νά μοῦ ἀνακοινώσετε μέ τηλεφωνογράφημα τό *ὄνομα* τοῦ σύντροφου, πού εἶναι *ὑπεύθυνος* γιά τόν ἔλεγχο καί τήν τελική ἔκδοση. (Καθώς καί *πότε* τό ἐκδίδετε.)

5) *Δέν χρειάζεται* νά περιμένετε ἄλλες διορθώσεις ἀπό μένα.

23/V. 1920 *Λένιν*»
("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 51ος, σελ. 199).

Στίς 12 τοῦ Ἰούνη 1920 τό βιβλίο τυπώθηκε καί σχεδόν ταυτόχρονα, τόν Ἰούλη, ἐκδόθηκε στή Σοβιετική Ρωσία στά γαλλικά καί τά ἀγγλικά. Στή διάρκεια τοῦ δεύτερου ἑξάμηνου τοῦ 1920 τό βιβλίο ἐκδόθηκε στά γερμανικά — στό Βερολίνο καί στό Ἀμβοῦργο, στά ἀγγλικά — στό Λονδίνο καί στή Νέα Ὑόρκη, στά γαλλικά — στό Παρίσι, στά ἰταλικά — στό Μιλάνο. Τό Νοέμβρη τοῦ 1920 ἡ ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας κυκλοφόρησε προκήρυξη γιά τήν ἐγγραφή συνδρομητῶν στό βιβλίο τοῦ Λένιν, στήν ὁποία ἀνακοίνωνε: «Τό Κομμουνιστικό κόμμα μόλις δημοσίευσε τήν ἐργασία τοῦ Λένιν, πού εἶναι ἴσως ἡ πιό σπουδαία καί, ἀναμφίβολα, ἡ πιό ἐνδιαφέρουσα ἀπό τίς ἐργασίες του.

«Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» εἶναι ἕνα βιβλίο ἀπαραίτητο γιά ὅλους ἐκείνους πού συμμετέχουν ἐνεργά στό ἐργατικό κίνημα, θίγει προβλήματα πού συζητοῦνται πολύ καί κάποτε προκαλοῦν ἔντονες διαφωνίες.

Ὁ Λένιν ἐρευνᾶ ἐξαντλητικά τά ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς καί θίγει μέ τόλμη προβλήματα σάν τόν κοινοβουλευτισμό, τή στάση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ἀπέναντι στό ἐργατικό κόμμα, στά συνδικάτα κτλ., καθώς καί τή γενική κατάσταση στήν Ἀγγλία. Ἡ σημασία τοῦ βιβλίου δέν περιορίζεται μόνο σ' αὐτό· ἡ κριτική ἐξέταση τῶν προγραμμάτων, τῆς πολιτικῆς καί τῆς δράσης τῶν διαφόρων κομμάτων τῆς ἠπείρου θά ἐξοπλίσει τόν ἀναγνώστη μέ τήν ἱκανότητα νά καταλάβει τή διεθνή κατάσταση, πράγμα πού εἶναι σήμερα τόσο σπουδαῖο γιά τούς συντρόφους.

Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι τό βιβλίο θά κάνει σαφῶς κατανοητά πολλά ζητήματα καί θά βοηθήσει στόν πρακτικό προσανατολισμό πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἑνότητας, τήν ὁποία ὅλοι ἐπιθυμοῦν τόσο πολύ...» («Ζητήματα ἱστορίας τοῦ ΚΚΣΕ», ρωσ. ἔκδ., 1960, τεῦχ. 3, σελ. 24).

Τό βιβλίο τοῦ Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» εἶχε πλατύτατη διάδοση. Σύμφωνα μέ ὄχι πλήρη στοιχεῖα, πού δημοσιεύτηκαν γιά τά σαραντάχρονα ἀπό τή μέρα τῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου, σ' αὐτό τό διάστημα τό βιβλίο εἶχε στίς καπιταλιστικές χῶρες 106 ἐκδόσεις σέ 22 γλῶσσες· ἀπ' αὐτές τίς ἐκδόσεις 16 ἔγιναν στά ἀγγλικά (στό Λονδίνο, στή Νέα Ὑόρκη, στή Βομβάη, στό Σίδνεϋ, στή Μελβούρνη), 13 στά γαλλικά (στό Παρίσι, στίς Βρυξέλλες), 14 στά γερμανικά (στό Βερολίνο, στή Βιέννη), 7 στά ἰταλικά (στό Μιλάνο, στή Νεάπολη, στή Ρώμη), 6 στά ἰσπανικά (στή Βαρκελώνη, στή Μαδρίτη, στό Μπουένος Ἄυρες), 9 στά ἰαπωνικά (στό Τόκιο), 6 στά ὀλλανδικά (στό Ἄμστερνταμ καί στό Λέιντεν). Ἐπιπλέον τό βιβλίο ἐκδόθηκε στά νορβηγικά (Ὄσλο), στά φιλλανδικά (Ἑλσίνκι), στά πορτογαλικά (Ρίο Ἰανέιρο), στά βελγικά (Καλκούτα) καί σέ ἄλλες γλῶσσες. Πολύ πλατιά ἀνάπτυξη εἶχε ἡ ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» στίς

χῶρες τῆς σοσιαλιστικῆς κοινότητας. Στή Βουλγαρία τό βιβλίο αὐτό ἐκδόθηκε 10 φορές, στήν Τσεχοσλοβακία — 6, στήν Οὐγγαρία — 7, στήν Πολωνία — 9, στήν Κίνα — 8, στήν Κορέα — 3. Στή Σοβιετική Ἕνωση, χωρίς νά ὑπολογίζουμε τή δημοσίευσή του σέ ὅλες τίς ἐκδόσεις τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τό βιβλίο βγῆκε σέ χωριστή ἔκδοση 135 φορές, σέ 50 γλῶσσες καί μέ συνολικό τιράζ 4 ἑκατομ. 773 χιλ. ἀντίτυπα.

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τοῦ Λένιν τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» καί ἕνα δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο μέ συντακτικές διορθώσεις τοῦ Λένιν. Στό χειρόγραφο ὑπάρχει ὁ ὑπότιτλος: «(Δοκίμιο ἐκλαϊκευτικῆς συζήτησης γιά τή μαρξιστική στρατηγική καί τακτική)» καί ἡ παρακάτω εἰρωνική ἀφιέρωση στόν Λόυντ Τζώρτζ: «Ἀφιερώνω αὐτή τήν μπροσούρα στόν ἐντιμότατο μίστερ Λόυντ Τζώρτζ σέ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης γιά τό σχεδόν μαρξιστικό καί πάντως ἐξαιρετικά ὠφέλιμο γιά τούς κομμουνιστές καί τούς μπολσεβίκους ὅλου τοῦ κόσμου λόγο του τῆς 18. III. 1920». Στίς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου, πού ἔγιναν ὅταν ζοῦσε ὁ Λένιν, ὁ ὑπότιτλος καί ἡ ἀφιέρωση εἶχαν ἀφαιρεθεῖ. Στήν τελευταία ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὅπως καί στίς προηγούμενες ἐκδόσεις τῶν Ἁπάντων, τό ἔργο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τήν πρώτη ἔκδοση τοῦ βιβλίου, πού τή διόρθωση τῶν τυπογραφικῶν του δοκιμίων ἔκανε ὁ Λένιν. — *1.*

[2] *«Ἴσκρα» («Σπίθα»)* (παλιά) — ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό 1900 καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα», μέ ἡμερομηνία Δεκέμβρης 1900, βγῆκε στή Λειψία· τά ἑπόμενα φύλλα ἔβγαιναν στό Μόναχο, ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 — στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 — στή Γενεύη. Μέ πρωτοβουλία τοῦ Λένιν καί μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του, ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ Κόμματος (δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 21 τῆς «Ἴσκρα») καί προετοίμασε τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στό ὁποῖο μπῆκε τό θεμέλιο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος στή Ρωσία.

Ἀμέσως μετά τό II συνέδριο τοῦ Κόμματος, οἱ μενσεβίκοι μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ πῆραν στά χέρια τους τήν «Ἴσκρα». Ἀπό τό πεντηκοστό δεύτερο φύλλο ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. — *4.*

[3] Πρόκειται γιά τούς μενσεβίκους, οἱ ὁποῖοι στό ΣΔΕΚΡ ἀποτελοῦσαν τή δεξιά, τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, καί γιά τό κόμμα τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» (ἐσέροι). — *9.*

[4] Πρόκειται γία τούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας — Α. Ε. Μπαντάγεφ, Μ. Κ. Μουράνοφ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι, Φ. Ν. Σαμόηλοφ καί Ν. Ρ. Σάγκοφ. Στή συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 26 τοῦ Ἰούλη (8 τοῦ Αὐγούστου) 1914, στήν ὁποία οἱ ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν ἀστικοτσιφλικάδι-

κων ὁμάδων ἐπιδοκίμασαν τήν εἴσοδο τῆς τσαρικῆς Ρωσίας στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα διαμαρτυρήθηκε ἔντονα, ἀρνήθηκε νά ψηφίσει τίς πολεμικές πιστώσεις καί ἔκανε ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς μάζες. Τό Νοέμβρη τοῦ 1914 οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές πιάστηκαν καί τό Φλεβάρη τοῦ 1915 παραπέμφθηκαν στό δικαστήριο καί ἐξορίστηκαν γιά ἰσόβια διαβίωση στήν περιοχή Τουρουχάνσκ (Ἀνατολική Σιβηρία). Οἱ θαραλέες ἀπολογίες τῶν μελῶν τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας στό δικαστήριο, πού ξεσκέπαζαν τήν ἀπολυταρχία, ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ἀντιμιλιταριστική προπαγάνδα, στήν ἐπαναστατικοποίηση τῆς συνείδησης τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. — *11.*

[5] *Λονγκετισμός* — κεντριστικό ρεῦμα μέσα στό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα· τό ρεῦμα αὐτό εἶχε ἐπικεφαλῆς τόν Ζάν Λονγκέ. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914-1918 οἱ λονγκετιστές ἐφάρμοζαν συμβιβαστική πολιτική ἀπέναντι στούς σοσιαλσωβινιστές· ἀπόριπταν τήν ἐπαναστατική πάλη καί ἀκολουθοῦσαν τίς θέσεις τῆς «ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας» στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τούς λονγκετιστές μικροαστούς ἐθνικιστές. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης οἱ λονγκετιστές στά λόγια διακήρυσσαν ὅτι εἶναι ὀπαδοί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στήν πράξη ὅμως παρέμεναν ἀντίπαλοί της. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 οἱ λονγκετιστές μαζί μέ τούς ἀπροκάλυπτους ρεφορμιστές ἀποσπάστηκαν ἀπό τό κόμμα καί προσχώρησαν στή λεγόμενη $2^1/_2$ Διεθνή. — *12.*

[6] *Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας* (Independent Labour Party — I.L.P.) — ρεφορμιστική ὀργάνωση πού ἱδρύθηκε ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν «νέων τρέιντ-γιούνιον» τό 1893 στίς συνθῆκες τῆς ἀναζωογόνησης τῆς ἀπεργιακῆς πάλης καί τοῦ δυναμώματος τοῦ κινήματος γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ἀγγλίας ἀπό τά ἀστικά κόμματα. Στό ΑΕΚ μπῆκαν τά μέλη τῶν «νέων τρέιντ-γιούνιον» καί μιᾶς σειρᾶς παλιῶν συνδικάτων, ἐκπρόσωποι τῆς διανόησης καί τῆς μικροαστικῆς τάξης, πού βρίσκονταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φαβιανῶν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ Κόμματος ἦταν ὁ Κ. Χάρντι καί ὁ Ρ. Μακντόναλντ. Τό ΑΕΚ ἀπό τή στιγμή τῆς ἐμφάνισής του ἀκολούθησε ἀστικές-ρεφορμιστικές θέσεις, στρέφοντας τήν κύρια προσοχή του στήν κοινοβουλευτική μορφή πάλης καί στίς κοινοβουλευτικές συναλλαγές μέ τό φιλελεύθερο κόμμα. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα ἔγραφε ὅτι «στήν πράξη εἶναι ὀπορτουνιστικό, κόμμα πού ἐξαρτιόταν πάντοτε ἀπό τήν ἀστική τάξη» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 39ος, σελ. 90). — *12.*

[7] *Φαβιανοί* — μέλη τῆς Φαβιανῆς ἑταιρείας — ἀγγλικῆς ρεφορμιστικῆς ὀργάνωσης, πού δημιουργήθηκε τό 1884· ἡ ἑταιρεία πῆρε τήν ὀνομασία της ἀπό τό ὄνομα τοῦ ρωμαίου στρατηλάτη τοῦ ΙΙΙ αἰώνα πρίν τή χρονολογία μας, Φάβιου Μάξιμου, πού ἐπωνομάστηκε «Κουνκτάτορ» («Μελλητής»), γιατί ἀκολουθοῦσε τακτική ἀναμονῆς καί ἀπόφευγε νά δόσει ἀποφασιστικές μάχες στόν πόλεμο μέ τόν Ἀννίβα. Μέλη τῆς Φαβιανῆς ἑταιρείας ἦταν κυρίως ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς διανόησης — ἐπιστήμονες, συγγραφεῖς, πολιτικοί παράγοντες (Σ. καί Β. Οὐέμπ, Ρ. Μακντόναλντ, Μπ. Σώου κ. ἄ.).

Αὐτοί ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί ὑποστήριζαν ὅτι τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ μικρές μεταρυθμίσεις, μέ βαθμιαίους μετασχηματισμούς τῆς κοινωνίας. Τό 1900 ἡ Φαβιανή ἑταιρεία προσχώρησε στό ἐργατικό κόμμα. Ὁ «σοσιαλισμός τῶν φαβιανῶν» ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς πηγές τῆς ἰδεολογίας τῶν ἐργατικῶν.

Χαρακτηρισμό τῶν φαβιανῶν βλ. στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ ἀγγλικός πασιφισμός καί ἡ ἀγγλική ἀντιπάθεια πρός τή θεωρία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 271-277). — *12.*

8 *«Μινιστεριαλισμός»* (ἤ «μινιστεριαλικός σοσιαλισμός» ὅπως καί «μιλλερανισμός») — ὀπορτουνιστική τακτική συμμετοχῆς τῶν σοσιαλιστῶν στίς ἀστικές ἀντιδραστικές κυβερνήσεις. Ὁ ὅρος αὐτός προέκυψε ἀπ' ἀφορμή τή συμμετοχή τοῦ γάλλου σοσιαλιστῆ Μιλλεράν τό 1899 στήν ἀστική κυβέρνηση τοῦ Βαλντέκ-Ρουσσώ. — *12.*

9 *Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας* — κεντριστικό κόμμα, πού ἱδρύθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῆς Γκότα. Οἱ «ἀνεξάρτητοι» κήρυσσαν τήν «ἑνότητα» μέ τούς σοσιαλσωβινιστές, κατρακυλοῦσαν στήν ἄρνηση τῆς ταξικῆς πάλης. Τό βασικό μέρος τοῦ Κόμματος τό ἀποτελοῦσε ἡ καουτσκιστική ὀργάνωση «Ἐργατική Κοινότητα». Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1920 στό συνέδριο τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στή Χάλλη ἔγινε διάσπαση. Ἕνα σημαντικό μέρος τοῦ Κόμματος συνενώθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 μέ τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Τά δεξιά στοιχεῖα σχημάτισαν ξεχωριστό κόμμα καί πῆραν τήν παλιά ὀνομασία — Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας· τό κόμμα αὐτό ὑπῆρχε ὥς τό 1922. — *13.*

10 Βλ. τίς ἀποφάσεις τῆς VII Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) «Γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση» καί «Γιά τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν» («Ἕβδομη Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Ἀπρίλης 1917. Πρακτικά». Μόσχα, 1958, σελ. 244-245, 259-260). — *13.*

11 Ὅπως φαίνεται, πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τί δέν πρέπει νά μιμούμαστε ἀπό τό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 25ος, σελ. 106-110), πού δημοσιεύτηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1914 στό μπολσεβίκικο περιοδικό «Προσβεστσένιγε»· στό ἄρθρο αὐτό ξεσκεπαζόταν ἡ προδοτική στάση τοῦ γερμανοῦ σοσιαλδημοκράτη Κ. Λέγκιν, πού τό 1912, στή διάρκεια τῆς ἐπίσκεψής του στήν Ἀμερική, ἔβγαλε στό Κογκρέσσο τῶν ΕΠΑ χαιρετιστήριο λόγο πρός τούς ἐπίσημους κύκλους καί τά ἀστικά κόμματα. — *16.*

12 *Σπαρτακιστές* — μέλη τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού δημιουργήθηκε στίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀπό τόν Κ. Λῆμπκνεχτ, τήν Ρ. Λούξεμπουργκ, τόν Φ. Μέρινγκ, τήν Κ. Τσέτκιν, τόν Γ. Μαρχλέβσκι, τόν Λ.

Ἰογκίχες (Τίσκα) καί τόν Β. Πίκ. Οἱ σπαρτακιστές ἔκαναν ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς μάζες, ὀργάνωναν μαζικές ἀντιπολεμικές ἐκδηλώσεις, καθοδηγοῦσαν ἀπεργίες, ξεσκέπαζαν τόν ἰμπεριαλιστικό χαρακτήρα τοῦ παγκόσμιου πολέμου καί τήν προδοσία τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὡστόσο, οἱ σπαρτακιστές σέ μερικά βασικά ζητήματα τῆς θεωρίας καί τῆς πολιτικῆς ἔκαναν σοβαρά λάθη. Ὁ Λένιν ἐπανειλημμένα ἔκανε κριτική στά λάθη τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τούς βοηθοῦσε νά πάρουν σωστή θέση (βλ. λογουχάρη, τίς ἐργασίες «Γιά τήν μπροσούρα τοῦ Γιούνιους», «Τό στρατιωτικό πρόγραμμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης». Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 30ός, σελ. 1-16, 131-143).

Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 οἱ σπαρτακιστές μπῆκαν στό κεντριστικό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας, διατηρώντας σ' αὐτό τήν ὀργανωτική τους αὐτοτέλεια. Τό Νοέμβρη τοῦ 1918, στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης, στή Γερμανία, οἱ σπαρτακιστές σχημάτισαν τήν «Ἕνωση τοῦ Σπάρτακου» καί ἀφοῦ δημοσίευσαν στίς 14 τοῦ Δεκέμβρη τό πρόγραμμά τους, ξέκοψαν ἀπό τούς «ἀνεξάρτητους». Στό ἱδρυτικό συνέδριο, πού συνῆλθε στίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1918 - 1 τοῦ Γενάρη 1919, οἱ σπαρτακιστές δημιούργησαν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας. — *16*.

13 Πρόκειται γιά ἕνα γράμμα τοῦ Φ. Ἔνγκελς πρός τόν Α. Μπέμπελ, ἀπό τίς 18-28 τοῦ Μάρτη 1875 (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 1-8). — *17*.

14 *Ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ* — συνθήκη εἰρήνης ἀνάμεσα στή Σοβιετική Ρωσία καί στά κράτη τῆς Τετραπλῆς συμμαχίας (Γερμανία, Αὐστροουγγαρία, Βουλγαρία, Τουρκία), πού ὑπογράφηκε στίς 3 τοῦ Μάρτη 1918 στό Μπρέστ-Λιτόβσκ καί ἐπικυρώθηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη ἀπό τό IV Ἔκτακτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης ἦταν ἐξαιρετικά βαρεῖς γιά τή Σοβιετική Ρωσία. Σύμφωνα μέ τή συνθήκη, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς Γερμανίας καί τῆς Αὐστροουγγαρίας ἔπρεπε νά περάσει ἡ Πολωνία, σχεδόν ὅλη ἡ Παραβαλτική, ἕνα μέρος τῆς Λευκορωσίας. Ἡ Οὐκρανία ἀποχωριζόταν ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία καί μετατρεπόταν σέ ἐξαρτημένο ἀπό τή Γερμανία κράτος. Στήν Τουρκία περνοῦσαν οἱ πόλεις Κάρς, Βατούμ καί Ἀρταγκάν. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἡ Γερμανία ἐπέβαλε στή Σοβιετική Ρωσία συμπληρωματική συνθήκη καί οἰκονομική συμφωνία, μέ τίς ὁποῖες προβάλλονταν νέες ληστρικές ἀπαιτήσεις.

Ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἦταν συνδεμένη μέ τήν ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στόν Τρότσκι καί στήν ἀντικομματική ὁμάδα τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν». Ἡ συνθήκη εἰρήνης μέ τή Γερμανία ὑπογράφηκε μόνο χάρη στίς τεράστιες προσπάθειες τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ εἰρήνη τοῦ Μρέστ ἦταν ἕνα λαμπρό παράδειγμα σοφίας καί εὐλυγισίας τῆς λενινιστικῆς τακτικῆς, τῆς ἱκανότητας γιά τήν ἐπεξεργασία μέσα σέ ἐξαιρετικά σύνθετες συνθῆκες τῆς μοναδικά σωστῆς πολιτικῆς. Ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἦταν ἕνας λογικός πολιτικός συμβιβασμός.

Ἡ συνθήκη τοῦ Μπρέστ ἔδοσε στό Σοβιετικό κράτος τήν εἰρηνική ἀνάπαυλα, τοῦ ἔδοσε τή δυνατότητα νά ἀποστρατεύσει τόν παλιό ἀποσυντεθειμένο στρατό καί νά δημιουργήσει νέο — τόν Κόκκινο Στρατό, νά ἀναπτύξει τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση καί νά συγκεντρώσει δυνάμεις γιά

τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση καί στούς ξένους ἐπεμβασίες. Ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ συντέλεσε στό παραπέρα δυνάμωμα τῆς πάλης γιά τήν εἰρήνη, στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων στό στρατό καί μέσα στίς πλατιές λαϊκές μάζες ὅλων τῶν ἐμπόλεμων χωρῶν. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1918 στή Γερμανία, πού ἀνάτρεψε τό μοναρχικό καθεστώς, ἡ ΠΚΕΕ στίς 13 τοῦ Νοέμβρη ἀκύρωσε τή ληστρική συνθήκη τοῦ Μπρέστ. — *17.*

[15] Πρόκειται γιά τούς ὀτζοβιστές καί τούς οὐλτιματιστές ἐνάντια στούς ὁποίους ξετυλίχτηκε πάλη τό 1908 καί ὁδήγησε τό 1909 στή διαγραφή τοῦ ἡγέτη τῶν ὀτζοβιστῶν Α. Μπογκντάνοφ ἀπό τίς γραμμές τῶν μπολσεβίκων. Οἱ ὀτζοβιστές, καλυπτόμενοι πίσω ἀπό ἐπαναστατικές φράσεις, ἀπαιτοῦσαν τήν ἀνάκληση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν ἀπό τήν ΙΙΙ Κρατική δούμα καί τό σταμάτημα τῆς δουλιᾶς στίς νόμιμες ὀργανώσεις — στά συνδικάτα, στούς συνεταιρισμούς κτλ. Παραλλαγή τοῦ ὀτζοβισμοῦ ἦταν ὁ οὐλτιματισμός. Οἱ οὐλτιματιστές, μή κατανοώντας τήν ἀνάγκη νά γίνεται ἐπίμονη, ἐπισταμένη δουλιά στούς σοσιαλδημοκράτες βουλευτές, νά διαπαιδαγωγοῦνται αὐτοί σάν συνεπεῖς ἐπαναστάτες βουλευτές, πρότειναν νά ἐπιδοθεῖ στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας τελεσίγραφο ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νά ὑποτάσσεται χωρίς ἀντιρήσεις στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί σέ περίπτωση πού δέν θά ἐκπληρώνει τίς ἀποφάσεις αὐτές νά ἀνακαλοῦνται οἱ σοσιαλδημοκράτες βουλευτές ἀπό τή Δούμα. Ἡ σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Προλετάρι» τόν Ἰούνη τοῦ 1909 στήν ἀπόφασή της τόνισε ὅτι «ὁ μπολσεβικισμός, σάν ἕνα καθορισμένο ρεῦμα στό ΣΔΕΚΡ, δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τόν ὀτζοβισμό καί τόν οὐλτιματισμό» καί κάλεσε τούς μπολσεβίκους «νά παλέψουν μέ τή μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα ἐνάντια σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις ἀπό τό δρόμο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἐκδ., 1954, σελ. 221). — *17.*

[16] Στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου 1905 δημοσιεύτηκαν τό διάγγελμα τοῦ τσάρου — ὁ νόμος γιά τήν ἵδρυση τῆς Κρατικῆς δούμας καί ὁ ἐκλογικός νόμος. Ἡ Δούμα ὀνομάστηκε Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν ἀπό τό ὄνομα τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν Α. Γκ. Μπουλίγκιν, στόν ὁποῖο ἀνάθεσε ὁ τσάρος νά συντάξει τό νομοσχέδιο γιά τή Δούμα. Σύμφωνα μέ τό σχέδιο ἡ Δούμα δέν εἶχε τό δικαίωμα νά ψηφίζει κανένα νόμο, μποροῦσε μόνο νά συζητάει ὁρισμένα ζητήματα σάν συμβουλευτικό ὄργανο τοῦ τσάρου. Οἱ μπολσεβίκοι καλοῦσαν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες σέ ἐνεργό ἀποχή ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, συγκεντρώνοντας ὅλη τήν καμπάνια ζύμωσης γύρω ἀπό τά συνθήματα: ἔνοπλη ἐξέγερση, ἐπαναστατικός στρατός, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ἡ καμπάνια τῆς ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν χρησιμοποιήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους γιά τήν κινητοποίηση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, γιά τήν ὀργάνωση μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν καί γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Οἱ ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν δέν ἔγιναν καί ἡ κυβέρνηση δέν κατόρθωσε νά τή συγκαλέσει. Ἡ συνεχής ἄνοδος

τῆς ἐπανάστασης καί ἡ Πανρωσική πολιτική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη 1905 σάρωσαν τή Δούμα. — *17.*

[17] Πρόκειται γιά τήν *Πανρωσική πολιτική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη 1905* τόν καιρό τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ὁ ἀριθμός ἐκείνων πού πῆραν μέρος στή Γενική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη ξεπερνοῦσε τά δύο ἑκατομμύρια. Ἡ ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη ἔγινε κάτω ἀπό τά συνθήματα: ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, ἐνεργός ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, σύγκληση Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ἐγκαθίδρυση λαοκρατικῆς δημοκρατίας. Ἡ Πανρωσική πολιτική ἀπεργία ἔδειξε τή δύναμη καί τήν ἰσχύ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἔδοσε ὤθηση στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης στό χωριό, στό στρατό καί στό στόλο. Ἡ ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη ὁδήγησε τό προλεταριάτο στήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Γιά τήν ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ Πανρωσική πολιτική ἀπεργία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 1-4). — *18.*

[18] *Λαμπουριστές* (λεϊμποριστές) — μέλη τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ἀγγλίας (Labour Party), πού ἱδρύθηκε τό 1900 σάν συνένωση τῶν συνδικάτων — τρέιντ-γιούνιον, τῶν σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων καί ὁμάδων μέ σκοπό νά φέρει ἐργάτες ἀντιπροσώπους στό κοινοβούλιο («Ἐπιτροπή ἐργατικῆς ἀντιπροσώπευσης»). Τό 1906 ἡ Ἐπιτροπή μετονομάστηκε σέ Ἐργατικό (Λεϊμποριστικό) κόμμα. Τά μέλη τῶν τρέιντ-γιούνιον γίνονται αὐτόματα μέλη τοῦ κόμματος μέ τόν ὅρο νά πληρώνουν κομματικές συνδρομές. Στό Λεϊμποριστικό κόμμα πρόσκειται στενά τό Συνεταιριστικό κόμμα, πού ἀνήκει σ' αὐτό μέ δικαιώματα συλλογικοῦ μέλους, καί τό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα. Ἐπικεφαλῆς τοῦ Λεϊμποριστικοῦ κόμματος βρίσκεται Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, πού μαζί μέ τό Γενικό Συμβούλιο τῶν τρέιντ-γιούνιον καί τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Συνεταιριστικοῦ κόμματος ἀποτελεῖ τό λεγόμενο Ἐθνικό Συμβούλιο ἐργασίας. Τό Λεϊμποριστικό κόμμα, πού ὡς πρός τή σύνθεσή του συγκροτήθηκε ἀρχικά σάν ἐργατικό κόμμα (μετά μπῆκε σ' αὐτό σημαντικός ἀριθμός μικροαστικῶν στοιχείων) εἶναι ὡς πρός τήν ἰδεολογία καί τήν τακτική του μιά ὀπορτουνιστική ὀργάνωση. Ἀπό τή στιγμή τῆς ἐμφάνισης τοῦ Κόμματος οἱ ἡγέτες του ἀκολουθοῦν πολιτική ταξικῆς συνεργασίας μέ τήν ἀστική τάξη. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (1914-1918) οἱ ἡγέτες τοῦ Λεϊμποριστικοῦ κόμματος (Α. Χέντερσον κ. ἄ.) κράτησαν σοσιαλσωβινιστική στάση καί μπῆκαν στή βασιλική κυβέρνηση· μέ τήν ἐνεργό ὑποστήριξή τους ψηφίστηκαν πολλοί νόμοι, πού στρέφονταν ἐνάντια στούς ἐργάτες (γιά τή στρατιωτικοποίηση τῆς χώρας κτλ.). Στά 1924, 1929-1931, 1945-1951 οἱ λεϊμποριστές ἡγέτες ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης. — *20.*

[19] *«Ἀντιπολίτευση ἀρχῶν»* — ὁμάδα γερμανῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν, πού προπαγάνδιζε ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις. Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, πού ἔγινε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1919 στή Χαϊδελβέργη, διέγραψε ἀπό τό Κόμμα τήν ἀντιπολίτευση· ἡ τελευταία, τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920, δημιούργησε τό λεγόμενο Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας (ΚΕΚΓ). Τό Νοέμβρη τοῦ 1920 γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ συνένωση ὅλων τῶν κομμουνιστικῶν δυνάμεων τῆς Γερμα-

νίας καί γιά νά βοηθηθοῦν τά καλύτερα προλεταριακά στοιχεῖα τοῦ ΚΕΚΓ, ἡ ἀντιπολίτευση ἔγινε προσωρινά δεκτή στήν Κομμουνιστική Διεθνή μέ δικαιώματα συμπαθοῦντος μέλους. Ὡστόσο, ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς σάν μοναδικό τμῆμα μέ πλήρη δικαιώματα θεωροῦσε τό Ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας. Κατά τήν εἰσδοχή στήν Κομμουνιστική Διεθνή στούς ἀντιπροσώπους τοῦ ΚΕΚΓ τέθηκε ὁ ὅρος — νά συγχωνευτοῦν μέ τό Ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας καί νά τό ὑποστηρίζουν σέ ὅλες του τίς ἐνέργειες. Ἡ καθοδήγηση ὅμως τοῦ ΚΕΓΚ δέν ἀκολούθησε τίς ὑποδείξεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (Ἰούνης-Ἰούλης 1921), ἀγωνιζόμενο γιά νά κερδίσει τούς ἐργάτες πού ἀκολουθοῦσαν ἀκόμη τό ΚΕΚΓ, ἀποφάσισε νά δόσει στό ΚΕΚΓ δίμηνη προθεσμία, πού στή διάρκειά της αὐτό ἔπρεπε νά συγκαλέσει συνέδριο καί νά ἀποφασίσει γιά τό ζήτημα τῆς συνένωσης. Ἡ καθοδήγηση τοῦ ΚΕΚΓ δέν ἐκπλήρωσε τήν ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου καί ἔτσι τό ΚΕΚΓ βρέθηκε ἔξω ἀπό τήν Κομμουνιστική Διεθνή. Στή συνέχεια τό ΚΕΓΚ ἐκφυλίστηκε σέ μηδαμινή σεχταριστική ὁμάδα πού δέν εἶχε στήριγμα στήν ἐργατική τάξη. — *22.*

20 *«Κομμουνιστική Ἐργατική Ἐφημερίδα»* («Kommunistische Arbeiterzeitung») — Ὄργανο τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς ὁμάδας τῶν γερμανῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν (βλέπε σημείωση 19). Ἡ ἐφημερίδα ἐκδιδόταν στό Ἀμβοῦργο ἀπό τό 1919 ὥς τό 1927.

Τό ὄνομα Κάρλ Ἔρλερ, πού ἀναφέρει ὁ Β. Ι. Λένιν εἶναι φιλολογικό ψευδώνυμο τοῦ Γκ. Λάουφενμπεργκ. — *26.*

21 Πρόκειται γιά τήν *«Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης»*, πού ὀργανώθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό φθινόπωρο τοῦ 1895. Ἡ «Ἕνωση ἀγώνα» συνένωνε εἴκοσι περίπου μαρξιστικούς ὁμίλους τῆς Πετρούπολης. Ἐπικεφαλῆς τῆς «Ἕνωσης ἀγώνα» βρισκόταν ἡ Κεντρική ὁμάδα, στήν ὁποία ἀνῆκαν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Α. Α. Βανέγεφ, ὁ Π. Κ. Ζαπαρόζετς, ὁ Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Μ. Α. Σίλβιν, ὁ Β. Β. Σταρκόφ κ. ἄ. Ἡ ἄμεση καθοδήγηση ἦταν συγκεντρωμένη στά χέρια πέντε μελῶν τῆς ὁμάδας μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν. Ἡ ὀργάνωση διαιροῦνταν σέ ἀχτιδικές ὁμάδες. Πρωτοπόροι, συνειδητοί ἐργάτες (ὁ Ι. Β. Μπάμπουσκιν, ὁ Β. Α. Σελγκουνόφ κ. ἄ.) συνέδεαν αὐτές τίς ὁμάδες μέ τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια.

Ἡ ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης», κατά τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, ἀποτελοῦσε τό ἔμβρυο ἑνός ἐπαναστατικοῦ κόμματος, πού στηρίζεται στό ἐργατικό κίνημα καί καθοδηγεῖ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου. — *28.*

22 *Τό IX συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)* ἔγινε στίς 29 τοῦ Μάρτη - 5 τοῦ Ἀπρίλη 1920 στή Μόσχα. Ὡς πρός τή σύνθεσή του τό IX συνέδριο ἦταν τό πιό μαζικό ἀπ' ὅλα τά προηγούμενα συνέδρια τοῦ Κόμματος: συμμετεῖχαν σ' αὐτό 715 ἀντιπρόσωποι, ἀπό τούς ὁποίους 553 μέ θετική ψῆφο καί 162 μέ συμβουλευτική· ἀντιπροσώπευαν 611 978 μέλη τοῦ Κόμματος. Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύονταν οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῆς Κεντρικῆς Ρω-

σίας, τῆς Οὐκρανίας, τῶν Οὐραλίων, τῆς Σιβηρίας καί ἄλλων περιοχῶν, πού εἶχαν ἀπελευθερωθεῖ τελευταῖα ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό. Πολλοί ἀντιπρόσωποι ἦλθαν στό συνέδριο ἀπευθείας ἀπό τό μέτωπο.

Ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου: 1. Ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. 2. Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. 3. Τό συνδικαλιστικό κίνημα. 4. Ὀργανωτικά ζητήματα. 5. Τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. 6. Ἡ στάση ἀπέναντι στούς συνεταιρισμούς. 7. Τό πέρασμα στό σύστημα τῆς πολιτοφυλακῆς. 8. Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. 9. Τρέχοντα ζητήματα.

Οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου διεξάγονταν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν πολιτική δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἔβγαλε τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση, μίλησε γιά τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση, γιά τούς συνεταιρισμούς, ἔβγαλε λόγο στό κλείσιμο τοῦ συνεδρίου καί ἔκανε πρόταση γιά τόν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

Στήν ἀπόφαση «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης» τό συνέδριο τόνισε ὅτι «βασικός ὅρος τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης τῆς χώρας εἶναι ἡ ἀπαρέγκλιτη ἐφαρμογή *ἑνιαίου οἰκονομικοῦ σχεδίου*, ὑπολογισμένου γιά τήν ἄμεσα ἐπερχόμενη ἱστορική ἐποχή» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 478). Τήν κύρια θέση στό ἑνιαῖο οἰκονομικό σχέδιο τήν κατεῖχε ὁ ἐξηλεκτρισμός, τόν ὁποῖο ὁ Λένιν πρόβαλλε σάν μεγάλο πρόγραμμα γιά 10-20 χρόνια. Οἱ ὁδηγίες τοῦ IX συνεδρίου ἀποτέλεσαν τή βάση τοῦ σχεδίου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας (ΓΚΟΕΛΡΟ), πού ἐκπονήθηκε τελικά καί ἐγκρίθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 ἀπό τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

Στό συνέδριο δόθηκε μεγάλη προσοχή στήν ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς παραγωγῆς. Στήν ἀπόφαση γι' αὐτό τό ζήτημα τονίστηκε ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἱκανῆς, σταθερῆς καί ἐνεργητικῆς καθοδήγησης πάνω στή βάση τῆς μονοπρόσωπης διεύθυνσης. Ξεκινώντας ἀπό τίς ὑποδείξεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, τό συνέδριο ὑπογράμμισε ἰδιαίτερα ὅτι πρός τό συμφέρον τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας πρέπει νά προσελκυστοῦν πλατιά οἱ παλιοί εἰδικοί.

Ἐνάντια στή γραμμή τοῦ Κόμματος τάχθηκε στό συνέδριο ἡ ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» (Σαπρόνοφ, Ὀσίνσκι, Β. Σμιρνόφ κ.ἄ.). Οἱ «ντετσίστες», καλυπτόμενοι κάτω ἀπό φρασεολογία γιά τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό καί διαστρέφοντας στήν πραγματικότητα αὐτή τήν ἀρχή, ἀπόρριπταν τήν ἀνάγκη τῆς μονοπρόσωπης διεύθυνσης στήν παραγωγή, τάσσονταν ἐνάντια στήν αὐστηρή κομματική καί κρατική πειθαρχία, ἰσχυρίζονταν ὑποκριτικά ὅτι στήν ΚΕ δέν ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχή τῆς συλλογικῆς καθοδήγησης. Τήν ὁμάδα τῶν «ντετσιστῶν» στό συνέδριο τήν ὑποστήριξαν ὁ Ρίκοφ, ὁ Τόμσκι, ὁ Μιλιούτιν, ὁ Λόμοφ. Τό συνέδριο ἀπόκρουσε τούς «ντετσίστες» καί ἀπόριψε τίς προτάσεις τους.

Στό συνέδριο δόθηκε ἰδιαίτερη προσοχή στήν ἐργατική ἅμιλλα καί στά κομμουνιστικά Σάββατα. Γιά τή διάδοση τῆς ἅμιλλας συνιστοῦνταν νά χρησιμοποιηθεῖ πλατιά τό πριμοδοτικό σύστημα πληρωμῆς τῆς δου-

λιᾶς. Τό συνέδριο ἀποφάσισε νά μετατρέψει τή διεθνή προλεταριακή γιορτή τῆς 1ης τοῦ Μάη, πού τό 1920 ἔπεφτε μέρα Σάββατο, σέ μεγαλειῶδες Πανρωσικό Σάββατο.

Βασική θέση στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κατέλαβε τό ζήτημα τῶν συνδικάτων, πού ἐξεταζόταν κάτω ἀπό τό πρίσμα τῆς προσαρμογῆς ὅλης τῆς δουλιᾶς τῶν συνδικάτων στήν ἐκπλήρωση τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων. Στήν ἀπόφασή του γι' αὐτό τό ζήτημα τό συνέδριο καθόρισε μέ ἀκρίβεια τό ρόλο τῶν συνδικάτων, τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τους μέ τό κράτος καί τό Κόμμα, τίς μορφές καί τίς μεθόδους καθοδήγησης τῶν συνδικάτων ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα, τίς μορφές τῆς συμμετοχῆς τῶν συνδικάτων στήν οἰκονομική οἰκοδόμηση. Τό συνέδριο ἀπέκρουσε ἀποφασιστικά τά ἀναρχοσυνδικαλιστικά στοιχεῖα (Σλιάπνικοφ, Λοζόβσκι, Τόμσκι, Λουτοβίνοφ), πού ὑπεράσπιζαν τήν «ἀνεξαρτησία» τῶν συνδικάτων καί τά ἀντιπαράθεταν στό Κομμουνιστικό κόμμα καί στή Σοβιετική ἐξουσία.

Στίς 4 τοῦ 'Απρίλη, σέ κλειστή συνεδρίαση, τό συνέδριο ἐξέλεξε νέα Κεντρική 'Επιτροπή μέ 19 τακτικά μέλη τῆς ΚΕ καί 12 ἀναπληρωματικά. Τακτικά μέλη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς ἐκλέχτηκαν: ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Α. Α. 'Αντρέγεφ, ὁ Φ. Ε. Τζερζίνσκι, ὁ Μ. Ι. Καλίνιν, ὁ Γκ. Ε. Ρουτζουτάκ, ὁ Φ. Α. Σεργκέγεφ ('Αρτιόμ), ὁ Ι. Β. Στάλιν κ.ἄ. Στίς 5 τοῦ 'Απρίλη τό συνέδριο τέλειωσε τίς ἐργασίες του. — *28.*

23 'Ο ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος, ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 καί ὥς τό 1919 συμπεριλαμβανομένου, εἶχε τίς παρακάτω ἀλλαγές: στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ 'Απρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) τοῦ 1917 τά μέλη τοῦ Κόμματος ὑπολογίζονταν σέ 80 000· στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ('Ιούλης-Αὔγουστος 1917) — γύρω στίς 240 000· στό VII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (Μάρτης 1918) ὄχι λιγότερα ἀπό 300 000· στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (Μάρτης 1919) — σέ 313 766 μέλη τοῦ Κόμματος. — *30.*

24 Πρόκειται γιά τήν «κομματική ἑβδομάδα», πού ἔγινε μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ VII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος. Αὐτή ἔγινε σέ μιά περίοδο ἐντατικῆς πάλης τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους ἐνάντια στήν ξένη στρατιωτική ἐπέμβαση καί στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση. Γιά πρώτη φορά κομματική ἑβδομάδα ἔγινε στήν ὀργάνωση Πετρούπολης τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἀπό τίς 10 ὥς τίς 17 τοῦ Αὐγούστου 1919 (ἡ δεύτερη κομματική ἑβδομάδα στήν Πετρούπολη ἔγινε τόν 'Οχτώβρη-Νοέμβρη τοῦ 1919)· ἀπό τίς 20 ὥς τίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη κομματική ἑβδομάδα ἔγινε στήν ὀργάνωση τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Γενικεύοντας τήν πρώτη πείρα διεξαγωγῆς τῆς κομματικῆς ἑβδομάδας ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 26 τοῦ Σεπτέμβρη 1919 ἀποφάσισε νά κάνει κομματική ἑβδομάδα στίς πόλεις, στά χωριά καί στό στρατό. Στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη ἡ Κεντρική 'Επιτροπή ἔστειλε σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις ἐγκύκλιο γράμμα, στό ὁποῖο τόνιζε ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἀνακαταγραφῆς καί τῆς ἐκκαθάρισης σέ ὅλες σχεδόν τίς κομματικές ὀργανώσεις ἡ ΚΕ θεωρεῖ ἐπίκαιρο νά ἀρχίσει τήν εἰσδοχή νέων μελῶν στό Κόμμα. 'Η ΚΕ ὑπογράμμιζε ὅτι στή διάρκεια τῆς κομματικῆς ἑβδομάδας πρέπει νά γίνονται δεκτοί στό Κόμμα μόνο ἐργάτες, ἐργάτριες, κόκκινοι στρατιῶτες, ναῦτες, ἀγρότες καί ἀγρότισσες. Γιά ὅλους τούς ἄλλους στό διάστημα αὐτό

ἡ εἰσδοχή στό Κόμμα πρέπει νά σταματήσει. Ἡ κομματική ἑβδομάδα εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά μποῦν στό Κόμμα μόνο σέ 38 κυβερνεῖα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τμήματος τῆς ΣΟΣΔΡ πάνω ἀπό 200 χιλιάδες ἄνθρωποι, ἀπό τούς ὁποίους περισσότεροι ἀπό τούς μισούς ἦταν ἐργάτες καί στά μέτωπα ἔγιναν δεκτοί στό Κόμμα πάνω ἀπό τό 25% ὅσων ὑπηρετοῦσαν στό στρατό καί στό στόλο. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, πού ἦλθαν στό Κόμμα σέ μιά τόσο δύσκολη στιγμή, «ἀποτελοῦν τά καλύτερα καί τά πιό σίγουρα καθοδηγητικά στελέχη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μή ἐκμεταλλευτικοῦ τμήματος τῆς ἀγροτιᾶς» («Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 40ός, σελ. 141). — *30.*

[25] *«Κομμουνιστική Διεθνής»* — περιοδικό, ὄργανο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· ἔβγαινε στά ρωσικά, στά γερμανικά, στά γαλλικά, στά ἀγγλικά, στά ἰσπανικά καί στά κινέζικα. Τό πρῶτο τεῦχος βγῆκε τήν 1 τοῦ Μάη 1919. Στό περιοδικό δημοσιεύονταν θεωρητικά ἄρθρα καί ντοκουμέντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, δημοσιεύτηκαν σ' αὐτό καί πολλά ἄρθρα τοῦ Λένιν. Τό περιοδικό φώτιζε τά βασικά ζητήματα τῆς μαρξιστικο-λενινιστικῆς θεωρίας σέ σύνδεση μέ τά προβλήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ καί κομμουνιστικοῦ κινήματος, τήν πείρα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, ἔκανε πάλη ἐνάντια στά διάφορα ἀντιλενινιστικά ρεύματα. Ἡ ἔκδοση σταμάτησε τόν Ἰούνη τοῦ 1943 ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τῆς 15 τοῦ Μάη 1943 γιά τή διάλυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *35.*

[26] Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 105. — *36.*

[27] *«Folkets Dagblad Politiken»* («Καθημερινή Λαϊκή Πολιτική Ἐφημερίδα») — ἐφημερίδα τῶν σουηδῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού τό 1917 δημιούργησαν τό Ἀριστερό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Σουηδίας· ἐκδιδόταν στή Στοκχόλμη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1916, στήν ἀρχή μέρα παρά μέρα, μετά καθημερινά (ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ὀνομαζόταν «Politiken»). Διευθυντής της στά 1918-1919 ἦταν ὁ Φ. Στριόμ. Τό 1921 τό Ἀριστερό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Σουηδίας μπῆκε στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί πῆρε τήν ὀνομασία κομμουνιστικό· ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανό του. Ὕστερα ἀπό τή διάσπαση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σουηδίας, τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1929, ἡ ἐφημερίδα πέρασε στά χέρια τῆς δεξιᾶς του πτέρυγας. Ἡ ἔκδοσή της σταμάτησε τό Μάη τοῦ 1945. — *37.*

[28] *Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου* (Industrial Workers of the World — I. W. W.) — συνδικαλιστική ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν τῶν ΕΠΑ, πού ἱδρύθηκε τό 1905· συνένωνε κυρίως μή εἰδικευμένους καί χαμηλά ἀμειβόμενους ἐργάτες διαφόρων ἐπαγγελμάτων. Στή δημιουργία της πῆραν ἐνεργό μέρος οἱ παράγοντες τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος Ντ. Ντέ Λέον, Γ. Ντέμπς καί Οὐ. Χέυβουντ. Ὀργανώσεις Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου εἶχαν δημιουργηθεῖ ἐπίσης στόν Καναδά, στήν Αὐστραλία, στήν Ἀγγλία, στή Λατινική Ἀμερική, στή Νότια Ἀφρική. Στίς συνθῆκες τοῦ

μαζικοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, πού ἀναπτύχθηκε στίς ΕΠΑ κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 στή Ρωσία, οἱ Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου ἔκαναν μιά σειρά πετυχημένες μαζικές ἀπεργίες, πάλευαν ἐνάντια στήν πολιτική τῆς ταξικῆς συνεργασίας, πού ἐφάρμοζαν οἱ ρεφορμιστές ἡγέτες τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας ἐργασίας καί οἱ δεξιοί σοσιαλιστές. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἔγιναν μέ τή συμμετοχή τῆς Ὁμοσπονδίας πολλές ἀντιπολεμικές μαζικές ἐκδηλώσεις τῆς ἀμερικανικῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁρισμένοι καθοδηγητές τῶν Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου (Οὐ. Χέυβουντ καί ἄλλοι) χαιρέτισαν τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί μπῆκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῶν ΕΠΑ. Ταυτόχρονα στή δράση τῆς ὀργάνωσης παρουσιάστηκαν ἀναρχοσυνδικαλιστικά γνωρίσματα: ἡ ὀργάνωση δέν ἀναγνώριζε τήν πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ἀρνιόταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος, τήν ἀνάγκη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀρνιόταν νά κάνει δουλιά ἀνάμεσα στά μέλη τῶν συνδικάτων, πού ἀνῆκαν στήν Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία ἐργασίας. Οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές ἡγέτες τῆς ὀργάνωσης, ἐπωφελούμενοι ἀπό τό γεγονός ὅτι πολλοί ἐπαναστάτες παράγοντες βρίσκονταν στή φυλακή, παρά τή θέληση τῶν συνδικαλισμένων μαζῶν ἀπόριψαν τό 1920 τήν ἔκκληση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού καλοῦσε τήν ὀργάνωση νά προσχωρήσει στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Ἐξαιτίας τῆς ὀπορτουνιστικῆς πολιτικῆς τῆς καθοδήγησης οἱ Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου μετατράπηκαν σέ σεχταριστική ὀργάνωση, πού γρήγορα ἔχασε τήν ἐπιροή της στό ἐργατικό κίνημα. — *38.*

29 *«Τό Σοβιέτ»* («Il Soviet») — ἐφημερίδα τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος· ἐκδιδόταν στή Νεάπολη ἀπό τό 1918 ὥς τό 1922· ἀπό τό 1920 ἔβγαινε σάν ὄργανο τῆς ὁμάδας τῶν κομμουνιστῶν-ἀμπστενσιονιστῶν τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. — *49.*

30 Ὁ «Κομμουνισμός» («Comunismo») — δεκαπενθήμερο περιοδικό τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος· ἔβγαινε στό Μιλάνο ἀπό τό 1919 ὥς τό 1922, διευθυνόταν ἀπό τόν Ντ. Σερράτι. — *49.*

31 *Τό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα* ἱδρύθηκε τό 1892. Ἀπό τή στιγμή τῆς ἵδρυσης μέσα στό Κόμμα γινόταν ἔντονη ἰδεολογική πάλη τῶν δυό κατευθύνσεων — τῆς ὀπορτουνιστικῆς καί τῆς ἐπαναστατικῆς. Τό 1912 στό συνέδριο τῆς Ρέτζιο-Ἐμίλια διαγράφηκαν ἀπό τό Κόμμα κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἀριστερῶν οἱ πιό ἀπροκάλυπτοι ρεφορμιστές — ὀπαδοί τοῦ πολέμου καί τῆς συνεργασίας μέ τήν κυβέρνηση καί τήν ἀστική τάξη (Ι. Μπονόμι, Λ. Μπισσολάτι κ.ἄ.). Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί ὥς τήν εἴσοδο τῆς Ἰταλίας στόν πόλεμο τό ΙΣΚ ἐκδηλωνόταν ἐνάντια στόν πόλεμο καί πρόβαλλε τό σύνθημα: «Ἐνάντια στόν πόλεμο, ὑπέρ τῆς οὐδετερότητας!». Τό Δεκέμβρη τοῦ 1914 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα ἡ ὁμάδα τῶν ἀποστατῶν (Μπ. Μουσσολίνι κ.ἄ.), πού ὑποστήριζε τήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς ἀστικῆς τάξης καί τασσόταν ὑπέρ τοῦ πολέμου. Ὅταν ἡ Ἰταλία μπῆκε στόν πόλεμο στό πλευρό τῆς Ἀντάντ (Μάης τοῦ 1915) στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα ἐκδηλώθηκαν ἔντονα τρεῖς κατευθύνσεις: 1) ἡ δεξιά, πού βοηθοῦσε τήν ἀστική τάξη νά

κάνει τόν πόλεμο· 2) ἡ κεντριστική, πού συνένωνε τήν πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος καί πρόβαλλε μέ τό σύνθημα: «Οὔτε συμμετοχή στόν πόλεμο, οὔτε σαμποτάρισμά του» καί 3) ἡ ἀριστερή, πού κρατοῦσε πιό ἀποφασιστική στάση ἐνάντια στόν πόλεμο, μά δέν μποροῦσε νά ὀργανώσει συνεπή πάλη ἐνάντιά του. Οἱ ἀριστεροί δέν καταλάβαιναν τήν ἀνάγκη τῆς μετατροπῆς τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο πόλεμο, τήν ἀνάγκη τῆς ἀποφασιστικῆς ρήξης μέ τούς ρεφορμιστές.

Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στίς γραμμές τοῦ ΙΣΚ δυνάμωσε ἡ ἀριστερή πτέρυγα. Τό XVI συνέδριο τοῦ Κόμματος, πού ἔγινε στήν Μπολόνια στίς 5-8 τοῦ Ὀχτώβρη 1919, πῆρε ἀπόφαση γιά τήν προσχώρηση στήν III Διεθνή. Ἀντιπρόσωποι τοῦ ΙΣΚ πῆραν μέρος στίς ἐργασίες τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας Ντ. Σερράτι, πού κράτησε κεντριστική στάση, ὕστερα ἀπό τό συνέδριο τάχθηκε ἐνάντια στή ρήξη μέ τούς ρεφορμιστές. Τό Γενάρη τοῦ 1921 στό XVII συνέδριο τοῦ Κόμματος στό Λιβόρνο οἱ κεντριστές, πού εἶχαν τήν πλειοψηφία στό συνέδριο, ἀρνήθηκαν νά ξεκόψουν ἀπό τούς ρεφορμιστές καί νά ἀναγνωρίσουν πλήρως τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Οἱ ἀριστεροί ἀντιπρόσωποι ἀποχώρησαν στίς 21 τοῦ Γενάρη 1921 ἀπό τό συνέδριο καί ἵδρυσαν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἰταλίας. — *50.*

[32] Ἡ Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὐγγαρία ἐγκαθιδρύθηκε στίς 21 τοῦ Μάρτη 1919. Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία εἶχε εἰρηνικό χαρακτήρα. Ἡ οὐγγρική ἀστική τάξη δέν μπόρεσε νά προτάξει ἀντίσταση στίς λαϊκές μάζες· μή μπορώντας νά τά βγάλει πέρα μέ τίς ἐσωτερικές καί ἐξωτερικές δυσκολίες, ἀποφάσισε νά παραδόσει προσωρινά τήν ἐξουσία στούς δεξιούς σοσιαλδημοκράτες γιά νά ἐμποδίσει τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. Ὡστόσο, τό κύρος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας στίς μάζες ἦταν ἐκεῖνο τόν καιρό τόσο μεγάλο καί οἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἁπλῶν μελῶν τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν γιά συμμαχία μέ τούς κομμουνιστές τόσο ἀποφασιστικές, πού ἡ καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἀπευθύνθηκε στούς κρατούμενους καθοδηγητές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος μέ τήν πρόταση νά σχηματίσουν ἀπό κοινοῦ κυβέρνηση. Οἱ ἡγέτες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀναγκάστηκαν νά δεχτοῦν τούς ὅρους πού πρόβαλαν οἱ κομμουνιστές στή διάρκεια τῶν διαπραγματεύσεων: δημιουργία σοβιετικῆς κυβέρνησης, ἀφοπλισμός τῆς ἀστικῆς τάξης, δημιουργία Κόκκινου Στρατοῦ καί λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς, δήμευση τῶν τσιφλικάδικων γαιῶν, ἐθνικοποίηση τῆς βιομηχανίας, σύναψη συμμαχίας μέ τή Σοβιετική Ρωσία κ.ἄ. Ταυτόχρονα ὑπογράφηκε συμφωνία γιά τή συνένωση καί τῶν δυό κομμάτων σέ Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Οὐγγαρίας. Κατά τή διεξαγωγή τῆς συνένωσης τῶν δυό κομμάτων ἔγιναν λάθη, πού οἱ συνέπειές τους ἐκδηλώθηκαν κατοπινά: ἡ συνένωση ἔγινε μέ μηχανική συγχώνευση, χωρίς ξερίζωμα τῶν ρεφορμιστικῶν στοιχείων.

Στήν πρώτη του ἤδη συνεδρίαση τό Ἐπαναστατικό κυβερνητικό συμβούλιο πῆρε ἀπόφαση γιά τή δημιουργία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Στίς 26 τοῦ Μάρτη ἡ Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐγγαρίας ἐξέδοσε τά διατάγματα γιά τήν ἐθνικοποίηση τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν μεταφορῶν, τῶν τραπεζῶν. Στίς 2 τοῦ Ἀπρίλη ψηφίστηκε διάταγμα γιά τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Αὐξήθηκαν τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν κατά

μέσο δρο κατά 25%, εφαρμόστηκε ή 8ωρη εργάσιμη μέρα. Στίς 3 τοῦ 'Απρίλη ψηφίστηκε νόμος γιά τήν άγροτική μεταρύθμιση, σύμφωνα μέ τόν όποῖο δημεύονταν δλα τά κτήματα πού εἶχαν ἔκταση πάνω άπό 100 χόλντ (57 έκτάρια). Οἱ δημευμένες γαῖες δμως δέν μοιράστηκαν ἀνάμεσα στούς μικροκτηματίες καί τούς ἀκτήμονες ἀγρότες, ἀλλά μεταβιβάστηκαν στούς ἀγροτικούς παραγωγικούς συνεταιρισμούς καί στά κρατικά νοικοκυριά πού όργανώθηκαν κατά τόπους. Ή πάμφτωχη ἀγροτιά, πού ἔλπιζε νά πάρει γῆ, ἀπογοητεύτηκε. Αὐτό ἐμπόδισε τή σύμπηξη σταθερῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, ἀδυνάτισε τή Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὐγγαρία.

Οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς 'Αντάντ δέχτηκαν μέ ἐχθρότητα τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στήν Οὐγγαρία· στή Σοβιετική Δημοκρατία ἐπιβλήθηκε οἰκονομικός ἀποκλεισμός. Ένάντια στήν Οὐγγρική Σοβιετική Δημοκρατία ὀργανώθηκε στρατιωτική ἐπέμβαση. Ή ἐπίθεση τῶν στρατευμάτων τῆς ἐπέμβασης δραστηριοποίησε τήν οὐγγρική ἀντεπανάσταση. Ή προδοσία τῶν δεξιῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού ἦλθαν σέ συμμαχία μέ τό διεθνή ἰμπεριαλισμό, ἀποτέλεσε ἐπίσης μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς συντριβῆς τῆς Οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Ή δυσμενής διεθνής κατάσταση πού διαμορφώθηκε τό καλοκαίρι τοῦ 1919, δταν ή Σοβιετική Ρωσία ἦταν κυκλωμένη ἀπό ἐχθρούς ἀπ' δλες τίς μεριές καί δέν μποροῦσε νά δώσει βοήθεια στήν Οὐγγρική Σοβιετική Δημοκρατία, ἔπαιξε ἐπίσης τόν ἀρνητικό της ρόλο. Τήν 1 τοῦ Αὐγούστου 1919 ἔπειτα ἀπό κοινές ἐνέργειες τῆς ἐξωτερικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἐπέμβασης καί τῆς ἐσωτερικῆς ἀντεπανάστασης ή Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὐγγαρία ἀνατράπηκε. — *50.*

33 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ένγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 515-516. — *51.*

34 *«Der Volksstaat»* («Τό Λαϊκό Κράτος») — ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας (Κόμματος τῶν 'Αϊζεναχικῶν)· ἔβγαινε κάτω ἀπό τή διεύθυνση τοῦ Β. Λῆμπκνεχτ στή Λειψία στά 1869-1876. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ Κ. Μάρξ καί Φ. Ένγκελς. — *51.*

35 *Κοινωνία τῶν Έθνῶν* — διεθνής ὀργάνωση πού ὑπῆρχε στήν περίοδο ἀνάμεσα στόν πρῶτο καί στό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο· δημιουργήθηκε τό 1919 στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ τῶν νικητριῶν Δυνάμεων στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Τό καταστατικό τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν ἦταν μέρος τῆς συνθήκης εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν τοῦ 1919 καί εἶχε ὑπογραφεῖ ἀπό 44 κράτη. Οἱ δραστηριότητες τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν πραγματοποιοῦνταν ἀπό τή Συνέλευση, ἀπό τό Συμβούλιο τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν καί ἀπό τή μόνιμη Γραμματεία μέ ἐπικεφαλῆς τόν γενικό γραμματέα. Τό καταστατικό τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν καταρτίστηκε ἔτσι πού νά δημιουργεῖ τήν ἐντύπωση δτι ή ὀργάνωση αὐτή ἔχει τάχα σάν σκοπό τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπίθεση, τή μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, τή στερέωση τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφάλειας. Στήν πραγματικότητα, δμως, οἱ καθοδηγητές τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν ἀνέχονταν τούς ἐπιδρομεῖς, ἐνθάρρυναν τό κυνηγητό τῶν ἐξοπλισμῶν καί τήν προετοιμασία τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου.

Στήν περίοδο ἀπό τό 1920 ὥς τό 1934 ἡ δράση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶχε ἐχθρικό χαρακτήρα ἀπέναντι στή Σοβιετική Ἕνωση. Στά 1920-1921 ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἦταν ἕνα ἀπό τά κέντρα ὀργάνωσης τῆς ἔνοπλης ἐπέμβασης ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος.

Στίς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1934 μέ πρωτοβουλία τῆς γαλλικῆς διπλωματίας 34 κράτη-μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν — ἀπευθύνθηκαν στή Σοβιετική Ἕνωση μέ τήν πρόσκληση νά μπεῖ στήν Κοινωνία. Μέ σκοπό τήν πάλη γιά τή στερέωση τῆς εἰρήνης ἡ ΕΣΣΔ μπῆκε στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν. Ὡστόσο, οἱ προσπάθειες τῆς ΕΣΣΔ νά δημιουργήσει μέτωπο εἰρήνης σκόνταφταν στήν ἀντίσταση τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν δυτικῶν Δυνάμεων. Μέ τήν ἔναρξη τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου ἡ δράση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν οὐσιαστικά σταμάτησε. Τυπικά ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν διαλύθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1946 μέ ἀπόφαση τῆς Συνέλευσης πού συγκλήθηκε εἰδικά. — *53.*

36 Πρόκειται γιά τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ γράμματος τοῦ Φ. Ἔνγκελς πρός τόν Φ. Α. Ζόργκε τῆς 29 τοῦ Νοέμβρη 1886, ὅπου ὁ Ἔνγκελς, ἐπικρίνοντας τό σεχταριστικό χαρακτήρα τῆς δράσης τῶν γερμανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού ζοῦσαν ἐκπατρισμένοι στήν Ἀμερική, λέει ὅτι γι' αὐτούς ἡ θεωρία «εἶναι δόγμα καί ὄχι ὁδηγός γιά δράση» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 396). — *55.*

37 Στή βιβλιοκρισία γιά τό ἔργο τοῦ γερμανοῦ οἰκονομολόγου Γκ. Τσ. Κέρι «Πολιτικο-οἰκονομικές ἐπιστολές πρός τόν πρόεδρο τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς» ὁ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι ἔγραφε: «Ὁ δρόμος τῆς ἱστορίας δέν εἶναι πεζοδρόμιο τῆς λεωφόρου Νιέβσκι· ὁ δρόμος αὐτός περνάει ὁλοκληρωτικά μέσα ἀπό χωράφια πότε γεμάτα κουρνιαχτό, πότε γεμάτα λάσπη, πότε περνάει μέσα ἀπό ἕλη, πότε μέσα ἀπό ζοῦγκλες. Ὅποιος φοβᾶται μή γεμίσει σκόνη καί μή λερώσει τά παπούτσια του, ἄς μήν καταπιαστεῖ μέ κοινωνική δράση» (Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι. Ἅπαντα σέ 15 τόμους, τόμ. VII, ρωσ. ἔκδ., 1950, σελ. 923). — *55.*

38 Πρόκειται γιά τίς συνομιλίες πού ἔκανε ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» μέ τόν Π. Μπ. Στροῦβε γιά τήν ἀπό κοινοῦ ἔκδοση στό ἐξωτερικό ἑνός παράνομου ὀργάνου μέ τόν τίτλο «Σοβρεμέννογε Ὀμποζρένιγε». Στήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων ξεκαθαρίστηκε ὅτι ὁ Π. Μπ. Στροῦβε ἔχει τήν πρόθεση νά χρησιμοποιήσει τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῆς «Σοβρεμέννογε Ὀμποζρένιγε», προσπαθώντας νά μετατρέψει τήν τελευταία σέ ὄργανο πού νά συναγωνίζεται τήν «Ἴσκρα» σέ μέγεθος, περιεχόμενο καί περιοδικότητα. Ἡ ἔκδοση δέν πραγματοποιήθηκε. Οἱ παραπέρα συνομιλίες τῶν ἀντιπροσώπων τῆς «Ἴσκρα» μέ τόν Στροῦβε τέλειωσαν μέ πλήρη ρήξη. Τό ζήτημα αὐτό φωτίζεται λεπτομερειακά στίς ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν τῆς ἰσκρικῆς περιόδου (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 327-358, 359-365· καί 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 34-36). — *56.*

39 Πρόκειται γιά τίς διεθνεῖς σοσιαλιστικές συνδιασκέψεις τοῦ Τσίμμερβαλντ καί τοῦ Κίνταλ.

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἤ ἡ Πρώτη διεθνής σοσιαλιστική συνδιάσκεψη ἔγινε στίς 5-8 τοῦ Σεπτέμβρη 1915.

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Κίνταλ ἤ ἡ Δεύτερη διεθνής σοσιαλιστική συνδιάσκεψη ἔγινε στό χωριό Κίνταλ (Ἑλβετία) στίς 24-30 τοῦ Ἀπρίλη 1916.

Οἱ συνδιασκέψεις τοῦ Τσίμμερβαλντ καί τοῦ Κίνταλ βοήθησαν στή συσπείρωση πάνω στήν ἰδεολογική βάση τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῶν ἀριστερῶν στοιχείων τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού κατοπινά ἔπαιξαν ἐνεργό ρόλο στήν πάλη γιά τή δημιουργία Κομμουνιστικῶν κομμάτων στίς χῶρες τους καί γιά τή δημιουργία τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *56.*

40 *«Ἐπαναστάτες κομμουνιστές»* — ὁμάδα ναροντνικιστικῆς κατεύθυνσης, πού προερχόταν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων καί ξέκοψε ἀπ' αὐτούς ὕστερα ἀπό τήν ἀνταρσία τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων τόν Ἰούλη τοῦ 1918. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1918 ἡ ὁμάδα διαμορφώθηκε στό λεγόμενο «Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ», πού τάχθηκε ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τό ΚΚΡ (μπ) καί δήλωσε ὅτι θά ὑποστηρίζει τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό πρόγραμμα τῶν «ἐπαναστατῶν κομμουνιστῶν», στό ὁποῖο αὐτοί παρέμειναν στίς θέσεις τοῦ ναροντνικιστικοῦ οὐτοπισμοῦ, χαρακτηριζόταν ἀπό μεγάλη σύγχυση καί ἐκλεκτικότητα ἀντιλήψεων. Ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ δημιουργεῖ τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος, οἱ «ἐπαναστάτες κομμουνιστές» ἀρνοῦνταν ταυτόχρονα τήν ἀνάγκη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου γιά τή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό. Σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ὕπαρξης τοῦ «Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ» ἀποχωροῦσαν ἀπ' αὐτό διάφορες ὁμάδες, ἀπό τίς ὁποῖες ἄλλες περνοῦσαν στό ΚΚΡ (μπ) (Α. Κολεγκάγεφ, Α. Μπιτσένκο, Μ. Ντομπροχότοφ καί ἄλλοι) καί ἄλλες στούς ἀριστερούς ἐσέρους. Δυό ἀντιπρόσωποι τοῦ «Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ» ἔγιναν δεκτοί στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου. Ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου ὅτι σέ κάθε χώρα πρέπει νά ὑπάρχει μόνο ἕνα Κομμουνιστικό κόμμα, τό «Κόμμα τῶν ἐπαναστατῶν κομμουνιστῶν» τό Σεπτέμβρη τοῦ 1920 πῆρε τήν ἀπόφαση νά μπεῖ στό ΚΚΡ (μπ). Τόν Ὀχτώβρη τοῦ ἴδιου χρόνου ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐπέτρεψε στίς κομματικές ὀργανώσεις νά δέχονται στό ΚΚΡ (μπ) τά μέλη τοῦ πρώην «Κόμματος τῶν ἐπαναστατῶν κομμουνιστῶν». — *56.*

41 *Ἡ συνθήκη εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν*, πού ἔθεσε τέρμα στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο τοῦ 1914-1918, ὑπογράφηκε στίς 28 τοῦ Ἰούνη 1919 ἀπό τίς ΕΠΑ, τή Βρετανική Αὐτοκρατορία, τή Γαλλία, τήν Ἰταλία, τήν Ἰαπωνία καί τίς ἑνωμένες μαζί τους δυνάμεις, ἀπό τή μιά μεριά, καί τή Γερμανία, ἀπό τήν ἄλλη.

Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς συνθήκης εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν, ἔγραφε: «Εἶναι μιά πρωτάκουστη καί ληστρική εἰρήνη, πού θέτει σέ κατάσταση σκλάβων δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους καί μέσα σ' αὐτούς καί τούς πιό πολιτισμένους» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 353). Ἡ συνθήκη εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν εἶχε σάν σκοπό νά κατοχυρώσει τό μοίρασμα τοῦ

καπιταλιστικοῦ κόσμου πρός ὄφελος τῶν νικητριῶν Δυνάμεων, καθώς καί νά δημιουργήσει τέτιο σύστημα σχέσεων ἀνάμεσα στίς χῶρες, πού νά κατευθύνεται στήν κατάπνιξη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί στή συντριβή τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σέ ὅλο τόν κόσμο. — *60.*

42 *Τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα* (British Socialist Party —B. S. P.) ἱδρύθηκε τό 1911 στό Μάντσεστερ ὕστερα ἀπό τή συνένωση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μέ τίς ἄλλες σοσιαλιστικές ὁμάδες. Τό ΒΣΚ ἔκανε ζύμωση στό πνεῦμα τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρξισμοῦ καί ἦταν Κόμμα «μή ὀπορτουνιστικό, *πραγματικά* ἀνεξάρτητο ἀπό τούς φιλελεύθερους» (Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 345). Ὁ μικρός ὅμως ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος καί ἡ ἀδύνατη σύνδεσή του μέ τίς μάζες ἔδιναν σ' αὐτό κάπως σεχταριστικό χαρακτήρα. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου στό Κόμμα ξέσπασε σκληρή πάλη ἀνάμεσα στό διεθνιστικό ρεῦμα (Οὐ.Γκάλλαχερ, Α. Ἴνκπιν, Ντ. Μάκλιν, Φ. Ροτστέιν καί ἄλλοι) καί στό σοσιαλσωβινιστικό ρεῦμα, πού εἶχε ἐπικεφαλῆς τόν Χάιντμαν. Μέσα στό διεθνιστικό ρεῦμα ὑπῆρχαν ἀσυνεπῆ στοιχεῖα, πού σέ μιά σειρά ζητήματα κρατοῦσαν κεντριστική θέση. Τό Φλεβάρη τοῦ 1916 μιά ὁμάδα στελεχῶν τοῦ ΒΣΚ ἵδρυσε τήν ἐφημερίδα «The Call» («Τό Προσκλητήριο»), πού ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στή συσπείρωση τῶν διεθνιστῶν. Ἡ ἐτήσια συνδιάσκεψη τοῦ ΒΣΚ πού ἔγινε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1916 στό Σόλφορντ καταδίκασε τή σοσιαλσωβινιστική στάση τοῦ Χάιντμαν καί τῶν ὀπαδῶν του καί αὐτοί βγῆκαν ἀπό τό Κόμμα.

Τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα χαιρέτισε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τά μέλη τοῦ ΒΣΚ ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στό κίνημα τῶν ἄγγλων ἐργαζομένων γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀπό τήν ξένη ἐπέμβαση. Τό 1919 ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ὀργανώσεων τοῦ Κόμματος (98 ἔναντι 4) τάχθηκε ὑπέρ τῆς εἰσόδου στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Τό Βρετανικό Σοσιαλιστικό κόμμα μαζί μέ τήν Ὁμάδα κομμουνιστικῆς ἑνότητας ἔπαιξε τόν κύριο ρόλο στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Στό πρῶτο ἑνωτικό συνέδριο, πού ἔγινε τό 1920, ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΒΣΚ συγχωνεύτηκε στό Κομμουνιστικό κόμμα. — *62.*

43 *Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα* (Socialist Labour Party) — ἐπαναστατική μαρξιστική ὀργάνωση, ἱδρύθηκε τό 1903 στή Σκωτία ἀπό τήν ὁμάδα τῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού εἶχε ἀποσπαστεῖ ἀπό τή Σοσιαλδημοκρατική ὁμοσπονδία καί πού ἀποτελοῦνταν κυρίως ἀπό σκωτσέζους.

Σοσιαλιστική Ἕνωση τῆς Νότιας Οὐαλίας (South Wales Socialist Society) — μικρή ὁμάδα, πού ἀποτελοῦνταν κυρίως ἀπό ἐπαναστάτες ἀνθρακωρύχους τῆς Οὐαλίας. Ἡ Ἕνωση προῆλθε ἀπό τό κίνημα γιά μεταρυθμίσεις στόν κλάδο μεταλλευτικῆς καί μεταλλουργικῆς, πού δυνάμωσε αἰσθητά στίς παραμονές ἀκόμη τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου.

Ἐργατική Σοσιαλιστική ὁμοσπονδία (Workers' Socialist Federation) — ὀλιγομελής ὀργάνωση, πού ἐμφανίστηκε τό Μάη τοῦ 1918 ἀπό τήν Ἕνωση ὑπεράσπισης τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων τῶν γυναικῶν καί πού ἀποτελοῦνταν κυρίως ἀπό γυναῖκες.

Κατά τή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης

Βρετανίας (τό ἱδρυτικό συνέδριο ἔγινε στίς 31 τοῦ Ἰούλη - 1 τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1920), πού συμπεριέλαβε στό πρόγραμμά του τά σημεῖα γιά τή συμμετοχή τοῦ Κόμματος στίς βουλευτικές ἐκλογές καί γιά τήν εἴσοδο στό Ἐργατικό κόμμα, οἱ παραπάνω ὀργανώσεις ἔκαναν σεχταριστικά λάθη καί δέν μπῆκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα. Τό Γενάρη τοῦ 1921 ἡ Σοσιαλιστική Ἕνωση τῆς Νότιας Οὐαλίας καί ἡ Ἐργατική Σοσιαλιστική ὁμοσπονδία, πού πῆρε ἐκεῖνο τόν καιρό τήν ὀνομασία «Κομμουνιστικό κόμμα (Βρετανικό τμῆμα τῆς III Διεθνοῦς)» ἑνώθηκαν μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἡ καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος ἀπόριψε τήν ἕνωση. — *62.*

44 Ἡ ἐφημερίδα *«Ντρέντνωτ τῶν Ἐργατῶν»* («Workers' Dreadnought») — ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1914 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1924· μέχρι τόν Ἰούλη τοῦ 1917 ἐκδιδόταν μέ τόν τίτλο «Woman's Dreadnought». Ὕστερα ἀπό τή δημιουργία τό 1918 τῆς Ἐργατικῆς Σοσιαλιστικῆς ὁμοσπονδίας γίνεται ὄργανο αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης. — *62.*

45 *«Manchester Guardian»* («Μαντσεστεριανός Φύλακας») — ἀστική-φιλελεύθερη ἐφημερίδα, μιά ἀπό τίς ἀγγλικές ἀστικές ἐφημερίδες μέ τήν πιό μεγάλη κυκλοφορία καί ἐπιροή. Ἱδρύθηκε τό 1821 σάν ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα (ἀπό τό 1857 βγαίνει καθημερινά). Στά πρῶτα χρόνια ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἡ ἐφημερίδα φώτιζε λίγο-πολύ ἀντικειμενικά τήν κατάσταση στή Ρωσία· ἀργότερα ἄρχισε νά συκοφαντεῖ τήν ΕΣΣΔ. — *66.*

46 Πρόκειται γιά τό ἀντεπαναστατικό πραξικόπημα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων τόν Αὔγουστο τοῦ 1917, πού καθοδηγοῦσε ὁ ἀνώτατος διοικητής τοῦ στρατοῦ, ὁ τσαρικός στρατηγός Κορνίλοφ. Οἱ συνωμότες ἔβαζαν σάν σκοπό τους νά καταλάβουν τήν Πετρούπολη, νά συντρίψουν τό Μπολσεβίκικο κόμμα, νά διαλύσουν τά Σοβιέτ, νά ἐγκαθιδρύσουν στρατιωτική δικτατορία στή χώρα καί νά προετοιμάσουν τήν παλινόρθωση τῆς μοναρχίας.

Τό πραξικόπημα ἄρχισε στίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη). Ὁ Κορνίλοφ κίνησε ἐνάντια στήν Πετρούπολη τό 3ο σῶμα ἱππικοῦ. Στήν ἴδια τήν Πετρούπολη ἑτοιμάζονταν γιά ἐκδήλωση οἱ κορνιλοφικές ἀντεπαναστατικές ὀργανώσεις.

Ἡ ἐκδήλωση τοῦ Κορνίλοφ καταπνίγηκε ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, τούς ὁποίους καθοδηγοῦσε τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μαζῶν ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά βγάλει διαταγή γιά τή σύλληψη τοῦ Κορνίλοφ καί τῶν συνενόχων του καί νά τούς παραπέμψει σέ δίκη. — *78.*

47 Πρόκειται γιά τή στρατιωτικο-μοναρχική ἀνατροπή, γιά τό λεγόμενο «πραξικόπημα τοῦ Κάππ», πού ἔγινε ἀπό τήν ἀντιδραστική γερμανική στρατοκρατία. Ὀργανωτές τοῦ πραξικοπήματος ἦταν οἱ μοναρχικοί — ὁ τσιφλικάς Κάππ καί οἱ στρατηγοί Λούντεντορφ, Σέκτ καί Λούτβιτς. Οἱ συνωμότες ἑτοίμαζαν τήν ἀνατροπή μέ τήν ὁλοφάνερη ἀνοχή τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κυβέρνησης. Στίς 13 τοῦ Μάρτη 1920 οἱ στασιαστές στρατηγοί κίνησαν

ἐνάντια στό Βερολίνο στρατιωτικά τμήματα καί, μή βρίσκοντας ἀντίσταση ἀπό τήν κυβέρνηση, κήρυξαν στρατιωτική δικτατορία. Οἱ ἐργάτες τῆς Γερμανίας ἀπάντησαν στήν ἀνατροπή μέ γενική ἀπεργία. Κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ προλεταριάτου ἡ κυβέρνηση τοῦ Κάππ ἔπεσε στίς 17 τοῦ Μάρτη· στήν ἐξουσία ξαναῆλθαν οἱ σοσιαλδημοκράτες. — *78.*

48 *Ὑπόθεση Ντρέυφους* — προβοκατόρικη δίκη πού ὀργανώθηκε τό 1894 ἀπό τούς ἀντιδραστικούς-μοναρχικούς κύκλους τῆς γαλλικῆς στρατοκρατίας ἐνάντια στόν ἑβραῖο Ντρέυφους, σ' ἕναν ἀξιωματικό τοῦ Γαλλικοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου, μέ τήν ψεύτικη κατηγορία τῆς κατασκοπείας καί τῆς ἐσχάτης προδοσίας. Ἡ ἐμπνευσμένη ἀπό τήν ἀντιδραστική στρατοκρατία καταδίκη τοῦ Ντρέυφους, σέ ἰσόβια δεσμά, χρησιμοποιήθηκε ἀπό τούς ἀντιδραστικούς κύκλους τῆς Γαλλίας γιά τήν ὑποδαύλιση τοῦ ἀντισημιτισμοῦ καί γιά τήν ἐπίθεση ἐνάντια στό δημοκρατικό πολίτευμα καί στίς δημοκρατικές ἐλευθερίες. Τό 1898, ὅταν οἱ σοσιαλιστές καί οἱ πρωτοπόροι ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (ἀνάμεσά τους οἱ Ε. Ζολά, Ζ. Ζωρές, Α. Φράνς καί ἄλλοι) ἄρχισαν καμπάνια γιά τήν ἀναθεώρηση τῆς δίκης Ντρέυφους, ἡ ὑπόθεση αὐτή πῆρε καθαρά πολιτικό χαρακτήρα καί χώρισε τή χώρα σέ δυό στρατόπεδα: στούς ρεπουμπλικάνους καί στούς δημοκράτες ἀπό τή μιά μεριά, καί στό συνασπισμό τῶν μοναρχικῶν, τῶν κληρικοφρόνων, τῶν ἀντισημιτῶν καί τῶν ἐθνικιστῶν ἀπό τήν ἄλλη. Τό 1899 κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης ὁ Ντρέυφους ἀπελευθερώθηκε· τό 1906 μέ ἀπόφαση τοῦ ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου ὁ Ντρέυφους κηρύχθηκε ἀθῶος καί ἀποκαταστάθηκε στό στρατό. — *83.*

49 *«Ἡ Κόκκινη Σημαία»* («Die Rote Fahne») — ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Κ. Λῆμπκνεχτ καί τήν Ρ. Λούξεμπουργκ σάν Κεντρικό Ὄργανο τῆς «Ἕνωσης τοῦ Σπάρτακου»· ἀργότερα ἔγινε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τίς 9 τοῦ Νοέμβρη 1918· ἐπανειλημμένα ὑποβαλλόταν σέ διωγμούς καί ἀπαγορεύσεις ἀπομέρους τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν.

Ἡ ἐφημερίδα «Die Rote Fahne» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν πάλη γιά τή μετατροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας σέ μαζικό προλεταριακό ἐπαναστατικό κόμμα καί γιά τήν ἐκκαθάρισή του ἀπό τά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα. Ἡ ἐφημερίδα πάλευε ἐνεργά ἐνάντια στή στρατιωτικοποίηση τῆς χώρας, τασσόταν ὑπέρ τῆς ἑνότητας δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν πάλη ἐνάντια στό φασισμό. Στήν ἐφημερίδα συνεργαζόταν δραστήρια ὁ πρόεδρος τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας Ε. Ταῖλμαν. Ὕστερα ἀπό τήν ἐγκαθίδρυση τῆς φασιστικῆς δικτατορίας στή Γερμανία ἡ «Die Rote Fahne» ἀπαγορεύτηκε, ἀλλά συνέχισε νά βγαίνει παράνομα, παλεύοντας ἀποφασιστικά ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς. Στά 1935 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μεταφέρθηκε στήν Πράγα (Τσεχοσλοβακία)· ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1936 ὥς τό φθινόπωρο τοῦ 1939 ἐκδιδόταν στίς Βρυξέλλες (Βέλγιο). — *94.*

50 ***«Die Rote Fahne»*** («Ἡ Κόκκινη Σημαία») — ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας· ἐκδιδόταν στή Βιέννη ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1918. Στήν ἀρχή ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Der

Weckruf» («Τό Προσκλητήριο»)· ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1919 μέ τόν τίτλο «Die Soziale Revolution» («Ἡ Κοινωνική Ἐπανάσταση»)· ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1919 μέ τόν τίτλο «Die Rote Fahne». Τό 1933 ἡ «Die Rote Fahne» ἀναγκάστηκε νά περάσει στήν παρανομία. Ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1945 βγαίνει μέ τόν τίτλο «Österreichische Volksstimme» («Λαϊκή Φωνή τῆς Αὐστρίας»)· ἀπό τίς 21 τοῦ Φλεβάρη 1957 ὀνομάζεται «Volksstimme». — *96.*

51 *«Die Freiheit»* («Ἡ Ἐλευθερία») — καθημερινή ἐφημερίδα, Ὄργανο τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τίς 15 τοῦ Νοέμβρη 1918 ὥς τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη 1922. — *97.*

52 *«Σοβιετικοί» «θεσμοφύλακες»* — σύλλογοι θεσμοφυλάκων, πού ἱδρύθηκαν τό Φλεβάρη τοῦ 1918 δίπλα στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, ἀγροτῶν καί κοζάκων βουλευτῶν. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1920 προέκυψε τό ζήτημα τῆς κατάργησης τῶν συλλόγων θεσμοφυλάκων, γιατί σέ πολλούς συλλόγους ἐκδηλώθηκε ἔντονα ἡ ἐπίδραση τῶν ἀστῶν δικηγόρων, πού διαστρέβλωναν τίς βάσεις τῆς σοβιετικῆς δικονομίας, ἔκαναν κατάχρηση τῆς θέσης τους. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1920 οἱ σύλλογοι θεσμοφυλάκων διαλύθηκαν. — *101.*

53 Μέ βάση αὐτή τήν ὑπόδειξη τοῦ Β. Ι. Λένιν σέ τοῦτο τόν τόμο στό κείμενο τῆς ἐργασίας «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», ἡ ἔκφραση «ὀλλανδοί τριμπουνιστές», ἀντικαταστάθηκε παντοῦ μέ τίς λέξεις «μερικά μέλη τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος». — *104.*

54 Τό πρῶτο κομμουνιστικό Σάββατο ἔγινε στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1919 ἀπό τούς ἐργάτες σιδηροδρομικούς τοῦ ντεπό τοῦ σταθμοῦ Σορτιρόβοτσναγια τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μόσχα-Καζάν. Γρήγορα ἄρχισαν νά γίνονται Σάββατα καί σέ πολλές ἄλλες ἐπιχειρήσεις σέ διάφορες πόλεις τῆς χώρας. Ἡ πείρα τῶν πρώτων κομμουνιστικῶν Σαββάτων γενικεύτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στήν ἐργασία «Ἡ μεγάλη πρωτοβουλία (Γιά τόν ἡρωϊσμό τῶν ἐργατῶν στά μετόπισθεν. Ἀπό ἀφορμή τά κομμουνιστικά Σάββατα») (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 39ος, σελ. 1-29).

Τό πανρωσικό Σάββατο τῆς πρωτομαγιᾶς ἔγινε τήν 1 τοῦ Μάη 1920. Μόνο στή Μόσχα στό Σάββατο τῆς Πρωτομαγιᾶς πῆραν μέρος 425 χιλιάδες ἄτομα. Στό Σάββατο αὐτό πῆρε μέρος καί ὁ Β. Ι. Λένιν· μαζί μέ τούς μαθητές τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ Κρεμλίνου δούλεψε γιά τό καθάρισμα τοῦ Κρεμλίνου ἀπό τά οἰκοδομικά ὑλικά.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν *«Ἀπό τό πρῶτο Σάββατο τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μόσχα-Καζάν στό Πανρωσικό Σάββατο τῆς Πρωτομαγιᾶς»*, δημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Μάη 1920 στήν ἐφημερίδα «Περβομάισκι Σουμπότνικ» πού βγῆκε ἔκτακτα γιά μιά μέρα καί εἶχε συνταχτεῖ, στοιχειοθετηθεῖ καί ἐκτυπωθεῖ τό Σάββατο τῆς Πρωτομαγιᾶς ἀπό τούς συνεργάτες τῶν ἐφημερίδων «Πράβντα», «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν», «Μπεντνοτά», τοῦ τηλεγραφικοῦ πρακτορείου ΡΟΣΤΑ καί ἀπό τούς ἐργάτες τοῦ τυπογραφείου τῆς ΠΚΕΕ. — *107.*

55 *Τό λόγο πρός τούς κόκκινους στρατιῶτες, πού ἔφευγαν γιά τό Πολωνικό μέτωπο,* ὁ Β. Ι. Λένιν τόν ἐκφώνησε στήν πλατεία Τεατράλναγια (τώρα πλατεία Σβερντλόφ), ὅπου γινόταν ἡ παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς Μόσχας. Στήν παρέλαση πῆραν μέρος καί οἱ κομμουνιστές τῆς Πετρούπολης, πού ἔφευγαν γιά τό μέτωπο. — *110.*

56 *Ἡ Κοινή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συνδικάτων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν τῆς Μόσχας,* πού ἔγινε στίς 5 τοῦ Μάη 1920 στό Μεγάλο Θέατρο, συγκλήθηκε ἐξαιτίας τῆς ἐπίθεσης τῶν λευκῶν πολωνῶν ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Στή συνεδρίαση πῆραν μέρος καί 300 κομμουνιστές ἐργάτες τῆς Πετρούπολης πού ἔφευγαν γιά τό Πολωνικό μέτωπο. Ἡ συνεδρίαση συζήτησε ἕνα ζήτημα — τήν κατάσταση στό Πολωνικό μέτωπο. Στήν ἀπόφαση, πού ψηφίστηκε ὁμόφωνα, ἀναφερόταν: «Ἡ Κοινή συνεδρίαση διακηρύσσει ὅτι οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῆς Ρωσίας εἶναι ἕτοιμες νά ἀπαντήσουν μέ συντριπτικό χτύπημα στήν ἐπίθεση τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, καί καλεῖ τούς ρώσους ἐργάτες καί ἀγρότες νά συγκεντρώσουν ὅλες τους τίς προσπάθειες στό δυνάμωμα τοῦ Δυτικοῦ μετώπου καί στήν ἐπίτευξη σ' αὐτό τό μέτωπο ὁλοκληρωτικῆς καί γρήγορης νίκης· ταυτόχρονα ἡ συνεδρίαση στέλνει χαιρετισμό στόν ἀδελφό ἐργαζόμενο λαό τῆς Πολωνίας» («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 96, 6 τοῦ Μάη 1920). — *112.*

57 Πρόκειται γιά τή συνδιάσκεψη τῶν Δυνάμεων τῆς 'Αντάντ, πού ἔγινε στίς 19-26 τοῦ 'Απρίλη 1920 στό Σάν-Ρέμο ('Ιταλία). Στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης ἔπαιρναν μέρος τό 'Ανώτατο Συμβούλιο τῆς 'Αντάντ, οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν κυβερνήσεων: ἀπό τή Γαλλία ὁ Μιλλεράν, ἀπό τήν 'Αγγλία ὁ Λόυντ Τζώρτζ, ἀπό τήν 'Ιταλία ὁ Νίττι, καθώς καί ἀντιπρόσωποι τῆς 'Ιαπωνίας, τοῦ Βελγίου καί τῆς 'Ελλάδας, πού κλήθηκαν μόνο νά συμμετάσχουν στή συζήτηση τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦσαν τά συμφέροντα τῶν χωρῶν τους· ἀπό τίς ΕΠΑ παραβρισκόταν ἕνας παρατηρητής. Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε τά ζητήματα: γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν ἀπό τή Γερμανία, γιά τήν ἐπεξεργασία συνθήκης εἰρήνης μέ τήν Τουρκία, γιά τή σύναψη ἐμπορικῶν σχέσεων μέ τίς συνεταιριστικές ἑνώσεις τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας κ.ἄ. Παρόλο πού στή συνδιάσκεψη ἔγιναν μερικές φιλειρηνικές δηλώσεις ἀπέναντι στό Σοβιετικό κράτος, ὅμως ἡ στάση πού κράτησαν πολύ γρήγορα οἱ Δυνάμεις τῆς 'Αντάντ στό σοβιετο-πολωνικό πόλεμο ἔδειξε ὅλη τήν ὑποκρισία τῶν δηλώσεων αὐτῶν.

Μόλις τέλειωσε ἡ συνδιάσκεψη στό Σάν-Ρέμο, ὁ πρωθυπουργός τῆς 'Αγγλίας Λόυντ Τζώρτζ ἔκανε στή Βουλή τῶν κοινοτήτων ἔκθεση γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης. Θίγοντας τό ζήτημα τῶν διαφωνιῶν ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τήν 'Αγγλία, ὁ Λόυντ Τζώρτζ δήλωσε ὅτι «οἱ ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στή συνδιάσκεψη διάλυσαν κάθε παρεξήγηση. Ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν παρέμεινε ἡ ἀδιάσειστη βάση πάνω στήν ὁποία πρέπει νά στηρίζεται ἡ εὐρωπαϊκή πολιτική» («'Ιζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 94, 4 τοῦ Μάη 1920). — *114.*

58 Τό πέρασμα τῶν τακτικῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ σέ κατάστα-

ση στρατιῶν ἐργασίας γιά νά χρησιμοποιηθοῦν στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης προκλήθηκε ἀπό τήν κατάσταση στήν ὁποία βρέθηκε ἡ Σοβιετική χώρα στήν περίοδο τῆς εἰρηνικῆς ἀνάπαυλας τῶν ἀρχῶν τοῦ 1920, ὅταν μέρα μέ τή μέρα μποροῦσε νά περιμένει κανείς ἀνανέωση τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Σέ σχέση μέ τή δημιουργία τῶν στρατιῶν ἐργασίας ὁ Β. Ι. Λένιν τό Φλεβάρη τοῦ 1920 τόνιζε: «Τό καθῆκον τοῦ περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση παρουσιάζεται μέσα σέ τόσο ἰδιόμορφες συνθῆκες, πού δέν μποροῦμε νά διαλύσουμε τό στρατό, γιατί ὀφείλουμε νά παίρνουμε ὑπόψη, λ.χ., τήν πιθανότητα ἐπίθεσης ἀπομέρους τῆς Πολωνίας ἤ ὁποιασδήποτε ἄλλης δύναμης πού ἡ 'Αντάντ ἐξακολουθεῖ νά σπρώχνει ἐναντίον μας» ("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 40ός, σελ. 105). Στίς 15 τοῦ Γενάρη 1920 τό Συμβούλιο "Αμυνας πῆρε ἀπόφαση γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς 3ης στρατιᾶς σέ 1η στρατιά ἐργασίας καί δημιούργησε τό Συμβούλιο τῆς 1ης στρατιᾶς ἐργασίας, ἀποτελούμενο ἀπό μέλη τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου καί ἀπό ἐκπροσώπους τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐργασίας καί τοῦ ΑΣΛΟ. Στίς 17 καί στίς 18 τοῦ Γενάρη τό ζήτημα τῆς χρησιμοποίησης στρατιωτικῶν τμημάτων στό οἰκονομικό μέτωπο συζητήθηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἐγκρίθηκε ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου "Αμυνας γιά τό μετασχηματισμό τῆς 3ης στρατιᾶς σέ 1η στρατιά ἐργασίας καί πάρθηκε ἀπόφαση γιά τήν προετοιμασία σχεδίων δημιουργίας στρατιῶν ἐργασίας τοῦ Κουμπάν-Γκρόζνι, τῆς Οὐκρανίας, τοῦ Καζάν καί τῆς Πετρούπολης. Στίς 21 τοῦ Γενάρη τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΣΟΣΔΡ σέ συμφωνία μέ τήν Πανουκρανική Ἐπαναστατική ἐπιτροπή πῆρε ἀπόφαση γιά τή δημιουργία στήν περιοχή τοῦ Νοτιο-Δυτικοῦ μετώπου τῆς Οὐκρανικῆς στρατιᾶς ἐργασίας. Στίς 10 τοῦ Φλεβάρη τό Συμβούλιο "Αμυνας ἀποφάσισε νά μετονομάσει τήν 7η στρατιά σέ ἐπαναστατική στρατιά ἐργασίας τῆς Πετρούπολης. Στά τέλη τοῦ Γενάρη καί στίς ἀρχές τοῦ Φλεβάρη στήν οἰκονομική οἰκοδόμηση τραβήχτηκαν ἡ Ἐφεδρική στρατιά τῆς Δημοκρατίας καί τμήματα τῆς 2ης στρατιᾶς, τό Μάρτη τά στρατεύματα τῆς 8ης στρατιᾶς, λίγο ἀργότερα δέ καί ὁρισμένες ἄλλες στρατιωτικές μονάδες. Ὁ πόλεμος πού ἄρχισε μέ τήν ἀστικοτσιφλικάδικη Πολωνία καί τόν Βράνγκελ, ἐπέβαλε νά περάσουν οἱ στρατιές ἐργασίας σέ μαχητική κατάσταση. — *116.*

59 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς διαπραγματεύσεις μέ τόν Μπούλλιτ, πού ἦλθε τό Μάρτη τοῦ 1919 στή Σοβιετική Ρωσία, γιά νά ἀποσαφηνίσει τούς ὅρους μέ τούς ὁποίους ἡ Σοβιετική κυβέρνηση θά συμφωνοῦσε νά κλείσει εἰρήνη μέ τούς συμμάχους, καθώς καί μέ τίς λευκοφρουρίτικες κυβερνήσεις πού σχηματίστηκαν στό ἔδαφος τῆς Ρωσίας. Μέσω τοῦ Μπούλλιτ διαβιβάστηκαν οἱ προτάσεις πού ἔκαναν ὁ πρόεδρος τῶν ΕΠΑ Οὐίλσων καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Μεγάλης Βρετανίας Λόυντ Τζώρτζ.

Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση, ἐπιδιώκοντας τή γρηγορότερη σύναψη εἰρήνης, συμφώνησε νά κάνει διαπραγματεύσεις πάνω στούς ὅρους πού προτάθηκαν, ἐπιφέροντας, ὡστόσο, σ' αὐτούς οὐσιαστικές διορθώσεις (τό κείμενο τοῦ σχεδίου τῆς πρότασης εἰρήνης τῶν συμμάχων καί τῶν χωρῶν πού προσχώρησαν, τό ὁποῖο ἐκπονήθηκε ἀπό τόν ἀντιπρόσωπο τῆς κυβέρ-

νησης τῶν ΕΠΑ Μπούλλιτ καί ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς ΣΟΣΔΡ, βλ. στή συλλογή «Ντοκουμέντα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ΕΣΣΔ», τόμ. ΙΙ, ρωσ. ἐκδ., 1958, σελ. 91-95).

Ἀμέσως μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ Μπούλλιτ ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία, ὁ Κολτσάκ κατάφερε νά ἔχει ὁρισμένες ἐπιτυχίες στό Ἀνατολικό μέτωπο καί οἱ ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις, ἐλπίζοντας στή συντριβή τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, ἐγκατέλειψαν τίς διαπραγματεύσεις γιά εἰρήνη. Ὁ Οὐίλσων ἀπαγόρευσε τή δημοσίευση τοῦ σχεδίου συμφωνίας πού ἔφερε ὁ Μπούλλιτ, καί ὁ Λόυντ Τζώρτζ, μιλώντας στό κοινοβούλιο, δήλωσε ὅτι αὐτός δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τίς διαπραγματεύσεις μέ τή Σοβιετική κυβέρνηση. — *121.*

60 *Ἡ ἀγγλική ἐργατική ἀντιπροσωπεία* στάλθηκε στή Ρωσία μέ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῶν βρετανικῶν τρέιντ-γιούνιον, πού ἔγινε τό Δεκέμβρη τοῦ 1919, γιά νά γνωριστεῖ μέ τήν οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Στή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας ἦταν: ἀπό τό Λεϊμποριστικό κόμμα — ὁ Μπέν Τέρνερ (ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας), ὁ Ε. Σνόουντεν, ὁ Τ. Σόου, ὁ Ρ. Οὐίλλιαμς· ἀπό τά τρέιντ-γιούνιον — ὁ Μ. Μπόνφιλντ, ὁ Α. Πάρσελ, ὁ Γκ. Γκύννερ· γραμματεῖς τῆς ἀντιπροσωπείας ἦταν ὁ Ρ. Μπάκστον καί ὁ Χ. Χέστ. Μαζί μέ τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Λεϊμποριστικοῦ κόμματος καί τῶν τρέιντ-γιούνιον ἔφτασαν στή Ρωσία οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀγγλικοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος Οὐώλχεντ καί Κλίφφορντ Ἄλλεν. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος ἐπίσημα δέν ἀνῆκαν στή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στόν ἐρχομό τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἀνάθεσε σέ ἐκπροσώπους τοῦ ΠΚΣΣ νά ὑποδεχτοῦν καλά τούς ἀντιπροσώπους, νά τούς γνωρίσουν πλατιά μέ τή ζωή τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ, ἔτσι πού ὅταν γυρίσουν στήν πατρίδα τους νά μπορέσουν νά ποῦν τήν ἀλήθεια γιά τή Σοβιετική Ρωσία.

Στίς 12 τοῦ Μάη 1920 ἡ ἀντιπροσωπεία ἔφτασε στήν Πετρούπολη καί στίς 17 τοῦ Μάη στή Μόσχα. Οἱ ἐργαζόμενοι τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ὑποδέχτηκαν θερμά τήν ἀντιπροσωπεία, χαιρετώντας στό πρόσωπο τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας τούς ἐργαζόμενους τῆς Ἀγγλίας. Πρός τιμή τῆς ἀντιπροσωπείας ὀργανώθηκαν συλλαλητήρια, ἔγινε πανηγυρική συγκέντρωση στό Μεγάλο Θέατρο καί παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς τῆς Μόσχας. Τά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας γνωρίστηκαν λεπτομερειακά μέ τή ζωή τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ἔκαναν περιοδεία σέ μιά σειρά πόλεις τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα καί πῆγαν στό μέτωπο, πῆραν μέρος σέ Σάββατα. Τά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας διαδήλωσαν τήν ἀπόφασή τους νά δυναμώσουν τήν ἀδελφική ἀλληλεγγύη τῶν ἐργαζομένων τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας· ἔκφρασαν τή διαμαρτυρία τους «ἐνάντια σέ κάθε λογῆς βοήθεια, ἀνοιχτή εἴτε κρυφή, πού δίνεται ἀπό τήν ἀγγλική κυβέρνηση στήν πολωνική κυβέρνηση κατά τή νέα της ἐπίθεση, καθώς καί ἐνάντια σέ κάθε ἀπειλή πού χρησιμοποιεῖται γιά νά ἀναγκαστεῖ ἡ Ρωσία νά ἐκπληρώσει τίς ἀπαιτήσεις τῆς Πολωνίας». Στίς 26 τοῦ Μάη ἡ ἀντιπροσωπεία ἔγινε δεκτή ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Ὕστερα ἀπό τή συνάντηση τῶν ἀντιπροσώπων μέ τόν ἀρχηγό τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, ὁ Μπ. Τέρνερ ἔστειλε στόν Λένιν γράμμα, στό ὁποῖο ἔγραφε: «Θέλω νά ἐκφράσω σέ Σᾶς καί στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας τήν ἐγκάρδια εὐγνωμοσύνη μου γιά τήν καλωσύνη καί τή

φιλοξενία πού μοῦ δείξατε... Θά ἔνιωθα μεγάλη χαρά νά μεταδόσω, μέ τήν ἔγκρισή σας, τό χαιρετισμό σας στό προλεταριάτο τῆς χώρας μας στή συνδιάσκεψη τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Ἡ ἀποφασιστική καί ἐπιστημονικά θεμελιωμένη προσπάθειά σας νά δημιουργήσετε ἐργατική δημοκρατία, ἀποτελεῖ θαυμάσιο παράδειγμα γιά ὅλους. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά τό πετύχετε αὐτό. Σᾶς εὔχομαι μέ ὅλη μου τήν καρδιά νά ἔχετε ἐπιτυχία στή δημιουργία τοῦ νέου, τοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους» («Κομμουνίστ», 1960, τεῦχ. 3, σελ. 7). Μέ τήν ἐπιστροφή της στήν πατρίδα ἡ ἀγγλική ἐργατική ἀντιπροσωπεία δημοσίευσε ἔκθεση γιά τήν κατάσταση στή Ρωσία (βλ. «British Labour Delegation to Russia 1920. Report». London, 1920). — *121.*

[61] Τό χαιρετιστήριο τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τόν *«Ἰνδικό Ἐπαναστατικό σύνδεσμο»* στάλθηκε ραδιοφωνικά στίς 10 τοῦ Μάη 1920 σάν ἀπάντηση στό ψήφισμα τῆς συγκέντρωσης τῶν ἰνδῶν ἐπαναστατῶν, πού στάλθηκε στόν Λένιν· ἡ συγκέντρωση ἔγινε στήν Καμπούλ στίς 17 τοῦ Φλεβάρη 1920. Στό ψήφισμα τῆς συγκέντρωσης ἀναφερόταν: «Οἱ ἰνδοί ἐπαναστάτες ἐκφράζουν τή βαθιά εὐγνωμοσύνη καί τό θαυμασμό τους πρός τή μεγάλη πάλη πού διεξάγει ἡ Σοβιετική Ρωσία γιά τήν ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν καταπιεζόμενων τάξεων καί λαῶν καί ἰδιαίτερα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἰνδίας. Μεγάλη εὐγνωμοσύνη πρός τή Σοβιετική Ρωσία γιατί ἄκουσε τήν κραυγή τῆς ἐπιθανάτιας ἀγωνίας πού βγῆκε ἀπό τά στήθη 315 000 000 ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι περνοῦν πρωτόφαντα βάσανα κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τό μαζικό συλλαλητήριο δέχεται μέ χαρά τό χέρι τῆς φιλίας καί τῆς βοήθειας, τό χέρι πού ἁπλώθηκε στήν καταπιεζόμενη Ἰνδία». («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 108, 20 τοῦ Μάη 1920). — *122.*

[62] Τό σχέδιο ἀπόφασης ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ τῆς 25 τοῦ Μάη 1920. — *123.*

[63] Τό *«Γράμμα πρός τούς ἄγγλους ἐργάτες»* δημοσιεύτηκε στίς 17 τοῦ Ἰούνη 1920 στίς ἐφημερίδες «Πράβντα», «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», «Κομμουνιστίτσεσκι Τρούντ», «Γκουντόκ» καί τήν ἴδια μέρα δημοσιεύτηκε καί στήν Ἀγγλία στό ἑβδομαδιαῖο ὄργανο τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος «The Call» («Τό Προσκλητήριο»). Στίς 19 τοῦ Ἰούνη τό γράμμα δημοσιεύτηκε στό ὄργανο τῆς Ἐργατικῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ἀγγλίας «Workers' Dreadnought» («Ντρέντνωτ τῶν ἐργατῶν») καί στό περιοδικό «The Russia Outlook» («Βλέμμα στή Ρωσία»), στίς 22 δέ τοῦ Ἰούνη στή Λεϊμπορίστικη ἐφημερίδα «The Daily Herald» («Ἡμερήσιος Ταχυδρόμος»). Κατοπινά τό «Γράμμα πρός τούς ἄγγλους ἐργάτες» δημοσιεύτηκε ἐπανειλημμένα καί στή Σοβιετική Ρωσία καί στό ἐξωτερικό. — *124.*

[64] *«Νιού-Στέιτσμαν»* (« The New Statesman» — «Ὁ Νέος Κρατικός Παράγοντας») — ἑβδομαδιαῖο περιοδικό τῆς Φαβιανῆς ἑταιρείας· ἱδρύθηκε τό 1913 στό Λονδίνο. Ἀπό τό 1931 τό περιοδικό βγαίνει μέ τόν τίτλο «The New Statesman and Nation» («Ὁ Νέος Κρατικός Παράγοντας καί τό Ἔθνος»). Τώρα ἐκφράζει τίς ἀπόψεις τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τοῦ Λεϊμπορίστικου κόμματος. — *126.*

[65] *Ἡ συνομιλία τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τόν ἰάπωνα ἀνταποκριτή Ρ. Νακαχίρα, ἀντιπρόσωπο τῆς ἐφημερίδας «Ὀσάκα Ἀσάχι»,* ἔγινε στίς 3 τοῦ Ἰούνη 1920 στό Κρεμλίνο, στό γραφεῖο τοῦ Λένιν. Στήν ἀνταπόκρισή του ἀπό τή Μόσχα ὁ Νακαχίρα ἔλεγε: «Παρά τίς προσδοκίες μου, ἡ ἐπίπλωση τοῦ γραφείου ἦταν ἁπλή καί σεμνή, κι' αὐτό μοῦ προξένησε μεγάλη ἔκπληξη... Ὁ Λένιν μᾶς δέχτηκε ἐξαιρετικά ἁπλά καί ἐγκάρδια, σάν παλιούς του φίλους. Ἄν καί κατέχει τό ἀνώτερο ἀξίωμα στή Ρωσία, στούς τρόπους του καί στή συμπεριφορά του δέν ὑπῆρχε οὔτε ἴχνος ἐπίδειξης τῆς ὑψηλῆς του θέσης» («Ὀσάκα Ἀσάχι», ἀρ. φύλ. 13814 τῆς 13 τοῦ Ἰούνη 1920). Τήν ἑπόμενη μέρα ὁ Νακαχίρα, ὅπως θυμόταν ὁ ἴδιος ἀργότερα, ἔφερε τό κείμενο τῆς συνέντευξής του στόν Λένιν, ὁ ὁποῖος τό διάβασε προσεκτικά ὅλο καί ἔκανε ὁρισμένες διορθώσεις.

Παρακάτω δημοσιεύτεται ἡ *συνομιλία τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ ἕναν ἄλλο ἰάπωνα ἀνταποκριτή — τόν Κ. Φοῦσε, ἀντιπρόσωπο τῶν ἐφημερίδων «Ὀσάκα Μαϊνίτι» καί «Τόκιο-Νίτι-Νίτι».* Ἡ συνομιλία μέ τόν Φοῦσε ἔγινε στίς 3 ἤ 4 τοῦ Ἰούνη. Πιθανό καί οἱ δυό ἀνταποκριτές νά ἔγιναν δεκτοί ἀπό τόν Λένιν ταυτόχρονα. Ὁ Φοῦσε λέει ὅτι ἡ συνομιλία διήρκεσε περίπου εἴκοσι λεπτά. Στή συνομιλία παρευρισκόταν ὁ διευθυντής τοῦ τμήματος γιά τά ζητήματα τῆς Ἀνατολῆς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν Α. Ν. Βοζνεσένσκι. Λεπτομέρειες αὐτῆς τῆς συνομιλίας παραθέτει στίς ἀναμνήσεις του ὁ Βοζνεσένσκι:

«Ἡ συνέντευξη μέ τόν ἰάπωνα ἀνταποκριτή ἦταν ἀρκετά ἰδιόμορφη. Δέν προλάβαμε νά καθήσουμε καί ὁ σύντρ. Λένιν, πλησιάζοντας τήν πολυθρόνα του πλάι-πλάι στόν κ. Φοῦσε, ἄρχισε νά τόν βομβαρδίζει μέ ἐρωτήσεις: «Ποιά εἶναι στή χώρα σας ἡ κατάσταση τοῦ ἀκτήμονα ἀγρότη; Πῶς καί πόσα πληρώνει στόν τσιφλικά; Πῶς εἶναι στή χώρα σας οἱ τσιφλικάδες; Πόσες ντεσιατίνες ἔχει ὁ μεσαῖος καί πόσες ὁ μεγάλος τσιφλικάς; Ὑπάρχουν ἀγροτικές ὀργανώσεις;» Ὁ Φοῦσε ἀπαντοῦσε ὑπάκουα. «Καί ἐσεῖς ὁ ἴδιος ἀπό ποιά τάξη προέρχεστε, εἶστε διανοούμενος;» — «Εἶμαι γιός μικροῦ τσιφλικᾶ» — ἀπάντησε ὁ ἰάπωνας ἀνταποκριτής. «Δηλαδή πόσες ντεσιατίνες ἔχει ὁ πατέρας σας;» — ρωτοῦσε ἐπίμονα ὁ Ἰλίτς τόν κ. Φοῦσε. Ἐκεῖνος ἀπάντησε ἀναφέροντας ἰαπωνικά μέτρα. Ὁ Λένιν ἐπέμενε νά μετατραποῦν αὐτά σέ ντεσιατίνες. Φάνηκε ὅτι ἦταν κάμποσες δεκάδες. «Συγγνώμη - συγγνώμη — ἀντέταξε ζωηρά ὁ Λένιν — τότε δέν πρόκειται καθόλου γιά μικρό τσιφλικά· γιά τήν Ἰαπωνία πρόκειται πιά γιά μεσαῖο, σχεδόν γιά μεγάλο γαιοκτήμονα. Πάει νά πεῖ εἶστε ἀστόπαιδο». Μή ἀντιλαμβανόμενος τή σύγχυση τοῦ ἀνταποκριτῆ, ὁ Λένιν πέρασε στόν ἐξηλεκτρισμό τῆς Ἰαπωνίας καί ἔμεινε ἔκπληκτος, μαθαίνοντας τίς ἐπιτυχίες αὐτοῦ τοῦ κλάδου στήν Ἰαπωνία καί τή διάδοση ἐκεῖ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ παντοῦ μέ τή χρησιμοποίηση τῶν ὀρεινῶν ποταμῶν. Μετά ὁ Λένιν πέρασε στή δημόσια παιδεία καί ξαναβομβάρδισε τόν Φοῦσε μέ ἐρωτήσεις: «Πότε ἐφαρμόστηκε στή χώρα σας ἡ γενική ὑποχρεωτική ἐκπαίδευση, ὥς ποιά ἡλικία, ὑπάρχουν στή χώρα σας ἀγράμματοι;». «Εὐτυχισμένη χώρα — ἀναφώνησε ὁ Ἰλίτς ἀκούγοντας τήν ἀπάντηση τοῦ Φοῦσε, ὅτι στήν Ἰαπωνία σχεδόν δέν ὑπάρχουν ἀγράμματοι. — Καλά μά πέστε μου τώρα, εἶναι ἀλήθεια ὅτι στή χώρα σας ποτέ δέν τιμωροῦν τά παιδιά, δέν τά δέρνουν; Κάπου διάβασα γι' αὐτό». «Ναί, ἀπάντησε ὁ Φοῦσε — στή χώρα μας δέν δέρνουν τά παιδιά, στή χώρα μας ὑπάρχει μιά ἰδιόμορφη λατρεία τῶν παιδιῶν σάν βάση ὅλης τῆς οἰκογένειας καί τῆς

κρατικῆς ὀργάνωσης». Ὁ σύντρ. Λένιν σκέφτηκε καί εἶπε: «Τότε εἶστε ὄχι μόνο ἕνας εὐτυχισμένος, ἀλλά καί μεγάλος λαός. Ἀπ' αὐτή τήν ἐπιβίωση, τή βάρβαρη αὐτή ἐπιβίωση, νά χρησιμοποιεῖται στή διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν ἡ τιμωρία, δέν ἀπαλλάχτηκαν ἀκόμη καί οἱ λεγόμενες προηγμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης». Μετά, σκεπτόμενος καί βλέποντας διερευνητικά τό συνομιλητή του, ὁ Λένιν ρώτησε: «Ὥστε ἔτσι λοιπόν, σέ σᾶς στήν Ἰαπωνία οὔτε μπάτσους δέν δίνουν στά παιδιά;» — «Ὄχι — ἀπάντησε κατηγορηματικά ὁ Φοῦσε — ἐμεῖς ποτέ δέν χτυποῦμε τά παιδιά». Ὁ Λένιν ἔγειρε πρός τά πίσω, μᾶς κοίταξε ἐρωτηματικά καί τούς δυό καί ὅταν ἐγώ ἐπιβεβαίωσα τό ἴδιο, δηλώνοντας ὅτι ἤμουν στήν Ἰαπωνία παιδί ἀκόμη καί εἶχα γιαπωνέζα νταντά: «Μάλιστα — συμπέρανε ὁ Λένιν. — Πρόκειται γιά ἕνα θαυμάσιο λαό, πρόκειται γιά ἕνα πραγματικό πολιτισμό»...

Ὁ Φοῦσε ἔσπευσε νά βγάλει τό ἐρωτηματολόγιό του καί ἄρχισε νά παίρνει συνέντευξη.

Ὅταν κατεβαίναμε τή σκάλα, ὁ Φοῦσε μέ ρώτησε: «Ἐδῶ πού τά λέμε, ποιός καί ἀπό ποιόν πῆρε συνέντευξη, αὐτός ἀπό μένα ἤ ἐγώ ἀπ' αὐτόν» καί σκούπισε τόν ἱδρώτα ἀπό τό μέτωπό του» («Ὁ Λένιν καί ἡ Ἀνατολή», Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1924, σελ. 49-50).

Περίληψη τῆς συνέντευξης πού δόθηκε ἀπό τόν Λένιν στόν Φοῦσε εἶχε δημοσιευτεῖ στίς 26 τοῦ Ἰούνη 1920 στήν ἐσέρικη ἐφημερίδα «Βόλια», ἡ ὁποία ἔβγαινε στό Βλαδιβοστόκ. Ἡ δημοσιευόμενη σ' αὐτό τόν τόμο ἐγγραφή τῆς συνομιλίας τοῦ Λένιν μέ τόν Φοῦσε δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά στή ρωσική γλώσσα τό 1924 στή συλλογή «Ὁ Λένιν καί ἡ Ἀνατολή» καί μετά δημοσιεύτηκε στήν 1η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν (τόμος XX, μέρος II). Στή 2η, 3η καί 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι Λένιν ἡ ἐγγραφή αὐτή δέν περιλαμβανόταν. — *129.*

66 Πρόκειται γιά τή Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς (ΔΑΑ), πού δημιουργήθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 στό ἔδαφος τῶν περιοχῶν Ὑπερβαϊκάλης, Ἀμούρ, Πριμόριε, Καμτσιάτκα καί τῆς Βόρειας Σαχαλίνης. Ἡ δημιουργία τῆς ΔΑΑ σάν κράτους ἀστικοδημοκρατικοῦ στή μορφή, μά πού οὐσιαστικά ἀκολουθοῦσε σοβιετική πολιτική, ἀνταποκρινόταν στά συμφέροντα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, πού ἐπεδίωκε νά ἐξασφαλίσει μακρόχρονη ἀνάπαυλα στό Ἀνατολικό μέτωπο καί νά ἀποφύγει τόν πόλεμο μέ τήν Ἰαπωνία. Ταυτόχρονα ἡ δημιουργία στήν Ἄπω Ἀνατολή κράτους-«συγκρουστήρα» ἦταν ἀναγκαστικό μέτρο. Ὅπως τόνιζε ὁ Β. Ι. Λένιν «οἱ περιστάσεις ἐπέβαλαν τή δημιουργία κράτους-συγκρουστήρα, μέ τή μορφή τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, γιατί ξέρουμε θαυμάσια τί ἀπίστευτες καταστροφές παθαίνουν οἱ ἀγρότες τῆς Σιβηρίας ἀπό τόν ἰαπωνικό ἰμπεριαλισμό, τί ἀνήκουστο ἀριθμό θηριωδιῶν διέπραξαν οἱ ἰάπωνες στή Σιβηρία» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 435).

Μετά τήν ἐκκαθάριση τοῦ ἐδάφους τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς (μέ ἐξαίρεση τή Βόρεια Σαχαλίνη) ἀπό τούς ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρίτες, ἡ Λαϊκή Συνέλευση τῆς ΔΑΑ στίς 14 τοῦ Νοέμβρη 1922 πῆρε ἀπόφαση συνένωσης μέ τή ΣΟΣΔΡ. — *129.*

67 *Ἡ Δεύτερη Πανρωσική σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ὀργανωτῶν τῆς δουλιᾶς στό χωριό,* πού συγκλήθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἔγινε στή Μόσχα στήν Αἴθουσα μέ τίς κολῶνες τοῦ Σπιτιοῦ τῶν συνδικάτων ἀπό τίς 10 ὥς

τίς 15 τοῦ Ἰούνη 1920. Στή σύσκεψη παρευρίσκονταν οἱ ὀργανωτές γιά τή δουλιά στό χωριό τῶν κυβερνείων, τῶν νομῶν καί τῶν ἐπαρχιῶν, συνολικά πάνω ἀπό 300 ἀντιπρόσωποι ἀπό 61 κυβερνεῖα. Ὁ λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν ἐκφωνήθηκε στήν τρίτη συνεδρίαση τῆς σύσκεψης, στίς 12 τοῦ Ἰούνη. Ἐξονόματος τῆς ΠΚΕΕ χαιρέτισε τούς ἀντιπροσώπους ὁ Μ. Ι. Καλίνιν.

Ἔκθεση γιά τή δράση τοῦ τμήματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τή δουλιά στό χωριό ἔκανε στή σύσκεψη ὁ Β. Ι. Νιέβσκι. Σύμφωνα μ' αὐτή τήν ἔκθεση πάρθηκε ἀπόφαση, στήν ὁποία ὑπογραμμιζόταν ἡ σπουδαιότητα τῆς κομμουνιστικῆς δουλιᾶς στό χωριό καί ἐκφραζόταν ἡ σταθερή πεποίθηση ὅτι «τό τμῆμα τῆς ΚΕ γιά τή δουλιά στό χωριό θά ἐφαρμόζει σταθερά τίς ὁδηγίες πού ἔδοσε τό 9ο συνέδριο τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ δυναμώματος τῆς διαφωτιστικῆς καί προπαγανδιστικῆς δουλιᾶς μέσα στήν ἀγροτιά» («Ἀποφάσεις τῆς Δεύτερης Πανρωσικῆς σύσκεψης τῶν στελεχῶν τοῦ χωριοῦ». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1920, σελ. 4-5). Ἔγιναν ἐπίσης ἐκθέσεις ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, συζητήθηκαν τά ὀργανωτικά καί ἄλλα ζητήματα. Ἡ σύσκεψη ψήφισε ἔκκληση «Πρός ὅλους τούς ἐργάτες τοῦ κόσμου», στήν ὁποία χαιρέτιζε τούς ἄγγλους, τούς οὑγγρους, τούς ἰταλούς ἐργάτες καί τούς ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν, οἱ ὁποῖοι πῆραν ἀπόφαση νά ἐμποδίσουν τήν ἀποστολή πολεμικῶν ἐφοδίων καί στρατοῦ γιά βοήθεια στήν ἀστικοτσιφλικάδικη Πολωνία πού πολεμοῦσε ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. — *138.*

68 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή δήλωση τῆς 28 τοῦ Γενάρη 1920 τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΣΟΣΔΡ πρός τήν κυβέρνηση τῆς Πολωνίας καί τόν πολωνικό λαό, καί τήν ἔκκληση τῆς 2 τοῦ Φλεβάρη 1920 τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρός τόν πολωνικό λαό. — *139.*

69 Πρόκειται γιά τή δήλωση τῆς 8 τοῦ Δεκέμβρη 1919 τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Ἀντάντ «Γιά τά προσωρινά ἀνατολικά σύνορα τῆς Πολωνίας», πού δημοσιεύτηκε στίς 11 τοῦ Ἰούνη 1920 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 125. — *139.*

70 Πρόκειται γιά τίς μπροσοῦρες πού ἐκδόθηκαν στό Ἔλσινγκφορς «Ἡ ὀχτωβριανή ἐπίθεση κατά τῆς Πετρούπολης καί οἱ αἰτίες τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐκστρατείας. Σημειώσεις λευκοῦ ἀξιωματικοῦ» (1920) καί «Ἡ δημιουργία τῆς Βορειο-Δυτικῆς κυβέρνησης. Ἐπεξηγήσεις τῶν Α. Β. Καρτασιόφ καί Μ. Ν. Σουβόροφ» (1919), μελῶν τῆς Πολιτικῆς σύσκεψης δίπλα στόν διοικητή τοῦ Βορειοδυτικοῦ μετώπου Β. Δ. Κουζμίν-Καραβάγιεφ. — *142.*

71 *Λαϊκή δημοκρατία* (Κόμμα τῶν ναρόντοβτσι, ἐθνική - δημοκρατία, ἐντέκοι) — τό κύριο ἀντιδραστικό, ἐθνικιστικό Κόμμα τῶν πολωνῶν τσιφλικάδων καί τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, πού συνδεόταν στενά μέ τήν καθολική ἐκκλησία· δημιουργήθηκε τό 1897 καί ἡγέτες του ἦταν ὁ Ρ. Ντμόβσκι, ὁ Ζ. Μπαλίτσκι, ὁ Β. Γκράμπσκι καί ἄλλοι. Οἱ ἐντέκοι, ρίχνοντας τά συνθήματα τῆς «ταξικῆς ἁρμονίας» καί τῶν «ἐθνικῶν συμφερόντων», ἐπεδίωκαν νά ὑποτάξουν στήν ἐπιροή τους τίς λαϊκές μάζες καί νά τίς τραβήξουν στό κανάλι τῆς ἀντιδραστικῆς τους πολιτικῆς.

Προπαγανδίζοντας τό φανατικό μαχητικό ἐθνικισμό καί σωβινισμό σάν μέσο πάλης ἐνάντια στό σοσιαλιστικό καί πανδημοκρατικό κίνημα τοῦ πολωνικοῦ λαοῦ, οἱ ἐντέκοι προσπαθοῦσαν νά τό ἀπομονώσουν ἀπό τό ρωσικό ἐπαναστατικό κίνημα. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) οἱ ἐντέκοι ὑποστήριζαν ἀνεπιφύλακτα τήν Ἀντάντ, ὑπολογίζοντας στή νίκη τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, στή συνένωση τῶν πολωνικῶν ἐδαφῶν, πού βρίσκονταν κάτω ἀπό τό ζυγό τῆς Αὐστρίας καί τῆς Γερμανίας καί στήν παραχώρηση αὐτονομίας στήν Πολωνία μέσα στά πλαίσια τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ πτώση τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος ἔσπρωξε τούς ἐντέκους στό δρόμο τοῦ φιλογαλλικοῦ προσανατολισμοῦ. Ἄν καί ἦταν φανατικοί ἐχθροί τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, οἱ ἐντέκοι, παρόλα αὐτά, σύμφωνα μέ τήν πατροπαράδοτή τους ἀντιγερμανική πολιτική, δέν ὑποστήριζαν πάντα ἐξολοκλήρου τήν τυχοδιωκτική ἀντισοβιετική ἐξωτερική πολιτική τῆς κλίκας τῶν πιλσουδσκιστῶν πού κυβερνοῦσε τήν Πολωνία ἀπό τό 1926. Σήμερα μερικές ὁμάδες τοῦ Κόμματος τῶν ἐντέκων δροῦν ἀνάμεσα στά ἀντιδραστικά στοιχεῖα τῶν πολωνῶν ἐμιγκρέδων. — *143.*

72 *Κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν* — Πολωνικό Σοσιαλιστικό κόμμα (ΠΠΣ) (Polska Patria Socjalistyczna) — ρεφορμιστικό ἐθνικιστικό Κόμμα, πού ἱδρύθηκε τό 1892. Στή διάρκεια ὅλης τῆς ἱστορίας τοῦ ΠΠΣ κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν ἐμφανίζονταν μέσα στό Κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Μερικές ἀπ' αὐτές προσχώρησαν κατοπινά στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ - «λεβίτσα» καί στό δεξιό, σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ - «πραβίτσα» («ἐπαναστατική φράξια»). Τό ΠΠΣ - «λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, καθώς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας) περνοῦσε βαθμιαῖα στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ΠΠΣ - «λεβίτσα» πῆρε διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μέ τήν ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα ἀποτέλεσαν τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ συνέχιζε τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοῦ σωβινισμοῦ· συγκρότησε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας πολωνικές λεγεῶνες, πού πολέμησαν στό πλευρό τοῦ αὐστρογερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μέ τή δημιουργία τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους τό δεξιό ΠΠΣ τό 1919 ἑνώθηκε μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ, πού βρίσκονταν στά ἐδάφη τῆς Πολωνίας, τά ὁποῖα προηγούμενα εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία, καί ξαναπῆρε τήν ὀνομασία ΠΠΣ. Τό κόμμα αὐτό, μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, ἔκανε συστηματική ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε τήν πολιτική τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα,τήν πολιτική τῆς κατάληψης καί τῆς καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ πού διαφωνοῦσαν μ' αὐτή τήν πολιτική, προσχώρησαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Μετά τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούδσκι (Μάης 1926) τό ΠΠΣ τυπικά βρισκόταν στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση, οὐσιαστικά ὅμως δέν ἔκανε ἐνεργό πάλη ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ τά χρόνια αὐτά συνεργάζονταν μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές, ὑποστήριζαν σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Τόν καιρό τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Ἡ ἀντιδραστική, σωβινιστική μερίδα του, πού πῆρε τήν ὀνομασία «Wolność, Równość, Niepodległość» («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν ἀντιδραστική πολωνική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἕδρευε στό Λονδίνο. Ἡ ἄλλη, ἡ ἀριστερή μερίδα τοῦ ΠΠΣ πού πῆρε τήν ὀνομασία «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ), κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Πολωνικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος (ΠΕΚ), πού δημιουργήθηκε τό 1942, ἐντάχθηκε στό λαϊκό μέτωπο πάλης ἐνάντια στούς χιτλερικούς κατακτητές, ἔκανε πάλη γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τή φασιστική ὑποδούλωση καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τή δημιουργία τῆς Πολωνικῆς Ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ξαναπῆρε τήν ὀνομασία ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΠΕΚ συμμετεῖχε στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΠΕΚ καί τό ΠΠΣ ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Ἑνοποιημένο Ἐργατικό κόμμα Πολωνίας (ΕΕΚΠ). — *143.*

73 *Βσεβόμπουτς* — γενική στρατιωτική ἐκπαίδευση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης μπῆκε στό VII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (Μάρτης 1918) στήν ἀπόφαση «Γιά τόν πόλεμο καί τήν εἰρήνη». Στήν ἀπόφαση ἀναφέρονταν ὅτι ἕνα ἀπό τά πρωταρχικά καί βασικά καθήκοντα τοῦ Κόμματος εἶναι ἡ ὁλόπλευρη, συστηματική, γενική ἐκπαίδευση τοῦ ἐνήλικου πληθυσμοῦ, χωρίς διάκριση φύλου, στίς στρατιωτικές γνώσεις καί στίς στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις. Τό διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1918 θέσπιζε γιά ὅλους τούς πολίτες πού δέν ἐκμεταλλεύονται ξένη ἐργασία καί ἔχουν ἡλικία ἀπό 18 μέχρι 40 χρονῶν, τή γενική στρατιωτική ὑποχρέωση. Στά δημιουργούμενα ὄργανα τῆς γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης ἀνατέθηκαν λειτουργίες ἐγγραφῆς στούς στρατολογικούς καταλόγους τῶν ἐργαζομένων τῆς στρατεύσιμης ἡλικίας, ἐκπαίδευσής τους σύμφωνα μέ ἑνιαῖο πρόγραμμα καί σχηματισμοῦ ἀπ' αὐτούς στρατιωτικῶν μονάδων. Στίς 5-25 τοῦ Ἰούνη 1918 ἔγινε τό πρῶτο συνέδριο (σύσκεψη) γιά τή γενική στρατιωτική ἐκπαίδευση, τό ὁποῖο ἐπεξεργάστηκε τόν κανονισμό κατάρτισης ὀργανωτῶν τῆς γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης, τό πρόγραμμα τῶν ἐξετάσεων τῶν ὀργανωτῶν, τά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης τῶν τμημάτων τῆς γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης, τή διαδικασία τῆς σύγκλησης τῶν συνεδρίων γιά τή στρατιωτική ἐκπαίδευση, τήν ὀργάνωση ἐγγραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ στούς στρατολογικούς καταλόγους. Τό συνέδριο πῆρε ἐπίσης ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῶν μόνιμων γραφείων τῶν συνεδρίων γιά τή γενική στρατιωτική ἐκπαίδευση καί τόν κανονισμό ἐπιθεώρησης. — *148.*

[74] Πρόκειται γιά *τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα*, πού δημιουργήθηκε τό 1905 μέ τή συγχώνευση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας (γκεντιστές) καί τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος (ζωρεσιστές). Ἐπικεφαλῆς τοῦ ἑνωμένου Κόμματος μπῆκαν οἱ ρεφορμιστές. Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἡ καθοδήγηση τοῦ Κόμματος πέρασε στίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, τῆς ἀνοιχτῆς ὑποστήριξης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί τῆς συμμετοχῆς σέ ἀστική κυβέρνηση. Στό Κόμμα ὑπῆρχε κεντριστική κατεύθυνση μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ζ. Λονγκέ, ἡ ὁποία ἔστεκε στίς θέσεις τοῦ σοσιαλπασιφισμοῦ καί ἀκολουθοῦσε συμβιβαστική πολιτική ἀπέναντι στούς σοσιαλσωβινιστές (βλ. σημείωση 5). Στό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα ὑπῆρχε ἐπίσης ἡ ἀριστερή, ἡ ἐπαναστατική πτέρυγα, πού ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις καί πού ἐκπροσωποῦνταν κυρίως ἀπό τά ἁπλά μέλη τοῦ Κόμματος.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στό Κόμμα ἀναπτύχθηκε ἔντονη πάλη ἀνάμεσα στούς ἀνοιχτούς ρεφορμιστές καί κεντριστές, ἀπό τή μιά μεριά, καί τήν ἀριστερή, ἐπαναστατική πτέρυγα, πού δυνάμωσε χάρη στή μαζική εἴσοδο στό Κόμμα ἁπλῶν ἐργατῶν — ἀπό τήν ἄλλη. Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος, πού ἔγινε τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 στήν πόλη Τούρ, ἡ ἐπαναστατική πτέρυγα πῆρε τήν πλειοψηφία. Τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση γιά τήν προσχώρηση τοῦ Κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί ἵδρυσε τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γαλλίας. Ἡ ρεφορμιστικο-κεντριστική μειοψηφία ἀποχώρησε ἀπό τό Κόμμα καί ἵδρυσε ἀνεξάρτητο κόμμα, διατηρώντας τήν παλιά ὀνομασία — Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα. — *152.*

[75] Τό σχέδιο ἀπόφασης πού πρότεινε ὁ Β. Ι. Λένιν ψηφίστηκε μέ ἀσήμαντες ἀλλαγές στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 22 τοῦ Ἰούνη 1920· στή συνεδρίαση αὐτή συζητήθηκαν οἱ θέσεις καί τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή Δημοκρατία τοῦ Τουρκεστάν, πού τό ἐπεξεργάστηκε ειδική ἐπιτροπή. Τό σχέδιο αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς μέ τίς παρατηρήσεις τοῦ Λένιν δημοσιεύεται σ' αὐτό τόν τόμο στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» (βλ. σελ. 433-436). — *153.*

[76] *Ἐπιτροπή Τουρκεστάν*, ἐπιτροπή τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ ΣΛΕ τῆς ΣΟΣΔΡ γιά τίς ὑποθέσεις τοῦ Τουρκεστάν· δημιουργήθηκε μέ ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ ΣΛΕ, τῆς 8 τοῦ Ὀχτώβρη 1919 καί ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Γκ. Ι. Μποκίγια, Φ. Ι. Γκολοστσιόκιν, Β. Β. Κούιμπισεφ, Γ. Ε. Ρουντζουτάκ, Μ. Β. Φροῦνζε, Σ. Β. Ἐλιάβα. Ἡ Ἐπιτροπή Τουρκεστάν εἶχε ἁρμοδιότητα κρατικοῦ καί κομματικοῦ ὀργάνου καί στάλθηκε στό Τουρκεστάν μέ σκοπό νά παράσχει ὁλόπλευρη βοήθεια στούς κομμουνιστές καί σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους τῆς περιοχῆς γιά τήν ἐξάλειψη τῆς πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς καθυστέρησης, νά ἑδραιώσει τή Σοβιετική ἐξουσία, νά δυναμώσει τή συμμαχία τῶν λαῶν τοῦ Τουρκεστάν καί τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας· ἕνα ἀπό τά καθήκοντα τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ἡ διόρθωση τῶν λαθῶν στήν ἐφαρμογή τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς στό Τουρκεστάν.

Ἡ Ἐπιτροπή Τουρκεστάν ἐφάρμοσε μιά σειρά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, γιά τήν πάλη ἐνάντια στό μεγαλοκρατικό σωβινισμό καί τόν τοπικό ἐθνικισμό. Τά σπουδαιότερα

ζητήματα γύρω ἀπό τά ὁποῖα ἔγινε ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτούς πού παρουσίαζαν ἐθνικές παρεκκλίσεις, ἦταν τά ζητήματα τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτονομίας τοῦ Τουρκεστάν, τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μέ τά ὁμοσπονδιακά ὄργανα, τῶν μορφῶν καί τῶν μεθόδων τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. — *153*.

77 *Ἡ Πανρωσική σύσκεψη ἐπισιτισμοῦ* (Δεύτερη Πανρωσική ἐπισιτιστική σύσκεψη) ἔγινε στή Μόσχα στίς 29 τοῦ Ἰούνη - 3 τοῦ Ἰούλη 1920. Στίς ἐργασίες της πῆραν μέρος 257 ἀντιπρόσωποι. Στή σύσκεψη ὀργανώθηκαν τέσσερα τμήματα: 1) συγκέντρωσης, 2) κατανομῆς, 3) ὀργάνωσης, 4) ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Στά τμήματα συζητήθηκαν περίπου 20 εἰσηγήσεις. Στίς ὁλομελεῖς συνεδριάσεις ἔγιναν οἱ εἰσηγήσεις: γιά τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων, γιά τίς βάσεις τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς κατανομῆς, γιά τήν ὀργάνωση τῆς συγκρότησης τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων καί τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτά ἐργατῶν, γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ σύσκεψη ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς πλατιᾶς προσέλκυσης τῶν ἐργαζομένων στήν ἄμεση συμμετοχή στήν ἐπισιτιστική δουλιά καί τή σπουδαιότητα τῆς σωστῆς ὀργάνωσης ἑνιαίου δικτύου κρατικῶν ὀργάνων ἐφοδιασμοῦ, δικτύου ἑνωμένου πάνω στή βάση τοῦ ἑνιαίου σχεδίου καί τῆς ἑνιαίας καθοδήγησης. Στά βασικά ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης ἡ σύσκεψη πῆρε διεξοδικές ἀποφάσεις.

Τό τηλεφωνογράφημα τοῦ Β. Ι. Λένιν στό προεδρεῖο τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης διαβάστηκε στήν ὁλομελή συνεδρίαση τῆς 1 τοῦ Ἰούλη. Τά μέλη τῆς σύσκεψης μέ μεγάλο ἐνθουσιασμό ἔστειλαν στόν Λένιν ἀπαντητικό τηλεγράφημα, μέ τό ὁποῖο διαδήλωναν τή σταθερή τους ἀπόφαση νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων πού μπῆκαν. — *154*.

78 Πρόκειται γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ IX συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τή στάση ἀπέναντι στούς συνεταιρισμούς» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 494-496). — *154*.

79 Ἡ *«Ἀπάντηση στό γράμμα τῆς Ἑνωμένης Προσωρινῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἵδρυση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Μεγάλης Βρετανίας»*, μεταδόθηκε ἀπό τό ραδιόφωνο καί δημοσιεύτηκε στά ἀγγλικά στήν ἐφημερίδα «The Call» («Τό Προσκλητήριο»), ἀρ. φύλ. 224 τῆς 22 τοῦ Ἰούλη 1920 — Ὄργανο τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ἡ ἀπάντηση διαβάστηκε ἐπίσης στό συνέδριο τῶν ἄγγλων κομμουνιστῶν, πού ἔγινε στίς 31 τοῦ Ἰούλη — 1 τοῦ Αὐγούστου 1920. — *157*.

80 *«Ἐργοστασιακοί ἀντιπρόσωποι»* ἤ Ἐπιτροπές ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων (Shop Stewards Committees) — αἱρετές ἐργατικές ὀργανώσεις, πού ὑπῆρχαν στήν Ἀγγλία σέ μιά σειρά κλάδους τῆς βιομηχανίας καί πού πῆραν πλατιά διάδοση στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Στίς συνθῆκες τῆς ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ἐντεινόμενης δυσαρέσκειας ἀπό τή ρεφορμιστική πολιτική τῶν ἡγετῶν τῶν τρέιντ-

γιούνιον, οἱ ἐργοστασιακοί ἀντιπρόσωποι πού συνενώθηκαν σέ ἐπιτροπές συνοικιῶν, ἐπιτροπές πόλης καί στήν Ἐθνική ἐπιτροπή, μπῆκαν ἐπικεφαλῆς σέ πολλές σημαντικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί γιά τήν καλυτέρευση τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν.

Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία, οἱ Ἐπιτροπές τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων ὑπεράσπιζαν δραστήρια τή Σοβιετική Ρωσία. Μιά σειρά παράγοντες τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων (Οὐ. Γκάλλαχερ, Χ. Πόλλιτ, Α. Μάκ-Μάνους καί ἄλλοι) μπῆκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα Μεγάλης Βρετανίας. — *157.*

81 Ὁ λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν ἐκφωνήθηκε σέ πολυπληθή συγκέντρωση, πού ἔγινε στήν πλατεία Οὐρίτσκι (Πλατεία Ἀνακτόρων) τό βράδυ τῆς 19 τοῦ Ἰούλη ὕστερα ἀπό τό τέλος τῆς πρώτης συνεδρίασης τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *158.*

82 *Παρατηρήσεις στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα»* πῆρε ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπό τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν, τόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι, τόν Ι. Β. Στάλιν, τόν Μ. Γκ. Ραφές, τόν Ε. Α. Πρεομπραζένσκι, τόν Π. Λ. Λαπίνσκι, τόν ἀντιπρόσωπο τῶν βουλγάρων κομμουνιστῶν Ι. Νεντέλκοφ (Ν. Σάμπλιν) καθώς καί ἀπό μιά σειρά καθοδηγητικά στελέχη τῆς Μπασκιρίας, τῆς Κιργιζίας, τοῦ Τουρκεστάν καί ἄλλους. Στίς παρατηρήσεις πού στάλθηκαν πλάι στίς σωστές κρίσεις ὁρισμένοι ἀπό τούς συγγραφεῖς τους εἶχαν καί σοβαρά λάθη. Ἔτσι ὁ Τσιτσέριν ἑρμήνευε ἐσφαλμένα τίς λενινιστικές θέσεις γιά τήν ἀνάγκη τῆς ὑποστήριξης τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν κινημάτων, γιά τίς συμφωνίες μέ τήν ἐθνική ἀστική τάξη, μή παίρνοντας ὑπόψη ὅτι ὁ Λένιν ἔκανε διάκριση ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Σχετικά μ' αὐτό ὁ Λένιν ἔγραφε: «Τή συμμαχία μέ *τήν ἀγροτιά* τήν ὑπογραμμίζω *έντονότερα* (μά ἡ ἀγροτιά *δέν εἶναι πέρα γιά πέρα* = ἀστική τάξη)» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Ὁ Πρεομπραζένσκι, μιλώντας γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν Δημοκρατιῶν τῆς μελλοντικῆς σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης μέ τίς οἰκονομικά καθυστερημένες καί ἐξαρτημένες χῶρες, ἔγραφε: «... ἄν ἀποκλειστεῖ ἡ δυνατότητα τῆς οἰκονομικῆς συμφωνίας μέ τίς καθοδηγητικές ἐθνικές ὁμάδες, εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ δυναμική τους καταστολή καί ἡ βίαιη παροσάρτηση τῶν οἰκονομικά σπουδαίων περιοχῶν στήν ἕνωση τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δημοκρατιῶν». Ὁ Λένιν ἔφερε ἀποφασιστικές ἀντιρήσεις ἐνάντια σ' αὐτή τήν παρατήρηση: «... κατάφωρη ὑπερβολή. Εἶναι ἀναπόδεικτο καί λαθεμένο νά ποῦμε ὅτι εἶναι «ἀναπόφευκτη» «ἡ δυναμική *καταστολή*». Εἶναι ριζικά λαθεμένο» («Ζητήματα ἱστορίας τοῦ ΚΚΣΕ», ρωσ. ἔκδ., 1958, τεῦχ. 2, σελ. 16).

Μεγάλο λάθος ἔκανε ὁ Στάλιν πού δέν συμφώνησε μέ τή λενινιστική θέση γιά τή διαφορά τῶν ὁμοσπονδιακῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς σοβιετικές Δημοκρατίες πού στηρίζονται στήν αὐτονομία, καί τῶν ὁμοσπονδιακῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς ἀνεξάρτητες Δημοκρατίες· σέ γράμμα του πρός τόν Λένιν τῆς 12 τοῦ Ἰούνη 1920 ὁ Στάλιν δήλωσε ὅτι στήν πραγματικότητα διαφορά ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς τύπους ὁμοσπονδιακῶν σχέσεων «δέν

ὑπάρχει εἴτε αὐτή εἶναι τόσο μικρή, πού ἰσοῦται μέ τό μηδέν». Αὐτή τή γνώμη ὁ Στάλιν τήν ὑποστήριζε καί ἀργότερα, προβάλλοντας τό 1922 τήν ἰδέα τῆς λεγόμενης «αὐτονόμησης» τῶν ἀνεξάρτητων σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Οἱ ἀπόψεις αὐτές τοῦ Στάλιν ὑποβλήθηκαν ἀπό τόν Λένιν σέ διεξοδική κριτική στό ἄρθρο «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐθνοτήτων ἤ τῆς «αὐτονόμησης»» καί στό γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου «Γιά τή δημιουργία τῆς ΕΣΣΔ» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 553-559 καί Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI, σελ. 496-498). — *161.*

83 Συνέπεια τῆς ἐπανάστασης στή Φιλλανδία, πού ἄρχισε στίς 27 τοῦ Γενάρη 1918, ἦταν ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης τοῦ Σβίνχουβουντ καί τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν ἐργατῶν. Στίς 29 τοῦ Γενάρη δημιουργήθηκε ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση τῆς Φιλλανδίας — τό Σοβιέτ τῶν πληρεξουσίων τοῦ λαοῦ, στό ὁποῖο μπῆκαν ὁ Ε. Γιούλινγκ, ὁ Ο. Κούουσινεν, ὁ Γ. Σίρολα, ὁ Α. Τάιμι καί ἄλλοι. Τά σπουδαιότερα μέτρα τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης ἦταν: ἡ ψήφιση νόμου γιά τή χωρίς ἀποζημίωση μεταβίβαση στούς ἀκτήμονες ἀγρότες τῆς γῆς πού καλλιεργοῦν, καί τή μετατροπή της σέ πλήρη ἰδιοκτησία τους, ἡ ἀπαλλαγή τῶν φτωχῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ ἀπό ὅλους τούς φόρους, ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν ἐπιχειρήσεων πού ἀνῆκαν σέ φυγάδες ἰδιοκτῆτες, ἡ καθιέρωση κρατικοῦ ἐλέγχου στίς ἰδιωτικές τράπεζες (οἱ λειτουργίες τους μεταβιβάστηκαν στήν Κρατική τράπεζα) καί ἄλλα.

Τήν 1 τοῦ Μάρτη 1918 στήν Πετρούπολη ὑπογράφηκε συμφωνία ἀνάμεσα στή Φιλλανδική σοσιαλιστική ἐργατική Δημοκρατία καί στή ΣΟΣΔΡ. Ἡ συμφωνία, πού στηριζόταν στίς ἀρχές τῆς πλήρους ἰσοτιμίας καί τοῦ σεβασμοῦ τῆς κυριαρχίας καί τῶν δύο πλευρῶν, ἦταν ἡ πρώτη στήν ἱστορία συμφωνία ἀνάμεσα σέ δυό σοσιαλιστικά κράτη.

Ὡστόσο ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση νίκησε μόνο στά Νότια τῆς Φιλλανδίας. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Σβίνχουβουντ ἑδραιώθηκε στά βόρεια τῆς χώρας, ὅπου ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης, καί ἀπευθύνθηκε γιά βοήθεια στή γερμανική καϊζερική κυβέρνηση. Ἐξαιτίας τῆς ἐπέμβασης τῶν γερμανικῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἡ ἐπανάσταση στή Φιλλανδία, ὕστερα ἀπό σκληρό ἐμφύλιο πόλεμο, τό Μάη τοῦ 1918 καταπνίγηκε. Στή χώρα ἄρχισε ἡ λευκή τρομοκρατία. Χιλιάδες ἐπαναστάτες ἐργάτες καί ἀγρότες ἐκτελέστηκαν εἴτε βασανίστηκαν μέχρι θανάτου στίς φυλακές. — *164.*

84 Στίς 17 τοῦ Δεκέμβρη 1918 στή Λεττονία, ἔπειτα ἀπό τίς μαζικές ἐκδηλώσεις τοῦ λεττονικοῦ προλεταριάτου καί τῆς λεττονικῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στούς γερμανούς κατακτητές καί τήν ἀντεπαναστατική κυβέρνηση τοῦ Οὐλμανις, δημιουργήθηκε προσωρινή Σοβιετική κυβέρνηση πού ἔβγαλε Διάγγελμα γιά τό πέρασμα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Σοβιέτ. Ἡ Σοβιετική Ρωσία ἔδοσε ἀδελφική βοήθεια στό λεττονικό λαό στήν πάλη γιά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τήν ἑδραίωση τῆς Λεττονικῆς Σοβιετικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας.

Κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Λεττονίας καί τῆς Λεττονικῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης, δημιουργήθηκε ὁ Κόκκινος Στρατός· στή Δημοκρατία δημεύτηκε ἡ τσιφλικάδικη γῆ, ἐθνι-

κοποιήθηκαν οἱ τράπεζες, οἱ μεγάλες ἐμπορικές καί βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις, ἐφαρμόστηκε ἡ κοινωνική ἀσφάλιση τῶν ἐργαζομένων καί ἡ 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, ὀργανώθηκαν ἱδρύματα δημόσιας σίτισης γιά τούς ἐργαζόμενους.

Τό Μάρτη τοῦ 1919 ἐνάντια στή Σοβιετική Λεττονία ἄρχισαν μεγάλη ἐπίθεση τμήματα τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καί τῶν λευκοφρουριτῶν, ἐξοπλισμένα καί ἐφοδιασμένα ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές τῶν ΕΠΑ καί τῆς Ἀντάντ. Τό Μάη τά τμήματα αὐτά κατέλαβαν τήν πρωτεύουσα τῆς Σοβιετικῆς Λεττονίας, τή Ρίγα. Στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη 1920, ὕστερα ἀπό σκληρές μάχες, ὅλο τό ἔδαφος τῆς Λεττονίας καταλήφθηκε ἀπό τούς ἐπεμβασίες. Ἡ ἀστική ἀντεπανάσταση ἐγκαθίδρυσε στή χώρα καθεστώς αἱματηρῆς τρομοκρατίας, χιλιάδες ἐπαναστάτες ἐργάτες καί ἀγρότες σκοτώθηκαν εἴτε ρίχτηκαν στίς φυλακές. — *164.*

85 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό ἄρθρο τοῦ Γ. Μαρχλέβσκι «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση», πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής», τεῦχ. 12 τῆς 20 τοῦ Ἰούλη 1920. Ὁ Λένιν γνωρίστηκε μέ τό ἄρθρο τοῦ Μαρχλέβσκι πρίν ἀκόμη κυκλοφορήσει αὐτό τό τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ. — *169.*

86 Αὐτή τήν ἔκφραση ὁ Β. Ι. Λένιν τήν παίρνει ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «Κριτική τῆς χεγγελιανῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Εἰσαγωγή» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 1ος, σελ. 422). — *189.*

87 *Τό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς* διαμορφώθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1901 στό συνέδριο τῆς Ἰνδιανούπολης μέ τή συνένωση τῶν ὁμάδων πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τό Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα καί ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῶν ΕΠΑ, πού ἕνας ἀπό τούς ἀρχηγούς του ἦταν ὁ Γ. Ντέμπς, δημοφιλής παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῶν ΕΠΑ. Ὁ ἴδιος ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ νέου Κόμματος. Ἡ κοινωνική σύνθεση τοῦ Κόμματος ἦταν ἀνομοιογενής: σ' αὐτό ἀνῆκε μιά μερίδα ἀμερικανῶν ἐργατῶν, μετανάστες ἐργάτες καί μικροί φάρμερ, καθώς καί προερχόμενοι ἀπό τή μικροαστική τάξη. Ἡ κεντριστική καί δεξιά ὀπορτουνιστική καθοδήγηση τοῦ Κόμματος (Β. Μπέργκερ, Μ. Χίλκβιτ καί ἄλλοι) ἀρνιόταν τήν ἀνάγκη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, παραιτοῦνταν ἀπό τίς ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης, περιορίζοντας τή δράση τοῦ Κόμματος βασικά στή συμμετοχή στίς ἐκλογικές καμπάνιες. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) στό Σοσιαλιστικό κόμμα διαμορφώθηκαν τρία ρεύματα: οἱ σοσιαλσωβινιστές πού ὑποστήριζαν τήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς κυβέρνησης· οἱ κεντριστές πού τάσσονταν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο μόνο στά λόγια· ἡ ἐπαναστατική μειοψηφία πού ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις καί πάλευε ἐνάντια στόν πόλεμο.

Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσ. Ρούντενμπεργκ, τόν Οὐ. Φόστερ, τόν Οὐ. Χέυβουντ καί ἄλλους, στηριζόμενη στά προλεταριακά στοιχεῖα, ἔκανε πάλη ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική καθοδήγηση τοῦ Κόμματος, γιά ἀνεξάρτητη πολιτική δράση

τοῦ προλεταριάτου, γιά δημιουργία παραγωγικῶν συνδικάτων πού νά στηρίζονται στίς ἀρχές τῆς ταξικῆς πάλης. Τό 1919 στό Σοσιαλιστικό κόμμα ἔγινε διάσπαση. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα πού βγῆκε ἀπό τό ΣΚ ἔγινε ὁ πρωτεργάτης τῆς δημιουργίας καί ὁ βασικός πυρήνας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῶν ΕΠΑ.

Σήμερα τό Σοσιαλιστικό κόμμα εἶναι ὀλιγομελής σεχταριστική ὀργάνωση. — *197.*

88 *Τό Ἐλβετικό Σοσιαλιστικό κόμμα* (Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ἐλβετίας) δημιουργήθηκε τή δεκαετία 1870-1880· ἀνῆκε στήν Ι Διεθνή. Γιά δεύτερη φορά τό Κόμμα ἱδρύθηκε τό 1888. Ἰσχυρή ἐπιροή στό Κόμμα εἶχαν οἱ ὀπορτουνιστές, πού στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολούθησαν τίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Τό φθινόπωρο τοῦ 1916 οἱ δεξιοί ἀποσπάστηκαν ἀπό τό Κόμμα καί δημιούργησαν δική τους ὀργάνωση. Ἡ πλειοψηφία τοῦ Κόμματος μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ρ. Γκρίμμ κράτησε κεντριστική, σοσιαλπασιφιστική στάση. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Κόμματος κράτησε διεθνιστική στάση. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία ἡ ἀριστερή πτέρυγα τοῦ ΣΔΚΕ δυνάμωσε. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 οἱ ἀριστεροί ἀποχώρησαν ἀπό τό Κόμμα καί τό 1921 συνενώθηκαν μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἐλβετίας (βλ. σημείωση 91). — *197.*

89 *Τό Τμῆμα Τουρίνου τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος* (στό τμῆμα ἐκεῖνο τόν καιρό ἀνῆκαν ὁ Α. Γκράμσι, ὁ Π. Τολιάττι, ὁ Οὐ. Τερατσίνι καί ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῆς ἀριστερῆς, ἐπαναστατικῆς πτέρυγας τοῦ Κόμματος) κατηγοροῦσε τήν κεντριστική καθοδήγηση τοῦ Κόμματος ὅτι στίς συνθῆκες τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου στήν Ἰταλία (1919-1920), πού δημιούργησε τή δυνατότητα κατάληψης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, δέν ἔκανε σωστή ἀνάλυση τῶν γεγονότων, δέν συνένωσε καί δέν συντόνισε τήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν, δέν ἔδιωξε ἀπό τό Κόμμα τούς ρεφορμιστές. Τό τμῆμα ἔκανε μιά σειρά πρακτικές προτάσεις: διώξιμο τῶν ὀπορτουνιστῶν ἀπό τό Κόμμα, δημιουργία σέ ὅλες τίς φάμπρικες, στά συνδικάτα, στούς στρατῶνες κομμουνιστικῶν ὁμάδων· ὀργάνωση ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν γιά τόν ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς στή βιομηχανία καί στήν ἀγροτική οἰκονομία. Τό τμῆμα ἀπαίτησε νά ἀρχίσει ἄμεσα ἡ προετοιμασία τῶν λαϊκῶν μαζῶν γιά τή δημιουργία Σοβιέτ.

Οἱ ἀναφερόμενες ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν προτάσεις τοῦ τμήματος Τουρίνου πρός τό Ἐθνικό Συμβούλιο τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος εἶχαν γραφτεῖ ἀπό τόν Α. Γκράμσι (βλ. Ἀντόνιο Γκράμσι. Διαλεχτά ἔργα σέ τρεῖς τόμους. Τόμ. 1ος, ρωσ. ἔκδ., Μόσχα, 1957, σελ. 157-165). Μέ πρόταση τοῦ Λένιν τό ντοκουμέντο αὐτό ἀναδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής», τεῦχ. 12 τῆς 20 τοῦ Ἰούλη 1920. — *199.*

90 *«Ἡ Νέα Τάξη»* («L' Ordine Nuovo») — ἑβδομαδιαία ἔκδοση πού ἔβγαινε στό Τουρίνο ἀπό τό 1919, ἀπό τό 1921 — καθημερινή ἐφημερίδα· στίς ἀρχές ἦταν Ὄργανο τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, μετά (ἀπό τό 1921) — Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἰταλίας. Ἡ ἐφημερίδα, καθοδηγούμενη ἀπό τόν Α. Γκράμσι καί τόν Π.

Τολιάττι, προπαγάνδιζε τίς ἰδέες τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ, ἐκλαΐκευε τήν πείρα καί τά διδάγματα τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ξεσκέπαζε τή συμβιβαστική πολιτική τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ἡ συσπειρωμένη γύρω ἀπό τήν ἐφημερίδα ὁμάδα τῶν ἐπαναστατῶν ἔγινε κατοπινά ὁ καθοδηγητικός πυρήνας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἰταλίας. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1922 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή φασιστική κυβέρνηση, ἐνῶ τά γραφεῖα τῆς Σύνταξης καί τό τυπογραφεῖο καταστράφηκαν. Ὡστόσο ἡ ἐφημερίδα συνέχισε νά βγαίνει παράνομα ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1922. Τό 1924 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ξανάρχισε στή Ρώμη, γρήγορα ὅμως ἡ ἐφημερίδα ξανακλείστηκε. — *199.*

91 Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1918 ἕνα μέρος τῶν ἀριστερῶν ἑλβετῶν σοσιαλδημοκρατῶν συνενώθηκε μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἑλβετίας, πού ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν ἀκόμη ὀλιγομελής ὀργάνωση. Στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπ' αὐτή τήν ὀργάνωση παραβρέθηκαν 2 ἀντιπρόσωποι.

Τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ἑλβετίας ξεχώρισε ἡ ἀριστερή του πτέρυγα, πού ἔβαλε ζήτημα δημιουργίας στήν Ἑλβετία ἰσχυροῦ τμήματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό Μάρτη τοῦ 1921 στό συνέδριο τῆς Ζυρίχης, στό ὁποῖο παραβρέθηκαν 28 ἀντιπρόσωποι τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί 145 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν τήν πρώην ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, ἔγινε ἡ ἐπίσημη συνένωση αὐτῶν τῶν δυό ὁμάδων στό Ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἑλβετίας. — *200.*

92 Οἱ βασικότερες θέσεις αὐτοῦ τοῦ ντοκουμέντου ἀναλύονται λεπτομερειακά ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό σχέδιο εἰσήγησης «Ἡ διεθνής κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 452-455) καί ἀναπτύσσονται στήν ἴδια τήν εἰσήγηση, τήν ὁποία ἔκανε ὁ Λένιν στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (βλ. σελ. 215-235). — *202.*

93 Γιά τήν οὐσία τοῦ «οὐιλσωνισμοῦ» καί τή χρεοκοπία τῆς πολιτικῆς τοῦ Οὐίλσων ὁ Β. Ι. Λένιν μίλησε στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στήν εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 224). — *203.*

94 Πρόκειται γιά τήν εἰσήγηση τοῦ Π. Λεβί «Ἡ πολιτική κατάσταση καί οἱ βουλευτικές ἐκλογές» στό συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, πού ἔγινε στό Βερολίνο στίς 14 καί 15 τοῦ Ἀπρίλη 1920. — *203.*

95 *Τό I συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς* ἔγινε στίς 2-6 τοῦ Μάρτη 1919 στή Μόσχα. Στίς ἐργασίες του πῆραν μέρος 52 ἀντιπρόσωποι, ἀπό τούς ὁποίους 34 μέ θετική ψῆφο καί 18 μέ συμβουλευτική. Ἀντιπροσωπεύτηκαν τά παρακάτω Κομμουνιστικά καί Σοσιαλιστικά κόμματα, ὁμάδες καί

ὀργανώσεις: τά Κομμουνιστικά κόμματα τῆς Ρωσίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Γερμανικῆς Αὐστρίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Φιλλανδίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας καί τῆς Λευκορωσίας, τῆς Ἐσθονίας, τῆς Ἀρμενίας, τῶν γερμανῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα, τό Σουηδικό ἀριστερό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, τό Νορβηγικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, τό Ἐλβετικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (ἀντιπολίτευση), ἡ Βαλκανική Ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική ὁμοσπονδία, ἡ Ἑνωμένη ὁμάδα τῶν ἀνατολικῶν λαῶν τῆς Ρωσίας, ἡ Τσιμμερβαλτινή ἀριστερή πτέρυγα τῆς Γαλλίας, ἡ τσεχική, ἡ βουλγαρική, ἡ γιουγκοσλαβική, ἡ ἀγγλική,ἡ γαλλική καί ἡ ἐλβετική Κομμουνιστική ὁμάδα, ἡ ὀλλανδική Σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα, ὁ Ἀμερικανικός Σύνδεσμος σοσιαλιστικῆς προπαγάνδας, τό Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς, τό Κινεζικό Σοσιαλιστικό Ἐργατικό κόμμα, ἡ Κορεατική Ἐργατική ἕνωση, τό τουρκεστανικό, τό τουρκικό, τό γεωργιανό, τό ἀζερμπαϊτζανικό, τό περσικό τμῆμα τοῦ Κεντρικοῦ γραφείου τῶν ἀνατολικῶν λαῶν καί ἡ Τσιμμερβαλντινή ἐπιτροπή.

Στήν πρώτη συνεδρίαση πάρθηκε ἀπόφαση «αὐτή νά συνεδριάζει σάν διεθνής κομμουνιστική συνδιάσκεψη» καί ἐγκρίθηκε ἡ παρακάτω ἡμερήσια διάταξη: 1) ἀνακήρυξη τῆς συνδιάσκεψης σέ σῶμα, 2) εἰσηγήσεις, 3) τό πρόγραμμα τῆς διεθνοῦς κομμουνιστικῆς συνδιάσκεψης, 4) ἡ ἀστική δημοκρατία καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, 5) ἡ συνδιάσκεψη τῆς Βέρνης καί ἡ στάση ἀπέναντι στά σοσιαλιστικά ρεύματα, 6) ἡ διεθνής κατάσταση καί ἡ πολιτική τῆς Ἀντάντ, 7) Διακήρυξη, 8) ἡ λευκή τρομοκρατία, 9) ἐκλογές Γραφείου καί διάφορα ὀργανωτικά ζητήματα.

Κεντρική θέση στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατεῖχαν οἱ θέσεις καί ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν γιά τήν ἀστική δημοκρατία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ συνδιάσκεψη ἔκφρασε ὁμόφωνα τήν ἀλληλεγγύη της μέ τίς θέσεις τοῦ Λένιν καί πῆρε ἀπόφαση νά τίς διαβιβάσει στό Γραφεῖο γιά πλατιά διάδοση στίς διάφορες χῶρες. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἐπίσης σάν συμπλήρωση στίς θέσεις τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν.

Στίς 4 τοῦ Μάρτη, ὕστερα ἀπό τήν ψήφιση τῶν θέσεων καί τῆς ἀπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν, ἡ συνδιάσκεψη πῆρε ἀπόφαση «νά ἀνακηρυχτεῖ σέ ΙΙΙ Διεθνή καί νά πάρει τήν ὀνομασία τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς». Τήν ἴδια μέρα πάρθηκε ὁμόφωνα ἀπόφαση νά θεωρηθεῖ ἡ ἕνωση τοῦ Τσίμμερβαλντ διαλυμένη. Στίς 4 τοῦ Μάρτη ἐγκρίθηκε ἐπίσης τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού οἱ κύριες θέσεις του ἀνάγονταν στά παρακάτω: 1) τό ἀναπόφευκτο τῆς ἀντικατάστασης τοῦ καπιταλιστικοῦ κοινωνικοῦ συστήματος ἀπό τό κομμουνιστικό, 2) ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀνατροπή τῶν ἀστικῶν κυβερνήσεων, 3) ἡ ἐκμηδένιση τοῦ ἀστικοῦ κράτους καί ἡ ἀντικατάστασή του ἀπό κράτος νέου τύπου, ἀπό τό κράτος τοῦ προλεταριάτου, τύπου Σοβιέτ, πού θά ἐξασφαλίσει τό πέρασμα στήν κομμουνιστική κοινωνία.

Ἀνάμεσα στά ντοκουμέντα τοῦ συνεδρίου σπουδαία σημασία εἶχε ἡ Διακήρυξη πρός τούς προλετάριους ὅλου τοῦ κόσμου, στήν ὁποία τονιζόταν ὅτι ἡ Κομμουνιστική Διεθνής εἶναι κληρονόμος τῶν ἰδεῶν τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, πού ἐκφράστηκαν στό «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος». Τό συνέδριο κάλεσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν νά ὑποστηρίξουν τή Σοβιετική Ρωσία, ἀπαίτησε τή μή ἐπέμβαση τῆς Ἀντάντ στίς

ἐσωτερικές ὑποθέσεις τῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ, τήν ἀποχώρηση τῶν στρατευμάτων τῶν ἐπεμβασιῶν ἀπό τό ἔδαφος τῆς Ρωσίας, τήν ἀναγνώριση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, τήν ἄρση τοῦ οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τήν ἀποκατάσταση ἐμπορικῶν σχέσεων.

Στήν ἀπόφαση «Γιά τή στάση ἀπέναντι στά «σοσιαλιστικά» ρεύματα καί στή συνδιάσκεψη τῆς Βέρνης», τό συνέδριο καταδίκασε τίς προσπάθειες ἀνασυγκρότησης τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, «πού εἶναι ἁπλῶς ὅπλο στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης», καί δήλωσε ὅτι τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μ' αὐτή τή συνδιάσκεψη.

Ἡ ἵδρυση τῆς ΙΙΙ, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν ἀποκατάσταση τῶν δεσμῶν ἀνάμεσα στούς ἐργαζόμενους τῶν διαφόρων χωρῶν, στή δημιουργία καί τό δυνάμωμα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων, στό ξεσκέπασμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα. — *204*.

96 *Ἡ «Διεθνής» τοῦ Ἄμστερνταμ τῶν κίτρινων συνδικάτων* (Διεθνής Ὁμοσπονδία συνδικάτων) ἱδρύθηκε ἀπό ρεφορμιστές συνδικαλιστές ἡγέτες μιᾶς σειρᾶς χωρῶν στή συνδιάσκεψη πού ἔγινε στίς 26 τοῦ Ἰούλη - 2 τοῦ Αὐγούστου 1919 στό Ἄμστερνταμ. Στήν Ὁμοσπονδία πού δημιουργήθηκε μπῆκαν οἱ συνδικαλιστικές ὀργανώσεις 14 χωρῶν: Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, ΕΠΑ, Βελγίου, Δανίας, Ὀλλανδίας, Λουξεμβούργου, Νορβηγίας, Σουηδίας, Αὐστρίας, Τσεχοσλοβακίας, Ἐλβετίας, Ἰσπανίας. Κυρίαρχη θέση στή συνδικαλιστική Διεθνή τοῦ Ἄμστερνταμ κατεῖχαν οἱ ἀντιδραστικοί συνδικαλιστές ἡγέτες τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας. Ὅλη ἡ δράση αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς ἦταν συνδεμένη μέ τήν πολιτική τῶν ὀπορτουνιστικῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ τασσόταν ὑπέρ τῆς συνεργασίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη καί ἀπόριπτε τίς ἐπαναστατικές μορφές πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ καθοδήγηση τῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ ἐφάρμοζε πολιτική διάσπασης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, διέγραφε ἀπό τήν ἕνωση τά ἀριστερά συνδικάτα, ἀπόριπτε ὅλες τίς προτάσεις τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς γιά κοινή πάλη ἐνάντια στήν ἐπίθεση τοῦ κεφαλαίου, στόν κίνδυνο τοῦ πολέμου, στήν ἀντίδραση καί στό φασισμό, γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς παγκόσμιας συνδικαλιστικῆς ἑνότητας. Οἱ ἡγέτες τῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ ὑποστήριζαν τήν ἐχθρική πρός τή Σοβιετική Ἕνωση πολιτική τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῶν ἰμπεριαλιστικῶν Δυνάμεων.

Τόν καιρό τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου ἡ Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ σταμάτησε τή δράση της. — *208*.

97 *Ἡ Κόκκινη Συνδικαλιστική Διεθνής* (Προφιντέρν) — Διεθνής ἕνωση τῶν ἐπαναστατικῶν συνδικάτων, διαμορφώθηκε ὀργανωτικά τό 1921· ὑπῆρχε ὡς τά τέλη τοῦ 1937. Συνένωνε τά συνδικαλιστικά κέντρα πού δέν ἀνῆκαν στή ρεφορμιστική συνδικαλιστική διεθνή τοῦ Ἄμστερνταμ: τό ΠΚΣΣ (σοβιετικά συνδικάτα), τήν Ἑνωτική Γενική Συνομοσπονδία ἐργασίας τῆς Γαλλίας, τά ἐθνικά ἐπαναστατικά συνδικαλιστικά κέντρα Αὐστραλίας, Βελγίου, Ὀλλανδίας, Ἰνδονησίας, Ἰρλανδίας, Καναδᾶ, Κίνας, Κολομβίας, Κορέας, Λιθουανίας, Μογγολίας, Ἰράν, Περοῦ, Οὐρουγουάης, Τσεχοσλοβακίας, Χιλῆς, Ἐσθονίας, καθώς καί τίς ἀντιπολιτευτικές ὁμάδες καί κατευθύν-

σεις μέσα στίς ρεφορμιστικές συνδικαλιστικές ἑνώσεις μιᾶς σειρᾶς καπιταλιστικῶν χωρῶν. Ἡ Προφιντέρν πάλευε γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος πάνω στή βάση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν διεκδικήσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνάντια στήν ἐπίθεση τοῦ κεφαλαίου καί τοῦ φασισμοῦ, ἐνάντια στόν κίνδυνο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, γιά τήν προσέγγιση μέ τήν ἐργατική τάξη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. — *208.*

98 Τό *«εἰκοστό σημεῖο τῶν ὅρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή»* ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 25 τοῦ Ἰούλη 1920 κατά τή συζήτηση τῶν θέσεων γιά τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Οἱ θέσεις αὐτές, πού δημοσιεύτηκαν στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής» πρίν ἀκόμη ἀρχίσει ἡ συζήτησή τους στό συνέδριο, περιεῖχαν δεκαεννέα ὅρους. Τό συνέδριο ψήφισε εἴκοσι ἕναν ὅρους. Ὁ εἰκοστός πρῶτος ὅρος ἔλεγε: «Τά μέλη τοῦ Κόμματος, πού ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπορίπτουν τούς ὅρους καί τίς θέσεις τίς ὁποῖες ἔβαλε ἡ Κομμουνιστική Διεθνής πρέπει νά διαγράφονται ἀπό τό Κόμμα.

Αὐτό ἰσχύει ἐπίσης καί γιά τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἔκτακτων συνεδρίων τῶν Κομμάτων» («Τό δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἰούλης-Αὔγουστος 1920», Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1934, σελ. 505). — *212.*

99 *Τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς,* πού ἔβαλε τίς προγραμματικές καί ὀργανωτικές βάσεις καθώς καί τίς βάσεις τακτικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, συνῆλθε στίς 19 τοῦ Ἰούλη - 7 τοῦ Αὐγούστου 1920 στή Σοβιετική Ρωσία. Τό συνέδριο ἄνοιξε στήν Πετρούπολη· οἱ ἑπόμενες συνεδριάσεις ἀπό τίς 23 τοῦ Ἰούλη ἔγιναν στή Μόσχα. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 169 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 49 ἀντιπρόσωποι μέ συμβουλευτική ψῆφο, πού ἐκπροσωποῦσαν 67 ἐργατικές ὀργανώσεις 37 χωρῶν. Ἐκτός ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων (31 χωρῶν), στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Ἰταλίας καί τῆς Γαλλίας, τῶν Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου (τῆς Αὐστραλίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας), τῆς Ἐθνικῆς Συνομοσπονδίας ἐργασίας τῆς Ἰσπανίας καί ἄλλων ὀργανώσεων. Τό ΚΚΡ (μπ) τό ἐκπροσωποῦσαν στό συνέδριο 64 ἀντιπρόσωποι, ἀνάμεσα στούς ὁποίους ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Α. Α. Ἀντρέγεφ, ἡ Ι. Φ. Ἀρμάντ, ὁ Σ. Ι. Γκόπνερ, ὁ Φ. Ε. Τζερζίνσκι, ὁ Μ. Ι. Καλίνιν, ἡ Α. Μ. Κολλοντάι, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Ντ. Ζ. Μανουήλσκι, ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, ὁ Μ. Ν. Ποκρόβσκι, ὁ Φ. Α. Σεργκέγεφ (Ἀρτιόμ), ὁ Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι καί ἄλλοι. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκλέχτηκε στό προεδρεῖο τοῦ ΙΙ συνεδρίου.

Ὅλη τήν προπαρασκευαστική δουλειά γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τήν καθοδηγοῦσε ὁ Λένιν, πού ἔδινε μεγάλη σημασία στό διεθνές αὐτό συνέδριο τῶν κομμουνιστικῶν καί ἐργατικῶν ὀργανώσεων. Σπουδαῖο ρόλο στόν καθορισμό τῶν καθηκόντων καί στήν ἐπεξεργασία τῆς πολιτικῆς γραμμῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἔπαιξε τό βιβλίο

τοῦ Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», πού γράφτηκε γιά τό II συνέδριο.

Τό συνέδριο ψήφισε τήν παρακάτω ἡμερήσια διάταξη: 1) Ἡ διεθνής κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 2) Ὁ ρόλος καί ἡ διάρθρωση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων πρίν καί μετά τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο· 3) Τά συνδικάτα καί οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές· 4) Τό ζήτημα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ· 5) Τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα· 6) Τό ἀγροτικό ζήτημα· 7) Ἡ στάση ἀπέναντι στά νέα ρεύματα τοῦ «κέντρου» καί οἱ ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή· 8) Τό καταστατικό τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 9) Ὀργανωτικά ζητήματα (νόμιμες καί παράνομες ὀργανώσεις, γυναικεῖες ὀργανώσεις κτλ.)· 10) Τό κομμουνιστικό κίνημα τῆς νεολαίας· 11) Ἐκλογές· 12) Διάφορα.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἔκανε ὁ Λένιν. Ἡ περιεχόμενη στήν εἰσήγηση ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς κατάστασης ὕστερα ἀπό τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο καί τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀποτέλεσε τή βάση γιά τίς σπουδαιότερες ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, πού καθόριζαν τά καθήκοντα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων στίς νέες συνθῆκες — στίς συνθῆκες τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ συστήματος. Πάνω στό πρῶτο ζήτημα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τό συνέδριο ἐνέκρινε σάν ἀπόφαση τίς «Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», πού ἔγραψε ὁ Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 183-201).

Ὁ Λένιν πῆρε ἐνεργό μέρος στίς ἐργασίες τῶν περισσότερων ἐπιτροπῶν τοῦ συνεδρίου: γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, γιά τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή, γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Παλεύοντας γιά τή συσπείρωση τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί τό δυνάμωμα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων, ὁ Λένιν πρόβαλλε τό καθῆκον τῆς ἐκκαθάρισης τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπό τά ὀπορτουνιστικά καί τά κεντριστικά στοιχεῖα· τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στίς πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, στό χωριό, στό στρατό, ἐπέκρινε μέ λογικά ἐπιχειρήματα τά σεχταριστικά λάθη καί τίς ἀναρχοσυνδικαλιστικές τάσεις μιᾶς σειρᾶς Κομμουνιστικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων.

Ὀξυμένες συζητήσεις ξετυλίχτηκαν στίς ἐπιτροπές τοῦ συνεδρίου γιά τό ἀγροτικό καί γιά τό ἐθνικοαποικιακό ζήτημα, γιατί πολλοί ἀντιπρόσωποι στά ζητήματα αὐτά ἀκολουθοῦσαν λαθεμένες ἀπόψεις, πού τίς κληρονόμησαν ἀκόμη ἀπό τή II Διεθνή. Στίς συζητήσεις αὐτές ἡ συμμετοχή τοῦ Λένιν ἦταν πολύ δραστήρια. Κάνοντας κριτική στά λάθη καί στίς λαθεμένες θέσεις, ὁ Λένιν βοηθοῦσε τούς ἀντιπροσώπους νά πάρουν σωστή θέση ἀρχῶν, τούς δίδασκε νά ὑπερασπίζουν μέ συνέπεια τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου.

Στό συνέδριο ὁ Λένιν παρουσίασε ἐπίσης τήν εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα. Τό συνέδριο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα τῆς ἡμερήσιας διάταξης ψήφισε δυό ἀποφάσεις: τίς «Θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα» (τό πρωταρχικό κείμενο γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν

— βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 161-168) καί τίς «Συμπληρωματικές θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα». Τή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου τήν ἀποτελοῦσαν οἱ μαρξιστικο-λενινιστικές ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Τό συνέδριο τόνισε τήν ἀνάγκη παροχῆς βοήθειας στούς καταπιεζόμενους καί ἐξαρτημένους λαούς στήν ἀπελευθερωτική τους πάλη καί καταδίκασε ἀποφασιστικά τούς μικροαστούς δημοκράτες, τούς δεξιούς σοσιαλιστές, πού ἐνῶ περιορίζονταν στήν τυπική, καθαρά πανηγυρική, ἀναγνώριση τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν, στήν πράξη κήρυσσαν τό μικροαστικό ἐθνικισμό. Τό συνέδριο ὑπογράμμισε ὅτι στή βάση ὅλης τῆς πολιτικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα πρέπει νά μπεῖ ἡ προσέγγιση τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν καί χωρῶν γιά τήν κοινή ἐπαναστατική πάλη.

Στό ἀγροτικό ζήτημα τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση πού τή βάση της τήν ἀποτέλεσαν οἱ θέσεις, οἱ ὁποῖες γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 169-182). Στήν ἀπόφαση γιά τό ἀγροτικό ζήτημα ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀνάγκη τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς, προβαλλόταν ἡ ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, καθορίζονταν τά καθήκοντα τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπέναντι στά διάφορα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς τόσο στήν περίοδο τῆς πάλης γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ὅσο καί μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Μεγάλη σημασία ἔδοσε τό ΙΙ συνέδριο στήν πάλη τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων γιά νά κερδίσουν τίς μάζες τῶν ἐργαζομένων, στήν ἱκανότητα νά τίς προσελκύσουν μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου, στήν τέχνη νά τίς καθοδηγοῦν. Ἐξαιρετικά μεγάλη βοήθεια ἔδοσε στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα τό βιβλίο τοῦ Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Τό συνέδριο, καταδικάζοντας τόν ἀριστερό δογματισμό (ἄρνηση χρησιμοποίησης τῶν ἀστικῶν κοινοβουλίων, ἄρνηση δουλιᾶς στά ἀντιδραστικά συνδικάτα) ψήφισε τίς ἀποφάσεις «Τά Κομμουνιστικά κόμματα καί ὁ κοινοβουλευτισμός» καί «Τό συνδικαλιστικό κίνημα, οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές καί ἡ ΙΙΙ Διεθνής».

Μιά ἀπό τίς βασικές θέσεις στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κατέλαβε τό ζήτημα τοῦ ρόλου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων κόμματος καί τάξης. Στήν ἀπόφαση πού ψηφίστηκε «Γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν προλεταριακή ἐπανάσταση», ἀπόφαση ἡ ὁποία συντάχθηκε μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Λένιν, τό συνέδριο τόνισε ὅτι τό Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι τό κύριο καί τό βασικό ὄργανο τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ταυτόχρονα στήν ἀπόφαση τονίζεται ὅτι ὁ ρόλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐργατική τάξη ὄχι μόνο δέν μειώνεται, ἀλλά ἀπεναντίας, μεγαλώνει ἐξαιρετικά. Τό συνέδριο συζήτησε ἐπίσης τό ζήτημα τῶν Σοβιέτ, τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῶν κομμουνιστῶν σ' αὐτές τίς μαζικές οργανώσεις καί πῆρε τήν ἀπόφαση «Πότε καί σέ ποιές συνθῆκες μπορεῖ νά δημιουργοῦνται Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν».

Σπουδαῖο ρόλο στήν ἑδραίωση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων μέ βάση τό ἐπαναστατικό πρόγραμμα, στήν προφύλαξη τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τή διείσδυση σ' αὐτή ὀπορτουνιστικῶν καί κεντριστικῶν κομμάτων καί ὁμάδων ἔπαιξαν οἱ «Ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή», πού καταρτίστηκαν μέ βάση τίς ἐπεξεργασμένες ἀπό τόν Β. Ι.

Λένιν άρχές. Στούς 21 Όρους είσδοχής στή Διεθνή, τούς όποίους ψήφισε τό συνέδριο, βρήκε τήν ξεκάθαρη ένσάρκωση ή λενινιστική διδασκαλία γιά τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, έκθέτονταν οί όργανωτικές του άρχές, καθορίζονταν σέ συντομία οί προγραμματικές άρχές καί οί βάσεις τής τακτικής τής Κομμουνιστικής Διεθνούς. Στούς Όρους αύτούς σέ συμπυκνωμένη μορφή μπήκαν οί σπουδαιότερες θέσεις τών βασικών άποφάσεων τού II συνεδρίου. Όπως έγραφε ό Ού. Φόστερ, οί «21 Όροι» «καθόρισαν γιά τήν όξυμένη τότε έπαναστατική κατάσταση τίς άρχές, σύμφωνα μέ τίς όποίες έπρεπε νά καθοδηγηθεί τό κομμουνιστικό κίνημα τόσο έθνικά, όσο καί διεθνώς» (Ού. Φόστερ. «Ίστορία τών τριών Διεθνών», Μόσχα, ρωσ. έκδ., 1959, σελ. 314).

Μετά τό II συνέδριο οί Όροι είσδοχής στήν Κομμουνιστική Διεθνή συζητήθηκαν λεπτομερειακά στά συνέδρια τών Κομμουνιστικών καί Έργατικών κομμάτων. Οί «21 Όροι» έπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν πάλη τών κομμουνιστών γιά τή δημιουργία καί τήν έδραίωση τών κομμάτων νέου τύπου, στήν παραπέρα άνάπτυξη τού παγκόσμιου έπαναστατικού κινήματος.

Τό II συνέδριο ένέκρινε τό καταστατικό τής Κομμουνιστικής Διεθνούς, στό όποίο καθορίζονταν οί σκοποί καί οί όργανωτικές άρχές συγκρότησης τής Κομμουνιστικής Διεθνούς. Ψηφίστηκε έπίσης «Διακήρυξη τού II συνεδρίου τής Κομμουνιστικής Διεθνούς». Έκτός άπ' αύτό τό συνέδριο δημοσίευσε μιά σειρά έκκλήσεις: «Ή Τρίτη Διεθνής πρός τά συνδικάτα όλων τών χωρών», «Πρός τούς έργάτες τής Πετρούπολης», «Πρός τόν Κόκκινο Στρατό, τόν Κόκκινο Στόλο τής ΣΟΣΔΡ», «Ένάντια στούς δήμιους τής Ούγγαρίας», «Πρός τούς προλετάριους καί τίς προλετάρισσες όλων τών χωρών» καί άλλες.

Στή διάρκεια τών έργασιών τού συνεδρίου καί μετά τή λήξη τους ό Λένιν συναντήθηκε μέ πολλούς άντιπροσώπους. Είχε συνομιλίες μέ τόν Ού. Γκάλλαχερ, τόν Μ. Κασέν, τόν Α. Ζαποτότσκι, τόν Χ. Καμπακτσίεφ καί άλλα μέλη τού συνεδρίου, συζητούσε μαζί τους τά ζητήματα τής οίκοδόμησης τών Κομμουνιστικών κομμάτων, ρωτούσε λεπτομερειακά γιά τήν έπαναστατική πάλη στίς χώρες τους.

Τό II συνέδριο έπαιξε τεράστιο ρόλο στήν άνάπτυξη τού διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος. Μετά τό συνέδριο, τόνιζε ό Λένιν, «ό κομμουνισμός έγινε κεντρικό ζήτημα όλου τού κινήματος στό σύνολό του» (Άπαντα, 4η ρωσ. έκδ., τόμ. 32ος, σελ. 156). — *213.*

100 *«Τάιμς»* («The Times» — «Οί Καιροί») — καθημερινή έφημερίδα πού ίδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μιά άπό τίς μεγάλες συντηρητικές έφημερίδες τής άγγλικής άστικής τάξης. — *222.*

101 *«Δελτίο τού Λαϊκού Έπιτροπάτου Έξωτερικών τής ΣΟΣΔΡ»* — περιοδικό, έπίσημο όργανο τού Λαϊκού Έπιτροπάτου Έξωτερικών· έβγαινε στή Μόσχα άπό τίς 20 τού Ίούνη 1919 ώς τόν Ίούνη τού 1922. Στό περιοδικό έπαιρναν μέρος ό Γκ. Β. Τσιτσέριν, ό Μ. Ν. Ποκρόβσκι, ό Φ. Α. Ρότστεϊν καί άλλοι. — *222.*

102 Πρόκειται γιά τή δημιουργούμενη έκείνη τήν περίοδο διεθνή όργάνωση τών κεντριστικών Σοσιαλιστικών κομμάτων καί όμάδων, πού κάτω άπό τήν

πίεση τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν βγῆκαν ἀπό τή II Διεθνή. Ἡ ἕνωση αὐτή, γνωστή μέ τήν ὀνομασία «2½ Διεθνής» ἤ «Διεθνής τῆς Βιέννης» (ἡ ἐπίσημη ὀνομασία εἶναι «Διεθνής ἕνωση τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων») διαμορφώθηκε στή συνδιάσκεψη τῆς Βιέννης τό Φλεβάρη τοῦ 1921. Οἱ ἡγέτες τῆς 2½ Διεθνοῦς, ἐπικρίνοντας στά λόγια τή II Διεθνή, στήν πράξη σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος ἐφάρμοζαν ὀπορτουνιστική, διασπαστική πολιτική στήν ἐργατική τάξη καί ἐπιδίωκαν τήν ἕνωση πού δημιουργήθηκε νά τή χρησιμοποιήσουν γιά ἀντίπραξη στήν ἐπιροή τῶν κομμουνιστῶν στίς ἐργατικές μάζες πού εἶχε μεγαλώσει. «Οἱ κύριοι τῆς II½ Διεθνοῦς — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν — ἐπιθυμώντας νά ὀνομάζονται ἐπαναστάτες, στήν πράξη ἀναδείχνονται σέ κάθε σοβαρή κατάσταση ἀντεπαναστάτες, γιατί φοβοῦνται τή βίαιη καταστροφή τοῦ παλιοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, δέν πιστεύουν στίς δυνάμεις τῆς ἐργατικῆς τάξης» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 5).

Τό Μάη τοῦ 1923 ἡ II καί ἡ 2½ Διεθνής ἑνώθηκαν στή λεγόμενη Σοσιαλιστική Ἐργατική Διεθνή. — *224.*

103 *«Χιλδεϊκοί» σοσιαλιστές,* «χιλδεϊκός σοσιαλισμός» — ρεφορμιστικό ρεῦμα ἀνάμεσα στά ἀγγλικά τρέιντ-γιούνιον, πού ἐμφανίστηκε πρίν τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Οἱ «χιλδεϊκοί» σοσιαλιστές ἀρνοῦνταν τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ κράτους, ἔσπερναν μέσα στούς ἐργάτες αὐταπάτες ὅτι εἶναι δυνατό νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν ἐκμετάλλευση χωρίς ταξική πάλη, προπαγάνδιζαν τή δημιουργία πάνω στή βάση τῶν ὑπαρχόντων τρέιντ-γιούνιον ἰδιαίτερων ἑνώσεων τῶν παραγωγῶν, τῶν λεγόμενων «χίλδια» καί τή μεταβίβαση στά χέρια αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων, ἑνωμένων σέ ὁμοσπονδία, τῆς διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας. Ἔτσι οἱ «χιλδεϊκοί» σοσιαλιστές νόμιζαν ὅτι βαθμιαῖα θά δημιουργήσουν τή σοσιαλιστική κοινωνία.

Οἱ «χιλδεϊκοί» σοσιαλιστές διεξήγαγαν ἐξαιρετικά δραστήρια τήν προπαγάνδα τους ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἐπιδιώκοντας νά ἀντιπαραθέσουν τή «θεωρία» τοῦ «χιλδεϊκοῦ σοσιαλισμοῦ» στίς ἰδέες τῆς ταξικῆς πάλης καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Στά 1920-1930 ὁ «χιλδεϊκός σοσιαλισμός» ἔχασε κάθε ἐπιροή στήν ἐργατική τάξη τῆς Ἀγγλίας. — *234.*

104 Πρόκειται γιά τήν Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία ἐργασίας καί τό Ἀγγλικό Ἐργατικό κόμμα (βλ. σημείωση 18).

Ἡ Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία ἐργασίας (ΑΟΕ) — συνδικαλιστική ὀργάνωση στίς ΕΠΑ, πού ἱδρύθηκε τό 1881. Ἡ ΑΟΕ, συγκροτημένη μέ βάση τή συντεχνιακή ἀρχή, συνένωνε κυρίως τήν «ἐργατική ἀριστοκρατία». Ἡ ρεφορμιστική καθοδήγηση τῆς ΑΟΕ ἀρνεῖται τίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ταξικῆς πάλης, κηρύσσει τήν «ταξική συνεργασία» καί στέκεται στό ἔδαφος τῆς ὑπεράσπισης τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Ἡ καθοδήγηση τῆς ΑΟΕ ἐφαρμόζει πολιτική διάσπασης τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος καί ὑποστηρίζει δραστήρια τήν ἐπιθετική ἐξωτερική πολιτική τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τό 1955 ἡ ΑΟΕ συγχωνεύτηκε μέ μιά ἄλλη συνδικαλιστική ὀργάνωση — τό Κογκρέσσο τῶν παραγωγικῶν συνδικάτων. Ἡ νέα ὀργάνωση ὀνομάζεται Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία ἐργασίας — Κογκρέσσο παραγωγικῶν συνδικάτων (ΑΟΕ-ΚΠΣ). — *237.*

105 Πρόκειται γιά τό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». — *238.*

106 *Ἡ Ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα* δημιουργήθηκε ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μέ 20 μέλη. Στή σύνθεσή της μπῆκαν ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰνδίας, τῆς Ἰνδονησίας, τοῦ Ἰράν, τῆς Ἰρλανδίας, τῆς Κίνας, τῆς Κορέας, τοῦ Μεξικοῦ, τῆς Ρωσίας, τῶν ΕΠΑ, τῆς Τουρκίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας. Τίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς τίς καθοδηγοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἡ ἐπιτροπή ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 25 τοῦ Ἰούλη 1920 μέ τή συζήτηση τῶν θέσεων τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τό ἐθνικό καί ἀποικιακό ζήτημα, οἱ ὁποῖες καί παρουσιάστηκαν στίς 26 τοῦ Ἰούλη γιά ἐξέταση ἀπό τό συνέδριο. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, στήν ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα καί στίς ὁλομελεῖς συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου συζητήθηκαν οἱ συμπληρωματικές θέσεις πού πρότεινε ὁ Μ. Ν. Ρόι. — *241.*

107 *Τζινγκοϊσμός* — πολεμοχαρής σωβινισμός, κήρυγμα ἐπιθετικῆς ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς· ὁ ὅρος προῆλθε ἀπό τή μή μεταφραζόμενη λέξη «τζίνγκο», πού περιεχόταν στό ρεφραίν ἑνός σωβινιστικοῦ ἀγγλικοῦ τραγουδιοῦ τῆς δεκαετίας 1870-1880. — *246.*

108 *Διακήρυξη τῆς Βασιλείας* — Διακήρυξη σχετικά μέ τόν πόλεμο, ἡ ὁποία ψηφίστηκε ἀπό τό Ἔκτακτο Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Βασιλείας, πού ἔγινε στίς 24-25 τοῦ Νοέμβρη 1912. Ἡ Διακήρυξη προειδοποιοῦσε τούς λαούς γιά τόν κίνδυνο τοῦ ἐπερχόμενου παγκόσμιου πολέμου, ἀποκάλυπτε τούς ληστρικούς σκοπούς αὐτοῦ τοῦ πολεμου καί καλοῦσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν σέ ἀποφασιστική πάλη γιά τήν εἰρήνη, ἀντιπαρατάσσοντας«στόν καπιταλιστικό ἰμπεριαλισμό τήν ἰσχύ τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης τοῦ προλεταριάτου». Ἡ Διακήρυξη τῆς Βασιλείας καταδίκαζε ἀποφασιστικά τήν ἐπεκτατική πολιτική τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν καί καλοῦσε τούς σοσιαλιστές νά παλέψουν ἐνάντια σέ κάθε καταπίεση τῶν μικρῶν λαῶν καί ἐνάντια στίς ἐκδηλώσεις τοῦ σωβινισμοῦ. — *247.*

109 *Οἱ Ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή* συζητήθηκαν προκαταρκτικά στήν ἐπιτροπή πού ἐκλέχτηκε ἀπό τό συνέδριο. Στή σύνθεσή της μπῆκαν ἀντιπρόσωποι τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Βουλγαρίας, τῶν ΕΠΑ, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῶν Βιομηχανικῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου, τῆς Ἰρλανδίας, τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ἑλβετίας καί τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τῆς Γαλλίας. Στίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς εἶχε ἄμεση συμμετοχή ὁ Β. Ι. Λένιν. Βάση γιά τίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτέλεσαν οἱ θέσεις του «Ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 204-211). Στίς 29 τοῦ Ἰούλη οἱ θέσεις παρουσιάστηκαν ἀπό τήν ἐπιτροπή γιά συζήτηση στό συνέδριο. Ὕστερα ἀπό τή συζήτηση σέ τρεῖς ὁλομελεῖς συνεδριάσεις (6,7 καί 8) οἱ Ὅροι εἰσδοχῆς

στήν Κομμουνιστική Διεθνή στίς 6 τοῦ Αὐγούστου ψηφίστηκαν ἀπό τό συνέδριο. — *248.*

110 *Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης* — τό Πρόγραμμα τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1891 στό συνέδριο τῆς Ἐρφούρτης. Τό Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης ἦταν ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, σέ σύγκριση μέ τό Πρόγραμμα τῆς Γκότα (1875)· στή βάση τοῦ Προγράμματος μπῆκε ἡ διδασκαλία τοῦ μαρξισμοῦ γιά τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξάλειψης τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου παραγωγῆς καί τῆς ἀντικατάστασής του ἀπό τό σοσιαλιστικό· στό Πρόγραμμα ὑπογραμμιζόταν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνει πολιτική πάλη, τονιζόταν ὁ ρόλος τοῦ Κόμματος σάν καθοδηγητῆ αὐτῆς τῆς πάλης κτλ. Ὡστόσο, καί στό Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης ὑπῆρχαν σοβαρές ὑποχωρήσεις στόν ὀπορτουνισμό. Διεξοδική κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ Προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης ἔκανε ὁ Φ. Ἔνγκελς στήν ἐργασία «Κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ Προγράμματος τοῦ 1891» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 227-243)· ἡ κριτική αὐτή οὐσιαστικά ἦταν κριτική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ὁλόκληρης τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ καθοδήγηση ὅμως τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔκρυψε ἀπό τίς κομματικές μάζες τήν κριτική τοῦ Ἔνγκελς καί οἱ σπουδαιότατες παρατηρήσεις του δέν πάρθηκαν ὑπόψη κατά τήν ἐπεξεργασία τοῦ τελικοῦ κειμένου τοῦ Προγράμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε ὅτι ἡ ἀποσιώπηση τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἦταν κύρια ἀδυναμία τοῦ Προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης, δειλή ὑποχώρηση μπροστά στόν ὀπορτουνισμό. — *248.*

111 Βλ. τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ «Γιά ποιό λόγο νά τόν εὐγνωμονοῦμε; Ἀνοιχτό γράμμα πρός τόν Κάρλ Κάουτσκι» (Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Διαλεχτά φιλοσοφικά ἔργα, τόμ. ΙΙ, ρωσ. ἔκδ., 1956, σελ. 373). — *249.*

112 Τό ζήτημα τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀγγλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στό Ἐργατικό (Λεϊμπορίστικο) κόμμα κρίθηκε κατά τή συζήτηση τῶν θέσεων τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου στίς 6 Αὐγούστου. Ὕστερα ἀπό τήν ὁμιλία τοῦ Λένιν τό συνέδριο μέ πλειοψηφία (58 ψῆφοι ὑπέρ, 24 κατά καί 2 ἀποχές) ἐκφράστηκε ὑπέρ τῆς προσχώρησης τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἀγγλίας στό Ἐργατικό κόμμα. Ὡστόσο οἱ ἐργατικοί ἀρνήθηκαν νά δεχτοῦν τό Κομμουνιστικό κόμμα στή σύνθεση τῆς ὀργάνωσής τους. — *260.*

113 *« The Call»* («Τό Προσκλητήριο») — ἐφημερίδα, Ὄργανο τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ἡ ἐφημερίδα ἱδρύθηκε στό Λονδίνο τό Φλεβάρη τοῦ 1916 ἀπό τήν ἀριστερή διεθνιστική πτέρυγα τοῦ ΒΣΚ, στήν ὁποία ἀνῆκαν οἱ Οὐ. Γκάλλαχερ, Α. Ἴνκπιν, Ντ. Μάκλιν, Φ. Ροτστέιν καί ἄλλοι· ἔβγαινε ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1920. Κυκλοφόρησαν 225 φύλλα. — *264.*

114 Τό *«Γράμμα πρός τούς αὐστριακούς κομμουνιστές»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ἀπ' ἀφορμή τήν ἀπόφαση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας νά ἀπόσχει ἀπό τίς βουλευτικές ἐκλογές. Στίς 31 τοῦ Αὐγούστου

1920, στίς παραμονές τῆς ἔναρξης τῆς γενικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, τό γράμμα δημοσιεύτηκε στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας, τήν ἐφημερίδα «Die Rote Fahne» («Ἡ Κόκκινη Σημαία»). Τό γράμμα τοῦ Λένιν βοήθησε τούς αὐστριακούς κομμουνιστές νά διορθώσουν τό λάθος τους καί νά πάρουν σωστή θέση. Τήν 1 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 ἡ συνδιάσκεψη, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πῆρε ἀπόφαση γιά τή συμμετοχή τοῦ Κόμματος στίς βουλευτικές ἐκλογές. Στίς ἐκλογές οἱ αὐστριακοί κομμουνιστές κατέβηκαν μέ τό σύνθημα τῆς ἐπαναστατικῆς ἑνότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης. — *268*.

[115] Τό ραδιοτηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς ἀστικῆς ἐφημερίδας τοῦ Λονδίνου *«Ντέιλυ-Νιούς»* («Daily News» — «Ἡμερήσια Νέα») κ. Σέγκριου στόν Β. Ι. Λένιν δημοσιεύτηκε στίς 12 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 στό φύλλο ἀρ. 202 τῆς «Πράβντα» μαζί μέ τήν ἀπάντηση τοῦ Λένιν. Στό ραδιοτηλεγράφημά του ὁ κ. Σέγκριου τόνιζε ὅτι μερικοί δυτικοευρωπαῖοι σοσιαλιστές πού ἐπισκέφθηκαν τή Σοβιετική Ρωσία δημοσίευσαν ἀντισοβιετικά ἄρθρα καί παρακαλοῦσε τόν Λένιν νά ἐκφράσει τή γνώμη του πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. — *277*.

[116] *Ἡ Ἔνατη Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ)* ἔγινε στή Μόσχα στίς 22-25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. Στίς ἐργασίες της πῆραν μέρος 241 ἀντιπρόσωποι (116 μέ θετική ψῆφο καί 125 μέ συμβουλευτική) ἀπό 700 χιλιάδες μέλη τοῦ Κόμματος. Στή συνδιάσκεψη ἦλθαν ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς ὀργανώσεις κυβερνείων τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς Οὐκρανίας, ἀπό τίς ΚΕ τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί τῆς Ἀρμενίας. Τόν Κόκκινο Στρατό τόν ἐκπροσωποῦσαν 34 ἀντιπρόσωποι. Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης ὑπῆρχαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν πολωνῶν κομμουνιστῶν· 2) Πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ· 3) Ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ· 4) Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης· 5) Ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ Κόμματος· 6) Ἔκθεση γιά τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Στήν ἀρχή τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης οἱ ἀντιπρόσωποι ἄκουσαν ἀνακοίνωση τοῦ πολωνοῦ ἐργάτη Β. Οὐλιανόβσκι πού ἦλθε ἀπό τή Βαρσοβία· ὁ Οὐλιανόβσκι ἐνημέρωσε τούς ἀντιπροσώπους γιά τήν πολιτική κατάσταση στήν ἀστικοτσιφλικάδικη Πολωνία καί τούς διηγήθηκε γιά τήν ἡρωϊκή πάλη τοῦ πολωνικοῦ προλεταριάτου πρός ὑποστήριξη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Στήν ἀπόφαση γιά τό πολωνικό ζήτημα πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη ἀναφερόταν: «Στήν πλήρη ἑνότητα τῶν ἀπόψεων τῶν πολωνῶν καί τῶν ρώσων κομμουνιστῶν ἡ συνδιάσκεψη βλέπει τήν ἐγγύηση ὅτι ἡ τελική νίκη θά εἶναι δική μας, παρόλες τίς δυσκολίες τῆς ἐπικείμενης ἀκόμη πάλης.

Ἡ συνδιάσκεψη στέλνει ἀδελφικό χαιρετισμό στούς πολωνούς ἐργάτες-κομμουνιστές» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 513).

Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Β. Ι. Λένιν παρουσίασε τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ. Βασικό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἔκθεσης τῆς

Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν τό ζήτημα τῆς σύναψης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία καί τῆς προετοιμασίας τῆς συντριβῆς τοῦ λευκοφρουρίτικου στρατοῦ τοῦ Βράνγκελ.

Πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν ἔγιναν ζωηρές συζητήσεις. Ἰδιαίτερα θυελλώδης ἦταν ἡ συζήτηση γύρω ἀπό τίς αἰτίες τῆς ἀποτυχίας τῶν σοβιετικῶν στρατευμάτων κοντά στή Βαρσοβία. Στόν τελικό του λόγο ὁ Β. Ι. Λένιν ἔβγαλε τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης πάνω στήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ, τονίζοντας ὅτι οἱ ὁμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων δίνουν πλουσιότατο ὑλικό γιά τήν ἐξαγωγή τῶν ἀπαραίτητων διδαγμάτων καί συμπερασμάτων. Ἡ συνδιάσκεψη πῆρε ὁμόφωνα ἀπόφαση γιά τούς ὅρους σύναψης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία. Ἐγκρίθηκε ἡ δήλωση τῆς ΠΚΕΕ γιά τούς συγκεκριμένους ὅρους εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, πού συντάχθηκε κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση καί ἐπιμέλεια τοῦ Λένιν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI, σελ. 123-126).

Σπουδαία θέση στίς ἐργασίες τῆς IX συνδιάσκεψης κατέλαβε ἡ συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. Στίς ἀρχές ἀκόμη τοῦ Σεπτέμβρη 1920 ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔστειλε σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις ἐγκύκλιο γράμμα, στό ὁποῖο ἐπισημαίνονταν ὁρισμένα νοσηρά φαινόμενα πού παρατηροῦνταν ἐκείνη τήν περίοδο σέ μιά σειρά κομματικές ὀργανώσεις· τονιζόταν ὅτι ὁρισμένοι κομμουνιστές πού κατεῖχαν καθοδηγητικές θέσεις σέ σοβιετικά καί οἰκονομικά ἱδρύματα δέν πάλευαν ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ἔκαναν κατάχρηση τῆς θέσης τους, ἀποσπάστηκαν ἀπό τήν κομματική τους ὀργάνωση καί τίς ἐργατικές μάζες. Μέ πρόταση τῆς ΚΕ οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις συζήτησαν στίς κομματικές συνελεύσεις αὐτό τό γράμμα καί μέσω τῶν ἀντιπροσώπων τους ἔκαναν στή συνδιάσκεψη πρακτικές προτάσεις γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ἀδυναμιῶν. Στή συνδιάσκεψη κατά τή συζήτηση τῶν καθηκόντων τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης ἐκδηλώθηκε ἡ ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ», πού πρόβαλε τόν Τ. Β. Σαπρόνοφ συνεισηγητή της. Οἱ «ντετσίστες» τάχθηκαν ἐνάντια στήν κομματική πειθαρχία καί στόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στά Σοβιέτ καί στά συνδικάτα. Ὅπως καί τό IX συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἡ κομματική συνδιάσκεψη ἀπόκρουσε ἀποφασιστικά τήν ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ».

Ἡ συνδιάσκεψη πῆρε τήν ἀπόφαση «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης», πού τό σχέδιό της γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 292-293). Ἀπό τόν Λένιν γράφτηκαν ἐπίσης οἱ «Προτάσεις σχετικά μέ τήν ἀπόφαση γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 294). Στήν ἀπόφαση χαράχτηκαν τά πρακτικά μέτρα πού ἀποσκοποῦσαν στήν παραπέρα στερέωση τῶν γραμμῶν τοῦ Κόμματος καί στό δυνάμωμα τοῦ καθοδηγητικοῦ του ρόλου στό Σοβιετικό κράτος, στήν ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῆς ἐσωκομματικῆς καί τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας. Γινόταν σύσταση «νά ὀργανώνονται ὅσο τό δυνατό συχνότερα γενικές συνελεύσεις τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος μέ ὑποχρεωτική παρουσία σ' αὐτές ὅλων τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν τῆς ὀργάνωσης» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 507). Ἡ συνδιάσκεψη τόνισε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά προσελκύονται πιό πλατιά οἱ ἁπλοί κομμουνιστές σέ ἐνεργό συμμετοχή στίς ἐργασίες τῶν

συνδιασκέψεων τῶν κυβερνείων καί τῶν δλομελειῶν τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων τοῦ ΚΚΡ (μπ). Χαράχτηκαν ἐπίσης τά μέτρα γιά τήν ἐκρίζωση τῶν ὑπολειμμάτων τῆς γραφειοκρατίας στή δουλιά τῶν σοβιετικῶν καί τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων. Γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς διάφορες καταχρήσεις καί γιά τήν ἐξέταση τῶν παραπόνων πού φτάνουν ἀπό τούς κομμουνιστές, ἡ συνδιάσκεψη ἔκρινε ἀπαραίτητο νά δημιουργηθεῖ ἐπιτροπή ἐλέγχου, καί στίς ἐπιτροπές κυβερνείων — εἰδικές κομματικές ἐπιτροπές.

Πάνω στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ ἡ IX συνδιάσκεψη πῆρε ἀπόφαση, στήν ὁποία προτεινόταν νά δυναμώσει ἡ δουλιά τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ μέ σκοπό τήν πιό πλήρη ἐνημέρωση μέ τή δουλιά στίς τοπικές ὀργανώσεις καί τήν ἄντληση πείρας ἀπ' αὐτή, νά δοθεῖ περισσότερη προσοχή στή δουλιά τοῦ τμήματος Ζύμωσης-Προπαγάνδας· τονιζόταν ἐπίσης ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά βελτιωθεῖ ἡ ἄμεση καθοδήγηση ἀπομέρους τῆς ΚΕ τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στίς τάξεις τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί τοῦ Στόλου καί νά ἀποτραπεῖ ἡ ἀπομόνωση τῆς δουλιᾶς αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων ἀπό τήν κοινωνική ζωή. — *279.*

117 Ἡ *«Ἐπιτροπή δράσης»* («Συμβούλιο δράσης»), πού δημιουργήθηκε ἀπό τούς ἄγγλους ἐργάτες γιά νά ἐμποδιστεῖ ἡ εἴσοδος τῆς Ἀγγλίας στόν πόλεμο ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ὀργανώθηκε στό Λονδίνο στήν ἑνιαία συνδιάσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν τρέιντ-γιούνιον, τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος στίς 9 τοῦ Αὐγούστου 1920. Πλάι στήν κεντρική «Ἐπιτροπή δράσης» τοῦ Λονδίνου κατά τόπους δημιουργοῦνταν «τοπικές Ἐπιτροπές δράσης». Πρός τά τέλη τοῦ Αὐγούστου στήν Ἀγγλία ὑπολογίζονταν πάνω ἀπό 150 «Ἐπιτροπές δράσης» κι' ἔπειτα ἀπό ἕνα μήνα ὁ ἀριθμός τους διπλασιάστηκε. Μεγάλο ρόλο στό ἔργο τῆς ὀργάνωσης τῶν «Ἐπιτροπῶν δράσης» ἔπαιξε τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, πού καλοῦσε τούς κομμουνιστές νά παλέψουν γιά τήν ἀντιπροσώπευσή τους σ' αὐτές τίς ὀργανώσεις, κατακτώντας καθοδηγητικές θέσεις στίς τοπικές ἀπεργιακές ἐπιτροπές καί γιά νά «ἀντιδράσουν σέ ὅλες τίς προσπάθειες τῶν ἀντιδραστικῶν καί λεϊμποριστῶν ἡγετῶν νά πᾶνε ἐνάντια στή θέληση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν καί νά συνθηκολογήσουν τήν κρίσιμη στιγμή» («The Communist», London, N 2, 12 August 1920). — *283.*

118 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό λόγο τῆς Α. Μ. Κολλοντάι, ἡ ὁποία δημαγωγικά μιλοῦσε γιά διωγμούς ἐξαιτίας τῆς κριτικῆς, τονίζοντας ὅτι σ' ἐκείνους πού ἔκαναν κριτική ὁρισμένες φορές τούς πρότειναν, ὅπως ἐκφράστηκε ἡ ἴδια, νά πᾶνε «σέ καλά, θερμά μέρη νά φᾶνε ροδάκινα». — *288.*

119 Οἱ προτάσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τή σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου μπῆκαν μέ ὁρισμένες ἀλλαγές στήν ἀπόφαση τῆς IX Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 506-512).

Τό κείμενο ἀπό τίς λέξεις: «Σχετικά μέ τίς μεταθέσεις» καί ὥς τό τέλος τῆς φράσης διαγράφηκε ἀπό τόν Λένιν καί δέν μπῆκε στήν ἀπόφαση. — *294.*

120 Τό *«Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους έργάτες. Άπ' άφορμή τίς συζητήσεις γιά τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς»* δημοσιεύτηκε στίς 25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 στίς ἐφημερίδες «Πράβντα» καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», στίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη — στό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας «Die Rote Fahne» («Ἡ Κόκκινη Σημαία»), τήν 1 τοῦ Ὀχτώβρη — στό Ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος «L' Humanité» («Ἡ Ἀνθρωπότητα») καί τό Νοέμβρη τοῦ 1920 στό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας «The Communist»(«Ὁ Κομμουνιστής»). — *295.*

121 *Ὁ Λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν στό III Πανρωσικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας στίς 2 τοῦ Ὀχτώβρη 1920* πρωτοδημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» (ἀρ. φύλ. 221, 222, 223) τῆς 5, 6 καί 7 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Τόν ἴδιο χρόνο ὁ λόγος ἐκδόθηκε σέ χωριστή μπροσούρα (Βιβλιοθήκη τῆς Κεντρικῆς Πολιτικῆς Διαφώτισης, ἀρ. 1) μέ τόν τίτλο: «Τά καθήκοντα τῶν ἑνώσεων νεολαίας (Λόγος στό 3ο Πανρωσικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας)». Αὐτή ἡ πρώτη ξεχωριστή ἔκδοση τῆς μπροσούρας θεωρήθηκε ἀπό τόν Λένιν. Τό τιράζ 200 χιλιάδων ἀντιτύπων τῆς μπροσούρας ἐξαντλήθηκε μονομιᾶς· ἡ ζήτησή της ἦταν τόσο μεγάλη, πού ἡ μπροσούρα ἀνατυπωνόταν σέ γραφομηχανή, ἀντιγραφόταν μέ τό χέρι. Κατοπινά ὁ λόγος τοῦ Λένιν στό III συνέδριο τῆς Κομσομόλ ἐπανεκδόθηκε πολλές φορές ἀπό διάφορα ἐκδοτικά, πού ἔβαζαν στήν μπροσούρα δικούς τους τίτλους: «Τί νά μαθαίνουμε καί πῶς νά μαθαίνουμε», «Πῶς πρέπει νά εἶναι ὁ κομσομόλος», «Ὑποθῆκες τοῦ Ἰλίτς», «Ὑποθῆκες τοῦ Ἰλίτς στή νεολαία», «Τά καθήκοντα τῆς νεολαίας», «Πῶς θά διδαχτεῖ ἡ νεολαία τόν κομμουνισμό», «Ἡ κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση καί ἡ κομμουνιστική ἠθική». Τό 1930 τό ἐκδοτικό «Μολοντάγια Γκβάρντιγια» ἔβγαλε ἐπετειακή ἔκδοση τῆς μπροσούρας «Τά καθήκοντα τῶν ἑνώσεων τῆς νεολαίας», τίς σημειώσεις αὐτῆς τῆς ἔκδοσης τίς ἐπιμελήθηκε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Ὁ λόγος τοῦ Λένιν στό III συνέδριο τῆς Κομσομόλ μπῆκε σέ ὅλες τίς ἐκδόσεις τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν· δυό φορές δημοσιεύτηκε σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας καί δυό φορές σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». Στήν ἔκδοση αὐτή ὁ λόγος τοῦ Λένιν δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας «Τά καθήκοντα τῶν ἑνώσεων τῆς νεολαίας», πού ἐκδόθηκε τό 1920. (Οἱ παράγραφοι βασικά δόθηκαν σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»). Στήν μπροσούρα στό κείμενο τοῦ λόγου τοῦ Λένιν εἶχαν μπεῖ οἱ παρακάτω ὑπότιτλοι τῆς Σύνταξης, οἱ ὁποῖοι στά Ἅπαντα δέν δημοσιεύονται: «Χωρίς μάθηση δέν ὑπάρχει κομμουνισμός», «Τί νά μάθουμε;», «Τό παλιό σχολειό», «Ἡ διδασκαλία τοῦ Μάρξ», «Ὁ προλεταριακός πολιτισμός», «Ἡ κριτική ἀφομοίωση τῶν γεγονότων», «Ἡ συνειδητή πειθαρχία», «Ἡ οἰκονομική οἰκοδόμηση», «Ἡ οἰκοδόμηση τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας», «Ἡ κομμουνιστική ἠθική», «Ἡ ταξική πάλη», «Τό ἔνστικτο τῆς ἰδιοκτησίας», «Ἡ πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές», «Ἡ κομμουνιστική ἕνωση νεολαίας», «Τί εἶναι ὁ κομμουνιστής;», «Ἡ κομμουνιστική δουλιά», «Οἱ ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν τῆς Ἕνωσης νεολαίας», «Τό μέλλον ἀνήκει στή νεολαία».

Τό Τρίτο Πανρωσικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης νεολαίας τῆς Ρωσίας ἔγινε στή Μόσχα στίς 2-10 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Στό συνέδριο

πῆραν μέρος περίπου 600 ἀντιπρόσωποι. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Ἡ πολεμική καί οἰκονομική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας· 2) Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής τῆς Νεολαίας· 3) Ἔκθεση τῆς ΚΕ τῆς ΚΕΝΡ· 4) Ἡ σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση τῆς νεολαίας· 5) Ὁ στρατός πολιτοφυλακῆς* καί ἡ φυσική ἀνάπτυξη τῆς νεολαίας· 6) Τό πρόγραμμα τῆς ΚΕΝΡ· 7) Τό καταστατικό τῆς ΚΕΝΡ· 8) Ἐκλογή ΚΕ τῆς ΚΕΝΡ. Ὁ Λένιν ἐκφώνησε τό λόγο του στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, τό βράδυ τῆς 2 τοῦ Ὀχτώβρη.

Ὕστερα ἀπό τό λόγο του ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπάντησε σέ πολλά σημειώματα. Ἀπαντώντας στήν ἐρώτηση ποιά εἶναι τά καθήκοντα τῆς ΚΕΝΡ σέ σχέση μέ τήν πολεμική κατάσταση, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι «τώρα ἡ ὑπόθεση ἀνάγεται στό πολεμικό καθῆκον, στό νά ἐνταθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις στήν πάλη ἐνάντια στόν Βράνγκελ», καί τό συνέδριο τῆς Κομσομόλ πρέπει νά συζητήσει πρακτικά τί ἔκτακτα μέτρα πρέπει νά πάρει ἡ Ἕνωση Κομμουνιστικῆς νεολαίας γιά νά βοηθήσει ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη. Μιά σειρά ἐρωτήσεις ἀφοροῦσαν τήν κατάσταση τῆς νεολαίας, τή δυσαρέσκεια ἑνός μέρους τῶν ἀγροτῶν γιά τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων καί τήν ἔλλειψη βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων. Ὁ Λένιν ἐξήγησε τήν ἀνάγκη τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων σ' ἐκεῖνες τίς συνθῆκες· τόνισε ὅτι ὁ ἐφοδιασμός τῶν ἀγροτῶν μέ σύνεργα, ἀγροτικές μηχανές καί ἐμπορεύματα πλατιᾶς κατανάλωσης ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀνόρθωση τῶν φάμπρικων καί τῶν ἐργοστασίων καί ἡ «καταστραμένη βιομηχανία δέν μπορεῖ νά ἀνορθωθεῖ ἐφόσον δέν τραφεῖ ὁ ἐργάτης, ἐφόσον δέν συγκεντρωθεῖ ἀρκετή ποσότητα καυσίμων καί πρώτων ὑλῶν». Στήν ἐρώτηση γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῆς Κομσομόλ καί τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὁ Λένιν ἀπάντησε ὅτι ἡ ΚΕΝΡ πρέπει νά δουλεύει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κόμματος, νά καθοδηγεῖται «ἀπό τίς γενικές ὁδηγίες τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἄν πραγματικά θέλει νά εἶναι κομμουνιστική». Ὁ Λένιν ὑπογράμμισε καί πάλι ὅτι ἡ δράση τῆς Κομσομόλ πρέπει νά εἶναι πρότυπο γιά ὅλη τή νέα γενιά. Ἡ κομμουνιστική κοινωνία, εἶπε ὁ Λένιν, θά δημιουργηθεῖ μέσα στήν πάλη ἐνάντια σέ ὅλους τούς ἐκμεταλλευτές. «Αὐτή ἡ δουλιά εἶναι μακρόχρονη, ἀπαιτεῖ ὀργάνωση, ἐκπαίδευση, διαπαιδαγώγηση» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

Ξεκινώντας ἀπό τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν, τό ΙΙΙ συνέδριο τῆς ΚΕΝΡ ὑπογράμμισε τήν παρακάτω προγραμματική θέση: «Βασικό καθῆκον τῆς ΚΕΝΡ εἶναι ἡ κομμουνιστική διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργαζόμενης νεολαίας, ὅπου ἡ θεωρητική μόρφωση εἶναι στενά συνδεμένη μέ τήν ἐνεργό συμμετοχή στή ζωή, στή δουλιά, στήν πάλη καί στό οἰκοδομικό ἔργο τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Στό καθῆκον τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης, πού προετοιμάζει ἐνεργητικούς καί ἐπιδέξιους οἰκοδόμους τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, ὑπερασπιστές τῆς σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ὀργανωτές τῆς νέας κοινωνίας, πρέπει νά ὑποταχθεῖ ὅλη ἡ πρακτική δουλιά τῆς ΚΕΝΡ σέ ὅλους της τούς τομεῖς («Τό Τρίτο Πανρωσικό συνέδριο τῆς ΚΕΝΡ.

---

* — στρατός πού τά στρατιωτικά του τμήματα σέ εἰρηνική περίοδο ἔχουν μόνο στρατολογικό μηχανισμό ἤ μικρά διοικητικά στελέχη, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι στρατιωτικά ὑπόχρεοι κατανέμονται σέ τμήματα ἀνάλογα μέ τόν τόπο κατοικίας καί περνοῦν ἐκπαίδευση σέ ὀλιγόχρονες συνάξεις. *Σημ. μετ.*

Στενογραφημένα πρακτικά». Μόσχα-Λένινγκραντ, ρωσ. ἔκδ., 1926, σελ. 308). — *298.*

122 Πρόκειται γιά τούς ὀπαδούς τῆς Προλετκούλτ — μέλη τῆς πολιτιστικῆς-διαφωτιστικῆς ὀργάνωσης Προλετκούλτ. Ἔχοντας δημιουργηθεῖ ἀκόμη τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917, σάν ἀνεξάρτητη ἐρασιτεχνική ἐργατική ὀργάνωση, ἡ Προλετκούλτ, πού ἡ καθοδήγησή της συγκεντρωνόταν στά χέρια τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ καί τῶν ὀπαδῶν του, συνέχισε κι' ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση νά προασπίζει τήν «ἀνεξαρτησία» της, ἀντιπαραθέτοντας ἔτσι τόν ἑαυτό της στό προλεταριακό κράτος. Ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ στήν Προλετκούλτ διείσδυσαν καί ἄρχισαν νά ἀσκοῦν ἀποφασιστική ἐπίδραση στή στάση της οἱ ἀστοί διανοούμενοι. Οἱ ὀπαδοί τῆς Προλετκούλτ οὐσιαστικά ἀρνοῦνταν τή σημασία τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιᾶς τοῦ παρελθόντος, ἐπεδίωκαν νά ἀπομονωθοῦν ἀπό τά καθήκοντα τῆς μαζικῆς πολιτιστικῆς-διαφωτιστικῆς δουλιᾶς καί σέ ἀπόσπαση ἀπό τή ζωή, «μέ ἐργαστηριακό τρόπο» νά δημιουργήσουν ξεχωριστό «προλεταριακό πολιτισμό». Ἀναγνωρίζοντας στά λόγια τό μαρξισμό, ὁ κύριος θεωρητικός τῆς Προλετκούλτ Μπογκντάνοφ, προπαγάνδιζε στήν οὐσία τήν ὑποκειμενιστική-ἰδεαλιστική, μαχιστική φιλοσοφία. Ἡ Προλετκούλτ δέν ἦταν ὁμοιογενής ὀργάνωση. Ἐκτός ἀπό τούς ἀστούς διανοούμενους πού εἶχαν τήν καθοδήγηση σέ πολλές ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ, σ' αὐτές ἀνῆκε ἐπίσης καί ἐργατική νεολαία, πού ἐπεδίωκε εἰλικρινά νά βοηθήσει στήν πολιτιστική οἰκοδόμηση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Οἱ ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ πῆραν τήν πιό μεγάλη ἀνάπτυξη τό 1919. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1920-1930 στίς ὀργανώσεις ἄρχισε ἡ παρακμή· τό 1932 ἡ Προλετκούλτ ἔπαψε νά ὑπάρχει.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στό σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 336-337), ὅπως καί σέ πολλές ἄλλες ἐργασίες του, ἔκανε ἔντονη κριτική στίς λαθεμένες θέσεις τῆς Προλετκούλτ. — *304.*

123 *Τό Συνέδριο τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας δέρματος* (ΙΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας δέρματος) ἔγινε στή Μόσχα στίς 2-6 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Στό συνέδριο ἦλθαν περίπου 300 ἀντιπρόσωποι. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ἦταν τά ζητήματα: τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων, ἔκθεση τῆς ΚΕ τῆς Ἕνωσης ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας δέρματος, ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας δέρματος, πολιτική τῶν τιμολογίων, προστασία τῆς ἐργασίας, πολιτιστική-διαφωτιστική δράση τῆς Ἕνωσης, ὀργανωτικά ζητήματα κτλ. Ὁ Β. Ι. Λένιν μίλησε στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. — *319.*

124 Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία στήν ΙΧ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ πολωνοῦ κομμουνιστῆ Β. Οὐλιανόβσκι. — *322.*

125 *Τό Συμβούλιο Ἄμυνας* (Συμβούλιο Ἐργατικῆς καί Ἀγροτικῆς Ἄμυνας) ἱδρύθηκε ἀπό τήν Πανρωσική Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή στίς 30 τοῦ Νοέμβρη 1918. Στήν ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ τονιζόταν ὅτι τό Συμβούλιο

Ἐργατικῆς καί Ἀγροτικῆς Ἄμυνας δημιουργεῖται γιά νά ἐφαρμόσει τό διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1918, μέ τό ὁποῖο ἡ Σοβιετική Δημοκρατία κηρύχτηκε πολεμικό στρατόπεδο. Τό Συμβούλιο Ἄμυνας ἦταν ἕνα ἔκτακτο ὄργανο τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, πού τή δημιουργία του τήν προκάλεσε ἡ ἐξαιρετικά δύσκολη κατάσταση ἡ ὁποία διαμορφώθηκε στή χώρα. Στό Συμβούλιο Ἄμυνας παραχωρήθηκε πλήρης ἁρμοδιότητα στό ἔργο τῆς κινητοποίησης τῶν δυνάμεων καί τῶν μέσων τῆς χώρας πρός τό συμφέρον τῆς ἄμυνας. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας ὁρίστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν.

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας ἦταν ὑποχρεωτικές γιά τίς κεντρικές καί τίς τοπικές ὑπηρεσίες καί ἱδρύματα, γιά ὅλους τούς πολίτες τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Τό Συμβούλιο Ἄμυνας ἦταν τό κύριο στρατιωτικό-οἰκονομικό καί σχεδιαστικό κέντρο τῆς Δημοκρατίας στήν περίοδο τῆς ξένης ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Κάτω ἀπό τό διαρκή ἔλεγχο τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας εἶχε ὑπαχθεῖ ἡ δράση τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου καί τῶν ἄλλων στρατιωτικῶν ὀργάνων.

Στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1920 τό Συμβούλιο Ἐργατικῆς καί Ἀγροτικῆς Ἄμυνας ἀναδιοργανώθηκε καί ἄρχισε νά ὀνομάζεται Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας (ΣΕΑ). Σύμφωνα μέ ἀπόφαση τοῦ VIII Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας ἄρχισε νά δρᾶ μέ δικαιώματα ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, πού κύριο καθῆκον της εἶχε τό συντονισμό τῆς δουλιᾶς ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν γιά τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση· ὑπῆρχε ὥς τό 1937. — *332.*

126 *Τό Σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν μέ τήν εὐκαιρία τοῦ Ι Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῆς Προλετκούλτ, πού ἔγινε στή Μόσχα ἀπό τίς 5 ὥς τίς 12 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Τό σχέδιο τοῦ Λένιν ἀποτέλεσε τή βάση τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος τῆς Προλετκούλτ στίς συνεδριάσεις τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 9 καί στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Ἡ κομμουνιστική ὁμάδα τοῦ Ι συνεδρίου τῆς Προλετκούλτ εἶχε προτείνει νά ψηφιστεῖ ὀργανωτική ἀπόφαση γιά τήν ὑπαγωγή τῶν ὀργανώσεων τῆς Προλετκούλτ στό κέντρο καί κατά τόπους στά ὄργανα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας. Ἡ ἀπόφαση αὐτή, πού συντάχθηκε στό πνεῦμα τῶν ἄμεσων ὑποδείξεων τοῦ Λένιν, ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό τό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπό τό συνέδριο ὁρισμένοι καθοδηγητές τῆς Προλετκούλτ ἄρχισαν νά ἐκδηλώνουν διαφωνίες μέ τήν ἀπόφαση πού εἶχε ψηφιστεῖ καί προσπάθησαν νά ἐκθέσουν διαστρεβλωμένα τό νόημά της στά ἁπλά μέλη τῆς Προλετκούλτ, νά παρουσιάσουν τά πράγματα ἔτσι, πώς τάχα ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) περιορίζει τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν στόν τομέα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας καί θέλει νά διαλύσει τίς ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ. Ἀπάντηση σέ ὅλες αὐτές τίς ψεύτικες, δημαγωγικές δηλώσεις δόθηκε μέ τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τίς ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ» (δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 270 τῆς 1 τοῦ Δεκέμβρη 1920) ὅπου λεπτομερειακά ἀναλύονταν τά λάθη τῆς Προλετκούλτ. — *336.*

127 Στά πρακτικά σχετικά μέ τήν ὁμιλία τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι στό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ στίς 7 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 ἀναφερόταν: «Ὁ σύντροφος Λουνατσάρσκι τόνισε ὅτι στήν Προλετκούλτ πρέπει νά ἐξασφαλιστεῖ ἰδιαίτε-

ρη θέση, ή πιό πλήρης αὐτονομία...» («Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 224, 8 τοῦ Ὀχτώβρη 1920). Ὁ ἴδιος ὁ Λουνατσάρσκι σχετικά μ' αὐτό τό ἐπεισόδιο διηγοῦνταν στά ἀπομνημονεύματά του: «Ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς τόν καιρό τοῦ συνεδρίου τῆς Προλετκούλτ τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1920 μοῦ ἀνέθεσε νά πάω ἐκεῖ καί μοῦ τόνισε κατηγορηματικά ὅτι ἡ Προλετκούλτ πρέπει νά βρίσκεται κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας καί νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της σάν ἵδρυμά του κτλ. Μέ λίγα λόγια, ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς ἤθελε νά τραβήξουμε τήν Προλετκούλτ κοντά στό κράτος· ταυτόχρονα ὁ Λένιν ἔπαιρνε μέτρα γιά νά τραβηχτεῖ ἡ Προλετκούλτ καί κοντά στό Κόμμα. Τό λόγο πού ἐκφώνησε στό συνέδριο, τόν σύνταξε μέ ἀρκετά διφορούμενο καί συμβιβαστικό πνεῦμα, στόν Βλαντίμιρ Ἰλίτς μεταβίβασαν αὐτό τό λόγο μέ ἀκόμη πιό ἤπια σύνταξη. Ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς μέ κάλεσε στό γραφεῖο του καί μέ κατσάδιασε» («Ὁ Β. Ι. Λένιν γιά τή λογοτεχνία καί τήν τέχνη». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1960, σελ. 667). — *336.*

128 Τό σχέδιο τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τίς συμπληρώσεις ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 14 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — *342.*

129 *Τό Συνέδριο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού* (Πρῶτο συνέδριο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς) ἔγινε στίς 1-7 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. Στό συνέδριο τοῦ Μπακοῦ ἦλθαν 1891 ἀντιπρόσωποι-ἐκπρόσωποι 37 ἐθνοτήτων (τοῦ Καυκάσου, τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, τοῦ Ἀφγανιστάν, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἰνδίας, τοῦ Ἰράν, τῆς Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Συρίας, τῆς Τουρκίας, τῆς Ἰαπωνίας καί ἄλλων χωρῶν). Τά δύο τρίτα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου (1273 ἀντιπρόσωποι) ἦταν κομμουνιστές. Τήν παραμονή τῆς ἔναρξης τοῦ συνεδρίου, στίς 31 τοῦ Αὐγούστου 1920, ἔγινε πανηγυρική συγκέντρωση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, κόκκινων στρατιωτῶν καί ναυτῶν βουλευτῶν τοῦ Μπακοῦ καί τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, ἡ ὁποία χαιρέτισε τούς ἀντιπροσώπους πού ἦλθαν στό συνέδριο. Στή συγκέντρωση χαιρέτισαν ἐπίσης τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς ἀντιπρόσωποι τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς — ὁ Μπέλα Κούν (Οὐγγαρία), ὁ Τόμας Κβέλτς (Ἀγγλία), ὁ Τζών Ρίντ (ΕΠΑ) καί ἄλλοι.

Τό συνέδριο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς συζήτησε τά παρακάτω ζητήματα: 1) Ἡ διεθνής κατάσταση καί τά καθήκοντα τῶν ἐργαζομένων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς· 2) Τό ἐθνικοαποικιακό ζήτημα· 3) Τό ἀγροτικό ζήτημα· 4) Τά Σοβιέτ στήν Ἀνατολή· 5) Τό ὀργανωτικό ζήτημα καί ἄλλα. Γιά τήν προετοιμασία τῶν ὑλικῶν γιά τό συνέδριο δημιουργήθηκαν τέσσερα τμήματα: γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, γιά τό ἐθνικοαποικιακό ζήτημα, γιά τό ζήτημα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης καί γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα.

Τό συνέδριο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐξέφρασε τήν ἀλληλεγγύη του μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί πάνω στή βάση τους ἐπεξεργάστηκε μιά σειρά ἀποφάσεις. Ψηφίστηκαν οἱ «Θέσεις γιά τή Σοβιετική ἐξουσία στήν Ἀνατολή». Στίς Θέσεις τονιζόταν ἡ ἀνάγκη νά χρησιμοποιηθεῖ ἀπό τούς ἀνατολικούς λαούς ἡ πείρα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης στή Ρωσία, τονιζόταν ἡ σημασία τῶν Σοβιέτ γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἐκμετάλλευσης, γιά τή μεταβίβαση τῆς γῆς στά χέρια τῶν ἐργαζομένων καί γιά τήν ἀποκατάσταση ἀδελφικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στούς ἐργαζόμενους τῶν διαφόρων λαῶν. Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης τίς

«Θέσεις γιά τό ἀγροτικό ζήτημα», στίς ὁποῖες ἀναφέρονταν οἱ πηγές τῆς καταπίεσης καί τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἀγροτιᾶς στήν 'Ανατολή καί χαράσσονταν τά ἐπαναστατικά μέτρα τῶν ἀγροτικῶν μετασχηματισμῶν (ἐθνικοποίηση τῆς γῆς καί μεταβίβασή της γιά δωρεάν χρησιμοποίησή της ἀπό τούς ἀγρότες, κατάργηση ὅλων τῶν φόρων καί χρεῶν, ρύθμιση τοῦ συστήματος τῆς ἄρδευσης, βοήθεια στούς νομαδικούς λαούς κτλ.). Στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα τό συνέδριο ἀποφάσισε νά μήν πάρει ειδική ἀπόφαση, ἀλλά νά ἐκφράσει τήν ἀλληλεγγύη του μέ τίς θέσεις τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πάνω σ' αὐτά τά ζητήματα. Τό συνέδριο ἀποφάσισε νά δημοσιεύσει τίς παρακάτω δυό ἐκκλήσεις: ἔκκληση στούς λαούς τῆς 'Ανατολῆς, πού νά τούς καλεῖ στήν πάλη ἐνάντια στούς ἀποικιοκράτες, καί ἔκκληση πρός τούς ἐργαζόμενους τῆς Εὐρώπης, τῆς 'Αμερικῆς καί τῆς 'Ιαπωνίας, πού νά τούς καλεῖ νά ὑποστηρίξουν τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς. Γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν ἀποφάσεων πού ψηφίστηκαν τό συνέδριο ὀργάνωσε πλάι στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπήτῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μόνιμο ὄργανο — τό Συμβούλιο προπαγάνδας καί δράσης τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς.

Μιλώντας γιά τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τό Πρῶτο συνέδριο τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε: «Τά διεθνῆ αὐτά συνέδρια εἶναι ἐκεῖνα πού συσπείρωσαν τούς κομμουνιστές καί ἔδειξαν πώς σέ ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες καί σέ ὅλες τίς καθυστερημένες ἀνατολικές χῶρες ἡ μπολσεβίκικη σημαία, τό πρόγραμμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ὁ τρόπος δράσης τῶν μπολσεβίκων ἀποτελοῦν γιά τούς ἐργάτες ὅλων τῶν πολιτισμένων χωρῶν, γιά τούς ἀγρότες ὅλων τῶν καθυστερημένων ἀποικιακῶν χωρῶν τή σημαία τῆς σωτηρίας, τή σημαία τῆς πάλης, ἔδειξαν ὅτι πραγματικά ἡ Σοβιετική Ρωσία, στά τρία αὐτά χρόνια, ὄχι μόνο ἀπόκρουσε ἐκείνους πού ἐπιτέθηκαν ἐνάντιά της γιά νά τήν πνίξουν, ἀλλά καί κατάκτησε τίς συμπάθειες τῶν ἐργαζομένων ὅλου τοῦ κόσμου...» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 357). — *342.*

130 *Ἡ σύσκεψη τῶν προέδρων τῶν Νομαρχιακῶν, ἐπαρχιακῶν καί κοινοτικῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας* ἔγινε στίς 15-17 τοῦ 'Οχτώβρη 1920. Στή σύσκεψη ἦλθαν περίπου 3 000 ἀντιπρόσωποι. Πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ψηφίστηκε ἀπόφαση, στήν ὁποία ἐκφραζόταν ἡ ἱκανοποίηση μέ τήν εὐκαιρία τῆς σύναψης ειρήνης μέ τή Φιλλανδία καί τῆς προκαταρκτικῆς ἀνακωχῆς μέ τήν Πολωνία, ἀναγνωριζόταν σάν σωστή ἡ φιλειρηνική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, «πού ἐπεδίωκε νά διατηρήσει στή ζωή πολλές ἑκατοντάδες χιλιάδες ρώσους καί πολωνούς ἐργάτες καί ἀγρότες καί νά ἀπαλλάξει τίς ρωσικές καί πολωνικές ἐργαζόμενες μάζες ἀπό τά βάρη καί τά βάσανα τῆς χειμερινῆς ἐκστρατείας». Ταυτόχρονα ἡ σύσκεψη τόνιζε ὅτι «ἄμεσο καθῆκον στό δρόμο γιά τή σταθερή ειρήνη εἶναι πρῶτ' ἀπόλα ἡ πλήρης συντριβή τῶν διασωθέντων στό Νότο συμμοριῶν» καί καλοῦσε τούς ἐργαζόμενους τῆς Ρωσίας «νά παράσχουν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη στά μέτωπα καί νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ὁριστική διάλυση τοῦ Βράνγκελ» («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 231, 16 τοῦ 'Οχτώβρη 1920). Στή σύσκεψη συζητήθηκαν ἐπίσης τά ζητήματα: τῆς βοήθειας πρός τό Δυτικό μέτωπο, τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης, τῆς ὑποχρέωσης γιά ἐργασία καί μεταφορές μέ ὑποζύγια, τῆς λαϊκῆς παιδείας. — *344.*

131 Πρόκειται γιά τή διακοίνωση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῶν ΕΠΑ Μπ. Κόλμπι πρός τήν Ιταλική κυβέρνηση γιά τή στάση τῆς κυβέρνησης τῶν ΕΠΑ ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία. Ἡ διακοίνωση δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 198 τῆς 8 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. — *346.*

132 Σύμφωνα μέ τή συμφωνία ἀνακωχῆς καί προκαταρκτικῶν ὅρων εἰρήνης ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί στή ΣΣΔ Οὐκρανίας ἀπό τή μιά μεριά καί στήν Πολωνία ἀπό τήν ἄλλη, πού ὑπογράφηκε στίς 12 Ὀχτώβρη 1920 στή Ρίγα, στήν Πολωνία περνοῦσαν οἱ δυτικές περιοχές τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Λευκορωσίας. Οἱ συμβαλλόμενες πλευρές ἀναλάμβαναν τήν ὑποχρέωση νά μήν ὑποστηρίζουν ἐχθρικές ἐνέργειες πού στρέφονταν ἐνάντια σέ δποιαδήποτε ἀπ' αὐτές, καί παραιτοῦνταν ἀπό τίς ἐπανορθώσεις. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση συμφώνησε νά ἐπιστρέψει στήν Πολωνία τίς πολιτιστικές ἀξίες πού εἶχε ἀποκομίσει ἀπό τήν Πολωνία ἡ τσαρική κυβέρνηση (βλ. «Ντοκουμέντα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ΕΣΣΔ», τόμ. III, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1959, σελ. 245-258). — *358.*

133 Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία τοῦ ἀγρότη Μπελιάγεφ πού, χρησιμοποιώντας παραστατική σύγκριση, ἔλεγε ὅτι ὁ ρῆσος, δηλαδή τό παγκόσμιο κεφάλαιο, δέν περιμένει τίποτε ἄλλο παρά τή σύγκρουση τοῦ τράγου μέ τό κριάρι — τῶν ἐργατῶν μέ τούς ἀγρότες. — *362.*

134 Τό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου *«Τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας»* στάλθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν γιά στοιχειοθέτηση στήν Πετρούπολη στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής». Τήν ἑπόμενη τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἄρθρου στήν Πετρούπολη ὁ Λένιν πληροφοροῦσε σχετικά μ' αὐτό τή Συντακτική ἐπιτροπή καί τήν παρακαλοῦσε τό ὑλικό πού στάλθηκε «νά τό πάρει, νά τό ἐλέγξει ἀμέσως, νά τό στοιχειοθετήσει (νά μοῦ ἐπιστραφοῦν ὅλα)» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Ὁ ἴδιος ὁ Λένιν ἔκανε τήν τυπογραφική διόρθωση τοῦ ἄρθρου· στά τυπογραφικά δοκίμια, πού τοῦ ἔστειλαν ἀπό τήν Πετρούπολη, ἔκανε μιά σειρά διορθώσεις.

Μεγάλο μέρος τοῦ ἄρθρου «Τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας» ἀποτελεῖ τό κείμενο πού πῆρε ὁ Λένιν ἀπό τήν μπροσούρα του «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού εἶχε γραφτεῖ τό 1906 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 269-352). Ἀπ' αὐτή τήν μπροσούρα ὁ Λένιν χρησιμοποιεῖ τό κεφάλαιο V — «Δειγματάκι καντέτικης αὐτοϊκανοποίησης». — *369.*

135 Τό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ ψηφίστηκε ἀπό τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν δλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 37-43). — *369.*

136 Παρατίθεται περικοπή τῆς ἀπόφασης τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν δλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ.

ἔκδ., 1954, σελ. 77). Τό σχέδιο αὐτῆς τῆς ἀπόφασης γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 116-117). — *370.*

137 Ἡ ἀνάλυση τῶν μηνιαίων στοιχείων γιά τίς οἰκονομικές καί πολιτικές ἀπεργίες στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἔγινε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στά ἄρθρα «Γιά τή στατιστική τῶν ἀπεργιῶν στή Ρωσία» καί «Τό ἱστορικό νόημα τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή Ρωσία». Τό πρῶτο ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1910 καί τό Γενάρη τοῦ 1911 στά τεύχη 1 καί 2 τοῦ περιοδικοῦ «Μίσλ», τό δεύτερο στίς 29 τοῦ Ἀπρίλη (12 τοῦ Μάη) 1911 στό φύλ. ἀρ. 3 τοῦ «Ντισκουσιόννι Λιστόκ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 385-414, 366-384). — *370.*

138 Ἡ *«Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου»* («Neue Rheinische Zeitung») ἔβγαινε καθημερινά στήν Κολωνία μέ διευθυντή τόν Κ. Μάρξ ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1848 ὥς τίς 19 τοῦ Μάη 1849. Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἀνῆκαν οἱ Φ. Ἔνγκελς, Β. Βόλφ, Γκ. Βέερτ, Φ. Βόλφ, Ε. Ντρόνκε, Φ. Φράιλιγκρατ καί Γκ. Μπύρκερς. Ἡ ἐφημερίδα ἦταν μαχητικό ὄργανο τῆς προλεταριακῆς πτέρυγας τῶν λαϊκῶν μαζῶν, τίς ξεσήκωνε στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση. Τά κύρια ἄρθρα πού καθόριζαν τή θέση τῆς ἐφημερίδας στά σοβαρότατα ζητήματα τῆς γερμανικῆς καί τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπανάστασης γράφονταν κατά κανόνα ἀπό τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς.

Ἡ «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου», παρόλες τίς διώξεις καί τά ἀστυνομικά ἐμπόδια, ὑπεράσπιζε θαραλέα τά συμφέροντα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἀπέλαση τοῦ Μάρξ ἀπό τήν Πρωσία τό Μάη τοῦ 1849 καί οἱ διώξεις ἐνάντια στούς ἄλλους συντάκτες τῆς «Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου» ἔγιναν αἰτία νά διακοπεῖ ἡ ἔκδοσή της — *374.*

139 Κ. Μάρξ. «Ἡ κρίση καί ἡ ἀντεπανάσταση» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2 ρωσ. ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 431). — *374.*

140 *Συνέλευση τῆς Φραγκφούρτης* — παγγερμανική Ἐθνική Συνέλευση, πού συγκλήθηκε μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Μάρτη 1848 στή Γερμανία καί ἄρχισε τίς συνεδριάσεις της τό Μάη τοῦ ἴδιου χρόνου στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν. Τό κύριο καθῆκον τῆς Συνέλευσης ἦταν ἡ ἐξάλειψη τοῦ πολιτικοῦ κατατεμαχισμοῦ καί ἡ ἐπεξεργασία παγγερμανικοῦ Συντάγματος. Ὡστόσο, ἐξαιτίας τῆς δειλίας καί τῶν ταλαντεύσεων τῆς φιλελεύθερης πλειοψηφίας τῆς Συνέλευσης, τῆς ἀναποφασιστικότητας καί τῆς ἀσυνέπειας τῆς μικροαστικῆς ἀριστερῆς πτέρυγας, ἡ Συνέλευση φοβήθηκε νά πάρει στά χέρια της τήν ἀνώτατη ἐξουσία στή χώρα καί δέν μπόρεσε νά πάρει ἀποφασιστική θέση στά βασικά προβλήματα τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848-1849. Ἡ Συνέλευση δέν ἔκανε τίποτε γιά τήν ἀνακούφιση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δέν ὑποστήριξε τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῆς Πολωνίας καί τῆς Τσεχίας καί ἐπιδοκίμαζε τήν πολιτική τῆς καταπίεσης πού ἐφάρμοζαν ἡ Αὐστρία καί ἡ Πρωσία ἀπέναντι στούς ὑποδουλωμένους λαούς. Οἱ βουλευτές τῆς Συνέλευσης δέν τόλμησαν νά κινητοποιήσουν τίς δυνάμεις τοῦ λαοῦ γιά τήν ἀπόκρουση τῆς ἐπίθεσης τῆς ἀντεπανάστασης καί γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Συντάγματος

πού εἶχαν ἐπεξεργαστεῖ οἱ ἴδιοι τό Μάρτη τοῦ 1849. «Ἔπαιρναν κάθε εἴδους δημοκρατικές «ἀποφάσεις», «θέσπιζαν» κάθε εἴδους ἐλευθερίες, ἐνῶ στήν πράξη ἄφηναν τήν ἐξουσία στά χέρια τοῦ βασιλιᾶ» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 20-21).

Σέ λίγο καιρό, ἡ αὐστριακή καί μετά καί ἡ πρωσική κυβέρνηση ἀνακάλεσαν τούς ἀντιπροσώπους τους, καί σέ συνέχεια ἐγκατέλειψαν τή Συνέλευση τῆς Φραγκφούρτης οἱ φιλελεύθεροι ἀντιπρόσωποι καί τῶν ἄλλων γερμανικῶν κρατῶν. Οἱ βουλευτές τῆς ἀριστερῆς, τῆς μικροαστικῆς πτέρυγας, πού παρέμειναν στή Συνέλευση, μετέφεραν τήν ἕδρα της στή Στουτγάρδη. Τόν Ἰούνη τοῦ 1849 ἡ Συνέλευση διαλύθηκε ἀπό τά στρατεύματα τῆς κυβέρνησης τῆς Βυρτεμβέργης. — *375.*

141 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 39. — *375.*

142 Στίς 9 τοῦ Γενάρη 1905 πάνω ἀπό 140 χιλιάδες ἐργάτες τῆς Πετρούπολης σέ ειρηνική πορεία, κρατώντας ἐκκλησιαστικά λάβαρα καί εικόνες, κατευθύνθηκαν στά Χειμερινά ἀνάκτορα μέ ὑπόμνημα πρός τόν τσάρο. Ἡ πορεία εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό τόν μυστικό πράκτορα τῆς ὀχράνας παπά-Γκαπόν, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, πού ἄρχισε στίς 3 (16) τοῦ Γενάρη 1905 στό ἐργοστάσιο Πουτίλοφ καί πού στίς 7 (20) τοῦ Γενάρη ἔγινε γενική. Οἱ μπολσεβίκοι ξεσκέπαζαν τή σκευωρία τοῦ Γκαπόν καί προειδοποιοῦσαν ὅτι ὁ τσάρος μπορεῖ νά ὀργανώσει τό ματοκύλισμα τῶν ἐργατῶν. Οἱ προειδοποιήσεις τῶν μπολσεβίκων δικαιώθηκαν. Μέ διαταγή τοῦ τσάρου, ὁ στρατός ὑποδέχτηκε μέ ὁμοβροντίες, μέ σπαθιά καί μέ μαστίγια τήν ἄοπλη πορεία τῶν ἐργατῶν μέ τίς γυναῖκες καί τά παιδιά τους. Πάνω ἀπό χίλια ἄτομα σκοτώθηκαν, περίπου πέντε χιλιάδες τραυματίστηκαν. Ἡ 9 τοῦ Γενάρη, πού ἄρχισε νά ὀνομάζεται Ματωμένη Κυριακή, ἀποτέλεσε τήν ἀπαρχή τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905. — *375.*

143 Πρόκειται γιά τήν καθημερινή ἐφημερίδα «Νάσα Ζίζν», πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη μέ διακοπές ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Νοέμβρη 1904 ὥς τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη 1906. — *377.*

144 *Μπρεντανισμός* — πολιτικό ρεῦμα, πού θεμελιωτής του ἦταν ὁ γερμανός ἀστός οἰκονομολόγος Λουιό Μπρεντάνο (1844-1931). Ὁ Μπρεντάνο κήρυσσε τήν «κοινωνική εἰρήνη» στήν καπιταλιστική κοινωνία, τή δυνατότητα ξεπεράσματος τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ χωρίς ταξική πάλη, ἰσχυριζόταν ὅτι τάχα μέ τήν ὀργάνωση ρεφορμιστικῶν συνδικάτων καί ἐργοστασιακῆς νομοθεσίας μπορεῖ νά λυθεῖ τό ἐργατικό ζήτημα, νά συμβιβαστοῦν τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν καί τῶν καπιταλιστῶν. — *385.*

145 *«Μπέζ Ζαγκλάβιγια»* («Χωρίς Τίτλο») — ἐβδομαδιαῖο πολιτικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 24 τοῦ Γενάρη (6 τοῦ Φλεβάρη) ὥς τίς 14 (27) τοῦ Μάη 1906. Τό περιοδικό ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Σ. Ν. Προκοπόβιτς καί μέ ἄμεσους συνεργάτες τήν Ε. Ντ. Κουσκόβα, τόν Β. Γ. Μπογκουτσάρσκι, τόν Β. Β. Χιζνιακόφ καί ἄλλους. Οἱ «μπεζζαγκλάβτσι»

ἦταν μισοκαντέτικη, μισομενσεβίκικη ὁμάδα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς διανόησης. Καλυπτόμενοι πίσω ἀπό τήν τυπική τους ἀκομματικότητα, οἱ «μπεζζαγκλάβτσι» ἦταν κήρυκες τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, ὑποστήριζαν τούς ἀναθεωρητές στή ρωσική καί διεθνή σοσιαλδημοκρατία. — *385.*

146 Πρόκειται γιά τίς διαφωνίες στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τοῦ γερμανικοῦ Ράιχσταγκ πάνω στό ζήτημα τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἐπιχορηγήσεων (Dampfersubvention). Στά τέλη τοῦ 1884 ὁ καγκελάριος τῆς Γερμανίας Βίσμαρκ πρός τό συμφέρον τῆς γερμανικῆς κατακτητικῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς ἀπαίτησε ἀπό τό Ράιχσταγκ νά ἐγκρίνει ἐπιχορηγήσεις πρός τίς ἀτμοπλοϊκές ἑταιρεῖες γιά τήν ὀργάνωση τακτικῶν ἀτμοπλοϊκῶν δρομολογίων στήν Ἀνατολική Ἀσία, στήν Αὐστραλία καί στήν Ἀφρική. Ἐνῶ ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, πού καθοδηγοῦνταν ἀπό τόν Μπέμπελ καί τόν Λῆμπκνεχτ, ἀπόριψε τήν ἀτμοπλοϊκή ἐπιχορήγηση, ἡ δεξιά πτέρυγα, πού ἀποτελοῦσε τήν πλειοψηφία τῆς ὁμάδας, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἄουερ, τόν Ντίτς καί ἄλλους, πρίν ἀκόμη ἀρχίσουν οἱ ἐπίσημες συζητήσεις στό Ράιχσταγκ τάχθηκε ὑπέρ τῆς παροχῆς ἐπιχορηγήσεων στίς ἀτμοπλοϊκές ἑταιρεῖες. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος στό Ράιχσταγκ τό Μάρτη τοῦ 1885 ἡ δεξιά πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ψήφισε ὑπέρ τῆς λειτουργίας τῆς ἀνατολικο-ἀσιατικῆς καί τῆς αὐστραλιακῆς ἀτμοπλοϊκῆς γραμμῆς· τή συμφωνία της μέ τό νομοσχέδιο τοῦ Βίσμαρκ τήν ἐξάρτησε ἀπό τήν ἀποδοχή ὁρισμένων αἰτημάτων της, ἰδιαίτερα ἀπό τό αἶτημα νά ναυπηγοῦνται τά νέα σκάφη σέ γερμανικά ναυπηγεῖα. Μόνο ὅταν τό Ράιχσταγκ ἀπόριψε αὐτό τό αἶτημα, ὅλη ἡ ὁμάδα ψήφισε ἐνάντια στό κυβερνητικό σχέδιο. Ἡ στάση τῆς πλειοψηφίας τῆς ὁμάδας προκάλεσε τήν ἀποφασιστική ἀντίδραση τῆς ἐφημερίδας «Σοσιαλδημοκράτης» καί τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων. Οἱ διαφωνίες ἦταν τόσο ὀξεῖες, πού παραλίγο νά προκαλέσουν διάσπαση στό Κόμμα. Ὁ Φ. Ἔνγκελς ἔκανε ἔντονη κριτική γιά τήν ὀπορτουνιστική στάση τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, τόμ. XXVII, ρωσ. ἔκδ., 1935, σελ. 441-445, 456, 457, 471). — *388.*

147 *Οἱ «νέοι»* μέσα στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία ἦταν μιά μικροαστική, μισοαναρχική ἀντιπολίτευση, πού ἐμφανίστηκε τό 1890. Τό βασικό πυρήνα τῆς ὁμάδας τόν ἀποτελοῦσαν νεαροί φιλόλογοι καί σπουδαστές (ἀπό ἐδῶ πῆρε καί τήν ὀνομασία ἡ ἀντιπολίτευση), πού διεκδικοῦσαν τό ρόλο τῶν θεωρητικῶν καί τῶν καθοδηγητῶν τοῦ Κόμματος. Ἡ ἀντιπολίτευση αὐτή, μή καταλαβαίνοντας ὅτι μετά τήν κατάργηση τοῦ ἔκτακτου νόμου κατά τῶν σοσιαλιστῶν (1878) ἄλλαξαν οἱ συνθῆκες δράσης τοῦ Κόμματος, ἀρνιόταν τήν ἀνάγκη τῆς χρησιμοποίησης τῶν νόμιμων μορφῶν πάλης, πάλευε ἐνάντια στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Βουλή, κατηγοροῦσε τό Κόμμα ὅτι ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μικροαστικῆς τάξης, ὅτι εἶναι ὀπορτουνιστικό. Οἱ θεωρητικές ἀντιλήψεις καί ἡ τακτική τῆς ἀντιπολίτευσης ἀποτελοῦσαν, ὅπως ἔλεγε ὁ Ἔνγκελς, ἕναν «τρομερά διαστρεβλωμένο «μαρξισμό»». Ἡ ἀποσπασμένη ἀπό τήν ἀντικειμενική πραγματικότητα, ἡ τυχοδιωκτική τακτική τῶν «νέων» θά μποροῦσε — ἔγραφε ὁ Ἔνγκελς — «νά χαντακώσει ἀκόμη καί τό πιό ἰσχυρό κόμμα πού θά εἶχε ἑκατομμύρια

μέλη» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 74). Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1891 τό συνέδριο τῆς Ἐρφούρτης τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας διέγραψε ἀπό τό Κόμμα ἕνα μέρος ἀπό τούς ἡγέτες τῆς «ἀριστερῆς» ἀντιπολίτευσης. — *388.*

148 *«Σέβερνι Γκόλος»* («Ἡ Φωνή τοῦ Βορᾶ») — νόμιμη ἐφημερίδα, ἑνιαῖο ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη, ἀπό τίς 6 (19) ὥς τίς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1905 μετά τό κλείσιμο ἀπό τήν κυβέρνηση τῶν ἐφημερίδων «Νόβαγια Ζίζν» καί «Νατσάλο»· ἡ ἔκδοσή της γινόταν κάτω ἀπό τήν κοινή διεύθυνση τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων. Ὕστερα ἀπό τό τρίτο φύλλο της ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν κυβέρνηση. — *389.*

149 *«Νατσάλο»* («Ἀρχή») — καθημερινή νόμιμη μενσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη ὥς τίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Βγῆκαν 16 φύλλα. Διευθυντές-ἐκδότες ἦταν οἱ Ντ. Μ. Χέρτσενσταϊν καί Σ. Ν. Σαλτικόφ, συνεργάζονταν στήν ἐφημερίδα οἱ Λ. Μάρτοφ, Α. Ν. Πότρεσοφ, Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Γκ. Ντέιτς, Ν. Ι. Ἰορντάνσκι καί ἄλλοι. — *389.*

150 *«Νόβαγια Ζίζν»* («Νέα Ζωή») — ἡ πρώτη νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε καθημερινά στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) ὥς τίς 3 (16) τοῦ Φλεβάρη 1905. Ἐπίσημος διευθυντής-ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» θεωροῦνταν ὁ ποιητής Ν. Μ. Μίνσκι, ἐκδότρια ἡ Μ. Φ. Ἀντρέγεβα. Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό ἐξωτερικό στήν Πετρούπολη, στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905, ἡ ἐφημερίδα ἄρχισε νά βγαίνει κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγησή του. Ἡ σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῶν συνεργατῶν ἄλλαξε. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν οὐσιαστικά τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ὑποβλήθηκε σέ πολλές διώξεις. Ὕστερα ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ 27 φύλλου της στίς 2 τοῦ Δεκέμβρη, ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό τελευταῖο, τό 28ο φύλλο τῆς ἐφημερίδας, βγῆκε παράνομα. — *389.*

151 *«Πολιάρναγια Ζβεζντά»* («Πολικό Ἀστέρι») — ἑβδομαδιαῖο πολιτικό καί φιλοσοφικό περιοδικό, ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ὥς τίς 19 τοῦ Μάρτη (1 τοῦ Ἀπρίλη) 1906 μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε καί συνεργάτες τούς Ν. Α. Μπερντιάγιεφ, Β. Μ. Γκέσεν, Α. Σ. Ἰζγκόγεφ, Ντ. Ε. Μερεζκόβσκι, Ι. Ι. Πετρουνκέβιτς καί ἄλλους. Βγῆκαν συνολικά 14 τεύχη. Τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἐκδήλωνε ἀνοιχτά τό μίσος του ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, πολεμοῦσε τήν ἐπαναστατική δημοκρατική διανόηση. — *390.*

152 Τό σχέδιο ἀπόφασης πού προτάθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν πάνω στό ζήτημα τῆς ἀνασυγκρότησης τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — *392.*

153 Τό ζήτημα τῆς νόρμας ἐργασίας καί τῆς μερίδας τροφίμων τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων συζητήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Οἱ προτάσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν μπῆκαν ὅλες στήν ἀπόφαση πού ψηφίστηκε πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀνάθεσε στήν ἐπιτροπή πού δημιουργήθηκε νά κάνει εἰσήγηση στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — *393.*

154 Τό σχέδιο ἀπόφασης, πού ἀφοροῦσε τό ζήτημα τῶν «ἐσωκομματικῶν διαθέσεων», μαζί μέ τίς συμπληρώσεις ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — *394.*

155 Ἡ δήλωση στόν Τύπο γιά τήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου, πού δημιουργήθηκε σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῆς IX Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ), δημοσιεύτηκε στίς 28 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 στήν πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». — *394.*

156 Τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ, πού ψηφίστηκε στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, ὅταν συζητοῦνταν τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στά οἰκονομικά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα.

Τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στά οἰκονομικά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα μπῆκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 στό IX συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). Στήν ἀπόφαση πού πάρθηκε πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα ἀναφερόταν: «Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά ἐπεξεργαστεῖ στό πιό σύντομο χρονικό διάστημα σύστημα ὀργανωτικῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στό ΑΣΛΟ καί στά ἄλλα Ἐπιτροπάτα, πού συνδέονται ἄμεσα μέ τήν οἰκονομία (Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν, Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας) στήν καθημερινή τους δουλιά, μέ σκοπό τήν ἐξασφάλιση πλήρους ἑνότητας στήν ἐφαρμογή τοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου πού ἐγκρίθηκε ἀπό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος». («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν σύνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 490). Γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση «Σχετικά μέ τήν ἑνοποίηση τῆς δουλιᾶς τῶν οἰκονομικῶν Ἐπιτροπάτων γιά τήν ἐπεξεργασία ἑνιαίου οἰκονομικοῦ σχεδίου» καί πρότεινε δικό του σχέδιο ἀπόφασης. — *395.*

157 Ἡ τριάδα αὐτή ὁρίστηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 γιά τή συλλογή πληροφοριῶν σχετικά μέ τίς διυπηρεσιακές ἐπιτροπές. — *395.*

158 Τό σχέδιο τοῦ Β. Ι. Λένιν μπῆκε ὁλόκληρο στήν ἀπόφαση γιά τήν Γκλαβπολιτπροσβέτ (Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης τῆς Δημοκρατίας) πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 28 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. Πρόεδρος τῆς Γκλαβπολιτπροσβέτ ὁρίστηκε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. — *397.*

159 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς «Σχετικά μέ τά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τῆς δράσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας». Ἡ ἀπόφαση δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἰσβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ» ἀρ. φύλ. 226 τῆς 10 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — *397.*

160 *Ἡ Πανρωσική σύσκεψη τῶν πολιτικῶν διαφωτιστῶν τῶν Διευθύνσεων τῆς λαϊκῆς παιδείας τῶν κυβερνείων καί τῶν νομῶν* ἔγινε στή Μόσχα στίς 2-8 τοῦ Νοέμβρη 1920. Στή σύσκεψη ἦλθαν 283 ἀντιπρόσωποι. Στό κέντρο τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης βρίσκονταν τά ζητήματα πού ἦταν συνδεμένα μέ τή δημιουργία τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης πολιτικῆς διαφώτισης τῆς Δημοκρατίας (Γκλαβπολιτπροσβέτ). Κατά τήν ἔναρξη τῆς σύσκεψης λόγο γιά τήν πολιτικοδιαφωτιστική δουλιά ἐκφώνησε ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι. Ἡ σύσκεψη ἄκουσε τίς εἰσηγήσεις: τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια — «Τό ἄμεσο σχέδιο δουλιᾶς τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης πολιτικῆς διαφώτισης» καί τοῦ Ε. Α. Λίτκενς — «Ἡ ὀργάνωση τῶν τοπικῶν πολιτικοδιαφωτιστικῶν ἐπιτροπῶν». Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ἦταν ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ ἐπισιτιστική καμπάνια καί ἡ πολιτικοδιαφωτιστική δουλιά, ἡ παραγωγική προπαγάνδα σέ σχέση μέ τήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας, ἡ ἐξάλειψη τῆς ἀγραμματοσύνης καί ἄλλα.

Ὁ λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν ἐκφωνήθηκε στήν τρίτη συνεδρίαση (δεύτερη μέρα τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης) ὕστερα ἀπό τήν εἰσήγηση τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια. — *398.*

161 Τό διάταγμα τοῦ ΣΛΕ «Γιά τή Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης τῆς Δημοκρατίας (Γκλαβπολιτπροσβέτ)», πού ἐκπονήθηκε μέ βάση τίς ὑποδείξεις τοῦ Β. Ι. Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 397), ὑπογράφηκε ἀπό τόν Λένιν στίς 12 τοῦ Νοέμβρη 1920 καί δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 263 τῆς 23 τοῦ Νοέμβρη 1920. — *398.*

162 Ἡ ἐργασία τοῦ Β. Ι. Λένιν *«Γιά τήν πάλη μέσα στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα»* ἀποτελεῖται ἀπό δυό ἄρθρα πού ἔχουν ἑνιαῖο θέμα. Τό πρῶτο ἄρθρο, πού μέ τήν ὀνομασία του σ' αὐτή τήν ἔκδοση (ὅπως καί στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν) τιτλοφορεῖται ὅλη ἡ ἐργασία, γράφτηκε στίς 4 τοῦ Νοέμβρη 1920 καί ἀρχικά δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 250, 7 τοῦ Νοέμβρη 1920. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας, δημοσιεύοντας αὐτό τό ἄρθρο, παρέθεσε τήν παρακάτω σημείωση: «Τό ἄρθρο αὐτό ὁ σύντρ. Λένιν τό ἔγραψε πρίν πάρει πληροφορίες γιά τήν αἰσχρή στάση τοῦ Ντ' Ἀραγκόν καί τῶν ὁπορτουνιστῶν συνδικαλιστῶν, μελῶν τοῦ Κόμματος, πού ἐφάρμοσαν δική τους πολιτική ἐνάντια στήν ΚΕ τοῦ δικοῦ τους Κόμματος καί, κάνοντας οὐσιαστικά συνασπισμό μέ τόν ὑπουργό Τζιολίττι, ὑπόσκαψαν τό τεράστιο κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τά γεγονότα αὐτά, στά ὁποῖα θά σταθοῦμε σ' ἕνα ἀπό τά ἑπόμενα φύλλα, ἐπιβεβαιώνουν ἀκόμη πιό καθαρά τήν ὀρθότητα τῆς ἄποψης τοῦ σύντρ. Λένιν». Τό δεύτερο ἄρθρο πού τιτλοφοροῦνταν ἀπό τό Λένιν «Ὑποκριτικοί λόγοι περί ἐλευθερίας (ἀντί ἐπιλόγου)» γράφτηκε στίς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1920. Στό χειρόγραφο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου ὁ Λένιν ἔκανε τήν παρακάτω ἐπισημείωση: «Ν Β: Ἄν δημοσιευτεῖ, νά δημοσιευτεῖ σάν ἐπίλογος στό ἄρθρο γιά τήν ἐσωτερική πάλη στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα. Ν Β»

(Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Καί τά δυό ἄρθρα τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 δημοσιεύτηκαν στό τεῦχος 15 τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» μέ τόν κοινό τίτλο «Ὑποκριτικοί λόγοι περί ἐλευθερίας». — *409.*

163 «*Avanti!*» («Ἐμπρός!») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος· ἱδρύθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1896 στή Ρώμη. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ ἐφημερίδα κρατοῦσε ἀσυνεπή διεθνιστική στάση, μή κόβοντας τούς δεσμούς της μέ τούς ρεφορμιστές. Τό 1926 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή φασιστική κυβέρνηση τοῦ Μουσσολίνι, συνέχισε ὅμως νά ἐκδίδεται στό ἐξωτερικό· ἀπό τό 1943 ἐκδίδεται ξανά στήν Ἰταλία. — *411.*

164 «*L' Humanité*» («Ἡ Ἀνθρωπότητα») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἱδρύθηκε τό 1904 ἀπό τόν Ζ. Ζωρές, σάν ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ ἐφημερίδα βρισκόταν στά χέρια τῆς ἄκρας δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1920, μετά ἀπό τή διάσπαση τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος,ἡ ἐφημερίδα ἔγινε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας. — *414.*

165 Ἡ ἐσέρικη ἐφημερίδα *«Ντιέλο Ναρόντα»* («Ἡ ὑπόθεση τοῦ Λαοῦ») ἔβγαινε στήν Πετρούπολη, μετά στή Σαμάρα καί στή Μόσχα μέ διακοπές καί μέ διάφορους τίτλους ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917 ὡς τό Μάρτη τοῦ 1919. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πῆρε ἐχθρική, ἀντισοβιετική θέση· κλείστηκε γιά ἀντεπαναστατική δράση. — *421.*

166 *«Λαϊκό Δίκαιο»* («Volksrecht») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ἑλβετίας, τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης τοῦ καντονίου τῆς Ζυρίχης καί τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων τῆς Ζυρίχης· βγαίνει στή Ζυρίχη ἀπό τό 1898 μέχρι σήμερα. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (1914-1918) ἡ ἐφημερίδα ἔδινε ἀληθινές, ἄν καί ἀνεπαρκεῖς πληροφορίες γιά τό ἐργατικό κίνημα, δημοσίευε ἄρθρα τῶν ἀριστερῶν τσιμμερβαλντινῶν. Στή «Volksrecht» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Δώδεκα σύντομες θέσεις γιά τήν ὑπεράσπιση ἀπομέρους τοῦ Γκ. Γκρόιλιχ τῆς ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας», «Τεχνάσματα τῶν δημοκρατῶν σωβινιστῶν», καθώς καί δική του περίληψη τῆς διάλεξης «Τά καθήκοντα τοῦ ΣΔΕΚΡ στή ρωσική ἐπανάσταση», διάλεξη πού ἔγινε στή Ζυρίχη στίς 27 τοῦ Μάρτη 1917. Κατοπινά ἡ «Volksrecht», ἐκφράζοντας τή θέση τῶν ἑλβετῶν σοσιαλδημοκρατῶν, τασσόταν ἐνάντια στήν εἴσοδο τοῦ Κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή ἀπόριπτε τούς «21 ὅρους» τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τώρα κρατάει ἀντικομμουνιστική θέση καί δέν διαφέρει σχεδόν καθόλου ἀπό τίς ἀστικές ἐφημερίδες. — *423.*

167 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 23ος, σελ. 187. — *424.*

168 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 20ός, σελ. 108. — *425*.

169 Τό κείμενο τοῦ διατάγματος, διορθωμένο σύμφωνα μέ τίς παρατηρήσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ στίς 25 τοῦ Μάη 1920 καί δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ» τῆς 4 τοῦ Ἰούνη 1920. — *431*.

170 Οἱ προτάσεις πού γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό προσχέδιο αὐτό μπῆκαν στήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 27 τοῦ Μάη 1920. — *432*.

171 *Τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ γιά τά καθήκοντα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό Τουρκεστάν* ἑτοιμάστηκε ἀπό Ἐπιτροπή πού ὁρίστηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· στή σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς μπῆκαν ὁ Γκ. Β. Τσιτσέριν, ὁ Ν. Ν. Κρεστίνσκι καί ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τουρκεστάν Σ. Ζ. Ἐλιάβα. Ὡστόσο τό σχέδιο ἀπόφασης πού παρουσίασε ἡ Ἐπιτροπή εἶχε μιά σειρά σοβαρές ἐλλείψεις. Ἔτσι στό σχέδιο δέν ἀναφερόταν τίποτε γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν ἀστικό ἐθνικισμό· δέν καθορίζονταν τά καθήκοντα καί οἱ ἁρμοδιότητες τῆς ΚΕ τοῦ Τουρκεστάν καί τοῦ ΣΛΕ τοῦ Τουρκεστάν. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ Β. Ι. Λένιν στίς 13 τοῦ Ἰούνη 1920 ἔδωσε μιά σειρά παρατηρήσεις γιά τό σχέδιο. Στίς 22 τοῦ Ἰούνη 1920 τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἀφοῦ συζήτησε τό σχέδιο τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνάθεσε στόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι καί στόν Σ. Ζ. Ἐλιάβα νά τό ἐπανεπεξεργαστοῦν, παίρνοντας ὑπόψη τίς παρατηρήσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, καθώς καί τίς παρατηρήσεις πού ἔγιναν στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα τό Πολιτικό Γραφεῖο πῆρε ἀπόφαση, πού τό σχέδιό της γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 153).

Στίς 29 τοῦ Ἰούνη 1920 τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), παίρνοντας σάν βάση τίς ὑποδείξεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, ψήφισε τίς ἀποφάσεις: «Γιά τά καθήκοντά μας στό Τουρκεστάν», «Γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐξουσίας στό Τουρκεστάν», «Γιά τήν κομματική οἰκοδόμηση στό Τουρκεστάν», καί ἐνέκρινε τίς «Ὁδηγίες πρός τήν Ἐπιτροπή τοῦ Τουρκεστάν». — *433*.

172 Πρόκειται γιά τό «Σχέδιο ἀπόφασης τῆς Αὐτόνομης Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τοῦ Τουρκεστάν τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ρωσίας», πού παρουσίασε στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 23 τοῦ Μάη 1920 ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ Τουρκεστάν, ἡ ὁποία ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Ρισκοῦλοφ, Χοτζάγεφ καί Μπέχ-Ἰβανόφ. — *435*.

173 Τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτελεῖ πρόχειρο σχέδιο τῶν λενινιστικῶν «Θέσεων γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο σελ. 183-201). Ἕνα μεγάλο μέρος τῶν σημείων τοῦ σχεδίου εἶναι διαγραμένο (ὅπως φαίνεται, διάφορα σημεῖα ὁ Λένιν τά διέγραψε ὅταν ἔγραφε τίς θέσεις). — *439*.

[174] Πρόκειται γιά τή ματαίωση ἀπό τούς ὀπορτουνιστές τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν, πού προβλεπόταν νά διεξαχθεῖ στίς 21 τοῦ Ἰούλη 1919, γιά τήν ὑποστήριξη τῆς ρωσικῆς καί τῆς οὐγγρικῆς ἐπανάστασης μέ αἴτημα τή μή ἐπέμβαση τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κυβερνήσεων στίς ρωσικές καί στίς οὐγγρικές ὑποθέσεις. Οἱ δεξιοί ἡγέτες τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων καί τῶν συνδικάτων ἔκαναν τό πᾶν γιά νά ἐμποδίσουν τήν πραγματοποίηση τῆς διεθνοῦς ἀπεργίας. Προδοτική ἦταν ἡ στάση τῶν γάλλων σοσιαλσυμβιβαστῶν. Στίς 20 τοῦ Ἰούλη, τήν παραμονή τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀπεργίας, οἱ καθοδηγητές τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργασίας (Ζουώ, Μέρχαϊμ καί ἄλλοι), πρότειναν νά ἀναβληθεῖ ἡ ἀπεργία, ἄν καί στήν ἀρχή γιά νά ἐξαπατήσουν τούς ἐργάτες αὐτοί ἀκριβῶς ἐκδηλώθηκαν ὑπέρ τῆς διεξαγωγῆς της. Ἔτσι ἡ διεθνής ἀπεργία ματαιώθηκε, δέν ἔγινε ἑνιαία ἐκδήλωση τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν· τήν καθορισμένη μέρα ἔγιναν μόνο ξεχωριστές ἀπεργίες στήν Ἀγγλία, στήν Ἰταλία, στή Γερμανία, στή Νορβηγία καί σέ μερικές ἄλλες χῶρες. — *441.*

[175] *C.G.T.* — Confédération générale du Travail (Γενική Συνομοσπονδία Ἐργασίας) — Γενική γαλλική ἕνωση τῶν συνδικάτων πού ἱδρύθηκε τό 1895. Ἡ συνομοσπονδία γιά πολύ καιρό βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν καί τῶν ρεφορμιστῶν, οἱ ἡγέτες της ἀναγνώριζαν μόνο τίς οἰκονομικές μορφές πάλης, ἀρνοῦνταν τήν καθοδήγηση τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος ἀπό τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου.

Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στίς συνθῆκες ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἡ Γενική Συνομοσπονδία Ἐργασίας ἀναπτύχθηκε ἀριθμητικά, χάρη στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα. Ἡ ΓΣΕ εἶναι ἡ πιό μεγάλη συνδικαλιστική ἕνωση τῆς Γαλλίας. Τώρα ἡ ΓΣΕ, ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων, μαζί μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα κάνει πάλη γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς συνδικαλιστικῆς ἑνότητας. — *445.*

[176] «*De Tribune*» («Τό Βῆμα») — ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε τό 1907 ἀπό τήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ὀλλανδίας. Ἀπό τό 1909, ὕστερα ἀπό τή διαγραφή τῶν ἀριστερῶν ἀπό τό Κόμμα καί τήν ὀργάνωση ἀπ' αὐτούς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ὀλλανδίας, ἔγινε ὄργανο αὐτοῦ τοῦ Κόμματος· ἀπό τό 1918 εἶναι ὄργανο τοῦ Ὀλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος· ἔβγαινε μ' αὐτό τόν τίτλο ὥς τό 1940. — *446.*

[177] Τό *«Σχέδιο ἀπόφασης γιά τό περιεχόμενο τῆς ἔννοιας τῆς «δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου» καί γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς «μοντέρνες» διαστρεβλώσεις αὐτοῦ τοῦ συνθήματος»*, ὅπως καί τό προηγούμενο ντοκουμέντο, εἶναι ἕνα ἀπό τά προσχέδια τῶν λενινιστικῶν «Θέσεων γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς». Καί τά δυό προσχέδια γράφτηκαν σέ ὅμοια φύλλα χαρτιοῦ, ὅπως φαίνεται, μέ ὅμοια μελάνη καί ὅμοιο μολύβι, καί, ὅπως μπορεῖ νά ὑποτεθεῖ, συντάχθηκαν τόν ἴδιο καιρό. — *448.*

[178] «*Le Populaire*» («Ἡ Λαϊκή Ἐφημερίδα») — ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό

τούς γάλλους κεντριστές· ἐκδιδόταν ἀπό τό 1916 στή Λιμόζη, ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1917 στό Παρίσι. Ἀπό τό 1921 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τώρα ἡ ἐφημερίδα βρίσκεται στά χέρια τῶν δεξιῶν σοσιαλιστῶν. — *449.*

179 Γιά τήν ὁμιλία τοῦ Ντ. Τάννερ ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει λεπτομερειακά στό λόγο του γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 236-240). — *456.*

180 Οἱ παρατηρήσεις γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν πάνω σ' ἕνα ἀντίτυπο τοῦ δακτυλογραφημένου κειμένου τῆς εἰσήγησης (στά γερμανικά), τό ὁποῖο ἑτοίμασε ὁ Λ. Σουλτάν-Ζαντέ, ὅπως φαίνεται, γιά τήν ἐπιτροπή πάνω στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα. Στίς 28 τοῦ Ἰούλη 1920 στήν ὁλομελή συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Σουλτάν-Ζαντέ ἔκανε εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τῶν προοπτικῶν τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης στήν Ἀνατολή. — *457.*

181 Τό *«Προσχέδιο ἀπόφασης γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς 9 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, στήν ὁποία ἔμπαινε γιά συζήτηση τό ζήτημα τῆς ἐπεξεργασίας ἀπόφασης γιά τό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ. Στό σχέδιο αὐτό ὁ Λένιν ἐπαναλαμβάνει τίς βασικότερες θέσεις τοῦ σχεδίου του ἀπόφασης γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό, πού ἔγραψε τήν παραμονή στίς 8 τοῦ Ὀχτώβρη (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 336-337). — *462.*

182 Ἐδῶ πρέπει νά παρθεῖ ὑπόψη ἡ κλίμακα τῶν τιμῶν τοῦ 1920. Στίς συνθῆκες τῆς ἀδιάκοπης αὔξησης τῆς ἔκδοσης χρήματος στά πρῶτα χρόνια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας συντελοῦνταν γρήγορη πτώση τῆς ἀξίας τῶν χαρτονομισμάτων. Ἔτσι, σύμφωνα μέ στοιχεῖα τῆς Διεύθυνσης συναλλάγματος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν τῆς ΕΣΣΔ, τό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1920 ἡ ἀξία ἑνός χρυσοῦ ρουβλιοῦ (ἄν γιά ἰσοδύναμο πάρουμε τά χρυσά νομίσματα τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς) ἦταν κατά μέσο ὅρο ἴση μέ 1633 ρούβλια σέ χαρτονομίσματα καί τό δεύτερο ἑξάμηνο ἦταν ἤδη 4083 ρούβλια (βλ. «Ἡ νομισματική μας κυκλοφορία. Συλλογή στοιχείων γιά τήν ἱστορία τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας στά 1914-1925», Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1926, σελ. 16). — *466.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

— 1920, ἀρ. φύλ. 24, 12 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 2-5. — *294.*

Ἰζγκόγεφ, Α. Σ. «Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». — «Πολιάρναγια Ζβεζντά», Πετρούπολη, 1906, τεῦχ. 10, 18 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 715-724. — *376.*

«Ἴσκρα» [παλιά, λενινιστική], [Λειψία-Μόναχο-Λονδίνο-Γενεύη]. — *56, 369.*

— [Μόναχο], 1902, ἀρ. φύλ. 18, 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *4-5.*

*— [Γενεύη], 1903, ἀρ. φύλ. 48, 15 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *16.*

«Ἴσκρα» [νέα, μενσεβίκικη], Genève, 1905, ἀρ. φύλ. 103, 21 τοῦ Ἰούνη, σελ. 2-3. — *374.*

Κάουτσκι, Κ. Οἱ σλάβοι καί ἡ ἐπανάσταση. — «Ἴσκρα», [Μόναχο], 1902, ἀρ. φύλ. 18, 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *4-5.*

Τά Κομμουνιστικά κόμματα καί ὁ κοινοβουλευτισμός. — Στό βιβλίο: Τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στενογραφημένα πρακτικά. Πετρούπολη, Ἐκδοτικό τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ρωσ. ἔκδ., 1921, σελ. 584-595. — *268.*

«Κομμουνιστική Διεθνής», Πετρούπολη, 1919, τεῦχ. 7-8, Νοέμβρης-Δεκέμβρης, στῆλες 953-968. — *35, 43.*

— Μόσχα-Πετρούπολη, 1920, τεῦχ. 9, 22 τοῦ Μάρτη, στῆλες 1381-1392. — *39, 198.*

— 1920, τεῦχ. 11, 14 τοῦ Ἰούνη, στῆλες 1720-1724. — *241, 242, 245.*

— 1920, τεῦχ. 12, 20 τοῦ Ἰούλη, στῆλες 2019-2028. — *169.*

— 1920, τεῦχ. 13, 28 τοῦ Σεπτέμβρη, στῆλες 2387-2392. — *269, 424.*

Λαπίνσκι, Π. Λ. Ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική. — «Δελτίο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν», Μόσχα, 1920, τεῦχ. 3, 27 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 13-24. — *222-223, 453.*

[Λένιν, Β. Ι.] Ἀπόφαση γιά τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, [πού ψηφίστηκε στήν Ἕβδομη (τοῦ Ἀπρίλη) Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). 1917]. — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 46, 15 (2) τοῦ Μάη, σελ. 3. — *13.*

*— *Ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, [πού ψηφίστηκε στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ].* — Στό βιβλίο: Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Μέ παράρτημα τό καταστατικό τοῦ Κόμματος καί τίς κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό ΙΙΙ συνέδριο. Ἔκδοση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γενεύη, συνεταιρ. τυπογρ., ρωσ. ἔκδ., 1905, σελ. 9-10. (ΣΔΕΚΡ). Μέ τό γεν. τίτλο: Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις. — *370, 378-379.*

— *Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ.* Πετρούπολη, Κρατικό ἐκδοτικό, 1920, 111 σελ. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *103, 104, 135, 136, 238.*

— *Γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση.* [Ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στή συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), 1917]. — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 35, 1 τοῦ Μάη (18 τοῦ Ἀπρίλη), σελ. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας. — *13.*

— *Γιά τή στατιστική τῶν ἀπεργῶν στή Ρωσία.* — «Μίσλ», Μόσχα, 1910, τεῦχ. 1, Δεκέμβρης, σελ. 12-13· 1911, τεῦχ. 2, Γενάρης, σελ. 19-29. Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν. — *370.*

— *Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους ἐργάτες ἀπ' ἀφορμή τίς συζητήσεις γιά τό 2ο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.* [24 τοῦ Σεπτέμβρη 1920]. — «Πράβντα», Μόσχα, 1920, ἀρ. φύλ. 213, 25 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. Ὑπογραφή: Ν. Λένιν. — *411-412.*

— *Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους ἐργάτες... Ἀναδημοσίευση στήν ἐφημερίδα» «Avanti!»* — *βλ.* Il severo ammonimento di Lenin.

— *Διάταγμα γιά τή γῆ τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν.* (Ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη στίς 2 μετά τά μεσάνυχτα). — «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕΕ καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 209, 28 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *48, 57.*

— *Διάταγμα γιά τήν εἰρήνη, πού ψηφίστηκε ὁμόφωνα στή συνεδρίαση τοῦ Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1917.* — «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕΕ καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 208, 27 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *21.*

— *Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση.* Ἔκδοση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ Κόμματος, 1905, VIII, 108 σελ. (ΣΔΕΚΡ). Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου, τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *371-372, 373-375.*

* — *Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση.* — Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Μέσα σέ 12 χρόνια. Συλλογή ἄρθρων. Τόμ. 1. Δυό κατευθύνσεις στό ρωσικό μαρξισμό καί στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Πετρούπολη, τυπογρ. Μπεζομπράζοφ, [1907], σελ. 387-469. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Βλ. Ἰλίν. Στήν προμετωπίδα καί στό ἐξώφυλλο χρόνος ἔκδοσης: 1908. — *371-372.*

— *[Εἰκοστό σημεῖο τῶν Ὅρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική διεθνή].* — «Κομμουνιστική Διεθνής», Μόσχα-Πετρούπολη, 1920, τεῦχ. 13, 28 τοῦ Σεπτέμβρη, στήλη 2392. Μέ τό γεν. τίτλο: Ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή. — *296.*

* — *Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.* Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Μόσχα-Πετρούπολη, τυπογρ. «Ντιέλο», 1906. 112 σελ. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *371, 372.*

— *Οἱ ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριά-*

«Πράβντα», Μόσχα, 1920, άρ. φύλ. 216, 29 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *286.*

— 1920, άρ. φύλ. 218, 1 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 2. — *322.*

— 1920, άρ. φύλ. 232, 17 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 2· άρ. φύλ. 233, 19 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 2. — *344, 345-346, 347, 351-352, 358.*

— 1920, άρ. φύλ. 241, 28 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *394.*

— 1920, άρ. φύλ. 245, 2 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 1. — *406-407.*

— 1920, άρ. φύλ. 246, 3 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 1. — *406-407.*

— 1920, άρ. φύλ. 247, 4 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 1. — *406-407.*

«Πραβίτελστβενι Βέστνικ», Πετρούπολη, 1905, άρ. φύλ. 169, 6 (19) τοῦ Αὐγούστου, σελ. 1-4. — *17.*

Ἡ προβλεπόμενη πρόταση εἰρήνης τῆς Ἀντάντ πρός ὅλες τίς ὑπάρχουσες κυβερνήσεις τῆς Ρωσίας. — «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, άρ. φύλ. 110 (662), 23 τοῦ Μάη, σελ. 1. — *121, 140-141, 346.*

* *Πρόγραμμα τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων).* Ψηφίστηκε ἀπό τό 8ο συνέδριο τοῦ Κόμματος στίς 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Μόσχα-Πετρούπολη, «Κομμουνίστ», 1919. 24 σελ. (ΚΚΡ (μπ)). — *397, 437.*

Πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας πού ψηφίστηκε στό Δεύτερο συνέδριο τοῦ Κόμματος. — Στό βιβλίο: Τό Δεύτερο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδ. Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἔκδοση τῆς ΚΕ. Genève, τυπογρ. τοῦ Κόμματος, [1904], σελ. 1-6. (ΣΔΕΚΡ). — *248-249, 369.*

Πρός ὅλα τά μέλη τοῦ ΚΚΡ. — «Πράβντα», Μόσχα, 1920, άρ. φύλ. 241, 28 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *394.*

Πρός ὅλους τούς ἐργάτες τῆς Γερμανίας, τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Γερμανικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου τῆς Λειψίας τῶν ἀνεξάρτητων γιά τήν III Διεθνή. — «Κομμουνιστική Διεθνής», Μόσχα-Πετρούπολη, 1920, τεῦχ. 9, 22 τοῦ Μάρτη, στῆλες 1381-1392. — *39, 198.*

Πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐξωτερικῶν Τσιτσέριν. Μόσχα. Ἐξαιρετικῶς ἐπεῖγον. [Μετάφραση ραδιοτηλεγραφήματος τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Κῶρζον τῆς 11 τοῦ Ἰούλη 1920]. — «Πράβντα», Μόσχα, 1920, άρ. φύλ. 157, 18 τοῦ Ἰούλη, σελ. 1. Μέ τό γεν. τίτλο: Ἡ Ἀγγλία προτείνει μεσολάβηση. Ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικῶν. — *321-322, 349.*

Πρός τούς λαούς πού καταστρέφονται καί ἀφανίζονται. — «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Γενεύη, 1916, άρ. φύλ. 54-55, 10 τοῦ Ἰούνη, σελ. 1. — *56.*

στικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας μαζί μέ τήν ὁλομέλεια τοῦ Σοβιέτ Μόσχας. Συνεδρίαση τῆς 15 τοῦ Ὀχτώβρη 1920. — «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν», Μόσχα, 1920, τεῦχ. 13, σελ. 221-235. — *362-363, 365-366.*

Σχέδιο ἀποφάσεων γιά τό ἐπικείμενο συνέδριο, ἐπεξεργασμένο ἀπό τήν ὁμάδα τῶν «μενσεβίκων», μέ τή συμμετοχή τῶν συντακτῶν τῆς «Ἴσκρα». — «Παρτίνιγε Ἰζβέστιγια», [Πετρούπολη], 1906, ἀρ. φύλ. 2, 20 τοῦ Μάρτη, σελ. 9-11. — *371.*

Σχέδιο ἀπόφασης τῶν μενσεβίκων γιά τήν προσωρινή κυβέρνηση καί τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση. — Στό ἴδιο, σελ. 91-92, στό μέρος: Παραρτήματα. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *372.*

Σχέδιο ἀπόφασης τῶν μπολσεβίκων γιά τήν προσωρινή κυβέρνηση καί τά τοπικά ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. — Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Μόσχα-Πετρούπολη, τυπογρ. «Ντιέλο», ρωσ. ἔκδ., 1906, σελ. 92-93, στό μέρος: Παραρτήματα. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *372.*

Τρόπαια στό Ζιτομίρ. — «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», Μόσχα, 1920, ἀρ. φύλ. 126 (973), 12 τοῦ Ἰούνη, σελ. 1, στή στήλη: Ὁ πόλεμος ἀνάμεσα στήν Πολωνία τῶν τσιφλικάδων καί στήν ἐργατοαγροτική Ρωσία. Κόκκινο μέτωπο. — *140.*

Τσερνισέβσκι, Ν. Γκ. [Βιβλιοκρισία γιά τό ἔργο:] «Πολιτικο-οικονομικές ἐπιστολές πρός τόν πρόεδρο τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς» τοῦ Χ. Τσ. Κέρι. — *55.*

Ὑλικά γιά τήν ἐκτίμηση τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. — Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Μόσχα-Πετρούπολη, τυπογρ. «Ντιέλο», ρωσ. ἔκδ., 1906, σελ. 63-110, στό μέρος: Παραρτήματα. Πάνω ἀπό τόν τίτλο τοῦ βιβλίου τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *371.*

L'ampio e profondo dibattito sui rapporti interni del Partito Socialista alla riunione della Direzione. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 235, 1 ottobre, p. 1. — *412, 414, 419—420.*

[Die Anmerkung der Redaktion zum Artikel: Lucács, G. Zur Frage des Parlamentarismus]. — «Kommunismus», Wien, 1920, Hft. 6, 1. März, S. 161. — *135.*

Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902, VI, 491 S. — *373.*

«Comunismo», Milano, 1920, N. 24, dal 15 al 30 settembre, p. 1621—1627, 1647—1649. — *415, 419.*

Il Congresso Socialista di Bologna. — «Comunismo», Milano, 1919, N. 2, dal 15 al 30 ottobre, p. 84—86. — *49—50.*

Il Convegno di Reggio Emilia. La concentrazione socialista in cerca di un programma. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 244, 12 ottobre, p. 1—2. — *415.*

Crispien, A. Zur politischen Situation. — «Freiheit», Berlin. Morgen-Ausgabe, 1920, Nr. 122, 14. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1. — *96—97.*

«Daily News», London. — *277.*

Dietzgen, J. Das Acquisit der Philosophie und Briefe über Logik. Speziell demokratisch-proletarische Logik. Stuttgart, Dietz, 1895. 232 S. — *46.*

La Direzione del Partito delibera intorno alla scissione. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 236, 2 ottobre, p. 1. — *412, 414, 415.*

Dopo il Convegno di Reggio Emilia. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 245, 13 ottobre, p. 2. — *415.*

E. C. An interview with Turati. Rome. February 27. — «The Manchester Guardian», 1920, No. 22, 959, March 12, p. 7. **Μέ τό γεν. τίτλο:** The Internal Situation in Italy. — *97—98.*

Engels, F. Flüchtlings-Literatur. II. — «Der Volksstaat», Leipzig, 1874, Nr. 73, 26. Juni, S. 1—2. — *50—51.*

— *II. Programm der blanquistischen Kommune — Flüchtlinge.* (Volksstaat, 1874, Nr. 73). — In: Engels, F. Internationales aus dem Volksstaat (1871—75). Berlin, «Vorwärts», 1894, S. 40—46. — *50—51.*

Erklärung der Zentrale der K.P.D. (Spartakusbund). — «Die Rote Fahne», Berlin, 1920, Nr. 32, 26. März, S. 2. — *94—96, 136.*

Erler, K. Die Auflösung der Partei. — «Kommunistische Arbeiterzeitung», Hamburg, 1920, Nr. 32, 7. Februar, S. 1—2. — *26.*

Il Fallo. — «Il Soviet», Napoli, 1920, N. 4, 1 febbraio, p. 3. — *49—50.*

«Folkets Dagblad Politiken», [Stockholm], 1920, N:r. 58, 10 mars, s. 4. — *37.*

Frazione Comunista Astensionista del Partito Socialista Italiano. — «Il Soviet», Napoli, 1920, N. 3, 18 gennaio, p. 1. — *49—50.*

«Freiheit», Berlin. — *96—97, 449.*

— Morgen-Ausgabe, 1920, Nr. 97/A 53, 30. März, S. 1. — *96—97.*

— Morgen-Ausgabe, 1920, Nr. 122, 14. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1. — *96—97.*

Marx, K. Köln, 13. Sept. — «Neue Rheinische Zeitung», Köln, 1848, Nr. 102, 14. September, S. 1, в отд.: Deutschland. — *374—375.*

[Mehring, F.] Einleitung [des Herausgebers zum Buch: Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle]. — In: Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 3—86. — *373, 374.*

«Neue Rheinische Zeitung», Köln. — *373, 374.*

— 1848, Nr. 7, 7. Juni, S. 1. — *375.*

— 1848, Nr. 102, 14. September, S. 1. — *374—375.*

«The New Statesman», [London]. — *126.*

— 1920, No. 370, May 15, p. 149—152. — *126.*

Nobs, E. Ein Brief und eine Erklärung. — «Volksrecht», Zürich, 1920, Nr. 265, 11. November, S. 1—2. — *423—424.*

L'o. d. g. Baratono. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 236, 2 ottobre, p. 1. Μὲ τὸ γεν. τίτλο: La Direzione del Partito delibera intorno alla scissione. — *412, 413.*

L'o. d. g. Terracini. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 236, 2 ottobre, p. 1. Μὲ τὸ γεν. τίτλο: La Direzione del Partito delibera intorno alla scissione. — *412—414.*

«L'Ordino Nuovo», Torino. — *254, 447.*

— 1920, An. II. — N. 1, 8 maggio, p. 3—4. — *199.*

Österreichische Statistik. Hrsg. von der K. K. Statistischen Zentralkommission. Bd. LXXXIII. Hft. 1. Ergebnisse der landwirtschaftlichen Betriebszählung vom 3. Juni 1902 in den im Reichsrate Vertretenen Königreichen und Ländern. 1. Hft. Analytische Bearbeitung Summärische Daten für das Reich die Verwaltungsgebiete und Länder, nebst Anhang, enthaltend Übersichten nach natürlichen Gebieten. Bearb. von dem Bureau der K. K. Statistischen Zentralkommission. Wien, 1909. [4], XLV, 65 S. — *173.*

Pankhurst, E. S. Towards a Communist Party. — «Workers' Dreadnought», London, 1920, vol. VI, No. 48, February 21, p. 4—6. — *62—63, 66, 67—68, 69, 73, 74.*

Plechanow, G. Erörterungen über die Taktik. Wofür sollen wir ihm dankbar sein? Offener Brief an Karl Kautsky. — «Sächsische Arbeiter-Zeitung», Dresden, 1898, Nr. 253. 2. Beilage, 30. Oktober, S. [1]; Nr. 254. Beilage, 2. November, S. [1]; Nr. 255. Beilage, 3. November, S. [1]. — *248—249.*

«Le Populaire», Limoges — Paris. — *449.*

Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt von 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, «Vorwärts», 1891, S. 3—6. — *248—249.*

**Proletarier Europas!* — «Berner Tagwacht», 1915, Nr. 218, 18. September, S. 1. Μέ τό γεν. τίτλο: Internationale sozialistische Konferenz zu Zimmerwald (Schweiz). — *56.*

Protokoll über die Verhandlungen des außerordentlichen Parteitages in Leipzig vom 30. November bis 6. Dezember 1919. Berlin, «Freiheit», 6. r. 560 S. (Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands). — *58.*

R. C. Den engelska fackföreningsrörelsen. Imponerande siffror: sju och en halv million organiserade arbetare. — «Folkets Dagblad Politiken», [Stockholm], 1920, N:r 58, 10 mars, s. 4. — *37.*

Riunione della Direzione del Partito. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 233, 29 settembre, p. 1. — *412.*

La riunione della Direzione del Partito Socialista. — «Avanti!», Milano, 1920, N. 234, 30 settembre, p. 1. — *412.*

«Die Rote Fahne», [Berlin]. — *94—95.*

— 1920, Nr. 32, 26. März, S. 2. — *94—96, 136.*

«Die Rote Fahne», Wien. — *96.*

— 1920, Nr. 266, 28. März, S. 1—2; Nr. 267, 30. März, S. 2—3. — *96.*

«Sächsische Arbeiter-Zeitung», Dresden, 1898, Nr. 253. 2. Beilage, 30. Oktober, S. [1]; Nr. 254. Beilage, 2. November, S. [1]; Nr. 255. Beilage, 3. November, S. [1]. — *248—249.*

Serrati, G. M. Filippo Turati e il massimalismo. — «Comunismo», Milano, 1919, N. 3, dal 1 al 15 novembre, p. 179—183. — *50.*

— *Il secondo Congresso della Terza Internationale.* Alcune osservazioni preliminari. — «Comunismo», Milano, 1920, N. 24, dal 15 al 30 settembre, p. 1621—1627. — *415.*

— *Une lettre de Serrati.* — «L'Humanité», Paris, 1920, N 6048, 14 octobre, p. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Autour de la Troisième Internationale. — *414—415, 421.*

Il severo ammonimento di Lenin. «Si ammettono anche eccezioni». — «Avanti!», Milano, 1920, N. 238, 5 ottobre, p. 1. — *411—412.*

«Il Soviet», Napoli. — *98.*

— 1920, N. 3, 18 gennaio, p. 1. — *49—50.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα σέ παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Ι Διεθνοῦς, συμμετεῖχε στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρωτεργάτες τῆς ἵδρυσης τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας (1901). Τό 1905, ὕστερα ἀπό τή συνένωση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας μέ τό ρεφορμιστικό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, ὁ Βαλιάν πάνω στά βασικότερα ζητήματα κρατοῦσε ὀπορτουνιστκή στάση. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής. — *51.*

Βάργκα, Ε. Σ. (1879-1964) — σοβιετικός οἰκονομολόγος, ἀκαδημαϊκός. Ὥς τό 1919 ζοῦσε στήν Οὐγγαρία· ἀνῆκε στό Οὐγγρικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα· ὄντας ἀριστερός σοσιαλδημοκράτης, κατεῖχε τό ἀξίωμα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Οἰκονομικῶν καί μετά τοῦ προέδρου τοῦ ΑΣΛΟ τῆς Οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Ὕστερα ἀπό τήν πτώση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐγγαρία, ἔγινε κομμουνιστής· ἔφυγε στήν Αὐστρία καί μετά κατέφυγε στή Σοβιετική Ρωσία. Στά 1927-1947 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἰνστιτούτου παγκόσμιας οἰκονομίας καί παγκόσμιας πολιτικῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ. Εἶναι συγγραφέας πολλῶν ἐργασιῶν γιά τήν οἰκονομία καί τήν πολιτική τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. — *252.*

Βέβερ, Ε. Γ. (1882-1937) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1917. Τίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἦταν ἐργάτης κοκκινοφρουρίτης. Ἀπό τό 1918 ὥς τό 1924 διηύθυνε τό σανατόριο Γκόρκι. Τά ἑπόμενα χρόνια βρισκόταν σέ κομματική καί οἰκονομική δουλιά. — *151.*

Βέντελ (Wendel), *Φρίντριχ* (1886-1960) — γερμανός ἀριστερός σοσιαλδημοκράτης, σατυρικός-δημοσιολόγος. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία μπῆκε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας, ὅπου προσχώρησε στήν «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση τῶν Λάουφενμπεργκ-Βόλφχαϊμ καί ἄρχισε νά προπαγανδίζει ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις. Ὅταν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1919 ἡ «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση διαγράφηκε ἀπό τό ΚΚΓ, ὁ Βέντελ πῆρε μέρος στή δημιουργία τοῦ λεγόμενου Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Στά τέλη τοῦ 1920 διαγράφηκε ἀπό τό ΚΕΚΓ. Γρήγορα ἐπανῆλθε στό Γερμανικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Στά 1924-1932 ἦταν διευθυντής τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ σατυρικοῦ περιοδικοῦ «Der Wahre Jacob» («Ὁ δίκαιος Ἰάκωβος»). Ὕστερα ἀπό τόν ἐρχομό τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία στή Γερμανία ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *26.*

Βόλφχαϊμ (Wolffheim), *Φρίτς* — γερμανός ἀριστερός σοσιαλδημοκράτης, δημοσιολόγος. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις, τασσόταν ἐνάντια στούς σοσιαλσωβινιστές καί κεντριστές-πασιφιστές ἡγέτες τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία μπῆκε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας, στό ὁποῖο μαζί μέ τόν Γκ. Λάουφενμπεργκ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς «ἀριστερῆς» ἀντιπολίτευσης, πού προπαγάνδιζε τίς ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις καί τό μικροαστικο-ἐθνικιστικό πρόγραμμα τοῦ λεγόμενου «ἐθνικοῦ μπολσεβικισμοῦ». Ὅταν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1919 ἡ «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση διαγράφηκε ἀπό τό ΚΚΓ, ὁ Βόλφχαϊμ πῆρε μέρος στή δημιουργία τοῦ λεγόμενου Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Στά τέλη τοῦ 1920 διαγράφηκε ἀπό τό ΚΕΚΓ. Κατοπινά ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *26.*

Γ

Ζ

Ι

Κ

Κομματικῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη 1917 στήν Πετρούπολη. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν δήμαρχος Πετρούπολης καί μετά ἐπίτροπος τῆς δημοτικῆς οἰκονομίας τῆς Πετρούπολης. Ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1919 ἦταν πρόεδρος τῆς ΠΚΕΕ, ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1922 πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, ἀπό τό 1938 Πρόεδρος τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1919 μέλος τῆς ΚΕ, ἀπό τό 1926 μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *287.*

Κάμενεφ (Ρόζενφελντ), Λ. Μπ. (1883-1936) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1901. Ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐφημερίδων «Προλετάρι» καί «Πράβντα». Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 πῆρε μισομενσεβίκικη θέση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση καί στόν πόλεμο, τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 δημοσίευσε στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ τή δήλωση ὅτι δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, καί αὐτό ἦταν ἀποκάλυψη τῆς μυστικῆς ἀπόφασης τοῦ Κόμματος, προδοσία τῆς ἐπανάστασης.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Τάχθηκε ἐπανειλημμένα ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή τοῦ Κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τοῦ σχηματισμοῦ κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τό 1925 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης», τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικο-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τον διεγραψε απο τό Κόμμα σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά σφάλματά του καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα, ὡστόσο δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). Τό 1933 ἀποκαταστάθηκε ξανά στό Κόμμα. Τό 1934 γιά ἀντικομματική δράση διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό Κόμμα. — *322-323, 327, 350, 355, 417.*

Καμπχάουζεν (Camphausen), *Λοῦντολφ* (1803-1890) — πρῶσος κρατικός παράγοντας, ἰδιοκτήτης τραπεζικοῦ καί ἐμπορικοῦ οἴκου στήν Κολωνία, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης τοῦ Ρήνου. Ἀπό τίς 29 τοῦ Μάρτη 1848 ἔγινε πρόεδρος τῆς ἀστικοφιλελεύθερης κυβέρνησης τῆς Πρωσίας, ἡ ὁποία, κατά τήν ἔκφραση τοῦ Κ. Μάρξ, «Ὑπηρετώντας τή μεγαλοαστική τάξη... ἦταν ὑποχρεωμένη νά ἐκμηδενίσει μέ ὕπουλο τρόπο τίς δημοκρατικές κατακτήσεις τῆς ἐπανάστασης· γιά νά καταπολεμήσει τή δημοκρατία ἦταν ὑποχρεωμένη νά συμμαχήσει μέ τό ἀριστοκρατικό κόμμα καί νά γίνει ὄργανο τῶν ἀντεπαναστατικῶν του πόθων». Ἡ προδοτική πολιτική τῆς κυβέρνησης Καμπχάουζεν ἀπέναντι στήν ἐργατική τάξη ἔδωσε τή δυνατότητα νά δυναμώσουν μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα οἱ ἀντιδραστικές δυνάμεις τῆς Πρωσίας, πού δέν ἄργησαν νά βγάλουν τή «φιλελεύθερη ἀστική στολή» καί «νά πετάξουν στά σκουπίδια τόν προστάτη τους» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2 ρωσ. ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 99-100). Στίς 20 τοῦ Ἰούνη 1848 ὁ Καμπχάουζεν παραιτήθηκε.

Ὕστερα ἀπό τό 1849 ἦταν μέλος τῆς πρώτης Βουλῆς τῆς Πρωσίας, τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Ἐρφούρτης (1850) καί μετά τοῦ Ράιχσταγκ. Στή δεκαετία 1860-1870 ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *374*.

Κάουτσκι (Kautsky), *Κάρλ* (1854-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, στήν ἀρχή μαρξιστής, ἀργότερα ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, θεωρητικός τῆς πιό ἐπικίνδυνης καί βλαβερῆς παραλλαγῆς τοῦ ὀπορτουνισμοῦ — τοῦ κεντρισμοῦ (καουτσκισμοῦ). Διευθυντής τοῦ θεωρητικοῦ περιοδικοῦ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»).

Ὁ Κάουτσκι ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1874. Οἱ ἀντιλήψεις του ἐκεῖνο τόν καιρό ἦταν ἕνα μεῖγμα λασσαλισμοῦ, νεομαλθουσιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό· ὡστόσο ἀπό τότε ἀκόμη παρουσίαζε ὀπορτουνιστικές ταλαντεύσεις, γιά τίς ὁποῖες τοῦ ἔγινε αὐστηρή κριτική ἀπό τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς. Στήν περίοδο 1880-1900 ὁ Κάουτσκι ἔγραψε μιά σειρά ἔργα πάνω σέ ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» καί ἄλλα πού, παρά τά λάθη τους, ἔπαιξαν θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀργότερα, στά 1910-1911, πέρασε στίς θέσεις τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὁ Κάουτσκι ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις, καλύπτοντας τό σοσιαλσωβινισμό μέ διεθνιστική φρασεολογία. Εἶναι ὁ δημιουργός τῆς ἀντιδραστικῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τάχθηκε ἀνοιχτά ἐνάντια στήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί τή δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνάντια στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων καί τό Σοβιετικό κράτος. — *4-5, 12, 16, 55, 58, 60-61, 87-88, 95, 96-97, 181, 194, 249, 250, 251, 252-253, 391, 424, 468*.

Κάππ (Kapp), *Βόλφγκανγκ* (1858-1922) — ἐκπρόσωπος τῶν κύκλων τῶν γερμανῶν γιοῦνκερ καί τῆς ἰμπεριαλιστικῆς στρατοκρατίας. Τό 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ ἀντιδραστικοῦ «πατριωτικοῦ κόμματος». Τό Μάρτη τοῦ 1920 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ στρατιωτικομοναρχικοῦ πραξικοπήματος καί μετά τήν ἀποτυχία του κατέφυγε στή Σουηδία. Τό 1922 γύρισε στή Γερμανία. — *78, 95, 96*.

Κβέλτς (Quelch), *Τόμας* (1886-1954) — ἄγγλος σοσιαλιστής, κατόπιν κομμουνιστής· συνδικαλιστικός παράγοντας καί δημοσιολόγος. Στίς ἀρχές τῆς δράσης του ἦταν μέλος τῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς Ὁμοσπονδίας καί μετά τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Συνεργαζόταν δραστήρια στό σοσιαλιστικό καί στό συνδικαλιστικό Τύπο. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε διεθνιστική στάση. Ἀπό τό 1919 πάλευε δραστήρια γιά τή δημιουργία Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν Ἀγγλία. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1920 μπῆκε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, στά 1923-1925 ἦταν μέλος τῆς ΚΕ του. Στά 1920-1931 μπῆκε στή σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής». Στά 1924-1953 δούλευε σάν εἰσηγητής στήν ΚΕ τοῦ Ἑνιαίου σωματείου τῶν ἐργατῶν οἰκοδομικῆς βιομηχανίας. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἀποχώρησε ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα. — *246*.

πρόεδρος τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης. Ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τοῦ μεγάλου κεφαλαίου, ἀκολούθησε πολιτική σκληρῶν διωγμῶν κατά τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου φανατικός σωβινιστής. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ὁ Κλεμανσώ ἔγινε ξανά πρόεδρος τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης καί ἐφάρμοσε καθεστώς στρατιωτικῆς δικτατορίας στή χώρα. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς όργανωτές καί ἐμπνευστές τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς ἔνοπλης ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Τό 1920 ἡττήθηκε στίς προεδρικές ἐκλογές καί ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *223-224, 225-226.*

Κολτσάκ, Α. Β. (1873-1920) — ναύαρχος τοῦ τσαρικοῦ στόλου, μοναρχικός, στά 1918-1919 ἕνας ἀπό τούς κύριους καθοδηγητές τῆς ρωσικῆς ἀντεπανάστασης, ἐγκάθετος τῆς Ἀντάντ. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση μέ τήν ὑποστήριξη τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῶν ΕΠΑ, τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας αὐτοανακηρύχθηκε ὕπατος κυβερνήτης τῆς Ρωσίας καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς στρατιωτικῆς ἀστικοτσιφλικάδικης δικτατορίας στά Οὐράλια, στή Σιβηρία καί στήν Ἄπω Ἀνατολή. Τά χτυπήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ-παρτιζάνικου κινήματος ὁδήγησαν στήν ἐκμηδένιση τῶν κολτσακικῶν· ὁ Κολτσάκ πιάστηκε αἰχμάλωτος καί στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1920 μέ ἀπόφαση τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰρκούτσκ τουφεκίστηκε. — *22, 45, 113, 114, 120, 127, 133, 140, 141, 144, 147, 276, 284, 287, 288-289, 314, 324, 327, 329, 330, 332, 340, 346, 349, 401.*

Κόν, Φ. Γ. (1864-1941) — ἕνας ἀπό τούς παλιότερους παράγοντες τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, στό ὁποῖο ἄρχισε νά παίρνει μέρος ἀπό τό 1882. Ἀπό τό 1904 ἦταν μέλος τοῦ ΠΠΣ, ἀπό τό 1906 μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα»· ὑποβλήθηκε ἐπανειλημμένα σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση, ἀπό τό 1907 βρισκόταν ἐκπατρισμένος. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦλθε στή Ρωσία, τό 1918 μπῆκε στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Ἦταν σέ κομματική δουλιά στήν Οὐκρανία καί στή Μόσχα, στά 1922-1923 ἦταν γραμματέας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στά 1924-1935 μέλος τῆς Διεθνοῦς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στά 1925-1928 διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Κράσναγια Ζβεζντά», κατόπιν τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Τά ἑπόμενα χρόνια δούλευε στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας, ἦταν πρόεδρος τῆς Πανρωσικῆς ἐπιτροπῆς ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Στρανά». Ἔγραψε μιά σειρά ἄρθρα, μπροσοῦρες καί βιβλία γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα. — *110.*

Κορνίλοφ, Λ. Γκ. (1870-1918) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ, μοναρχικός. Ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1917 ἀρχιστράτηγος τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ. Τόν Αὔγουστο μπῆκε ἐπικεφαλῆς ἀντεπαναστατικοῦ πραξικοπήματος, πιάστηκε καί κλείστηκε στή φυλακή, ἀπ' ὅπου δραπέτευσε στόν Ντόν καί ἔγινε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί μετά διοικητής τοῦ λευκοφρουρίτικου «ἐθελοντικοῦ στρατοῦ». Σκοτώθηκε στή διάρκεια τῶν μαχῶν κοντά στό Αἰκατερινοντάρ. — *78.*

Κούν (Kun), *Μπέλα* (Μπ. Κ.) (1886-1939) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ οὐγγρικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές καί καθοδηγητές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, στό Τόμσκ, ὅπου βρισκόταν σάν αἰχ-

μάλωτος πολέμου, έκανε έπαναστατική προπαγάνδα ανάμεσα στούς αιχμαλώτους πολέμου. Τό 1916 συνδέθηκε μέ τήν τοπική όργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί μπῆκε στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς κυβερνείου τοῦ Τόμσκ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Τό 1918 ἦταν πρόεδρος τῆς ὁμοσπονδίας τῶν ξένων ὁμάδων τοῦ ΚΚΡ (μπ). Τό φθινόπωρο τοῦ 1918 γύρισε στήν Οὑγγαρία. Τό Φλεβάρη τοῦ 1919 πιάστηκε καί ἀπελευθερώθηκε τό Μάρτη. Στήν Οὑγγρική Σοβιετική Δημοκρατία πού εἶχε σχηματιστεῖ ὁ Κούν ἦταν ὁ οὐσιαστικός καθοδηγητής τῆς οὑγγρικῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης, κατέχοντας σ' αὐτή τά ἐπίσημα ἀξιώματα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν καί τοῦ μέλους τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν. Μετά τήν κατάπνιξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὑγγαρία, ἔφυγε στήν Αὐστρία, ἔπειτα στή Ρωσία. Τό 1920 ἦταν μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Νότιου μετώπου, ἀργότερα πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κριμαίας. Ἀπό τό 1921 ἔκανε καθοδηγητική κομματική δουλιά στά Οὐράλια, ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ, πληρεξούσιος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στήν ΚΕ τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας, μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *135, 136-137, 421-422.*

Κουσκόβα, Ε. Ντ. (1869-1958) — ἀστή κοινωνικός παράγοντας καί δημοσιολόγος. Στά μέσα τῆς δεκαετίας 1890-1900, ὅταν βρισκόταν στό ἐξωτερικό, συνδέθηκε μέ τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς», ὡστόσο, γρήγορα κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ πῆρε τό δρόμο τῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ. Ἕνα ντοκουμέντο πού ἔγραψε ἡ Κουσκόβα στό πνεῦμα τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ καί πού ὀνομάστηκε «Credo», ἔκφρασε μέ τόν πιό χτυπητό τρόπο τήν ὀπορτουνιστική οὐσία τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί προκάλεσε τήν ἔντονη διαμαρτυρία τῶν ρώσων ἐπαναστατῶν μαρξιστῶν (βλ. Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 4ος, σελ. 167-180). Στίς παραμονές τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἡ Κουσκόβα μπῆκε στή φιλελεύθερη ὀργάνωση «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης». Τό 1906 μαζί μέ τόν Σ. Ν. Προκοπόβιτς ἔβγαζε τό μισοκαντέτικο, μισομενσεβίκικο περιοδικό «Μπέζ Ζαγκλάβιγια», ἦταν δραστήρια συνεργάτις τῆς ἐφημερίδας τῶν ἀριστερῶν καντέτων «Τοβάριστς». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλευε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό 1922 ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἔγινε δραστήριος παράγοντας τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων. — *385.*

Κουτοῦζοφ, Ι. Ι. (1885-1943) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1917. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, πρόεδρος τοῦ συνδικάτου ὑφαντουργῶν τῆς Μόσχας. Ἀπό τό 1918 πρόεδρος τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου ὑφαντουργῶν. Ἀπό τό 1920 ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί μετά μέλος τοῦ Προεδρείου ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Στά 1920-1921 προσχώρησε στήν ἀντικομματική ὁμάδα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης». Τά ἑπόμενα χρόνια ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ ΠΚΣΣ, πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΠΚΕΕ γιά τή βοήθεια στό ἔργο τῆς κρατικῆς πίστωσης καί τῆς ἀποταμίευσης. — *287-288.*

Κράσιν, Λ. Μπ. (1870-1926) — ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα πῆρε μέρος ἀπό τή δεκαετία 1890-1900. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Πῆρε ἐνεργό

μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση. Στό III καί IV συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ καί στό V συνέδριο ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό 1908 κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Γιά ὁρισμένο καιρό ἀνῆκε στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ»· ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική καί δούλευε σάν μηχανικός στό ἐξωτερικό καί στή Ρωσία. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δούλευε στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας, Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας καί Λαϊκός ἐπίτροπος Συγκοινωνιῶν. Ἀπό τό 1919 βρισκόταν σέ διπλωματική ὑπηρεσία. Ἀπό τό 1920 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί ταυτόχρονα στά 1921-1923 πρεσβευτής στό Λονδίνο, ἀπό τό 1924 πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στή Γαλλία, ἀπό τό 1925 πρεσβευτής στήν Ἀγγλία. — *124, 220.*

Κρίσπιν (Crispien), *Ἄρτουρ* (1875-1946) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, δημοσιολόγος. Στά 1917-1922 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Τό 1920 σάν μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Κόμματος τῶν «ἀνεξάρτητων» πῆρε μέρος στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Μέ τήν ἐπιστροφή του στή Γερμανία τάχθηκε ἐνάντια στήν προσχώρηση στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Τό 1922 ἐπανῆλθε στό Γερμανικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ του. Μετά τήν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία στή Γερμανία κατέφυγε στήν Ἑλβετία. — *16, 58, 95-96, 97, 248, 249-250, 251, 252-253, 254, 277, 295, 296-297, 391.*

Κρούπ φόν Μπόλεν οὖντ Χάλμπαχ (Krupp von Bohlen und Halbach), *Γκούσταβ* (1870-1950) — μεγιστάνας τοῦ γερμανικοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, στά 1906-1943 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ μεγαλύτερου πολεμικοῦ μεταλλουργικοῦ κοντσέρν, πού θεωροῦνταν ἕνα ἀπό τά βασικά ὁπλοστάσια τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς προετοιμασίας τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Στά μεταπολεμικά χρόνια συμμετεῖχε ἐνεργά στήν ἀποκατάσταση τοῦ πολεμικοῦ βιομηχανικοῦ δυναμικοῦ τῆς Γερμανίας καί στήν προετοιμασία τοῦ νέου πολέμου. Συνδέθηκε μέ τούς φασίστες ἡγέτες, χρηματοδότησε τήν ὀργάνωση τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό φασισμό, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας τῆς φασιστικῆς Γερμανίας. — *251.*

Κῶρζον (Curzon), *Τζώρτζ Νατάνιελ* (1859-1925) — ἄγγλος ἀντιδραστικός κρατικός παράγοντας, λόρδος, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν συντηρητικῶν, ἐκπρόσωπος τῶν πιό ἐπιθετικῶν κύκλων τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στά 1898-1905 ἦταν ἀντιβασιλιάς τῆς Ἰνδίας, ὅπου κατέπνιγε ἄγρια τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα. Στά 1915-1918 κατεῖχε μιά σειρά κυβερνητικά καί κοινοβουλευτικά ἀξιώματα. Στά 1919-1924 ἦταν ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς κύριους ὀργανωτές τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Τόν Ἰούλη τοῦ 1920, τόν καιρό τοῦ πολωνο-σοβιετικοῦ πολέμου, ἀπευθύνθηκε πρός τή Σοβιετική κυβέρνηση μέ τήν ἀπαίτηση νά σταματήσει ἡ ἐπίθεση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ στή γραμμή, πού ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Ἀντάντ τό Δεκέμβρη τοῦ 1919 σάν ἀνατολική συνοριακή γραμμή τῆς Πολωνίας καί πού πῆρε ἀργότερα τήν ὀνομασία «γραμμή Κῶρζον». Τό Μάη τοῦ 1923 ἔστειλε στή Σοβιετική κυβέρνηση προκλητικό τελεσίγραφο (τό λεγόμενο «τελεσίγραφο

Λ

Λῆμπκνεχτ (Liebknecht), *Κάρλ* (1871-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας· γιός τοῦ Βίλχελμ Λῆμπκνεχτ. Πάλευε δραστήρια ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στό μιλιταρισμό. Τό 1912 ἐκλέχτηκε βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὑποστήριζε ἐπαναστατικές-διεθνιστικές θέσεις. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τῆς ὁμάδας «Διεθνής», πού κατόπιν μετονομάστηκε σέ ὁμάδα «Σπάρτακος» καί στή συνέχεια «Ἕνωση Σπάρτακου». Τό 1916 γιά τήν ἀντιμιλιταριστική του προπαγάνδα καταδικάστηκε σέ καταναγκαστικά ἔργα. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία μαζί μέ τήν Ρ. Λούξεμπουργκ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας τῶν γερμανῶν ἐργατῶν. Διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Die Rote Fahne» («Ἡ Κόκκινη Σημαία»). Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας καί τούς καθοδηγητές τῆς ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν τοῦ Βερολίνου τό Γενάρη τοῦ 1919. Μετά τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης δολοφονήθηκε ἄγρια ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες. Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς δράσης τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ, ἔγραφε ὅτι «τό ὄνομα αὐτό εἶναι σύμβολο ἀφοσίωσης ἑνός ἀρχηγοῦ στά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, σύμβολο πίστης στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση... Τό ὄνομα αὐτό εἶναι σύμβολο ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, ὄχι στά λόγια, ἀλλά στήν πράξη...» (Ἅπαντα, 5 ἔκδ., τόμος 37ος, σελ. 458). — *40, 48, 158, 251.*

Λιζίς (Lysis) *[Λεταγιέρ* (Letailleur), *Εὐγένιος]* — γάλλος ἀστός οἰκονομολόγος, συγγραφέας μιᾶς σειρᾶς ἐργασιῶν γιά οἰκονομικά καί πολιτικά ζητήματα. — *216.*

Λιτβίνοφ Μ. Μ. (1876-1951) — κομματικός καί κρατικός παράγοντας, ἐπιφανής σοβιετικός διπλωμάτης. Μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1898, μπολσεβίκος. Ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς «Ἴσκρα», πῆρε μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1914 ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση βρισκόταν σέ διπλωματική ὑπηρεσία. Ἀπό τό 1921 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν. Ἀπό τό 1930 ὥς τό 1939 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐξωτερικῶν. Στά 1941-1943 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν καί πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στίς ΕΠΑ· μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τίς ΕΠΑ ὥς τό 1946 — ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐσωτερικῶν. Στό XVII συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ)· ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί βουλευτής τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. — *124.*

Λοζόφσκι (Ντρίτζο), Σ. Α. (1878-1952) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1901. Ἀπό τό 1909 ὥς τό 1917 ζοῦσε ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό καί προσχώρησε στήν ὁμάδα τῶν συμφιλιωτιστῶν-μπολσεβίκων. Τόν Ἰούνη τοῦ 1917 ἐπέστρεψε στή Ρωσία· στήν III Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων (Ἰούλης τοῦ 1917) ἐκλέχτηκε γραμματέας τοῦ ΠΚΣΣ. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 γιά τίς ἐκδηλώσεις του ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος διαγράφηκε ἀπό τό ΣΔΕΚΡ (μπ). Ἀργότερα μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν διεθνιστῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί σάν μέλος της τό Δεκέμβρη τοῦ 1919 ξανάγινε δεκτός στό

ΚΚΡ (μπ). Τό 1920 ἦταν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1937 ἦταν γενικός γραμματέας τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς· μετά ἦταν διευθυντής τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ λογοτεχνικῶν ἔργων. Στά 1939-1946 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου (κατόπιν ὑπουργοῦ) Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό XV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ), στό XVIII συνέδριο ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *451.*

Λονγκέ (Longuet), *Ζάν* (1876-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, δημοσιολόγος. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κεντριστικῆς-πασιφιστικῆς μειοψηφίας τοῦ ΓΣΚ· ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές καί τούς διευθυντές τῆς ἐφημερίδας «Le Populaire» («Λαϊκή Ἐφημερίδα»), Ὀργάνου τῶν γάλλων κεντριστῶν. Τασσόταν ἐνάντια στήν προσχώρηση τοῦ ΓΣΚ στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί ἐνάντια στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας. Ἀπό τό 1921 μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διεθνοῦς (2½) τῆς Βιέννης. Ἀπό τό 1923 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς λεγόμενης Σοσιαλιστικῆς ἐργατικῆς Διεθνοῦς.

Στή δεκαετία 1930-1940 τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἑνότητας δράσης τῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν κομμουνιστῶν ἐνάντια στό φασισμό, συμμετεῖχε σέ διεθνεῖς ὀργανώσεις γιά τήν πάλη ἐνάντια στό φασισμό καί τόν πόλεμο. — *12, 20, 391, 411, 424.*

Λόου (Law), *Ἔντριου Μπόναρ* (1858-1923) — ἄγγλος ἀντιδραστικός πολιτικός παράγοντας, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν συντηρητικῶν. Στά 1915-1916 ἦταν ὑπουργός Ἀποικιῶν, ἀπό τό 1916 ὥς τό 1918 ὑπουργός Οἰκονομικῶν. Ἀπό τό 1919 λόρδος-σφραγιδοφύλακας· πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ, ἦταν μέλος τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Ἀντάντ. Στά 1922-1923 ἦταν πρωθυπουργός. Ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές τῆς ἀντισοβιετικῆς πολιτικῆς τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. — *126.*

Λοριό (Loriot), *Φερντινάντ* (1870-1930) — γάλλος σοσιαλιστής· στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου διεθνιστής, στή συνδιάσκεψη τοῦ Κίνταλ (1916) προσχώρησε στήν Ἀριστερά τοῦ Τσίμμερβαλντ. Στά 1920-1927 ἀνῆκε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γαλλίας. Ἀντιπρόσωπος στό ΙΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Τό 1927 διαγράφηκε ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα σάν δεξιός ὀπορτουνιστής. — *128.*

Λούκατς (Lukács), *Γκιόργκ (Ντιόρντ) (Γκ. Λ.)* (1885-1971) — οὔγγρος φιλόσοφος καί φιλολογικός κριτικός. Στά πρῶτα του ἔργα ἔστεκε σέ ἰδεαλιστικές θέσεις. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία ἄρχισε νά περνάει στίς θέσεις τοῦ ὑλισμοῦ καί τοῦ κομμουνισμοῦ καί τό 1918 μπῆκε στό Οὐγγρικό Κομμουνιστικό κόμμα. Τόν καιρό τῆς οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας (1919) στήν ἀρχή ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Παιδείας, μετά πολιτικός ἐπίτροπος τῆς 5ης Κόκκινης Μεραρχίας. Ἀπό τό 1919 ἐκλεγόταν ἐπανειλημμένα μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας. Μετά τήν πτώση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐγγαρία ἔφυγε στήν

Αὐστρία καί ἀργότερα πῆγε στή Γερμανία. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1920-1930 ἔπεσε σέ ἀριστερά σεχταριστικά λάθη. Ἀπό τό 1933 ἔκανε ἐπιστημονική δουλιά στήν ΕΣΣΔ. Μέ τήν ἐπιστροφή του τό 1945 στήν πατρίδα ἔγινε μέλος τῆς Οὑγγρικῆς Ἀκαδημίας ἐπιστημῶν καί καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουδαπέστης.

Ὁ Λούκατς εἶναι συγγραφέας μιᾶς σειρᾶς ἐργασιῶν στόν τομέα τῆς φιλοσοφίας, τῆς αἰσθητικῆς, τῆς ἱστορίας καί τῆς θεωρίας τῆς λογοτεχνίας· στίς ἐργασίες του ἔκανε μιά σειρά ἀναθεωρητικά λάθη. Τόν καιρό τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ πραξικοπήματος στήν Οὑγγαρία τό 1956 στεκόταν σέ ἀναθεωρητικές θέσεις. Τά ἑπόμενα χρόνια ἀσχολήθηκε μέ ἔρευνες στόν τομέα τῆς αἰσθητικῆς. — *135-136.*

Λουνατσάρσκι, Α. Β. (1875-1933) — ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900. Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μπολσεβίκος. Ἦταν μέλος τῶν Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Βπεριόντ», «Προλετάρι» καί ἀργότερα τῆς «Νόβαγια Ζίζν». Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό μαρξισμό, πῆρε μέρος στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ», ζητοῦσε τή συνένωση τοῦ μαρξισμοῦ μέ τή θρησκεία. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις. Μέ τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία τό 1917 ὁ Λουνατσάρσκι μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν μεζραγιόντσι καί μαζί της ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί μέχρι τό 1929 ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Παιδείας, ἔπειτα πρόεδρος τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1930 ἀκαδημαϊκός. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1933 διορίστηκε πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἱσπανία. Δημοσιολόγος, δραματουργός, συγγραφέας πολλῶν ἐργασιῶν γιά τά ζητήματα τῆς τέχνης καί τῆς λογοτεχνίας. — *146, 336, 337.*

Λόυντ Τζώρτζ (Lloyd George), *Ντάβιντ* (1863-1945) — ἄγγλος κρατικός παράγοντας καί διπλωμάτης, ἀρχηγός τοῦ Κόμματος τῶν φιλελευθέρων. Ἀπό τό 1890 μέλος τοῦ κοινοβουλίου. Στά 1905-1908 ἦταν ὑπουργός Ἐμπορίου· στά 1908-1915 ὑπουργός Οἰκονομικῶν. Μέ κολακεῖες, μέ ψέμματα καί ὑποσχέσεις πρός τούς ἐργάτες προσπαθοῦσε νά ἀποτρέψει τή δημιουργία στήν Ἀγγλία ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι «ὁ Λόυντ Τζώρτζ ἐξυπηρετεῖ λαμπρά τήν ἀστική τάξη καί τήν ἐξυπηρετεῖ ἀκριβῶς *ἀνάμεσα* στούς ἐργάτες, διοχετεύει τήν ἐπιροή της *ἀκριβῶς* ἀνάμεσα στό προλεταριάτο, ἐκεῖ ὅπου εἶναι γι' αὐτήν περισσότερο ἀναγκαῖο καί περισσότερο δύσκολο νά ὑποτάξει ἠθικά τίς μάζες» (Ἅπαντα, 5 ἔκδ., τόμ. 30ός, σελ. 176). Στά 1916-1922 ἦταν πρωθυπουργός, ἐπεδίωκε νά ἑδραιώσει τίς θέσεις τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Ἐγγύς καί Μέση Ἀνατολή, στά Βαλκάνια, κατάπνιγε σκληρά τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Ρωσία, ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος. — *66-67, 69, 70-71, 72, 73, 80, 220, 224, 226.*

Λούξεμπουργκ (Luxemburg), *Ρόζα* (1871-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μιά ἀπό τίς ἡγετικές φυσιογνωμίες τῆς

Μ

ὑπερασπιστές τῶν συμφερόντων τῶν ἀγροτῶν, προσπαθοῦσαν νά προσελκύσουν μέ τό μέρος τους τίς ἀγροτικές μάζες καί νά τίς στρέψουν στήν πάλη ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Ὑπολογίζοντας τίς ἀλλαγές τῆς πολιτικῆς καί τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης, ὁ Μαχνό κατέφυγε σέ ἑλιγμούς, ἔκανε πολεμικές ἐπιχειρήσεις πότε ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες, πότε ἐνάντια στόν Κόκκινο Στρατό. Τό ἐπιτελεῖο του βρισκόταν στό χωριό Γκουλιάι-Πόλιε (πρώην κυβερνεῖο Αἰκατερινοσλάβ). Οἱ ἀναρχοκουλάκικες συμμορίες τοῦ Μαχνό ἀσχολοῦνταν μέ πολιτικό συμμοριτισμό, ἔκαναν ἐπιθέσεις ἐνάντια στίς σοβιετικές ὀργανώσεις, ὀργάνωναν πογκρόμ, λεηλατοῦσαν τόν πληθυσμό, σκότωναν κομματικά καί σοβιετικά στελέχη. Οἱ συμμορίες τοῦ Μαχνό συντρίφτηκαν τελειωτικά τήν ἄνοιξη τοῦ 1921. Ὁ ἴδιος ὁ Μαχνό κατέφυγε στό ἐξωτερικό. — *340, 401.*

Μεντβέντιεφ, Σ. Π. (1885-1937) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1900. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση βρισκόταν σέ πολιτική δουλιά στόν Κόκκινο Στρατό. Στά 1920-1922 ἦταν πρόεδρος τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου ἐργατῶν μετάλλου. Ἀργότερα δούλευε στήν ΠΚΕΕ καί στήν ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀντικομματικῆς ὁμάδας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», μετά δραστήριο μέλος τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης». Γιά τήν ἀντικομματική του δράση τό 1924 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα. Τό 1926 δήλωσε ὅτι ἀποκηρύσσει τίς ἀντικομματικές του ἀπόψεις καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα. Τό 1933, κατά τήν ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τίς γραμμές τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *286.*

Μέρινγκ (Mehring), *Φράντς* (1846-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Γερμανίας, ἀπό τούς ἡγέτες καί τούς θεωρητικούς τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς διευθυντές τοῦ θεωρητικοῦ ὀργάνου τοῦ Κόμματος, τοῦ περιοδικοῦ «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»)· ἀργότερα διηύθυνε τή «Leipziger Volkszeitung» («Λαϊκή Ἐφημερίδα τῆς Λειψίας»). Ὁ Μέρινγκ καταπολεμοῦσε δραστήρια τόν ὀπορτουνισμό καί τόν ἀναθεωρητισμό στίς γραμμές τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, καταδίκαζε τόν καουτσκισμό. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου στεκόταν σέ διεθνιστικές θέσεις. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ὁμάδας «Διεθνής» πού κατόπιν μετονομάστηκε σέ ὁμάδα «Σπάρτακος» καί μετά σέ «Ἕνωση Σπάρτακου». Χαιρέτισε τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. — *373, 374.*

Μέρχαϊμ (Merrheim), *Ἀλφόνς* (1881-1925) — γάλλος συνδικαλιστικός παράγοντας, ὀπαδός τοῦ συνδικαλισμοῦ· ἀπό τό 1905 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς Ὁμοσπονδίας μεταλλουργῶν καί τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας ἐργασίας τῆς Γαλλίας. Στίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀριστερῆς πτέρυγάς τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τῆς Γαλλίας, πού πάλευε ἐνάντια στό σοσιαλσωβινισμό καί στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο· πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ, προσχώρησε στή δεξιά τοῦ Τσίμμερβαλντ. Οἱ ἀπό τότε ἀκόμη χαρακτηριστικές γιά τόν Μέρχαϊμ ταλαντεύσεις καί ὁ φόβος μπροστά στήν πλήρη ρήξη μέ τούς σοσιαλσωβινιστές τόν ὁδήγησαν στά τέλη τοῦ 1916 σέ κεντριστικές-πασιφιστικές θέσεις καί στίς ἀρχές τοῦ 1918 στίς θέσεις τοῦ ἀνοιχτοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ καί τοῦ ρεφορμισμοῦ. Κρατοῦσε ἐχθρική στάση ἀπέναντι στήν ΕΣΣΔ. — *35, 100.*

«Ζαπρόσι Ζίζνι», Ὀργάνου τῶν καντέτων, τῶν λαϊκῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. — *377-378, 379, 380-383, 385, 386, 387-388, 389, 390-391.*

Μπορντίγκα (Bordiga), *Ἀμαντέο* (1889-1970) — Ιταλός πολιτικός παράγοντας. Ἀπό τό 1910 ἦταν μέλος τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος μέσα στό ὁποῖο ἀπό τό 1912 ἦταν ἐπικεφαλῆς ἑνός συγγενοῦς πρός τόν ἀναρχισμό ρεύματος. Ἀπό τό 1919 παρουσιάστηκε μέ ἕνα πρόγραμμα μποϋκοταρίσματος τῶν ἀστικῶν κοινοβουλίων, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν λεγόμενων «κομμουνιστῶν-μποϋκοταριστῶν». Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· τό 1921 πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί ὥς τό 1926 ἦταν μέλος τῶν καθοδηγητικῶν του ὀργάνων. Ὁ Μπορντίγκα ἐφάρμοζε ἀριστερίστικη σεχταριστική πολιτική, τασσόταν ἐνάντια στήν τακτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τή δημιουργία ἑνιαίου ἀντιφασιστικοῦ μετώπου. Ἀργότερα προπαγάνδιζε τροτσκιστικές ἀπόψεις, ἔκανε φραξιονιστική πάλη ἐνάντια στή γραμμή τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί γι' αὐτό τό λόγο τό 1930 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα. Τό 1944 ἵδρυσε τό τροτσκιστικό κόμμα τῶν λεγόμενων «κομμουνιστῶν-διεθνιστῶν. — *49-50, 98-99, 255, 256, 258.*

Μπούλλιτ (Bullitt), *Ουίλλιαμ Κρίστιαν* (γεν. τό 1891) — ἀμερικανός ἀντιδραστικός δημοσιογράφος καί διπλωμάτης, ἕνας ἀπό τούς δραστήριους φορεῖς τῆς ἀντισοβιετικῆς πολιτικῆς τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῶν ΕΠΑ. Στά 1917 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν γιά τήν Κεντρική Εὐρώπη τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῶν ΕΠΑ. Στά 1918-1919 ἦταν ἀκόλουθος τῆς ἀμερικανικῆς ἀντιπροσωπείας στή διάσκεψη ειρήνης τοῦ Παρισιοῦ. Τό 1919 στάλθηκε ἀπό τόν Οὐίλσων καί τόν Λόυντ Τζώρτζ στή Σοβιετική Ρωσία μέ ειδική ἀποστολή. Μετά παραιτήθηκε. Ἐπανῆλθε στή διπλωματική ὑπηρεσία τό 1933. Στά 1933-1936 ἦταν ὁ πρῶτος ἀμερικανός πρεσβευτής στήν ΕΣΣΔ. Στά 1936-1941 πρεσβευτής στή Γαλλία. Τόν καιρό τῆς παραμονῆς του στήν ΕΣΣΔ καί στή Γαλλία ἀκολουθοῦσε ἐχθρική γραμμή πρός τήν ΕΣΣΔ. Στά 1942-1943 ἦταν ειδικός βοηθός τοῦ ὑπουργοῦ Ναυτικῶν τῶν ΕΠΑ. Ὕστερα ἀπό τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο δραστήριος ὀπαδός τῆς πολιτικῆς τοῦ «ψυχροῦ πολέμου». — *121, 133, 140-141.*

Μποῦμπνοφ, Α. Σ. (1883-1940) — ἐπιφανής κομματικός καί κρατικός παράγοντας. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1903. Ἔκανε κομματική δουλειά στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, στή Μόσχα, στήν Πετρούπολη καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Ρωσίας. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τοῦ Γραφείου Περιοχῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν προετοιμασία καί τή διεξαγωγή τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης καί τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἐπαναστατικοῦ κέντρου γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ἀπό τό 1918 ἦταν σέ ὑπεύθυνη κομματική, σοβιετική καί στρατιωτική δουλειά. Ἀνῆκε στήν ἀντικομματική ὁμάδα τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν». Ἦταν μέλος τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Οὐκρανίας καί τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ) Οὐκρ., μέλος τῶν Ἐπαναστατικῶν Στρατιωτικῶν συμβουλίων τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου καί τῆς στρατιωτικῆς

Πετρούπολη σάν διαφωτιστής καί προπαγανδιστής τῆς ΕΠ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας. Τό 1918 ὑποστήριζε τίς θέσεις τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν». Ἀπό τό 1920 ἦταν πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος καί ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος στήν Αὐστρία, ἀπό τό 1924 μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, μετά δούλευε σάν καθηγητής καί ἔκανε ἐπιστημονική δουλιά. — *220-221, 222.*

Μύλμπεργκερ (Mülberger), *Ἄρτουρ* (1847-1907) — γερμανός μικροαστός δημοσιολόγος, ὀπαδός τοῦ Προυντόν, γιατρός. Τό 1872 δημοσίευσε στήν ἐφημερίδα «Der Volksstaat» («Τό Λαϊκό Κράτος») — Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος, μιά σειρά ἄρθρα γιά τό ζήτημα τῆς στέγασης, τά ὁποῖα προκάλεσαν τήν αὐστηρή κριτική τοῦ Φ. Ἔνγκελς. Συνεργαζόταν στό ὀπορτουνιστικό περιοδικό «Die Zukunft» («Τό Μέλλον»), πού ἔβγαζε ὁ Χέλμπεργκ, ἔγραψε μερικές ἐργασίες γιά τήν ἱστορία τῆς κοινωνικῆς σκέψης στή Γαλλία καί στή Γερμανία, ἔκανε κριτική τοῦ μαρξισμοῦ. — *388.*

Μύντσενμπεργκ (Münzenberg), *Βίλχελμ* (1889-1940) — παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ἐλβετίας καί τῆς Γερμανίας, ἐργάτης ὑποδηματοποιός. Τό 1910 μετανάστευσε ἀπό τή Γερμανία στήν Ἐλβετία. Ἦταν καθοδηγητής τῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης τῆς νεολαίας τῆς Ἐλβετίας (1914-1917) καί διευθυντής τοῦ ὀργάνου της «Freie Jugend» («Ἐλεύθερη Νεολαία»)· στά 1915-1919 ἦταν γραμματέας τῆς Σοσιαλιστικῆς Διεθνοῦς τῆς Νεολαίας καί διευθυντής τοῦ ὀργάνου της «Jugend-Internationale» («Διεθνής τῆς Νεολαίας»). Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις. Ἀπό τό 1916 ἦταν μέλος τῆς διοίκησης τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ἐλβετίας. Ἐπιστρέφοντας στή Γερμανία, ἔγινε μέλος τοῦ ΚΚΓ. Στά 1919-1921 ἦταν γραμματέας τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τῆς Νεολαίας. Ἀντιπρόσωπος στό II, III, IV καί VI συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἀπό τό 1924 μέλος τοῦ Ράιχσταγκ. Μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ. Μετά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας στή Γερμανία ἀπό τό φασισμό κατέφυγε στή Γαλλία. Στή δεκαετία 1930-1940 τασσόταν ἐνάντια στήν τακτική τοῦ ἑνιαίου ἐργατικοῦ καί λαϊκοῦ ἀντιφασιστικοῦ μετώπου, πού ἐφάρμοζαν τά Κομμουνιστικά κόμματα, συνασπιζόμενος μέ τούς τροτσκιστές καί ἄλλα ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα. Καθαιρέθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΓ καί τό 1939 διαγράφηκε ἀπό τό ΚΚΓ. — *253.*

Ν

Νακαχίρα, Ριό (γεν. τό 1894) — προοδευτικός ἰάπωνας δημοσιογράφος, ἦταν ἀνταποκριτής τῆς ἐφημερίδας «Ὀσάκα Ἀσάχι». Στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στή Σοβιετική Ρωσία βρισκόταν στό Βλαδιβοστόκ σάν ἀνταποκριτής, μετά, τό 1919, μέ ἐντολή τῆς ἐφημερίδας ἦλθε στή Μόσχα. Ἔστειλε στήν Ἰαπωνία μιά σειρά καλοπροαίρετες ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία ἀνταποκρίσεις. Στίς 3 τοῦ Ἰούνη τοῦ 1920 ὁ Νακαχίρα ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδοσε συνέντευξη. Μέ

τήν ἐπιστροφή του στήν Ἰαπωνία ὁ Νακαχίρα ὥς τό 1931 συνέχιζε νά δουλεύει στήν ἐφημερίδα «Ἀσάχι». Τώρα ἀπασχολεῖται μέ λογοτεχνική δουλιά. — *129-131.*

Νατανσόν Μ. Α. (1850-1919) — ἐκπρόσωπος τοῦ ἐπαναστατικοῦ ναροντνικισμοῦ, ἀργότερα ἐσέρος· στό ἐπαναστατικό κίνημα ἔπαιρνε μέρος ἀπό τό 1869. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος «Ζεμλιά ἰ Βόλια», «Γῆ καί Ἐλευθερία», τό 1893 πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τοῦ Κόμματος «Ναρόντνογε Πράβο» («Λαϊκό Δίκαιο»). Ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 ἦταν μέλος τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, ἀνῆκε στήν ΚΕ του. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε ἀσυνεπή διεθνιστική στάση, παρουσίαζε ταλαντεύσεις πρός τόν κεντρισμό. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ Κόμματος τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Τό 1918 καταδίκασε τήν ἀνταρσία τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. — *56-57.*

Νικόλαος Β΄ (Ρομάνοφ) (1868-1918) — ὁ τελευταῖος ρῶσος αὐτοκράτορας, βασίλευσε ἀπό τό 1894 ὥς τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Στίς 17 τοῦ Ἰούλη 1918 ἐκτελέστηκε στό Αἰκατερινμπούργκ (Σβερντλόβσκ) ἔπειτα ἀπό ἀπόφαση τοῦ Σοβιέτ περιοχῆς Οὐραλίων τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. — *17-18, 125.*

Νογκίν, Β. Π. (1878-1924) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1898, ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ἔγινε μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων σάν Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας. Τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τῆς δημιουργίας κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων καί, ἀφοῦ δήλωσε ὅτι διαφωνεῖ μέ τήν πολιτική τοῦ Κόμματος, ἀποχώρησε ἀπό τήν ΚΕ καί ἀπό τήν κυβέρνηση. Ἀργότερα ἀναγνώρισε τά λάθη του. Ἐργαζόταν σέ ὑπεύθυνη σοβιετική καί οἰκονομική ὑπηρεσία· ἦταν ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐργασίας, μέλος τοῦ προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ, πρόεδρος τῆς διοίκησης τῆς Πανρωσικῆς Ἕνωσης ὑφαντουργικῶν τράστ. — *393, 417.*

Νόμπς (Nobs), *Ἔρνστ* (1886-1957) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Ἐλβετικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Ἀπό τό 1915 ἦταν διευθυντής τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ τοῦ Κόμματος — τῆς ἐφημερίδας «Volksrecht» («Λαϊκό Δίκαιο»). Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου στήν ἀρχή ἀνῆκε στούς διεθνιστές. Τό 1917 πέρασε σέ κεντριστικές-πασιφιστικές θέσεις. Στή δεκαετία 1920-1930 προσχώρησε στή δεξιά πτέρυγα τῆς ἐλβετικῆς σοσιαλδημοκρατίας, πάλευε ἐνάντια στό ἐλβετικό καί τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. Στά 1919-1943 ἦταν ἐθνοσύμβουλος. Στά 1943-1951 μέλος τοῦ Ἐνωσιακοῦ Συμβουλίου. Τό 1949 πρόεδρος τῆς Ἐλβετίας. — *423-424, 427, 428.*

Νόσκε (Noske), *Γουστάβ* (1868-1946) — ἕνας ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Τό 1918, τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη στή Γερμανία, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς κατάπνιξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ναυτῶν στό Κίελο. Στά 1919-1920 χρημάτισε ὑπουργός Στρατιωτικῶν· ὀργανωτής τῆς σφαγῆς τῶν

ἐργατῶν τοῦ Βερολίνου καί τῆς δολοφονίας τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ καί τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ, γι' αὐτό καί πῆρε τό παρατσούκλι «ματωβαμένος σκύλος». Ἀργότερα ἦταν πρόεδρος τῆς πρωσικῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀννόβερου. Στά χρόνια τῆς φασιστικῆς δικτατορίας ἔπαιρνε κρατική σύνταξη ἀπό τή χιτλερική κυβέρνηση. Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμαζε τό Νόσκε ἕναν ἀπό τούς «πιό ἀπαίσιους δήμιους πού προέρχονταν ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν καί μπῆκαν στήν ὑπηρεσία τῆς μοναρχίας καί τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 38ος, σελ. 305). — *12, 65, 87, 261, 263, 268.*

Ντάν (Γκούρβιτς), Φ. Ι. (1871-1947) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν μενσεβίκων. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν λικβινταριστῶν στό ἐξωτερικό. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς πρώτης περιόδου, ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλευε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Στίς ἀρχές τοῦ 1922 ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό σάν ἐχθρός τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. — *283.*

Ντ' Ἀραγκόνα (D' Aragona), *Λουντοβίκο* (1876-1961) — ἰταλός πολιτικός παράγοντας, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν δεξιῶν σοσιαλιστῶν καί τῆς ρεφορμιστικῆς πτέρυγας τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν Ἰταλία. Ἦταν ἐπιθεωρητής (1909-1918) καί γενικός γραμματέας (1918-1925) τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας ἐργασίας τῆς Ἰταλίας. Στήν περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τοῦ 1919-1920 στήν Ἰταλία ἀκολουθοῦσε συμβιβαστική πολιτική. Στά 1919-1924 ἦταν βουλευτής. Τό 1921 ὑποστήριζε τή σύναψη τῆς λεγόμενης «συμφωνίας εἰρήνευσης» ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές καί στούς φασίστες. Ὕστερα ἀπό τήν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία στήν Ἰταλία (1922) μαζί μέ ἄλλους ρεφορμιστές ἡγέτες πέτυχε τή διάλυση τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας ἐργασίας καί ὑπόγραψε διακήρυξη συνεργασίας μέ τό φασισμό (1927). Ὕστερα ἀπό τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς διάσπασης τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος τῶν δεξιῶν σοσιαλιστῶν (1947), στό ὁποῖο κατεῖχε τή θέση τοῦ γενικοῦ γραμματέα (1949-1951). Στά 1946-1951 κατεῖχε διάφορα ὑπουργικά ἀξιώματα στίς ἀντιδραστικές κυβερνήσεις τοῦ Ντέ Γκάσπερι. — *297.*

Ντέ Λέον (De Leon), *Ντανιέλ* (1852-1914) — παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῶν ΕΠΑ, ἀπό τή δεκαετία 1890-1900 ἡγέτης καί θεωρητικός τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος, δημοσιολόγος. Ὁ Ντέ Λέον ἔκανε πάλη ἐνάντια στούς ἀντιδραστικούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τῶν ΕΠΑ, τούς ὁποίους ὀνόμαζε «ἐργατικά τσιράκια τῆς τάξης τῶν καπιταλιστῶν». Ἔχοντας προσφέρει μιά σειρά ὑπηρεσίες στό ἐργατικό κίνημα, ὁ Ντέ Λέον ἔκανε ταυτόχρονα σεχταριστικά λάθη, προπαγάνδιζε ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις.

Τό 1895 δημιούργησε τή Σοσιαλιστική Ἕνωση τῶν εἰδικευμένων καί ἀνειδίκευτων ἐργατῶν καί ἦταν ἐπικεφαλῆς της. Τό 1905 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς συνδικαλιστικῆς ἕνωσης Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία ὀργάνωσε μιά σειρά πετυχημένες ἀπεργίες. — *36.*

ἄρχισε νά συμμετέχει δραστήρια στή δουλιά τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Ὁ Μάρξ τόνιζε ὅτι ὁ Ντίτσγκεν, παρά τό ὅτι παρουσίαζε ὁρισμένα λάθη καί ἀνακρίβειες στήν κατανόηση τοῦ διαλεκτικοῦ ὑλισμοῦ, ἔκφρασε «πολλούς ὑπέροχους καί, σάν προϊόν τῆς αὐτόνομης σκέψης ἑνός ἐργάτη, ἀξιοθαύμαστους στοχασμούς» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 216). Τό 1884 ὁ Ντίτσγκεν ἔφυγε καί πάλι στίς ΕΠΑ, ὅπου διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Der Sozialist» («Ὁ Σοσιαλιστής») — ὄργανο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀμερικανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν χρησιμοποιοῦσε τά ἔργα τοῦ Ντίτσγκεν στήν πάλη ἐνάντια στό φιλοσοφικό ἀναθεωρητισμό· «ὁ ἐργάτης αὐτός φιλόσοφος, πού ἀνακάλυψε μέ τόν τρόπο του τό διαλεκτικό ὑλισμό, ἔχει πολλά πού ἀποτελοῦν μεγαλεῖο!» — ἔγραφε (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 18ος, σελ. 265).

Βασικές ἐργασίες του: «Streifzüge eines Sozialisten in das Gebiet der Erkenntnistheorie», 1887 («Ἀναδρομές ἑνός σοσιαλιστῆ στήν περιοχή τῆς γνωσιοθεωρίας»)· «Acquisit der Philosophie», 1887 («Ἀκβιζίτ τῆς φιλοσοφίας») καί ἄλλες. — *46.*

Ντουγκόνι (Dugoni), *Ἐνρίκο* (1874-1945) — ἰταλός σοσιαλιστής. Στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ἀνῆκε στήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Πρίν τόν παγκόσμιο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο προσχώρησε στή ρεφορμιστική ὁμάδα τῶν Τουράτι-Τρέβες. Ἀπό τό 1913 ἐπανειλημμένα ἐκλεγόταν βουλευτής. Στά 1919-1921, ὄντας ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς Ἐθνικῆς Ὁμοσπονδίας ἐργαζομένων γῆς, δημιουργοῦσε ἐμπόδια στήν ἀνάπτυξη τοῦ μαζικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος στήν Ἰταλία. Τό 1920 ἐπισκέφτηκε τή Σοβιετική Ρωσία σάν μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἰταλῶν σοσιαλιστῶν. Μέ τήν ἐπιστροφή του στήν Ἰταλία δημοσίευσε συκοφαντικό βιβλίο γιά τήν ἐπανάσταση στή Ρωσία. Μετά τήν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία στήν Ἰταλία (1922) ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *98.*

Ντουμπάσοφ, Φ. Β. (1845-1912) — στρατηγός-ἐπιτελής, ναύαρχος, ἀπό τούς ἀρχηγούς τῆς τσαρικῆς ἀντίδρασης, ματωβαμένος δήμιος τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907. Τό 1905 διηύθυνε τήν καταστολή τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος στά κυβερνεῖα τοῦ Τσερνίγκοφ, τῆς Πολτάβας καί τοῦ Κούρσκ. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1905 γενικός διοικητής τοῦ κυβερνείου Μόσχας, διηύθυνε τή συντριβή τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη στή Μόσχα. Ἀπό τό 1906 μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί ἀπό τό 1907 μέλος τοῦ Συμβουλίου Ἐθνικῆς Ἄμυνας. — *376, 384, 387, 389.*

Ντουρνοβό, Π. Ν. (1844-1915) — ἕνας ἀπό τούς ἀντιδραστικότερους κρατικούς παράγοντες τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Στά 1884-1893 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς Διεύθυνσης ἀστυνομίας· στά 1900-1905 ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 διορίστηκε ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, πῆρε σκληρά μέτρα γιά τήν κατάπνιξη τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης, ἐνθάρυνε τίς μαυροεκατονταρχίτικες ὀργανώσεις γιά τά πογκρόμ. Ἀπό τό 1906 μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου. — *384.*

Ντρέυφους (Dreyfus), *Ἀλφρέντ* (1859-1935) — ἀξιωματικός τοῦ γαλλικοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου, ἑβραῖος, πού ἄδικα καταδικάστηκε τό 1894 σέ ἰσόβια δεσμά μέ βάση μιά ἐντελῶς ψεύτικη κατηγορία γιά ἐσχάτη προδοσία. Χάρη στήν πάλη

Ο

τέθηκε ἐπικεφαλῆς του. Στά τέλη τοῦ 1919 σύναψε στρατιωτική συμμαχία μέ τήν Πολωνία καί τό 1920 πῆρε μέρος στήν ἐπίθεση τῶν στρατευμάτων τῆς Πολωνίας τῶν τσιφλικάδων ἐνάντια στήν Οὐκρανία. Μετά τήν παλινόρθωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐκρανία, λευκός ἐμιγκρές. Δολοφονήθηκε στό Παρίσι τό Μάη τοῦ 1926. — *121, 401.*

Πιλσούδσκι (Pilsudski), *Γιοῦζεφ* (1867-1935) — ἀντιδραστικός κρατικός παράγοντας τῆς ἀστικοτσιφλικάδικης Πολωνίας· φασίστας δικτάτορας. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου διοικοῦσε τούς πολωνικούς στρατιωτικούς σχηματισμούς, πού δροῦσαν στό πλευρό τῆς Γερμανίας. Στά 1918-1922 ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ πολωνικοῦ κράτους, καταδίωκε σκληρά τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν ἐργαζομένων. Τό 1920 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ πολέμου τῆς Πολωνίας τῶν λευκῶν πάνων (τσιφλικάδων) ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος. Τό Μάη τοῦ 1926 ἔκανε πολιτικό πραξικόπημα καί ἐγκαθίδρυσε καθεστώς φασιστικῆς δικτατορίας. Τό 1934 σύναψε συμμαχία μέ τή χιτλερική Γερμανία. — *127, 329.*

Πλεχάνοφ, Γκ. Β. (1856-1918) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ πρῶτος προπαγανδιστής τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία. Τό 1883 δημιούργησε στή Γενεύη τήν πρώτη ρωσική μαρξιστική ὀργάνωση, τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Ὁ Πλεχάνοφ πάλευε ἐνάντια στό ναροντνικισμό, καταπολεμοῦσε τόν ἀναθεωρητισμό στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Ζαριά».

Ἀπό τό 1883 ὥς τό 1903 ὁ Πλεχάνοφ ἔγραψε πολλά ἔργα, πού ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ὑπεράσπιση καί στήν προπαγάνδιση τῆς ὑλιστικῆς κοσμοθεωρίας. Ὡστόσο καί τότε ἀκόμη ἔκανε σοβαρά λάθη, πού ἀποτέλεσαν τό ἔμβρυο τῶν μελλοντικῶν μενσεβίκικων ἀπόψεών του. Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Πλεχάνοφ τάχθηκε ὑπέρ τῆς συμφιλίωσης μέ τόν ὀπορτουνισμό καί σέ συνέχεια προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης πάνω σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα ἀκολουθοῦσε μενσεβίκικες θέσεις. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τάχθηκε ἐνάντια στήν ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τόν Μάχ καί ἐνάντια στό λικβινταρισμό, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου πέρασε στίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε στή Ρωσία καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ἄκρας δεξιᾶς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων-ἀμυνιτῶν «Γεντίνστβο», τάχθηκε ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ἐνάντια στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, θεωρώντας ὅτι ἡ Ρωσία δέν ὡρίμασε γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἀρνητική στάση, ὅμως δέν πῆρε μέρος στήν πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκτιμοῦσε πολύ τά φιλοσοφικά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ καί τό ρόλο του στή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία· ταυτόχρονα ὅμως ἔκανε αὐστηρή κριτική στόν Πλεχάνοφ γιά τίς παρεκκλίσεις του ἀπό τό μαρξισμό καί γιά τά μεγάλα του λάθη στήν πολιτική του δράση. — *16, 56, 82-83, 88, 248-249, 369, 385, 386, 468.*

Ποπόφ, Π. Ι. (1872-1950) — στατιστικός. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου

κόμματος ἀπό τό 1924. Ἀπό τό 1918 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς καί μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1926 ὥς τό 1949 ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς Ἀκαδημίας Γεωπονικῶν ἐπιστημῶν «Λένιν», διευθυντής τμήματος τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἀργότερα μέλος τοῦ Ἐπιστημονικοῦ-μεθοδολογικοῦ συμβουλίου τῆς ΚΔΣ τῆς ΕΣΣΔ. Συγγραφέας πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν γιά τή στατιστική. — *395.*

Πότρεσοφ, Α. Ν. (1869-1934) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Τή δεκαετία 1890-1900 προσχώρησε στούς μαρξιστές. Πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τῆς «Ἴσκρα» καί τῆς «Ζαριά». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἰσκριστής τῆς μειοψηφίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου θεωρητικός τοῦ λικβινταρισμοῦ. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Τό 1917 διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Ντιέν», πού ἔκανε κακόβουλη καμπάνια ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐκπατρίστηκε, στό ἐξωτερικό συνεργαζόταν στό ἑβδομαδιαῖο περιοδικό τοῦ Κέρενσκι «Ντνί», ἔκανε πολεμική ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. — *56.*

Πραμπολίνι (Prampolini), *Καμίλλο* (1859-1930) — ἰταλός σοσιαλιστής, ρεφορμιστής, δημοσιογράφος. Ἔπαιρνε μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1882, ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος (1892). Στά 1890-1926 ἦταν βουλευτής. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Τόν καιρό τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου στά 1919-1920 στήν Ἰταλία μαζί μέ ἄλλους ρεφορμιστές ἡγέτες ἐφάρμοζε συμβιβαστική πολιτική. Τό 1926 ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *297.*

Πρεομπραζένσκι, Ε. Α. (1886-1937) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1903. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 δούλευε στά Οὐράλια. Στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) τασσόταν ἐνάντια στή γραμμή τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν σέ κομματική καί στρατιωτικοπολιτική δουλιά. Τό 1918 «ἀριστερός κομμουνιστής». Τόν καιρό τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα (1920-1921) ὀπαδός τῆς πλατφόρμας τοῦ Τρότσκι. Ἀπό τό 1923 δραστήριος παράγοντας τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης καί γι' αὐτό τό 1927 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα. Τό 1929 ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα. Ὅμως τά ἑπόμενα χρόνια γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τίς γραμμές τοῦ Κόμματος. — *289, 394, 397.*

Προκοπόβιτς, Σ. Ν. (1871-1955) — ἀστός οἰκονομολόγος καί δημοσιολόγος. Στά τέλη τῆς δεκαετίας 1890-1900 ἐπιφανής ἐκπρόσωπος τοῦ «οἰκονομισμοῦ», ἕνας ἀπό τούς πρώτους κήρυκες τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ στή Ρωσία. Ἀργότερα δραστήριο μέλος τῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ὀργάνωσης «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης». Τό 1906 — μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Διευθυντής καί ἐκδότης τοῦ μισοκαντέτικου, μισομενσεβίκικου περιοδικοῦ «Μπέζ Ζαγκλάβιγια». Τό 1917 ἦταν ὑπουργός Ἐπισιτισμοῦ στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε

Σ

κῆς ἑταιρείας «Κρέυτον καί Σία» στήν Πετρούπολη. Τό 1912, μέ τήν ἐκλογή του σάν πληρεξούσιου γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας, πέρασε στούς μενσεβίκους. Τό 1914 ξέκοψε ἀπό τούς μενσεβίκους καί γύρισε στούς μπολσεβίκους. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν πρόεδρος τῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας τῆς Βόρειας περιοχῆς. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1924 δούλευε στό ΑΣΛΟ σάν πρόεδρος τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης βιομηχανίας Μετάλλου. Τά ἑπόμενα χρόνια ἦταν σέ διάφορες διοικητικές-οἰκονομικές θέσεις τῆς διεύθυνσης Πολεμικῆς βιομηχανίας καί τοῦ Κρατικοῦ Σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ. — *392.*

Σούχι (Souchy), *Ἀβγκουστίν* — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν γερμανῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν, δημοσιολόγος. Τόν Ἀπρίλη-Ὀχτώβρη τοῦ 1920 σάν ἀντιπρόσωπος τῶν ἐπαναστατῶν συνδικαλιστῶν τῆς Γερμανίας βρισκόταν στή Σοβιετική Ρωσία, ἦταν ἀντιπρόσωπος στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Κατόπιν κρατοῦσε ἐχθρική στάση ἀπέναντι στό κομμουνιστικό κίνημα καί στό Σοβιετικό κράτος. Στά 1922-1927 ἦταν διευθυντής τοῦ ὀργάνου τῶν γερμανῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν τῆς ἐφημερίδας «Der Syndikalist» («Ὁ Συνδικαλιστής»). Ἀπό τό 1922 μέλος τοῦ Γραφείου καί κατόπιν τῆς Γραμματείας τῆς Βερολινέζικης ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς διεθνοῦς τῶν συνδικάτων. — *256.*

Σπυριντόνοβα, Μ. Α. (1884-1941) — μιά ἀπό τίς ἡγετικές φυσιογνωμίες τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Τό 1906 καταδικάστηκε καί στάλθηκε σέ κάτεργο γιά τήν ἀπόπειρα δολοφονίας κατά τοῦ Λουζενόβσκι, ἀρχηγοῦ τῶν μαυροεκατονταρχίτικων πογκρόμ στό κυβερνεῖο Ταμπόφ. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῶν ἐσέρων καί μετά τή δημιουργία τοῦ Κόμματος τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων, τό Νοέμβρη τοῦ 1917, μπῆκε στήν ΚΕ του. Τάχθηκε ἐνάντια στή σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἀντεπαναστατική ἀνταρσία τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων τόν Ἰούλη τοῦ 1918 καί ὕστερα ἀπό τήν καταστολή της συνέχιζε τήν ἐχθρική της δράση ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *382-383, 384, 385.*

Σρέντερ (Schröder), *Κάρλ* (1884-1950) — γερμανός ἀριστερός σοσιαλδημοκράτης, συγγραφέας καί δημοσιολόγος. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία, μπῆκε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας ὅπου προσχώρησε στήν «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση τῶν Λάουφενμπεργκ-Βόλχαϊμ, ἄρχισε νά προπαγανδίζει ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις. Ὅταν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1919 ἡ «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση διαγράφηκε ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας, ὁ Σρέντερ πῆρε μέρος στή δημιουργία τοῦ λεγόμενου Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Γρήγορα ἀποχώρησε ἀπό τό ΚΕΚΓ καί γύρισε στό Γερμανικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Στά 1924-1933 δούλευε σάν διευθυντής σέ σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες. Μετά τήν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία ἔπαιρνε μέρος σέ παράνομη κομματική δουλιά στή Γερμανία. Τό 1936 πιάστηκε καί ἐπί τέσσερα χρόνια βρισκόταν στίς φασιστικές φυλακές καί στά στρατόπεδα συγκέντρωσης. — *26.*

Στίννες (Stinnes), *Οὔγγο* (1870-1924) — μεγιστάνας τοῦ γερμανικοῦ μονο-

πωλιακοῦ κεφαλαίου. Διευθύνοντας ἀπό τό 1893 μιά φίρμα μεταλλευτικῆς βιομηχανίας, ὁ Στίννες πλούτισε χάρη στίς πολεμικές προμήθειες τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Μετά τόν πόλεμο, ἐκμεταλλευόμενος τόν πληθωρισμό, μέ συναλλαγματικές κομπίνες ἀγόρασε πάνω ἀπό 1500 ἐπιχειρήσεις σέ διάφορους κλάδους τῆς βιομηχανίας (ἀνάμεσα σ' αὐτές 600 περίπου στό ἐξωτερικό), ἵδρυσε ἕνα τεράστιο κοντσέρν. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἀποκατάσταση τοῦ πολεμικοῦ βιομηχανικοῦ δυναμικοῦ τῆς Γερμανίας. Ἀπό τό 1920 ἦταν μέλος τοῦ Ράιχσταγκ, ὄντας ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ «γερμανικοῦ λαϊκοῦ κόμματος», πού ἔκφραζε τά συμφέροντα τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Γερμανίας. — *251.*

Στροῦβε, Π. Μπ. (1870-1944) — ἀστός οἰκονομολόγος καί δημοσιολόγος, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Στή δεκαετία 1890-1900 ἦταν ὁ ἐπιφανέστερος ἐκπρόσωπος τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ», ἔκανε «συμπληρώσεις» καί «κριτική» τῆς οἰκονομικῆς καί φιλοσοφικῆς διδασκαλίας τοῦ Κ. Μάρξ, ἐπιδίωκε νά προσαρμόσει τό μαρξισμό καί τό ἐργατικό κίνημα στά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ Στροῦβε ἦταν ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς καί τούς ὀργανωτές τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ὀργάνωσης «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» (1903-1905). Μέ τή δημιουργία τό 1905 τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ του. Ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ ρωσικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν φανατικός ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μέλος τῆς ἀντεπαναστατικῆς κυβέρνησης τοῦ Βράνγκελ, λευκός ἐμιγκρές. — *56, 378, 390.*

Σώου (Shaw), *Τόμας* (1872-1938) — ἄγγλος πολιτικός καί συνδικαλιστικός παράγοντας. Ἀναδείχτηκε στή δεκαετία 1890-1900 σάν ἡγέτης τῶν τρέιντ-γιούνιον τῶν ἐργατῶν ὑφαντουργίας. Στά 1911-1929 καί στά 1931-1938 ἦταν γραμματέας τῆς Διεθνοῦς Ὁμοσπονδίας τῶν ἐργατῶν ὑφαντουργίας. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Στά 1918-1931 ἦταν μέλος τῆς Βουλῆς. Τό 1920 σάν μέλος τῆς ἀγγλικῆς ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπισκέφθηκε τή Σοβιετική Ρωσία. Στά 1923-1925 ἦταν ἕνας ἀπό τούς γραμματεῖς τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς λεγόμενης Σοσιαλιστικῆς Ἐργατικῆς Διεθνοῦς. Στίς ἐργατικές κυβερνήσεις τοῦ Μακντόναλντ ἀναδείχτηκε στά ἀξιώματα τοῦ ὑπουργοῦ Ἐργασίας (1924) καί τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν (1929-1931). — *125.*

Τ

Τάννερ (Tanner), *Τζάκ* (γεν. τό 1889) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον, ἐργάτης-μηχανολόγος. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου στέλεχος τοῦ μαζικοῦ προλεταριακοῦ κινήματος τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων στήν Ἀγγλία. Ἀπό τό 1918 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν τρέιντ-γιούνιον τῶν μηχανουργῶν, τῶν ναυπηγῶν καί τῶν μεταλλουργῶν. Προπαγάνδιζε ἀριστερές σεχταριστικές ἀπόψεις. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στά 1920-1921 ἦταν μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀργότερα ἀνῆκε στό Ἐργατικό κόμμα καί ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στή δράση του.

Στά 1939-1954 πρόεδρος τοῦ Ἑνιαίου συνδικάτου τῶν μηχανουργῶν. Στά 1943-1954 ἦταν μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βρετανικοῦ Κογκρέσσου τῶν τρέιντ-γιούνιον, ἀντιπρόσωπος τοῦ ΒΚΤ σέ μιά σειρά κυβερνητικά οἰκονομικά ὄργανα. Ἀπό τά τέλη τῆς δεκαετίας 1940-1950 προσχώρησε στή δεξιά πτέρυγα τοῦ ΒΚΤ καί ἀκολούθησε ἀντικομμουνιστικές θέσεις. Ἀπό τό 1957 ἕνας ἀπό τούς διευθυντές τῆς ὀργάνωσης «Ὑπηρεσία βιομηχανικῶν ἐρευνῶν καί πληροφοριῶν», πού ἐπιχορηγεῖται ἀπό τό μεγάλο κεφάλαιο καί ἀσχολεῖται μέ ἀντικομμουνιστική δράση στό ἀγγλικό συνδικαλιστικό κίνημα. — *236-237, 238, 240, 456.*

Τερατσίνι (Terracini), *Οὐμπέρτο* (γεν. τό 1895) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ἰταλίας, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Στίς ἀρχές τῆς δράσης του ἀνῆκε στήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑπεράσπιζε διεθνιστικές θέσεις. Ἀπό τό 1919 γραμματέας τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ Τουρίνου, ἀπό τό 1920 μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τασσόταν ὑπέρ τῆς προσχώρησης τοῦ Κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή, κρατώντας ἀδιάλλακτη στάση ἀπέναντι στή ρεφορμιστική πτέρυγα τοῦ Κόμματος. Ἀπό τό 1919 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τῆς ἐπαναστατικῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλιστῶν τοῦ Τουρίνου «L' Ordine Nuovo» («Ἡ Νέα τάξη»), πού ἀποτέλεσε τό βασικό πυρήνα τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἀπό τόν καιρό τῆς ἵδρυσης τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος (1921) ἦταν μέλος τῆς ΚΕ καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς του. Ἔκανε ἀριστερά σεχταριστικά λάθη, τά ὁποῖα στό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καταδίκασε ὁ Β. Ι. Λένιν. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς κριτικῆς μπόρεσε γρήγορα νά ξεπεράσει τά λάθη του. Μετά τό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στό ὁποῖο ἦταν ἀντιπρόσωπος, ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΕΕΚΔ. Στά 1926-1943 βρισκόταν στίς φασιστικές φυλακές καί στήν ἐξορία. Στά 1943-1945 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐθνικοαπελευθερωτική πάλη τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ ἐνάντια στό φασισμό. Ἀπό τό 1945 ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ καί ἀπό τό 1955 τακτικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἰταλίας. Στά 1947-1948 πρόεδρος τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ἀπό τό 1950 μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου εἰρήνης. — *412.*

Τζεννάρι (Gennari), *Ἐτζίντιο* (1876-1942) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ἰταλίας, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Τό 1897 μπῆκε στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα, ὅπου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας καί ἔκανε πάλη ἐνάντια στούς ρεφορμιστές καί τούς κεντριστές. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὑπεράσπιζε διεθνιστικές θέσεις. Ἀπό τό 1918 ἦταν γραμματέας καί τό 1920 γενικός γραμματέας τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τασσόταν ὑπέρ τῆς προσχώρησης τοῦ Κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Ἀπό τόν καιρό τῆς ἵδρυσης τοῦ Ἰταλικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος (1921) ἦταν μέλος τῆς ΚΕ του. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΕΕΚΔ. Στά 1921-1922 καί στά 1924-1926 βουλευτής τοῦ Ἰταλικοῦ κοινοβουλίου. Ὑποβλήθηκε ἐπανειλημμένα σέ διώξεις ἀπό τό φασισμό. Ἀπό τό 1926 μέ ἀπόφαση τοῦ Κόμματος βρισκόταν στό ἐξωτερικό, συνεχίζοντας νά συμμετέχει δραστήρια στό διεθνές ἐργατικό καί ἀντιφασιστικό κίνημα. Πέθανε στήν ΕΣΣΔ. — *412.*

ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα, ὡστόσο ὁ Τρότσκι δέν πέρασε στίς θέσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ἔκανε κρυφή καί ἀνοιχτή πάλη ἐνάντια στό λενινισμό, ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐξωτερικῶν, Λαϊκός ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, πρόεδρος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1918 τάχθηκε ἐνάντια στή συνθήκη εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, στά 1920-1921 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπολίτευσης στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, ἀπό τό 1923 ἔκανε λυσσαλέα φραξιονιστική πάλη ἐνάντια στή γενική γραμμή τοῦ Κόμματος, ἐνάντια στό λενινιστικό πρόγραμμα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑπεράσπιζε τή συνθηκόλογη θεωρία ὅτι εἶναι ἀνέφικτη ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἀφοῦ ξεσκέπασε τόν τροτσκισμό σάν μικροαστική παρέκκλιση στό Κόμμα, τόν τσάκισε ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά. Τό 1927 ὁ Τρότσκι διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα, τό 1929 ἀπελάθη ἀπό τήν ΕΣΣΔ γιά τήν ἀντισοβιετική του δράση καί τό 1932 τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ σοβιετική ὑπηκοότητα. Στό ἐξωτερικό ὁ Τρότσκι, ὄντας ὁ χειρότερος ἐχθρός τοῦ λενινισμοῦ, συνέχισε τήν πάλη του ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος καί τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἐνάντια στό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. — *140, 340.*

Τσερνισέβσκι, Ν. Γκ. (1828-1889) — μεγάλος ρῶσος ἐπαναστάτης δημοκράτης καί οὐτοπιστής-σοσιαλιστής, ἐπιστήμονας, συγγραφέας, λογοτεχνικός κριτικός· ἕνας ἀπό τούς ἐπιφανεῖς προδρόμους τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Τσερνισέβσκι ἦταν ὁ ἰδεολογικός ἐμπνευστής καί ἀρχηγός τοῦ ἐπαναστατικοῦ-δημοκρατικοῦ κινήματος τῆς δεκαετίας 1860-1870 στή Ρωσία. Τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ», πού τό διηύθυνε ὁ ἴδιος, ἦταν ἡ φωνή τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας. Ὁ Τσερνισέβσκι ξεσκέπαζε μέ ἀγανάκτηση τό δουλοπαροικιακό χαρακτήρα τῆς «ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης» τοῦ 1861 καί καλοῦσε τούς ἀγρότες σέ ἐξέγερση. Τό 1862 πιάστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση καί κλείστηκε στό φρούριο Πετροπαβλόβσκ, ὅπου ἔμεινε σχεδόν δυό χρόνια, καί μετά καταδικάστηκε σέ ἑφτά χρόνια καταναγκαστικά ἔργα καί σέ ἰσόβια ἐξορία στή Σιβηρία. Στήν ἐξορία ὁ Τσερνισέβσκι ἔκανε 20 χρόνια. Ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς του ἔμεινε φλογερός ἀγωνιστής ἐνάντια στήν κοινωνική ἀνισότητα, ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς καταπίεσης. — *55.*

Τσερνόφ, Β. Μ. (1876-1952) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Τό Μάη μέ Αὔγουστο τοῦ 1917 ἦταν ὑπουργός Γεωργίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση· ἐφάρμοζε πολιτική ἄγριων διωγμῶν ἐνάντια στούς ἀγρότες, πού εἶχαν καταλάβει τήν τσιφλικάδικη γῆ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντισοβιετικῶν κινημάτων. Τό 1920 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχισε τήν ἀντισοβιετική του δράση. — *56, 254, 421, 424, 426.*

Τσιτσέριν, Γκ. Β. (1872-1936) — σοβιετικός κρατικός παράγοντας, ἐπιφανής διπλωμάτης. Ἀπό τό 1904 ὥς τό 1917 βρισκόταν ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό, ὅπου τό 1905 μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ. Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης ἦταν ὀπαδός τοῦ μενσεβικισμοῦ, στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέ-

Φ

Χ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(1 τοῦ Μάη—5 τοῦ Νοέμβρη 1920)

Ἀπρίλης-Μάης

Ὁ Λένιν γράφει τό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ».

Ἀρχές τοῦ Μάη

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν μέ τήν παράκληση νά δεῖ τό χειρόγραφο τοῦ βιβλίου του «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» καί νά δόσει τίς παρατηρήσεις του.

Μάης, 1

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στό πρωτομαγιάτικο Σάββατο στό Κρεμλίνο.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο κατά τήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τοῦ Κάρλ Μάρξ στήν Πλατεία θεάτρου.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο σέ συγκέντρωση ἀφιερωμένη στήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τῆς Ἀπελευθερωμένης ἐργασίας.

Ὁ Λένιν ἐπισκέπτεται τήν ἔκθεση σχεδίων τοῦ μνημείου τῆς Ἀπελευθερωμένης ἐργασίας στό Μουσεῖο καλῶν τεχνῶν (τώρα Κρατικό Μουσεῖο εἰκαστικῶν τεχνῶν «Α. Σ. Πούσκιν»).

Ὁ Λένιν πηγαίνει στά ἐγκαίνια τοῦ Ἐργατικοῦ μεγάρου «Ζαγκόρσκι» στή συνοικία Μπλαγκούς-Λεφόρτοβο τῆς Μόσχας καί ἐκφωνεῖ ἐκεῖ λόγο.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγους στίς συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν τῶν συνοικιῶν Μπάουμαν καί Ζαμοσκβορέτσιγε.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο γιά τή διεθνή καί τήν ἐσωτερική κατάσταση σέ συγκέντρωση τῶν ἐργατῶν τῆς μανιφακτούρας Πρόχοροφ (τώρα Τριοχγκόρναγια), συζητάει μέ τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες τῆς φάμπρικας.

Μάης, 2

Στήν «Περβομάισκι Σουμπότνικ», ἐφημερίδα μιᾶς ἡμέρας, πού βγῆκε στά πλαίσια τοῦ κομμουνιστικοῦ Σαββάτου, δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀπό τό πρῶτο Σάββα-

το στή σιδηροδρομική γραμμή Μόσχα-Καζάν πρός τό Πανρωσικό Σάββατο τῆς Πρωτομαγιᾶς».

Μάης, 3 — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν γιατρό Ντ. Ν. Γεροσένκοφ γιά τόν ἀπολυμαντικό θάλαμο πού ἐφεῦρε ὁ τελευταῖος, τόν στέλνει στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ὑγιεινῆς Ν. Α. Σεμάσκο μέ σημείωμα, στό ὁποῖο παρακαλεῖ τόν ἐπίτροπο νά δοκιμάσει καί νά χρησιμοποιήσει τήν ἐφεύρεση τοῦ Γεροσένκοφ, καθώς καί νά τόν βοηθήσει «νά διδαχτεῖ τήν ἰατρική».

Μάης, 4 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τήν παρέλαση τῶν στρατευμάτων πού ἔφευγαν γιά τό Πολωνικό μέτωπο στίς 5 τοῦ Μάη 1920 καί γιά τήν πανηγυρική συνεδρίαση στό Μεγάλο Θέατρο παίρνονται ἀποφάσεις νά ἀνατεθεῖ στόν Λένιν νά μιλήσει στήν παρέλαση καί στή συνεδρίαση. Στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τό γράμμα τοῦ στρατηγοῦ Α. Α. Μπρουσίλοφ, γιά τή Γεωργία, τή ζύμωση σέ σχέση μέ τήν κατάσταση στό Πολωνικό μέτωπο, γιά τό Πολωνικό γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), συζητοῦνται ἡ ἀπόφαση τῆς πολωνικῆς συνδιάσκεψης σχετικά μέ τήν κινητοποίηση τῶν πολωνῶν κομμουνιστῶν γιά τό μέτωπο, τά ζητήματα τῶν σχέσεων μέ τήν Ἀγγλία, τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία, τῆς συνόδου τῆς ΠΚΕΕ, τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀγγλικῶν τρέιντγιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, τῆς Δημοκρατίας τῆς Ταταρίας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· ὑποβάλλει γιά ἔγκριση τό κείμενο τοῦ χαιρετιστηρίου τηλεγραφήματος στήν κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, πού γίνεται δεκτό ἀπό τό ΣΛΕ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν μέτρων βοήθειας πρός τό Δυτικό μέτωπο, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πριμοδότηση τῆς σπορᾶς τοῦ μακρόινου λιναριοῦ, τό ζήτημα τῆς σύνθεσης τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν ὑλικῶν σχετικά μέ τή δημιουργία τῆς Αὐτόνομης Σοβιετικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Ταταρίας, τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης, τῆς πορείας διαμετακόμισης καί τῆς φόρτωσης τοῦ σπόρου πατάτας καί τῆς καμπάνιας γιά τούς σπόρους γιά τό 1920, τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν ἐκτός νόρμας προϊόντων ἀπό τίς διάφορες ὀργανώσεις καί τά διάφορα ἱδρύματα καί ἄλλα.

Μάης, 4 ἤ 5 — Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς πρός ὅλες τίς Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές κυβερνείων, πρός τίς Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές πόλεων Μόσχας

καί Πετρούπολης, πρός τίς Ἐπαναστατικές ἐπιτροπές κυβερνείων, πρός τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Σιβηρίας, μέ τήν πρόταση νά βοηθήσουν ὁλόπλευρα στή διεξαγωγή τόν Αὔγουστο τοῦ 1920 δημογραφικῆς, ἐπαγγελματικῆς καί γεωργικῆς ἀπογραφῆς.

Μάης, 5 Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι μέ τήν παράκληση νά ἐλέγξει καί νά τόν πληροφορήσει ἄν γίνεται τίποτε γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης λεξικοῦ τῆς ρωσικῆς γλώσσας.

Μέ ἐντολή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου, μέ τό ὁποῖο τοῦ προτείνεται νά ἀποσύρει τά στρατεύματα ἀπό τά ὅρια τῆς Γεωργίας πρός τά σύνορα καί νά ἀποφύγει τίς ἐπιθετικές ἐπιχειρήσεις γιά τό λόγο ὅτι ἀντικειμενικά ὑπάρχουν ἐλπίδες εἰρήνης μέ τή Γεωργία.

Σέ σύνδεση μέ τή δουλιά πάνω στό «Παράρτημα» τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λ. Μ. Καραχάν, ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν, μέ τήν παράκληση νά τοῦ βρεῖ τό φύλλο τῆς ἐφημερίδας «The Manchester Guardian», τῆς 16 τοῦ Μάρτη 1920, ὅπου εἶχε δημοσιευτεῖ συνέντευξη τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς στή Ρώμη μέ τόν Φ. Τουράτι· ὁ Λένιν διαβάζει ἐπίσης τά φύλλα 7 καί 8 τῆς ἐφημερίδας «Il Soviet», στά ὁποῖα ἐξεταζόταν τό ζήτημα τοῦ ἐνδεχόμενου διάσπασης τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει χαιρετιστήριο τηλεγράφημα πρός τή Σοβιετική σοσιαλιστική κυβέρνηση τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στήν Πλατεία θεάτρου λόγο πρός τούς κόκκινους στρατιῶτες πού ἔφευγαν γιά τό Πολωνικό μέτωπο· μετά τό λόγο ἐπιθεωρεῖ ἀπό τό ἀνάβαθρο τοῦ Μεγάλου Θεάτρου τήν παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ στό Μεγάλο Θέατρο μέ τόν Μπογκουμίρ Σμέραλ, ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας, γιά τήν κατάσταση στήν Εὐρώπη καί ἰδιαίτερα στήν Τσεχοσλοβακία, γιά τό ἐθνικό ζήτημα, γιά τήν ἀνάγκη τοῦ ἑνιαίου μετώπου τοῦ τσεχικοῦ καί τοῦ γερμανικοῦ προλεταριάτου, γιά τόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στό Μεγάλο Θέατρο λόγο στήν Κοινή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῶν συνδικάτων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν.

Ἀνάμεσα στίς 5 καί 12 τοῦ Μάη	Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στό Μπακού στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου, καί στόν Σ. Μ. Κύροφ, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς 11ης στρατιᾶς, μέ τό ὁποῖο τούς ἀποτρέπει ἀπό ἐπιχειρήσεις πού μποροῦν νά ματαιώσουν τή συμφωνία μέ τή Γεωργία.
Μάης, 6	Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις πάνω στή νέα ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ «Σύντομη ἐπιτομή τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης», στίς ὁποῖες ἐπισημαίνει τίς σοβαρές ἀδυναμίες τοῦ βιβλίου.
	Στό κείμενο τῆς δήλωσης τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης, πού μεταδόθηκε ἀπό τό ραδιόφωνο τῆς 6 τοῦ Μάη 1920 γιά τό ζήτημα τῆς ἐγκατάστασης γερμανῶν ἐργατῶν, τεχνικῶν καί ὑπαλλήλων στή Σοβιετική Ρωσία γιά δουλιά, ὁ Λένιν γράφει ἐπισημείωση ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παίρνεται ἀπ' ὅλες τίς ἀφικνούμενες ἀντιπροσωπεῖες ξένων ἐργατῶν βεβαίωση ὅτι γνωρίζουν τίς δηλώσεις τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης σχετικά μέ τίς βιοτικές συνθῆκες στή Ρωσία, καθώς καί τήν ἐπισημείωσή του.
	Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν ἀπάντηση στόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Κῶρζον, τό κοζάκικο συνέδριο τῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν, τή διαδικασία διεκπεραίωσης τῶν ὑποθέσεων στό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ, τούς ὅρους εἰσδοχῆς τῆς Μπούντ στό ΚΚΡ (μπ), τήν τελευταία ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ «Σύντομη ἐπιτομή τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης», τό Κρατικό ἐκδοτικό, τήν κατανομή τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν, τήν ἐπιτάχυνση τῆς μεταφορᾶς στρατοῦ ἀπό τό μέτωπο τοῦ Καυκάσου στό Δυτικό μέτωπο, τά σύνορα τοῦ κυβερνείου Ντονιέτσκ καί ἄλλα.
Ἀργότερα ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη	Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν ἀντιπρόεδρο τοῦ ΑΣΛΟ Β. Π. Μιλιούτιν, σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐγκατάστασης γερμανῶν ἐργατῶν, τεχνικῶν καί μηχανικῶν στή Σοβιετική Ρωσία.
Μάης, 6 - Ἰούνης, 12	Τό βιβλίο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» τυπώνεται στό παράρτημα Πετρούπολης τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ.
Μάης, 7	Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τά μέλη τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ πρόταση νά δοθοῦν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ) Οὐκρανίας ὁδηγίες νά

αὐξήσει στό διπλάσιο τά ἐπισιτιστικά στελέχη σέ βάρος ὅλων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων, ἐκτός τοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν.

Ὁ Λένιν παίρνει ἀπό τό 30ό σύνταγμα Κόκκινων κομμουνάρων τοῦ μετώπου τοῦ Τουρκεστάν σάν δῶρο μακαρόνια καί ἀλεύρι, τά παραδίνει στά παιδιά τῆς Μόσχας καί γράφει γράμμα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ μετώπου τοῦ Τουρκεστάν, εὐχαριστώντας τό 30ό σύνταγμα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τίς ἑβδομαδιαῖες ἐκθέσεις σχετικά μέ τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά τήν ἄμυνα ἐξαιτίας τῆς πολωνικῆς ἐπίθεσης, τόν ἐφοδιασμό τῆς Βόρειας περιοχῆς μέ κάρβουνο, τή στρατιωτικοποίηση τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων μεταβίβασης ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας στό ἐργοστάσιο ὅπλων καί πολεμοφοδίων τῆς Τούλας (Τουλστρόι), τήν ἐνίσχυση τῆς 2ης στρατιᾶς ἐργασίας μέ μερικά συντάγματα πεζικοῦ γιά τήν ἐπιτάχυνση τῶν ἐργασιῶν κατασκευῆς τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ — Γκάι-Ἔμπα (Ἀλγκέμπα), τήν ἔκφραση εὐχαριστιῶν πρός τούς ἐργάτες καί ὑπαλλήλους τῶν ἀνθρακωρυχείων Τσελιάμπινσκ γιά τήν ἐξόρυξη κάρβουνου πάνω ἀπό τό παραγωγικό πρόγραμμα καί ἄλλα.

Μάης, 10 — Ὁ Λένιν στέλνει χαιρετιστήριο στόν «Ἰνδικό Ἐπαναστατικό Σύνδεσμο» σάν ἀπάντηση στήν ἀπόφαση τῆς συνέλευσης τῶν Ινδῶν ἐπαναστατῶν, πού τοῦ στάλθηκε.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τό τραῖνο διαφώτισης γιά τό Δυτικό μέτωπο καί μέ τήν ὀργάνωση προσωρινοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ στήν περιοχή γύρω ἀπό τό μέτωπο, μέ τή δίκη τῶν κολτσακικῶν ὑπουργῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ ἔκτακτη συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν στρατιῶν τοῦ Δυτικοῦ μετώπου μέ πολεμοφόδια, τουφέκια, πολυβόλα, ἱματισμό καί ὑπόδηση, τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης καί ἄλλα.

Ἀνάμεσα στίς 10 καί 23 τοῦ Μάη — Ὁ Λένιν διαβάζει τά τυπογραφικά δοκίμια τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» καί κάνει διορθώσεις.

Μάης, 11 — Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Μέ τήν εὐκαιρία τῆς συζήτησης τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Χ. Γκ. Ρακόβσκι, σχετικά μέ

τήν κατάσταση στό Πολωνικό μέτωπο, ὁ Λένιν κάνει δήλωση γιά τά νομίσματα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς δράσης τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ, ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καί τῶν σχετικῶν διατάξεων στά μέρη πού κηρύσσονται σέ κατάσταση πολέμου ἤ πολιορκίας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν μέ ἐντολή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν Λ. Μπ. Κράσιν στό Λονδίνο μέ διασαφηνίσεις πάνω στήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου πού τοῦ στάλθηκε προηγούμενα καί πού ἀναφερόταν στό ὅτι ὅλες οἱ συναπτόμενες ἀπό τόν Κράσιν συμφωνίες πάνω σέ συνάλλαγμα χρυσοῦ πρέπει προκαταβολικά νά ἐγκρίνονται ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο καί ὅτι εἶναι ἐξαιρετικά ἀπαραίτητο νά γίνεται οἰκονομία χρυσοῦ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση γιά τή δράση τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ καί γιά τή διαγραφή ἀπό τό πρόγραμμα τῆς πανρωσικῆς ἀπογραφῆς τοῦ ἐρωτήματος πού ἀφορᾶ τό θρήσκευμα. Στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα σχετικά μέ τήν πορεία τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης καί μεταφορᾶς τοῦ σπόρου πατάτας, τήν ὑπογραφή τῶν πληρεξουσίων τοῦ Α. Α. Ἰόφφε καί τοῦ Β. Β. Ὀμπολένσκι γιά τή διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, τή σύναψη καί τήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας ἀνακωχῆς καί εἰρήνης μέ τή Λεττονία, συζητοῦνται οἱ βασικές θέσεις γιά τή διαδικασία παροχῆς δουλιᾶς στούς γερμανούς ἐργάτες — μέλη τῆς ἕνωσης «Interessengemeinschaft» — στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τῆς ΣΟΣΔΡ, ὁ νόμος γιά τή Βόρεια Ἐπαναστατική στρατιά ἐργασίας καί ἄλλα.

Νωρίτερα από τίς 12 τοῦ Μάη Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Α. Λοζόβσκι, πού ὁρίστηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ ΠΚΣΣ γιά τήν ὑποδοχή τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, πρίν τήν ἀναχώρηση τοῦ Λοζόβσκι στήν Πετρούπολη γιά τήν ὑποδοχή τῆς ἀντιπροσωπείας.

Μάης, 12 Ὁ Λένιν γράφει τό «Παράρτημα» τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» μέ βάση τά νέα ὑλικά πού πῆρε ἀπό τό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν ἐπιθεωρεῖ τήν παρέλαση τῶν μαθητῶν τῆς 1ης Σοβιετικῆς σχολῆς πολυβόλων τῆς Μόσχας, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀποφοίτησης τῆς 11ης σειρᾶς κόκκινων διοικητῶν καί ἐκφωνεῖ σ' αὐτούς λόγο.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Β. Μουράνοφ καί τόν Γκουνταριόφ πού ἦλθαν μέ μιά ἁμαξοστοιχία σιταριοῦ ἀπό τό Τσελιάμπινσκ, τούς εὐχαριστεῖ γιά τό σιτάρι πού φέρανε,

ἀναθέτει στόν διευθυντή ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγιέβιτς νά γράψει γράμμα στούς σιβηριανούς, γνωρίζοντάς τους ὅτι ἔφτασε τό τραῖνο μέ τό σιτάρι καί νά τούς ἐκφράσει εὐχαριστίες.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν κατάσταση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ μέ ὑπόδηση καί ἱματισμό, τήν παράταση τῆς ἰσχύος τοῦ διατάγματος τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας γιά τά μέτρα ἐξασφάλισης σπόρου πατάτας, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν κήρυξη τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου στίς ὑδάτινες συγκοινωνίες καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν μιλάει ἀπό τό τηλέφωνο μέ τόν Σ. Α. Λοζόβσκι, πού βρίσκεται στήν Πετρούπολη, τόν ρωτάει γιά τήν ὑποδοχή τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, γιά τά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας, γιά τό πῶς ἀντιδροῦν στή γύρω κατάσταση καί κατά πόσο εἶναι εἰλικρινής ἡ στάση τους ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία.

Ἀνάμεσα στίς 12 καί 23 τοῦ Μάη — Ὁ Λένιν ἐλέγχει τό δακτυλογραφημένο κείμενο τοῦ «Παραρτήματος» τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», κάνει διορθώσεις μέ βάση τά νέα ὑλικά πού πῆρε καί γράφει ὑποδείξεις γιά τό στοιχειοθέτη.

Μάης, 14 — Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τῆς κατασκευῆς στενῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μεταφορᾶς ξυλείας. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα σχετικά μέ τήν πάλη ἐνάντια στό λαθρεμπόριο, τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά τήν ἐξασφάλιση σέ πρώτη σειρά τῶν ἠλεκτρικῶν σταθμῶν τοῦ συγκροτήματος Μπογκορότσκ μέ καύσιμα, τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ τοῦ Δυτικοῦ μετώπου μέ ἱματισμό, τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς, τήν κατασκευή τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ — Γκάι-Ἔμπα καί ἄλλα.

Μάης, 15 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων καί τόν καθορισμό τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μέ τήν Μπασκιρία, ὁ Λένιν ἀνταλλάσσει σημειώματα μέ τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ὑποδοχή τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπροσωπείας τῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, γιά τή σοβιετική ἀντιπροσω-

πεία στό Μιλάνο, γιά τήν ἀπειλή νέας ἐπέμβασης τῆς Ἀντάντ, γιά τό ταξίδι τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν μέ τό τραῖνο διαφώτισης, γιά τά δικαιώματα τῶν τοπικῶν Σοβιέτ σχετικά μέ τόν ἔλεγχο τῶν στρατιωτικῶν ἀποθηκῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν κάνει ὑποδείξεις στά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα γιά τήν ὑποδοχή τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν.

Μάης, 15 καί 16 — Ὁ Λένιν πηγαίνει κυνήγι στό δάσος Ζαβίντοφ, πού βρίσκεται πέντε χιλιόμετρα ἀπό τό σταθμό Ρεσετνίκοβο τῆς σιδηρ. γραμμῆς Νικολάγεβσκαγια (τώρα Ὀκτιάμπρσκαγια).

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 16 τοῦ Μάη — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ Α. Μπ. Χαλάτοφ γιά τήν ἐξασφάλιση μέ τρόφιμα τῶν ἱδρυμάτων δημόσιας σίτισης παιδιῶν.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν Πετρούπολη στόν πρόεδρο τῆς κομμούνας Πετρούπολης Α. Ε. Μπαντάγεφ ἤ στόν ἀναπληρωτή του γιά τήν ἐξασφάλιση μέ μερίδες τροφίμων τῶν μελῶν τῆς ὁμάδας Πετρούπολης τῆς Κρατικῆς ἐπιτροπῆς ἐξηλεκτρισμοῦ (ΓΚΟΕΛΡΟ), πού δουλεύει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Μ. Α. Σατελέν.

Μάης, 18 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τήν ἀντεπαναστατική ὀργάνωση τοῦ «κέντρου τακτικῆς», γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, γιά τήν ὀργάνωση τῆς κομμούνας τῆς Καρελίας (περιοχῆς), γιά τή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση πάνω στά ζητήματα γιά τό διορισμό τοῦ Ι. Β. Στάλιν σάν μέλους τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, γιά τήν προώθηση στή σύνθεση τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν τοῦ Γ. Σ. Γκανέτσκι, γιά τήν ἔνταξη τῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν καί ὅλου τοῦ ἐδάφους τοῦ Σοβιετικοῦ Καυκάσου στή σφαίρα δράσης τῆς Σοβιετικῆς στρατιᾶς ἐργασίας τοῦ Καυκάσου. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό ζήτημα τῶν μέτρων πού ρυθμίζουν τήν ἀποστολή ἀπό διάφορες ὀργανώσεις καί ἱδρύματα ἀντιπροσώπων τους γιά τήν ἀγορά ἐκτός νόρμας προϊόντων καί σπόρων, τό ζήτημα τῆς σκοπιμότητας καί τῆς δυνατότητας παραγγελίας στό ἐξωτερικό χιονοκαθαριστικῶν μηχανῶν, τό ζήτημα τῆς γύρω ἀπό τόν Κάμα ἐπισιτιστικῆς περιοχῆς καί ἄλλα.

Μάης, 19 Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος.

Μάης, 21 Ὁ Λένιν μόλις ἔμαθε ἀπό τήν Μ. Ι. Οὐλιάνοβα ὅτι σκοτώθηκε στό μέτωπο ὁ γιός τοῦ συγγραφέα Α. Σ. Σεραφειμόβιτς γράφει στόν Α. Σ. Σεραφειμόβιτς γράμμα, μέ τό ὁποῖο τοῦ ἐκφράζει τά συλλυπητήριά του, τοῦ εὔχεται ψυχική ἀντοχή, ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ δουλιά του «χρειάζεται στούς ἐργάτες καί σέ ὅλους μας».

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μπογκουμίρ Σμέραλ, πού εἶναι ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας, γιά τούς τρόπους δημιουργίας Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητεῖται τό σχέδιο διατάγματος γιά τόν ὑπολογισμό τῶν στατιστικῶν δυνάμεων, ἡ ἔκθεση γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΕΑ στίς 14 τοῦ Μάη 1920 γιά νά ἐπεξεργαστεῖ τό σχέδιο ἀπόφασης πάνω στό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ μέ πολεμοφόδια, τουφέκια καί πολυβόλα, τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τόν ἔγκαιρο ἐφοδιασμό μέ μερίδα κόκκινου στρατιώτη τῶν ἐργατῶν τῶν ἐργοστασίων ὅπλων καί πολεμοφοδίων, γιά τά ἀναγκαῖα μέτρα μέ σκοπό τήν ἄνοδο τῆς παραγωγῆς παπουτσιῶν γιά τόν Κόκκινο Στρατό, τό ζήτημα τοῦ σχεδίου ἐργασιῶν καί τῆς πραγματικῆς κατάστασης στήν ὁποία βρίσκεται ἡ κατασκευή στενῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μεταφορᾶς ξυλείας, τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν εὐθύνη ὅλων τῶν Σοβιέτ, ἐπειδή δέν χρησιμοποίησαν τή θερινή περίοδο γιά νά συγκεντρώσουν ξύλα ἀπό τά κοντινά δάση, τό ζήτημα γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν πετρελαιοπηγῶν τοῦ Μπακοῦ καί τοῦ Ἀστραχάν μέ τρόφιμα καί ἄλλα.

Μάης, 22 Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς ὀργάνωσης τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν τό Πολιτικό Γραφεῖο παίρνει ἀπόφαση νά δημιουργηθεῖ ἐπιτροπή γιά τή διεξοδική ἐξέταση τοῦ ζητήματος καί συγκαταλέγει τόν Λένιν στή σύνθεση τῆς ἐπιτροπῆς. Κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος τῆς συμπλήρωσης τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων ὁ Λένιν ἀνταλλάσσει σημειώματα μέ τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ καί τόν Λ. Ντ. Τρότσκι πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Μάης, 23 Ὁ Λένιν, ἀφοῦ τελείωσε τή διόρθωση τῶν τυπογραφικῶν

δοκιμίων τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», γράφει γράμμα στό παράρτημα Πετρούπολης τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ μέ τήν παράκληση νά περάσει τίς διορθώσεις του στό βασικό κείμενο καί στό «Παράρτημα» τοῦ βιβλίου, καθώς καί νά τοῦ ἀνακοινώσει μέ τηλεφωνογράφημα τόσο τό ὄνομα τοῦ συντρόφου πού εἶναι ὑπεύθυνος γιά τόν ἔλεγχο καί τήν ἔκδοση, ὅσο καί τήν προθεσμία τῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου.

Μάης, 24 καί 25 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι, τόν Γ. Σ. Γκανέτσκι, τόν Β. Μ. Σβερντλόφ, τόν Ν. Π. Μιλιούτιν, τόν Γ. Ε. Ρουτζουτάκ καί ἄλλους σχετικά μέ τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Γ. Β. Λομονόσοφ γιά τό ἀξίωμα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν.

Μάης, 25 Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις πάνω στό σχέδιο «Διατάγματος σχετικά μέ τά μέτρα τῆς σωστῆς κατανομῆς τῶν κατοικιῶν ἀνάμεσα στόν ἐργαζόμενο πληθυσμό».

Ὁ Λένιν γράφει ραδιογράφημα στήν Τασκέντη στήν Ἐπιτροπή τοῦ Τουρκεστάν γιά τόν Μ. Β. Φροῦνζε, μέ τό ὁποῖο ρωτάει γιά τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκεται ἡ ἐξόρυξη πετρελαίου καί ἡ μεταφορά του.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τήν κατάσταση στό Πολωνικό μέτωπο, γιά τή σοβιετική ἀντιπροσωπεία στό Μιλάνο, γιά τήν ἀγγλική ἀντιπροσωπεία τῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν, γιά τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν, γιά τήν ἀπάντηση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, γιά τήν ἐμπορική συμφωνία μέ τή Σουηδία, γιά τίς συνομιλίες μέ τή Λιθουανία, γιά τή δημιουργία τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Λευκορωσίας, γιά τό Τουρκεστάν, γιά τό Ἀζερμπαϊτζάν, γιά τήν καθοδήγηση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς καί τῆς ὀργάνωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό Βόρειο Καύκασο καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ δεύτερη συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τῆς ἀνατολικῆς πολιτικῆς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς συγκέντρωσης πρώτων ὑλῶν γιά τό 1920-1921 γράφει σχέδιο ἀπόφασης πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα καί τό σχέδιο γίνεται δεκτό ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση σχετικά μέ τή μή ἐκπλήρωση ἀπό τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ τῆς 30 τοῦ Ἀπρίλη 1920 γιά τίς ἑβδομαδιαῖες ἐκθέσεις σχετικά μέ τή συνδρομή πού παρασχέθηκε ἀπό τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα

στό Δυτικό μέτωπο. Στή συνεδρίαση συζητεῖται ἐπίσης ἡ ἔκθεση γιά τό πῶς πραγματικά ἐφαρμόζονται στή ζωή τά μέτρα ὀργάνωσης τῶν σοβιετικῶν νοικοκυριῶν, ἡ ἔκθεση τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ γιά τή δράση του τό τελευταῖο ἑξάμηνο, τό σχέδιο νόμου γιά τήν Αὐτόνομη ΣΣΔ τῆς Ταταρίας καί ἄλλα ζητήματα.

Μάης, 26 — Ὁ Λένιν γράφει πρόχειρο σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τά ἀποθέματα σιτηρῶν.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τήν ἀντιπροσωπεία τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν γιά τίς προοπτικές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στήν Ἀγγλία, γιά τήν πάλη τῶν Δυνάμεων τῆς Ἀντάντ ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, γιά τόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία.

Ἀργότερα ἀπό τίς 26 τοῦ Μάη — Μόλις πῆρε τό γράμμα τοῦ Π. Ντομπρονράβοφ σχετικά μέ τίς δύσκολες συνθῆκες ζωῆς καί τήν ἄσχημη κατάσταση τῆς ὑγείας τῆς Λ. Ι. Ἀξελρόντ (Ὀρτοντόξ), ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Μ. Ι. Γκλιάσσερ νά συνδεθεῖ μέ τόν Ν. Α. Σεμάσκο γιά νά παρασχεθεῖ στήν Ἀξελρόντ ἐπείγουσα βοήθεια.

Μάης, 27 — Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν «Ἀπόφαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν Αὐτόνομη Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ταταρίας».

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Στό ζήτημα τῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν παίρνεται ἀπόφαση, πού συντάχτηκε μέ βάση τό προσχέδιο πού ἔγραψε ὁ Λένιν. Ὁ Λένιν προτείνει νά μπεῖ συμπληρωματικά στά τηλεφωνογραφήματα πρός τά Σοβιέτ Μόσχας καί Πετρούπολης ἡ ὑπόδειξη ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά καταγράφονται καί νά ἀφαιροῦνται τά πλεονάσματα λαχανικῶν ἀπό τούς λαχανοκηπουρούς τῶν προαστίων. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο τοῦ «Διατάγματος γιά τήν αὔξηση τοῦ μέτρου γαιοχρησίας στά ἐργασιακά νοικοκυριά», τά ζητήματα τῆς πανρωσικῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ, τῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν, τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ Πανρωσικοῦ Συμβουλίου ἐφοδιασμοῦ τῶν σιδηροδρομικῶν (Προντπούτ) καί ἄλλα.

Μάης, 28 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα: τῶν ἀγγλικῶν καί γαλλικῶν λαφύρων πού βρέθηκαν στό Πολωνικό μέτωπο, τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας στό Μιλάνο, τῆς ὀργάνωσης βιβλιοθήκης ξένων βιβλίων καί περιοδικῶν ἐκδόσεων, πού παίρνει τό Λαϊκό

Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικῶν καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τό ζήτημα τῆς συνδικαλιστικῆς ἀντιποσωπείας στήν Ἀγγλία, ἡ πρόταση τοῦ ΠΚΣΣ γιά τήν εἰσαγωγή νέων μισθολογίων, τό σχέδιο τοῦ προεδρείου τοῦ ΠΚΣΣ γιά τή διαδικασία τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πριμοδοτικοῦ συστήματος καί τῆς ὀργάνωσης ἑνιαίου τμήματος μισθολογίων καί νορμῶν ἐργασίας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἐξασφάλισης μέ τρόφιμα τοῦ διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ, τῶν ἑβδομαδιαίων ἐκθέσεων σχετικά μέ τά μέτρα πού πάρθηκαν ἀπό τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα γιά τήν παροχή βοήθειας στό Δυτικό μέτωπο, τῆς ἔντασης τῆς παραγωγῆς ναρκῶν, τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν γιά τήν κατασκευή τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ — Γκάι-Ἔμπα, τῆς κατασκευῆς καί ἐκμετάλλευσης τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μούρμανσκ, τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα τῶν ἠλεκτρικῶν σταθμῶν τοῦ συγκροτήματος Μπογκορόντσκ, τό ζήτημα τῆς ἐπικύρωσης τῶν νορμῶν διανομῆς τροφίμων καί εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης στούς ἐργάτες καί ὑπαλλήλους οἰκοδόμησης τοῦ ἠλεκτρικοῦ σταθμοῦ Κασίρ, τό ζήτημα τῆς φρούρησης τῶν ἐπισιτιστικῶν φορτίων, τῆς ἐπικύρωσης τῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τόν ἔλεγχο τῶν ὀργάνων τοῦ στρατιωτικοῦ ἐφοδιασμοῦ καί ἄλλα.

Μάης, 30 Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς ἄγγλους ἐργάτες».

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Β. Τσιτσέριν καί τοῦ ὑποδείχνει νά μιλήσει μέ τόν Ι. Β. Στάλιν, νά πάρει ἀπ' αὐτόν τά ὑλικά πού δείχνουν τή βοήθεια τῆς Ἀγγλίας πρός τόν Βράνγκελ καί νά δημοσιεύσει διακοίνωση διαμαρτυρίας.

Μάης, 31 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Μ. Κύροφ πού διορίστηκε πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γεωργία καί τοῦ δίνει ὁδηγίες.

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις γιά τό βιβλίο τοῦ Ν. Ι. Μπουχάριν «Ἡ οἰκονομία τῆς μεταβατικῆς περιόδου».

Μάης, 31- Ἰούνης, 1 Ὁ Λένιν κάνει τή δεύτερη διόρθωση τοῦ τυπογραφικοῦ δοκιμίου τοῦ βιβλίου «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ».

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τό Μάη Ὁ Λένιν διαβάζει τό βιβλίο «Weltrevolution», Wien, 1919 («Ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση», Βιέννη, 1919) καί κάνει σημειώσεις σ' αὐτό.

Μάης Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ν. Α. Μετσεργιακόφ γιά τόν

κίνδυνο τῆς λευκοφρουρίτικης δράσης στό νομό Σταρορούσκι τοῦ κυβερνείου Νόβγκοροντ.

Ἄνοιξη — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν φιλλανδό κομμουνιστή Γ. Σίρολα καί τόν σοσιαλιστή Ε. Γκιούλλινγκ γιά τή δημιουργία τῆς αὐτόνομης περιοχῆς τῆς Καρελίας.

Ἀρχές τοῦ Ἰούνη — Ὁ Λένιν διαβάζει τό ἄρθρο τοῦ Γ. Γ. Μαρχλέβσκι «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση», πού προορίζεται γιά τό 12ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής».

Ὁ Λένιν γράφει τό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα» γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Α. Λοζόβσκι πάνω στό ζήτημα τῆς δημιουργίας Διεθνοῦς συμβουλίου τῶν ἐπαγγελματικῶν καί παραγωγικῶν συνδικάτων.

Ἰούνης, 1 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς προετοιμασίας γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τῆς Καρελίας, τῆς ἐπιστράτευσης τῶν οὐκρανῶν σιδηροδρομικῶν σέ ἐπισιτιστική δουλιά, τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει ἀνακοίνωση πάνω στό ζήτημα τῆς ἐνίσχυσης τοῦ ἐπισιτιστικοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ τυπογραφείου τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς μεταφορᾶς ἐργατῶν στή Σιβηρία γιά ἐπισιτιστικές ἐργασίες, τῆς ἐπεξεργασίας τῶν βασικῶν θέσεων τῆς δημόσιας λογιστικῆς καί τοῦ ἀπολογισμοῦ, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ στίς 18 τοῦ Μάη 1920 γιά τό ζήτημα τῆς ἔνταξης τῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν στήν ἀκτίνα δράσης τῆς Σοβιετικῆς στρατιᾶς ἐργασίας τοῦ Καυκάσου καί τῆς ὀργάνωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό Βόρειο Καύκασο, τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν ὑδάτινων μεταφορῶν, τό σχέδιο τοῦ διατάγματος σχετικά μέ τή διαδικασία πριμοδότησης γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, τό ζήτημα τῆς μαζικῆς παραγωγῆς αὐτοκινήτων ἀρότρων συστήματος «Φάουλερ», ὁ «Νόμος γιά τήν Ἐπιτροπή τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (Μικρό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων)» καί ἄλλα.

Ἰούνης, 2 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Νοτιοδυτικοῦ μετώπου στό Κρεμεντσούκ, γιά τήν κατάσταση στό

Δυτικό μέτωπο καί στό μέτωπο τοῦ Καυκάσου, γιά τήν ἀνάγκη νά συνεχιστεῖ πιό δραστήρια ἡ ἐπίθεση πού ἄρχισε πρός τήν κατεύθυνση τοῦ Κιέβου καί γιά τήν ἀποστολή ἐκεῖ ἐνισχύσεων ἀπό τίς μεραρχίες τῆς Κριμαίας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τόν παρακαλεῖ νά ρωτήσει ἀπό τό τηλέφωνο ὅλα τά μέλη τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἄν εἶναι σύμφωνα νά μπεῖ στόν ἐγκριμένο ἀπό τό ΣΛΕ τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1920 «Νόμο γιά τήν Ἐπιτροπή τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (Μικρό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων)» ἡ προσθήκη ὅτι μποροῦν ἐπίσης νά εἰσάγονται γιά ἐξέταση στό Μικρό ΣΛΕ ὑποθέσεις μέ πρόταση τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

Ἰούνης, 3 Ὁ Λένιν γράφει ἀπαντητικό τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στό Μπακού σχετικά μέ τήν ἀνάγκη τῆς πιό γρήγορης καί ἀποφασιστικῆς δράσης γιά τόν πλήρη ἀφοπλισμό τῆς ἀστικῆς τάξης καί ὅλων τῶν ὕποπτων στοιχείων.

Σέ τηλεγράφημα τοῦ Ι. Β. Στάλιν τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1920, στό ὁποῖο γίνεται πρόταση εἴτε νά κλειστεῖ ἀνακωχή μέ τόν Βράνγκελ, εἴτε νά ἐγκριθεῖ ἐπίθεση, ὁ Λένιν γράφει τήν ἐπισημείωση ὅτι ἡ ἐπίθεση μπορεῖ νά στοιχίσει πολλές θυσίες, γι' αὐτό χρειάζεται νά μελετηθοῦν σοβαρά ὅλα τά ζητήματα καί γράφει ἀπάντηση στόν Στάλιν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀνταποκριτή τῆς ἰαπωνικῆς ἐφημερίδας «Ὀσάκα Ἀσάχι» Ριό Νακαχίρα.

Ἰούνης, 3 ἤ 4 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἰάπωνα ἀνταποκριτή Κατσούτζι Φοῦσε, ἀντιπρόσωπο τῶν ἐφημερίδων «Ὀσάκα Μαϊνίτι» καί «Τόκιο Νίτι-Νίτι».

Ἰούνης, 4 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ στελέχη τῆς Κιργιζίας, γράφει σημείωμα στόν Β. Β. Βορόβσκι στό Κρατικό ἐκδοτικό καί στό ΑΣΛΟ, μέ τήν παράκληση νά δεχτοῦν τά στελέχη αὐτά καί νά τούς δόσουν κάθε βοήθεια γιά νά πάρουν τυπογραφικό ἐξοπλισμό καί χαρτί.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς παράδοσης ψαριῶν στή σιδηροδρομική γραμμή τοῦ Ἀστραχάν γιά τή μεταφορά τους στό Δυτικό μέτωπο, τῆς πορείας τῆς φόρτωσης ἐπισιτιστικῶν φορτίων ἀπό τό Ρίμπινσκ, τό Νίζνι Νόβγκοροντ καί τό Γιαροσλάβλ, τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας

δέρματος, τῆς ἐξασφάλισης μέ τρόφιμα τῶν οἰκογενειων τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού δουλεύουν στίς μεταφορές, τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν πετρελαιοπηγῶν τοῦ Ἔμπα, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν ἐφευρέτη Σ. Ν. Μπότιν, στό ὁποῖο τοῦ ἐπισημαίνει τά λάθη πού ἔκανε καί τόν συμβουλεύει νά ἔχει ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στό γνωστό ειδικό τῆς ραδιοφωνίας Μ. Α. Μπόντς-Μπρουγιέβιτς, καθοδηγητή τοῦ ἐργαστηρίου ραδιοφωνίας τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ, νά κατατοπίσει τόν Μπόντς-Μπρουγιέβιτς πάνω στήν οὐσία τῆς ἐφεύρεσής του καί μαζί μ' αὐτόν νά καταπιαστεῖ ἄμεσα μέ τήν ἐνέργεια δοκιμῶν.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν γράφει πρόχειρο σχέδιο καί σημειώσεις γιά τίς θέσεις πάνω στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ἰούνης, 5

Ὁ Λένιν γράφει τό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα» γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν ἀχτίδα Ζαμοσκβορέτσιγε τοῦ Κόμματος μέ εὐνοϊκή σύσταση γιά τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι καί τήν Ζ. Π. Κρζιζανόβσκαγια.

Μόλις ἔμαθε ἀπό τήν Μ. Ι. Οὐλιάνοβα γιά τό θάνατο τοῦ γιοῦ τοῦ γιατροῦ Β. Α. Ὄμπουχ, ὁ Λένιν γράφει στόν Ὄμπουχ γράμμα, μέ τό ὁποῖο ἐκφράζει τά συλλυπητήριά του σ' αὐτόν καί τή γυναίκα του γιά τή συμφορά πού τούς βρῆκε καί εὔχεται σ' αὐτούς ψυχική ἀντοχή.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Α. Λοζόβσκι, τόν ρωτάει γιά τό ταξίδι τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον καί τῶν ἐργατικῶν στίς πόλεις καί στά χωριά τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα, γιά τήν ἐντύπωση πού προξένησε στά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας τό ταξίδι.

Ἀνάμεσα στίς 5 καί 14 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν διαβάζει τίς γνῶμες καί τίς παρατηρήσεις τῶν Γκ. Β. Τσιτσέριν, Ν. Ν. Κρεστίνσκι, Ε. Α. Πρεομπραζένσκι, Π. Λ. Λαπίνσκι, καθώς καί τῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν τῆς Μπασκιρίας, τῆς Κιργιζίας καί τοῦ Τουρκεστάν πάνω στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα» καί γράφει παρατηρήσεις πάνω στίς γνῶμες τοῦ Τσιτσέριν καί τοῦ Πρεομπραζένσκι.

Ἰούνης, 8

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἀποστολῆς ὑπεύθυνων κομμουνιστῶν ἀπό τά κεντρικά σοβιετικά καί κομματικά ἱδρύματα στό

Δυτικό μέτωπο, τῆς χρησιμοποίησης τῶν ἐργατῶν τῶν ἐπιχειρήσεων πού κλείνουν γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Δυτικοῦ μετώπου, τό ζήτημα τῶν τραίνων διαφώτισης-καθοδήγησης, τό ζήτημα τῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ταταρίας καί τῆς Τσουβαχίας, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὅρισε τό Πολιτικό Γραφεῖο στίς 28 τοῦ Μάη 1920 γιά τά μισθολογικά ζητήματα, τά ζητήματα τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ ΠΚΣΣ, τῆς ἐγκατάστασης ξένων ἐργατῶν στή Σοβιετική Ρωσία καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς, στόν Π. Ι. Ποπόφ καί τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει βιβλία γιά τίς ἀπογραφές στή Γερμανία καί στήν Αὐστρία.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς διαδικασίας τῆς ἐγκατάστασης ἐργατῶν ἀπό τό ἐξωτερικό, τῆς μετάθεσης ἐργατῶν στή Σιβηρία γιά ἐπισιτιστικές ἐργασίες, ὁ νόμος γιά τήν ἐργατοαγροτική ἀστυνομία, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὅρισε τό ΣΛΕ στίς 25 τοῦ Μάη 1920 γιά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί ἄλλα.

Ἰούνης, 9

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση γιά τρέχοντα ζητήματα τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας (στήν ἀρχή τῆς συνεδρίασης), στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῶν ἐνισχύσεων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τῆς στρατιωτικοποίησης τῶν ἔργων Τουλστρόι, τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπό τήν ἐπίταξη καί τήν ἐπιστράτευση τῶν σύνεργων τῶν ἀνθρακωρυχείων τοῦ Μπασκουντσάκ καί ἄλλα.

Ἰούνης, 10

Ὁ Λένιν τάσσεται (ὅταν ζητεῖται ἡ γνώμη τῶν μελῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος) ὑπέρ τῆς ψήφισης τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου πάνω στό ζήτημα τῆς ἀγορᾶς ἀπό τό ἐξωτερικό ἀτμομηχανῶν καί σιδηροδρομικοῦ ὑλικοῦ.

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Οὑγγαρίας στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Μ. Ράκοτσι καί Α. Ρουντνιάνσκι.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Ἰρκούτσκ στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου ἤ τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου καί παρακαλεῖ νά παρασχεθεῖ κάθε βοήθεια στό συνεξόριστό του στή Σιβηρία Ι. Λ. Προμίνσκι.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 10 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν διαβάζει τίς παρατηρήσεις τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Βουλγαρίας στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Ι. Νεντέλκοφ (Ι. Σάμ-

πλιν) πάνω στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα» καί ἐνημερώνεται γιά τή δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Βουλγαρίας καί γιά τό ἐθνικό κίνημα στά Βαλκάνια καί στήν Τουρκία.

Ἰούνης, 11 — Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν μεταφορῶν, τά σχέδια τῶν ἀποφάσεων γιά τήν ἐξασφάλιση μέ καύσιμη ξυλεία τῶν πυκνοκατοικημένων πόλεων καί τῶν βιομηχανικῶν κέντρων κατά τήν ἐπικείμενη χειμερινή περίοδο, γιά τήν ἐξασφάλιση μέ ἐξοπλισμό τῶν ἐργοστασίων τῆς ὁμάδας κρούσης, γιά τή μετάθεση ἐργατῶν ἀπό τά ἐργοστάσια πού δέν δουλεύουν γιά τήν ἄμυνα σέ ἐργοστάσια πού παράγουν νάρκες καί ἄλλα.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 11 τοῦ Ἰούνη — Μόλις γνωρίστηκε μέ τήν ἐπίσημη δήλωση τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης ὅτι δῆθεν εἶναι ἀμέτοχη στόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ τοῦ Βράνγκελ, ὁ Λένιν γράφει στόν Γκ. Β. Τσιτσέριν, ὅτι αὐτό εἶναι ψέμα. Συμβουλεύει τόν Τσιτσέριν νά ἀπαντήσει στόν Κράσιν στό Λονδίνο ὅτι δέν πρέπει νά πιστεύει τόν Λόυντ Τζώρτζ καί νά στείλει στόν Κῶρζον τηλεγράφημα ὅτι ὁ Βράνγκελ ἄρχισε τήν ἐπίθεση, ἀφοῦ πῆρε ἀπό τούς ἄγγλους ὁπλισμό, κάρβουνο κτλ.

Ἰούνης, 12 — Ὁ Λένιν γράφει κριτική γιά τά τεύχη 1-18 τοῦ περιοδικοῦ «Kommunismus» («Κομμουνισμός») τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τίς χῶρες τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, πού ἐκδίδεται στή γερμανική γλώσσα στή Βιέννη.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν πρόεδρο τοῦ Πανρωσικοῦ τμήματος φωτοκινηματογραφίας τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας Ντ. Ι. Λεστσένκο, μέ τήν ὑπόδειξη νά ἑτοιμάσει ἀντίτυπα φωτογραφιῶν καί ντοκουμέντων γιά τή δίκη τῶν κολτσακικῶν ὑπουργῶν στό Ὄμσκ καί νά φτιάξει ἀπ' αὐτά μιά σειρά κινηματογραφικές ταινίες γιά τήν πιό πλατιά διάδοση.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή 2η Πανρωσική σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ὀργανωτῶν γιά τή δουλιά στό χωριό, πού συγκλήθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦΚόμματος. Τό βιβλίο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» μπαίνει σέ κυκλοφορία.

Ἀργότερα ἀπό τίς 12 τοῦ Ἰούνη — Ὁ Λένιν διαβάζει τό γράμμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἀπό τό Κρεμεντσούκ μέ ἡμερομηνία 12 τοῦ Ἰούνη 1920, πού περιέχει παρατηρήσεις πάνω στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα», κάνει στό γράμμα ὑπογραμμίσεις καί σημειώσεις, πού ἀφοροῦν τό

ζήτημα τῆς ὁμοσπονδίας καί τῆς συνομοσπονδίας, τονίζει ὅτι «ἡ ὁμοσπονδία μπορεῖ νά εἶναι διαφόρων τύπων».

Ἰούνης, 13 — Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις πάνω στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τά καθήκοντα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό Τουρκεστάν.

Ἰούνης, 14 — Ὁ Λένιν ἀναπαύεται στό Γκόρκι τοῦ νομοῦ Ποντόλσκ τοῦ κυβερνείου Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει ἀπόφαση γιά τήν ἐπιβολή τιμωρίας στόν διευθυντή τοῦ σανατορίου Γκόρκι Ε. Γ. Βέβερ γιά τό κόψιμο ἑνός ἔλατου στό πάρκο τοῦ σανατορίου.

Ἰούνης, 15 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τήν ἀναβολή τοῦ συνεδρίου τῶν διευθύνσεων λαϊκῆς παιδείας ἐξαιτίας τοῦ πολέμου μέ τήν Πολωνία, γιά τή διακήρυξη πρός τούς πολωνούς στρατιῶτες, γιά τήν ἀποστολή ἐπιτροπῆς λεττονῶν ἐργατῶν καί ἀκροβολιστῶν στή Λεττονία, ἡ πρόταση τῆς ΚΕ τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων νά ὁριστοῦν ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά διαπραγματεύσεις πάνω σέ πρακτικά ζητήματα, συνδεμένα μέ τή συμμετοχή τῶν ἐσέρων στόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία, τά ζητήματα τῆς στρατιᾶς ἐργασίας τῆς Πετρούπολης, τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει ἀνακοίνωση σχετικά μέ τή διαδικασία τῆς σύγκλησης διυπηρεσιακῶν συσκέψεων καί τήν ὑποχρέωση συμμετοχῆς σ' αὐτές. Στή συνεδρίαση συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς ρύθμισης τῆς μετοίκησης ἀγροτῶν, τό σχέδιο διατάγματος γιά τά μέτρα βελτίωσης τῆς διατροφῆς τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων καί ἄλλα.

Ἰούνης, 16 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στή Διεύθυνση καυσίμων τοῦ Σοβιέτ Μόσχας σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς κινητοποίησης τοῦ λαοῦ τῆς Μόσχας γιά τή μεταφορά ξύλων ἀπό τά δάση στούς σταθμούς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί τῶν στενῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ὁ πληθυσμός τῆς πρωτεύουσας μέ καύσιμα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν ἔκκληση «Πρός τούς πολωνούς ἐργάτες, ἀγρότες καί λεγεωνάριους».

Ἰούνης, 18 — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι, πού ἦλθε ἀπό τήν Πετρούπολη, γιά τό γράμμα πού ἔφερε ἀπό τόν διευθυντή τοῦ Κεντρικοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Ρωσίας στό Πούλκοβο καί γιά ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν μαζί μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι πηγαίνει στήν Ἐπιτροπή Πυροβολικοῦ τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης πυροβολικοῦ, ὅπου ὁ Α. Μ. Ἰγκνάτιεφ ἐξηγεῖ στόν Λένιν τό σχέδιο κατασκευῆς τοῦ μηχανήματος πού ἐφεῦρε γιά βολή ἐνάντια σέ ἐναέριους στόχους.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται ἡ πρόταση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς νά σταλεῖ ἔκκληση ἄμεσα στίς τοπικές ὀργανώσεις τῶν γερμανῶν «ἀνεξαρτήτων», τό ζήτημα τοῦ συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού, τῆς ἐξασφάλισης τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μέ κατοικία, τρόφιμα, μέσα ἐπικοινωνίας καί μεταφορᾶς, ἡ πρόταση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τήν ὀργάνωση τῆς πρώτης, τῆς πανηγυρικῆς συνεδρίασης τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στήν Πετρούπολη, τό ζήτημα τῶν ὁδηγιῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά τήν ὁμάδα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ σχετικά μέ τήν κακή σοδιά, τό ζήτημα τῆς Αὐτόνομης Σοβιετικῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Ταταρίας, τό ζήτημα τοῦ Βόρειου Καυκάσου καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τή χρησιμοποίηση τῆς θερινῆς περιόδου γιά τόν ἐφοδιασμό τῆς Μόσχας μέ ξύλα, τήν ὑπαγωγή στόν Κόκκινο Στρατό τῶν ἐργαζομένων στά ἱδρύματα καί στίς ἐπιχειρήσεις καυσίμων πού δημιουργήθηκαν στά 1894-1900, τό σταμάτημα τῆς ἀπόσπασης ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό εἰδικῶν, τήν ἐπανεξέταση τῶν καταλόγων ὅλων τῶν στρατικοποιημένων ἐπιχειρήσεων καί ἄλλα ζητήματα.

Ἰούνης, 19 Ὁ Λένιν γράφει διαταγή στό διαχειριστή τοῦ 2ου Σπιτιοῦ τῶν Σοβιέτ γιά τήν παροχή κάθε βοήθειας στούς φιλλανδούς κομμουνιστές πού ἐργάζονται στή Μόσχα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τήν ἀφιερωμένη στήν ἐνημέρωση σχετικά μέ τό κομμουνιστικό κίνημα στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, σέ σχέση μέ τήν προετοιμασία τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ἐκφωνεῖ λόγο.

Ἰούνης, 20 Μόλις διάβασε τό γράμμα τοῦ διευθυντῆ τοῦ Κεντρικοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Ρωσίας στό Πούλκοβο σχετικά μέ τά μέτρα ἐξασφάλισης τῆς ἐπιστημονικῆς δουλιᾶς τοῦ ἀστε-

ροσκοπείου, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά βοηθήσει τό ἀστεροσκοπεῖο.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν διαβάζει τίς παρατηρήσεις τοῦ Μ. Γκ. Ραφές πάνω στό «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα».

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἰούνη — ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 25 τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν ἐλέγχει τό τυπογραφικό δοκίμιο τοῦ «Πρωταρχικοῦ σχεδίου θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα» καί κάνει μερικές διορθώσεις.

Ἰούνης, 22

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα Γεωργίας καί Ἐπισιτισμοῦ νά ὑποστηρίξουν τήν αἴτηση τοῦ Β. Μ. Τιρκόφ, «ἑνός ἀπό τούς τελευταίους μοϊκανούς τῆς ἡρωϊκῆς ὁμάδας τῶν ναροντνοβόλτσι, συγκατηγορούμενου στή δίκη τοῦ Μάρτη γιά τή δολοφονία τοῦ Ἀλεξάνδρου Β΄», γιά τή διάθεση στήν οἰκογένειά του δύο-τριῶν ντεσιατίνων γῆς ἀπό τό πρώην κτῆμα του, καθώς καί ζώων.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεφωνογράφημα στή νομαρχιακή Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Ποντόλσκ καί τῆς ὑποδείχνει ὅτι ἡ ἀπόφασή του γιά τήν ἐπιβολή τιμωρίας στό διευθυντή τοῦ σανατορίου Γκόρκι Ε. Γ. Βέβερ γιά τό κόψιμο ἑνός ἔλατου στόν κῆπο τοῦ σανατορίου παραμένει σέ ἰσχύ καί πρέπει νά ἐκτελεστεῖ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γ. Σ. Γκανέτσκι, μέ τό ὁποῖο τοῦ προτείνει νά πάρει ἄδεια καί νά πάει νά ἀναπαυθεῖ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· μιλάει κατά τή συζήτηση τῶν θέσεων καί τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τά καθήκοντα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό Τουρκεστάν, πού πρότεινε ἡ ἐπιτροπή, ἡ ὁποία συγκροτήθηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο, ὑπογραμμίζει τήν ἀνάγκη τῆς πιό μεγάλης ἐμπιστοσύνης στίς ἐθνικές μάζες καί τῆς πιό στενῆς δουλιᾶς μέ τά δραστήρια τοπικά στελέχη, ὑποβάλλει γιά ἔγκριση στό Πολιτικό Γραφεῖο τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγραψε ὁ ἴδιος καί πού γίνεται δεκτό μέ ἀσήμαντες ἀλλαγές. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ χαρτί, τῆς δημιουργίας τῆς αὐτόνομης περιοχῆς τῆς Τσουβαχίας, τῆς ἐξασφάλισης τῶν οἰκογενειῶν τῶν σκοτωμένων συντρόφων, πού πρόσφεραν ἰδιαίτερες ὑπηρεσίες στήν ἐπανάσταση, συζητεῖται ἡ πρόταση τῆς Οὐγγρικῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος τῶν ρώσων ἐργατῶν-μελῶν τῶν συνδικάτων, ἐνάντια στούς διωγμούς πού κάνει ἡ λευκή κυβέρνηση τῆς Οὐγγαρίας, ἡ ἀνακοίνωση τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἐσθονίας γιά τήν προσ-

χώρηση τοῦ Κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή, τά ζητήματα τῆς σύνθεσης τοῦ Ἀνώτατου δικαστηρίου τῆς ΠΚΕΕ, τῆς πολιτικῆς στόν Καύκασο καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τά σχέδια τῆς ἀπόφασης γιά τήν αὐτόνομη περιοχή τῆς Τσουβαχίας, τοῦ «Διατάγματος γιά τήν ἑνοποίηση τοῦ συστήματος συγκέντρωσης πρώτων ὑλῶν καί ἐπισιτιστικῶν προϊόντων τῆς Δημοκρατίας», τοῦ διατάγματος γιά τή χρήση πυροβόλων ὅπλων, τοῦ διατάγματος γιά τίς πράξεις πληρωμῶν καί ἄλλα ζητήματα.

Ἰούνης, 23

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς: Ντ. Μπίτς (ἀπό τήν ὀργάνωση Βιομηχανικοί ἐργάτες τοῦ κόσμου, Ἀγγλία), Λ. Ντελινιέρ καί Ζ. Σαντούλ (ἀπό τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα).

Νωρίτερα ἀπό τίς 24 τοῦ Ἰούνη

Ὁ Λένιν δίνει συνέντευξη στόν εἰδικό ἀνταποκριτή τῆς ἐφημερίδας «The Manchester Guardian».

Ἰούνης, 24

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν «Ἀπόφαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν αὐτόνομη περιοχή τῆς Τσουβαχίας».

Ἰούνης, 25

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων στόν Α. Μ. Νικολάγεφ, μέ τό ὁποῖο ρωτάει γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς σχετικά μέ τό ραδιοτηλέφωνο καί γιά τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκεται τό ζήτημα τῆς κατασκευῆς μεγαφώνων.

Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα στόν πρόεδρο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ καί τοῦ ὑποδείχνει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δημιουργηθοῦν ὅλες οἱ συνθῆκες γιά τήν ὁμαλή δουλιά τοῦ ἐπιστήμονα φυσιολόγου Ι. Π. Πάβλοφ, «νά τοῦ παραχωρήσουν, σάν ἐξαίρεση, ἐνισχυμένη μερίδα καί γενικά νά φροντίσουν γιά τήν δημιουργία λίγο-πολύ ἄνετης γι' αὐτόν κατάστασης».

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς κινητοποίησης τῶν στατιστικῶν δυνάμεων τῆς ΣΟΣΔΡ, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἔργων τοῦ Κασίρ μέ τρόφιμα, νομές καί χρήματα, τῆς μεταφορᾶς κάρβουνου ἀπό τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντόν, τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν γιά τήν κατασκευή τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ — Γκάι-Ἔμπα, τῆς οἰκοδόμησης νέου ραδιοσταθμοῦ γιά τή

σύνδεση μέ τήν 'Αμερική, τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ ραδιοσταθμοῦ τοῦ Ντέτσκογε Σελό καί τῆς τεχνικῆς τελειοποίησης μερικῶν ἀπό τούς πιό βασικούς ραδιοσταθμούς καί ἄλλα.

'Ιούνης, 26 'Ο Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν κοζάκο κομμουνιστή Ι. Ν. Πουτίντσεφ ἀπό τό κεφαλοχώρι Οὐρλιουντούσκ τοῦ νομοῦ Παβλοντάρ τοῦ κυβερνείου Σεμιπαλάτινσκ καί γράφει γράμμα πρός τά σοβιετικά ἱδρύματα τῆς Σιβηρίας μέ τήν παράκληση νά τοῦ παράσχουν κάθε βοήθεια στήν ὀργάνωση παιδικοῦ σταθμοῦ καί ἄλλων παρόμοιων ἱδρυμάτων στόν τόπο του, γράφει ἐπίσης βεβαίωση γιά τόν Πουτίντσεφ, μέ τήν ὁποία τοῦ ἐπιτρέπεται νά ἀναχωρήσει ἀπό τή Μόσχα γιά τή γενέτειρά του μέ τό βαγόνι τοῦ Α. Β. Σότμαν.

'Ο Λένιν δέχεται τήν ἰταλική ἐργατική ἀντιπροσωπεία, καθώς καί τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος 'Ολλανδίας στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Ντ. Βάινκοπ, στόν ὁποῖο δίνει τό βιβλίο «'Ο «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» γιά νά τό δεῖ ἡ ὁλλανδική ἀντιπροσωπεία.

'Αργότερα ἀπό τίς 26 τοῦ 'Ιούνη 'Ο Λένιν μόλις διάβασε τό γράμμα ἑνός κομμουνιστῆ, πού πῆρε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «'Ιζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ» καί πού ἀναφερόταν στά μέτρα πάλης ἐνάντια στήν αἰσχροκέρδεια, συζητάει μέ τόν Β. Α. 'Αβανέσοφ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

'Ιούνης, 28 Μόλις διάβασε τό τηλεφωνογράφημα τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, πού περιεῖχε τήν παράκληση νά ἀναβληθεῖ γιά μερικές ἡμέρες ἡ ἀποστολή τῶν στοιχείων, πού ζήτησε τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων γιά τήν ποσότητα τῶν προϊόντων λαχανοκηπουρικῆς, ὁ Λένιν παρακαλεῖ τόν γραμματέα νά ἐλέγξει πότε ζητήθηκαν τά στοιχεῖα καί τοῦ ἀναθέτει νά ἑτοιμάσει τό κείμενο τοῦ ἀπαντητικοῦ τηλεγραφήματος, μέ τό ὁποῖο νά κάνει ἐπίπληξη στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή Πετρούπολης γιά τήν καθυστέρηση τῆς ἀποστολῆς τῶν στοιχείων.

'Ιούνης, 29 'Ο Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ε. Α. Πρεομπραζένσκι στή Γραμματεία τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἔκδοσης μεταφράσεων ἀπό τίς ξένες γλῶσσες τῶν καλύτερων νέων οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καί ἔργων τῶν ὑλιστῶν τοῦ 17ου καί τοῦ 18ου αἰώνα.

'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μ. Νικολάγεφ γιά τήν ἀνάγκη νά ἐπανεξεταστεῖ ριζικά ἡ ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς τοῦ ἐργαστηρίου ραδιοφωνίας τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τῆς ἀλλαγῆς τῆς σύνθεσης τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ὀργάνωση τῶν ἀλληλοσχέσεων ἀνάμεσα στίς κεντρικές ὑπηρεσίες καί στά ἱδρύματα τῆς Πετρούπολης, τό ζήτημα τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ, τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού, τό ζήτημα τῆς Μπασκιρίας, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐργασίας καί τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή γενική ὑποχρεωτική ἐργασία, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά καθήκοντα τοῦ Κόμματος στό Τουρκεστάν καί γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐξουσίας στό Τουρκεστάν, οἱ ὁδηγίες πρός τήν Ἐπιτροπή Τουρκεστάν, τό ζήτημα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης στό Τουρκεστάν, τῆς πρότασης εἰρήνης πρός τή Ρουμανία, τῶν συνεταιρισμῶν, τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει πρόταση νά ὁριστεῖ εἰδική συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τίς 30 τοῦ Ἰούλη 1920, πού νά συζητήσει τό ζήτημα τῆς ἐπικύρωσης τῶν πρακτικῶν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ). Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν σταθερῶν τιμῶν συγκέντρωσης καί διάθεσης, τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης οἰκόσιτων πτηνῶν καί μελιοῦ, τό σχέδιο προγράμματος εἰσαγωγῶν, τό ζήτημα τῆς δημιουργίας εἰδικοῦ ὀργάνου ἀποτελούμενου ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ ΑΣΛΟ, τοῦ ΛΕ Ἐργασίας, τοῦ ΛΕ Συγκοινωνιῶν, τοῦ ΛΕ Οἰκονομικῶν, τοῦ ΛΕ Ἐσωτερικῶν καί τοῦ ΛΕ Ἐξωτερικῶν γιά τήν πιό σχεδιασμένη χρησιμοποίηση τῶν δυτικοευρωπαίων ἐργατῶν καί τεχνικῶν, τό ζήτημα τῶν μέτρων γιά τήν αὔξηση τῆς παραλαβῆς λαχανικῶν ἀπό τά προάστια τό 1920, ἡ ἔκθεση γιά τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς μετοίκησης ἀγροτῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε μέ τήν ἐντολή νά ὀργανώσει τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού καί τονίζει ὅτι στόν Ὀρτζονικίτζε «ἀνατίθεται ἡ καθοδήγηση ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί ἡ ἐποπτεία γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν ὅσοναφορᾶ τήν Περσία, τήν Ἀρμενία καί τή Γεωργία».

Ἰούνης, 30 Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει κείμενο τηλεφωνογραφήματος πρός τόν πρόεδρο τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης ἐπισιτισμοῦ. Τό τηλεφωνογράφημα διαβάστηκε στή σύσκεψη τήν 1 τοῦ Ἰούλη 1920.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται ἡ ἀπόφαση τοῦ Γραφείου τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΚΣΣ γιά τή μισθολογική πολιτική, ἡ ἔκκληση τοῦ Κεντρικοῦ γραφείου τῶν ἑβραϊκῶν τμημάτων τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τήν Κομμουνιστική Διεθνή, τά ζητήματα τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ, τῶν συνεταιρισμῶν, τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν στά Οὐράλια καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία ἐπικυρώνονται τά πρακτικά τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ).

Ἀνάμεσα στίς 30 τοῦ Ἰούνη καί 8 τοῦ Ἰούλη

Μόλις πῆρε τό γράμμα τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ὁλλανδικῆς ἀντιπροσωπείας στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Ντ. Βάινκοπ, πού περιεῖχε τήν ὑπόδειξη ὅτι δέν συμμερίζονται ὅλοι οἱ «τριμπουνιστές», δηλ. τά μέλη τοῦ Ὁλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, τίς ἀπόψεις τῶν «ἀριστερῶν», ὁ Λένιν ἀντικαθιστᾶ στό κείμενο τῆς ἑτοιμαζόμενης ἀγγλικῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου του «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» τήν ἔκφραση «ὁλλανδοί τριμπουνιστές» μέ τίς λέξεις «μερικά μέλη τοῦ Ὁλλανδικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος» καί παραθέτει τό πλῆρες κείμενο τοῦ γράμματος τοῦ Βάινκοπ στό «Παράρτημα» τοῦ βιβλίου.

Ἰούνης πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν γράφει τούς «Ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή».

Ἀρχές τοῦ Ἰούλη

Ἀφοῦ γνωρίστηκε μέ τήν ἀνακοίνωση τοῦ Ντ. Ι. Κούρσκι γιά τήν πετυχημένη ἐπίθεση τῆς 15ης στρατιᾶς στό Δυτικό μέτωπο, ὁ Λένιν τοῦ γράφει σημείωμα μέ τό ὁποῖο τόν ρωτάει ἄν πάρθηκαν μέτρα γιά τήν ἄμεση ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στά ἀπελευθερωμένα ἀπό τό στρατό ἐδάφη, γιά τή σύγκληση συνεδρίων τῶν Σοβιέτ, γιά τό διώξιμο τῶν τσιφλικάδων καί τή διανομή τῶν γαιῶν τους στήν ἀγροτική φτωχολογιά καί τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν γῆς.

Ἰούλης, 1

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν στό σταθμό Σινέλνικοβο σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τό ζήτημα τῆς πρότασης εἰρήνης πρός τή Ρουμανία.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Λ. Α. Φότιεβα, μέ τήν παράκληση νά τηλεφωνήσει στήν Πετρούπολη καί νά ζητήσει νά στείλουν τό γρηγορότερο τό τυπογραφικό

δοκίμιο τοῦ «Πρωταρχικοῦ σχεδίου θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα», καθώς καί νά μάθει σέ πόσο καιρό θά ἐκδοθοῦν οἱ θέσεις.

Ἰούλης, 2 — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τή βοήθεια στόν τραυματία κόκκινο στρατιώτη!» γιά τό τεῦχος 1 τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Τραυματίας Κόκκινος Στρατιώτης».

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 2 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν διαβάζει τίς παρατηρήσεις τοῦ Γ. Γ. Μαρχλέβσκι πάνω στό δικό του «Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα» γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν γράφει πρόχειρο σχέδιο θέσεων γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς («Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» καί «Σχέδιο ἀπόφασης γιά τό περιεχόμενο τῆς ἔννοιας τῆς «δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου» καί γιά τήν πάλη ἐνάντια στή «μοντέρνα» διαστρέβλωση τοῦ συνθήματος αὐτοῦ»).

Ἰούλης, 4 — Ὁ Λένιν γράφει τίς «Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς».

Ἰούλης, 5 — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Λ. Α. Φότιεβα μέ τήν παράκληση νά ἀντιγράψει τίς «Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς» καί τήν ἴδια μέρα νά τίς στείλει στήν Πετρούπολη στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ.

Μόλις διάβασε τή μετάφραση τῆς ἔκθεσης τοῦ Τμήματος τοῦ Τουρίνου τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος (ἡ ἔκθεση εἶχε γραφτεῖ ἀπό τόν Α. Γκράμσι) πρός τό Ἐθνικό συμβούλιο στό Μιλάνο, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «L' Ordine Nuovo» μέ τόν τίτλο «Γιά τήν ἀνανέωση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος», ὁ Λένιν γράφει στή μετάφραση σημείωση ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δημοσιευτεῖ ἡ ἔκθεση στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής» ἤ σέ ἰδιαίτερο φυλλάδιο (σέ μετάφραση στή γαλλική γλώσσα) πρίν τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς κάνει διορθώσεις στή μετάφραση καί ὑποσημειώνει: «Ἄσχημη μετάφραση, παρόλα αὐτά ὅμως *πρέπει* νά δημοσιευτεῖ» καί στά περιθώρια γράφει: «Νά μοῦ σταλεῖ τό τυπογραφικό δοκίμιο *χωρίς καθυστέρηση*». Στίς 20 τοῦ Ἰούλη 1920 ἡ ἔκθεση δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής», τεῦχ. 12.

Νωρίτερα ἀπό τίς 6 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ καί τοῦ προτείνει νά ἐκδόσει τό βιβλίο «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτα-

το στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ» στή γερμανική καί σέ ἄλλες γλῶσσες καί τόν πληροφορεῖ ὅτι σκοπεύει νά γράψει γι' αὐτό νέο πρόλογο.

Ἰούλης, 6 'Ο Λένιν γράφει τόν «Πρόλογο στή γαλλική καί τή γερμανική ἔκδοση» τοῦ βιβλίου «'Ο ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ».

Ἰούλης, 7 'Ο Λένιν στέλνει στήν Πετρούπολη στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ τόν «Πρόλογο στή γαλλική καί στή γερμανική ἔκδοση» τοῦ βιβλίου «'Ο ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ», καί τοῦ ὑποδείχνει νά δοθεῖ σάν παράρτημα στό βιβλίο ἡ διακήρυξη τῆς Βασιλείας τοῦ 1912.

'Ο Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ντ. Τ. Μέρφι, ἀντιπρόσωπο τῶν «Shop Stewards Committees» ('Επιτροπές ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων) τῆς 'Αγγλίας στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τόν ρωτάει γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα στήν 'Αγγλία, γιά τήν πάλη τῶν ἀνθρακωρύχων τῆς Νότιας Οὐαλλίας.

'Ο Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος — τόν διευθυντή τῆς ἐφημερίδας «L' Humanité», Μ. Κασέν καί τόν γραμματέα τοῦ Κόμματος Λ. Φροσσάρ.

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται ἡ τελεσιγραφική δήλωση τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Μεγάλης Βρετανίας Λόυντ Τζώρτζ γιά τούς ὅρους συμφωνίας ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στήν 'Αγγλία, οἱ ὁδηγίες πρός τά μέλη τοῦ 'Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου καί πρός τούς διπλωματικούς ἀντιπροσώπους στή Γεωργία, στήν 'Αρμενία καί στήν Τουρκία, τό ζήτημα τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἡ πρόταση τῆς ἐπιτροπῆς ζύμωσης τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τήν ὀργάνωση «'Ημέρας τῆς III Διεθνοῦς» καί ἄλλα.

Ἰούλης, 8 'Ο Λένιν γράφει ἀπάντηση στό γράμμα τῆς 'Ενωμένης προσωρινῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἵδρυση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

'Ο Λένιν στέλνει στόν Μ. Γκρούνζεμπεργκ, στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τό γράμμα τοῦ Ντ. Βάινκοπ καί τή δική του δήλωση ὅτι γίνονται διορθώσεις στό κείμενο τῆς ἀγγλικῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου «'Ο «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ»· στό συνοδευτικό σημείωμα γράφει: «... ἐλέγξτε, παρακαλῶ, ἄν εἶναι καλό τό ἀγγλικό κείμενο. (Περιεχόμενο τῆς δήλωσης: ὅτι τό ὀλλανδικό *Κόμμα* δέν εὐθύνεται γιά τόν «ἀριστερισμό»,

ὅτι αὐτό τό πράγμα, ὅπως λένε, εἶναι *δουλιά μερικῶν* ὀλλανδῶν). (Νά δημοσιευτεῖ μόνο αὐτή ἡ δήλωση, καί ἡ δήλωση ἡ δική μου ὅτι κάνω διορθώσεις στό κείμενο)».

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στή γραμματέα τοῦ ΣΛΕ Λ. Α. Φότιεβα νά διαβιβάσει στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ στήν Πετρούπολη τήν παράκληση «νά στείλει ἐπειγόντως τίς θέσεις γιά τά κόμματα τοῦ κέντρου», γιά νά μπορέσει ὁ ἀντιπρόσωπος ἀπό τήν Ἐπιτροπή τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς τῆς Γαλλίας Α. Ροσμέρ νά δόσει τή γνώμη του πρίν τή δημοσίευσή τους.

Ἰούλης, 9 — Μόλις διάβασε τό γράμμα τοῦ Φ. Α. Ροτστέιν γιά τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων σχετικά μέ τή σύναψη συμφωνίας μέ τήν Ἀγγλία, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα σέ ὅλα τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί προτείνει νά δοθεῖ στή σοβιετική ἀντιπροσωπεία πού διεξάγει τίς διαπραγματεύσεις ἡ ὁδηγία: «Νά εἶναι πιό ἄκαμπτη καί νά μή φοβᾶται τήν προσωρινή διακοπή τῶν διαπραγματεύσεων».

Ἰούλης, 10 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Β. Τσετσέριν σχετικά μέ τό κείμενο τῆς συμφωνίας μέ τή Λιθουανία.

Ἀνάμεσα στίς 10 καί 19 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τήν εἰσήγησή του γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, γράφει πρόχειρο σκελετό καί σχέδιο τῆς εἰσήγησης.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 12 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν ἀντιπρόεδρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν ἀνάγκη νά ἐπισπευστεῖ ἡ ἐπίθεση στό Πολωνικό μέτωπο.

Ἰούλης, 12 ἤ 13 — Ὁ Λένιν ἐπιμελεῖται καί συμπληρώνει τηλεφωνογράφημα πρός τόν Ι. Β. Στάλιν στό Χάρκοβο, μέ τό ὁποῖο δίνει ἐκτίμηση τῆς διακοίνωσης τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Κῶρζον τῆς 11 τοῦ Ἰούλη 1920 καί κάνει ὑπόδειξη νά ἐπισπευστεῖ ἡ ἐπίθεση.

Ἀργότερα ἀπό τίς 15 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν διαβάζει τό βιβλίο «Leitsätze zum II Kongreß der Kommunistischen Internationale» («Θέσεις γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς») πού ἐκδόθηκε στήν Πετρούπολη, κάνει συντακτικές διορθώσεις, γράφει σημειώσεις στό κείμενο τοῦ δικοῦ του «Πρωταρχικοῦ σχεδίου θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα».

Ἰούλης, 16 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Ἡ ὁλομέλεια ἐξετάζει τά ζητήματα

πού ἔχουν σχέση μέ τήν προετοιμασία γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ὁ Λένιν ὁρίζεται μέλος τοῦ προεδρείου τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας στό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τήν ὥρα πού συζητιέται τό ζήτημα τῆς διένεξης τῆς Κομμούνας τῆς Πετρούπολης καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης ὁ Λένιν γράφει προσχέδιο ἀπόφασης πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, τό ὁποῖο ψηφίζεται ἀπό τήν ὁλομέλεια. Πάνω στό ζήτημα τῆς ἀπάντησης στή διακοίνωση τοῦ Κῶρζον ὁ Λένιν γράφει σχέδιο ἀπόφασης τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, τό ὁποῖο ψηφίζεται μέ ὁρισμένες ἀλλαγές. Στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τοῦ συνεδρίου τῆς Πανενωσιακῆς Ἕνωσης Σιδηροδρομικῶν, τῆς δημιουργίας Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Λευκορωσίας, τῆς σοβιετικῆς συνδικαλιστικῆς ἀντιπροσωπείας στήν Ἀγγλία καί ἄλλα.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 16 τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν κάνει τήν ὑπόδειξη νά δημοσιευτεῖ τό τηλεγράφημα τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης τῆς Περσίας (Ἰράν), ἐκπροσωπούμενης ἀπό τόν Μιρζά Κουτσούκ, ἡ ὁποία ἔστειλε σάν δῶρο στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας 15 χιλιάδες πούτια ρύζι.

Ἰούλης, 16 ἤ 17

Ὁ Λένιν κάνει συμπληρώσεις, διορθώσεις καί σημειώσεις στή μετάφραση τοῦ κειμένου τοῦ ραδιογραφήματος τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν πρός τόν Κῶρζον σέ ἀπάντηση τῆς διακοίνωσής του τῆς 11 τοῦ Ἰούλη 1920.

Ἰούλης, 17

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νοτιοδυτικοῦ μετώπου γιά τόν Ι. Β. Στάλιν, μέ τό ὁποῖο ἀνακοινώνει τήν ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τήν ἀπάντηση στή διακοίνωση τοῦ Κῶρζον καί δίνει ἐντολή νά βγαίνει μιά δυό φορές τήν ἑβδομάδα ἀνακοινωθέν γιά τήν κατάσταση στό μέτωπο.

Ὁ Λένιν μεταδίνει τηλεφωνικά ἀπό τό Γκόρκι στό Λονδίνο γιά τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ, πρόεδρο τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας, πού διεξάγει διαπραγματεύσεις μέ τήν Ἀγγλία, κείμενο τηλεγραφήματος, ὅπου τοῦ ὑποδείχνει νά δώσει προσοχή στή συγκέντρωση ἀγγλικῆς φιλολογίας, πού νά ἀποδείχνει ὅτι στήν ἀγγλική ἀστική τάξη συμφέρουν οἱ ἐμπορικές σχέσεις μέ τίς Σοβιετικές δημοκρατίες, νά ὀργανώσει τήν ἀποστολή στή Σοβιετική Ἕνωση ξένης φιλολογίας, καί τόν παρακαλεῖ ἐπίσης νά τοῦ στείλει καλές νεότατες ἐκδόσεις ὁδηγῶν στατιστικῆς καί στατιστικῶν συλλογῶν — γεωγραφικές, πολιτικές καί οἰκονομικές.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, τῆς συνδικαλιστι-

	κῆς ἀντιπροσωπείας στήν 'Αγγλία, τῶν περιοδικῶν ἀπολογισμῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στά πιό ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη γιά τίς βασικότερες ἀποφάσεις πού πῆρε ἡ ΚΕ, τῆς σύγκλησης τῆς ἑπόμενης ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ἄλλα.
Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 17 τοῦ Ἰούλη	Ὁ Λένιν ἀπαντᾶ στά ἐρωτήματα πού θέτει τό τηλεφωνογράφημα τοῦ ὑπουργοῦ 'Εξωτερικῶν τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω 'Ανατολῆς σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, τίς βάσεις τοῦ Συντάγματος καί τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς ΔΑΑ, τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις της μέ τή Σοβιετική Ρωσία.
Ἰούλης, 18	Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Γ. Ε. Ρουτζουτάκ, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ ΑΣΛΟ, μέ τήν ἐντολή νά συγκαλέσει σύσκεψη τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπηρεσιῶν σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἑνοποίησης τῆς δουλιᾶς γιά τόν ὑπολογισμό καί τήν κατανομή τῆς ἐργατικῆς δύναμης.
	Ὁ Λένιν μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀναχωρεῖ μέ προορισμό τήν Πετρούπολη γιά τήν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου.
Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 18 τοῦ Ἰούλη	Ὁ Λένιν διαβάζει δυό ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου «Thèses présentées au Deuxième Congrès de l' Internationale Communiste (Pg.—M., 18 juillet 1920)» («Θέσεις γιά τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς»), ἐπιφέρει συντακτικές διορθώσεις, κάνει σημειώσεις καί διαχωρίζει μέ γραμμές τό κείμενο τῶν «Θέσεων γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς».
Νωρίτερα ἀπό τίς 19 τοῦ Ἰούλη	Ὁ Λένιν διαβάζει τό βιβλίο τοῦ Ρ. Μακντόναλντ «Parlament and Revolution» («Κοινοβούλιο καί 'Επανάσταση»), πού ἐκδόθηκε στό Μάντσεστερ τό 1919, κάνει σ' αὐτό σημειώσεις καί γράφει παρατηρήσεις.
Νωρίτερα ἀπό τίς 19 τοῦ Ἰούλη	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἑτοιμαστοῦν γιά τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς θέσεις γιά τή διεθνή οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση καί σκιαγραφεῖ λεπτομερειακό σχέδιο αὐτῶν τῶν θέσεων.
	Ὁ Λένιν διαβάζει τό βιβλίο «Ὁ «ἀριστερισμός», παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» («The infantile sickness of the «leftism» in communism») πού ἐκδόθηκε στή Μόσχα στά ἀγγλικά καί κάνει σ' αὐτό συντακτικές διορθώσεις.
Ἰούλης, 19	Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό «Διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν

Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν ἵδρυση Πανρωσικῆς Ἔκτακτης Ἐπιτροπῆς μέ σκοπό τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ».

Ὁ Λένιν φτάνει στήν Πετρούπολη γιά τήν ἔναρξη τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ προεδρείου· κάνει εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Μετά τή λήξη τῆς πρώτης συνεδρίασης τοῦ συνεδρίου ὁ Λένιν μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου πηγαίνει στό Πεδίο τοῦ Ἄρεως καί καταθέτει στεφάνια στούς τάφους τῶν ἀγωνιστῶν πού ἔπεσαν γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης, ἐπισκέπτεται τά σπίτια ἀνάπαυσης γιά τούς ἐργάτες στό νησί Κάμεννι, ἐκφωνεῖ στήν πλατεία Οὐρίτσκι λόγο σέ πολυπληθή συγκέντρωση ἐργατῶν, κόκκινων στρατιωτῶν καί ναυτῶν, ἀφιερωμένη στήν τοποθέτηση τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ μνημείου τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ καί τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ.

Στίς 8 τό βράδυ ὁ Λένιν ἀναχωρεῖ ἀπό τήν Πετρούπολη γιά τή Μόσχα.

Ἰούλης, 20

Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό σχέδιο τῆς ἔκκλησης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων «Πρός τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες καί ὅλους τούς τίμιους πολίτες τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί τῆς Σοβιετικῆς Οὐκρανίας», ἀπ' ἀφορμή τή διακοίνωση τοῦ Κῶρζον, προτείνει νά μπεῖ ἡ φράση ὅτι «μέ τούς πολωνούς ἐργάτες καί ἀγρότες ἐμεῖς θά μπορούσαμε νά συμφωνήσουμε γιά μιά τίμια εἰρήνη ἀπό καιρό πιά, ἀπό τήν πίεση τῶν πολωνῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πάνω στήν ἀστική τους τάξη καί στούς τσιφλικάδες τους ἐξαρτᾶται κατά τό μεγαλύτερο μέρος ἡ ὑπόθεση τῆς εἰρήνης καί τώρα» καί ὑπογράφει τήν ἔκκληση.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τῶν μέτρων γιά τήν αὔξηση τῆς παραλαβῆς λαχανικῶν ἀπό τά προάστια τό 1920, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀφαίρεση τῶν πλεονασμάτων σίτου στή Σιβηρία καί ἄλλα.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν κάνει διορθώσεις στά στενογραφημένα πρακτικά τῆς εἰσήγησής του γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Νωρίτερα ἀπό τίς 22 τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μπέρτραν Ράσσελ γιά τίς ἰδιομορφίες τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ἀγγλίας, γιά τούς δρόμους οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνι-

σμοῦ στή Σοβιετική Ρωσία καί γιά τήν ἀποκατάσταση ἐμπορικῶν σχέσεων μέ τίς καπιταλιστικές χῶρες.

Ἰούλης, 22 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τίς ἐμπορικές διαπραγματεύσεις μέ τή Γερμανία, γιά τήν ἀπάντηση στόν Κῶρζον καί γιά τή δυνατότητα σύναψης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία.

Ἰούλης, 23 — Ὁ Λένιν προεδρεύει στή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, γράφει παρατηρήσεις στό λόγο τοῦ Ντ. Τάννερ, ἀντιπροσώπου στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τίς Ἐπιτροπές ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων (Shop Stewards Committees) τῆς Ἀγγλίας· ἐκφωνεῖ λόγο γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· μιλάει πάνω στό ζήτημα τῆς κατάστασης στό Τουρκεστάν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τή Φιλλανδία, τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν Πολωνία καί τήν Ἀγγλία καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῶν ΣΕΑ (στρατευμάτων ἐσωτερικῆς ἀσφάλειας). Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων γιά τήν παροχή βοήθειας στό Δυτικό μέτωπο, τῶν συνθηκῶν μετακίνησης τῶν ἐπιβατῶν στίς σιδηροδρομικές καί ὑδάτινες συγκοινωνίες τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς διανομῆς στή Μόσχα τῶν καυσίμων καί ἄλλα.

Ἰούλης, 24 — Ὁ Λένιν προτείνεται ἀπό τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στή σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα καί γιά τό ἀγροτικό ζήτημα.

Στήν τρίτη συνεδρίαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Λένιν καταγράφει τά ἐπίθετα τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, σημαδεύει καί καταμετρᾶ τά ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διάφορων χωρῶν.

Ἀνάμεσα στίς 24 καί 29 τοῦ Ἰούλη — Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ Ἰράν Α. Σουλτάν-Ζαντέ στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς

Διεθνοῦς γιά τίς προοπτικές τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης στήν 'Ανατολή.

Ἰούλης, 25 'Ο Λένιν γράφει παρατηρήσεις (στά γερμανικά) στίς προτάσεις τοῦ Π. Λεβί γιά τίς θέσεις πάνω στό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα.

'Ο Λένιν γράφει τό «Εἰκοστό σημεῖο τῶν δρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή».

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, στήν ὁποία συζητοῦνται οἱ θέσεις πού ἔγραψε ὁ ἴδιος· κάνει συντακτικές διορθώσεις (στά ἀγγλικά), κάνει σημειώσεις στίς συμπληρωματικές θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα πού ἑτοίμασε ὁ Μ. Ρόι· ἐκφωνεῖ λόγο κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης τοῦ Ρόι· γράφει σημείωμα (στά γαλλικά) στόν Ντ. Μ. Σερράτι ἤ σέ κάποιον ἄλλον ἀπό τήν ἰταλική ἀντιπροσωπεία, μέ τό ὁποῖο ρωτάει γιατί κανείς ἀπό τούς ἰταλούς συντρόφους δέν παρευρίσκεται στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά νά ὑποστηρίξει τίς ἀπόψεις του.

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ζήτημα τῶν δρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή, πού δημιουργήθηκε ἀπό τό ΙΙ συνέδριο γιά τήν προκαταρκτική συζήτηση τῶν θέσεων τοῦ Λένιν «Όροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή»· ὑποβάλλει τό «Εἰκοστό σημεῖο τῶν δρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή».

Ἰούλης, 26 'Ο Λένιν γνωρίζεται μέ τόν Οὐ. Γκάλλαχερ πού ἦλθε στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τή Γλασκώβη (Σκωτία) καί συνομιλεῖ μαζί του.

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἀγροτικό ζήτημα τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στήν ὁποία συζητοῦνται οἱ θέσεις πού ἔγραψε ὁ ἴδιος.

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, πού ἀποτελέστηκε ἀπό τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ζήτημα τῶν βασικῶν καθηκόντων τοῦ συνεδρίου καί ἀπό τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ζήτημα τῶν δρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή· στή συνεδρίαση συζητοῦνται οἱ «Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν.

'Ο Λένιν κάνει εἰσήγηση ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα στήν τέταρτη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ἰούλης, 27

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, τῆς σύνθεσης τῆς Ἐπιτροπῆς Τουρκεστάν καί ἄλλα.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 28 τοῦ Ἰούλη

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις (στά γαλλικά) γιά τήν ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα.

Ἰούλης, 28

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ι. Λ. Προμίνσκι, συνεξόριστό του στή Σιβηρία καί τόν στέλνει στό Πολωνικό γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ σημείωμα στό ὁποῖο παρακαλεῖ νά δόσουν στόν Προμίνσκι ἐμπιστοσύνη καί νά τοῦ παράσχουν βοήθεια.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ (στά γαλλικά) μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς — μέ τόν διευθυντή τῆς ἐφημερίδας «L' Humanité» Μ. Κασέν καί τό γραμματέα τοῦ κόμματος Λ. Φροσσάρ — πρίν τήν ἀναχώρησή τους γιά τή Γαλλία.

Ἰούλης, 29

Ὁ Λένιν παρευρίσκεται στήν ἕκτη (πρωϊνή) συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί στή διάρκεια τῶν ὁμιλιῶν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος Μ. Κασέν καί Ρ. Λεφέβρ κατά τή συζήτηση γιά τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή κρατάει σημειώσεις γιά τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό κόμμα καί γιά ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται ἡ αἴτηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ νά διατεθοῦν σ' αὐτό γιά ἐπισιτιστική δουλιά ὑπεύθυνα κομματικά στελέχη, νά ἀποσπαστοῦν ἀπό κάθε Ἐπιτροπή κυβερνείου καί νά μποῦν στή διάθεση τῶν τοπικῶν ἐπισιτιστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων ἀπό 10 ὥς 20 κομματικά στελέχη, νά ἐκδοθεῖ μέσα σέ τρεῖς μέρες ἀπόφαση γιά τό σταμάτημα κάθε εἴδους ἐπαγγελματικῆς ἐπιστράτευσης σέ σχέση μέ τά ἐπισιτιστικά στελέχη καί γιά τήν ἐπιστροφή στά ἐπισιτιστικά ὄργανα τῶν στελεχῶν πού τραβήχτηκαν ἀπό τήν ἐπισιτιστική δουλιά μέ τήν ἐπαγγελματική ἐπιστράτευση καί ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῶν ἀποθεμάτων τῆς χώρας σέ σιτάρι, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή σχεδιασμένη χρησιμοποίηση τῶν δυτικοευρωπαίων ἐργατῶν καί τεχνικῶν πού ἦλθαν στή Ρωσία, καί γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν της, τό ζήτημα τῶν

ἔκτακτων μέτρων γιά τήν ὀργάνωση τῆς μεταφορᾶς ἀπό τή Σιβηρία αὐγῶν καί βούτυρου καί ἄλλα.

Νωρίτερα ἀπό τίς 30 τοῦ Ἰούλη
Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Βρετανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Οὐ. Μάκ-Λέιν καί Τ. Κβέλτς.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 30 τοῦ Ἰούλη
Ὁ Λένιν μελετάει τό βιβλίο τοῦ Ε. Βάργκα «Die wirtschaftspolitischen Probleme der proletarischen Diktatur», Wien, 1920 («Προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας», Βιέννη, 1920), κάνει σ' αὐτό σημειώσεις καί γράφει παρατηρήσεις στά περιθώρια.

Ἰούλης, 30
Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στήν ὄγδοη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς λόγο γιά τούς ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Ἰούλης, 31
Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κάνει δήλωση διαμαρτυρίας ἐνάντια στή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου τοῦ Μ. Γκόρκι «Βλαντίμιρ Ἰλίτς Λένιν» καί τοῦ «Γράμματος τοῦ Μ. Γκόρκι πρός τόν Γκ. Οὐέλς» στό τεῦχ. 12 τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» καί γράφει σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα· τό σχέδιο ἀπόφασης ψηφίζεται. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης οἱ προτάσεις τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν σχετικά μέ τήν Ἀρμενία, γιά τή συνδιάσκεψη εἰρήνης μέ τή Γερμανία πάνω στό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων καί γιά τή δημιουργία ἀπό κοινοῦ μέ τή Ρουμανία συνοριακῆς ἐπιτροπῆς, τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στή Σοβιετική στρατιά ἐργασίας τοῦ Νοτιοανατολικοῦ μετώπου καί στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου καί ἄλλα.

Τέλη τοῦ Ἰούλη
Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας καί κάνει τήν πρόταση νά ἑτοιμάσει τό Συμβούλιο ἀπόφαση γιά τή συγκέντρωση ἀπό τά στρατεύματα τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου, πού πηγαίνουν διαμέσου τῆς Οὐκρανίας στό Δυτικό μέτωπο, τροφίμων καί ὁπλισμοῦ, γιά τή δημιουργία διπλοῦ ἀποθέματος τροφίμων γιά ἐμπορικές ἀνταλλαγές, καθώς καί νά ἐκδόσει ἐκλαϊκευτική προκήρυξη γιά τούς ἀγρότες.

Ἰούλης
Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό Κεντρικό γραφεῖο τῶν ἑβραϊκῶν τμημάτων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στόν Α. Ν. Μέρζιν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διατυπωθεῖ συμπληρωματικό σημεῖο στίς θέσεις γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, πού νά λέει ὅτι ἡ πείρα τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας

κτλ. Έδειξε ότι σέ συνθῆκες ἐξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἡ ἐθνική πάλη σχεδόν ἐξαφανίζεται.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τόν Ἰούλη — Ὁ Λένιν βλέπει τό τεῦχ. 11-12 τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» στά ἀγγλικά («The Communist International») τοῦ 1920, γράφει σημειώσεις καί κάνει συντακτικές διορθώσεις στίς θέσεις του «Preliminary draft of some theses on the national and colonial guestions» («Πρωταρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα») καί στίς «Theses on the fundamental tasks of the Second Congress of the Communist International» («Θέσεις γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Δεύτερου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς»).

Ἀρχές τοῦ Αὐγούστου — Ὁ Λένιν παρακαλεῖ τόν πρόεδρο τῆς Πολωνικῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Φ. Ε. Τζερζίνσκι «ὁπωσδήποτε, κάθε μέρα νά στέλνει πληροφορίες, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό ὅλα τά εἴδη διαβιβάσεων».

Αὔγουστος, 2 — Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στή δέκατη (βραδυνή) συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς λόγο γιά τόν κοινοβουλευτισμό.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος νά ξεχωρίσει τό Νότιο μέτωπο σάν ἀνεξάρτητο μέτωπο, λόγω τῆς αὔξησης τοῦ κινδύνου ἀπό τήν πλευρά τοῦ Βράνγκελ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα γιά νά μεταδοθεῖ ἀπευθείας τηλεφωνικά στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς περιοχῆς Οὐραλίων καί στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ μέ διαταγή γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στήν ἀντεπαναστατική ἀνταρσία πού ξεσήκωσε στήν περιοχή Μπουζουλούκ ὁ πρώην μέραρχος τῆς μεραρχίας τοῦ Τουρκεστάν Σαποζκόφ.

Αὔγουστος, 3 — Ὁ Λένιν γράφει ἀπάντηση στό τηλεγράφημα τοῦ Ι. Β. Στάλιν, πού ἔκφρασε δυσαρέσκεια γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Κόμματος νά ξεχωρίσει τό Νότιο μέτωπο σάν ἀνεξάρτητο μέτωπο· ὁ Λένιν ὑπογραμμίζει τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μ. Ρόι καί γράφει σημείωμα στόν Γκ. Β. Τσιτσέριν μέ τήν παράκληση νά δεχτεῖ τόν Ρόι καθώς καί τόν Βάνεκ (ἀντιπρόσωπο τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Τσεχίας).

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τό σχέδιο

ἀπόφασης γιά τήν ἐργασιακή κομμούνα τῆς Καρελίας, τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τῶν ἐξορυκτικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Μπακοῦ καί τῶν ἐργατῶν πού ἀπασχολοῦνται μέ τήν κρατική συγκέντρωση οἰκοδομικῆς ξυλείας, τό ζήτημα τῆς δημιουργίας ἐπιτροπῆς γιά τή λύση τῶν ζητημάτων πού προέκυψαν λόγω τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στήν Ἐσθονία καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 4 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Τ. Σμίλγκα καί τόν πληροφορεῖ γιά τήν ἄποψη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς συμφωνίας μέ τή Λιθουανία.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν καί τόν παρακαλεῖ νά στείλει στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, πού ὁρίστηκε γιά τίς 5 τοῦ Αὐγούστου, πόρισμα γιά τήν κατάσταση στό Νότιο καί στό Νοτιοδυτικό μέτωπο.

Αὔγουστος, 5 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τό ζήτημα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν μέ τό τραῖνο διαφώτισης στό Κουμπάν, τά ζητήματα τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Πολωνίας σέ σχέση μέ τή δήλωση τοῦ Λόυντ Τζώρτζ στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ, τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τή Ρουμανία, τῶν διαπραγματεύσεων μέ τή Γερμανία, τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στή Δημοκρατία τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν καί στή ΣΟΣΔΡ, τῆς πορείας τῶν διαπραγματεύσεων μέ τή Λεττονία καί τή Φιλλανδία, τά ζητήματα τῆς δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, τῆς ἐπικείμενης σύσκεψης τῆς Κιργιζίας, τῆς κατάστασης στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ καί στό Κουμπάν, τῆς ἐγκατάστασης ξένων ἐργατῶν στή Σοβιετική Ρωσία, τό τηλεγράφημα τοῦ Ι. Β. Στάλιν, πού ἀφορᾶ τό Νότιο καί τό Νοτιοδυτικό μέτωπο καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 6 — Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στή δέκατη ἕκτη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς λόγο γιά τήν προσχώρηση τῶν κομμουνιστικῶν ὁμάδων καί ὀργανώσεων τῆς Ἀγγλίας στό Ἐργατικό (Λεϊμπορίστικο) κόμμα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Στό ζήτημα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΚΚΡ (μπ) στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τό Πολιτικό Γραφεῖο παίρνει ἀπόφαση νά βάλει τόν Λένιν στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα

τῆς ἵδρυσης ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀποστράτευση καί ἐπιστράτευση τῆς βιομηχανίας τοῦ ΑΣΛΟ, τῆς ἐξίσωσης τῆς Οὐντάρνικης ὁμάδας ἐργοστασίων τῆς βιομηχανίας αὐτοκινήτων ὅσοναφορᾶ τόν ἐφοδιασμό μέ καύσιμα, πρῶτες ὕλες καί μισοκατεργασμένα ὑλικά πρός τήν Οὐντάρνικη ὁμάδα ἐπιχειρήσεων ἄμυνας, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐπιστροφή στά ἐπισιτιστικά ὄργανα τῶν ἐπιστρατευμένων ἐπισιτιστικῶν στελεχῶν, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ στίς 3 τοῦ Αὐγούστου 1920 γιά τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τῶν ἐξορυκτικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Μπακοῦ καί τῶν ἐργατῶν πού ἀπασχολοῦνται μέ τήν κρατική συγκέντρωση οἰκοδομικῆς ξυλείας, τό ζήτημα τῆς ἐξασφάλισης μέ ἐργατική δύναμη τῶν ὀρυχείων τοῦ Τσελιάμπινσκ, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἡ ἔκθεση γιά τήν πορεία τῆς ἐπιστράτευσης ἐργατικῶν δυνάμεων γιά τίς ἐργασίες καυσίμων, τό ζήτημα τῶν μέτρων πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης ὑφαντουργίας γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ μάλλινα ὑφάσματα καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 7 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν γιά τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, πού ἔγινε στίς 5 τοῦ Αὐγούστου, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν τό Νότιο καί τό Νοτιοδυτικό μέτωπο, καί γιά τόν κίνδυνο νά ξαναρχίσει τόν ἀποκλεισμό ἡ Ἀγγλία.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς νέας Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Αὔγουστος, 8 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό Κρατικό ἐκδοτικό καί στούς Ε. Α. Πρεομπραζένσκι καί Ν. Ι. Μπουχάριν καί τούς προτείνει νά δημιουργήσουν μιά ἐπιτροπή πού νά συγκεντρώνει καί νά ἐκδίδει κάθε μήνα σέ χωριστές μπροσοῦρες ὑλικά ἀπό τίς σοβιετικές καί τίς ξένες ἐφημερίδες σχετικά μέ τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Ἀντάντ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν σοβιετικῶν συνδικάτων Ν. Μ. Ἀντσελόβιτς, Ἀρτιόμ (Φ. Α. Σεργκέγεφ) καί Σ. Α. Λοζόβσκι γιά τούς σκοπούς τῆς μετάβασης τῆς ἀντιπροσωπείας στήν Ἀγγλία.

Αὔγουστος, 9 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στούς Ι. Τ. Σμίλγκα, Φ. Ε. Τζερζίνσκι καί Γ. Γ. Μαρχλέβσκι στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου καί τούς παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώσουν τήν ἴδια μέρα λεπτομερειακά γιά τίς διαθέσεις τῶν ἐργατῶν γῆς τῆς Πολωνίας καί τῶν ἐργατῶν τῆς Βαρσοβίας, καθώς καί «γιά τίς πολιτικές προοπτικές γενικά».

Αὔγουστος, 10 'Ο Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Συμβούλιο τῆς στρατιᾶς ἐργασίας τοῦ Καυκάσου στόν Α. Γκ. Μπελομπορόντοφ καί τόν παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσει τί γίνεται μέ τήν καταστολή τῶν ἀντεπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων στόν Καύκασο καί στό Κουμπάν.

'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τό Σοβιέτ Πετρούπολης μέ τήν ἐντολή νά ἐκδοθεῖ σχολικός Ἄτλας τῆς ΣΟΣΔΡ.

'Ο Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς Πολωνίας, τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων στό ἐξωτερικό ἀνάμεσα στούς διπλωματικούς ἀντιπροσώπους καί στούς ἀντιπροσώπους τοῦ Λαϊκοῦ 'Επιτροπάτου 'Εξωτερικοῦ 'Εμπορίου, τῆς σύγκλησης κομματικῆς συνδιάσκεψης καί ἄλλα.

'Ο Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς πορείας τῆς παραλαβῆς τροφίμων καί τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης στήν Τούλα καί στή Μόσχα, τοῦ σχεδίου ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν σιδηροδρόμων, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα καί νομή τῆς ὑπηρεσίας κρατικῆς συγκέντρωσης οἰκοδομικῆς ξυλείας, τό σχέδιο διατάγματος γιά τή ρύθμιση τῆς βιοτεχνίας καί τῆς μή ἐθνικοποιημένης βιομηχανίας καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 11 'Ο Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Ι. Β. Στάλιν στό Νότιο μέτωπο, μέ τό ὁποῖο τόν πληροφορεῖ γιά τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν Πολωνία, γιά τή στάση τῆς 'Αγγλίας, δίνει ἐντολή νά ἐντείνει ὅλες τίς δυνάμεις «γιά νά πάρει πίσω ὅλη τήν Κριμαία μέ τό τωρινό χτύπημα, ὁπωσδήποτε».

'Ο Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι καί τόν παρακαλεῖ νά τακτοποιήσει τόν ἄρωστο Λ. Σ. Σαποβάλοφ — παλιό μέλος τοῦ Κόμματος — στό ἑστιατόριο τοῦ Κρεμλίνου, νά τοῦ ἐξασφαλίσει ἐνισχυμένη μερίδα καί νά τοῦ παράσχει κάθε βοήθεια.

'Ο Λένιν δέχεται τόν πρόεδρο τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν κινέζων ἐργατῶν στή Ρωσία Λιού Τσέ-ζούν (Λάου Σίου-τζιάου) καί γράφει σημείωμα στόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι μέ τήν παράκληση νά δεχτεῖ τόν Λιού Τσέ-ζούν.

'Ο Λένιν δέχεται τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ 'Ιρλανδικοῦ 'Εργατικοῦ κόμματος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Π. Κβίνλαντ.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 11 τοῦ Αὐγούστου 'Ο Λένιν μόλις διάβασε τό γράμμα τοῦ Ι. Μπραχνίτσεφ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παρασχεθεῖ βοήθεια γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς

δουλιᾶς τῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ, γράφει σημείωμα στό Μικρό ΣΛΕ μέ τήν παράκληση νά ἐξετάσει τό γράμμα καί νά ἱκανοποιήσει τήν ἐπιτροπή «γιατί ἡ καταπολέμηση τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ εἶναι καθῆκον *σοβαρότερο* ἀπό *ἄλλα*».

Αὔγουστος, 12 — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Δικαιοσύνης γιά τήν κακή ἔκδοση τῆς συλλογῆς τῶν ἰσχυόντων διαταγμάτων τοῦ 1919 καί προτείνει νά ἐκδοθεῖ συλλογή τῶν βασικότερων ἰσχυόντων διαταγμάτων τοῦ 1920.

Αὔγουστος, 13 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ στήν Πετρούπολη καί τόν παρακαλεῖ νά προστατεύσει τόν καθηγητή Γκ. Ο. Γκράφτιο ἀπό τίς αὐθαιρεσίες τοῦ προέδρου τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς φτωχολογιᾶς.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀντολῆς, οἱ προτάσεις τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τήν Τουρκία καί τήν Ἀρμενία καί γιά τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Πολωνία στό Μίνσκ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή διάθεση τῆς ἐργατικῆς δύναμης γιά τήν ἀνθρακοβιομηχανία, τήν κατάσταση στά ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Τσελιάμπινσκ, τά μέτρα γιά τήν πιό πλήρη ἱκανοποίηση τῶν ἐπισιτιστικῶν ἀναγκῶν τῶν σιδηροδρομικῶν, τή στρατιωτικοποίηση τῆς ὁμάδας κρούσης τῶν ἐργοστασίων μεταφορῶν, τή σιδηροδρομική γραμμή Ἀλεξάντροφ — Γκάι-Ἔμπα, τά μέτρα γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν πολεμικῶν ἐργοστασίων ζωτικῆς σημασίας μέ τούς ἀπαραίτητους μηχανισμούς καί τά μέτρα ὀργανωτικοῦ-πολιτικοῦ χαρακτήρα, τή μεταφορά καυσόξυλων στή Μόσχα καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 14 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν καί τοῦ στέλνει γιά κρυπτογράφηση τήν ἀπάντηση πού ἔγραψε γιά τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη εἰρήνης στό Μίνσκ.

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς: Λεπτί καί Μ. Μπέρζ (ἀπό τά συνδικάτα μεταλλωρύχων καί σκαφέων τῆς Γαλλίας)· Κ. Στάινγκαρντ (Γκροῦβερ) καί Κ. Τόμανι (ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανικῆς Αὐστρίας)· Χ. Καμπακτσίεφ (ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Βουλγαρίας)· Π. Λεβί, Ε. Μέγερ καί ἄλλους (ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας)· Βάν Ὀβερστράτεν (ἀπό τή Βαλωνική Κομμουνιστική ὁμοσπονδία (Βέλγιο))· Γκ. Λάνγκστε (ἀπό

τό Ἐργατικό κόμμα τῆς Νορβηγίας)· Μπέλα Κούν (ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Οὐγγαρίας).

Ὁ Λένιν δέχεται ἀντιπροσωπεία τῆς κυβέρνησης τῆς Ἄγκυρας.

Αὔγουστος, 15 — Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς αὐστριακούς κομμουνιστές».

Νωρίτερα ἀπό τίς 17 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Ι. Φ. Ἀρμάντ, στό ὁποῖο τή συμβουλεύει νά πάει νά ἀναπαυθεῖ στό Νότο.

Αὔγουστος, 17 — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή Διεύθυνση λουτροπόλεων καί σανατορίων τοῦ Καυκάσου καί τήν παρακαλεῖ νά βοηθήσει νά τακτοποιηθεῖ καί νά θεραπευτεῖ ἡ Ι. Φ. Ἀρμάντ μέ τό γυιό της.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς ἀσφάλισης περιουσίας, ὁ Λένιν κάνει μιά σειρά ἐρωτήσεις στά παρευρισκόμενα στή συνεδρίαση στελέχη τοῦ συστήματος ἀσφαλίσεων, προτείνει νά ὁριστεῖ ἐπιτροπή ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ ΑΣΛΟ, τοῦ ΛΕ Οἰκονομικῶν, τοῦ ΛΕ Γεωργίας, τοῦ ΛΕ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τοῦ ΛΕ Ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ ΠΚΣΣ καί διατυπώνει θέσεις, μέ βάση τίς ὁποῖες ἡ ἐπιτροπή πρέπει νά ὑποβάλλει στό ΣΛΕ πρακτικές προτάσεις. Στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς ἐγκατάστασης ξένων ἐργατῶν καί τῆς σχεδιασμένης χρησιμοποίησής τους σέ δουλιά, τό σχέδιο νόμου γιά τό Ἐπαναστατικό συμβούλιο τῆς Στρατιᾶς ἐργασίας τῆς Νοτιοανατολικῆς Ρωσίας, τά ζητήματα τῆς πριμοδότησης τῶν ἐργατῶν τῆς ἀνθρακοβιομηχανίας, τῆς κατανομῆς τοῦ χαρτονομίσματος κατά τόπους, τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν Αὐτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Κιργιζίας, τό ζήτημα τῆς διάθεσης στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ ὑφασμάτων γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ πληθυσμοῦ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Τζών Ρίντ, ὁ ὁποῖος τόν παρακαλεῖ νά βοηθηθεῖ ὁ ἀμερικανός κομμουνιστής δημοσιογράφος Λουί Φρέιν, πού συνεργάζεται σέ κομμουνιστικές ἐκδόσεις, νά γνωριστεῖ μέ τή ρωσική φιλολογία.

Ἀργότερα ἀπό τίς 17 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν γράφει σημειώματα στούς γραμματεῖς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τούς παρακαλεῖ νά ἐνδιαφερθοῦν γιά τήν ἀνεύρεση κατάλληλων διερμηνέων γιά τόν Λουί Φρέιν καί νά καθορίσουν ὁρισμένες μέρες καί ὧρες δουλιᾶς μαζί του.

Αὔγουστος, 18 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου στόν Ι. Τ.

Σμίλγκα, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά νά ἀναχαιτιστεῖ ἡ ἐπίθεση τοῦ ἀντιπάλου.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα σέ ὅλους τούς προέδρους τῶν Ἐκτελεστικῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί τούς προέδρους τῶν Ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν καί τούς προτείνει νά ἐφοδιάσουν ἀμέσως τά στατιστικά γραφεῖα τῶν κυβερνείων καί τά νομαρχιακά τμήματα στατιστικῆς μέ ἀρκετό ποσό χαρτονομισμάτων γιά τή διεξαγωγή τῶν πανρωσικῶν ἀπογραφῶν.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε καί τόν παρακαλεῖ νά δόσει ἐντολή νά τακτοποιηθεῖ ἡ Ι. Φ. Ἀρμάντ μέ τό γυιό της στό Κισλοβότσκ γιά θεραπεία.

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς: ἀπό τή «μαρξιστική ἀριστερά» τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος — τόν Βάνεκ, μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Pravo Lidu», καί τόν Α. Ζαποτότσκι, γραμματέα τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων τοῦ Κλάντνο· ἀπό τήν Κομμουνιστική λέσχη τῶν δασκάλων τῆς Δανίας τόν Μ. Νίλσεν· ἀπό τή Σοσιαλιστική ὁμοσπονδία τῶν ἐργατῶν τῆς Ἀγγλίας τή Σ. Πάνκχερστ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ου. Γκάλλαχερ γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, τάσσεται ἐνάντια στή δημιουργία ξεχωριστοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στή Σκωτία καί μιλάει γιά τήν ἀνάγκη νά παλέψουν γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης στίς γραμμές τοῦ νεοδημιουργημένου Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Αὔγουστος, 19 Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κάνει πρόταση νά σταλοῦν καθοδηγητικές ὑποδείξεις στή Σοβιετική ἀντιπροσωπεία στήν Ἀγγλία. Στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης στό Πολωνικό μέτωπο καί στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, τῆς ἐπίσπευσης τῆς ἄφιξης τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε γιά νά ἀποσταλεῖ σέ ἐνεργά μέτωπα, τοῦ καθορισμοῦ ἔκτακτης συνεδρίασης τοῦ ΣΕΑ στίς 21 τοῦ Αὐγούστου γιά τό ζήτημα τῆς ἐπισκευῆς τῶν μεταφορικῶν μέσων καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγραφήματα στούς Κ. Μπ. Ράντεκ καί Β. Π. Ζατόνσκι γιά τή στάση ἀπέναντι στήν πάλη τῶν πολωνῶν φτωχῶν ἀγροτῶν καί ἐργατῶν γῆς ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί στούς κουλάκους.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ στό Λονδίνο γιά τή βοήθεια πού παρέχει ἡ Ἀγγλία στήν Πολωνία στόν πόλεμό της ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία

καί γιά τήν ἀνάγκη νά ξεσκεπαστεῖ ἡ πολιτική τῆς κυβέρνησης τῆς Μεγάλης Βρετανίας μπροστά στούς ἄγγλους ἐργάτες.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ἀπαιτεῖ νά συγκεντρωθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις καί ὅλα τά μέσα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Πολωνικοῦ μετώπου καί τοῦ μετώπου τοῦ Βράνγκελ.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου γιά τήν ἀνάγκη νά γίνει νέα ἡρωϊκή ἐξόρμηση τῶν δυνάμεων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 20 Αὐγούστου

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι καί τόν ρωτάει γιά τήν κατάσταση, τό ρόλο καί τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τῆς Προλετκούλτ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι γιά τήν ἀνάγκη νά γραφτεῖ σέ ὅσο τό δυνατό συντομότερο χρονικό διάστημα ἱστορία ἤ χρονικό τῶν γεγονότων τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης.

Αὔγουστος, 20

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε καί τοῦ ἀνακοινώνει τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναχωρήσει ἀπό τό Μπακού στό Ροστόβ γιά νά ἐκμηδενίσει τά λευκοφρουρίτικα ἀποβατικά ἀποσπάσματα στό Κουμπάν καί στίς ἀκτές τῆς Μαύρης θάλασσας.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στούς Κ. Μπ. Ράντεκ, Φ. Ε. Τζερζίνσκι καί σέ ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας γιά τήν ἔκδοση ἀπόφασης τῆς Πολωνικῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς νά διατεθεῖ σάν κλῆρος στούς ἀγρότες ἕνα μέρος τῶν τσιφλικάδικων γαιῶν.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Ἐπιτροπή τῆς Ι Κρατικῆς χαρτογραφικῆς ὑπηρεσίας, μέ τό ὁποῖο τήν εὐχαριστεῖ γιά τήν ἀποστολή τοῦ Ἄτλαντα «Οἱ σιδηροδρομικές γραμμές τῆς Ρωσίας» καί δίνει συμβουλές γιά τήν ἔκδοση σχολικοῦ Ἄτλαντα τῆς ΣΟΣΔΡ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας στήν ὁποία συζητοῦνται τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐργασιακή ἐπιστράτευση τῶν ἐργατῶν, πού δούλευαν προηγούμενα σέ ἐργοστάσια βιομηχανίας μεταλλικῶν εἰδῶν, τά ὁποῖα συμπεριλήφθηκαν στήν ὁμάδα κρούσης καί στήν ὁμάδα τῶν ἐξαιρετικῆς σημασίας ἐργοστασίων, τό ζήτημα τῆς παραχώρησης στήν ὑπηρεσία ἔργων τοῦ Κασίρ τοῦ δικαιώματος νά ἀγοράζει στήν ἐλεύθερη ἀγορά τά ἀπαραίτητα ὑλικά, τά ζητήματα τῶν

εἰδικῶν μέτρων σέ περίπτωση ἐνδεχόμενων ὑποχωρήσεων στό μέτωπο τοῦ Βράνγκελ, τοῦ καθορισμοῦ ἔκτακτης συνεδρίασης τοῦ ΣΕΑ γιά τίς 21 τοῦ Αὐγούστου σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐπισκευῆς τῶν μεταφορικῶν μέσων, τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Μόσχας μέ καυσόξυλα καί ἄλλα.

Ἀνάμεσα στίς 20 καί 26 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι γιά τήν ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς σχετικά μέ τήν ἱστορία τοῦ Κόμματος καί τήν ἱστορία τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 20 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν γράφει προτάσεις γιά τά μέτρα ἐνίσχυσης τοῦ μετώπου κατά τοῦ Βράνγκελ.

Αὔγουστος, 21 — Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τῆς ἀποστολῆς 200 γιατρῶν στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντόν γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἐπιδημίας χολέρας, τό ζήτημα τῆς ἐπισκευῆς τῶν μεταφορικῶν μέσων καί ἄλλα.

Αὔγουστος, 24 — Ὁ Λένιν διαβάζει τά ὑλικά γιά τήν Προλετκούλτ πού ἔστειλε ὁ Μ. Ν. Ποκρόβσκι καί γράφει σ' αὐτά μιά σειρά παρατηρήσεις.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἐξασφάλισης σπόρου γιά τή φθινοπωριάτικη σπορά τοῦ 1921, τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν Αὐτόνομη ΣΣΔ τῆς Κιργιζίας, τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ χαρτονομίσματος κατά τόπους, τῆς κατάστασης τῶν κεφαλαίων πριμοδότησης, τῶν ναυπηγήσεων ἀπό ξύλο, τῆς πορείας τῆς παραγωγῆς μέ πρόταση τῆς Ἐσθονικῆς κυβέρνησης ἐμπορευμάτων σέ φάμπρικες τῆς Ἐσθονίας ἀπό ρωσικές πρῶτες ὕλες καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό «Διάταγμα γιά τήν Αὐτόνομη Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Κιργιζίας».

Αὔγουστος, 25 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς δημιουργίας μαχητικῶν ἐφεδρειῶν, τῆς διακοίνωσης τοῦ Κῶρζον καί ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἀπόφαση τοῦ ΣΕΑ γιά τίς ἐργασίες ἐξερεύνησης καί γεώτρησης τῆς μαγνητικῆς ἀνωμαλίας τοῦ Κούρσκ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 26 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Β. Β. Ἀντοράτσκι, πού προσκλήθηκε ἀπό τό Καζάν στή Μόσχα γιά νά συγκεντρώσει

ὑλικά σχετικά μέ τήν ἱστορία τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, τοῦ ἀναθέτει τήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης, σέ μετάφραση στά ρωσικά, τῆς συλλογῆς τῶν γραμμάτων τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς, ἀναπτύσσει τό σχέδιο αὐτῆς τῆς δουλιᾶς καί τοῦ προτείνει νά χρησιμοποιήσει βιβλία τῆς βιβλιοθήκης του.

Αὔγουστος, 26 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται ἡ ἔκθεση γιά τήν κατάσταση στήν Πολωνία καί στό Δυτικό μέτωπο, καθώς καί ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν ἐπισκέπτεται τόν ἄρωστο ἀπό κοιλιακό τύφο καί πνευμονία Β. Β. Βορόβσκι στό νοσοκομεῖο τοῦ Κρεμλίνου, συνομιλεῖ μέ τούς γιατρούς καί προτείνει νά δοθεῖ, διαμέσου τοῦ διευθυντῆ ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ ΣΛΕ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγιέβιτς, γραπτή πρόταση γιά καλυτέρευση τῆς τροφῆς τῶν ἀρώστων.

Αὔγουστος, 27 — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ἀμερικῆς Ἔντβαρντ Μαρτίν, πού ἀρώστησε ἀπό τήν ὑπερβολική δουλιά καί τοῦ στέλνει τίς καλύτερες εὐχές.

Ὁ Λένιν διαβάζει τό κείμενο τοῦ ἐγκυκλίου γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος πρός ὅλες τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στήν καμπάνια συγκέντρωσης ἐπισιτιστικῶν εἰδῶν λόγω τῆς ξηρασίας καί γράφει ὅτι συμφωνεῖ μέ τό κείμενο τοῦ γράμματος.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Μικρό ΣΛΕ μέ τήν παράκληση νά δοθεῖ ἐπίδομα γιά θεραπεία καί ἐνισχυμένη τροφή στόν Β. Β. Βορόβσκι.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἔκκληση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς Ἰταλίας.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 28 Αὐγούστου — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι γιά τόν κίνδυνο ἀντεπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων στό Κουμπάν.

Αὔγουστος, 28-30 — Ὁ Λένιν μαζί μέ τόν Ντ. Ι. Οὐλιάνοφ, τόν Ν. Β. Κριλένκο καί ἄλλους ἀναπαύεται καί κυνηγάει στά δάση Μπέλσκ τοῦ κυβερνείου Σμολένσκ· συνομιλεῖ μέ ἀγρότες ἀπό τά γύρω κεφαλοχώρια καί χωριά. Ταξιδεύοντας μέ τό τραῖνο, στό σταθμό Ρζέφ, ὁ Λένιν συμπληρώνει τό δελτίο του γιά τήν πανρωσική ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ.

Αὔγουστος, 31

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ἐνῶ συζητεῖται τό ζήτημα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, ὁ Λένιν ὑποβάλλει συμπλήρωση στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τά ταξίδια στό ἐξωτερικό τῶν ειδικῶν, πού στέλνονται σέ ἀποστολή ἀπό τά Ἐπιτροπάτα καί ἀπό κεντρικά ἱδρύματα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς μετοίκησης ἀγροτῶν στή Σιβηρία, τῆς δημιουργίας τοῦ κυβερνείου Ὀλόνετς καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις γιά τήν ἔκδοση σχολικοῦ Ἄτλαντα.

Τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Ι. Μπουχάριν, μέ τό ὁποῖο προτείνει νά ἐκδοθεῖ στά ρωσικά τό βιβλίο τοῦ ἀμερικανοῦ σοσιαλιστῆ Ντανιέλ Ντέ Λέον «Two pages from roman history», Ν. Υ. 1915 («Δυό σελίδες ἀπό τή ρωμαϊκή ἱστορία», Ν. Υ., 1915) μέ πρόλογο καί σημειώσεις τοῦ Λουί Φρέιν.

Αὔγουστος Σεπτέμβρης

Στό περιοδικό «Κομμουνίστκα» (τεῦχ. 3-4) δημοσιεύεται τό ἄρθρο «Τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», πού ἔγραψε ὁ Λένιν μέ παράκληση τῆς Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ.

Σεπτέμβρης, 1

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή βιβλιοθήκη τοῦ μουσείου Ρουμιάντσεφ μέ τήν παράκληση νά τοῦ διαθέσει γιά μιά νύχτα, ὅταν ἡ βιβλιοθήκη θά εἶναι κλειστή, δυό λεξικά τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, τά καλύτερα φιλοσοφικά λεξικά καί δύο βιβλία (τοῦ Τσέλτερ καί τοῦ Γκόμπερτς) γιά τήν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, καί ὑπόσχεται νά τά ἐπιστρέψει τό πρωί.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κάνει πρόταση νά παρθοῦν μέτρα γιά τήν πιό αὐστηρή περιφρούρηση τῶν κρυπτογραφημένων ἀνακοινώσεων πού στέλνονται μέ τό στρατιωτικό-ἐπιχειριασιακό καί τό διπλωματικό ταχυδρομεῖο. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν μέ τραῖνο διαφώτισης στό Κουμπάν, ἡ αἴτηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ νά ἐφαρμοστεῖ ἡ κομματική ἐπιστράτευση στήν ἐπισιτιστική δουλιά καί νά ἀπαλλαγοῦν τά ἐπισιτιστικά στελέχη ἀπό τίς στρατιωτικές ἐπιστρατεύσεις, τά ζητήματα τῆς σύνθεσης τῆς νέας σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας γιά τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν Πολωνία καί τοῦ τόπου τῶν διαπραγματεύσεων, τῆς ἵδρυσης Ἐπιτροπῆς γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, τό ζήτημα τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης, τῆς ἀγορᾶς εἰδῶν στρατιω-

τικοῦ ἐφοδιασμοῦ, ἡ παράκληση τοῦ Ι. Β. Στάλιν νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τή στρατιωτική δουλιά, τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης Εἰδικῆς σύσκεψης γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ, τῆς δημιουργίας στρατιωτικῶν ἐφεδρειῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα στιγμή στό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν στελεχῶν διαφώτισης καί σοσιαλιστικοῦ πολιτισμοῦ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 2 τοῦ Σεπτέμβρη

Σέ συνομιλία του μέ τόν Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς ὁ Λένιν ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία νά κυκλοφορήσει ἐπειγόντως ἡ δεύτερη ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» καί ὑπογραμμίζει ὅτι αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα ἀναγκαῖο, ἐπειδή δυναμώνει ἡ προπαγάνδα ἀπό τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ ἀντιμαρξιστικῶν ἀντιλήψεων μέ τή μορφή τοῦ «προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ».

Ὁ Λένιν διαβάζει τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Νιέβσκι «Ὁ διαλεκτικός ὑλισμός καί ἡ φιλοσοφία τῆς νεκρῆς ἀντίδρασης», πού γράφτηκε μέ ἐντολή τοῦ Λένιν σάν παράρτημα στή δεύτερη ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός», ἐπιφέρει στό ἄρθρο συντακτικές διορθώσεις καί κάνει σημειώσεις.

Σεπτέμβρης, 2

Ὁ Λένιν γράφει πρόλογο στή δεύτερη ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός».

Ὁ Λένιν παίρνει τήν μπροσούρα «Τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης κρατικῆς φάμπρικας εἰδικῆς ἀποστολῆς», πού ἐκδόθηκε ἀπό τή Διεύθυνση παραγωγῆς κρατικῶν σημάτων, νομισμάτων καί παρασήμων, καί τή στέλνει στόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι μέ σημείωμα, μέ τό ὁποῖο προτείνει νά παραπεμφθοῦν στό δικαστήριο οἱ ὑπεύθυνοι κατασπατάλησης χαρτιοῦ καί χρημάτων γιά τήν ἔκδοση τῆς ἄχρηστης αὐτῆς μπροσούρας.

Σεπτέμβρης, 3

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τῶν ραδιοσυνδέσεων στόν Κόκκινο Στρατό. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν μέτρων πάλης ἐνάντια στή μή πλήρη φόρτωση τῶν βαγονιῶν στίς σιδηροδρομικές γραμμές, τῆς ἐπείγουσας συμπλήρωσης τῶν ἀποθεμάτων ἱματισμοῦ καί ὑπόδησης γιά τόν Κόκκινο Στρατό, τῆς συμπλήρωσης τοῦ κατώτερου διοικητικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τῆς στρατιωτικοποίησης τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς μεταλλευτικῆς περιοχῆς τῶν Οὐραλίων, τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐπισιτιστικῶν στελεχῶν ἀπό τίς στρατιωτικές ἐπιστρατεύσεις, τῆς ἐπισκευῆς τῶν παλιῶν, τῆς ἀποπεράτωσης τῆς οἰκοδόμησης νέων

καί τῆς ἀνοικοδόμησης τῶν καταστραμένων ψυγείων, τῆς κατάστασης τῆς ἐξόρυξης κάρβουνου στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντόν, τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα, νομή, χρήματα καί ἐργατική δύναμη τῶν ἔργων κρούσης τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης δασικῆς βιομηχανίας κ.ἄ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 4 τοῦ Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν διαβάζει τό σχέδιο γράμματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις, πρός ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος», γράφει ὅτι συμφωνεῖ μέ τό κείμενο καί προτείνει νά προστεθεῖ στό γράμμα περικοπή ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος γιά τό ζήτημα τῆς ἰσότητας.

Νωρίτερα ἀπό τίς 5 τοῦ Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν κινέζων ἐργατῶν στή Ρωσία Λιού Τσέ-ζούν (Λάου Σίου-τζάου), πού ὑπέβαλε παράκληση νά ἐπιτραπεῖ στήν κινεζική στρατιωτικό-διπλωματική ἀποστολή μέ ἐπικεφαλῆς τόν στρατηγό Τσάν Σί-λίν, ἡ ὁποία βρίσκεται ἤδη στό Νιζνεουντίνσκ, νά ἔλθει στή Μόσχα χωρίς νά ἀναμένεται πρῶτα ἡ ἀπάντηση τῆς κινεζικῆς κυβέρνησης στό ἐρώτημα σχετικά μέ τούς σκοπούς καί τό χαρακτήρα τῆς ἀποστολῆς.

Σεπτέμβρης, 6

Ὁ Λένιν παίρνει ὑπόμνημα τῶν ἀγροτῶν τοῦ χωριοῦ Ποντόλσκ τοῦ κυβερνείου Μόσχας γιά τή δύσκολη ἐπισιτιστική κατάσταση καί γράφει τηλεγράφημα στή νομαρχιακή ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ Ποντόλσκ μέ τήν παράκληση νά ἐξετάσει ἀμέσως τό ὑπόμνημα καί νά τούς μειώσει κατά τό δυνατό τήν ὑποχρεωτική παράδοση πλεονασμάτων σιτηρῶν.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τό ζήτημα τῆς σύνθεσης τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας γιά τίς διαπραγματεύσεις εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, ἡ πρόταση τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν νά ἐπικυρωθεῖ διαμέσου τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ ἡ εἰρήνη μέ τή Λεττονία καί τή Λιθουανία, ἡ πρόταση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν νά ἐξασφαλιστεῖ στήν κομμούνα τῆς Καρελίας πλήρης ἀνεξαρτησία ἀπό οἰκονομική καί ὀργανωτική ἄποψη ἀπό τό κυβερνεῖο Ὀλόνετς καί νά γίνει γι' αὐτό ἐπίσημη ἀνακοίνωση, τά ζητήματα τῆς κατάστασης στό Ἰράν, τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης, τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπείγουσας δημοσίευσης τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ἄλλα.

Σεπτέμβρης, 7

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Στή διάρκεια τῆς συνεδρίασης θεωρεῖ καί συμπληρώνει τό σχέδιο «Θέσεις γιά τήν Κεντρική

ἐπιτροπή ἐκμετάλλευσης τῶν ὑλικῶν πηγῶν τῆς ΣΟΣΔΡ», πού ὑποβλήθηκε ἀπό τό Μικρό ΣΛΕ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης οἱ «Θέσεις γιά τή ρύθμιση τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας στό Τουρκεστάν», τά σχέδια διαταγμάτων γιά τό Κεντρικό Ἰνστιτοῦτο ὁμιλουμένων ἀνατολικῶν γλωσσῶν καί γιά τή βιοτεχνία, τό ζήτημα τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἔκτακτης Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ καί ἄλλα.

Σεπτέμβρης, 8 Ὁ Λένιν γράφει ἀπάντηση σέ ἐρώτημα τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς ἐφημερίδας «Ντέιλυ-Νιούς» κ. Σέγκριου.

Ὁ Λένιν ἔχει ἀπευθείας τηλεφωνική συνδιάλεξη μέ τόν ἀντιπρόεδρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Ε. Μ. Σκλιάνσκι καί προτείνει νά τοποθετηθεῖ ὁ Μ. Β. Φροῦνζε διοικητής τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν δέχεται τόν τολστοϊστή Β. Γκ. Τσερτκόφ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Β. Μύντσενμπεργκ γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς Νεολαίας.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Α. Ἰόφφε σχετικά μέ τήν τοποθέτησή του σάν προέδρου τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας γιά τή διεξαγωγή διαπραγματεύσεων καί τήν ὑπογραφή συμφωνίας ἀνακωχῆς καί εἰρήνης μέ τήν Πολωνική Δημοκρατία.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ν. Ι. Μπουχάριν γιά τήν κατάσταση στά κυβερνεῖα Ριαζάν, Τούλας, Ταμπόφ, γιά τίς διαθέσεις τῆς ἀγροτιᾶς κτλ. καί καταγράφει τά βασικά ζητήματα τοῦ περιεχομένου τῆς συζήτησης.

Σεπτέμβρης, 9 Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διαλυθοῦν ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα οἱ συμμορίες καί τά ὑπολείμματα τῶν λευκοφρουριτῶν στόν Καύκασο καί στό Κουμπάν.

Σεπτέμβρης, 10 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι γιά τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καυσόξυλα τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐπιστημόνων.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό διευθυντή τοῦ τμήματος καυσίμων τῆς κομμούνας Πετρούπολης Ρουντακόφ καί τόν παρακαλεῖ νά ἐφοδιάσει μέ καυσόξυλα τήν ἐπιτροπή γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐπιστημόνων.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεφωνογράφημα πρός τούς Α. Ι. Ρίκοφ καί Α. Μ. Λεζάβα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δόσουν προσοχή στήν ἀκριβή ἐκπλήρωση τῶν συναλλαγῶν ἐξα-

γωγῆς ξυλείας, πού σύναψε ἡ σοβιετική ἐμπορική ἀντιπροσωπεία στό Λονδίνο, προτείνει νά γίνει ἐπεξεργασία σχεδίου διατάγματος γιά τά μέτρα ἐνίσχυσης τῆς συγκέντρωσης ἐξαγόμενης ξυλείας.

Ὁ Λένιν μιλάει σέ κομματική συνέλευση τοῦ 6ου λόχου τῆς 1ης σχολῆς πολυβόλων τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνέλευση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῶν ραδιοσυνδέσεων στόν Κόκκινο Στρατό, τῆς ἀποστολῆς σιταριοῦ στήν Ἰταλία, τοῦ σχεδίου μεταφορῶν ἐπισιτιστικῶν φορτίων ἀπό τή Σιβηρία στό Βόρειο Καύκασο κ.ἄ.

Σεπτέμβρης, 11 Ὁ Λένιν ὑπογράφει «Ἔκκληση πρός τούς ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ τοῦ βαρώνου Βράνγκελ».

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τοῦ Λουξεμβούργου Ε. Ρέιλαντ γιά τό ζήτημα τῆς δημιουργίας Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ Λουξεμβούργου.

Σεπτέμβρης, 12 Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τίς Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές κυβερνείων, τίς Στρατιωτικές Ἐπαναστατικές ἐπιτροπές κυβερνείων, τήν Ι Σοβιετική στρατιά ἐργασίας, τή Σοβιετική στρατιά ἐργασίας τοῦ Καυκάσου, τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Σιβηρίας, τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Τουρκεστάν, τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Μπασκιρίας, τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Ταταρίας καί τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή Κιργιζίας γιά τήν ἐπίσπευση τῶν ἐργασιῶν σχετικά μέ τή διεξαγωγή τῆς πανρωσικῆς δημογραφικῆς-ἐπαγγελματικῆς καί γεωργικῆς ἀπογραφῆς.

Σεπτέμβρης, 13 Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν γραμματέα τῆς ΠΚΕΕ Α. Σ. Ἐνουκίτζε γιά τήν παροχή στόν συγγραφέα Α. Σ. Σεραφειμόβιτς δωματίου καί τήν ἐξασφάλιση διατροφῆς στό ἑστιατόριο τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

Σεπτέμβρης, 14 Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τό ζήτημα τῆς ἐπιθεώρησης τῶν κρατικῶν ἀποθηκῶν τιμαλφῶν, ἡ αἴτηση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν «ἐπαναστατῶν κομμουνιστῶν» νά ὑπολογιστεῖ ἡ κομματική ἡλικία τῶν μελῶν του κατά τή συγχώνευση μέ τό ΚΚΡ (μπ) καί νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα ἀντιπροσώπευσης στίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές, τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν τυπογραφείων τῶν ἐφημερίδων «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ» καί «Πράβντα» καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς συγκέντρωσης κουκουνα-

ριῶν γιά καύσιμη ὕλη, τῆς ἀπογραφῆς στό Κουμπάν, τῶν πληροφοριῶν ἀπό τίς ἐπαρχίες σχετικά μέ τή μή ἐκπλήρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων σίτου, τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐργασιακή κομμούνα τῆς Καρελίας, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν Αὐτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία τοῦ Τουρκεστάν κ.ἄ.

Σεπτέμβρης, 15

Ὁ Λένιν δέχεται τόν Ι. Γ. Ἰλίν, πού τοῦ ἔφερε χαιρετιστήριο γράμμα ἐξονόματος ἕξι χιλιάδων ἀνθρακωρύχων καί τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀνθρακωρυχείων τοῦ Τσερέμχοβο, συνομιλεῖ μαζί του γιά τήν κατάσταση τῶν ἀνθρακωρύχων τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας καί τή δουλιά τῶν ἀνθρακωρύχων καί ὕστερα ἀπ' αὐτό γράφει ἀπαντητικό γράμμα στούς ἀνθρακωρύχους τοῦ Τσερέμχοβο, μέ τό ὁποῖο τούς στέλνει χαιρετισμό καί τούς εὔχεται παραπέρα ἐπιτυχίες.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τοῦ εἰσηγητῆ στήν IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, τῆς κατάστασης στόν Καύκασο καί ἄλλα.

Σεπτέμβρης, 16

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν πρόεδρο τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας εἰρήνης στή Ρίγα Α. Α. Ἰόφφε μέ ἐντολή νά στείλει στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, πού καθορίστηκε γιά τίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη, τά συμπεράσματά του σχετικά μέ τίς διαθέσεις τῆς πολωνικῆς ἀντιπροσωπείας, τή δυνατότητα εἰρήνης καί τούς ὅρους της.

Ὁ Λένιν διαβάζει τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τή δημιουργία ἐπιτροπῆς γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἱστορίας τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί κάνει διορθώσεις σ' αὐτό.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό διαχειριστή τῶν σπιτιῶν τῆς ΠΚΕΕ Α. Πλατόνοφ, μέ τό ὁποῖο ζητᾶ νά δοθεῖ ἀμέσως διαμέρισμα στόν Ι. Ι. Σκβορτσόφ (Στεπάνοφ).

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ν. Ι. Μουραβιόφ, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας.

Νωρίτερα ἀπό τίς 17 Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν ἀκούει ἀνακοίνωση ἀπό τή γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Λ. Α. Φότιεβα σχετικά μέ τή συνομιλία της μέ τό γυιό τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι — Μ. Ν. Τσερνισέβσκι γιά τήν κατάσταση τοῦ Μουσείου Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι στό Σαράτοφ καί γιά τήν παράκλησή του νά διευκρινίσει στόν Βλαντίμιρ Ἰλίτς τό ζήτημα τοῦ Μουσείου.

Σεπτέμβρης, 17

Ὁ Λένιν συμπληρώνει ἐρωτηματολόγιο ἀνακαταγραφῆς τῶν μελῶν τῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν ἀνακήρυξη τοῦ εὑρισκόμενου στό Σαράτοφ Μουσείου τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι σέ ἐθνική περιουσία καί τή μεταβίβασή του στή δικαιοδοσία τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τοῦ Γραφείου Μόσχας τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Σιβηρίας Σ. Ι. Ποροσκούνι, πού ἐπέστρεψε ἀπό τή Σιβηρία, καταγράφει τά προτεινόμενα ἀπ' αὐτόν μέτρα βοήθειας στήν ἀγροτιά τῆς Σιβηρίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἐπίταξης τῶν ἀλόγων πού χρειάζονται γιά τίς ἐργασίες τῆς ἐξερεύνησης τῆς μαγνητικῆς ἀνωμαλίας τοῦ Κούρσκ, τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀγορᾶς ἀπό τόν πληθυσμό κάρων μέ ὅλα τά χάμουρα γιά τό Νοτιοδυτικό μέτωπο, τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ ἱματισμό, ὑπόδηση καί ἄλλα εἴδη τῶν κόκκινων στρατιωτῶν στό μέτωπο, ἡ ἔκθεση τῆς Βασικῆς ἐπιτροπῆς μεταφορῶν γιά τήν κατάσταση τῶν μεταφορῶν, τό ζήτημα τῶν συνθηκῶν τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Δυτικοῦ μετώπου μέ τρόφιμα, τῶν μέτρων ἐνίσχυσης τῆς παραγωγῆς εἰδῶν στρατιωτικῆς ἐξάρτησης, τῶν σιτηρῶν γιά τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντόν, τῆς ἀναγνώρισης τῶν ἐργασιῶν ἀποκατάστασης τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν σάν ἐργασίας ἐπείγουσας στρατιωτικῆς σημασίας κ.ἄ.

Σεπτέμβρης, 20

Ὁ Λένιν συμπληρώνει τό ἐρωτηματολόγιο γιά τούς ἀντιπροσώπους τῆς IX Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μ. Β. Φροῦνζε σχετικά μέ τό διορισμό του σάν διοικητή τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κάνει ἀνακοίνωση σχετικά μέ τό περιεχόμενο τῆς πολιτικῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ πρός τήν IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού προετοίμασε ὁ ἴδιος. Στήν ὁλομέλεια συζητοῦνται ἐπίσης τό ζήτημα τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, ἡ πρόταση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν νά σταλεῖ στήν Ἰταλία ἡ δεύτερη παρτίδα σιταριοῦ, ἡ ἀνακοίνωση τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τίς ἐμπορικές προτάσεις τοῦ Καναδᾶ, τό σχέδιο συμφωνίας μέ τό Ἀζερμπαϊτζάν, ἡ ἡμερήσια διάταξη καί τό περιεχόμενο τῶν βασικῶν εἰσηγήσεων στήν IX Πανρωσική κομματική συνδιάσκεψη, τά ζητήματα τῆς συνόδου τῆς ΠΚΕΕ — οἱ ἐκθέσεις τῶν ἐπιτροπῶν πού ἐξέτασαν τή δράση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας καί

τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στά κεντρικά καί τά τοπικά ἱδρύματα καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν δέχεται τόν Κ. Στέινγκαρντ, ἀντιπρόσωπο στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανικῆς Αὐστρίας, καί τόν Τσίμμερμαν, κομμουνιστή ἀπό τήν Ἑλβετία.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 20, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 22 Σεπτέμβρη Ὁ Λένιν δέχεται τόν Τζών Ρίντ καί τή γυναίκα του Λουίζα Μπραγιάντ, ἡ ὁποία ἦλθε παράνομα ἀπό τίς ΕΠΑ στή Σοβιετική Ρωσία σάν ἀντιπρόσωπος τῶν ἐφημερίδων πού τάσσονται ὑπέρ τῆς ἀναγνώρισης τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

Ἀνάμεσα στίς 20 καί 23 Σεπτέμβρη Μέ ἐντολή τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν πρόεδρο τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας εἰρήνης στή Ρίγα Α. Α. Ἰόφφε γιά τά καθήκοντα τῆς ἀντιπροσωπείας στή διεξαγωγή τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τήν Πολωνία.

Σεπτέμβρης, 21 Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στήν ὁποία συζητεῖται τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά μέτρα ἐπισιτιστικῆς βοήθειας στά κυβερνεῖα Ριαζάν, Καλούγκα, Τούλα, Μπριάνσκ καί Ὀριόλ, πού δοκιμάστηκαν περισσότερο ἀπό τή σιτοδεία, ἡ ἔκθεση γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ τῆς 24 τοῦ Αὐγούστου 1920 γιά τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ χαρτονομίσματος κατά τόπους, τό ζήτημα τῆς ἐξαγωγῆς σιταριοῦ στήν Ἰταλία καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν «Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων σχετικά μέ τή δημιουργία ἐπιτροπῆς γιά τή συγκέντρωση καί τή μελέτη ὑλικῶν γιά τήν ἱστορία τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης καί τήν ἱστορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας».

Σεπτέμβρης, 22 Μόλις διάβασε τό γράμμα τῶν ἀγροτῶν τῆς ἐπαρχίας Σουλτανγκούλοφ τοῦ νομοῦ Μπουγκουρουσλάν τοῦ κυβερνείου Σαμάρας γιά τό ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ὑποχρεωτική συγκέντρωση ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων, ὁ Λένιν ἀναθέτει στή γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Λ. Α. Φότιεβα νά στείλει στόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐπισιτισμοῦ Ν. Π. Μπριουχάνοφ τά ὑλικά πού περιέχουν στοιχεῖα γιά τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων καί γιά τή σοδιά στήν ἐπαρχία Σουλτανγκούλοφ γιά νά βγεῖ ἐπειγόντως τό πόρισμα.

Ὁ Λένιν μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ἀνοίγει τήν IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ)· ἐκλέγεται στό

προεδρεῖο. Κατά τή διάρκεια τῆς ἔκθεσης γιά τήν Πολωνία τοῦ κομμουνιστῆ Β. Οὐλιανόβσκι ὁ Λένιν ἐλέγχει τό σχέδιο ἀπόφασης γι' αὐτό τό ζήτημα καί κάνει σ' αὐτό διορθώσεις.

Ὁ Λένιν παρουσιάζει στή συνδιάσκεψη τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· ὕστερα ἀπό τήν ἔκθεση διαβάζει τά σημειώματα πού τοῦ δόθηκαν. Μετά ἐκφωνεῖ τελικό λόγο πάνω στήν πολιτική ἔκθεση.

Ἀνάμεσα στίς 22 καί 28 Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τήν Κλάρα Τσέτκιν γιά τό Διεθνές γυναικεῖο κίνημα, γιά τή θέση τῆς γυναίκας στή Σοβιετική Ρωσία καί γιά τά ζητήματα τῆς ἠθικῆς.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 23 Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν κάνει συμπληρώσεις καί διορθώσεις στό σχέδιο δήλωσης τῆς ΠΚΕΕ γιά τό ζήτημα τῶν προτάσεων εἰρήνης πρός τήν Πολωνία.

Σεπτέμβρης, 23

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τοῦ κειμένου τῶν προτάσεων εἰρήνης πρός τήν Πολωνία, τῆς παραγγελίας ἀτμομηχανῶν στό ἐξωτερικό καί ἄλλα.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 24 Σεπτέμβρη

Ὁ Λένιν μαζί μέ τά ἄλλα μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὑπογράφει τήν «Ἔκκληση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρός τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας».

Σεπτέμβρης, 24

Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς γερμανούς καί τούς γάλλους ἐργάτες. Ἀπ' ἀφορμή τίς συζητήσεις γιά τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς».

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΙΧ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος».

Ὁ Λένιν σέ συνεδρίαση τῆς ΙΧ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐκφωνεῖ λόγο γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος. Μόλις πῆρε, κατά τή διάρκεια τῆς συνεδρίασης, ἀντίγραφο τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Λ. Ντ. Τρότσκι πρός τόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι μέ τήν ἀνακοίνωση γιά τήν ἐπίθεση τῶν πολωνῶν στό Δυτικό μέτωπο καί τήν πρόταση νά ἐπισπευστοῦν οἱ ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης ἤ ἡ ἀναχώρηση τῶν στρατιωτικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Δυτικοῦ μετώπου, ὁ Λένιν γράφει στόν Ν. Κρεστίνσκι: *«καί τό ἕνα καί τό ἄλλο* νά γίνουν δεκτά *ἀμέσως»*.

Ὁ Λένιν ἔχει ἀπευθείας τηλεφωνικές συνομιλίες μέ τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε γιά τήν κατάσταση στό Μπακού.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν καθοδηγητή τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας ἐργασίας Α. Ντ. Σλέζινγκερ γιά τή στάση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Ἀμερικῆς ἀπέναντι στήν ἀνάδειξη τοῦ Γ. Ντέμπς σάν ὑποψήφιου γιά τό ἀξίωμα τοῦ ἀντιπροέδρου.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 24 Σεπτέμβρη

Μόλις διάβασε τό ὑπόμνημα τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τίς παραβιάσεις πού κάνουν οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν ἐφημερίδων τῆς Πετρούπολης στή διαδικασία δημοσίευσης ὑλικῶν πού ἀφοροῦν ζητήματα τῆς διεθνοῦς κατάστασης καί τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Τσιτσέριν μέ τήν πρόταση νά ὑποβάλλει στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος σχέδιο ἀπόφασης γι' αὐτό τό ζήτημα, νά καταγγείλει συγκεκριμένες παραβιάσεις καί νά πάρει μιά σειρά ἄλλα μέτρα.

Σεπτέμβρης, 25

Μόλις διάβασε τό γράμμα τοῦ ἀντιπροσώπου στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος Μπ. Γκούλ σχετικά μέ τήν ὁμιλία τοῦ Φ. Μπένες στή συνδιάσκεψη τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στίς 12 τοῦ Ἰούλη στήν Πράγα, ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν πληρεξούσιο τοῦ Ἐρυθροῦ σταυροῦ τῆς Ρωσίας στήν Πράγα Σ. Ι. Γκίλερσον μέ τήν παράκληση νά δημοσιεύσει ἀμέσως στόν Τύπο καί νά διαβιβάσει στό συνέδριο τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ὅτι ἡ ἐπίκληση ἀπό τόν Μπένες δῆθεν συνομιλίας του μέ τόν Λένιν, ἰδιαίτερα τῆς ἔκφρασης ὅτι στήν Τσεχοσλοβακία ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι τάχα ἐφικτή, εἶναι ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος ψεύτικη καί ὅτι ὁ Λένιν ποτέ δέν εἶδε τόν Μπένες.

Ὁ Λένιν ἐλέγχει τήν ἐπίσημη πρακτικογράφηση πού πῆρε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τῆς πολιτικῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, πού ἔκανε ὁ ἴδιος στήν ΙΧ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ), κάνει διόρθωση στή δεύτερη φράση, καί στό φάκελο μέ τόν ὁποῖο στάλθηκε ἡ πρακτικογράφηση γράφει: «25.ΙΧ.1920 στό ἀρχεῖο. Γιά τήν Πολωνία. Ἀποτυχημένη περίληψη τοῦ λόγου μου».

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ν. Α. Ἐμελιάνοφ, στόν ὁποῖο κρυβόταν στό Ραζλίβ τόν Ἰούλη-Αὔγουστο τοῦ 1917.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Μ. Γκρασσία γιά τή διάσπαση τοῦ Ἰσπανικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος καί τή δημιουργία τοῦ Ἰσπανικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί γιά ἄλλα ζητήματα.

Σεπτέμβρης, 26

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Σιβηρίας, μέ τό ὁποῖο προτείνει μιά σειρά μέτρα γιά τήν παροχή βοήθειας στούς ἀγρότες τῆς Σιβηρίας καί παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώσουν σχετικά μέ τίς γνῶμες τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς γι' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν ἀπογευματινή συνεδρίαση τῆς ΙΙΙ συνόδου τῆς ΠΚΕΕ τῆς VII περιόδου καί κρατάει σημειώσεις πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι γιά τή δουλιά τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Σεπτέμβρης, 27

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν πρωϊνή καί στήν ἀπογευματινή συνεδρίαση τῆς ΙΙΙ συνόδου τῆς ΠΚΕΕ τῆς VII περιόδου καί κρατάει σημειώσεις πάνω στή συνεισήγηση τοῦ Β. Ι. Νιέβσκι ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΠΚΕΕ γιά τήν ἐξέταση τῆς δράσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας καί πάνω στίς ὁμιλίες κατά τήν πορεία τῆς συζήτησης.

Σεπτέμβρης, 28

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή καί στήν Ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Ταμπόφ μέ τήν ἐντολή νά στείλουν στή Μόσχα δυό ἁμαξοστοιχίες μέ σιτηρά.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τά στελέχη τῆς Σιβηρίας Ι. Ν. Σμιρνόφ, Π. Κ. Καγκάνοβιτς, Α. Β. Σότμαν καί Κουντριάβτσεφ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πληρεξούσιο ἀντιπρόσωπο τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γεωργία Σ. Μ. Κύροφ γιά τήν κατάσταση στόν Καύκασο.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς Μπ. Ζ. Σουμιάτσκι.

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις γιά τίς §§ 13 καί 14 τῆς ἀπόφασης τῆς ΙΧ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ Κόμματος».

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητεῖται ἡ ἔκθεση σχετικά μέ τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς ἐξεύρεσης ἀντικειμένων γιά τά κεφάλαια πριμοδότησης καί ἄλλα ζητήματα.

Σεπτέμβρης, 29

Ὁ Λένιν γράφει προτάσεις γιά τήν ἀπόφαση τῆς ΙΧ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος».

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης

τοῦ σχεδίου τοῦ ἐγκυκλίου γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος πρός τίς νότιες κομματικές ὀργανώσεις ἐλέγχει τό σχέδιο μέ τίς διορθώσεις πού προτάθηκαν γι' αὐτό καί γράφει ὅτι συμφωνεῖ μέ τό κείμενο τοῦ γράμματος. Στήν ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας γιά τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς μισθολογίων ἀνατίθεται στόν Λένιν μαζί μέ τόν Λ. Π. Σερεμπριακόφ καί τόν Β. Β. Σμίθ νά διατυπώσουν τήν ἄποψη τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐργασίας γιά τό ζήτημα τῶν μισθολογίων. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης: τά ζητήματα τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης στήν Ἄπω Ἀνατολή, τῆς ἀπάντησης στίς τελεσιγραφικές ἀπαιτήσεις τῆς Γαλλίας μέ τήν ἀπειλή βομβαρδισμοῦ τῶν νότιων θαλάσσιων λιμένων, ἡ ἀπόφαση τῆς IX Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ Κόμματος», τό ζήτημα τοῦ ἐπικείμενου συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας, ἡ πρόταση τῶν Γκ. Β. Τσιτσέριν, Σ. Ζ. Ἐλιάβα καί Σ. Μ. Κύροφ γιά τίς συνομιλίες μέ τήν Ἀρμενία, ἡ πρόταση τοῦ Τσιτσέριν γιά τήν ἐπικύρωση τῆς συμφωνίας μέ τή Χιβά καί ἄλλα.

Σεπτέμβρης, 30 Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀγρότη Βουκόλ Σάσκοφ, ἀπό τό νομό Μπουγκουρουσλάν τοῦ κυβερνείου Σαμάρας γιά τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων καί τή σιτοδεία στήν ἐπαρχία καί τοῦ γράφει βεβαίωση ὅτι δέν ὑπόκειται σέ τιμωρία γιά αὐθαίρετη μετάβαση στή Μόσχα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ. Κατά τή συζήτηση τῆς ἔκθεσης τῆς ἐπιτροπῆς, πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ στίς 17 Αὐγούστου 1920 γιά τό ζήτημα τῆς ἀσφάλισης τῆς περιουσίας, ὁ Λένιν ὑποστηρίζει τήν ἀνάγκη τῆς ἀσφάλισης γιά τήν ἀγροτιά, προτείνει νά δημιουργηθεῖ ειδική ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ ζητήματος τῆς ὀργάνωσης τῆς ἀσφάλισης καί ὑπαγορεύει τό κείμενο τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γι' αὐτό τό ζήτημα. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῶν δασικῶν ἐκχωρήσεων διαβάζει τό ὑπόμνημα τοῦ Γκ. Ι. Λόμοφ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα καί κάνει σημειώσεις στό ὑπόμνημα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς βιομηχανίας ζάχαρης, τῶν ἐκχωρήσεων, οἱ προτάσεις τοῦ συνδικάτου Βάντερλιπ, τό ζήτημα τῆς συμφωνίας μέ τίς γερμανικές φάμπρικες χρωματουργίας, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν παροχή στά συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας τῶν κυβερνείων Πετρούπολης, Μόσχας, Ἰβάνοβο Βοζνεσένσκ πρώτων ὑλῶν ἀπό τά παγκρατικά φόντα, τό ζήτημα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἔρευνα τῆς ἐπίδρασης πού ἔχει σέ ὅλες τίς πλευρές τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὁ παγκόσμιος πόλεμος καί ὁ ὀργανωμένος ἀπό τήν Ἀντάντ πόλεμος καί ἀποκλεισμός καί ἄλλα.

Σεπτέμβρης - Δεκέμβρης

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Ν. Ι. Μπουχάριν γιά τίς φιλοσοφικές ἀντιλήψεις τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ καί τήν κριτική τους στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Νιέβσκι «Ὁ διαλεκτικός ὑλισμός καί ἡ φιλοσοφία τῆς νεκρῆς ἀντίδρασης», πού μπῆκε σάν παράρτημα στή δεύτερη ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός».

Ὀχτώβρης, 1

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι, στό ὁποῖο ἐκφράζει τή δυσαρέσκειά του γιά τήν ἀναβολή τῆς ἐπίθεσης στήν Κριμαία.

Ὁ Λένιν στέλνει ὑπηρεσιακό σημείωμα στόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν Β. Μ. Σβερντλόφ μέ τήν παράκληση νά παραχωρηθεῖ, λόγω ἐξαιρετικῆς ὑπερκόπωσης καί ἀρώστιας, τρίμηνη ἄδεια μέ ἀποδοχές καί μερίδα τροφίμων στόν ἐπικεφαλῆς τῆς διεύθυνσης τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ζαμάρας-Ζλατοούστ Α. Α. Πρεομπραζένσκι πού δούλεψε στίς μεταφορές πάνω ἀπό 20 χρόνια.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τῶν διαπραγματεύσεων μέ τή Φιλλανδία.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Β. Α. Ντέγκοτ, πού ταξίδεψε στό ἐξωτερικό μέ ἐντολή τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, σχετικά μέ τό ἰταλικό καί τό γαλλικό ἐργατικό κίνημα καί τούς καθοδηγητές του.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα καί τρόφιμα τῶν ἀνοικοδομούμενων ἐργοστασίων τοῦ κυβερνείου Ἰβάνοβο Βοζνεσένσκ, πού συμπεριλήφθηκαν στήν οὐντάρνικη ὁμάδα τῶν ὑφαντουργικῶν ἐπιχειρήσεων. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἀνθρακωρυχείων τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντόν μέ ρουχισμό, τῆς μεταφορᾶς βαμβακιοῦ ἀπό τό Τουρκεστάν, τῆς εὐθύνης γιά τή μή πλήρη φόρτωση στίς σιδηροδρομικές γραμμές καί στίς ὑδάτινες συγκοινωνίες, τῆς μεταφορᾶς κάρβουνου ἀπό τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντόν καί πετρελαίου ἀπό τό Γκρόζνι, τῆς μεταφορᾶς τροφίμων ἀπό τή Σιβηρία καί τήν Οὐκρανία, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Πετρούπολης μέ τρόφιμα καί ἄλλα.

Ὀχτώβρης, 1 ἤ 2

Ὁ Λένιν δέχεται ἀντιπροσωπεία τοῦ ΙΙΙ συνέδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας, πού τόν προσκαλεῖ νά μιλήσει στό συνέδριο· ἀκούει πληροφοριακή ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας Λ. Σάτσκιν γιά τήν κατάσταση στήν Ἕνωση Νεολαίας καί δίνει τή συγκατάθεσή του νά ἐκφωνήσει λόγο στό συνέδριο.

Ὀχτώβρης, 2 — Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο ὁδηγιῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τούς Α. Α. Ἰόφφε καί Γ. Α. Μπέρζιν σχετικά μέ τήν ὑπογραφή στό πιό σύντομο διάστημα τῶν συμφώνων εἰρήνης μέ τήν Πολωνία καί τή Φιλλανδία.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα «Πρός τούς φτωχούς ἀγρότες τῆς Οὐκρανίας».

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ στό ΙΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας τό λόγο «Τά καθήκοντα τῶν Ἑνώσεων νεολαίας». Μετά τό λόγο ἀπαντάει σέ σημειώματα.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στό συνέδριο τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας δέρματος.

Ὀχτώβρης, 3 — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Κ. Ι. Λάντερ, μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης γιά τήν κατάσταση στό Βόρειο Καύκασο, γιά τίς διαθέσεις τοῦ πληθυσμοῦ, γιά τήν πορεία τῆς συγκέντρωσης σιταριοῦ, γιά τή δυνατότητα αὔξησης τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων στό Κουμπάν καί τοῦ προτείνει νά ὑποβάλλει στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος ἔκθεση γιά τήν κατάσταση στό Βόρειο Καύκασο.

Ὀχτώβρης 3 ἤ 4 — Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί προτείνει νά γίνουν δεκτοί οἱ ὅροι πού προβλήθηκαν ἀπό τήν πολωνική ἀντιπροσωπεία γιά τά σύνορα μέ τήν Πολωνία καί νά ἀνατεθεῖ στόν Α. Α. Ἰόφφε στίς προσεχεῖς 3-4 μέρες νά ὑπογράψει προκαταρκτική συμφωνία μέ τήν Πολωνία.

Ὀχτώβρης, 4 — Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 1ης Στρατιᾶς Ἱππικοῦ γιά τήν ἀνάγκη ἐπίσπευσης τῆς μετακίνησης τῆς στρατιᾶς στό Νότιο μέτωπο.

Ὀχτώβρης, 5 — Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· ἐλέγχει τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνεδρίασης, κάνει σ' αὐτή συμπληρώσεις καί τή συμπληρώνει μέ τά ζητήματα: «16. Νόμος γιά τή διεύθυνση τῶν ἀποθηκῶν (Ἀβανέσοφ). 17. Σιτάρι γιά τήν Πετρούπολη (Ζηνόβιεφ)». Στό ζήτημα τῆς ἀπονομῆς βραβείων ὁ Λένιν ὑποβάλλει πρόταση, πού γίνεται δεκτή ἀπό τό ΣΛΕ. Ὁ Λένιν στή συνεδρίαση κάνει εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῶν ἐργασιῶν κωδικοποίησης. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν ἐσωτερικῶν μεταφορῶν στόν Καύκασο, τοῦ σχεδίου εἰσαγωγῶν τοῦ ΛΕ Συγκοινωνιῶν, τῶν μέτρων ἔκτακτης βοήθειας πρός

τήν Ἐπιτροπή κρατικῶν ἔργων τοῦ ΑΣΛΟ σχετικά μέ ὁρισμένες ἀπό τίς πιό ἀνυπέρθετες ἐργασίες καί τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν καταγραφή καί τήν κατανομή τῶν ὑλικῶν στέγασης, τό ζήτημα τοῦ συσχετισμοῦ τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης πλεονασμάτων σιταριοῦ μέ τά στοιχεῖα γιά τή σιτοδεία καί ἄλλα.

Ὀχτώβρης, 6 — Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι καί τόν παρακαλεῖ νά βάλει στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τό ζήτημα τῆς ἐνισχυμένης τροφῆς τῶν ἀρώστων.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἄγγλο συγγραφέα Γκ. Οὐέλς.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ δυό συνεδριάσεις τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· μαζί μέ τόν Λ. Ντ. Τρότσκι ὑποβάλλει πρόταση νά σταλεῖ προσωρινά ὁ Ν. Α. Σεμάσκο στό Νότιο μέτωπο γιά τήν ἐνίσχυση τῆς διαφωτιστικῆς δουλιᾶς. Στίς συνεδριάσεις συζητοῦνται ἐπίσης οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε γιά τήν ἀπάντηση στή διακοίνωση τοῦ γεωργιανοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν σχετικά μέ τήν ἐπίθεση τῶν κεμαλικῶν στήν Ἀρμενία, γιά τίς σχέσεις ἀνάμεσα στό ΑΣΛΟ, στίς γενικές διευθύνσεις καί στά κέντρα, ἀπό τή μιά μεριά, καί στίς Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές κυβερνείων, ἀπό τήν ἄλλη, ἡ πρόταση τοῦ Σ. Ι. Γκοῦσεφ νά σταλεῖ ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι στό Νότιο μέτωπο, ἡ αἴτηση τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης γιά τήν ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ σχετικά μέ τήν ἐπιστράτευση 30 κομματικῶν συντρόφων γιά τό Νότιο μέτωπο, γιά τήν ἐπικύρωση τῆς ἀντιπροσωπείας γιά τό συνέδριο τῆς Παγκόσμιας Ἕνωσης ταχυδρομικῶν, ἡ ἐπικύρωση τοῦ καταλόγου τῶν συντρόφων πού κινητοποιοῦνται γιά τήν ἐπείγουσα συγγραφή ἐγχειριδίων, ἡ πρόταση τοῦ Ν. Ι. Μπουχάριν γιά τό ζήτημα τῆς μελέτης τῆς οἰκονομίας τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν δίνει συνέντευξη στόν ἄγγλο κομμουνιστή Ο. Πώλ, γιά τό ζήτημα τῆς τακτικῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Ὀχτώβρης, 7 — Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Β. Λουνατσάρσκι σχετικά μέ τήν ἐπικείμενη ὁμιλία τοῦ τελευταίου στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῆς Προλετκούλτ καί τοῦ κάνει ὑπόδειξη νά τονίσει στήν ὁμιλία του τήν ἀνάγκη τῆς ὑπαγωγῆς τῆς Προλετκούλτ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας.

Ὀχτώβρης, 8 — Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ Ι Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῆς Προλετκούλτ ὁ Λένιν προτείνει νά προετοιμαστεῖ καί νά συζητηθεῖ ἐπειγόντως στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος σχέδιο ἀπόφασης

καί νά ὑποβληθεῖ αὐτό στό συνέδριο. Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό».

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς διάθεσης καί τῆς ἐπείγουσας ἀποστολῆς ἐμπορευμάτων στή Σιβηρία, τῆς ἐπίταξης τῶν εὑρισκόμενων στά χέρια τοῦ πληθυσμοῦ εἰδῶν ἐξάρτυσης στρατιωτικοῦ τύπου, τῶν μέτρων γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῶν ἐργασιῶν παραγωγῆς μάλλινων μποτῶν, πλεκτῶν τσαρουχιῶν ἀπό χόρτα καί εἰδῶν ἱπποσκευῆς καί ἄλλα.

Ὀχτώβρης, 9 — Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας σέ σύσκεψη στελεχῶν τῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν συμμετέχει σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· παίρνει μέρος στή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς Προλετκούλτ, μιλάει ἀρκετές φορές γι' αὐτό τό ζήτημα, κάνει παρατηρήσεις πάνω σέ διάφορες ὁμιλίες, γράφει σύντομο προσχέδιο ἀπόφασης γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς σύνθεσης τῆς ΚΕ τῆς ΚΕΝΡ, τῆς πορείας τῶν διαπραγματεύσεων εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ἐκπροσώπων τοῦ συνεδρίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς στό Μπακού καί ἄλλα.

Νύχτα τῆς 9 πρός τίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη — Ὁ Λένιν ἔχει συνομιλίες μέ τόν πρόεδρο τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας εἰρήνης στή Ρίγα Α. Α. Ἰόφφε γιά τή σύναψη εἰρήνης μέ τήν Πολωνία.

Ὀχτώβρης, 10 — Μέ ἐντολή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Λ. Ντ. Τρότσκι γιά τήν κατάσταση στό Πολωνικό μέτωπο, γιά τίς συνομιλίες μέ τόν Α. Α. Ἰόφφε σχετικά μέ τήν εἰρήνη μέ τήν Πολωνία καί γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου νά μετακινηθοῦν ὁρισμένα τμήματα ἀπό τό Νοτιοδυτικό μέτωπο στό Νότιο μέτωπο γιά τή γρηγορότερη ἐκμηδένιση τοῦ Βράνγκελ.

Ὀχτώβρης, 11 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος τῆς Προλετκούλτ ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Ι. Μπουχάριν, στό ὁποῖο ὑπογραμμίζει τίς σπουδαιότερες θέσεις γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ. Στή συνεδρίαση συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν σχετικά μέ τή Ρουμανία, τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς συνόδου τῆς ΠΚΕΕ καί ἄλλα.

'Οχτώβρης, 12 'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Οἰκονομικῶν Σ. Ε. Τσιουτσκάγεφ γιά τόν ὑπολογισμό καί τήν ὑλοποίηση τοῦ κεφαλαίου ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων.

'Ο Λένιν μαζί μέ τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια παίρνει μέρος στήν κηδεία τῆς 'Ινέσσας 'Αρμάντ στήν Κόκκινη πλατεία.

'Ο Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων. 'Ελέγχει τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνεδρίασης, κάνει σ' αὐτή σημειώσεις καί τή συμπληρώνει μέ τά σημεῖα: «25. Δημιουργία ἐπιτροπῆς δίπλα στήν Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς (Ποπόφ). 26. Δήλωση τῆς Διεύθυνσης ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου». Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν μέτρων γιά τή βελτίωση τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἔργου τῶν τεχνικῶν καλλιεργειῶν, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ στίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 γιά τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων, τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τήν 'Επαναστατική ἐπιτροπή Σιβηρίας, γιά τίς 'Επιτροπές ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν δίπλα στίς ἐπισιτιστικές ἐπιτροπές κυβερνείων καί ἄλλα.

'Οχτώβρης, 12 ἤ 13 Μόλις διάβασε τό γράμμα τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῆς 12 τοῦ 'Οχτώβρη 1920 σχετικά μέ τήν ἀνακοίνωση τοῦ Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε γιά τό ἐνδεχόμενο παραίτησης τῆς ντασνάκικης κυβέρνησης τῆς 'Αρμενίας καί τίς προτάσεις γιά παροχή πολιτικῆς βοήθειας στήν 'Αρμενία σέ περίπτωση ἐγκαθίδρυσης ἐκεῖ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὁ Λένιν γράφει στό γράμμα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐγκριθοῦν οἱ προτάσεις τοῦ Τσιτσέριν.

'Αργότερα ἀπό τίς 12 'Οχτώβρη 'Ο Λένιν μαζί μέ τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια ἐπισκέπτεται τήν Κλάρα Τσέτκιν πού ἀρώστησε, τήν ρωτάει γιά τή διατροφή της, γιά τήν περιποίηση πού τῆς κάνουν, συζητάει μαζί της γιά τόν πολωνοσοβιετικό πόλεμο, γιά τήν ὑποχώρηση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ στά πρόθυρα τῆς Βαρσοβίας, γιά τήν 1 Στρατιά ἱππικοῦ, γιά τή σύναψη εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, καθώς καί γιά τήν κατάσταση στό Νότιο μέτωπο.

'Οχτώβρης, 13 'Ο Λένιν γράφει προσθήκη στήν εἰσήγηση τοῦ ἀνώτατου διοικητῆ γιά τήν ὀργάνωση τῆς συντριβῆς τοῦ Βράνγκελ καί σημείωμα πρός τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος μέ τήν πρόταση νά περιληφθεῖ αὐτή ἡ προσθήκη καί νά συμφωνήσουν μέ τήν εἰσήγηση.

Ὁ Λένιν δέχεται: τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων Α. Μ. Νικολάγεφ· τόν Μ. Γκρούζενμπεργκ, στέλεχος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· τόν πρόεδρο τῆς κομμούνας Πετρούπολης Α. Σ. Κούκλιν· τόν Κ. Α. Ἀλφέροφ, μέλος τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ· τόν πρεσβευτή στήν Ἀγγλία Μ. Μ. Λιτβίνοφ· τόν Ντ. Π. Μπογκολέποφ, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν τῆς Δημοκρατίας τοῦ Τουρκεστάν· τόν Ι. Τ. Σμίλγκα, μέλος τῆς Ἐπαναστατικῆς Στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Δημοκρατίας.

Ὀχτώβρης, 13 ἤ 14 Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος πάνω στό ζήτημα τῶν καθηκόντων τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς περιφέρειες πού κατοικοῦνται ἀπό τούς ἀνατολικούς λαούς.

Ὀχτώβρης, 14 Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Πάνω στό ζήτημα τῶν καθηκόντων τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς περιφέρειες, πού κατοικοῦνται ἀπό τούς ἀνατολικούς λαούς, γίνεται δεκτό μέ συμπληρώσεις τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγραψε ὁ Λένιν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς ἀνάγκης τῆς σύγκλησης τῆς συνόδου τῆς ΠΚΕΕ γιά τήν ἐπικύρωση τῆς εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, τῆς Προλετκούλτ, οἱ προτάσεις τοῦ Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τήν Ἀρμενία, καθώς καί σχετικά μέ τή διακοίνωση τοῦ Κῶρζον, τό ζήτημα τοῦ ὀργάνου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων «Ζίζν Νατσιονάλνοστεϊ», τῆς σύνθεσης τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία ἐπικυρώνονται τά πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ).

Ὀχτώβρης, 15 Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν ἐπικεφαλῆς τῶν διαβιβάσεων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ Ι. Α. Χαλέπσκι, στό ὁποῖο τοῦ ἐπισημαίνει τήν κακή λειτουργία τῆς τηλεφωνικῆς γραμμῆς Μόσχας-Χαρκόβου, ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση διόρθωση τῆς γραμμῆς καί τόν προειδοποιεῖ ὅτι, ἄν δέν γίνει αὐτό, θά τοῦ ζητηθοῦν εὐθύνες.

Μόλις διάβασε τά πρακτικά τῆς διυπηρεσιακῆς σύσκεψης τῆς 14 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, πού ἀναγνώρισε σάν ἀπαραίτητο τό μετασχηματισμό τοῦ ΑΣΛΟ σέ Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Βιομηχανίας καί τή δημιουργία ἐξωυπηρεσιακοῦ ὀργάνου γιά τό συντονισμό τῶν οἰκονομικῶν σχεδίων, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὅτι δέν εἶναι σύμφωνος μέ τό σχέδιο μετασχηματισμοῦ τοῦ

ΑΣΛΟ καί προτείνει νά δημιουργηθεῖ μόνιμη Διυπηρεσιακή ἐπιτροπή δίπλα στό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο καθώς καί τελικό λόγο στή σύσκεψη τῶν προέδρων τῶν νομαρχιακῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν καί τῶν κοινοτικῶν Ἐκτελεστικῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας.

Ὀχτώβρης, 16 Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Μ. Β. Φροῦνζε, στό ὁποῖο ὑπογραμμίζει ὅτι «πρέπει ὁπωσδήποτε, ἀκολουθώντας κατά πόδας τόν ὑποχωρούντα ἐχθρό νά μπεῖ στήν Κριμαία», καί τόν συμβουλεύει νά προετοιμαστεῖ ἐπισταμένα γιά τήν κατάληψη τῆς Κριμαίας.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στή Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐκρανίας καί στό Ἐπιτελεῖο τοῦ Νότιου μετώπου γιά τούς φτωχούς ἀγρότες.

Μέ ἐντολή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τούς Ι. Ε. Γκουκόβσκι, Σ. Σολομόνοφ, Τ. Σεντέλνικοφ καί Α. Σ. Γιακοῦμποφ γιά τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΣΟΣΔΡ στήν Ἐσθονία.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» γιά τό ὅτι δέν μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τήν παράκληση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς νά γράψει γιά τό τεῦχος 14 τοῦ περιοδικοῦ νέο ἄρθρο καί προτείνει νά ἀναδημοσιευτοῦν ἀπό τήν μπροσούρα του «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού γράφτηκε τό 1906, τά κεφάλαια πού ἀφοροῦν τή δικτατορία, ὑποσχόμενος νά γράψει γι' αὐτό πρόλογο.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή Διεύθυνση τυπογραφίας τοῦ ΑΣΛΟ μέ τήν παράκληση νά τόν πληροφορήσουν σέ τί ὀφείλεται ἡ κακή ποιότητα τῶν ἀντίτυπων τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἐπισυνάπτει τό φύλ. ἀρ. 231 τῆς ἐφημερίδας τῆς 16 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 καί ἀπαιτεῖ νά τοῦ ἀναφέρουν τί μέτρα παίρνονται γιά τήν καλυτέρευση τῶν ἀντιτύπων.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν κολλεχτίβα τοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων στό σταθμό Στσούροβο, μέ τό ὁποῖο χαιρετίζει τούς ἐργάτες καί τούς ὑπαλλήλους μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἔναρξης τῆς λειτουργίας τοῦ ἐργοστασίου, ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι θά μπορέσουν νά φτάσουν καί νά ξεπεράσουν τόν ὄγκο τῆς προηγούμενης παραγωγῆς καί παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσουν σέ 1-2 μέρες γιά τή δουλιά τοῦ ἐργοστασίου.

Ὀχτώβρης, 19 Ὁ Λένιν γράφει «Παρατηρήσεις γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κόμματος».

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν διοικητή τοῦ στρατοῦ ἐσωτερικῆς ἀσφάλειας Κόρνεφ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά κατασταλεῖ τό γρηγορότερο ἡ ἀντεπαναστατική ἐκδήλωση στό κυβερνεῖο Ταμπόφ καί παρακαλεῖ νά τοῦ ἀνακοινώσουν τί μέτρα παίρνονται.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Γεωργίας Σ. Π. Σερεντά μέ τήν παράκληση νά δόσει γνώμη γιά τό ὑπόμνημα πού πῆρε τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων σχετικά μέ τή χρησιμοποίηση τρακτέρ στήν ἀγροτική οἰκονομία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί τήν ἀνάγκη τῆς προετοιμασίας σχεδίου καμπάνιας ὑπέρ τῶν τρακτέρ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία συζητοῦνται τό σχέδιο διατάγματος γιά τή γαιοχρησία καί τή γαιορύθμιση στίς πρώην κοζάκικες περιοχές, τό ζήτημα τῆς κυβερνητικῆς ἀνακοίνωσης «Νέα αἱμοβόρα σχέδια τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐργατο-Ἀγροτικῆς Ρωσίας», τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἵδρυση Κρατικοῦ πανεπιστημίου τῶν Οὐραλίων καί ἄλλα.

Νωρίτερα ἀπό τίς 20 Ὀχτώβρη Ὁ Λένιν ἐλέγχει τή συλλογή τῶν ἄρθρων του «Μέσα σέ 12 χρόνια» (Πετρούπολη, 1907) καί κάνει σ' αὐτή σημειώσεις.

Ὀχτώβρης, 20 Ὁ Λένιν γράφει γιά τό τεῦχος 14 τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» τό ἄρθρο «Ἡ ἱστορία τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας».

Μόλις πῆρε τό γράμμα τῶν μελῶν τοῦ προεδρείου τῆς Κομματικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Τούλας Ι. Φ. Ἀρσέντιεφ καί Μ. Α. Ζέλικμαν τῆς 18 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 γιά τήν τάση ὁρισμένων μελῶν τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Τούλας νά βάλουν σέ πρώτη γραμμή τά οἰκονομικά καί διαφωτιστικά καθήκοντα σέ βάρος τῶν πολεμικῶν καθηκόντων, ὁ Λένιν γράφει γράμμα στούς συντρόφους τῆς Τούλας, στό ὁποῖο ὑπογραμμίζει: «Ὡσότου δέν συντρίψουμε τόν Βράνγκελ ὁλοκληρωτικά, ὡσότου δέν καταλάβουμε ὁλόκληρη τήν Κριμαία, τά πολεμικά καθήκοντα θά βρίσκονται στήν *π ρ ώ τ η* γραμμή. Αὐτό εἶναι ἐντελῶς ἀναμφισβήτητο».

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ι. Α. Τεοντορόβιτς, πού ἦλθε ἀπό τή Σιβηρία.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ στό διαμέρισμα τῆς Ε. Π. Πεσκόβα μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι, ἀκούει σονάτες τοῦ Μπετόβεν καί

ἄλλα μουσικά ἔργα σέ ἐκτέλεση τοῦ πιανίστα Ἰσάι Ντομπροβέιν.

Ὀχτώβρης, 21

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ Ν. Π. Μπριουχάνοφ καί τόν παρακαλεῖ νά ἐξετάσει ἐπειγόντως τήν αἴτηση τῶν ἀγροτῶν Σταυρούπολης, μέ τήν ὁποία παραπονοῦνται ὅτι ἀπό τούς συνεταιρισμούς δέν τούς δίνουν γράσο γιά τροχούς, σπίρτα καί ἄλλα ἐμπορεύματα πρίν ἐκπληρώσουν τήν ὑποχρεωτική παράδοση ἐπισιτιστικῶν πλεονασμάτων, τόν παρακαλεῖ ἐπίσης νά τοῦ δόσει ἀπάντηση σ' αὐτό τό ζήτημα ὄχι ἀργότερα ἀπό τήν ἑπόμενη μέρα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τούς Α. Μ. Λεζάβα καί Μ. Ν. Ποκρόβσκι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐπισπευσθοῦν οἱ ἐργασίες γιά τήν ἐπιλογή καί τήν πούληση στό ἐξωτερικό εἰδῶν ἀπό τό κεφάλαιο ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων.

Σέ σχέση μέ τήν ἔκκληση τοῦ Α. Μ. Γκόρκι στήν Πανρωσική ἐπιτροπή γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐπιστημόνων, στήν ὁποία ἀναφέρονταν στοιχεῖα ἀντικανονικῆς αὔξησης τῶν ἐνοικίων τῶν κατοικιῶν τῶν ἐπιστημονικῶν στελεχῶν στήν Πετρούπολη, ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό προεδρεῖο τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης γιά τήν ἀνάγκη νά ἐξασφαλιστοῦν στούς ἐπιστήμονες χῶροι γιά γραφεῖα καί ἐργαστήρια.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής» στήν Πετρούπολη καί τήν πληροφορεῖ ὅτι πρίν μιά μέρα στάλθηκαν στή Συντακτική ἐπιτροπή τό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου «Τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας» καί δυό βιβλία του (ἡ συλλογή «Μέσα σέ 12 χρόνια» καί ἡ μπροσούρα «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος»), τά ὁποῖα παρακαλεῖ μετά νά τοῦ τά ἐπιστρέψουν.

Ὀχτώβρης, 22

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τά κομματικά στελέχη καί τούς ἀγρότες τοῦ κυβερνείου Σταυρούπολης γιά τίς ἀνάγκες τους καί γνωρίζεται μέ τίς προτάσεις τους γιά τήν ἄνοδο τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Ὀχτώβρης, 23

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στόν ἀνώτατο διοικητή Σ. Σ. Κάμενεφ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῆς 1ης Στρατιᾶς Ἱππικοῦ γιά τό χτύπημα ἐνάντια στό στρατό τοῦ Βράνγκελ.

Ὁ Λένιν δέχεται τήν Κλάρα Τσέτκιν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ

ζητήματος τῆς ἀνασυγκρότησης τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς γράφει σχέδιο ἀπόφασης πού γίνεται δεκτό ἀπό τό ΣΛΕ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν παροχή βοήθειας στό Δυτικό μέτωπο, τῆς φόρτωσης κάρβουνου καί τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, τῶν ἔκτακτων μέτρων γιά τή διατήρηση τῆς κίνησης στή σιδηροδρομική γραμμή Νικολάγεφ, τῆς διαδικασίας τῆς ἐξέτασης τῶν ζητημάτων γιά τήν ἀναβολή κατάταξης στό στρατό, τῆς κρατικῆς συγκέντρωσης οἰκοδομικῆς ξυλείας στή Δυτική Οὐκρανία, τῆς παραγωγῆς κονσερβῶν γιά τόν Κόκκινο Στρατό.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς νόρμας ἐργασίας καί τῆς μερίδας τροφίμων τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων γράφει σχέδιο ἀπόφασης πού γίνεται δεκτό ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ συζητεῖται ἐπίσης ἡ ἔκθεση τῆς διυπηρεσιακῆς σύσκεψης γιά τήν πριμοδότηση καί ἄλλα ζητήματα.

Ὀχτώβρης, 24 — Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 1ης Στρατιᾶς ἱππικοῦ καί τόν Σ. Σ. Κάμενεφ, καί προτείνει νά παρθοῦν τά πιό ἡρωϊκά μέτρα γιά τήν ἐπίσπευση τῆς συγκέντρωσης τῆς στρατιᾶς μέ σκοπό τό χτύπημα ἐνάντια στό στρατό τοῦ Βράνγκελ.

Ὀχτώβρης, 25 — Ὁ Λένιν δέχεται τόν ἀμερικανό βιομήχανο Β. Ντ. Βάντερλιπ καί συνομιλεῖ μαζί του, μέ τήν εὐκαιρία τῆς παραχώρησης σ' αὐτόν ἐκχώρησης στήν Καμτσιάτκα, γιά τίς οἰκονομικές σχέσεις ἀνάμεσα στίς ΕΠΑ καί στή Σοβιετική Ρωσία καί γιά ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ ἔκτακτη συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητεῖται τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα τῶν νότιων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί κάνει διορθώσεις στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ γι' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν δέχεται: τόν καθηγητή Π. Σ. Οὐσάντσι· τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Οὐκρανίας Μ. Κ. Βλαντίμιροφ· τόν Α. Λ. Κολεγκάγεφ, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, τά μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν.

Ὀχτώβρης, 26 — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος τῶν ἐσωκομματικῶν διαθέσεων γράφει σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου, τό

ὁποῖο γίνεται δεκτό μέ ὁρισμένες συμπληρώσεις. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς οὐκρανικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, τῆς σύγκλησης τοῦ VIII Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση γιά τά ζητήματα τῶν ἐκχωρήσεων στή Σιβηρία, τοῦ συντονισμοῦ τῆς δουλιᾶς τῶν οἰκονομικῶν Ἐπιτροπάτων γιά τήν ἐπεξεργασία ἑνιαίου οἰκονομικοῦ σχεδίου καί γράφει σχέδιο ἀπόφασης γιά τή διεξαγωγή προκαταρκτικῆς σύσκεψης σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα σέ ὅλα τά οἰκονομικά Ἐπιτροπάτα, τό ὁποῖο γίνεται δεκτό ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ὁ Λένιν συγκαταλέγεται στή σύνθεση τῆς σύσκεψης. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή σοβιετική στρατιά ἐργασίας τῆς Οὐκρανίας, τό ζήτημα τῶν συμφωνιῶν πού κλείστηκαν στή Γερμανία καί στή Σουηδία, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πούληση στό ἐξωτερικό ἀρχαιολογικῶν ἀξιῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Λ. Σ. Σοσνόβσκι γιά τήν ἐφεύρεση ἀπό τόν μηχανικό Ρ. Ε. Κλάσσον τοῦ ὑδραυλικοῦ τρόπου ἐξόρυξης τύρφης, τοῦ συνιστᾶ νά γνωριστεῖ μέ τόν Κλάσσον καί προσκαλεῖ τόν Σοσνόβσκι τήν ἐπόμενη μέρα στό Κρεμλίνο νά δεῖ μιά κινηματογραφική ταινία γιά τό Κρατικό Ἰνστιτοῦτο σχεδιασμοῦ χρησιμοποίησης τῆς τύρφης.

Ὀχτώβρης, 27 — Ὁ Λένιν δέχεται ἀντιπροσωπεία τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ νομοῦ Ἀλεξάντροβσκι (κυβερνεῖο Βλαντίμιρ) ἀπό τούς Ράντικοφ, Ριμπακόφ, Ρομάνοφ καί Γκλαζουνόφ, πού τόν πληροφόρησαν γιά τίς καταχρήσεις στό ἐργοστάσιο πολεμοφοδίων τοῦ Τρόιτσκ καί γιά τίς δυσκολίες πού συναντοῦν τά μέλη τοῦ Κόμματος νά φέρουν τό ζήτημα ὥς τό κέντρο καί νά πετύχουν τό γρήγορο ξακαθάρισμά του. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Κομματική ἐπιτροπή κυβερνείου Βλαντίμιρ, στό ὁποῖο βεβαιώνει ὅτι οἱ ἀναφερόμενοι σύντροφοι ἦταν πραγματικά σ' αὐτόν, ὅτι ἐνήργησαν πολύ σωστά πού ἀποτάθηκαν σ' αὐτόν καί παρακαλεῖ νά τοῦ γνωστοποιηθεῖ ποιά διαδικασία καθιερώθηκε στήν Ἐπιτροπή κυβερνείου γιά νά ἀποτείνονται τά μέλη τῆς νομαρχιακῆς κομματικῆς ὀργάνωσης «στή Μόσχα γενικά καί στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ ἰδιαίτερα». Ὁ Λένιν γράφει ἐπίσης γράμμα πρός τήν Ἐπιτροπή ἐλέγχου τοῦ ΚΚΡ (μπ) στούς Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Ν. Ι. Μουράλοφ καί Ε. Α. Πρεομπραζένσκι καί τούς παρακαλεῖ νά δεχτοῦν τήν ἀντιποσωπεία καί νά πετύχουν τό γρήγορο ξεκαθάρισμα τοῦ ζητήματός της.

Ὁ Λένιν παρευρίσκεται στήν εἰσήγηση τοῦ μηχανικοῦ Ρ. Ε. Κλάσσον γιά τόν ὑδραυλικό τρόπο ἐξόρυξης τύρφης καί στήν προβολή τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας γιά τό μηχανικό-καλουπιαστό τρόπο ἐξόρυξης τύρφης στά τυρφώδη ἕλη τοῦ Σατούρσκ καί τήν ἐφαρμογή τοῦ ὑδραυλικοῦ τρόπου στά τυρφώδη ἕλη τοῦ Μπογκορόντσκ. Μέ τό τέλος τῆς ταινίας ὁ Λένιν κάνει ἐκτίμησή της καί τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ξαναδουλευτοῦν μιά σειρά εἰκόνες τῆς ταινίας.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ σύσκεψη ἀντιπροσώπων τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης τύρφης καί τῆς Βασικῆς ἐπιτροπῆς μεταφορῶν, ὅπου γίνεται ἀνταλλαγή γνωμῶν γιά τήν ἐφεύρεση τοῦ Ρ. Ε. Κλάσσον, καί τονίζει τή σπουδαιότητα τῆς ἐφεύρεσης αὐτῆς.

Ὀχτώβρης, 28 Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό ΑΣΛΟ, στόν Α. Ι. Ρίκοφ (ἤ στόν Ν. Π. Μιλιούτιν) καί στή Γενική Διεύθυνση τύρφης στόν Ι. Ι. Ραντσένκο καί προτείνει μιά σειρά μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐκμηχανισμοῦ τῆς ἐξόρυξης τύρφης, παρακαλεῖ νά συζητηθοῦν οἱ προτάσεις του καί νά δοθεῖ γνώμη γι' αὐτές.

Ὁ Λένιν γράφει ἀπαντητικό τηλεγράφημα στόν Μ. Β. Φροῦνζε, μέ τό ὁποῖο παρακαλεῖ νά παρθοῦν «ὑπερεπείγοντα μέτρα», γιά τή μεταφορά βαριοῦ πυροβολικοῦ, σκαπανέων κτλ., πού νά ἐξασφαλίζουν τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπίθεσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἐνάντια στό στρατό τοῦ Βράνγκελ στό Περεκόπ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Πάνω στό ζήτημα τοῦ VIII Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τό Πολιτικό Γραφεῖο παίρνει ἀπόφαση νά ὁρίσει τόν Β. Ι. Λένιν εἰσηγητή τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ ΣΛΕ γιά τήν ἐξωτερική καί τήν ἐσωτερική πολιτική τῆς ΣΟΣΔΡ. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς Κεντρικῆς πολιτικο-διαφωτιστικῆς ἐπιτροπῆς ὁ Λένιν γράφει σχέδιο λύσης τοῦ ζητήματος, τό ὁποῖο μπαίνει στήν ἀπόφαση πού πῆρε τό Πολιτικό Γραφεῖο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Χ. Ἀγκούρσκι πού ἀναχωρεῖ στήν Ἀμερική γιά τίς σοβιετοαμερικανικές σχέσεις καί τίς προοπτικές ὀργάνωσης τοῦ ἐμπορίου ἀνάμεσα στίς δυό χῶρες, γιά τή δημιουργία στίς ΕΠΑ Κόμματος τῶν ἐργατῶν καί τῶν φάρμερ καί γιά τήν τακτική τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ἀπέναντι σ' αὐτό, καθώς καί γιά ἄλλα ζητήματα.

Ὀχτώβρης, 29 Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τό μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Ι.

Β. Στάλιν, προτείνοντας νά παρθοῦν «ἐπειγόντως μέτρα ὀχύρωσης τῶν προσβάσεων τοῦ Μπακοῦ ἀπό τήν ξηρά καί τή θάλασσα» ἐξαιτίας τοῦ κινδύνου ἐπίθεσης τῆς Ἀντάντ στό Μπακού.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τά ζητήματα τῆς ἀλλαγῆς τῆς ἀπόφασης τῆς συνεδρίασης τοῦ ΣΕΑ τῆς 27 τοῦ Ὀχτώβρη 1920, σχετικά μέ τήν ἐνίσχυση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργοστασίων, στά ὁποῖα δουλεύουν ξένοι ὑπήκοοι, καί γιά τή διαδικασία ὑποβολῆς στό ΣΕΑ καί ΣΛΕ συμφωνιῶν, διαφωνιῶν καί δηλώσεων τῶν ὑπηρεσιῶν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς συγκέντρωσης καί τῆς μεταφορᾶς πατάτας, τῆς μεταφορᾶς ζάχαρης ἀπό τήν Οὐκρανία, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς περιφέρειες πού κηρύχθηκαν σέ κατάσταση πολέμου, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΕΑ γιά τό ζήτημα τῆς συλλογῆς ζεστῶν ρούχων γιά τόν Κόκκινο Στρατό, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ λεκανοπέδιου τοῦ Ντόν μέ ἄλογα καί χάμουρα καί ἄλλα.

Ὀχτώβρης, 30 Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν ἐπικεφαλῆς τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς Π. Ι. Ποπόφ καί ὑποδείχνει τά ζητήματα, στά ὁποῖα πρέπει ἀπαραίτητα νά δοθεῖ ἀπάντηση κατά τήν ἐπεξεργασία τῶν στατιστικῶν στοιχείων τοῦ 1920 γιά τούς σοβιετικούς ὑπαλλήλους τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς κατάστασης στήν κομματική ὀργάνωση Μόσχας, τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν μέ τό τραῖνο διαφώτισης στή Σιβηρία ἤ στό Κουμπάν, τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση γιά τό ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὑδραυλικοῦ τρόπου ἐξόρυξης τύρφης, κάνει διορθώσεις στό σχέδιο ἀπόφασης πού ὑποβλήθηκε στό ΑΣΛΟ γι' αὐτό τό ζήτημα, οἱ ὁποῖες γίνονται δεκτές ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος τῆς ἐκπλήρωσης τῶν ὁδηγιῶν τοῦ ΣΛΕ γιά τό ξόδεμα ἀποθέματος χρυσοῦ μόνο γιά τήν ἀγορά ἀπό τό ἐξωτερικό μέσων παραγωγῆς, ὁ Λένιν ὑποβάλλει γιά συζήτηση διορθώσεις στό σχέδιο ἀπόφασης πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης δίπλα στήν ΠΚΕΕ ἀντιπροσωπειῶν τῶν Αὐτόνομων Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ στίς 22 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 γιά τό ζήτημα τῆς νόρμας ἐργασίας καί τῆς μερίδας τροφίμων τῶν σοβιετικῶν ὑπαλ-

λήλων, τά ζητήματα τῆς ἐργασιακῆς ὑποχρέωσης τῶν γυναικῶν γιά τό ράψιμο ἀσπρόρουχων, τῆς βελτίωσης τῶν συνθηκῶν κατοικίας γιά τούς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων καί τῶν φάμπρικων, τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐθνοτήτων, τῶν ἐκχωρήσεων στή Σιβηρία καί ἄλλα.

Νοέμβρης, 1

Ὁ Λένιν προεδρεύει στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ζήτημα τῆς ὀργανωτικῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στά οἰκονομικά Ἐπιτροπάτα, γράφει πρόχειρο σχέδιο προτάσεων γιά τήν ἀνάγκη νά μελετηθοῦν καί νά ἐκπονηθοῦν προτάσεις γιά τήν ἑνοποίηση τῶν ἐπιτροπῶν πού ὑπάρχουν καί νά προετοιμαστεῖ ἔκθεση γιά τή δουλιά τῶν σπουδαιότερων ἐπιτροπῶν, καταρτίζει κατάλογο τῶν κυβερνητικῶν ἐπιτροπῶν.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ε. Α. Πρεομπραζένσκι καί τόν παρακαλεῖ νά δόσει γνώμη γιά τό γράμμα τοῦ Α. Μ. Γκόρκι σχετικά μέ τά ἐμπόδια πού προβάλλει τό Κρατικό ἐκδοτικό στό ἐκδοτικό τοῦ Ζ. Ι. Γκρζέμπιν, γιά ἔκδοση βιβλίων στό ἐξωτερικό.

Νοέμβρης, 2

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Ρ. Ε. Κλάσσον, στό ὁποῖο τοῦ δίνει συμβουλές, πῶς πρέπει νά ἐπιδιώξει τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ, πού πάρθηκε στίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 γιά τό ζήτημα τῆς Ὑδροτύρφης.

Ἀφοῦ διάβασε τό τηλεγράφημα τοῦ Ν. Α. Σεμάσκο γιά τή μή ἐκτέλεση ἀπό τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου τῆς ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν ἐκκένωση τοῦ κτιρίου τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σμολένσκ, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι, καθώς καί τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου, καί ἀπαιτεῖ νά ἐκτελεστεῖ ἀμέσως ἡ ἀπόφαση τοῦ ΣΛΕ καί νά ἀναφέρουν γιά τήν ἐκτέλεσή της.

Ὁ Λένιν δέχεται τόν ἐπικεφαλῆς τῆς κινεζικῆς στρατιωτικῆς-διπλωματικῆς ἀποστολῆς στρατηγό Τσάν Σί-λίν τήν παραμονή τῆς ἀναχώρησής του ἀπό τή Μόσχα, σέ συζήτηση μαζί του ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι οἱ σχέσεις τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας μέ τήν Κίνα θά σταθεροποιηθοῦν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ· κατά τή διάρκεια τῆς συζήτησης τοῦ σχεδίου διατάγματος γιά τήν ἑνοποίηση τῆς διαχείρισης τῶν τρακτέρ γράφει συμπληρώσεις (§ 8) στό σχέδιο· κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν καθιέρωση βασικῆς νόρμας ἐργατικοῦ ἐφοδιασμοῦ γράφει ἕνα προσχέδιο ζητημάτων γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου· στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης ἡ ἔκθεση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ τῆς 12 τοῦ

Σεπτέμβρη 1920 σχετικά μέ τή διεξαγωγή ἐπιθεώρησης σέ πέντε κυβερνεῖα πού δοκιμάστηκαν περισσότερο ἀπό τή σιτοδεία, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά μέτρα ἀποκατάστασης τῆς βιομηχανίας βάμβακος, τά ζητήματα τοῦ σχεδίου τῶν ἐκχωρήσεων στούς ἀμερικανούς γιά ὀργώματα μέ τρακτέρ στή Σοβιετική Ρωσία, τῆς Κεντρικῆς πολιτικοδιαφωτιστικῆς ἐπιτροπῆς, τό σχέδιο διατάγματος γιά τίς αὐτόνομες περιοχές τῶν λαῶν τῶν καλμούκων, τῶν οὐρτμούνδων, τῶν μαριανῶν καί ἄλλα ζητήματα.

Νοέμβρης, 3

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στήν Πανρωσική σύσκεψη τῶν πολιτικῶν ἐπιτροπῶν διαφώτισης τῶν Διευθύνσεων λαϊκῆς παιδείας κυβερνείων καί νομῶν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στήν ὁποία ἐπικυρώνονται οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων (τοῦ Μικροῦ ΣΛΕ).

Ὁ Λένιν γράφει πρός τόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν πριμοδότηση σέ εἶδος Α. Ζ. Γκόλτσμαν, πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Ἔκτακτου πληρεξούσιου γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ καί τοῦ στόλου Ν. Μπ. Ἔισμοντ καί πρός τή Γενική Διεύθυνση ἱματισμοῦ ἐντολή νά ὑποβληθεῖ στήν Ἐπιτροπή τό ζήτημα τῆς πριμοδότησης τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος τῆς παραγωγῆς 20 χιλιάδων ζευγαριῶν κυνηγετικῶν ὑποδημάτων γιά τό Νότιο μέτωπο.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 3 τοῦ Νοέμβρη

Σέ ἀπόφαση τῆς ὁλομελοῦς συνεδρίασης τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τῆς 3 τοῦ Νοέμβρη 1920 γιά τό ζήτημα τῆς εἰσδοχῆς τοῦ Ζ. Λονγκέ καί τῆς ὁμάδας του στήν Κομμουνιστική Διεθνή, ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις ὅτι δέν εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή γι' αὐτό καί προτείνει τά βασικά σημεῖα τῆς αἰτιολόγησης μιᾶς τέτιας ἀπόφασης.

Νοέμβρης, 4

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τήν πάλη μέσα στό Ἰταλικό Σοσιαλιστικό κόμμα».

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἀποφάσεις τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τή δημιουργία αὐτόνομων περιοχῶν τῶν λαῶν τῶν καλμούκων, τῶν οὐρτμούνδων καί τῶν μαριανῶν καί γιά τή δημιουργία ἐπιτροπῶν γιά τόν καθορισμό τῶν συνόρων καί τήν ἐπεξεργασία τῶν νόμων τῶν αὐτόνομων περιοχῶν.

Νοέμβρης, 5

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, στήν ὁποία συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς κατάστασης στό Νοτιοδυτικό μέτωπο,

τῆς Λευκορωσίας, τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς (Καμτσιάτκα, σύνορα μέ τήν περιοχή Γιακουτίας, Ἀνατολικοί-Κινεζικοί σιδηρόδρομοι κτλ.), ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Συμβουλίου ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί τό χρυσό ἀπόθεμα, τό ζήτημα τῆς συνδιάσκεψης τῶν συνδικάτων, τοῦ ἐπικείμενου ταξιδιοῦ τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν μέ τραῖνο διαφώτισης στή Σιβηρία καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, στήν ὁποία συζητοῦνται ἡ ἔκθεση τῆς Βασικῆς ἐπιτροπῆς μεταφορῶν γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς τῶν μεταφορικῶν μέσων, τά ζητήματα τῆς πορείας τῶν μεταφορῶν καυσίμων ἀπό τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονμπάς, τῆς ἐξασφάλισης τῶν μεταφορῶν κάρβουνου ἀπό τή Σιβηρία, τῆς μεταφορᾶς ἐπισιτιστικῶν εἰδῶν ἀπό τόν Καύκασο, τῆς πορείας τῶν μεταφορῶν πατάτας, τῆς ἀποστολῆς ἀλόγων στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονμπάς, τῆς πριμοδότησης σέ εἶδος τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ καθήκοντος τοῦ ἀρχιστράτηγου γιά τήν παραγωγή 20 χιλιάδων ζευγαριῶν κυνηγετικῶν ὑποδημάτων κ.ἄ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1983
σέ 4.000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 45½

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

41

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.